اداره‌خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده اتحاد
تجارت کتبخانه‌سی

اسلاملغه نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول ودرج اولونور

محفل
۱۳۳۸

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهر المولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آیلغی ۵۰ «
اوچ آیلغی ۲۵ «

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ۱ (۱۳۳۸ ذی‌القعده‌سنه مخصوص نسخه) فی ۷ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی :
تمثیل قرآنی . نه‌دن بویله اولدق ؟
برآیت مناسبتیله .
دین اسلام وفوائد عالیه‌سی .
محفل تاریخی :
عصر سعادتده مسلمانلرك مدنیته خدمتلری .
بویوكلریمزدن خباب بن الارت .

محفل ادبی :
مناجات .
نعت شریف .
غنیٔ کشمیری .
عرب، عجم ادبیاتنه دائر برایكی سوز .
بر قطعه .
بر غزل .

تعالیٔ اسلام جمعیتنك بياننامه‌سی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهرالمولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ «
اوچ آیلغی ٢٥ «

محفل

١٣٣٨

اداره‌خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده اتحاد
تجارت کتبخانه‌سی

اسلاملغه نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول و درج اولونور

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعۀ اسلامیه‌در

عدد : ١ (١٣٣٨ ذی‌القعده‌سنه مخصوص نسخه) فی ٧ بوچوق غروش

بعد البسملة والحمدلة والصلوة

رسائل اسلامیه قارئلری (طاهرالمولوی) امضاسنی بلکه‌ده یابانجی بولمازلر صانیرم . چونکه: مبدأ مشروطیتدن بری مسلمان جرائدنده آراسیرا کوردکلری او عجزنما، لکن اخلاص اتما امضایی اولدقجه طانیمشلردر .

مسلك و مشربی قارئین کرامجه بر درجه‌یه قدر آکلاشیلمش اولماسی لازم کلن او امضا صاحبی؛ بوکون کندیلرینه (محفل) عنوانلی بر مجموعه‌نك برنجی نسخه‌سنی تقدیم ایدییور .

محفل، اساساً هفته‌لق بر مجموعه‌در . فقط شو آرالق کاغد فیئاتنك غایت یوکسك اولماسی الجاسیله شیمدیلك آیده بر چیقاریلاجق و مندرجات اعتباریله ـ علی قدر الطاقه ـ نافع و قیمتدار بولونماسنه چالیشیلاجقدر .

جناب حق موفقیت ویریر ، اصحاب مطالعه‌ده اوقوماسنه رغبت کوستریرسه ایلریده اسبوعی اولارق نشری و بدل اشتراسنك تنزیل مقرردر. ومن الله التوفیق.

محفل دینی و علمی

تمثیل قرآنی

بسم الله الرحمن الرحیم

(وضرب الله مثلاً قریة کانت آمنة مطمئنة یأتیها رزقها رغداً من کل مکان فکفرت بانعم الله فاذاقها الله لباس الجوع والخوف بما کانوا یصنعون ـ سورة النحل)

الله اعلم مآلی :

(الله ؛ بر قریه‌یی مثل اولارق ایراد ایتدی که او قریه؛ تجاوز اعدادن امین و قحط و غلادن مطمئن ایدی. لازم اولان ارزاق و اقواتی هر طرفدن بول بول کلیردی . اهالیسی ؛ شو نعم الهیه‌نك قدرینی بیلمه‌یوب کفرانده بولوندی. جناب حق‌ده اونلرك افعال سیئه‌سندن طولایی کندیلرینه آجلق و قورقویی طاتدیردی)

آیت کریمه‌ده مثل اولارق ایراد بویورولان قریه ؛ مکۀ مکرمه‌در که بلدة الحرام اولماسی و عربستانك معبد

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عمومیسی اولان کعبه‌یی محتوی بولونغانی طولاییسیله حقیقهٔ آسوده وهردرلو تجاوزدن آزاده برشهر محترم ایدی. فقط سکنه‌سندن چوقلری ؛ نائل اولدقلری شو نعمته شکران یرینه کفران ایله مقابله ایتدیلر. کندیلرینه وحدت الوهیتی ومعالیٔ السانیتی تلقین وتعلیم ایله‌ین پیغمبر اکبره متابعت ایتمه‌دکدن باشقه ذات اقدس نبوتی اولسون، تبلیغ ایتدیکی احکام شریعتی اولسون تکذیب وتزییف ایلدیلر . آیات قرآنیه حقنده شعر دیدیلر ، (اساطیر الاولین)هذیاننده بولوندیلر. مسلمانلغی‌ییقمایه، دین‌وایمانی اورتادن قالدیرمایه غیرت کوستردیلر. اهل اسلامی وحضرت نبی علیه‌السلامی ترك دیاره مجبور ایتدیلر. نهایت کستاخلقلرینك جزای سزاسی اولارق شدتلی برقیطلغه طوتولدقلری کبی استیلایه دوشمك قورقوسنه‌ده اوغرادیلر .

آجلق؛ تیر تحملشکافنی معده‌لرینه صابلادی،اندیشهٔ مغلوبیت‌ده برلباس ماتم کبی سراپا وجودلرینی قاپلادی.

الك صوکنده اشفق‌الانبیاء علیه اکمل‌التحایا افندیمزه مراجعته ومرحمت سنیهٔ رحمة للعالمینه دخالته مجبور اولدیلر. دعای رهابخشای محمدی سایه‌سنده‌او مهالك الیمه‌دن قورتولدیلر .

بزده‌انصاف واعتراف ایده‌لم.

مملکتمز ؛ طبق اوقریهٔ آمنه ومطمئنه کبی دکلی ایدی؟ اکمك اوقه‌سنی ٣٠ـ ٤٠ پاره‌یه، کومورك اوقه‌سنی ٢٠ـ٣٠ پاره‌یه،اتك اوقه‌سنی ٥ـ٦ غروشه آلمیورمی ایدك؟ حوایج ضروریه‌مز؛ دنیانك هرطرفندن تازه‌تازه وبول بول کلیورمی ، بوکون اینانیلامایه‌جق درجه‌ده وجوز فیأتله آلینمیورمی ایدی؟ اکثریمزك حاله کوره مسکنی واو مسکنه مناسب صورتده دوزنی یوقمی ایدی؟ اوفاق، تفك بعض ورطه‌لره اوغرادق تهلکه‌سی باش کوسترسه بیله تدابیر سیاسیه ایله او کبی ورطه‌لردن قورتولمیورمی ایدك؟

اون ، اون ایکی سنه اولکی حالمز نه‌ایدی، صوکرادن نه‌حاللره کرفتار اولدق؟ ناحق یره قاریشدیغمز حرب عمومینك دوامی مدتجه کدیلرك ، کوبکلرك بیله یمه‌یه تنزل ایتمدیکی وثیقه اکمکی آلابیلمك ایچین جامع قاپیلرنده وتوزیع مأمورلرینك حضور استکبار واحتکارنده ساعتلرجه بکلمه‌یه مجبور قالدق . لطفاً وکرماً دوازده اوجوز بها ایله داغیتیلان بوغدای قیریقلرینی بلغور ظنیله؛قورتلو بقله‌لری مایهٔ حیات رحمیله اوموزلایوب طاشیمایی جائزه منت بیلدك.

البسه‌مز؛ یامادن هندی خرقه‌سنه ،قوندوره‌لریمز؛ اوست اوسته پنچه‌دن (ابوالقاسم الطنبوری) نك پابوجنه دوندی. یاقه‌لریمزله فسلریمز؛ قاتیرله‌شن یاغلردن مطبخ پاچاوراسنه بکزه‌دی. نقصان غدادن میت سیار حالنی آلدق. دیریلریمز کوملکسز، اولولریمز کفنسز قالدی .

بومعنوی احتراقاته مادی یانغینلرده منضم اولارق بیکلرجه اوجاق سوندی ، اون بیکلرجه عائله سوقاق اورتاسنده وسقف سما آلتنده سورونمه‌یه باشلادی . اولدیجه منتظم اولرك خرابه‌سی اوستنده تك‌توك بایقوش یووالری پیدا اولدی. مزار قدر دار، محبس قدر مقبس براوطه‌نك کرامی ـ اولجه بدل اشتراسندن فضله اولمق اوزره ٥ ـ ١٠ لیرایه فیرلادی . وسائره وسائره ...

شومصائب؛ حرب زماننده توالی وتزاید ایله‌مش اولدیغنی کبی متارکه اواننده‌ده اوخ! دینیله‌بیله‌جك بر درجه‌یه کله‌دی !.

عجبا نه‌دن بویله‌اولدی؟

تاریخ تکرردن عبارتدر ، داها طوغروسی سنت الٰهیه‌ده تبدل یوقدر. مآل کریمنی نقله چالیشدیغم آیت جلیله؛ نه‌دن اولدی؟ سؤالنه جواب وریبور، کفران نعمتدن ایلری کلدیکنی بیلدیریبور.

نه‌یاپدق؟می دیبورز. نه‌یاپمادق‌که ... مظهر اولدیغمز نعمتلردن هانکیسنه شکر ایتدك، یاخود هانکیسنه کفر

ایتمه‌دك؟ دینی‌ی ییقمایه قالقیشمادق، ایمانی‌ی رخنه‌دار ایتمه‌یه اوغراشمادق ، اخلاقی‌ی ازاله ایتمه‌یه ، عرض وناموسیی هتك ایتمه‌مه‌یه چالیشمادق، اساس ملك اولان عدالتی‌ی ظلم ایله احاطه‌یه صاواشمادق ؟...

یاپدقلریمزی اونوتاجق قدر زمان کچمه‌دی.

هپمزك‌ده آز ، چوق مسئولی بولوندیغمز او سیئاتی داها زیاده أشه‌له‌مه‌یه لزوم یوق . ایشته او سیئه‌لر، او کفرانلر، او کستاخانه تجاوزلر بزی بوحاله کتیردی. آرتق مرحمت ربانیه‌یه التجا ایتمکدن و :

یاغیثلاسن بنه بزی شفیعمز محمد

دیمکدن باشقه چاره مز قالمادی . باری بوندن بویله متنبه اولالم‌ده اللهك درکاه غفرانپناهنه ، رسول اللهك باب شفاعتمآبنه ،شریعت غرانك احکام عالم‌نظامنه دخالت ایده‌لم. بلکه اوسایه‌ده داها مهلك ورطه‌لره‌یووارلانمقدن رهایاب اولورز.

اللهم لاتهلکنا بما فعلنا

طاهر المولوی

برآیت کریمه مناسبتیله

سورهٔ جلیلهٔ اعرافده :

(واذ اخذ ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم واشهدهم علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی شهدنا ان تقولوا یوم القیامة انا کنا عن هذا غافلین .)

خالق تعالی وتقدس حضرتلری آدم اوغللرینك ظهرندن ذریتلرینی اخذ ، اونلری کندی نفسلری اوزرینه اشهاد ایده‌رك بن سزك ربکز دکلمی‌یم بویوردی . او ذریات (یاخود ذرات)ده اوت (سن بزم ربمزسك) بزکندی اقرارمزه شاهد اولدق . دیه جواب وردیلر. اونلرك بواقراری یوم قیامتده : بزبواقراردن غافل ایدك،اوندن خبرمز یوق ایدی. دیمه‌ملری مقصدینه مستندبولنیوردی.

جمهور مفسرینك قولنه کوره جناب حق؛ حضرت آدم علیه‌السلامك صلبندن ذریاتی ذرات کبی چیقاروب اونلره حیات ، عقل ، نطق ویردکدن صوکره ربوبیتی عرض ایتمش ، قبوللرینه ملائکهٔ کرامی اشهاد ایلمشدر .

آیت کریمه‌نك مآل عالیسی حقنده تفصیلاته کیریشمکه حاجت یوق . سویله‌جکمز سوزلر ایچون بوقدرکافیدر. اوله‌بیلوریا . شیطان علیه‌اللعنه ، محنهٔ تماشاده هردقیقه باشقه بر قیافتله عرض اندام ایدن اوسته آقتورلر کبی عقل صورتنه کیروب ندمای ضلالتدن برینه دیرکه :

— هی سرسم! صره‌سی کلدکجه بن‌متفکر ، متعقل برآدمم دیرسك ، دائما عقل وفکرکله افتخار ایدرسك. شو آیتك مقتضاسنه اینانه‌جق اولورسه‌ك سنك عقلك و فکرك نرده قالیر ؟ هیچ دنیاده عقل ، فن بونی قبول ایدرمی؟ الله؛ آدمی یاراتمش‌ده اونك صلبندن ذریاتی ذره حالنده چیقارمش ، صوکرا اونلره بن سزك ربکزمی دیمش ، اونلرده اوت‌سن بزم ربمزسك دیمشلر! هیهات! السان، بوآیتك زمان ومکان نزولنده‌کی آدملر قدر جاهل اوللی‌که اوکا اینانه بیلسون . شوعصر معرفتده ، دکل سنك کبی علوم مثبته ایله تزیین ذات، آرای صائبه فلاسفه ایله تنویر ملکات ایدن برمرد متفکر ، بونلرله اصلا مناسبتی اولمیان بر شخص امی بیله بوکا ایناغمقده تردد ایدر. یازیق سکا ! حالا دماغکه حاکم ، عقلکه صاحب اوله‌مامشسك ! حالا اصلی ، فصلی اولمیان شیلرله کندیکی آلداتمغه چالیشیورسك . نیچون قوای ذهنیه‌ك حق سربخلری اولان حریت تعبیره‌دن محروم ایدیورسك نه‌دن کندیکی بوکبی قیود وهمیه ایله مقید قیلمغه مجبور

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولیورسك ؟ آت شو هبانی ، فكر و نظر كده سربست بر آدم اول!

ایشته بابامزی جنتدن چیقاران ، بزی ده دارالسلام ایماندن چیقارمغه چالیشان دشمن ابدینك تسویلی! شمدی بو آدمه، بو فكرلر سكا نره دن كلیورده یه؟ صورولاجق اولسه عقلمدن كلیور ، دیر .

عقلك دكل ، شیطانك ، یاخود آنك مرادفی اولان نفس امارهنك بویله قاهر ، مهین بر اغواسنه معروض قالان بر آدم، توفیق آلهی یه مظهر ایسه حجاب استتار آرقه سندن سمع جانه عكس ایدن بو سسك نره دن كلدیكنی آكلایوب درحال كندینی طوپلار ودیركه :

باطل همیشه باطل وبیهوده در ولی
مشكل اودركه صورت حقدن ظهور ایده

آه ظالم آه ! سن هرنه قدر صورتا حق كبی كورونن بر كسوه یه بورینوب باطل محض اولان بو تسویلكله بنی اغفال واضلال ایتمك ایسته یورسه كده بن سنك كیم اولدیغكی سسكدن آكلایورم . سن بنم آشنای جانم اولان عقل دكلسك، بلكه عقل صورتنه كیرمش بر دیو ملعونسك. زیرا بنم بیلدیكم ، صدق وسدادینه قائل اولدیغم عقل، بنی بووادی یه سوق ایتمیوب عكس طریقه سوق ایدر . بنم نظرمده حقیقی عقل اودر . بن آنجاق اونك دلالتنه اقتدا ایدرم .

بن ، بنی ایماندن تنفیر و تبعید ایدن قوۀ ملعونه یه هرنه قدر عقل صورتنده تظاهر ایدرسه ده اصلا عقل دیمم. ذائقهٔ عرفانم عقل رحمانی ایله وهم شیطانی آره سنده كی تباینی فارقدر. ایسته دیكك قدر سویله، بنده نك سوزیكی دیكله یه جك قولاق ، مقتضاسنه توفیق حركت ایده جك قلب یوقدر !

ایشته اصحاب یمیندن اولان بر اهل سعادتك شو واردۀ مضله یه قارشی سلاح مدافعه سی بودر . او دشمن ازلینك ، او ، یدی باشلی اژدرك قفالرینی بونكله ازر ، اولیاءالله ، شیطانك شو تسلط قاهرندن عارفانه تعامی ایله بوكبی خواطر رذیله یی القا ایدن قوته :

آز مودم عقل بداندیش را
بعد ازین دیوانه سازم خویش را

دیه رك اطلاق مجازی قبیلندن اولاق اوزره عقل نامنی ویردكلری وهم مزوری جنت عرفان اولان قلبلرندن الی الابد طرد ایلمشلردر . زیرا اهل اللهك عقلی، عقل رحمانیدر ، وهم شیطانی دكلدر . بو وهم شیطانی یه عقل دیه لری ، اكثریتك بو مبحثده كی عقیده لرینی نظر اعتباره آلوب مستعد هدایت اولانلری ایقاظ مقصدینه مستنددر، یعنی تعلیم وارشاددر . ینه تكرار ایده رز كه اونلرك عقل بداندیش دیدكلری لاهوتی بر لمعه دیمك اولان عقل صحیح ربانی دكل ، منادم ضلال اولان وهم صریح شیطانیدر.

شمدی انسان ، فیلسوف ، متفكر چكینوب كلام ازلی یی انكاره جرأت كوسترن بوكستاخلردن برینه :

— كل سكا مسائل «معظمهٔ» فلسفیه دن برینك نظریات عالیه سندن بحث ایده یم . دیمش اولسه درحال كوزلری پارلار ، قولاقلری دیكیلیر .

مابعدی وار

دارالحكمة الاسلامیه اعضاسندن
فرید

دین اسلام و فوائد عالیه سی

(دین) لغتده : كرك خیر، كرك شر اولسون مطلقا عادت معناسنه در . حق وباطله اطلاق اولنور . جزا ، عوض ، سیرت، طریقت، عبادت معنالرینه ده كلیر .

اسلام : لغتده انقیاد ظاهری معناسنه در . تفویض معناسنه ده كلیر • (ان الدین عندالله الاسلام•) نظم جلیلنده كی (دین) ایله (اسلام) بر معنایه در. آیت جلیله نك معنای منیفی : نزد جلیل الهیده حق ومعتبر اولان دین ، آنجق بر دیندر . اوده دین اسلامدر . بشقه دینلر هپ باطلدر . • حضرت آدم علیه السلامدن محمد علیه السلامه قدر بتون پیغمبران عظام حضراتنك تبلیغ بیوردقلری یالكز دین اسلامدر .

دین اسلام : الله تعالی طرفندن وضع و تأسیس اولنمش بر دین عمومیدركه . بشرك عقائد ، افعال ، اقوالنه عائد احكامی بیلدیرر ومقتضاسیله عمل ایدنلری دنیا و آخرتده سعادت وسلامته ایصال ایدر .

تعریف مذكور ؛ اسلامك موضوع وغایه سی اعتباریله بر تعریفی اولدیغندن دین اسلامك بشره بخش ایلدیكی فوائد عالیه دن اجمالاً بحث ایدلمش اولیور .

تفصیلاته كلنجه : انسانلر فساد مزاج ایله امراض جسمانیه یه دوچار اولدقلری كبی فساد اعتقاد وفساد اخلاق ایله ده امراض روحانیه یه كرفتار اولورلر .

برنجی نوع مرضی تداویده طبیب حاذقه احتیاج بولندیغی كبی ایكنجی نوع مرضی تداویده دخی ینه بر بر طبیب حاذقه احتیاج و لزوم قطعی واردر .

ایشته بو لزوم دولاییسیله من طرف الله انبیاء عظام حضراتی بعث اولنمشلردر . چونكه : امراض روحانیه یی تداوی خصوصنده اطبای حاذقه انجق آنلردر . خلقك امراض روحانیه سنی تداوی ایچون انبیاء كرامك استعمال ایلدكلری ادویۀ مؤثره دین اسلامدر . زیرا اوامر واحكامنه ثبت ، كیفیت و بتون شرائطی ایله تماماً تمسك ورعایت ایدلمك شرطیله دین مبین اسلام، خلقك ظواهرینی مصالح عباد ایله غیر متناسب اقوال و افعال و حركاتدن تطهیر ایده جكی كبی بشرك بواطن و ارواحنی ده عقائد فاسده ، اخلاق ذمیمه دن تمیز و تصفیه ایدر . برنجی تطهیر عملیاتنه (شریعت) ایكنجی یه (طریقت انبیاء) دینور . بو ایكی نوع عملیات نتیجه سنده امراض روحانیه زائل اولوب ارواح بشریه كمالات لاهوتیه و فیوضات الهیه یه قابلیت اكتساب ایلدیكندن نفوس بشریه تجلیات قدسیه ،فیوضات الهیه یه مظهر و واصل حق و حقیقت اولورلركه بو حاله ده (حقیقت) دینور . ایشته دین اسلامك غایةالغایه سی وال[illegible] معظم فائده سی بودر و ایشته الك بیوك و الك اوصول[illegible] سعادت بشریه بو غایه یه وصلتدر .

دین اسلام؛ بشری بو سعادت سرمدیه یه ایصال ایچون یگانه بر صراط مستقیم اولدقدن بشقه انسانیته الك نافع قواعد مدنیه یی ده جامع اولدیغندن امور دنیانك انتظا[illegible] و صلاحی مؤمن و سعادت دنیویه ، ترقیات مدنیه یی د[illegible] كافلدر.

دین اسلام ؛ بشرك الك علوی مربیسیدر . نفوس بشری شهوات مهلكه ، ارادات مفسده ، افعال مضره دن منع ایدر . حال خلوتده انسانك مراقبی ، حال ملاءده [illegible] ناصحی، حال یأسده مدار تسلیتی، تهلكه زماننده ملجأیدر. آنك ایچون ناسك تربیه و صلاحنده الك قوتلی عامل دیندر .

دین اسلام؛ خالق تعالی یی معرفته، او امرینه تعظیمه، مخلوقات الهیه یه شفقته ، انتظام معیشتی ضامن و حضور و سكونی كافل احكام حقوقیه ، اجتماعیه ، سیاسیه یه ناسی ارشاد ایدر .

خلاصه: بشرك تكملاتنه خادم نه قدر حقائق كشف ایدیلور ایسه ایدلسون هپسی دین اسلامده مندمجدر . بناءً علیه حقیقت ؛ دین اسلامدر .

صورت قطعیه ده دینله بیلیركه اسلامیتك احتوا ایلدیكی قواعد دیانته نسبتله قواعد مدنیهٔ حاضره كیفیةً مشكول اولدقدن بشقه دكزدن بر قطره، كونشدن بر لمعه مثابه سنده در . حادثات متعاقبه یی احاطه ایده بیلمكدن بك اوزاقدر . علوم عقلیه و فنون طبیعیه، دین اسلامك محتوی اولدیغی حقائق عالیه یی ایضاحه خدمت ایدییور . آنك ایچون زمانمزده نصوص دینیه دها زیاده كسب وضوح ایتمكده در .

تجربه و فنك كشف ایلدیكی ، تكملات انسانیه یی ایجاب ایلیین قواعد مدنیه؛ آیات قرآنیه دن بر آیت جلیله نك ویا احادیث نبویه دن بر حدیث شریفك صدای بلندیدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(سنريهم آياتنا فى الآفاق و فى انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق اولم يكف بربك انه على كل شى شهيد)

نظم مبينى بو مدعامزى ناطق براهين جليله‌دندر. شوقدر وار كه دين اسلامك ارشاد ايله‌ديكى فوائد عاليه‌دن استفاده انجق اوامر واحكام حكيمانه‌سنه امتثال ومقتضاسيله عمل ايتمكله حيز آرای حصول اوله بيلير.

آنك ايچون رسول اكرم افندمز (تركت فيكم امرين لن تضلوا ما تمسكتم بهما كتاب الله و سنة رسوله) (يعنى سزه ايكى شى براقدم. برى كتاب الله، ديكرى سنت رسول الله‌در. بونلره تمسك ايدوب موجبيله عامل اولدقجه ضلالت وجادهٔ ضلالته اولمازسكز مشكاة المصابيح) بيورمشلردر.

ديمك اوليوركه معالى و فوائد دينيه‌دن استفاده انجق موجبيله عامل اولمغه متوقفدر. دينك قواعدينى اوراقده حفظ ايتمك هيچ بر فائده تأمين ايده‌میه‌جکی کبی آنك مقتضاسى اوزرينه اعصاب واعضاى بدنيه‌يى حركت ايتديرمدكجه مجرد اعتقادله مطلوب اولان فوائد حصول بولاماز.

اسكليبلى

محمد عاطف

محفل تاريخى

عصر سعادتده

مسلمانلرك مدنيته خدمتلرى

دارالخلافة العليه مدرسه‌سنك حين كشادنده عبد عاجزه برنجى وايكنجى صنفلرك اوچنجى شعبه‌لرى (سير) معلملكنه تعيين ايدلمش وهر سنه مكافات مساعى اولمق اوزره ترفيع اولونارق آلتنجى صنفك (تاريخ اسلام) و (مدنيت اسلاميه تاريخى) مدرسلكنه كتير يلمشدم.

مكاتب ومدارسمزده معلمين ومدرسينه مفردات پروغرامى ويرمك عادت اولمادیغندن بكاده (مدنيت اسلاميه تاريخى اوقوناجقسك) دينيلمش وكيفيت تدريس عادتا كيفمه براقيلمشدى. دوشوندم. توركجه‌ده يالكز مدنيت اسلاميه‌دن باحث براثر بولونماديغى كبى عربجه وعجمجه بويله بر كتاب يازيلديغنى ده بيلمیوردم. (جورجى زيدان)ك كتابى ايسه عصر سعادت ودور خلفايى غايت مختصر كچه‌رك امويه وعباسيه زمانلرينه دائر معلومات ويرير. معلومدركه: اونلردن برى، روم ديكرى، ايران مدنيتلرينى اساس اتخاذ ايتمشلردى. بناءً عليه بنم آكلاديغم معنايه كوره مدنيت اسلاميه ايچين او كتابده بكا مأخذ اولامایاجقدى. چونكه: بن، عصر سعادتده انتشار ايدن حقيقى مدنيتى آكلاتمق ايستيوردم. توفيق الهى‌يه استناد ايله شو مقصدك حصولنه عزم ايتدم. متعدد كتابلره مراجعتله ايجه معلومات طوپلادم، او معلوماتى طلبهٔ علومه يازديردم. امتحان پك پارلاق اولدى. سى ناچيزيمى تقديراً موسى كاظم افنديك اشغال ايله‌ديكى مقام مشيختدن بر تقديرنامه كلدى. مابعدينى ده سنهٔ آتيه‌ده يازار ويازديريرم ديوردم. فقط تقديرنامه‌نك ورودندن اون اوچ اون بش كون صوكرا مدرسلكدن عزل ايدلديكمى ايشيتدم و (جزاى سنمار). ثانى بر مكافات بن‌مدانى كوردم. طبيعى مجبوريت اولمادیغندن تتبعاتمه دوام ايده‌مه‌دم. يازدقلرمك اولسون ضياعه اوغرامامسى ايچين برقسمنى (اعتصام) ايله نشر ايتديردم. اقسام غيرمنتشره‌سندن خيليجه‌سى طورويوردى. بودفعه هيئتى بردن وترتيب صيراسيله (محفل)ه كچيرمه‌يه قرار ويردم. يا كيلمیورسه‌م اثرم؛ بو واديده برنجى دفعه اولمق اوزره يازيلمشدر. سهو وخطادن عارى اولامایاجغى؛ كنديسنك اولیتى ومحررينك عجز معترف الجاسيله پك طبيعيدر. مطالعه‌سنه تنزل بويوراجق ارباب اختصاصك اخطارات مصيبه‌سنه مترقبم. ذاتاً بويله براثر تحريرينى علماى كرام افنديلريمز، بنم كبى بر عاجزه بير اقامالى ايدیلر.

مسلمانلرى؛ نيچين حجاز قطعه‌سنده ظهور ايتدى؟

مدنيت اسلاميه‌نك ضياى هدايت نماسى؛ قرون وسطى (١) ظرفنده وميلادك يدنجى عصرى ابتدالرنده حجاز قطعه‌سنده كورونمه‌يه باشلادى. چونكه: شمس الضحى وبدر الهدى عليه افضل الصلوات واكمل التحايا افنديمز؛ اوراده دوغدى وينه اوراده - بوتون بشريتك محتاج بولونديغى - حقيقى بر مدنيتك نشرينه مأمور بويورولدى.

معلومدركه: حجاز قطعه‌سى؛ جزيرة العرب داخلنده‌در. جزيرة العرب ايسه آسيانك غرب جنوبيسنده، شمال غربيدن جنوب شرقى‌يه طوغرو اوزانمش وغرباً شاب دكزيله، جنوباً عدن كورفزى وهند دكزيله، شرقاً عمان دكزى وبصره كورفزيله، شمالاً الجزيره وسوريه خطه‌لريله چه‌ويرلمش (٣١٥٧٠٠٠) كيلومتره وسعتنده برياريم آطه اولوب اكثر اقسامى قوم‌صال چوللردن وطاشلق طاغلردن عبارتدر.

تشكلات جغرافيه‌سى طولاييسيله بو شبه جزيره؛ اسكى زمانلردن برى مستولى اقوامك انظار احتراصنى جلب ايتمه‌مش ومشهور جهانكيرلردن هيچ برى؛ زمين صفوتنى چيكنه‌يوب ده سكنهٔ آزاده‌سنى تحت انقياده آلامامشدى.

مراقدن ايرانه، سوريه‌دن بزالسه‌قومشولغى حسيله بواكى دولتك بعض مآثر مدنيه‌سى بعض جهتلرينه كيره بيلمشسه‌ده داخل قسملرى؛ بكارت بداوتنى محافظه ايله‌مش وبو محفوظيت؛ او قسملر حقنده پك خيرلى اولمشدى.

(١) تاريخك ضبط ايتديكى زماندن (غربى روما ايمپراطورلغى)نك انقراضنه، يعنى ٤٧٦ تاريخ ميلاديسنه قدر كچن اولان اعصاره (قرون اولى)، بو تاريخدن (شرقى روما ايمپراطورلغى)نك اندراسنه، يعنى ميلادك ١٤٥٣ نجى ييلنه قدر كچن ادواره (قرون وسطى) اوندن صوكراكى زمانلره‌ده (قرون اخيره) تعبير ايديلير.

عليه الصلوة والسلام افنديمز ٥٦٩، ياخود ٥٧٠ تاريخ ميلاديسنده دوغمش، ٤٣ ياشنده ايكن خلقى دعوته مأمور بويورلشدى. شو حالده مدنيت اسلاميه‌نك مبداى ٦١٢، ياخود ٦١١ سنهٔ ميلاديه‌سى اولور.

زيرا: ايران وبيزانس حكومتلرى؛ سطوت ومدنيت[illegible] - بولوندقلرى عصره كوره - صوك درجه‌يه قدر يوكسل[illegible] اولمقله برابر مذهب ومشرب خصوصنده صوك درجه [illegible] قدر آلچالمشدى.

اوقدركه: برى؛ كندى اليله ياقديغى اودونلرك آلو[illegible] قارشيسنده سجدهٔ پرستشه قاپانمقده، ديكرى ايسه [illegible] بتپرستلكى بيراقوب عيسويتى قبول ايله‌ديكى حالده (اقا[illegible] ثلثه)دن، يعنى (اب، ابن، روح القدس)دن عبارت اوچ [illegible] بر توحيدى حق صانمقده ايدى.

ينه بونلردن برينك برشهريارى اولان قباد (مزدك[illegible]) نامنده بر سوسياليستك تكليف اشتراكى اوزرينه حرم[illegible] اوحريفه تسليم ايتمش؛ ديكرينك بر ايمپراطورى بولونان (ژوستی نی‌ین)ده بيكلرجه آغوش وصالدن آرته قالمش بر قارى‌يى ايمپراطوريچه‌لق مقامنه چيقارمشدى.

بناءً عليه جناب حق، مدنيت حقيقيه‌نك نشرينه مأمور ايله‌ديكى ذات اقدس رسالتپناهى‌يى، ايران وبيزانس دولتلرينك حكمنه كيرمه‌ين واونلرك مدنيت مزخرفه‌سنه بولاشمادیغى جهتله صافيت خلقيه وحريت فطريه‌سنى محافظه ايتمش اولان حجاز قطعه‌سندن بعث وارسال ايله‌دى.

مابعدى وار

طاهر المولوى

بويوكلرمز

بو سرلوحه تحتنده اكابر امته دائر بعضى يازيلر يازيلاجق وبويوكلكى ايله فداكارلقلرى‌سبتنده اشتهار ايتمه‌مش اولانلرك ترجمه‌سى ترجيحاً تقديم اولوناجقدر. شو مقصد خالصانه‌يه بناءً (خباب بن الارت) حضرتلرينك ياد حرمتى ايله ابتدا ايديورم.

١

— خباب بن الارت رضى الله عنه —

سورهٔ نساده و (الا المستضعفين من الرجال والنساء

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

والولدان) آنلم کريمنده اشارت بويوروليدیغی اوزره قبل الهجره مکه‌ده اسلامه کلمش ارکك ، قادين وچوجوق اولمق اوزره برطاقيم ضعفا واردی .

بو زواللیلرك کيمی اسير ، کيمی آزادلی، کيمی بيکس وبيوا به بولونديغی ايچين ايچلرندن مسلمانلغی حس ايديلنلر؛ متعصبين مشرکينك تورلو تورلو اشکنجه‌سنه اوغرايورلردی که اونلردن بری‌ده بحث ايتديکم جناب خباب ايدی.

مشاراليه ؛ تميم قبيله‌سندن عربی‌الاصل بر فرزند نجيب ايکن دور جاهليه‌ده ـ احتمال که بر غزوه‌ده ـ استرقاق ايديلمش (١) ، (خزاعه) قبيله‌سندن (ام انمار) نامنده بر قادی‌يه صاتيلمش وبر مدت صوكرا آزاد ايديله‌رك (موالی) صنفنه قاتيلمشدی. کنديسی؛ اوقومق، يازمق فضيلتنه علاوةً صاحب صنعت ايدی . (ابن حجر عسقلانی) نك (اصابه) سنده‌مذکور اولديغی وجهله مکهٔ مکرمه‌ده قيليج اماليله تأمين معيشت ايدردی. ابن حجر ؛ صاحب ترجمه‌دن باشقه عين اسمده سکز صحابی داها بولونديغنی يازيور .

حاجی ذهنی افندی مرحومده (الحقائق) نده « خباب ، برده قديم بر ده‌ميرجی اسميدرکه مکه‌ده قيليج ده‌ميری دوکر ايدی. (منتخب) ك (٢) (تفاعل) نوعنده تمرين ها مشنده (ص١٨٨) افاده اولونديغی اوزره حضرت زبير ايله حضرت عثمان بر تکاملرنده ، يعنی داوغينلق اوزرينه ايتدکلری مکالمه‌ده زبير حضرتلری: ايستر ايسه‌ك آتيشيرز ديمش . حضرت عثمان دخی تهکم طريقيله: ده‌وه ترسينی‌می؟ ديمکله حضرت زبير «قيليج ايله اوق» ديمك ايسته‌يه‌رك «بضرب خباب وريش المقعد» ديمشدرکه (ضرب خباب) ايله سيفی و (ريش مقعد) ايله سهمی مراد ايتمشدر. چونکه: خباب؛ بر منوال مذکور ده‌ميرجی اسمی اولديغی کبی (مقعد) دخی اوقلره يلك

(١) الاسترقاق : برکيمسه‌يی مملوك ايدنمك معناسنه‌در. قاموس ترجمه‌سی .

(١) المنتخب : ذهنی افنديك بر اثر نفيسی .

طاقار براوقجی اسميدر . ريش دخی توی ديمك اولارق اوق يلکيدر ، مجازاً اوق مراددر » ديور .

قاموس ترجمه‌سی ايسه « الحباب : شداد وزننده مکهٔ مکرمه‌ده برحداد اسميدر . اعلی قيليچلری آلوب دق وتغيير ايله بر مصنع قيليج ايدوب خلقه کويا کنديسی اعمال ايله‌مش صورتنده عرض وابراز ايدر ايدی . بناءً عليه (خروس اوغلی ايشی) ديدکلری کبی السنه‌ده ضرب مثل اولمشدی... ومقعد : مکرم وزننده کذلك برکيمسه ايدی که اوق يلکی دوزر ايدی . اول دخی خباب کبی بربادکار اولمقله يلکی مثل اولوب السنه‌ده طيران ايدر .» معلوماتی ويريور .

شو حالده اسم وصنعت مشابهتی طولايسيله هر ايکی خبابی بربرينه قاريشدرمامليدر.

(علی بن برهان الدين الحلبی)نك (سيرة الحلبيه) ديه مشهور اولان(انسان العيون فی سيرة الامين المأمون)عنوانلی اثرينك جلد اولنده محرر بولونديغی اوزره نبی اکرم صلی الله عليه وسلم افنديمز؛ خبابك دکانه عزيمت وکنديسيله الفت وصحبت بويوروردی . مصاحبت پيغمبری فيضيله اومستعد ذات عالی‌ده اهتدا ايله‌مش وقدمای مسلمين عدادينه کيرمش؛ مسلمانلغی دويولونجه سائر مستضعفين کبی مشرکلرك بر چوق اذا وجفاسنه اوغرامشدی . حله خاتمی اولاجق قاری ؛ دکانه کلير ، آتشده قيزمش بر ده‌ميری قيصقاچله طوتوب اوفداکار مسلمانك باشنه، وجودينه ياپيشديرمق صورتيله سوندورووردی . کذا خباب ؛ آتش اوزه‌رينه ياتيريلير وصيرتنك ياغلری آقايه باشلايجه‌يه قدر باصديريليردی .

حضرت عمرك زمان خلافتنده مشاراليهك « يا ابا عبدالله ماذالقيت من المشرکين » يعنی « ای ابو عبدالله ! مشرکلردن نه‌لر چکدك؟» سؤالنه قارشی « انظر الی ظهری ياامير المؤمنين . لقد اوقدت نار وسحبت عليها فما اطفأها الاودك ظهری » يعنی «باق آرقه‌مه ياامير المؤمنين! بر آتش ياقديلر، بنی ده اوستنه ياتيرمشلردی. او آتشی آنجاق صيرتمك

ياغی سوندوره‌شدی » جوابنی ويره‌رکه برابر ظهرنده‌کی ياتيق يرلری کوسترمشدی

بخاری شريفك جزء رابعنده حضرت خبابدن مروی اولمق اوزره « شکونا الی رسول الله صلی الله عليه وسلم و هو متوسد بردةله فی ظل الکعبة قلناله الا تستنصر لنا الا تدعوالله لنا قال کان الرجل فيمن قبلکم يحفرله فيجعل فيجاء بالمنشار فيوضع علی رأسه فيشق باثنين وما يصده عن دينه ويمشط بامشاط الحديد مادون لحمه من عظم او عصب وما يصده ذلك عن دينه والله ليتمن هذا الامر حتی يسير الراکب من صنعاء الی حضرموت لايخاف الا الله اوالذئب علی غنمه ولکنکم تستعجلون » حديث شريفی مندرجدرکه الله ورسوله اعلم « رسول الله صلی الله عليه وسلم کعبهٔ مکرمه‌نك کولکه‌سنده برده‌سنه (٣) دايانمش اولديغی حالده نزدينه کيدوب شکايت ايتدك . (ويزم ايچون نصرت طلبنده بولونمه‌سك آ ، حقمزده اللهه دعا ايتمه‌سك آ)ديدك . سزدن اول اويله کمسه‌لر واردی که : برچوقور قازيلير ايچريسنه آتيلير ، بر بيچقی کتيريلوب باشندن آشاغی ايکی‌يه آيريليردی‌ده شو حال ، اونی دينندن دوندره‌مزدی . کذا اويله‌لری واردی که : وجودی ده‌مير طاراقلرله طاراندیغی واتلرندن ماعدا سيکيرلرله کيکلری پارچه‌لانديغی حالده او اشکنجه ؛ کنديسنی دينندن دوندره‌مزدی . جناب حق ، اسلاميتی مطلقا اتمام واعلا ايده‌جك و اودرجه‌يه کتيره‌جکدرکه بر راکب ، صنعادن حضرموته قدر کيتديکی حالده آنجاق اللهدن قورقاجق ، ياخود قويونلری ايچين قوردن صاقيناجقدر . لکن سز عجله ايديورسکز) بويوردی مآلنده‌در .

مع مافيه ارحم الانبيا عليه اکمل التحايا حضرتلری « ياربی خبابه ياردم ايت » دعاسنده بولونمش و ام انمار

(٣) البرد : يالك شمله بر نوع مخطط ، يعنی چبوقلی قاش آديدر . (برديمانی) زبانزددر . جمعی . ابراد، ابرد، برود کلير . و بر نوع آباه‌ديرکه اعراب کبی بدنه بورونورلر وبو جمعدر ، مفردی (برده)در . وحالا بوديارلرده (خرقه) تعبير ايتديکمز لباسه برده اطلاق اولنور ـ قاموس ترجمه‌سی

اولاجق ظالمه ، شدتلی برباش آغريسنه طوتولوب کوپك کبی اولومايه باشلامشدی (٤) داغلانيرسه باشی اغريسنك کچه‌جکنی ام انماره صاغلق ويرديلر . قاری، خبابه مراجعتله قفاسنی داغلاتمايه مجبور اولدی و جرمنك جزاسنی عين صورتله کوردی . حضرت خباب، کتابت آشنا بولونديغی جهتله آيات منزله‌يی تحرير واوقومايی ، يازمايی اولمايان اهل ايمانه تعليم ايدردی . حتی عشرهٔ مبشره‌دن (سعيد بن زيد) ك اوينه حضرت عمرك مشرك کلوب ده مسلمان چيقديغی هنکامده جناب خباب ، سعيد ايله زوجه‌سی وفاروق اعظمك همشيره‌سی (فاطمة بنت الخطاب)، سورهٔ جليلهٔ (طه) يی اوقوتويوردی.

خباب حضرتلری ، بعد الهجره بدر غزوه‌سيله برابر غزوات پيغمبرينك هپسنده، ارتحال پيغمبريدن صوکراده عراق سفرلرنده بولونوب مجاهده‌دن بر آن فارغ اولمادی. آخر عمرنده خسته‌لانوب کوفه شهرنده ايچه مدت ياتدی . صفين وقعه‌سنده حضرت علينك معيتنده بولونماسنه خسته‌لغی سبب اولدی . وفاتی ٣٧ تاريخنده‌در . عالم جاوده انتقالنده ٧٣ ياشنده ايدی . شو حالده هجرتدن ٣٦ ييل اول دوغمش ديمکدر .

جودت پاشا مرحوم (قصص انبيا) سنك جزء سابعنده ديورکه : « حضرت علی ، صفينه کيدرکن خباب حضرتلری، نا مزاج بولونمقله اسير فراش اولارق کوفه‌ده قالمشدی . اصحاب کرامدن برقاچ ذات ، عيادت ايچون آنك يانه واروب « مژده سکا ياخباب که حوض کوثر يانده اخوانکه قاووشاجقسك » ديدکلرنده « آه او اخوانی خاطريه کتيرديکزکه آنلر دنياده اجرلرندن باشقه برشيئه نائل اولمقسزين کوچوب کيتديلر . آخرتلرنی وجه مطلوب اوزره معمور ايتديلر . بز کری قالدق ، دنيادن بر مقدار حصه آلدق که عمللريمزك اجر مثوباتنه محسوب ايديلمسون ديو خوف ايديورز » ديدی.

(٤) فاشتکت مولاته رأسها فکانت تعوی مع الکلاب ـ سيرة الحلبيه .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

واقعا شهدای بدر واحد ؛ اسلامه بیوك خدمتلر ایتمش اولدقلری حالده فتوحات اسلامیه‌دن مستفید اولمقسزین ملأ اعلایه کیتمش اولدقلرندن آنلره غبطه اولنور . حضرت خباب ؛ ایشته آنلرك حالنه غبطه ایده‌رك دار بقایه ارتحال ایتمشدر .

اوزمانه قدر کوفه اهالیسی موتالرینی خانه‌لری حولیلری وقاپیلری یاننده دفن ایدرلردی . حضرت خباب ؛ کندیسنك کوفه خارجنده دفن اولونماسنی وصیت ایله مکله خارج شهره دفن اولوندی . آندن صکره سائر ناس دخی موتالرینی تبرکاً آنك یاننده دفن ایدر اولدیلر . بو صورتله کوفه خارجنده بر مزارلق پیدا اولمشدر . . .

. . . بعده حضرت علی (صفین عودتنده) بروجه بالا خباب رضی الله عنه حضرتلرینك کوفه خارجنده دفن اولندیغی محله کلدکده یدی قبر کوردی « کیملرك قبرلری ؟ » دیبه صوردی . « یاامیرالمؤمنین ! صفینه عزیمتکزدن صکرا خباب بن الارت وفات ایله‌دی . وصیتی اوزره خارج شهره دفن اولنوب ناس دخی موتالرینی آنك یاننه دفن ایتمکه باشلادی » دیدکلرنده حضرت علی ؛ خبابه وسائر مسلمین ومسلماته دعا ایتدکدن صکرا خباب کبی اك اسکی دین قارده‌شلرندن برینك قبرینی کورمکله مکدر اوله‌رق کوفه‌یه داخل اولدی » .

حضرت خبابك مروياتی ۳۲ حدیث شریف اولوب بشی (صحیحین) ده ذکر ایدلمش ، برنده (مسلم) ایکیسنده (بخاری) منفرد قالمشدر

مابعدی وار

طاهر المولوی

محفل ادبی

مناجات

الٰهی مسلمانلرك کوروب آجیقلی حالنی
ایشیت او کیمسه‌سزلرك تضرعات بالنی
ادامه ایتمه اولویور محق اولان نکالنی
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

اوت ، اولانجه قبلمز سزای زجر وتربیه
عتاب ایدر ایسه‌ك ده حقلیسك بوتون بوزسریه
فقط عنایتك سنك عقابه سبقت ایلدیه
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

تجاوز ایتدی بعضمز ، حریم شرع پاککه
جالیشدی ملك ملتك خرابنه ، هلاکنه
ترحم ایله سن بنه شوخلق سینه چاککه
مبدل ایت جمالکه تجلی جمالکی

الٰهی ظلم واقعی پایان دکلدی جمله‌مز
اوظلمه قارشی اکثر وجوه اولوردی مشمئز
ظلوم ایسه‌لرده تابعاً ، سکا دخالت ایله‌رز
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

الٰهی برقاچ اشقیا ، بلا اولوب ده ملته
دوشوردی چاره‌سز بزی ضلالته ، فلاکته
أسیرکه باری دوشمه‌دن بوتون بوتون اسارته
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

سبب اولوب ده شبهه‌سز نفاقمز ، شقاقمز
یازیق یازیق که کیتدی هپ حجازمز ، عراقمز
داها زیاده آرتمادن شو مهلك الشقاقمز
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

الٰهی تربیه‌ك بزه محقده اولسه بك آجی
صمیم روحه ایشله‌دی بو جانکداز اولان آجی
رحیم اولان الٰهمز ! عقابك اولویور ، آجی
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

الٰهی غیظی عالمك بزه تهاجم ایتمه‌ده
علیهمزده قاینایور غرضلی برچوق افئده
باغیشلاسن بزی بنه شفیعمز محمده
مبدل ایت جمالکه تجلی جلالکی

طاهر المولوی

نعت شریف

حسنك اویله جذبه افزا کیم اولوب حیران سکا
کبریای لم یزل عشق ایلدی اعلان سکا
معرض دعوتده بزم وصله ذات پاککی
لامکاندن کونده‌رلدی نامهٔ قرآن سکا
نور مهر صبحکاهندن عیاناً بللیدر
پارلایوب قلبی کتیرمش آسمان ایمان سکا
صورتکده معنیٔ رحمانی عیناً فرق ایدر
وقف الظار ایلدکجه دیدهٔ امعان سکا
حضرتکده منجلی حقك صفات رحمتی
برده کوکده رحمةً للعالمین عنوان سکا
سندن اوکرندی بشر احکام انسانیتی
دائما مجبور شکراندر اولان انسان سکا
ایله محروم احسانك سعود بیکسی
چاکر ناچیزدر ای سرور اکوان سکا

سعود المولوی

غنیٔ کشمیری

و

بعض ابیاتی

اون برنجی عصر هجری ایچنده طلوع وافول ایله‌دیکی وضیا پاشانك (خرابات) نه بعض آثاری درج ایدیلدیکی حالده عثمانلی سمای ادبنده بلکه معروف اولمایان بر ستارهٔ عرفانی ارباب مطالعه‌یه طانیتمایه چالیشاجغم . بحث ایتمك ایسته‌دیکم بو شاعر شرقی (غنیٔ کشمیری) در . شاکردانندن (مسلم) نامنده‌کی سخنور طرفندن ترتیب و ۱۲۸۸ ده هندوستانك (کانپور) بلده‌سنده طبع ایدیلمش اولان دیواننك مقدمه وخاتمه‌سندن آکلاشیلدیغنه کوره مشارالیه : کشمیرده دوغمش ، بویومش ، تحصیل کمال ایله‌دکدن صوکرا (شیخ محسن فانی) اسمنده‌کی ذاته انتساب ایله طریق تصوفه داخل اولمش ، پیرداشلری آراسنده کسب رجحان ایتمکله برابر شیخنك ده بعض مشکلاتنی حل ایتمه‌یه باشلامش . تخلصنك کوستردیکی ۱۰۶۰ تاریخنده (۱) نظم اشعار ایله اشتغال و ۱۰۷۹ سنه‌سنده عالم جاله انتقال ایلمش . ۱۹ سنه ظرفنده نظم ایتمش اولدیغی ابیاتك مجموعی ۱۰۰۰۰۰ بیتدن عبارت اولوب بونلردن ۲۰۰۰ بیتنی بالانتخاب متباقیسنی صویه آتمش . صاحب ترجمه‌دن بربیل اول ، یعنی ۱۰۷۹ تاریخنده وفات ایتمش اولان مشهور (صائب تبریزی) غنی ایله کوروشمك اوزره کشمیره قدر برسیاحت اجرا ایله‌یه‌رك دیوانندن ۲۰۰ بیتی مجموعهٔ انتخابنه قید ایتمش ، حتی دیوتون اشعارم غنینك اولسه‌یدی ده اونك :

حسن سبزی بخط سبز مرا کرد اسیر
دام همرنك زمین بوه کرفتارشدم

بیتنی بن سویلمش بولونسه‌یدم» دیمش .

(۱) غنی . ابجد حسابنجه ۱۰۶۰ عددینی ارائه ایدر شاعرك اصل اسمی (محمد طاهر) ایمش .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

غنی؛ اسمنك مسماسی ودرویشلك مقتضاسی اولمق اوزره غنای قلبه مالك وطریق استغنایه سالك بر ذات ایمش. شوکابوکا مراجعتله آب رویی ازاله ایتمزمش و :

می روزی برنمی داردمرا ازجای خویش
آب رو جون شمع می ریزم ولی برپای خویش

بیتیله علو همت اصحابندن بولوندیغنی ایما ایلرمش.

آوازهٔ اشتهارینی ایشیتمش اولان هند پادشاهی ؛ کندیسنك پای تخته اعزامی حقنده کشمیر حاکمی (سیف خان)ه برفرمان کوندرمش. اوده شاعری جلب ایله حکم فرمانی تبلیغ ایتمش. فقط غنی القاب شاعره کیتمك ایسته‌مه‌مش . « پادشاهه نم ایچین دلیدر دیه جواب یازك » دیمش (٢) حاکمك « عقللی بر آدم حقنده ناصیل دلی دیه‌یم ؟ » سؤالنه قارشی اوستنی، باشنی ییرتمق صورتیله علائم جنون کوسترمش، اوج کون صوکراده ارتحالی وقوع بولمش. شوقطعه‌لر تاریخ وفاتی ایمش:

از فوت غنی کشت که ومه غمکین
هرکس شده درماتم اوخاك نشین
تاریخ وفاتش اربرسند بکو
پنهان شده کنج هنری زیر زمین

١٠٧٩

دوش بمن کفت قائلی که غنی مرد
قلت اسکت انت لست ذکیا
اهل دل ای بی خبر بمرك نمیرند
کیف یموت الذی یکون تقیا
نیست وفاتش جز انتقال مکانی
کان تقیاً وطاهراً ونقیا

زندکی دیکرست مرك عزیزان
مرد ولی عند من یکون حیا
دل زخرد سال رحلتش جو طلب کرد
قال لنا ان تقول (حی غنیا)

١٠٧٩

جو دادش فیض صحبت شیخ کامل محسن فانی
غنی سرحلقهٔ اصحاب او درنکته دانی شد
تهی جون کرد بزم شیخ را کفتند تاریخش
که آکاهی سوی دارالبقا از دارفانی شد

١٠٧٩

دیوانی جمع ایدن شاکردی؛ یازدیغی مقدمه‌یه «جون این هیچمدان کج مج زبان بجناب آن مغفور نسبت شاکردی داشت واز صحبت دائمیش علم مفاخرت می افراشت. خواستم که باتفاق خادم الفضلاء ملك الشعراء سرحلقهٔ شاکردان رشید (ملك شهید) بتدوین دیوان سحر بیانش حق شاکردی بتقدیم رسانم وبه شاکردی او خودرا استاد عالمی کردانم وقصد آن کردم که بیت بیت ومصرع ومصرعش ازهرجا بهم رسانیده بصورت دیوانی جمع آرم واین ریزهای خوان احسانش درسفرهٔ اخلاص بکذارم که هرکس ازین نعمت روحانی بهره بردارد آن مغفور را بفاتحهٔ خیری یاد آورد ومرا نیز محروم نکذارد» عباره‌سیله خاتمه چکیورکه:

« هیچ برشی بیلمه‌ین ونوزبان چوجوقلر کبی جات پات سویله‌ین بن؛ مرحوم مشارالیهك طلبه‌سندن بولونمقله مفتخر ایدم وطلبه‌سنك رئیسی اولان خادم الفضلا وملك الشعرا (ملك شهید) ك انضمام معاونتیله استادیمزك دیوانی جمع ایتمك وبوصورتله شاکردلك حقی ایفا ایتمك، برده اونك طلبه‌سی بولونمقله عالمك استادی اولدیغمی کوسترمك ایسته‌دم. بناءً علیه استادك آثارندن بیت بیت ومصرع مصرع طوپلایوب دیوان حالنه کتیردم، وخوان احساننك دوکونتیلرینی سفرهٔ اخلاص اوزه‌رینه بیریکدیردم. آرتیق شو روحانی نعمتلردن

(٢) لکن اولجه‌برهند سفری یاپمش اولدیغی شورباعیسندن آکلاشیلیور :

کردست هوای هند دلکیر مرا
ای بخت رسان بباغ کشمیر مرا
کشتم زحرارت غریبی بیتاب
از صبح وطن بده تباشیر مرا

بهره‌دار اولانلر مرحوم مشارالیهی دعای خیر ایله یاد وروحنی برفاتحه ایله شاد ایله‌سینلر، اومیانده بنی ده محروم براقماسینلر »

غنی‌نك ابتدای دیوانده بولونان بر غزلی بروجه آتی نقل وترجمه ایدییورم :

غزلك (وصف نساءالحسان) یعنی کوزل قادینلرك اوصافنه دائر سویله‌نیان سوزلردن ، بناءً علیه حسن وعشقه متعلق خراباتدن عبارت اولماسی ایجاب ایدرکن ـ ناجی مرحومك دیدیکی کبی ـ « اکثر شعرا بوطریقه‌دن عدول ایده‌رك غزل ایله قطعا مناسبتی اولمامق لازم کلن سیاسیاته وارنجه‌یه قدر هردرلو افکاری غزل میاننده ایراد ایله‌شلر. مثلا سکز بیتلی برغزله باقیلیر، ایچنده سکز درلو فکر کورولور. بویله غزللرك بیتلری غزته نسخه‌لرینك حاوی اولدیغی مختلف بندلره بکزر . او فکرلر بعضاً یکدیکره متناقض ده اولور . دیمك که شاعر غزلده تصریع مطلع ایله قافیه‌دن باشقه بر شیئ کوزتمکه لزوم کورمیور . وزن وقافیه‌نك سوقنه تابع اولارق عقلنه کلنی یازیور ...

.. بیتلری آراسنده ارتباط معنوی بولونمامق اوزره یازیلان غزللره (یك آهنك) عنوانی ویریله‌لیدر.. برغزل هیئت مجموعه‌سیله مقبول اولمق ایچون یا یك آهنك اولمالی، یاخود ابیاتنك محتوی اولدیغی افکار بربرینه یك آهنك دینیله‌جك درجه‌ده متقارب بولونمالیدر . مثلا ندیمك:

ناز اولور دمبسته چشم نیم خوابکدن سنك
شرم ایدر رنك تبسم لعل نابکدن سنك

کبی نازك برمطلع ایله موشح اولان غزلنده خطابی زاهده چویره‌رك:

زاهدا معذور طوت جلدکده ثقلت وار براز
غلظتك فهم اولنور حجم کتابکدن سنك

دیه‌جکی کیمك خاطرینه کلیر ؟

ینه مشارالیهك :

لعل نابك چاشنی سنج عتاب ایتمزمیسك
لطف ایدوب قهرایله اولسون برجواب ایتمزمیسك

مطلعندن صوکرا:

قامتن سیرایله انصاف ایت اوبالا مصرعی
زاهدا سن شاعر اولسه‌ك انتخاب ایتمزمیسك

دیمه‌سی دخی پك مناسبتلی دکلسه‌ده طبیعته بوقاریکی قدر کران کلمز. غزلك هر بیتنده باشقه برشیدن دم اورمق معرفتی بزه شعرای عجمدن انتقال ایتمشدر . عرب شاعرلری غزلی یك آهنك دیدیکمز یولده سویلرلر . آنلرك اثرینه اقتفا ایتملی ایدك ـ اصطلاحات ادبیه »

معلم مرحومك بو خصوصده بردن سمایه، سمادن ده عرش اعلایه قدر حقی واردر. الك اسکیلرندن الك ییکیلرینه واساتذه‌دن تلامذه‌نك اثرلرینه قدر هماندە هر غزلك ابیاتی اراسنده ارتباط معنوی بولونمق نادراً واقع اولور. بناءً علیه دواوین شعرادن یاپیلاجق انتخابلرده ابیات کزیده اقتباس اولونمق لازمدر .

مابعدی وار طاهر المولوی

ادیب حکیم فرید بك افندی استادمزك دارالفنونده افاضه بویورمش اولدقلری (آثار ادبیه تدقیقاتی درسلری) نده بالمناسبه ایراد ایدیلان بعض مباحث .

وزن عروضی ایله عرب ، عجم ادبیاته دائر برایکی سوز:

ادبیات فارسیه‌نك عثمانلی ادبیاتنه پك بویوك بر تأثیر اجرا ایتدیکی ، تأثیر دکل عادتا ادبیاتمزی کندی ماهیتنه منقلب ایله‌دیکی انکار اولنه‌ماز . فقط عرب لسانی تورکجه‌مزك الك مهم رکنی اولدیغندن لسانمز بالطبع اونك تأثیرینه محکوم اولمقدن ده قورتولامامشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بويوك شاعرلرمزك همان كافه‌سى عرب لسانته بحق واقف، عرب ادبياتيله ادبيات فارسيه درجه‌سنده متوغل ايديلر . شو حالده آنلرك آثار فارسيه قدر آثار عربيه‌دن، بالخاصه مولدينك اثرلرندن ملهم ، متأثر اولمادقلرى ناصيل ادعا ايديله‌بيليرى ؟

درسمزه شدت تعلقندن دولايى تركك وزن عروضى‌يه، كرك هرايكى لسانك ادبياتنه دائر برايكى سوز سويله‌مك بزى صدددن تباعدله اتهام ايتديرمز ظن ايده‌رم .

عثمانليلرك وزن عروضى ايله اشكال لفظى ايرانيلردن آلدقلرينى يوقاريده سويله‌مش ايدك . ايرانيلر، كنجه اونلرده بو وزنى عربلردن آلمشلر ، فقط ذوقلرينه ، لسانلرينك استعدادينه كوره تعديل ايله‌مشلردر .

وزن عروضى بلك اسكيدر . كرك (معلقات سبع) كرك اونلردن اول سويله‌نيلمش اولان عرب شعرلرى هپ بو وزن اوزره نظم ايديلمشدر .

قواعد بلاغتك تدوينى شويله طورسون ، او كبى قواعدك موجوديتندن بيله خبردار اولمايان عربلر شعرلرينى، خطبه‌لرينى مرتبهٔ قصواى بلاغته اصعاد ايتمشلر، بو صورتله صنايع ادبيه‌نك كافه‌سى ايچون مقام استشهادده اتيان ايديله‌جك بدايع مخلده وجوده كتيرمكه موفق اولمشلردر. حالبوكه اونلر نه اثرلرينك احتوا ايتديكى صنايع ادبيه‌نك اسملرينى بيليرلردى ، نه‌ده او صنايعك موجود اولديغنى.

ايشته بونك كبى ذوق سليمه مقارن اولان عرب سليقه‌سى‌ده عروضى دوغورمش ، فقط كيمسه بونوزاد طبيعتى براسم ايله توسيم (١) ايتمه‌مش ايدى . چوجوق عصرلرجه اسمسز باشادى . آدينى قويان ، شخصيت مستقله‌سنى تعيين ايدن ائمهٔ نحاتدن (ابوعبدالرحمن خليل بن احمد الفراهيدى) در . علم عروض، بو ذاتك همتيله برعلم مستقل شكلنه افراغ ايديلدى . بعدزمان بو علمه دائر برچوق اثرلر تأليف اولوندى كه تعداد مفرداتى صدددن انحرافى استلزام ايدر .

(١) غلط مشهوردر .

عرب لسانى غايت واسع، غايت آهنكدار بر لسان اولديغندن فطرةً شاعر، دائما فصاحت وبلاغتلريله مفتخر اولان عربلر لسانلرنده‌كى توليد بدايع استعدادينى عقامته محكوم ايتمه‌مشلردر .

جزيرة العربك ويكستان تنهاى اطلاقه جدير اولان پاپايانسز چوللريله بو چوللرك آفاقى تزيين ايدن پارلاق يلديزلردن ، اوزرلرينه بينوب باديه‌لرى قطع ايتدكلرى نازك اندام قيصراقلردن، اقليمك شدائدينه كوكس كرمك ايچون ياراديلمش عجيب الشكل دوه‌لردن ، يكانه خزانهٔ ارتزاقلرى حكمنده بولنان خرما آغاجلرندن ، رعدين صدالرى واديلرى اينكله‌تن ارسلانلردن باشقه برشى كورمه‌مش اولان عربلر ساحهٔ لفظمده جداً معظم دينه‌بيله‌جك آبده‌لر براقمشلردر .

محيطك فيض بى پاياننده استفاده صورتيله معظم اثرلر وجوده كتيرمك نسبةً دها قولايدر. بدايع ممكنهٔ طبيعتك تجليزارى اولان بريرده هرشاعرك قلمى ، هر رسامك فيرچه‌سى اثر مهارت كوستره‌بيلير. فقط هنر يوقلق ايچنده وارلق كوسترمك، محدود، معدود عناصرك تأليفيله بدايع صنعت دينه‌بيله‌جك اثرلر وجوده كتيرمكده‌در . ايشته عربلرك ذكاسى كنديلرى ايچون بو موفقيتى تأمين ايله‌مشدر.

عرب ادبياتنك دورلرى :

شعراى عرب (جاهليه) (اسلام) (مخضرمين) (مولدين) ناملريله درت طبقه‌يه آيريلير. شعراى جاهليه‌دن اولوب دور اسلامه يتيشه‌ن شاعرلره (مخضرمين) دها صوكره كلن شاعرلره‌ده (مولدين) ديرلر .

جاهليه‌نك الك مشهور شاعرلرى (لبيد بن ربيعة العامرى) (عنتره بن شداد) (امرؤ القيس) (طرفة بن عبد البكرى) (عمرو بن كلثوم) (حارث بن حلزة اليشكرى) (زهير بن سلمى) در . بونلره (اصحاب معلقات) دينيركه بعث پيغمبرى‌يه قدر كعبهٔ معظمه‌نك

ديوارنده آصيلى دوران يدى قصيده‌نك صاحبلرى ديمكدر ..

معلقات سبع

عربلرك مكه‌يه اوچ مرحله مسافه‌ده « عكاظ » دنيلن بر پازار محللرى وار ايدى . عرب قبيله‌لرى هرسنه شوال آينده اورايه كليرلر ، برآى قدر اخذ و اعطا ايله وقت كچيريرلر ايدى. فقط «سوق عكاظ» يالكز مادى امتعه‌نك بيع وشراسنه خاص بر تجارت محلى اولميوب شعراى عرب طرفندن وجوده كتيريلن آثار بليغه‌نك‌ده محل تشهير وتقديرى ايدى .

عرب شاعرلرى نظم ايتدكلرى اشعارى « عكاظ » پازاريرينه كتيررلر ، اوراده حكملك وظيفه‌سنى ايفا ايدن كيم ايسه آنك نظر تقديرينه عرض ايدرلر ايدى .

« سوق عكاظ » ده بو وظيفه‌يى ايفا ايدنلردن برى شعراى عربك الك مشهورلرندن اولان « نابغة الذبيانى » در. «نابغه» عكاظ پازارنده كنديسى ايچون احضار اولنان قرمزى سختياندن معمول بويوك برسايبانك آلتنده اوتورور، شاعرلر طرفندن نظر تقديرينه عرض ايديلن اثرلرك تدقيقيله مشغول اولور ايدى .

برنجيلكى احراز ايدن اثر اينكدن معمول بر نوع كاغده آلتون صويى ايله يازيله‌رق كعبهٔ معظمه‌نك ديوارينه تعليق ايديليرايدى .

ايشته معلقات سبع دنيلان قصيده‌لر جدار كعبه‌يه آصيلان بو قصائد جمله‌سندندر . ناظملرى‌ده يوقاريده اسملرى كچن يدى شاعردر .

شاعر پيغمبرى حضرت حسان (ر . ع) مخضرمينك الك بويوك شاعريدر . عربك الك كزيده شاعرلرندن اولوب بعض كيمسه‌لر طرفندن حضرت حسانه بيله ترجيح ايدلمك ايسته‌نيلان « خنساء » ده مخضرميانندر .

مرتبهٔ قصواى بلاغتده اولان فرقان حكيمك نزولى شعراى عربى مبهوت ايتمش ايدى . شاعرلر بر مدت صوصديلر .

آثار عربيه‌دن بعضيلرنده شعرانك بو موقت سكوتلرى سررشتهٔ تعريض اتخاذ ايديله‌رك : حضرت پيغمبر شعرى شاعرلرى سومز ايدى دينيلوركه بهتان صريحدر . نبى ذيشان افندمز حضرتلرينك شعرى سودكلرينى، شاعرلره بذل التفات بويوردقلرينى بيلمه‌ين بر مسلم يوقدر ظن ايدرم . شعرانك اكثريله حضرت حسان، كعب بن زهير حقلرنده رايكان بويوريلان التفات پيغمبرى هركسك معلوميدر .

حضرت پيغمبرك ، صحابيات عداديه التحاق شرفنى احراز ايدن « خنساء » (ر . ع) يه حضور نبويلرنده شعرلرينى انشاد ايتديروب آثار بليغه‌سنك استماعندن فوق العاده محظوظ اولملرى ، يالكز ادعاى واقعك بطلاننى مؤيد دلائل موثوقه‌دن دكل ، قاديتلرمزك طريق معرفه سلوكنى موافق كورمه‌ين انظار قاصره اربابنك كوزلرينى آچه‌جق شواهد مهمه‌دندر .

اسلام ، خلفاء ، ملوك دورلرى

دور اسلامده يتيشن شاعرلرك الك مشهورلرى «جرير» «فرزدق» ، «اخطل» در . اخطل خريستيان ايدى . حضرت علينك زمان خلافتنده شعر زياده رغبته مظهر اولدى. ملوك امويه‌دن يزيد ، عبدالملك ، هشام‌ده شعره رغبت ايتديلر ، شعرايه جائزه‌لر ويرديلر .

عباسيلر زماننده لسان نظم يكى بردوره‌يه داخل اولدى. «ابو العباس عبدالله» كه «ابن المعتز» كنيه‌سيله مشهوردر بو دورك الك بويوك شاعريدر . شعراى عربك آثار بركزيده‌لرندن متشكل بر مجموعهٔ منتخبات اولان «الحماسه» عنوانلى اثرك صاحبى «ابو تمام» ايله «بحترى» ده عباسيلر دورينك وجودلريله بحق افتخار ايده بيله‌جكى دهات ادبيه‌دندر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عرب شاعرلرينك اك مشهورلرندن بريده (متنبى) در وسعت احاطه‌سيله معروف اولان بو شاعر حكيم ، لسان لطلمك فكر حكمتله آهنك امتزاجنى كوسترمشدر. اندلسه كلنجه بو قطعه‌ده‌ده پك بويوك شاعرلر يتيشمشدر . (ابن هانى) ايله (ابن زيدون) اوجمله‌دندر .

مابعدى وار

فريد

امام شافعى‌نك (لوكنت شاعرا لرثيت المروة) قولندن مترجم :

بر قطعه :

يادكار ايتمش امام شافعى .
فكر آنى بى جهان عبرته :
شاعر اولسه‌يدم يازاردم مرثيه
ارتحال روح السانيته .

طاهر المولوى

غزل

نه‌لر بكلر ايكن شو نور فجرك انجلاسندن
نه مؤلم محنه‌لر ميدانه جيقدى المكاسندن
اميد خيره دوشمك نابجادر يوم هجرانك
نه صبح بى نواسندن ، نه شام ابتلاسندن
يتيش بر جام خير انجام ايله اى ساقىٔ مونس
خراب اولدم سپهرك تير قهر نا رواسندن
كوكل مغموم وبى آرامدر اجيال اسلامك
شو مشهودم اولان حال ملالت احتواسندن
وطن ، بيكانه‌لردن - بن امينم - كورمه‌مشدر هيچ
بو جور وظلمى كيم كورمكده حالا آشناسندن
او ظالملركه ملكى كريه‌زار ماتم ايتمشدر
حذر قيلمازمى شو بيوايه خلقك بد دعاسندن
اوخلقك كيم - نه مدهش ابتلا - هول مصائبله
جوقى مجنونه دونمش بى خبردر ماجراسندن
ياراشماز دهرده انسان ديمك اول شخص عباره
كه ايكلركن وطن واز كچميور حرص وهواسندن
ناسل آلودهٔ اذواق اولور عالمده بر عاقل
سراسر مملكت لرزان ايكن خوف وهراسندن
الهى ، بويله بيك پاره اولورسه بيضهٔ اسلام
هراسان اولمامق ممكنمى اول اسلك بقاسندن
جهانده آلتى يوز ييل حكم ايدن بر دولتك يارب ،
نه‌مدهش درد ايمش صارصيلديغن كورمك اساسندن
تحملسوز اولور شو حال ايله اسلام ايچون آنى
مكر امداد ايريشسين بارگاه ملتجاسندن .

ع . عاطف

تعالىٔ اسلام جمعيتى مركز عموميسندن :

علماى اسلام (وذكّر) امر التّهيسى موجبنجه ارشاد انام ايچون مواعظ ونصايحده بولنمقله مكلف وبو وظيفه‌نك تركى شويله دورسون اهمالندن بيله عندالله مسئولدر . بوجهتى نظر دقته آلان جمعيتمز ، قدرت لطقيه اربابندن واك مقتدر علمامزدن مجلس مشايخ اعضاسندن شيخ احمد رمزى ، صحن مدرسلرندن اورفه‌لى محمود كامل ، فتواخانه مسودلرندن سيدى شهرلى حسن فهمى ، سليمانيه مدرسلرندن دوزجه‌لى زاهد افنديلر حضراتنه بايزيد جامع شريفنده صلاة جمعه‌نك اداسندن صكره زمانه مناسب خطابه‌لر ايراد ايتديرلمسنى تنسيب ايلمش وذى القعده‌نك آلتيسنه مصادف جمعه كونى ايلك موعظه‌نك شيخ احمد رمزى افندى ومتباقى جمعه‌لركده ذوات سائرهٔ مشاراليهم طرفندن ايفاسى مقرر بولنمشدر. جمعيتمزك شهزاده‌باشنده‌كى مركزنده جمعه‌ايرتسى كونلرى ساعت ١٢ - ١ دوقتور قدرى ، بازار كونلرى ساعت ٥ - ٦ دوقتور وصاف بك افنديلر طرفندن ، مراجعت ايده‌جك خستكان مجاناً معاينه ايديله‌جكدر .

مطبعهٔ عثمانيه — مدير مسئول : طاهر المولوى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اداره‌خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده اتحاد
تجارت کتبخانه‌سی

اسلاملغه نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول و درج اولونور

محفل

١٣٣٨

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهرالمولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ «
اوچ آیلغی ٢٥ «

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی و شیمدیلک شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ٣ [?]　　(١٣٣٨ ذی‌الحجه‌سنه مخصوص نسخه)　　فی ٧ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی و علمی : فرضیت حج ، وقفهٔ عرفات ، بر آیت کریمه مناسبتیله ، دین اسلامك واضعی ، حکمت تشریع
محفل تاریخی : بویوکلرمزدن مابعد ، معتقدات جاهلیه
محفل ادبی : عرب رومانلری ، مناجات ، ذبح اسماعیل ، غنی کشمیری ، محفلك تاریخ انتشاری
محفل اجتماعی : تعالی اسلام جمعیتی واجراآتیله بیانامه‌لرندن بعضلری

تبریك وتشکر

عید سعید اضحانك بالجمله اخوان دین حقنده متیمن و دولت وملتك سعادت آتیه‌سنه مبدأ اولماسی الطاف سبحانیه‌دن متمنادر .

(محفل)ك انتشارینی اعلان وتبریك لطفنده بولونان رفقای محترمه‌یه ، بالخاصه محفل وصاحب ناچیزی حقنده پك ملتفتانه ومشوقانه توجه ارائه بویوران ادیب بی همال علی کمال بك افندی حضرتلرینه عرض شکران اولونور .

مطبعهٔ عثمانیه

(یکی الفبا)

شمدی‌یه قدر میدانه کتیرلمش و مکاتبده تدریس ایدلمکده بولنمش اولان الفبالر یالکز تورکجه‌یی اوقومغه یاردیم ایدوب محرك اولان عربجه‌یی وبالخاصه قرآن کریمی اوقومق ایچون کرك معلمینك و کرك مبتدیلرك بیوك مشکلات چکمکده اولدیغنی نظر دقته آلان تعالیٔ اسلام جمعیتی ؛ یکرمی سنه‌دنبرو مکاتب ابتدائیه معلملکنده تجربه‌سی سبق ایدن مقتدر معلملرك تجربه‌سندن بالاستفاده میدانه کتیرمش اولدیغی بو اثر هم تورکجه ، هم محرك عربجه وبالخصوص قرآن کریم قرائتنی سهولتله و آز زمانده تأمین ایده‌جك بر اثر کزین اولدیغی جهتله علاقه‌دارانه توصیه اولونور .

محل توزیعی : شهزاده باشنده تعالیٔ اسلام جمعیتی مرکزی . فیئاتی یدی بچق غروشدر : طوبدن اشترا ایدنلر ایچون تنزیلات یاپیلیر .

مرآة الاسلام

دارالخلافة العلیه ابتدای داخل مدرسه‌سی مدیر عمومیسی اسکلیبلی عاطف افندینك عقائده دائر شایان مطالعه و استفاده براثری اولوب تعالیٔ اسلام مرکز عمومیسنده بش غروش فیئاتله صاتیلمقده‌در .

منافع عمومیه‌یه متعلق مواد حقنده — اجرتی قرارلاشدیریلق اوزره — اعلان یاپیلیر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی

رضیت حج، وقفهٔ عرفات

بسم الله الرحمن الرحیم

(.. ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا .. سورهٔ آل عمران)

الله اعلم مألی :

[السانلردن؛ یعنی مسلمانلردن بولجه مقتدر اولانلره لله ایچین بیت مکرمی حج ایتمك فرض قیلنمشدر]

شهور عربیه‌دن ذی الحجه ایچنده بولونویورز . ذی الحجه دینلنجه خاطره الك اول فریضهٔ حج کلیر ولسان اشتیاق ایله بو قاریکی لفظ قرآنی تلاوت ایدیلیر.

مسلمانلغك مدنیته خدمتلری) عنوانلی اثرده – صیراسی کلنجه – تحریر وتفصیل اولوناجنی اوزره ابراهیم واسماعیل علیهما السلام ؛ امر الٓهی موجبنجه کعبهٔ مکرمه‌یی بناویتك اتمامندن صوکرا مناسك حجی ایفا ایله‌مشلردی .

ادای حج؛ شریعت اسماعیلیه‌ده‌ده مفروض بولوندیغی ایچین حجاز عربلری طرفندن بعض احکامی ده کیشدیریلکله برابر عصر سعادته قدر – اوشریعتك بعض بقایاسی کبی – محافظه‌سنه رعایت اولونه کلدی . صلی الله علیه وسلم افندیمزك قبل البعثه حج ایتدیکی وعرفاتده وقفه‌یه طوردیغی معلوم ایسه‌ده اسلامده فرضیتندن مقدم قاچ کره حج ایله‌مش اولدیغی مضبوط دکلدر .

مسلمانلقده حج ۹ نجی سنهٔ هجریه‌ده فرض قیلندی.

ابوهریره رضی الله عنه « خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال ايها الناس قد فرض عليكم الحج فحجوا فقال رجل فی كل عام يا رسول الله فسكت حتى قالها ثلاثاً فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم لو قلت نعم لوجبت ولما استطعتم – مسلم» دیبورکه :

« رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بزه خطبه ایراد ایتدی و (ای ناس! سزه حج فرض قیلندی، حج ایدیکز) دیدی. حضاره‌دن بری (یارسول الله هرسنه‌می؟) دیه صوردی وسوألی اوچ دفعه تکرار ایدنجه‌یه قدر علیه الصلوة افندیمز سکوت بویوردی. بعده (اوت دیسه‌یدم هرسنه ایچین فرض اولوردی، سزده اداسنه مقتدر اولامازدیکز) جوابنی ویردی» مألنده‌در .

هجرتك ۹ نجی سنه‌سنده حضرت ابوبکرك، اوتجی ییلنده‌ده بالذات نبی اقدس وافخم صلی الله علیه وآله وسلم افندیمزك اداره‌سنده اولارق ایفای حج ایدیلمشدی.

اوتاریخدن بو آنه کلینجه‌یه قدر عالم اسلامك هرجهتندن کیدن حجاج مسلمین ، فریضهٔ حجی ادا ایله‌دیکی ، علی الخصوص قطعهٔ حجازیه ؛ چلبی سلطان محمد دورندن اعتباراً حکومت عثمانیه‌نك شکر ومحمدتی وسلیم اول عهدندن بری تابعیت خلافتی تحته کیردیکی حالده حرب عمومیدن بری برعثمانلی حاجیسی، اوقطعهٔ منقطعه‌یه کیده‌مه‌دی، هرکون بش دفعه متوجهی بولوندیغی بیت معظمی طواف ایده‌مه‌دی، هرییل مشتاق سامان جداسی اولدیغی وادیٔ عرفاته چیقامادی .

(وادیٔ عرفات) که مکه‌یه آلتی ساعتلك مسافه‌ده واقع برارض مقدسه‌در، هرسنه ذی الحجه‌نك ۹ نجی کونی حجاج مسلمینك وقفه‌کاهی اولور، افقلرنی تهزیز ایله‌ین صدای تلبیه؛ جهان اسلامك هرطرفندن صماخ ارواح ایله دویولور .

شبهه‌یوق که بوییلك عرفه کوننده‌ده بیکلرجه اهل ایمانك یوره‌کندن خروشان اولان (لبیك اللهم لبیك) ندالری؛ اوبقعهٔ قدسیه‌نك زمین وسماسنده دالغه‌لاندی. چونکه : او فلکرسا تلاطمك متباعد ومتزاید اولان امواجی؛ بوهجران زده ساحللره قدر دایاندی. صدمات جوشانی ایله مهجور ومتحسر کوکلری صارصدی، بنیان مقاومتلرنی قیروب صبر وسکینتلرنی آلدی کوتوردی. بناءً علیه قلبلرك جوشفون وکوز یاشلرینك طاشقین ارلماسی طبیعیدر .

تاسیل اولمازکه روحلریمزك آشنای صمیمی وحریم ازلیسی اولان اوساحهٔ مبروکه ایله حوالیٔ مبارکه‌سی – وا اسفا که – یاد ایللری صیراسنه کچدی. اسف اندر اسف که بو خسران مبین ایله امثالی محرومیتلر ؛ ینه ایچیمزدن برطاقیم شق اللرك حرکاتندن ایلری کلدی . یابانجی اولمایان، بالخاصه خصم واقربادن بولونان دشمنلره ظرفای عجم (خصم خانکی) تعبیر ایدر.

اوت . بو خانکی خصملر ؛ بو ایچمزدن چیقان دشمنلرده بزی بوحاله کتیردیلر. پای تختمزك قوشادیلماسنه، قبله‌کاهمزك بوتون بوتون الدن چیقماسنه ، نمازده متوجه بولوندیغمز طرفك باشقه برایراق آلتنده قالماسنه سبب اولدیلر .

امت مرحومه‌نك بر شعبهٔ محرومه‌سی بولونان زاواللی تورك قومی ؛ بو شقیلرك عقیم وسقیم سیاستی الجاسیله بش، آلتی سنه‌دن بری اوخاك پاکه یوز سوره‌مه‌مشدی. مع الاسف بوییلده جبین اشتیاقی او تراب اقدسله تشرف ایده‌مه‌دی. ساحهٔ عرفاتی اولجه کورمش اولانلر؛ یادماضی ایله، هنوز کوره‌مه‌ینلرده امید استقبال ایله متسلی اولمایه چالیشدی.

کچمش زمان اولورکه خیالی جهان ده‌کر دیرلر . عبد عاجزده کچمش زمانده بولوندیغم اوکیتمش مکانك خیال سراب نماسی اولان آتیده‌کی منظومه‌یی (محفل)ه درج ایتدم، روح مشتاقم طرفندن بدل حج اولسون :

وقفهٔ عرفات

باق شووادیٔ غرامك ساحهٔ پرجوشنه
دقت ایت منظور اولان اوضاع خشیت پوشنه
نشوه‌بخش اولمش که اوبله واقف مدهوشنه

بکزه‌مز بزم شرابك ذوق نوشا نوشنه
باغلایوب حضاری احرام تجرد دوشنه
کندینی آتمش رضای خالقك آغوشنه

قلب امتدن خروش ایتمکده برنالهٔ حزین
انعکاسی ویرمه‌ده آفاقه برعلوی انین
ایکله‌ین دللر دیبور: لبیك اله العالمین
آغلایان کوزلر ایدیلمش شرم ایله عطف زمین
نیتوه‌ین اللر ایسه معطوف درکاه برین
وقت تبشیر اجابت ، طورما ای روح الامین!

بحر غفران نفحهٔ رحمتله اولمش پرحباب
ظن ایدر انسان؛ کورونجه خیمه‌دن بحد قباب
توز، دومان وهم ایلدمه لوث کناه شیخ وشاب
سوق بادمغفرتله موجه‌دار اضطراب
پارلایان سمت سماده صائما قرص آفتاب
خاکنك مالیده‌سی برجبههٔ پرآب وتاب

ای مقدس بقعه، ای جای معالی انتما
ایلیور محفك سنك بیکلرجه حکمت احتوا
اولمشك اسلام ایچین برمحشر وحدت نما
سن ایدرسك مسلمینی بربریله آشنا
سطح فیاضکده اولدقجه حقایق روشنا
« بندن ای خاك السماوی! بیك سلام اولسون سکا »

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بر آیت کریمه مناسبتیله

—مابعد—

بو مناسبتله واردخاطر اولان مسلك فلسفی «لایب نیج»ك مسلك معلومیدر. فقط بوندن یا کاش بر معنی آکلاشلمه‌سون. مقصدمز نصوص جلیله‌یی آرای فلاسفه ایله تأیید دکلدر. زیرا کونش دوغدقدن صوکرا مومه احتیاج قالماز. فکرمز بر مثال فلسفی ایله تنویر مطلبدن عبارتدر. حال بویله اولمقله برابر فلسفی تتبعات ایله اشتغالك بعض فوائدی تضمن ایتدیکی انکار ایدیله‌مز.

تتبعات فلسفیه ساحهٔ نظری توسیع ایدر؛ انسانه طرز تفکری اوکره‌دیر؛ استعداد نظر صاحبی اولانلرك منطقنه قوت ویرر. او وادیده اجالهٔ فکر ایدنلر مثلا معرفت نظریه‌سنك تدقیقیله قوای ذهنیه‌لرینك حدود دقیقه‌سنی تثبیت ایلدکدن صوکرا اوقوتلره قارشی تعین ایدن اشیای خارجیه حقنده ممکن مرتبه معلومات صحیحه استحصالنه موفق اولورلر.

ساحهٔ معرفتده تعقیب ایدیلن وتیرهٔ استقصاء ارباب رویتی هر مسئله‌نك علی الخصوص مسائل اعتقادیه کبی آثاری ایدیمزه حاکم اولان مسائل مهمه‌نك تعمیق خصوصنده متأنی، بصیرتکار قیلار.

بویله اولان کیمسه‌لر اعتقادیاته قارشی اظهار ایدیلن جاهلانه جرأتلره اهمیت ویرمزلر؛ دینك حاشا ثم حاشا مغایر عقل کبی کورینن حقایق غامضه‌سنی جف القلم انکار ایله خسران ابدی ورطه‌سنه دوشمزلر.

ایشته فلسفه ایله توغلك باشقه بر فائده‌سی اولمسه، بالکز عقلی باشنده اولانلره حدینی بیلدیرمسی، ادب وانصاف تلقین ایتمسی، السانی اعتقاده عائد مشکل، معضل مسائلك تدقیقنده احتیاطکار قیلوب فوران جهلدن منبعث ضلال مهلکك شوصورتله اوکنی آلمسی آز بر فائده دکلدر.

مقصده رجوع ایده‌لم:

فلسفه ایله براز اشتغال ایدنلرك معلومی اولدیغی اوزره «لایب نیج»ك اساس فلسفه‌سی موناد نظریه‌سیدر. بو فیلسوفك اعتقادینه کوره عالمده اوصاف مخصوصه‌یی حائز جواهر فاعله واردر. بو وصفلرك بری بلکه برنجیسی بساطتدر. زیرا مادامکه مرکبات موجود واشیاده‌کی قابلیت تجزی محدوددر، شوحالده بسیط، غیر قابل تجزی جوهرلرك وجودی‌ده ضروریدر. چونکه بر جوهرك اجزاسی واردنیلدیمی، ایکی شقدن برینك قبولی ضروریدر. یعنی یا بوجزئلرك کافه‌سی مجموع اثری وجوده کتیرمك ایچون دفعةً حرکت ایدرلر، یاخود ایتمزلر. برنجی شقه نظراً اجزای مشکله قدر قوای بسیطه واردر. ایکنجی شقه کوره اجزای عاطله‌نك وجودینی قبولده معنی یوقدر. بو فرضیه وحدات قوایه، یعنی «موناد»لره منتهی اولور.

«موناد»لر انتزاعات محضه قبیلندن اولان نقاط هندسیه جمله‌سندن اولمدیغی کبی فیزیقی نقاط قبیلندن‌ده دکلدر. زیرا فیزیقی نقطه‌جزء فرد دیمکدر.

جزء فرد نظریه‌سی ایسه الی غیر النهایه قابلیت تجزی نظریه‌سیله تألیف ایدیله‌مز. فضله اوله‌رق جزء فردلر متحیز، تحیزده بساطتله اتصافه مانعدر. شوحالده مابعد الطبیعی نقاط، یاخود وحدات قوی قالیرکه حقیقی، ذی روح موجودات انجق بونلردر.

اشیای سائره ایچون باشقه بر منشاء آرامغه حاجت یوقدر. «موناد»لر اشیانك نقاط ابتدائیه‌سی، عناصر اصلیه‌سیدر. هر شیئه افاضهٔ حیات ایلدکلرندن انلره روح‌ده دینه‌بیلیر.

«لایب نیج» بو نظریه‌سیله ماده‌یی روح منزله‌سنه تنزیل، یعنی ارواح ایله اشباح آراسنده‌کی حجاب حاجزی رفع ایتمك ایسته‌دیکی جهتله مونادلر حقنده روح تعبیرینی قوللانیور. فقط بو تعبیرك داها زیاده انکشافنه مقرون اولوب حس وفکر مرتبه‌سنه ارتقا ایدن «موناد»لره تخصیصی لزومندن بحث ایدیور. خلاصه «موناد»لرده ماده‌نك خواص وکیفیاتندن هیچ برشی یوقدر. انلر

کافهٔ افعالنك مبدأنی احتوا ایدن بسیط قوتلردر. نه تشکل ایدرلر، نه‌ده تحلل. نه دوغارلر، نه‌ده اولورلر.

«موناد»لر بساطت مطلقه‌لریله برابر اصلا یکدیکرینه بکزه‌مز. کندیلرنده ادراك ویرادرا کدن دیکر ادراکه انتقال ایچون برشئی واردر. بو ایکی حال «موناد»لرك مبداء تبدلی، مابه التمایزیدر. ادراك وتشهی‌یه عائد اختلافاتدن دولایی آرالرنده یالکز نامتناهی بر تفاوت دکل بر سلسلهٔ مراتب‌ده حصوله کلشدر. «موناد»لر قابل تصور اولان اك اهمیتسز بر قوهٔ ماسکهٔ بسیطه‌دن غیر محسوس دینه‌بیله‌جك بر سلسلهٔ غیر منفصله ایله عقل وشعور درجه‌سنه قدر ارتقا ایدرلر. «موناد»لر آراسنده اتصال موجود اولمقله برابر اصلا تأثیرات متقابله یوقدر. هر «موناد»ك کافهٔ افعالی کندیسنده موجود اولان قوتك اثریدر. جناب حق بو قوتی بدایت خلقتده تقدیر ایله مونادلر آراسنده‌کی آهنك ازلی‌یی تأسیس ایلمشدر. —

عجبا بو مابعد الطبیعی نقاطك عددی نه‌قدردر؟ هر هانکی بر عددده توقفك علت کافیه‌سز بر ایجاب دیمك اولمسنه نظراً هیچ بر عددده توقفه امکان یوقدر. زیرا جناب حق ایچون معین بر مقدارده توقفی مستلزم بر سبب تصوری ابك قدرت کامله وشاملهٔ غیر قابل تألیف اولدیغی کبی مواهب الهیه‌سنده امساکه دلالت ایده‌جك بر معنای معکوسی‌ده تضمن ایلر. بناءً علیه مونادلرك مقداری موضوع بحث اوله‌ماز.

مابعدی وار فرید

— ٢ —

دین اسلامك واضعی

و

بشره کیفیت وصولی

برنجی مقاله‌ده‌کی تعریفندن‌ده آکلاشیله‌جغی اوزر[ه] دین اسلامك واضع حقیقیسی، کائناتك خالق ومدبری اولا[ن] واجب الوجود تعالی وتقدس حضرتلریدر.

دین اسلام، بشری دنیوی واخروی حکم مصالح[ه] ارشاد و کندیلرینه عائد اولان منافع ومضاری تعلی[م] ایتمك اوزره الله تعالی طرفندن بر لطف مخصوص اوله‌رق رسل کرام حضراتنه ارسال اولنمش وبونلرك وساطتیل[ه] خلق، دینلرینی خالقلرندن اخذ وتلقی ایتمشلردر. آنك ایچون حضرت علی کرم الله وجهه افندمز بر خطبهٔ بلیغه‌سنده (ان المؤمن اخذ دینه من ربه ولم یأخذ عن رأیه — مؤمن، دینی کندی رأی واجتهادندن دکل، ربندن اخذ وتلقی ایتمشدر) بیورمشلردر.

بناءً علیه دین اسلام، پیغمبران کرامك ویاسائردهاتك رأی، وفکریله وضع وتأسیس ایدلمش دکلدر. آنك واضع ومؤسس حقیقیسی آنجق خالق تعالی حضرتلریدر. پیغمبران عظام حضراتی ایسه یالکز واسطهٔ تبلیغ درلر.

رسل کرام حضراتی دین اسلامی الله تعالیدن وحی طریقیله اخذ وتلقی ایتمشلردر.

وحی: لغت عربده اعلام معناسنه‌در. اصطلاح شرعده بری معنای خاصی، دیکری معنای عامی اعتباریله ایکی طرز اوزره تعریف اولنمشدر:

برنجی‌یه کوره وحی: جانب اقدس کبریادن قلب شریف پیغمبری‌ده دفعی اوله‌رق بلاشبهة ظهور ایلین حقیقتدر.

ایکنجی‌یه کوره وحی: الله تعالی حضرتلرینك انبیاء کرامنه منام، الهام، کتاب، ارسال ملك طریقلریله مراد ایلدیکی شیلری اعلامیدر.

وحی الٓهی بشره ایشته بو درت طریقله واصل اولمشدر.

(١) منام طریقی: رؤیای صادقه ایله وقوعبولان

وحى آلهيدر . اوغلنى ذبح ايتمك خصوصنده حضرت ابراهيمه واقع اولان وحى آلهى كبى . انك ايچون رسول اكرم افندمز (رؤيا الانبياء وحى — انبياء كرامك رؤياسى وحى در — مدارك) بيورمشلردر.

(٢) الهام طريقى : جناب الهك مراد ايلديكى معانى بى الفاظ وساطتى اولمقسزين طوغريدن طوغرى يه قوللرندن اصطفا ايلديكى ذاتك قلبنه حال يقظه‌ده ايكن قذف والقا و آنك نفسنده خلق ايتمسيله حصول بولوب انكشاف ايلين وحى آلهيدر.

(فاوحى الى عبده ما اوحى) نظم جليلى ليلهٔ اسراده حضرت محمد عليه السلامه وحيك بو طريقله وقوعبولديغنى بيان ايتمكده‌در.

(٣) كتاب طريقى : خالق تعالى حضرتلرينك ملك وساطتى اولمقسزين مراد ايلديكى الفاظ ومعانى بى طوغريدن طوغرى يه عبادندن اصطفا واختيار ايلديكى ذاتك نفسنده ويا بشقه برشيده خلق وبو صورتله كلام الهيسنى او ذاته اسماع ايتمسيله حصولپذير اولان وحى آلهيدر.

اولو العزم پيغمبران عظامدن حضرت موسى عليه السلام وحيك بو طريقله ممتاز ايدى. آنك ايچون حق تعاليلرنده (وكلم الله موسى تكليما) بيورلمشدر.

الواح توراتده بو طرز اوزره نازل اولمشدر.

(٤) رسالت طريقى: جناب الهك انسانلردن اصطفا ايلديكى ذاته ملكلرندن بر ملك ارسال ايدوب او ملك واسطه‌سيله ديله‌ديكى شيلرى تبليغ ايتمسيله حيز آراى حصول اولان وحى آلهيدر كه انبياء كرامه وحى اكثريا بو طريقله واقع اولمشدر .

(وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا اومن وراء حجاب اويرسل رسولا فيوحى باذنه مايشاء انه على حكيم) نظم مبينى طرق وحيي واضحاً بيان ايتمكده‌در . زيرا (وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا) قول كريمى الهام طريقنه اشارتدر. چونكه بو آيت جليله‌ده‌كى وحى؛ معناى خاصى اعتباريله الهام معناسنه تخصيص ايدلمشدر.

(اومن وراء حجاب) قول جليلده كتاب طريقنه اشارتدر.

بو طريقده بلا رؤية جناب الهك كلام عاليسى ايشيديلديكى ايچون بوندن (وراء حجاب) ايله تعبير بيورلمشدر. يوقسه جناب الله صفات اجسام اولان حجابدن عالى و منزه‌در.

(او يرسل رسولا) قول مبينىده رسالت طريقنه اشارتدر . بناءً عليه وحى معناى عامى اعتباريله طرق مذكوره يه شاملدر.

علاوةً شونىده بيان ايده‌لم كه: رسالت طريقيله اولان وحى آلهى ايكى طرز اوزره واقع اولمشدر.

بريسى: جانب جليل آلهيدن وحى ايله نازل اولوب مبلّغ وحى اولديغنه پيغمبرجه علم يقين حاصل اولان ملك كلام آلهى يى تكلم وقرائت ايتمكله پيغمبرك سمعنه واصل اولوب او صورتله لفظاً ومعناً حفظ وفهم ايلديكى وحى آلهيدر كه بوكا (وحى متلو) تسميه اولنور . قرآن كريم بو قبيلدندر. زيرا قرآن كريمك حرفلرى، كلمه‌لرى، جمله‌لرى جناب الله طرفندن ترتيب وتنظيم اولنمشدر . بونده جبرائيلك، پيغمبرك، بشقه هيچ بركيمسه‌نك دخل وتأثيرى يوقدر. حضرت محمد عليه السلام قرآن كريمى جبرائيل عليه السلامدن تعلم ايدوب حرفياً حفظ وضبط ايتمشدر. بناءً عليه قرآن كريم نظماً ومعناً منزل كلام اللهدر . انك ايچون قرآن مبين هم لفظى وهم معناسى اعتباريله معجزدر. هر عصرده فصاحت وبلاغتيله فصحا و بلغايى، حكم و نوادريله‌ده علما وحكمايى عاجز قيلار .

ايكنجيسى‌ده: ملكك تكلم وقرائتيله اولميوب مجرد اشارت والقاسيله پيغمبرك قلبنده توضح وانكشاف ايلين وحى آلهيدر كه بوكاده (وحى غير متلو) دينور. جناب حق طرفندن الهام طريقيله وقوعبولان وحى آلهى‌ده غير متلو قسمندندر.

بو طرز ايله تجلى وانكشاف ايلين معانى يى پيغمبر ايسته‌ديكى الفاظ ايله امتنه بيان وتبليغ ايدر. شو حالده احاديث شريفه‌نك هپسى وحى غير متلو قبيلندندر . بناءً

بالجمله احاديث شريفه، معناسى جناب الله طرفندن بالذات ويا بالواسطه ملهم اولمقده ولفظى لسان پيغمبريدن صدور ايتمكده متساويدر. شوقدركه احاديث قدسيه ايله احاديث نبويه آره‌سنده فرق واردر.

احاديث شريفه‌نك جناب اللهه مضاف قيلنه‌رق بيان واخبار ايديلن قسمنه احاديث قدسيه والهيه تسميه اولنور. جناب اللهه مضاف قلنميه‌رق بيان اولونان قسمنه‌ده احاديث نبويه دينور .

تفصيلات سالفه‌دن مستبان اولديغى اوزره دين اسلام خالق تعالى حضرتلرى طرفندن پيغمبران عظام حضراتنه طرق وحى ايله واصل اولمشدر . خلق‌ده دين آلهى يى انجق مشار اليهم حضراتندن اوكرنمشلردر. يوقسه دين اسلام ودين حق خلقك رأى اجتهاديله اختراع ايدلمش دكلدر . بناءً عليه ارباب ضلالك (وحى عقل بشرك رمز و اشارتيدر) كبى سوزلرى بالكليه باطل وكتب آلهيه‌يى تكذيب وپيغمبران كرامه افترادر . زيرا وحى بالاده عرض اولونان طرقله وقوعبولديغى متفقاً تنصيص ايدلدكدن باشقه السنهٔ انبياده وكتب آلهيه اصطلاحاتنده عقل بشرك رمز و اشارتى ايله، ذكا، فراستله، اعمال فكر و اجتهاد ايله ادراك اولونان شيلره وحى اطلاقى يوقدر. شو حالده اصول شرع واساسات اسلاميه‌يه مخالف اوله‌رق صرف عقل وفكر و اجتهاد ايله احداث اولونان اديان ومذاهب (ان الدين عند الله الاسلام) نظم جليلى مفادنجه باطلدر . هيچ بريسى دين اسلام، دين حق، دين الله دكلدر .

اسكليبلى

محمد عاطف

اجلهٔ علماى اسلاميه‌دن فضيلتلو صدرالدين افندى حضرتلرينك تأليف وملغا دارالفنون علوم دينيه شعبه‌سنده تدريس ايتديكى حكمت تشريع متنيله بالآخره شرح صورتنه افراغ ايلمش اولدقلرى تقريرلريدر .

بسم الله الرحمن الرحيم

حكمت تشريعه دائر اولان بو كتابمز بر مقدمه ويدى مقصدى احتوا ايده‌جكدر . ومن الله التوفيق وبه نستعين

مقدمه

حكمت تشريعك معناسى (١) وبو علمك تعريف وموضوع وغايه‌سى واصل ومأخذى بيانندهدر .

(حكمت) قول وفعلده اصابت معناسنده اولوب مباديسنده وغايتلرى اولوب حكيمك باعث اراده‌سى اولان محامدنده شايعدر(٢)

(تشريع) حسى اولسون، معنوى اولسون يول آچمق ديمكدر (٣) بوراده مقصود : دين مبين اسلامك انزال وتشريعيدر (٤) مآل تركيب (احكام دينيه‌نك محامد ومحاسنى) ديمك اولور. بوكا متعلق اولان علمده استعمال اولنور. (٥)

---

(١) مضافينك شرحيله ظاهر اولان معناى اضافيسى ديمكدركه مقابلى اولان معناى لقبيسى تعريفله ادا اولنمشدر .

(٢) انكله متصف اولان ذاته حكيم دنيلور. خالق ومخلوقينه اطلاق صحيح اولان اسماء عامه‌دن اولوب (وكان الله عليما حكيما) (انه على حكيم) (وهو الحكيم الخبير) آيتلرنده (حكمتنده كامل اولان) ديو تفسير اولنمشدركه بونكده سائر صفات عليه‌سنده‌كى كمالى كبى خصائص آلهيه‌سندن اولديغى شبهه‌سزدر. رب العالمينك كمال حكمتله الصافى نقل وعقل معلوم اولان اصول ديندن اولوب ايلروده بيان وتفصيل ايديله‌جك اولان بو مطلب عالى حكمت تشريعك اساس وروحيدر . حكمتك صواب

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ودليل صواب اولان فصل وقولده آنكله توصيف اولنور (الرتلك آيات الكتاب الحكيم) آيتنده اولديغى كبى. (ولقد آتينا لقمان الحكمة) (يؤت الحكمة من يشاء ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيراً كثيراً) آيتلرنده حكمت مباديسندن كنايه اولوب ابن عباس وابو العاليه وابراهيم النخعى ومجاهد وقتاده وعبدالرحمن بن زيدكبى اهل لسان اولان علماى سلف آنى علم وفهم كتاب ايله كتابك مشتمل اولديغى اقسام واحكامنى وامثله واقيسهٔ عقليه‌سنى بيلمكله عقل وفقه دين ايله تفسير ايتمشلردر. قياس برهانى‌يه حكمت تسميه‌سى ده بومعنايه راجعدر. (ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتى هى احسن) آيتنده‌ده حكمت بومعنايه تفسير اولنمش و بونك معرفت وهدايه راغب ومستعد اولانلر ايچين مفيد وآنلره لايق ومصروف اولديغى ذكر ايدلمشدر. موعظهٔ حسنه طالب هدايت اولميانلره ترهيب وترغيبى مشتمل اولان عبر صادقه ايله خطاب ايلمك واحسن ايله مجادله ابتداءً حق قبول ايتميانلره قارشو صفح ومجامله ومرجوح اولان قوللرينه قول راجح ايله مقابله ايتمك وقولنى مقايسه‌يه دعوتله هانكيسنك صواب واخذه شايان اولديغنى رفقله افهام ايلمك طريقلريدر. منطقيينك كتابلرنده بونلرى خطابيات وجدليات ايله تفسير ايتملرى غلط ومواد اقيسه بحثنده قدمالرندن مأخوذ اولان مسلكلرى خطا آلود وجالب دقتدر. بيان قرآن اويله مقدمات غير يقينيه‌دن منزهدر. حكمت اسمنك حكيمك باعث فعل ومورد اصابتى اولان محامدنده استعمالى اصول دينده شايع اولوب حق جل وعلانك افعال واحكامى هپ ملزوم حكمتدر. حكم ومصالحه تابعدر دنيلوركه حكمت تشريعده مراد اولانده بومعنادر. علت غائيه‌دن اخصدر. غرض كلمه‌سى‌ده عليتى مشعر اولوب بومسمايه داخلدر. لكن خاصةً خلقك مصالح ومنافعنده واكثريا حسنى اولميان مقاصدلرنده قوللانيلير.

بناءً عليه حق باريده استعمالى لايق اولماز. بعض اشعريه‌نك مقاصد قرآنيه ايچون غرض تنزيل تعبير ايتملرى اهل اعتزالدن مأخوذ ومسامحه‌يه مبنى اولوب مستحسن دكلدر.

(٣) تشريع لفظنك كتب لغويه‌ده بووجهله ترجمه‌سى لغتده حقيقت ومجاز اثبات ايدن بيانيين قولندن زياده عموم اسمايه قائل اولان محققينك قولنه موافق وآنى مؤيددر. ثلاثيسى اولان شرع مصدرى ده بو معنايه‌در.

(شرع لكم من الدين ماوصى به نوحا والذى واوحينا اليك وماوصينا به ابراهيم وموسى وعيسى ان اقيموا الدين ولا تفرقوا فيه كبر على المشركين ماتدعوهم اليه) (لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا) آيتلرندن ظاهر اولديغى اوزره اصل دين وشرايعنده استعمال اولنور.

(٤) تركجه‌ده ادات تنكيردن مجرد اوله‌رق قوللانيلان بومثللو كلماتك معرفه اولوب مطالب علميه‌ده معروف ومعهود اولان انجق تشريع دين معناسى اولديغى‌ده مستغنىٔ بياندر. (دان) فعلنك مصدرى اولان دين كلمه‌سى خضوع ايتمك معناسنه‌در. آنكله حاصل اولوب اصل وشرايعنه شامل اولان طريق معناسنده شايعدر. (ثم جعلناك على شريعة من الامر) آيتنده ائمهٔ تفسير شريعت لفظنى ده بومعنا ايله تفسير ايليوب هى الدين ديمشلردر.

(٥) چونكه حكمت تشريعى بيلمك قول وفعلده اصابتك مباديسندن وبناءً عليه حكمت معناسنده‌در.

صدرالدين

محفل تاريخى

بويوكلرمز

دن

خباب بن الارت

مابعد :

حضرت خبابك (عبدالله) نامنده براوغلى واردى كه اونك اسميله تكنى ايتمش و (ابو عبدالله) كنيه‌سنى آلمشدى.

جناب عبدالله؛ پدرينك ارتحالندن صوكرا خارجيلر طرفندن قتل ايدلدى. خوارجك اجتهاد واعتقادغريبندن برنمونه اولديغى جهتله مشاراليهك كيفيت شهادتنى ده يازمق ايسته‌دم.

معلومدركه ٣٧ سنهٔ هجريه‌سنده (رقه) جوارنده‌كى (صفين) موقعنده عراق وشام اوردولرى آراسنده يوزاون كون سورمش و٩٠ دفعه مقاتله ايدلمش برمحاربهٔ عظيمه واقع اولمشدى كه هرايكى طرفدن بيكلرجه اهل ايمانى خاك هلاكه سرمشدى. بوقانلى ملحمه‌نك صوكلرينه طوغرو مظفريت؛ عراق اردوسنه يوز كوسترمه‌يه باشلامش وشام اوردوسندن مزراقلرك اوجنه مصاحف شريفه باغلانيلمق صورتيله متاركه تكليف ايدلمشدى. مصحفلرك مزراق اوجلرنده بوكلديككى كورن عراقيلردن (مسعر بن فدك) (زيد بن الحصين) كبيلرله اونلره پيرو اولانلر؛ حضرت علينك رأينه مخالفتله محاربه‌نك تعطيلنه مشاراليهى مجبور ايتديلر.

« بومخالفينك چوغى كروه قراء ايدى كه اكثراوقاتده تلاوت وعبادت ايله مشغول اولورلردى واولاد عربدن اولدقلرى جهتله الفاظ قرآنيه‌نك معنالرينى بيليرلردى. لكن برآدم ، قرآن كريمه تحت اللفظ معنى ويرمكله عالم فقيه اولاماز وقرآن كريمدن احكام شرعيه‌يى استنباط ايله‌يه‌مز. بوكروه قراء دخى فقيه اولمادقلرندن احكام شرعيه‌نك حقايقنه واقف اولامايوب ورطهٔ تعصبه

دوشمشلردى. حتى بوكروه قراء؛ عثمانيلره يعنى حضرت عثمانك طرفدارلرينه دينسز ومذهبسز نظريله باقو[illegible] علويلكده افراط ايله‌مشلر ايكن بوكره حضرت على[illegible] مخالفت ايتديلر. ويتشمش آتشه صوغوق صوقاتديلر. فقهاى[illegible] حفاظ وقرادن تفريق ايده‌مه‌ين عوام ناسك چوغى د[illegible] آنلرك ظاهر حاللرينه آلدانه‌رق باكلش يوله كيتديلر[illegible] ـ قصص انبيا »

اوزون بويلو مناقشه‌لردن صوكرا تحكيم حكميـ[illegible] قرارلاشدى وحكم معهود ويرلدى. بونك اوزه‌رينـ[illegible] ـ (خوارج) نامنى آلمش اولان ـ مخالفين على « بر[illegible] امر تحكيمى قبول ايله كافر وصوكرا تائب ومستغفر اولدق[illegible] ديمكله برابر حضرت مرتضايه « سن ده ابتدا كافر اولديغك[illegible] اقرار ايت، صوكراده توبه واستغفار ايله » ديه‌جك قدر[illegible] جرأت كستاخانه كوسترديلر ونهروان قربنده برلشمك[illegible] اوزره بربرلريله سويله‌شديلر.

بونلرك بر كروهى؛ نهروان ساحلنده ـ زوجه‌سنى برمركبه بيندرمش اولديغى كيدن ـ عبدالله بن خبابه راست كلديلر[illegible] وهويتنى آكلاينجه بر حديث روايت ايتمه‌سنى ايسته‌ديلر[illegible] اوده « برفتنه اولاجق كه آنده كيشينك بدنى اولديكى كبـ[illegible] قلبى ده اوله‌جك . كيشى مؤمن اولارق آقشاملايوب كافر[illegible] اولارق صباحلار و كافر اولارق صباحلايوب مؤمن اولارق آقشاملار » مآلنده‌كى حديث شريفى روايت ايتدى .

ـ ابوبكر وعمر رضى الله عنهما حقنده نه ديرسك ؟ ديه صورديلر . مدح و ثنالرنده بولوندى .

ـ عثمان؛ خلافتنك بدايت ونهايتنده ناصيلدى ؟ ديديلر .

ـ اول وآخر حقلى ايدى . جوابنى ويردى .

ـ على ايچين تحكيمدن اول وصوكرانه دوشونورسك ؟ سؤالنى ايراد ايتديلر .

ـ على ؛ جناب حق جمله‌كزدن اعلمدر . دينده[illegible] باشقه‌لرندن زياده متقيدر و هپكزدن فضله بصيرت صاحبيدر . مطالعه‌سنده بولونجه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ـ سن هوایه تابع اولیورسك ، شهرته آلداتوب عمله
قاپورسك . بناءً علیه طرفدارلق ایدییورسك . دییه
مشارالیهی وزوجه‌سنی بر خرما آغاجنك آلته کوتوردیلر.
اوا‌ثنادن آغاجدن بر خرما دوشدی . خارجیلردن
بری ده بونی آغزینه آتدی . لکن دیکری :
ـ خرمانی صاحبی ویرمه‌دن ، یاخود پاره‌سنی تأدیه
ایتمه‌دن آلدك ! دینجه آغزندن چیقاروب فیرلاتدی .
ینه او صیراده اهل ذمتدن برینك بر دوموزی کلدی.
بر خارجی‌ده قیلیجی ایله اوروب اونی اولدوردی . فقط
ینه او متقی خارجی !
ـ بوسنك ایتدیکك فسادندر . دیمکله دوموزی
اولدورن؛ صاحبنی بولوب پاره‌سنی ویردی وحلالاشدی.
زواللی عبدالله بن خباب :
ـ بویاپدقلریکز طوغرو ایسه سزدن ضرر کلمز .
چونکه: بن؛ مسلمانم وموجب قتل بر جنایت ارتکاب ایتمه‌دم.
دیدیسه‌ده حرفلر دیکله‌مه‌یه‌رك بیچاره‌یی یاتیردیلر وقویون
کسر کبی بوغازلادیلر ، جسد بیروحنی نهره آتدیلر .
کبه اولان حرمنی ده قارنی یارمق صورتیله شهید ایتدیلر.
« خوارجك بو حال وحرکتلری صحیحاً عبرت آلاجق
حالات غریبه‌دندر . بر خرمانی صاحبنك رضاسی اولمقسزین
یمکی جائز کورمه‌ین ور خنزیری تلف ایتمکله صاحبنی
ارضایه مجبور اولان متعصبلر ، باقی که اصحاب رسول اللهدن
بر ذاتك صغار صحابه‌دن اولان اوغلنی بغیر حق بوغازلامقدن
چکنمیورلر و ملت اسلامیه‌ده قادینلر ، قنی دین
ومذهبده اولورسه اولسون هر درلو تعرضدن مصون
ایکن آیی ، کونی تمام اولمش بر حامله خاتونك قارنی
یارمق کبی غایت چیرکین بر جنایی ارتکابدن صاقینمیورلر
بارد وباطل تعصبك انسانی نه مرتبه نامشروع ونامعقول
یوللره سوق ایده‌بیله‌جکی واپام فتنه‌نك ناصیل مخاطره‌لی
ودهشتلی وقتلر اولدیغی بو وقعه ایله رعنا معلوم اولور ـ
قصص انبیا »

اخیراً (خارجیلر) عنوانیله یازوب (پیام صباح)
غزته‌سیله نشر ایله‌دیکم بر مقاله‌ده بو وقعه‌یی وحضرت
خلیفه‌نك تحقیقات اجراسی ایچون کونده‌ردیکی بر مأموری ده
خارجیلرك قتل ایتدکلرینی یازدقدن صوکرا شو سطرلری
علاوه ایتمشدم :
بو ظلمه کروهی ؛ اویله برزمانده ادارهٔ اسلامیه‌نك
وحدتنی رخنه‌دار ایدییوردی که : شام طرفلرنده‌کی عصیان
کیتدکجه کنیشله‌یور وأریکهٔ خلافتك حزین حزین
غیجیرتیسی ؛ الاصاغر قولاقلر طرفندن بیله ایشیدیلیوردی .
حضرت علی؛ شام سفرندن ناچار صرف نظرله خارجیلر
اوستنه یورودی . و (رأی وامان) سنجاغنی آچدیروب
« هر کیم بو سنجاغك آلتنه کلیرسه امیندر ، هر کیم جنك
ایتمز وتعرض ایله‌مزسه امیندر ، هر کیم کوفه‌یه ومداینه
کیدر وبو جماعتدن آیریلیرسه امیندر » دییه ندا ایتدیردی.
خوارجدن عقلی باشنده اولانلر ؛ امان مرتضوی
اوزرینه داغیلدیلر . لکن ۱۸۰۰ قدری (عبدالله بن
وهب) ك قوماندا‌سیله خلیفه عسکرینه صالدیردیلر .
سائرلری چکیلوب کیتدیکی حالده بونلری ثبات وصولته
سوق ایدن شی (ابن وهب) ك قازانمش اولدیغی امارت
موهومه ایدی .
حریف؛ آتوب طوتمایه ، آصوب کسمه‌یه آلیشمش
و باص باپاغی حکمدارلغی قورمش اولدیغندن بو طاتلی
دوش آزمه‌سندن اویانمق ایسته‌میوردی . معیتنده‌کیلرده
امیرلرینك ؛ وضعندن متنعم و مستفید اولانلر ایدی .
لکن نتیجه اومدقلری کبی چیقمادی ، بلکه ایلك
مصادمه‌ده جانلری چیقدی و دولت باشلرینه دکل ،
قوزغون لشلرینه قوندی .

طاهر المولوی

عصر سعادتده مسلمانلرك مدنیته خدمتلری

ـ مابعد ـ

معتقدات جاهلیه

بعثت محمدیه اثناسنده جزیرة العرب سکنه‌سی؛ معتقدات
دینیه خصوصنده قارمه‌قاریشیق بر حالده ایدی. عراقده‌کی
حیره‌لیلر ؛ مجاور بولوندقلری ایرانیلرك مجوسیلکنه
قاپیلمش ، سوریه‌ده‌کی غسانیلر ، قومشو اولدقلری
بیزانس حکومتنك عیسویلکنه ، مدینه ویمن حوالیسنده‌کی
بعض قبائل ده اوراده‌کی یهودیلرك دیننه قاپیلمشدی .
بونلردن باشقه (صابئی) و (دهری) مذهبنه کیرنلرده
واردی . اکثریتی ایسه بت‌پرستلر تشکیل ایدییوردی .
حجاز ، یمن وعمالقه قبائلنه‌بیتدن علی التخمین یکرمی
عصر مقدم اسماعیل علیه السلام بعث ایدیلمش ، فقط زمانك
اوزاقلغی و خلقك جهالتی یوزندن شریعتی احکامی
اونوتولمقله برابر بعض بقیه‌سی ، علی الخصوص توحید الهی
عقیده‌سی محرندن یدی ، سکز عصر اوله قدر محافظه
قیلینمش اولدیغی حالده مکه‌ده موقع ریاسته کچن (عمرو
بن لحی) نامنده بر حریف طرفندن فکر توحید ، خلقك
اذهاننده ازاله اولونمشدی . چونکه: بو یادکار ؛ تداوی
ایچون کیتدیکی (بلقا) جهتلرنده کوردیکی بوتلردن بر
دانه‌سنی مکه‌یه کتیروب هرکسی بونك پرستشنه سوق
ایله‌مش وبت‌پرستلك قطعهٔ حجازیه‌ده شو صورتله شیوع
بولمشدی .
عمرو بن لحیك کتیردیکی بوتك آدی (هبل) ایدی که
انسان شکلنده اولوب طاشدن یونولمش ، بوندن صوکراده
بر چوق صنملر احداث ایدیلوب کعبهٔ مکرمه‌نك داخل
وخارجنه جمعاً یکون ۳۶۰ دانه پوت قونولمشدی .
خرما ایله کش ، یاخود خرما ایله یاغدن معمول بر
یمك دیمك اولان (حیس) دن معبود یاپوب طاپینانلر
وصوکرا قیطلغه اوغرایوب اومعبودی ییینلر [*] بولوندیغی
کبی راست کله اله یکن طاشلره پرستش ایدنلر ، صوکراد
لدی الاقتضا او طاشلرله استنجا ایله‌ینلر پیدا اولمشدی .
نبی اکرم (صلعم) افندیمز « ایها الناس قولوا لا اله
الا الله » یعنی « ای انسانلر ! اللهدن باشقه معبود یوقدر
دییکز » تنبیه مرشدانه‌سیله بو ضلالت اربابنی ایقاظ ایله‌دی
قرآن حکیمده (واِلهکم اله واحد لا اله الا هو الرحمن
الرحیم ـ سورة البقره) یعنی « سزك الهکز ؛ معبو
یکانه اولان رب متعالدر . رحمن رحیم اولان او ذات
اقدسدن باشقه شایان پرستش هیچ بر معبود یوقدر » کبی
آیات جلیله ایله حقیقت توحید عقیدهٔ صحیحه‌سنی تلقین
ایتدی . و (لوکان فیهما آلهة الا الله لفسدتا) یعنی
« یرده ، کوکده اللهدن باشقه بر معبود اولسه‌یدی زمین
وآسمانك صلاح وانتظامنه خلل کلیردی » دلیل قاطعیله
شریك باری وجودینه امکان بولونمادیغنی اثبات ایتدی .

*
* *

حجازده بت‌پرستلکك ناصیل شیوع بولدیغنه وطاپینیلان
مشهور بوتلرك هانکیلری ونه کبی شیلر اولدیغنه دائر
استطراداً بورایه بر بحث علاوه‌سنه لزوم کوردم :
یمن وشام طرفلری قاریشدیریلمقسزین حجاز قطعه‌سنده‌کی
بت‌پرستلکك ظهوری ؛ محرندن یدی ، سکز عصر اول
ومیلادك برنجی ، یاخود ایکنجی عصرندن مقدم دکلدر
زیرا ابوهریره رضی الله عنهك « رسول الله صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینی ایشیتدم که (اکثم بن الجون). خطاباً
وجهنمی کوردم. اوراده (عمرو بن لحی بن قمعة بن خندف) ی
باغیرصاقلرینی آتشلر ایچنده سوروور بر حالده مشاهده
ایتدم. یا اکثم ! سندن اوکا ، اوندن سکا دها زیاده مشابه

[۱] بونلر : یمامه‌ده‌کی (بنی حنیفه) افرادی ایدی که
« بنی حنیفه ، سوء عاقبته وهلاکه اوغرامق خصوصنده معبودلرندن
چکینمه‌دیلرده ایطلق و آچلق زماننده اونی یه‌دیلر » مآلنده
اولمق اوزره حقلرنده شویله بر قطعه سویله‌نیلمشدی :

اکلت حنیفة ربها زمن التقحم والمجاعه
لم یحذروا من ربهم سوء العواقب والتباعه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كيمسه كورمه‌دم . بويوردى . اكثم : يارسول‌الله ! شو مشابهتك بكا مضر اولماسندن قورقارم . ديدى . عليه‌الصلوة والسلام افنديمز : خاير ، قورقما . سن مؤمنسك ، او كافر ايدى . ايلك اوكجه دين ابراهيمى تغيير ايتمش و (بحيره) (سائبه) (وصيله) (حامى) اتخاذيله مشدى . جوابنى ويردى » مألنده‌كى « سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لا كثم بن الجون يا اكثم عرضت على النار فرأيت فيها عمر وبن لحى بن قمعة بن خندف يجر قصبه فى النار فمارأيت رجلاً اشبه برجل منك به ولا به منك . فقال اكثم اخشى ان يضرنى شبهه . فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا انك مؤمن وهو كافر انه اول من غير دين ابراهيم وبحر البحيرة و سيب السائبة وحمى الحام ـ بخارى » حديث شريفنك مدلول منيفى موجبنجه حجازده دين حنيف ابراهيمى تغيير ايدن (عمر وبن لحى بن قمعة بن خندف) دنيلن يادكار ايدى . بو حريفك (بنى خزاعه) رئيسى اولديغى معلوم ايسه‌ده نسباً (قحطانى) ياخود (عدنانى) ، تعبير ديكرله (يمانى) ياخود (حجازى) بولونديغنده اختلاف واردر . بعض مؤرخلر ؛ بو اختلافى حل ايتمك اوزره « مكه‌يى استيلا ايله جرهميلرى اجلا ايله‌ين بنى خزاعه رئيسى (حارث بن عمر و مزيقيا) اجداد كرام پيغمبريدن (الياس بن مضر) حضرتلرينك اوغلى (قمعة بن خندف) [١] ك حرمنى ـ زوج اولنك وفاتى متعاقب ـ تزوج ايله‌دى و او اثناده حامل بولونان قادين بالاخره (لحى) لقبنى آلان (ربيعه) يى طوغوردى . حارث بن عمرو ده او كى اوغلى اولادى كبى سه‌وه‌رك بويوتدى » ديمشلردر .

ايشته عمر وبن لحى يادكارى [٢] بو ربيعه ، نام ديكرله لحيك اوغلى اولوب خزاعيلرك رياستنه وجوار بيت الحرامك امارتنه كچه‌رك العام و اكرام ايله هركسك كوكلنى الده ايتمش وهرنه امر ايلرسه اطاعت كوره‌جك بر درجه‌يه كلمشدى .

عمرو بن لحى ؛ بردفعه شام طرفنه طوغرو بر سياحت ياپدى و بلقا جهتلرنده‌كى عمالقه بقاياسنك بر طاقيم طاشلره طاپينديغنى كوردى . سؤال واقعه :

— بونلر ؛ بزم معبودلريمزدر ! جوابنى آلنجه :

— آمان ! برداننه‌ده بكا ويرك . ديه‌رك (هبل) نامنده‌كى مشهور پوتى برده‌وه‌يه يوكله‌توب مكه‌يه كتيردى وكعبهٔ مكرمه‌نك جوارينه وضع ايله پرستش اولونماسنى امر ايتدى . ايشته ارض حجازده‌كى بت‌پرستلك شو صورتله باشلادى . بوندن اول ايسه ـ زمانك اوزاقلغندن وعلم عرفانك يوقسوللغندن ـ ابراهيم واسماعيل عليهما السلامك شريعتلرى اونوتولمقله برابر عربان حجاز آراسنده توحيد بارى اعتقادى جارى ايدى . نته كيم « الياسه سوومه‌يك . زيرا او مؤمن ايدى » مألنده‌كى « لاتسبوا الياس فانه كان مؤمناً » حديث شريفى بونى مؤيددر . »

مابعدى وار

---

[١] خندف : الياس حضرتلرينك زوجه‌سى (ليلى بنت حلوان بن عمران) ك لقبيدركه قمعة بن الياسك والده‌سيدر .

[٢] عمروبن لحيك ٣٠٠ سنه ياشامش واولاد واحفادندن ١٠٠٠ جنكاور كورمش اولديغى حقنده‌كى روايت افسانه‌در .

مخفل ادبى

عرب رومانلرى

تكامل ادبيلريله نظم ونثرلرنده مهم انقلابات وجوده كتيرمش اولان عربلر ، رومان واديسنده‌ده اهمال ايتمه‌مشلر ؛ سجاياى مليه‌لرينك معكسى حكمنده بولنان برچوق رومانلر يازمشلردر .

بو رومانلرك اك مشهورلرى « ابوزيد » « صراط المجاهدين » « سيف التيجان » « عنتره » « الف الليلة والليلة » عنوانلى اثرلردر .

نمونه اولمق اوزره بونلردن يالكز برينك ، مثلا « ابوزيد » ك موضوعنه دائر برايكى سوز سويله‌يه‌لم .

بو رومانك قهرمانى اولان « ابوزيد » بنى هلال قبيله‌سى رئيسنك اوغليدر . والده‌سى (خضره) شريف مكه‌نك قيزى ، زوجنك اون برنجى رفيقه‌سى ايمش . قادين بر كيجه رؤياسنده سياه بر قوشك ديكر بر طاقم قوشلرك اوزرينه هجوم ايله اونلرى پريشان ايتديكنى كورير . رؤياده كورديكى بو قوش كبى جسور ، قوتلى بر اوغلى اولمسنى تمنى ايدر ، حتى او قوش كبى سياه اولمسنده‌ده بر بأس كورمز . دعاسى مستجاب اولور ، تمنيسى وجهله بر سياه اوغلى دنيايه كلير . بنى هلال اميرينك قولسز ، باجاقسز بر اوغلندن بشقه اولادى اولمديغندن نوزادك قدومندن چوق مسرور اولور ، فقط چوجغك يوزينى كورونجه ايشك رنكى دكيشير ، زوجه‌سنك عفتندن شبهه‌يه دوشر . خضره‌يى چوجغيله برابر پدرينك نزدينه كوندرمك اوزره يوله چيقارير . يولده بر طاقم سواريلره تصادف ايدرلر . سواريلرك رئيسى خضره‌يى آلير ، چوجغى تبنى ايدر ، آدينى‌ده (بركت) قويار . چوجق بويور ، والده‌سنك ايسته‌ديكى كبى غايت قوتلى ، غايت جسور اولمقدن بشقه حيرت افزا دينه‌جك درجه‌ده عقل وذكا آثارى‌ده كوسترر . اون ياشنده برچوق علوم ايله كيمياء نجوم علملرينى تحصيل ايدر .

كندى قبيله‌سيله قبائل سائره آره‌سنده وقوعه كلن غزوه‌لرده ابراز ايتديكى شجاعت هركسك حيرتى ، تقديرينى موجب اولور . والده‌سى خضره ماجرايى چوجوقدن صاقلار . يالكز بادى فلاكتلرى اولان شخصك بنى هلال رئيسى اولديغنى سويلر .

چوجق بر فرصت بولور ، قبيله‌يه هجوم ايدر ، باباسنى الله اولديره‌جكى صره‌ده والده‌سى ايكيسنى بربرينه بيلديرر . بنى هلال قبيله‌سى رئيسى چوجغى دراغوش ، حقوق سابقه‌سنى اعاده ايدر .

« ابوزيد » ك مابعد مناقبى قهرمانانه سركذشته‌ويانه بر طاقم وقايعدن عبارتدر .

« عنتره » ك سركذشتنه كلنجه اوروپاليلر بو اثر ايچون شرقك « ايلياد » ى « اوديسه » سى ديورلر ؛ بو سركذشت ايله قرون وسطى شواليه‌دورينه عائد شعرلر ، (رومانلر) اراسند بيوك بر مشابهت بوليورلر .

مشهور « لامارتين » بو سركذشتك بعض پارچه‌لرينى على الخصوص « عنتر » ك معلقهٔ وفاتى شرق سياحتنامه‌سى عنوانلى اثرينه درج ايتمش ، بو پارچه ايچون بوتون لسانلرده يازيلان بوكبى شعرلرك اك كوزليدر ديمشدر .

عباسيه دولتنك انقراضندن صكره عرب ادبياتى رونقنى غيب ايتدى . صلاح الدين ايوبى زماننده براز پارلاديسه‌ده دوام ايده‌مدى .

فريد

مناجات

آجى يارب شو مسلمان ايلينه
اونى ويرمه فلاكتك يلينه
كرچه ياتمش زمينى قان سيلينه
بوسبوتون آتما بارى ياد ايلينه

جهل وظلميله بر ، ايكى قفانك
هدف قهرى اولدق اوروپانك
اى مددكارى كيمسه‌سز اولانك
خالمز قالدى لطف اكملكه

مملكت ليمه ليمه دوغرانيور
قلب مجروحى ملتك ياتيور
عجزى قوت طوتوب ده چوللانيور
سورويور ظالمانه مقتله

يورويور بر سياست ناحق
دوشويور پيش پاى قوتده حق
سرنكون اولماسين شو آل بايراق
اونى بخش ايت حبيب احمدكه

طاهر المولوى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ذبح اسماعيل :

(قربان بایرامی مناسبتیله)

بعض هم ترتیل ایدوب اعظم کریم (کوثر) ی
بر تفکر ایلرم حکم جلیل (وانحر) ی
ذوق فکرت ، حال استغراقه سوق ایلر بنی
بر محیر لوحه‌دن بینای شوق ایلر بنی
لوحه اما، روئیتی آتشزن ادراك اولور
عقل حکمت پیشه سیر دهشتندن چاك اولور
لوحه اما ، کبریای خالقك بر لوحه‌سی
نامهٔ اسرار اهل قربتك بر صفحه‌سی
لوحه اما ، که اولوب حیرتفزا افکارمه
انجلا ایلر شویولده دیدهٔ بیدارمه :
قوملو بر وادی که صحنی ریزه‌سنك وفرشی خار
جانبینی دوش بردوش تعالی کوهسار
بلکه مرئی طاغلرندن موضع بیت خدا .
سطح ریکستانی لکن پای مردمدن جدا
جلوه‌کاهی اولمامشدر فیض معموریتك
حال ناآبادی حالا یادکاری خلقتك
ایتمه‌مش بر کوشه‌سنده کیمسه منزل اختیار
آنده بر مهمان سا ئردر سموم بی‌قرار
ساحهٔ خشکنده یوق بر جرعه، یا بر قطره آب
بلکه خاك سینه‌چاکی کورمه‌مش ظل سراب
هر شکاف بی‌عطش آلودی کویا بر دهان
ریزش بارانایچین اولمش کشاد آسمان
اهتزاز باد ایله سنك جبالی ایکله‌یور
کندی ساکتدر اوافغان حزنی دیکلیور
ایتمه‌ده کهسارینك آرده‌نده خورشید اختفا
صانکه اولمش سربسر برقعهٔ مقبرنما
ساکن وساکت اولان هر ذره‌سنده یوق حیات
غالبا خاموش موت اولمش بویرده کائنات

یالکز آفاق تنکی ایله‌مکده بر صدا
نالهٔ قلبه، انین روحه بکزه‌ر بر ندا
بر ندا اما ، ایکی دلدن خروشان اولماده
انعکاسی کریه‌بخشای سروشان اولماده
بر ندا که : یا بنی اذبحك ماذا تری
بر ندا : روحی فداك انت افعل ماتشاء
بر ندا : مأمورم اولادم! سنی ذبح ایتمه‌یه
بر ندا : ممنونم اللهه شهیداً کیتمه‌یه
بر ندا : اوغلم! اطاعت ایتمه‌سی برداغ دل
بر ندا : لکن بابا! عصیان‌ده قابل دکل
بر ندا : یاوروم! وداع ایت والده دلبندکه
بر ندا : حقك حلال ایت ای پدر! فرزندکه
بر مغیلان سایه‌سندن ایتمه‌ده عکس سماع
بویله‌جه بر نوحهٔ سوزشفزاء بر الوداع

❊

ظاهر اولمقده باقینجه چشم حیرت پرورە
سس کلن جانبده دهشتبخش دل بر منظره :
دست و پایی رشتهٔ تسلیمه باغلی بر وجود
ایله‌مش پیشانیٔ تکریمی وضع سجود
اون ایکی، اون اوچ یاشنده وجهی انور برچوجوق
بیشه‌زار قربه بر شبل الاسد، بر یاوروجق
عین وحدت بینی سد ایتمش جهان آفاقنه
قلب حق اندیشی ربط ایله‌مش خلاقنه
خاك تیره اوزره یاتمقده وجود اکلی
صانکه خاورده عمود صبح صادق منجلی
روی صفوتپروری آلودهٔ رمل وتراب
اغتراب ایتمش کبی بر قوملو چولده آفتاب
سویلیور صولغون لبی اولمش‌ده مشتاق ممات
« اقتلونی یا ثقاتی ان فی قتلی حیات »
تیتریور فوق سرنده تیغ آتشبار ایله

بر مکرم پیرفانی کندینی اجبار ایله
قصد مجبوریسی ایتمش کول کبی سیماسنی
وجهی آندیرمقده رنك لحیهٔ بیضاسنی
بر طرفدن چاریپورکن قلبی اولادم! دییه
بر طرفدن عازم اولمش اوغلنی ذبح ایتمه‌یه
بر الین افتاده‌نك قویمش جبین صافنه
بر الین وضع ایله‌مش شمشیر بی انصافنه
چشم شفقتله باقارکن بر ده‌کی معصومنه
سیف جوهرداری یاقلاشدیرماده حلقومنه
دست لرزانده تیغ وچشم کریانده یاش
عزمنه قارشی دلنده برانین جانخراش
ایکله‌تیرکن سینهٔ آفاقی، صدر انفسی
شویله بر معنایی الهام ایله‌مکده ناله‌سی :
که : اکرمالعسه اولادم الٓهی! خلتّه
ایشته بن چکدم قیلیج اول مانع قربیته
عالم اوثانه اعلان ایله‌مشکن وحدتی
ایسته‌مز اصلا خلیلك قید انتیفیتی
ناره دوشمکدن صیانت ایتمه‌مشدم کندیمی
شیمدی ده ذبح ایلرم بردانه‌جك فرزندیمی
عشق فیاضك باقارکن قلب مهر آبادیمی
بن چکینمم کسمه‌دن بر دانه‌جك اولادیمی
حجت ایذانی اولسون امرکی تجیلمك
قطع حلقومنده تکبیراتم اسماعیلمك
تك سر مقطوعنه کیسین شهادت افسرین
وارسین اولسون سربریده اوغلی بر پیغمبرك
تك تأخر ایتمه‌سین انفاذ فرمانك سنك
وارسین اولسون بر قوزوم راهکده قربانك سنك
ذبحنه اولادینك عزم ایتدی آرتیق والدی!
ایشته بسم الله اکبر اول الٓهی شاهدی

❊

جستجو ایلرکبی دستنده بر داه کریز
عزم ابراهیمه تابع اولمیور شمشیر تیز
سنك خارایی ایدرکن ضربه‌سیله چاك چاك
کسمیور اول کردن بر نوری تیغ هولناك
ایدیٔ بر رعشه تشدید ایله‌دکجه مالشی
حس ایدیلکده اوکردن اوزره سیفك نالشی
که : بکا قطع ایتمه‌یی امر ایلیور عزم خلیل
مانع قطعی بوکا اولمقده فرمان جلیل
قبضهٔ پرزور خلت ؛ طورما بردم کس دییور
دست قدرت؛ سیریمی توقیف ایدوب کسدیرمیور
کسمه‌مك امرین بکا ویرمکده معبود ملك
تیغ چوبینم اکر اولسه‌م‌ده سرتاسر جلیك

❊

شیوهٔ تقدیره قارشی غرق حیرتکن خلیل
بر سماوی کبش ایله اولمقده نازل جبرئیل
که : سکا صد مژده ای پیغمبر عالیجناب
ایتدك ایفای وظیفه ، ایله‌مه آرتیق شتاب
ارتباط حب غیری سینه‌دن کسدك یتر
ایشته برقوچ، اولماسین قربان قوزوك محزون پدر!
اتخاذ فدیه ایله اوغلکه، اولسون مبین
رمز (ان صدقت) ایله معنای (نجزی المحسنین)
نور پاك احمد مختاری حامل برجبین
اولمامق لازمدر البت بویله موضوع زمین
دست تسلیمیتدن قیل کشاده بندینی
قالدیروب یردن قوجاقلا محترم فرزندیکی
سوزش فرقتله یانمقده زاواللی مادری
آل کوتور اولادینی، بکله‌مه آرتیق (هاجر) ی

طاهرالمولوی

غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی

— مابعد —

بولزومه بناءً بن‌ده دیوان غنی‌ده‌کی برنجی غزلك حاوی اولدیغی یدی بیتی آیری آیری بر مفرد فرض ایله آکلایه‌بیلدیکم قدر ترجمه وایضاح ایده‌جکم :

(جنونی کوکه از قید خرد بیرون کشد مارا)
(کنم زنجیر پای خویشتن دامان صحرارا)

[بزی عقل قیدندن آزاد، بیراقاجق بر جذبه زده‌که اونك تأثیریله صحرا اتکنی آیاغمه زنجیر اتخاذ ایده‌یم. یعنی شهردن قیرلایوب قیرده ، اوواده اوطورایم]

صوفیه ایله متصوف [١] کچینن شعرا اصطلاحنده ، اثر عشق اولان جذبه‌یه (جنون) تعبیر ایدیلیر. دیوانلرك هانکیسنه باقیلسه جنونك مدحنه دائر سوزلر وصاحبنك اوندن بهره‌دار اولدیغنه دائر افاده‌لر کورولور . مثلا : راغب پاشا :

نه حکم ضابط عرفی ، نه ضبط حاکم شرعی
جنون اقلیمنی سیر ایله‌ینلر راحتی سویلر

دیدیکی کبی فضولی‌ده :

بنبهٔ داغ جنون ایچره نهاندر بدنم
دیری اولدقچه لباسم بودر اولسه‌م کفنم

اعترافنده بولونور .

بو کلمه‌دن (جذبی) (عشقی) کبی یاپیلان (جنونی) اسم منسوبی، مخلص اولارق‌ده قوللانلمشدر. نته‌کیم بورسه مولویخانه‌سنك شیخ اوّلی احمد دده مرحومك عنوان اشتهاری (جنونی) در. شیخ غالب ده اثر بدیع ومشهورنده (حسن) ایله (عشق) ی اوقوتان خواجه‌یه (ملاجنون) اسمنی ویرمش وشو تسمیه‌یی :

هب درسلری رضا وتسلیم
ملای جنون ، پیر تعلیم

بیتیله حکایه ایله‌مشدر .

طائفهٔ صوفیه (صافی) (صوفی) (متصوف) (متشبه) اسملریله درت درجه اعتبار اولونیور .

قید خرد : رابطهٔ عقل ، ضابطهٔ حرکات دیمکدر . مطلق‌المنان قالمق ایسته‌ین شاعرلر ؛ کندیلرینه آیاق باغی اولان بوقیددن قورتولمق ایسترلر ،

دوشوب دشت جنونه عقل ودانشدن بری اولدم
سه‌ووب برسرو آزادی آنکچون سرسری اولدم

دیه‌بیلمش اولانلره غبطه ایدرلر، حتی صحرا نورد جنون اولان مجنون عامری‌یه

المن قیسه قیاس ایتمه دل محزونك
بوغیدی عقلی نه‌دردی وارایدی مجنونك

و : لذت دیوانکی درسنك طفلان خورده است
حیف مجنونرا ازان عمری که درهامون داشت

واديسنده سنك انداز محاسده اولورلر .

ارباب معرفت‌ده آنجاق معقولاتی ادراك ایده بیلن عقلی ، ایلریسی ایچین عقال، یعنی آیاق باغی عدایله‌مش، حتی کمال عقلیه :

اندرین بحث ار خرد رهبین بدی
فخررازی رازدان دین بدی

بیتیله حضرت مولی‌العارفینك بیله تقدیر واستحساننی جلب ایتمش اولان فخرالدین رازی کبی بر فاضل عاقل:

نهایة اقدام‌المقول عقال

حقیقتنی سویله‌ییورمشدر .

حضرت مولانا :

هرچه کویم عشق را شرح وبیان
چون بعشق آیم خجل باشم ازان
عقل در شرحش چوخر در کل بخفت
شرح عشق وعاشقی هم عشق کفت

بیوروورکه « عشق تعریف ایچین نه سویله‌مش اولسه‌م ذوق عشقی حس ایتدیکم کبی سویله‌دکلرمدن محجوب اولورم . عقل ؛ عشقك شرح وایضاحی یولنده چاموره صاپلانمش مرکب کبی قیمیلدانامز برحالده‌در. عشق‌ده ، عاشقلغی‌ده آکلاتاجق ؛ ینه عشقك کندیسیدر » مآلنده‌در .

بوکا مبنی ارباب سلوك ؛ عقال عقله باغلانوب قالمق ایسته‌مز .

چوعشق آمد هلاك ای عقل بکریز
نه‌مرد آتشی ای پنبه برخیز

یعنی : « عشق کلنجه اولوم کلدی دیمکدر ! ای عقل ! صاووش . سن ؛ آتش اهلی دکلسك ، پاموق کیبیسك. بناءً علیه صیویش » دیه‌رك اوندن قورتولمق ، شهبر جذبات ایله عشق فضالرنده اوچمق امانده بولونور .

ایشته غنیٔ کشمیرینك :

« جنونی کوکه از قید خرد بیرون کشدمارا
تمنیسی بومقصده مبتنیدر وشیخ غالبك دیدیکی کبی :

بوندن ایلروسی حیرتکدر

∴

دامن صحرایی آیاغنه زنجیر یاپمق: شهرك غلغلهٔ خواطر انکیزندن قاچمق ، عالم تنهاییده حضور قلب ایله عبادت ایتمك معناسنه‌در . بوکا اصحاب طریقت آراسنده خلوت وعزلت دیرلر . مثنویٔ شریفده :

قعرچه بکزید هرکو عاقلست
زانکه درخلوت صفاهای دلست
ظلمت جه‌به ز ظلمتهای خلق
سرنبرد آنکس که کیرد پای خلق
خلوت از اغیار باشد نی زیار
پوستین بهردی آمد نی بهار

بیورولمشدرکه « عقلی باشنده اولان ؛ بر قویو دیبنی خلوتخانه اتخاذ ایدر. چونکه: خلوتده صفای قلب حاصل اولور . قویونك قارانلغی ؛ خلقك ظلمت وکثافتندن خیرلیدر . عوامك پیرویی اولوب کیدن ؛ بو یولده باشنی قورتاراماز . فقط خلوت ؛ یاره قارشی دکل ، اغیار ایچون اولور . نته‌کیم کورك ؛ بهار موسمنده دکل، قیشین کیپیلیر » دیمکدر .

دامن صحرایی آیاغنه زنجیر یاپمقده لطیف وشاعرانه بر تضاد اولمقله برابر محل، واسع ومانع ، ممتنع بولوندیغی حالده بر کوشه‌ده اوطوروب هوا وهوسه قارشی کلك کبی بر معناده مندمجدر .

∴

(سلمان ساوجی) و (ناصر بخاری) طرفندن دجله فیضانی مصور اولمق اوزره سویله‌نیلوب « بوسنه دجله‌نك عجیب ومستانه بر آقیشی وارکه آیاغی زنجیرلی ، آغزی کوپوکلو بر دلی‌یی آندیرییور » معناسنی افاده ایدن وبالمناسبه خاطره کلن :

دجله را امسال رفتاری عجب مستانه بود
پای در زنجیر وکف برلب مکر دیوانه بود

بیتنده بیدربی آقوب کلن جوشغون وکوپوکلو دالغالر ؛ بند مسلسله تشبیه ایدلمشدر .

ندیمك :

نه‌حالتدر سکا باندقچه ای جو ! عمرم اکسیلمز
مکر زنجیر بند پای عمر بر شتابمسك

بیتنده ایسه اوجاری موجه‌لر ـ (بنشین برلب جوی وکذر عمر ببین) مصراعنك مآلی خلافنه اولارق ـ عمر برشتابك آیاغنه طاقیلوب سیری توقیف ایدیلمشدر .

مابعدی وار

طاهرالمولوی

محفلك تاریخ انتشاری :

محفل ، ای نادیٔ فیضا فیض اصحاب کمال
برجهان معرفتسك حق بوکیم بوقدر اشك
کلدی برقاره دیدی تاریخ جوهرداریکی
اولدی محفل مجمع ارباب فضل ودانشك

١٣٣٨

شو قطعهٔ تاریخیه ؛ محفل قارئین کرامندن بری طرفندن تنظیم وارسال ایدیلمش. فقط ورقهٔ مرسله‌ده اسم وعنوان کوستریلمه‌مش. قطعه؛ مع‌الافتخار مجموعه‌یه قونولدی . ملتفت ومتواضع ناظمنه عرض تشکر اولونور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل اجتماعی:

تعالیٔ اسلام جمعیتی و اجرا آتیله بیاننامه‌لرندن

بعضلری :

شهزاده باشندن فاتحه چیقان جاده‌نك صاغ طرفنده‌كی صیراده بیاض بویالی اوفاجق بر اوكا نندر. داخل كبی خارجی‌ده ساده و نمایشكار تجملدن آزاده بولونان بو اوجكزك جبهه‌سنه طاقیلمش :

تعالیٔ اسلام جمعیتی مركز عمومیسی

لوحه‌سندن باشقه لنظار دقتی جلب ایده‌جك بر جهتی یوقدر. صباح، آقشام شهزاده جاده‌سندن كچنلر آراسنده‌كی اصحاب تدقیق و تجسسدن ماعداسنك بك‌ده فرقنه‌وارمادیغی تعالیٔ اسلام مركز عمومیسی ؛ جمعه كونلری نمازدن صوكره صاریقلی وفسلی دیندار وحمیتشعار بعض ذواتك اجتماعگاهی اولور. اسلامك تعالیسی وترقیات اسلامیه‌نك توالیسندن باشقه بر مقصدی اولمایان ، استفادهٔ شخصیه كوزه‌تمك شویله طورسون ، اعلای اسلام اوغرنده حسب الطاقه مصرف اختیارندن كری دورمایان بو ذوات كرام ؛ اوراده برله‌شوب مسلمانلغك یوكسلمه‌سی ومسلمانلرك حال انتباهه كلمه‌سی ایچون دوشونور وچالیشیر، جمعیتك نظامنامهٔ اساسیسنده :

« ا — وسائل عدیده ایله حقائق دینیه‌یی مسلمانلرك روحلرینه افاضه ، تربیه وآداب اسلامیه‌یی تعلیم، شعائر وآثار اسلامیه‌یی محافظه ایتمك .

ب — علوم شرعیه‌یه بحق واقف وفنون سائره‌دن زمانك احتیاجیله متناسب معلوماتی حائز و اخلاق نبویه ایله متخلق عالم یتیشدیرمك وهركس ایچون بیلنمه‌سی ضروری اولان علوم دینیه ومعلومات سائره ایله اخلاق فاضلهٔ اسلامیه‌یی افراد مسلمین میاننده نشر وتعمیمه صرف مساعی ایله‌مك .

ج — بین المسلمین روابط اخوتك تقویه‌سیله تساند وتكافل اجتماعینك انكشافنه چالیشمق .

د — افراد مسلمین آراسنده فردی واجتماعی تشبثات اقتصادیه‌نك انكشافنه سعی وغیرت ایله‌مك .

ه — افراد مسلمیندن ایشسز اولانلره قابلیتلرینه كوره ایش بولمغه چالیشمق ودوچار ضرورت اولانلره ممكن مرتبه یاردیم ایتمك .

و — كئول ، قمار ، فحش كبی افرادی سفالته وهیئت اجتماعیه‌یی تردی وانحطاطه سوق ایله‌ین مضر شیلرك منعی اسبابنه توسل ایتمكدر »

صورتنده تثبیت ایدیلن مقاصد دینیه وانسانیه‌یی حیز حصوله كتیرمه‌یه اوغراشیر. یالدیزلی ره‌قلاملر ومعناسز اعلانلردن مجانب بولونوب فعلیاتی قولیاته ترجیح ایله‌ین تعالیٔ اسلام جمعیتی؛ خالصانه مساعیسنك ثمراتنی كورمكه باشلامش، آناطولینك اكثر جهاتنده شعبه‌لر تأسیسیله معارف تشكیلاتی كورمه‌مش بعضی كویلرده مكاتب كشادینه وكویلو چوجوقلرینك تعلیم وتربیه‌سنه باشلامش، صورت مخصوصه‌ده ترتیب وطبع ایتدیردیكی (الفبا) رساله‌سنی شعباتنه كوندردیكی كبی آچیق بر عباره ایله بر (علم حال) وبر (تاریخ اسلام) یازدیرمشدی .

لكن آناطولیده‌كی حركات شقا وتنكارانه ؛ تعالیٔ اسلامك‌ده مترقی ومتوسع مساعیسنه دهشتلی بر حائل اولدی . جمعیتك فرقه‌جیلق آمالنه خدمت ایتمه‌یه‌جكی نظامنامهٔ اساسیسنده مصرحاً كوستریلمش وبوبابده اوراق حوادثله‌ده ایضاحات ویریلمش ایكن معین مظالم اولمایان شعبات و افرادی ؛ ارباب شقانك تعرض و تجاوزینه اوغرادی . حال بویله ایكن مركز عمومی ؛ فعالیت ممكنه‌دن كری قالمادی . استانبول جوامع شریفه‌سنده وعظلر اجرا ایتدیره‌رك خلقك امراض معنویه‌سنه چاره ساز اولدی. تعیین ایله‌دیكی ایكی مسلم وحاذق طبیب طرفندن فقرای خستكانی مجاناً معاینه ایتدیرمك وبلكه فقیر اولانلری غربا خسته‌خانه‌سنه یاتیرمق اوزره مادی خسته‌لقلره دوا بخش اولمایه غیرت كوستردی .

ام الخبائث ومنبع الرذائل اولان مسكراتك مضراتنه

دائر متعدد بیاننامه‌لر نشریله ایچكی مبتلاسی بولونانلرك آییلماسنه صرف ورزش ایله‌دی .. وسائره وسائره ...

بالعموم اهل ایمان وعرفانك بو محترم وخیر خواه جمعیته نقداً ، فكراً وقلماً معاونتده بولونماسنی خالصاً لوجه‌الله توصیه ایله برابر منتشر بیاننامه‌لرندن ایكیسی غایت مدققانه یازیلمش ودینی ، دنیوی ، اخلاقی واجتماعی پك چوق مسائل ومنافعی احتوا ایلمه‌مش اولدیغندن اونلرك عیناً وعلی الترتیب (محفل) ه درجنی تنسیب ایله‌دك :

***

« مسلمانلق ؛ مسكراتك هر نوعنه بردن (ام الخبائث) وصف لایقنی ویرمشدر . چونكه نه‌قدر خبائث وفضایح وارسه هپسی‌ده اونك اولاد مادر بخطاسیدر .

دین جلیل محمدینك مطلع ظهوری بولونان عربستانده‌كی اهالینك ـ مدنیسی اولسون ، بدویسی بولونسون ـ اكثریتی ، قبل الاسلام مسكرات قوللانیردی . طائف ومدینه محصولی اوزومله خرمادن یاپیلان و تجارت كاروانلریله شام طرفلرندن سوق اولونان شرابلر ؛ خلقك اعصاب عصبیتی تحریك ایدر ، ودماء جهالتی اراقه ایلردی .

سرخوشلق ابتلاسی او حوالیده او درجه ایلرله‌مشدی كه بر كیجه شرابی توكه‌نن بر بدمست ، كعبهٔ معظمه‌نك مفتاحدارلغنی بر طولوم ایچكی ایله ده‌كیشدیرمش، كذا بر جماعت سفهاده بیت مكرمك مزیناتندن ایكیسنی بر مقدار شراب ایله تبدیل ایله‌مشدی .

مع‌مافیه عقلی باشنده اولانلر ، بو قاتل مایعك نه یامان بر آفت اولدیغنی ادراك ایدر ، ایچنلرك عقل و شعوری زائل اولارق بر نیجی حیوان دركه‌سنه دوشدیكندن عبرت آلیر واو زهر آتشین ایله تدریجاً انتحار ایله‌مكدن واز كچردی .

حجاز چوللریله یاری بادیه حالنده‌كی قصبه‌لرینك سكاننده بعضی كیمسه‌لرك شراب ایچمه‌یی ـ اسلامیتدن مقدم ـ نفسلرینه تحریم ایله‌مش اولدقلرنی تاریخ خبر ویریور .

سالكلرینی هر مضر شیدن تحذیر ایله‌ین دین اسلام‌ده منتسبلرینی سرخوشلق دنیلن بو تدریجی اولومدن منع ایتدی . فقط منع وتحذیر خصوصنده تأنی كوستردی . زیرا استعمالی پك زیاده شیوع بولمش، عادتا اعتیاد عمومی حالنی آلمشدی . بناءً علیه مبتلالرینی یاواش یاواش واز كچیرمك ایچون نهیی حقنده درجه درجه امرلر ویردی. قرآن حكیم ؛ اولا : شرابك بادی اولدیغی فنالقلرله اونلردن قازانیلاجق كناهلرك ، ایچنلره ایراث ایله‌دیكی موقت شجاعت وعارضی سخاوت طولاییسیله ـ كویا ـ فائده‌سندن چوق بیوك بولوندیغنی ،

ثانیاً : نه‌دیدیكنی بیلمه‌یه‌جك قدر سرمست ایكن نمازه یاقلاشیلماماسنی ،

ثالثاً : بونك رحمانی وانسانی دكل ، شیطانی بر ایش اولدیغی جهتله ارتكابندن چكینمك لازم كلدیكنی بیان بویوردی .

برنجی نهی اوزه‌رینه مسلمانلرك چوغی اوندن واز كچدی . ایكنجی نهیی متعاقب آقشامجیلر ، یاتسی نمازندن صوكره ایچمه‌یه باشلادی . اوچنجی وقطعی نهی ایسه افراد اسلامیه‌نك او مهلك ابتلادن خلاصنه وسیله اولدی. دردنجی، یاخود آلتنجی سنهٔ هجریه ایچنده ایدی كه خمرك تحریم قطعیسی حقنده‌كی آیتك نزولی مدینه‌ده اعلان ایدیلدی و (ألا ان الخمر قد حرمت) نداسنك عكس ایله‌دیكی هر اوك قاپیسی آچیلوب شرابله طولو بولونان قابلر باش آشاغی چه‌وریلدی .

رسول اكرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری ؛ مدت حیاتنده مسكراتك بر قطره‌سنی بیله استعمال ایتمه‌مش و (ربمك عبادت اصنامدن صوكره بنی منع ایتدیكی شیٔ شراب ایچمكدر) بویوروب سرخوشلغك ضلال اعتباریله بت پرستلكك ایكنجیسی اولدیغنی ایما ایله‌مشدی .

مسكراتك محذور شرعیسندن ماعدا صحی واجتماعی محاذیری‌ده انكار ایدیله‌مه‌یه‌جك حقائق مؤسسه‌دندر . اونك تخریب الیمیله نه‌قدر جكرلر پارچه‌لانمش وتهییج لئیمیله نه‌قدر جكر پاره‌لر قاتلره بولانمشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیمدی‌یه قدر ایقاع ایدیلمش اولان جنحه وجنایتلرك
ك مدهش سائقی ، همان‌ده برقاچ قدح مسکراتك اعصاب
وزرنده‌کی تحریك مشوقیدر. حالا کورولمکده وایشیدیلمکده
اولان سالیقتیلی خطوه‌لرله خیریلتیلی نعره‌لر ، بش اون
درهم اسپرطونك آیاقلره وبوغازلره کچیردیکی پاندوکمندك
آثار تضییقیدر . عیاش وجودلرك لرزه‌سی و سرخوش
انسانلرك هرزه‌سی، جانلر یاقان وخانمانلر سوندورن آلقوللك
تظاهرات مخربه‌سندن باشقه برشی دکلدر .

آییقلغنده حلیم وسلیم نه‌قدر انسان واردرکه برقاچ
یودوم مسکرك قیشقیرتماسیله ذمیم بر صفت اکتساب
ایدر ، عقلی باشنده ایکن وقار وحیثیتی بیلن نه قدر
اشخاص موجوددرکه قفای توتسوله نجه مسخرهٔ روزکار
اولور کیدر .

دور جاهلیتده‌کی عرب رؤساسندن بری، سرخوشلق
حالیله سماده‌کی قرص قمری طوتمایه قالقیشمش وصیزنجه‌یه
قدر آی آولایاجغم ! دیه زیب زیب صیچرامش، آییقکن
قارشیسنده سوز سویله‌مه‌یه جسارت ایده‌مه‌ینلری قهقهه‌لرله
کولدورمشدی . بوکپازه‌لکی صباحلاین کندیسنه آکلا-
تدقلرنده فنا حالده اوتانمش وبردها مسکراتك قطره‌سنی
بیله آغزینه قویمامایه یمین ایتمشدی .

انصاف بویورولسون . بو آدم ، جاهل بر بتپرست
ایدی. لکن عقل سلیمی کندیسنی بو اختیاری مسخره‌لقدن
واز کچیرمشدی.

دینك نهی قدسیسنه اعتبار ایتمه‌ینلر، شو دورمدنیتده
بو جاهلیه اولادینك اولسون عاقلانه حرکتندن عبرت
آلمازلرمی ؟

بزده عشرتك شیوعنه اك زیاده ادبیاتك اسکی منتسبلری
سبب اولمشدر دنیلسه یکده مبالغه ایدیلمه‌مش اولور .
بونلر، عرفای صوفیه‌نك آثارنده‌کی بعض مجازی تعبیراتی،
حقیقی معنالرینه آلارق او تعبیراتك لفظلریله آرلری ،
مدلوللریله ده معده‌لرینی طولدورمشلردر. قدمای شعرامزك
شرابه دائر قولیات وفعلیاتی او درجه‌لره وارمشدی‌که

ایچلرنده شراب ایله احتقان ایدنلر وتربه‌سنك میخانه
انقاضیله یاپدیریلوب باش اوجنه قندیل یرینه قدح آصیلماسنی
ایسته‌ینلر اولمشدی .

ایشته بوکبی اقوال واحوال اطاسیله مسکرت
قوللانمق، اوقور یازار صنف آراسنده (رندلك) ، عوام
واوباش طاقمی میاننده (مردلك) تلقی ایدیلمه‌یه باشلادی.

شیمدیکی منورلریمزك بر قسمنه کوره ایسه لازمهٔ
ظرافت ومقتضای مدنیت صاییلیور . اوروپاده، آمریقاده
مسکراتك منعی و مسکراتخانه‌لرك سدی حقنده جدی
تشبثلرده بولونولورکن بزم مملکتده کئولپرستلك قادینلره
وچوجوقلره وارنجه‌یه قدر سرایت ایدییور. لوقنطه‌لرده،
محله بقاللرنده ایچکی صاتیلماسنه اذن ویریلیور ، یکیدن
یکی‌یه ، هم‌ده مع الاسف مسلمانلر طرفندن (بیراخانه)
آدلی مقتللر آچیلیور واورالرده‌کی طاش یوره‌کلی ماصه‌لرك
اوسته شبان ملتك ثروت وحیاتی صاچیلیور .

صوك زمانلرده آمریقاده بیکلرجه بیرا شیشه‌سی
بالمصادره مجرالره دوکولورکن بوراده نفقه وکسوه بدلاتندن
کسیلن کلی مبالغ مقابلنده معده‌لره بوشالتیلیور ! سوائق
تشکلاتندن بری‌ده (کئول ، قمار ، فحش کبی افرادی
سفالته و هیئت اجتماعیه‌یی تردی وانحطاطه سوق ایله‌ین
مضر شیلرك منعی اسبابنه توسل ایتمك) دن عبارت اولان
« تعالی اسلام جمعیتی » کرك مسکراتدن ، کرك اونك
زادهٔ مضراتی بولونان سائر خبائثدن خلقك تنفیری
حقنده علی قدر الامکان صرف مساعی‌یه و بونك ایچون
اول امرده اصحاب فضیلتك معاونت حمیتپرورانه‌سنه
مراجعته قرار ویرمش اولدیغندن تشبث خالصانه‌سنه ظهیر
وقالاً ، قلماً افراد ملته دستیکر اولمالرینی ارباب کمالك
شیمهٔ کریمه‌سندن لوجه الله استرحام ایدر . وبر وتقوایه
تعاونله مأمور اولدقلرینی ارباب اذعان وایمانه خاطرلاتمغی
کندیسنجه وظیفه بیلیر . »

مطبعهٔ عثمانیه مدیر مسئول : طاهرالمولوی

اداره خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده اتحاد
تجارت کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول ودرج اولونور

محفل
١٣٣٨

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهرالمولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ »
اوچ آیلغی ٢٥ »

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ٣ ١٣٣٩ محرمنه مخصوص نسخه فی ٧ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : وعید قرآنی ـ اورفه‌لی محمود کامل . انبیایه انزال اولونان دین ، بر دیندر ـ اسکلبلی محمد عاطف . برآیت مناسبتیله ـ فرید . حکمت تشریع ـ صدرالدین . صوفیه‌نك روح حقنده‌کی تلقیاتی ـ آقشه‌کیلی احمد حمدی .
محفل تاریخی : محرم الحرام ـ طاهرالمولوی . مشرکین عربك مشهور پوتلری ـ طاهرالمولوی .
محفل اجتماعی : اسلام حیات اجتماعیه‌سنده آتیلاجق خطوه‌لردن ـ علی حلمی .
محفل ادبی: غنی کشمیری وبعض ابیاتی ـ طاهرالمولوی. برقطعه ـ طاهرالمولوی. رباعی ـ شیخ عبدالباقی. نظم ـ محی الدین رائف .
متنوعه : برتمنی ، استخلاف .

تبریك : سال جدیدك بالجمله اخوان دین حقنده میمون اولماسی لطف آلهیدن متمنادر

اسلام یولی

فاتح درسعاملرندن ابتداء داخل مدرسه‌سی مدیر عمومیسی اسکلبلی عاطف افندی طرفندن تألیف ایدلمش اولان بو اثر هر مسلمانك بیلمسی لازمکلن احکام اعتقادیه واحکام عملیه ، اخلاق وآداب اسلامیه ایله حکم وفوائد تشریعیه‌یی حاوی واجتماعیات وسیاسیاته دائر اصول اسلامیه‌یی محتویدر .

هرکسك آکلایه‌جغی طرز اوزره آچیق ترکجه اوله‌رق یازلمش غایت قیمتدار بر علم حالدرکه اوقویانلره دین روحی افاضه ایدر . بالخاصه اولیای اطفاله توصیه اولنور .

محل فروختی : حکاکلرده کتابجی راشد افندینك دکانی ایله باب عالی جاده‌سنده اقبال کتبخانه‌سیدر .

مقطرات وجیبی حاوی اولان

ربع دائره‌نك صورت استعمالی

اسطرلابدن صوکره ترکلر طرفندن ایجاد ایدلمش وامریقا کاشفی قریستوف قولومبك اثنای سیرنده استعمال قیلنمش اولان ربع دائره ، بین الاسلام وبین الموقتین کثرتله قوللانیلمقده‌در . علم هیئتك کافهٔ تطبیقاتنی وتخصیص اوقات شرعیه وتفرعاتنی غایت بسیط برصورتده حل ایلیان مذکور آلتك صورت استعمالی حقنده‌کی تعریفات شکل اوزرنده سلیس بر افاده ایله، منتسبین علم هیئتدن احمدضیا بك طرفندن، یازیلوب طبع ایدلمکده اولدیغی خبر آلنمشدر .

مطبعهٔ عسکریه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دينى وعلمى

وعيد قرأنى

بسم الله الرحمن الرحيم

وقضينا الى بنى اسرائيل فى الكتاب لتفسدن فى الارض مرتين ولتعلن علواً كبيراً فاذا جاء وعد اولیهما بعثنا عليكم عباداً لنا اولى بأس شديد فجاسوا خلال الديار وكان وعداً مفعولا . «سورهٔ اسرى»

الله اعلم مألى :

« سز ؛ بر يوزنده محقق ايكى دفعه فساد چيقارمقله برابر بكا قارشى مطلقا تعظم وتعند كوستره‌جكسكز ديه بنى اسرائيله كتاب توراتده بيلديردك . او ايكى فسادن برنجيسنك ميعاد جزاسى كلنجه‌ده اوزريكزه شدت وسطوت صاحبى بر طاقيم قوللريمزى كوندردك. اونلر؛ دياريكزه كيردى وحكم الٓهى يرينى بولدى »

فى الحقيقه بنى اسرائيل ؛ قرون اولاده جناب حقك تورلو تورلو لطفنه ونعمتنه مظهر اولمشلردى . جناب حق كنديلرينه توراتى حامل پيغمبر ارساليله دنياده، آخرتده عزو رفاهه نائل اولملرينى تأمين ايچين بوتون سعادت يوللرينى اونلره واضحاً كوسترمشدى .

قرآن عظيم الشانك متعدد آيتلرنده بو نعمتلر ذكر ايدلمشدر . از جمله (واذقال موسى لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء وجعلكم ملوكاً وآتاكم مالم يؤت احداً من العالمين) يعنى «موسى عليه السلام قومنه ديدى كه اى قوم، اى بنى اسرائيل! اللهك سزه قارشى اولان نعمتلرينى خاطرلايكز كه ايچيكزدن پيغمبرلر كوندردى، وآرا كزدن پادشاهلر اجلاس ايله‌دى وهيچ برملته ويرمه‌ديكنى سزه احسان ايتدى »

لكن بنى اسرائيلك درجهٔ كبر وعنادى اوقدر آشدى، طاشدى كه نه حضرت موسى‌نك وعظ ونصايحى، نه ده توراتك احكام منيفه‌سى؛ بو قوم ضلالت پيشه‌يه تأثير ايده‌بيوردى . بالعكس اومواعظ واحكامه لاقيد، حتى بعضكار طاورانيورلر، اللهك اوامر ونواهيسنه انقياد شويله طورسون ، اونلرله ـ حاشا ثم حاشا ـ استهزا ايديورلردى .

قدرت وقوتى يالكز كنديلرنده كوروبورلر ، اللهك قدرتنى همان هيچه صاييورلردى . امرى نهيه، نهيى امره تحويل ايتمشلر كبى نهيه انقياد كوستريورلر، امردن ايسه اجتناب ايديورلردى .

ضلالت مستمره‌لرينه نهايت ويرمك اوزره كونديريلن انبيانك بعضيلريله استهزا ، بعضيلرينى ده (زكريا ويحيى عليهما السلام كبى) قتل ايليورلردى.

بناءً عليه قوانين قطعيهٔ الٓهيه موجبنجه بونلرك تأديبى لازم كليوردى. ايشته جناب حق وعادل مطلق حضرتلرى اوامر الٓهيه‌سنه قارشى كلن بو قومى ناصل تأديب ايتديكنى شو آيتلرله براى ايقاظ وانتعاظ بز مسلمانلره بيلديريبور.

خليفهٔ ثانى حضرت عمر رضى الله عنه افنديمزده « ان بنى اسرائيل قد مضوا وانكم انتم تعنون بهذا الحديث » يعنى « اى مسلمانلر ! بنى اسرائيل ماضى‌يه قاريشدى . شو كلام الٓهينك موضوعى سزسكز» ديه‌رك بنى اسرائيلك دوشديكى ورطه‌يه دوشمه‌ملرينى تأميناً مسلمانلرى ايقاظ وارشاد ايليور و(سنة الله) ك قطعى وهركسه شامل اولوب بنى اسرائيله منحصر بولونماديغنى آكلاتيور .

اسلام ؛ ارشادات قرآنيه‌يه قرناً بعد قرن مراعات ايله كرهٔ ارضده‌كى سيادت وتصرفى احراز ايتدى (كنتم خير امة اخرجت للناس) آيت كريمه‌سنه كسب لياقتله مدت مديده وظيفهٔ مدنيه وكونيه‌سنى ايفا ايله‌دى .

سجل عمومىٔ بشر اولان تاريخه تدقيق ايديليرسه كوروليوركه مختلف قوملردن بولونان مسلمانلر ؛ حضرت

قرأنه نه درجه توفيق حال وحركت ايتمشسه او نسبتده ترقى وعكس تقديرده ينه او نسبتده تدنى ايله‌مشدر.

بز عثمانليلر ـ صد هزار تأسف ـ صوك زمانلرده ، بالخاصه مشروطيتدن صوكرا حضرت قرأن وانك احكام منيفه‌سنى مهمل عد ايتمكله دوچار اولديغمز خسران مبين ميدانده‌در .

زمان ده‌نيلن امر موهوم اعتبارى‌يى برطرفه براقه‌رق هر مسلم ومسلمه ؛ بو آيت كريمه‌يى اوقور، برده وضعيت حاضرهٔ اجتماعيه‌مزى كوز اوكنه كتيره‌جك اولورسه آيت كريمه‌نك عادتا بوكون بزم ايچون نازل اولديغنده شبهه ايتمز .

(بعثنا عليكم عباداً لنا اولى بأس شديد فجاسوا خلال الديار وكان وعداً مفعولاً) شيمدى اى قارهٔ متفكر! « عليكم » ده‌كى ضمير خطابدن مراد كيم اولديغنى دوشون وبونى تعيين ايتدكدن صوكرا ـ كه تعيينده مشكلات چكمه‌يه‌جككدن امينم ـ اوكا كوره حركت ايت.

حضرت قرأن ؛ بوتون صداى صمدانيسيله بزى ايقاظ ايده‌رك ديبوركه : اى مسلمانلر ! يا بنم احكام جليله‌مه بوتون حركات و سكناتكزده اتباع ايده‌رك اسكى اجتماعى درجه‌كزه نائل اولورسكز ، ياخود بنى مهمل براقه‌رق يووارلانمقده بولونديغكز اوچورومدن اسفل السافلينه قدر كيده‌رسكزكه اوراسى ـ دنياده ـ اقوام غالبه چيزمه‌سنك آلتيدر !

اورفه‌لى

محمود كامل

آنبياى عظام حضراتنه وحى وانزال
اولنان دين؛ بر ديندر

[شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا والذى اوحينا اليك وما وصينا به ابراهيم وموسى وعيسى ان اقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه] يعنى [اى امت محمد! الله تعالى حضرتلرى، نوح ، محمد ، ابراهيم ، موسى ، عيسى وسائر انبيايه امر ايلديكى دين وطريق اسلامى سزه بيان ايتدى . تصديق وقبولى واجب اولان اساسات دينيه‌يه ايمان ايدوب انقيادى واجب اولان احكامه اطاعت ايده‌رك اصول دين واركان اسلامده تفرق واختلاف ايتميكز] نظم جليلى مفادنجه بتون پيغمبرانِ كرامه وحى وانزال اولنان دين حق؛ بر ديندر.

[ان الدين عند الله الاسلام] قول كريمى مقتضاسنجه‌ده او دين حق؛ دين اسلامدر .

ناسك خالق كائنات ومدبر عوالم اولان ذات اقدس الٓهى‌يه تقرب سعادتنه نائل اولملرى انجق رسل كرام وانبياء عظامك تعليم وتبليغى ايله ممكن وقابل اوله بيله‌جكندن مشار اليهم حضراتنك جمله‌سى خلقى من طرف الله نازل اولان دين حقه ، دين اسلامه دعوت ايتمشلردر .

دين اسلام، اولا حضرت آدم عليه السلامه، بعده سائر انبياء ورسل كرام حضراتنه وحى وانزال اولنمش وعادات وسنن الٓهيه اقتضاسنجه تدريجاً تكمل ايده‌رك اك صوك اولمق اوزره حضرت محمد عليه السلامه نازل اولمشدر .

حضرت محمد، بو دين حقى عموم ناسه تبليغ ايتمك اوزره بعث اولنمش وبونك ايچون شريعتى خاتم الشرايع وكنديسى خاتم الانبياء اولمشدر .

[وانزلنا اليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين يديه من الكتاب] يعنى [اى محمد! سكا حق وصدقى ناطق وكتب سماويهٔ متقدمه‌يى مصدق اوله‌رق بر كتاب كامل انزال ايلدك] نظم مبينى ايله قرآن كريم؛ اصول دينده سائر كتب سماويهٔ آلهيه‌يى مصدق وبوخصوصده آنلره موافق اولديغى بيان بيورلمقده‌در .

بناءً عليه رسل كرام وانبياء عظام حضراتنه وحى وانزال اولنان دين جليل اسلام؛ اصولده متحد قديم بر ديندر . عموم پيغمبران عظام حضراتى بوخصوصده متفقدرلر .

جمله‌سى خلقى دين حقه دعوت ايتمك وظيفهٔ مقدسه‌سنده اتفاق ايتدكدن باشقه بروجه آتى اصول اسلاميه‌ده‌ده اجتماع واتفاق ايتمشلردر :

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(١) خالق تعالی حضرتلرینی الوهیت و خواص الوهیتده ، یعنی واجب الوجود اولمقده ، خالقیت ومعبودیتده توحید وشان آلهی‌یه لایق اولمیان شیلردن تنزیه ایتمك .

(٢) خالق تعالی‌یه خلوص نیتله عبادت وتعظیم ، شعائر آلهیه‌یی اجرا واعمال صالحه‌یی ایفا ایله جناب اللهه تقرب ایتمك .

(٣) الله تعالی‌نك ملکلرینه ومن طرف الله وحی وانزال اولنان کتابلرینه ، پیغمبرلرینه، قضا وقدر آلهی‌یه، یوم آخرتك ، بعث جسمانینك ، جنت وجهنمك وسائر احوال آخرتك حقیتنه ایمان ایتمك .

(٤) اوامر ونواهیسنده الله تعالی‌یه اطاعت ایتمك،

(٥) پیغمبران کرامه اطاعتك ، کلمهٔ شهادتك ، صلاتك وصومك، حجك، وزکاتك فرضیتنی اعتقاد ایدوب مقتضاسیله عمل ایتمك .

(٦) دعا ، تضرع ، ذکر الله وکتاب منزلی تلاوت وسائر نافله عبادت ایله الله تعالی‌یه تقرب ایتمك .

(٧) رذائل احوالدن احتراز ایدوب مکارم اخلاق ایله اتصاف ایتمك ،

(٨) نکاح ،مشروع اولوب سفاح حرام قلنمق ،

(٩) عدل واحسان ، صدق واستقامت، عهده وفا، اماتی ادا ایله امر ، کذب ، ظلم ، خلقه اذا ، حقوق عباده تصدی وتجاوزی منع وتحریم ایتمك ،

(١٠) امر بالمعروف ، نهی عن المنکر وظیفه‌سنی اجرا ایتمك ،

(١١) اهل معاصی‌یه عصیانلك درجه‌سنه کوره حدود وتعزیرات اجرا ایتمك ،

(١٢) اعلاء کلمة الله مقصد مبجلی ایچون ــ نقض عهد وقوعنده ــ اعدای آلهیه ایله جهاد ایتمك ،

(١٣) دین الاهی نشر وتعمیم خصوصنده جهد وغیرت ایتمك . ایشته بالعموم پیغمبران کرام حضراتنك اجتماع واتفاق وکتب سماویه‌نك موافقت واتحاد ایلدیکی اصول اسلامیه وارکان دین بونلردن عبارتدر .

وایشته دین جلیل اسلامك خطوط اساسیه‌سی‌ده اصول مذکوره‌در .

بناءً علیه عرض اولنان اصول اسلامیه‌یی جزماً قبول وتصدیق ایدن، مؤمن ومسلمدر ، قبول ایتمیان هرنه‌قدر مسلمان صلبندن کلسه واسمی‌ده مسلمانلره مخصوص اسم اولسه بیله او آدم؛ دین اسلامك اصولنی ، خطوط اساسیه‌سنی قبول ایتمدیکی وبو صورتله اهل قبله اولمقدن چیقمش بولندیغی جهتله مؤمن ومسلم دکلدر .

اعصار وامم وامکنه‌نك تبدل واختلافیله بالاده مذکور اولان اصول اسلامیه‌ده تفاوت وتخالف وقوعی ممتنع اولدیغی جهتله قرآن کریمك احتوا ایلدیکی اصول اسلامیه وارکان دین ؛ تورات ، زبور ، انجیل وسائر کتب آلهیه‌نك محتوی اولدیغی اصول اسلامیه‌نك عینیدر . هیچ برنده برکونه فرق وتفاوت یوقدر . شو حالده قرآن کریم؛ کتب سالفه‌یی اصول مذکوره‌ده مصدق وبوخصوصده آنلره موافق ومطابقدر .

بناءً علیه اصول مذکوره‌یه متخالف ومتضاد احکام ومسائلی محتوی اولان کتابلر من طرف الله نازل اولان کتب سماویه جمله‌سندن اولمدیغی کبی اصول مذکوره‌یه مغایر وضد قواعد ومسائلی محتوی اولان دینلرده رسل کرام وانبیاء عظام حضراتنه نازل اولان دین حق، دین الله دکلدر . اویله کتابلر ایله اویله دینلر انسانلر طرفندن مرتب ومصنع باطل شیلردر .

اسکلیبی

محمد عاطف

بر آیت مناسبتیله ١

مابعد :

فقط عدداً غیر متناهی اولان مونادلرده تنوعی استلزام ایدن « مبداء تمایز »له وحدتی مستلزم اولان « مبداء اتصال »ی نه وجهله تألیف ایتملی ؟ مونادلرك نصل هم مختلف، هم مماثل اوله‌بیلیر ؟

« لایب نیچ » بو اعتراضه جواباً دیورکه : بونك بویله اولمه‌سی ایچون هر موناداك دیکر مونادلرده بالفعل مقرون انکشاف اولان هرشیء بالقوه حائز ، بنابرین نامتناهی‌یی محتوی اولمسی ، فقط دیکر طرفدن ده درجات مختلفه اوزره معین، متکامل برحالده بولونمه‌سی اقتضا ایدر .

بو صورتله هم وحدت، هم ده تنوع کثرت حصوله کله‌جکی کبی هر موناده ، دیکرلرندن تمایزیله برابر ، ماعدایی تمثیل ایده‌جك، انلرله لایعد ولایحصی مناسباتی حائز وکائناتك مرآت ذی حیاتی حکمنده اوله‌جقدر . بو آینهٔ جهان نماده‌ده موجودات سائره‌یه خاص، ماضی‌یه، حال واستقباله عائد اولان شئونك کافه‌سی مشاهده ایدیله‌بیله‌جکدر .

خوشجه باق کندیکه انموذج کلدر نفسك
کورمسك نانه ایمش شرح مزایای وجود

انجق غیر مکمل اولان بر شخص ، یاخود موناد نه‌مالك اولدیغی ثروتك کافه‌سنی بیلمکه، نه‌ده او ثروتی دفعةً ترقی ایتدیرمکه مقتدر دکلدر . زیرا ثروتی نامتناهی‌در .

او ثروتك یالکز ادراکات واضحه‌سیله تمثیل ایتدیکی قدرینی بیلیر .

شمدی کله‌لم « لایب نیچ »ك ادراك حقنده‌کی فکرینه : ادراك : مرکبك بسیطده ، مجموعك عناصرده ، کائناتك شخصده تمثیلی دیمکدر . بو ادراك نه زمان اشیای غیر متناهیه‌یی تمثیل ایده‌جك اولورسه ملتبس ، نه وقت خصوصی بر طرزده انك برجزئنی تمثیل ایلیه‌جك اولورسه واضحدر . مثلا بنم کندی وجودمله اطرافده‌کی اشیایه متعلق اولان ادراکم ادراك واضحدر . بنجه تمامیله تصور ایدیله‌مه‌ین، بنابرین ادراکات واضحه جمله‌سندن اولمایان دیکر برچوق ادراکاتده واردر . تعبیر دیکرله کائنات بنم اوزرمده ایقاع تأثیر ایتمکده ، بنده متجلی اولمقده ، فقط بنم بوخصوصده‌کی ادراکم حیطهٔ وضوحدن خارج پك‌چوق شیلری احتوا ایلمکده‌در . حال بویله اولمقله برابر : « هر نفس نامتناهی‌یی مدرکدر ، فقط ملتبس برصورتده » دیمك صحیح اولور .

بن ساحلده کزیندیکم اثناده دکزك کورولتیسنی ایشتدیکم کبی آیری آیری هر دالغه‌نك حصوله کتیردیکی کورولتی‌یی‌ده فقط یکدیکرندن تفریق ایتمکسزین ایشیدیرم. ایشته بونك کبی بزم ادراکات ملتبسه‌مزده کائناتك اوزریمزده اجرا ایتدیکی تأثیرك نتیجه‌سیدر. بز یالکز بزه مجاور اولان شیلری صورت واضحه‌ده ادراك ایده‌بیلیرز. دوغرودن دوغرویه نامتناهی‌یی ادراك ایدن آنجق ذات الوهیتدر . ذات باری، مرکزی هر یرده اولوب محیطی هیچ بر یرده اولمیان بر دائره کبیدر .

§

وتزعم انك جرم صغیر
وفیك انطوی العالم الاکبر

§

تونی خلاصهٔ ارکان وانجم وافلاك
ولی چه سودکه خودرا نمی کنی ادراك .

سلسلهٔ موجوداتی کوزدن کچیره‌جك اولورسه‌ق ماده‌یی الك سافل درکده بولورز. وجود می ایله حیزده موجود اولان قوتلرك هیئت مجموعه‌سنه جسم اطلاق اولنور . هر جسمده نامتناهی قوای بسیطه واردر. حیزه کلنجه فعالیت خاصه‌مز اوزرینه آن واحدده اجرای تأثیر ایدن قوی حقنده‌کی طرز تصورمزدن باشقه بر شی دکلدر .

بالذات نظر اعتباره آلندقلری تقدیرده بو قوتلرك متحیز واجزایی حائز اولمدقلری، فقط کرك سلسلهٔ انتظاملرینك، کرك اعضامزله اولان مناسبتلرینك حیز تسمیه ایدیلن حالت ظاهره‌یی حصوله کتیردکلری مشاهده اولنور .

جوهر بسیط هرنه قدر حد ذاتنده بعددن عاری ایسه‌ده بعدك اساسی اولان وضعی حائزدر .

بالذات ماده بر حادثه‌دن، یاخود بزه قارشی تعین ایدن اشیانك برطرز خاصندن باشقه برشی دکلدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

زیرا اساساً فاعل ، ذی حیات ، خلاصه اك واسع مقیاسیله اجسام لطیفه‌دن باشقه برشی یوقدر . شوحالده ماده دنیلن شی بر «موناد» قوللکسیونی اولوب هرموناده کندی ترقیسیله فکر درجه‌سنه ارتقا ایده‌بیله‌جك فعالیتی حائز برقوتدر .

ملکات فاعله‌لری اعتباریله پك آز ترقی ایتمش برطاقم قوتلر واردرکه بو قوتلر انجق تالی برموجودیت وخدمته صالحدر ، دیکرلری‌ده بالعکس قادر ومؤثردر . بونلر کندیلرینه تقرب ایدن عناصر سافله‌نك کافه‌سنی دائرهٔ فعالیتلرینه چکه‌رك نبات ، حیوان ، وجود بشر کبی حیاته مقارن قیلمق ایسته‌دکلری کلك اجزای متممه‌ی حکمنده بولنان آلات ، یاخود اعضایی حصوله کتیررلر . شوحالده موجودمتعضی ، حاکم برموناد طرفندن کندیسنه الزام وحدت ایدیلن بر اشخاص کومه‌سی دیمکدر .

ذی روح جسملرده قوای تالیه بر ایرماق کبی دائمی صورتده جریان ایتمکده‌در . فقط قوهٔ ناظمه حال استمرار اوزره قالوب حیاته مقارن قیلدیغی جسمك تمامیله خارجی اولان وحدتی واسطه‌سیله کندی وحدت جوهریه‌سنی اظهار ایتمکده‌در . بوصورتله صناعات بشریه جمله‌سندن اولان ماکینه‌لرك من کل الوجوه فوقنده برحیات ماکینه‌سی وجوده کلیر . جسم متعضی یالکز هیئت مجموعه‌سی دکل ، اك کوچك اجزاسی اعتباریله‌ده بر ماکینه‌در . زیرا اوجسمك هر جزئی‌ده متعضی ، ذی حیات اولوب یکی بر طبیعی ماکینه وجوده کتیرر بوحال الی غیرالنهایه بومنوال اوزره دوام ایدر . اویله ایسه اك کوچك بر ماده پارچه‌سنده ذیروح بر چوق مخلوقات وار دیمکدر .

«لایب نیچ» بومادی پارچه‌لرك هر برینی نباتات ایله مالی برباغچه ، بالقلرله مملو برحوض صورتنده تصور ایدیور . فقط اونباتاتك هر جزئی اوحیوانلرك هر عضوی ، هر قطرهٔ اخلاطی‌ده برباغچه برحوض ! عالمده ایشلنمه‌مش ، عقیم ، میت برشی یوقدر . هر طرفده هر بری برعالم اولان ارواح وقوی واردر . نقطهٔ نظره کوره هرشی هم کوچك ، هم‌ده بویوکدر : بحر محیط نه‌در ؟ فضاده برقطره ! بر داملا صو نه‌در ؟ بحر محیط کبی واسع ، مسکون ، زنکین ، نامتناهی‌یی حاوی بر عمان بیکران !

استطراد

«لایب نیچ» دن چوق اول کلمش اولان محمود شبستری بوحقیقتی شوبیتلرله نه کوزل افاده ایدیور :

جهانرا سربسر آینه‌دان ... بهریك ذرهٔ صد مهر تابان
اکر یك قطره‌رادل برشکافی ... برون آیداز وصد بحرصافی
بهرجزئی زخاك ار بنکری راست ... هزاران آدم اندروی هویداست
باعضا پشهٔ مانند پلست ... دراسما قطرهٔ مانند نیلست
دل هرحبهٔ صد خرمن آمد ... جهانی دردل یك ارزن آمد
نه پرپشهٔ دریای جانی ... درون نقطهٔ صد آسمانی

مآلی

بودنیا باشدن باشه بر آینه کبیدر . هرذره‌ده یوزلرجه مهرتابان واردر . اکر برقطره صویك قلبنی یاراجق اولورسه‌ك یوزلرجه صافی دکز ظهور ایدر . طوپراغك هرجزئنه نظر صحیح ایله باقه‌جق اولورسه‌ك ایچنده بیکلرجه آدمك ظاهر اولدیغنی کوررسك ، سیوری سینك اعضا اعتباریله فیل ، برداملا صوده عالم اسماده بیلدیکمز نیل کبیدر . هرحبه‌نك درونده یوزلرجه خرمن ، بر داری دانه‌سنك ایچنده‌ده قوجه برعالم واردر . سیوری سینکك قانادی قاناد دکل ، جان دریاسیدر . برنقطه‌نك ایچنده یوزلرجه آسمان واردر .

فریم

حکمت تشریع

متن وشرحندن مابعد :

تعریفنده شرع اسلامده مندرج اولان شماسنه متعلق اولان علمدر دنیلور (۱ یاخوداحکام آلهیه‌یه حقیله تمسك وکید خصمی دفع ایچون جمیعاً حکم ومصالحله معلل اولدقلرینی تفاصیل ممکنه‌سیله بیلمکدر دیو تجدیداولنور

۳موضوعیله ٤ غایه‌سی اولان سعادتده بوندن اکلاشیلیرکه شبهه وجمودن نجات ایله انلرك نشائجندن اولان فتور همم وتخاذلدن اهل ملتك ٥ سلامت اجتماعیه‌لری‌او سعادت جمله‌سندندر .

---

۱) تعریف وحددن مقصود معرفك ملتبس اولدیغی امور سائره‌دن تمییزیدر . شوقدر وارکه بعضاً اسملرك اجمالاً دلالت ایتدیکی معانینك تفصیلی وحقیقتك بو طریقله رسم وتصویری مطلوب اولور وطلب واقعه کوره خواص ذاتیه‌سی ذکراولنوبده اکاده تعریف دینلور . لکن هرحقیقتك جمیع اوصاف ، خصایصنی محیط اولوب کنهیله بیلمك رب متعاله مختص اولمغله بزم ایچون ممکن اولان تعریف وتصویر تام انجق معلوممز اولان تفصیلك تمامنی محتوی اولان تعریف اولورکه تحدید تام مسماسیده معرفی هرماعداسندن تمییزایدن تعریف دیمکدر . منطقیینك قول شارح جنس قریبله حد وحقیقت اولور ، فصل قریبله تام اولور ، عرضیات ایله اولنجه رسمدر دیملری وبووجهله اوصاف لازمه‌نك چوغنی عرضی اسمنه ادخال ایتلری محض اعتباره راجع بر اصطلاح اولوب یکدیکرندن تفریق اولنملری لازمکلان ذات و صفت مسالرینی ذاتی اسمنده جمع ایتملری وحد وحقیقت تعبیرلرینی برمعناده قوللانملری کبی هپ کلی طبیعی‌یی ذهن وخارجده بر معنایه موجوددر دیبان ، مفاهیمی حقایق خارجیه‌دن تمییز ایتمك استمین قدمالرندن مأخوذ ومنتقل ایدوکندن وبین الفساد اولان اصلندن تجرید اولنسه‌ده برفائدهٔ علمیه‌سی اولمدیغندن شواصطلاح وتقسیملری اهل حکمت اولان فقهای ملت نزدنده مقبول دکلدر . اهل فقه و اصول حدوددن مقصود خواصك ذکریله تمییز اولمغله اوصاف عامه معناسندن اولان جنسك بیله تعریفده ذکرینه حاجت کورمیوب ترکی اولادر دیمشلر وآرالرنده مجانست اولمیان افراد مختلفه‌یه مقول اولان مفهوم کلی‌یه جنس اطلاقنی‌ده تصویب ایتمامشلردر بناءً علیه (بوتعریفده‌کی علمدر لفظی محدودك جنسی اولدیغندن ایچون ذکر اولنمشدر . ترکجه‌ده لفظاً مؤخرایسه‌ده رتبةً مقدمدر . ابتدا علی الاطلاق بر علمدر معناسنه آلینه‌رق بعده فصل ایله توصیف وتخصیص اولنمش حکمنده‌در . شوتعریفك اولا علومدن برعلم اولمسی ، ثانیاً شرع اسلامك شماسنه متعلق بولنمسیدر دیمکه حاجت اولمیوب لفظ مذکورك بلا تکلف توصیفدن صکره‌کی معناسنه اخذ اولنمسی اقرب واصوب اولور . ایکنجی تعریفده‌کی بیلمکدر لفظی‌ده بویله‌در وبو تعبیر ایله علمك اصول معلومه وملکه معنالرنده زیاده ادراك معناسنه احق اولدیغنه‌ده اشارت اولنمشدر . متعلقاتی اولان افرادوانواعك اختلافیله علومك متعددومتنوع اوله‌جغی بدیهی وبناءً علیه بوتعریفلرده‌کی علمدر ، بیلمکدر لفظ مفردلریله انجق وحدت نوعیه مقصود اولدیغی زیادهٔ ایضاحدن مستغنیدر .

(۲) بویله ایکی تعریفك معاً ایراد اولنملری برنجیسنك موجز مفید اولوب ایکنجیسنك لزوم حکمتده صریح وعلمك غایه‌سنه‌ده اشارتله علوی ناطق وفوائد المثانی جامع اولدیغندندر . علل شرعیه حکم ومصالحه راجع اولمغله احکام آلهیه‌یه لایقیله تمسك البته انلرك بیلنمه‌سیله اولور . حکمت تشریع قیاسك منبعی ، فقهك روحیدر .

(۳) حکمت تشریعده بوتفصیل مقصود اولوب انکله علم توحیددن تمیز ایدر والا احکام وافعال آلهیه‌نك حکم ومصالحله معلل اولملری فقه اکبر مسائلندن ، اصول دیندن اولدیغی جای تردد دکلدر .

(٤) علمك موضوعی متعلق اولان مسائلك موضوعاتی دیمکدرکه محمولاتی‌ده انلرك اوصاف واحوالندن بشقه برشی اوله‌ماز والبته بر مفهوم کلیده مشترك اولوب اکا خاص اولان برعنوان ایله یاد ایدیلورو انکله استطرادیات ومبادیسنك موضوعلرندن تفریق اولنور وبعض علومك موضوعلری متحداولوب انجق محمولاتك تنوعلریله ایریلورلرکه حقیقتده کثیر اولان برعلم مسائلك جهت وحدتی‌ده او محمولاتك وحدت نوعیه‌لرندن کنایه‌در . مثلا صرف ونحوعلملرینك هرایکیسنده موضوعلری کلمات اولدیغنه کوره برنجیسی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایرو ایرو تشکلاتنه،ایکنجیسی ترکیده‌کی حاللرینه کوره آخرلرینك تغیراتنه دائردر . کذلك علم‌سیرتله‌علم حدیثك رسول‌اکرم‌صلی‌الله‌علیه‌وسلم افندمزه‌تعلقلری درکار اولمقله موضوعلری متحددر دیانلر بولنمشدرکه بو قوله کوره محمولاتك نوعاً مختلف اولملریله آیریلورلر. لکن دقت اولنورسه موضوعلریده مختلفدر. چونکه حدیثك‌موضوعی رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه وسلم افندمزك کندیسی دکل، بلکه‌اکا نسبت‌اولنان‌اقوال وافعالدرکه او علمده انلرك اسناداً‌صحت وعدم صحتندن بحث اولندیغی‌معلومدر. کذلك اصول فقهك موضوعی احکام آلهیه‌در دینلر واردرکه بوقوله کوره حکمت تشریعله موضوعلرینك متحد اولدقلری ظن اولنه‌بیلیر . لکن اوراده مقصد احکامك صور وانواعی اولوب بیلینه‌جك‌اولان‌ده‌انلرك‌اوصافی، ادلهٔ مظهره‌لرینك صورتلریدر. بوراده احکامدن مقصود ایسه آنلرك صور مجرده‌لری دکل، ماده‌لری مسائلك احکام مخصوصه‌لریدرکه بیلنه‌جك اولانده انلرك حکم مقتضیه‌لریدر . موضوعلرك مختلف اولدیغی ظاهردر .

منطقیینك هرحکمك موضوعی‌انك‌اعراض‌ذاتیه‌سندن بحث اولنان ماهیت‌کلیه‌در مسائلنده برعنوان اسمی یاوصفی ایله بعضاً عمومی اوزرنده بعضاً بر نوعی ذکر اولنور . کاه مطلق وکاه مقید اولور دیملری‌ده بیان واقعه موافق اولوب شوقدر وارکه بونلراعراض اسمی‌اوصاف لازمه‌یه تشمیل ایتمشلر وذاتیه تعبیرینی بو مقامده علمده مطلوب اولمیان احوال غریبه مقابلنده قوللانمشلر ومحققلری بو اصطلاحه‌لزوم‌اولمادیغنی‌ده بیان ایتمشلردر. صفات لازمه‌دن بعضیلرینه جزء حقیقت وبعضیلرینه خارج تسمیه‌سنی مشتمل اولان ابحاث طویله‌لری ایسه محض اعتباره راجع اولمقله حاصلسز وآنفا اشارت اولندیغی اوزره کلیاتك خارجده موجودیتی زعمنده بولنان مثل مطلقه اربابندن مأخوذ اولمغله اصلسزدر .

(٥) ملت کلمه‌سی (قل صدق‌الله‌فاتبعوا ملة ابراهیم حنیفا وما کان من‌المشرکین) آیت کریمه‌سنده اولدیغی کبی دین معناسنه‌در. بردین‌اهلی اولان امت ویاخود سائرلرندن متمیز برقوم معنالرینه استعمالی صفتدن موصوفه انتقال ولغتده‌قیاس‌وتجوزطریقلریله‌مولددر. مابعدی‌وار

صدرالدین

صوفیهٔ کرام حضراتنك روح حقنده‌کی طرز تلقیلری

روحك جسم وجسمانی اولمایوب جوهر مجرد اولدیغنه قائل اولانلر ایکی قسمدر . برنجی قسمی تشکیل ایدنلر محققین متکلمین ایله فلاسفهٔ آلهیون‌در .

ایکنجی قسم ایسه صوفیهٔ کرام حضراتی‌در . فی‌الحقیقه ، عرفای‌صوفیه ـ یعنی‌وحدت‌وجودار بابی ـ ده روحی جسم وجسمانی اولمایه‌رق قبول ایدیورلر ایسه‌ده بونلرك طرز تلقیسی فلاسفه‌نك کینه بکزه‌مز . صوفیه ایچنده روحی فلاسفه وجمهور متکلمین کبی قبول ایدنلرده واردر . بناءً علیه بونلردن آیریجه بحثه لزوم یوقدر . بوراده کندیلرندن بحث ایده‌جکمز صوفیه ، وحدت وجود مسلك عرفاننده بولنانلردر . بونك ایچون‌ده غزالی ومحی‌الدین کبی حقیقة وحدت وجود مذهبك ائمه‌سندن معدود اولان ذوات کرام‌ایله بدرالدین کبی اعاظمك روح حقنده‌کی‌فکرلرینی نظر تدقیقدن کچیره‌جکز. مع مافیه بونلرك روح حقنده‌کی فکرلرینی تدقیق ایتمه‌دن اول « وحدت وجود » مسلکنك استناد ایتدیکی عقیدهٔ اساسیه‌یه دائر بر ایکی سوز سویله‌مك ایستیورز .

بو مسلکك منتسبیندن اولان عرفای صوفیه متفقا ادعا ایدییورلرکه : ماسوی الله = اللهدن ماعداً هرنه وارسه، یعنی بوتون موجودات ممکنه ؛ وجود مطلقك ، یعنی‌ذات بحت احدیتك‌تجلیات اسماوصفاتیدر ؛ واونده‌مستهلکدر. ذات احدیت ، کائناتی محیطدر . فقط هیئت مجموعهٔ کائنات‌،الله دیمك دکلدر . تجلیات اسما وصفات ، ذاته‌تغیر

وتبدل طاری اولمقسزین هرآن برشأن‌اوزرینه تجلی‌ایدر. (کل یوم هو فی شأن)

الله ، وجـود مطلق‌در ، یعنی هیچ برشی ایله تعین وتقیدی قبول ایتمین و : « قائم بذاته ، مقوم لماسواه ، متحقق بنفسه ، محقق‌لما عداه » اولان وجود حقیقیدر. اللهدن غیری حقیقی بر وجود یوقدر. کائنات بزه روح وماده اولمق اوزره وجود مطلقك ایکی طرز تجلیسنی عرض ایدییور . روح ایله جسم، وجود مطلقك‌اطوار تجلیاتندن ایکی‌طور تجلیسی‌در . بوایکی طور، عادتاوجود مطلقك مظهر صفاتیدر . بناءعلیه ایکیسی‌ده عینی‌وجودك باشقه باشقه کورونوشلری‌در . روح ایله جسمك یکدیکریله‌مناسبتده بولونملری‌وبربرینه‌اجرای تأثیر ایتملری‌ده بوندندر . وجود حقدن‌ماعدانه وارسه هپسی حقك وجودی ایله قائم ، اونك کولکه‌سی‌در ؛ وهم وخیال قبیلندن‌در . [١]

شمدی بوعقیدهٔ اساسیه‌یی مسلك خاص اتخاذ ایتمش اولان ذوات کرامك روحی نه بولده تلقی ایده‌جکلری‌ده آکلاشیلیور . بونك ایچوندرکه تصوف اربابنه کوره : « روح ، لطیفهٔ مدرکهٔ ربانیه‌در ؛ نیرفیض و حیاتك مظهری‌در ؛ روح عمومی دیمك اولان او نیر فیض وحیاتك ، او آتشك برقیویلجمی در . »

بولطیفهٔ مدرکهٔ ربانیه‌نك صورت تجلیسنی و جسم دیدیکمز تجلیٔ دیکرله اولان مناسبتی دها زیاده توضیح ایده‌بیلمك ایچون یوقاریده اسملری کچن اعاظمك بو بابده‌کی افکار دقیقه‌لرینی مفصلاً ذکر ایده‌جکم .

غزالی مرحوم بر چوق اثرلرنده بو لطیفهٔ مدرکهٔ ربانیه‌یه دائر بیان مطالعه ایدیور . فقط بونلرك اك جمیتلیسی «المضنون به علی غیر اهله » « المضنون الصغیر» نامنده‌کی اثرلرنده سرد ایتمش اولدیغی افکاردر .

امام غزالی‌حضرتلری کندیلرنده آکلامق‌استعدادی اولان کیمسه‌لره بولطیفهٔ مدرکهٔ ربانیه‌نك حقیقتندن بحث ایتمکده بأس اولمدیغی اعتقادنده‌در . بونك ایچون بو اثرلرنده روحك حقیقتنی بیان ایتدیکی فکرنده‌در .

مابعدی‌وار آقسه‌کیلی

احمد حمدی

[١] کل‌ما فی‌الکون وهم‌او خیال ـ اوعکوس فی‌المرایا اوظلال »

محفل تاریخی

محرم الحرام

جناب حقه‌حمد وثنا اولسونکه (تاریخ‌اسلامی)مزك ١٣٣٩ نجی دوره‌سنی ادراك ایدییورز .

اهلنك معلومیدرکه : بین‌المسلمین جاری‌ومعتبر اولان بوتاریخ ؛ مکه افقلرندن دوغان آفتاب رسالتك سمت‌لرأس مدینه‌یه یوکسه‌له‌سندن ، یعنی بلدهٔ مبارکهٔ طیبه‌نك هجرت محمدیه ایله تشرف ایتمه‌سندن باشلار . فقط بومبدا تاریخی ؛ عصر سعادتده دکل ، دور فاروقیده قبول اولونمشدر. اوندن اول‌قوم عربك ثابت ومنتظم برتاریخی یوقدی . بر ایشـك پك اسکی زمانده وقوعنی آکلاتمق ایسترلرسه (کان ذلك زمن الفطحل) دیرلر و [فانك کسری، طانك‌فتحی، حانك ولامك سکونیله] (فطحل) کلمه‌سندن نوح علیه‌السلام دورینی ، یاخود خلقت آدمدن مقدمکی زمانی قصد ایدرلردی .

بزم (جنوز زمانندن قالما) تعبیر عامیانه‌سی کبی برده (عادی) نسبتی واردی‌که بونکله‌ده عاد قومندن بقیه واسکیدن قالمه معناسنی آکلارلردی .

فطحل زماندن صوکره بویوجك واهمیتلی وقایعی تعیین زمانه مدار اتخاذ ایلشلردی . مثلا حجاز عربلری (وقعهٔ فیلدن شوقدر ییل مقدم. یاخود (کعب) ك وفاتندن بوقدر سنه صوکره) دیرلردی .

بو وقایعك اك مشهور ومبدأ تاریخ اولمق اوزره مذکور بولونانلری شونلر ایدی : حضرت ابراهیمك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

آتشه آتیلیشی ، کعبهٔ مکرمه‌نك ابراهیم واسماعیل علیهما السلام طرفندن یاپیلیشی ، (بنی معد) ك مکه‌دن چیقوب اطرافه داغیلیشی ، (سعد) ، (نهد) ، (جهینه) قبائلنك تهامه‌یه چیقیشی ، اجداد پیغمبریدن (کعب بن لوی) ك وفاتی ، وقعهٔ فیل .

عربلرجه ثابت برمبدأ تاریخی اولمامقله برابر بر سنهٔ قمریه ١٢ آی اعتبار ایدیلیر و (محرم) سنه باشی اولمق اوزره شهور عربیه‌نك - بیلدیکمز - اسامیسی زبانزد بولونور ایدی .

بو اون ایکی آیك (رجب) ، (ذی‌القعده) ، (ذی‌الحجه) و (محرم) دن عبارت اولان دردینه (اشهر حرم) دیرلر واونلر ایچنده جدال وقتالی فسق وفجور صایارلردی .

اشهر حرمك تك بولونان رجبی (فرد) ، متوالی اولان دیکر اوچ آیی (سرد) کلمه‌لریله‌توصیف اولونوردی. رجبه (مکرم‌الائمه) وزننده (منصل‌الاسنه) (أصب)، (أصم) محرمه‌ده (الحرام) وصفلرینی ویریرلردی . چونکه : محرمك حلولی ، مزراقلرك تمرنی چیقاریر وآلده‌کی سلاحلری دوکر ، یعنی بیراقدیریردی . کذا رجب آینك استمداده قارشی قولاقلری صاغیردی . زیرا ایچنده‌استغاثه‌یی موجب برحرکت‌اولمازدی ، محرمده ایسه جنك وجدال حرام قیلینمشدی .

رجبده عمره اغاسی ومتباقی اوچ آیده فریضهٔ حجك ادامی ایچین کاوب کیده‌جك زوارینك وصول وعودتنی تأمینه خدمت ایدن (اشهرحرم) بادیه ساکنلرینك ایشنه کلمه‌یه باشلادی. زراعت وتجارتك فقدانندن رزقنی مزراقلك اوجیله چیقاراجق اولان بدویلر ، بو درت آیلق سلم وسکوندن اوصاندیلر . کوزلرینه کسدیردکلری بر قبیله‌یه صالدیراجقلری ، یاخود مناسب بر موقعده بر شخصدن انتقام آلاجقلری صیراده شهور محرمه هلاللرینك چکیلمش برر (جنیبه) کبی قارشیلرنده یارلاماسنی خوش کورمه‌دیلر . بناءً علیه آیلرك حرمتنی ده کیشدیرمه‌یه ، مثلا محرم‌ورجبك حرمتنی صفر وشعبانه کتیرمه‌یه باشلادیلر . برده حج ویاناییرلری نسبةً سرین زمانلره تصادف ایتدیرمك ایچین ایکی سنه‌ده بر شهور اثناعشره بر آی علاوه‌سیله بر ییلی اون اوچ آی اعتبار ایتدیلر .

بو ایکی سقیم عادت (حجة‌الوداع) ده طرف جلیل نبوتدن الغا ایدیلدی . لکن کرك عهد نبویده ، کرك دور صدیقیده مبدأ تاریخ اتخاذ اولونمادی .

هجرتك ١٦ نجی سنه‌سی اواخرنده ، یاخود ١٧ نجی ییلی اوائلنده خلیفهٔ معظم فاروق اعظم رضی‌اﷲعنه حضرتلرینك امریله مدینه‌ده برمجلس تشکیل ایدیلرك تاریخ مسئله‌سی موضوع بحث اولدی ، جناب علینك تکلیفی واعضای مجلسك بالاتفاق قبولیله هجرت محمدیه‌نك تاریخ اسلامی‌یه مبدأ ومحرمك کافی‌السابق شهور عربیه ایچین باشلانغیچ اتخاذی قرارلاشدی . سببنه کلنجه :

دور فاروقیده ابراز ایدیلن بر بورج سندنده میعاد تأدیه اولمق اوزره کوستریلن شعبانك‌کچن‌شعبانمی ، کله‌جك شعبانمی اولدیغی کسدیریله‌مه‌مشدی . اوصیراده بصره والیسی (ابوموسی‌الاشعری) دن کلن برتحریراتده‌ده مقام خلافتدن وارد اولان محرراتك هانکیسی اول ، هانکیسی صوکرا اولدیغی وهانکیسنك حکمیله عمل‌لازم کلدیکی بیلینه‌مه‌دیکی جهتله شوحاله بر چاره بولونماسی تمنی ایدیلیوردی .

ایشته اوتاریخدن بوآنه قدر شهر محرم ، شهور اسلامیه‌نك[چونکه . تاریخ: ساده‌عربی‌دکل ، اسلامیدر] ایلکی اولمق شرفنی محافظه ایتمکده‌در .

★★★

محرمك اونجی کونی بولونان (یوم عاشورا)نك ده آیریجه براهمیتی واردر . ظهور اسلام وفرضیت‌صیامدن مقدم مشرکین قریش ، اوکونی اوروج طوتمقله اعزاز ایده‌ردی . حتی علیه‌الصلوة والسلام افندیمز ؛ کرك قبل‌البعثه ، کرك بعدالهجره صیام عاشورایه مواظبت

بویورمشدی . هجرتك ایلك سنه‌سنده مسلمین‌مدینه‌نك‌ده رعایت ایله‌دیکی صوم عاشورا ، امته مسنون اولارق قالدی وطرف نبویدن اوکون ایچین ایسته‌ین صائم ، دیله‌ین مفطر بولونسون بویورولدی . دیکر برحدیثده‌ده یوم عاشورا دن برکون اول ، برکون صوکراده اوروج طوتولماسی توصیه ایدیلمشدر.

وجودیله سریر خلافتی لکه‌له‌ین (یزیدبن معاویه)یه قارشی حق مدافعه ایدن سبط نبی حسین بن علی حضرتلرینك کربلاده‌کی فجیعهٔ شهادتی‌ده ٦١ محرمنك اونجی جمعه کونی وقوعه کلشدی . صوکرا بووقعهٔ الیمه ، مشهور (مختار ثقفی) نك غرض سیاسیسنی قوه‌دن فعله چیقارماسنه وسیله اولدی . صورتا حسین مظلومك اخذثاری ایچون طوپلادیغی توابعیله (یالثارات حسین) دییه فریاد ایده‌رك کوفه‌ده بنی امیه حکومتنه‌عصیان‌ایتدی . اوندن اولده (توابین) دینیلن فرقه‌یه‌منسوب اولانلر ؛ اصحابدن (سلیمان بن صرد) ك معیتنده کربلایه کیدوب امام حسین حضرتلرینك قبرنده آغلاشمشلردی .

بومناسبتله سرور شهدا نامنه‌هرسنه‌ماتم یاپمق‌شیعیلرجه عادت ایدیلدی ، هله (آل‌بویه) بغدادی تحت تغلبه آلنجه ماتم اهل بیته برشکل رسمیت ویریلدی. « ٣٥٢ سنه‌سنده عاشورا کونی (معزالدوله) نك امریله چارشیلر قپاندی وقاریلر صاچلرینی داغیدوب اسواقده بکا ایده‌رك حسین رضی‌الله عنه حضرتلری ایچون رسم ماتم اجرا ایدیلدی

٣٥٣ سنه‌سنده دخی عاشورا کونی چارشیلر قاپانوب رسم ماتم اجرا اولوندی ؛ لکن شیعیلرله سنیلر آراسنده فتنه ظهور ایله پك چوق آدملر یارالاندی وپك‌چوق ماللر یغما قیلندی. » قصص انبیا وتواریخ خلفا - جودت‌پاشا ».

ایشته مختار ثقفینك مقصد مخصوص ایله چیقارمش اولدیغی ماتم بدعتی ، کیت کیده بعض مذاهبجه دینی بر عبادت حکمنه کچیریلدی وبونك اجرا ایدیلدیکی محرم آینه:

یدر شهر ماتمی کوردکده دیر ارباب عشق :
برسونوك قندیلدر چرخك حسینك طاقه بیننده‌کوردولدیکی اوزره (شهر ماتم) دەنیلدی .

شیعیلرك قفا دەریسنی کسوب قان آقیتمق ، کوکسه یومروقله ، آرقه‌یه زنجیرله اورمق اوزره یاپدقلری ماتم رسملری ؛ بزه‌ده انتقال ایتمش ، فقط سنه‌دن سنه‌یه حرمتکار بر یاد حزین درجه‌سنده قالمشدر .

درکاهلریمزده محرم ایچنده قرآن کریم اوقونور ، آیین‌طریقت اجرا اولونور ، آراسنده مراثی مؤثره انشادیله ائمهٔ اطهار حضراتنه ترضیه وتعظیماتده بولونولور ، آیین شریفك ختامنده‌ده حضار وزواره (آش) یعنی عاشورا یه‌دیریلیر .

اسمنی‌خاطرلایامادیغم برکتابده‌کوردیکمه‌کوره (عاشورا) دیدیکمز طاتلی ؛ نوح علیه‌السلامك سفینه‌دن چیقوب قاره‌یه آیاق باصینجه ،وجود ومختلف ذخیره‌سنی بر آراده پیشیرمه‌سنك خاطره‌سی ایمش . بو روایت طوغرو ایسه عاشورانك وقعهٔ سیدشهدا ایله‌مناسبتی اولمامق لازم کلیر . لکن نوحك قاره‌یه چیقیشی ؛ یوم عاشورایه تصادف ایتدیکندن هم او خاطره‌یی تازه‌له‌مك ، هم‌ده حضرت‌حسین رضی‌الله عنه افندیمزك روح شریفی ایچین فقرایه توزیع ایدیلمك اوزره عاشورا پیشیرلمه‌سی عادت حکمنه کچمش .

یاقین وقتلره قدر ، یعنی برنج ١٠٠ ، شکر ٩٠ ، بوغدای ٨٠ پاره ، لوازم سائره‌نك فیئاتی‌ده اونلره کوره ایکن عاشورا طبخ وتوزیعی خصوصیله‌استانبولده‌پك‌اهمیت ویریلیردی . اکابر قوناقلرندن اصاغر قولوبه‌لرینه قدر هر مسکندن قیمتدار دستیلر ، مختلف کاسه‌لر وچاناقلرله عاشورا داغیلدیغی کورولوردی . هله استانبولده بیوك وقف‌خانك‌برنده مبنی‌بولونان حمیدیه‌عمارتخانه‌سنده‌پیشیریلن عاشورا ، دستیلر ، کاسه‌لرله دکل ، غاز تنکه‌لریله طاشینیردی .

محرم و عاشورا بحثی آچیلمشکن (هوی‌غوی‌جیلر) ك خاطرلاتماسی‌ده طبیعی بر شیدر . بونلر ، کور ، طوپال ، چولاق برطاقم سائله مفرزه‌لری ایدی‌که اوکلرنده آچیق کوزلو بر (یه‌دیجی) بولونور ، سائرلری‌ده هپ بربرندن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

برر آدیم کری اولمق اوزره اوکده کینك یا صول اوموزینه ، یاخود دکنکنه طوتونوردی .

هیسنك‌ده صاغ اوموزلرندن اوکه و آرقه‌یه طوغرو ایکی آغزلی بر طوربا صارقاردی . بو آغزلرك هر بری ، حبوباتك بر نوعنه تخصیص ایدیلمشدی .

محرمك ایلك کوننده اعتباراً سوقاق سوقاق دولاشان بو مفرزه‌لر ، هر أوك قاپیسی اوکنده بر حلقه تشکیل ایده‌رك ایچلرندن بری :

کربلانك یازیلری — شهید اولمش غازیلری
فاطمه‌آ ناقوزیلری — حســن ایله حسیندر
کربلانك تا ایچنده — نور بالقیر سیاه صاچنده
یاتیر آل‌قانلر ایچنده — حســن ایله حسیندر

کبی مؤثر ســوزلری حاوی بر الٓهی اوقور . هر مصراعك صوکنده سائرلری‌ده (هوی‌غوی‌غوی‌جانم) دیرلردی‌که کندیلرینه عنوان مخصوص اولان بو (هوی غوی غوی) (هو ، هو ، هو) اسم مکررینك (تکیه آغزی) اولارق (غایغابلی) تغنیسندن عبارت ایدی .

الٓهینك هانکی بندنده أوك قاپیسی آچیلیر . یا نقداً ، یاخود عیناً عاشورا خرجی اوزانیرســه آرتیق آشاغیکی بندلرك اوقونماسنه لزوم کورولمه‌یه‌رك دعایه باشلانیلیردی . ویریلن هدیه هرنه ایســه اوکا مخصوص طوربانك حاملی قاپی‌یه یاقلاشیر ، آلدیغی طوربا‌سنه بوشالتوب قابنی اعاده ایده‌ردی . حتی شــو عادت ، مشهور بر ملمزك سبب ظهوری اولمشدی :

خانمك بری چوربا ایچرکن قاپینك اوکنده‌کی هوی غوی جیلرك الٓهیسندن مراقلانمش ، ظرافت ! شــو چوربایی ایچه‌مه‌یه‌جکم . کوتورده هوی غوی‌جیلره ویر ، دیمش . ظرافتك قاپی‌یی آچماسی اوررینه فقرادن بری « اونه‌در ؟ » دیه صــورمش و « پرنج » جوابنی آلینجه یاقلاشوب طورباسنی آچمش . ظرافت باجی‌ده الندەکی طاسی طوربانك ایچنه بوشــالتیویرمش . زواللی اعمی ؛ پرنجك دانه اولمــادیغنی طوربانك ایصــلاقلغندن آکلاینجه ، باجی قادین ! سن اسکی خیراتی‌ده برباد ایتدك ! » دیمش .

هوی‌غوی‌جیلر ، طوپلادقلری خرج ایله شهزاده‌باشنده‌کی (تابخانه) ده محرمك اوتنجی کونی عاشورا پیشیره‌رك هم کندیلری یرلر ، هم‌ده لازم کلنلره و مراجعت ایدنلره ویریرلردی .

⁂

محرمك اوننجی کونی استانبولده قوجه مصطفی پاشــا سمتنده‌کی سنبل افندی درکاه شریفنده‌ده منتسبین طریقت ومحبان اهل بیتك اجتماعیله وجدانفروز وروح افزا بر مقابله اجرا ایدیلیر .

اوکون ، قادینلر بیننده (صو چیقدیغی کون) دیه مشهوردر . چونکه : محرمك برندن اوتنجی کیجه‌سنه قدر حضرت سنبلك تربهٔ منیفه‌ســنده اخوان طریقت طرفندن ذکرالله اوقونوب ایچی صــو طولو بولونان بر صراحی‌یه نفخ اولونور . صوکره بوصراحی ، سبیلخانه‌ده‌کی قازانه بوشــالتیلیر ، اوســتنه پیدرپی صــو علاوه ایدیله‌رك شــفا نیتنه ایچمك وخســته‌سنه ایچیرمك ایچین مراجعت ایله‌ینلرك دستیسی ، صراحیسی ، قابی ، قاجاغی طولدورولور .

روایته کوره بو اصــول ؛ جناب سنبل سنان قدس سره المنان زماندن قالمش ، مشــارالیه حضرتلری‌ده لیــال عشرهٔ محرمده درویشــانیله مجتمعاً توحید شریف اوقور ویوم عاشوراده سبیلخانه‌ده بولونوب تشــنکانه بالذات صو توزیع ایده‌رمش .

ینه اوکون صــباح نمازندن مقدم درکاه شریفك پوســت نشینی افندیله مریدانی جوارده‌کی حمامه کیده‌ر وبعدالاغتســال شیخ افندی طرفندن حضرت ســنبله مخصوص خلوتده مریدان ومحبانه تیمناً برر طــاس صو دوکولورمش‌که بوده جناب پیرك بر خاطرهٔ التفاتی ایمش .

☆☆☆

محرم ابتداسنده – شهور ثلثه وقربان بایرامی مناسبتیله تعطیل ایدیلمش اولان جامع درسلرینه باشلانیلدیغی کبی شــاعرلر طرفندن سال جدیدك تبریك وتوریخنی حاوی منظومه‌لر یازیلوب سکیدن سرای منســوبینی وداعتیله پادشاهه تقدیم ایدیلیر . صوکرالری مطبوعات واسطه‌سیله نشر اولونوردی . اعلان مشروطیته قدر ابتدای محرمده غزته‌لرك برنجی صحیفه‌ســنی طولدوران بو تاریخلردن بعدالمشروطیه‌ده بر ایکی دانه کورولمشدی

شیمدی اولدیغی کبی اسکیدن‌ده منصوب ومعزول وکلا ایله رجال‌دولت ، مابین‌همایونه کیدرلر وسنهٔ جدیده‌یی تبریك ایله (محرمیه) دنیلن عطیهٔ پادشــاهی‌یی آلارق دونرلردی . صوکرا اونلرده کندی بنده‌ومنســوبلرینه محرمیه ویریرلردی .

محرمیه ، چاریك لیردن باشــلار ، جیل غروشــه ، حتی – بین‌الاخوان – متالیك اونلغه قدر اینردی . یکی سنه‌نك ایلك کونی آلنه‌جق پاره‌ده برکت توهم ایدیلدیکندن عوام‌خلق ، اوکون اقربا واحبادن ولوکه براونلق اولســون آلمانی غنیمت تلقی ایده‌ردی .

طاهرالمولوی

مسلمانلرك مدنیته خدمتلری [مابعد]

مشرکین عربك مشهور بوتلری :

الیاسك وفاتیله هجرت نبویه بیننده‌ایسه سکز ، دوقوز عصرلق بر زمان واردر . چونکه : ینه اجداد پیغمبریدن (کعب بن لوی بن فهر بن مالك بن نضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس) ك وفاتیله وقعهٔ فیل آراسنده (٥٦٠) سنه کچمش ومشارالیهك سال ارتحالی (عام‌الفیل)دن اول قرشــیلرك مبدأ تاریخی بولونمش اولدیغی مضبوطات تاریخیه‌دندر . کعبدن الیاسه قدر اولان زمان ٢٥٠ ییل فرض ایدیلیر وبوکا کعبدن هجرته‌قدراولان آلتی یوز کسور سنه علاوه‌سیله مجموع مدت دوقوز عصر تخمین‌اولونورده الیاســك کلیندن طوغان (لحی) ك اوغلی (عمرو) ك طوغوب بویویوب اضلال عوام ایده‌جك بر ســنه کله‌سی ایچین آشاغی یوقاری یوز سنه تنزیل ایدیلیرسه علی‌التقریب سکز عصرلق بر وقت قالیر .

هبلك نزدکعبه‌ده معبود اتخاذ ایدیلمه‌سی ، داها بر طاقیم پوتلرك معبود طانینماسنه بادی اولدی . جهالت عمومیه‌ده بونك سرعت انتشارینه یاردیم ایتدی . هر قبیله ، معبود خصوصی اولمق اوزره حرم شریفه بر بوت کتیروب کعبه داخلنه ، یاخود پیشکاهنه قویدی . شو صــورتله بیت مکرمك داخل وخارجنده‌کی اصنامك عــددی اوچ یوز آلتمشه قدر چیقدی . مشرکین قریشك اك‌مشهورصنملری شونلر ایدی .

(هبل) (اساف) (نائله) (ود) (سواع) (یغوث) (یعوق) (نسر) (لات) (عزی) (منات) . بونلردن (هبل) ك عمرو بن لحی واسطه‌سیله بلقــا طرفلرندن کتیریلدیکنی یوقاریده یازمشدم . بورادەده اوکا دائر بعض معلومات نقل ایده‌جکم .

« هبل : زفر وزننده‌در . کثیراللحم‌والشحم‌معناسنه اولان (هابل) دن مشتقدر ظن ایده‌رم . یاخود هلاك مأنی افاده‌ایدن (هبل) دندر . کویا بوکا پرستش ایتمه‌ینك هلاك اوله‌جغی وهمیله تسمیه اولونمشــدر . یاخود غنیمت مدلولنی مفید اولان (هبل) و (هباله) دندر . صــانکه عبادتی غنیمت صــایلمق لازم که‌جکی فکریله توسیم ایدیلمشدر [*]

[*] یاقوت حموی (هبل) کلمه‌سنی (هابل) دن اشتقاق ایتدیرمه‌یه چالیشیورســه‌ده بو لفظك (بعل) یاخود (بیل) دن مشتق اولدیغنی ظن ایدیوردم . معلومدر ، کلدانیلر ، آثوریلر ، وفنیکه‌لیلرك کوزنده کنایه اولان معبود اعظملرینه (بعل) (بل) (بال) دیرلر وغایت جسیم انســان شکلنده یاپیلان هیکلنك ایکی النده‌طوتدیغی بر مذبحده انسانلری ذبحاً وچوجوقلری احراقاً قربان ایدرلردی .

هبل پوتنك بلقا طرفلرندن کتیریلمش و انسان‌شکلنده‌بولونمش اولدیغنه دائر بر روایت بولونماسی ، ظن عاجزانه‌می مؤید کبی کورونمکده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

هبل ، کنانه قبائلنك معبودی اولوب قریشده اوکا پرستش ایده‌ردی . کنانیلرده بالمقابله قریشك لات وعزی نامنده‌کی پوتلرینه طاپارلردی . هبل ؛ قبائل عربك کافه‌سی عندنده محترم ومعظم اولوب هپسی طرفندن سنه‌ده بر دفعه زیارت ایدیلیردی .

ابو منذر هشام بن محمد دیرکه : قریشك کعبهٔ مکرمه داخل وخارجنده برچوق پوتلری واردی . مادةً ومعناً اك بویوکلری هبل دنیلن صنم ایدی‌که ایشیتدیکمه کوره انسان شکلنده اولوب قرمزی عقیقدن مصنوع ایدی . صاغ الی قیریلمش اولدیغی جهتله آلتوندن بر أل یاپیلوب طاقیلمشدی . اوکنده (اقداح) نامنده یدی دانه اوق طورووردی‌که بونلرله فال آچیلیر ، قرعه چکیلیر ونیته باقیلیردی . حتی (ذبح عبدالله) مسئله‌سنده عبدالمطلب حضرتلری‌ده بو اوقلرله استقسام ایله‌مشدی .

ابو سفیانك احد ملحمه‌سنده (اعل هبل) دیه افتخار ایتدیکی بومنحوس پوت ایدی‌که اوافتخاره قارشی جناب عمر ؛ امر پیغمبری ایله « الله اعلی واجل » دیمشدی. معجم البلدان ـ یاقوت حموی »

« اساف : کتاب وزننده وسحاب وزننده برصنم مخصوص اسمیدرکه عمروبن لحی الخزاعی نام کیمسه آنی (صفا)یه ونائله نام صنمی (مروه) یه نصب ایلمشدی . آنلر ایچون مقابلهٔ کعبه‌ده قربانلر ذبح ایده‌رلردی . دیدیلرکه آنلر جرهم قبیله‌سندن ایکی کیمسه ایدی . بری (اساف بن عمرو) وبری (نائله بنت سهیل) ایدی. کعبه‌ده زنا ایتدکلری ایچون مسخ اولوب طاش اولمشلردی مرور ایام ایله قریش قبیله‌سی آنلره پرستش ایده‌رلردی. قاموس ترجمه‌سی » اساف همزه‌نك کسریله‌در . اساف ونائله مکه‌ده ایکی صنم ایدی . ابن اسحاق دیرکه : بونلر (اساف بن بغاء) و (نائله بنت ذئب) یاخود (اساف بنت عمرو) و (نائله بنت سهیل) اسمنده ایکی فاجر اولوب کعبه داخلنده زنا ایتدکلری ایچون طاش کسیلمشلر واخلافه مدار عبرت اولمق اوزره صفا ومروه تپه‌لرینه قونولمشلردی.

صوکرا عمروبن لحی ، بونلرك معبود اتخاذ ایدیلمه‌لرینی امر ایله‌دی . قصی بن کلاب‌ده بونلری حرم شریفه کتیروب برینی کعبه‌نك یانـه، دیکرینی‌ده زمزم قویوسنك جوارینه قویدووردی. ایکیسی آراسنده قربانلر کسیلیر وطواف اثناسنده اوزرلرینه مسح ایدیلیردی . . معجم البلدان یاقوت حموی »

بنده اعتراف ایده‌رم‌که اساف ایله نائله حقنده قاموس ومعجم البلدایدن نقل ایله‌دیکم شو روایت اولدقجه اساطیریدر. فقط بوکون بزه اساطیری کورونن روایاتك اصللری آراندیغی حالده برحقیقته ارجاع ایدیلمه‌لری قابل دکلدر. (تانباشد چیزکی مردم نکوید چیزها) دیرلر. بر وقعه اولور، آغیزدن آغیزه انتقال ایدر . هرانتقالنده برشیٔ غیب ایله‌مك ، یاخود قازانمق صورتیله برمدت صوکرا بام باشقه برشکله کیره‌ر . بوندن طولانی‌ده بروقعهٔ تاریخیه خرافی واساطیری بر روایت حکمنی آلیر . شیمدی شو مطالعه‌یه کوره اساف ونائله بحثنی تدقیق ایده‌لم .

اساف اسمنده بر حریف ، نائله نامنده بر قاری وارمش . بونلر ؛ حرم شریف اطرافنده‌کی ایصسز طاغلری وتنها چوللری براقشلرده کلمشلر ، کعبهٔ مکرمه داخلنده برشناعتده بولونمشلر . بو ؛ اولماز بر شی دکلدر: هر قومك فاسقی ؛ هر ملتك فاجری واردر . معجزه دده‌وسنی سیکیرله‌ین ، زمزم شریف قویوسنی تلویث ایله‌ین انسانلر ؛ بیت الله ایچنده‌ده زنا ایده‌بیلیرلر .

صوکرا بوفاجرلر ؛ یاپدقلری شناعتك مجازاتنی کورمشلر . من عندالله مسخه اوغرایوب طاش کسیلمشلر. اللهك قدرت وعظمتنه کوره بوده اولماز شی دکل . فقط بوعظمت ؛ هرسیوری عقللینك اوفاجق بینه صیغماز. اوکیلری ایناندیرمق ایچین دینه بیلیرکه :

اساف ایله نائله ؛ اوادبسزلکی اجرا ایده‌رکن یاقالانمش، احتمالکه حضور کعبه‌ده طاشه طوتولارق قانلره بولانمش ویلان اولدوروولور کبی قفالری أزیلمش . الی الابد تشهیر وتذلیل اولونه‌لری ایچین‌ده قاباطاسلاق هیکللری یاپیلوب صفا ومروه تپه‌لرینه قونولمش .

زمان کچدکجه بوهیکللرك حکمت وضعی اونوتولمش وحقلرنده تورلو تورلو روایتلر چیقاریلمش ، مؤخراً عمرو بن لحی طرفندن‌ده اوقباحت آبده‌لری ؛ مرتبهٔ معبودیته اصعاد ایدیلمش .

— مابعدی وار —

طاهر المولوی

اسلام حیات اجتماعیه‌سنده آتیلاجق خطوه‌لردن:

بزده آوروپالیلره تقلیداً اجتماعیاتدن بحث ایدن محررلر ، صرف جهل دینی‌یه بنا ایدلمش نظریه‌لرله اشتغال ایدرلر . زیرا بونلرك اکثریت عظیمه‌سی لسان دینیمز اولان عربجه‌یه وقوف کسب ایتمدکلری وایدنلرده اوامر شرعیه‌یه بیکانه اولدقلری ایچون اونلرجه مدونات غربیه‌یی اوقومق وبالکز آنلردن اکتساب معلوماته هوس اولنمق پك طبیعیدر . مثلا هرهانکی بر فیلسوفك بیلمم نه قدر سنه اول وضع ایتدیکی برنظریهٔ اجتماعیه‌نك، اون اوچ عصر اول دین اسلام طرفندن اساساً موضوع بولندیغنی بونلر نصل اوکره‌نه‌بیلیرلر . بوکا مقابل لسان عربه وشریعته واقف اولانلر ، غربه قوقان نشریاته قارشی برمقاومت منتظمه تأمین ایتمك شویله طورسون ، عاجز قالیورلر دیمه‌مك ایچون اکثریا مدافعه‌ده بیله موفق اوله‌میورلر . بوذوات، غرب مروج افکارلرینك تعقیب ایتدکلری اساساتی تأیید ویا تقبیح ایدن موضوعات دینیه‌یی نشر واعلان جهتلرینی هرنه‌دنسه دوشونه‌میورلر، دوشوننلرده علناً جسارت ایده‌میورلر .

علمای دینمز ، حقایق دینیه‌یی تلقینده تعقیب ایدیله - کلن اصولی تعدیل واصلاح ایتمکی لزومسز کوریورلر ، حکمت اسلامیه‌یی تلقین ایتمیورلر . کونده بش کره وجمعه کونلری صورت مخصوصه‌ده جمعه نمازنده بر آرمیه طوپلانان مسلمانلرك بو اجتماعلری صرف وظیفهٔ دینیه - لریله اشتغالدن عبارت ظن ایدرکندرکه بونجه فوائد ومنافع تأمین ایده‌بیله‌جك اولان بو طوپلانمه‌لردن خلق هیچ استفاده ایده‌مامکده‌در .

هپ بیلیرزکه بوممکلتده اوقویانلر نه قدر آزسه دیکلیه‌جکلر او درجه چوقدر . اولا خلقك اکثریتی امی‌در ، ثانیاً امی اولمیانلرده‌ده اوقومق هنوز براحتیاج حالنی کسب ایده‌مامشدر .

ذاتاً بشقه درلوده اولامازدی . اوقومغه احتیاج حاصل اولمق ایچین هرشیدن اول اوقونه‌جق شیلرك وجودی لازمدر . آندن صکره‌ده خلقه اوقومغه هوس ویرمك ایچون بوکا تشویق ایلیه‌جك عامللر بولونمالیدر. بزده یازیلان آثار ، بزه قطعیاً فائده تأمین ایده‌مدیکی تبین ایدن حیات افرنج ایله مشبوع اولدیغندن مسلمانلر آره‌سنده بونشریاتك‌ده راغبلری آزدر .

خرج عالم ، دینی واجتماعی ، نشریات ایسه هنوز طوغمامشدر وبوکیدیشله طوغمیه‌جقدر . افکار غربیه‌یی نشر واشاعه ایدنلر مسلمانلرك محتاج اولدقلری نشریاتك نه کبی شیلر اولمسی لازمکله‌جکنی تقدیر ایده‌مدکلری کبی افکار مذکوره‌نك بزه نا موافق اولدیغی اثبات وارائه ایلیه‌جك ارباب دینده عنعنات قدیمه‌لرندن قیل قدر آیرلمیه‌رق هپ بیلدیکمز اصولده ، تعبیرات علمیه وشرعیه دائره‌سنده کندی محیطلری خارجنده کیلرك آکلایه‌مدقلری طرز تلقین ونشریاتی براقه‌میورلر . بوجهتله افکار غربیه ناشرلری کندی محیطلری خارجنه پك آز چیقه‌بیلدکلری حالده افکار اسلامیه تلقین ایدنلر بوکاده موفق اوله‌میورلر. اوحالده بش وقت نمازده‌کی اجتماعلردن استفاده اولنمق درجهٔ وجوبده کورلمزمی ؟

بونی نصل تأمین ایتملی ؛ ایشته اصل مسئله بوراده‌در. بزده ، جوامع شریفه‌ده یاپیلان تلقینات دینیه ؛ اجتماعیاته، حسیاته پك آز تعلق ایده‌کلیور . ایتدیکی زمانده محدود

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قالیور . اولا اوزون سورویور . اضاعهٔ وقتی موجب اولیور .

زمانك برقسم مهمنی فدا ایتمکله برابر خلقك پك آز استفاده ایتدیکی موعظه‌لر تأثیرلازمی تأمین ایده‌میور . زیرا مراسم وتعبیرات آره‌سنده جمعاً بکون پك محدود قالان موعظه‌لری دیکله‌مکه اکثریت خلقك اساساً زمانی اولامیور . اوزون مقدمه‌لر ، نهایت بولماز دعالر بر طرفه چیقاریلنجه کیرویه امین اولیکز اوقدر آز شی قالیورکه بونی واعظده ، سامع‌ده دها اوراجقده تقدیر ایدییور . حالبوکه برچاریك ساعت ظرفنده مسلمانلره نه‌لر ونه‌لر سویلنه‌بیلیر . ازجمله بوسویله‌نه‌جك سوزلر ارباب وقوف طرفدن سویلنسه نه کوزل تأثیرلر تأمین ایدیله‌بیلیر . سویلنه‌جك سوزلر هم دینی ، هم‌ده اجتماعی اولسه دینی سوزلرك اجتماعیاته تطبیق سایه‌سنده روحلرده‌کی تأثیر دها بشقه درلو اولور . مسلمانلر هرکون برقاچ دفعه پك کوزل شیلر ایشتمش بولنور . فقط بوسوزلری سویلیه‌جکلر سویه‌لرندن پك چوق آشاغی اینملی‌در . حلقك آکلایه‌میه‌جنی برکلمه‌یله قوللانمامالی‌در . لسانلرینی ، آکلامیه‌جقلرك لسانلرینه اویدیرملی‌در . هله تکرار تکرار عین ماده اوزرنده اظهار طلاقتده اصرار ایتمامالی‌در . بوحال اسان موعظه‌یی ادراك ایدنلر ایچون پك خوشدر . فقط آکلایه‌میانلر ایچون بر فلاکتدر . آیت جلیله‌نك ترجمه‌سنی قیصه‌جه سویلدکدن صکره بوبابده‌کی احادیث نبویه‌یی‌ده اویله‌جه اختصاراً ذکر ایتملی‌در . صکره‌ده بونك اجتماعیات نقطهٔ نظرندن فوائدندن استفاده‌یی ویاخود مضراتندن اجتنابی توصیه ایتملی‌در . ارتق بوقدر ساده‌لشه‌جك تلقین حقایق وظیفه‌سنده اضاعهٔ وقت وارد دکلدر . اکلاشیله‌مامق ته‌ور اولنه‌مز . علمای دینك و اجتماعیات دینیه متخصصلرینك دقتسزلکدن شکایتلرینه ویورغنلقدن تظلملرینه‌ده محل قالمز . بالعکس بونی یاپمامق تربیهٔ دینیه‌مز ایچون حقیقی براضاعهٔ وقت اولور . قیصه سوز ، طویلی افاده‌لرله حقایق قرآنیه ودینیه‌یی خلق اوزرنده ایز براقه‌جق صورتده تلقین ایتمك اقتضا ایدر . انصاف بیورلسون ، کوفه‌سنی کوشه باشنده رفیقنه براقوب ، دکانی قومشوسنه امانت ایدوب جماعته قوشان برمسلمان ، جامعدن چیقدقدن صکره نقصان وزن ایله مالنی صاتامنی اوکرنمدکجه بوزواللیدن نه بکله‌یور ؟ کونده بش کره حضور حقده اثبات وجود ایدن ، فقط اونك خارجنده قهوه‌خانه پیکلرنده بیك درلو مساوی ایله مصاب اولدیغنك فرقنده بیله اولمیان زواللی خلقدن نصل اولورده اخلاق ممدوحه طلب اولنه‌بیلور ؟

بناءً علیه رجا واسترحام ایدرم :

الك مقتدر علمای اسلامیه‌مزه مراجعت بیورلسون ، بو ذواتك هربری شمدیلك هیچ اولمزسه اوکله وایکندی نمازلرنده سلاطین جوامعنده لطفاً اثبات وجود ایتسونلر وادای صلاتی متعاقب دیدیکمز طرزده مقدمه‌سز ، فقط نتیجه‌لی صورتده تلقیناتده بولونسونلر . کیملرك نه وقت ونره‌لرده مواعظده بولنه‌جقلری مطبوعات ایله اعلان ایدیلسون ، جوامع شریفه قپولرینه لوحه‌لر تعلیق صورتیله‌ده مؤمنلرك نظردقتی جلب اولنسون . بوذواته آره‌لرنده برده پروغرام ترتیب ایتدیریلسون . هر جامعده تلقیناتك عین ماده اوزرینه جریان ایتمسی تأمین اولنسون . جوامعده بونلری طویانلر طویمیانلره ابلاغه تشویق بیورلسون . بوممکلتده مصطفی عاصملری ، علی حیدرلری ، عبدالحکیملری ، رمزی دده‌لری ، حاجی نجیبلری ، فریدلری و امثالنی سوه سوه دیکله‌یه‌جك سامعلر واردر . الویرركه قیصه سوز سویلسونلر ، جماعتی ساعتلرجه اشغال بیورماسونلر . بونظریه‌مز جامع شریفده اوزون مدت قالامیه‌جقلر ایچوندر . قاله‌جقلر ایچون ایسه اساسلی درسلر کماکان دوام ایتملی‌در . عوامدن ایش آدملری ایچون مسئله وقت مسئله‌سی‌در . بونی تأمین ایده‌جکلرك دارینده مظهر اجر عظیم اولاجقلرینی سویلمکه لزوم کورمه‌م . متمادیاً اصلاح و اکمال ایدلمکده اولان مدارس علمیه‌نك واسع درسخانه‌لری دها مثمر ، دها فائده‌لی صورتده بوخصوصه حصر ایدیله‌بیلیر . یاتسو نمازلرندن اول برساعت دوام ایده‌جك مواعظك فضله سامع بوله‌جغنی امید بیورمزمیسکز ؟ بورالرده خلق ایله صنف علما وطلبهٔ علوم آره‌سنده وقوعبوله‌جق تماس دائمیلردن دها فضله منافع اجتماعیه بکله‌مزمیسکز ؟

علی حلمی

محفل ادبی

غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی

— مابعد —

کچنکی نسخه‌ده الفاظ ومعانیسنی تشریحه چالیشدیغم :

جنونی کوکه ازقید خرد بیرون کشدمارا
کنم زنجیر پای خویشتن دامان صحرارا

بیتنی ، دیواندن استنساخ ایتدیکم صیراده ناصیلسه برنجی مصراعك نقلنده برسهوه اوغرامشم ، وزن ایله ادایی ومؤدایی بوزمایان صورت مستنسخه‌یه کوره‌ده ایضاحاته کیریشمشم . اخیراً مطلع اولدیغم خطای واقعی ، بیتك طوغروسنی یازمق صورتیله تصحیح ایدییورم‌که متن ومآلی شویله اوله‌جقدر :

جنونی کوکه ازقید خرد بیرون کشم پارا
کنم زنجیر پای خویشتن دامان صحرارا

[هانی اویله قوتلی برجذبه‌که اونك تأثیریله عقال عقلدن آیاغمی قورتاراییم‌ده دامن صحرایی کندیمه پابند اتخاذ ایده‌یم]

(ببزم می پرستان محتسب خوش عزتی دارد)
(که چون آید بمجلس شیشه خالی میکند جارا)

[سرخوشلرك مجلسنده احتساب آغاسنك خوش براعتباری واردر : او ، بزمه کلینجه شیشه احتراماً قالقوب یرینی بوش براقیر]

بویله‌ده ترجمه ایدیله‌بیلیر :

[سرخوشلرك مجلسنده احتساب آغاسنك خوش براعتباری واردر . چونکه : شیشه اورتایه چیقنجه محتسب قالقوب صاووشور]

محتسب : بزده یاقین وقتلره قدر شهرامانتی ، بلدیه ریاستی کبی ایشلرده استخدام ایدیلن و (احتساب آغاسی) دنیلن مأموردر . بو مأموریتده عرفی ، لکن اکثریا حقلی معاملاتیله اشتهار ایله‌مش اولان (حسین بك) زمانمزده‌کی اصناف بی انصافه قارشی آرانیر .

محتسب (احتساب) لفظندندر . احتساب ایسه « انتساب وزننده برکسه‌نك طوتدیغی فعل قبیحی بکنمیوب نهی وانکار ایتمك معناسنه‌درکه مراد شوایشی نه ایچون شویله ایتدك دیو مؤاخذه ایتمکدن عبارتدر . محتسب بلده بومعنادندر ـ قاموس ترجمه‌سی »

محتسبلك عصر سعادتده‌ده موجود ایدی . جانب جلیل نبویدن حضرت عمر ، مدینه‌نك ، سعید بن سعید بن العاص‌ده مکه‌نك محتسبلکنه تعیین ایدیلمشلردی .

اساساً قضاء قبیلندن بروظیفهٔ دینیه اولان (حسبه) نك مأموری ، یعنی محتسب « منکراتی » یعنی شریعته مخالف افعالی تحقیق ایده‌رك اصحابنی جرمنه کوره تعزیر وتأدیب ایتدیکی کبی یوللرده مارین وعابرینك مرورینه وعبورینه مانع حاللری ازاله ، حماللری وسفائنی تحملری فوقنده حموله آلمقدن منع ، مائل انهدام مبانینك اصحابنه اومبانی‌یی هدم ایتمه‌لرینه حکم ایله بویوزدن یولجیلره وقوعی ملحوظ اولان تهلکه‌یی دفع ، مکتبلرده وسائر اماکن تعلیمیه‌ده معلملر شاکردانی شدتله ضرب ایتدکلری تقدیرده آنلر حقنده مجازات ترتیب ایتمك کبی منافع عمومیه‌یه متعلق خصوصاته نظارت ایلردی . بوندن ماعدا محتسب ارزاق ومأکولات ومشروباته حیله قاریشماسنی ، ناقص اوزان واکیال استعمال اولونماسنی منع ایتمك کبی بوکون بلدیه‌لرك وظائفندن اولان خصوصاته دخی باقاردی . ذکر اولنان خصوصات فی‌الاصل قاضیلره متعلق وظائف جمله‌سندندی . فقط قاضینك مقامی بوکبی امور وخصوصاتك آرقه‌سندن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

طولاشمقدن دها عالی طوندقلری ایچون بو ایشلره باقق ایچون آیریجه بو مأمورتی احداث ایتدیلر .

مع مافیه کرك مصرده‌کی فاطمیلر ، کرك اندلسده‌کی اموبلر زماننده وظائف مذکوره‌یی علی الاکثر قاضیلره تودیع اولنان وظائف جمله‌سنه ادخال ایدرلردی . بالاخره حسبه وظائفی والیلره متعلق وظائف میانه کیردی .

حسبه ، بر خدمت دینیه اولدیغندن منصبنه اعیان مسلمیندن باشقه کیمسه تعیین اولونمازدی . احتساب ناظری سائر ولایتلره و قصبه‌لره احتساب وظائفنه باقق اوزره کندی طرفندن مأمورین مخصوصه توظیف و اعزام ایدردی .

احتساب ناظری ویا محتسب ، هر کون جامعده اوطورور ومعیت آدملرینی اسناف دکانلرنده طولاشدیریردی . قاهره‌ده‌کی محتسب ، مناوبةً برکون قاهره جامعنده ، برکونده (فسطاط) جامعنده اوطوروردی وبورادن آدملرینی قصاب ، آشچی دکانلرینك تفتیشنه ویوك حیوانلرینه فضله یوك یوکله‌دیلمه‌سنك منعنه کونده‌ریردی . حیوانلره فضله یوك تحمیلنه مساعده اولنمازدی . احتساب مأمورلری سقالره طاشیدقلری صو قربه‌لرینه وطولومبه‌لرینه قاش اورتدیریرلردی . صو ایچون بر مقیاس وضع ایله‌مشلردی .

بو مقیاس هر قوواسی ٤٠ رطل اولمق اوزره بکرمی قوودادن عبارتدی . سقالرك ماوی قیصه شلوار کیمش اولملرینه دقت ایدیلیردی . ینه بو معیت مأمورلری مکتبلری طولاشه‌رق معلملرك اطفاله شدتلی اورمملرینی وخصوصا اولدیره‌جك بر یره ضربدن حذر ایلملرینی کندیلرینه تنبیه وتوصیه ایلرلردی . کذلك اوسته‌لره معیتلرینه آلدقلری چراقلری باشدن چیقارمامه‌لرینه دائر توصیه واخطارانده بولونورلردی . سوء احوال ایله اشتهار ایدنلری نظر تفتیشدن دور طوتمازلردی . ترازیلرك ، اولچولرك طوغرو اولماسنه دقت ایدرلردی . دارالعیاره ـ عیارخانه‌یه ـ نظارت ، محتسبه عائد وظائف جمله‌سندن ایدی . اندلسده ایکنجه بوراده احتساب وظیفه‌سنه

(خطة الاحتساب) نامی ویریلیردی وبر قاضینك عهده‌سنه تفویض اولنوردی . اوراده عادت اولدیغی اوزره قاضی اسبسوار اولدیغی وآدملری کندیسنی احاطه ایتدیکی وآنلردن ایلری کلن بر مأمور اکمك وزننه مخصوص بر ترازی‌یی حامل بولندیغی حالده چارشیلری طولاشیردی . قصابلر ات اوزرنده اتك بهاسنی حاوی بر کاغد بولندیرمغه مجبور ایدیلر . برقصاب محتسب طرفندن وضع اولنان بهادن فضله‌یه ات صاتامازدی . صاتارایسه جزا کورردی . ارزاق ومأکولات صاتان اصنافك موضوع بهادن فضله بربها ایله یاخود اکسیك بر وزن ایله صاتامالری ایچون لزومنده محتسب طرفندن صورت مخصوصه‌ده بر چوجوق ، یاخود برجاریه کوندریله‌رك مختلف وشبهه‌لی دکانلردن اشیا مبایعه ایتدیریلیردی . اکسیك وزن ، یاخود فضله بها ایله صاتانلر ، یاخود حیله قاریشدیرانلر بو صورتله اله کچیریلیردی . بو احواله اجتسار ایدنلر هرکسه قارشی عین فعلی ارتکاب ایتمش عد ایدیله‌رك لایق اولدقلری جزالره دوچار ایدیلیرلردی . احتساب وظیفه‌لرینه دائر برطاقم قوانین ونظامات واردی که احکام فقهیه ناصیل تعلیم وتطبیق ایدیلیرسه احتساب احکامی دخی اویله‌جه تدریس وتطبیق اولنوردی ـ مدنیت اسلامیه تاریخی ترجمه‌سی »

احتساب آغاسی حکومت عثمانیه‌ده بوتون ارباب صنایعه حاکم اولوب آلیش وریشه نظارت ایدر ، خلقی اضرار ایله‌ینلری دایاقله وحبس ایله جزالاندیریردی . دها اسکی دورلرده ایسه مسکراتك منع استعمالی واستعمال ایله‌ینلرك تأدیبی ده جمله وظائفندن ایدی . بوندن طولایی محتسبلر ، شاعرلرك دائما لسان تعریضنه اوغرامشلردر .

مثلا ایرانك اك بویوك ایکی شاعری بولونان سعدی ایله حافظ :

قاضی ارباما نشیند برفشاند دسترا
محتسب کری خورد معذور دارد مسترا

و : محتسب خم شکست ومن سراو
سن بالسن والجروح قصاص

دیمشدرکه « قاضی ، بزمله بولوناجق اولورسه نشوه‌سندن ال چیرپمایه باشلار . محتسب ، مسکرات استعمال ایده‌رسه طبیعی سرخوشی معذور کورور »

و « محتسب ، شراب کوپنی قیردی . بن ده اونك قفاسنی قیردم . نیته‌کیم دیش مقابلنده دیش قیریلیر ویارایه عین صورتله قصاص اجرا اولونور » دیمکدر . سعدینك : « محتسب را درون خانه چه کار » یعنی « محتسبك أو ایچنده نه ایشی وار ؟ » دیمه‌سندن محتسبلرك اجرای تأدیبات ایچین أولره کیره‌مه‌دیکی وحریت مساکنه قدیمده ده رعایت ایدیلدیکی آکلاشیلیور .

شیشه‌نك برینی بوش براقماسی ، محتسبك بزمه ورودی اوزه‌رینه‌می آشامان طرفندن صاقلانیلماسندن ، محتسبك خوشجه اعتباری بولونماسی‌ده هم صفت مأمورتی ، هم ده ذاتی خشونتی طولاییسیله اومجلسه بیکانه اولماسندن وبناءً علیه مستقل طوتولماسندن کنایه‌در .

ارباب ذوق ودانشدن متشکل بر انجمن عرفانده شوق افزا بر محبت جریان ایتمکده ایکن کرانجان وخام آرواح بر حریفك ورودیله مجلسك نشوهٔ کرماکرمی بوزولاجغنی واوجان صحبتك بیکانهٔ معرفت بولونان بریکندن کیزلی طوتولاجغنی غنیٔ کشمیری بو بیتیله آکلاتمق ایستیور . مابعدی وار

طاهر المولوی

برقطعه :

اوغرامقده غربك استیلاسنه
نابجا افعالمزدن شرقمز
لایقز کرچه ، بز ایتدك ایتمه‌سن
هی اولو تا کریم ! کورونسون فرقمز

طاهر المولوی

رباعی

بز ذرهٔ خورشید جهان آرایز
کم خدمت خنکارده یا برجایز
پیکز ، دونه‌رز برکونش اطرافنده
منظومهٔ شمسیهٔ مولانایز .

شیخ عبدالباقی

نظم :

عشق ایله دونمه‌ده عالم دیدیکك
چاکر عشقدر ، آدم دیدیکك
بلبلك نوز یاشیدر ای محیی
ورق غنجه‌ده شبنم دیدیکك

معلم
محیی الدین رائف

برتمنی :

بك محترم برقارئمزدن کلن التفاتنامه‌ده رسائل وجرائده یازیلاجق آیات واحادیثك نقل مآلیله تعیین موقعی مقصده کافی وبعض کونه حرمتسزلکه منافی اولاجغی بیلدیریلیور

کندیلری (سبیل الرشاد)ك برصحیفه‌سنه ینیرصاریلمش اولدیغنی کورمشلر . عبد عاجزده (عم) جزئی اولمق اوزره باصیلمش اوراقك ـ آغیر باصماسی ایچین ـ کیسه کاغدی ایچنه طولدورولمش اولدیغنه تصادف ایتدم

اسکیدن اوسته آیات واحادیث یازیلمش دکل ، عادی برمکتوب قارالانمش ، یاخود برقاره جمله یکونی طوپلانمش کاغدلر بیله نائل احترام اولوردی . یره دوشمش برورقپاره ، بویوك ، کوچوك هر مسلمان طرفندن قالدیریلیر ، آیاق آلتنده قالماسین دیه بردیوار قوووغنه طیقیلیردی .

صوکرالری اعتیادات وعنعناتمزدن چوغی تغیر ایتدیکی کبی اوراق محرره‌یه اولان احترامزده تبدل ایله‌دی .

جاکت قولیله پوتین یوزی ، اکمك ایچیله چاتال ، قاشیق سیلنلریز ؛ یازیلی ، یازیسز کاغدلر ایله سیلمه‌یه‌ده باشلادیلر فقط بو مشربده‌کی بکلر وخانملر ، حمداولسون اقلیتی تشکیل ایتمکده ، ملتك اکثریت عظماسی ایسه مقدساته حرمت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

حس مبجلی مهماامکن حالا محافظه ایله‌مکده‌در .
برده مادی ومعنوی طهارتدن نصیبه‌دار اولمایان بو اقلیت کروهی ، آیت ، حدیث یازیلی صحائفی اللرینه آلامازلر ، حقلرنده‌کی خطاب (لامساس)ی جان صیقینتیسی تجلیسنده دویارلر . بناءً علیه مجامیع اسلامیه ، اوکیلرك حرمتسزلکندن آسوده‌در .

پنیر صارغیسی وکیسه کاغدی یاپیلماسنه‌کلینجه ، دینی یازیلری حاوی اولان اوراقك بیع وشراسی حکومتجه منع ایدیلدیکی تقدیرده ــ که اهم والزم بر مسئله‌در ــ مشهود ومحتمل بولونان او کبی حرمتسزلکلرك اوکی آلینمش اولور . یوقسه اسلامی مجموعه‌لره آیات و احادیثك مألی یازیلق وموقعی اشارت اولونمقله ایشك ایچندن چیقیلاماز . سائر کتب دینیه ، حتی مصاحف شریفه اوراقنك‌ده بو کبی حرمتسزلکه معروض قالمق احتمالی واردر . نیته‌کیم (عم) جزئی صحائفنك ، کیسه‌کاغدی ایچنه‌طولدورولدیغنی مشاهدهٔ واقعه‌مه بناءً برقاچ سطر یوقاریده یازمشدم . طبیعیدرکه ، ازاله‌سی حکومتك ید اقتدارنده بولونان شو احتمال طولاییسیله کتب دینیه ومصاحف شریفه طبع ایدیلمه‌سین ، یاخود کلام الٰهی واقوال رسالتپناهینك مألاری یازیلمسین‌ده نیله‌من .

علی‌الخصوص‌که قرآن ، یالکز الفاظدن دکل ، نظم ومعنادن عبارتدر . شو حالده مأل مترجمی‌ده واجب‌الاحترام اولمق لازم کلیر .

بوندن باشقه آیات و احادیثك احتوا ایله‌دیکی معانیٔ جلیله‌یی او وسعت وجمعیتله باشقه بر لسانه هانکی مترجم نقل ایده‌بیلیر ؟ قطره‌نك بحر محیطی استیعاب ایله‌مه‌سی قابلمیدر ؟ مادام که مضامین مقدسه‌سنك صحت وسلامتیله باشقه بر لسانه ترجمه‌سی ــ عجز بشری الجاسیله ــ ممکن دکلدر ، او حالده کلام‌اللهی اولسون ، اقوال پیغمبری‌یی اولسون عیناً درج ایله‌دکدن صوکره علی‌قدر الامکان ترجمهٔ مألرینه چالیشمق ؛ هم احتیاطکارانه ، هم‌ده عجز شناسانه بر حرکتده بولونمق دیمك اولور .

ظن ایده‌رم‌که کتب سالفه‌ده‌کی تحریفاتك برقسمی‌ده اصلك براقیله‌رق یالکز مأل مترجمك ضبط ایدیلمش اولماسندن ایلری کلمشدر .

اکر بوکونکی مقدس کتابلرك نازل اولدقلری لسانلرده‌کی اصللری مضبوط وموجود اولسه‌یدی شبهه‌سز اونلری شیمدیکیلردن پك باشقه بر حالده کوروردك .

شو معروضاتدن صوکرا کتب دینیه اوراقی بیع و شراسنك صورت قطعیه‌ده منعیله تعظیمسزلك وقوعنه میدان ویردیرلمه‌مه‌سی خصوصنده حکومت سنیه‌دن ، محفل مجموعه‌سی‌ده بعض آیات واحادیثی محتوی بولوندیغی جهتله اونه‌یه بری‌یه آتیلماماسی لزومنك اخوان دیندن رجاسنه بادی اولماسندن طولایی ، خلوص نیتندن امین بولوندیغم صاحب ورقه‌یه عرض شکران واحترام ایلرم .

استخلاف

تجارت وزراعت نظارتی سجل قلمی ممیزی ابراهیم شمس‌الدین بکه عید اضحانك ایکنجی جمعه کیجه‌سی اسکدارده کائن حضرت نصوحی قدس سره درکاه شریفنده شیخ کرام‌الدین افندی حضرتلری طرفندن طریقت علیهٔ شعبانیه تاجی اکسا ایدیلمشدر .

شیخ ابراهیم بك ؛ صافی نهاد وفضائلسمات بر ذات اولوب بوسنه رمضاننده بری جمعه کونلری آیاصوفیه جامع شریفنده تقریر مثنوی ایله اشتغال ایتمکده اولدیغندن کندیسنك استخلافی بجادر . محفل مجموعه‌سی ؛ مومی الیهی تبریك ایله برابر جناب حق ، شورسم بهینك فیض معنویسنی‌ده احسان ودرویش یونسك دیدیکی کبی :

درویشلك باشده‌در ، تاجده دکلدر
قیزدیرمق اودده در ، ساجده دکلدر

حقیقتی سر معانی پرورنده نمایان ایله‌یه تمنیسنده بولونور .

محمد علی عینی بك افندینك مقاله‌سی بالمجبوریه نسخهٔ آتیه‌یه براقیلمشدر .

محمد توفیق افندینك مقاله‌سی‌ده دار الحکمه‌یه کوندریلمشدر

مطبعهٔ عسکریه — مدیر مسؤلی طاهر المولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهر المولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آیلغی ۵۰ »
اوچ آیلغی ۲۵ »

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ درسیله درج اولنور .

محفل
۱۳۳۸

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

اداره خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام) جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ودرج اولونور

یازیلك شخصیق دکل ، یازیلدقلمیق نظر دقته آلینیر

عدد : ٤ — ۱۳۳۹ صفرینه مخصوص نسخه — فی ۷ بوچوق غروش

مندرجات : انبیاء کرام حضراتنه وحی وانزال اولنان دین اسلامك شرایع ومناهجده اختلافی (اسکابلی : محمد عاطف) ــ جناب حق ، مؤمنلره نه شرط ایله یاردیم ایدر ؟ (قونیه‌لی : ع . عاطف) ــ صوفیهٔ کرام حضراتنك روح حقنده‌کی تلقیاتی : مابعد (آقسه‌کیلی : احمد حمدی) ــ قرآن کریمی ترجمه مسئله‌سی (محمد علی عینی) ــ محفل تاریخی : صفر الخیر (طاهر المولوی) ــ یوم واتواعی (احمد ضیا) ــ محفل ادبی : ایکی تاریخ وفات (حفید وحدتی : سعود المولوی ــ تاریخ وفات (م . صلاح الدین) ــ ع . عاطف افندینك برنجی نسخه‌ده مندرج غزلنه نظیره (علی حیدر) ــ برقطعه (ع . عاطف القسز) بر منظومه (احمد رمزی المولوی) ــ غزل : خسته‌لق یادکاری (طاهر المولوی) ــ عم حقی بك افندی‌یی ، عم دار الحکمه‌یی تبریك ــ اعلانات

(مناجات حضرت مولانا) عنوانیله مثنوی شریفدن بالانتخاب طبع ایدیلمش اولان علاوه‌نك موزعلردن ایسته‌نیلمه‌سی رجا اولونور

اسلام چیچیری : اولیای اطفاله مژده : اسکابلی عاطف افندینك تألیف ایلدیکی بو اثر مینی مینی چوجقلره غایت قولایلقله اسلامیتی اوکره‌تیر .

ومؤلف مومی الیهك [اسلام یولی] ، [اسلام چیچیری] [مرأة الاسلام] نام اثرلریله [علم حال] جه اولان نواقص اکمال ایدلمش دیمکدر . لایقیله اوقونمق شرطیله بو اثرلر چوجقلرك ذهننه روح اسلامیتی افاضه ایدوب حسیات اسلامیه‌نك تأسس وتمرکزینی انتاج ایدر . بالخاصه اولیای اطفاله توصیه اولنور .

محل فروختی : حکاکارده کتابجی راشد افندینك دکانی ایله باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سیدر .

انبیاء کرام حضراتنه وحی وانزال اولنان دین اسلامك شرایع ومناهجده اختلافی

اوچنجی مقاله‌ده عریض وعمیق بحث وبیان اولندیغی وجهله انبیاء عظام حضراتنه وحی وانزال اولنان دین مبین اسلام ، اصول دین وارکان اسلامیه‌ده متحد ومتفق ایسه‌ده [لکل جعلنا منکم شرعة و منهاجا] یعنی [امم باقیه وخالیه‌دن هر پیغمبرك امتنه مخصوص شریعت وطریقت واضحه وضع وتعیین ایلدك ــ ای امت محمد سزك شریعتکزده قرآن کریمك احتوا ایلدیکی احکامدر . آکا ایمان ایدوب مقتضاسیله عمل ایدیکز ــ] نظم جلیلی منطوق منیفنجه احوال ومصالح امتك اختلافی حسبیله شرایع ومناهجده یعنی بعض احکام شرعیهٔ فرعیه‌ده واصول دینك صور واشباحنده اختلاف وتفاوت واقع اولمشدر .

ازجمله آدم علیه السلامك شریعتنده النسال بشریه‌نك تکثری حکمتنه مبنی قیز قرداشی نکاح وتزوج مشروع ایکن شرایع سائره ایله بوحکم نسخ وتبدیل اولنمشدر .

حضرت یعقوب علیه السلامك شریعتنده ایکی قیز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قرداشی نکاحله جمع ایتمك مشروع ایکن موسی علیه السلامك شریعتنده بوحکم حرام قلنمشدر .

ابراهیم علیه السلامك شریعتنده ختان جائز ایکن موسی علیه السلامك شریعتنده ترك ختانك جوازی نسخ اولنه‌رق ختان واجب قلنمشدر .

شریعت : من طرف الله هر امتك ایفاسیله مکلف قلندیغی احکام دینیه‌در . موسی علیه السلامك بعث اولندیغی زماندن عیسی علیه السلامك بعث اولندیغی زمانه قدر امت موسی‌نك شریعتی تورات شریفك محتوی اولدیغی احکامدر .

عیسی علیه السلامك بعث اولندیغی زماندن حضرت محمد علیه السلامك بعثی زمانینه قدر امت عیسی‌نك شریعتی ده آنجق انجیل شریفك احتوا ایلدیکی احکامدر .

اما بعث ورسالتی عمومی ، دین وشریعتی ابدی اولدیغی ایچون حضرت محمدك ایلك بعث اولندیغی زماندن قیامته ، بودنیانك صوکنه قدر ساحه آرای وجود اولان بالعموم افراد بشریه‌نك شریعتی ایسه آنجق قرآن کریمك محتوی اولدیغی احکام جلیله‌در .

مبعث محمدیدن اعتباراً حضرت عیسی‌نك امتی ودها اولده حضرت موسی‌نك امتی نهایت بولدقدن بشقه قرآن کریمك نزولیله سائر کتب الٰهیه‌ده موجود اولان احکام دینیهٔ فرعیه‌نك بعضیسی شرایع محمدیه میاننده ابقا ایدلمش ایسه‌ده مقتضای مصلحت اولمق اوزره انلرده موجود اولان بعض احکام شرعیهٔ فرعیه‌ده نسخ و تبدیل اولنمش وبو صورتله شرایع سالفه نهایت بولمشدر .

از جمله حضرت موسی‌نك شریعتنده نمازده استقبال (بیت المقدس) ه اولوب حضرت عیسی‌نك شریعتنده دخی بوحکم ابقا ایدلمش ایکن حضرت محمدك شریعتنده (کعبهٔ شریفه) یه تحویل اولنمشدر .

حضرت موسی‌نك شریعتنده مطلقا زنا ایدن رجم اولنورکن شریعت محمدیه‌ده محصن اولانی رجم ، اولمیانی جلد مشروع قلنمشدر .

موسی علیه السلامك شریعتنده مطلقا قاتل قصاص اولنورکن شریعت محمدیه‌ده قتل عمدده قصاص ، بشقه‌سنده دیت مشروع اولمشدر .

حضرت موسی‌نك شریعتنده مسجددن بشقه محلده نماز جائز دکل ایکن حضرت محمدك شریعتنده ارضك پاك اولان هر محلنده دخی جوازی مشروع قلنمشدر . حضرت موسی‌نك شریعتنده ارباب یسار اموالنك ربعنی زکات ویرمك لازمکلیرکن حضرت محمد علیه السلامك شریعتنده اموالنك ربع عشرینی - قرقده برینی - زکات اوله‌رق فقرایه تملیك فرض قلنمشدر .

طاعات وعباداتك اوقات ، آداب ، ارکان ، کمیت وکیفیتنده‌کی اختلافات ده بوقبیلدندر . خلاصه بالعموم انبیا ورسل کرام حضراتنه وحی و انزال اولنان دین جلیل اسلام ، اصول و ارکان دینده توافق واتحاد ایدوب آنجق مقتضای مصلحت اوله‌رق بعض فروع دینده تخالف وتباین واقع اولمشدر .

آنك ایچون حضرت علی کرم الله وجهه افندمز بیورمشلردرکه [الایمان منذ بعث آدم علیه السلام شهادة ان لا اله الا الله والاقرار بما جاء من عند الله ولکل قوم شریعة ومنهاج] یعنی حضرت آدم علیه السلام مبعوث اوله‌لیدنبری ایمان : جناب اللهك وحدانیتنه شهادتله نزد الٰهیدن کلن هر شیئی اقرار وقبول ایتمکدن عبارتدر . هر پیغمبرك امتنه مخصوص شریعت وطریقت یعنی احکام فرعیه وضع وتعیین اولنمشدر . (خازن) .

بناءً علیه شریعت محمدیه انبیاء سالفه‌نك شرایعنده بولنان بالعموم مسائل اعتقادیه و اصول شرایع ایله آنلرك شرایعندن اولدیغی قرآن کریم وحدیث شریف ایله بیان اولنان بعض احکام فرعیه‌یی ده جامعدر .

آنك ایچون [قولوا آمنا بالله وما انزل الینا وما انزل الی ابرهیم و اسمعیل و اسحق ویعقوب والاسباط وما اوتی موسی وعیسی وما اوتی النبیون من ربهم لانفرق بین احد منهم ونحن له مسلمون ، یعنی ای مؤمنلر دییکزکه الله تعالی‌یه ، حضرت محمده انزال اولنان قرآن کریمه و ابراهیم ایله اسماعیل ، اسحق ، یعقوب واولاد یعقوبدن پیغمبر اولانلره انزال اولنان صحف شریفه ایله موسی وعیسی‌یه ویریلان تورات و انجیل شریفه وسائر پیغمبرانه من طرف الله اعطا اولنان کتب وصحائف شریفه‌یه ایمان ایتدك . آنلردن هیچ برینی تفریق وتمییز ایتمیوب جمله‌سنه ایمان ایدرز . بز الله تعالی‌نك امر ونهینه منقاد ومطیعز) .

آیت جلیله‌سی مقتضاسنجه بالعموم امت محمدك حضرت موسی ، حضرت داود ، حضرت عیسی علیهم السلامه انزال اولنان تورات ، زبور ، انجیل شریفلر ایله سائر پیغمبرلره انزال اولنان کتابلره وبلا تفریق هر پیغمبره ایمان ایتملری فرض قلنمشدر . برینه ایمان ایتمیان مسلمان اوله‌ماز .

شوقدرکه الآن موجود اولان نسخ ثلاثهٔ تورات ایله اناجیل اربعه دینیلن کتابلر قرآن کریمده مذکور اولان اصول دین وارکان اسلامیه‌یه متخالف ومتضاد ، معتقدات ومذاهبی جامع اولدقلرندن طولایی پیغمبرلره وحی وانزال اولنان تورات وانجیل شریفدن عبارت اولمیوب رؤسای یهود ونصارا طرفندن کتب منزله بعد التحریف تألیف وترتیب ایدلمش شیلر اولدیغنه حکم واعتقاد ایتمك فرضدر . بوندن بشقه یهود ایله نصارانك شیمدیکی دینلری ده قرآن کریمك محتوی اولدیغی اصول وعقائد اسلامیه‌یه فروع واحکام شرعیه‌یه بسبتون مغایر وضد اولدیغنه نظراً حضرت موسی ایله حضرت عیسی‌نك من طرف الله نازل اولان دین وشریعتی اولمدیغنه بلکه دین حقی تحریف ایله رؤسانك ترتیب وتصنیع ایتدکلری باطل شیلر اولدیغنه حکم واعتقاد ایتمك‌ده فرضدر .

اسکلبلی : محمد عاطف

جناب حق ، مؤمنلره نه شرط ایله یاردیم ایدر ؟

جناب واجب الوجود ، قرآن کریمده سورهٔ (محمد) علیه السلامده « ان تنصروا الله . . . . . » قول شریفیله ای مؤمنلر ، جناب حقه یاردیم ایدرسه‌کز ، الله‌ده سزك یاردیمجکز اولور ، وسزی ثابت قدم قیلار . بیوریور ، سورهٔ (حج) ده‌ده « ولینصرن الله . . . . . . » وعد جلیلی ایله : اللهه یاردیم ایدنلره جناب حق بهمه حال یاردیم ایدر ، شبهه‌سز اوقادر وغالبدر . دییور . وشو ایکنجی آیت کریمه‌یی متعاقب « الذین ان مکناهم ..... » یعنی : آنلرکه اکر بز کندیلرینه یر یوزنده مکنت و قدرت ویریرسه‌ك صلاتی اقامه ، زکاتی ادا ، ایوایکه امر ، فنالقدن نهی ایدرلر . دییه اللهه یاردیم ایدن کیمسه‌لرك نصل آدملر اوله‌جغنی بیان ایدییور . صلات ، زکات ، معروف ایله امر ، منکردن نهی‌کبی باشلیجه احکامی ذکر ایده‌رك نصرت الٰهیه‌یه مظهر اوله‌جقلرك فرمان الٰهی‌یه اتباع ایدنلر اولدیغنی ایضاح بیوریور .

ایشته بورایه قدر آکلاشیلیورکه جناب حقك وعد بیوردیغی نصرته نائل اولمق ایچون یالکز آدی مسلمان اولمق کافی کلمیور ، بالعکس حقیقی مؤمن اوله‌رق قرآن عظیم الشانده بیان بیوریلان احکام دینیه‌یه انقیاد وبونلر ایله عمل ایتمك لازم کلیور .

چونکه تکلیفات الٰهیه‌دن مقصد ، انسانلرك استفاده‌سی اولوب ، بونلره امتثال ایده ایده مکافاتی اولان فوزظفر واجر وثوابه کسب لیاقت ایدرلر ، یوقسه مسلمانجه حرکت ایتمه‌ینلرك مسلمانلره موعود اولان نصرت الٰهیه‌دن حصه‌یاب اولمق امیدینه دوشمه‌لری پك غریب بر دوشونجه اولور .

بونك ایچوندرکه سورهٔ (بقره) نك ابتداسنده قرآن کریمك کیملره هادی ورهبر اوله‌جغنی بیان ایچون : اوکتاب جلیل الشان ، تقوی یولنی طوتانلره ، غیبه ایمان ایله صلاتی اقامه ، زکاتی ادا ایدنلره یول کوستریر . بیوریلیور . بوده غایت طبیعیدر ؛ چونکه قرآن حکیم ، جناب حق طرفندن سعادت حاللرینی تأمین ایچون انسانلره کوندرلمش برقانون ، بر دستور اخلاقدر ، او دستور ، او تعلیمات ربانیه‌دن مستفید اوله‌بیلمك ایچون آکا تطبیق حرکات ایتمك لازمدر ؛ زیرا هیچ بر قانون کوروله‌

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مشدرکه کندیسیله عمل ایدلهدن انسانلره فائده بخش اولسون.

ایشته جناب حقك دنیا و آخرتده سعادت مؤمنینی تأمین ایچون تبلیغ بیوردیغی فرقان جلیل ، نصرت مسلمینی بو شرط ایله تقیید ایدییور . کرك پیغمبر ذی‌شان علیه الصلاة والسلام افندمزه ، کرك خلفای راشدین رضی الله عنهم حضراتنه‌ده امداد سبحانیسنی بو منوال اوزره احسان وعنایت بیورمشدر . آنلر فرمان سبحانیدن قطعا انحراف ایتمه‌رك عون صمدانی ایله کرهٔ ارضك برقسم مهمنی احیا وتمدین و بنی بشری جداً مسعود ایلمشلردر ؛ آنلر صرف کندی شخصلرینی کندی مملکتلرینی دکل ، بتون عالم انسانیتك سعادتنی دوشونه‌جك قدر علو همت ابراز ایلمش ، و او نسبتده مظهر موفقیت اوله‌رق کلمة اللهی اعلا و الی الابد خیر ایله ابقای نام ایتمشلردر .

چاریار کزین حضراتنی تعقیب ایدن خلفا و ملوك اسلامیه‌دن مع التأسف پك آزلری احکام الهیه‌یی دستور حرکت اتخاذ ایده‌رك اخلاص و صمیمیتلری درجه‌سنده مظهر توفیقات اولمش ، برطاقلری‌ده اساسات شرعیه‌یه توفیق اعمال ایده‌جك یرده هوا وهوسلرینه تابع اوله‌رق عدل وحقه منتظر برعالم بشریتی ظلم و اعتسافلرینه قربان ایله‌مش ، و نهایت « وسیعلم الذین .... » وعید الهیسی موجبنجه مستحق اولدقلری جزایی بولمشلردر .

تاریخمز تدقیق ایدیلیرسه کوریلورکه بز عثمانلیلرده دخی بو قانون الهی عین شکلده جریان ایتمشدر : سلطان عثمان اولدن سلطان سلیمان قانونی‌یه قدر احکام اسلامیه‌دن انحرافه جواز ویرلمدیکی ایچون دولت عثمانیه‌مز ، نه‌امل تعقیب ونه طرفه توجه ایتدیسه نائل فوز و ظفر اولمش ایکن حکومتمز کوندن کونه انحطاطه یوز طوته‌رق بو کونکی حاله کلمشدر ؛ اوحالده شیمدی نه‌یاپمالی ؟ نه‌یولده یورومه‌لی‌یز ؟

قونیه‌لی
ع . عاطف

صوفیهٔ کرام حضراتنك روح حقنده‌کی تلقیاتی

مابعد :

جناب امام بو خصوصده‌کی بیاناتنه « فاذا سویته ونفخت فیه من روحی » ، « قل الروح من امر ربی » نظم جلیللرنده‌کی تسویه ، نفخ ، روح وامرك نه دیمك اولدیغنی ایضاح ایتمك صورتیله باشلایور ؛ دییورکه :

« فاذا سویته » نظم جلیلنده‌کی تسویه « روحی قبول ایدن محلده فعلدن » عبارتدر . بو محل ، آدم (ایلك انسان) حقنده « طین — بالچق » وآدمك اولادی حقنده ؛ تصفیه وتعدیل مزاج شرطیله نطفه‌در. ایلك انسان حقنده طین ، روحی قبوله مستعد برمحل اولدیغی کبی ، اونك اولادی حقنده تصفیه واعتدال مزاجه صاحب اولان نطفه‌ده بویله‌در . فی الحقیقه بوده طین ، بالچق‌در . فقط طین ؛ نبات ، قان ، نطفه کبی برطاقم اطوار متعاقبه کچیریور ، بالآخره ارککك نطفه‌سی قادینك بیضه‌سی ایله رحم مادرده برلشیور . اوراده دها زیاده اعتدال وتناسب حاصل اوله‌رق امتزاج وتصفیه خصوصنده درجهٔ نهایه‌یه واصل اولیور . بوصورتله روحی قبول وامساکه مستعد اولیور . نطفه ، تمام استوا زماننده‌کی استعدادی ایله کندیسنی تدبیر وکندیسنده تصرف ایده‌جك اولان روحه مستحق اولدیغندن «هرشیئه مستحق اولدیغنی ویرمکده بخل ایتمه‌ین » جواد مطلق ، جود الهیسندن نطفه‌یه افاضهٔ روح ایدیور ؛ اوآنده فیاض مطلقدن نطفه‌یه روح فیضان ایدیور . ایشته تسویه شو افعالدن عبارت اولیور . امام غزالی ، روحی قبول ایدن محلده‌کی بو استعدادی « یاغی ایچدکدن صکره آتشی قبول وامساکه مستعد اولان فتیله‌یه » تشبیه ایدیور . و « نفخ ، فتیلهٔ نطفه‌ده نور روحی اشعال ایدن ، تعبیر دیکرله نور روحك اشتعالنه باعث اولان شیدر » دییور .

دیمك ایستیورکه : برلامبه‌نك فتیلی یاغی ایچدکدن صکره آتشی قبوله کسب استعداد ایتمش بولنیور ؛ بوکا

هرنه‌زمان آتش کوستریلیرسه همان اشتعال ایدر . ایشته یوقاریده سویله‌دیکمز تطوراتی کچیرمش اولان طین ونطفه‌ده بویله‌در . اونلرده‌ده روح حیوانی ، که روح ربانینك برنجی متعلق ، مرکوبی ، مطیه‌سی‌در ؛ ظاهر اولمشدر . بو استعدادی حائز اولان مادهیه « نفخ » واقع اولونجه نور روح اشتعال ایدر .

فقط نفخ ، حقیقةً اوفورمك دیمك‌میدر ؟. خایر ! امام غزالی نفخك صورتی اولان اوفورمك معناسنده برفعلك جناب حقه اسنادی جائز اولامایه‌جغنی بیان ایله بوراده‌کی نفخدن مقصد ، « نتیجهٔ نفخ » اولان « مراد اللهك ظهورینی » ایما اولدیغنه اشارت ایدیور ؛ ودیورکه: روحك فتیلهٔ نطفه‌ده اشتعالنه سبب ، فاعلده برصفت ، قابلده دیکر برصفت‌در . فاعلده‌کی صفت ، جود الهی‌در؛ جود الهی بذاته فیاض ومنبع وجود اولوب وجودی قبوله مستعد اولان هرشی ایچون بو صورتله متجلی اولور . بو صفتدن بعضاً « قدرت » ایله تعبیر اولنور .

جناب امام بو فیضانی ــ آره‌ده حائل اولمامق شرطیله ــ قابل تنور اولان هرشیئه نورشمسك فیضانه بکزه‌تیور ، اونکله تمثیل ایدیور .

قابلده اولان صفت ، استوا وبونکله حاصل اولان اعتدال‌در . بوکا مثالده دمیرك صفحهٔ مجلاسی‌در . دمیرك یوزی جلالی اولورسه ، اوکا قارشی طوتولان صورت کوریلیر ؛ یعنی دمیره عکس ایدر . ایشته بونك کبی ، نطفه‌ده‌ده استوا حاصل اولونجه ؛ خالق روحده هیچ بر صورتله تغیر وقوعه کلمه‌یرك ؛ نطفه‌ده روح حادث اولور . روحك بوآنده حادث اولوب‌ده دها اول حادث اولمامسی ، روحی قبول ایدن محلده استوانك آنجق بو زمان حصوله کلمش اولمسندن‌در . بو ، غیر مجلا برآینه قارشیسنده بولنان شیئك آینه‌یه عکس ایدن صورتی کبی‌در . آینه‌یه جلا ویریلنجه قارشیسنده‌کی شیئك صورتی ــ صاحب صورتده هیچ برکونه تغیر عارض اولمسزین ــ همان آینه‌یه عکس ایدر . بو اعتبار ایله صورتك آینه‌ده حدوثی وقت جلاسنده‌در . ایشته روحك حدوثی‌ده بویله‌در .

غزالینك شو بیاناتی ، روحك ماهیت نوعیه‌ده متحد اولدیغنه قائل بولوندیغنی‌ده افاده ایدر . بعد تعلق الابدان روحك کثرتی‌ده ، بر انسانك مختلف آینه‌لرده کوریلن صور معکوسه‌سی کبی‌در . چونکه روحك ظهور وتجلیسی ، روحی قبول ایدن محلك استعدادینه کوره اوله جغی شبهه‌دن آزاده برحقیقت‌در .

غزالی‌یه کوره روح انسانی ، جناب حقدن فیضان ایدن برفیض ، برشعله‌در. روحی قبوله مستعد اولان محله جناب حق طرفندن روح فیضان ایدیور ؛ آقیور. فقط بو فیضان نه صورتله اولیور ؟ غزالی بونی‌ده شو یولده ایضاح ایدییور :

فیض الهی ، یعنی جناب حقدن برتجلینك فیضانی ، [که بوراده محل روحه روحك فیضانی‌در ،] افاضه‌سی بر ابریقدن الیمزه صو دوکولمسی حالنده‌کی فیضان کبی دکل‌در . چونکه بو ، صودن بر جزئك انفصال ایده‌رك أله اتصالی‌در . بوراده (ابریق مثالنده) فیاضدن محل فیضه برشی کلیور ، برشی دوکیلیور ، فیاضك موجودیتندن برجزء انفصال ایدیور . حالبوکه فیض الهی حقنده بویله برشی تصور ایدیله‌مز . بناءً علیه فیض الهی ، نورشمسك بر یره چارپماسی و بر صورتك آینه‌یه انعکاس ایتمه‌سی کبیدر. بر انسان آینه‌یه باقارسه ، یوزی اوکا عکس ایله‌ر. لکن بوندن او انسانك یوزندن بعض اقسامك قوپوب آینه‌یه کیتدیکی نتیجه‌سنی چیقارمق دوغرو اوله‌ماز . بلکه او انسانك آینه‌نك قارشیسنده بولونمسی ، آینه‌ده‌کی موجودیتك سبب وجودی ، فیاضی اولیور . بوراده ناصل برسببیت مجرده‌دن باشقه بر اتصال و انفصال یوقسه جود و فیض الهی‌ده بویله‌در . فیض الهی وجودی قابل اولان هر ماهیتده نور وجودك حدوثنه سبب‌در . بناءً علیه نه‌زمان بر یرده روحی قبوله استعداد بولنورسه ، اوآنده مبد فیاضدن روح فیضان ایدر ....

اوت غزالینك ایضاحاتنه کوره روحی قبول ایدن محلده جانب فیاضدن برشی فیضان ایدییور ، اونیر فیض

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وحیاتك تجلیسی سریان ایدیور ؛ فقط بو فیضان و سریان جانب مفیضدن برجزئك قوپوب كلسی صورتیله اولمایور. بلكه مجلا برجسمك قارشیسنده بولنان كیمسه‌نك صورتنك او جسم مجلایه عكس ایتمسی قبیلندن اولیور. امام غزالینك فیض كلمه‌سنی بویولده تلقی وتفسیر ایله‌مسی جداً پك مهم‌در. دنیله‌بیلیركه : بوتلقی ، بوتون مباحث تصـوفیه‌یی احتوا ایدیور ، وحدت وجودك حقیقتی تماماً ایما ایدیور .

عینی زمانده بوزاده دقته شـایان برشی دهـا واركه اوده : روحك نطفه‌ده ، تسویه واعتدال‌شرطیله،حدوثنه قائل اولمسی‌در . چونكه بوكون حیاتیون طرفندن‌قبول ایدیلن ، روحك حدوثی و تلقیح ایله ظهور ایتدیكنی قبول ایتمش وبوصورتله حكمت اسلامیه وفن آره‌سنده تضاد اولمدیغنی كوسترمش اولیور .

آقسه‌كیلی

احمد حمدی

قرأن كریمی ترجمه مسئله‌سی

اوته‌دن بری ذهنلری اشـغال ایدن مسـئله‌لردن بریسی‌ده قرأن كریمی تورکجه‌یه ترجمه ایدوب ایتمامكدر. مشروطیتك اعلانندن صوكره بومسئله ایجه مدت مناقشه ایدلدی ایسه‌ده برنتیجه‌یه ایریشدیریله‌مدی . بن كندیمجه بویله بر ترجمه‌یه شـدتله طرفدارم . چونكه مسـلمان چوجقلرینك بونی ایسته‌دكلرینی بالتجربه بیلیورم . زیرا بونلرده هراوقودقلری شیئك معناسنی‌ده آكلامق هوسی شدتله اویانمشدر . اونلره « عربجه اوكره‌نیكزده قرأنی اوواسطه ایله آكلایكز » دیمك خوش برتكلیف ایسه‌ده بو توصـیه‌یی یاپاجقلرك هروقت پك محدود قاله‌جغنی ظن ایدییورم . بو سـببله عربجه‌دن محروم ، فقط زمانك الجا آتیله السنهٔ اجنبیه‌دن بر قاچنه واقف بعض كنجلرك قرأنی اجنبی لسانلرینه ترجمه‌لرندن اوقومغه قالقیشدقلرینی

كوریبوروز . بو یول پك محذورلی بر طریقدر . چونكه بو ترجمه‌لر ، بزجه مطلوب اولان اصحیت ومكملیتی هیچ بر وقت حائز اوله‌میور . بالخاصـه ترجمه‌لره ذیلاً علاوه ایدلمش بعض ملاحظه‌لر غرضـكارانه ومتجـاوزانه‌در . اثبات مدعا ایچون بعض مثالر كوستره‌جكم . لكن‌اوندن اول فكریمك یاكلش آكلاشیلمامسنی رجا ایدرم. بالطبع قرأن كریمك مكتبلرده كمال اهمیتله تدریسـنه وآداب وعنعنات اسلامیه‌یه توفیقاً ینه كمافی‌السابق بیكلرجه حافظ یتشـدیرلمه‌سنه همت ایتمه‌لی ؛ اونی یاپمقله برابر توركجه مكمل تفسیرلر وترجمه‌لرده نشر اولنمالیدر .

كلهلم مثـاللره : سـورهٔ انعـامك ١٢٩ نجی آیت كریمه‌سی شویله‌در :

(وكذلك نولی بعض الظالمین بعضاً بما كانوا یكسبون)

بوآیت كریمه‌یی قرأن مترجملرندن سـاواری = M. Savary شویله ترجمه ایتمش :

Nous établirons un ordre entre les coupa bles, suivant leurs actions.

آنجق بو عبـاره‌نك دلالت ایتدیكی معنی اوآیتك معناسنه نه قدر اوزاقدر . زیرا جناب‌عادل مطلق،اوقول كریمله ، ارتكاب ظلم وعدوان ایدن ظالملردن بعضلرینه دیكر بعض ظـالملری تسلیط ایده‌جكنی خبر ویرییور . ساواری ایسه بونك یرینه [بز مجرملر آره‌سنده عمللرینه كوره ، بر صـیره تعیین وتأسیس ایدرز] معناسنی چیقـاریبور . « سـاواری » نك معناسنی ایی بیلدیكی (ظالم) كلمه‌سنی یرینه كوره prévéricateur ، بعضـاً méchant ، بعضاً impie لغتلریله ترجمه‌سـیله معلوم اولدیغی حالده ، بوراده نیچون coupable كلمه‌سـیله ادا ایتدیكنی بیلمیورم . بو « قوپابل » كلمه‌سی فرانسزجه‌ده بر قباحت ، برجرم ایشـله‌ینلره دنیلیركه بزجه مقابلی : مذنب ، مجرم‌در . واقعـا اك بیوك قبـاحت وجرم،ظلم ایسه‌ده آیت مسبوقه‌ده‌كی ظالم كلمه‌سـنك تضمن ایتدیكی

معنا مذنب ومجرم‌كلمه‌سندن چوق شامل ودقیقدر. بوندن باشقه آیت كریمه « سـاواری » نك دیدیكی كبی مجرملر آره‌سنده برصیره ، بر مرتبه تأسیس ایدیله‌جكندن بحث ایتمه‌یور . بعض ظالملره جزاسی چكدیرلمك ایچون دهـا بلالی، دها آزیلی دیكر بعض‌ظالملرك تسلیط ایدیله‌جكنی سویلیور .

§ دیكر برمثال : سـورهٔ فرقانك برنجی آیتی :

(تبـارك الذی نزل الفرقان علی عبده لیكون للعـالمین نذیرا) نظم كریمیدر .

سـاواری ، ترجمه‌سـنده اولا سـوره‌نك اسـمنی دكیشدیرمش ، فرقان یرینه قرأن دیمش‌كه بوكا حق یوقدی . ثانیاً شوآیت كریمه « فرقان » ك انس وجنه نذیر اولمق ، یعنی مجازاتلرك شـدتنی بیـان ایله هركسی قورقوتمق‌ایچون تنزیل ایدلمش اولدیغنی خبرویردیكی حالده مومی‌الیه :

Béni soit celui qui a envoyé du ciel le koran, à son serviteur pour précher la foi.

عباره‌سـیله او معنایی تحریف ایتمشـدر . زیرا بو عبارهٔ فرانسویه‌نك مألی : « قرأنی انسانلره تبلیغ ایمان‌ایچون سمادن انزال ایدن ذات مبارك اولسون » دیمكدر . كوریلیوركه بو عباره‌ده « نذیر » ك تضمن ایتدیكی معنای تحذیر وتخویفدن نشانه یوقدر. بوندن باشقه « تبارك »یی Béni soit یعنی مبارك ومقدس اولسون معناسـنه كلن بر جمله ایله ترجمه ایتمك موافق دكلدر ظن ایدییورم . زیرا « تبـارك » مقدس و منزهدر او ذات‌كه معناسنده اولوب كلمه فعل دخی ماضیدر .

§ ینه سـورهٔ فرقانك شـو آیتنه باقالم : [أرأیت من اتخذ الهه هواه أفأنت تكون علیه وكیلا] شو قول كریمك معناسی : [هوسات و شهوات نفسانیه‌سنی معبود اتخاذ ایدن شو حریفی كوردكمی ؟ یعنی اوكاتعجبله باق ! اونی هواسنه اتباعدن سنمی حفظ ایده‌جكسین ؟] دیمك اولدیغی ، یعنی آیتده‌كی « وكیل » بوراده حافظ و مانع

معناسنه كلدیكی حالده « سـاواری » پك غریب اوله‌رق بو وكیلی آووقات‌Avocat‌لفظیله ترجمه ایدوب شوغریب شكله قویمشدر :

Que t'en semble? seras-tu l'avocat de ceux qui ne connaissent d'autre divinité que leurs passions?

§ سورهٔ انسانك برنجی آیتی: [هل أتی علی الانسان حین من الدهر لم یكن شیأً مذكورا] اولوب : [انسانك قالبی‌طوپراقدن یارادلمسیله بوقالبه جان ویریله‌رك اوسایه‌ده انسان اسمنه‌لایق اولماسی آراسنده‌محقق برمدت كچمشدركه او مدت اثناسنده اونك آدی ، صانی یوقدی.] معناسنه كلدیكی حالده ، سـاواری بونی « عجبا انسـان كندیسنه دلائل قدرتمزی ابراز ایتمكسزین طول مدت قالدیمی ؟ » مألنده ترجمه ایتمش ، یعنی مترجم‌مومی‌الیهك‌ملاحظه‌سنجه الله او آیتله‌انسانی یاراتدیغی كبی وقت كچیرمكسزن اوكا دلائل‌قدرتنی ابراز ایتمش » اولدیغنی‌اخبار ایتمش‌اولیور. كوریلیوركه اسلام مفسرلرینك او آیتدن آكلادیغی معنا ایله ساواری‌نك ترجمه‌سی آراسنده بیوك بر فرق واردر .

ساوارینك او آیتی ترجمه‌سی :

L'homme a-t-il longtemps existé sans que nous lui ayons offert des preuves de notre puissance?

§ . — ینه سورهٔ انسانك ٢٧ نجی آیتی :[ان هؤلاء یحبون العاجلة ویذرون وراءهم یوماً ثقیلا] . بوقول‌شریفله الله تعالی ، مكه كافرلرینك فانی اولان لذات دنیویه‌یه محبت ایدوب روز جزایی ، او بلالی كونی آرقه‌لرنده براقدقلرینی ، یعنی اوكون ایچون هیچ بر حاضرلق كورمدیكلرینی‌اخطار ایتدیكی حالده ، « ساواری» بوآیتی شویله ترجمه ایتمشدر :

Le plus grand nombre des hommes s'attachaient à l'ombre qui fuit et laissent derrière eux le Jour terrible.

« ساواری » نك بوعباره‌سی یوقاریكی آیت كریمه‌نك مآل عالیسنه مطابق دكلدر معلومدركه آیات قرأنیه‌نك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

جوغی برو حادثه اوزرینه نازل اولمشدر . بویله اولنجه ترجمه‌نك ده او واقعاتی اشراب ایلمسی ایجاب ایدر . والحاصل آیت کریمه‌ده‌کی «هؤلاء» اسم اشارتی مکه کافرلرینه راجع اولدیغی حالده «ساواری» بوکا بدل انسانلرك قسم اعظمی معناسنه کلن le plus grand nombre کله‌سنی قوللانمشدر . آیتده‌کی «عاجله» کله‌سنه مقابل‌ده (ظل زائل) معناسنه کلن l,ombre qni fuit ترکیبنی قوللانمش ایسه‌ده تفسیرلر عاجله‌یه (لذات دنیویه) معناسنی ویرمشلردر . کرك ظل زائل وکرك لذات دنیویه آراسنده مناسبت آشکار ایسه‌ده ترجمه‌ده صداقتی محافظه ایچون عاجله‌نك معناسی نه ایسه اونی قوللانمالی ایدی .

§ ینه او سوره‌نك ۲۸ نجی آیت کریمه‌سنده الله تعالی انسانی «نطفهٔ امشاج» دن یاراتدیغنی سویلدکدن صوکرا «وشددنا اسرهم» دییور . یعنی نطفهٔ امشاجدن یارادلمش اولان انسانك اوطوروب قالقمغه ، طوتوب قاورامغه ، حرکت وسکونه مقتدر اوله‌بیلمسی ایچون مفصللری بر برینه صیقیجه باغلاندیغنی اخبار ایتدیکی حالده ، بونك ترجمه‌سنده ساواری .

Nous les avons créus, nons avons ressessé les lieés qui les unissent.

یعنی «بز اونلری خلق ایتدك و اونلری بر برینه براشدیرن روابطی تحکیم وتشدید ایتدك» دیمش . آنجق مقصود الٰهی انسانلر آراسنده‌کی روابط معنویه دکل ، قالب انسانیده موجود اولان مفصللرك بربرلرینه صیقیجه باغلاندیغنی سویلمکدر .

§ ینه سورهٔ نساده :

(فلم تجدوا ماءً فتیمموا صعیداً طیباً فامسحوا بوجوهکم وایدیکم) ترجمه‌سی :

Frottez-vous le visage et les mains avec de la poussiére faute d' eau.

بو آیت کریمه‌دن اول آبدستی بوزان شیلر صاییلمش اولوب ، بو آیتده ایسه صو بولنمادیغی وقت تمیز طوپراقله تیمم ویوز واللرك مسح ایدلمسی امر ایدلدیکی حالده ترجمه‌ده هر نه‌دنسه یالکز توز معناسنه کلن poussiére کله‌سیله اکتفا اولنمش . حال بوکه آیتده «صعیداً طیباً» قیدی پك صریح اوله‌رق طورییور .

§ سورهٔ آل عمرانده : [فمن افتری علی الله الکذب من بعد ذلك فاولئك هم الظالمون] .

بو آیت کریمه‌یی ساواری شویله ترجمه ایتمش :

l' impie qui nierait ces vérités mentirait à la face du ciel.

آنجق بو عباره او آیتك مآل عالیسنه موافق دکلدر . زیرا بو آیت کریمه‌ده بر وقعه‌یه عائددر . نبی علیه السلام بعض طعاملرك ینمسی حلالمیدر ، دکلمیدر ؟ مسئله‌سندن طولایی یهودیلره خطاباً «توراتی کتیریکزده باقالم ، بنم دیدیکم کیمیدر؟ یوقسه سزك دیدیککزمی طوغریدر؟» دیمش . یهودیلر توراتی کتیرمامشلر . بونك اوزرینه او آیت نازل اولمش . بونك معناسی : «ایشته بو حجتدن صوکرا ینه الله‌ه یلانجیلق اسناد ایدنلر ظالمدر» اولدیغی حالده ساواری او عبارهٔ فرانسویه‌یه شویله معنا ویرمش اولیور : «بو حقیقتلری انکار ایدن کافر ، الله‌ه قارشی یلان سویلمش اولور .» کوریلیورکه ترجمه اصلندن بسبتون باشقه برشی اولمش .

§ سورهٔ یوسفك ۱۰۱ نجی آیتی لسان یوسفدن نقلاً : [بکا ملك وسلطنت ویردك ، تأویل رؤیایه قدرت ویردك ، ای سموات وارضی یارادن پروردکارم ، سن دنیاده وآخرتده بنم معین وظهیرم . . . » مآلنده اولدیغی حالده ، بو آیت کریمه‌ده مندرج اولان «فاطر السموات والارض» ترکیبنی «ساواری» l'architecte des cieux et de la terre یعنی سموات وارضك معماری تعبیریله ترجمه ایتمشدر .

انجق فاطر ایله معمار آراسنده بیوك بر فرق واردر . بز مسلمانلر الله‌ی معمار عالم اوله‌رق بیلمه‌یز . زیرا معمار یاپاجغی بنانك لوازم انشائیه‌سنه محتاج اولدیغی حالده ،

عوالمی خلق وایجاد ایچون الله بولوازمدن مستغنیدر . اساساً فاطر کله‌سی‌ده معمار معناسنه کلمز .

§ کلهلم شیمدی اجنبی لسانلرده‌کی مصحف شریف ترجمه‌لرنده تصادف ایتدیکمز ملاحظه‌لرك ماهیتنه . بوکا مثال اوله‌رق ینه «ساواری» نك ترجمه‌سنده سورهٔ اخلاصه یازدیغی ذیل شورایه نقل ایده‌جکم . شونی‌ده علاوه ایده‌یم‌که : ساوارینك ترجمه‌سی دیکرلرینه نسبتله صحته اك قریب واك آز بیغرضانه‌در . ایشته بحث ایتدیکم ملاحظهٔ مذیله: [محمد حیاتنك برقسمنی مشرکلکی اورتادن قالدرمغله کچیردی . فقط وحی والهامله هیچ بر وجهله منور اولمادیغندن ، بت پرستلك ظلامنی رفع ایتدیکی حالده ، یکی بعض خطالره دوشیوردی . شویله‌که: وحدانیت الٰهیه‌یی تعلیم ایتمکله برابر ، الله‌ك ذاتنده‌کی تثلیثی رد ایدییوردی . محمدیلر ، واحد ، خالق ارض وسما ، جرایمی جزالاندیران ، فضیلتی مکافاتلاندیران بر الله‌ه اعتقاد ایدرلر . فقط یالانجی بر نبینك شاکردلری اولدقلرندن بزم الوهیت حقنده‌کی اعتقادامزی ، اسرارمزی رد وانکار ایدوب ، الله‌ك ذاتنده اوچ شخصه عبادت ایتدیکمزدن بزه مشرك اطلاق ایدرلر .] «ساواری» نك شو ملاحظه‌سنده‌کی تجاوز پك آشکاردر . حضرت قرأن ، عیسی المسیحك کلةالله اولدیغنی خبر ویرییور . الله‌ك اوغلی اولمادیغنی ، اولامایه‌جغنی ، قتل وصلب اولنمادیغنی سویلیور . مسلمانلرك اعتقادی بالضروره بوندن باشقه درلو اوله‌ماز . هر مسلمان ساوارینك بحث ایتدیکی او اسراری عوام نصارانك تلقیسی وجهله هیچ برزمان قبول ایده‌مز . اما تأویل جهتنه کیدیله‌رك او اسراردن مقصد باری تعالانك علم ، قدرت ، واراده‌سی اولدیغی سویلنیرسه بونی‌ده هیچ بر عارف محمدی رد ایتمز واویله اعتقاد ایدن عیسویلره مشرك دیمز .

«ساواری» نك نبی ذیشانمز حقنده‌کی زباندازلغنه کلنجه بونك اصحاب عقل واذعان نزدنده هنچ بر تأثیری یوقسه‌ده بویله تجاوزاتی محتوی کتابلرك تسمیم اذهان ایده‌جکنی بالتجربه بیلیورم . الحاصل بو ترجمه مسئله‌سنی عالملریمز آراسنده جدیتله مناقشه ایدیلوب شو احتیاج عظیمی ازاله ایده‌جك همتلرده بولنمق الزمدر .

محمد علی عینی

محفل

محمد علی عینی بك افندی ؛ شو مقاله‌سیله غایت مهم برلزومك محاذیر نقصانتی بیلدیرییور وبو نقصانك وجوب اکمالی عالملریمزدن بکلیور .

صاحب مقاله‌نك اخطار وانتظاری پك مصیب اولدیغی کبی بحث ایله‌دیکی شبانك ، وحتی هر مسلمانك قران کریمی آکلامق ایسته‌مه‌سی‌ده پك محقدر . بونلره «عربجه اوکره‌نیکزده قرأنی او واسطه ایله آکلایکز» دیمك بالطبع طوغرو برسوز اولاماز (وما ارسلناك الا کافةً للناس . . سورهٔ سبأ) (وما ارسلناك الا رحمةً العالمین سورهٔ انبیا) کبی وامثالی آیات کریمه موجبنجه ذات اقدس محمدی ، یالکز عربستانه دکل ، بوتون جهان امکانه هادی اولارق کوندریلمش ، قران کریم ایسه آنجاق عربلرك وعربجه بیلنلرك تنویری ایچین دکل ، عموم انسانلرك ایقاظ وارشادی ایچین انزال ایدلمشدر .

قران کریمك خطاباتی (یاایها العرب) یاخود (یاایها العلماء) صورتنده اولمایوب (یاایها الذین آمنوا) و (یاایها الذین کفروا) کبی خصوصیت ایچنده عمومیت کوستریر طرزده‌در . خصوصیله (یاایها الناس) مثللی ندالرینك مخاطبی ، ساده مسلمان وخریستیان دکلدر ، بالعموم آذان اکواندر . شو حالده تورك کنجلرینك او ندای عمومی‌یی ایشیدوب آکلامق ایسته‌مه‌لری ـ شبهه‌سزکه ـ حقلریدر . قرأن آشنا بولونانلریمزکده لسان الٰهی‌یه ترجمان اولمقده کوستردکلری غیرتسزلك ـ تأویل قبول ایتمزکه ـ قصورلریدر . قرأنك اعجازندن بحثله ترجمه‌سی قابل اولامایه‌جغنی ایلری سورمك ایسه اون سرمك قبیلندندر صانیرز .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

أوت . بزده اعتراف ایده‌رزکه قرأنك باشقه برلسانه حرفیاً تبدیلی ممکن دکلدر. فقط ایجاب ایدن بعض کلماتك توضیح وتفسیریله نقل مألی‌ده امکان داخلنده‌در. ناصیل که اسکیدن بری فارسیده اولسون ، تورکجه‌ده اولسون مختصر ومفصل برچوق تفسیر یازیلمش ، مثلا بونلردن (تبیان) ، (مواکب) عنوانلی وتورکجه‌یه مترجم تفسیرلر ؛ الآن ایادیٔ استفاده‌ده بولونمشدر .

شوقدر وارکه بونلر ؛ افاده ومندرجات اعتباریله بوکون مطلوبه توافق ایده‌مز . اولا اسلوب افاده‌لری عصریمزه کوره بوزوقدر ، ثانیاً هرایکیسی ، باخصوص برنجیسی ؛ معلومات زائده‌یی حاویدر . زمانه کنجلری ایسه برشیٔ آکلامق ایچین فضله اوقومایه وزیاده ذهن یورمایه تحمل ایده‌میورلر ، همان همان چالیشمادن عالم اولمق ایستیورلر .

حقلری وارمی ، یوقمی ؟ اوبرباشقه مسئله . مادام‌که بونلرك قرأن کریمی تحت اللفظ اولسون آکلامایه هوسلری وتشبثلری وار ، کندیلرینی اوراوپانك یالان یاکلیش ترجمه‌لرینه مراجعتدن مستغنی براقمق ایچین تورکجه وغایت مختصر برتفسیر شریف یازیلمالیدر .

لکن دقت بویورولمشدر یا ؟ « مختصر بر تفسیر شریف یازیلمالی » دیدك « برقرأن ترجمه‌سی یاپیلمالی » دیمه‌دك . چونکه : نظم الٓهی یازیلمقسزین وآیات جلیله‌نك اسباب نزولیله ناسخی ، منسوخی بیان اولونمقسزین یاپیلاجق برترجمه‌نك ـ اعتقادیمزجه ـ تورات وانجیل ترجمه‌لرندن فرقی قالماز ، اویله برکتابك‌ده هیچ بروقت قارئلرینه فائده‌سی دوقونماز .

هله وقتیله (اسلام مجموعه‌سی) نه درج ایدیلمش اولوب فاتحهٔ شریفه‌نك ترجمه‌سی بولوندیغی بالاسنده‌کی افاده‌دن آکلاشیلان :

« عالمك ربی اولان اللهه حمد اولسون ، دنیاده ، آخرتده بزه آجیر ، مرحمت ایدر. آخرت کوننده یالکز او قاریشیر. تاکریم ، آنجاق سکا عبادت ایدرز ، وآنجق سندن یاردیم دیلرز. کندیلرینه ایلك ایتدیکك ، خشمکه اوغرامایان ، طوغریلقدن آیریلمایان قوللریکك کیتدیکی طوغری یولی بزه کوستر . ربیم »

کبی چتره‌فیل و خطا آلود ترجمه‌لرك فائده‌سی شویله طورسون ، 'وبولده‌کی یازیلرك مطالعه‌سی ؛ عوامك قرأن کریم حقنده‌کی حرمت متوارثه‌سنی‌ده ازاله ایده‌ر .

بناءً علیه پك مهم اولان بومسئله ایچین ـ علوم دینیه قدر قواعد ادبیه واقف وعربجه درجه‌سنده تورکجه‌یه‌ده آشنا علمادن مرکب ـ بر تفسیر هیئتی تشکیل ایدیلمه‌لی ، آیات جلیله ایله اسباب نزولی یازیلدقدن صوکره آیات مکتوبه‌نك مألی ـ ممکن مرتبه اصلدن آیریلمامق ولسانمزك شیوه‌سی بوزولمامق شرطیله ـ تورکجه‌یه نقل اولونمالی ، حسب الضروره توضیح معنا ایچین علاوه یاپیلمق لازم کلدیکی تقدیرده علاوه ایدیلان کلمه‌لر ، معترضه ایچریسنده کوستریلوب مأل قرآندن تفریق ایدیلمه‌لی ، تشبث وتدبر حالنده بولوناجق داها پك چوق شروط وقیود ایله برتفسیر شریف وجوده کتیریلمه‌لیدر .

شاید آری بر هیئت تشکیلی متعذر ومتعسر کورونورسه بو امرخیر ؛ دارالحکمه‌یه حواله اولونمالیدرکه و هیئت جلیله‌نك اعضای کرامی آراسنده الی قلم طوتان وفکراً آکلادیغی قلماً آکلاتان ذوات فاضله‌ده واردر. شیمدیلك معروضات وتمنیاتمز بوندن عبارت اولاجقدر . ایجابنده شو بحث مهم ولزوم مبرمی تازه‌لرز .

محفل تاریخی

صفرالخیر :

شهور قمریه‌دن صفر ایچنده بولونیورز .

بوآی ، صوکنده‌کی (الخیر) وصفنه رغماً اسکیدن قادینلریمز ، حتی بعضیٔ ارککلریمزجه یمنسز عد اولونوردی . داخلنده دوکون ، درنك کبی خیرلی ایشلر یاپیلمامقله برابر البسه دیکمك ، حمامه کیتمك مثللی شیلر بیله نسوان عندنده اوغورسز صاییلردی .

عجبا بووهم ؛ بزه نره‌دن کلمشدی ؟

معلومدرکه : زمان جاهلیتده رجب ، ذی القعده ذی الحجه و محرم آیلری (اشهر حرم) نامیله محترم طوتولور وبو آیلر ظرفنده جدال وقتال برطرف اولوردی.

ذی القعده ابتداسندن محرمك غایه‌سنه قدر اوچ آیلق سلم وسکون مدتی بچوبده صفرك هلالی کورونجه ینه بوغوشولمایه باشلانیر ، خلقك سعادت آسودکیسی ؛ مقاتلاتك شئامتی ایله اخلال ایدیلیردی .

قاموس ترجمه‌سنده ، (صفر) ك (خلو) معناسنه‌ده کلدیکی وصفرك حلولیله اهل مکه‌نك جلب ذخائر ایچین اطرافه داغیلارق مکه خالی قالدیغی جهتله شهر مذکوره صفر ده‌نیلدیکی بیلدیریلیور . (بلوغ الارب) ده‌ده اعرابك صفر کیرر کیرمز غزوه‌یه چیقماسیله یوزدلرینك خالی قالماسی سبب تسمیه‌سیدر ده‌نیلیور .

شو حالده صفرك اوغورسزلغی حقنده‌کی ذهاب عوامك منشأ اصلیسی بونلر اولسه کرکدر .

اویله‌یا. برآدامك یوردنده وعائله‌سی نزدنده راحتجه اوطورماسنی وطاغده ، بایرده سربستجه کزوب دولاشماسنی ده کیشدیرن ، شهرلری غربته چیقاروب بدویلردن بر قسمنی غزوه‌یه کونده‌رن ، بر قسمنی‌ده احتراز و تحفظه مجبور ایله‌ین برآی ، اوغورسز ؛ صاییلمازده نه‌یاپیلیر ؟ !

ایشته عربستان چوللرندن ظهور ایدن بو واهمهٔ شئامت ؛ بزه قدر سرایت ایله‌مشدرکه حالا صفرك اوغورسزلغی وهمنه تابع اولانلریمز بولونمقده‌در .

جاهلیت دورندن بزه انتقال ایدن داها بعضی تخفلقلرده واردر. ازجمله : دیش چیقاران برچوجغك چیقان دیشنی دامه آتمق ، کذا برشیٔ خاطرلامق ایچین پارماغه ایپلك دولامق کبی عادتلر ؛ هپ جاهلیت یادکاری اولان شیلردرکه جاهلیه عربلری ؛ چوروك دیشی آتمایه (رمی السن) دیرلر ، پارماغه باغلانیلان ایپلکه‌ده (رتیمه) تعبیر ایده‌رلردی . عاصم افندی مرحوم (رتیمه) کلمه‌سنك ایضاحندن صوکرا شو بیتی‌ده قاموس ترجمه‌سنه یازمش :

دیدم پارماغکه بند ایت اونوتما رشتهٔ جانی
او شوخ دلستانم طولامش پارماغنه آنی

⁂

« صفرك چیقدیغنی بکا مژده‌له‌ینی جنتله تبشیر ایده‌جکم » مألنده وحدیث اولمق اوزره برسوزده شایع اولارق صفرك شئامتی حقنده‌کی وهمك قوتنه‌نه‌سنه یاردیم ایتمشدر. (علی القاری) نك موضوعیتنه قائل اولدیغی بوحدیثی ؛ جناب پیر قدس سره المنیر افندیمز ؛ مثنویٔ شریفك جلدرابعنده نقل ایله بروجه آتی توضیح وعوامك بومسئله‌ده‌کی اعتقاد سخیفنی تصحیح ایله‌مشدر :

احمد آخر زمانرا انتقال	در ربیع اول آمد بی جدال
چون خبر یابد دلش زین وقت نقل	عاشق آن وقت کردد او بعقل
چون صفر آید شود شاد ازصفر	که بس این ماه می‌سازم سفر
هرشبی تاروز زین شوق هدی	ای رفیق راه اعلی می‌زدی
کفت هرکس که مرا مژده دهد	چون صفر پای ازجهان بیرون نهد

کەصفر بکذشت وشدماه ربیع مژده‌ور باشم مراورا وشفیع
کفت عکاشه صفر بکذشت ورفت کفت جنت مرترا ای شیرزفت
دیکری آمدکه بکذشت آن صفر کفت عکاشه ببرد از مژده بر

مألی :

نبی آخرزمان اولان حضرت احمد علیه الصلوة والسلامك ربیع الاول ایچنده انتقالی مقرر ومقدر ایدی. ذات جلیل پیغمبری‌ده زمان ارتحالندن خبردار اولدیغی جهتله عادتا اووقته عاشق اولمش ، صفرکیرنجه بوآیدن صوکرا آخرته سفر ایده‌جکم دیه سه‌وینمش ، شوق لقاءالله ایله هرکیجه صباحه قدر (اللهم بالرفیق الاعلی) دیمه‌یه باشلامش وهرکیم صفرك چیقوبده ربیع الاولك کیردیکنی بکا تبشیر ایده‌رسه بن اوکا شفاعت وجنت مژده‌سنده بولوناجغم بویورمشدی .

صفرك خروجیله ربیع الاولك حلولی اوزه‌رینه اصحابدن (عکاشة بن محصن) یارسول الله ! صفرچیقدی ، کیتدی دیدی . علیه الصلوة والسلام حضرتلری‌ده : ای قوجه آرسلان ! جنت سنکدر . مژده‌سنی ویردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مؤخراً بری دها کلوب صفرك چیقدیغنی اخبار ایتدیسه‌ده اوکا جواباً مژده‌یی عکاشه آلدی دیدی » .

فی‌الواقع عکاشه حضرتلری ؛ دور صدیقیده شهیداً عازم جنت اولمشدر . قاتلی : مشهور متنبی وبالاخره مهتدی (طلیحة بن خویلد الاسدی) در .

☆☆☆

صفر کلمه‌سی برده (لاعدوی ولاطیرة ولاهامة ولاصفر) قول نبویسنده ذکر ایدیلوب اوکا دائر اولان وهم ؛ نفی بویورولمش وحدیث شریفده‌کی الفاظ سائره‌نك بحثه تعلقی اولمادیغی ایچین اونلرك توضیحندن صرف نظر ایدیلمشدر .

قاموسده صفره دائر شو ایضاحات واردر .

« الصفر : فتحیله برعلت آدیدرکه انسانك قارننه عارض اولوب بکزینی کهربا کبی صاراردر وصفر ، محرم آیی صفر آینه تأخیر ایلمکه دینور . جاهلیتده اشهر حرمدن اولان محرم آینده مبادر اولدقلری حرب وغاراتی اجرا ایچون تحریمی صفر آینه تأخیر ایدرلر ، یعنی صفری محرمه بدل طوتارلردی . ومنه الحدیث (لاصفر)

علی قول حدیث مذکورده منفی اولان صفردن مراد ؛ علت مرقومه‌درکه غیره ساری زعم ایدرلردی .

وعربلر زعمنده بر ییلان آدیدرکه انسانك قارننده متکون واضلاعنه ملتصق اولوب آجیقدقده انسانك ایچریسنی قاورایوب ایصیریر .

علی قول باشقه برجانوردرکه کذلك انسانك جوقنده ایکو کمیکلرینك طرفنی ایصیریر . انسان آجیقدقده ایچریسنك صیزلادیغی کویا بوندندر .

وعلی رأی بر نوع قورتجغزدرکه انسانك قارننده عارض اولور . صفار دخی دیرلر . شارحك بیانه کوره مراد صوغلجانلر اوله‌جقدر »

بخاری شارحی (عینی) مرحومده بوحدیث شریفك شرحنده جهلای عرب ؛ انسان قارننده بولونان وآجیقدقجه صاحبنی وجعنك ایله‌ین بر ییلان اولدیغنی وهم ایدرلردی . (ولاصفر) نفی نبویسیله او وهمك اصلی اولمادیغنی بیلدیریلدی ، یاخود جاهلیه عربلرینك یاپدقلری کبی حرمت محرمك صفره تأخیری جائز اولمایه‌جغی اعلام ایدیلدی دییور .

ایضاحات مسروده‌یه نظراً صفر آینده شئامت تصورینك وهمدن باشقه برشی اولمادیغی آکلاشیلمشدر صانیرم وبحثك داها زیاده تطویلنی زوائددن صایارم .

یوم وانواعی

برمحور اطرافنده دونن برجسمك سرعت ویابطائتی اوجسمك بر زمان معین داخلنده عدد دورینی صایمقله تعین اولنه‌جغی هرکسك معلومیدر .

عدد دوری صایمق دیمك دورده مشترك اولان معین بر نقطه‌نك خارجی بر نقطهٔ ثابته‌یه عدد وصولنی تعین ایله‌مکدر مثلا بر تکرلکك قارشیسنده طورولوبده کوز حذاسنده تکرلکك کنارینه فرق اولنه‌جق درجه‌ده براشارت قونوب اثنای دورانده اواشارت نقطه‌سی معین برمدتده ، مثلا بردقیقه‌ده ، کوزحذاسنه هرقاچ دفعه واصل اولدی ایسه اوتکرلکك دقیقه‌ده‌کی دوری عددد وصولدن عبارت اولور . شو اوفاجق مقدمه ایله یومك نه‌دیمك اولدیغنی ایضاح ایده‌لم :

کائناتی تشکیل ایدن اجرامك کافه‌سی برمحور موهوم اطرافنده دونمکده اولدیغی احکام قرآنیه ودلائل فنیه ایله تحقق ایله‌مشدر .

اوزرنده یاشادیغمز و آدینه ارض دیدیکمز جرم سماوی ، هم اطراف شمسده ، هم‌ده کندی محوری حوالنده دونمکده‌درکه ایشته محوری حوالنده بردفعه دونمه‌سنه (یوم) دییورز .

ارضك دورینی تعداد ومقدارینی تعین آرزوسنده اولنور ایسه‌ك کندیمز اودورده مشترك اولدیغمز ایچون ارضدن خارج وسما داخلنده ثابت ، برنقطه‌یه محاذی کله‌مزی آرامق لازم کله‌جکدر . بونك ایچون سماده قدیمدن بری طانیلان ، کندیسنی آرامغه احتیاج مس ایتمیان وآدینه (شمس) دنیلان ثابت کبی برجرم سماوی حذا نقطه‌سی عد اولنورسه طوردیغمز موقعدن کچن خط شاقولی ایله ارضك محور دورانك حاصل ایلدیکی بر سطح موهوم واردر ، بوکا نصف‌النهار محلی دینلمکده‌در ؛ ایشته شمس بوسطح ، استقامتنه کلدیکی ، یعنی سطح مزبور اوزرنده شمس بولنیور ایمش کبی کورولدیکی آندن اعتباراً ایکنجی دفعه‌ینه اولکی وضعیته کلدیکی آنه قدر کچن مدت ظرفنده ارض بر دور اجرا ایلمش اولور . ارضك بودوری بریوم شمسی حقیقی‌یی حاصل ایدر . یوم شمسینك یکرمی درتده برینه ساعت شمسی وساعت شمسینك آلتمشده برینه دقیقهٔ شمسی دینور . اکر شمس ، خذا نقطه‌سی اعتبار اولونوب ثابت برکوکب ویا برنقطه‌نك خذاسندن نصف‌النهار محلی قالقوب او نقطه‌یه ایکنجی دفعه واصل اولورسه نقطهٔ مذکوره‌یه کوره ارض ، دورینی بیتورمش اولیورکه بو دوری اتمام ایچون صرف اولنان زمانه‌ده یوم نجومی اطلاق اولنمقده‌در ، بر یوم نجومی ؛ یوم شمسی کبی ۲٤ اقسام متساویه‌یه تقسیم ایدلسه هربری برساعت نجومی وبرساعتده آلتمش دقیقهٔ نجومی‌یی حاوی اولور . ارضك محوری حوالده دوری حسیله بر یوم نجومی تمام اولدیغی حالده اطراف شمسده‌ده دور ایتمسی حسیله یوم شمس تماملانه‌میوب وسطی حسابله ٤ دقیقه کچدکدن صوکره اکمال ایدلمش اولور ، بناءً علیه بر یوم شمسی ، بر یوم نجومیدن ٤ دقیقهٔ نجومی قدر اعظمدر . بو حالده ۳٦٥ وربع کوندن عبارت اولان برسنهٔ مداری ظرفنده بودرت دقیقه‌لق یومی فرق ، چوغاله چوغاله برکونه بالغ اولورکه ۳٦٥٫۲٤۲ کونلك سنهٔ مداری ۳٦٦٫۲٤۲۲ یوم نجومی‌یه معادل کلوب بوکاده سنهٔ نجومی نامی ویرلمشدر.

ارضمزك ، محوری حولنده هم غربدن شرقه هم‌ده اطراف شمسده شرقدن غربه طوغری غیر منتظم حلزونی برحرکت دوریه اجرا ایلمسندن هرکون حرکات دورانیه‌سنی باشقه باشقه محرکلر اوزرنده اجرا ایتمسی حسیله ارضك حرکت دورانیه‌سی غیر منتظمدر .

عدم انتظام شونکله‌ده آشکاردرکه شمس ، سماده ثابت بر حذا نقطه‌سی اعتبار ایدلدیکی حالده نصف‌النهار محلی‌یه عمود اولان افقك معین برنقطه‌سی شمس حذاسنه کلدیکنه دقت اولنورسه برقاچ کون کچدکدن صوکره افقك اشبواشارت نقطه‌سنك شمسدن آیرلدیغی کوریلور . حرکات ظاهریه‌یه کوره سویلیورسه شمس هرکون افقك باشقه باشقه نقطه‌لرندن طلوع وغروب ایتمکده‌در . بزم مملکتلرمزده شمس افقدن عمودی صورتده یوکسله‌میوب مائلاً حرکت یومیه‌سنی بتیرمکده اولدیغندن فوق‌الافق مدت مکثی هرکون باشقه اولور .

[مابعدی وار]
احمد ضیا

محفل ادبی

ایکی تاریخ وفات

شیخ‌الاسلام اسبق ترشیجی زاده احمد مختار افندی مرحومك نجل اکبری ووارث حسن سلوك وسیرتی (علی عطاء الله بك) مرحوم ـ که استقامت وفضیلتله معروف وهم نوعنه ایلك ایتمکله موصوف پاك طینت بر مؤمن کامل ایدی ـ ایچنده بولندیغمز قاره کونلری ادراك ایده‌مه‌مك سعادتنه نائل اوله‌رق ۱۳۳۲ سال هجریسی عشر محرمنده ـ خسته‌خانه‌ده تحت تداویده بولنان یکانه اوغلی استفسار اثناسنده ـ فجئهً ارتحال داربقا ایتمشیدی . وفاتندن بش کون اول کندیسیله ملاقاتمده [اعتقادمك درجهٔ رصانتنی . خالقمك لطف ورحمتنه اعتمادمك مرتبهٔ متانتنی بیلیرسین . تمنیٔ موت ، شرعاً ممنوع اولمقله طرف الٰهیدن موت ایله حیات بیننده تخییر اولنسه‌م تمنی دکل، فقط موتی ترجیح ایده‌رم . چونکه مؤمنلره عقباده استراحت واردر .] دیمشدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

کندیسنه لایتناهی حرمت ومحبتم اولدیغندن ضیاعندن متولد تأثرات قلبیم الآن بردوام اولدیغی کبی الی‌نهایه‌ده دوام ایدوب کیده‌جکدر .

تاریخ آتی‌یی مرحوم مشارالیه ایچون سویله‌مشدم:

عم علوی شمار و محترم — هم خصال علی عالیجاه
شاهراه وصاله‌میل‌ایتدی — اولدی ابرارحق ایله‌همراه
بی اولجه دلفریبانه — ارتحالندن ایلدی آکاه
نفرت ایتمشدی‌بزم فانیدن — دارباقی ایدی آکا دلخواه
نه‌حزین‌ماجری بوکیم‌چیقمش — خانه‌سندن علی‌السحر ناکاه
عودتی منتظر ایکن آقشام — حیف آنجق کان‌پیام سیاه
هاتفه جایکاهنی صوردم — دیدیلر: محرمان قرب آله
هشت‌باب‌جنان آچیلدی‌سعود! — قرب‌حیدرعلی‌یه اولدی‌پناه
بن‌ده قید ایلدم بوتاریخی : — خلده کیتدی علی عطاء اه

١٣٣٢

مرحوم ارتحالنده اللی یدی یاشنده ایدی. قرق سنه کندیسیله تشریك حیات ایلمش اولان رفیقه‌سی، زوجنك افتراقنه تحمل ایده‌مدی . بر بچق آی صکره اوفاق بر خسته‌لق نتیجه‌سنده [زوجمه التحاق ایدییورم] دییه سوینه سوینه وفات ایتدی . شو محبت و فداکاری‌یه او زمان واقف اولانلر حیرتده قالمشلر ایدی .

رحمهما اه تعالی رحمةً واسعةً

§

یکدیکرینه بوقدر منجذب ومرتبط اولان بو ایکی رفیق حیات وممات،ارکك اولارق یکانه محصول عمرلری اولان حلقه‌لی زراعت مکتبی مدیر سابقی‌احمد مختار بکی چیلدیررجه‌سنه سوه‌رلر ایدی . مختار،پدر ومادرینك ارتحالنده اوتوز بش یاشلرنده ایدی . صباوتنده پدری مرحوم کندیسنه رصین و پاك بر اعتقاد تلقین وعلوم وفنون ابتدائیه و تالیه‌یی تعلیم ایتدیردکدنصکره اکمال تحصیل ایچون اوروپایه کوندرمش ایدی . بلچیقاده‌کائن ژامبلو دارالفنوننده فنون زراعیه‌یی تحصیل و اکمال‌ایدن مختار بك ٣٢٠ سنه‌سنده مکمل بر دیپلومه ایله استانبوله کلدی . غایت خلوق ونازك برکنج ایدی . هم جنسنه الندن کلدکجه ایلك ایتمکدن بیوك بر حظ دویاردی ، فقط فنالق ایتمك الندن هیچ کلمزدی. مختلف مأموریتلرده مملکته خیلیجه خدمتلر ایتدی . پدرینك ارتحالندن صکره درلو انقلابات وتقلبات حیاتیه‌یه دوچار اولدی . نهایت ایکی سنه اول متورماً فراش اضطرابه سریلدی . حد ذاتنده سمین وقوی بر وجود اولمقله ورم اولدیغنه ایناتمق ایسته‌مه‌مشدم. برقاچ آی اول بیچاره‌یی کوردیکمده حقیقت نظرمده تجسم ایده‌رك پك زیاده متأثر وغمناك اولدم . ٢٨ ذی‌الحجه سنه ٣٣٨ و ١٢ ایلول سنه ٣٣٦ تاریخنه مصادف بازار کونکی اقدام غزته‌سنده زواللی مختارك خبر ارتحالنی اوقودم . ایکی کون اول وفات ایتدیکی کوسترلمکده اولدیغندن صوك خدمتی اولسون ایفایه بالطبع موفق اوله‌مدم. کندیسنه قرابتم وفوق‌العاده حرمت ومودتم اولمقله هم افول ابدیسنه آغلادم ، هم ایفای خدمته موفق اوله‌مدیغمدن ناشی تأثر وتأسف ایده‌رك تاریخ آتی‌یی نقش صحیفهٔ ماتم ایلدم :

بی امان پنجهٔ قهرنده ورم آفتنك
عاقبت اولدی شهید آه زواللی مختار
موت دلسوز غریبانه‌سنی توریخاً
هاتف غیب دیدی « واه زواللی مختار »

١٣٣٨

رحمه‌اه تعالی رحمةً واسعةً

حفید وحدتی : سعود المولوی

تاریخ وفات

اشك چشمم طورماسین لیل‌ونهار اولسون روان
ایله‌سین هرضربه‌سنده قلب محزونم فغان
عمرینك فصل بهاری اون بشنجی اولمادن
کل‌کبی یاوروم صولوب برلحظه‌ده اولدی نهان

آغلامامی طالع ناسازیمك ادبارینه
صدر اقبالم ییقلدی ، اولدی ویران خانمان
ارتحالی اوغلمك آچدی جکرده یاره‌لر
قالمادی کوکلمده آرتق ذوق عالمدن نشان
جذب ایدردی حسن‌حالیله عمومك قلبنی
منجلیدی نورعرفان چهره‌سنده آن‌بآن
فکرینی ، آمالنی حصر ایله‌یوب بحریه‌یه
ایستیوردی جابجا ایتمکه بوملکه وقف جان
کیتمیور کوزدن خیال‌تابناکی روزوشب
ویرتسلی قلبمه هرآنده رب مستعان
آه ایدوب یازدم صلاحی فوتنه بوتاریخی
« اولدی جنت میرصدرالدینه مأوی ناکهان »

حربیه نظارتنه منسوب

م . صلاح‌الدین

ع . عاطف افندینك برنجی نسخه‌ده مندرج غزلنه نظیره

نه بکلردی هلاك خلق بدرك انجلاسندن
نه کردابه طوتلدی باق فرنکی ابتلاسندن

وقتسز هر ایشك انجامنی تعقیب ایدر حرمان
بدیهیدر بو حکمت هم حدیثك مقتضاسندن

دکل ساده امکسز ، بوغکسز خوان یغمایه
او شنلر مضطربدر شمدی معده امتلاسندن

سلامت بکلمك پك نابجادر بویله بی پروا
کزن ارباب فحشك وضع وطور ناروانسدن

اولوب زهرابه نوش جهل وعدوان بزم غفلتده
شکر ، قورتلدق آرتق اولمایان عقلك بلاسندن

کورویده تژمشن خلق جهانی بویله بی‌وایه
بوکا بادی اولانلر تترمسون حقك جزاسندن

آلیر روزکار اکنلر فورطنه وقت حصادنده
دوشر سیل قضایه بی‌خبردر ماجراسندن

چکوب آلام دهری چاره‌جوی صحت اولدقجه
طبیبی انتخاب ایتمك مقدمدر دواسندن

قرا‌ٔتخانه‌لر میخانه اولدی قرب مسجدده
رحیق نکبتك مستانی فیض آلدی‌هواسندن

ثبات امکانی واری سطح غبرای تزلزلده
کلن سیلاب قهرك دهشت‌خوف وهراسندن

آلهی ، سرنوشت ملت بیضایی تحدیده
اراده‌ك اولمادقجه قورقولور نسلك بقاسندن

جهانك آلتی یوز ییل پیشوای اهل توحیدی
اولان عثمانلیلر ایستر رهایی ملتجاسندن

علی حیدر

برقطعه :

پایمال اولدی چمن صولت جیش غم ایله
حفرهٔ خاکده بر خون و پریشاندر کل
کوش ایدوب ناله‌سنی صانما طلبکار وصال
اسکی دور طربه مرثیه خواندر بلبل

ع . عاطف

الفسز بر منظومه

نه‌دن هرخیر سندندر ، مضرت دیکرندندر
بتون درد وکدر هرشخصه فعل بدتر ندندر
شریعتسز ، طریقتسز کیدیلمز سوی مقصوده
بوسوز بندن دکل ، دیکله حقیقت پیرلر ندندر
دکلی حفظ ملت نشر عدل وحقه پیوسته
بوملکك ضبط وربطی کرچه دیرلر عسکر ندندر
هوس یوق علم وفنه،مدرسه مسدود، مکتب یوق
وطنده هر ترقی علم وفنه مظهر ندندر
نه علمیه ، نه ملکیه ، نه‌ده صرف عسکری صنفی
تدنی سرتسر هر زمره‌نك تن پرور ندندر
فضیلت ، حسن خلق مستوجب فخر وشرفدر بس
نه‌در نوکیسه‌نك حیثیتی سیم وزر ندندر
محققدر بنم فکرمجه (رمزی) بشقه یوقدر یوق
بوملك وملته هردم مدد پیغمبر ندندر

احمد رمزی المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

غزل

[خستهلره یادگار]

یوقمی سحری ، بتمهیهجکمی شب آلام
آرام دلی یاقدی ، بیتیردی تب آلام
کوکلم یارالی ، روح یانیق ، جسم ایسه بیتاب
اولدم وطن وملته برقالب آلام
یازمشده ازل لوحهسنه خامهٔ تقدیر
آچمش شو بزم مملکته مکتب آلام
جبریمی نهدر مسلکی ؟ بر اویله دبستان
طالبلره کوسترمهدهدر مذهب آلام
یاربی هلاله آچی ، طوغسون یکی باشدن
اولدی یهتیشیر بیلدیزی هب کوکب آلام
یارب شو سیه صفحهیی تقلیب ایچین ایله
انکشت ید قدرتکی مقلب آلام
آفاق ایله انفسدهکی افغانی بیانه
اولدی شو غزل معکس مستعجب آلام

طاهرالمولوی

همم حقی بك افندی‌یی ، همم دارالحکمه‌یی تبریك

استاد فضائلپرور ازمیرلی اسماعیل حقی‌بك افندی حضرتلرینك اثرتألیفی‌اولمق‌اوزره (کتاب‌الافتاءوالقضاء) عنوانلی بررساله‌نك طبع ونشر ایدیلدیکنی کوردك .

مستفیضانه اوقودیغمز بورساله :

« افتا ایله قضا آراسنده‌کی فرق ، افتا ایله قضانك برذاتده اجتماعی ، خلفاء راشدین زماننده‌کی قضا ، قاضی‌نك فتواسی ، تقلید قضاء ، سیاسةالقضاء ، احکام دیانیه وقضائیه ، قضانك مراقبه‌سی » مباحثنی حاوی اولوب جداً مهم وشایان استفاده بر اثردر .

مؤلف محترمی تبریك ایدر ومطالعه‌سنی منتسبین قضا ایله آثار جدیده مراقلیلرینه توصیه ایلرز .

دیکرجهتدن — متناً کوچوك ، لکن‌معناً بویوك‌بولونان — شو رساله‌یی نشره موفقیق طولاییسیله دارالحکمه‌یی‌ده تبریك وتهنیته لایق کوروزر . چونکه : — جرأت خالصانه‌مز عفو بویورولسون — دارمشار الیها ؛ تاریخ تأسسندن بری جدی بر خدمتده بولونامامش ، وظیفهٔ منتظره‌سنی — هرنه‌دلسه — همان‌ده ایفا ایده‌مه‌مش ، جریدهٔ شهریهٔ علمیه‌ده مندرج برقاچ مقاله ایله اشرف ساعات واسعد اوقاتده منتشر تك ، توك بیانامه‌لردن باشقه اثرحیات کوستره‌مه‌مش ، عادتا وجودیله عدمی حقنده هرکس شبهه‌یه دوشورمشدی .

بو دفعه فاتحهٔ تألیفات اولمق وزره میدانه چیقاره‌بیلدیکی کتاب‌الافتاء والقضاء ایسه هم اربابنك فوق‌العاده ایشنه یارایاجق ، هم‌ده کندیسی ایچین بر وثیقهٔ موجودیت اولاجقدر . فقط کوکل ایسترکه : او موجودیت ؛ بویله تك برشاهدك افاده‌سیله متبین دکل ، نشریات عدیدهٔ مفیده ایله مؤید اولسون وان‌شاءالله اومقام عالینك حیات فعالیتی تواتر درجه‌سنی بولسون .

وماذلك علی‌الله بعزیز .

دوائر رسمیه اعلانات متعهدی

ترکیه اعلانات عمومیه شرکتی

منیر شکری وشرکاسی

تشکیلات مکملیه مالك رهقلام مؤسسه‌سیدر
السنهٔ مختلفه‌ده منتشر بالعموم غزته‌لره اعلانات قبول اولنور
مؤسسات تجاریه واصحاب اعلاناته فوق‌العاده سهولت
تأمین ومساعد شرائط تکلیف ایلر
تلفون استانبول ٤١٣ — آدرس : باب‌عالی‌جاده‌سی‌اونیون‌خان

بالامتحان اثبات اهلیت ایده‌رك (سلیمانیه) مدرسه‌سنه قبول اولونان افندیلر :

عارف افندی ، حرات افندی ، حسن افندی ، ضیاءالدین افندی ، محمود بدرالدین افندی ، لطف‌الله افندی ، حاجی محمد افندی ، علی خیری افندی ، کاشف افندی ، محمد ناظم‌افندی ، احمد شکری افندی ، آدم صبری افندی ، شاکر افندی ، نورالدین افندی ، نوری افندی ، علی رضا افندی ، محمد اسماعیل افندی . کندیلرینی تبریك وموفقیتلرینی تمنی ایده‌رز .

دینی درسلر — فاضل محترم آقسه‌کیلی حمدی‌افندی طرفندن تحریر ونشر ایدیلن بو اثر مهمك مطالعه‌سنی توصیه ایده‌رز .

مطبعهٔ عسکریه　　مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

ادارهخانه‌سی : شهزاده باشنده (تعالئ اسلام) جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع‌التشکر قبول ودرج اولونور

محفل

۱۳۳۸

صاحبی ، مدیری ، محرری :

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آیلغی ٥۰ »
اوچ آیلغی ۲٥ »

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ میراسیله درج اولونور .

یازیلرك شخصیق دکل ، یازیلرك اهمیتی نظر دقته آلینیر

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ٥　　۱۳۳۹ ربیع‌الاوله مخصوص نسخه　　فی ۷ بوچوق غروش

مندرجات :

قرآن کریمك ایلك نازل اولان آیتلری (طاهرالمولوی) - برآیت مناسبتیله (فرید) - یوم وانواعی : (احمد ضیا) - علم هیئتك مبدأی (سعدی) - ربیع‌الاول ومولدشریف (طاهرالمولوی) - مولد نبوی احتفالنك مستند شرعیسی (محمد کامل) - اسکیدن منقبهٔ مولد قرائتی ناصل اجرا ایدیلیردی (عطا تاریخی - طیار زاده عطا بك) - مدحت ربیعی بك مرحوم : (طاهرالمولوی) - غنی کشمیری وبعض ابیاتی (طاهرالمولوی) - یحیی افندی درگاهی شیخنك تاریخ ارتحالی (سعود المولوی) .

ربع دائره‌نك صورت استعمالی

احمد ضیا بك افندی طرفندن تحریر ایدیلوب طبع ایدلمکده اولدیغی محفلك ۳ نجی نسخه‌سنده تبشیر اولونان ربع دائره رساله‌سی بودفعه برطرز نوین وکزیده اکمال ایدیله‌رك حکاکلر چارشیسنده خواجه مصطفی افندینك دکاننده (٤٥) غروش بدل ایله صاتلمقده‌در .

مؤلف موماالیهك (ربع دائره‌نك اساسی وطریق ترسیمی) عنوانلی رساله‌سنك‌ده قریباً انتشار ایده‌جکی مع‌المسار استبشار ایدلمشدر .

دینی درسلر — مؤلفی آقسه‌کیلی احمدحمدی
اسلام یولی — » اسکلیبلی محمدعاطف
اسلام‌پیغمبری — » » »

بو اثرلرده میدان انتشاره قونولمش وعموم کتابجیلرده صاتلمقده بولونمشدر . کرك ضیابك افندینك ، کرك حمدی وعاطف افندیلرك قدوت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌کی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم کورمیورز هربرنی مؤلفات جدیده مراقلیلرینه توصیه ایدرز .

آبونه‌لریمزدن رجا - محفلك نسخه‌لری صورت منتظمه‌ده کوندریلمکده ایسه‌ده آبونه‌لریمزدن بعضیلرینه واصل اولامادقلری آکلاشیلیور . بناءً علیه مجموعه‌سی کلمه‌ین ، برده تبدیل اقامت ومأموریت ایله‌ین آبونه‌لریمزك اداره‌مزه معلومات ویرمه‌لری رجا اولونور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی و علمی :

قران کریمك ایلك نازل اولان آیتلری

بسم الله الرحمن الرحیم

اقرا باسم ربك الذی خلق . خلق الانسان من علق . اقرأ وربك الاکرم . الذی علم بالقلم. علم الانسان مالم یعلم .

الله اعلم مآل شریفی :

[خالق کائنات اولان وانسانلری یختیلاشمش قاندن یاراتان ربکك اسم مقدسیله اوقومایه باشلا . اوقوکه رب اقدسك ارباب کرمك اکرمیدر . قلمی واسطهٔ تعلیم قیلمش ، انسانلره بیلمه‌دکلرینی اوکره‌تمشدر]

بخاری شریفك ابتدالرنده‌ده حضرت عائشه رضی الله عنها وعن ابویهادن مروی اولمق اوزره محرر بولوندیغی وجهله شو آیات جلیله ؛ قرآن کریمك ایلك نازل اولان آیتلریدر .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ؛ نبوتله بعث اولونمادن اول‌ده فکر توحید ایله معتقد وشریعت ابراهیمیه‌نك بقیهٔ احکامیله متعبد بولوندیغندن رمضان آیلرنده براز نواله آلوب (جبل حرا) یه کیدر [١] اوراده‌کی برمغاره‌ده (تحنث) یعنی خلوت وانزوا صورتیله

[١] جبل حرا ـ که (جبل نور) ده ده‌نیلیر ـ مکه ایله عرفات آراسنده ومکه‌دن اوچ میل اوزاقده واقع بر طاغدر . مقابلنده (ثبیر) دیدکاری جبل واردر .

جبل حرا وغار اختفایی حاوی بولونان (جبل نور) مکه‌نك شام طرفنه دوشر وآرالرندن بر وادی کچر . کرك طاغلر ، کرك وادی ، مکه‌دن مشایه کیدنلرك صولنه تصادف ایدر .

جبل حرا اوستنده و (شق الصدر) وقوع بولان یرده بنا ایدیلمش بر مسجد ، بوندن ٥٠٠ خطوه جنوب جهتنده‌ده جوارنده ایلك وحیك نزول ایتدیکی مغاره موجوددر .

جبل حرانك اتکندن شق الصدر مسجدینك بولوندیغی یره قدر یول ادیك ودونه‌چلی اولدیغی ایچین آراده‌کی مسافه ؛ یارم ساعت ، نهایت یکرمی دقیقه‌ده قطع اولونابیلیر .

قدرت الوهیتی تفکر ایدردی . نیته‌کیم جد مکرمی (عبدالمطلب) حضرتلری‌ده هر رمضان اوراده بولونور ومراجعت ایدن محتاجینی یانده‌کی ییه‌جکله طویوروردی . کذا (ورقة بن نوفل) و (ابو امیة بن المغیره) کبی کیمسه‌لرك‌ده بو اصوله رعایت ایتدکلری تاریخاً مضبوطدر .

علیه الصلوة والسلام افندیمز ؛ قرق یاشنه کیردیکی کبی مهبط وحی الٓهی اولدی . فقط آلتی آی سورن مقدمات وحی ؛ عالم منامده تجلی ایدییوردی که کوردیکی هر رؤیا عیناً [فلق صبح کبی] ظهوره کلیوردی . بر حدیث شریفده « رؤیای صالحه ، نبوتك قرق آلتی جزئندن بریدر » بویورولمش وبوندن مقصد ٢٣ سنه‌لك مدت نبوتك آلتی آیی دیمك اولدیغی محدثین طرفندن ایضاح ایدیلمشدر .

بدایت رؤیادن آلتی آی صوکراکی رمضان شریف ابتداسنده‌ده علیه الصلوة والسلام افندیمز ؛ برمعتاد اومغاره‌یه کیتمش واطرافك سکون وحدتی آراسنده معبود یکانه‌یه ١٦ کون عبادت ایتمشدی . شهر غفرانك ١٧ نجی پازار ایرته‌سی کونی (٢) جبریل امین ، شکل بشرده ظاهر اولارق اوچ دفعه (اقرأ) یعنی « اوقو » توصیه‌سنده بولوندقدن و نبی امی حضرتلرندن (ما أنا بقارئ) یعنی « بن قاره‌دکلم بیلمم » جوابنی آلدقدن صوکرا یوقاریکی آیتلری اوقومش ، یقظه حالنده ایلك وحی ایله برابر نبوت محمدیه‌یی تبلیغ ایله‌مشدی .

وقعه‌نك تمامی حکایه ایتمك ؛ بوراده‌کی مقصده کوره صددك خارجنده اولدیغندن اوندن صرف نظرله دیمك ایستیورم که :

نظر اسلامده علم وعرفانك نه‌قدر معتنا اولدیغی شو آیتلرك تأملندن پك رعنا آکلاشیلیر . چونکه : جناب حق ؛ پیغمبر اکبرینه ایلك کوندردیکی وحی « اوقو » امریله

(٢) نزول وحیك ربیع الاول ایچنده ابتدا ایتدیکنه‌ده قائل اولانلر واردر . شو حالده آلتی آی سورن مقدمات وحی ؛ ربیع الاولده باشلامش ویقظه حالنده‌کی ایلك وحی ؛ رمضانده وقوع بولمشدر دیمکله ایکی روایتك توفیقی ممکندر .

مصدر اولارق تبلیغ ایتدیریور . صوکرا ذات اجل واقدسنك اکرم ارباب کرم بولوندیغنی بیلدیرمکله برابر جملهٔ مکارمندن بری‌ده انسانه بیلمه‌دکلرینی اوکره‌تمك وبو فیض تعلیمی قلم واسطه‌سیله اجرا ایتمك اولدیغنی خبر ویریور . نظم ربانیسنك دیکر بریرنده قلمه‌واونکله یازیلمش اولان سطور معرفته قسم بویورویور .

قدر قلمی آکلاکه اجلال عظیمی
نزدیك الٓهیده بیله جای قسمدر
مونی

اعلم الانبیاء علیه اکمل التحایا افندیمزده طلب علمك قادین ، ارکك هر مسلمانه فرض اولدیغنی اخطار وعلمی اوکره‌نمه‌نك خشیت ، طلبنك عبادت ، مذاکره‌سنك تسبیح ، مباحثه‌سنك جهاد ، بیلمه‌ینه اوکره‌تمه‌نك صدقه ، ارباب استعداده بذل ایتمه‌نك اللهه تقرب درجه‌سنده بولوندیغنی وحلال ایله حرامك آنجاق علم ایله بیلنه‌بیله‌جکنی (تعلموا العلم فان تعلمه خشیة وطلبه عبادة ومذاکرته تسبیح والبحث عنه جهاد وتعلیمه لمن لایعلمه صدقة وبذله لاهله قربة وبه یعرف الحلال من الحرام ـ کشف الغمه ـ عبدالوهاب شعرانی) حدیث تشویق بیانیله اخبار ایدییور .

اوحالده . . . علمك وتعلم وتعلیمك مسلمانلقده‌کی اهمیت وقدسیتی حقنده فضله سوزه حاجت قالماز .

طاهر المولوی

برآیت مناسبتیله :

« لاپنیچ » ه کوره عالم وجودك هر جزئی مظهر حیات اولدیغندن هیچ برشی عدمه منقلب اولماز . عدمدن ایجاد اشیا نصل بر امر فوق العاده ایسه اشیای موجوده‌نك عدمه ارجاعی‌ده اویله بر امر خارق العاده‌در . شو قدر وارکه بو تصرف قدرت الٓهیه‌دن خارج دکلدر . جناب حق اشیایی وجوده مقارن قیلدیغی کبی عدمه‌ده مقارن قیله‌بیلیر ، آنجق موجودی معدوم ایتمك ایچون یاراتمامشدر . هر شیئك نامتناهی ماخلق لهی اولدیغندن موجوداتك کافه‌سی نامتناهی غایاته متوجهاً حرکت ایتمکده ، فقط هیچ برشی معدوم مطلق دینه‌جك حاله کلمه‌مکده‌در . بنابرین موت دینیلن کیفیت ، آنی بر تبدلدن باشقه برشی دکلدر . وجودك بو استحاله‌سی آکا حاکم اولان « موناد » ك ماده ایله (یعنی کندی اطرافنده جمع ایلدیکی تالی « موناد » لرله) بوسبتون قطع علاقه ایتمسنی استلزام ایلمز . زیرا قانون اتصال بوکا مانعدر . حیات حاضره ایله حیات مستقبله آراسنده مناسبات مشترکه واردر . نفس ، یاخود روح کندی قالب اخیرینك جزء رقیقنی ، علی الخصوص کندی ادراکات سابقه‌سنك غیر قابل زوال آثارینی دائما محافظه ایدر . شو حالده موت دینیلن کیفیت ، حقیقی اولمقدن زیاده ظاهری دینه‌بیله‌جك برحادثهٔ خارجیه‌در .

اولمك بویله اولدیغی کبی دوغمق‌ده باشقه برشی دکلدر . اوده برنوع اولومدر . فقط بوندن روحك ابدان مختلفه‌یه حلولی دیمك اولان تناسخ معناسی آکلاشیلمامالیدر . هر هانکی برصورت تحتنده ظهور ایدن برموجود ، آندن اول داها نیجه نیجه صورتلر تحتنده وجوده مقارن اولمشدر

ادراکات مکتسبه ساحه‌سنده جولان ایدوب هنوز شعور مرتبه‌سنه ارتقا ایلمدیکی جهتله موجودیت سابقه‌سنه متعلق اولان حالاتی تذکر ایده‌مز . حویناتٔ منویه داها واسع برساحه‌یه ، یعنی ساحهٔ انسانیته کلمه‌دکجه عقل وشعوره صاحب اوله‌ماز .

حیات نباتیه وحیوانیه علی التدریج شعور مرتبه‌سنه واصل اولور . نفس ذات الحیات ترقیاتنده دوام ایله مرتبهٔ عقل و شعوره ارتقا ایدر .

حیوانات سائره‌دن تمیز مزی استلزام ایدن شی ، حقایق واجبهٔ ازلیه‌یه دائر اولان معرفتمزدر . بو معرفت سایه‌سنده دائرهٔ انس الٓهی‌یه داخل اولوب معشر ارواحك افرادی عدادینه التحاق ایلرز . تك بر روح ، بر عالم حکمنده‌در . زیرا او یالکز عالمی افاده ایتمز ، آنی بیلیر . اونده سنت الٓهیه‌یه وجهله اجرای تصرف ایدر . جواهر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سائره، جناب حقدن زیاده کائناتی ، فقط عقول وارواح، کائناتدن زیاده جناب حق بیلدیرر . شو حالده ارواح یالکز جواهر اولمق اعتباریله دکل ، اشخاص اولمق حیثیتیله‌ده قابل فنا دکلدر .

ارواحك شانی، ماخلق لهی دائما کمالات و ارتیاحات جدیده‌یه واصل اولمقدر، بو ایسه نهایتسز بر ترقی دیمکدر.

استطراد

شو سطرلری یازارکن مثنوی شریفك آتیده‌کی بیتلریله ابن یمینك سوزلری خاطره کلیر :

مردم از حیوانی وآدم شدم
پس چه ترسم که زمردن کم شدم
حمله دیکر بمیرم از بشر
تا بر آرم از ملائك بال وپر
بار دیکر از ملك پران شوم
آنچه اندر وهم ناید آن شوم
پس عدم کردم ، عدم چون ارغنون
کویدم انا الیه راجعون

§

مثنوی

بجمادی چوزدم خیمه بصحرای وجود
ازجمادی بنباتی سفری کردم ورفت
ازنباتی کذرم برسرحیوان افتاد
دیدم آن مرتبه‌را هم سپری کردم ورفت
باملائك پس ازان صومعهٔ قدسی‌را
نیك برکشتم ونیکو نظری کردم ورفت
بعدازان درصدف سینهٔ انسان بصفا
قطرهٔ هستی خودرا کهری کردم ورفت
بعدازین راه برو بردم وبی ابن یمین
همه اوکشتم واز خود کذری کردم ورفت

مابعدی‌وار

فرید

محفل فنی :

یوم وانواعی مابعد :

ایمدی ارضك هر نقطه‌سنده بولندیغی آن ، حرکت دورانیه‌نك وبناء علیه، یومك مبدأی اعتبار اولنورسه بعدالدور ایکنجی دفعه عین وضعیتده بولندیغی زمانه قدر کچن مدت بر یوم شمسی اولورسه‌ده شمسك نصف النهار سطحی اوزرنده هر کونکی بولندیغی موضعلر عینی اولمیوب سطح مذکور اوزرنده سیره‌کلی ، صیقلی برطاقم نقطه‌لر اولور.

نصف النهاره عمود اولان افقه کلنجه : مادامکه نصف النهار، خط شاقولی ایله محور ارضك تشکیل ایلدیکی خطین مثلا قیندن حصوله کلمشدر ، وخط شاقولی‌یه عمود اولان هر سطح یکدیکرینه موازی مستوی افقلردر ؛ اوحالده مختلف ارتفاعلرده بولنان متعدد کمسه‌لرك خط شاقولیلری بر اولدیغی حالده افقلری مختلف اوله‌جغی جهتله ارضك حرکت محوریه‌سنده شمس متعدد افق مستویلرندن بری حذاسنه کلیرسه‌دیکرینه هنوز کلمامش ویا آندن کچمش بولنمقده‌در .

بر افق مرئی ثابتدن شمسك غروبی یوم ایچون مبدأ قبول ایدیلورسه ؛ بر غروبدن دیکر غروبه قدر اولان دور مدتی یوم غروبی ویوم مذکورك ٢٤ اقسام متساویه‌سندن برینه مساوی اولان ساعتی‌ده ساعت غروبی شمسی‌در . ادنی بر ملاحظه ایله آکلاشیلورکه مبدألری متحول و حرکتی غیر منتظم بر جسمه تابع اولان دیکر برجسمك حرکتی‌ده غیر منتظم اولور . حرکت منتظمه ایله حرکت ایتمکده بولنان ساعت ماکنه‌لری شمس حقیقینك حرکتنه تابع طوتیله‌رق ایشله‌تیلدیکی حالده بای حال ایلری کیدوب کری قالمسی لازم کله‌جکدر . بوندن طولایی ، طوغری ایشله‌میور دیه ساعتلرك رقاصی ایندیروب بندیره‌رك حرکتلری تغییر ایدلمکده‌در . خصوصیله عین موقعده فقط سطح بحردن مختلف ارتفاعلرده

اولان کمسه‌لرك افقلری مختلف اوله‌جغندن شمسك بو مختلف افقلر حذاسنه وصولی آنلری‌ده مختلف اولدیغی کبی هر برنده‌و مختلف کونلرده طلوع وغروب نقطه‌لری‌ده پك مختلف اولور. هله موقع دکیشدیریلورسه خط شاقولی دکیشوب اکا عمود اولان افق سطحی‌ده هر نقطه ایچون باشقه باشقه اولور یعنی کرهٔ ارض اوزرنده افقلری متحد هیچ بر نقطه یوقدر دیمك اولور .

ارضك حرکت غیر منتظمه‌سندن طولایی غروب شمس مبدأ قبول ایدلدیکی تقدیرده اشبو مبدأ هیچ بر نقطه ایله مشترك اوله‌میوب کره اوزرنده باشلو باشنه تك بر نقطه ایچون اولور . شمسك غروب نقطه‌لرینك پك محسوس بر صورتده تحول ایتمسی بوکا تابع طوتیلان ساعتلرك‌ده دائما شاشمسنی موجب اولمقده‌در .

بناءً علیه مبدأی نصف النهار اولان حقیقی ساعتلر خطالی اولدقلری حالده آنلره نسبتله غروبی ساعتلرك دهازیاده تخلفی واردر. بر تقویمك ایکی کونلك طلوع شمس وظهر وقتلرینك مقدار تحوللرینی تدقیق ایدیویرمك کفایت ایدر .

یوقاروده بحث اولندیغی وجه ایله ارضك حرکت دورانیه‌سنك عدم انتظامی و نصف النهار اوزرنده حذا نقطه‌لرینك هر کون ایچون متحول بولنمسی یوم شمسیلرك عدم مساواتنه سبب اولمشدر .

حرکتی تنظیم ایدلمش غایت طوغری ایشلیان بر ساعت تصور ایدملم [بوساعتك عقربی مینه‌یی ٢٤ ساعتده ایکی دفعه دور ایتدیکندن اشبو عقربك سرعتی ارضك سرعتنك ایکی مثلی‌در] . مرکز شمس محلك نصف النهارنده ایکن ساعتك یلقوان و عقربی ایله ثانیه ابره‌سنك هر اوچی صفرده بولندیریلوب شمس ایله برلکده حرکته باشلادلسه ایرته‌سی کون نصف النهاره شمس ایکنجی دفعه کلدیکی آنده او منتظم اولان ساعتك اوچ ابره‌سی اولکی کبی صفرده بولنه‌مدیغی کوریلور . یا ساعت شمسدن ویا شمس ساعتدن ایلری بولنورکه اشبو فرقه (تعدیل زمان)

دینور . هر کون تجربه‌ده دوام ایدیله‌رك تعدیل زمانك مقدارلری ایله بر جدول ترتیب ایدلمش اولسه المزده طوغری ساعت بولندیغی حالده مرکز شمس نصف النهارده ایکن طوغری اولمسی لازم کلن برساعتك قاچی کوسترمسی ایجاب ایده‌جکی تعدیل زمان جدولی اعانه‌سیله پك قولای بولنور. مثلا تعدیل زمان ، وقت حقیقیدن طرح اولنمق اوزره (۳۸ دقیقه ۷ ثانیه) اولسه شمس حقیقی نصف النهارده ایکن طوغری ساعتك (۱۱ ساعت ۲۰ دقیقه ۲۲ ثانیه) اولمسی لازم کلیر .

تعدیل زمان سنه‌ده درت دفعه صفردن کچر و ایکی دفعه‌ده اعظمی‌یه واریر ایسه‌ده تخلف یومیه‌سی مقداری ثابت اولمدیغی کبی ایکی مقدار اعظمی‌ده یکدیکرینك عینی دکلدر . بری وقت حقیقیدن طرح اولنمق اوزره (١٦ دقیقه ٢٢ ثانیه) دیکری وقت حقیقی‌یه ضم ایدلمك اوزره (١٤ دقیقه ٢٤ ثانیه) اوله‌بیلیور .

افق اوزرنده بر نقطه‌نك مبدأ اتخاذ اولنمسیله شمسك حرکتی تدقیقه قویولور ایسه‌ك : کرهٔ ارض اوزرنده‌کی نقاط ایچون تقرر ایلمش بر افق یوقدرکه اوزرنده مبدأ اتخاذ ایدیله‌جك بر نقطه بولنه‌بیلسون. چونکه هر موقعده افق ، سطح بحردن اولان ارتفاعه کوره متبدل اولدیغی کبی متبدل اولان افق اوزرنده هر کونکی غروب نقطه‌لری‌ده ثابت دکلدر . هر نه حال ایسه اوزرنده هر هانکی بر غروب نقطه‌سنه شمس کلدیکی آنده منتظم ایشلیان ساعتمزه‌ده حرکت ویرسه‌ك ایرته‌سی کون شمس غروب ایتمکده ایکن ساعتك صفرده اولمدیغی ونصف النهار مبدأ اتخاذ ایدلدیکنه نظراً اولان مقدار تخلفك عینی اولمیوب پك فاحش بولندیغی کوریلور .

ارض اوزرنده غیر متناهی موقعلرك نصف النهارلری عین بر نصف النهار دائره‌سی اوله‌بیلدیکی حالده بو نصف النهاری تشکیل ایدن نقطه‌لردن کچن شاقولی خطلر ایله خطوط مذکوره‌نك عمود اولدیغی افق سطحلری بالعکس غیر متناهی اولور .

بناءً علیه شمسك غروبنده‌کی عدم انتظام مرور

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

نصف‌النهاریسنده‌کی عدم انتظامدن پك فرقلی بولندیغی وفرق مذکور هر افق ایچون باشقه اوله‌جغی جهتله غروبده‌کی عدم انتظامك تصحیحنه الویریشلی بر تعدیل زمان جدولنك ترتیبی پك مشکلدر . اویله ایسه غروبك مبدأ اتخاذنده براصابت اولمدیغی دركاردر . بوحالده زمان تعیننده زوالك مبدأ اولمسی دها مناسب اولور .

وقت غروبی‌یه کوره ایشلیان ساعتلری کویا طوغری ایشلیه‌جکم دیه ایلری کیتدکجه رقاصنی اوزاتمق وکری قالدقجه قیصالتمق وتعبیر عمومی ایله ساعتك کندیسنه خاص اولان حرکت منتظمه‌سنی بوزمغه تنظیم ایتمك معناسنی ویرمك عبث اولمازمی ؟

احمد ضیا

(محفل) صوك نسخه‌سنده محترم ضیابکك [یوم و انواعی] مقاله‌سنی اوقودم . مملکتمزده علم نجوم ایله مشغول اولان همان هیچ کیمسه یوق کبیدر. چونکه چوقلریمز بوعلمی زائد وحتی ـ فرنکلرك دیدیکی کبی ـ عجائب بولورز .

علم نجوم نه‌یه یارار؟ بوسؤال ، ذکی ودرین‌دوشونجه‌لی برچوق کیمسه‌لر طرفندن ایراد اولندیغی کورولور. فقط موسیقی ، رسم نه‌یه یارار ؟ بوقاریکی سؤال ایله بونك آره‌سنده هیچ برفرق یوقدر. علم نجوم برفن ، برصنعت دکل ، فنك اك بیوکیدر . اوبزه اوزرنده یاشادیغمز سیاره‌نك نه اولدیغنی اوکره‌تیر، عوالم تشکلاتنی آکلاتیر. هیهات ! مکاتبمزك هیچ برنده آندن بحث اولنماز . غزته‌لره شویله برکوز کزدیردیکمز بوعلمدن چوقلریمزك بی‌بهره اولدیغنی کورور سکز .

فرانسه‌ده مشهور هیئتشناس [قامیل فلاماریون] بوفن حقنده برچوق آثار نشر ایتمشدر . مع‌الاسف مملکتمزده هیچ برأثر بوعلمدن بحث ایتمز .

بتون فنون میاننده اك عالیسی اولان علم‌نجومی اهمال ایتمه‌یه‌لم. انسان هرزمان مادیاتله یاشامز کندیسنه معنویاتده لازمدر. هانکیمز ، براق بر یاز کیجه‌سنده باشنی قالدیروب‌ده قبهٔ سمایی تماشا ایتمه‌مشدر ؟ آمان یاربی اونه عظمت ، اونه کوزللك . . [پاسقال] دیبورکه: کوکلرك‌درین سکوتی بنی‌تدهیش ایدییور . . . آوروپا حکومتلری بودجه‌لرینه رصدخانه‌لر مصارفاتی ایچون مهم‌مبلغلر علاوه‌ایدییورلر .. مملکتمزده رصد خانه دکل ، تله‌سقوب، دوربین صاتان مغازه بیله‌یوق . . . .

[محفل]ك محترم قارئلرینه آره‌صیره بو علمدن بحث ایده‌جکم . اکر کندیلرنده برآز هوس اویاندیره‌جق اولورسه‌م کندیمی بختیار عد ایدرم .

— ١ —

علم هیئتك مبدأی

مصرلیلرده ، بابلیلرده والحاصل قرون‌اولی‌اقوامنده علم هیئتك پك چوق ترقی ایتدیکنی کوروورز. بعضیلرنجه بو اوقدر غریب کورولمشدرکه بو علم حقنده‌کی معلوماتك تمدن ایتمش و بالآخره محو اولمش اولان بر قومه عائد اولدیغنی ادعا ایتمشلردر . بو افسانه‌دن افلاطون بحث ایتدیکی کبی مشهور منجم Baily = بایی‌ده علم نجومك مبدأی بو اولدیغنی سویلر Baily بایی‌نك فرضیه‌سی هر حالده یاکلشدر. چونکه بو فن ـ دیکر فنون کبی ـ بر احتیاجدن دوغمشدر . تاریخك مبدأنده حادثات سماویه انسانلرك نظر دقتنی جلب ایتمشدر . مثلا زمانك تقسیماتی ایچون ییلدیزلرك حرکاتنی تدقیق ایتمشدر . ایلك انسانلرك بوساحه‌ده معلومات صاحبی اولدقلرینه حیرت ایتمیه‌لم .

تاریخ بزه علم نجومی ایلك علم اوله‌رق کوسترمیور. چونکه آنك برآز ترقیسی‌ایچون هرحالده صایمغی بیلمك لازمدر .. حساب ایلك علمدر.چوبان بیله قویونلرینك عددینی بیلمك ایچون آکا محتاجدر . حسابدن صکره هندسه کلمشدر.چوجق اونه قدر آنجق صایمغه باشلامادن اول‌جسملری‌شکللرینه‌نظراً تفریق ایدر.طوپارلاق،سیوری کلمه‌لری اك ابتدائی لسانلرده بیله موجوددر . حضرت

عیسی‌دن ٢٠٠٠ سنه اول [اوقلید]ك وضع ایتمش اولدیغی قوانین هندسیه هیچ برتعدیلاته اوغرامامشدر .

حساب وهندسه‌دن‌صوکره علم نجومی کلمشدر؟ احتمال فلسفه ایله ممزوج اولمشدر . چونکه انسان محاکمه‌یورو تمه‌یه خواهشکاردر. تشکل عالم وعلم کلام حقنده برفکری اولمایان بر قوم یوقدر. چونکه کرك فیلوسوفلر ، کرك ریاضیون فکراً ، مطالعات و تدقیقاتلرینك ، غایه‌لرینی ایجاد ایدرلر. مثلا یونانستانده أفلاطون، پیتاغور.. الخ کبی عالملر فلسفه‌نك اساسنی قورمشلر . اشکالك باشلیجه خواصنی بولمشلر... ایلك فیلسوفلر ایلك منجم اولمشلردر .

قرون‌اولی‌اقوامی بزه علم‌نجومك‌تاریخنی براقمشلردر. بناءً علیه بز آنجق آنلرك زمانی تعیین ایچون‌قوللاندقلری آلاتی ، تشکل عوالم حقنده نظریاتلرینی تدقیق ایله بو تاریخی قورابیله‌جکز . فقط هرشیدن اول انسانلرك حادثات سماویه حقنده‌کی ایلك مشاهداتنی نظر تدقیقدن کچیره‌لم .

شمسك حرکاتی انسانلرك نظر دقتنی جلب‌ایدن‌ایلك حادثهٔ سماویه اولمشدر . زمانی تقسیم ایچون اك بسیط واسطه بو اولدیغندن هیچ شبهه یوقکه اوقات، کیجه وکوندوز ایله تثبیت ایدلمشدر . فقط چوق کچمه‌دن بو واسطه‌نك پك ابتدائی اولدیغی کورلمش. چونکه کرك چفتجی‌نك ، کرك‌چوبانك‌موسملرك‌عودتنی‌بیلمسی‌لازمدر. بونك ایچون ایسه سنه‌نك مدتی معلوم اولمسی اقتضاایدر. اولا بو مدت صیجاق وصوغوق موسم ایله تعیین اولندی . بالاخره بوواسطه‌ده احتیاجاته‌کافی کلدیکی آکلاشلمشدر . سنه‌نك حقیقی مدتنی بولمق ایچون دیکر حادثات سماویه‌یه مراجعت اولنمش . مثلا : صفحات قمر .

هرکس بیلیرکه قمر ، بزه مختلف شکلده کوزوکور . قوس ، یاریم دائره ، بتون دائره . بو حادثه باشنی قالدیروب سمایه باقان ایلك انسان طرفندن کورلمش و آنك معین برزمانده جریان ایتدیکی‌ده آکلاشلمشدر .

متعاقباً ایکی کیجه قمرك بولندیغی یره باقارسه‌ق غربدن شرقه طوغری حرکت ایتدیکنی کوروورز .

(مابعدی وار) سعدی

محفل تاریخی

ربیع‌الاول ومولد شریف

جناب‌حق ؛ قدومنی اهل اسلام حقنده متیمن بویورسون، شهور عربیه‌دن‌ربیع‌الاول شهر مبارکی‌حلول‌ایتدی.

قاموس ترجمه‌سی ؛ (ربیع‌الشهور) و (ربیع‌الازمنه) نامیله ایکی ربیع اولوب ربیع‌الشهور ؛ صفردن صوکرا کلن ایکی آی ؛ ربیع‌الازمنه ایسه بهار وکوز موسملری اولدیغنی سویله‌دکدن وچیچکلر آچدیغی‌زمانه ربیع‌الاول، میوه‌لر اولدیغی زمانه‌ده ربیع ثانی ده‌نیلدیکنی‌بیلدیردکدن صوکرا شومعلوماتی ویرییور :

« بعضلر دیدیلرکه عربلر سنه‌یی آلتی زمان اعتبار ایدرلر . ایکی آینه (ربیع‌الاول) وایکی آینه (صیف) و ایکی آینه (قیظ) و ایکی آینه (ربیع ثانی) و ایکی آینه (خریف) و ایکی آینه (شتاء) تعبیر ایدرلر . شارح دیرکه : مقدما عربلر فصول اربعه اعتبار و اوائل صیفدن عد ایدوب دردنجی بهاره کلنکله ربیع اطلاق ایله‌دیلر »

بوندن ١٣٩٢ سنه مقدم‌که برربیع‌الاول،چیچکلرك آچیلدیغی ، قوشلرك اوتدیکی ، کائناتك وجدو خروشه کلدیکی ایلك بهار موسمنه تصادف ایده‌رك او موسم‌فیضی ربیع اکمل حالنه کتیرمشدی .

اول ربیع‌الاول آیك یجه‌سی

اون ایکنجی کیجه اثنین کیجه‌سی[١]

صباحه قارشی ایکی جهان کونشی صلی‌الله علیه وسلم افندیمز دنیایی تشریف و تنویر ایله‌مشدی .

اثنای ولادتده مادر پیغمبری نزدنده (شفا خاتون) بولونمش وأبه‌لك خدمتی مشارالیهاطرفندن‌ایفا اولونمشدی[٢]

[١] محمودپاشای فلکی‌نك حسابات عمیقه‌ودقیقه‌سنه نظراً ولادت پیغمبرینك ٩ ربیع‌الاولده وقوعه کلدیکی (ریاض‌المختار)ده محرردر.

[٢] حضرت شفاء: عشرهٔ مبشره‌دن جناب عبدالرحمن بن عوفك والدهٔ مکرمه‌سیدر . رضی‌الله عنهما .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مكهٔ مكرمه‌نك شرق جهتنده و (سوق‌الليل) ده‌نيلن چارشيده (شعب ابی طالب) و (زقاق‌المولد) نامنده‌کی سوقاقده الآن معمور وزيارتكاه اولان بر بيت مقدس واردركه عليه‌الصلوة والسلام افنديمزك ولادتخانهٔ اقدسيدر. بوسعادتخانه ؛ نبی افخمه پدرمكرمندن قالمش ، بعدالهجره (عقيل بن ابی‌طالب) ه احسان بويورلمش ، احفادعقيل طرفندن حجاج ظالمك برادری (محمد بن يوسف) ه صاتيلوب اونك ياپديرديغی (بيضاء) آدلی قوناغه علاوه اولونمشدی . موخراً هارون الرشيدك زوجه‌سی (زبيده) بومحل مباركی مسجد حالنه افراغ ايتدی . قانونی سلطان سليمان ده ٩٦٤ تاريخنده تجديداً تعميروتزيين ايتديردی .

ذكر اولونان بيت معظمك وسطنده اطرافنه‌پارماقلق چه‌ويرلمش واوزری صيرما ايله ايشله‌نيلمش اطلس پوشيده‌لی بر صندوقه موجوددركه آلتنه تصادف ايدن موقع‌مباركده ولادت‌پيغمبری شرفوقوع بولديغی مرويدر .

ولادت محمديه‌نك هفته‌سنده جدی عبدالمطلب‌طرفندن (عقيقه) اولمق اوزره برقربان كسيلمشدی [٠]

(٠) حاجی ذهنی افندی مرحوم ديوركه :

« عرب جاهليه قيز اولادك عدو اكبری اولدقلرينی اعاءً اركك اولاده نائليتلرنده يدنجی كون بر قربان كسرلر و حصول سلامتی اعتقاديله چوجغك باشنی تراش ايدوب قربانك‌قانی سوررلر وتفاؤلاً حيوانك كيكلرينی قيرمايه‌رق بوتونجه پيشيررلر و ايشته او قربانه (عقيقه) ديرلردی. اصل عقيقه چوجغك حين‌ولادتنده باشنده اولان آنا تويی معناسنه اولوب مؤخراً آنك ازاله‌سی كونی كسيلن قربانه علم اولمشدر . بو عادت عصر رسالتده قيزلر حقنده‌ده‌اجرا اولونمق اوزره ابقا بيورولوب‌فقط‌چوجغك‌باشی تراش ايدلدكده‌عقيقه‌نك دمنه بدل زعفران‌سورولمك‌اصولی‌اتخاذقيلندی..

بعضلر ؛ لفظ عقوق كريه كوره‌رك عقيقه‌يی (نسيكه)ياخود (ذبحه) تسميه ايله‌ديلر .

ائمهٔ اربعه‌دن امام‌مالك وشافعی ؛ عقيقه‌نك مسنون‌ومستحب اولماسنه و احمد حضرتلری ؛ برقولده وجوبنه وبر قولده سنيتنه ذاهب اولوب امام اعظم حضرتلری ايسه يالكز مباحيتنه قائل اولمشلردر. برجه‌استحبابی‌اولماديغی امام‌محمد بن الحسن حضرتلرندن (عقيقه)، تطوعاً ايشله‌نيردی ايدی. مؤخراً اضحيه‌ايله منسوخ اولدی) ديو منقول‌اولديغی‌جهتله (كتاب‌العقيقه) كتب متداولهٔ حنفيه‌ده متروكدر » .

بوشب‌كه بردم مسعود وهنكام سعادتدر
صفابخش وطرب افزای جان اهل صفوتدر
حقيقتده شب قدره معادل آن غفراندر
كه‌رشك انداز انواری صباح الخير رحمتدر
زهی‌ليل منوركه بوتون آفاق امكانه
مثال صبح صادق انجلا بخشای ظلمتدر
زهی ليل معظم كه كونش ؛ فروضياسندن
سحاب غيب ايله روپوش ديدار خجالتدر
زهی ليل مقدس‌كه درون سينهٔ صافی
تجليگاه عال‌العال خورشيد حقيقتدر
سواد عين عرفاندر ، سويدای دل وجاندر
كه ميلاد سرور آباد سلطان رسالتدر
شهنشاه نبوت پايه سلطان رسالتكه
بوشب مهد وجوده زيور افزای ولادتدر

بيتلريله توصيف قدسيتنه چاليشيلان مولد نبوی كيجه‌سنده برچوق خارق‌العاده حاللر وقوعه كلمشدی .

سليمان چلبی‌نك :

ديدی كوردم اول حبيبك آنه‌سی
برعجب نوركيم كونش پروانه‌سی

ديه بر قسمنی تعريفه ابتدا ايتديكی اوكبی احوال خارقه‌يه اصطلاح اهل سيرده (ارهاصات)تعبيراولونور .

★
★★

(سليمان‌چلبی) ده‌نيلنجه خاطره درحال مولدشريف منظومهٔ مباركه‌سی كلير . زيرا : كوياكه اوشاعر يكانه كلمش بوكتاب ايچون جهانه

ييلديريم بايزيدك امامی اولان مشاراليه طرفندن يادكار براقيلان‌وسنه‌نك هرآننده ، خصوصيله‌ربيع‌الاول آينده تلاوت اولونان اومنظومهٔ شريفه‌نك نقل ايله‌ديكی منقبهٔ مولدی ايلك دفعه (ابن دحيه) تحرير ايلمش ، اربل

اميری مظفرالدين كوكبوری (٠) ده ٦٠٤ تاريخنده اربلده اوقوتمشدر .

حرمين شريفينده(مولد برزنجی) ده‌نيلان منظومه‌اوقونور وهر بيتی عقبنده [مرحبا يا مرحبا يا نور عين مرحبا مرحبا جدالحسين مرحبا] نقراتی عموماً ايراد اولونور. بزده‌كی شكر ، ياخود شربت توزيعنه مقابلده حضاره خرما داغيديلير .

مولد فصللری بيننده‌كی عشروالٓهی اوقونماسنه‌ضميمةً ياقين‌وقتلره‌قدر منظومه‌نك هر بيتی‌متعاقب ذاكرلر طرفندن مديدومكرراولمق‌اوزره(حی)اسم‌شريفی قرائت‌اولونورمش ولسانمزده (ح) ايله (ه) حرفلری تفريق ايديله‌مه‌ديكی ايچين‌او اسم شريف (های،های) آهنكنده دويولورمش. هله بعض مصرعلرك صوكنده‌اوقونماسی ياقيشماز ، ازجمله:

كيجه كوندوز ايشلری عصيان قمو
قورقارم كه يرلری اولا طامو

بيتندن صوكرا قرائتده « های های ، هيچ قورقما اويله اولاجقدر! » كبی بر معنی ايهام ايله‌ديكندن مناسبت آلماز ايمش . طوغروسی بو اصولك ترکی‌شايان شكراندر.

⁂

منقبهٔ ولادت اثناسنده و :

كلدی برآق قوش قناديله روان .

مصراعنك انشادی صيراسنده ايديلن قيام‌ده-٧٥٦ده وفات ايله‌ين-(امام سبكی) دن قالما بر دأب احترامدر .

بركون امام مشاراليهك مجلسنده علمادن بر چوغی حاضر اولديغی حالده كوزل سسلی بری [اك مقتدر بر خطاط طرفندن آلتين صويله اوصاف پيغبرينك يازيلماسی ؛ شان جليل محمدی‌يه نسبةً آز برشيدر . اوصاف محرره‌يی ديكلركن‌ده اكا بر واعظمك دز چوكمه‌سی، ياخود آياغه قالقوب صف تشكيل ايتمه‌سی ادب تعظيمه موافق برحركتدر] مآلنده اولمق اوزره :

قليل‌لمدح المصطفی الخط بالذهب
علی‌ورق من‌خط احسن من‌كتب
وان تنهض الاشراف عندسماعه
قياما صفوفاً اوجثياً علی ركب

بيتلرينی‌اوقويونجه امام سبكی ؛ احتراماً آياغه‌قالقمش مجلسنده‌كيلرده كنديسنه تابع اولمش .

★
★★

مولدبحثی آچيلمشكن مولد اوقومقده‌اولان‌افنديلردن ايكی شيئك تركنی خلوص دين وذوق سليم نامنه رجا ايده‌جكم .

بری : مولد كتابنه هرناصيلسه‌قاتيلمش‌اولان كه‌بيك وكسيك‌باش دستانلری كبی افسانه‌لری - مصرانه‌ايسته‌ينلر اولسه‌بيله - اوقوماماق .

ايكنجيسی - مجلس قرائتده‌رئيس القراءافندی‌بولونسه بيله - مولد اوقوركن تجويدياپماق ، يعنی توركجه‌عباره‌ده عينی چاتلاتوب قافی پاتلاتمامقدر .

چونكه عبداللهدن اولدی حامله

مصراعنده‌كی (ع) نك چاتلاماسی (ب) نك‌قلقله‌سی (ح) نك بوغازدن چيقماسی ، های رسميه‌نك اظهار واسماع ايديلمه‌سيله اوغراشاجق مجود بر مولد خوانك جماعتی نه‌قدر صيقاجغنی وحضارك نه‌درجه حضورينه‌مانع اولاجغنی آزبچق ذوق و عرفانی اولانلر آكلامقده كوچلك چكمزلر .

تجويد ؛ لسان عربه مخصوص اولديغی كبی توركجه‌نك تجويدی‌ده تجويدسزلكدر .

منقبهٔ مولد حقنده بن بوقدر يازدم . نقصان قالان جهتلرينی‌ده قاره‌حصارلی خواجه كامل افندی استاديمز ؛ بروجه آتی اكمال بويوروپورلر :

طاهرالمولوی

(*) تركستان اصطلاحنده (بوری) قورد ديك اولديغنه نظراً (كوك بوری)ماوی قورد معناسنه‌در. بعض عربجه‌تاريخلرده (كوكبری) (ككبری) رسمنده يازيله‌يغی‌ده واردر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مولد نبوى احتفالنك مستند شرعيسى

شهر ربيع الاولده مولد نبوى احتفالى نه صدر اسلامده،نه‌ده آلتنجى قرن هجرى اواخرينه قدر آنى تعقيب ايدن زمانلرده جارى دكل ايدى . خاتم الانبيا افندمزك ولادت سنيه‌لرينى تسعيد مقصديله مسلمانلرك اجتماعى (معظم) لقبيله ياد اولنان « اربيل » اميرى « مظفرالدين ابو سعيد كوكبورى » طرفندن آلتى يوز تاريخلرنده وضع واحداث ايدلمش وزمانمزه قدر عادت مستحسنه اوله‌رق دوام ايده‌كلمشدر .

علم وفضيلتى ، عدل ورأفتى ، سخا وسماحتى وصوك درجه شجاعت وشهامتيله شهرتشعار اولان «مظفرالدين» هرسنه محرم آيندن اعتباراً مولد شريف استحضاراتنه باشلار وبغداد ، موصل ، جزيره، سنجار، نصيبين،بلاد عجم كبى اربيله مجاور اولان مملكتلرك فقها ، صوفيه ، قراء و شعراسنى طوپلايه‌رق آنلره البسهٔ فاخره‌لر كيديررردى. صكره جماعت كبرى ايله مولد رسالتپناهى تسعيد ايديلوردى . ملك مشاراليه اوكونى بيوك برمصرف اختيار ايده‌رك ياپديرديغى اطعمهٔ نفيسه ايله اربيل اهاليسنه وبلاد مجاوره‌دن كلن بيكلرجه مسلمينه مكلف برضيافت كشيده ايدردى . قاضى ابن خلكان (وفيات الاعيان) نده مظفرالدينك مولد نبوى احتفالنى برقاچ صحيفه‌ده بيوك براعتنا ايله تصوير ايتدكدن صكره بواجتماعلرك برقاچنده كنديسنك ده حاضر بولنديغنى ذكر ايتمكده‌در .

اشبو احتفال مبرورك واضعى شرفنى حائز اولان « مظفرالدين » تاريخ اسلامك قيد ايتديكى ممتاز سپهسالردندر . اسلام مجاهدلرندن مشهور « صلاح الدين ايوبى » معيتنده اوله‌رق اهل صليب محاربانده پك بيوك شجاعت كوسترمش وصلاح الدين طرفندن همشيره‌سى « ربيعه خاتون بنت ايوب » كنديسنه تزويج اولنمغله اومحترم مجاهدك انشته‌سى اولمشدى .

امير مشاراليهك كرك حرمنده ، كرك سائر بلاد اسلاميه‌ده ياپديرديغى مؤسسات خيريه حددن افزوندر . هله بونلردن درت دانه‌سنى ابن خلكان ذكر ايتمكده‌دركه شونلردر : (١) « دارالعمياء » دركه كورلره مخصوص ايدى . (٢) « دارالارامل » دركه عاجزه طول قادينلره مخصوص ايدى . (٣) « دارالايتام » دركه كوچك سنده‌كى يتيم چوجقلره مخصوص ايدى . (٤) « دارالملاقيط » دركه شورادن بورادن دوشيريلن كيمسه‌سز چوجقلرك حفظ وتربيه‌سنه مخصوص ايدى . اشبو دارالخيرلرى هرهفته پازار و پنجشنبه كونلرى بالذات تفتيش ايلردى . خسته‌خانه‌لرى دولاشير ، خسته‌لرك برر برر خاطرلرينى صوراردى . هله فقهاء حنفيه وشافعيه ايچون ياپديرديغى مدرسه ايله صوفيه ايچون ياپديرديغى خانقاهه هروقت كثير علميه وصوفيه رجاليله برلكده طعام ايدردى .

⁂

ايلك دفعه يازيلان مولد شريف منظومه‌سى (كتاب التنوير فى مولد السراج المنير) [١] نامنده‌كى اثر معتبردركه « حافظ ابو الخطاب عمر بن حسن بن دحيه » طرفندن يازلمشدر . نسبى پدرى طرفندن اصحابدن « دحية الكلبى » رضى الله عنه ، والده‌سى طرفندن ده « امام حسين بن على » رضى الله عنهمايه منتهى اولديغى ايچون (ذوالنسبين) ديمكله‌ده معروفدر . مشاراليه اندلسك مشاهير محدثين وادباسندن اولوب برآره‌لق استماع احاديث شريفه مقصديله سوريه وعراق طرفلرينه سياحت ايتمشدى . (٦٠٤) تاريخنده خراسانه كيدركن اربيله اوغرايوب « ملك مظفرالدين » ك مولد نبوى احتفالنده بولنمش وذكر ايتديكمز منظومه‌يى اوراده يازوب مظفرالدينك حضورنده بالذات اوقويه‌رق مشاراليه طرفندن بيك دينار احسانه نائل اولمشدر . (٦٣٣) تاريخنده مصرده وفات ايتمشدر . مدح نبوى حقنده يازديغى اشبو كتابك آخرنده اوزون برقصيده ايله مظفرالدينى ده ثنا ايتمكده‌در .

[١] بو اسم بعض مؤلفاتده (كتاب التنوير فى مولد البشير النذير) صورتنده ضبط اولنمشدر .

آلتى يوز تاريخندن زمانمزه كلنه قدر مولد شريف احتفالنه بتون اقوام اسلاميه طرفلرندن دوام ايديله‌كلمش وهربرينك لسانلرنده نيجه منظومه‌لر يازلمشدر . بالخاصه سلاطين عثمانيه مولد نبى احتفالى دأب ديرين سلطنت سنيه‌لرى عدادينه ادخال ايده‌رك آنى هرسنه ربيع الاولك اون ايكنجى كونى مكلف برصورتده اجرا ايده‌كلمشلردر. جناب حق الى آخرالساعه اجراسنى ده ميسر بيورسون .

⁂

مولد نبى اجتماعنك شرعاً برفعل ممدوح ويا مذموم اولمسى ، اجتماعده بولنانلرك مثاب اولوب اولمامالرى فقها طرفندن تحقيق ايدلمشدر. خاتمة المحدثين جلال الدين سيوطى (وفاتى ٩١١) (حسن المقصد فى عمل المولد) ناميله يازديغى بررساله‌ده بو سؤاللره جواباً ديبوركه :

مولد شريف احتفالنك اساسى « قرآن كريمدن ميسر اولان بعض آيات كريمه‌نك قرائتى وولادت سنيه‌لرى آننده نه كبى آيات و شواهد ظاهر اولوب امر نبوتك نصل باشلاديغنه دائر وارد اولان اخبار شريفه‌نك روايتى مقصديله مسلمانلرك اجتماعندن ، بعضاً ده بووسيله ايله احضار ايديلن يمكى ييوب داغيلملرندن عبارتدركه بو اجتماع ، قدر رسالتپناهى‌يى تعظيم ومولد سنيه‌لريله اظهار فرح واستبشار كبى مقاصد حسنه‌يه مستند بولنديغندن هرحالده اوراده بولنانلرك مثاب اوله‌جغى « بدعت حسنه » جمله‌سندن معدوددر .

صكره سيوطى مرحوم، متأخرين فقهاء مالكيه‌دن « تاج الدين فاكهانى » نك مولد اجتماعنى « بدعت مذمومه » جمله‌سندن عد ايتديكنى وبو خصوصده (المورد فى الكلام على عمل المولد) ناميله يازديغى براثرينى عباره‌سيله ذكر ايده‌رك جوابلرينى يازمقده‌دركه فاكهانينك بتون اعتراضاتى برنقطه‌ده طوپلانيور . اوده « مولد اجتماعنك نه كتاب وسنته مستند ، نه‌ده دينده مقتدابه اولان علماء امتدن منقول اولماديغى» دعواسندن عبارتدر .

سيوطى مرحوم جواباً ديبوركه : اولا مولد عادتى ايچون كتاب وسنتده براصل شرعى بولنمديغى مسلم دكلدر. نصلكه امام الحفاظ « ابوالفضل بن حجر » دن بومسئله صورلديغنده شوصورتله جواب ويرمشدر : واقعا قرون ثلاثه اصحابندن بوبابده برنقل يوقدر . فقط مولد اجتماعى محاسنى مشتمل برعادت اولوب ضدى مفاسددن اجتناب اولنمق شرطيله « بدعت حسنه » اولديغنده شبهه يوقدر . نيجه مولدك استناد ايتديكى اصل شرعى،صوم عاشورادركه بخارى ومسلمك صحيحلرنده متفقاً تخريجلرينه كوره رسول اكرم افندمز مدينهٔ منوره‌يه هجرت بيوردقلرنده قوم يهودى يوم عاشوراده اوروج طوتمار كورديلر . بوصومك سببنى سؤال بيوردقلرنده « عشر محرم جناب حقك فرعونى غرق وبنى اسرائيله نجات بخش ايتديكى مبارك بركوندر. حضرت موسى بوكونى شكراً لله صائم اولورلردى » ديملرى اوزرينه « بز موسايه اتباعه سزدن احقز » بيورديلر واصحابنه اوكونى اوروج طوتملرينى امر ايتديلركه صكره بواوروج صوم رمضان ايله نسخ بيورلمشدر .

ينه ابن حجر ديبوركه : بوصوم عاشورادن مستفاد اولان حكم ، اسداء نعمت ودفع نقمت اوزرينه شكراً لله تعالى ايشله‌نيلن افعالك مشروعيتيدر . جناب حقه شكر ايسه سجود ، صيام ، صدقه ، تلاوت كبى انواع عبادت ايله حاصل اولور . عجبا نبى آخرالزمانك شرف قدومندن بيوك برنعمت تصور اولنه‌بيلورمى ؟

ابن حجر ، مولدك يوم عاشورايه مطابقت تامه‌سنى تأمين ايچون مولد نبى احتفالنك شهر ربيع الاولك اون ايكنجى كونى اجراسنى توصيه ايديور . سنه‌نك ايام سائره‌سنه تشميلنه كلنجه بوبابده (وفيه مافيه) ديور . برده مولد اجتماعلرنده يالكز تلاوت قرآن ، اطعام،صدقه، مدايح نبويه‌يه‌دائر انشاد كبى كنديسندن شكر الهى مستفاد اولان شيلره قصر ايديلوب قادينلرك ارككلرله آچيق صاچيق مجتمعاً اوطورملرندن ، آلات موسيقيه ايله غناء باطله كبى اساساً حرام اولان ويا مكروه بولنان شيلردن اجتناب ايدلمسنى توصيه ايديور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سيوطى ينه « حسن المقصد » نده ديبوركه : حضرت پيغمبرك بعدالنبوة عقيقه‌لرنى اعاده بيورملرى‌ده بو بحثده نم خاطرلاديغم اصل شرعيدر . شويله‌كه : بيهقينك انس بن مالكدن تخريجنه كوره جدالنبى عبدالمطلب حضرتلرى محترم حفيدينك ولادتنك يدنجى كونى عقيقه اوله‌رق قربان كسمشلردى، عقيقه اعاده‌سى جارى دكل ايكن رسالتمأب افندمز ايكنجى دفعه اوله‌رق عقيقه‌لرنى كسديلر. بواعاده جناب حقك حبيب اديبنى رحمةً للعالمين اوله‌رق بعث وارسالنه قارشو اظهار شكردن بشقه نه‌يه حمل اولنه‌بيلور؟ بناءً عليه نبى اشفع واشفق افندمزك شرف قدومنه قارشو اطعام طعام ، اظهار مسرات كبى وجوه قربات ايله اظهار شكر ايتمك امت اوزرينه مستحبدر .

امام القراء شمس‌الدين جزرى (عرف التعريف بالمولد الشريف) نامنده‌كى اثر مرغوبنده ديبوركه : ابو لهب ، موتندن صكره رؤياده كوريلوب حالندن صورلديغنده جواباً « حالم نه اوله‌جق طبيعى جهنمده‌يم . يالكز هرهفته بازار ايرته‌سى كيجه‌لرى شو ايكى پارمغمك اوجندن من طرف الله مقدر اولان شيئى أميورم ، بوصورتله برآز خفيفليورم . بوده ولادت محمديه‌يى جاريه‌م « ثويبه » بكا تبشير ايتديكنده آنى آزاد ايتمكلكم ثويبه‌نك‌ده اول حضرتى ارضاع ايتمسى بركتيدر » ديمشدى » ذمى حقنده بر سورۀ مستقله نازل اولان ابو لهبك عذابى مولد محمدى‌يه فرحلنمسندن طولايى خفيفلرسه برمؤمن موحدك سرور وشادمانى اظهارى، وسيلۀ رحمت اولمسنده شبهه ايديلورمى ؟

شمس‌الدين دمشق « موردالصادى فى مولدالهادى » نامنده‌كى مولد شريف رساله‌سنده بوبابده شو بيتلرى انشاد ايتمشدر :

اذا كان هذا كافرا جاء ذمه وتبت يداه فى الجحيم مخلدا
اتى انه فى يوم الاثنين دائما يخفف عنه للسرور باحمدا
فما الظن بالعبد الذى كان عمره باحمد مسرورا ومات موحدا

مولد اجتماعنك استناد ايتديكى اصول سابقه‌يى سيوطى مرحوم ذكر ايتدكدن صكره‌شونى‌ده علاوه ايديبوركه : كرچه بواجتماعلر قرون ثلاثه‌ده جارى دكل ايدى . لكن آنك محدثى ملوك اسلاميه‌دن عادل ، عالم بر ذات اولمسى وآنكله جناب حقه تقرب قصد ايتمسى ، صكره بومجالس ومجامعده عصرينك علماوفقهاسى بلا انكار بولنمسى، خصوصيله ابن دحيه كبى بيوك بر حافظ ومحدثك رضا كوسترمسى ، حتى بوبابده بر كتاب‌ده يازمسى بونك بين المسلمين برفعل مستحسن اولديغنه دلالت ايدر .

محمد كامل

اسكيدن منقبۀ مولد قرائتى ناصيل اجرا ايديليردى ؟

سليم ثالثك مولد شريف قرائتى رسمنه كماليله رعايتكار اولديغى، حتى مولد وسائر قنديل كيجه‌لرنده جوامع شريفه مناره‌لرنده قنديل ياقيلماسى مشاراليهك اراده‌سيله باشلاديغى ، احمد اول دورنده بو رسم بهينه برطاقم علاوه‌لر يابيلوب محمود ثانينك امريله مولد قنديلنده مناره‌لردن باشقه اولرك قاپيسنده‌ده تنويرات اجراسنه باشلانيلديغى (عطا) تاريخنده محرردر .

ينه او تاريخده يازيلديغى وجهله (مولد آلايى) ربيع الاولك اون ايكنجى كونى اجرا ايديلير ومنقبۀ مولد سعادت ، سلطان احمد جامع شريفنده اوقونوردى .

بو رسم كزين ، بوكون ترك ونسيان ايديلمش بر طاقم تشريفات ايله ايفا اولونوردى .

اوتشريفاتك صورت اجراسنى عطا تاريخندن بروجه آتى عيناً نقل ايديبورز .

(سلطان احمد جامع شريفنده صدرين محترمين وموالى ومدرسين على مراتبهم صاغ طرفدن منبر شريف نهايتنه

وصفه كنارينه محفل همايونه طوغرى قعود ايدرلر . و وزراى عظام محرابك صول طرفنه وضع اولنان سجاده‌لره اوطوررلر . وآلت طرفنه يكيچرى اغاسى ودفتردار افندى وتوقيعى ودفترامينى وكتخدا بك ورئيس افندى . وشقين افنديلرك آلت طرفنه ميرعلم وقپوجى باشى آغالر وسپاه وسلحدار وبلوكات اربعه آغالرى، جبه‌جى وطوبجى وعربه‌جى باشى وسپاه وسلحداركاتبى وكتخدالرى وبوندن صوكرا حرمين مفتش ومحاسبه‌جيسى وخلفا وكيسه‌دارلرى اوطوررلر .

يكيچرى آغاسى سلاملقدن كلدكده صدر اعظم حضرتلرينه تمنا ايدوب قعود ايدروااردوى همايون طشره‌ده ايكن يكيچرى آغاسى محلنه سكبان باشى آغا قعود ايدر. وزغرجى وسكصونجى باشى وطورناجى ومحضر آغا وبوستانجيلر اوطه باشيسى ويكيچرى يازيجيلرى منبر قپوسى اوكندن كرسى‌يه طوغرى ويكيچرى نفراتى جامع شريفك درت اورطه ديركلرندن ديركدن ديركه قياما ديزيلورلر. اردوى همايون طشره‌ده ايكن محضر آغا وباش چاوش منبر قپوسى يانده قياما طوررلر. وبوستانجيلر اوطه‌باشيسى ويكيچرى يازيجيلرى منبر قپوسى اوكندن كرسى‌يه طوغرى ديزيلورلر .

قپوجى باشيلر باشلرينه سليمى و موسمه كوره اركان كورك يا فراجه كير وديوان بساطلو اسبلر ايله باب همايونه بالورود ذات حضرت پادشاهى‌يى سراى همايوندن آلوب آلاى ايله جامع شريفه كتوره‌رك برمعتاد يكيچرى آغاسى وقپوجى باشى آغالر سلاملادقدن صكره يرلرينه كاوب اوطوررلر .

بلوكات اربعه آغالرى بعض اوانده مأموريتله طشره‌ده بولندقلرى حسبيله طى اولنمش وجامع شريفده قعود ايده‌جك رجال محلى ضيق اولوب باخصوص قپوجى باشيلره محل قالمديغنه بناءً يوز سكسان ايكيده واقع سفر همايون عودتندنبرى بورسمدن سپاه وسلحدار كتخدا وكاتبلرى عفو اولنمشدر .

شيخ الاسلام افندى تشريف بيوردقدن صكره صدر اعظم حضرتلرى قلاتى وبرمقتضاى موسم اركان كورك يافراجه وديوان بساطلواسبله وتذكره‌جى ومكتوبى افنديلر بجوزه واركان كورك يافراجه وكمررختلواسبلريله وچاوشان ديوان همايون واغايان بجوزه وفراجه‌لرايله سراى آصفيدن آلاى ايله جامع شريفه كلدكلرنده حاضر بالمجلس اولنلرك جمله‌سى صدراعظمه قيام وصفه صره‌سنده اولان علماى عظامك اورته‌سندن مروروطرفينه سلام ويره‌رك محرابك اوكنه وضع اولنان سجاده‌لرينه قعود بيوررلر . رئيس الكتاب افندى وچاوش باشى آغا صدراعظم حضرتلرينك مقابله‌لرنده محفل همايون طرفنه مقدمجه وضع اولنان سجاده‌لره اوطوررلر .

تذكره‌جى ومكتوبى افنديلر كرسى طرفنده محفل همايون آلتنده اوطوررلر . بو اثناده تشريفاتى افندى وخليفه وكيسه‌دار تشريفات بجوزه وموسمه كوره كورك يا فراجه‌لر ايله بخوردانلر كتوروب برنى پيشكاه آصفى‌يه وبرنى شيخ الاسلام حضرتلرينك اوكلرينه وبرنى وزرادن موجود بولنان ذواتك اوكنه قيوب ختامنده مذكور بخوردانلرى ينه بونلر قالديررلر .

نقيب افنديلرك سيادتى شجره ايله مثبت اولمق جهتيله قرائت اولنه‌جق منقبۀ جليله جد عالئ بزركوارلرينك ولادت باهرالسعادت عليه‌لرنى مبشر وبوايسه بويله بر كونده نقيب الاشراف بولنانلره فوق العاده حرمت بيورلمق لزومنى مشعر وبوحالده نقيب اشرافك بورسم مجلس ملائك انيسده جمله‌يه تقدمنى متضمن اولوب حالبوكه بوكا اتخاذ اولنان رسوم تشريفات سلطنت سنيه مساعد اولمديغندن وبوجهتله يوم مذكورده نقيب افنديلرك وكلاى دولت ومشيخت ذيلنده اقعاد اولنملرى ناروا اولديغندن بونلر حقنده شهرياران آل عثمانك ابرازينه همت بيورمقده اولدقلرى حرمت مخصوصه‌يه دال اولمق اوزره نقيب افنديلرك يوم مذكورده جامع شريفه ورودلرنده بر محفل مفروش ومستورده معززاً تنهاجه آرام ايتملرى لزومنى مولد شريف

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

رسمی بو صورت تعظیمیه ایله اجرایی قاعده اتخاذ بیورمش اولان (سلطان احمد خان اول) حضرتلری نقیب افندیلر حقنده دخی بو اصولی وضع واحداث بیورمش اولدقلرندن جامع شریف مذکورك صاغ جناحنده‌كی زاویه چادر پرده‌لریله تستیر ومزین دوشمه ایله تفریش اولنه‌رق نقیب الاشراف حضرتلرینك منقبهٔ جلیله‌نك ختامنه قدر اول محلده منفرداً آرام ایتملری قانونه ربط اولنمش . وبو قانون رعایت نمون الحالة هذه اولوجهله حسن اجرایه مرهوندر . اثنای قرائت منظومهٔ منیفه‌ده سامعینه توزیع اولنان شکر وشربتدن نقیب افندینك حصه‌سی مستقل طبله ایله اعطا وبخور وكلاب اکرامی دخی ایفا اولنمقده بولنمشدر . ختام مجلس عالیده كندی خدم وحشملریله یالكزجه خانه‌لرینه عودت ایدرلر .

محفل همایونه وصول شاهانه‌دن مقدم مؤذنلر محفلنده تلاوت اولنان سورهٔ فتح شریف تمامنده بالیمن والاقبال مواصلت ملوکانه وقوعیله قرارگاه شاهانه اولان محفل عالی‌یه وصول همایونی اعلاناً دریچهٔ قفس كشاد اولندقده عموماً حضار قیام وطوردقلری یرده تواضع تام ایدرك قد خمیدهٔ تعظیم واكرام اولدقلری حینده صدراعظم سجاده‌دن آشاغیده اجرای رسم زمینبوس ایتدكدن صكره قفس چورلدكده هركس یرلرینه اوطوررلر .

تشریفاتی افندی محفل همایون آلتنده مقابلهٔ حضرت آصفیده قیاماً فرمانه منتظر اولور . مؤذنلر محفلنده قرائت تمام اولدقده ابتدا آیاصوفیه شیخی ثانیاً سلطان احمد شیخی افندی كرسی‌یه عروج ووعظ ایدرك اینرلر . بو اثناده یازیجی افندی تعبیر اولنان دارالسعادة الشریفه آغاسی كاتبی افندی یدیله هر بررلرینه فراجه سمور كوركلر الباس وصره‌لر احسان اولنور .

تبردارانك اوقور ویازارلرندن منصوب دارالسعاده آغاسی كاتبی افندی اكر خواجكاندن ایسه مجوزه . و بر مقتضای موسم اركان سمور كورك یاخود فراجه الباس . دكل ایسه اوجاغنه مخصوص براطه وبنش اكتسا ایلر . بو اثناده هر برشیخ افندی كرسی‌یه چیقدقجه وزرای عظام وعلمای كرام وسائر حضار ذوی الاحترام حضراتنه تبرداران زلفیان اوچ دفعه شربت وبخور ویرر . شیخ افندیلر كرسیدن ایندكجه طرف صدارتدن تهیه اولنان عطیه چیقینلری تشریفاتی افندی یدیله قیونلرینه وضع اولنور .

بعده مولد خوان اول بر از قرائت ونزول ایلدكده ینه دارالسعادة الشریفه آغاسی كاتبی یدیله خلعت الباس اولندقدن صكره مولد خوان ثانی چقوب قرائت ایدرك (كلدی بر آق قوش قنادیله روان . آرقه‌می صغادی قوتله همان) بیتی اوقوندقده حضار بالجمله قیام ایتدكلری اثناده محفل همایون طرفنده پرده وراسنده توقیف ایدلمش اولان مژده‌جی باشی . امیر مكهٔ مكرمه شریف حضرتلرینك نامه‌سنی درحال تشریفاتی افندی دلالتیله صدر اعظم حضرتلرینك حضورینه كتوروب رسم دامن بوسی اجراسیله تسلیم ایدر. صدراعظم طرفندن اولنان اشارت موجبنجه رئیس الكتاب افندی مژده‌جی باشی‌یی بالاستصحاب حضور همایونه داخل اولدقده دارالسعاده آغاسی پرده‌نك یاننده استقبال ونامه‌یی اخذ وایجال ایله سلحدار آغا رفاقتیله بندینی كشاد وكیسه‌سندن اخراج ایدرك رئیس الكتاب افندی‌یه اعطا ایدر ورئیس افندی نامه‌یی حضور شاهانه‌ده قرائت ایلر. دارالسعاده آغالری حرمین محترمین خدمتی مأموریتی حائز اولدقلرینه مبنی ابتدا آغای مشارالیه سراسره دوخته سمور كورك الباس وبعده رئیس الكتاب افندی‌یه ومژده‌جی باشی‌یه خفتان اكسا اولنه‌رق محللرینه اعاده اولنورلر . رئیس الكتاب افندی خارجده قالمش اولان چاوشباشی آغا اینه برابر كلوب یرلرینه اوطوررلر.

بو اثناده ذات حضرت ملوكانه مدینهٔ منوره‌دن كلان خرمادن باش پیشكیر آغاسی یدیله صدراعظم حضرتلرینه سیم طبق ایله خرما اهدا بیورملریله تشریفاتی پیشرولكیله

خرمایی پیشگاه آصفی‌یه وضع وتمنا وعودت ایتدكدن صكره صدراعظم بر ایكی دانه‌سنی تناول وبر ایكی دانه‌سنی شیخ الاسلام افندی حضرتلرینه ویروب قصورینی توزیع ایچون تشریفاتی افندی‌یه اشارت وفرمان بیوره‌رق حسب الامر تشریفاتی افندی ابتدا وزرای عظام بعده صدرین محترمین ویكیچری آغاسی وموالی ومدرسین افندیلر نهایتنه ودفتردار وكتخدا بك ورئیس الكتاب وتوقیعی ودفتر امینی وشقین افندیلره وچاوشباشی آغایه برر دانه خرما اعطا ایدر وبوش طباغی قره‌قولاق بوستانی آغا ایله محفل همایونده اولان پیشكیر آغاسنه اعاده ایلر .

طرف جهانداریدن خرما كتورن پیشكیر آغاسنه جانب صدارتدن قره‌قولاق صدر عالی یدیله یوز آلتون ارسال اولنور. صدراعظم سفرده بولنورایسه نامه‌مذكور قائممقام پاشایه ویریله‌رك رسم مذكور آنلرك اشارتلریله اجرا ایدیلور . بو خلالده مولد خوان نزول ایلدكده خلعت وعطیه‌سی ویریله‌رك مولد خوان ثالث چیقدیغی كبی سلطان احمد جامع شریفی متولیسی صدراعظم حضرتلرینه وآیاصوفیه متولیسی شیخ الاسلام افندی حضرتلرینه واوقاف سائره متولیلری فراجه ودستار پریشانلریله وزرای عظام وعلما وخواجكان افندیلر ایله صره‌سیله اغواتك شكر طبله‌لرینی پیشكاهلرینه وضع ایدرلر. بونلری زغرجی باشی سكصونجی باشی طورناجی محضر آغا وسائر امرای اوجاق قالدیررلر . بو اثناده مولد خوان ثالث نزول وخلعت وصره‌سنی اخذ ایله موقع سروره مثول اوله‌رق دعا تمام اولدقده عودت ایدرلر. فقط صدراعظم وشیخ الاسلام و وزرا وصدرین ودفتردار ورئیس الكتاب وتوقیعی ودفتر امینی وشقین افندیلر ایله چاوشباشی وجبه‌جی وطوپجی وعربه‌جی باشی آغالر علی الترتیب جامع شریفك طیشاروسنده نردبان دیبنده مصلقلر اوكنده اسب سوار اوله‌رق سلام پادشاهی‌یه منتظر اولورلر .

ذات حضرت پادشاهی راكباً محفل همایوندن ظهور وسلام شاهانه‌لریله بندكانی تلطیف ومسرور بیوردقلرنده صدراعظم وشیخ الاسلام وسائرلری اسب سوار اوله‌رق رسم دامن بوس اجرا وآلقش اولندقدن صكره تشریف همایون وقوعبولور. بعده صدراعظم وشیخ الاسلام وسائره مراسم تودیعی ادا وقپو رجالیله باب آصفی‌یه عودت ایدرلر. بوندن صكره هركس بربرین سلاملایوب خانه‌لرینه عزیمت ایدرلر . بو كونده ذات شاهانه‌یی جامع شریفه عزیمت وعودتلرنده یكیچری آغاسی ایندیروب بیندیرر .

عطا تاریخی ـ طیار زاده عطابك

مدحت ربیعی بك مرحوم :

[شو مقاله ، بوندن ایكی سنه اول یازیلمش و اوقت معاونین تحریریه‌سندن بولوندیغم سبیل الرشاده كوندریلمش ایسه‌ده مجموعه‌یه یالكز زیرنده‌كی تاریخ درج ایدیلمشدی . مدحت مرحومك بر دفعه‌دها یادینه مدار اولمق اوزره بو دفعه محفله كچیردم .]

تجارت مكتبیله صنایع نفیسه‌دن مأذون وخارجیه نظارتی اوراق قلمی خلفالغندن متقاعد مدحت ربیعی بك ٣٣٧ محرمنك ١٧ و ٣٣٤ تشرین اولنك ٢٣ نجی چهارشنبه كیجه‌سی صباحه قارشی ارتحال ایتدی . جنازه‌سی قاكلیجه‌ده‌كی خانه‌سندن قالدیریلوب جوار حضرت خالدده تراب غفرانه تودیع قیلندی . رحمة الله علیه

مرحوم ، لیمان دائره‌سی محاسبه ممیزی رفعت افندینك مخدومی اولوب ١٢٩٥ سنهٔ هجریه‌سنده دوغمش ، ٩ حزیران سنه ٣١٤ ده خارجیه مكتوبی قلمنه دوامه باشلامش ، ٣٢٩ رمضاننده بالامتحان ١٢٠٠ غروش معاشله برنجی صنف كتابته ترفیع ، ١٠ مارت سنه ٣٣٢ تاریخنده‌كی تشكیلات صیراسنده اوراق عمومیه دوسیه مقیدلكنه تعیین ومعلولیتنه بناءً ١ مارت سنه ٣٣٣ ده ٤٠٠ غروش معاشله تقاعد ایدیلمشدی .

رسمی ترجمهٔ حالندن‌ده آكلاشیلاجغی اوزره محاسن فطریه وكمال عرفانی پك تقدیر ایدیلمه‌مش اولان مدحت ربیعی ایله بوندن اون بش سنه اول (رهنمای فیوضات)

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مکتبنده طانیشمشدم . معلملك طولاییسیله باشلایان آرقه‌داشلغمز ، توافق حسیات سببیله قارده شلك درجه‌سنی بولمشدی .

بالاخره اومکتب قاپانمش ، فقط بو عارضه ؛ مودت و اخوتمزی سکته‌دار ایده‌مه‌مشدی .

اعلان مشروطیتدن صوکرا مشترکاً بر رساله‌ٔ موقوته نشر ایله‌دیکمز کبی دیکر بر ایکی غزته‌نك‌ده خدمت تحریریه‌سنده برلشمشدك .

بو صیرالرده رفیقهٔ حیاتی متورماً وفات ایدەرك یاد حزینی ایله (فروزان) نامنده‌کی محصول عمرینی زوج حساسنه امانت براقشدی .

شو تحملفرسا فلاکت ؛ ذاتاً نحیف وتورمه غایت مستعد بولونان او وجودی فنا حالده صارصمش ، ورمك ایلك اثر تخریبی ، زواللی کنجك رئه‌لرندن بیاض مندیلنه خونین عکسلر یاپمشدی .

مع مافیه حفظ‌الصحه‌یه رعایتی و قیش موسملری بیروت ، مصر کبی ممالك حاره‌یه سیاحتی ، یاخود بر ایکی آی آطه‌لر مثللی مواقع معتدله‌ده اقامتی سایه‌سنده او مدهش مرضك سیری توقف ایدییور ، مدحت‌ربیی‌ده بو توقفدن بالاستفاده یازی‌وحك‌ایشلرینه چالیشه‌بیلیوردی . چونکه : کندیسی ازمیرده‌کی (آهنك) و طربزونده‌کی (اقبال) غزته‌لرینك استانبول مخابری بولوندیغی کبی صنایع نفیسه مکتبنك برنجی اولارق یه‌تیشدیردیکی ماهر برباقیر حکاکی اولدیغندن هر ایکی قلمی‌ده غایت ایی قوللانیردی .

لکن.. وقتا که بلا سبب ، یاخود لسببٍ من‌الاسباب حرب اخیرمشؤمه تیریشیلدی ، زواللی مدحتك احوال صحیه‌سی‌ده ده‌کیشدی. عافیت‌موقته‌سی انحطاطه باشلادی. زیرا : یوللر قاپانمش ، کندیسی‌ده بر بوجوق سنه مقدم تقاعده سوق ایدلمش اولدیغندن خارجده ، داخلده تبدیل هوایه کیده‌مه‌دی . هله خارجی دشمنلرك چناق قلعه بوغازینی طوتمالرینه مقابل داخلی دشمنلریمزك‌ده افراد

ملتدن هر برینك بوغازینی طوتاجق قدر احتکار حیدودلغنه قالقیشمالری ؛ بی چاره‌یی کافی درجه‌ده غدا ودوادن تدریجاً محروم براقدی .

نیته کیم بکا یازدیغی تذکره‌لرده او محرومیتك درجاتنی شو صورتله حکایه ایدییوردی .

« ... احوال صحیه‌می استفسار ایدییورسك ، کوندن کونه ضعفمك آرتدیغنی و بعضاً بر ایکی کون دوچار توقف اولوب بنی امیده دوشوردکدن صوکرا تکرار آشاغیلامغه باشلادیغنی حس ایدییوم . بولنه‌بیلن علاجلرله تدارکی ممکن اولان اغدیه‌یی شو زمانه کوره مسرفانه دینه‌جك درجه‌ده اخذ و استعمال ایله‌دیکم حالده ثمرهٔ حسنه یرینه نتیجهٔ معکوسه ایله قارشیلاشیورم . کیجه کوندوز یاتاقدن قالقمادیغم ، هیچ برقوت صرف ایتمدیکم حالده بکا ذره قدر زندکی بخش ایتمیور ... »

« الآن خسته و یاتاقده‌یم . ضعفم صوك درجه‌ده‌در. کچنده انژه‌کسیون ایچون باجاغمی آچدیغم زمان الم انکیز برحیرته دالدم . . طوربه ایچنده نمای شکل ووضعیتنی آلمش ایدی !..

خسته‌لغك ماهیتی حقنده آرای اطبا ایله بنم رأیم بر نقطه‌ده اجتماع واتفاق ایدییور : نقصانیٔ غدا فقدانیٔ دوا .. تعبیر معروفی ایله آچ وبی علاج قالمق ! . شو حالده بزم‌ده (جبهه آرقه‌سی شهداسی) زمره‌سنه التحاق ایتمه‌مز احتمالاتی آرتیور .

زمانك قیمتی ، وسائط نقلیه‌نك انتظامسزلغی ـ بلکه‌ده افتراق ابدی ایله نتیجه‌لنه‌جك اولان ـ شوحال بیماریده صیقجه‌صیقجه زیارتك تمنیسندن بنی منع ایدییور . مسببلره صدهزار لعنت ، سکاده بیکلرجه حرمت و مودت . »

ـــ ١١ شباط ٣٣٤ »

مرك حرمان‌ایله نتیجه‌لنن برخسته‌لق اثناسنده یازیلمش شو فقره‌لری اوقویوب‌ده وجدانی صیزلامایاجق برالسان بولوناجنی تصور اولو نابیلیرمی ؟ واقعا حساً وانسانیةً بولونمامق لازمکلیر . فقط مع‌الاسف ایچمزدن او حزین

سطرلری ـ مرکب یرینه کوز یاشی قوللانمق شرطیله ـ یازدیرتاجق درجه‌ده دشمن انسانیت شقیلرده ظهور ایتمش ، زواللی مدحت کبی بیکلرجه خسته‌لری فراش اضطراب ایچنده ایکیم ایکله‌تمشدی .

معلومدرکه : مهاجم بردشمنك تأمین غلبه‌سنه یاردیم ایدنلر ؛ مملکت افرادندن بیله‌اولسه‌لر وطن وملت خائنی تلقی اولونورلر .

عدوی صائله قارشی‌متین‌ومقاوم بولونمامی لازم کلن بنیه‌لری زبون ومغلوب دوشورن ارباب احتکارك حرکات ملعونانه‌سی ؛ کندیلرینك خائن‌ملت ، حتی دشمن‌بشریت صاییلمالری ایچین جرم کافی تشکیل ایتمه‌یه‌جکمیدر ؟

بن‌که (جنکیز وهلاکو مظالمی) عنوانلی‌رساله‌مده بوایکی غدارك‌مظالم‌بشریتسوزینی‌تشریح ایله‌یه‌رك کندیلرینی انسانیتك اك بویوك دشمنلرندن اولمق اوزره کوسترمشدم ومشهور ظالم (نه‌رون) بو حریفلرك حضور شقاوتنده حواری (سه‌ن پیه‌ر) کبی قالیر دیمشدم . شیمدی‌اقرار واعترافه مجبور اولویورم‌که جنکیز وهلاکو جنابلری ؛ بزم اشقیای احتکار ایله دولتلو ، سعادتلو حامیلرینك پیشکاه سامیلرنده پاپا حضرتلری کبی معصوم و لایخطی قالیور .

فی‌الواقع جنکیز و هلاکو خیثلری ؛ قان دوکمش ، جان وخانمان یاقمش ، مملکتلر ، کشورلر ییقمش ، حتی ایکنجیسی ، ساحهٔ‌نفوذی بغداد شهرینك داخلندن‌عبارت اولان خلافت اسلامیه‌یی زیروزبر ایتمشدی .

بونلر ایسه : ـ روم‌ایلی،اناطولی وعربستانك ـ حال خرابیسنی اشهاد ایده‌رك دیه بیلیرم‌که دوکدکلری قان ، یاقدقلری جان و خانمان ، ییقدقلری اقالیم وبلدان خصوصنده اوایکی ملعونك خونین وآتشین‌صولتلرینی‌بك سونوك واونلرك یاپمادیغنی‌یاپارق برایا ورعایی آچ‌وچیپلاق براقدیلر ، جهان شمول برنفوذمعنویسی بولونان خلافت اسلامیه‌یه قارشی بررقیب مدعی چیقماسنه بادی اولدیلر..

غالبا صدددن آیریلدم ، بحثه عودت ایده‌یم :

٣٣٤ مایسنك ٣١ نجی جمعه کونی ظهور ایدن فاج[...]
حریق‌هائلی ؛ طاش‌قصاب جوارنده ملا کورانی محله‌سند[...]
مهتر سوقاغنده کائن بولونان خانهٔ عاجزانه‌می وبو میاند[...]
اشیای سائره‌دن‌باشقه بیك جلددن فضله کتابمی یاقشدی [...]

یاندقدن بر ایکی کون صکره مدحتدن شویله بر[...]
قارت آلدم :

« . . فلاکتك عظمتی قارشیسنده بر جملهٔ تسلیت[...]
آمیز دکل ، تعدیل تأثره مدار اولابیله‌جك بر کله بولمقد[...]
عاجزم . آنجق شونی دیه‌بیلیرم‌که بورادەسنك بتون آلا[...]
مادیه ومعنویه‌که اشتراك ایده‌جك برقارده‌ش ایله بر والد[...]
بولوندیغنی اونوتما وامکان بولوربولماز همان بکا کل .مقتدر[...]
اولسه‌م بن‌سکا کلیردم، حال وموقعك تعدیلی اسبابنی باش[...]
باشه‌ویروب مذاکره ایدردك . فقط بوکامقتدر اولمادیغمی[...]
بیلیر ، قصوریمه باقمازسك قارده‌شم » .

اخوت وانسانیتپرورلکك درجه‌سنه دقت بویورولو[...]
یورمی ؟ مدحت ، بوقارتی یاتاقده اوطورامادیغی ایچین[...]
یاتدیغی یردن یازوب کونده‌رمشدی . هم عیادت ، هم د[...]
تشکرله برابر حسب‌حال ایچون قالقدم ، کیتدم . دوچا[...]
اولدیغم مصیبت اثناسنده امدادیمه قوشامامش اولدیغن[...]
سویله‌یه‌رك آجی آجی کوزیاشلری دوکدی وکوستردیک[...]
صمیمی مودته‌قارشی بن‌ده هونکور هونکور آغلاتدی[...]

صوکرا کتابلرندن بکا لزومی اولابیله‌جك قرق[...]
اللی‌قدریله یکرمی‌لیرالق اوراق‌نقدیه کتیرتوب کتابلر[...]
اهدا و پاره‌لری اقراض ایله‌دیکنی سویله‌دی . خسته‌ل[...]
مناسبتیله کندیسنك مصرفی زیاده اولدیغنی بیان ایده‌ر[...]
اوراق نقدیه‌یی کری ویردم . لکن اونلرك‌ده قبول[...]
مصرانه رجا ایتدی وایستر ایسته‌مز آلدیردی .

شو حرکت ، بجه خصائل عالیهٔ انسانیه‌نك منتها[...]
کمالی دیمکدی . چونکه : انك اوقعه‌سنی ایکی یوز اللی‌یه[...]
یومورطه‌نك دانه‌سنی درت ، بش غروشه آلنده مضع[...]
بولونان متورم برخسته‌نك غدا ودوا بهاسندن کسوب [...]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ر حریقزده‌یه اقراض صورتیله یاردیمه چالیشماسی (ویؤثرون علی انفسهم ولوکان‌بهم خصاصة) تجلیٔ فدا کاریسنی آندیریبوردی ، یعنی‌بنم کبی ریاتغین‌مهاجرینه قارشی انصاریلك وظیفه‌سنی درعهده ایتمشدی .

علوم ریاضیه متخصصلرندن وپك نابهنگام تقاعد ایدیلمش امرای عسکریه‌دن محب و قاشعارم بیکباشی احمدضیابك افندیدن ۲۳ تشرین اول سنه ۳۳٤ تاریخنده بر پوصله آلدم‌که مدحتك آغیرلاشمش اولدیغنه دائر دلسوز برخبری احتوا ایدییوردی .

کیدوب کورمه‌یه ، بلکه‌ده صوك دفعه اولمق اوزره کوروشمه‌یه قرار ویردم . وا اسفا که فرداسی چهارشنبه کونی او روح بلندك سمای مغفرته پروازایله‌مش اولدیغنی اوکره‌ندم .

پنجشنبه کونی ترامواپك مشئوم برسکته‌یه‌اوغراماسی ۹ واپورنی قاچیردیغی جهتله قاره‌دن بیسکه کیتمه‌یه ، اورادن‌ده صاندال ایله قاکلیجه‌یه کچمه‌یه مجبور اولدم . اسکله‌یه وصولمده نعش مدحتی حامل اولان استمبوطلك یاریم ساعت اول حرکت ایتمش اولدیغنی سویله‌دیلر .

أوینه کیتدم . هروقت مدحت ! دیبه سسله‌ندیکم او قاپینك اوکنده بودفعه بویوك خانمی کوره‌جکم دیمك اضطرارنده بولوندم واو مبارك قادینك تیتره‌ین اللرینی اوپرکن‌طوفان‌بکانك‌ضبطنه‌امکان بولامادم . هینچقیریقلرك توالیسی‌قدوت تکلم براقادیغندن بنم ایفا ایده‌جکم‌تعزیته مقابل او مادر متین ومحترم طرفندن نائل تسلیت اولدم .

او اثناده کلن برواپورله عودت وکوپری‌یه مواصلت ایتدمسه‌ده ایوب واپورینك بر بوچوق ساعت صوکرا حرکت ایله‌یه‌جك اولماسی ؛ بنی‌ینه صاندال ایله کیتمه‌ده مضطر براقدی وسوء طالع ؛ سوکیلی قارده‌شمك صوك خدمتنده‌بیله بولونمقدن بنی منع ایده‌رك مرمزارینه‌عقیب دفننده کونده‌ردی .

وکنا کندمانی جذیمه‌حقبة من الدهر حتی قیل لن یتصدعا
فلما تفرقنا کانی ومالکا لطول افتراق لم نبت لیلة معا

مرحوم حقنده‌کی تأثرات وتحسساتمك ایفاسی ایچین دکل ـ چونکه بوکا هیچ بر وقت مقتدر اولامایاجغم ـ سال ارتحالنك تثبیت وتوریخی املیله قارالادیغم تاریخ آتی‌یی شورایه علاوه ایدییورم . فقط لسان‌وجدانمدن :

تعدیل الم ایتمه‌دك ای شعر روانم
سن طور،یوروسون دمع دمادم جریانم

خطابنه مظهر اولویورم :

ختامه ایرمه‌یه‌جکمی فلاکتی وطنك
فغانی دینمه‌یه‌جکمی اومحترم آنانك
التهی اولمایه‌جقمی سزای مرحمتك
آجیقلی حال نزاری خرابه مملکتك
زواللینك کسیلوب دوغرانیرکن ابعادی
فنا پذیر اولویور الك کزیده اولادی
أولومده دشمن ایله متفقمی یاربی
که‌کچدی حدینی آرتیق حدود تخریبی
اجل مثالی عدو ، طورما صالدیروب یورویور
اوطرز صولتی طوتمش أولومده أولدوروبور
او صالدیریش سببیله نه قطعه‌لر کیتدی
او صالدیریش نه ده‌کرلی ذواتی محو ایتدی
او جمله‌دن بریسی ایشته قارده‌شم مدحت
که ایله‌دی اوده ترك حیات پر محنت
انیس قلبم ایدی ، آشنای روحمدی
مدار تسلیتم ، باعث فتوحمدی
صدیق صاف نهادمدی ، یار غارمدی
شریك حزن وسرورمدی ، غمکسارمدی
مآل لفظ وفا ، معنیٔ اخوتدی
نمونهٔ ملکیت ، کزیده خلقتدی
لسان شناس وادیب ونسیب صنعتدی
هنرده کامل ایدی ، صاحب فضیلتدی
دریغ او روح معالی جهاندن ایتدی افول
دریغ او فضل مجسم مزاره ایتدی دخول

ورم ، او حسلی وجودی دوشوردی بسترینه
أولومده آلدی نهایت کوتوردی مقبرینه
آقان دموع تأثرله چشم حسرتدن
التهی ایله او قبری نشانهٔ کلشن
تجلیات جماله ایدوب‌ده مظهر تام
مقام پاکنه ایله خطاب (بردوسلام)
چیقوب‌ده چار جهتدن بو ناله عکس ایتدی
خزان ایچنده ربیعی یازیق سونوب کیتدی
۱۳۳۷

طاهرالمولوی

محفل ادبی

لیلهٔ مولد حضرت رسالتپناهی

ای‌شب نوار مولد،ای صباح دائمی
مستنیر کدر بتون انوار واسحار جهان
اولمسه‌یدك جلوه‌کر آینهٔ امکانده‌سن
نور وظلمت تا ابد بالله قالیردی بی‌نشان

سعودالمولوی

غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی

مابعدی :

(اکر شهرت هوس داری اسیردام عزلت شو)
(کمدو پرواز دارد کوشه‌کیری نام عنقارا)

[شهرت آلمایه هوسك‌وارسه منزویلکی اختیار ایت . چونکه : عنقانك اسمنی اوچوران ؛ کندیسنك کوشه نشین اولماسیدر]

عنقا وعنقاء مغرب «معلوم‌الاسم ومجهول الجسم بر قوشك اسمیدر و اول قوشه فارسیده سیمرغ وسیرنك دخی دیرلر ـ قاموس ترجمه‌سی » .

عربلرك عنقا ، عجملرك‌سیمرغ دیدکلری بوموهوم قوشه بزده (زمرد عنقا) نامی ویرلمش و او نام ایله بر چوق ماصاللرده ذکر ایدلمشدر . عنقا قوشی ؛ غایت مستغنی وقاف‌طاغنده‌کی‌یوواسنده منزوی‌ایمش . بواعتبارایله

چوقیدر عنقای استغنایه اولسه آشیان
قلهٔ قاف قناعتدر کلاه مولوی

و : بنم طاهر پناهم آستان حضرت حقدر
صیغینمش قافه مستغنی ایکن عنقای استغنا

کبی بیتلرده (قاف)و (استغنا) کلمه‌لریله برلکده ذکراولونور...

شرق خیالاتی ؛ بوقوش حقنده تحف تحف افسانه‌لر... ابداع ایتمشدر . مثلا : فردوسی‌نك (شهنامه)سی... اوقونورسه کورولورکه : (رستم)ك باباسی (زال)... طوغدیغی‌وقت آق‌صاچلی‌ویوروشوق‌صورتلی‌اولدیغی‌ایچین... پدری (نریمان) قیزمش ، نوزادی کوتوروب بر طاغ... باشنه آتمش . او طاغك شاهقه‌سنده آشیانساز اولان... سیمرغ ؛ چوجوغی کوروب آجیمش . آلمش ، یوواسنه... کوتورمش ، یاورولریله برلکده بویوتمش ، چوجوق... لسان بشری یرینه قوش دیلی اوکره‌نمش . صوکرا سیمرغ... قانادندن اوچ تویی قوپاروب بوکا ویرمش ، باشی صیقیلنجه... اونلردن برینی یاقماسنی توصیه ایده‌رك باباسنك نزدینه... کونده‌رمش .

صاچنك رنکی و یوزینك بوروشقلغی طولاییسیله... (زال) یعنی (قوجه‌قاری) نامنی آلان بو چوجوق... ایرانده جهان پهلوانی اولمش . زور بازوسیله هر شیئی... غلبه چالارکن قاریسنك وضع حمل اثناسنده چکدیکی... اضطرابه چاره بولمقدن عاجز قالمش . نهایت سیمرغك... توصیه‌سی خاطرینه کلمش . تویلردن برینی یاقدیغی، کبی... سیمرغ ظهور ایتمش . (رستم دستانی) ی مخرج معلومدن... دکل ، آناسنك قارنندن چیقارمش . قاناديله مسح ایده‌رك... شکاف بطنی یاپیشدیرمش .

[نزدمده شهنامه بولونمادیغی ایچین حافظه‌دن یازییورم... یالان نقلنده یاکلیشم وارسه عفو بویورولسون] .

رستم ایله (اسفندیار)ك مشهور مبارزه‌سنده‌ده رستم ؛ برچوق... یرندن یارالانمش ، عادتا اسفندیارك زبون صولتی اولمش... او کیجه دیکر برتوی یاقیلوب سیمرغ چاغیرلمش وشو... حاله برچاره بولماسی رجا ایدلمش .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سیمرغ ، بر قاناد مسیله رستمك یارالرینه التیام بخش اولدقدن صوكرا قهرمان مخیلی آرقه سنه آلمش. (سیستان)دن چینه كوتورمش . چین دریاسی كنارنده كی بر آغاجدن بر دال كسدیروب چاتال بر اوق یاپدیرمش وبو اوقی اسفندیارك كوزلرینه آتماسی تنبیهیله رستمی ینه سیستانه كتیرمش . ایرته سی كون رستم او چاتال اوقله اسفندیاری كوزلرندن اوروب اولدورمش . كندیسنی ده ٤٠٠ یاشنده! اولدیغی حالده كابلده ـ قارده شی (شغاد)ك ترتیبیله قازیلمش ـ مستور بر قویویه دوشوب قورتولدقدن وشغادی آتدیغی اوقله هلاك ایله دكدن صوكرا اولمش .

فرید بك افندی استادیمز (آثار ادبیه تدقیقاتی درسلری) نده عنقایه دائر شویله بویوروبور :

« عنقا = موهوم بر قوش . عنقا لفظی ؛ بویونی اوزون معناسنه اولان (اعنق) كلمه سنك مؤنثیدر . چارپا جنسندن اولان حیوانلرك هم اركگنه ، هم دیشیسنه (دابه) دەنیلدیكی كبی بو قوشك ده اركگیله دیشیسنه عنقا دینیر . بوندن طولایی صفتی اولان (مغرب) كلمه سی تأنیث ایدیلمز...

.. عنقا حقنده بر چوق روایات واردر . بونلرك اك مشهوری نقل ایتدیكمز شوایكی روایتدر :

(اصحاب الرس) (*)ك بولوندقلری محلده (دمخ) اسمنده بر طاغ وارمش . بوطاغه آراصیرا رنكارنك تویلرله مزین ، یوزی انسان یوزینه شبیه ، بویونی غایت اوزون ، كندیسنده هر حیواندن بر علامت اولان بویوك بر قوش كلیر ، اورادەكی وحوش وطیوری آولایوب غربه طوغری اوچارمش . بوندن طولایی عربلر ، بو قوشه میمك ضمیله (عنقاء مغرب) دیمشلر .

بو قوش ، او حوالیده نەقدر حیوان وارسه برر برر آلوب كوتورمش . حیوان قالمایجه نوبت چوجقلره كلمش .

بونك اوزرینه اصحاب الرس ، پیغمبرلرینه شكایت ایتمشلر ، پیغمبرلرینك دعاسیله عنقانك هم كندیسی ، هم ده اعقاب و انسالی صاعقه ایله اهلاك ایدلمش .

ایكنجی روایته كوره كویا حضرت موسی (ع م) زماننده اوزه‌رنده هر قوشدن بر علامت اولمق اوزره دیشیلی اركگلی ایكی عنقا وارمش . بونلر بیت المقدس جوارنده كی وحوش وطیور ایله تغذی ایدرلرمش . موسی علیه السلامك ارتحالندن صوكرا (ارض نجد) ، حجوب وحوش وطیوردن باشقه چوجوقلری ده قالدیرمغه باشلامشلر . اهل نجد ؛ نبیلرینه شكایت ایتمشلر . نبیلری دعا ایتمش ، قوشلرده صاعقه ایله هلاك اولمش »

شهرت آلمق ایسته ینلرك انزوا ایتمه‌لری لزومنه دائر اولان فكرینی غنیٔ كشمیری ، دیكر برغزلنده ده :

نگردد شعرمن مشهور تاجان درتنم باشد
كه‌بعد ازمرك آهو نافه بیرون می‌دهد بورا

بیتیله‌ده تأیید ایدییوركه بیت محرر « بن ، حیاتده بولوندقجه شعرم مشهور اولمایه‌جقدر . نیته‌كیم آهو اولمه‌یجه مسك كوبكنك قوقوسی انتشار واشتهار ایله‌مز . » مآلنده‌در .

مابعدی وار

طاهر المولوی

بشكطاشده كائن حضرت یحیی افندی قدس سره دركاه شریفی پوست نشین شهیری بقیة السلف رجال اهل سنتدن شیخ حسن خیری افندی حضرتلرینك تاریخ ارتحالی :

حضرت خیری آگاهك روان اكملی
مظهر وصل النهیدر بوكاشك ایسته‌من
برصدای هاتفی آن وفاتنده دیدی
رحمة علیك ایها الشیخ الاعز

حفید وحدتی ١٣٣٨

سعود المولوی

(*) [رس]ك یمامه ده ، یاخود نجدده ، یاخود آذربایجانده بر وادی ، یاخود اوراده بر قویو اولدیغی ، دمخك ده ینه اوجوارده بر طاغ بولوندیغی (معجم البلدان) ده محرردر

محفل

مطبعهٔ عسكریه مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

اداره خانه‌سی : شهزاده باشنده (تعالی اسلام) جمعیتی مركز عمومیسی

مركز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت كتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ودرج اولونور

محفل

١٣٣٨

صاحبی ، مدیری ، محرری :

آبونه بدلی :

سنه‌لكی	١٠٠ غروش
آلتی آیلغی	٥٠ »
اوچ آیلغی	٢٥ »

یازانك شخصیتی دكل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر

كلن یازیلردن شایان قبول كورولنلر تاریخ سیراسیله درج اولونور .

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی ونشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ٦ ١٣٣٩ ربیع الاخرینه مخصوص نسخه فی ٧ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تعلیم وتعلم حقنده بر حدیث شریف ـ طاهر المولوی . امت اسلامیه‌نك دین اسلامی واحكام شرعیه‌یی كیفیت تلقیسی ـ اسكلیبلی محمد عاطف . غزالینك روح حقنده‌كی تلقیاتی ـ آقسكیلی احمد حمدی . غلبهٔ اخلاقیه ـ حسین شمی . خریستیان علماسنك قرآن كریم حقنده حسن شهادتی ـ علی رضا . محفل تاریخی : مشركین عربك مشهور پوتلری ـ طاهر المولوی . تیكوشلی مرحوم ـ خواجه زاده سعید . تاصیل آغلامایم ـ طیب حلمی . حسین هاشم بك مرحوم ـ . مستجابی زاده عصمت بك ـ سعود المولوی .
محفل فنی : علم هیئتك مبدأی ـ سعدی .
محفل ادبی : جاهلیه آثارندن برقاچ نمونه ـ فرید . ده‌وه ایله یاوروسی ، مهاجرلره معاونت لازم طاهر المولوی

ایتام اسلامه معاونت

مملكتمزده اوته‌دن بری یكانه برشفقت ومعرفت أوی بولونان دارالشفقه‌ده‌كی ایتام اسلامك اعاشه وتحصیللرینه مدار اولمق اوزره مكتوبلق كاغد وظرف طبع ایتدیریلمشدر . نورعثمانیه جامع شریفنك خنكار محفلنده‌كی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) مركزیله دارالشفقه‌ده یكرمیشر پاره بدل ایله صاتیلمقده اولان بوكاغد وظرفلرك اشترا واستعمالیله هم احتیاج مخابره‌یی تأمین ، هم ده بر امر خیره خدمت ایلمه‌لرینی قارئلریمزدن تمنی ایده‌رز .

ربع دائره‌نك صورت استعمالی — احمد ضیا . دینی درسلر — مؤلفی آقسه‌كیلی احمد حمدی
اسلام یولی — « اسكلیبلی محمد عاطف . اسلام چیغیری — اسكلیبلی محمد عاطف

بونافع اثرلر ، میدان انتشاره قونولمش وعموم كتابجیلرده صاتلمقده بولونمشدر . كرك ضیا بك افندینك ، كرك حمدی وعاطف افندیلرك قدرت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌كی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم كورمیورز . هر برینی مؤلفات جدیده مراقلیلرینه توصیه ایدرز .

آلتی آیلق آبونه‌لریمزك مدتی بونسخه ایله ختام بولدی . تجدید ایتمك ایسته ینلرك و آدره‌سی ده كیشمش اولانلرك اداره‌یه معلومات ویرمه‌لری مرجودر .

اعلان یاپدیرمق ایچین باب عالی جاده‌سنده‌كی (تركیه اعلانات عمومیه شركتی) نه مراجعت ایدیكز .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی :

تعلیم وتعلم حقنده بر حدیث شریف

کان علقمة بن سعید رضی الله عنه یقول خطب رسول الله صلی الله علیه وسلم ذات یوم فأثنی علی طوائف من المسلمین خیراً ثم قال ما بال أقوام لا یفقهون جیرانهم ولا یعلمونهم ولا یعظونهم ولا یأمرونهم ولا ینهونهم وما بال اقوام لا یتعلمون من جیرانهم ولا یتفقهون ولا یتعظون والله لیعلمن اقوام جیرانهم ویفقهونهم ویعظونهم ویامرونهم وینهونهم ولیتعلمن قوم من جیرانهم ویتفقهون ویتعظون أولاعاجلتهم العقوبة فی الدنیا ثم قرأ قوله تبارك وتعالی لعن الذین کفروا من بنی اسرائیل علی لسان داود وعیسی ابن مریم ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون . کانوا لایتناهون عن منکر فعلوه لبئس ما کانوا یفعلون ثم نزل صلی الله علیه وسلم . کشف الغمة ـ لعبد الوهاب الشعرانی

الله و رسوله اعلم مآلی :

« اصحاب کرامدن علقمة بن سعید رضی الله عنه دیرکه :

برکون رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم حضرتلری خطبه اوقودی ومسلمانلردن بعضی جماعتلر حقنده خیر ایله ثنا ایتدکدن صوکرا :

(نه‌دن بر طاقم کیمسه‌لر ؛ قومشولرینه فقه وعلم اوکره‌تمیورلر ، اونلره وعظ ونصیحتده وامر معروف ایله نهی منکرده بولونمیورلر . نه‌دن برطاقم کیمسه‌لرده قومشولرندن علم وفقه اوکره‌نمیورلر ومتنصح اولمایورلر . الله حق ایچین عالم اولان قوملر ، قومشولرینه علم وفقه اوکره‌تسینلر ، وعظ ونصیحتده وامر معروف ایله نهی منکرده بولونسونلر . جاهل اولان قوملرده قومشولرندن تعلم ، تفقه ، تنصح ایله‌سینلر . یوقسه کندیلرینی دنیاده جزالاندیرمق صورتیله عقوبتلرینی تعجیل ایده‌رم .) بویوردی . علیه الصلوة والسلام افندیمز ؛ بعده (لعن الذین کفروا من بنی اسرائیل علی لسان داود وعیسی بن مریم ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون . کانوا لایتناهون عن منکر فعلوه لبئس ما کانوا یفعلون) آیتلرینی اوقویوب منبردن ایندی . »

★
★★

شو حدیث شریفك مآل منیفنه دقت ایدیلمشدر یا ؟ نبی حکیم علیه وآله اکمل الصلوة والتسلیم حضرتلری ؛ مسلمانلری (بیلن) و (بیلمه‌ین) دیه ایکی‌یه تقسیم ایدییور . صوکرا بیلنلرك ـ عائله واقرباسنه شویله طورسون ـ بیلمه‌ین قونویه ، قومشویه بیله علوم شرعیه واحکام دینیه اوکره‌تمه‌لرینی ، اوکبی غافل همسایه‌لره وعظ ونصیحتله کندیلرینه امر بالمعروف ونهی عن المنکرده بولونمالرینی توصیه بویورویور . بیلمه‌ینلرك‌ده بیلن قومشولرندن تعلم وتنصح ایله‌مه‌لری لزومنی خبر وریبور ، حتی بویله یاپمایانلری ، یعنی بیلدیکنی اوکره‌تمه‌ین وبیلمه‌دیکنی اوکره‌نمه‌ینلری عقوبت ایده‌جکنی بیلدیرییور . مقامه پك مناسب اولمق اوزره ده (لعن الذین کفروا الخ) آیتلرینی قرائت بویورویور .

بو آیتلر ؛ سورهٔ مائدهٔ آیات جلیله‌سندن اولوب الله اعلم « بنی اسرائیلدن کافر اولانلره داود وعیسی بن مریم علیهما السلام لساندن لعنت ایدیلدی ، شو لعنت‌ده اونلرك عصیان وتجاوزندن ایلری کلدی . بونلر ؛ ایشله‌دکلری افعال سیئه‌دن بربرلرینی نهی ایتمزلردی ، عدم نهیلری طولاییسیله‌ده نه‌فنا برحرکتده بولونورلردی » مآلنده‌در .

او حالده آیتلرده‌کی وعیده وحدیث شریفده‌کی تهدیده اوغرامق ایسته‌مزسه‌کز ای بیلنلر ! بیلمه‌ینلره اوکره‌تیکز ، سزده ای بیلمه‌ینلر ! بیلمه‌دکلریکزی صوروب اوکره‌نیکز .

طاهر المولوی

امت اسلامیه‌نك حضرت محمد علیه السلامدن دین اسلامی واحکام شرعیه‌یی کیفیت تلقیسی

امت اسلامیه ، پیغمبرمز حضرت محمد علیه السلامدن دین اسلام وشرع شریفی ایکی طرز اوزره اخذ وتلقی ایتمشلردر .

برنجی طرز : دلائل شرعیه‌نك ظواهر وصراحتندن ، ایکنجیسی‌ده دلالتندن اخذ وتلقی ایدلمك صورتیله واقع اولمشدر .

اساساً دین اسلام وشرع شریف ، پیغمبر افندمزدن یا متواتر ویا غیر متواتر اوله‌رق نقل اولنمق صورتیله امت محمدیه‌یه واصل اولمشدر .

متواتراً نقل اولنان اساسات اسلامیه‌ده یا لفظاً ویا معناً متواتر اوله‌رق نقل اولنه‌کلمشدر . قرآن عظیم الشان ایله برنبذه احادیث شریفه ، لفظاً متواتر اوله‌رق امت محمده واصل اولان یکانه اصول اسلامیه‌در ، جناب اللهك وحدانیتی ، ملائکه‌نك موجودیتی وقرآنك ، پیغمبرك ، بعث بعد الموتك حقیتی کبی اصول اسلامیه ایله طهارت ، صلات ، زکات ، صوم ، حج ، بیوع ، نکاح وغزواته عائد احکام شرعیه‌دن فرق اسلامیه آره‌سنده اختلاف اولنمیان پك چوق احکام‌ده معناً متواتر اوله‌رق امت محمده واصل اولان ارکان و احکام اسلامیه‌در .

غیر متواتر اوله‌رق امت محمده واصل اولان اصول اسلامیه بروجه آتی اوچ درجه‌یه انقسام ایتمشدر .

(١) صحابهٔ کرامدن لا اقل اوچ ودها زیاده ذواتك حضرت پیغمبردن روایت ایلدیکی معلوم اولان احادیث شریفه‌در . احادیثك چوغی بوقبیلدن اولدیغی کبی احکام فقهیه‌نك چوغی ده بوقسم احادیث شریفه اوزرینه بنا قلنمشدر .

(٢) حفاظ وکبرای محدثین طرفندن صحیح ویا حسن اولدیغنه حکم اولنان احادیث شریفه‌در .

احادیث پیغمبریدن بو ایکی قسمی بین الامة مقبول ومعتبر اولدیغندن موجبیله عمل اولنمق واجبدر .

(٣) کبرای محدثین ایله حفاظدن بعضیلرینك قبول وبعضیلرینك رد ایلدیکی اخباردر . بوقسم خبرلردن شواهده مستند ویا کبرای اهل علمدن اکثریسنك قولنه موافق ویا عقل سلیم وصریحه مطابق اولانلر ایله عمل اولنمق واجب اولور .

پیغمبر علیه السلامدن شرع شریفی طرز تلقینك ایکنجیسی‌ده دلالةً اولورکه بوده صحابهٔ کرامدن قدرت استنباطیه‌یه مالك اولانلر رسول اکرم افندمزك قول ویا فعلندن احکام شرعیه استنباط ایتمکله وقوعه کلیر . فی الحقیقه مشار الیهم حضراتی ، بیان اولنان طرز ایله استنباط احکام ایلدکدنصکره (فلان شی واجب ، فلان جائز وفلان حرامدر) دیه سائر افراد امته بیلدیرلردی . تابعین کرامده صحابهٔ عظامك بیان ایلدکلری طرز اوزره احکام شرعیه‌یی تلقی ایدرلردی . تبع تابعین دورنده ایسه کبرای امت طرفندن متسلسلا نقل اولنه‌کلن صحابهٔ کرامك فتاوا وقضایالری تدوین ایدیله‌رك امردین تحکیم اولنوردی .

قران کریم ایله اقوال وافعال پیغمبریدن استنباط احکام ایلین صحابهٔ کرامدن اکا برمجتهدین عمر ، علی ، ابن مسعود ، ابن عباس رضی الله عنهم حضراتیدر . حضرت عمر تحدث ایله‌ین وقایع وامور حقنده کبرای امتله مشاوره وحقیقت حال انکشاف ایدنجه‌یه قدر بوبابده عریض وعمیق بحث ومناظره ایدییوردی . آنك ایچوندرکه مشار الیه حضرتلرینك اکثر قضایا وفتاواسی شرق وغربده بتون امت اسلامیه یاننده واجب الاتباع اولمشدر .

مجتهدین اربعهٔ مشار الیهمدن باشقه صحابهٔ کرام حضراتندن استنباط احکام ایله‌ین ـ دها پك چوق ذوات کرام وار ایدی ایسه‌ده اوبرلرینك درجه‌سنه واصل اوله‌مزلردی ، وحتی دلائله تقابل واخبار ایله تعارض ایله‌دیکی تقدیرده آنلرك قوللری نادراً معتبر طوتولوردی .

ابن عمر ، عائشه ، زیدبن ثابت رضی الله عنهم حضراتی ایکنجی درجه‌ده‌کی مجتهدین کرامدندر .

استنباط احکام ایله‌ین اکا بر تابعینه کلنجه : مدینه‌ده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ابن مسیب ، مکه‌ده عطاء بن ابی رباح ، کوفه‌ده ابراهیم ، شریح ، شعبی ، بصره‌ده حسن بصری رضی الله عنهم حضراتیدر .

مشارالیهم حضراتی صحابهٔ کرامك بیان بیوردقلری طرز اوزره احکام شرعیه‌یی ضبط وحفظ ایلدکدن باشقه قران کریم ایله اقوال وافعال پیغمبریدن فعلاً استنباط احکام ایدرلردی . ایشته بیان اولنان طریقلر ایله امت محمد، احکام شرعیه‌یی حضرت پیغمبردن تلقی ایتمشلردر . شوقدرکه مذکور طریقلردن بری دیکرندن مغنی اولمدیغی ایچون هر ایکی طریقك تطابق وتوافق ایلدیکی وحملهٔ علم ایله جمهور روانك اجماع واتفاق ایتدیکی شیلری اخذ وتلقی ایتمك امت اسلامیه‌نك احسن شعائرندندر .

اسکلیلی
محمد عاطف

غزالی
نك
روح حقنده‌کی تلقیاتی
- ٢ -

غزالی تسویه و نفخك معنالرینی ایضاح ایتدکدن صکره حقیقت روحی شوصورتله تعریف وتصویر ایدیور: روح ، صویك قابنه حلولی کبی بدنه حلول ایتمش برجسم دکلدر ؛ علمك عالمده، قارالغك قارا برشیده حلولی کبی قلب ویا دماغه حلول ایتمش عرض ده دکلدر . بلکه بر جوهردر ؛ [برجوهر معنوی و الٓهی‌در .] زیرا روح ، هم کندینی ؛ هم‌ده خالقنی بیلیور ؛ معقولاتی ادراك ایدیور ؛ عرض ایسه بوصفتلرله متصف اوله‌ماز. بونکله برابر روحه عرض دیدیکمز تقدیرده ؛ علم وادراك کبی روح ایله قائم اولان صفتلرده عرض اولدیغندن ؛ عرضك عرض ایله قیامی لازم کلیر، که بوده جائز دکلدر. روح عرض اولمادیغی کبی جسم ده دکلدر . زیرا جسم قابل تقسیم در ؛ روح ایسه بویله دکلدر . روح قابل تقسیم اولسه‌یدی ، اونك برجزئنك برشیئی بیلمسی ، دیکر جزئنك عینی شیئی بیلمه‌مسی وبناءً علیه حالت واحده‌ده هم عالم ، هم جاهل اولمسی ایجاب ایدردی . محل واحده‌ده ایکی ضدك اجتماعی فکری ایسه ، افکار متناقضه‌دندر . بناءً علیه روحك واحد اولدیغی اتفاق عقلا ایله ثابت اولیور. بوایسه جزء لایتجزی، یعنی غیرمنقسم برجوهردر. چونکه روح حقنده جزء کلمه‌سنی استعمال لایق دکلدر. زیرا جزء، کله اضافت دیمکدر ؛ حال بوکه روح بحثنده نه‌کل وار ، نه‌ده جزء واردر . اکر بوتون موجوداتی ویاخود انسانك باعث قواسی اولان بالجمله اسبابی نظر دقته آلیر ایسه‌ك روح ، بونلرك هیئت مجموعه‌سنده بر « واحد » در ؛ یعنی بو اسبابدن بریدر .

روحك غیرقابل تقسیم اولدیغی ثابت اولونجه ایکی حالتدن بری ایله متصف اوله‌جغی شبهه‌سزدر: متحیز اولمق غیر متحیز اولمق . روح متحیز دکلدر . چونکه متحیز قابل تقسیم‌در ؛ حالبوکه بسیط حقیقینك قابل تقسیم اولمسی ادلهٔ هندسیه و عقلیه ایله باطل و مردوددر . بناءً علیه روح ، بنفسه قائم ، غیر متحیز بر جوهر بسیط‌در .

روح بدنده داخل اولمدیغی کبی ، بدندن خارج‌ده دکلدر. نه بدنه متصل‌در، نه‌ده بدندن منفصل‌در. چونکه اتصال وانفصال کیفیتلری جسمیت وتحیزله صحیح اولور ؛ حالبوکه روحك جسم اولمسی منتفی‌در . جماداتك نه‌عالم ، نه‌ده‌جاهل اولامایشی کبی روح‌ده بوصفتلرله متصف اولاماز . چونکه علم و جهل صفتلرینك برشیئه اضافه ایدیله بیلمسی ایچون اوشیئك ذی‌حیات اولمسی لازم‌در. حیات آرادن چیقنجه اوشیء ، علم ویا جهل ایله متصف اولاماز . بونك کبی بر شی‌دن جسمیت منتفی اولونجه اوشی ، اتصال وانفصال ، دخول و خروج ایله متصف‌ده اوله‌ماز .

روح ؛ جهتدن ، برمحله حلول ایتمکدن ، اجسامه بتیشمکدن ، جهتله مقید اولمقدن‌ده منزهدر . زیرا بوتون بونلر اجسامك صفات و اعراضی‌درلر . روح ایسه نه جسم‌در ، نه‌ده جسمده بر عرض‌در . بلکه بونلرك هپسندن مقدس‌در .

روح ، لامکان ولازمان‌در ؛ فقط بوندن جناب حقه مشابهتی اونق ، صفاتده جناب حق ایله برلشمش بولونمق لازم کلمز . چونکه بر شیئك دیکرندن تمیزی ، یالکز مکان وزمان ایله حاصل دکلدر . بلکه مکان ، زمان ، حد وحقیقت ایله حاصلدر . مکان ایله تمیز ، ایکی مکانده بولنان ایکی جسم کبی، زمان ایله تمیزده برجوهرده، مختلف زمانلرده ایکی درلو قارالغك وجودی کبی‌در. حد وحقیقت ایله تمیز ؛ رنك ، لذت ، صغوقلق ، ییشلق کبی مختلف اعراضك بر محلده وجسم واحدده وقوعی کبی . چونکه بو اعراض ایچون زمان و مکان بردر . شوقدرکه بونلر حدود وحقایقله مختلف الذات اولان معنالردر . رنکك لذتدن فرقی ، ذاتیتی ایله‌در ؛ مکان وزمان قیدیله دکلدر. ناصلکه علمك اراده وقدرتدن تمیزی‌ده بویله‌در . ذاتیله حقایق مختلفه‌یه مالك اعراضك بر محلده تصوری جائز اولنجه ذاتیله مختلف حقایقه مالك اولان اشیانك‌ده مکانه احتیاج کوروله‌دن تصوری اولوبتله ثابتدر. [یعنی ایکی شیئك لامکان اولمق خصوصنده یکدیکرینه مشابهتی عینی شیلرك بربرلرندن تمیزینه مانع دکللردر . بناءً علیه لا مکان ولا زمان اولمسندن طولایی روحك عین حق اولمسی لازم کلمز . رنکك لذتدن فرقی ناصل مکان وزمان ایله اولمایوب ماهیت و ذاتیتلری اعتباریله اولیورسه ، حق ووجود مطلق ایله روحك تمیزلری‌ده ذاتیتلری اعتباریله‌در ؛ بر طرفدن علنیت ، دیکر طرفدن تمیز اثبات اولنیور ، که پك مهم‌در.]

امام غزالی بو مسئله‌یی دها زیاده ایضاح ایچون مثال آتی‌یه‌ده مراجعت ایدیور : « انسان حی‌در ، قادردر ، ایشیدیر ، کورور ، سویلر ، جناب حق‌ده بویله‌در . دیدیکمز زمان ، بوسوزده شبهه یوقکه تشبیه یوقدر . انسانی الله‌ه بکزتمش اولمایز ، چونکه بونلردن هیچ بریسی « اخص اوصاف الٓهیه » دن دکلدر . بونلر ناصل دکلسه ، مکاندن ، جهتدن منزه وبری اولمق‌ده اخص اوصاف الٓهیه‌دن دکلدر . اخص اوصاف الٓهیه آنجق « قیومیت » صفتی‌در ، یعنی جناب حق بذاته قائم‌در ؛ ماسوی الله ایسه ذات حق ایله قائم وموجوددر. بذاته قائم اولمق، جناب حقه مخصوص اوصاف الٓهیه‌دندر. باشقه‌سنده بولونماز . حتی اشیا ایچون ذاتیت مخصوصه‌لری اعتباریله عدمدن باشقه برشی یوقدر . اشیایه وجود ، عاریت طریقیله باشقه‌سندن کلیور . ذاتی وغیر مستعار اوله‌رق وجود ، آنجق جناب حقه مخصوص‌در .

غزالینك بوراده بوقدر ایضاحات ویرمه‌سنك سببی ؛ حلول واتحاده قائل اولدیغی آکلاشیلمامق ایچوندر .

غزالی دها صکره دیورکه : روح انسانی ، جناب حقدن جزء دکلدر . « من روحی » دی‌یه کندیسنه مضاف قیلماسندن بو معنا آکلاشیلمامليدر . بوراده‌کی - یعنی روح ایله جناب حق آراسنده‌کی - نسبت ، بر نسبت معنویه‌درکه ، شو صورتله تمثیل اولنه‌بیلیر: کونشك ضیاسی بر دیواره عکس ایدنجه او دیوار بالطبع ضیادار اولور . شیمدی کونش نطقه کلوب‌ده « بن دیواره ضیامدن بر پارچه‌سنی ویردم » دیسه ، بوندن شبهه یوقکه ، کونشك ضیاسندن بر جزءك انفکاك ایتدیکی ، کونشك تجزی قبول ایله‌دیکی ادعا اولنه‌ماز . جناب حقك ایشته : « ونفخت فیه من روحی » بیورمسیله‌ده ضیای شمسك دیوارده‌کی منوریته اولان نسبتی قبیلندن بر مناسبت آکلاشیلمق لازم کلیر ؛ یوقسه حلول وانقسام خاطره کله‌مز .

روحك جهتدن ، مکاندن منزه اولمسی ، جمیع اشیایه مطلع اولمق قابلیتنده بولونمسی‌ده اضافتله اختصاصنه برسبب دیکردر . . .

جناب امام « قل الروح من امر ربی » آیت کریمه‌سنده‌کی « عالم امر » ك نه‌دیمك اولدیغنی‌ده شو صورتله ایضاح ایدیور . « قابل تقدیر ومساحه اولان هر شیئه‌، که عالم اجسام وعوارض‌در ؛ عالم خلقدن دینیلیر . بوراده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

خلق ديمك ، يوقدن ايجاد واحداث معناسنه اولميوب تقدير معناسنه‌در . هر نه‌كه كميت وتقديره كلمز ، اوكا « امر ربانى‌در » دنيلير : ارواح بشر و ارواح ملائكه كبى . بو جنسدن اولان شيلره عالم امردن دنيلير . عالم امر ، حس وخيال‌دن ، جهت ومكاندن خارج اولان موجودات خارجيه‌دن‌در ؛ بويولده‌كى موجودات خارجيه‌دن كميت منتفى‌در ، مساحه وتقدير آلتنه كيره‌مزلر .

غزالى ديمك ايستيوركه ، آيت كريمه‌دن آكلاشلديغنه كوره روح ، قابل تقدير ومساحه اولميان ، حس وخيال ، جهت ومكان خاصه‌لرى خارجنده قالان موجودات خارجيه‌دن‌در . شبهه يوق كه بويله اولان برشيئك نه عرض ، نه‌ده معناى معروفنده جسم اوله‌مايه‌جغى وارستهٔ ايضاحدر . محسوساته مقابل اولان بو قبيل موجوداته معقولات نامى‌ده ويريله بيليرسه‌ده ، معقولاتك وجود خارجيلرى اولمامق‌ده جائز اولديغندن ، وجود خارجيلرى مستحقق اولان بو موجوداته امام غزالى معقولات نامنى ويرميور .

روحك مخلوق ويا غير مخلوق اولمسى :

غزالى بر اعتبار ايله روحه مخلوق ، ديكر بر اعتبار ايله غير مخلوق ديور . فقط روحك غير مخلوق اولمسندن قديم اولديغى معناسنى چيقارمق اثر جهالت اولديغنى سويليور ، ومقصدينى شو صورتله ايضاح ايديور : « روحه غير مخلوق ديمك ، تجزى وتقسيمى ، كميت ومساحه ايله تقديرى غير قابل ديمكدر . مخلوق ديمك‌ده ، قديم اولمايوب حادث معناسنه‌در . »

ديمك ايستيوركه : ارواح بشر ، نطفه‌ده استعداد قبول ظهور ايدنجه حادث اولمشدر ؛ ولوكه روحك نطفه‌ده‌كى استعداده تقدم وسبق ايدن وجودى اولسه بيله !... يعنى روح ، تظاهر وتشأن اعتباريله قديم دكل حادثدر . نصل كه آينه قارشيسنده بولنان برشيئك صورتنك آينه‌ده حادث اولمسى‌ده آينه‌ده جلا وپارلاقلق اولدقدن صكره‌در . اوصورتك جلايه تقدم وسبق ايدن بر وجودى اولسه بيله اوراده حدوثى جلادن صكره‌در .

خلاصه : غزالى‌يه كوره روحك حادث اولمسى ، آنجق جسم ايله تعين ايتمسى اعتباريله‌در . عجبا بوندن ديكر بر اعتبار ايله روحك قديم اولديغى ، وحتى عين اللهدن باشقه برشى اولمديغى معناسى آكلاشيلمازمى ؟ . چونكه « من روحى . من امر ربى » نظم جليللرينى غزالينك صورت ايضاحى كوستريوركه : روح ، جناب حقدن آيرلمش واوندن باشقه اولان بر جزء دكلدر . [آره‌ده‌كى نسبت ، نسبت معنويه دكلى ايدى يا ؟] دها صكره غزالينك تمثيلات وتشبيهاتى‌ده كوستريركه : روح ، جسددن اول موجوددر ؛ قبل حدوث الابدان موجود اولان بو روح ، محل روحده استعداد حاصل اولونجه درحال تجلى وظهور ايديور . جناب امام بونى برده شو مثال ايله ايضاح ايتمك ايستيور : « غير مجلا بر معدن لوحه ، ياخود بر آينه تصور وبونك قارشيسنده بر « شئ » اولديغنى فرض ايده‌لم . صكره‌ده لوحه ويا آينه‌يه جلا ويرمه‌يه باشلايه‌لم ؛ لوحه وآينه تماماً جلالاندى ، يعنى قارشيسنده‌كى شيئك عكس ايتمسنه مساعد برحالت آلديمى ، همان اوشيئك صورتى لوحه وآينه‌ده نمايان اولور . شمدى لوحه‌ده نمايان اولان صورت بالطبع تقدير ومساحه ايله تعين اولنه‌ماز ؛ بونكله برابر قديمدرده دنيله‌مز . زيرا لوحه وآينه‌ده استعداد قبول يوق ايكن صورت معكوسه‌ده يوق ايدى . لوحه‌يه عكس ايدن شئ ، بواعتبار ايله شبهه يوق كه حادثدر . لكن لوحه وآينه صورت معكوسه‌نك سبب وجودى دكل ، بلكه سبب حدوثيدر ، سبب تظاهريدر . ايشته روحك‌ده تسويه‌دن ، يعنى نطفه‌ده استعداد قبول حاصل اولدقدن صكره‌كى شكل مخصوصى مخلوق ، يعنى زمان قيدى ايله مقيداً حادثدر . بونده شبهه ايديله‌مز .

لكن ، دقت اولونسون ، بوايضاحات روحك شكل حقيقيسنى آكلاتيورمى ؟. بوشكل حقيقى نه‌در؟. قبل الابدان موجودمى‌در ؟ موجود ايسه نه شكلده موجوددر؟. دكل ايسه مثال ايله تمثوله نه صورتله تطابق ايده‌جك ؟. ايشته بشريتك هيچ بروقت كنه وماهيتنه واصل اوله‌مديغى ، اك بيوك فيلسوفلرك بيله اظهار عجز ايله‌دكلرى ، روحك بوشكلى‌در . ياالكز محسوساتك دكل ، معقولاتك‌ده خارجنده قالان حقائق نهائيه‌دن برى‌ده روحك بوشكلى‌در . روحك صفحهٔ حقيقيه‌سنى علماً . فناً ، ويا تشبيهات وتمثيلات ايله ادراك ايتمك غير قابل امكان اولديغنى تسليم ايتمك‌ده ، هر حالده آيريجه بر ادراكدر . غزالينك ويرمش اولديغى بوتون تفصيلات وايضاحات ، هپ صورت معكوسه‌نك اطرافنده دونوب طولاشيور ؛ صورت حقيقيه ينه بر مجهوليت ايچنده قاليور .

روحك صورت حقيقيه‌سنى كشف ايله آكلامق ممكن اولديغنى انكار ايده‌مه‌يز ، ودى‌يه بيليرزكه : روح آنجق بو طريق ايله آكلاشيله بيلير . باشقه صورتله ، يعنى علم وتجربه ايله ، بونى آكلامق غير قابل‌در . احتمال كه غزالى‌ده كندى كشفى ، قوهٔ قدسيه‌سى ايله روح حقنده بشريت ايچون بيلنمه‌سى ممكن اولان معلومات نهائيه‌يه واصل اولمش‌در . بويله اولمسه‌يدى ، حقيقت روحى ـ آكلامق استعدادنده اولانلره بيلديره‌جكنى ـ كتابنده وعد ايتمزدى . فقط بزه آكلاتمق ايچون مطلقا محسوسات ايله تشبيه وتمثيل ايده‌جكى جهتله آنجق بوقدر آكلاته‌بيله‌جكى‌ده وارستهٔ بيان‌در . چونكه معقولاتك‌ده خارجنده قالان برشئ محسوسات ايله آكلاته‌بيلمك بالطبع اك مشكل برشى‌در . باخصوص بونك يانه‌برده احتياطه رعايت ايتمك مسئله‌سى انضمام ايدرسه !...

آقسه‌كيلى احمد حمدى

غلبهٔ اخلاقيه

جناب رسالتمآب صلى الله عليه وسلم افندمز ؛ فضائل اخلاقى اكمال ايچين حق جل وعلى حضرتلرى طرفندن انسانلره كوندرلمشدر . دين اسلامك اك زياده اهميت ويرديكى وكمال اهتمام و اعتنا ايله توصيه ايلديكى اموردن برى‌ده

تهذيب اخلاق قضيه‌سيدر . حضرت رسول الله هركسدن زياده حسن اخلاق ايله متصف ومتخلق ايدى . امتى‌ده كوزل خويلر وسجيه‌لر ايله تميه وتربيه ايتمك وبوصورتله كمالات انسانيه‌نك مراتب قصواسنه ايصال ايلمك اخص آمالى ايدى .

عصر سعادتنده بو آرزوسنه بحق موفق اولدى . مذهب و مشربجه ، اخلاق وعاداتجه ، فكر وتربيه‌جه پك متباين و متشتت اولارق ياشايان قبائل مختلفهٔ عربى آز زمان ايچنده اعتقاد وحدانيت الٓهيه و مكارم اخلاق محمديه سنجاغى آلتنده طوپلايه بيلمك معجزه‌سنى ابراز وشرفنى احراز ايلدى . دين مبين اسلامك مدت قليله ظرفنده بتون دنيايه نشر ضياى حقيقت ايلمسى ايشته بو سايه‌ده ايدى . جناب احمدك تلقين وتبليغ بيورديغى تربيهٔ اسلاميه و متانت اخلاقيه قارشيسنده ، رداءت ولوثيات ايچنده يوزمكده اولان قيصر وكسرى دولت ومدنيتلرى ثبات ومقاومت كوستره‌مديلر .

حضرت محمد صلى الله عليه وسلمك ولادت جليله‌لرى ، اكاسره‌نك قصور وايوانى صارصديغى كبى بعثت ورسالت سنيه‌لرى دخى قياصره‌نك اديان واوثانى ييقدى وقيردى . چونكه خلوق ونجيب ملتلرك سفها و اخلاقسزلره غلبه ايتمسى امور مقدره وطبيعيه‌دن ايدى . قدرت ومكنتلرى بر زمان جهانى لرزه‌ناك ايدن ايران و بيزانس ايمپراطور لقلرينك ادامهٔ حياته موفق اولاميه‌رق ييقلوب كيتمه‌لرى دخى عين قاعدهٔ طبيعيه‌نك وعين سنت الٓهيه‌نك اجاباتندن ايدى .

سوء اخلاق وسوء اعتقاد بليه‌سى يوزندن برچوق اقوامك محو و هلاك اولدقلرينى و اخلاقى بوزولان ملتلرك نعمت و سعادتلرى مبدل نكبت وسفالت و نهايت پريشان و منقرض اولاجغنى قرآن عظيم الشان بزه كمال فصاحت و بلاغتله حكايه وبيان ايتمكده‌در . ملل اسلاميه طرفندن تربيهٔ اسلاميه و محاسن اخلاقيه محافظه ايدلديكى مدتجه قدرت و مدنيت اسلاميه‌نك تزايد وتعالى ايتديكى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

واخلاق اسلامه ضعف وخلل عارض اولدقجه دیار اقطار اسلامك تارمار ودوچار پریشانی وخرابی اولمقده بولندیغنی وقوعات تاریخیه بزه کوسترمکله صدق اخبار قرآنی‌یی اثبات ایدییور .

هزیمت عسکریه و سیاسیه‌یه کرفتار اولان ملتلرك احیای موجودیت ایتدکلری کورلمشدر . لکن هزیمت اخلاقیه‌یه دوچار اولان هیأت اجتماعیه‌نك ادامهٔ وجود ایده‌بیلدکلرینی تاریخ بشریت قید ایتمه‌مشدر. اخلاقسز وسفیه ملتلره یر یوزنده حیات وموجودیت یوقدر . عادت الٓهیه بو منوال اوزره جاریدر ، بو حکم ازلی‌یی کیم ده کیشدیره‌بیلیر ؟

دیمك‌که هرملتك مدار شوکت واساس مدنیتی اخلاق حسنه وسجایای عالیه قوتیله قائمدر . دیانتده ، سیاستده عدالتده ، حکومتده ، صنایعده ، زراعتده ، اقتصادده ، تجارتده، الحاصل مدنیتك هرشعبه‌سنده موفقیتك باشلیجه عامل وعلتی حسن اخلاقك کمال و متانتیدر .

ضابطهٔ اخلاقیه‌نك تأیید و تحکیمندن محروم اولان هر وجدان محکوم خسراندر . تاریخ بشریتده مهم انقلابلر وجوده کتیرن شخصیتلر ؛ متین ورصین اخلاق وسجیه سایه‌سنده موفق و مظفر اولمشلردر .

حرب عمومینك تخریب عمومیسی قارشیسنده انسانك لرزان اولماسی قابل دکلدر . بو حرب ، تخریب بلاد و افنای عباد ایتمکله قالمیه‌رق سقوط اخلاقی دخی ایلاد ایلمشدر . حربك نفوس و ثروت اعتباریله ایقاع ایتدیکی خسارات وضایعاتك تلافیسی مشکلدر . لکن اخلاق ومعنویاتجه وقوعبولان تخریباتی دها مخوف و مدهشدر.

بشرك کسب معلومات و تهذیب اخلاق صورتیله راه هدایته سوق ایدیله‌بیله‌جکی وبو اعتبار ایله مخلوقات سائره‌یه تفوق و رجحانی اولدیغی تنبیهات وتبلیغات الٓهیه ایله معلوم اولمسه حقیقةً طینت بشرده‌کی بو آلودکیٔ شر وفسادی مشاهده ایدن کیمسه‌نك خلقت ابوالبشرك حکمتی حقنده‌کی استفسار ملائکیه وهلهٔ اولی‌ده حق ویره‌جکی کلیر .

بو بادرهٔ عظماده خلقمزك اوغرادیغی ضرر معنوی پك بیوکدر . هر طرفدن پاطلاق ویروب طاشان لوثیات اجتماعیه و امراض اخلاقیه، ساحهٔ سرایتنی توسیع ایلکده مستکره و الیم بر منظره ارائه ایتمکده‌در . بو غثیان انکیز تعفناتك منابعی طیقانمایه‌جق وبوغیانی جریانلره سد چکیلمیه‌جك اولورسه وخامت وفجاعت عاقبت درکاردر . هرطرفه وهر طبقهٔ اجتماعیه‌یه سرایت ایدن و موجودیت باقیه‌مزی کمیرمکده اولان ایچکی وفحش کبی، قمار واسراف کبی اجتماعی و اقتصادی بلیه‌لردن ملتمزی حفظ و صیانت ایتمه‌نك چاره‌لری عجبا یوقمیدر ؟

تهلکه و مخاطره‌نك عظمتی تقدیر ایدن ، ناموس و اخلاقك قدرو قیمتنی بیلن ارباب دیانت وحمیت برلشوب امراض اخلاقیه ایله مجادله هیئتلری تشکیل ایده‌مزلرمی ؟

اکر بو ظلمات اخلاقیه ایچنده هر بری بر نور هدایت کبی لمعان ایدن پاك شخصیتلر ، تمیز ناصیه‌لر ؛ هر طرفی وهر محیطی استیلا ایتمکده اولان سیئات اخلاقیه سیلنه سد چکمزلر ایسه بو آفتك یاقین وقتده کندیلرینك دخی حریم اجتماعیلرینی تلویث ایده‌جکی محققدر .

بناءً علیه نسل مستقبلی قورتارمق لازمسه بوتون ارباب ایمان واذعانه بوکونکی اخلاق مسئله‌سی بر مسئلهٔ حیاتیه‌در .

فاتح درسعاملرندن
حسین شمسی

غربستانده علماسنك قرآن کریم حقنده حسن شهادتی

بوکون دنیانك شرقنده ، غربنده ادیانك تدقیقیله توغل ایدن عقلای ملل نظرنده کونش کبی میدانه چیقمشدر که دین مبین محمدی کافهٔ ادیانك اکمل واتمی ، حضرت محمد علیه السلام ده انبیانك خاتمیدر .

مرتبهٔ قصوای کماله واصل اولمش بر شیئك ذیل اختتامی ختام المسك ایله مختوم اولمق مقتضای حکمت اولدیغندندرکه دینمز خاتمهٔ ادیان ، پیغمبریمزده نبی آخرالزماندر . بوراده اصل یار واغیاره حیرت ویرن بر کیفیت کبری واردرکه اوده (الفضل ماشهدت به الاعداء) مؤداسنجه اوروپا اکابر علماسنك دین اسلام حقنده‌کی شهادتلریدر . ازجمله مستشرقین افرنجك کردنفراز سر آمدانی وخصوصا لسان عربك بیوك بر متخصص دقیقه‌دانی اولان دوقتور (موریس) که اخیراً فرانسه حکومتی طرفندن قرآن کریمك فرانسزجه‌یه نقل وترجمه‌سی کندیسنه حواله اولونمشدر .

بالجمله آیات بیناتی متواتر وحکم وتحدیسی قیامته قدر مستمر اولان کتاب الله حقنده شو یولده شهادتده بولنیور ودیورکه :

غیرمسلم برذات، قرآن کریمك صحت وانتظام عباره‌سنده وخارق العاده بر اوج ارفعده جلوه نما اولان فصاحت وبلاغت باهره‌سنده اشتباهه دوشمك اصلا جائز اوله‌ماز. بونی تسلیم ایتمین کیمسه خطا ایتمش اولاجنی کبی اونك خلوص نیتنده، حتی عقلنده شبهه ایدلسه سزادر . قرآنك شائبهٔ نقایصدن منزه اك بیوك صفت مادحه‌سی فصاحت وبلاغتیدر. کذلك قرآن جلیل الشانك اساساً حائز اولدیغی بلاغت ومعناسنده‌کی علویت اعتباریله سائر کتب سماویه اوزرینه فضل ورجحان کبی بر مزیت عظماسی دها واردرکه ایشته اونکله بوکون اوچیوز میلیون خلق مباهات ایتمکده‌در. حتی عنایت ازلیه‌نك انسانلره اتحاف ایتدیکی کتابلرك افضل واتمی قرآندر دیمکه حقمز واردر. ایشته او قرآن مبین ، بنی بشرك سعادتنی تأمین یولنده فلاسفهٔ یونانیه‌نك وصایاسندن دها خیرلی برچوق وصایای مؤثره‌یی محتویدر .

قرآنك صحائف جلیله‌سنده، یرلری، کوکلری برصنع بدیع اوزره تکوین وایجاد وکافهٔ اشیایی کماهو حقها خلق واتقان ایله حائز اولدیغی استعداد نسبتنده لازم کلان مراتبه اصعاد ایدن الله ذوالجلالك برچوق تحمید وتمجیدی مندمجدر .

قرآن جلیل الشان ، علما ایچون برانجمن دانش ، اهل لغت ایچون مهم بر قاموس ، لسانی اصلاح ایتمك ایسته‌ینلر ایچون برنحو مجموعه‌سی، شعر مراقلیلری ایچون بردیوان بدایع، انسانلرك سجیه وسلوکنی تهذیب ایچون کزیده برکتاب، وبالجمله امتلرك شرایع واطوارینی ارائه ایچون‌ده عمومی بر محیط معارف مثابه‌سنده‌در . الخ

مشهور آفاق اولان صیت عرفانی حقنده سوز سویله‌مکی عبث عد ایتدیکم انکلیز پروفسور وفیلسوف شهیری (قارلایل طوماس)ده پیغمبر اسلام علیه الصلاة والسلام افندمز حقنده شویله شهادتده بولنیور : شو عصرك آدملرندن اولوب مدنیت دعواسنده بولنان برکیمسه ایچون (دین اسلام بی‌اصل واساس و محمد علیه السلام ـ حاشا ـ حیله‌یولنه صاپمش مغفل ناسدر) یوللو برظنه ذاهب اولمق اك بیوك بی‌حیالقدر. بویله موجب خجالت اوله‌جق صورتده اشاعه ایدیلان بی‌ادبانه هذیانلره قارشی اعلان حرب ایتمك‌ده بزم ایچون وظیفه اولمش برحق آشنالقدر. اوپیغمبر صاحب کتابك تبلیغ وایفا بویوردیغی رسالت اون‌اوچ عصردنبری برشمع عالم آرا کبی میلیونلرجه خلقه طریق هدایتی ارائه ایله‌مکدر. او خلق‌که هروجهله بزه أمثال وکیفیت تکونده بزمله همحالدر . چونکه اونلری خلق ایدن‌ده بزم خالقمز اولان الله ذوالجلالدر . تعدادی دائرهٔ امکاندن خارج اولان شومیلیونلرجه خلقك اعتقاد ایتدکلری واو اعتقاد اوزره تا بتقدم اوله‌رق دار آخرته کیتدکلری نظر اعتباره آلنتجه اویله بر پیغمبرك رسالتنی کذب وخدعه‌یه حمل ایده‌جك عقلی باشنده برکیمسه تصور اولنورمی ؟ بکا کلنجه اصلا اویله بر رأی سخیفده بولنه‌مام !

اکر یالان دولان ، عباد الله عندنده بو رواجی بولور وبو مرتبه قرین قبول اولورسه او وقت بتون عالم احمق وابدال ، حیات ایسه مجرد سفه وضلال اولوب قالیر . بویله حیاتك‌ده اولماسندن اولماسی اولادر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ايواهلر اولسون ! بويله بر رسالت جليله حقنده حاصل اولان شبهه نه قدر كريه وبو شبهه‌يه دوشنلرك عقلى نه درجه ضعيفدر . حال بويله اولنجه علوم كونيه‌ده ترقى ايتمك ايسته‌ينلرك وجيبهٔ ذمتى حضرت محمد عليه‌السلامك رسالتنده شبهه ايدن هرزه كولرك هذيانلرينى هيچ بر وجهله اصغا ايتمه‌مكدر .

زيرا اونلر كفر نسلينك وفجور عصرينك دوللريدر . ايشته بو حال اونلرك خباثت قلب وفساد وجدانلرينه بدنلرى صاغ ايكن روحلرينك اولديكنه دلالت ايدر . احتمالكه بوندن دها كافرانه ولئيمانه بر رأيى كائنات بيله كورمه‌مشدر . الى آخره .

روسلرك اك بيوك فيلسوفى عد اولنان (تولستوى)ده شويله برشهادتده بولنيور :

نبى ذيشان حضرت محمدك هيئات اجتماعيه‌يه پك پارلاق خدمتلرده بولنان اصلاحات پرور اعاظمدن اولديغى حقيقةً شبهه‌دن وارسته بر كيفيتدر . محمد عليه‌السلام قوجه برامتك هيئت مجموعه‌سنى باشدن باشه نور هدايتله بزنمش بر شهراه حقه هدايت ، كذلك صلاح ووقارو تمكين واختيار كبى معالى‌يه ميل وانهماك حسلرينى تلقيح ايله مظهر عنايت قيلمشدر . ايشته كنديسنه حصهٔ مفخرت اوله‌رق بو شان وشرف كافيدر . الى آخره .

تدقيقات علميه انجمنلرى اعضاسندن
على رضا

محفل تاريخى :

مشركين عربك مشهور پوتلرى

مابعد :

ود : دومة‌الجندلده منصوب اولوب قضاعيلرك معبودى ايدى .

« ابن الكلبى ديركه : مالك بن حارثه‌يه ودى بكا ايچه آكلات ديدم . شو صورتله تعريف ايتدى :

ود ، غايت جسيم بر اركك هيكلى ايدى . ردا و ازار باغلانمش و بوينه قيليچله ياى آصيلمش اولديغى حالده تصوير ايديلمشدى . اوكنده اوجى باراقلى برحربه و ايچى اوق طولو بر تيركش واردى . . . . عمرو بن لحى ، بونى جده ساحلنده [*] بولوب قضاعيلردن (عوف بن عذره) اسمنده برينه ويرمش ، اوده يوردى اولان دومة‌الجندله كوتوروب پرستشه باشلامش وطوغان اوغلنى ايلك دفعه اولمق اوزره (عبدود) تسميه ايتمشدركه بوندن صوكرا عبدود اسمى بين‌العرب شيوع بولمشدر .

عبدود ، اوغلى (عامر الاجدار)ى بو پوتك سادنى ، يعنى خادمى تعيين ايتديكى جهتله سدانت ود ، عامر الاجدارك اولاد و احفادينه ميراث قالمشدر . خالد بن الوليد حضرتلرى ، امر پيغمبرى ايله ودك كسر وتخريبنه مأمور اولوب ايفاى وظيفه ايده‌جكى صيراده (بنوعبد ود) ايله (بنوعامر الاجدار) طرفندن ممانعته قالقيشيلمش ايسه‌ده (قطن بن شريح) ايله ـ دومة‌الجندل اميرى اكيدرك عمجه‌زاده‌سى ـ (حسان بن مصاد)ك قتلى اوزه‌رينه مدافعه‌دن واز كچيلمش ، ود دەنيلان پوت‌ده ييقيلوب پارچه پارچه ايديلمشدر . معجم البلدان ـ ياقوت حموى »

« سواع : غراب وزننده وسحاب وزننده لغتدر . نيته‌كه امام خليل (ولا تذرن وداً ولا سواعاً) آيت كريمه‌سنده فتحله قرائت ايله‌مشدر . و اول صنمك اسميدركه نوح على نبينا وعليه‌السلام زماننده بت‌پرستلر اكا پرستش ايدوب بعده طوفان سببيله تحت‌التراب مستور اولمشدى . بعد زمان ابليس عليه‌اللعنه خارجه اخراج وهذيل قبيله‌سنه تسويل ايله‌مكله مجدداً پرستش ايتديرمشدر . بهرسنه موسم ترتيب ايدوب آنى حج وزيارت ايدرلردى . ـ قاموس ترجمه‌سى »

[*] ود ايله برابر سواع ، يغوث ، يعوق ، نسر نامنده‌كى بوتلرك نوح عليه‌السلامك قومى طرفندن پرستش ايديلان عين اصنام اولوب عمرو بن لحى طرفندن جده ساحلنده وقوملر آلتنده بولونديغى حقنده‌كى روايت ؛ محتاج تأييددر .

(ياقوت حموى) ديوركه :

« سواع (ينبع) اراضيسندن اولوب (رهاط) دەنيلن موقعده منصوب وهذيل قبائلنجه معبود ايدى . عمرو بن لحى ، بونى‌ده اصنام سائره كبى جده ساحلنده بولمش وهذيل قبيله‌سندن (حارث بن تميم بن سعد بن هذيل) ه ويروب معبود اتخاذينى توصيه ايله‌مشدى »

بو صنم ، قادين شكلنده ايدى . هجرتك سكزنجى سنه‌سنده عمرو بن العاص ، امر پيغمبريله كيدوب سواعى قيردى وبتخانه‌سنى ييقدى .

(يغوث) و (يعوق) آرسلان وآت شكلنده ايكى پوت اولوب يغوث ، يمنده (اكمه) دەنيلن محلده ، يعوق‌ده (خيوان) نامنده‌كى موقعده منصوب ايدى . ايكيسنه‌ده يمن قبائلى پرستش ايده‌ردى .

(نسر) كركس ديدكلرى (كركس) شكلنده بر پوت ايدى .

« نسر : ذوالكلاع قبيله‌سنه مخصوص برصنم آديدركه ارض حميرده اولور ايدى . شارح ديركه : يغوث ديدكلرى صنم (مذحج) ويعوق (همدان) قبيله‌لرينك صنملرى ايدى ـ قاموس ترجمه‌سى »

« نسر : عمرو بن لحى‌نك بولديغى بش پوتك برى ايديكه (معدى كرب) اسمنده برينه ويرمش ، اوده (سبا) يه كوتوروب (بلخع) نامنده‌كى موقعه نصب ايله‌مشدى . (ذونواس) لقبلى حميرى حكمدارى ، تبعه‌سنى موسويته ادخال ايدنجه‌يه قدر حميريلر بوكا طاپينيرلردى . معجم البلدان ـ ياقوت حموى »

« لات : تانك تشديديله برصنم آديدر [*] (ابن عباس) و (عكرمه) و (مجاهد) و (ابن المعتمر) كبى برجماعت ، وجه مذكور اوزره تشديد ايله قرائت ايله‌ديلر . قال الله تعالى (افرأيتم اللات والعزى) الآية . ذكر اولنان لات (لت سويق) دن اسم فاعلدر [٠] جاهليتده بر كشى واردى كه دائما موسم حجده اول بتك يانده ياغله سويق كشكك ايدوب حجاجه اطعام ايدردى . بعده آنك اسميله اول بتى تسميه ايله‌ديلر . مترجم ديركه : اصل اول بت ، رجل مرقومك صورتيدركه محل مزبورده لت سويق ايدوب اطعام ايدردى . لات (ثقيف) قبيله‌سنك وعزى (غطفان) قبيله‌سنك بتلرى ايدى . بعده كثرت استعمال ايله تانى تخفيف اولندى . وبعض مفسرين عندنده (لوى) ماده‌سنك فعله‌در ، واوى الفه قلب اولنمشدى . اكا طواف ايتدكلرى باعث تسميه‌در . وعندالبعض اصلى (لاه) ايدى ، ها ايله‌كه آله ومعبود معناسنه‌در . هانى حذف اولندقدن صوكرا الله حقيقى عزشانه حضرتلرندن قصورينه بناءً علامت تأنيث اولان تاء الحاق ايدوب زعملرنجه وسيلهٔ قرب آلهى اولاجق صنم مزبوره اطلاق ايله‌ديلر . ياخود تاء ، هادن مبدله‌در وبعض اعلام ، قول اخيرى ترجيح ايله‌ديلر . پس لفظهٔ جلاله‌نك اشتقاقنه ذاهب اولانلره كوره اصلى (لاه) اولمق اوجحدر . زيرا عربلر ، صنملرينه (لاه) اطلاق ايله‌ديلركه معبود ديمكدر . احتجاب ، ياخود ارتفاع معناسندن ولو . ـ قاموس ترجمه‌سى »

« . . لات : ثقيف قبيله‌سنك پرستش ايتديكى برصنمك آديدر . دەنيلمشدركه : لات ، بر قايا ايدى . اوزرنده بنى ثقيفدن برى ، اوطوروب حجاجه ياغ وسوت صاتار ، عمرو بن لحى يادكارينه‌ده ـ اوراره كلدكجه ـ كشكك ياپاردى . وقتاكه بو آدام اولدى . عمرو بن لحى : ـ كشككجيمز اولمه‌دى ، شو قايانك ايچنه كيردى . ديه‌رك ثقيفلرى اوكا طاپمايه تشويق ايتدى وقايانك اوستنه بر بتخانه ياپديردى . ديرلركه : بو قايا ،

[*] لات : زمان جاهليتده ثقيف قبيله‌سنه مخصوص برصنم ايدى . عزى ايله برابر عربلر آراسنده پك معتبر ايدى . طائفده مربع‌الشكل برطاشك اوزرنده مؤسس و اوستنده برقبه موجود ايدى . جزيرة‌العربك هر طرفندن زيارتنه كيديليردى . اسلاميتك ظهورى اوزرينه صنم مزبور ، امر پيغمبرى ايله هدم واحراق ايديلمشدر ـ مدنيت اسلاميه تاريخى .

[٠] سويق : قاووت ديدكلرى اونى صو ايله قاريشديروب تاوه ايچنده حلوا كبى پيشوررلر ـ اخترى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بیاض ومربع برطاش اولوب اوزه‌رینه بر دارالصنم یاپیلمشدی . (*) بنی ثقیفك مسلمان اولماسی اوزه‌رینه بو صنمخانه‌نك ییقیلماسنه طرف پیغمبریدن امر ویریلدی . هدمنه مأمور اولانلردن بری‌ده (ابو سفیان بن حرب) ایدی . قایا ، الآن طائفده‌کی مسجد شریفك آلت طرفنده‌در .

(ابن حبیب) دیرکه : لات ، بنی ثقیفك معبودی اولوب طائفده بر قایا اوستنده ایدی . ثقفیلر ، لات بتخانه‌سنی کعبه‌یه تشبیه ایده‌رلر و زیارتنه کیدرلردی . بتخانه‌نك اوزه‌رنده کسوه‌سی اولدیغی کبی خادملری‌ده واردی‌که بو خدمه (ابوالعاص بن ابی یسار بن مالك بن ثقیف) عائله‌سی ایدی . نبی اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (ابوسفیان بن حرب) ایله (مغیرة بن شعبه) یی کونده‌روب لات بتخانه‌سنی ییقدیردی .

(ابوالمنذر) ده شو معلوماتی ویریرکه : لات ، طائفده اولوب (منات) دن صوکرا معبود اتخاذ ایدیلمشدر . بو ، مربع بر قایا ایدی . یاننده بر یهودی کشکك یاپاردی . بالآخره بوقایانك اوستنه بر بنا یاپدیلر وقریش ایله برابر بوتون عربلر اوکا طاپدیلر . (زیداللات) ، (تیم اللات) کبی اسملر ، بومناسبتله قونولدی . لات معبدی ، شیمدیکی طائف مسجدینك صول مناره‌سنك یرنده ایدی ـ معجم البلدان یاقوت حموی » .

لات پوتنه ، دها طوغروسی معبدینه (ربه) ده‌نیلدیکی و (ربه) نك سرای عظیم وخانهٔ کبیر معناسنه کلدیکی قاموس ترجمه‌سنده محرردر ، کذا (مذحج) قبیله‌سنك کعبه‌یه تقلیدا یاپمش وبعدالاسلام ییقمش اولدقلری معبدك‌ده (ربه) تسمیه ایدیلمش اولدیغی ینه قاموسده مندرجدر .

مابعدی وار

طاهر المولوی

علامهٔ شهیر استاد مرحوم

— تکوشلی ایچون —

افول مؤسفی قدرشناسان امتی قاره‌کونلر ایچنده بربانك سیاه بخت کبی داغدار ایدن استاد محترم ، شیخ الشیوخ تکوشلی خواجه یوسف ضیا افندینك ارتحالی کچن هفته بر ایکی غزته‌ده اوقویانلر اولمشدی .[۱] خلقك پك‌چوغی دیلنك اوجیله بر رحمتخوانلق وظیفه‌سنی مدرك اولدی ، اولمادی کچدی . آنکه‌برابر « موت العالم کموت العالم » سر وحقیقتندن مفهوم تام آله‌بیلن حضور قلب وفکر اربابی ؛ بلکه بیکلره بالغ اولان حمیت نسلی ، صاریقلی ، فسلی آراسنده جناب فاتحك قبر محتشمی ذیلنه طایانمش بر تابوت مهابت انکیزك اطرافنه قافله‌لرله قوشدیلر ، وجداً اشکبارکدر وتحسر اوله‌رق عصردیده برعالمك کرسیٔ علم وادبدن لحد ابده نقل ودفنی مراسمنه ایریشدیلر . اوتابوت‌که ؛ علوی وسماوی دیبالرله اورتوله‌رك نادیده بر وجودی سینه‌سنه آلمشدی ، اووجود محترمده مرحوم تکوشلی خواجه‌نك نعش مغفرت نقشی ایدی .

تکوشلی کیمدی ؟ تکوشلی ، نلثان عصرلق حیاتنی فی سبیل الله تدریس ایله امرار ومجاهدهٔ نفس ایله ، علوم عالیهٔ دینیه‌نك غورینه نفوذ صورتیله مسلکنده تفردوتمایز ایدن برشخصیت نجیبه ، متبحر برترك عالمی ایدی .

قیصه‌جه یازیلان ترجمهٔ حالیله خواص امت نزدنده پك معروف اولان بوذات سماحتسمات ، علوم عالیه والٰهیه‌ده زمانمزك (استاذالکل) ی اطلاقنه شایان وبتخصیص فقه شریفك اصول وفروعنده واصل سر منزل متحیزان ومتخصصان ایدی . علمای مدققینك امامی ومعاصرین فضلانك علم احترامی ایدی . کمال اصلیدن فضله رەقلامه ، فکردن زیاده جوالیت قلم وکلامه قیمت ویره‌ن زمان ؛

[۱] مقاله ، کچن آی نسخه‌سنه‌قونولمق اوزره کونده‌ریلمشدی ، فقط ورودی کجیکدیکی جهتله بونسخه‌یه درج ایدیلدی .

تکوشلی‌یه وامثالنه دکرنجه رغبت وتقدیر انعطاف ایتدیرمدی ، ئەوت بو عیارده بولنان دهات ، بعضاً طلبه‌سی قدرده بین العوام اشتهار ایده‌مدیلر [۲] بونلر قلم اربابی ، نشر ادواتی اولمادیلر . چونکه اوچیغیری تا اصلندن التزام وکندیلری ایچون اختیار ایتمش دکلدیلر . بناءً علیه بو جهابذك مطبوعات زمانجه شایع شهرتلری کمال ذاتیلری مرتبه‌سنده جلوه‌کر اوله‌مامشدر . فقط نقوشدن فضله نفوسه نکران اولان امت ، باشی صاریقلی صنف ایله ؛ عمامهٔ فضیلتی آل فسی آلتنده کیزله‌ین طبقهٔ منوره‌دن برتك متفکر یوقدرکه تکوشلی مرحومی بیلمه‌سین و اونك ضیاع ابدیسندن محزون ومتأثر اولماسین . مرحومك نشر ایدلمش مؤلفاتی یوقدر . فقط کندیسنك رحلهٔ فیضندن تنور وتلمذ ایده‌رك کتابخانهٔ علم وعرفانمزه اولدقجه اثرلر ترك واتحاف ایلیه‌ن علما وفضلا چوقدر . مشهور قرناباطلی عمر حلمی ، مناسترلی اسماعیل حقی ، حیدر ، وطرنوه‌لی الحاج محمد ومحمود اسعد ، درس وکیل اسبق حاجی خالص افندی مرحوملر والیوم برحیات اولوب در سعادت وطشره‌ده شهر تشعار دهابرچوق افاضل ، استاذ محترمك مناقب فضل وکمالنی حاوی برر جانلی کتابدر . بنی‌بشره موهوب وفقط پك آزلرینه نصیب اولان فرط ذکا ، قوهٔ حافظه ، سرعت انتقال کبی خوارق متجلیه میاننده خواجه مرحومك خوشکو وشوخ مزاجلغی ، لطیفه پردازلغی ، نکته‌دانلغی بتون قابلیتلره رونق بخش اوله‌جق فطری برر جلوهٔ جمیله ایدی .

عصرنده‌کی اهل درسك کونلر ، آیلرله اوغراشه‌ق کشف ایده‌مدکلری خیلی مسائل غامضه‌یی لدی السؤال ساطع وبراق فکریله آیاق اوزری حل ایده‌رك ارتجالی جوابلر ویرمسی ؛ تکوشلینك الك مدعی رقیبلرینه قارشی فضل ورجحانی اعتراف ایتدیره‌ن مزایای مشهوره ومتواتره‌سندندر . مرحوم طبعاً حلیم وساکن اولدیغی قدر بحاث ، بعضاً‌ده متجلد بولنور ایدی . اوتوز آلتی سنه دوام ایدن حضور درسی مخاطب ومقررلکنده احکام دینی ، کتابك امرینه شائبهٔ تأویل وتبصبص قانقسزین تبلیغدن توقی ایتمه‌مشدی ! بیك اوچیو اون طقوزتاریخلرنده آرناؤدلق جهتنده اداره‌سزلکدن متولد کورولتیلر اثناسنده تکوشلینك برهیئت ناصحه ریاستیله اورالره کیتمسی دولته اردولرله کورولمسی زور ومشکل اولان خیرلی ایشلر کوردورمشدی . خواجه‌نك تواضعکار مشربی کندینه خصوصی برقیمت علاوه ایتمشدی . هر سویه‌ده انسانلرله کوروشور ، مخاطبنی کندینه درحال مجلوب قیلاردی . اونك حضور مونسنده بولونمق ایسته‌ین هر انسانده انسانلقدن باشقه شرط آرانماز واقتضا ایتمزدی .

خصیصهٔ خضوع وخشوعیله فاتح جامع شریفنك صول مقصوره‌سنده‌کی یرنی ابداً بوش براقه‌رق جنود علم واهل حالك شرفلی سنجاغنی حامل . ثانی بر دمدار وضعیله (تکوشلی خواجه) بو کره بومنزلهٔ فنادن درسخانهٔ عقبایه (وسیعود غریباً) حکمیله ارتحال ایتمشدر .

(رحمه الله رحمةً واسعة)

اسکوبلی خواجه‌زاده
سعید

[۲] کاشکی تیکوشلی کبی دهات ، اجابهٔ قلمله‌ده اشتغال ایده‌رك کندیلرینك عمان عرفان اولدیغنه دائر اخلاقه وثائق فضیلت براقمش اولایدیلر .

محفل

مرحومك روح روانی ایچین استدعای رحمت ، صلبی وعلمی اولاد واحفادینه تقدیم تعزیت ایدر وشو ساده ، لکن صمیمی قطعه ایله‌سال ارتحالی توریخ ایلرز :

ایتدی برعلامهٔ صاحب کمال
دهر فانیدن بقایه انتقال
بانك ماتمدر شو مصرع فوتنه
عازم اولدی خلده تیکوشلی بوسال

۱۳۳۹

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ناصيل آغلامايم ؟

بروسه، ياقينلرده (علم) ك اك محترم وشايان تقديس ايكى شخصيتى غيب ايتدى : مرحوم خواجه‌مز الياس افندى ايله مفتئ فاضل عمر كامل افندى ! . . .

(بويوك آدم) يتشـديرمكده پك ممسك اولان محيطمز ، اونلرى چكمك وآلمقده نه‌قدرطمعكاردر ؟! . دون ... دهادون، سنمز زاده‌لرى، حاجى‌مصطفى افنديلرى بزدن‌قوپاران اوقهارأل، بوكون‌ده بوايكى (بويوك‌انسان)ى كوتوروبور . . . . بزه ، اونلرك علم ، عرفان ، اخلاق وفضيلتلرى نامنه بوكونلك ، ئه‌وت : مع‌التأسف يالكز بوكونلك ، اسملرينى بيراقيور ! ! . . . .

ايكى كوجوك دقيقه‌ده ايكى بويوك (جهان‌فضيلت).. محو اولسـون ! . . . . ربم ! جلالكك بزه بونه قهار تجليسيدر ؟ ! . .

سنه‌لرك، عصرلرك كوفلى ياپراقلرنده ذاتاً (اولوم)دن باشقا نه‌واركه ؟ . . . بوتون كائنات ، اك كوچك‌ذره‌سنه قدر يان يانه ديزلمش بيكلرجه (أولوم) كلمه‌سندن تركب ايتمش بولونيور ! . بونى بيلمز ده‌كيلم . فقط ، زواللى مسلكم ، بوقيمتدار وجانمدن عزيز خسته . . . بوايكى حاذق دوقتوره پك‌زياده محتاج ايدى . او بونلرى غيب ايتمكله ، ايكى دوقتورينك ده‌كيل ، ايكى عضـوينك اكسيلديكنى كورمك بدبختلغنه معروض قاليور .

اونلر ، نه بويوك آدملر ايدى . پك چوق زمانلر ياشـادقلرى بروسـه‌ده ، بوقدر اولاد علم و عرفانلرى آراسـنده . . . بيكلرجه تشنكان محبتلرى بيننده هيچ كيمسه‌يى اينجتمه‌مشـلر ؛ اك اوفاغندن اك بويوكنه قدر هركسى ممنون ايتمشلردر . . .

بروسـه : . . . بو قوجه مملكتده ، اونلر ايچون اوفاجق برعدم خشنودى طاشيان برفرد بيله طانيمايورم. تدريس وتدرسلرى حقنده ، مع‌التأسف ، خصوصى هيچ برشئ سـويليه‌ميه‌جكم ، بن‌ده ، هركسله برابر : « اونلر ، بويوك خواجه . . بويوك مفتى ايديلر » دى‌يه‌جكم . ئه‌وت : بويوك خواجه . . . بونك معناسى حضورنده محاكمه‌م صـارصيليور : آرتق بر « كوچوك خواجه » بيله‌يتشـديرمه‌مكه يمين ايتمش اولان بو قوراق محيط ، ايكى « بويوك خواجه » غيب ايديور ؛ . . . دوشونيكز : ايكى بويوك خواجه . . اللى آلتمش سنه‌نك متمادى ئوزونتيلرى، آجيلق والملرندن صوكرا طوغمش ايكى ناصيهٔ ذى‌شرف ؟ . . . خلقتك بزه (انسان‌كامل) اوله‌رق احسان وهديه ايتديكى ايكى معظم شـخصيت ؛ ابدياً كوچويور ويزى ، بويله . . . بيراقيورلر ! ! . . برنرينه ده قورقنج بر (بوشـلق) ، آجى و بوغوجى برظلمت. . . وچوق آغير، كثيف برسيس چوكويور!. اى بوملتك ئوز اولادى ! سويله ! بونى كورن كوزلرم، ناصيل ناصيل آغلاماز ؟ ! . .

فاتح - بروسه‌لى

طيب حلمى

حسين هاشم بك مرحوم

مكتب حربيه باش كاتبلكندن تقاعد واخـيراً مدرسة‌الخطاطين معلملكنه تعيين ايديلمش اولان حسـين هاشم بك ده كچن آى ايچنده رحمت حقه انتقال ايتدى .

مرحوم ؛ يكى شهرده طوغمش ، ناجى مكتب ادبنده يه‌تيشمش ده‌كرلى بر وجود ايدى . صنايع‌نفيسه‌نك هپسنه‌ده انتسـابى واردى : خطاطدى ، شـاعردى ، رسامدى ، موسيقى شناسدى . فضيلت اخلاقيه‌سى ايسه بو مزيانك فوقنده بولونيوردى .

سيرت منوره‌سى كبى آق برصاقال ايله محاط اولان صورتى‌ده سه‌ويملى وشايان احترام ايدى .

جناب‌حق ، روح‌روانى مظهر غفران بويورسون .

طاهرالمولوى بكه :

محب قديممز شاعر فاضل - مستجابى زاده - عصمت بك مرحومك خبر وفاتى ٢٦ مايس ١٣٣٣ تاريخلى استانبول‌غزته‌لرنده بلكه مطالعه‌بيورمشسكزدر. اسبارته استيناف مدعئ‌عموميسى‌اولان عصمت بكك اوراده وفات ايتديكنى بر ايكى سطرلق برر فقره‌جق ايله - وقوعات روزمره ميانده - قارئينه اخبار ايتمشلردى. اوكونلرده صيقجه صيقجه ملاقات ايتمكده‌اولديغم مورخ محترم رفيق بك افندى - كه عصمت مرحومك شاكرد عرفانيدر - عصمت ايچون ترجمهٔ حال واديسـنده برمقاله يازيلرسـه هفته‌لك مجموعه‌لردن برينه درج ايتديره‌جكنى سويلمشلر، بويولده برقاچ سطر يازمامى آرزو ايلمشلرايدى عصمت‌كه شو عالمده واجب‌التكريم بيلديكم ذوات معدوده‌دن برى ايدى . روح پاكنه فاتحه اهدا ايتمك قبيلندن اوله‌رق بر ايكى صحيفه يازى يازمشيدم . حال بوكه اوصره‌لرده عصمت كبى پاك ونزيه مسلمانلرك دكل ، دين و ايماندن و بالطبع عقل و اذعاندن بى نصيب‌شارلاتانلرك‌تقدير و تبجيلى جهتنه كيدلديكندن‌مرحومك قبرپاكنى اولسون سنك تعريضدن وقايه ايتمك فكريله يازديغم يازيلرك نشرندن وقت‌مرهوننه انتظاراً صرف نظر ايتمشيدم . كچنده اوراق پريشـانم آراسنده اوچ سنه اول يازمش اولديغم او يازيلره تصادف ايتدم . محفل عرفانكزك‌انتشارى‌ايسه بنده‌كزجه انتظار ايتديكم وقت‌مرهونك حلولى ديمك اولمغله‌اوراق‌محرره‌يى حضورفضيلتكزه‌عرض‌واعلا ايلدم. عصمت‌بك‌مرحومك ذات‌عرفانپناهكزه بى نهايه‌حرمت ومحبتى‌واردى . نامنك، تماميله سزه عائد برمجموعهٔ فضيلتده‌ياد ايدلمسنى مرحومك ثمرهٔ حسن‌مظهريتى عد ايده‌جكم كبى زندكانئ روحانيسنه بر دليل بهين اوله‌رق تلقى ايديورم . اصل مقصد ايسه بر فاضل دلاكاه اولان مرحوم حقنده استجلاب‌رحمتدر. الباقى هوالله .

مستجابى زاده عصمت بك

اون اون بش سنه اول ميديللى قلعه‌سنده :

سرمدى برسترهٔ اجلال ايله سياى زار
چشم ادراكات انسانيدن ايتمش احتجاب
ايشته عقل پرغرورك زبدهٔ ادراكى شو :
خاكدن كلدك نهايت خاكه ايتدك انقلاب

قطعهٔ برجسته‌سيله ، دها اوللرى :

فغان كيم طائر اوج آشناى روحه اى عصمت
بوسفلى خاك محنت دامكاه شيون اولمشدر

كبى سـوزلرله دنيـا ديديلن شـونالشكاه زندكانيده‌كى مسـافرتندن پكده ممنون اولمـاديغنى وجدانى آشنالرينه احساس ايدن ابراهيم عصمت بك باليكسرليدر، برفاضل حقيقت آشنادر . « مستجابى‌زاده » لك عنوان خاندانيدر، يقين زمانلره قدر باليكسرده متعلقاتى موجود ايدى .

وقتيله نامق‌الحروفه يازديغى بر مكتوبده اسـنان عسكريه اربابندن اولديغى تلميح ايديشنه نظراً ١٢٨٥ تولدلى اولمسى ملحوظدر . برآره‌لق بيچاره (يازيجى) صفتيله خدمت عسكريه‌ده دخى بولنمشدر .

مرحوم مشاراليه‌كنج ايكن‌استانبوله‌كلش، باليكسرده كورديكى مقدمات علومى درسعادتده تعقيب ايده‌رك علوم عربيه‌يى على‌الاصـول تكميل وفارسى ايله فرانسزجه تحصيل ايتمشدر .

يكرمى سنه اول مكتب حقوقدن ، ترشيجى زاده نجم‌الدين ملا بك ايله بركونده على‌الاعلى‌مأذونيت رؤسى استحصال ايلمشدر . اواخر عمرنده ازميرده برنجى‌صنف وكلاى دعاويدن ايدى . ٣١٣ سنه‌سنده قرق سكزصحيفه اوله‌رق اون بش كونده بر نشر ايتديكى « مكتب » رسـاله‌سى قدرت علميه وادبيه‌سـنك قيمتدار دليليدر . ٣١٧ سنه‌سنده ايدى‌كه ، مملكتمزده اليوم شـارلاتانلق وشاقلاباناقله موقع ادبى‌تأمينى‌مسلك منفور ومستكرهنك ظهور وايجادى صره‌سنده متأثراً ارتحال ايلمش اولان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محب عزیز ومکرم ادیب دقائق شناس فائق رشاد بك افندی مرحوم [١] واسطه‌سیله عصمتله بینمزده بر معارفهٔ غیابیه حاصل اولمشیدی . مستجابی‌زاده اوزمان « ترقی » مجموعهٔ موقوته‌سنك سرمحرری ایدی . فقیر ، بر طاقم قارهلامه‌لریمی متصل اورساله‌یه ارسال ایدردم . مرحومده بونلری تصحیح وتنقیح ایله دائما نشر ایلردی که بو حرکت استادانه‌دن ـ سائر هوسکاران ادب کبی ـ بنده جداً مستفید اولدم . بوکون بش اون سطر یازه‌بیلمك امکانی ، اوزمان اثرلرمك تصحیح ونشر ایدلمسی کبی بر تشویق نوازشکارانه‌یه مظهریتمدن منبعثدر . الی قلم طوتان بر چوق نعمت شناسان ادبا قیمت ومزیت حاضره‌لرینی اوزمانلره مدیوندر صانیرم . بوحقیقتی انکاره تصدی، ایکرنج برکفران نعمت اولور.

عصمتله بروجه بالا معارفهٔ غیابیه‌مز اولدیغی و اسماً وموقعاً یکدیکرمزی طانیدیغمز حالده هرنه‌دنسه وجاهاً کوروشه‌مامشیدك . ٣١٨ سنه‌سنده زواللی شاعر همان بلا سبب دینیله‌جك بروسیلهٔ مزوره ایله وبش سنه قلعه بندلك جزاسیله میدیللی‌یه اجلا ایدلدی. برکون باب‌عالی جاده‌سنده تصادف ایتدیکم عصر کتبخانه‌سی ومصور ترقی رسالهٔ موقوته‌سی صاحبی کرقور افندی بکا بو حادثهٔ اجلایی‌حکایه ایدرکن کمال تأثرندن کوزلری یاشارمشدی. بکا کلنجه کندیسنه اوته‌دن بری برمجلوبیت معنویه حس ایتمکده اولدیغم عصمتك اغترابندن پك زیاده محزون وغمناك اولدم . عرفان مملکت نامنه حس ایتدیکم اسف عظیمده تأثرات روحانیه‌مه انضمام ایدییوردی .

اوصره‌لرده بر حسن تصادف اثری اوله‌رق اقربای کمترانه‌مدن بر ذات میدیللی‌ده بر مأموریته تعیین اولنمش ایدی . بوذاتدن مکتوب ایله عصمتی صوردم . حقنده ایجاب ایدن ایضاحاتی آلدیغمدن طوغریدن طوغری‌یه مشارالیه خطاباً بر احترامنامه یازدم کوندردم .

مابعدی‌وار ـ سعودالمولوی

[١] عصمتك ازمیرده نشر ایتدیکی « خیابان » مجموعه‌سنده رشاد بك مرحوم حقنده برمقالهٔ کمترانم واردر .

محفل فنی :

علم هیئتك مبدأی [مابعد]

قمر ، پارلاق بر ییلدیزك قربنده بولندیغی زمان بو حادثه قولایلقله مشاهده اولنور . بوحرکته (حرکت اصلیه) تسمیه اولندی .

انسانلر قمر حقنده‌کی مشاهده‌لرینی اتمام ایتدکدن صکره ییلدیزلره عطف نظر ایتمشلردر .

ییلدیزلریکدیکرینه نظراً عینی وضعیتی محافظه‌ایدرلر. قمرك حرکاتی کبی بوده قولایلقله مشاهده اولنور . فقط بر آز مرور زمان لازمدر . بوکا رغماً قرون اولی‌ده بو حال غیر قابل انکار بر حقیقت شکلنی اکتساب ایتمش ، چونکه او دورده هرکس سماوی بر قبه‌نك موجودیتیله اونك اوزرنده ییلدیزلرك تثبیت اولندیغنه قناعت حاصل ایتمشدی .

مصرلیلرجه بو قبه‌نك چلیکدن معمول و ییلدیزلرك کوندوز سونوب کیجه یانان قندیللردن عبارت اولدیغنه اعتقاد اولنوردی و هرقوم کندیسنه کوره برمطالعه درمیان ایدردی . ییلدیزلرك بویله یکدیکرینه نظراً عینی وضعیتی محافظه ایتملری اونلری غروبلره تقسیم فکرینی تلقین ایده‌جکدی. بوغروبلره برج اسمی ویرلدی . اولا پارلاق ییلدیزلردن باشلاندی صکره اطرافنده‌کیلر تثبیت ایدلدی وبوصورتله چیزمش اولدقلری شکللری بر برندن تفریق ایچون اونلره بکزه‌ین حیوان ویا اشیانك اسملری ویرلدی . بوتقسیمات هرقوم طرفندن یاپیلمش ، فقط بابلیلر بو ساحه‌ده ایلك ترقی ایده‌نلر اولمشدر .

مصرلیلره عائد بر طاقم وثائق تاریخیه بزه حال حاضرده‌کی برجلری کوسترمیور. لکن یونانستانك مشهور شاعری هومرك زماننده (الجبار) ، (دب اکبر) (دب اصغر) برجلری هرکسجه معلوم ایدی . بو دورده ، مثلا دب اکبره دیکر برچوق ییلدیزلر الحاق ایدلمش وبر چوق جملهٔ کوکبیه حال‌حاضرده‌کیلرندن دها بیوك طانمشدی .

یونانلی (اودوقس) طرفندن تألیف اولنوب (آراتوس) نام ذات طرفندن نظم حالنه قونولان بر اثرده شیمدیکی برجلرك بر چوغنه تصادف ایدیلیر . بواثر ، مهم برقیمت علمیه و تاریخیه حائزدر .

قبهٔ سماویه‌نك موجودیتی فکری ، اونك محورینی آرامغه سوق ایتمشدر . هرکسجه معلومدرکه ییلدیزلر بربرلرینه نظراً ثابت کوزوکورلرسه‌ده حقیقت حالده بر حرکتلری واردر . برآز دقتله سمایه باقه‌جق اولورسه‌ق ییلدیزلرك طبق کونش کبی شرقدن طوغوب غربدن باتدیغنی کورورز ...

بو قبه‌نك ، دها دوغریسی بوکرهٔ سماویه‌نك محورینی بولمق ایچون ییلدیزلر ایچندن ثابت اولانی آرامق لازم کلیوردی . تاریخك بدایتنده [ثابت ییلدیز] قولایلقله مشاهده اولندی . چین تاریخلری بونك حضرت عیسی‌دن ٢٤٠٠ سنه اول معلوم اولدیغنی نقل ایدییور...

بو ییلدیز معروف (شمال ییلدیزی) ی‌در . آنك کشفی تجارت نقطهٔ نظرندن بیوك اهمیتی حائزدر. چونکه انسانلر دکیز اوزرنده یوللرینی آنجق بو سایه‌ده تعیین ایده‌بیلمشلردر . بو صورتله علم نجومك اهمیتی ظاهر اولمشدی .

شمال ییلدیزی معلوم اولنجه صیره جهات اربعه‌یه کلدی . بومعلومات پك اسکیدر . چونکه ٦٠ عصرلق آبده‌لرك اوزرنده ایزینی کورورز : اوآبده‌لر مصرلیلرك اهراملری، کلدانیلرك معبدلریدر .

مصرلیلرده‌کی عادته کوره مقبرلرده تعین جهات نظر اعتباره آلنمق لازم کلیردی . ددنجی فرعون سلاله‌لرینه منسوب مصر قراللری بو صورتله انشا ایتدیرمشلردی . اهراملرك وجهلری جهات اربعه‌یی کوسترر. صوك یاپیلان تحریات نتیجه‌سنده قبل‌المیلاد (٣٠٠٠) سنه‌سنده‌کی معبدلرده بو معلومات نظردقته آلنمشدر حتی ٣٨٠٠ (ق . م) سنه‌سنده یازیلان بر اثرده شرق ، غرب ، شمال ، جنوب‌دن بحث اولونیوردی .

(مابعدی وار)

سعدی

محفل ادبی

جاهلیه آثارندن بر قاچ نمونه

یوقاریده[*] برنبذه بحث ایتدیکمز «معلقات سبع» که جاهلیه آثارینك خللدن مصون اوله‌رق بزه قدر انتقال ایدن برر انموذج بدیعیدر . الجای صدد حسبیله آنلردن برقاچ بیتنك نقلی فائده‌دن خالی اولمسه کرکدر .

فقط اولا شوراسی بیلنملی‌که عرب ادبیاتنك اصل اصیلی حکمنده اولان آثار جاهلیه‌دن برشی دویه‌بیلمك ایچون او اثرلری الهام ایدن محیطك، یعنی بداوت عالمنك مخصوصاتنه بیکانه اولمامق لازم کلیر . زیرا ذوق کلمه‌سیله افاده ایدیلن معیار تقدیر، محیطك محصله‌سیدر . شو حالده وجدان ذوقی دنیلن شی‌ده تار وپودی محصولات محلیه‌دن اولمق شرطیله دستکاه حس وخیالده نسج ایدلمش بر قماش دیمکدر . بوقماش ایپلکلرینك رنکی ، نسجنك طرز خاصیله هریرده بشقه بر شکله ، بشقه برصورته اقتران ایدر . پك طبیعی اولان بوتفاوتدن طولایی بر یرده ذوق اوقشایان محصول صنعت بشقه بر یرده آنی رنجیده ایده‌بیلیر . « امرؤ لقیس » ك منظومه‌سنده‌کی شو تشبیه صدق مدعایه شاهددر . شاعر، نشیده‌سنك نهایتنده یاغموری یمن تاجرلرینه ، یاغموردن صکره آچیلان چیچکلری‌ده او تاجرلر طرفندن تشهیر ایدیلن رنکا رنك امتعه‌یه بکزه‌دییور .

باقینك :

مشتاق بوی خلقته عطار نوبهار
محتاج دست همته خواجهٔ خزان

[*] محفل نسخه : ١

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بیتیله دیکر شاعرلرك بوکا بکزه‌ین بیتلرنی بیلدیکمز ایچون امرؤالقیسك بو تشبیهی بزه اوقدر یابانجی کلز . لکن شاعرك آیاقلری چاموره باتمش اولان وحوشی آطه صوغانلرینه بکزه‌تمه‌سی بر آز دکل ؛ کرکی کبی غریب کورونور . بوتشبیهدن بر شی آکلایه بیلمك ایچون مطلقا بادیه‌ده طوغمش ، هیچ دکلسه مدت مدیده بادیه‌نك هواسنی تنفس ایتمش اولمق لازمدر .

فقط ناظمك یاغموردن صکره قوشلره کسکین‌شراب ایچیرمه‌سی ، بوصورتله آنلری سکران سکران اوتدیرمه‌سی هیچ شبهه یوق‌که بزی‌ده نشوه‌مند ایده‌جك ترنمات شاعرانه‌دندر .

امرالقیس برکیجه معشوقه‌سنك قبیله‌سنه کیدیور ؛ صویونوب یاتاغنه کیرمك اوزره بولنان سوکیلیسنی آلوب قاچیریور . یولده کیدرکن سکرهٔ غرامك تأثیریله تجاوزه بکزر برجرأت کوستریور . بو جرأته قارشی انس ووحشتله ممزوج بر ادا ایله مقابله‌ده بولنان معشوقه‌سنك حالنی‌ده شویله تصویر ایدییور :

تصد وتبدی عن اسیل و تتقی
بناظرة ٍ من وحش وجرة مطفل

مألی : هم اعراض ایدییور . هم‌ده رخسار موزوننی کوستریور ، اوصره‌ده « وجرة » ده‌کی یاورولی جیلانلرك یاورولرینه عطف ایتدکلری نظر شفقتی کندیسنه سپر اتخاذ ایدییور .

ایشته بوبر لوحه‌درکه امثالنه نادر تصادف ایدیلیر دیه‌دنسه ؛ هیچ تصادف ایدلمز دیمك دها موافقدر .

برداهیٔ تصویرك فیرچه‌سندن بلاتکلف چیقیورن ایکی اوچ خط پك یوکسك برالهامك ، پك‌درین برتأثرك صفحهٔ ارتسامی اولور . ایشته امرؤالقیسك خزانهٔ دهاسندن سنوح ایله غایت شوخ ، غایت رقیق برشیوهٔ غرامی تصویر ایدن شواوچ بش کلمه ، اوساحر چیزکیلر قدر معنیدار در .

جاهلیه‌نك اوبویوك شاعری کچیردیکی مدهش بر کیجه‌یی‌ده شو بیتلرله تصویر ایدییور :

ولیل ٍ کموج البحر ارخی سدوله
علی بانواع الهموم لیبتلی
فقلت له لما تمطی بصلبه
واردف اعجازاً وناء بکلکل

الا ایها اللیل الطویل الا انجلی
بصبح وما الاصباح منك بامثل
فیالك من لیل کأن نجومه
بامرس کتان الی صم جندل

بیتلرك مألی شودر : امواج پیدرپی آکدیران اویله برکیجه کچیردمکه شدائده صبرمی تجربه ایچون استار ظلامنی درلودرلو هموملره برلکده اوزریمه ایندیرمش ایدی !

[یاخود : اویله برکیجه کچیردمکه بی‌صبر خصوصنده امتحان ایچون استار ظلامنی امواج پیدرپی کبی اوزریمه ایندرمش ایدی .]

کچیردیکم او کیجه کوکره‌مش دوه کبی بنی ایله ، صاغریسیله اوزریمه چوللانوب بنی کوکسیله‌ده اَزمکه باشلاینجه — دیدمکه : ای اوزون کیجه ! آرتق صباحه منقاب اول . فقط اویله ظن ایدییورمکه سنك صباحك‌ده سندن خیرلی اولمیه‌جق . اونه بلالی کیجه که صانکه ییلدیزلری کتوردن بوکولمش خالاطرله یالچین قیالره باغلانمش‌ده یرندن قیملدانمیور !

شاعرك آتی حقنده‌کی شو ایکی بیت‌ده قدرت مصورانه‌سنی کوسترن شواهد بلیغه‌دندر :

وقد اغتدی والطیر فی وکناتها
بمنجرد قیدالاوابد هیکل
مکر ٍ مفر ٍ مقبل ٍ مدبر ٍ معاً
کجلمود صخر حطه السیل من عل

مألی : خارق‌العاده سرعتیله جولده‌کی وحوشه آیاق باغی ! اولان قیصه تویلی ، ایری یاپیلی آتیمه بینه‌رك قوشلر هنوز یووالرنده ایکن یوله چیقارم .

آتم قوتلی برسیلك یاردن یووارلادیغی قایا کبی بر آنده ایلری آتیلیر ، کری چکیلیر ؛ کوکسنی کوستریر ، آرقه‌سنی چویریر !

« عنترة بن شداد » ك ، منتهای عشق وحماستی کوسترن شو بیتلری‌ده جداً بدایعدن معدوددر :

ولقد ذکرتك والرماح نواهل
منی وبیض الهند تقطر من دمی
فوددت تقبیل السیوف لانها
لمعت کبارق ثغرك المتبسم

مألی : سنی اویله برزمانده آکدمکه مزراقلر قانمی ایچمك ایچون اوزریمه هجوم ایدییور ، یالین قلیجلردن قانم داملایور ایدی . حیاتمه قصد ایدن او قلیجلری اوپمك ایستدم ؛ چونکه سنك تبسم اثناسنده کورینن دیشلرك کبی پارلایورلر ایدی ! !

معلقاتده حسی ، خیالی ، شعرلردن بشقه « وطنندن آیریلان ، دشمنی دوست ظن ایدر ؛ نفسنی تکریم ایتمین مکرم اولماز ؛ انسانك یاریسی لسانی ، یاریسی قلبیدر ؛ کری‌یه قالان قسمی قان ایله أت ییغیننندن عبارتدر » کبی وجیزه اطلاقنه جدیر اولان کوزل سوزلرده واردر .

« طرفة بن عبدالبکری » نك معلقه‌سنده‌کی :

ستبدی لك الایام ماکنت جاهلاً
ویأتیك بالاخبار من لم تزود

بیتی امثال صره‌سنه کچمشدر .

فرید

محفل

کمال بکك « سوزنه‌قدر جاودانی برجوهر طبیعتدرکه بیت الهی بر قاچ کره تعمیر ایدیلدیکی حالده اوزرینه تعلیق اولنان قصائد سبعه‌دن هیچ برینك بربیتی تغییر ایدیله‌مه‌مشدر » فقره‌سیله ثناخوانی اولدیغی معلقاتك لسانمزده منتظم برترجمه‌سی بولونمایشی ادبیاتمز ایچین نه‌قدر بویوك برنقصاندر . ذوق‌شاعرانه وافادهٔ ساحرانه‌سی ارباب قلمك مسلمی اولان فریدبك افندی استادیمز ، یوقاریکی نمونه‌لروجهله بونقصانی ترجمه‌یه همت ایتسه‌لر هم ادبیاتمزی مهم برنقصاندن قورتارمش ، هم ادبیاتمزه برجهان بدایع کشف ایله‌مش اولورلر . بناءعلیه بو خصوصده شیخ غالبك بربیتنی تغییر ایله‌یسیر ذات فضیلتلرینه : امید بزم حصولی سندن عرض ایتمه بزم قبولی سندن تمنیسنده بولونورز .

قصه ، حصه

ده‌وه ایله یاوروسی :

یازییور عارف حق سعدی حکمتپرور
شویله برقصه‌که دقتله اوقونمق ایستر : [۱]
کیدییورکن تبعیتله اوکنده ایزینه
بر ده‌وه یاوروسنك لرزه دوشوب‌ده دیزینه
هایقیریر مادرینه دیرکه « ای آسوده روش !
داها اولوره‌مه‌یه‌جکمی اوچوروملرده کیدیش ؟
منتهیدر یولمز تهلکه‌لی بر دره‌یه !
عزممز منزلهٔ مرکه دکلسه نره‌یه ؟
دقت ایت ، ایلبورز هرآدیم آتدقجه هبوط !
بوهبوطك اولاجقدر صوکی دهشتلی سقوط !
بنی بیتره‌تمه‌ده قارشیده‌کی عفریت خطر ،
اوکا قارشی اولامام طوغروسی یانیك نظر !
یه‌تیشیر . دوشمه‌یه‌لم ، دوتمز ایسه‌كده دورالم ،
بولالم اهلی ، شهراه صوابی صورالم »
دیکله‌یوب یاوروسنك شکوه‌سنی ناقهٔ زار
مشی قسریسنك اسبابنی ایلر اظهار :
« کوردیکك تهلکه‌یی بن‌ده یقیناً بیلیرم ،
باقسه‌کا سیریمه هرخطوه‌ده بر ایرکیلیرم !
بولارم اولسه‌ایدی کندی الیمده اولاد !
البت اولمازدی مسیرم بومهالك آباد !
برچکن وار یولارمدن‌که دمادم کیدییور ،
او ، چکن ایشته بو وادی‌یه بزی سوق ایدییور !

---

[۱] حکایه‌نك اصلی (بوستان) ده شویله‌در :

شتربچه بامادر خویش کفت
پس از رفتن آخر زمانی بخفت
بکفت اربدست منستی مهار
ندیدی کسی بارکش درقطار

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اوپانیقمی بیلەمەم ، اوڭودەمی دهبریمز ؟
اوبوبورسه شونی بیل : چاه عدمدر یریمز ! »

☆☆☆

قصەدن حصه کرکدر دیمش ارباب حکم
آلیکز حصه‌کزی سزده ای اصحاب همم
دیدهٔ حرصی کایله دست حیله سیلیك ،
قصه‌یی مات ایله مملکتك حالی بیلیك .
ای زمام وطنی الده طوتانلر آمانك !
بوکیدیش یك أیی برشی دکل آرتیق اویانك !

بردفعه اوقونوب اونوتولمقدن باشقه دەکری اولمایان شو منظومه‌یی (بیان‌الحق) رسالهٔ علمیه‌سنك ۲۵ نیسان ۳۲۷ تاریخنده انتشار ایدن ۱۰۹ نومرولو نسخه‌سنه درج ایتدیرمشدم. صوك بیتده ایما واسماع ایتمك ایسته‌دیکم وخامت آتیه ؛ مع‌الاسف اولانجه دهشتیله کوروندی . کاشکی کهانت ناظمانه‌مده اصابت ایده‌مه‌مش ، تخمینمك عدم تحققیله افتخار ایلەمش اولایدم .

طاهرالمولوی

آشاغیکی منظومه‌ده بالقان محاربه‌سی مهاجرتی الجاسیله یازیلمش وطرزونده منتشر (اقبال) غزته‌سیله نشر ایتدیریلمشدی . مع‌الاسف بوکونکی مهاجرلر ؛ یالکز روم ایلیدن کلنلر دکلدر !

مهاجرلره معاونت لازم :

قاتلی بالقاندن اسوب قارداغیداق ، بوز صاووران ،
سیل آتش کبی هب جای کذاری قاووران ،
دهلی برروزکار ایله چشم مهادن جوشارق ،
بوشانان خاك سیاه اوستنه بلرداق بارداق ،
یاغمورك ، فیرطینه‌نك چکه‌یه‌رك قاینوسنی ،
صاقلایوب مادرنی ، همسرنی ، یاوروسنی ،
انجه‌جك برحصیرك سایهٔ صد چاکنده ،
کهنه برقاج چراللك سینهٔ نمناکنده ،
صاغناق آلتنده طوروب بالچیق ایچنده یوروین ،
ایکی آچ ماندایی اقدام ایله ، زورله سوروین ،
بوفلاك وورغونی کیمدرکه بو یولده کیدیور ؟
طالعك قهرینه مردانه تحمل ایدیور .
بوفلاکتزده کیمدرکه براقش کریده ؟
أوی‌ده ، بارق‌ده ، محصولی‌ده ، یوردی ، یری‌ده !
باق بلا باری چوکوب کردننه انجه‌لمش !
کوریایق باغرینی‌که تیر مصائب دەلمش !
یاوالی سینه‌سی افغان ایله کرچه پرجوش ،
ینه تسلیم وتوکله زبانی خاموش ،
کیدیور مثی وقوریله کوبده سسنی ،
دیکلەیور چکدیکی کردونه‌سنك ناله‌سنی ،
ترجمان ایتمش اونی دلده‌کی جان نوحه‌سنه ،
کوزی دالمش قدرك قانلی، قارا لوحه‌سنه !
بوله برظل ترحم‌ده بر آزجق سه‌وینه
دیه برشوق قوشمقده‌در ایله الله أوینه .
هب ظلمدیده‌لرك ملجائیدر بیت آله ،
اوده مظلوم ، ایدیور جامعی فریاده پناه .
هانی ابواب مساجدده طوروب ارواحك
اولدیغی منتظر فاتحهٔ اشباحك
سویله‌نیر . ایشته سکا بویله‌جه بر دوح غمین !
مرده انظاره نمایان اولویور باق نه حزین !
اوغرامش‌ده مرض هجرته أولمش کلمش !
مقبر مظلم حرمانه کوموملش کلمش !
شیمدی یوق قبری بیله . میت سیار وطن !
یازیلی لوح جبیننده اونك : ثار وطن
دشمنك چیکنه‌دیکی یورد ، بو شکلی آلمش !
روح مجروحی‌ده جامع قاپیسنده قالمش ؟
ملتك قلبی برمرجع رأفت بیلیور .
اورادن حالنه امداد وعنایت دیلیور .
کیم بو بیچاره ؟ بزم لانه جدا قارده‌شمز ،
وطنندن سورولن دادر محنتکشمز .
نیه قارده‌شجه اونك بوقدر الندن طوتادی ؟
قوپدیمی یوقسه کوکلرده اخوت داماری ؟
مسلمانلق بزه قارده‌شلکی اوکرتمه‌دیمی ؟
حکمی ، اذهانمزه یوقسه‌که یراتمه‌دیمی ؟
« سز بکا یاردیم ایدك ، بن‌ده سزه ایله‌یه‌یم »
دیه‌رك ایتمه‌ده‌در حق ، بزه بر امر مهم .
نصرت ایسترسه‌ك اکر خالقه نصرت ایده‌لم .
خلق محتاجی ایچین یعنی اعانت ایده‌لم .
آجیمق ، نائل رحم اولمایی انتاج ایلر ،
بونی بالذات بیان ایلەمه‌ده پیغمبر :
« آجی‌یك‌که آجیسینلر سزه‌ده ، امری ایله ،
مرحمت حسنی تعلیم ایدیور امته .
هادی ای امت مرحومهٔ رحمت مأمور
ویره‌لم ، کسب ایده‌لم بزده جزای موفور .
بویله بردمده یاقیشمازکه باقوب کوز یومالم !
مرحمت ایله‌یه‌لم ، صوکراده رحمت اومالم .

طاهرالمولوی

مطبعهٔ عسکریه مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری :

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آیلغی ۵۰ »
اوچ آیلغی ۲۵ »

محفل

۱۳۳۸

اداره‌خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالئ اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع‌التشکر قبول ودرج اولونور

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ صیراسیله درج اولونور .

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری
مجموعهٔ اسلامیه‌در

یازانك شخصیتی دکل ، یازیسنك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

عدد : ۷ ۱۳۳۹ جمادی‌الاولی‌سنه مخصوص نسخه فی ۷ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : دارالشفقه‌یه معاونتك لزومی ـ طاهرالمولوی . اجتهاد ودین اسلامی عصریلشدیرمك ـ محمد عاطف . غزالینك روح حقنده‌کی تلقیاتی ـ احمد حمدی . براز انصاف ایتسه‌لر ـ نیازی فیروزی .
محفل تاریخی : جمادی‌الاولی والآخره ـ طاهرالمولوی . عالم اسلامده خاندان علم ومعرفت ـ محمد عزت و محمد عارف . مستجابی زاده عصمت بك ـ سعودالمولوی .
محفل فنی : علم هیئتك مبدأی ـ سعدی .
محفل ادبی : مناجات ـ یشار شادی. مرثیه ـ یشار شادی. ای جلوه‌لی سنجاق ـ سعودالمولوی. برغزل ـ طاهرالمولوی.
علاوه : هند ماصاللری.

ایتام اسلامه معاونت

مملکتمزده اوته‌دن بری یکانه بر شفقت ومعرفت أوی بولونان دارالشفقه‌ده‌کی ایتام اسلامك اعاشه وتحصیللرینه مدار اولمق اوزره مکتوبلق کاغد و ظرف طبع ایتدیریلمشدر . نورعثمانیه جامع شریفنك خنکار محفلنده‌کی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) مرکزیله دارالشفقه‌ده یکرمیشر پاره بدل ایله صاتیلمقده اولان بو کاغد و ظرفلرك اشترا واستعمالیله هم احتیاج مخابره‌یی تأمین ، هم‌ده بر امر خیره خدمت ایله‌ملرینی قارئلریمزدن تمنی ایده‌رز .

ربع دائره‌نك صورت استعمالی — احمد ضیا . دینی درسلر — مؤلفی آقسه‌کیلی احمد حمدی
اسلام یولی — اسکلیبلی محمد عاطف . اسلام جیغیری — اسکلیبلی محمد عاطف

بونافع اثرلر ، میدان انتشاره قونولمش وعموم کتابجیلرده صاتلمقده بولونمشدر . کرك ضیا بك افندینك ، کرك حمدی وعاطف افندیلرك قدرت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌کی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم کورمیورز . هر برینی مؤلفات جدیده مراقلیلرینه توصیه ایدرز .

اعلان یاپدیرمق ایچین باب عالی جاده‌سنده‌کی (ترکیه اعلانات عمومیه شرکتی) نه مراجعت ایدیکز .

علاوه‌نك موزعلردن طلب ایدیلمه‌سی رجا اولونور.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی

دارالشفقه‌یه معاونتك لزومی

بسم الله الرحمن الرحیم

ویطعمون الطّعام علی حبّه مسکیناً ویتیماً واسیراً . انّما نطعمکم لوجه الله لانرید منکم جزاءً ولا شکوراً . انّا نخاف من ربّنا یوماً عبوساً قمطریراً . فوقیهم الله شرّ ذلك الیوم ولقّیهم نضرةً وسروراً . وجزیهم بما صبروا جنّةً وحریراً . (سورة الدهر) .

الله اعلم مآلی :

« محبت الٓهیه سوقیله [١] فقیره ، یتیمه ، اسیره یمك یه‌دیروب [قارنکزی طویورمامز ؛ حقیقةً الله رضاسی ایچیندر ، یوقسه سزدن مکافات وتشکر بکله‌میورز . بز ؛ عبوس وقمطریر اولان ، یعنی مخلوقاتك یوزینی دهشتلی صورتده اکشیدن قیامت کوننده ربمزك غضبندن قورقارز] دیین ابرار امتی‌الله ؛ او کونك شر وعذابندن وقایه ایده‌جك واونلرك یوزلرینه بشاشت ، قلبلرینه مسرت القا ایلیه‌جك ، برده کوسترمش اولدقلری صبر طولاییسیله کندیلرینی جنت ونعیم جنت ایله مکافاتلاندیراجقدر »

***

اکثر مفسرینك نقلنه کوره شو آیات جلیله ؛ حضرت علی کرم الله وجهه ایله عائلهٔ مکرمه‌سنك اوروجلو بولوندیغی بر کونك افطار وقتنده قاپی‌یه کلن ، یاخود اوچ آقشام صیراسیله مراجعت ایده‌رك صدقه ایسته‌ین فقیر ، یتیم واسیردن عبارت اوچ محتاجه ماحضر آرپا اکمکنی ویروب کندیلرینك آنجاق صو ایله افطار ایله‌مه‌لری اوزه‌رینه نازل اولمشدر .

(علی شیرنوائی) نامنه محرر اولان (مواهب علیه)نك [٢] مؤلفی (حسین واعظ) مرحوم ؛ آیت کریمه‌ده‌کی (مسکین)ی « درویش بی‌مایه » یعنی هیچ مالملکی اولمایان فقیر (یتیم) ی « خورد سالی بی پدر » یعنی باباسی وفات ایتمش اولان کوچوك چوجوق (اسیر) ی‌ده « اسیری که از کفار مکه کرفته اند » یعنی مشرکین مکه‌دن آلنان اسیر دییه توضیح ایله‌دکدن صوکر دییورکه :

« حضور نبوی‌یه بر اسیر کتیریلنجه حقنده‌کی حکم ترتب ایدینجه‌یه قدر اصحابدن برینه ویریلیر و «احسن الیه» یعنی حقنده حسن معامله ایت بویورولوردی . بعض علما ؛ بوراده‌کی اسیرك ، بورجندن طولایی حبس ایدیلن مسلمان اولدیغنه قائل اولمشدر . کوله ، جاریه مثللی حریتدن نصیبه‌دار اولمایانلرده اسیر حکمنده‌در » دییور .

***

آیات مکتوبه ایله سبب نزولی اولان سماحت محیرمیه دقت بویورولمشدر دکلمی ؛

حضرت علی کبی بر خزینهٔ معرفت ؛ صباحدن آقشامه قدر چالیشماسینك اجری اولمق اوزره بر مقدار آرپا تدارك ایده‌رك اوندن یاپدیغی اکمکی افطار سفره‌سنه قویابیلیور . چونکه : هم کندی ، هم‌ده پیغمبر کریمه‌سی اولان زوجهٔ مکرمه‌سی اوروجلو بولونیور . لکن غروب شمسه یاقین بر زمانده بربری متعاقب اوچ دانه بداحتیاج اوزانیور ، ارباب مکارمدن نفقه نیاز ایدییور . (ویؤثرون علی انفسهم ولوکان بهم خصاصة) تعریف الٓهیسنك تمثال کمالی اولان خانه‌خلقی ایسه موجود اکمکی درحال او آچیق اللره اکرام ایده‌رك آج قالیور ، فقط اوچ دانه محتاجك قارنی طویورویور . مکافات فداکاری اولمق اوزره‌ده نعیم جنت مژده‌سی آلیور .

کلنلر کیم ؟

بری : مالملك نامنه هیچ بر شیئه صاحب اولمایان بر فقیر ،

[١] علی حبه‌ده‌کی ضمیری طعامه ارجاع ایدنلرده واردر . بوتقدیرده [قارنی آچکن وجانی یمك ایسترکن] دیمك اولور .

[٢] مواهب علیه ؛ فرخ افندینك ترجمه ایتمش اولدیغی (تفسیر مواکب) ك اصلیدر .

دیکری : بابا محبتندن وبلکه آنا شفقتندن محروم ، الندن طوتاجق بر کرمکارك ظهورینه انتظاراً دست امیدی کشاده بر انسان یاوروسی ،

اوچنجیسی شرف حریتی غیب ایتمش ، برباشقه‌سنك اراده‌سیله اداره‌سی آلتنده یاشامق اضطرارینه دوشمش بر طالعسز .

ایشته شو اوچ عاجزه معاونت ایدیلمه‌سی ؛ رضای الٓهینك تحصیلنه وسیله اولویور . او حالده بحثی تعقیب ایده‌لم :

فاتح ایله حفید نجیبنه منسوب ایکی محتشم معبد آراسنده‌کی یانغین چوللك اورتاسنده بر عمران واحه‌سی قالمشدرکه ایتام اسلام ایچین أسیرکمه‌یوردی ، عائله بوجاغی ، حتی آنا قوجاغی اولان دارالشفقه مکتبیدر .

١٥ محرم سنه ١٢٨٩ و ١٦ تشرین ثانی سنه ١٢٨٧ تاریخنده متشکل (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) نك همتیله وجوده کلمش اولان دارالشفقه ؛ اللی سنه‌دن بری مسلمان اوکسوزلرینه آغوش صیانتنی آچمش ، جناح رأفتی آلتنده بویوتوب یه‌تیشدیردیکی یوزلرجه یتیمی مملکتك خدمات مختلفه‌سنه سوق ایله‌مشدر .

بوکون دوائرده اولسون ، مکاتبده اولسون ، مطبوعات عالمنده اولسون مشار بالبنان اولانلرك اکثریتنی دارالشفقه مأذونلری تشکیل ایتمکده‌در .

تدریس وتربیه اعتباریله یاقین زمانلرده بر فترت کچیرمش و اخیراً کسب انتظام ایتمه‌یه باشلامش اولان دارالشفقه ؛ شیمدی‌یه قدر مخصص وارداتی ایله جمعیت تدریسیه اعضاسنك تبرعاتی سایه‌سنده اداره اولونوب کیدییوردی . فقط حرب عمومی ایله اونك بلای غیرزائلی اولان غلا ؛ بودجه‌سنی رخنه‌دار ایده‌رك تحصیل اولونابیلن وارداتی ؛ دهشتلی صورتده قاباران مصرفنی قورومامایه باشلادی ، بالنتیجه او یتیملر ملجائی ؛ آجیناجق وجداً معاونته لایق کوروله‌جك بر حاله دوچار اولدی . نقل

ایدیلن آیات ایله ویریلن ایضاحاتدن آکلاشیلمشدرکه مسکینه ، یتیمه ، اسیره اولان احسانلری طولاییسیله علی وفاطمه رضی‌الله عنهما حضراتی کبی اهل بیت نبوتدن ایکی محترم وجود حقنده مکافات اخرویه مژده‌سی ویریلیور .

عجبا بزده او مژده‌یه نائل اولمق ایچین اونلرك شو مروت عالیجنابانه‌سنه مهما امکن اتباع ایده‌مزمی‌یز ؟

واقعا یورغون وآچ بر حالده سفره‌یه اوطورمشکن طعام یکانه اولان آرپا اکمکنی قالدیروب باشقه‌سنه اوزاتمق وبرقاچ یودوم صو ایله اکتفا ایده‌رك آچ یاتمق ؛ هیچ بریمزك یاپه‌بیله‌جکی بر حرکت اولماسه‌بیله جزئی بر همت کوسترمك ، مثلا کونده بر سیغاره اکسیك ایچه‌رك [١] آیلق ، یاخود سنه‌لك بدل متراکمنی بویله فقرا وایتام نامنه ویرمکله او کریم اولان ذواتك حرکاتنی تقلید ایده‌بیلمك هپمزك الندن کلیر .

دارالشفقه‌ده‌کی مسلمان اوکسوزلری ؛ باب مرتضایه مراجعت ایله‌مش اولان شخصیتلرك هراوچنی‌ده جامعدر ، یعنی فقیردر ، یتیمدر ، ضرورت واحتیاج پنجه‌سنده اسیردر . بناءً علیه اونلر حقنده یاپیلاجق انفاق واکرامك (وجزیهم بما صبروا جنّةً وحریراً) مکافات ربانیه‌سنه استحقاق کسب ایتدیره‌جکی شبهه‌سزدر .

عبدعاجز ١٣٢٤ تاریخنده ـ حیح مشروطیت املیله دکل ـ خصوصی بر ایشك تسویه‌سی ایچین سلانیکه کیتمشدم . اوراده کوردیکم بر روم یتیمخانه‌سنك بناسی ؛ بزم دارالشفقه‌دن آشاغی دکلدی ، ایشیتدیکمه کوره وارداتی جهتیله‌ده بزمکندن پك یوکسك بر درجه‌ده ایدی .

انصاف ایتمزمی‌یزکه بو یتیمخانه‌یی یالکز سلانیك روملری تأسیس ایتمشلر و کوردیکم زمانه قدر حسن اداره ایتمکده بولونمشلردی .

دارالشفقه ایسه مرکز خلافتده مؤسس وجهان

[١] بوکون اك اوجوز بر سیغاره یکرمی پاره قیمتنده اولدیغی جهتله کونده بر عدددن بر سنه‌لك ، یعنی ٣٦٥ دانه سیغاره‌نك بدل بالغی تام ١٨٢ بوچوق غروش ایدر !

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اسلامك همان هرطرفدن کلن [۲] ایتامی تعلیم وتربیه ایله مشغول اولدیغی حالده واردات وقفیه وخصوصیه‌سندن باشقه کوردیکی معاونت ـ نادراً بعض مستثنالردن ماعدا ـ جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه اعضاسندن منتظماً تأدیهٔ تعهد ایلدیکی بك معدود ذوات کرامك ویردیکی سنوی دردر لیرایه منحصر قالمقده‌در .

اخیراً بر صاحبة‌الخیرك عثمانلی دارالفنونی ایچین مهم بر مبلغ تبرع ایتمش اولدیغی غزته‌لرده کمال شکران ایله مطالعه ایدیلدی . جناب حق ؛ مرحومه‌نك روحنی شاد ایتسین ، کوستردیکی جوانمردانه بویوکلکه سائر اغنیامزی‌ده مظهر بویورسون .

بن ؛ زنکینلریمزه قارشی بر تکلیفده بولونمایاجغم . چونکه : شورایه قدر یازدقلرم ؛ بوخصوصده کافیدر .

درخانه اکر کس است یك حرف بس است

یالکز بزم کبی اورته حاللی، یعنی اك مشکل معیشتلی اولانلره دیه‌جکم که :

— دارالشفقه ؛ بر یتیم اوجاغیدر . آناسز ، باباسز قالمش وسفالت مفرطه ایچینده چابالایوب بونالمش اولان اوکسوزلر؛ اوراده یارینه بیلمکده، وشفقتلی نظرلر آلتنده یه‌تیشدیریلمکده‌در . بزکه بوکون ـ داها صاغ ایکن ـ اولادیمزی اوقوتوب یازدیرمق ایچین بر چوق مشکلاته معروض قالیورز ، حق ایسته‌دیکمز کبی‌ده اوقوتامیورز . عجبا چوجوقلریمز یتیم قالاجق اولورلرسه نه کبی حاللره اوغرایه‌جقلر و درکات سفالتك هانکی طبقه‌سنه قدر یووارلانه‌جقلردر ؟

کیم بیلیر؟ بلکه‌ده اوملجأ ایتامك قاپیسنه کیده‌جکلر، طلبه‌سی آراسنه کیره‌بیلمك ایچین بویونلری بوکوب بکله‌یه‌جکلردر .

ایشته افندیلر : (بلکه) قیدیله سویله‌دیکم آجیقلی حاللر؛ مع‌الأسف بوکون وقوع بولمقده، قبول زمانلرنده مکتب قاپیسنه ییریکن یوزلرجه یونی یوکوك مسلمان اوکسوزی محضا بودجه‌نك عدم کفایه‌سندن آلینه‌مامقده، حتی او بودجه‌نك دهشتلی آچیغندن حال حاضر طلبه‌سی بیله لایقیله اعاشه والباس اولونامامقده‌در . بوندن فضله سوزه حاجت کورمیورم . کندیمز ایچین آخرتده اجر معنوی ، اولادیمز ایچین‌ده ـ برتدبیر احتیاطی اولارق ـ دنیاده اورایه دخول حقنی اولجه تأمین ایتمش اولمق اوزره علی قدرالامکان دارالشفقه‌یه معاونتدن کری طورمایالم دیه‌رك سوزیمه نهایت ویریورم .

طاهرالمولوی

اجتهاد
و
دین اسلامی عصریلشدیرمك

(اجتهاد) لغتده مطلقا بر امری تحقیق وتدقیق ایچون صرف مساعی ایتمکدر . شوقدرکه یالکز کلفت ومشقتلی اولان شیلرده استعمال اولنور. آنك ایچوندرکه [اجتهد فی حمل الرحی] دینیرده [اجتهد فی حمل نواة] دنیلمز .

اصولیون اصطلاحنده اجتهاد : احکام شرعیهٔ فرعیه‌یه علم ظن استحصالی ایچون فقیهك تماماً طاقت وقدرتنی بذل ایله صوك درجه صرف مساعی ایتمسندن عبارتدر . بناءً علیه عقلی ، حسی ، عرفی احکامه وقوف ایچون صرف مساعی‌یه اجتهاد دینیله‌مدیکی کبی برحادثه‌نك حکمنی ادراك ایتمك اوزره نص شرعی طلب وتحری ایده‌رك مظفر اولمق خصوصنده‌کی صرف مساعی‌یه ومتکلم ، حکیم ، طبیب ، نحوی وسائره کبی علم فقهه اختصاصی بولنمیان بالعموم علمانك احکام شرعیه استنباطی ایچون صرف مقدرت ایتملرینه‌ده اجتهاد دنیلمز .

اجتهادك بروجه بالا تفسیرندن مجتهد ایله مجتهد فیه‌ده

[۲] دارالشفقه ؛ مختلف قومیتلره منسوب برچوق اسلام چوجوغی یه‌تیشدیرمش اولدیغی کبی چینلی برمسلمانی‌ده اوقوتوب شهادتنامه ویرمشدر .

بیلنمش اولیورکه : مجتهد : صفت اجتهاد ایله متصف اولان ذات دیمکدر . مجتهد فیه‌ده حقنده نص شرعی بولنمیان حکم شرعی دیمکدر . بناءً علیه احکام عقلیه ومسائل کلامیه ایله ارکان شرعیه وحقنده اتفاق امت واقع اولان احکام جلیلهٔ شرعیه ، اجتهادك تعریفندن خارجدر . زیرا احکام مذکوره هرنه‌قدر احکام شرعیه ودینیه جمله‌سندن ایسه‌ده دلائل قطعیه ونصوص شرعیه ایله ثابت اولدیغندن اجتهادك حدودنده داخل بولنه‌ماز .

اساساً دین جلیل اسلام، کائناتده تحدث ایلین وقایعی احکام اعتباریله ایکی‌یه آییرمشدر . برقسم وقایعك احکامی آیات قرآنیه واحادیث صحیحه ایله تنصیص وتصریح ایدیله‌رك بیان بیورلمشدرکه شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری [یاایهاالذین آمنوا اطیعواالله واطیعواالرسول] آیت جلیله‌سیله بوقبیلدن اولان اصول اسلامیه واحکام شرعیه‌یه بلاقید ولاشرط اطاعت وانقیاد ایتملرینی عموم مکلفینه امروفرمان بیورمشدر . آنك ایچون اصول واحکام مذکوره‌یی طوغریدن طوغری‌یه قبول وآکا اطاعت ضروری اولوب بوبابده اجتهاده مساغ یوقدر .

بناءً علیه بونوع اصول اسلامیه واحکام شرعیه مستمر وقیامته قدر باقی اولوب هرعصرده ، هرمحیطده مطاعدر . بونك حقنده بشرك حق تصرف وحق اجتهادی یوقدر . ازمانك اختلافیله تغیر ایلین احکام آنجق عرف وعادته مستند اولان احکام شرعیه‌دن عبارت اولوب بوده حقنده اجتهاد جاری اولان احکام فرعیه‌یه منحصردر .

شو حالده اصول واحکام مذکوره حقنده اصلاحات یاپوب عصریلشدیرمك ، یعنی هرعصر انسانلرینك کیف وذوقنه اویغون قواعد ومواده تحویل ایتمك دائرهٔ امکاندن خارجدر .

خصوص مذکوره جرأت ایتمك ، شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلرینك قرآن کریم ایله چیزدیکی خطوط اساسیهٔ دینیه وحدود اسلامیه‌نك خارجنه تجاوز دیمك اولمغله بوطرز ایله تأسیس اولنان مسلك ، دین

اسلامه مغایر وضد ، یکی برمذهب باطل ومردود اولدیغی کبی مؤسسلری‌ده دائرهٔ اسلامیتدن خروجله ارباب کفر وضلالدن اولمش اولورلر .

وقایعك ایکنجی قسمنه کلنجه : بوده احکامی آیات قرآنیه واحادیث صحیحه ایله تنصیص وتصریح اولنمیان وقایعدرکه خلاق عالم تعالی وتقدس حضرتلری [فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول] آیت جلیله‌سیله وقایعدن بوقسمنك احکامنی کتاب الله ایله سنت صحیحهٔ رسول اللهدن استنباط واجتهاد ایتملرینی اهل ذکر وعلمه امر بیورمشدر .

چونکه (فردوه الی الله والرسول) قول کریمنك معناسی [قرآن کریم وحدیث شریف ایله احکامی منصوص ومصرح اولمیان بروقعه‌یی صورت وصفتده مشابه ومماثلی اولان ـ واحکامی مصرح ومنصوص بولنان ـ دیکر بروقعه‌یه ردوقیاسله آنك احکامنی استنباط واجتهاد ایدیکز] دیمکدر .

ایشته بوآیت جلیله‌ده آنجق نص شرعی ایله منصوص بولنمیان وقایعك احکامی حقنده اجتهاد جاری اولدیغی بیان بیورلمقده‌در .

بناءً علیه آیت جلیلهٔ مذکوره منطوق منیفنجه دنیاده قیامته قدر تحدث ایلین وقایع وحوادثدن برقسمنك احکامنی معرفت ؛ نص ایله ، دیکر قسمنك احکامنی معرفت‌ده قیاس واجتهاد طریقیله اولدیغی بیان بیورلدیغندن دین اسلامده بالعموم وقایعك احکامی مندمج اولمغله جناب حق [الیوم اکملت لکم دینکم] نظم جلیلی ایله دین مبین اسلامی اکمال واتمام ایتمش اولدیغنی بیلدیرمشدر . بناءً علیه دین جلیل محمدی بتون حادثات متعاقبه‌نك احکامنی محیط بولنمغله شریعت کامله اولدیغندن قیامته قدر بقاسیله حکم اولنمشدر. آنك ایچون صورت قطعیه‌ده حکم اولنورکه دین اسلام (سابقاً بیان اولنان معناجه) عصری دکل [بروجه آتی معناجه] اعصاریدر ، یعنی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

هرعصرده تکملات بشریه وسعادات انسانیه‌یی کافل بالجمله فوائد مدنیهٔ نافعه‌یی محتویدر .

شو حالده شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری قرآن کریمله هرعصرده ، هرمحیطده ایکنجی قسمدن وقوعه کلان حوادث ووقایعه عائد احکام شرعیه‌نك اصولی دائره‌سنده اجتهاد واستنباطی خصوصنده [کله‌جك مقاله‌ده بیان اوله‌جق] شرائط اجتهادی جامع مجتهدلره صلاحیت کامله ویره‌رك باب اجتهادی آچمشدر .

الویریرکه اوصاف وشرائط اجتهادی جامع وبو خصوصده قابلیت واستعدادی حائز ذوات یتشمش اولسون . بوقابلیتده بولنان هریرده ، هرعصرده قرآن کریم ایله احادیث صحیحهٔ نبویه‌دن استنباط احکام ایده‌بیلیر .

وبو وجهله وقایع وحوادث جدیده‌نك احکامی حل ایدلمش اولور . فقط بوشرائط وقابلیتی حائز اولمیانلر ایچون هرزمان باب اجتهاد مسدوددر . آنلرك بوبابده صلاحیتی ، حظ ونصیبی یوقدر . آنك ایچون بونلر آنجق اجلهٔ مجتهدینك قوللریله عمل ایتمك مجبوریتنده‌درلر .

اسکلبی : محمد عاطف

غزالی‌نك روح حقنده‌کی تلقیاتی [١] .

— ٤ —

غزالی، ارواحك کیفیت تکثر وتغایرینه؛ بعدمفارقة الاجساد اجسامه متعلق قالمایان ارواحك نه صورتله باقی قاله‌بیله‌جکنه دائر وارد اولان بر سؤالده شو یولده بر جواب ویریور : « روح ، بدنه تعلق ایتدکدن صکره علم ، جهل ، صفاء وکدورت ، أیی وکوتو اخلاق کبی اوصاف مختلفه کسب ایدیور ؛ بناءً علیه یکدیکرینه مغایر اوله‌رق بولوندقلری حالده باقی قالیور؛ بوسببه مبنیدرکه: اجساده تعلقندن اولکی حالنه مخالف اوله‌رق روحك کثرتی تعقل اوله‌بیلدی. چونکه قبل تعلق الاجساد تغایر ایچون هیچ برسبب یوقدر »

اولجه‌ده سویله‌دیکمز وجهله غزالینك بو بیاناتی روحك قبل تعلق الابدان ماهیت نوعیه‌ده متحد اوله‌رق موجود اولدیغنی کوستریر. جلال‌الدین رومی حضرتلرینك مثنویٔ شریفده :

« منبسط بودیم ویك جوهر همه »
« بی سروبی پا بدیم آن سر همه »
« یك کهر بودیم همچون آفتاب »
« بی کره بودیم وصافی همچو آب »
« چون بصورت آمد آن نورسره »
« شد عدد چون سایهای کنکره »

بیورمسی وشارح مثنوی صاری عبدالله افندینك تماماً صوفیانه اولان افادات آتیه‌سی‌ده بونی کوستریر . شارح فاضل دیورکه : « اول عالم اطلاقده منبسط ایدك ودخی اول ما خلق الله الدرة البیضاء حدیث شریفی فحواسنجه جمله‌مز جوهر واحد ایدك . جمله‌مز اول طرف معانیده بی‌سروپا ایدك. مرتبهٔ احدیتده برکوهر وآب کبی بی‌کره وصاف ایدك؛ یعنی بوعالم صورتده اولان امتیاز کبی اول عالمده بربریمزدن متحیز اولمایوب آب کبی صافی وآفتاب کبی نور منبسط ایدك . چونکه اول نور لطیف صورته کلدی کنکره‌لرك ظلالی کبی عدد اولدی . حاصل معنا وقتاکه قهرمان سلطنت وحدت وفرمان اطلاق احدیت کال جلا واستجلا اقتضا ایله‌دیسه شمس حقیقت وحدت ذاتیه افق سماء تعین‌دن طالعه وانوار اسماء الٓهیه وازهار تعینات کونیه ساطعه اولوب مراتب عقول وارواح وقوالب اجسام واشباحدن خانهٔ اعیان کونیه وکلبهٔ احزان اعدام ممکنه‌یی روشن ایلدی واعیان مزبوره‌دن هربرینی قابلیت واستعدادلری اولان مرتبه لایق قیلدی . یعنی فیض اقدس ایله تعبیر اولنان نور ذات مرتبهٔ اعیان ثابته‌یه پرتو ایتدکده مانند ظلال کنکره صور علمیه اعیان موجودات ایله متعدده و بربرندن متحیزه اولدی . و فیض اقدس مرتبهٔ ارواحه کلدکده هر بر روحك عین ثابته‌سی بحسب الاستعداد وجود روحانی ایله موجود و بربرندن

[١] اشبو مقالاتك مأخذی اولان وامام غزالی‌یه نسبت ایدیلان (المضنون به علی غیر اهله) نام رساله؛ ابن الصلاح وابن السبکی کبی ائمهٔ علمك تحقیقاتنه نظراً امام غزالینك اثری دکلدر . (تدقیق مؤلفات)

ممتاز اولدی . بعده وساطت آدم وحوا ایله عالم صورت وشهادته هبوط ایدوب بحسب الاستعداد هربری صورت انسانیه ایله وجود عاریتی متلبس وسایهای کنکره کبی متعدد بالاجساد اولدی !... »

غزالینك بو فکری ، محی‌الدین عربی حضرتلرینك بوبابده‌کی فکرلرینه پك یقین‌در؛ همان عینی‌در. غزالی‌ده محی‌الدین کبی « روحك تعینی جسد ایله اولیور ؛ وبعد مفارقة الابدان جسد اولنده قازاندیغی احوال واوصاف ایله متعین اوله‌رق قالیور » دیمك ایستیور .

دها صکره جناب امام بومقامه وارد اولان برسؤاله جواباً دیورکه : « روحك بدنه مفتقر اولمایه‌رق قوامی مشکل برشی دکل‌در؛ اصل مشکل اولان جهت، روحك بدنه تعلقی‌در . زیرا بو تعلق ناصل اوله‌بیلیرکه : روح ، اعراضك جواهره حلولی قبیلندن اوله‌رق بدنه حلول ایتمش دکل‌در . چونکه روح ، کندی نفسی ایله قائم بر جوهر اولوب هم کندی ذاتی ، هم‌ده خالقنی، خالقنك صفاتنی بیلیر؛ وبوبیلیشنده حواس‌دن هیچ برشیئه محتاج اولماز. [چونکه کلیاتی بالذات ادراك ایدیور .] زیرا بو معارفدن هیچ برشی محسوس دکل‌در. انسان بدنه ملابسی حالنده بوتون محسوساتدن، ارض وسما وسائر اجسامدن غافل اولدیغی حالده ینه کندی ذاتی ، ذاتنك حادث اولدیغنی ، برمحدثه احتیاجنی معرفته مقتدردر . برحالده محسوساتدن هیچ برشیئی وجداناً فرق وتفهیمه مقتدر دکل ایکن ذاتی تعقل ایتمش اولیور [١]

شمدی غزالینك روح حقنده‌کی فکرینی خلاصه ایده‌جك اولورسه‌ق ، شو نتیجه‌یه واصل اولورز: روح، کمیت ومساحه آلتنه آلنه‌مایان برلطیفهٔ مدرکهٔ ربانیه‌در ؛ برنور الٓهی‌در . بو نور الٓهی مکان وزماندن ، اجسامه یتشمکدن ، حلول ودخولدن منزهدر . بسیط وغیرقابل انقسام‌در ؛ روح نفسنی وخالقنی بیلیر . روح ، اساساً غیر مخلوق ، باقی وبذاته قائم وواحد برجوهر معنوی‌در. قبل تعلق الابدان جوهر واحددر ؛ کثرت و مغایرت یوقدر. فلانك ویا فلانك روحی دکل علی الاطلاق روح‌در.

روح ، بدندن اول موجود ایسه‌ده ارواح بشریه ، یعنی روحك ابدانه تعلقی بدنك حدوثی ایله برابردر .

[مابعدی وار] آقسه‌کیلی
احمد حمدی

[١] غزالی‌ده ابن سینا کبی ، روحك ادراك و تعقلنده بدنه محتاج اولمدیغنی، بناءً علیه بعد مفارقة الابدان ینه بوصورتله بقاسنده مشکل اولمدیغنی سویلیور ...

انسانلر انصاف ایتسه‌لر ...

دیار شرقده خندهٔ استخفافله کوشهٔ نسیانه آتیلان ، فقط ، قدرشناس غربیلرك ایادیٔ احترامنده دولاشان « مقامات » نده حریری مرحوم «لوانصف الناس لاستراح القاضی = انسانلر انصاف ایدرلرسه قاضی‌ده استراحت ایدر » دیمش .

اکر بوکون حال حیاتده اولوب، بزمله برابر ـ احوال حاضره‌نك چتینلکی دولاییسیله ـ اولیای اموردکی رنکسزلکی مشاهده ـ ایتسه‌یدی: « لوعدل الناس لاستراح الافراد والشعوب = قطب سیاسیلر ؛ عدالتله حرکت ایدرلرسه افرادده ، ملتلرده استراحت ایدر . » حکمت سیاسیه‌سنی علاوه ایدردی .

ـ معلوماً !. انسانلر؛ نظریاته پك دوشکوندرلر . اونی آللاندیررلر ، بوللاندیررلر . تقدیس وتکریم ایدرلر . فقط اعماللرینه ، افعال حیاتیه‌لرینه تطبیقه کلنجه ؛ فرق دره‌دن صو کتیررلر. ملکات عقلیه وتجربه‌لرینی هوسات نفسانیه‌لرینه فدا ایدیوررلر. تاریخی عبرتلری؛ سبرقی المنام کبی تلقی ایدرلر .

سنه‌لرجه حضور وراحتی سلب ایده‌رك اکتساب علوم ایتمش عالملر ، سجل احوال عمومیهٔ بشری تدقیق ایدن سیاسیلر ، عضویاتی تحلیل وتشریح ایدن طبیبلر ، سجایای بشری تحقیق ایدن اجتماعیاتجیلر، بشریتك موازنهٔ

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دائمه ایچنده ادامهٔ حیاته چالیشان حقوقشناسلر ... برآز انصاف ایتسه‌لر !.. اوزلرینی ، سوزلرینه اویدورسه‌لر !. یاخود سوزلرینی؛ اوزلرینه کوره سویلسه‌لر... افرادده، ملتلرده برآز رفاه وسعادت یوزی کورسه ؟.. فقط.

هیهات !..

صدق مقالمزه شاهد ایستیان؛ انسانلرك احوالنه دقتلیجه باقسین! مثلا: قواعد صحیه‌نك؛ عمر عزیزنی ـ اجل موعودینه قدر ـ مرفهاً ادامه ایده‌جکنی بیلن برانسان؛ ینه «ام الخبائث» اولان مشروبات کئولیه ایله معصوم معده‌سنه قدح، قدح زهر آثار! ویریلان نصایحی نظر استخفاف ایله قارشیلار. تخریب ایتدیکی وجودینی، اجرا ایلدیکی جرمی کوره‌مز !.

زواللی بشر: زمزمهٔ نظریات ایچنده بوغولور طورور. «العدل اساس الملك» دستور جلیلنه توفیق حرکت ایدلمدکجه؛ مشکلات حاضرهٔ عالمدن هیچ بر مسئله حل ایدلمش صاییلەماز. قانون عدالته عرض انقیاد ایتمیان هر حکم، محکوم زوالدر. بناءً علیه قاضیده، افرادده استراحت یوزی کوره‌مز.

۱۸ کانون اول ۱۳۳٦ نیازی فیروزی

محفل تاریخی

جمادی الاولی والآخره

اصطلاح نسوانده (بیوك توبه)، (کوچك توبه) دەنیلن [۱] لسان تکلمدن (جماذی الاول) و (جماذی الآخر) دیه ایشیدیلن (جمادی الاولی والآخره) دن برنجیسی حلول ایتدی.

[۱] اسکی قادینلر؛ عربی آیلرینی ـ محرمدن باشلامق اوزره ـ شویله صایارلردی:
عاشوره، صفر، بیوك مولود، کوچوك مولود، بیوك توبه، کوچوك توبه، رجب، شعبان، رمضان، شکر بایرامی، آراڭ، قربان بایرامی.

لغت ناجی؛ بو ترکیبلرك ایضاحنده:

«جمادی الآخره، جمادی الاولی [٭] معروف ایکی آی. (جماذی الاخر) (جماذی الاول) صورتلرنده استعماللری غلطدر. بونلره (جمادی) اطلاقنه سبب؛ هنکام تسمیه‌ده عربستانده انجماد وقوعی، یعنی یاغمورسزلقدن قایناقلرك قوروماسیدر» دییور.

(اختری) مرحومده:

«الجماد: بالفتح جانسز وقورومش اولان ویغمور یتشمدك یر وشول ییلکه آنده یغمور اولیه، سنهٔ جماد دیرلر. ومنه جمادی الاولی وجمادی الآخره بفتح الدال فیهما» دیه‌رك ابتداسی مضموم بولونان (جمادی) کلمه‌سنی (جماد) لفظندن کتیروب مفتوح البدایه اولدیغنی سویلیورسه‌ده یاکیلیور. چونکه: امهات کتب لغت؛ بونلرك ضم جیم ایله باشلادیغنی خبر ویرییور. مثلا (وانقولی)

«الجمادی الاولی والجمادی الآخره: جیمك ضمی ودالك فتحی والف مقصوره ایله فعالی وزننده معروف آیلرك اسمیدر. جمدن مأخوذدر» معلوماتنی، قاموس ترجمه‌سی ایسه «جمادی: حباری [۲] وزننده شهور عربیه اسملرندندر، ایکی آیدر. بری جمادی الاولی، بری جمادی الآخره‌در. وبومعرفه ومؤنثدرکه غیر منصرفدر. جمعی جمادیات کلور. قبل الاسلام جمادی الاولی‌یه (جمادی خمسه) وجمادی الآخره‌یه (جمادی سته) دیرلر ایدی، محرمدن بشنجی وآلتنجی آی اولمق حسبیله. وقت اسلامده (اولی) و (آخره) یه تبدیل اولندی»

تفصیلاتنی ویرییور.

عبد عاجزده ۱۳۱۲ سنهٔ هجریه‌سی ایچنده ینی قاپی مولویخانه‌سی شیخ آکاهی مرحوم محمد جلال الدین افندی حضرتلرینه بالاانابه طریق جلیل مولوی‌یه انتسابمه تاریخ اولمق اوزره یازدیغم:

بیك اوچ یوز اون ایکی سالی جمادی الآخره ایچره
جبینسای دخالت اولدی طاهر باب ملایه
الٰهی لطف واحسانکله اول جویندهٔ فیضك
کلاه بیعتی همپایه اولسون عرش اعلایه

[۲] حباری: حانك ضمیله‌در.

قطعه‌سنده ـ موضوع بحث اولان ـ شهر قمرینك اسمنی طوغرو یازمشدم.

ینه قاموس ترجمه‌سی (جمادی) آیلرینك سبب تسمیه‌سنی «سالفده شهور اثنا عشرك برر اسملری واردی. نته‌که جمادی الاولی (حنین) وآخره (ربی) ایله مسما ایدی ... دفعهٔ ثانیه‌ده اسامیٔ شهور وضعنی مراد ایلدکلرینده اول هنکامده امساك سماسببیله انجماد عیون وقوع‌نما اولمغله شهرین مذکورینه جمادی اطلاق ایلدیلر»

صورتنده توضیح ایدییور.

احمد وفیق پاشا مرحومده (لهجهٔ عثمانی) سنك جلد اولنده «جماذی الاول ا س. جا. ه. عوام زبانزدی ذم صره‌سنده اول، اوائل احوال معناسنه کنایه. بن آنك جماذی الاولنی بیلورم: اصلنی، اوائلنی» دییور. پاشانك (جا. ن) شیفره‌سی؛ لهجه‌نك (جا) کلمه‌سنه نظر اولونه‌دیمکدر. او کلمه‌یه باقدیغمزده شو سطرلری کورورز: «جا جمادی الاولی‌یه اشارتدر. زبانزدی جماذی الاول. آنك جماذی الاولنی بیلورم: برینك اصل فرومایه اولدیغنه ایما»

اوت. (جا) حرفلری؛ محررات وتذاکره تاریخ وضعنده اختصاره رعایةً جمادی الاولی‌یه اشارت اولمق اوزره قوللانیلیردی. نته‌کیم (ج) جمادی الآخره‌یه دلالت ایده‌ردی [۳]

پاشانك بحث ایتدیکی «جماذی الاولنی بیلیرم» کنایه‌سنه کلنجه بونك منشائی اولمق اوزره شویله بر فقره نقل اولونور:

دوسیه اصولنك تطبیقنه قدر اقلام دولتده هرآیه

[۳] عربی آیلره اشارت اولمق اوزره شو حرفلر قوللانیلیردی:
م = محرم. ص = صفر. را = ربیع الاول.
ر = ربیع الآخر. جا = جمادی الاولی. ج = جمادی الآخره.
ب = رجب. ش = شعبان. ن = رمضان. ل = شوال.
ذا = ذی القعده. ذ = ذی الحجه.
برده (مصر) (رجج) (رشن) (لذذ) شیفره‌لری واردی‌که وقتیله معاش دیمك اولان واوچ آیده برچیقان (علوفه) نك محرمدن اعتباراً بهر اوچ آیك اسملرنده‌كی ایلك حرفلردن متشکل اولوب اوچر آیلق تقسیط نامی اولمق اوزره استعمال ایدیلیردی.

مخصوص اوراقی برطوربایه طولدورمق صورتیله حفظ ایده‌رلر، طوربانك اوسته‌ده جلی قلمله عائد اولدیغی آیك اسمنی یازارلردی.

وقتیله بو طوربالردن جمادی الاولی آیه مخصوص اولان بر عددینی؛ هنوز ملازم بولونان فقیر، لکن ذکی برکنج ناصیاسه اله کچیرمش وکوملك یاپدیروب کیئمش. طوربانك اوسته‌كی خالص بذر ایپی مرکب؛ بر، ایکی ییقامقله چیقارتنی اولمادیغندن (جماذی الاول) عبارهٔ جلیه‌سی؛ بی‌چاره ملازمك یکندن، یاقه‌سندن صیریتیر، طورور وشو حال؛ قلم رفقاسی بیننده باعث تبسم اولورمش.

آز مدت ایچنده اوفقیر کنج؛ مراتب رفیعه احراز ایده‌رك سراسره قابلی سمور کورکلر ایچنده کورونمه‌یه واسکی آرقه‌داشلرنجه نظر غبطه ایله کورولمه‌یه باشلامش. چکمه‌مزلك سوقیله ایچلرندن بری.

ـ شیمدیکی حالنه باقمایك. بز؛ اونك جماذی الاولنی، یعنی جماذی الاول طورباسندن کوملك کیدیکی زمانی بیلیرز!

دیه‌رك فقر سابقنه ایما ایتمك ایسته‌مش. اوندن صوکرا بو تعبیرکده ـ پاشانك دیدیکی کبی ـ مقام ذمده استعمال شیوع بولمش.

طاهر المولوی

عالم اسلامده خاندان علم ومعرفت [۱]

حقایق مسلمه‌دندرکه مسلمانلر دین مبین احمدی‌یه

[۱] غلطه‌سرای سلطانیسی ودارالشفقه عربی وعلوم دینیه معلمی عارف وعلوم ریاضیه معلملرندن محمد عزت بك افندیلرك بعض کزیده ارباب قلمله معاونتی ایله سکز اون سنه‌دنبری یازمقده بولندقلری (دائرة المعارف) دن اخذ واقتباس اولنمشدر. خبر آلدیغمزه کوره دائرة المعارفدن بالتلخیص الحٓ معتنا بر لغت حالنده نشرینه تشبث ایدیلن اثرك درتده اوچ قسمی ختامپذیر اولمشدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تحقق متمسك بولندقلری زمانلرده کائنات متفکره‌یی دوچار بهت وحیرت ایده‌جك آثار گرانبها ومصنوعات گزیده ابداع واختراعیله کندیلرینه خاص بر سلطنت ومدنیتك لوازم واساساتنی وضع وتثبیت ایلمشلر ایدی.

«او اول سلطنتك یللر اسیر شمدی برنده»

بوکونکی حال ایسه تشکیلات محمدیه واحکام اجتماعیهٔ اسلامیه‌یه اتباعده قصور ایدلمکده اولمسندن متولد بولندیغی جهتله بالعموم مسلمانلر ایچون داغ درون وبادیٔ حزن وتأثر اولسه گرکدر.

حق الانصاف سویلمك لازم گلیرسه مسلمانلرك قرون متقدمه‌ده‌کی اقدامات ومساعیسیله عالم اسلامك اقطار مختلفه‌سنده جابجا وجوده کتیردکلری مآثر عرفان هر حالده شیمدیکندن نسبت قبول ایتمیه‌جك درجه‌لرده یوکسك ومدی الایام بادیٔ فخر وشرف اوله‌جق ماهیتده ایدی. عالم اسلامك بیوك بر قسمی مع التأسف ایادیٔ اجانبه کچمش اولان اقسامنده‌کی مؤسسات قدیمهٔ اسلامیه وکتبخانه‌لر محتویاتی ایله بوکونکی پاپالق مقامنك خصوصی کتبخانه‌سنده آثار قدیمهٔ اسلامیه‌دن اوله‌رق موجود قرق اوچ بیك کسور جلد کتب علمیه وفنیه وآثار مخلدهٔ سائره وهر بری بر علم وفنه مأخذ وموضوع تشکیل ایدن مجلدات متنوعه بو حقایق تاریخیه‌نك شواهد ذی حیاتیدر.

اویله دیه‌بیلیرز که مسلمانلر، بعض بدخواهان اجانبك ادعا ونشریاتی خلافنه هر حالده ترقیات عصریه‌یه حاکم اولمشلر وبونی بالفعل اثرلرنده اظهار واثبات ایده‌رك عصره اتباع دکل، بلکه عصری کندیلرینه رام ومنقاد ایتمشلردر. بونلرك دور دور وجوده کتیردکلری نفایس مصنوعات مدنیت حاضره‌نك اس الاساسنه خدمت ایلدیکی کبی اوروپانك بوکونکی فیض علمیسنك آلدیغی سیل خروشانك ایلك منبعی ده هیچ شبهه‌سز منابع اسلامیه‌در.

بز بو مبحثده بعض خاطرات قدیمه‌یی احیا ایتمش اولمق اوزره اعصار سابقه‌ده بیوك بر قدرت علمیه واحاطهٔ کلیه اصحابندن بولنمغله اشتهار وتمیز ایتمش اولان بعض رجال ومشاهیر ومؤلفین قدیمه اسامیسنی یاد وتذکار ایله برابر بونلرك منسوب وآب روسی اولدقلری خاندان علم ومعرفتی قدرشناسانه خاطرلاتمق ایستیورز.

معلومدر که اهل بیت رسالت ارکانندن حسنیلره (شرفا) وحسینیلره (سادات) دینلیر. شرفا امارت نسلندندر. الیوم بونلردن اوچ خاندان موجوددر که حکومت صاحبیدرلر. برنجیسی مکه شرفاسی، ایکنجیسی فاسده ادارسه حکومتی، اوچنجیسی زیدیلردر.

ساداتدن (باعلوی) خاندانی واردر. یمنده‌کی ظفر امراسی بونلردندر. سجلماسه حکمران اولمش اولان خاندان ده ساداتدندر. بو خاندان سجلمانك سقوطی اوزرینه اندلسه، اندلسك سقوطی اوزرینه سبته‌یه، سبته‌نك سقوطی اوزرینه‌ده فاسه کچمشلردر. الیوم فاسده‌درلر. بیوك بر خانداندر. حضرت رسول اکرمك نعلین شریفلری حالا بونلرك نزدنده محفوظدر.

الیوم فاسده الك اسکی خاندان علم ومعرفت (بنو الجد) نام دیکرله (بنو عبدالقادر الفاسی) در. بیك سنه‌لك بر خانداندر. بو سلاله‌نك الك مشهورلرندن بریسی (ابن الرشد)ك خواجه‌لرندن اولان (ابو بکر بن الجد) در. بخاری شارحی (سیدی عبدالقادر الفاسی) شمائل شارحی (سید جسوس) و(سیدی یوسف الفاسی)ده بو خانداندر.

تلمسانده بنی مرزوق وسنوسی خاندانلری معروف ایدی. بونلر بوکون منقرضدرلر. مصر وبوتون آفریقاده اوقونان عقائده دائر (صغری) و(کبری) کتابلری سنوسی خاندانه منسوب بعض ذواتك اثرلریدر.

قیرواندە بنی سحنون (سحنون بر قوش آدیدر)، بنی عبدوس، بنی ابی زید خاندانلری مشهور ایدی. بو خاندانلرك اکثریسی ایکی یوز، اوچ یوز سنه دوام ایتمشدر، الیوم منقرضدرلر. مالکیلردن ۲۱ جلد (نوادر) نام اثرك صاحبی وناشر مذهب عبدالله ابی زید ایله فقهه دائر رساله صاحبی بو خاندانددندر.

تونسده بنو الرصاع خاندانی وار ایدی. سکز

یوز سنه قدر بردوام اولدیغی حالده الیوم منقرضدر. (بنو عرفه) خاندانی، تفسیر صاحبی (ابن عرفه) بونلردندر. (بنو راشد) خاندانی ده الیوم منقرضدر. اسکندریه‌ده بنو المواز (مواز، موز صاتان دیمکدر) خاندانی واردر. علمده امام مالکه کمنه یتیشمش اولان و(الموازیه) نامیله فقهدن مهم بر کتابك مؤلفی اولان (محمد بن المواز) بو خاندانه منسوبدر. (بنو الطاهر بن عوف) خاندانی اوچ یوز سنه دوام ایتمشدر. بیوك بر خاندان علمیدر. امام مالك مذهبنده پك چوق تألیفات براقمشلردر.

مصر قدیمده بنو عبدالحکم، بیوك بر خانداندر. تاریخ، علوم عالیه، سیر، علوم ادبیه، لغت وحدیثده تبحر ایتمشلر وخیلی آثار براقمشلردر. علم اعتباریله (امام غزالی) بو خاندان افرادینك پك چوغندن کیری قالیر. امام شافعی (رحمة الله علیه) بو خاندانه مسافر اولمش ووفاتنه قدر نزدلرنده قالمشدر. الیوم بو خاندانك مقبرهٔ مخصوصه‌سنده مدفوندر.

شامده بنی قدامه. حنبلی مذهبنه دائر یکرمی جلددن عبارت اولان وامهات کتب اسلامیه‌دن بولنان مغنی صاحبی (ابن قدامه) بو خاندانددندر.

بنو عساکر خاندانی. یکرمی جلددن عبارت (تاریخ ابن عساکر) بو خاندانکدر.

عمادی زاده‌لر. فتاوای حامدیه صاحبی بونلردندر.

عابدین زاده‌لر. الیوم اولادی منقرضدر. اقربای عصبه‌لری، یعنی عمزاده‌لری واردر.

رمله‌ده خیری زاده‌لر. بو خاندانك فتاواسی، فقهه دائر بحر رائق اوزرینه حاشیه‌سی واردر. ایکی یوز سنه دوام ایتمشدر.

[مابعدی وار] محمد عزت ومحمد عارف

مستجابی زاده عصمت بك

مابعد :

«۲۰ اغستوس ۳۲۰ تاریخلی لطفنامه‌کز بنده‌کزه ویریله‌لی خیلی زمان اولمشکن جوابنی آنجق بوکون یازه‌بیلیورم. برایکی وجدانسزك تسویلات منفعت جویانه‌سی یوزندن اوچ سنه اول دوچار اولدیغم فلاکت، قوهٔ معنویه‌می دهشتلی صورتده تزلزله اوغراتمش، طبیعتمده اساساً موجود اولان بی‌قرارلغی صوك درجه‌یه کتیرمش اولدیغندن اخوان ومحبانمه قارشی لازمهٔ مراسلاته رعایتده بیوك بیوك قصورلر ایدر اولدم. حلم، موقع لطفاً نظر انصافه آله‌رق قصوریمك عفوینی رجا ایده‌رم. محبتنامه‌کزده تعارفمز ازلی اولدیغندن بحث ایدییورسکز. لاریب فیه. بر عرب شاعری بر حدیث جلیل نبویدن اقتباساً:

ان النفوس لاجناد مجندة
بالاذن من ربنا تجری وتختلف
فما تعارف منها فهو مؤتلف
وماتناکر منها فهو مختلف

دیمشدر که حقیقتده بوندن عبارتدر. بو کائناتده بر سیالهٔ حسیه‌نك وجودینه قائل اولان دوقتور (شارقو) حکمت اسلامیه‌نك بو دقیق نقطه‌لرینه واقف اولسیدی – ولو غیابی اولسون – ایکی روحك یکدیکرینه قارشی انجذاب واشتیاقنده‌کی سر علوی‌یی تأملله مسئله‌یی دها عمیق ودها واسع بر صورتده نظر مطالعه‌یه آلمش اولوردی. بنده‌کز بو آطه‌یه کتیریله‌لی:

باخود حکایت ازلب خاموش می‌کنم
خود نغمه می‌سرایم وخود گوش می‌کنم

قبیلندن اوله‌رق بحر سفیددن قوپان روزگارلرك ماتمفزا صیحه‌لری ایچنده کندی انین روحمی دیکله‌مکدن بشقه برشیله مشغول اولمدیغمدن سزه تقدیمه لایق براثرم یوقدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

جوابنامه تقديمنده وقوعه كتيرديكم تأخردن طولايى تكرار عفويمى رجا ايدر وكوزلركزدن اوپرم افندم . باقى همه اوست جمله فانيست .

٢٨ اغستوس ٣٢٠ »

ميديللى قلعه‌سى مستجابى زاده
عصمت

* * *

عصمت بك مرحوم ميديلليده مدت جزائيه‌سنى بعدالاكمال ازميره عودت ايتديريله‌رك ، جداً حامئ افاضل اولان صدر اسبق كامل پاشا مرحومك دلالت انسانيتكارانه ومزيت پرورانه‌سيله رژى اداره‌سى دعوى وكالتنده استخدام اولندى . انقلابى متعاقب استانبوله كلدى . برلطف مخصوص استادانه اولمق اوزره بوعاجزى زيارت ايتدى . كونلرجه قورى چشمه‌ده كائن اقامتكاهمزده شرف مصاحبه‌سيله متشرف اولدق . اوصره‌لرده كامل پاشا مرحوم موقع اقتدارده ايدى . عصمتى پاى تختده مهم برمأموريته تعيين ايتمك ايستيوردى . وا اسفا كه جمله‌يه معلوم اولان حادثات اليمه ظهوريله مملكت كامل پاشادن محروم اولدى . عصمتك مأموريتى‌ده كرى قالدى . بالآخره كنديسنه تكليف ايديلن اناطولى ولايتى هيأت تفتيشيه كتابتنى قبولدن استنكاف ايله ازميره عودت ايلدى . بك آز برمدت صكره ـ كه ٣٢٦ سال ماليسى ايچنده ايدى ـ وقوع بولان آرزو واشعارى اوزرينه اوزمان عدليه نظارتنده بولنان نجم‌الدين ملابكك دلالتيله ازمير استيناف حقوق محكمه‌سى اعضالغنه تعيين قلندى .

عصمت بك مرحوم منفاسندن عودتده ازميرده تأهل ايله‌مش واسكى قوجه جوارنده عائله‌سنك برمقدار اراضيسى موجود بولنمش اولديغندن ازميرده ولو جزئى معاشلى برمأموريتده بولنمغى اوزاق محللرده‌كى طولغون معاشلى وظائفه ترجيح ايتمش وقدر وشانيله پكده متناسب اولميان استيناف حقوق اعضالغى ـ محضا وطن ثانيسنده اجراى مأموريت ايده‌جكندن ـ ناشى آرزو ايلمش ايدى . درت سنه قدر بووظيفه‌يى محبان عدالتى جداً ممنون ومفتخر ايده‌جك برصورتده حسن ايفا ايله امثالنه عبرت مؤثره ارائه وبومملكتده فكر عدالت وحليهٔ فضل واستقامتى حائز انسانلرك هنوز موجود اولديغنى بالفعل اثبات ايتمشيدى . حرب عمومى سفربرلكندن برآز اول ذاتنه مخصوص افكار عدالتپرورانه ايله او زمانكى حكومت مسئوليه‌نك دها او اثنالرده هردرلو حد وتصورك خارجنه چيقمق استعدادينى كوسترن آمالنى بردرلو تأليف ايده‌مديكندن بالاستعفا مأموريتدن چكيله‌رك دعوى وكالتيله اشتغاله باشلادى . اوكونلرده راقم الحروفه ارسال ايتديكى مكتوب عيناً شودر :

٣١ مارت ٣٣٠ »

قارداشم افندم

« بربرينى متعاقب ايكى التفاتنامه‌لريله تنويرچشم اشتياق جان ايتدم . حيات مأموريت ، باخصوص شوزمان فيوضات نشانده طبع آزادئ حقيرانه‌مله ائتلاف قبول ايتمديكندن اوصورتله چكلديكى خوش بولدم . اول محكوم ، صكره حاكم ، دها صكره محامى اولدم . الله انجامنى خير ايليه آمين . اول وآخر بزم ايچون مناسب اولان‌ده بوصورتى اختيار ايدى . كرچه چكلديكم كوندن برى حالا اهميتلى بردعوى درعهده ايده‌مدمسه‌ده اميدم قوى بولنديغى كبى كوكلم‌ده محزون دكلدر . چونكه مقيد دكلم . درسعادت غزته‌لريله كيفيتى اعلانه مسارعتم ايش بولمق ايچوندر . ان شاءالله صوكى ايى اولور . (خيابان)ى نشر تصورى كيتدكجه كسب قوت ايديور . بوتصور قوه‌دن فعله كليرسه بالطبع نسخه‌لرى تقديم اولنه‌جق وذات عاليلرينك‌ده معاونت قلميه‌سى رجا ايديله‌جكدر . بنده‌كز بورساله‌يه (خيام) ى تفرقه صورتيله درج ايتمك تصورنده‌يم . فقط نزدمده نسخه‌سى يوق . اكر سزده‌كى نسخه ارسال

بيوريلور وياخود برمبيضه استنساخ [١] ايتديريله‌رك كونده‌ريليرسه عظيم تشكرلر ايدرم . بونى بعض تصحيحات وعلاوات ايله نشر ايدرسه‌ك پك خوش اولور ظن ايديورم . كرمنامه‌لرينه انتظار ايله عرض تحيات واشتياقات ايلرم عزيزم افندم . »

(خيابان) ناميله نشرينى تصور ايتديكى مجموعهٔ علميه‌نك برقاچ سنه اول سرلوحه‌سى طرف كمترانه‌مدن تحرير وعصمته ارسال اولنمش ايدى . آنجق مرحوم غايتله دورانديش ومشكل‌پسند برذات اولديغندن برچوق اخوان ومحبانك آرزولرينه رغماً رساله‌يى بردرلو نشر ايتميوردى .

— مابعدى وار — سعودالمولوى

محفل فنى

علم هيئتك مبدأى

بوقاريده سويلديكم وجهله صيجاق وصغوق موسملرك عودتى سنه‌نك مدتى تثبيته كافى كلدى . چفتجى ، كونشك طوغديغى ويا باتديغى نقطه‌نك متمادياً دكيشديكنى كمال حيرتله كوردى . بووقعه‌يى بزده برآز دقتليجه تدقيق ايده‌لم . منطقهٔ معتدله‌نك اووالرندن برنده بولونديغمزى فرض وايلك بهارده كونشك باتمش اولديغى نقطه‌يى تثبيت ايده‌لم . درحال بونقطه‌نك شماله دوغرى سرعتله ، بالآخره آغير آغير كيتديكنى وبرآز صكره‌ده توقف ايتديكنى كوروروز . بونقطه‌يى [ب] حرفى ايله كوستره‌لم . [ب] برآز توقفدن تكرار كرى‌يه عكس حركتله عودت ايدر وجنوبده برنقطه‌ده طورور . اونقطه‌يه [ح] ديه‌لم .

[١] برنسخهٔ كزيده‌سى آنجق نزدمده بولناق عصمتك بوائر كزيني خاندان عالئ سلطنت منسوبين كرامندن برذات نجيب واديب طرفندن مؤلفه قارشى برأثر حرمت ومحبت اولمق اوزره بالذات استنساخ بيوريله‌رق وساطت عاجزانه‌مله مشار اليه ارسال اولنمش ايدى .

تكرار شماله دوغرى يورور وبوحال متمادياً دوام ايدر . بووقعه‌يى مشاهده ايدن كيمسه زراعته كفايت ايده‌جك بردرجه‌ده سنه‌نك مدتى تعيين ايتمش اولور . ب و ح نقطه‌لرنده كونش تبديل استقامت ايتمك ايچون توقف ايتديكندن بووقعه‌يه [تحول شمس] وصيجاق موسمه تصادف ايده‌نه [تحول صيفى] وصغوق موسمه ، [تحول شتوى] نامى ويرلدى .

غروب وطلوع نقطه‌سنك حركتى قرون اولى اقوامنجه معلوم ايدى . بالخاصه مصرليلر وكلدانيلر بوخصوصده مترقى ايديلر . فقط اثرلرنده بوتحولاتدن هيچ بحث ايتميورلر . يالكز مشهور شاعر [هومر]ك [اوديسه] نامنده‌كى اثرنده بووقعه حقنده اوفاق برفقره كورولور .

ديمك اوليوركه سنه‌نك مدتى تعيين ايچون كونشك بوحركتى نظر دقته آلنمش . تحول صيفى وتحول شتوى آره‌سنده مرور ايدن ايامى تعداد ايتمكى كيم تصور ايتدى ايسه او ، سنه‌نك حقيقى مدتى بولمشدر :

« سنه‌نك هرهانكى بركونده كونشك طوغديغى استقامتى تعيين ايتملى ؛ كونش عين جهتده حركت ايتديكى برزمانده مذكور استقامتى كوزورسه‌كز ، ايشته اوزمان برسنه مرور ايتمش اوله‌جقدر . » بوايضاحات هند كتب مقدسه‌سنده موجوددر . حتى ، معلوم ايدى‌كه انتخاب اولنان كون تحول شمسدن نه‌قدر اوزاق اولورسه اوقدر سنه‌نك مدتى دها صحيح اوله‌جقدى .

بووقعهٔ سماويه‌نك مشاهده‌سى قمر حقنده‌ده عين فكرى ويره‌جكدى . فقط بوراده‌كى تحولاتك دها مغلق ودها سريع اولديغى كورلدى .

يلديزلره كلنجه ، اونلر عينى نقطه‌دن دوغوب باتارلر .....

تحول شمس معلوم اولنجه [اعتدالين نقطه‌لرينى] يعنى كيجه وكوندوزك مساوى اولديغى زمانى بولمق لازم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كلدى . فقط بومعلوماتى الده ايتمك ايچون معين وامين برواسطه يوقدى . چونكه ، كونشك [ب ح] خطى اوزرنده‌كى حركتى مغلق اولديغى كبى تساوئ ليل ونهارده بوخطك منتصف نقطه‌سنه اصابت ايتميوردى . مصرليلرك آلنده بونقطه‌لرى تعيين ايچون قولاى برواسطه واردى . فقط اونى استعمال ايتدكلرنى بيلميورز . «كونش ، اهراملرك شمال وجنوب وجهلرى استقامتنده طوغوب باتديغى زمان كيجه وكوندوزه مساوى اوله‌جقدى . » صوك زمانلرده ياپيلان برتجربه حقيقتك بومركزده اولديغنى اثبات ايتدى .

خلاصه ، هريرده كيجه ايله كوندوز ، قمرك صفحاتى ، موسملرك عودتى ، آوجى ، چوبان ، وچيفتجينك نظردقتى جلب ايتدى . اونلر بووقايع سماويه‌دن استفاده ايتمكه چاليشديلر بويله‌جه علم نجوم ميدانه كلدى .

احتياج هريرده براولديغندن بتون اقوامده بوعلمه عائد بومعلومات ابتدائيه‌يى كورورز. بناءً عليه علم نجومك نصل ونره‌ده ميدانه كلديكنى آراماملى يز . هرقوم كندى احتياجنه ، دوشونجه‌سنه كوره اونى ايجاد ايتدى .....

سعدى

⁂

محفل ادبى:

مناجات

يارب بوكوكل كون كله‌جك شاد اوله‌جقمى
يا بويله غم و درد ايله برباد اوله‌جقمى
برآن اولوب آزادۀ فرياد اوله‌جقمى
عشقك بزه سرمايۀ ارشاد اوله‌جقمى

§

بر قورقولو رؤيا كبى كچمكده زمانم
ايام بهارمده ظهور ايتدى خزانم
ديكرلره بادئ سعادتمى فغانم
بن آغلار ايسه‌م غيريسى دلشاد اوله‌جقمى

§

شايستۀ لطفك دكلم كرچه بن اما
عفو ايت ، كرم ايت ، مرحمت ايت قيل بنى احيا
بر كيمسه‌دن اميد دوا ايلمم اصلا
سندن ييقيلان غيريدن آباد اوله‌جقمى

§

يارب سكا زنهار دكل عرض شكايت
آرتق يتيشير چكديكم اكدار وفلاكت
دنياده پريشانلغمه يوقسه نهايت
عقباده كوكل غصه‌دن آزاد اوله‌جقمى

§

شاد ايليه‌مز خاطريمى غنچه وسنبل
الحان طرب ، چهرۀ تر ، نغمۀ بلبل
بركون كله‌رك قسوتى ايلرمى تنزل
ياخود اوده كوندن كونه مزداد اوله‌جقمى

§

محشر كونى درعهده ايدوب حكم وقضايى
صورمقده ايكن ايتديكم انواع شقايى
لطف ايليه‌رك چكديكم آلام وجفايى
صورسه‌ك بيله سن قابل تعداد اوله‌جقمى

١ تشرين‌اول ٣٢٩ يشار شادى

❦❦

مرثيه

— حسين هاشمك روح تزيهنه —

اركان دهره دور دوشن انتسابدن
لقمانده اولسه قورتيله‌ماز اضطرابدن
اهل كمالى قاعده‌در ايسته‌مز فلك
ممنون اولورمى ظالم اولانلر صوابدن
جاهل قبول بختله اولماز حكيم رى
كامل هجوم فقرله دوشمز نصابدن
ملحد توجهات ايله مهدى اولورمى هيچ
برفيض آليرمى چشم عليل آفتابدن
آل يزيدى ايتدى فلك شاد وكامكار
اولاد هاشم ايكلر ايكن پيچ وتابدن
اى اسم وجسمى زادۀ هاشم اولان اديب
اى نور وجهى ازهر اولان ماهتابدن
سن فاضل يكانه ايدك ، ذوفنون ايدك
كتم ايلدك كمالكى فرط حجابدن [*]
خلق خدا پسندكه حيران اولورى خلق
لذت آليردى روح سكا انجذابدن
اى اوج لسانه حاكم اولان شاعر بلند
درت كونلك عمرك اولمدى سالم عذابدن
دوران هزار درد ايله نالنده ايلدى
الك صكره ايتدى دور مكاندن ، كتابدن
قبركده آغلادمدى شو همر حزينكه
بر آه كلدى كوشمه زير ترابدن
صد حيف كيمسه قيمت والاكى بيلمدى
قورتيلمدك آمهر وفا احتجابدن
چرخك شتا زمانه قالمش كونش ايدك
شمسك شتاده نورى كوروتمز سحابدن
ايتسون غريق نور خدا روح پاككى
اولسون يرك جوار رسالتمآبدن
روحك بيوكدى ، فرط تواضعدى عادتك
قالدك تواضعكده مجهولى ماتك

يشار شادى

[*] مرحومك فضائل عديده‌سندن كچن نسخه‌ده بحث ايتمشدك. مؤخراً آلديغمز برمكتوبده كنديسنك ياقين زمانلرده حفظ قرآنده موفق اولديغنى بيلديريلمشدر . رحمةالله عليه

محفل

❦❦

اقامتكاهم اولان ساحلخانه‌نك خراب رنجيمنه ب...
طاقم تجار كميلرى رسن بند اولورلر . بونلرك اكثرى ...
عثمانليدر . كچنلرده برجمعه صباحى بوكميلردن برينك تا...
نجره‌مك حذاسنه تصادف ايدن ديره‌كنده يكى اعمال...
ايدلمش بيوك برعثمانلى سنجاغى مصادف نظر تعظيمم اولدى ...
بوعالمده كورديكم شيلرك نه اولديغنى فرق ايتمكه باشلاديغ...
كوندن برى لايزال بر عشق ومحبتله سوديكم بو شانلى ...
سويلى سنجاغك دنياده‌كى كوزللكلرك الك كوزلى اولان ...
منظره‌سى هوانك اوكونكى لطافتيله بسبتون متزايد ب...
حسن عيون آرانى حائزايدى . ساعتلرجه باقدم. باقدقج...
متحسس اولدم. بوتماشاى مشتاقانه بنى بروجه‌آتى انطاق...
ايلدى :

— اى جلوه‌لى سنجق —

اعصار وقرون شاهد عادلكه محقق
توحيده علم ، رايت اسلامسين آنجق
مؤمن اولانه فرضدر آلتكده بولنمق
اقبالكى حفظ ايليه هرشائبه‌دن حق
روحم تترەر اوستكه اى جلوه‌لى سنجق!

⁂

رنككك شفق آميز ، هلالكده منوّر
ورمكده ستاره آكا رونق ديكر
شكلك نه‌قدر جاذبه‌لى ، روحلى ، دلبر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دوبماز علم الله تماشایه ملکلر
روحم تتره‌ر اوستکه ای جلوه‌لی سنجق !

***

هرجمعه کونی پیش نکاهمده عیانسین
کویاکه بکا مخبر میعاد اذانسین
سن سلطنت احمد مختاره نشانسین
اربابی بیلیر قیمتکی ، مایهٔ جانسین
روحم تتره‌ر اوستکه ای جلوه‌لی سنجق

***

بروجه ایله ادبار دکلدر سکا لایق
کورمك دیلر عثمانلی ایلنده سنی عاشق
سنسین بزه معشوقهٔ جان ، یار موافق
برحال تصور ایده‌مم مهرکه فائق
روحم تتره‌ر اوستکه ای جلوه‌لی سنجق !

***

هرلحظه کلیر خاطرمه زمرهٔ اجداد
مادر ، اب وجد ، جدّجد وعائله ، اولاد
هپ ظلّ ظلیلکده او ارواح ، او اجساد
طوغمش ، یاشامش ؛ بونلری بربر ایده‌رك یاد
روحم تتره‌ر اوستکه ای جلوه‌لی سنجق !

***

رنکك نه‌یه اوچمش ؛ سکا لایقمی بوحالت
چهره‌ك نه‌یه محزون ، بونه سوزشلی ملالت ؟
موعود تعالی علم حقه ، نهایت
الله حمایه ایده‌جکدر سنی البت
روحم تتره‌ر اوستکه ای جلوه سنجق !

فوری چشمه ۲۷ تشرین ثانی ۱۳۳۶ حفید وحدتی
سعودالمولوی

***

بر تقدمهٔ اخلاص
طاهر المولوی استادك
« محفل »ی جامع معالیدر
کلك معجز دمیله اول حضرت
« محفل »ك « حضرت بلال » یدر
۱۰ تشرین ثانی ۱۳۳۶
سعود

محفل
التفات جناب میر سعود اثر شیمهٔ کمالیدر
اوادیب هنرورك سخنی معرفت بحرینك لآلیدر
یاشاسین که وجود مشکوری
مفخر زمرهٔ اعالیدر

اعاظم رجال مولویه لسانندن

بز بندهٔ شاه معنوی‌یز فرمانبر حکم مثنوی یز
باقی سکه‌لی خالص العیارز مسکوك روان مولوی یز
ماهیت روحمز کورونمز بز خرقهٔ تنده منزوی یز
نقاره زن جهاد نفسز اجناد شهنشه قوی یز
کورده بزی دورمزده آکلا مبدأله معادی محتوی یز
تنوره ایله لوای عشقز نفخ ازلیله ملتوی یز
عالملره آستین فشانز پاکوب وساوس غوی یز
رخشنده سماعمزده (ثم)[*] حق وجهنه طوغری ومستوی یز
طاهر بوشرف یترکه بزلر منسوب طریق مولوی یز
طاهرالمولوی

آبونه‌لرمزه :

محفلك نسخ منتشره‌سی منتظما وپوسته‌یه تودیعاً کونده‌ریلیورسه‌ده بعضلرینه واصل اولمادیغی آکلاشیلیور . بناءً علیه نسخه‌سی ورود ایتمه‌ین آبونه‌لرمزك اداره‌یه معلومات ویرمه‌سی رجا اولونور .

[*] فاینما تولوا فثم وجه‌الله آیتنه تلمیحدر .

اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی مدیر مسئولی : طاهرالمولوی

اداره خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالی اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ودرج اولونور

محفل
۱۳۳۸

صاحبی ، مدیری ، محرری :
طاهر المولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آیلغی ۵۰ »
اوچ آیلغی ۲۵ »

یازیلر شخصیتی دکل ، یازیلر اهمیت نظر دقته آلینیر .

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ صیراسیله درج اولونور .

عدد : ۸ ۱۳۳۹ جمادی الآخره‌سنه مخصوص نسخه فی ۷ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تعدد زوجات حقنده جناب یکه جواب ـ اسکلیبل محمد عاطف . غزالینك روح حقنده‌کی تلقیاتی ـ آقسه‌کیلی احمد حمدی . نصرانیت علماسنك مسلمانلق حقنده حسن شهادتی . رضا .
محفل تصوفی : تکیه‌لرك سبب انقراضی ـ طاهرالمولوی . کلمات صوفیه . شیخ صفوت .
محفل تاریخی : خاندان علم ومعرفت ـ محمد عزت ومحمد عارف . مستجابی زاده عصمت بك ـ سعود المولوی . مدرس یوسف افندی مرحوم ـ علی شوکت . تاریخ وفات . اسماعیل حقی پاشا .
عالم اسلام : جاواده شیخ عبدالمحیی‌نك مقامی ـ سعدی .
محفل ادبی : غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی ـ طاهرالمولوی .
علاوه : هند ماصاللری .

ایتام اسلامه معاونت

مملکتمزده اوته‌دن بری یکانه بر شفقت ومعرفت أوی بولونان دارالشفقه‌ده‌کی ایتام اسلامك اعاشه وتحصیللرینه مدار اولمق اوزره مکتوبلق کاغد و ظرف طبع ایتدیرمشدر . نورعثمانیه جامع شریفنك خنکار محفلنده‌کی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) مرکزیله دارالشفقه‌ده یکرمیشر پاره بدل ایله صاتیلمقده اولان بو کاغد و ظرفلرك اشترا واستعمالیله هم احتیاج مخابره‌بی تأمین ، هم‌ده بر امر خیره خدمت ایله‌ملرینی قارئلریمزدن تمنی ایده‌رز .

ربع دائره‌نك صورت استعمالی ــ احمد ضیا . دینی درسلر ــ مؤلفی آقسه‌کیلی احمد حمدی
اسلام یولی ــ اسکلیبلی محمد عاطف . اسلام جنبری ــ اسکلیبلی محمد عاطف
بونافع اثرلر ، میدان انتشاره قونولمش وعموم کتابخیلرده صاتلقده بولونمشدر . کرك ضیا بك افندینك ، کرك حمدی وعاطف افندیلرك قدرت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌کی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم کورمیورز . هر برینی مؤلفات جدیه مراقلیلرینه توصیه ایدرز .

اعلان یاپدیرمق ایچین باب عالی جاده‌سنده‌کی (ترکیه اعلانات عمومیه شرکتی) نه مراجعت ایدیکز .

علاوه‌نك موزعلردن طلب ایدیلمه‌سی رجا اولونور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی :

جناب شهاب بکه برنجی جواب

(تعدد زوجات)

پیام صباحك ٧٥٨ نومرولی نسخه‌سنده جناب شهاب بکك (یارینکی افکار اسلامیه) عنوانلی برمقاله‌سنی اوقودم .

ظاهری اعتباریله غایت لطیف وادیبانه عرض اندام ایدن بو مقاله، روحنه نظراً پك مخوف برچهره عرض ایدییور ایدی .

کوکل ایستردی که جناب ادیبك قلمندن بویله معنویاتجه معلول بر مقاله دکل، ساحهٔ انتشارینی تزیین ایدن روحاً ممدوح ، جسماً محبوب مقاله‌لر صدور ایدرك هر صفحه کمال حرمتله اوقونسون .

حقیقی دیانت اسلامیه اربابی آرزو ایدرلرکه ماضیده شعشعه‌دار برمدنیت فاضله‌نك یکانه عاملی، بقای موجودیتمزك مستقل بر استنادگاهی، استقبالده امیدبقامزك باشلیجه مدار ومحوری وبتون عالم اسلامك جهت وحدتی اولان دین جلیل اسلام علیهنده ارتق سجایای اسلامیه ایله متصف بولنملری لازم کلن انسال مسلمین طرفندن اطالهٔ لسان ایدلمه‌سین ، هیچ اولمازسه تأمین ایلدیکی منافع عالیهٔ مادیه ومنویات دنیویه‌سنه نظراً لایق اولدیغی موقع حرمتده بولندیریله‌رق آکا قارشی کفران نعمت اولنماسین .

بو آرزویه بناءً درکه جناب ادیبك بو مقاله‌سنی علمی طرزده تنقید وکندیلرنجه داعیٔ شبهه تصور اولونان حقایق شرعیه‌یی ایضاح ایله بوبابده شکوك وشبهاته معروض قالمق احتمالی اولان دیانت اسلامیه اربابی مزلقه ومهلکه‌دن تخلیصه چالیشه‌جغم .

مقاله، محتویاتی اعتباریله هپ مخالف حقیقت ومغایر شریعت اولدیغندن فقره فقره جواب ویره‌جکم .

بو مقدمه‌یی انظار قارئینه عرض ایتدکدن صوکرا مقصده مباشرت ایدییورم ؛

(١) ــ درکار اولان اهمیت عظیمه‌سنه نظراً اول امرده (تعدد زوجه‌نك الغاسی) فقره‌سنه‌دائر سوزلرینی رد وتنقید ایده‌لم : (فانکحوا .... ورباع) نص جلیلی ایله شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری صرف مقتضای حکمتی اولمق اوزره ازمنه ، امکنه ، ملل واقوام تفریق ایتمکسزین تعدد زوجه‌یی مباح ومشروع قیلمشدر .

عصر سعادت رسالت پناهیده بر ذات دین اسلامله مشرف اولمش ، آنکله برابر تحت نکاحنده بولنان سکز زوجه‌سی‌ده شرف اسلامی قبول ایتمش ایدی . [١] رسول اکرم افندیمز او ذاته خطاباً (اختر منهن اربعاً وفارق البواقی) قول شریفیله (قادینلر کدن دردینی زوجه اولمق اوزره اختیار ایدوب دیکرلرندن مفارقت ایله) دیه امر بویورمشلردرکه بو امر عالیٔ پیغمبری ایله عدد مشروعك منتهاسی دردده منحصر قیلمش اولدیغی بیان بیورلمشدر . ایشته نصوص جلیلهٔ مذکوره ایله زمان جاهلیتده دردتدن زیاده قادین آلمق عادتی طرف شارعدن رفع والغا ایدلمش اولدی .

فقط شریعت مطهرهٔ اسلامیه تعدد زوجه‌نك مشروعیتنده مهر ، نفقه ، کسوه ، سکنی وبیتوتتدن عبارت اولان حقوق خمسه‌یه اقتدار ایله برابر حقوق مذکوره‌یی ایفاده مساوات وعدالته رعایت ایدلمسنی شرط قیلمشدر . « غیر اختیاری اولدیغی ایچون محبتده عدالته رعایتکار اولمق بالضروره شروط میاننده داخل اوله‌ماز . » بناءً علیه تعدد زوجه آنجق حقوق مذکوره‌ده اجرای عدالته وایفای مساواته مقتدر اوله‌بیلنلر ایچون مشروع قیلنمشدر . (فان خفتم ... فواحدة) نص مبینی مقتضاسنجه حقوق مذکوره‌یی ایفاده عدالته رعایتکار اوله‌میه‌رق

[١] نوفل بن معاویه‌نك بش ؛ قیس بن الحارث الاسدی وعمیرة الاسدی ایله غیلان بن سلمة الثقفینك سکزر ، ابومسعود بن عبد یالیل الثقفینك مسلمان اولدیغی وقت تمام اون دانه منکوحه‌سی واردی . (محفل)

ایقاع ظلم وجور خوفنده بولنانلر یالکز بر قادین تزوج ونکاح ایتمك اوزره مأمور اولوب زیاده آلمقدن ممنوعدرلر .

شریعت مطهرهٔ اسلامیه بر قادینك حقوقی ایفایه مقتدر اوله‌میانلره زوجهٔ واحده ایچون لازم کلن مهر، نفقه، کسوه وسکنی کبی حوایج ضروریه‌یی قازانجه‌یه قدر (فحش حرام وممنوع اولدیغندن) ریاضت وصوم ایله تسکین شهوت ایتملرینی توصیه بیورمشدر .

بوصورتله دین مبین اسلام، افراد مسلمیندن هر فردی هیچ اولمازایسه برعائله تشکیل ایده‌جك درجه‌ده استحصال ثروته مجبور قیلمش اولویور . دیمك اولویورکه دین جلیل اسلامك سائر احکام اجتماعیه وسیاسیه‌سیله بحق عمل ایدلمك شرطیله کرك نکاح وکرك تعدد زوجه کبی احکام شرعیه اجتماعیاتك صلاح وانتظامنده ، ثروت عمومیه‌نك وسعت وانکشافنده پك مهم برعامل اولمق ماهیتنی تشکیل ایدییور .

تفصیلات معروضه ایله تعدد زوجه‌نك ماهیت شرعیه‌سی توضیح اولوندقدن صوکرا برازده حکمت شرعیه‌سندن بحث ایتمك ایسترم : بقای نسل بشر ایچون نکاح معقول ومطرد یکانه طریق اولدیغندن مشروع قیلندیغی کبی عقلاً، عادتاً ، اجتماعاً وسیاسةً مطلوب وملتزم اولان تکثیر انسال ایچون‌ده تعدد زوجه معقول ومطرد بر طریق اولمغله اوده مشروع قیلنمشدر .

برده دین مبین اسلامجه حیض ، نفاس حالنده قادینلره تقرب ممنوع اولدیغی ایچون حیاتی بر زوجه‌یه منحصر اولان بر ارککك بر سنه ظرفنده وسطی اوله‌رق یوز یکرمی کون قدر برمدتده معطل اولوب تکثیر نفوسه خدمت وظیفه‌سندن محروم اولمسی لازمکلیر .

ارککلر دائما زرع وتلقیحه مقتدر اولوب قادینلرك حال حملده قابل تلقیح بولونماملری ایسه دوقوز آی ارککلری تکثیر انساله خادم اولمقدن منع ایدییور . بوندن باشقه علی العموم قادینلرك سنلری حدایاسه یعنی

اللی بشه ایردکدنصکره چوجق دوغورمقدن کسلدکلری جهتله قابلیت زرعیه‌لری عقامته محکوم اولیان ارککلر زوجه‌لری سن مذکوره کلدکدنصکره حیاتلری مدتجه نسلدن محروم قالمش اولورلر . بناءً علیه اسباب معروضه ایله تعدد زوجه‌نك تکثیر انسال ایچون یکانه طریق مستقیم اولدیغی تبین ایتمش اولور .

ایشته بو صورتله دین مبین اسلام عائله ، عشیرت قبیله ، قوم ، حکومتلرك تکثیر نفوسنی تأمین ایله‌ین تعدد زوجه‌یی مشروع قیلمقله نوع بشره منافع عظیمه بخش ایتمش اولویور .

شو حالده حکمت شرعیه نوع بشرك بقاسی مدتجه تعدد زوجه‌نك ابقاسنی ایجاب ایلدیکی کبی حکمت اجتماعیه وسیاسیه‌ده تعدد زوجه‌نك الغاسنی دکل ، استمرارینی اقتضا ایدییور . زیرا لسان آثاریله فطرت ووقایع ز[illegible] غایت مؤثر صورتده تبلیغ ایدییورکه زمان زمان تحدث ایتمکدن خالی قالمیان هرج ومرج، حروب وقتال نتائجی اوله‌رق ارککلر دائما تناقص ایدوب قادینلر ایسه بوید[illegible] مهلکه‌یه معروض بولنمدقلرندن دائما تکثر ایتمکله ارض اوزرنده بر ارککك حصهٔ مصیبه‌سی یالکز بردکل [illegible] « حوایج ضروریه‌لرینی تدارك شرطیله » متعدد قادینلردر [illegible]

دها هنوز ایچندن چیقه‌مادیغمز حرب عمومی کال[illegible] دهشتی ایله بوحقیقتی ارباب ادراکه تفهیم ایتمکده ذی‌حیات بر مثال تشکیل ایتمیورمی ؟

بو حقیقت قارشوسنده استشهاد ایدلمك ایسته‌نیلن ولادت ایستاتیستیقلری سراب کبی زائل اولوب کیتمزمی [illegible]

« دیار اسلامده کثافت نفوسدن محرومیت، قضیه‌سی دوغری ایسه تعدد زوجه‌نك مشروعیتنه دکل اوروپاد[illegible] محی ، اقتصادی ، اجتماعی ، اخلاقی وسیاسی پك چوق مضر ومهلك سببلره عطف ایدلمك لازم کلمزمی ؟

شوراجقده تعدد زوجه معترضلرینه بر سؤال ایرا[illegible] ایتمك ایسترم. تعدد زوجه‌یه قولاً اعتراض ایدنلرك قوللری [illegible]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

…ملرینه موافق اولمق ایچون حیاتلری بر قادینه منحصر اولمق لازم کلزمی ؟ حالبوکه متعدد قادینلر ایله مناسبات غیرمشروعه‌ده بولنمه‌نك آنلرجه‌مودە حکمنه کیرمسی قوللرینی تکذیب اتمزمی ؟ فعل ایله تکذیب ایدیلن قولك نه درجه‌ده قیمت واهمیتی اوله‌بیلیر .

دینك اولو یورکه تعدد زوجه‌یه قولاً اعتراض ایدنلر غیرمشروع اوله‌رق تعدد فراشی قبول اتمکده اصلا تردد کوسترمیورلر . بو خصوصده دها ایلری کیده‌رك تعدد زوجه‌نك یرینه اقامه ایلدکلری فحش وسفاهته مترس کسوه‌سیله مدنیت‌سوسی ویریورلر . حالبوکه تعددزوجه حقنده تعداد ایتدکلری محاذیردن بشقه مقصد اصلی فوت اولیور ، نسل بشر ضایع اولوب کیدیور ، نادراً وجوده کلن ذریتده میراث کبی حقوق‌مشروعه‌دن ، شرف وحیثیتدن محروم قالیور . بو حاله سببیت ویرن طائفهٔ سفها عجبا بشریته ظلم واهانت اتمش صایلمزلرمی ؟

آوروپالیلر تثلیثی اعتقاد ، فحشی تجویز … ایدیورلر دییه بز مسلمانلرده‌می بو ضلالت اعتقادیه ووزالت اجتماعیه‌یی بالتقلید قبول ایده‌لم ؟ بوکا موافق حقیقت دنیله‌بیلیرمی . بو درجه‌یه قدر آوروپالیلره تقلید دیمزله قابل تألیفمیدر ؟

برده جناب شهاب بکه سؤال ایدییورم : دین اسلام حقنده‌عقیده‌سی نه‌در ؟ دین اسلامی بشر طرفندن موضوع‌می اعتقاد ایدییور ؟

خایر ، خایر . دین اسلام آلهیدر . واضع حقیقیسی آنجق خالق تعالی حضرتلریدر . پیغمبران عظام‌حضراتی یالکز واسطهٔ تبلیغ اولوب وضع وتأسیسنده مدخلدار دکلدرلر .

قرآن کریم نظماً ومعناً کلام اللهدر . آنده بشرك صنع وتأثیری یوقدر .

شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری فرقان مجیدی ایله تعدد زوجه‌یی مباح ومشروع قیلمشدر . شو حالده بو حکم شرعینك تبدیل والغاسی تکرار بر امر آلهی‌یه متوقفدر .

حالبوکه رسالت پناه افندیمزك ارتحالیله زمان وحی منقطع اولمشدر . بالذات پیغمبر ذیشان افندیمز بلاوحی نصوص قرآنیه ایله ثابت اولان حکم شرعی‌یی الغا صلاحیتی حائز دکل ایکن زمانمزده بو صلاحیتك کیمده بولوندیغی فرض اولونیور . خلیفه‌ده‌دنیرسه اصیلده بولونمایان صلاحیت بالطبع وکیلنده‌ده بولوناماز . بناءً علیه بوکبی مقامات عالیه‌ده ارادهٔ خلیفه‌نك مشروعیتی تصحیح اوله‌ماز .

علما ومجتهدینده فرض اولنیورسه دین اسلامك رکن رکینی بولونان قرآن کریم ایله احادیث مشهوره واجماعه معارض اولان یرلرده اجتهاده مساغ شرعی بولنمدیغندن تعدد زوجه‌یی الغا خصوصنده واقع اوله‌جق رأی واجتهاد نظر شرعده هیچ بر وجهله حائز قیمت دکلدر . وهم‌ده حقیقی بر عالم دین ویر مجتهد ، زمانك افکار واذواقنه ملایم کلمك ایچون تعدد زوجه کبی احکام منصوصه‌یی تبدیل والغایه یلتنه‌مز . چونکه مثلا تعدد زوجه حکم جلیلنی الغا دیمك قرآن کریمك حکم مذکوری ناطق اولان آیت جلیله‌سیله بوبابده شرف ورود ایلمش اولان حدیث شریفلری قالدیرمق دیمکدر . بو نفسنده ممکن اولمامقله برابر بوبابه امر خطیره مجاسرت ایدنلر اوآندن اعتباراً اسلامیتله علاقه‌لرینی قطع اتمش اولمغله مسلمانلرك دینلرینه ، معاملاتنه مداخله اتمکه حق وصلاحیتلرینی الغا واسقاط اتمش اولورلر . مسلمانلر خرستیان دیننه قاریشمق صلاحیتنی حائز اولمدقلری کبی آنلرده مسلمان دیننه قاریشمق صلاحیتنی طبیعی حائز اوله‌مازلر .

خلاصه دین اسلام نفسنده اتم واکمل وهرعصرده تکملات بشری کافل اصول واحکامی جامع اولدیغندن بشر طرفندن اصلاحه احتیاجدن مبرادر . آنك ایچون شجرهٔ شریعتی نه‌دست حکومت ونه دست علماء شریعت بودایاماز . چونکه هیچ بریسی بو صلاحیتی حائز اولمدقدن بشقه بوکا قدرتلری‌ده کفایت اتمز . شوقدروارکه مقتضای شریعتله عمل اتمه‌یه‌بیلیرلرسه‌ده بونك نتائج ضروریه‌سی اولان مضار ومفاسد دنیویه‌یه دوچار ومجازات اخرویه‌سنه کرفتار اوله‌جقلرینه شبهه ایدیله‌مز .

اسکلیبلی
محمد عاطف

غزالینك روح حقنده‌کی تلقیاتی

مابعد :

روح ، بدنه تعلق اعتباریله وحدت شخصیه‌یه مالکدر . چونکه بدنه تعلق حالنده برطاقم اوصاف مختلفه قازانه‌رق بو اوصافك مغایرتی سببیله روحده بر خصوصیت پیدا اولیور ؛ بوندن طولایی قبل التعلق واحد ایکن تکثر اتمش اولیور ؛ بعد مفارقة الابدان باقی قالماسی بدنه حال تعلقنده قازانمش اولدیغی اوصاف ونعوت ایله‌در .

روح ، نور آلهیدر ؛ فقط اللهدن جزؤ دکلدر ؛ ضیای شمسك عکس ایله‌دیکی دیواری تنویر ایتدیکی کبی ، روح استعداد قبوله مظهر اولان مادهٔ عضویه‌یی اوصورتله تنویر واحیا ایدر . کونشك ضیاسی دیواره عکس اتمکله تجزی وانقسام اتمش صاییلمادیغی کبی ، کونشك ضیاسی‌ده کونش لفظنك تمامیتی افاده اتمز ؛ عینی زمانده دیواره حلول اتمش‌ده صاییلماز . بونکله برابر لایتناهی دیوارلره عکس ایده‌جك اولان نور شمسك عینیدر . نور ، دیوارلرك کثرتنه رغماً عین نوردر . واحددر . ماهیتی بردر شوقدرکه دیوارلرك استعدادینه کوره بر تظاهره مالکدر . کثرت وشخصیت بو اعتبار ایله‌در ؛ یعنی دیوارلرك عددنجه شخصیتلره انقسام ایدیور . ایشته روحده تمامیله بویله‌در . ماهیت ذاتیه‌سی اعتباریله متحددر ؛ عینی زمانده ماهیت ذاتیه‌سی اعتباریله مخلوق وحادثده دکلدر ؛ فقط بر بدنی احیا اتمك ، بر بدنه تعلق ایله‌مك اعتباریله زمان ایله مقید وحادثدر !..

جناب غوث اعظم جیلی حضرتلرینك قصید…
عینیه‌لرنده‌کی ابیات آتیه‌ده بو خصوصده غزالی کبی…
دوشوندکلرینی کوستریر ؛ جناب غوث اعظم شویله…
دیور :

« وفی فیه‌من روحی نفخت کنایة » هل الروح الاعینه‌منازع…
« ونزهه‌عن حکم الحلول فاله » سوی والی توحیده الامر راجع…
« فیااحدی الذات فی عین کثرة » ویاموجد الاشیاء ذاتك شایع…

ترجمه‌سی :

« اوکا روحمدن نفخ ایتدم بیورولماسی کنایه‌در ؛…
روح اونك عینی دکلمیدر ؟ . ای منازع ! لکن حق…
حلولدن تنزیه ایت ؛ زیرا اونك سواسی ، یعنی اوکاقارشی…
باشقه بذاته موجود یوقدر ؛ وهرشی اونك توحید…
راجعدر . ای کثرتده احدی الذات اولان مولا ! ای…
موجد اشیا ! ذاتك شایعدر ؛ سندن غیری موجود حقیقی…
یوقدر . »

شمدی شو راجقده برآز توقف ایده‌لم : غزالینك…
فکری تحلیل ایدیلنجه نتیجه اوله‌رق کوریورزکه : مشارالیه…
روحك بدنه تعلق اتمسی اعتباریله وحدت شخصیه‌سنی…
علی الاطلاق روحك احدیت ذاتیه‌سنی اثبات ایدیور…
روح ، تغیری ، محو وانعدامی قابل دکلدر ؛ بدنه تعلقی…
مناسبتیله بر نوع استحاله کوریورسه‌ده بو ، روحك…
ماهیتنده بر تغیر اولدیغی معناسنی اشراب اتمز . آنجق…
بو تعلق واسطه‌سیله برطاقم اوصاف وملکات قازانیور…
وبونلرله تعین وتشخص ایدیور .

مع‌مافیه اعتراف اولونملیدرکه : غزالینك بو بیاناتی د…
بو بحثده حلی مطلوب اولان بر طاقم مسائل مهمه‌یی…
ـ کماهی ـ حل ایده‌میور . برکره روحك حقیقتی ، کنهی…
ماهیتی حقنده هرکسك آکلایه‌بیله‌جکی صورتده بر فکر…
ویره‌میور ؛ نهایت « امر ربانی » ، یعنی عالم خلقدن…
اولمایوب عالم امردن اولدیغنی سویله‌مکله اونی عالم امر…
ارجاع ایدیور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

لكن امر نه‌در ؟ ایشته مسئله‌نك جنین طرفی بوراسیدر. فی الحقیقه جناب امام « عالم امر » حقنده پك كوزل ایضاحات ویریور . فقط نه اولورسه اولسون « امر » و « عالم امر » دینلن مرتبهٔ تشأن وتظاهری شهود وتدقیق روحی ایله اكلامایانلر ، بوخصوصده حقیقتدن چوق اوزاغه دوشرلر .

بونك ایچون دكل میدركه : مسلك جلیل تصوفه واقف اولمایانلر، «هه‌كل» كبی دینسزلرك مسلكی ایله مسلك صوفیه آره‌سنده برفرق كوره‌میورلر . سلطان ولدك « بن بیلمز ایدم كیزلی عیان هپ سن ایمشسك » سوزی ایله هه كلك مسلكی آره‌سنده برمشابهت آرایورلر . [۱]

دها صكره غزالینك بیاناتنه كوره بدندن صورت قطعیه‌ده غیری اولان روحك بدنه صورت تعلق وبدندن تأثر وانفعالی ، تعبیر دیكرله جسد ایله روح آره‌سنده‌كی مناسبت‌ده مجهول قالیور . روحك بدنه تعلقندن اول كندی ذاتی، خالقنی بیلیشی وبدندن انفكاكندن صوكره‌ده هم مكتسباتی ، هم‌ده شخصیتنی محافظه ایله‌مسی نه صورتله اولدیغی‌ده ایضاح ایدیلیور .

مع مافیه بوراده غزالی‌یی ـ حاشا ـ مؤاخذه ایده‌جك دكلز . ذاتاً بو نقطه‌لری ـ اولجه‌ده سویله‌دیكمز وجهله ـ بر شكل علمی وفنیده حل ایتمك بوكونه قدر كیمسه‌یه نصیب اولمامش واولمایه‌جقدر ! جوهر مجرددن عبارت بولنان روحك بدنه كیفیت تعلقنی ادراك هرحالده علمدن زیاده كشفه عائد اولدیغنی « صاری عبدالله افندی » مرحومك افادهٔ آتیه‌لری‌ده تأیید ایتمكده‌در : « روح فی الاصل جسده دخول وحلول ایله عالم ارواحده اولان محلندن مفارقت ایتمیوب بلكه مكاننده مع الاستقرار جسده تعلق ایله ناظره‌در . عادات ارواح ایسه بو منوال اوزره‌دركه مركز اصلیسندن بلا مفارقه هرقنی محله نظر ایدرسه اكا من حیث التعلق حلول ایدر . امر مزبوری ایسه عقل محال كوروب اهل كشف ویقیندن غیریسی بومعنایی بیلمز. پس روح ، نظر اتحاد ایله جسمه نظر ایدوب شیئك هویتنده اولان حلول كبی ، روح ده جسده تعلق ایتدكده تصویری جسدقیلور وحلول مزبور اول وهله‌ده حصوله كلور . آندن صكره روح جسددن آخر عمره وارنجه اكتسابدن زائل اولماز . یعنی روح ، آلت جسدانیه ایله یا بودركه اخلاق رضیهٔ الٓهیه كسب ایدوب آنكله اعلای علیینه عروج ایدر . ویاخود اخلاق بهیمهٔ حیوانیهٔ ارضیه اكتساب ایدوب اخلاق ردیئهٔ مزبوره ایله سجین طبیعتده قالوب صعوده قادر اولماز ! .. »

روحك ماهیتنه عائد مسائلك عقل و تجربه‌دن زیاده كشف والهامه راجع اولدیغنی شیخ اكبر حضرتلری‌ده شو وجهله توضیح ایتمكده‌در : « ... ولهذا ماعثر احد من العلماء علی معرفة النفس وحقیقته الا الالٓهیون من الرسل والصوفیة واما اصحاب النظر وارباب الفكر من القدماء والمتكلمین فی كلامهم فی النفس وماهیتها فما منهم من عثر علی حقیقتها ولایعطیها النظر الفكری ابداً فمن طلب العلم بها من طریق النظر الفكری فقد استسمن ذاورم ونفخ من غیر ضرم ولاجرم انهم من الذین ضل سعیهم فی الحیوة الدنیا وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا. فمن طلب الامر من غیر طریقه فما ظفر بتحقیقه .... »

بوتون اعاظم صوفیه بوراده متفق اولدیغی كبی ، عصر حاضرك اك بیوك فیلسوفلرینك حكم قطعیسی‌ده بو صورتله‌در . بناءً علیه غزالینك فكرلرنده بو جهتك ـ كماهی ـ توضیح ایتمه‌مش اولماسی استغراب اولنه‌جق شیلردن دكلدر . اساساً عدم توضیح بزه نسبتله‌در ؛ بو مسائلی‌ده تجربه ایله، معادلات عقلیه ومنطقیه ایله آكلامق ایسته‌ینلره كوره‌در .

احمد حمدی

حاشیه — « محفل » مجموعه‌سنه یازمقده اولدیغم مقالاته عائد ـ یدنجی نسخه‌ده ـ تدقیق مؤلفاتك شوسطرلرینه تصادف ایتدم : « اشبو مقالاتك مأخذی اولان وامام غزالی‌یه نسبت ایدیلن (المضنون به علی غیر اهله) تام رساله ؛ ابن الصلاح وابن السبكی كبی ائمهٔ علمانك تحقیقاتنه نظراً امام غزالینك دكلدر». دوغروسنی سویلمه‌مك لازم كلیرسه « تدقیق مؤلفات » هیئتنك ویرمش اولدیغی شو حكمدن مقصدی نه اولدیغنی آكلامدم .

چونكه بو مقالاتك مأخذی (المضنون به علی غیر اهله) دكل ، بلكه غزالینك بر چوق آثاری ، بالخاصه (المضنون) نامنده‌كی اثری‌در . ذاتاً برنجی مقاله‌مده « غزالی مرحوم بر چوق اثرلرنده بولطیفهٔ مدركهٔ ربانیه‌یه دائر بیان مطالعه ایدیور. فقط بونلرك اك جمیلیسی : (المضنون به علی غیر اهله) ، (المضنون الصغیر) نامنده‌كی اثرلرنده سرد ایتمش اولدیغی افكاردر . » دیمشدم . بناءً علیه (المضنون به علی غیر اهله) نامنده‌كی رساله طرفمدن رأساً مأخذ كوستریلمه‌مشدر ؛ هیئت برنجی مقاله‌یی تكرار اوقوسون .

یوق ، اكر هیئت ، امام غزالینك بر مضنونی وار ظن ایدیورسه یوشنده یا كیلیور . چونكه غزالینك اوچ مضنونی واردر :

۱ — المضنون به علی غیر اهله : نام دیكری (المضنون الكبیر)

۲ — المضنون الصغیر ؛ نام دیكری (الاجوبة الغزالیه فی المسائل الاخرویة .)

۳ — المضنون به علی اهله .

تدقیق مؤلفات هیئت محترمه‌سنك (ابن الصلاح) ایله (سبكی)یه عطفاً « غزالینك دكلدر » دیدكلری مضنون، عجبا بونلردن هانكیسی‌در ؟. سبكینك : « ... وقد اشتمل المضنون علی التصریح بقدم العالم ...... » ایله باشلایان عباره‌سنه باقیلیرسه ، هرحالده بو ، المضنون الصغیر ـ كه بزم اصل مأخذمز اودر ـ دكلدر . چونكه اوراده سبكینك سویله‌مش اولدیغی مسائل موضوع بحث دكلدر . حتی مضنون كبیر ، یعنی المضنون به علی غیر اهله‌ده دكلدر . فی الحقیقه ، بو كتابده معرفت ربوبیت ، معرفت ملائكه ، حقائق معجزات ، معرفت بعد الموت ـ صوفیه‌نك اساسلرینه كوره ـ دقیق برصورتده تشریح ایدیلمش، وفقط قائلنك تكفیرینی ایجاب ایده‌جك برمسئله موضوع بحث اولمامشدر .

دها صكره ، بو كبی مسائلده برمؤلفك سوزی علی الاطلاق معمول به اولاماز . فلان كتاب غزالینك دكلدر ، دییه بیلمك ایچون برسبب اولمق لازمدر ؛ باشقه تورلو ایشك ایچندن چیقلماز . سبكینك كوسترمش اولدیغی سبب غزالی‌یه نسبت اولنان اوچ مضنوندن هانكیسنده ایسه ، « تدقیق مؤلفات » هیئت محترمه‌سی لطفاً بزه ایضاح ایتسونلرده بزده آكلایه‌لم، كه بواثر غزالینك دكل ایمش . یوقسه : « ائمهٔ علمادن فلانك تحقیقاتنه نظراً بواثر ، شومؤلفك دكلدر » كبی سوزلرك قیمت علمیه‌سی یوقدر .

احمد حمدی

[۱] بومصراع حقنده بالآخره مطالعه‌بیان ایدیله‌جكدر. محفل

نصرانیت علماسنك مسلمانلق حقنده حسن شهادتی

—۲— [*]

فرانسه‌نك بللی باشلی رؤسای روحانیه‌سندن اولوب تتبعات عمیقه‌سی سایه‌سنده دین اسلامك بعض حقائقنه واصل اولنجه قلبی استیلا ایدن برسودای حقیقت برسوق سائقه‌سیله هرچه باداباد میدان فداكاری‌یه آتیله‌رق مصره قدر شد رحل ایله ازبكیه جوارنده كائن میری اوپرا بناسنده ۲۱ شباط ۱۸۹٦ تاریخنده علی ملاءالناس كال سوزشله دین مبین حقنده بر خطبه ایراد ایدن محترم موسیو (لوازون) شویله بیوریورلر :

« حضرت محمد علیه السلام كرچه عنصر عربك دریتیمی ، فقط كافهٔ خلائقك نبی كریمیدر .

حضرت محمدك رسالت جلیله‌سی قوم عربه انحصار ایتمز . وحدانیت الٓهیه‌یی كشف وبیان بابنده هیچ بر نبی ذیشانك علوهمتی آنك كبی معلاسنه یتمز . كرچه موسی علیه السلامك دینی توحید باری اوزرینه مؤسس اولان ادیان جمله‌سندن بر دیندر ، آنجق بر قومه ، یعنی بنی اسرائیله مخصوص اولدیغی كبی اودینه كوره هریرده عبادتده غیر ممكندر .

محمد علیه السلام ایسه دین مبینی وحدانیت وبعث كبی ایكی مستحكم اساس اوزرینه نشروتبلیغ ایله دنیانك هرجهتنه اعلا ایتمشدر . ایشته بو؛ نتیجه‌سنی ادراك ایدنلره كوره تماماً انسانیته مصروف اولمش پك معظم برایشدر » بوبیوك روحانی بی‌مدانی (تونس) ی دخی زیارت ایدرك اسلام ، خرستیان بالجمله خواص وعوام محضرنده دین محمدی‌یه دائر ایرادیله‌بتون آذانی تشنیف وقلبلری تسخیر ایدن خطبه‌سنده شویله بیوریورلر :

« خدای متعال حضرتلری مجرد بنی بشری سبیل سعادته ایصال ایچون نبی ذیشانك قلب پاكنه وحی بیوردیغی قرآن كریمك حكمت بالغه‌سی تجلی ایله بالجمله

[*] برنجیسی ٦ نجی نسخه‌ده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اكوانی مستغرق نور ایتمش ، محمد علیه السلامك‌ده انبیا وصدیقیندن اولدیغی بلا ریب وشك صبح صادق کبی ظهور ایلمشدر . حضرت محمد هرشیئه قادر اولان اللهك اوبله جلیل‌الشان ، معالیعنوان رسول معظمیدرکه افرادی اوچیوز میلیونی متجاوز اولان ملت اسلامیه‌یی ارادهٔ الٓهیه ایله میدانه کتیرمك آکا میسر اولمشدر . اوملت‌كه سمند صولتیله دار ودارات رومانی چیکنه‌یوب ازمش ، اسمی آکلدقجه شرقك، غربك اعصابی رعشه‌ناك اولان اوملت نیزهٔ جلادتیله ارباب کفر وضلالك خط رجعتنی کسمش ایدی . سز شمدیکی حالده دیانت اسلامیه‌یی ادراك ایتمکده ایسه‌کزده بن سزه شوسوزلرمله دها فضله ایضاحات ویرمکی وجیبه عد ایلدم . شویله‌كه :

دیانت نصرانیه ایکی قاعده اوزرینه مؤسس اولوب بری حضرت عیسانك ابن الله اولماسیدرکه (جناب حق بوندن منزهدر) دیکری‌ده وجود باری مسأله‌سیدر . برنجیسی حقنده مسلمانلر غایت معقول ومنطقی قول ورأیده بولنه‌رق عیسی ، ابن‌الله دکل ، آنجق روح‌اللهدر . زیرا (لم یلد ولم یولد) مقتضاسنجه شان الوهیت ، ابوت وبنوت کبی شیلردن متعالیدر .

ایکنجیسی‌که خالق تعالی حضرتلرینك موجود ، شریك ونظیردن منزه ، قدرت ، علم ، علو ، ووحدانیت ایله متصف اولماسیدر . ایشته بونده اسلام ایله نصرانیت برلشمش کیبدر . شو قدر واركه مسلمانلر هرشیئه قادر اولان اللهك عظمت وجلالی بیانجه قبولکاه صمدانی‌یه قارشی دست تضرعلرینی کشاد وعجز ونقصانلرینی اعتراف ایله انقیاد ایدرك جناب حقدن رحمت ومغفرت ودارین حقنده سعادت وسلامت طلب ایدرلر . نصارایه کلنجه خالق حقیقیلرینی تحری واستدلالده قسماً ذهول وصراط مستقیمدن اولدقچه عدول ایتدیلر . بویله دهشتلی میلیونلر تشکیل ایدن مسلمانلرك حق یولنه متوجه اولمالری ایسه آنجق محمد علیه السلامك فیض وبرکتی وعلوهمتی سایه‌سنده‌در . حضرت محمد آنلره معبود بالحق اولان ذات اجل واعلایه

ایدیله‌جك رکوع وسجودك ارکاننی تعلیم ایتمش وکندندن صوکره انلرك وادیٔ ضلاله صاپه‌لرینه اصلا میدان ویرمیه‌جك برقانون قطعی براقوب کیتمشدر . ایشته او قانون جلی‌البرهان اونلرك مصالح دنیا وسعادت عقبالرینی کافل اولان قرآندر »

تدقیقات علمیه انجمنلری
اعضاسندن
رضا

محفل تصوفی

(محفل) ك - معترفی بولوندیغم - نقائص عدیده‌سندن بری‌ده مباحث مندرجه‌سی میاننده شیمدی‌یه‌قدر تصوفه دائر یازی کورولمه‌مش اولماسیدر .

محاط وزبونی اولدیغم غوائل ومشاغل آراسنده تصوفدن بللی ، باشلی بحثه کیریشه‌جك قدر وقت بولامایه‌جغم کبی عجز ونقصانم‌ده ایسته‌دیکم کبی یازمایه مانع تشکیل ایده‌جکندن وقتیله جمعه باشلادیغم بر رساله‌نك هم درجنه ، هم‌ده اکماله چالیشایم دیبوردم .

(حکم العرفاء) عنوانیله تحریرینه ابتدا ایدیلمش اولان بورساله ؛ عرفای صوفیه حضراتنك بعض کلمات قدسیه‌سیله ترجمه‌لرینی احتوا ایله‌یه‌جك ایکن بر مقداری یازیلمش ، فقط تکمیلنه موفقیت حاصل اولمامشدی .

اخیراً (تدقیق مؤلفات هیئتی) رئیس فاضلی شیخ صفوت افندی حضرتلری (کلمات صوفیه) سرلوحه‌لی بر مقاله لطف ایتمکله برابر او سرلوحه آلتنده بعض سانحات صوفیه کوندره‌جکلرینی وعد ایله‌دیلر . ذیلاً درج اولونان (کلمات صوفیه) نك کریزکاهی اولمق اوزره عبد عاجزده حکم العرفانك مقدمه‌سنی علاوه ایتدم :

« موصل حقیقت بولونان طرق علیه‌دن هر برینك (خدمت) و (صحبت) نامیله ایکی رکنی واردر . بونلر ؛ بر جناح اعتلا کبی سالکك فضای معنویده یوکسلمه‌سنه واسطه اولورلر .

خدمت : برشیخ کاملك تسلیك وتربیه‌سنده بولونمق، صحبت ایسه بر پیر مکملك افاضات معنویه‌سندن دل‌آکاه اولمقدر. [١] صحبتك درجهٔ تأثیری وطبایعك استعداد قابلیتی معلوم اولدیغندن کرك حکما ، کرك عرفاجه بو خصوصه فوق‌العاده اهمیت ویریلمشدر .

سندالمحققین مولانا محمد جلال‌الدین حضرتلری :

همنشین اهل معنی باش تا
هم عطا یابی وهم باشی فتی

بیت مرشدانه‌سیله اصحاب سلوکی ارباب عرفانك مجالس تحقیقنه ترغیب ایلمشدرکه بیت « هم عطای عارفانه‌لرندن استفاده ، هم رجال طریقت زمره‌سنه التحاق ایتمك ایچین اهل معنایه مقارن ومجالس اول » دیمکدر .

صحبتك اهمیت عظماسنه اك پارلاق برهان ؛ لقای پیغمبری‌یه نائلیتله ممتاز اولان سابقین اسلامه (اصحاب) عنوانی ویریلمه‌سنده‌کی نکتهٔ لطیفه‌در . اصحاب کرام ؛ سبیل الٓهینك سالکی ورضای باری‌نك مریدی اولدقلری حالده (اصحاب) تعبیرینك بو صفتلره غلبه‌سنه صحبت رسول‌الله شرفنك علویت وقدسیتدن ماعدا بر سبب کوستریله‌مز .

خصوصیله مسجد شریف نبوینك - مسکن غربا ، یعنی زاویهٔ فقرا اولان - صفهٔ مبارکه‌سنه کیجه ، کوندوز مواظب واکثر اوقاتده ذات اقدس نبوی‌یه مصاحب بولونان صعالیك مسلمینه (اصحاب صفه) دینیلمه‌سی ، بونلر ایچیندن یتیشن ذوات کرامك صحابهٔ سائره‌دن زیاده

[١] ذاتاً باقیلیرسه خدمت‌ده صحبتدن استفاده ایچیندر . نیته‌کیم حافظك :

آلینجه پرتو فیضی نکاه پیرمدیندن
کلیم‌الله ظهور اتدی شبان وادی الایمندن

دیبه ترجمه ایدیلن :

شبان وادی ایمن کهی رسد بمراد
که چند سال بجان خدمت شعیب کند

بیتنده بو نکته کوستریلمشدر . (پیرمدین) شعیب (شبان وادی الایمن) موسی علیهماالسلامه اشارتدر .

احادیث شریفه روایت ایتمه‌سی ؛ صحبتك نه‌قدر مهم ونه‌درجه مفید اولدیغنی اثبات ایده‌ر .

ایشته بو مهمه نظر دقته آلینه‌رق متقدمین صوفیه طرفندن تکیه‌لر آچیلمش ومصاحبات عارفانه ایله سالکین مخلصه تربیه وارشاد ایدیلمه‌یه باشلانیلمشدر . شو حالده تکیه‌لر ؛ مسجد نبویده‌کی صفهٔ شریفه‌نك بر نظیره‌سی وحضارینی بهره‌دار عرفان ایده‌جك مصاحبات مفیده مجلسی اولمقدن باشقه برشیٔ دکلدر .

او مجالس عرفان واو مجامع ایقانده استفاده وافاده ، استفاضه وافاضه ایله‌یه‌رك یتیشمش ویتیشدیرمش نه‌قدر ذوات عالیه کلوب کچمش اولدیغنی انکار ایدیله‌مه‌ین حقیقتلردندر .

فقط کمال تأسف وانصاف ایله تسلیم واعتراف اولوناجق وقایع فجیعه‌دندرکه بوکونکی تکیه‌لریمزدن بعضلری ؛ مقصد تأسیسندن پك زیاده اوزاقلاشمش ومقابله کونلری مصاحبات عارفانه‌یه بدل قهوه اوجاغی صحبتلریله هدر ایدیلمه‌یه قالقیشیلمشدر .

طریقتکی دونذن بوکون متعالی بولونماسی لازم کلن بر مسلك مقدسه قابلیق ایتمکله مکلف اولان تکیه‌لرك شو سقوط مدهشه اوغراماسی نه‌قدر آجیقلی برحالدر .

بو آجیقلی حالك پك چوق اولان مؤثراتندن بری ، حتی فکر عاجزانه‌مجه برنجیسی : همان یوز ، یوز اللی سنه‌دن بری تکیه مشیخت‌لرینك ، حتی خطابت ، امامت ومؤذنلك جهتلرینك اموال منقوله مثللی اولاد واحفاده ، حتی قاین پدر ودامادء میراث قالماسی وشیخلك ایتمك ایچین شیخ صلبندن کلمه‌نك ، یاخود بر شیخه صهریت پیدا ایتمه‌نك کافی کورولمه‌سیدر .

عزیزان طریقتدن مستحق ارشاد اولمایان اوغلی مقام مشیخته کچیرمش بر ذات کوستریله‌مه‌یه‌جکی کبی لایق استخلاف اولان اولادینه خلیفهٔ کاملی ترجیح ایله جانشینلکنی اوکا وصیت ایله‌مش اکابر امت بولوندیغی تاریخاً مضبوطدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بویله بابادن، یاخود کاین آنادن قاله ویاخود (قصرند) دیه برقاچ پاره مقابلنده آله صورتیله الده ایدیلن مشیختلرك صاحبلری ؛ بولوندقلری مقامك اهلی اولامادقلری ، تسلیك وتربیه ایله بالطبع آدم‌ده یه‌تیشدیره‌مه‌دکلری جهتله ذاتاً نادراً ظهور ایله‌ین ارباب حال وکمال ؛ یاقین زمانلرده معدوم دینه‌جك درجه‌ده کسب ندرت ایتمشدر .

قلبی بر تأثرله یازدیغمه جناب حقی اشهاد ایله‌یه‌جکم شو سطرلردن (رجال مکمله وقتیله یه‌تیشمشدی . شیمدی یه‌تیشمیور ، بعدماده یه‌تیشمه‌یه‌جکدر) فکرنده بولوندیغم آکلاشیلماسین . اوکا قائل دکل ، جناب مولی العارفینك :

بس بهر دوری ولیّ قائمست
آزمایش تا قیامت دائمست
بس امام حیّ وقائم آن ولیست
خواه از نسل عمر، خواه از علیست

یعنی (هرزمان بر ولی ؛ قائم وسیر وسلوك عرفان قیامته قدر دائمدر. ایستر عمر نسلندن اولسون، ایستر اولاد علیدن بولونسون امام حی وقائم ؛ او ولیدر) بیوردیغی اوزره دنیانك اولیادن خالی قالمایه‌جغنه ودائما دینك بر مجدد ومؤیدی ظهور ایده‌رك روی زمینده (الله الله) دیین بولوندقجه قیامت قوپمایه‌جغنه قائم . لکن عزت ملانك :

شیخم ! وار ایسه سویله ارنلر کلماتی
دیکله‌تمه بکا تکیه‌ده‌کی مصطلحاتی
(شمعك کلن آل) (قاپویی سرایله) دیمکله [*]
حاشا بولاسك نور دل وباب نجاتی
الله ایچین اولمازسه اکر چکدیکك اوراد
نطقك طوتولونجه شاشیرسك صلواتی

دیدیکی کبی (الله ، ایوالله) طرزنده (لایسمن ولایغنی) بر طاقم سوزلری مصاحبات عارفانه جمله‌سندن عد ایده‌من ایسه‌م معذور کورولملی‌یم .

[*] شمعك کلنی آلمق : مومك فتیلی کسمك ، قاپویی [سینك کسریله] سر ایتمك : قاپامق دیمکدر .

شو تأوهات؛ ایچه زماندن بری نی دلخون ایدیپور کن:

چونکه کل رفت کلستان شد خراب
بوی کل را از که جوییم از کلاب

بیت مثنویسی خاطرمه کلدی . أوت . کل موسمی کچر ، کلستان‌ده خراب اولورسه کل رایحه‌سی ؛ آنجاق کل صویندن استشمام ایدیلیر .

مادام که زمانمزده صحبت عارفانه‌لرندن استفاضه ایدیله‌جك رجال طریقت یوق دکلسه چوق‌ده دکلدر ، او حالده مشایخ اسلافك کلمات باقیه‌سندن شمه‌یاب معرفت اولمق لازمدر . نیته کیم (پیرهرات عبدالله انصاری) قدس سره « ازهر پیری سخنی یاد کیرید وا کر نتوانید نام ایشان بیاد آرید تابهره‌ٔ یابید » بیورمشدر که « رجال طریقتك بهرندن بر سوز اولسون ازبرله‌یکز، موفق اولامازسه‌کز اونلرك اسملرینی حافظه‌کزه آلیکز که بهره‌دار اولاسکز » دیمکدر ....

طاهر المولوی

کلمات صوفیه

١

توبه

توبه کناه ایشلمکدن کیرو دونمك معناسنه‌در . شرعاً توبه‌نك اوچ شرطی واردر . برنجیسی پشیمان اولمق ، ایکنجیسی ایشلنیلان کناهی درحال ترك ایتمك، اوچنجیسی بر دها کناه ایشلمامکه عزم ایلمکدر . اوامر الٰهیه‌دن برینی ترك ونواهیدن برینی ارتکاب کبی بر سیئه‌نك وقوعنده درعقب توبه ایتمك وحقوق عباده بر تجاوزی متضمن ایسه رد مظالم ایله استحلاله چالیشمق هر بر مسلم ومسلمه اوزرینه شرعاً واجبدر . بو واجب شرعینك ترك واهمالی ایسه دیکر بر سیئه‌در که بوندن دخی همان توبه ایتمك واجب اولور. بناءً علیه توبه اهمال ایدلدکچه متسلسلاً سیئه‌لر دخی توالی ایدر کیدر . سیآت وخطیئاتك مسئولیت معنویه‌سی

عوام وخواصه کوره متفاوت درجه‌لرده بولندیغی کبی توبه‌لرك دخی بونلره نسبتله درجه‌لری متفاوتدر . ائمهٔ صوفیه حضراتنك کندی مقاملرینه کوره توبه حقنده‌کی ملاحظات ومطالعات عالیه‌لرندن بعضیلری بروجه آتیدر:

توبة العوام من الذنوب وتوبة الخواص من الغفلة
ذوالنون مصری

[عوامك توبه‌سی کناهلردن وخواصك توبه‌سی حق تعالی حضرتلرندن غافل اولمقدندر]

التوبة ان تتوب من کل شیٔ سوی الله عزّ وجلّ
ابوالحسن احمد بن محمد النوری

[توبه : حق تعالی حضرتلرندن غیری هر بر شیدن توبه ایتمکلککدر]

شتان مابین تائب یتوب من الزلآت وتائب یتوب من الغفلات وتائب یتوب من رؤیة الحسنات
عبدالله بن علی بن محمد التمیمی

[قصور وخطالرده بولنمقدن توبه ایدنلر ایله جناب حقدن غافل اولمقدن توبه ایدنلرك وایشلدیکی ایولکلری کورمکدن توبه‌کار اولانلرك آرالرنده پك چوق فرق واردر]

التوبة النصوح لاتبقی علی صاحبها اثراً من المعصیة سراً ولا جهراً ومن کانت توبته نصوحاً لایبالی کیف امسی واصبح .
ابوبکر محمد بن موسی الواسطی

[توبهٔ نصوح، توبه‌کارك اوزرنده ایشلنیلان معصیتدن کیزلی ، آشکار هیچ بر اثر براقماز . توبه‌سی نصوح اولان کیمسه‌نلك آقشام وصباحی نصل اولورسه اولسون او جهتلری آراماز]

توبهٔ نصوح مقدمه‌ده بیان ایدلدیکی اوزره شرائط ثلاثه‌یی جامع اولان توبه‌در .

الاستغفار من غیر اقلاع توبة الکذّابین
ذوالنون مصری

[کناهی اساسندن قوپاروب ترك ایتمدن جناب حقدن مغفرت طلب ایتمك یالانجیلرك توبه‌سیدر] [*]

اذا ذکرت الذنب ثم لاتجد حلاوته عند ذکره فهو التوبة
ابوالحسن البوشنجی

[کناهی خاطرلایجه آنی تخطر ایتدیکك صره‌ده لذتی بولوب دویامز ایسه‌ك ایشته توبه اودر]

زلة واحدة بعد التوبة اقبح من سبعین قبلها
یحیی بن معاذ

[توبه‌دن صوکره تکرار بر خطا ایشله‌مك توبه‌دن اول بیمش خطا ایشلمکدن دها چیرکیندر]

اللهم اجعلنا من التوابین ومن المتطهرین ومن عبادك الصالحین الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون برحمتك یاارحم الراحمین آمین

شیخ صفوت

محفل تاریخی :

خاندان علم ومعرفت

- مابعد -

نابلس‌ده حنبلی زاده‌لر . بوکون بو خاندانه (هاشم زاده‌لر) دینور . حفاظ حدیثدن (حافظ عبدالغنی) که (عمدة الاحکام) صاحبیدر بو خاندانه منسوبدر .

خلیل الرحمن‌ده جعفری زاده‌لر. علم قرآندن (شاطبیه) شارحی بونلردندر .

قدس‌ده دیری زاده‌لر . که خالدی زاده‌لر دیه‌ده

[١] بومقامده (عجمی) نك :

ازشرب مدام ولاف مشرب توبه ❊ وز عشق بتاف سیم غبغب توبه
دل درهوس کناه وبرلب توبه ❊ زین توبهٔ نادرست یارب توبه

رباعیسی خاطره کلیرکه « شراب ایچمکه ، حتی ایچمك سوزینی ایتمکه وکوموش کبی پارلاق کردنلی کوزه‌للری سه‌ومکه توبه . کوکل کناه هوسکاری اولدیغی حالده دوداقده توبه لفظی دولاشیور . یاربی ! بو طوغرو اولمایان توبه‌دن‌ده توبه ! » دیمکدر .
محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

معروفدر . آلتی یوز سنه‌لك برخاندان علم ومعرفت اولوب الیوم بردوامدر. (هدایه) شارحی سعدالدین الدیری الحالدی، مفسریندن شمس الدین الدیری الحالدی وصنع الله الحالدی بو خاندانك آب‌رولریدر . بومعلومات مجله‌یی دائرة المعارفه هدیه اتمك لطفنده بولنمش اولان علمای اسلامیه‌دن خلیل الجواد الحالدی افندی حضرتلری بوخاندانك قیمتدار بر نجل نجیبیدر .

حلب‌ده عجمی زاده‌لر . (ابن العجمی) نك آثاری چوقدر . الیوم منقرضدرلر .

نحاسی زاده‌لر . بونلرده الیوم منقرضدر .

جزیره‌ده (ابن الاثیر) خاندانی . جامع الاصول ، الکامل ، اسدالغابه ، النهایه ، مثل السائر کبی آثار معتبره ومهمهٔ اسلامیه بو خاندانکدر .

بغدادده عبدالقادر کیلانی خاندانی . بوکونکی ناملری نقیب زاده‌لردر . یدی یوز سنه‌لك بر خاندندر . الیوم پایدارودر . علما سلاله‌سی ٣٠٠ سنه قدر دوام اتمش ایسه‌ده شیمدی زادکانلق دورنده اولدقلرندن اوقدر علما یتشمامکده‌در .

بصره‌ده بنو حمّاد خاندانی . اوچ یوز سنه دوام اتمشدر . امام مالك مذهبنی بونلر نشر اتمشلردر. محافظهٔ شریعت مقصدیله حلاج منصورك قتلنه فتوی ورن بو خاندانه منسوب بر ذاتدر .

باقلانی زاده‌لر . ائمهٔ متکلمیندن (امام باقلانی) بونلردندر . (وفاتی ٣٠٣ بغداد) عالم اسلامده الك چوق تألیفاتی اولان (باقلانی) در تألیفاتنك طقسان بیك کاغده بالغ اولدیغی مرویدر . باقلانی، ابن جریر طبری‌یی گچمشدر.

سمرقندده بنو الصفّار (صفار باقیرجی دیمکدر) . (بستان العارفین) صاحبی امام ابو اللیث سمرقندی بو خاندانه منسوبدر . الیوم منقرضدر .

نیشابورده جوینی زاده‌لر . ابو المعالی امام الحرمین عبدالملك بن یوسف الجوینی بونلردندر. اصول فقهدن (البرهان) اصولدن (الشامل) و (النهایه) بو امامکدر . کلامدن ارشاد تلخیص‌ده بونکدر . بو علامه، تحلیلات معدنیه وبوکا متعلق علوم ایله‌ده مشغول اولدیغندن ینه برکون معدن اذابه‌سنده اوزرینه صیچرایان برشراره‌دن البسه‌سی طوتوشوب محترقاً وفات اتمشدر .

طهران‌ده خطیب زاده‌لر . مفسریندن فخرالدین رازی بونلردندر . امام رازی ، اولاد ابی بکردندر .

فیروز آبادده ابو اسحق الشیرازی خاندانی . قاموس فیروز آبادی صاحبی بونلردندر . بوخاندان؛ صدیقی، یعنی اولاد ابو بکردندر .

اصفهان‌ده ابن منده خاندانی . اجلهٔ حفاظ حدیثدن (مسند) صاحبی (ابن منده) بوخاندانه منسوبدر. علمای سیردن ابن الاثیر (اسدالغابه) سنی بو اثردن آلمشدر .

مدینی زاده‌لر . حافظ ابو موسی بو خاندندر . (غریب الحدیث) نامیله مشهور بر اثری واردر .

دوّان (شیرازده بر ناحیه‌در) ده دوان خاندانی . معروف بر خاندندر وصدیقیدر .

بخاراده خواهرزاده‌لر . فخرالاسلام پزدوی زاده‌لر. (اصول پزدوی) بونلرکدر .

محبوبی زاده‌لر . اصولدن تنقیح وتوضیح بوخاندانك اثریدر . فقهدن وقایه صاحبی (صدر الشریعه عبدالله کوك) بو خاندندر . بخاراده بو خاندندن پك چوق فقها یتشمشدر .

نیسابورده بیّع زاده‌لر . حاکم ابوعبدالله النیشابوری -که بوتون حدیثی احاطه ایتدیکی ایچون حاکم دینلمشدر- بوخاندانندر . ائمهٔ حفاظ حدیثندر .

ماوراء النهرده ماتریدی زاده‌لر . (تأویلات) کبی بر اثر مهم وجلیل یازان (ابومنصور ماتریدی) بوخاندانه منسوبدر. فخرالاسلام پزدوی‌ده ابومنصورك نسلندندر.

محمد عزت و محمد عارف

- مابعدی وار -

مستجابی زاده عصمت بك

مابعد :

ینه برمکتوبنده بوخصوصه دائر بروجه آتی مطالعاتده بولنیور :

« (اجتهاد) غزته‌سنی کوریورمیسکز . دوقتور جودت. خیامی نشر ایدییور . فقط بعض رباعیاتی اوقدر فنا ، اوقدر یاکلش آکلایه‌رق ترجمه ایدییورکه ....

هانی بوندن خیلی زمان اول « خیابان » اسمنده برمجموعهٔ موقوته امتیازی آلمش ایدك . حتی بونك طرف عالیلرندن لطفاً قلیشه‌سی بیله یاپیله‌رق اهدا و ارسال بیورلمشیدی . شمدی بوراده بعض اخوان بوکا وجود ویرمك اوزره عاجزی تشویق ایدییورلر . فقط حادثاته وده‌ها برچوق غرائب شئون تولید اتمسی محتمل اولان پردهٔ آفاقگیر ظلمانه باقیورمده بویله شیلرله اشتغال زمانی اولمدیغنه ذاهب اوله‌رق [1] نشرندن صرف نظر ایدییورم . معمافیه فکرمدن چایدیریله‌بیلیرسه‌م بلکه چیقار وبالطبع سزکله تلاقی ایدر . »

النهایه غزته ١٦ مایس ٣٣٠ تاریخنده چیقدی . هراون بش کونده نشر اولنمق صورتیله بش نسخه قدر انتشار ایده‌بیلدی . وا اسفا که تام بوصره‌لرده حرب عمومی بادره‌سی ظهور اتمکله اختیار تعطیله مجبور اولدی . کندیسندن بومسئله‌یه دائرده شومکتوبی آلمشیدم :

« ٦ تشرین اول ٣٣٠ ازمیر

یا اخی :

خیلی زمان اول برلطفنامه‌کزی آلمشیدم . جواب ویره‌مدم . قصورمك عفونی نیاز ایده‌رم . حادثات ایام بزی دمبستهٔ حیرت ایتدی . هله برکره یازگچسین، قیشه طوغرو شوخیابانی ان شاء الله دلخواهمز درجه‌سنه کتیررز دیرکن « جهان درهم افتاده چون موی زنگی » مصراعنك تصویر ایتدیکی حال شورش مآل ظهور ایله نه خیابان قالدی ، نه دللرده حضور وسامان ! شو بلانك بر آن اول امت اسلامیه حقنده خیرلی نتیجه ایله اندفاعی مرحمت الٰهیه‌دن تضرع اولنور . اوراسنی بیلمم. فقط بورالرده اویله‌شدتلی ضرورت، اویله پاره‌سزلق حکمفرماکه نهایتی عمومی براجلقله قرار قیلمسندن قورقولور .

....

میدانده ایش نامنه هیچ برشی قالمادیغندن شیمدی آقشاملره قدر یازیخانه‌ده سینك آولامقله وقت گچیریورز . باقه‌لم بونك صوکی نه اوله‌جق ؟

الی الله اشکو ان فی النفس حاجة

تمرّ بها الایام وهی کما هیا . »

عصمت بك مرحوم زمانمزك بریجی آدملرندن دکلدی . معنای تامیله شاعر فاضل ایدی . بناءً علیه امور خسیسه ایله اشتغال ایدوب‌ده تأمین حیات ومعیشت ایده‌بیلمکه آنك ایچون امکان یوقدی . بلای واقع تجاره‌ی صوك درجه‌لرده شدید براحتیاج وضرورت ایچنده براقدی . هنوز ازمیرده ایکن کندیسندن وارد اولان صوك مکتوب :

« ١٩ شباط ٣٣١ ازمیر

محترم قارده‌شم افندم :

وفانامهٔ برادریلری واصل دست مفخرت اولالی ایجه زمان اولدی . اوته‌دن بری پژجه برفانده حصوله کتیره‌جکنه بردرلو عقل ایردیره‌مدیکم شو حرب مشئومك مملکتده تولید ایلدیکی بحران عظیم وبناءً علیه امر معیشتده هرصورتله وجوده کتیردیکی تنگی الیم عادتا حیاتدن نفرت حسنی ویردیکندن ابو العلا ایله همزبان اوله‌رق :

فیاموت زر ان الحیاة ذمیمة

فیا نفس جدّی ان دهرك هاذل

بیتی ورد زبان تلهفمدر . بوسببله جوابنامه تقدیمنده وقوعه کلن تأخرك معذور ومعفو کورلمسی وجلهً دوام عافیتلرینی نیاز ایده‌رم .

عصمت »

سعودالمولوی

مابعدی وار

[1] کرامت شاعرانه ! کهانت دکل ! !

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

باش مدرس یوسف افندی حضرتلرینك وفاتی مناسبتیله قارده‌شم طیب بکه

قارده‌شم

اولوم ، اوتأجیل وتعجیل بیلمه‌ین حالت ، آفاقزه‌ یه آتش صاچمش ، یه محیطمزی برنور عرفاندن ، بر مدرس ومربئ بی‌نظیردن محروم براقمش ، بروسه‌مزی یه غم وکدر سیسلری ، الملی بوقسوللقلر بورومش .

مفتی عمر کامل واستادمکرممز خواجه الیاس افندیلرك افول ابدیسی یتشمه‌یورمش کبی ، برده باش مدرس قیرشهرلی یوسف افندی حضرتلری بزلری یتیم وبیکس براقارق اللهنه قاووشمش .

یالکز کوزلرمله دکل ، قلبمله‌ده آغلایوردم . فقط نه چاره !..... «انالله وانا الیه راجعون» دیمکدن باشقه الزدن نه کلیر ؟!....

زواللی بورسه‌لیلر ، دائما علم وفضیلتلرندن فیضیاب اولدقلری ذواتك ابدیته قارشدیغنی کورونجه آغلایوب صیزلامازلرمی ؟.

هانکی اسلام قلبی ، هانکی وجدان صاحبی بوضیاع الیمه قارشی بیکانه قالیر ؟.

اونلرك هر حرکاتی ، اخلاق وآداب اسلامیه‌نك نمونه‌سی ، کندیلری ایسه علم وفضیلتك توکنمز بر خزینه‌سی ایدی . رحمةالله علیهم .

دارالخلافه صحن مدرسه‌سی ایکنجی صنفندن
بورسه‌لی علی شوکت

مصرلی پرنسس عفت خانم افندینك کریمه‌سی امینه خانمك ارتحالنه آماسیه مبعوث اسبقی وعالی صایش قومسیونی رئیس لاحقی اسماعیل حقی پاشا حضرتلرینك نظم ایله‌مش اولدقلری حزین تاریخ :

بوحزنلنکاهده پنهان اولان دردانهٔ عصمت
حیات جاودانی‌یی مرجع قیلدی ناسوته

قوپوب تاعمق قلب مادرندن آتشین بر (آه)
ملکسیما امینه‌م روحی اوجدی قرب لاهوته

۱۳۳۸

عالم اسلام :

محفله بو سرلوحه آلتنده‌ده بر قسم آچیورز . عالم اسلام قسممز : مسلمان عالمنه عائد بعض معلومات وحوادثی احتوا ایده‌جك وبو بابده‌کی مأخذیمز پارسده انتشار ایله‌مکده اولان (ره‌وو دوموند موزولمان) اولاجقدر .

جاواده (شیخ عبدالمحیي) نك مقامی

[رینق] نامنده بر فلمنك سیاحی ؛ جاوا آطه‌سنده مدفون بر ولی حقنده تدقیقاتده بولنمشدر . بوذات ؛ صوفیه مسلکنك بو آطه‌ده بیوك بر رول اوینادیغنی کوستریبور . جاوا آطه‌سنده‌کی ایلك زیارت ایتدیکی بر [عبدالمحیي] نامنده‌کی ولینك تربه‌سیدر .

تربه ، بر تپه‌جك اوزرنده کائندر . بورایه یوزیکرمی آیاق زیق‌زاق بر مردیون ایله چیقیلیر . یاقین بر مسافه‌ده بر شلاله وبر دره کوزه چارپار . مقامك یاننده معتقدلرك آبدست آلملری ایچون بر حوض وبراز ایلروده فقیر زائرلرك کیجه‌یی کچیره‌بیلملری ایچون بر قولوبه واردر . برقاچ دانه دکان بو موقعك پازارینی تشکیل ایدر .

تربه‌نك اطرافی دیوارله محاطدر . مدخل ، بسیط بر صورتده مزیندر . قپونك اوزرنده عربجه آتیده‌کی عباره اوقونور :

« بوراسی ، شیخ عبدالمحیي‌نك قبوسیدر . بورادن کچه‌جککز اثناده اونی سلاملایکز . بوراده طوردیغکز مدتجه الله ایچون بر فاتحه ویا قرآن کریمدن بر پارچه اوقویکز . » قپونك ایچروسنده ماوی اوزرینه صاری یازی ایله تربه‌نك تاریخ انشاسی واونی انشا ایده‌نك اسمی نقش اولنمشدر .

(تاریخ انشا ۱۳۱٤ در)

تربه‌نك یاننده ، بوراده کیجه‌یی کچیرن زائرلری یاغموردن محافظه ایچون اوستی اورتولو اوزون بر صوندورمه واردر . اهالئ مسلمه‌دن بعضیلری ؛ استخاره یاپمق ایچون کیجه‌لین بوراده یاتار اویورلر .

هرکس بو ولی‌نك زیارتنه کلیر . چوجقی اولمیان بر قادین ، ایی برکار تأمین ایتمك ایسته‌ین بر تاجر ، بورایه مراجعت ایدر ومرادینه نائل اولور .

تربه‌نك اطرافی مالطه طاشلریله دوشنمشدر . ولینك اصحابی بوراده یاتار . هر مقبرك باشی وآیاغی بیوك بر طاشله تثبیت اولنمشدر [۱] بومقبرلرك اورته‌سنده شیخك برلی مالزمه‌سیله انشا اولنان مقامی کائندر . اوزری دیندار زائرلرك کتیروب تعلیق ایتدکلری بز پارچه‌لری ایله اورتولیدر . صندوقه‌نك اطرافی بر پارماقلق ایله محاطدر . بورایه کتیریلن وبرابر کوتورولن ییه‌جکه متعلق هرشی برچوق دردلره دوا اولور . زیارت اثناسنده قامیشلر ایچنده کتیریلن صو ، ایی بر علاج اوله‌جغی کبی عائله ایچون‌ده وفات ایده‌نی ییقامغه دخی قوللانیلیر . بزلر ، کیرلندیکی زمان دکیشدیریلیر واونلردن نماز بزی اعمال اولنور .

سیاحك نقل ایتدیکنه کوره ولینك برچوق کراماتلری واردر . عبدالمحیي اکثریا حکمدارك نزدینه چاغیریله‌رق علم کلامه عائد برچوق مسائلی حل ایدر ، بر اشارتیله درحال اورته‌یه برچوق مواد غذائیه کلیرمش الخ ... بو ولی حقنده الده ایدیلن معلومات بر طاقم افسانه‌لر ایله قاریشیقدر :

ربیع الاول آینده بیاض بر قپلان تربه‌یی محافظه ایدرمش . اوحوالینك شیخلرندن بری او آقشام تربه‌ده نماز قیلارکن بو حیوانی کورمش ، قورقوسندن نطق طوتولمش . فقط سزجه چکیلوب کیتدیکنی وقپولرك هیچ برینك آچیلمدیغنی دهشتله مشاهده ایتمش .

(عبدالمحیي) نك مقامنی تمامیله زیارت ایتمك ایچون هرحالده ، بو ولینك تربه‌سندن اون دقیقه‌لق مسافه‌ده بولنان مغاره‌سنی کورمك لازمدر . بوراده بر منبعدن براق وطاتلی بر صو آقار . صوبك براز ایلروسنده جامع اتخاذ اولنمش ایچریسی قبه‌لی بر یر واردر . زائرلرك بعضیلری کیجه‌یی بوراده کچیریرلر .. بو محل حقنده سیاح بعض مطالعات درمیان ایدیبور ودییورکه :

دین اسلام انتشار ایتمه‌دن اول مقدس بیلنمش اولان محللر حال حاضرده دخی حرمتله یاد اولنور . بو مغاره شیخك موجودیتیله مقدس طانینمشدر . احتمال بوندن اول بوراسی دیکر بر دین عندنده‌ده مقدس ایدی .

سعدی

محفل ادبی

غنئ کشمیری وبعض ابیاتی

مابعد :

عنقا کلمه‌سی ؛ ادبیات شرقیه‌ده (معدوم) موقعنده‌ده قوللانیلیر . آثار کنزانه‌مدن بولونان :

صفحه کردانئ قاموس حقیقت ایتمه
بولامازجا اوراده نکتهٔ بی‌جای وفا
اوکا فرهنك تخیلده بومعنی یاراشیر :
مرغ عنقادیمه‌در ، حل معمای وفا

قطعه‌سنده اولدیغی کبی .

قدمای عرفای مولویه‌دن صدقی دده‌نك «بی‌وجودلق» بکا فیض اشتهار ویرمشدر . غالبا قاف شهرتك عنقاسی‌یم که بوقلقمدن طولایی وارم » مألنده بولونان :

مرادادست فیض بی وجودی نامدار بها
مکر عنقای قاف اشتهارم نیستم هستم

بیت لطیفی‌ده بحث طولاییسیله درخاطر ایدیله‌جك سانحات عارفانه‌دندر .

[۱] جاواده مقبرلرك شکلی پك مختلفدر . باش وآیاق اوجلرینه قونیلان طاشلر ، ارککك ایچون مدور ، قادین ایچون یاصصی‌در . بردانه‌سی باشك حذاسنه ، دیکری – آوروپا اصولنه مغایر اوله‌رق – بلك حذاسنه اقامه اولنور . آره‌لرنده‌کی مسافه برمتره‌در . اولیالر ایچون بومسافه بریچق ویا ایکی اوله‌بیلور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(بزم‌می بوستان سرکشی برطاق نه زاهد)
(که می ریزند مستان بی محابا خون مینارا)

[زاهد ! ارباب عشرت مجلسنده قفا طوتمای بیراق . زیرا : سرخوشلر . چکینمکسزین صراحینك قانی دوکرلر] .

زاهد : آزه قناعت ایدن ، متقی وپرهیزکار اولان دیمکدر . نیته‌کیم اتقیای اولیادن شقیق بلخی حضرتلری ، کندیسنه :

— شقیق زاهد سنمیسك ؟ دیه صوران بغداد خلیفه‌سنه :

— شقیق نم اما ، زاهد سنسك . چونکه : متاع قلیل اولان دنیایه قناعت ایتمشسك . جوابنی ویرمشدر.

شعرا ومشایخ اصطلاحنده زهد خشك اربابنه ؛ یعنی هم جاهل ، هم قابا صوفی اولانلره زاهد دەنیلیر . بونلر :

هم ایدر طعنه تحمل ، هم اولور سرجنبان
زاهده خرمی دیسه‌م ، یا بز اخفشمی دیسه‌م

و : زاهد بورتبه ثقلت تاج و قبا ایله
اوجمق امیدی ایتمز ایدی ابله اولماسه

و : زاهد ! بو برودتله اکر دوزخه کیرسه‌ك
برلوله دخان یاقمغه آتش بولامازسك

طرزنده شاعرلرك تشنیعنه و :

زاهد ! بزه طعن ایلەمه	حق اسمن اوقور دیلمز
صاقین افسانه سویلەمه	حضرته واریر یولمز
أرنلرك چوقدر یولی	جمله‌سنه دیدك بلی
قودیسونلر بزه دلی	اوصلودن یکدر دیلمز

وادیسنده درویشلرك تقریعنه اوغرایه کلمشلردر .

غنی‌نك دیکر برغزلنده و « حیثیت وشرفی اولمایان زاهد ؛ دەکیز کنارینه کیدەجك اولسه زهد خشکنك تأثیریله دەکیزك دالغالری ، حصیر اورکولری حالنی آلیر » مآلندەکی :

زاهد بی آب‌رو کر برلب دریا رود
می‌شود موج حصیر از زهد خشکش موج آب

بیتی‌ده لطیف وشاعرانه برتعریفی حاویدر .

حافظك :

زاهد ظاهر پرست ازحال ما آکاه نیست
درحق ماهرچه کوید جای هیچ اکراه نیست

یعنی « ظاهربین وصورت پرست اولان زاهد ؛ حالمزه واقف اولمادیغندن حقمزده نه سویلەمش اولسه اهمیتی یوقدر » دیه‌تصویر ایله‌دیکی خام‌ارواح کروهنك ظواهره باقوب‌ده ارباب کماله اعتراضه قالقیشمالری لایق اولمادیغی، حتی‌شوحرکتك حقلرنده معنوی‌تهلکه‌دن‌سالم بولونمادیغی غنی‌ٔ کشمیری شو بیتیله آکلاتیور . سرخوشلرك بی‌محابا صراحینك قانی دوکدکارنی مقام تهدیدده خبرویریور.

(سرکشی برطاق نهادن)قفا طوتمادن واز کچمك،
(خون مینار بختن) صراحینك قانی دوکمك ، یعنی
ابجندەکی مایعی قدحه بوشالتمق دیمکدر .

طاهرالمولوی

سلطانی مأذونلرندن عاکف بکه :
سؤالکزه کلەجك نسخەده جواب ویریله‌جکدر .

چارشی‌نك مرجان قاپیسی جوارنده ، مرجان خاننك قارشیسنده‌کی قاضی قری خاننده

اسلام مارانغوزی حسین دانش بك

متانت ، ظرافت واهون فیئاتله مارانغوزلغه متعلق هرنوع اعمالاتی درعهده ایدەر . کفالت مقابلنده تقسیطله دخی ایش یاپار .

اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی — مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری :

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ «
اوچ آیلغی ٢٥ «

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج اولونور .

محفل
١٣٣٨

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری
مجموعهٔ اسلامیه‌در

اداره‌خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالیٔ اسلام) جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ودرج اولونور

یازیلان شیلر درج اولونسون اولونماسون اعاده اولونماز . یازیلرك احمیتی نظر دقته آلینیر .

عدد : ٩ — ١٣٣٩ رجبنه مخصوص نسخه — فی ٧ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی: انتباه ـ حاجی نجیب . ایکنجی جواب ، تمثیل وتصاویر ـ اسکلیبلی محمد عاطف . مناظرهٔ استادان مناسبیله ارمناکلی صفوت .
محفل تاریخی : رجب الفرد ـ طاهرالمولوی . خاندان علم ومعرفت ـ محمد عزت ومحمد عارف .
محفل ادبی: قطعهٔ معراجیه ـ سعودالمولوی . امت شریف ـ احمد شمی. نیازم ـ سعودالمولوی. ایران ادبیاتی ـ دارالفنون مدرسلرندن فرید .
محفل انتقادی : (اکثر) و (بعض) کلەلری حقنده .
علاوه : هند ماصاللری

فاضل محترم آقسه‌کیلی احمد حمدی افندی طرفندن تحریر واوچنجی قسمنك نشر ایدیلش اولدیغی اعلان اولونان (دینی درسلر)ك بودفعه‌ده برنجی قسمی باصیلمش ودردست انتشار بولونمقده‌در . مؤلف فضیلتپرورینك اقتدار علمیسی معلوم ومسلم اولدیغی جهتله اثری حقنده سوز سویلەمه‌یی زائد کورویور وکتابده‌کی مقدمه‌نك نقلیله اکتفا ایدییورز :

« ملتلرك حیاتنده « دین » مسئله‌سنك نه‌درجه مهم اولدیغی ایضاحه لزوم یوق‌در. بالخاصه مسلمانلق‌کبی فردی اولقدن زیاده اجتماعی اولان؛ احتیاجات انسانیه‌نك هرنوعنی مشروع برصورتده تطمین ایله هم فردك ، هم‌ده جمعیتك سعادت حالیه واستقبالیه‌سنی احضار غایه‌سنی استهداف ایدن ؛ بر «دین»ك اهمیتی مستغنیٔ بیان‌در .

عینی زمانده ، اعترافه مجبورزکه ، کنجلکده ، و ـ حق ـ بوتون صنوف خلق آره‌سنده خیلی زماندنبری روابط دینیه‌نك کوشه‌میه باشلادیغی ، دینی دویغولرك ضعیفلەدیکی ، قلبلرك قارارمایه یوز طوتدیغی‌ده انکار اولونه‌میاجق حقیقتلردندر . بوحالك دوای هیئت اجتماعیه‌مز ایچون پك وخیم اوله‌جغی ـ بیلمم‌که ـ سویلەمیه لزوم وارمی ؟

اولحه‌ده سویله‌دیکم وجهله ، بوناله دواسنی یتشدیرمك ، معلملرله محرر وخطیبلره عائددر . برنجیلر، مکتب صیرالرنده تلقین ایده‌جکاری حقایق‌دینیه ایله ، ایکنجیلرده یازه‌جقلری دینی واخلاقی اثرلر ، وعظ وقونفرانسلرله دین دویغولرینی جانلاندیراجقلرینه، قلبلره عارض اولان شبهه وترددلری وبونك ایراث‌ایتدیکی آلای‌بورکاردن سوروب چیقاراجقلرینه، شعلهٔ امیدی پارلادان ویری دائما استقباله احضار ایدن‌بقا وابدیت فکرلرینی هرزمان ایچون الکقوللی برصورتده یشاده‌جقلرینه قوتلی برایمام واردر .

مع‌مافیه ، کمال تأسفله کوریورزکه : نه محرر وخطیبلر، نه‌ده‌مکتبلرده‌کی تدریسات دینیه وبونك‌ایچون انتخاب اولنان کتابلر ... احتیاجی نظردقته آلامشدر. چونکه زمانك ایجاباتی ، افکارك تحولاتی ، محیطك تأثیراتی نظر دقته آلنمایەرق وقوعبولان تلقینات ... ویرمز، بالعکس مضرت تولید ایدر . ایشته « دینی درسلر » ، شو ملاحظات نظردقته آلنەرق ، مکتب بحریهٔ شاهانه ... طلبه‌سنه تقریر ایدیلمش اولان حقایق دینیه وحکمت اسلامیه‌نك بر آرایه کتیرلمك آلمش اولدیغی شکل‌در . استفادهٔ عمومیه ... دوشونوله‌رك دها زیاده توسیع ودرت کتاب اوزره ترتیب ایدلمش اولان بو تقریرلردن یکی سنه نشر ایدیلن اوچنجی کتابك کوردیکی رغبت وبومناسبتله برچوق معلم‌ومعلمه‌لردن آلدیغم مکتوبلر ، دیکرلرینی‌ده نشر ایتمك جسارتنی ویردی . «دینی‌درسلر»ك برنجیسنی تشکیل ایدن بو کتاب ، هر مسلمان ایچون بیلنمسی الزم اولان ضروریات دینیه‌دن اعتقادات ، عبادات واخلاق اسلامیه‌یی احتوا ایدیور؛ وبوصورتله کتاب اوچ قسمه آیریلیور. برنجی‌قسمده ایمانك ارکان‌اساسیه‌سی ، بونی تعقیب ایده‌جك اولان ایکنجی قسمده عبادات وحکمت شرعیه‌ومصالح اجتماعیه‌سی ـ هر اوقویانك آ کلایوب لذت آلاجنی برطرزده ـ ایضاح وتشریح ایدلمش واوچنجی قسمده اخلاق اسلامیه‌دن‌بحث‌اولونمش‌در. مع‌مافیه‌توفیق وهدایت بالکز اللهدندر .

آقسه‌کیل : احمد حمدی »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی :

انتباه

تجربهٔ افکار قبیلندن اولمق اوزره آره صره یاپیلدیغی کبی اخیراً ده بعض مسائل اسلامیه غزته ستونلرنده تنقیده کیریشیلدی ، عادتا دین جریانه تابع اولمالیدر . دینلدی وباب اجتهادك مسدودیتی سوزیله علمای اسلامه براسناده بولنلدی .

حال بوکه علمای اسلامیه باب اجتهادك مسدودیتی دکل ، اجتهاده اهل اوله‌بیله‌جك اصحاب کمالك مفقودیتی بیلدیرمشلردرکه او اهلیتك شرائطی کتب اصولیه‌ده مفصلاً تحریر اولنمشدر .

قطعیاً معلوم اولمالیدرکه کتاب وسنتده ، یعنی جانب الٰهی وطرف جلیل رسالتپناهیدن صراحةً بیان بیوریلان احکامه قارشی اجتهاده قالقیشمق مجتهدین کرامك عقللرینه کلمز . چونکه وظیفهٔ اجتهادك نه اولدیغنی بیلیرلر . مثلا فرض اولان اوروج ، رمضان شریفك غیری کونلرده طوتلسون ، یاخود شهر صیام سرین کونلره کتیریلسون ، حج ، ربیع الاولده ایفا ایدیلسون ، بش وقت نمازبر صباح بر آقشام وقتلرینه ایندیریلسون کبی تشبثلرده بولنمازلر . شیمدی‌یه قدر کلن عقول سلیمه وطبایع مستقیمه اربابی ، دین مبین اسلامك پیشواسی اولان مجتهدین فخامه اتباع ایله مباهی اولمشلردر . مجتهدین کرام حضراتی آیات کریمه واحادیث شریفه‌نك اشارات ودلالاتندن استنباط احکام ایلیه‌رك اخلاقی و اجتماعی بر چوق فوائدی میدانه چیقارمشلردر . (ومن الناس من یشتری لهوالحدیث ..) آیت جلیله‌سی طوروركن اخلاق بوزیجی رومانلری تصویب وتحسینه قویولمامشلر (ولایبدین زینتهن) نهی صریحی وارایکن توللرله مستور ، دها طوغریسی مکشوف اولان نمه‌لره یاقیق موافق مدنیتدر دوشونجه‌سنه صاپمامشلر (ولیضربن بخمرهن)و(یاایها النبی قل لازواجك وبناتك ونساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیبهن) آیتلرینه قارشی چارشافی تزییف ولابسه‌لرینی تحقیر ایتمك خاطرلرندن کچمه‌مش وحیوانلرك دیشیلری پیشنده یله‌دکلری کبی تعقیب نسوانی مدنیلك وعصریلك وهم ایتمه‌مشلر ، هیکل وذی روح رسملرینك ممنوعیتی حقنده احادیث شریفه منقول وموجود ایکن اونلرك اباحه‌سی ایچون قلم اوینا تمامشلردر . زیرا اونلر ، وضع الٰهی وعقول قاصره اربابنك ادراکندن متعالی بولنان دینك کتاب وسنتله مصرح اولان اصول واساساتنك جریانه تابع اولامایه‌جغنی وشونك بونك کیفنه وامله کوره ضم وتنزیل وتغییر وتبدیل قبول ایده‌میه‌جکنی بیلیرلردی .

اوت ، اقتضا ایدن وموجب منفعت اولان شیلری اجتهادك اساسانه ابتناءً توسیعاتده بولنلمشدر .

قادینلرك سربستیسیله ترقی ایده‌جکز دینلر اوبیچاره‌لره استانبول سوقاقلرنده چوجقللك ایتدیرمکله‌می نظریه‌لرینك طوغریلغنی اثبات ایده‌بیله‌جکلر !

عصری ومدنی اوروپا فنون وصنایعده جداً ایلری کیدییور . زراعتده ، تجارتده ، صناعتده خارقه‌لر کوستریبور . اوروپالیلاشمغی تمجید پلاوی کبی ایصیتوب ایصیتوب اورته‌یه سورنلر ، اوروپا مآثر نافعه‌سنك قبول وتطبیقنه مسلمانلری تشویق ایلسه‌لر وطن وملته داها مفید اولمازلرمی ؟

او مسلمانلرکه پیغمبر اعظم واکرملری بیك اوچ یوز شوقدر سنه اول « اصول مکاسب اوچدر : زراعت ، تجارت ، صناعت » بویورمشدر . آرتیق انصاف ، اعتبار ، انتباه !

بایزید جامع شریفی مجیزدرسعاملرندن

حاجی نجیب

ایکنجی جواب

تصاویر وتماثیل

رسالتپناه افندمزك بعثتی ودین اسلامك ظهوری زمانده کرهٔ ارضك اکثر قطعاتنده وبالخاصه عربستانده بتپرسلك ، آتش پرستلك ، نجوم پرستلك حکمفرما ایدی .

واجب الوجود تعالی وتقدس حضرتلرینك وحدانیتی بیلنمز ، عجز وضعفله متصف بولنان برطاقم اشیایه طاپیلیردی .

طرف سبحانیدن بر لطف مخصوص اولمق اوزره حضرت [محمد علیه السلام] عموم بشره پیغمبر بعث اولنه‌رق دین حق ودین اسلامی تبلیغ ایلدی .

نامی تثلیث عقیده‌سندن وعجزهٔ مخلوقاته طاپمقدن منع ایله خالق اعظم تعالی وتقدس حضرتلرینك وحدانیتنی اعتقاد وآنجق اکا عبودیت ایتملرینی امر بیوردی .

بووجهله عبادت اصنام صورت قطعیه‌ده حرام وممنوع قلنمش اولمغله الده ایدیلن بوتلر پارچه‌لاندی . بالخصوص فتح مکه کونی بیت معظمك داخل وخارجنده موضوع بولنان اصنام کاملاً قیرلدی ، محو ایدلدی . بو صورتله کعبهٔ معظمه وبالآخره جزیرةالعرب بتپرستلکدن تطهیر اولندی . قلوب ناس ایمان کبریا ، السنهٔ عباد کلمهٔ توحید خدا ایله تزین ایلدی .

دین اسلامده عبادت اصنام کفر وشرك اولدیغی ایچون دائمی صورتده ممنوع قلندیغی کبی عبادت اصنامه قپو آچمغه وسیله اولمق احتمال قطعیسی بولندیغی ایچون‌ده تصاویر وتماثیل ، لفظاً مشهور ، معناً متواتر احادیث شریفه ایله ممنوع قلنمشدر . [*]

ایشته دین اسلامجه تصاویر وتماثیل ممنوعیتنك حکمتی بودر .

***

جوابه تصدی ایتمه‌دن اول شکل مجسم ، هیکل ورسمك اعمال واتخاذینه دائر احکام شرعیه‌یی بیان ایدملم : معتبرات کتب فقهیه ایله کتب احادیثده بیان اولندیغی وجهله بوبابده‌کی احکام شرعیه‌نك تفصیلاتی بروجه آتیدر :

(١) ذی روح اولمیان شیلرك کرك مجسم صورتلرینی وکرك رسملرینی اعمال واتخاذ بلاکراهة جائزدر . اما[م] بخاری حضرتلرینك روایت ایلدیکی وجهله [اعاظم صحاب[ه] کرامدن عبدالله بن عباس حضرتلرینه بر کیمسه کلوب ای ابن عباس ! بن بر انسانم‌که معیشتمی صنعتمله تدارك ایدییورم ، تصاویر یاپوب آنکله کچینورم دیمش .

مشارالیه حضرتلری بیورمشلرکه : بو مسئله حقند[ه] رسول ذیشان افندمزدن ایشتدیکمدن باشقه بر شی سویله‌یه‌مم . رسول اکرمدن ایشتدم بیوریورلردی‌که [من] صوّر صورة فان الله معذّبه حتی ینفخ فیها الروح ولیس بنافخ فیها ابدا = تصویر ایلدیکی صورته روح [افاضه] ایدنجه‌یه قدر صورت یاپان کیمسه‌یه الله تعالی حضرتلری عذاب ایدر . حال بوکه مصورك نفخ روح ایتمك امکانی اولمدیغندن عذاب دائمی‌یه کسب استحقاق ایتمش اولور] [.] بو جوابی ایشیدنجه او آدم متأثر اولوب یوزی صاراردی[.] آنك بو حالنی کورن عبدالله بن عباس حضرتلری مذکور حدیث شریفدن استنباط ایده‌رك [واه واه سنك ایچون بو صنعتدن واز کچمك ممکن اولمیورسه آغاچ وسائر ذی روح اولمیان شی صورتی یاپ] بیورمشلردر ایشته بو وجهله طرف شریعتدن بالعموم ذی روح اولمیان شیلرك تمثال ورسملرینی یاپمغه رخصت ویرلمشدر .

(٢) ذی روح هیکلی اعمال واتخاذ ایتمك بالاجماع حرامدر . بو حکم ، مذکور حدیث شریفك منطوق[ی] ایله ثابت اولدیغندن بونده ائمه وعلماء کرامك اختلاف[ی] یوقدر .

(٣) بلا رأس ذی روح صورتنده بأس یوقدر [...] لکن صلیب یاپمق حرام وممنوعدر .

(٤) امهات کتب فقهیه‌دن [محیط البرهانی] د[ه] بیان اولندیغنه کوره بلاحاجه یالکز باش صورتی اتخا[ذ] ایتمك مکروه اولوب اولمامقده مشایخ کرام حضراتی اختلاف ایتمشلردر .

(٥) ذی روح رسمی اتخاذ ایتمکده ، یعنی آن[ی] خانه‌لرده وبشقه محللرده بولندیرمقده محل تحقیرده اولورس[ه] ...

[*] عن عبدالله قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم [اشد الناس عذابا یوم القیامة المصورون] رواه مسلم وغیره

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بأس يوقدر . موقع احترامده بولنديريلىرسه جائز دكلدر.

ذی روح رسمی حقنده ائمه ومجتهدين كرامدن امام اعظم ، امام مالك ، امام شافعی حضرتلرينك مذهبلری بودر .

صحابهٔ عظامدن سعد بن ابی وقاص وتابعين ذوی الاحترامدن سالم ، عروه ، ابن سيرين ، عطا حضراتی ده بوكا قائل اولمشلردر . اليوم فتوی بونك اوزرينه‌در . بعض علما ذی روح رسمنك مطلقا حرمتنه قائل اولمشلردر. بعضيلری ده محدثينجه صحتنه حكم اولنوب بخاری شريفده مذكور اولان [لاتدخل الملائكة بيتاً فيه صورة الا رقما فی ثوب = صورت بولنان اوه ملائكه كيرمز. لكن اوزرنده نقش ورسم اولان البسه بوحكمدن مستثنادر] حديث شريفنه نظراً ذی روح رسمنك مطلقا جوازينه قائل اولمشلرسه‌ده مشاهير ائمهٔ كرام حضراتنجه اخذ وقبول اولنمديغندن مقتابه دكلدر .

معتبرات كتب فقيه‌دن (هدايه) و (قاضی خان)ده بيان اولنديغنه كوره نماز قيلان كيمسه‌نك قارشيسنده ، باشی اوزرنده ، صاغ وصول طرفلرنده ، آرقه‌سنده ، البسه‌سنده ذی روح صورتی بولنمق تحريماً مكروهدر .

آياقلری آلتنده اوتوره‌جغی يرده بولنورسه اوراده نماز قيلمق مكروه دكلدر . (*)

ايشته مسائل مذكوره حقنده حقيقت شرعيه بودر.

هيكل ورسم حقنده‌كی احكام شرعيه‌نك حقيقتی بروجه بالا ايضاح وحكمت ممنوعيتی بيان اولوندقدن صوكرا جناب شهاب بكك (بوكون صنم پرستلكك عودت ايتمك احتمالی يوق ايكن بويله بر ممنوعيت شرعيه نه ايچون ادامه ايدلسون) يولنده ايراد ايلديكی شبهه‌لری رد وتنقيد ايتمك ايستدم :

اولا ، عصر حاضرده صنم پرستلك زائل اولوب نهايت ايرمش ديه حكم يورومك موافق حقيقت اوله‌ماز. زيرا زمانمزده كرهٔ ارضك پك چوق يرلرنده وبالخصوص مركز مدنيت عد اولونان اوروپاده ميليونلرجه خريستيان، حضرت عيسی وحضرت مريمك تصاوير وتماثيلنه وبالخاصه صليب ، هيكل ورسملرينه نائل مثوبات اولمق مقصديله طاپيورلر. وصليب پرستلكی نشر وتعميم ايچون ميليارلرجه پاره صرف ايدوب بو اوغورده فوق العاده بذل مقدرت ايديورلر .

مشاهدانه استناد ايدن بويله بر حقيقت قطعيه قارشيسنده (بوكون صنم پرستلك عودت ايتمك احتمالی قالمامشدر . بو ، امر موهوم درجه‌سنه كلمشدر .) ديه ويريلن حكم ، عقول سليمه اربابی نزدنده اصلا شايان التفات اولمدقدن باشقه ادنی درجه‌ده ادراك صاحبی بولونانلر نظرنده‌ده حائز قيمت اوله‌ماز .

ديمك اولويوركه ايلك زمانلرده اولديغی كبی ممنوعيت شرعيه علتی زمانمزده‌ده موجوددر . او زمانده بولنمسيله زمانمزده بولنمسی بيننده شكلدن باشقه بر فرق يوقدر . بوايسه ممنوعيت حكمنك ارتفاعی ايچون حائز تأثير اوله‌ماز. بناءً عليه علتك تماديسی ممنوعيت شرعيه‌نك تماديسنی اقتضا ايدر .

ثانياً ؛ علل شرعيه بالذات احكام شرعيه‌يی موجب دكلدر . زيرا بويله اولسه ايدی ، قبل الشرعده موجب اولمسی لازم كليردی . احكامی موجب بالذات شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلريدر .

علل آنجق شارعك ايجابی ايله عباد حقنده موجب احكام قيلينمشدر . بو اصله بناءً دركه علتك انتهاسی ايله احكام منصوصه‌نك منتهی اولمسی شارع طرفندن آيريجه بيان وتنصيصه محتاجدر . بويله بر تنصيص عالی بولنمدقجه شارعدن باشقه هيچ بركيمسه‌نك (شوعلتك انتهاسی ايله بوحكم منصوص نهايت بولمشدر) ديه حكم ايتمسی صحيح اوله‌ماز . زيرا احكام منصوصه‌يی فسخ ، تبديل ، الغا آنجق شارعه عائد بر حقدر . زمان رسالت پناهيده

(*) مأخذ : كتب معتبراتدن هدايه ، فتح القدير، بدايع الصنايع ، قاضيخان ، ابن عابدين ، بخاری شريف وشرحلری عينی ايله اوتوز جلددن عبارت يوسف افندی نامنده‌كی شرح مشارق شريف شرحی ابن ملك‌در .

نسخ، الغا ومنتهاسی بيان اولونمايان برحكم منصوص زمان سعادتدن صوكرا هيچ بركيمسه‌نك رأی واجتهاد وقراريله منسوخ ، ملغا ومنتهی اولماز .

بناءً عليه زمانمزده صنم پرستلك بوسبوتون زائل اولسه بيله هيكل حقنده‌كی ممنوعيت شرعيه حكمی مرتفع اولماز. زيرا حكم مذكورك موقت اولديغنه دائر شارع طرفندن هيچ برنص موجود دكلدر . شارعدن باشقه‌لرينك ايسه بوبابده سوز سويلمك صلاحيتی يوقدر. دين اسلامجه رسم وهيكل ممنوعيتی عناصر مدنيتدن معدود اولان صنايع نافعه‌نك ممنوعيتنی مستلزم اولماز . زيرا ممنوعيت شرعيه محدود شيلره منحصر قيلنمشدر . ازجمله جمادات رسمی وشكل مجسمی ممنوع دكلدر. بناءً عليه بروجه بالا مساعدات شرعيه دائره‌سنده رساملق ، هيكلتراشلق تعليم وتعلم اولونه بيلير .

اساساً دين مبين اسلام استعمار ارض وصنايع نافعه‌يی مشروع وبشقه اقوامه احتياجدن اغنا ايده‌جك درجه‌سنی اوكرنمكی مسلمانلره فرض كفايه قيلمش اولديغی ايچوندركه مدنيت اسلاميه ادوار عاليه‌سنده مزايای ممتازه‌يی جامع صنايع بديعه اختراع ايله مدنيته پك مهم خدمت ايتمشدر. آوروپا مشاهير اجتماعيونندن (كوستاو لوبون) ك بعض آثاريله كتب تواريخدن مستفاد اولديغی وجهله مدنيتك سائر عناصر اساسيه‌سی كبی سنداتده آلتی ويا يدی بيك سنه اول (دين سماوينك مهد ظهوری اولان) آسيا قطعه‌سنده آثور سكنه‌سی طرفندن اختراع اولونوب بالاخره مصره نقل ايدلمشدر . قرون اولی‌ده‌كی يونان صناعاتی دجله ونيل سواحلنده اختراع اولونان صناعاتدن دوغمشدر .

دين جليل اسلامك ظهوريله شعشعه‌دار بر مدنيت فاضلهٔ اسلاميه تأسس ايدنجه مسلمانلر اوزمان موجود بولونان مصر ويونان صناعاتی اقتباس ايدرك آز زمانده اصللرينه فائق برشكل نوينه افراغ ايله مزايای عاليه‌يی محتوی صنايع بديعه وجوده كتيرمشلردر . آثار باقيهٔ اسلاميه بومدعانك برشاهد عادليدر. بعض ممالك اسلاميه‌يی استيلا ايدن صليبيونك صنايع نفيسهٔ اسلاميه‌يی اقتباس ايله قسماً آوروپايه نقل ايتملری بوكونكی غرب صناعاتنك ترقی وانكشافی اسبابندن بری اولسه كركدر .

دين مبين اسلام استعمار ارضه ومدنيته لزومی درجه‌سنده صنايع نافعهٔ مختلفه‌يه مساعده ويرديكی ومدنيت اسلاميه‌جه وقتيله پك مهم آثار خارقه وجوده كتيرلديكی حالده زمانمزده مسلمانلرك بوكبی فضائلدن محروميتلری سائر خصوصاتده اولديغی كبی بونده‌ده اوامر عاليهٔ دينيه‌نك مقتضياتندن بولنان سعی وعمله توسل ايتممك واحتياجات بشريه‌يی نظر عبرته آلمامقدن نشئت ايتمشدر .

اسكليبلی
محمد عاطف

ش . م . بكه :

مناظرهٔ استادانه مناسبتيله

زمان زمان ارباب فكر ودياتمزی علاقه‌دار ايدن «تعدد زوجات» مسئله‌سنك دين اسلامده‌كی وضعيتی - اويله ظن ايدرمكه - اسلاميتی اعلای حق وحقيقته معطوف اولان غايه‌سنه واصل اولمقدن منع ايده‌جك برشكلده دكلدر . بونك ايچونده تا آرقه‌سنه قدر آچيق اولان وفقط قابلی ظن ايديلان باب اجتهادی حاصلی تحصيل قيلندن تكرار آچيق ، آچمه يلتنمك كلفتی اختيارده لزوم بولنمديغی ظن ايديورم .

مسئله‌يی اسلام وغرب كوزلريله تدقيق ايده‌جك اولورسه‌ق اويله ظن ايديورمكه : تمايل ديانت ، تحاشی ملامت؛ فكر ونظری وحدتخانهٔ اجتهادده يالكز براقيور حقيقته وصلت ايچون آچيلان ضيا دهليزلرندن هر برينك اوكنه برحس پرده‌سی چكلديكی كوريليور .

هيچ بر مسلمانك خاطرينه كلمزكه اوروپايی كوركورينه تقليد ايله اساسات اسلامی ، حقايق دينی افكار افرنجيه تبعيته فدا ايتسون . وينه هيچ بر مسلمانه‌ده جرايدلمز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قناعت حقیقیه‌سندن تقلید دینی‌یه بناء فراغت ایتسون .

دین اسلام، نظر واجتهادله بر چوق مسائل مجمع بهـانی بیله بطریق التأویل انکار ایدنلره – صوبا آتمق شویله دورسون – کافرسك! دیمه‌مشدر. حتی دیه‌بیلیرم‌که تاریخده، تاریخ اسلام‌ده دین وفن مناظره‌لری آره‌سنده دینی مجتهدلرك فنی مجتهدلردن دایاق ییدیکی‌ده واقعدر . اوفن‌که زماننده کندی دوشونجه‌سیله کائنات ایچریسنده جنت وجهنمی یرلشدیره‌جك قدر برفسحت بوله‌میوردی. بوله‌میوردی‌ده قرآن کریمك صراحتنی تأویل ایدیوردی. ایشته اهل سنت مجتهدلرینه دایاق آتدیران او کونکی فنك مخلداتی بوکون کائنات ایچنده یوز بیکلرجه جنت وجهنمی احتوا ایده‌جك ساحه‌یی کورنجه دایاق آتمه‌رق تغلب ایتمك ایستدیکی اهل سنت مخلداتی اوکنده زانو برسجدهٔ تعظیم دکلسه بیله هرحالده شرمساردر . مع‌هذا بوکی اجتهادانده تعصبه‌قاپیلوب‌ده‌مناظرینی – بلااستحقاق – تکفیر ایدنلرده یوش دکلدر ...

ایشته حادثات کوستریبورکه : ارباب فکر ونظری تغلیط ایدن ، حتی تغلبه سوق ایدن اسباب ، ارباب مناظره‌دکی آز چوق عرض ایتدیکم وجهله تمایل ، تحاشی حسلریدرکه : طرفین مناظرینك ادله‌سی آره‌سنه حس اولنمقسزین صوقولمقده هیچ کوجلك چکمز .

مناظره‌ده شو نقطهٔ نظرم قبول ایدلدکدنصکره تعدد زوجات مسئله‌سنده نه کتاب اللهك بوبابده‌کی مساعده ویا – تعبیر آخرله – مسامحه‌سنی، نه‌ده « ارنست‌رنان »ك تدقیقاتیله راهب «هیاسنت»ك تعبیاتنی نظراعتباره آلهلم . بوجهته بشقه برزمان ارجاع نظر ایدهلم .

« تعدد زوجات » نفس‌الامرده ایستر مستحسن ، ایستر مستقبح اولسون – تعبیرشرعیسیله – حسن اولسون، قبیح اولسون حریت فطریه‌یه مظهر اولان انسانلر ، حریت مطلقه ایچنده انکشاف ایتمك ایستیان بشر ایچون تعدد ازواج کبی فسادی ظاهر اولمیان تعدد زوجاتدن ممنوع اولملری ، بویله بر ممنوعیتله اللرینك ، قوللرینك باغلانمسی، بوصورتله بر نوع اسارته ، قیدآلتنه آلنمسی‌می حریت ، انکشاف ، ترقی ، مدنیت – وده‌ها نه‌دیرسه‌کز دیکیز آنلر – ایچون الویریشلی‌در . یوقسه فجور وتقواسی کندیسنه عقلیله الهام اولنان بشره بو یولده مساعده‌کار بولنمقمی دها الویریشلی‌در ؟ شمدی علوم وفنونه مستنداً حریت مطلقه ایچنده انکشافنی هپ برلکده آرزو ایتدیکمز عقل وذکای بشر ، مساعده‌لر ایچنده‌می دها زیاده انکشاف ایدر . یوقسه ممنوعیتلر ایچنده‌می ؟.

مساعده‌لر اصل ، ممنوعیتلر فرعدر . اصلدن فرعه کچمك برمجبوریت حاصل اولمدقجه اصل اولان مساعده وحریتدن فرع اولان ممنوعیته کچلمز، کچیلیرسه او شیده نه حسن قالور ، نه حسن قبوله مظهریت .

مسلمانلر نامتناهی تعدد زوجاتدن ممنوعدر. چونکه بو جهتك فسادی ظاهر . فرعه مجبوریت وار . فقط بوراده بز بوفرع اولان ممنوعیتی فسادك ظهوری نسبتنده قبول ایتمزسه‌ك دها طوغریسی بوضرورتی مقدارنجه تقدیر ایتمزسه‌ك، بشری نامتناهی زوجاتدن منع ایده‌جکمز یرده هرحالده سنك زوجه‌ك بر، منحصر اوله‌جق دیرسه‌ك فطرت بشرده مکنوز اولان حریته المزی فضله‌جه اوزاتمش ، اوحریته جوقجه تجاوز ایتمش اولمازمی‌یز ؟ .

حریت مطلقه ایچنده عقل وذکای بشر انکشافه دها مساعددر . بویله واسع مساعده‌لر ایچنده انکشاف، قیصه مساعده‌لر ایچنده‌کی انکشافدن دها وسعتلی اولور. او حالده دین اسلامده‌کی تعدد زوجات مساعده‌سی ومسلمانلرك عقل و ذکالریله دوشونه‌رك ایستر برزوجه، ایسترلرسه ایکی ، اوچ ، دردت زوجه آله‌بیلملری‌می موجب ملامت اولور ، یوقسه مدنیت غربیه‌نك زوجهٔ واحده‌دن فضله‌سنی منع ایده‌رك حریت بشره فضولی تجاوزیمی؟ تعبیر دیکرله عقل وذکای بشره کووه‌نه‌میه‌رك « سز هرحالده بر زوجه‌دن فضله‌سندن ممنوعسکز » دیه بشرك حریتنه‌شوفضله تجاوزی‌دها زیاده موجب‌ملامتدر.

بکا اویله کلیورکه اکر جناب حقك امر ونهینده

« کرهاً » تعبیری طوغری ایسه بشردن تعدد زوجاتی منع لزومنی، حریت‌بشره شو تجاوزی « کرهاً » یاپمشدر. یوقسه بشره تعدد زوجات مساعده‌سنی دکل .

فی‌الواقع بشرك حریتنه هرهانکی ممنوعیت بر تجاوز وبشری حریتدن بر نوع تحریم ایسه‌ده شو مدعام قادینلره نه کندیلرینك‌ده ارککلر کبی حریت مطلقه ایچنده یاشامه‌لری تعدد ازواجه جواز بولملری ، نه‌ده ارککلرك‌ده کندیلری کبی بر زوجه‌یه منحصر قالملری ادعاسنه مساغ ویرمز ظننده‌یم . چونکه قادینلرك قادین یارادلمسی تعدد ازواج مساعده‌سنه مانع اولدیغی کبی کندیلرینك خلقتلری اعتباریله تعدد ازواجدن ممنوع اولملری ارککلرك‌ده اومساعده واوحریتدن ممنوع اولملرینی ایجاب ایتمیه‌جکنی ظن ایدرم‌که مناقشه‌یی ایجاب ایدر بر مسئله دکلدر .

مع‌هذا بوبابده اسلامك قادینلره بخش ایتدیکی بر حق – حین‌عقدده قادینلرك زوجنی بعض قیود ایله تقیید ایده‌بیلمك حقی – ارککلری‌ده کندی محرومیتلرینه اشتراك ایتدیرمك جهتندن قادینلرك عزت نفسنی، حقوقنی محافظه خصوصنده مسامحه کوسترمدیکی و آنجق بو خصوصده بشری حریتدن تحریم صورتیله دکل، عقل وذکاسیله حاله مناسب اولان جهتی دوشونه‌بیلملری ایچون مساعده شکلنده تجلی ایتمشدر .

بویله برطاقم مساعده‌لر ایچنده عقل وذکاسندن استفاده یولنی دوشونمیه‌رك هرحالده قیودتحریمی کندینه، حالنه دها مناسب بوله‌جق بر صاحب اجتهادك وارلغنه امکان ویرمدیکم کبی حرم، وحراولدیغ ایچون – مقتدر اولسه‌م – بویله برمجتهده اجتهاد قپولرینی صیم صیق قاپادیرم

هنوزم باقی احترام .

ارمناکلی
صفوت

محفل تاریخی :

رجب‌الفرد

ایچنده بولوندیغمز مبارك آیك اسمی اولان « رجب » اساساً «برنسنه‌دن بلکلیوب‌قورقق»، واوتانمق.. وبرکیمسه‌دن هیبتلنوب یعنی کوزینه پك بیوك ومهیب کورونمکله آکا تعظیم وتبجیل ایلمك معناسنه‌در . ورجب ، اشهر اثنی عشردن شهر معروف اسمیدرکه معنای مزبوردن مأخوذدر . زیرا جاهلیتده آکا پك تعظیم ایدرلردی . قاموس ترجمه‌سی »

ینه عین ماده‌دن مشتق اولان (ترجیب) ایسه « رجب آینده قربان کسمك معناسنه‌درکه جاهلیتده شهر مزبورده اصناملریچون ذبح قرابین ایدرلر ایدی . – کذا »

حقیقةً رجب ؛ مشرکین عربك مقدس برآیی‌ایدی. بالخاصه (مضر) قبیله‌سی واوکا تبعاً قبائل سائره‌دن رجبده اورروج طوتانلر بولوندیغی کبی بونك عشر اولی ایچنده بوتلرك معبدلرینی‌زیارته کیدرلر ، بوتلر نامنه‌قربان کسرلر ، بویولده کسیلن قربانه‌ده (عتر) و (عتیره) دیرلردی .

قاموس مترجمی دیورکه « العتر : عینك کسریله ... کافرلر پرستش ایتدکاری بته دینور . صنم معناسنه ومطلقا ذبح اولنه‌جق حیوانه دینور وشول قیونه دینورکه جاهلیتده مشرکون عرب پرستش ایلدکاری اصنام ایچون قربان ایدرلر ایدی . شارح ، رجبه تخصیص ایلمشدر .. العتیره : سفینه وزننده بودخی اهل جاهلیتك اصناملریچون ذبح ایلدکلری‌قیونه دینور »

(مُزَینَة) قبیله‌سنك (نُهم) اسمنده‌کی پوتنك سادنی یعنی قیّمی بولونان (عبدالله بن مغفل) حضرتلری عتیره اولمق اوزره معهود پوته قربان کسه‌جکی صیراده عقلی باشنه کلوب پوتی قیرمش وحضور پیغمبری‌یه‌دخالتله مسلمان اولارق :

ذهبت الی نهم لاذبح عنده عتیرة‌نسك کالذی کنت‌افعل

فقلت لنفسی حین راجعت حزمها اهذا آله ابکم لیس یعقل

ابیت فدینی الیوم دین محمد آله السماء الماجد المتفضل

بیتلرینی سویله‌مشدی‌که « نهمك یاننه کیتدم . هر وقتکی کبی اوکا قربان کسه‌جکدم . فقط عقلم باشمه کلدی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كندى كنديء بويله ديلسز وعقلسز معبود اولورمى ؛ ديدم . صوكرا قالقوب حضور پيغمبرى‌يه كلدم . آرتيق بوكونكى دينم؛ دين محمديدر. خالق السماء وماجدذوالعطا اولان ذات اجلّ واعلاده معبودمدر ، مألنده‌در .

بخارئ شريفك جزء خامسنده ابوهريره‌دن مروى اولمق اوزره مذكور بولونان (لافرع ولاعتيرة) يعنى « مسلمانلقده فرع‌ده يوقدر ، عتيره‌ده » حديث شريفيله بو عادت جاهليه الغا ايديلدى .

الفرع : فتحتينله ناقه‌نك ، ياخود قيونك وكچينك الك اول طوغورديغى ياوريسنه دينور . جاهليتده آنى صنملرينه قربان ايدرلر ايدى . ومنه الحديث (لافرع ولاعتيرة) وبعضلرعندنده جاهليه‌دن برينك دوه‌سى يوز مهاره بالغ اولدقده بركنج واعلى دوه‌سنى صنمنه‌قربان ايدردى . فرع ديدكلرى اول قربان ايلدكلرى دوه‌در . مقدما اهل اسلام دخى اول منوال اوزره برنى ذبح ايدر اولوب بعده نسخ ونهى صادر اولمغله فراغت ايلديلر ـ قاموس ترجمه‌سى »

معلومدركه : عرب جاهليه ؛ رجب ، ذى القعده ، ذى الحجه ، محرم آيلرينى (اشهر حرم) ناميله مقدس طوتار واونلرك ظرفنده جدال وقتالى فسق وفجور صايارلردى. بو شهور محرمه‌دن تك بولونان رجبه (فرد) متوالى اولان ديكر اوچ آيه (سرد) صفتى ويرلديكى كبى رجب آيى ـ مكرم الائمه وزننده ـ (منصل الاسنه) (أصبّ)و (أصمّ) وصفلرينى ده آليردى. چونكه رجبك حلولى ؛ مزراقلرك تمرنى چيقارير والده‌كى سلاحلرى دوكر ، يعنى براقديريردى . كذا رجب آينك قولاقلرى صاغير عد ايدلمشدى . زيرا ايچنده استمداد واستغاثه‌نى موجب برحركت وقوعى ممنوع ايدى .

اشهر حرمده حرب ايتمه‌نك ممنوعيتى ؛ ابراهيم واسماعيل عليهما السلام دورندن برى جارى اولوب هم اهل مكه‌نك تأمين معيشتى ، هم ده حجاج وزوار واردنك سلامتى حكمته مبنى ايدى . ذى القعده ، ذى الحجه ومحرم آيلرنده قتال اولامايه‌جغى ايچين بلاد عربك الك اوزاقلرندن بيله حاجيلر سالماً كليرلر وبعد الحج آمناً دونرلردى . رجب آينده‌ده قتال ممنوع بولونديغندن (عمره) [١] ياپمق ايسته‌ينلر ؛ اركان عمره‌يى سلامتله ايفا وعودت ايدرلردى.

اشهر حرمك حرمتى ؛ بدايت اسلامده‌ده مرعى ومعتبر ايدى . حتى رجب ايچنده دشمنله چارپيشان وايلك دفعه اولمق اوزره غنيمت آلان (عبدالله بن جحش) ايله قهرمان آرقه‌داشلرى ؛ طرف نبويدن « بن سزه شهر حرام داخلنده حرب ايديكز ديمه‌مشدم » عتابنه اوغرادى. لكن بونك اوزه‌رينه سورهٔ بقره‌ده‌كى (يسألونك عن الشهر الحرام قتال فيه قل قتال فيه كبير وصد عن سبيل الله وكفر به والمسجد الحرام واخراج اهله منه اكبر عندالله والفتنة اكبر من القتل..) يعنى « حبيبم! سكا شهر حرامده مقاتله ايديلوب ايديلمه‌يه‌جكندن سؤال ايدييورلر.ديكه : شهر حرامده مقاتله بويوك برشيدر . ارباب استعدادى اسلامدن منع ايتمك ، اللهه كافروزيارت مسجد حرامه مانع اولمق ، مكه اهاليسندن بولونان مسلمانلرى مملكتلرندن چيقارمق ايسه عندالله‌ده شهر حرامده‌كى مقاتله‌دن بويوكدر . اللهه شرك قوشمق‌ده قتلدن اشدوا كبردر » مألنده‌كى آيتلر نازل اولدى . داها صوكراده تجاوزه معروض قالان مسلمانلرك هر زمان ومكانده مدافعه‌ده بولونمالرينه مساعده بويورولدى .

[ان شاءالله (عبدالله بن جحش) عنوانيله يازاجغم بر مقاله‌ده بوكا دائر داها زياده تفصيلات ويره‌جكم]

رجبك بين المسلمين ديكر برجهتدن‌ده حرمتى واردركه داخلنده — اعتبار عمومى‌يه كوره — جوهر محمدى ؛ صلب پدردن مشيمهٔ مادره انتقال ايتمش [٢] ومعجزهٔ

[١] عمره : مع الاحرام طواف ايله سعيدن عبارت بر كوچوك حجدركه آنده عرفاته چيقمق ومزدلفه‌يه اينمك ومنايه كلوب جمره ياپمق يوقدر . احرام وطواف وسعيدن عبارت اوچ شئ ايله وجوده كلير . تراش اولمق ويا صاچندن قيريمق ايله ختام بولور ـ المختصرات ـ حاجى ذهنى افندى مرحوم .

[٢] قول مشهوره كوره جناب عبداللهك زفاف وبناءٔ قدسئ احمدينك حضرت آمنه‌يه انتقالى حج موسمنده وقوع بولمشدى . فقط عربلرجه معتاد (نسئ) اصولندن طولايى

جليلهٔ اسرا ؛ ينه بوشهر محترم ظرفنده وقوعه كلمشدر بو مناسبتله اهل اسلام ؛ رجبك ايلك جمعه كيجه‌سيله يكرمى يدنجى ليلهٔ مباركه‌سنى (قنديل كيجه‌سى) ديه تسعيد ايدر [٣]

اوسنه‌كى حج ؛ ذى الحجه‌ده دكل ، جمادى الآخره‌ده اجرا اولونمقدى . عليه الصلاة والسلام افنديمزك ١٢ ربيع الاولده وتمامٔ ٩ آيلق تولد ايتمش اولماسنه بناءً ليلهٔ رغائبك رجب ايچنده دكل ؛ جمادى الآخره ظرفنده اولماسى لازم كليور . ديكر طرفدن ليلهٔ رغائبك عطاياى كثيرهٔ الهيه‌نك [چونكه : رغائب ؛ چوق ويركى ديمكدر] زمان ظهورى اولديغندن طولايى اوعنوانى آلمش بولونديغنه دائر روايتلرده واردر .

حاجى ذهنى افندى مرحوم (كتاب الصلاة) نده ديركه « او كيجه‌نك ليلهٔ رغائب اولمسى حقنده افواه عوامده دائر وسائر اولان سوزكه سيد الكائنات عليه ازكى الصلاة افنديمز حضرتلرينك صلب پدردن رحم پاك مادره اوكيجه نزول بيورمش اولمريدر ، عقلاً ونقلاً بى اصلدر . اربعين (نووى) نك حديث خامسى شرحنك اوآخرنده (شيخ اسماعيل حقى) قدس سره ديمشدركه : اول كيجه‌ده خصوص اوزره تجلئ افعال واقع اولوب جناب صاحب نبوت صلى الله تعالى عليه وسلم غرقهٔ نور افعال اولمغله شكراً لله تعالى اون ايكى ركعت صلات رغائب قيلمشدر .

رغائب : ضحى وتهجد نمازلرى كبى نوافلدر . واول كيجه‌يه ليلة الرغائب ديمك لسان ملائكه‌دن صادر اولمشدر . نتكيم (امام نسفى) نك (ياقوته) نام كتابنده مصرحدر » .

[٣] معجزهٔ معراجى حاكى اولمق اوزره عثمانلى شاعرلرى طرفندن بر چوق منظومه‌لر يازلمشدر . بونلرك الك مشهورى ـ غلطه مولوى‌خانه‌سى شيخى اولوب ١١٤٢ تاريخنده ارتحال ايله‌ين ـ (نابى عثمان دده) نك تنظيم ايله‌ديكى وغايت ماهرانه بسته‌له‌ديكى معراجيه‌در .

اول الله آدينى ياد ايلرز ديل ديل اولمش قلبى آباد ايلرز

بيتيله باشلايان بومنظومه ؛ استانبولده غلطه ويكى قاپى مولوى‌خانه‌لريله سنبل افندى خانقاهنده واسكدارده حضرت هدايى دركاهنده مراسم مخصوصه ايله اوقونور . اثناى قرائتده حضار وزواره شكر ، شربت وسوت توزيع اولونور .

منظومه‌نك هر فصلى ايكى ؛ معراجيه خوان طرفندن بك آهنك اولارق انشاد وهربينك ختام نغماتنده كرسى‌نك آلتنده‌كى ذاكرلر طرفندن (صلوا عليه) وسائره؛ مقام مخصوصيله تكرار ايديلير . وا اسفاكه منظومه‌نك هرفصلنه عائد نغمات؛ مضبوط دكلدر . بسته‌سى محافظه ايدلمش اولان برقاچ فصلدر .

مدينهٔ منوره اهاليسى ؛ رجبك ١٢ نجى كيجه‌سى جبل احده كيدر وحضرت حمزه ايله شهداى سائره‌نك قبرلرينى زيارت ايدر . ينه مدينهٔ منوره‌يه بو آى ظرفنده و (رجبيه) ناميله مكه‌دن وسائر بلاد عربدن بر چوق زائر كله‌رك زيارت سنيهٔ نبويه ايله شادكام اولور [٤]

استانبول وسائر ممالك عثمانيه‌ده رجب ايله اونى تعقيب ايله‌ين شعبان ورمضان آيلرينه (اوچ آيلر)عنوان تعظيمى ويريلير ، حتى بعض اطفال ؛ او شهور مباركه اساميسيله تسميه ايديلير .

رجب پاشا ، شيخ شعبان ولى ، رمضان اوغوللرى كبى اسملر ؛ مسلمان توركلرك بو آيلره اولان فرط تعظيمنى كوسته‌رير .

بلكه حالا واردر ؛ ياقين زمانلره قدر ارباب صلاح؛ رجب كيرنجه اوروج طوتمايه باشلايوب حلول شواله قدر صائم بولونوردى .

رمضانك مژده‌جيسى عد اولونان بوآى ابتداسنده طلبهٔ علومك جامع درسى كسيليردى . ملالر ؛ روم ايلى وآناطولى قراسنه كيده‌رك وعظ ونصيحتده بولونور ، كويليلر طرفندن‌ده اونلره نقداً وذخيرةً ياردم اولونوردى‌كه بين الطلاب بو سفرلره (جرّه كيتمك) ده‌نيلير و (ارزاق مقدره) طوپلامايه (جر) تعبير ايديليردى. طوپلانيلان نقود وارزاق ايسه طلبه‌نك تحصيله عودتى اثناسنده سرمايهٔ اقواتى اولوردى . چونكه : عمارتلردن آنجاق قودلا ايله چوربا ، برده پنجشنبه كونلرى پلاو ،

[٤] عليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرينى زيارت ايچين رجبده كلن زواره بلدهٔ طاهره اهاليسى (رجبيه)ديرلر وحجين ايله كلدكلرى ايچين (ركاب) تعبير ايدرلر .

رجبيه‌نك ٢٣ رجبده مدينه‌يه كيرمه‌سى معتاد اولديغندن مدينه‌ليلر اوكون خارج بلده‌يه چيقوب سانجاقلريله طاقيم طاقيم كلن زيارتجيلرى قارشيلارلر . زائرلر ؛ درت كون مدينه‌ده اقامت ، ٢٦ رجبده حرم شريف نبوى داخلنده معراجيه‌قرائت، ليلهٔ معراجده آچيق بولونان حرم شريفده صباحه قدر عبادت ايله‌دكدن صوكرا ٢٧ رجبده يوردلرينه متوجهاً يوله چيقارلر.

زرده ویریلیردی . بونلر ایسه شبهه‌سز کنج بر آدمك اعاشه‌سنه کافی دکلدی .

مدارس تشکیلات جدیده‌سنی بکنمه‌یوب‌ده شکل قدیمنه ارجاع ایتمك ایسته‌ینلر ؛ هیچ اولمازسه طلبه‌نك اوزمانکی ایله‌شیمدیکی معیشتنی‌درخاطر بویورسه‌لرانصافه کله‌مه‌لری وادعالرندن طولایی ندامت کوسترمه‌مه‌لری قابل اولاماز صانیرم .

صوك‌زمانلره قدر شعبانك اون بشنجی کونی یاپیلان (صرهٔ همایون آلایی) ده مقدما بو آیك اون ایکیسنده اجرا اولونوردی .

طاهرالمولوی

خاندان علم ومعرفت

ـ مابعد ـ

اسفراین‌ده اسفرائینی زاده‌لر . استاذ ابو اسحق اسفرائینی رکن‌الدین بو خاندانه منسوبدر. (وفاتی ٤١٨). مشهور عصام ـ که جامی محشیسی واطول صاحبیدر ـ بوخاندانندر. الیوم منقرضدر. اسفراینی، ابوبکر باقلانی درجه‌سنده بر عالمدر . بونلر حقنده :

مثل بغداد فی‌البلاد   کمثل‌الاستاذ فی‌العباد

دینلمشدر .

بلخ‌ده امام ترمذی خاندانی . مشهور کتب سته‌دن صحیح ترمذی صاحبی بوخاندانه منسوبدر . هرات‌ده انصاری زاده‌لر. (منازل‌السائرین) صاحبی شیخ‌الاسلام هروی بوخاندانندر. شیرازده قشیری زاده‌لر. (قشیریه) رساله‌سی بونلرکدر .

شلبی زاده‌لر. عرب قبائلندن (بنی‌سلیم) دندرلر . الیوم آفریقاده، مصرده، سودانده منتشردرلر .

مطلع انوار اسلامیت‌اولان مدینه‌ده باعلوی خاندانی. فراشت شریفه وکیلدرلر . سید حافی افندی بونلردندر.

مکهٔ مکرمه‌ده امارت خاندانی . بوخاندانك اکثری فضائل بی‌نهایه وآثار عدیده ایله اشتهار ایتمشلردر حتی (زمخشری)نك مشهور عالم‌اولان (کشاف) نام‌تفسیرینی بو خاندان نامنه تألیف ایتمسی علو کعبلرینه دالدر .

صنعاده شوکانی زاده‌لر . فقه وحدیثه دائر سکز جلددن عبارت (نیل‌الاوطار) بونلرکدر .

صعده‌ده زیدیلرك خاندانی. مذهب صاحبی‌امام هادی بونلردندر .

آل بیت مذاهبندن بریسی امام جعفر ، دیکری بو امام هادی مذهبیدر .

سبته‌ده بنوالعجوز خاندانی . بو خانداندن هر بری امام‌غزالی‌درجه‌سنده درت‌یوزدن فضله‌عالم یتیشدیرمشدر. افرادی امام‌مالك‌مذهبنده‌برچوق‌آثار وجوده‌کتیرمشدر. شفاء شریف صاحبی قاضی عیاض بونلرك شاکردی ویتیشدیرمه‌سیدر .

امهات کتب‌اسلامیه‌دن ١٦ جزء (مدونه) شرحنك شارحلری‌ده بو خانداندندر .

قرطبه‌ده بنویحیی‌بن‌یحیی‌خاندانی. اصول‌فقه مالکی‌یی جامع اولان (موطأ)‌نك الك طوغری روایتی بونلرکدر.

بنو دینار خاندانی . بو خاندان افرادینك هپسی بنو عبدالحکم درجه‌سندەدر . اوچ یوز سنه‌دن زیاده دوام ایتمشدر .

بنو لبابه خاندانی . فقه وصك علملرنده اشتهار ایتمشلردر .

بنو عتّاب خاندانی . کبار فقهادندرلر .

بنوفُطَیس خاندانی. (فطیس بورونی آزاجق باصیق ویاصصی بورون معناسنه‌در)

بنوعبدالبر. حفّاظ‌سبعه‌دن‌حافظ ابوعمر بونلردندر. عالم اسلامده الك کوزل والك نفیس اثر یازمش اولان بو خانداندر . مشهورلزبون قاضیسی‌ده بوخاندانه منسوبدر. اثرلری بوتون علماجه مقبولدر .

بنو حمدین خاندانی . قاضی عیاضك خواجه‌سی ابن حمدین بونلردندر .

غرناطه‌ده بنوالفرسی خاندانی. احکام‌القرآن حقنده اثرلری واردر .

بنو عطیه خاندانی . (ابن عطیه) نك تفسیری مشهوردر .

بنو عاصم خاندانی .

بنو لبّ خاندانی . ائمهٔ مجتهدیندن قاضی ابوبکر بن العربی ـ که (انوارالفجر) نامیله سکسان بیك کاغددن عبارت واوتوز سنه‌ده اکمال‌ایدلمش اولان تفسیر مشهورك صاحبیدر ـ بو خاندانك آب‌روییدر .

اشبیلیه‌ده مغامزی زاده‌لر . الیوم منقرضدر .

ایشته بروجه بالا تعداد وبیان اولنان خاندان علم ومعرفتك همان کافه‌سی الیوم منقرضدرلر . حالا دوام ایدنلر :

حجازده امارت ، مدینه‌ده فراشت شریفه وکیللری اولان باعلوی ، فاسده بنوالجد ، عراقده بنو عبدالقادر کیلانی ، شامده عابدین زاده‌لر ، رمله‌ده خیری زاده‌لر ، نابلسده حنبلی یاخود هاشم زاده‌لر ، قدسده دیری یاخود خالدی زاده خاندانلریدر .

محمدعزت‌ومحمدعارف

محفل ادبی :

قطعهٔ معراجیه

رؤیت حقدن بعید اولسون دم موعودده
یا رسول‌الله تصدیق ایتمین معراجکی
ملك لاهوتك اوشاهنشاهیسین کیم کبریا
جوهر حبیله تزیین ایلمشدر تاجکی

سعودالمولوی

نعت شریف

سلطان انبیاسك ، برهان اصفیاسك ،
متبوع ومقتداسك ، محمود ومجتباسك .
سرتاج اولیاسك ، سالار اتقیاسك ،
سن احمد ومحمد ، مختار ومصطفاسك .
معدوم ایکن عوالم نورك یاراتدی الله
بعثتده منتهاسك ، خلقتده مبتداسك .
دوشمز ایدی زمینه ظلك سنك افندم ،
نورك اولورمی ظلی ؟ سن شمس برضیاسك .
کل ایسته‌ینلره هپ بخش ایلەدك کلستان ؛
سن منبع عطاسك ، سن معدن سخاسك .
هفت آسمانی ایتدك بر لحظه‌ده تماشا
کیردك حضور حقه ؛ محبوب کبریاسك .
اعلی‌الحسب‌ده سنسك ، ازکی‌النسب‌ده سنسك ،
اسراره آشناسك ، ذوالفضل والعلاسك .
مشعل کش رسالت ، فخر آور نبوت ،
مشکلکشای امت ، کنجینهٔ وفاسك .
راه قویمی کوستر شمسی کمترینه
بخشنده رهاسك ، حقا که رهنماسك .

غلطه سرای سلطانیسی معلملرندن
احمد شمسی

— نیازم —

١

سویملی شهرمز ای حرز جانی اسلامك !
ستانبول ای ابدی دلستانی اسلامك !
خلیفه مرکزی ، جان وجهانی اسلامك !
امین اول اوستکه تیترەر روانی اسلامك !
خدا براقسون ای بلده ! یاد النده سنی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

٢

سحرلرکده‌کی انوار مهر ایماندر
افقلرکده‌کی سسلر صدای قرآندر
سکا مدینهٔ توحید دینسه شایاندر
بو رفعته سبب محض آل عثماندر
خدا براقماسون ای بلده ! یاد الده سنی

٣

برر نشانهٔ توحیددر مناره‌لرك
برر چراغ آلهی بتون ستاره‌لرك
قبور ایجنده نهفته عظام پاره‌لرك ،
موحدینه عائددر اکثری ، بشرك .
خدا براقماسون ای بلده ! یاد الده سنی

٤

بش آلتی عصر شهادت ایدر بو دعوامه
مقر وجلوه‌گه اولدك لوای اسلامه
اذان صدالری کافی مرامی افهامه
جوامعك طورویور قارشی کفر واوهامه
خدا براقسون ای بلده ! یاد الده سنی

٥

شو آبدات کیمك ؟ آفتاب وماه بیلیر
سما ، زمین بیلیر ، انسان بیلیر ، کیاه بیلیر
کوکل سنی بتون اسلام ایچون پناه بیلیر
حریمکی بتون اسلامه داد کاه بیلیر
خدا براقماسون ای بلده ! یاد الده سنی

٦

مسلمان اوغلی مسلمان، ستوده اجدادم
آنام بابام ، باباسی ، جدی ، زوجه‌م ، اولادم
درون خاککده مودوع ، بونلری یادم
نجاد کلی ، سکونت بولورمی فریادم ؟
خدا براقسون ای بلده ! یاد الده سنی

٧

موحدینه وجیبه دعای عثمانی
بقای دینه علامت بقای عثمانی
سنکله قائم أساس بنای عثمانی
سنك‌ده باعث شانك لوای عثمانی
خدا براقسون ای بلده ! یاد الده سنی

٨

سمالرکده ملکلر ، فضالرکده هوا
مشاجرکده هزاران طیور نغمه سرا ،
شو کلشنکده‌کی کللر ، شو بلبل شیدا
ایدر بو مصرعی تکرار وعن صمیم دعا
خدا براقماسون ای بلده ! یاد الده سنی

سعودالمولوی

ایران ادبیاتی

بوقاریده سویلدیکمز وجهله بز وزن عروضی ایله اشکال نظمی ایرانیلردن آلدق . تردده‌ده آنلری تقلید ایتدك . بوندن دولایی لسانمز فارسی لسانك هیولاسنه منطبق برصورتده اقتران ایتدی . فارسینك لسانمزه حاکم اولان بوقسمی مجملرك اسلامی قبوللری متعاقب تداوله باشلایان لساندر .

« رودکی » اسمنده براعمای مادرزاد، بولسانك ایلك شاعری اولمق اوزره کوستریلیورسه‌ده ، ایران تاریخ ادبیاتی آندن اول دها بعض شاعرلرك موجودیتلرینی خبر ویریور . معذلك « رودکی » یه ایران ادبیاتنك اك مهم رکنی، ایران شعرینك واضع مشهوری نظریله باقیله بیلیر.

وجودعالمه لامسه‌سیله استدلال ایدن بوشاعر، موسیقی آلتلرندن «رود» دنیلان برسازی غایت کوزل چالدیغی، یاخود بخارا مضافاتندن « رودك » قریه‌سنده دوغدیغی ایچون « رودکی » لقبیله تلقیب اولنمشدر .

رودکی ، سامانیلردن « نصربن احمد » ك ندماسی عدادینه التحاق ایتمش ایدی . برچوق آثارشعریه براقدقدن بشقه .. هندلیلرك « کلیله دمنه » عنوانلی اثرلرینی‌ده نظماً فارسی‌یه ترجمه ایتمشدر .

سامانیلر دورنده یاشایان مشهور شاعرلردن بری‌ده طوسلی (دقیقی)در . بوشاعرمقتول، اسکی ایران شاهلرینك تاریخی، افسانی مناقبنی حاوی برشهنامه تألیفنه باشلادیسه‌ده انجق بیك بیت قدر نظم ایده‌بیلدی . فردوسی رؤیاسنده دقیقی‌دن آلدیغی امر اوزرینه شهنامه‌یی تألیفه باشلادیغنی، دقیقینك نظم ایلدیکی بیك بیتی اثرینه درج ایتدیکنی سویله‌یور .

خراسان ، ماوراءالنهر شاعرلری نظمده عربلری تقلیده باشلادقلرندن فخرالدولهٔ دیلمی زماننده ظهور ایدن (بندار رازی) اووادی‌یه سلوك ایله عربی، فارسی، دیلمی لسانلری اوزره منظومه‌لر یازاردی .

محمود غزنوی محب علم ومعرفت برپادشاه اولدیغندن زمان حکومتنده غزنه سرایی بر مؤسسهٔ عرفان حالنی آلمش ایدی . سلطان محمود اریکهٔ سلطنتك یاننه برده سلطنت ادبیه تخت وضع ایتدیره‌رك زمانك اك مشهور شاعری اولان (عنصری)یی اوتخته اجلاس و(ملك الشعرا) عنوانیله تبجیل ایتدی . عنصرینك معیتنده یوزلرجه شاعر وار ایدی . بونلر طرفندن پادشاهك مآثر ومفاخرینی جامع اولمق اوزره نظم ایدیلن قصیده‌لر اولا عنصرینك نظر تدقیقندن کچر ، آندن صکره سلطان محموده عرض اولنور ایدی . سیستانلی « عسجدی» ایله هراتلی «فرخی» غزنه سراینده تأسس ایدن بوسلطنت ادبیه‌نك اك متنفذ ارکانندن ایدیلر .

* ایرانك اك معظم بر آبدهٔ معرفتنی وجوده کتیره‌ن « فردوسیٔ طوسی » ده او سرایه انتساب ایتمش، سلطان محموددن آلدیغی امره امتثالاً «شهنامه»یی نظمه باشلامش ایدی .

سلطان محمودك فردوسی‌یه اولان توجهی حاسدلرك غمزیله زواله یوز طوتدیغندن فردوسی شهنامه‌یی بیتیروب پادشاهه تقدیم ایتدیکی زمان تقدیره بدل آجی بر تحقیر کوردی .

غزنوینك جائزه اوله‌رق ویردیکی پاره‌یی بر کونده، هم‌ده بك خسیس مواضعده استهلاك ایلیه‌رك غزنه‌دن چکلدی . ایجه بر زمان مختلف محللرده دولاشدقدن صکره یکانه سرمایهٔ حیاتی سکسان شوقدر سنه‌یی آرقه‌سنه یوکلنمش ، بو بارکرانك آلتنده بلی بوکولمش اولدیغی حالده وطننه عودت ایتدی .

محمودغزنوی برکون برمناسبتله فردوسی‌یی خاطرلایوب حقنده روا کوردیکی قدر ناشناسانه معامله‌دن طولایی وجداننده ندامته شبیه برحال حس ایتدی . بعض هدایا ارسالیله شاعر هرمرسده‌نك کوکلنی آلمق ایستدی . نه‌فائده‌که بوهدیه‌لری کتیرن دوه‌لر طوسك بر قاپوسندن کیررکن فردوسینك معطیهٔ واپسینی‌ده شهرك اوبرقاپوسندن چیقیوردی .

شهنامه ناظمی حقنده (سوز عالم بالادن زمینه اینمش ایدی، فردوسی تکرار آنی عالم بالایه چیقاردی) دیمشدر . بوسوز فردوسی حقنده‌کی مدایحك هم اك وجیزی، هم اك محقیدر .

(مابعدی وار)

فرید

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل انتقادی :

سلطانی مأذونلرندن عاكف بكه

(اكثر) و (بعض) كلمه‌لری حقنده :

مكمليتدن ـ لطفاً ـ بحث بويورديغكز محفلك نقائصی آراسنده اخطار ايله‌ديككز قسمك بولونماماسی ؛ حقيقةً بويوك برنقصاندر . فقط بر « تحقيقات لغويه » ياخود بر « انتقاد » محفلی آچه‌بيلمك ؛ پك‌ده قولای برايش اولماسه كركدر . اعلان مشروطيتدن بری مملكتمزدن لسانمزه واعتيادمزدن اعتقادمزه وارنجه‌يه قدر اويله تخريبات ايقاع ايديلدی‌كه بونلرك تعمير وتصحيحی ايچين الهی برقدرت ايستر . مشهور برفقره واردر :

وقتيله ، قولتوغی آلتنده قوجه برصالديرما صاقلايان براسكی يوبازی ياقالامشلر واو غداره‌يی نيچين طاشيديغنی صورمشلر . (تأبط شراً) وضعنده بولونان ملا ؛ مناسب برسوز بولامامش ،

— ياكليش قازيمق ايچين ! ديمش .

— بونكله ياكليش قازينيرمی ؟ سؤالنده بولونمشلر .

— اويله ياكليشلر واركه بويله اوفاق كلير ! جوابنی ويرمش .

لطيفه برطرف . مع‌الاسف بوكونكی ياكليشلر وياكليشلقلر اودرجه‌يه وارمشدركه اونلری قازيمق ايچين ملانك صالديرماسی‌ده كفايت ايتمز . كتب مطبوعه وجرائدمنتشره ميدانده . بونلرده‌كی معناسزلق واملاسزلق مصائب مضحكه دركه‌سنه دوشمش ، هله بعضيلرينك ـ عدم دقت ، ياخود قياسه مخالفت الجانسيله ـ قدرتلی قلملردن صدور ايتمش اولماسی ؛ هركسی شبهه‌يه دوشورمش وياكليشلغه آليشديرمشدر . مثلا برصاحب قلم (اصل)ی (آصل) يازيور ، ديكر براديب ايسه (سرج قلم) تعبير غريبنی قوللانيور . سورچمكدن اولماسی لازم كلن (سرج)ی عربی ، ياخود فارسی بركلمه وهم ايديور واو تركيب عجيبی (لغزش خامه) معناسنده استعمال

ايليور . ادبی واجتماعی بوقدر هرج ومرج آراسنده ـ صاحبنك عجز ونقصانی مسلم بولونان ـ محفلدن چيقاجق ندای ايذانك كيملره قارشی ونه‌قدر تأثيری اولابيلير ؟

لقد اسمعت لوناديت حياً ولكن لاحياة لمن تنادی

مع‌مافيه سؤالكزی بوش بوتون جوابسز براقامق اوزره شو سطرلری قارالامايه ابتدار ايتدم :

« اكثر كلمه‌سنی بعضلری (س) علاوه‌سيله (اكثريسی) صورتنده‌يازيورلر . بونك هانكيسی طوغريدر ، طوغری اولميانك خطاسی نه‌جهتدندر ؟ » ديورسكز .

معلومكزدركه (اكثر) لفظی ؛ اسم تفضيلدر ، ياخود عرف حاضره كوره صفت تفضيليه‌در . اسم تفضيللر ؛ حاجی ذهنی افندی مرحومك ديديكی كبی « يازياده مطلقه‌يه وياخود صاحبنك غيراوزرينه زائد وفائق بولنديغنه دلالت ايدر » اكثر اسم تفضيلی ايسه لسانمزده داها چوق ، پك چوق ، اك چوق مألنی كوسترير ، يعنی توصيف ايله‌ديكی شخص وياشيئك ديكر برقسم اشخاص واشيادن ياتماماً ، ياقسماً فضله اولديغنی افاده ايده‌ر . مثلا نابی‌نك :

دريوزه‌كراندن شعرا اكثر اولوردی
دزدان معانيده اكر قطع يد اولسه

بيتنده معنی انتحال ايدن شاعرلرك الی كسيلمك عادت اولسه‌يدی اوكيلری ديلنجيلردن زياده اولوردی ده‌نيله‌رك اكثر كلمه‌سنك موصوفی بولنان شاعرلردن هيسنك بوتون سئله كروهندن فضله‌اولاجنی كوسته‌ريلمشدر .

ضيا پاشانك :

اكثر كيشينك صورتنه سيرتی اويماز

مصراعنده ايسه انسانلردن برقسمنه نسبتله چوغنك صورتی سيرتنه اويمامقده اولديغی سويله‌نيله‌رك اكثرك موصوفی اولان (كيشی) ايله انسانلرك برقسمی مراد ايديلمشدر .

اكثر كلمه‌سی ؛ نقل ايديلن بيت ومصراعده كورولديكی

وجهله صفت تفضيله اولارق قوللانيلديغی كبی تورکجه وفارسی اضافتلرده مضاف حالنده‌ده استعمال اولونور :

فضولينك :

باغلاماز هرشكوفه ميوهٔ تر
اكثری بيتديكی يرده يتر

نفعينك :

حسب حالدر خصوصا لاف دعوی برطرف
كرچه صاحب لاف اولور ارباب طبعك اكثری

كتبخانه صاحبی عاطف افنديك :

بولماز ، يمزدر اكثری ارباب عفتك
كوردك زمانه‌نك نيجه پرهيزكارينی

جودت پاشانك « بونك اوزرينه ايكی اوغلی ايله عشيرتك اكثری وطن قديملرينه عودت ايلمش ايسه‌ده ... » جمله‌لريله عباره‌سنده اولديغی كبی . تورکجه‌ده‌كی مضافلرك آخرنده حرف املا بولونماينجه يالكز بر (ی) علاوه‌سی قواعد لسان اقتضاسندندر . اكثر كلمه‌سی‌ده مضاف واقع اولونجه ـ مثاللرده كورولديكی صورتله ـ (اكثری) ده‌نيلمك ايجاب ايده‌ر . ايشيتمك وآليشمق سوقيله سويلركن (اكثريسی) ده‌نيلسه بيله يازاركن « قارجغای خان بونلرك صورت هجوملرينی تحقيق ايلمش اولديغندن عسكرينك اكثريسنی بوصويه قويمشدی ـ نتائج الوقوعات » عباره‌سنده اولديغی كبی (اكثريسی) شكلنده تحرير ايتمه‌مه‌ليدر . عكس تقديرده (خانميسی) (آداميسی) ديين چركس خالايقلرك چتره‌فيللكی تقليد ايدلمش اولور .

(اكثر انسانلر) (اكثر طوپراقلر) كبی تركيبلر يابيلامايه‌جغنی سويله‌مه‌يه لزوم يوقدر . بعض تلفظاته تبعيت ايدلمك ايسته‌نيلديكی تقديرده (اكثری كيمسه‌لر) ديمك (اكثر كيمسه‌لر) ديمكدن طوغرودر :

اكثری تجربه‌سز ، نااهل اللرده امور
عدم تجربه‌دن هر ايشمز غرق فتور

و : اطمه ديوانی اولمش اولمش ازبری
سمرده بحث ايلر اوندن اكثری

بيتلرنده اولديغی كبی (اكثری) كلمه‌سنك (اكثريا) موقعنده قوللانيلديغی وچوق دفعه معناسنی افاده ايتديكی واردر .

ضيا پاشانك :

آچلقله كزردی كنديء اكثر

مصراعنده‌كی (اكثر) ده اكثريا موقعنده قوللانيلمشدر .

كلمهٔ ديكر مسئله‌يه : « بعض ، بعضيسی ، بعضيلری كلمه‌لرندن هانكيلرينك استعمالی موافق قاعده‌در . وبو كلمه‌لرك نره‌لرده استعماللری لازمدر ، آخرلرينه (ی) وصی لازمی ، دكلی ؟ » ديه صورويورسكز .

قاموسك تعريفنه كوره « هرنسنه‌دن بر طائفه ، يعنی برجزء وبرپاره » ديمك اولان (بعض) كلمه‌سی‌ده (بعض دفعه) و (عندالبعض) كبی فارسی و عربی تركيبلرده مضاف ومضاف اليه اولارق قوللانيليركن تورکجه اضافتلرده آنجاق مضاف حالنده استعمال اولونور وحسب القاعده يعنی آخرنده حرف املا بولونماماسی طولاييسيله (بعضی) ديمك لازم كلير . نيته‌كيم ياقين زمانلره قدر بويله ده‌نيرمش . ايشته ١٢٥٦ تاريخنده وفات ايتمش اولان فرخ افندی (حسين واعظ) ك (مواهب عليه) اسمنده‌كی تفسيرينه (مواكب) ناميله يازديغی ترجمه‌ده (ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض) نظم جليلنك نقل مألنده « اكر الله تعالی ناسك بعضنی بعضيله دفع ايدر اولميدی » ديور . (نعيما) تاريخنك جلد رابعنده « ماه ذی‌العقده‌ده ابوسعيد افندی صدرفتوادن عزل اولنوب معيد احمد افندی شيخ‌الاسلام اولدی . علمادن بعضی

بی كس نواز عالم مفتی‌الانام عادل

مصراعنی تاريخ ديمشدر » معلوماتنی ويريور . فقط بو صورت ؛ بوكونكی شيوه‌يه مخالفدر . هيچ بريمز « ناسك بعضی » ، « علمادن بعضی » ديمه‌يز « ناسك بعضيسی » « علمادن بعضيسی » ديرز . « كلام بليغ ايله متكلم بليغك هيسی فصيح اولديغی حالده كلام فصيح ايله متكلم فصيحك بعضيسی بليغ اولمايه‌بيلير » عباره‌سنده اولديغی كبی .

تحف تصادفدركه (بعض) ك لسانمزده ضدی بولونان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(هب) كلمه‌سی‌ده مضاف اولونجه (هپی) دەنیلمك قاعده اقتضاسندن ایكن اونی‌ده «هپسی» دیه قوللانمغه باشلامشز.

(سیرانی بابا) نك بوشیوه‌یی كوسترن شو بندی نەقدر خوشدر :

پوروازینك ، نیپسنك حكمتی وار هپسنك
الله رزق قاپیسنك برین‌قاپار، بیكن آچار

(بعض) دن صوكرا توركجه بر كلمه كلیرسه بعضی ؛ اسم منسوب عدایله (بعضی كیمسه‌لر) دیمك (اكثری كیمسه‌لر) دیمك قیلندندر.

(بعضیلری) نه كلنجیه : (بعض) ك جمعی بولونان بو كلمه‌یی‌ده یرینه كوره استعمال ایدییورز. بری، یعنی (بعض) ایله فرق استعمالی ایسه « طلبه‌نك بعضیسی درسی آكلایامادی » دیكی ادبامزك بعضیلری بوكبی نكته‌یه اهمیت ویرمیور » مثاللرنده كورولدیكی اوزره قلت وكثرت موقعلریدركه قاموس ترجمه‌سنك ١١٢٣نجی صحیفه‌سنده مندرج اولان عبارهٔ آتیه‌ده بوظنی مؤیددر :

« ... شارح دیوركه مؤلف تردید ایله ذكر ایلدی . لكن قبیلهٔ مذكوره‌نك بعضلری قول اول وبعضلری ثانی اوزره تكلم ایدرلر »

برده (بعض) كلمه‌سی (دن) اداتندن صوكرا كلیرسه (بعضیسی) دەنیلدیكی كبی (بعضیلری) ده دەنیله‌بیلیر : (علمادن بعضلری ؛ متشابهاتی تأویل ایله‌مشدر).

بنده‌كز ؛ كرك (بعضیسی)نك، كرك (بعضیلری)نك یا ایله یازیلماسی طرفداری‌یم . چونكه : ضادلری مكسور اوقویه‌بیلمك ایچین اوحرفك وساطتنه محتاجز .

بوندن باشقه برده (بعضیلر) تعبیری واردركه معلوم برخلقك برزمره‌سی ، بر قسمی دیمكدر . مولد منظومه‌سنده‌كی :

بعضیلر دیرلركه اول اوچ دلبرك آسیه‌یدی بری اول مه‌پیكرك

ضیا پاشانك :

بویله‌وار ایكن لسانده وسعت واردیر ینه بعضیلر ضرورت

بینده‌كی بعضیلردن بری علمانك، دیكری ادبانك برزمره‌سی معناسنه‌در .

— .. بك قلمه دوام ایدییورمی ؟

— بعضی كلیور ، یاخود بعضی بعضی اوغرایور .

محاوره‌سنده كورولدیكی وجهله (بعض) كلمه‌سنك مكالمه اثناسنده (بعضاً) معناسنه قوللانیلدیغی‌ده اولور . یازی‌یه دكل ، سوزه منحصر اولماسی لازم كلن بوكبی استعماللر ایچین‌ده (بعض) ه بر (ی) علاوه‌سی ضروریدر .

ایشته میرم ! كتابسزلق مشكلاتی ایچنده یاپه‌بیلدیكم تدقیقات وبیان ایدبیله‌جكم مطالعات بونلردن عبارت . نواقصنی‌ده اربابی اكمال ایله‌سین .

طاهر المولوی

اعتذار :

تدقیق مؤلفات هیئت علیه‌سندن كوندریلن مقالهٔ جوابیه ؛ مجموعه‌نك ترتیبندن صوكرا ورود ایلدیكی جهتله كله‌جك نسخه‌یه درج ایدیله‌جكدر .

تشكر

مجموعه‌یه قارشی آثار توجه ابراز ایلمك لطفنده بولونمش اولان مالیه ناظر اسبقی عبدالرحمن بك افندی حضرتلرینه تشكرات واحترامات مخصوصه تقدیم اولونور .

(خالص یایلا یاغلری)

آناطولینك آق طاغ یایلالری محصولاتندن غایت نفیس ولذیذ ساده یاغی آصمه آلتنده یالدیز خاننده (٤) نومروده خوطان‌زاده تجارتخانه‌سنده اهون فیاتله صاتلمقده‌در

اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

اداره خانه‌سی : شهزاده باشنده (تعالی اسلام) جمعی مركز عمومیسی

مركز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ونشر اولونور

یازیلان شخصیق دكل ، یازیلك اهمیتنه نظر دقته آلینیر .

محفل

١٣٣٨

صاحبی، مدیری ومحرری : طاهر المولوی

آبونه بدلی :
سنه‌لكی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ «
اوچ آیلغی ٢٥ «

كلن یازیلردن شایان قبول كورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی ونشریاتلی شهری مجموعهٔ اسلامیه‌در

عدد : ١٠ ١٣٣٩ شعبانه مخصوص نسخه فی ٧ بوچوق غروش

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : اوچنجی جواب ـ اسكلیبلی محمد عاطف .
محفل انتقادی : امام غزالی والمضنون كتابلری ـ حافظ ابراهیم . غرب علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی ـ وزه‌لی رضا . محفلك كیفیت تلفظی ـ طاهر المولوی .
محفل تاریخی : شعبان المعظم ، لیلهٔ برات ، صرهٔ همایون ، ماهیه ، یوم شك ـ طاهر المولوی . مستجابی زاده عصمت بك ـ سعود المولوی . سعید وامیق خاكی بكلر ـ طاهر المولوی .
محفل ادبی : النهی ـ توقادی زاده شكیب اولدكدن صوكرا ـ غنیٔ كشمیری وبعض ابیاتی . طاهر المولوی . بر رجا .
علاوه : هند ماصاللری

محفل دینی وعلمی :

اوچنجی جواب

معلوم اولدیغی اوزره بر شكل اداره ، بر فرقه ، بر جمعیت تشكل ایدنجه هر برینك كندیسنه خاص آنا خطلری اولوركه اوخطلری قبول ایدنلر اوشكل اداره‌نك طرفداری، اوفرقه وجمعیتك منسوبینی عد اولنورلر .

آنا خطلردن عمده‌لرینی قبول ایتمیانلر ایسه هر نەقدر آنلردن اولدقلرینی ادعا ایتسه‌لر بیله اوشكلك علیهداری، اوفرقه وجمعیتك مخالف ومعارضی صاییلیرلر ، مؤسسلر ایله صمیمی طرفدارلرنجه آنلرك بو ادعالری تفاخرجویانه برحركت تلقی اولنور .

دین جلیل اسلامك‌ده كندیسنه خاص اصولی وخطوط اساسیه‌سی واردر . شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری بالذات دین مبین اسلامی وضع ایدوب خطوط اساسیه‌سی تعیین وتحدید وعصر سعادت رسالتپناهی‌ده اعتقادات وشرایعه عائد اصول واحكامی تقرر وتثبیت ایتمشدركه حقیقی مسلمان اولمق ایستینلر اوآنا خطلرك هپسنی قبول واعتقاد ایدوب مقتضاسیله عمل ایتمكه مجبوردرلر .

حوصله‌سی واحاطهٔ علمیه وفكریه‌سی الك واسع علمای اسلامیه ایله سائر افراد مسلمین آره‌سنده خطوط اساسیهٔ اسلامیه‌یی قبول واعتقاد ایتمك اوزره مكلف اولمقده فرق یوقدر .

شوقدر واركه زمرهٔ علما درجهٔ علمیه‌لرینه كوره عین عقائدی ادراك واستدلال خصوصنده تفاوت ایدرلر ایسه‌ده بو تفاوت كمیتده دكل ، كیفیتده بولنور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

هر عصر و هر محيطده اسلاميتك آنا خطلرى وعقائدى بردر. عصر رسالتپناهى‌ده شارع تعالى حضرتلرى طرفندن چيزيلن خطوط اساسيهٔ اسلاميه‌دن هيچ بر زمان حقيق برمسلمانلك انحكاكى ممكن اوله‌ماز .

شو حالده عينيله جمعيت وفرقه‌لرده اولديغى كى دين مبين اسلامك آنا خطلرندن برينى قبول واعتقاد ايتمدكلرى حالده مسلمانلق ادعاسنده بولنانلر طبيعى ديانت اسلاميه اربابندن عد اولنه‌مازلر .

بوندن باشقه اركان اسلاميه‌دن برينى رد وتكذيبه دلالت ايلين علامته مقرون بولنان قورى ادعا اساساً ايمان واسلامه منافى اولمقله برابر نفاق والحاد صاييليرِ . بناءً عليه اصول اسلاميه واساسات شرعيه‌دن برينى تجاوز ايدنلر حدود اسلاميه خارجنه چيقارق تجاوزلرينك درجه‌سى نسبتنده كيمى ارباب ضلاله ، كيمى ارباب الحاده ، كيمى ارباب نفاقه ، كيمى‌ده ارباب كفره التحاق ايتمش اولورلر.

بو مقدمه‌يى قارئين كرامك نظر امعانلرينه عرض ايلدكدنصكره جناب بكك پيام صباحده منتشر (محفله جواب) مقاله‌سنك الك روحلى بولديغم اوچ نقطه‌سنى رد وتنقيد ايده‌جكم. روح اسلاميته عدم وقوف طولاييسيله باقكز جناب بك نه ديبور :

(١) صوك تحليلده شو نتيجه‌يه واصل اوله‌جغز : تعدد زوجه نه اصول عقائددن ، نه‌ده فروع اعمالدندر .]

دين جليل اسلامه يپاشديرلمق نتيجه‌سى اولمق اوزره كلياً خلاف حقيقت ومخالف شريعت اولان بوسوز ايله نص مبين قرآنك مفاد عاليسى انكار ايدلمش اولبور .

چونكه : دين مبين اسلام ، تعدد زوجه حقنده ايكى نوع احكام وضع ايتمشدر : برى اعتقاده عائددركه (فانكحوا) نص جليلنك كلام الله اولديغنى اعتقاد ايتمكله مكلف اولان هرمسلمان ، آنلك افاده ايتمكده اولديغى مضمونك ، يعنى تعدد زوجه‌نك حق اولديغنى اعتقاد ايتمكله‌ده مكلفدر . بو اعتبار ايله تعدد زوجه ، خطوط اساسيهٔ اسلاميه واصول اعتقاديه‌دن بريدر .

سائر دلائل قطعيهٔ شرعيه ايله ثابت اولان بالعموم احكام قطعيه‌نك حق اولديغنى اعتقاد ايتمك‌ده بوجمله‌دندر .

شو حالده تعدد زوجه‌نك حق اولديغنى جزماً قبول واعتقاد ايتمك هرمسلمان اوزرينه فرض عيندر . بونى قبول ايتميوب‌ده حرمتنى اعتقاد ايدنلر دين مبين اسلامك آنا خطلرندن برينى تجاوز ايتمش اولورلر . بناءً عليه تعدد زوجه اساس اسلاميتدن اولديغى ايچون آنى الغا وتبديله يلتنمك دين جليل اسلام عليهنده يالكز اطالهٔ لسان دكل، آچيقدن آچيغه قارشو بغى وعصيان ايله اعلان حرب ديمكدر .

ايكنجى حكم‌ده عمله عائددركه (فانكحوا) قول شريفى (امر) اولوب مفاد امرك ادنى درجاتى اباحه اولديغنه نظراً تعدد زوجه افعال مكلفينه تعلق ايلين احكام شرعيه‌نك (اباحه) قسمنده مندرج اولمق لازمكلير . بو اعتبار ايله‌ده تعدد زوجه فروع اعمالدن بريدر .

مسئلهٔ معروضه حقنده حقيقت حال بو مركزده ايكن (تعدد زوجه نه اصول عقائددن ، نه‌ده فروع اعمالدندر) ديه حكم بوروته‌رك حقيقت شرعيه‌دن بو درجه‌ده تغافل ويا تجاهل بيورلمسنى بحثك نزاكت وجديتيله اصلا قابل تأليف بوله‌ميورم . زيرا مسائل دينيه‌ده احتياطكار وحرمتپرور بولنمق شيمهٔ لازمهٔ اسلاميه‌دندر .

مسئلهٔ مذكوره حقنده جناب بكك قناعت وجدانيه‌سى حقيقةً تصريح ايلديكى مركزده ايسه - اويله اولديغنى هيچ ظن ايتميورم يا - عفو عاليلرينه مغروراً ديبورمكه : مسائل دينيه‌ده بو مرتبه وقوفسزلقله برابر برده اجتهاده قالقشمق نه درجه‌ده حق ناشناسلق اولديغنه دائر ويريله‌جك حكمى قارئين كرامك وجدان عاليلرينه براقه‌رق هرشيده اولديغى كبى دين بابنده‌ده قابليت اختراعيه واجتهاديه‌دن محروم اولانلر ايچون طريق اختراع واجتهادك دائما مسدود بولنديغنى مير مشارالیه برده‌ها عرض ايلرم .

(٢) تعدد زوجات مباحنى كندى دامادى حضرت عليدن منع ايدن بالذات حضرت پيغمبر افندمز اولمشدى .]

سوزى‌ده تحريف حقيقتدن باشقه بر شى دكلدر .

چونكه (بخارئ شريف) ده مذكور اولديغى اوزره بو بحثك حقيقتى شويله‌در : حضرت على كرم الله وجهه افندمز ، ابو جهلك (جميله) ويا (جويريه) نامنده‌كى قيزينى نكاح ايتمك ايستر، بونى حضرت فاطمه ايشيدير، رسول اكرم افندمزه كيده‌ر ، على ، ابو جهلك قيزينى نكاح ايتمك ايستيور ديه . رسول اكرم افندمز قيام ايدوب بيوريرلركه [والله لاتجتمع بنت رسول الله وبنت عدو الله عند رجل واحد - يمين ايدرم‌كه رسول اللهك قيزى ايله عدو اللهك قيزى بر كيمسه‌نك تحت نكاحنده اجتماع ايده‌مز] .

(مسلم شريف) ده مذكور اولديغى اوزره ديكر بر روايتده [وانى لست احرّم حلالاً ولا احلّ حراماً ولكن والله لاتجتمع بنت رسول الله وبنت عدو الله مكاناً واحداً ابداً - بن نه حلالى حرام ، نه‌ده حرامى حلال قيلامام . فقط رسول اللهك قيزى ايله عدو اللهك قيزى بريرده اصلا اجتماع ايده‌مز .) بيورمشلردر . بونك اوزرينه حضرت على كرم الله وجهه افندمز ، خطبه‌يى ، يعنى طلب تزوجى ترك ايتمشلردر .

رجا ايدرم ايجه دقت بيوريلسون . بو وقعه دين اسلامده تعدد زوجه‌نك حرمت وممنوعيتنى دكل ، حل واباحه‌سنى افاده ايتمكده‌در. چونكه رسول اكرم افندمز [بن حلالى حرام قيلامام ، حكم اللهك خلافنه بر شى سويله‌يه‌مم] كلام عاليلريله ابوجهلك قيزينى آلمه‌نك حضرت على‌يه اباحه‌سنى بيان بيورمقله برابر باباسى عدو الله اولان قيزك ، حبيب اللهك قيزى ايله بر آراده اجتماعلرينه رضاى عالئ رسالتپناهيلرى بولنمديغنى بيلديرمشلردر .

برده حضرت فاطمه ، تحت نكاحنده بولنديغى حالده حضرت على كبى بر مجتهد معظمك ديكر بر زوجه دها تزوج ايتمكه تشبثده بولنمسى تعدد زوجه‌نك حل واباحه‌سنى اعتقاد نتيجه‌سيدر .

شو حالده جناب بكك تمسك ايتمك ايستديكى حديث شريف ؛ دعواسنك خلافنى اثبات ايديور . بناءً عليه قول پيغمبرى ، فعل نبى ، نص قرآنى صراحةً ووضوحاً تعدد زوجه‌نك مشروعيتنى كوستردیكى حالده نصوص دينيه خلافنه اوله‌رق [منع تعدد برامر مسنوندر] ديه بيلمسنده براجتهاده قالقشمق قدر ضلالت تصور اوله‌ماز .

آرقه‌سنه قدر قاپوسنك آچلمسى آرزو اولنان اجتهاد بو طرزده اوله‌جق ايسه صورت قطعيه‌ده بيلملى‌كه ديانت اسلاميه‌ده بومعناجه نه اجتهاد جاريدر ، نه‌ده قاپوسى واردر .

صوك نشرياتنه نظراً جناب بك غالبا [كندى تعبيرى وجهله] اوجنجى صولوقده ادبياتى آتلايوب آچيق ايستديكى باب اجتهاددن كيره‌رك مجتهدلكده قرار قيلمق ايستيور . حالبوكه طبيبلك ، اديبلك باشقه ، مجتهدلك‌ده باشقه‌در . كله‌جك مقاله‌ده بيان اولنه‌جغى وجه اوزره علومده ملكه ورسوخه متوقفدركه قولايلقله اكتساب ايديله‌بيلير شيلردن اولسه ايدى هركس بو شرفه نائل اولمق ايستردى .

(٣) تعدد زوجه‌نك اباحه‌سى مسئله‌سنه كلنجه : نظر شريعتده مباح : هم فعل وهم تركنه طرف شارعدن اذن ومساعدهٔ اولنان شيلر ديمكدر .

شوقدركه اباحه‌سى دليل قطعئ شرعى ايله ثابت اولان شيلرك حقيقتنى اعتقاد ايتمك هرمسلمانه فرضدر .

[... لم تحرم ...] نظم جليلندن مستفاد اولديغى وجه اوزره الله تعالى حضرتلرينك مباح وحلال قيلديغى برحكمى هيچ بر كيمسه تحريم ايده‌مز . رسالتپناه افندمزك بيله بوكا صلاحيتدار اولمديغى بالاده ذكر اولنان حديث شريف ايله بيان بيورلمشدر .

اساساً دين مبين اسلام نظرنده حلالى تحريم ايتمك ايكى وجه اوزره اولور : برى طرف شارعدن حلال قلنان برشى‌ده تحريم حكمنك ثبوتنى اعتقاد ايتمكله اولوركه بومعناجه تحريم موجب كفردر .

[كذا دليل قطعى ايله حرمتى ثابت اولان برحكم شرعينك حلنى اعتقاد ايتمك‌ده موجب كفردر . اما

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دليل ظنى ايله حرمتى ثابت اولان بر حكم شرعينك حلى اعتقـاد ايتمك كفر دكل ايسـه‌ده فسـق وضلالدر .]

ايكنجى وجه‌ده حلال قيلنان بر شـيئك حلى اعتقاد ايله برابر يمين ايله مؤكد ويا غير مؤكد اوله‌رق آندن امتناع وآنى ترك ايتمك صورتيله اولوركه بو معناجه تحريم، مباح صرف وحلال محضدر .

بو اصله بناءً ديرزكه طرف شارعدن مباح وحلال قيلنان (تعدد زوجه) بى برنجى معناجه تحريم ايچون هيچ بر كيمسه حائز صلاحيت دكلدر .

ايكنجى معنايه كوره يعنى تعدد زوجه‌نك حلال اولديغى اعتقـاد ايله برابر آنى ترك ايتمك شرعاً جائز اولوب بو خصوصده هيچ بر كونه محذور يوقدر .

شوقدركه تعدد زوجه ايچون شرعاً لازمكلن شرائطى حائز بولنانلر مستثنا اولمق اوزره شرائطدن محروم اولانلر بوندن ممنوعدرلر .

(تعدد زوجه نه اصـول عقائددن ، نه ده فروع اعمالدندر) سوزينه باقيليرسه جناب بككَ تعدد زوجه‌يى برنجى معناجه تحريم ايتمك ايستديكى آكلاشيليوركه اولكى مقاله‌مده عرض ايلديكم وجهله بو معناجه تحريم ، تعدد زوجه‌يى الغا ونسـخ ديمكدركه بونده افراد بشريه‌دن هيچ بر فرد وهيچ بر هيئت حائز صلاحيت دكلدر .

احكام شرعيه‌دن بر حكمى نسخ والغا آنجق جناب شارعه عائد بر حقدر . چونكه واضـع حقيقيسى آنجق اودر .

اسكلبلى
محمد عاطف

تدقيق مؤلفات هيئتندن وارد اولمشدر :

امام غزالى والمضنون كتابلرى

محاكمات علميه‌يه مقتدر اولان ذوات سويلنان سوزلره باقارلر، آكا كوره قيمت علميه‌سنى تقدير ايدرلر. برچوق كيمسه‌لرده سويليانلرك درجه‌لرينه كوره سويلنان سوزلره قيمت ويريرلر. امام غزالى حضرتلرى اعاظم ائمهٔ اسلاميه‌دن بولنمغله سوزلرينك خصوصيله ايكنجى قسمه كوره قيمت علميه‌سندن باشقه برده قيمت اضافيه‌سى واردر. بناءً عليه سويلنان سـوزلره يالكز قيمت اضافيه اعتبـاريله اعتماد ايدنلرك نظر دقتلرينى جلب ايتمك اوزره [غزالينك روح حقنده‌كى تلقياتى] عنوانلريله محفلده نشر اولنـان مقـالاتك مأخذى اولان وامام غزالى‌يه نسبت ايديلان (المضنون به على غير اهله) نام رسـاله‌نك ابن الصلاح وابن السبكينك نقللرينه استناداً امام غزالينك اثرى اولمديغنه اشارت ايدلمش وشو اشارتله قيمت علميه‌دن زياده قيمت عمليه كوزه‌دلمش ايدى. مقالات مذكوره‌نك محرر فاضلى طرفندن محفلك سكزنجى نسخه‌سنده : (المضنون به على غير اهله) رسـاله‌سنك رأساً مأخذ كوسترلمديكى بيـان ايدلدكدن صوكره غزالينك (المضنون به على غير اهله) نامنده اوچ مضنونى اولديغندن بحثله ابن الصلاحك ، غزالينك دكلدر ديديكى هانكيسيدر ديه ايراد ايديلان سؤال ومطالعاتك جوابى بروجه آتيدر :

ابن الصلاحك غزالينك دكلدر ديديكى مضنون برنجى مقاله‌ده المضنون الصغير ايله برابر مأخذ اوله‌رق كوستريلان (المضنون به على غير اهله) نام رساله‌در . بو رسـاله‌ده محرر فاضلك دخى بيانى وجهله معرفت ربوبيت، معرفت ملائكه ، حقـائق معجزات ، معرفة مابعدالموت تشريح ايدلمشدر . اولى (الحمدلله على موجب ماهدانا الى حمده) جمله‌سيله باشلار. كشف الظنونك شو : « المضنون به على غير اهله) قال ابن السبكى فى طبقاته ذكر ابن الصلاح انه منسوب الى ابى حامد الغزالى وقال معاذ الله ان يكون له وبين سبب كونه مختلقاً موضوعاً عليه والامر كما قال وقداشتمل على التصريح بقدم العالم ونفى علم القديم بالجزئيات ونفى الصفات وكل واحد من هذه يكفر الغزالى قائله هو واهل السنة اجمعون فكيف يتصور انه يقول ذلك انتهى . اوله الحمدلله على موجب ماهدانا الى حمده الخ وهو اجوبة مسائل سئل عنها الغزالى وفى التاسعة فصول كثيرة وهى تشتمل على اربعة اركان الاول فى معرفة

الربوبية الثانى فى معرفة الملائكة الثالث فى حقائق المعجزات الرابع فى معرفة مابعدالموت » سوزلرينه دقت ايديلنجه مضنون كبير يعنى (المضنون به على غير اهله) اولديغى تعين ايدر .

ابن السبكينك (وقد اشتمل على التصريح بقدم العالم الخ) سوزلرينه كلنجه معرفت ربوبيته تخصيص ايديلان ركن اولك فصول متقدمه‌سنده قدم عالمه ذاهب اولان فلاسفه‌نك مسـلكنه كوره ادارهٔ كلام ايدلمش اولمسـنه مبنيدر. حالبوكه ابن السبكينك بيانى وجهله غزالى برچوق آثارنده بالخاصه (تهافت الفلاسفه)سنده مسائل مذكوره‌نك ابطـاليله اوغراشمشـدر . مضنون كبيرك غزالى نامنه مدسوس اولديغى تحقق ايدنجه (المضنون به على اهله) نام رساله‌نك‌ده غزالينك اولماسى ايجاب ايدر . چونكه بو ايكنجى اثرى غزالى‌يه نسبت ايتديرن يئه اومضنون كبير دينيلان رسالهٔ مدسوسه‌در . بو رساله‌نك خاتمه‌سنده (وسأهدى اليك من بعد ان وفقنى الله تعالى عاقاً مضنوناً اخر اسـمه المضنون به على اهله) دينيليوركه ايكنجى رسـاله‌يى‌ده غزالى‌يه نسبت ايتديرمك ايچون مرتب بر جمله اولديغى آكلاشيليور .

محرر فاضل ، غزالينك اوچ مضنونى اولديغى خبر ويريورسه‌ده بزم مطلع اولديغمز مضنونلر آنفاً بيـان ايديلان يالكز ايكى مضنوندر (المضنون الصـغير) ونام ديكرله (الاجوبة الغزالية) دينيلان رساله، مضنون كبيرك خبر ورديكى (المضنون به على اهله) رساله‌سندن باشقه اوچنجى بر مضنون دكلدر . بو اثرك غزالينك اولمديغنى محى الدين ابن عربى دخى مسـامراتنده ذكر ايديور وبالذات ملاقى اولديغى معاصرلرندن ابوالحسن على المسفر نام ذاتك اثرى اولديغنى سـويليور . مذكور كتـابنده غزالى‌يه نسبت ايديلان منهاج العابدين كتابنك غزالينك اولميوب مشـاراليه ابوالحسنك اولديغنى بيـان ايلدكدن صوكره (وكذلك له ايضا كتاب النفخ والتسوية الذى يعزى لابى حامدايضا وتسميه الناس المضنون الصغير) ديور. (كتاب النفخ والتسـوية) ناميله دخى ياد ايديلان مضنون صغيرك غزالينك اولمديغنى احيا شـارحى‌ده غزالى نامنه مدسوس اولان اثرلرى ذكرايدركن (ومنها كتاب النفخ والتسوية فانه كذلك موضوع عليه) سـوزلريله تصريح ايديور .

مضنون صغيرك سؤالاً وجواباً تركيب وترتيبى دخى غزالى طرفندن يازلمديغنه دلالت ايتمكده‌در. بوتون فصللرى (سئل فقال) ياخود (فقيل له فقال) صيغه‌لريله باشلايوركه ديكر بر ذات طرفندن يازلمش اولمسـنى استلزام ايديور يالكز: هرنقدر بونلر باشقه بر ذات طرفندن قلمه آلنمش ايسه‌ده فى الحقيقه غزالينك اويله جوابلر ويرمش اولمسى احتمالى قاليوركه آثار سائره‌سنده روح انسانى حقنده‌كى مطالعاتى تدقيق ايديلنجه اويله بر احتمالك‌ده وارد اوله‌ميه‌جغى آكلاشيلير . ازجمله احيـاء العلومنده روحك حقيقتندن امساك لسان ايله يالكز اوصاف واحوالندن بحث ايلمشدر. روحك حقيقتى خصـوصنده (وذلك مما لم يتكلم فيه رسـول الله صلى الله عليه وسلم فليس لغيره ان يتكلم فيه) ديمش اولديغى حالده مضنون صغير رسـاله‌سنده حقيقت مذكوره حقنده ايراد ايديلان سؤاله جواباً (هذا سؤال عن سر الروح الذى لم يؤذن لرسـول الله صلى الله عليه وسلم فى كشفه لمن ليس له اهلاً فان كنت من اهله فاسمع واعلم الخ) ديه تكلم ايتمسى نظر دقت واهميته آلنه‌جق مباينتلردندر .

محرر فاضلك مطالعه‌سنده اوچنجى مضنون اوله‌رق كوسـتريلان و (المضنون به على غير اهله) رسـاله‌سنك خاتمه‌سنده ذكر اولنان (المضنون به على اهله) نام اثر اكر مضنون صغير واجوبهٔ غزاليه دينيلان رساله‌نك عينى اولميوبده حقيقةً باشقه اوچنجى بر رسـاله ايسه مباحث مندرجه‌سنك نه‌دن عبارت اولديغنه ومطبوع ياخود غير مطبوع اوله‌رق هانكى كتبخانه‌ده بولنديغنه دائر معلومات ويريليرسه تنوير ايدلمش اولورز .

بالمناسبه شو جهتى‌ده خبر ويرملكه محفلك سكزنجى نسخه‌سنده‌كى مقالهٔ روحيه‌ده غوث اعظم جيلى حضرتلرينه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

نسبت ایدیلان قصیدهٔ عینیه (عبدالکریم جیلی) نکدر، غوث دیمکله شهرت شعار اولان (عبدالقادر جیلی) حضرتلرینك دکلدر . بوقصیده مثلا :

قطعت الوری من نفس ذاتك قطعةً
فلا انت مقطوع ولا انت قاطع

بیتنده اولدیغی کبی ذات باری تعالی وتقدس حقنده شرعاً اطلاقی جائز اولمیان الفاظ وعباراتی محتویدر .

تدقیق مؤلفات اعضاسندن
حافظ ابراهیم

غرب علماسنك دین اسلام حقنده شهاداتی [*]

فیلسوف شهیر (قونت هانری دهقاستری) الاسلام نام کتابنده شویله دییور :

« بلك رعنا بیلدیککز برطاقم کیمسه‌لر واردرکه اقوام عرب آره‌سنده ظهور ایدوب اکثریتله امی اولمادقلری حالده نبوت دعواسنه قالقشمشلردر . (مسیلمة الکذاب) ده اوجمله‌ده داخلدر . کندیسنی محمد علیه السلامك منزلت بالاترینده زعم ایده‌رك سور شریفهٔ قرآنیه‌یی تقلیداً بعض سوره‌لر ترتیب ونشر ایتمشدرکه بتون فصحا وبلغای عربك خندهٔ استهزاسنه هدف اوله‌رق زوالینك اوزه‌نه اوزه‌نه میدانه کتیردیکی اوسور مفتخره بتون عالمه مسخره ایدلمشدر . اکر قرآن جلیل الشان ، معناسنده‌کی علو واحتشام والفاظنده‌کی جیادت وانسجام اعتباریله باشقه بر مزیت لاهوتیه‌یی حائز اولماسه ایدی مسیلمه‌نك معهود سوره‌لری قلوب ناسی تسخیر و دولابی تدویر ایچون کفایت ایتمك لازم کلیردی . حضرت محمد علیه السلام ، رسالت صادقه‌سنه برینهٔ باهره اولمق اوزره وحی ربانی اولان قرآن مبینی کتیرمشدر . بوکتاب لاهوتی، بوکونه قدر طلسمی آچیلمامش خزائن خفیه‌جمله‌سندن برکنجینهٔ نهاندر .

بردریای بی کران مثابه‌سنده اولان بوحکم مکنونه‌نك اعماق بی پایانی کشف ایدنلر ، آنجق اونك الله طرفندن انزال اولندیغنی تصدیق ایدن مسلمانلردر » .

مشهور ژان ژاق روسوده شویله دییور :

« خلقمز میاننده بعض کیمسه‌لر واردرکه علوم عربیه‌یی آغزینه بورنه بولاشدیره‌رق جزئیجه تحصیلدن صوکره اوکرندم ظنیله قرآن کریمی اوقور ، لایقیله آکلایه‌مدیغی جهتله کندیسنه غریب کورینور واکر بو آدم ، حضرت محمد علیه السلامی خلقه قارشی او لغت فصیحهٔ رقت انکیز وسامعه نواز وجانکداز اولان او مؤثر آوازهٔ لطافت ریز ایله قرآنی ترتیل ایدرکن ایشیتسه ، کذلك قرآن کریمك تجلی ایدن احکامنی طلاقت لسان و کندینه مخصوص بلاغت بیانله تاصل تأیید ایتدیکنه امعان نظر ایتسه ایدی همان یوزی اوزرینه یره قپانوب سجده ایدر ویا نبی الله ألمزی طوتده ایسترسه‌ك بزی مسارومسعدت، ایسترسه‌ك هلاك وهزیمت سمتنه سوروکله . بزسنك اوغورکده احراز شانه‌ده، فدای جانه‌ده حاضرز دیر ایدی . »

انکلیز اعاظم علماسندن « سرویلیم مویر » « حیات محمد » تسمیه ایتدیکی کتابنده شونلری سویلیور :

« قرآن کریم ؛ وجود ووحدانیت الٰهیه‌یی وکائناته حکمفرما بتون قوتلرك حاکم اعظم اولان جناب حقك قدرت قاهره‌سی تحتنده زبون اولدیغنی اثبات ایچون براهین باهره ایله طولو اوله‌رق جانب جلیل صمدانیدن انزال بیورلمش برکتاب مبیندر .

کذلك محتوی اولدیغی بینات بالغه‌سیله ؛ احکام جلیله‌سنك بنی بشر اوزرنده صورت اجراسنه ، عالم عقباده اعمال صالحه‌یه مکافاتك وافعال سیئه‌یه عقوباتك طرز ترتیبنه ، فضائله رغبت وانجذابك ورذائلدن نفرت واجتنابك درجهٔ

[*] سکزنجی نسخه‌دن مابعد .

وجوبده بولندیغنه وخلائقك خالق تعالایه قارشی سجده بر عبودیت اوله‌رق اطاعتله سعادت سرمدیه‌یه نائلیتلرینه کال وضوح اوزره دلالت ایله‌مکده‌در » .

ویزه‌لی
رضا

(محفل) می ، (محفل) می ؟

مجموعه‌نك اسمی بولونان (محفل) ی قارئلریمزدن بعضیلرینك فتح فا ایله (مقتل) بعضیلرینك‌ده کسر فا ایله (منزل) وزننده تلفظ ایتدکلرینی ایشیتدیکمز ایچین موقوت بر رساله‌یه عنوان مخصوص اولان او کلمه‌ده اولسون اختلاف قرائته محل قالمامق اوزره بر قاچ سطر قاراله‌مایه مجبور اولدق :

محفل لفظنك ؛ هم فتح فا ایله ، هم‌ده کسریله اوقونه‌بیلدیکی و ـ محتفل کبی ـ اجتماعگاه معناسنه کلدیکی قاموس ترجمه‌سنده محرردر . (رافعی) نك (مصباح المنیر) نده «محفل والجمع محافل مثل مجلس ومجالس» دینیلمکده‌درکه «محفل ایله جمعی بولونان محافل؛ مجلس ومجالس وزننده‌در» دیمکدر . (لغت ناجی) ده کسر فا ایله محرك اولمق اوزره شو صورتله مضبوطدر .

«محفل [ع] طوپلانه‌جق یر: محفل ادبا. محفل ظرفا. جامعلرده مؤذنلره مخصوص یوکسك یر . جمعی : محافل : محافل علمیه »

حاجی ذهنی افندی مرحومك (المشذب) ی‌ده معلومات آتیه‌یی حاویدر :

« مضارعك وسطی مکسور اولان نوعلرك (*) اسم مکان وزمان صیغه‌سی (مفعل) [کسر فا ایله] وزننده اولور : المجلس (اوطوریلان یر) المحفل (طوپلانیلان یر) المنزل (خانه‌وقونه‌جق یر) المرجع (دونه‌جك یر) المورد (وارمه‌جق یر) المنتج (نتاج وقتی ، قوزولامه زمانی) المأزق (طاریر وصیقیناق وقتی) »

(*) حفل ، حفول ، حفیل مصدرلری ؛ ثلاثی مجردك ایکنجی بابندن اولمق اعتباریله مضارعنك وسطی مکسوردر .

قاموسك افاده‌سندن محفل کلمه‌سنك عربجه‌ده فتح فا ایله‌ده تلفظ ایدیلدیکی آکلاشیلیور . فقط فارسیده اولسون، تورکجه‌ده اولسون فانك کسریله زبانزددر .

ایشته حافظ دیواننده‌کی برنجی غزلك ابیاتندن بولونان :

همه کارم زخود کامی ببد نامی کشید آخر
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

بیتنده‌کی محفل لفظی ،

الا یا ایها الساقی أدر کأساً وناولها

مصراعیله باشلایان اوغزلك مصارع سائره‌سنده‌کی مشکل، دل ، منزل، ساحل وسائره کبی الفاظ ایله تقفیه ایدیلمشدر .

کذا (جریدهٔ علمیه) نك ١٥نجی نسخه‌سنده مندرج اولدیغی اوزره صبیحه رقیه سلطان حضرتلریله شهزاده عمر فاروق افندی حضرتلرینك عقد نکاحلری مناسبتیله اسبق شیخ الاسلام حیدری‌زاده ابراهیم افندی طرفندن انشاد ایدیلن منظومهٔ تاریخیه‌ده

ماه ایلدی برج شمسی منزل
شاخ کلی بلبل ایتدی محفل

دینیلمشدرکه بوبیتده محفل ایله منزلك تقفیه‌سی ، اوکلمه‌نك طرز تلفظی حقنده بر شیخ الاسلامك افتای ادبیسی دیمکدر . (مؤذن محفلی) (خنکار محفلی) (محفل همایون) کبی تعبیرلرده‌کی محفللرده هرکسك لساننده مکسور الفا اولارق تلفظ ایدیلمکده‌در . بناءً علیه محفل صاحبنجه مجموعه‌سنك اسمی (محفل) دکل (محفل) در .

محفل تاریخی :

شعبان المعظم

(اوچ آیلر) دیدیکمز [١] شهور ثلاثهٔ مبارکه‌نك

[١] شعبانم اومهرویه‌که اسمی ورمضاندر
اشك ترم آنکیچون اوچ آیلرده رواندر
واصف اندرونی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایکنجیسی اولان (شعبان‌المعظم) حلول ایتدی . جناب حق ؛ امت محمد حقنده خیرلی ایلیه .

بین‌العرب شعبانك اسم قدیمی (عاذل) اولدیغی (بلوغ الارب) ده محرر بولوندیغی کبی قاموسك ضبطیله‌ده مؤکددر .

نام حالیسی ایچین ینه بلوغ‌الارب «وقیل سمی بذلك لتشعبهم فیه للغارات» دییور ، قاموس ترجمه‌سی‌ده :

«.. برمعروف آیك اسمیدرکه رجب ایله رمضان بیننده‌در. عرب شهر مزبورده صو طلبی ایچون ، یاخود نهب وغارت ایچون متشعب ومتفرق اولملریله شعبان ایله تسمیه ایلدیلر . » معلوماتنی ویرییور .

لیلهٔ برات :

بو آیك اون بشنجی کیجه‌سی (لیلهٔ برات) عنوانلی برشب مبارکدر . سورهٔ دخانك ابتدالرنده‌کی (فیها یفرق کل امر حکیم) آیت جلیله‌سنده‌کی ضمیرك مرجعی ؛ بولیلهٔ متیمنه اولدیغی بعض مفسرین طرفندن بیان ایدیلمشدر .

ازجمله (حسین واعظ) تفسیرنده :

« جمی برانندکه لیلهٔ مبارکه شب برات است وآن نیمهٔ شعبان است وبرکت او درنزول ملائکه واجابت وفصل اقضیه وتقسیم نعم است (فیها) درین شب (یفرق) جدا کردهٔ فیصل داده شود (کل امر حکیم) هر امری‌که حکم کرده شده است درهمه سال ازارزاق وآجال . وشب برات ازلیالی فاضله است‌که بدین امت داده. درحدیث آمده‌که درین شب بیامرزند از کناهکاران بعدد هرمویی‌که برکو سفندان بنی کلب است »

دیرکه «بعض مفسرینه کوره بو آیتك اوست طرفنده‌کی (لیلهٔ مبارکه) شعبانك نصف لیالی اولان برات کیجه‌سیدر. مبارك اولماسی‌ده او کیجه ملکلرك نزولی ، دعالرك قبولی ، قضایانك فصلی ، نعمتلرك تقسیمی طولاییسیله‌در. هرییل ، او کیجه‌ده ارزاق و آجالدن حکم ایدیلمش اولان امور ؛ فصل وتفریق اولونور .

کثرت اغنامیله مشتهر اولان (بنی کلب) عشیرتنك قویونلرنده‌کی تویلرك عددی قدر کناهکارانك لیلهٔ برانده مظهر غفران اولاجغی حدیث شریفده بیان بویورلمشدر» مآلنده‌در .

تعبیرجائزسه عموم کاشانه‌عائد برسنه‌لك معنوی بودجه وتعلیماتنامه‌نك زمان تصدیقی اولان لیلهٔ برات حقنده حاجی ذهنی افندی مرحومك (کتاب‌الصلات) ی شو سطرلری محتویدر :

«... اولیلهٔ مبارکه‌ده ارزاق وآجال واغناء وافقار واعزاز واذلال واحیا واماته وعدد حجاج تقدیر اولنور. حق‌جل وعلا آنك حقنده (فیها یفرق کل امر حکیم) بویورمشدر . اولیلهٔ مبارکه‌ده جناب‌حق خیری سیح ایدر، یعنی یاغمور کبی یاغدیرر. بش کیجه واردرکه آنلرده دعا مردود اولماز: جمعه کیجه‌سی ، رجبك ایلك کیجه‌سی ، شعبانك نصفی کیجه‌سی ، عید فطر کیجه‌سی ، عید اضحی کیجه‌سی .

برحدیث شریفده دخی: بش‌کیجه احیا ایدن نائل‌سعادت اولور . ترویه کیجه‌سی [ترویه : تربیه وزننده ذی‌الحجه‌نك سکزنجی کونی آدیدر] عرفه کیجه‌سی ، عید فطر کیجه‌سی ، عید اضحی کیجه‌سی ، نصف شعبان کیجه‌سی بیورمشلردر .

حدیث دیکرده علیه‌الصلوة والسلام افندیمز حضرتلری بیورمشلردرکه: شعبانك نصفی اولدیغنده کیجه‌سنی قائم و کوندوزنی صائم اولك. زیرا اوکیجه‌نك بخشایشنه نهایت یوقدر. ینه صلی‌الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری بیورمشلردرکه : نصف شعبان کیجه‌سی وایکی بایرام کیجه‌سی قائم اولانك قلبی نور ازلی ایله مستنیر اولور . »

صرهٔ همایون

لیلهٔ براتك ایرته‌سی اولان ١٥ شعبانده دیدنهٔ دیرینهٔ سلطنت سنیه‌دن اولمق اوزره صرهٔ همایون آلایی اجرا ایدیلیردی‌که مقدما ١٢ رجبده یاپیلان بورسم ؛ صره‌نك دکیزطریقیله کوندریلمه‌سی وزمان سفرك بالطبع قیصالماسی طولاییسیله اولمالی‌که نصف شعبانده ایفا ایدیلمه‌یه باشلانیلمشدی .

انشاءالله تعطیلی موقتدر ، اك صوك یاپیلان صره آلایی ٣٣٣ سنهٔ مالیه‌سنده اجرا اولونمشدی.

صره کلمه‌سی قاموس ترجمه‌سنده :

« الصره : صادك ضمیله کیسه‌یه اطلاق اولنورکه ایچنه اقچه وآلتون وضع اولنور »

(لهجهٔ عثمانی) ده :

« صره [اس] مضموندر . جائزه رسماً کوندریلن عطیه هدیه ، چقین »

دینه تعریف ایدیلیور . (ایوب صبری پاشا) نك (مرأت‌الحرمین) نده ایسه شویله معلومات ویریلیور :

« حرمینه الك اول صره ارسالی (مقتدر بالله عباسی) عصرنده ، یعنی ٣١١ سنه‌سنده عادت اولنمشدر. مقتدر باللهك کوندردیکی صره‌نك مقداری ٣١٥٤٢٦ فیلوری آلتونی ایدی.

مقتدر باللهدن تخمیناً ٨١ ویا ٨٢ سنه اول (واثق بالله) طرفندن دخی فقرای حرمینه احسان واکرام ایدیلمش ایسه‌ده سنه بسنه کوندریلیوب یالکز اثنای حجده توزیع ایدیلمشدر... مقتدربالله عباسیدن صکره چلبی سلطان محمد خان ایکنجی دفعه اولمق اوزره مقدار کافی صره کوندرمش وبویولده اوچنجیلك شرفنه‌ده فردوس آشیان مشارالیهك نجل نجیبل شهر یاریلری مظهر اولمشدر. اوچنجی دفعه کوندریلن صره‌نك مقداری ٣٥٠٠٠ فیلوری اولوب بو مقدارك بهر سنه کوندریلمه‌سی اصول اتخاذ ایدیلمشدر .

دردنجی دفعه‌ده (٧٤٧) سلطان مراد خان ثانی حضرتلری کوندرمش وبشنجی دفعه کوندریلن صره ٨٥٥ تاریخنه تصادف ایلمشدر .

٨٥٥ سنه‌سی کوندریلن صره‌نك مقداری ٨٠١ کیسه اولوب ٨٤٣ تاریخنده عجم شاهلرندن (شاهرخ) دخی برمقدار صره ارسال ایلمشدر .

٨٨٦ سنه‌سنده سلطان بایزید خان ثانی بن سلطان محمد خان حضرتلری ، نصفی اهل مکه ونصف دیکری اهل مدینه‌یه مخصوص اولمق اوزره سنوی ١٤٠٠٠ آلتون صره ارسالی معتاد ایدینمش وآندن صکره صره‌نك مقداری تزاید ایده‌ایده شیمدیکی راده‌یه وارمشدر . »

ینه مرأت‌الحرمینه باقیلیرسه کورولورکه :

بایزیدثانینك ١٤٠٠٠ آلتینلق صره‌سنه شکرانه اولمق اوزره مدینه شعراسندن شیخ شهاب‌الدین احمدبن‌العلیف:

خذوا من ثنای موجب‌الحمد والشکر

ومن درّ لفظی طیب‌النظم والنثر

مطلعیله مصدّر برقصیده نظم ایده‌رك مکه خطیبلرندن شیخ محیی‌الدین عبدالقادر العراقی ایله استانبوله کلوب قصیده‌سنی تقدیم ایله‌مش وصاغ اولدقجه آلمق شرطیله سنوی ١٠٠٠ آلتینلق برجائزه‌یه نائل اولمش .

بایزیدثانی‌یه قدر اولان پادشاهلریمزك کوندردکلری صره‌لر ؛ تبرعات وتبرکات قبیلندن ایدی . فقط سلیم اول دورنده ایش دکیشدی ، حرمینه صره ارسالی وظائف سیاسیه صیراسنه کچدی .

معلومدرکه : مصر قطعه‌سی ؛ ایوبیلردن صوکرا کوله‌منلرك الینه کچمش ، خطهٔ حجازیه‌ده ایچه بر مدت مصر حکومتنه تابع بولونمشدی .

کوله‌منلر؛ حجاز علماسنك طرفدارلغنی قازانمق ایچین اونلر نامنه سنوی بر مقدار (ذخیره) کونده‌ریرلر ، حرمینده‌ده بوکا (صدقات مصریه) دیرلردی .

سلیم اول ٩٢٣ تاریخنده مصری آلوب‌ده (خادم‌الحرمین الشریفین) اولونجه کوله‌منلرك ذخیرهٔ مرتبه‌سنی کمافی‌السابق بوللامقله برابر کندی طرفندن علاوه اولارق ٢٠٠٠٠٠ آلتین و ٧٠٠٠ أردب [١] ذخیره کونده‌ردی . حجازده (صدقات رومیه) دینیلن عثمانلی صره‌سندن ذخیره‌نك مقداری سلطان محمودثانی عصرنده ١٧٠٠٠ اردب ، نقدك یکونی‌ده سلطان عبدالحمیدثانی عهدنده ٣٥٠٣٦١٠ غروشه بالغ اولمشدی .

بودجه‌یه قونولوب‌ده کونده‌ریله‌مین ٣٣٤ سنهٔ مالیه‌سی صرهٔ همایون تخصیصاتی ایسه ٣٦٤٠٢٧٢ غروشه ترفع ایله‌مشدی .

* * *

اسکیدن صرهٔ همایون ؛ دارالسعاده آغالرینك نظارتیله اخراج ایدیلیردی . چونکه :

« بوذاتلره حرم همایون خدمت عاصمه‌سی نظارتندن باشقه برده حرمین شریفین مصالح اوقاف شریفه‌سی نظارت جلیله‌سی علاوه بیورلسیله چهارشنبه کونلری اورته قپونك [عسکری موزه‌سنك قارشیسنده‌کی قله‌لی قاپی] خارجنده خاص آخور طرفنده سد اوزرنده‌کی قصرده [شیمدی موجود دکلدر] حرمین مفتش و محاسبه‌جی و مقاطعه‌جی وروزنامه‌جی وباش خلیفه‌وپازیجی افندیلردن مجتمع برمجلسده دارالسعاده آغاسی حاضر اولدیغی حالده حرمین اوقاف جلیله‌سنه متعلق اولان محاسبات وبوکا متفرع سائر مرافعات رؤیت اولنوردی . تاریخ عطا »

صرهٔ همایون ؛ اولجه اسکداردن قاره طریقیله یوللانیلدیغی جهتله اخراج مراسمی ؛ رجبك اون

[١] بر أردب : حجازده ١٠٨ مصرده ١٢٠ قیه‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایکیسنده اجرا ایدیلیردی . رسم اثناسنده بولونماسی لازم کلن ذواته برکون اول تذکره‌لر یازیلیر ، صره‌نك اسکداره نقلی ایچین کیرچ قاپیسی اسکله‌سنده بر (چکدیری) بولوندورولماسی قبودان پاشایه تبلیغ اولونوردی . دیوان همایون ایله تفریش وتزیینی ایجاب ایدن یرلره دوشه‌مه‌لر ، پرده‌لر قونولور واقتضاسی قدر چادرلر قورولوردی .

١٢ رجبده حضوری معتاد اولان ذوات ؛ طوپ‌لاندقدن صوکرا ذات شاهانه موکب همایون ایله کلوب قبهٔ همایونه کیره‌ر وحرم آغالرینك اوموزلرنده کتیریلن کیسه‌لر ایله بونلره عائد دفاتر وامیر مکه‌یه خطاباً یازیلان نامهٔ همایون ؛ مواجههٔ شهریارده قیزلر آغاسی واسطه‌سیله صره امیننه تسلیم اولونور ، بو صیراده خلعتلر کییلیر ، یرلرا و بولوردی . برطرفدن‌ده آیات قرآنیه ونعوت نبویه ترتیل وانشاد ایدیلیر ، اثنای تلاوتده محمل دوه‌سی ؛ آخور کدخداسی طرفندن ، یدك دوه‌ده ساربان باشی طرفندن قبهٔ همایون اوکنده کزدیریلیردی ، تلاوت ودعادن صوکرا محمل دوه‌سی ؛ دارالسعاده آغاسی طرفندن دولاشدیریلیردی . بودقیقه‌لر ؛ آغا ایچین غایت خلجانلی برزمان ایدی . چونکه : تبدیل وتبعیدی مطلوب ایسه یولار ؛ آغانك الندە براقیلیر ودوه ایله برابر اورته قاپیدن دیشاری‌یه چیقاریلوب صره امینی ایله برلکده حجازه یوللانیلیردی . یوق .. وظیفه‌سنده ابقا ایدیله‌جکسه آلدیغی امر اوزه‌رینه دوه‌نك کوموش زنجیرینی صره امیننه ، ایپك یولاری‌نی سقا باشی‌یه ویریر ، ابقاسنی اعلاناً کتیریلن (مع اوستلك سراسره قابلی سمور کورك) ی کیوب قبهٔ همایونه قارشی بر اوبر وباب همایونه قدر آلایی تشییع ایده‌ردی .

عطا تاریخنده آلایك خروجی شو صورتله تعریف اولونویور :

« بوحالده مؤذنان شهریاری تکبیرات وتهلیلاته آغاز ایدرلر واغای مشارالیهله حرمین رجالی ناقه‌نك اوکنه دوشوب اورته قپودن طشره چیقدقده اسبلرینه سوار اولدرق ابتدا قولاغوز چاوشی ، بعده دیوان چاوشلری دستار وقللریله وقپوجی باشی اغالر سلیمی وفراجه ودیوان بساطلو اسبلریله ، حرمین خدامی جوزه‌لریله ومفتش افندی عرف وموحدی ایله ، سرای همایون کدخداسی و سرای اغاسی وکیلارجی باشی و خزینه‌دار باشی وباب السعاده آغاسی سلیمی وارکان کورکلریله و دارالسعاده آغاسی سلیمی والباس اولنان مع اوستلك فروهٔ سمور ایله بر آلای ترتیب اولنور . بو آلایده محفل شریف دوه‌لری صره‌سیله وصرهٔ همایون قاطرلری قطاریله سوق ایدیله‌رك یورویوب باب همایونه متصل قپو آره‌سی ودفتردار خزینه‌سی تعبیر اولنان منهدم اسکی مالیه‌یه متصل خسته‌لر قپوسی اوکنه کلوب توقف و دعا اولنه‌رق سرای همایون آغاسی سرای همایون کتخداسی وکیلارجی باشی وخزینه‌دار باشی وباب السعاده ودارالسعاده آغالری ذکر اولنان خسته‌لر قپوسندن عودت وسائر آلای طاقمی باب همایوندن چیقوب آلای کوشکی آلتندن خواجه پاشایه واوورادن باغچه قپوسنه و آندن کرج اسکله‌سنه وارلیلور . اوراده بعدالدعا مهیا اولان چکدیری‌یه کیریله‌رك اسکداره وارلدقده صره امینی چکدیری قپودانه رتبه‌سنه توفیقاً خلعت الباس ایدر ... »

ماهیه :

ماهیه [اس] ماهیانه معناسنه ، شهریه معاش ، آیلق ، مشاهره .

ماهیه قندیلی : جفته منارەلو جامعلرده رمضان آینده آویزان اولان رسملو قندیل = لهجهٔ عثمانی — احمدوفیق پاشا

پاشانك قندیل طوناغه‌سی دیه تعریف ایتدیکی بو نورانی وشاعرانه تنویرات ؛ رمضان ماهنه منسوب ومخصوص اولمق اوزره یاپیلیر ، واسطهٔ اتقادی بولونان ایپلرده شعبانك نصفندن صوکرا منارەلره باغلانیر .

سقف کیریشلرینی طونتدورمق ایچین بنانك الك اوسته‌ته ویویلو بویه قونولان دیره‌کده معلومدر که (ماهیه) دەنیلیر . هرحالده رمضان ماهیه‌سیله سقف ماهیه‌سندن بری دیکرینه تشبیه طریقیله تسمیه ایدیلمش اولاجق . فقط هانکیسنك مشبه ، هانکیسنك مشبه‌به اولدیغی تدقیقه محتاجدر .

محرر مدقق احمد راسم بك افندی (مناقب اسلام) عنوانلی اثر معتبرنده ماهیه حقنده شو معلوماتی ویریور :

شهرمزده هرچوجق ماه صیامی منارەلر آره‌سنه کریلن ماهیه طاقلرندن درخاطر ایدر ... لیالیٔ معززه‌ده منارەلر آره‌سنده قوریلان ماهیه‌لر ویا محیالرك دور سلطان احمد خان اولده ایجاد ایدیلدیکی متواتردر . حتی روایات واقعه‌یه کوره

فاتح جامع شریفی مؤذنلرندن (خطاط حافظ کفوی) نامنده بر ذات غایله مصنع برجوره ایشله‌مش و اوزمان عرض عتبهٔ علیا ایلیه‌رك قرین حظوظیت سنیه اولمسی اوزرینه بو ایشله‌مه کبی خطوط ومرسماتك آداب مستحسنهٔ دینیه‌مزه موافق اولمق شرطیله رمضان کیجه‌لرنده منارەلر آره‌سنده اجراسی فرمان بیورلمشدر .

ماهیه‌جیلرمزك بیلدکلرینه کوره بوصنعتی اصلاح وتنسیق ولازمهٔ مهارتنه توفیق ایدن ، بر زمانلر سلیمانیه جامع شریفی ماهیه‌جی باشیلغنده بولنمش اولان عبداللطیف افندی نامنده بری ایمش .

اصولدن اولدیغی اوزره ماهیه خلاطیله یدکلرك ایپلری و قندیللرك ترتیب وتنظیمنده مدخلی اولدیغی سویلەنن ماهیه منارەسنده‌کی (بونجوق) دینیلن قیوریق ایپلر ، الحاصل بوجورغاد طاقمی نصف اخیر شعبانده کریلیر .

شهرمزده ایلك ماهیه ، سلطان احمد جامع شریفندهٔ قورولمش اولدیغی روایتنه نظراً دخی جامع مذکورك ختام انشاآتی اولان ١٠٢٦ سنهٔ هجریه‌سی بوصنعت کزیده ایچون مبدأ اتخاذ ایدیله‌بیلیر . »

ینه مناقب اسلامك دیکر بر یرنده دەنیلیورکه :

« لیالیٔ شهر صیامده جوامع کبیره منارەلری آره‌لرنده قورولان ماهیه (محیا) یه دائر مطلع اولدیغمز معلومات تاریخیه‌یی دخی ایوب جامع شریفی تعریفاتی مناسبتیله بروجه‌زیر (حدیقة الجوامع) دن اقتباس ایلیورز :

١١٣٦ تاریخنده [سلطان احمد ثالث زمان سلطنتی] عموماً سلاطین جامعلرینه رمضان شریفلرده ماهیه‌لر یاپیلمق اوزره فرمان همایون صادر اولدیغی اثناده جامع مزبورك منارەلرینك قامتلری قصیر اولوب ماهیه یاپیلمغه تحملی اولمدیغی جهتدن ایکیشر شرفه‌لی مجدداً ایکی مناره بنا اولنمق فرمان اولنوب ١١٣٦ ده تمام اولنمشدر » .

احمد راسم بك افندینك استفاده ایله‌دیکم افاده‌سندن ایلك ماهیه‌نك ١٠٢٦ تاریخنده و سلطان احمد جامع شریفنده قورولمش اولدیغی آکلاشیلیور . فقط میر مشارالیهك‌ده بیانی وجهله بو معلومات ؛ آنجاق روایت درجه‌سنده قالیور . هله جوزه ایشله‌مه‌سیله ماهیه قورولماسی آره‌سنده هیچ‌ده مناسبت بولونامیور . عبدعاجز ؛ بوکا دائر موضح ومقنع برقیده تصادف ایتمه‌دیکم کبی صوردقلرمدن‌ده ایضاحات کافیه آلامادم . راست کلنلر ؛ مأخذلرینی بیلدیررلرو معلومات خصوصیه‌لرینی یازارلرسه مجموعه‌یه مع التشکر درج اولونور .

واقعا حدیقة الجوامعك سلطان احمد جامع شریفی تعریفاتنه دائر اولان بحثنده « منارەده ودرون جامعده ماهیه‌لری کندی وقف قدیمیدر » . دەنیلیور . لکن ینه او اثر ؛ ایاصوفیه جامع شریفنك تعریفنده :

« ... داماد ابراهیم پاشا صدارتنده ماهیه‌سی اولمایان جفته منارەلی جامعلرده علی‌السویه ماهیه‌لر یاپیلمق اوزره امر همایون صادر اولوب هرجامعك ماهیه‌سنك مصرفی کندی وقفندن کوریلوب آنجق بو جامع شریفك خرج ماهیه‌سی سلطان سابق‌الذکر احمد خان ثالثك وقفندن ویریله کلمشدر . »

دیبورکه شو افاده‌نك صراحتنه قارشی سلطان احمد جامعنده‌کی ماهیه مصرفلك ، خصوصی اوقافندن ویریلمه‌سی ؛ ابتدا اوراده ماهیه قورولمش اولدیغنه سند اولامیور .

(تاریخ عطا) نك :

« اون برنجی شهریار معالیٔ آثار سلیم خان ثانیٔ دیانت شعار رسم مبروك مذکوره [مولد نبوی رسم قرائتنه] کمالیله رعایتدن باشقه لیلهٔ ولادت باسعادت حضرت نبوی ایله لیالیٔ معراج وبرات واعیادده منار جوامعك قنادیل ایله تزیینی ترتیب وتعیین و سلطان احمد خان اول حضرتلری دخی بو رسم بهیه‌یه بر طاقم علاوات مرعیه و وجیبهٔ رعایت لازمه علاوه وتعیین بیوردقلرندن »

دیه سلطان احمد اولك تنویر منارات خصوصنه بعض علاوه‌سندن بحث ایتمه‌سی ، کذا ینه (حدیقة الجوامع)ك قوجه مصطفی پاشا جامع شریفنك تعریفنده : مشایخ سنبلیه‌دن نجم‌الدین حسن افندینك [وفاتی ١٠١٩]

« مولود شریف کیجه‌لری منارەده قندیل ایقاد ایتمك عادتی اولمغله سلطان احمد خان اول حضرتلری کوروب حظ ایدرك جمله جامعلرده قندیل یاقمق فرمان اولنمشدر »

دیمه‌سی ؛ ماهیه‌نك زمان مشارالیهده احداثنه دائر برظن ویره‌بیلیورسه‌ده تأیید مدعا ایده‌میور ، حتی برینك ویردیکی معلوماتی دیکری جرح ایله‌دیکی جهتله مسئله بوتون بوتون قاریشیور .

چونکه : شیخ حسن افندینك مولد سعادت کیجه‌لرنده قوجه مصطفی پاشا جامع شریفنك منارەسنده قندیل یاقدیردیغنی کورن سلطان احمد اولك بوتون جوامع شریفه منارەلرینك تنویرینی اراده ایتدیکنی حدیقة الجوامع

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

يازاركن تاريخ عطا ؛ بواصولك سليم ثانى طرفندن وضع ايدلمش اولديغنى بيلديرييور . صوكرا ماهيه‌سى اولمايان جفته‌ منارەلى جامعلردە على السويه ماهيه قورولماسنك احمد ثالث دورندە وداماد ابراهيم پاشانك صدارتندە تعميم قيلنديغنى يينە حديقة الجوامع افادە ايدييور. ديمك‌كه اووقتە قدر ماهيه قورولان جوامع وارمش .

خلاصه : اربابى طرفندن حل اولونماسى صنايع بديعهٔ عثمانيه نقطهٔ نظرندن الزم بولونان برمسئلە . [*]

***

حالادە معتاد اولديغى اوزرە ماهيه‌لر ؛ شهر صيامك اون بشنه قدر يازى ، اوندن صوكرا رسم اولمق اوزرە قورولوردى . قدر كيجه‌لرى منارەلرك كلاهندن بدء ايله آشاغيلرە طوغرو قنديللر صارقيديلير وشو طرز تنويرە (منارەلرە قافتان كيديرمك) دەنيليردى . بايرام كيجه‌لرى ايسه ماهيه مقامندە برصيرا قنديل چكيلير وبونورانى خط ايله رمضانك يولجى اولديغنە ايما ايديليردى

يكى چرى آغالرندن برينك سليمانيه منارەلرندە كورديكى طوپ آرابه‌سى رسمنى فرق ايتمەيەرك كاتبنە :

— افندى ! ماهيه‌دە نه يازيلى ؟ ديه صورديغى فقرات منقولەدندر . آغانك باقوب دە حقيقتنى كورەمەديكى اونقوش لطيفه‌يى شاعرلردە خيالى برنظرله مشاهدە ايدرلردى . مثلا ملا كورانى محله‌سندە كائن حكيم باشى عمر افندى مدرسه‌سنك حظيرەسندە مدفون اولان شيخ الاسلام چلبى زادە اسماعيل عاصم افندى ؛ شهزادە جامع شريفنك منارەلرندە آصيلى كورديكى (ذوالفقار) ماهيه‌سنى ممدوحنك قيليجنە بكزەتمش ، تعميك پادشاە وقتە :

آفرين اى روزكارك شهسوار وصفدرى
عرشه آص شيمدنكيرو تيغ زيا پيكرى

ديمه‌سنە وزناً ، قافيةً ومعناً نظيرە اولمق اوزرە صدر زمانە ايچين :

بوشب فرخندەدە ماهيه‌دن شهزادەدە
سير ايدنلر رسم تيغ ذوالفقار حيدرى
ديديلر: محيىٔ دولت، صدر آصف منقبت
ايلدى آويزە چرخه تيغ نصرت پيكرى

بيتلرينى سويلەمشدر .

عبد عاجز دە مهتابلى بركيجه‌دە - كلاهلريله ، قنديللردن نورانى كمرلريله ايكى مولوى درويشى تخيل ايله‌ديكم برجفت منارە آراسندە منظودم اولان (ياحضرت مولانا) ماهيه‌سى طولاييسيله :

صانمايك ماهيه‌دركه ماهه رشك آور اولوب
برتويله قبهٔ كردونى تنوير ايله‌مش
اطلس چرخ برينه خامهٔ زرين ايله
دست قدرت نام مولانايى تحرير ايله‌مش

قطعه‌سنى نظم ايتمشدم .

***

شيخ الاسلام اسبق خيرى بكك اوقاف نظارتندە بولونديغى وجوامع شريفه‌دن بعضلرينك الكتريقله تنوير اولونديغى صيرادە ماهيه‌لرك دە الكتريقله ياپيلماسى هوسنه قالقيشيلمش ، حتى آياصوفيه منارەلرينه ثابت بر (ياممين) لوحه‌سى آصيلمشدى . هركيجه عين كلمه‌يى پارلاق برصورتدە كوسترن بواصول ؛ بزم كبى كهنه پسند اولانلر نظرندە محضا اعتيادو ذوق جهتندن خوش كورونمەدى . چونكه : بوندە او ليلى تنوع وشاعرانه تنور اولماديغى كبى منظرەسندەدە بربانجيلق حس ايديليوردى .

***

ماهيه‌نى ؛ چكيلمه‌يه‌جك درجه‌دە اوزامق وچكيلوب طوبلانه‌جق زمانى كلنكله برابر مصور بديعه‌كار احمد راسم بك افنديك يينە (مناقب اسلام) ندە مندرج (بركيجه) عنوانلى شه اثرندن بحثه تعلق بولونان شو قسملرى نقل ايتمەدن كچەمەيه‌جكم :

« شهرك بولوحهٔ ليله آراسى پرعظمت ، سماسنه طوغرى چيقان بيكلرجه شعاعات متناظرەنك بخش ايتديكى نيرنكٔ شبانه‌دن طولايى مهابت افروز ، منارەلرك بنديان منورلرى آرەسندەكى فواصل برر هيولاى اسمر كبى قائم ، قبه‌لرك رصاص انحنايى عكوس قناديلدن بنك بنك منظور ، وجود معابد بياض باداملرك درجات بعيدەسنه كورە آشكار ومستور ، اشكال مبانى پالكز طاملرينك ارتفاعاتيله موجود . خليج بتون بتون غور فراشنه چكيلمش ، درين برامتداد مظلم ، فقط مختصر برر ساحل نوپيدا ايله محصور . زمين يسارينه حاكم ايكى شاهقهٔ معلومه‌سندن برينه طراز عرش معلا اولان الواح قدسيه‌دن (محمد رسول الله) نسخهٔ ازليه‌سى نازل ، برندە عرق رخسار مختاردن فيض آلمش بركل تابدار نابت .

نه روحانى بركيجه . سمادە طرف طرف نقوش ومصورات پارليور : جسم برشمسيه ، درت كوزلى قديم برجسر هوائى ، بانك توحيد مؤمنين آرەسندە قوتلى قوتلى صعود ايدەرك بيرامن انحاى الوهيته صيغينمش بر (استغفرالله) ، غنجه‌لر آچمش بركاين رحمت ، تا اوزاقلردە ، احتمال كه بلغورلى صيرتلرى اوزرندن طلوع ايتمش برستارهٔ معظم كورينيور »

يوم شك

« مغموم هوادە شعبانك يكرمى طقوزينى ولى ايدن كون يوم شكدركه هلال رمضانك مغموميتى سببيله شعبانك كمال (٣٠) ويا نقصانى (٢٩ اولماسى) محتمل اولمقدن ناشى حقيقت حاله علم وجهل كنديسندە مساوى اولان، يعنى رمضان ويا شعباندن اولديغى بيلنه‌ميوب مشكوك فيه اولان كون ديمكدر . - كتاب الصوم - حاجى ذهنى افندى »

يوم شك بيتنه سيره چيقاركن جانان
صيق بوغاز ايتدى ياصوب شحنهٔ شهر رمضان

بيتنه باقيليرسه او كون استانبولدە بركزيتى وبچاق سيليمى اولمق اوزرە برچاقيتى ياپيليرمش . واقعا اسكى عياشلر بيتندە (ايچى) و (بچاقجى) ديه ايكى تعبير واردركه برنجيسى : ماهيه ايپلرينك كەريلديكى اون بش شعباندە ، ديكرى ايسه حلول رمضاندە - بايرام كونى نه ياشلامق اوزرە - ترك عشرت ايدنلرە وصف اولورمش. رند شاعرلردن برينك :

بن بوكيجه بيتلى‌يم اول خوان وصاله
زاهد بورورو - سن شبهه ايله روزهٔ شك طوت

بيتندە (روزهٔ شك) تعبير ايتديكى (يوم شك اوروجى) نك كراهت و عدم كراهتى حقندە احكام مخصوصه واردر .

***

شعبان كلمه‌سى ؛ اسكيدن عثمانلى ادبياتندە عاشق معناسندە قوللانيليرمش . بوكون متروك اولان بو استعمالى:

ترا افكندە و دلدادە كشتم
سكا بن نورجه‌سى شعبانم اى دوست

و : شعبانم او مهرويه‌كه اسمى رمضاندر
اشك ترم آنكچون اوچ آيلردە رواندر

بيتلرندن اوكرەنيورز .

***

شعبانك ٢٦ سى دە عثمانليلر ايچون تاريخى بر كوندر . چونكه: مشهور (كلخانه خط همايونى) ١٢٥٥ سنه‌سنك عينى آى وعينى كوننده [٣ تشرين ثانى سنه ١٨٣٩] صدر اعظم رشيد پاشا طرفندن كلخانه ميداننده‌كى آرسلانخانه‌نك اوكنده اوقونمش، او كونك ايام رسميه‌دن عديله كيجه‌سندە قنديل ياقيلماسى ودونانما ياپيلماسى حقندە - ٤٨ مهرلى برعرضحال ايله وقوع بولان استدعا اوزەرينه- ارادهٔ سنيه صادر اولمشدى .

طاهر المولوى

***

مستجابى زادە عصمت بك

مابعد :

بوتاريخدن صكره آلتى آى قدر زواللى عصمتك احوالندن خبردار اولەمدم . ٣٣٢ سنه‌سى ، اواسطندە اسپارته استيناف مدعى عموميلكنه مأمور اولديغنى استخبار ايتدم . عصمتك يقيناً بيلديكم اخلاق واحواله نظراً

[*] مجلس معارف اعضاسندن ضياءبك افندى طرفندن يازيلان ومعارف نظارتجه طبعنه همت اولونان (استانبول وبوغاز ايچى) نامنده‌كى مهم اثرك ٤٢٦ نجى صحيفه‌سندەدە ماهيه حقندە شو سطرلر محرردر :

« اسماسلطان ١١٣٨ سنه‌سندە تولد ايتمش ايدى . بايرام كيجه‌لرى منارەلردە قنديل ايقادينك امروعادت ايدلمسى سنهٔ مذكورە وقايعندندر . سلاطين جامعلرى منارەلرينه ماهيه وضعى ايسه ١١٣٤ دە باشلامش ايدى. حتى (تقويم التواريخ)دە بوخصوص حقندە : « وضع ماهيه هادر مجموع جوامع شريف سلاطين بعداز ايقاد منارە وبناء سعد آباد دەنيليور »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تکرار مأموریت حیاتی قبول ایتمسی بیوك بر حادثه ایدی . تحملك فوقنده دوچار اولدیغی ضرورت وسفالت نتیجه‌سنده بوصورتی اختیار ایتدیکی آشکار ایدی . وا اسفا که تأثر وتحیّفدن بشقه الدن برشی کلمزدی . کندیسنه برمکتوب یازمق ، حال وخاطرینی استفسار ایتمك تصورنده ایکن اولجه‌ده قید ایلدیکم وجهله غزته‌لر وقوع ارتحالنی خبر ویردیلر . کمال تأثردن کوکلرجه الم عصبی‌یه کرفتار اولدم . تلافی قبول ایتمین بوضیاعدن ناشی اسلامیت وعثمانیت نامنه آغلادم طوردم . افسوس که آنجق کفدم سویلدم ، کندم دیکله‌دم . حسیاتمه بك آز شریك بوله بیلدم . شوسطرلری یازدیغم شو دقیقه‌لرده عینی حس الیم مائمله متحسسم . مرحومك حال وشانی وفضل وعرفانی پیش تأمله آلیورمده زادهٔ طبعی اولان :

الفتك مادام هجراندر صوکی
آشنالق اولمسه‌یدی کاشکی !

بیتنی فرط اسفله تکرار ایده‌جکم کلیور .

ارتحال حزیننی توریخ ایتمك ایستدم . ایستدیکم کبی دکل حتی ایسته‌مدیکم قدر بیله برشی وجوده کتیره‌مدم ، حدطبیعی‌یی تجاوز ایدن سرور وکدورده انسان حواسندن تجرّد ایدییور ، بناءً علیه اویله زمانلرده الکبلیغ ترجمان حسیات سکوت اولیور .

عصمت بك کبی براستاد بلند ادبه اصلا لائق اولمیان تاریخ آتی‌یی محضا کوستردیکی رقتك خاطری ایچون درج ایدییورم :

برالٓهی ادیب کامل ایدی   واصل اولدی خدایه عصمت بك
اوقو بر فاتحه‌یله تاریخن   رحلت ایتدی بقایه عصمت بك .

۱۳۳۵

سعود المولوی

مابعدی وار

ایکی ضیاع

سعید وامین خاکی بکلر

عثمانلی عالم عرفان وادبی ؛ کچن آی ایچنده ایکی قیمتلی خادمنی غیب ایتدی که بری : کمال پاشا زاده سعید ، دیکری‌ده : دفتر خاقانی کتبه‌سندن وطریقت مولویه منسوبیتندن امین خاکی بکلردر . سعیدبکك ماهیت معرفتی حقنده ایجه یازی یازیلدی . ذاتاً حیاتنده طانینمش واکثریت عندنده قیمتی تقدیر ایدیلمش بر ذات ایدی . رحمةالله علیه . امین خاکی ایسه اخواندن وسبیل الرشادك اسکی نسخه‌لری قارئلرندن باشقه‌لرنجه معروف دکلدی .

او مجموعه‌ده بعض آثار ایله مجماً کوچوك بررساله منظومه نشر ایتمش اولان خاکی ؛ سماوی فطرت وعلوی طبیعت برشاعر ایدی . مداومی بولوندیغی دفترخانه‌ده ، اقتدار تحریرینه رغماً آنجاق ۶۰۰ غروش معاشه تجه بیلمشدی .

همسلرندن یوزبیکلرجه‌سنی خاك شهادته سرن حرب عمومی ؛ اساساً بیمار ضرورت بولونان بو نحیف وحساس کنجی ، رنجلرندن یاوالامش ، متارکه ایامنده‌کی غلانك دهشتیله‌شدتنی آرتیران ورمده فراش بیتانی‌یه دوشورمشدی .

زاواللی چوجوق ؛ وفاتنه بر ایکی کون قاله اکمك پاره‌سی یاپمق ایچین بوتینلرینی صاتمایه مجبور اولدی . نهایت بار حیاتی اولومك ، بیکس جنازه‌سنی‌ده اخوان ویارانك اعانه‌سی قالدیردی .

داها زیاده یازامایه‌جغم . مرحومدن وآثارندن باشقه وقتده بحث ایده‌رم .

جناب حق ؛ الطاف الٓهیه‌سیله مکافات معنویه‌سنی احسان بویورسون .

شو پریشان سوزلر ؛ تاریخ ارتحالیدر :

جهان فانی ، اولوم امر مقرر   بو ، حقك حکمی الله اکبر
عدمدر مبدأ وانجام هستی   شووارلق اورته‌برده‌صانکه معبر
ذوی‌الارواح ایچین بردر باقیلسه   دهان قبر ایله آغوش مادر
مزاره‌طوغرو خطوه هرتنفس   تنفس ایله‌یز مجبور ومضطر

اولومدر غایه‌سی کونك ، بوشکله   ترابه منقلب هرجسم خاکی
امینك روحی‌ده آچدی نهایت   ده بو عالم شکدر روح الامینه
اوت ، صیقمش ایدی روح الامینی   صفای وقتی هرکون ایدردی
ضرورتله ، آلله ایندیریردی   الٓهی آخرنده باری اولسون
عمود صبح صادقدن کوروسون   اوسنکك اوستنه یرسین شوینی
زمینه جسم پاك خاکی دوشدی   بشر خلقنده اولشدر مبشر
فقط باقی قالیر روح منور   فضای قرب ربانی‌یه شهپر
دیمش اولجه روحی سخنور   بوشکانك اولان بنیاد شن‌در
بیابانی درد ومحنتله مکدر   او حسلی قلبنه هردمده خنجر
بو انعام وجودکده شناور   او خاکینك باشنده سنك مقبر
یدقدرت الله کملك مجوهر   سماده‌روحی‌ویردی عرشه زیور

۱۳۳۹   طاهر المولوی

محفل ادبی :

الٓهی

اولدی منهاج هدی راهم بنم ،
نوردندر قلب آکاهم بنم ،
عشقمك برهانیدر آهم بنم ،
یوق خدادن باشقه دلخواهم بنم ،
وجه باقیدر نظرکاهم بنم ،
دائما قلبمده اللهم بنم .

ذره‌لر اولمش بر مرآت حق ،
آی ، کونش ، انجم بوتون آیات حق ،
نجه یوقدر حاجت اثبات حق ،
هرجهتدن رونمادر ذات حق ؛
وجه باقیدر نظرکاهم بنم ،
دائما قلبمده اللهم بنم .

هو دییوب ایتدم رحیق عشقی نوش ،
شوقدن اولدم سراپا شعله پوش ،
حقپرستم ، حق دیرم اولمم خموش ،
شیمدی یوق قارشیمده بی معنی نقوش ؛
وجه باقیدر نظرکاهم بنم ،
دائما قلبمده اللهم بنم .

شوق رؤیتدن کوکل پرنور ونار ،
باشقه برحالتله روحم بیقرار ،
عاشقم دستمده یوقدر اختیار ،
اولمامق ممکنمی بیلمم جذبه‌دار ؛
وجه باقیدر نظرکاهم بنم ،
دائما قلبمده اللهم بنم .

ازمیرلی توقادی زاده
شکیب

(اولدکدن صوکره)

کلدم حضور عدلکه ، ناچیز وناتوان ؛
یاربی ! بن قولك ، بو بلا دیده مسلمان .
بن .. پاسبان ذی شرف بیت اعظمك ؛
فرّاش بارکاه حبیب معظمك ؛
دربان مهربان مقامات چاریار ؛
بوّاب خوابکاه اعاظم‌که بی‌شمار ؛
مفتاحدار مرقدی یوزلرجه مرسلك ؛
صاحب قران ضابطی بیك بر منبر ایلك ؛
شرع مبینکك اولو وجدانلی حارسی ؛
تاج خلافتك ازلی حقلی وارثی ؛
الك قدرت اهلی صادق اُرك ، الك مجاهدك ؛
صوك قلعه‌دار دینك اولان شانلی ملتك
کم فرد بی‌.امی .. اوت بن ، بو چاکرك ؛
کلدم حضوره ، ایشته ؛ او سوق ایتدیکك یرك
سیّاح پر ندامتی ؛ آلودهٔ غبار ،
قیمت جدا ، فلکزده ، رنجیده ، خاکسار ؛
صیرتمده باغری قانلی جنازم .. جماعتم :
کندم .. اوکمده بوکسك امامم : قناعتم .
کلدم سکون قلب ایله نزد بلندیکه ؛
کوردك یا ایشته حالمی .:. باقدك یا عبدیکه ..

۱۳ مایس ۱۹۲۰ شرائط صلحیه‌نك تاریخ تبلیغی
نابدید

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

غنیٔ کشمیری و بعض ابیاتی

– مابعد –

شکست ازهردر ودیوار می ریزد مکرکر دوْن
زرنك چهرهٔ ماریخت رنك خانهٔ مارا

[ضرورت وخرابی؛ مسکنمزك قاپیسندن ودیوارلرندن دوکولویور. عجبا فلك؛ أو بزی چهره مزك رنك شکستهٔ سقالندنمی تأسیس ایتدی ؟]

شاعر؛ بیت خرابنك رنك اضطرابندنمی بنا ایدیلمش ودرو دیوارینك اوجوب کوچه سی؛ یوزینك اوچوقلغندنمی ایلری کلمش اولدیغنی صوراجق قدر مؤثر بر تجاهل عارفانه ده بولونویور، نه حزین بیت دکلمی ؟ خصوصیله یانغین وسائره طولاییسیله بیوت ومساکنك فوق العاده ندرت وقیمت پیدا ایتدیکی بویله برزمانده...

سراج اللغات (رنك ریختن) مصدر مرکبی (طرح عمارت افکندن) یعنی (بر بنانك تملنی آتمق، طرح وتأسیس ایلهمك) دییه ایضاح ایدییور و (سلیم) نامندهکی شاعرك « جورجوب مقولهسی شیلرك احتراقیله تم یانیشم قابل قیاسیدرکه آتشپرستلرك معبدینی محترق جسمك کولندن تأسیس ایلهمشلردر » مألنده اولان .

کی بود در سوختن نسبت بمن خاشاك را
رنك آتشخانه از خاکسترمن ریختند

بیتیله استشهاد ایدییور .

رنك ریختن : یوزك رنکی اوچمق، بشرهٔ وجهده تلون حصوله کلمك مألنیده افاده ایلرمش. صائب تبریزی:

می، جان دشمن شومست که کرسایهٔ تاك
بر سر حسن فتد رنك حنامی ریزد

دییورمکه « اوزوم آصماسی ؛ بر کوزهله سایه انداز اولسه وجهنه قینا رنکی ویریر، یعنی یوزینی قیزارتیر. شراب ؛ اویله اوغورسز بر دشمندر » معناسنهدر .

⁂

(ندارد ره بکر دون روح تاباشد نفس درتن)
(رسانی نیست در پرواز مرغ رشته بر پارا)

[بدنده نفس بولوندقجه روحك اعلای علیینه رهیاب اولابیلمهسی قابل دکلدر. نیتهکیم آیاغی باغلی اولان بر قوشك پروازینه امکان یوقدر]

ارباب حقیقت ؛ جسمك روح ایچین دار برقفس، یاخودمقسی برمحبس اولدیغی سویلرلر وانفاس معدودهنك ختام بولماسی؛ اوقفس، یاخود اومحبسك فتح بابیدر دیرلر.

نیتهکیم امام غزالی ؛ برقصیدهسنده :

انا عصفور وهذا قفصی * طرت منه وبقی مرتهنا

بویوررکه « بن، بر سرچه قوشی ایدم. بدن بکا قفس اولمشدی. روحم قفسدن اوچدی، بدنم طوپراقده رهینه قالدی » دیمکدر.

شاعرده بونکتهیه ایماءً برانسان؛ یاحلول اجلیله، یاخود – نفسدهکی قاتك سکونیله قرائنی تقدیرنده – هوا وهوسی کسر ایدهرك موت اختیاری ایله أولهدکجه روحك آزاده قالارق عالم ارواحه یوکسهلهمهیهجکنی بیلدیرییور، آیاغی باغلی قوشك اوچامایهجغنی سویلهمکله بزده ارسال مثل یاپیور.

– مابعدی وار –	طاهر المولوی

بر رجا :

فارسیدن ترجمه وعلاوه شکلنده محفل قارئلرینه تقدیم ایلهدیکمز (هندماصاللری)ندن برقسمنك – ابتدای عنوانه بر (کوچوك) کلمهسی ضمیله – ازمیرده منتشر (مدنیت) غزتهسنه آلیندیغنی وارد اولان ٤٣١ نومرولو نسخهسنده کوردك. غزتهلرك بربرندن اقتباساتده بولونماسی مطبوعات عالمنجه معتاد اولمقله برابر مقتبسات ایچین مأخذ کوسترلمهسیده مرعی اولدیغی جهتله رفیقمزك بو اصوله اتباعنی کندیسندن رجا ایدهرز .

اوقاف اسلامیه مطبعهسی | مدیر مسئولی : طاهر المولوی

اداره خانهسی :
شهزاده باشنده (تعالیٔ اسلام)
جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب عالی جادهسنده (اتحاد تجارت) کتبخانهسی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازیلر اعاده مخصوص دکل، یازیلره اهمیت نظر دقته آلینیر .

محفل
١٣٣٨

صاحبی، مدیری، محرری :

آبونه بدلی :
سنهلکی ١٠٠ غروش
آلتی آیلغی ٥٠ «
اوچ آیلغی ٢٥ «

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر؛ تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

دینی، علمی، ادبی، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعهٔ اسلامیهدر

عدد : ١١ | ١٣٣٩ رمضاننه مخصوص نسخه | فی ١٠ غروشدر

مندرجات :

رمضان المبارك، اوروج، ثبوت رمضان، تنویر مساجد، تراویح، تراویحه کیدیش، ماهیه تماشاسی، قندیل اوچورماسی، رمضان داوولجیلری، سحور وامساك، تریاکیلك، تمجید، رمضان کوندوزلری، سرکیلر وجامع دونوشلری، افطار، حضور همایون درسلری، خرقهٔ سعادت زیارتی، عسکره بقلوا توزیعی، ١٧ رمضان، اعتکاف، لیلهٔ قدر، قدر آلایی فطره وترفیه فقرا عرفه کونی، عرفه معایدهسی – طاهر المولوی. برقاچ رباعی – توقادیزاده شکیب. برقطعه – محیی الدین رائف. امین خاکی – صالح صائم. صوك نیاز – امین خاکی محمود بك وشیخ رضا افندی مرحوملر. غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی – طاهر المولوی. قارئلرمزدن تمنی.

هند ماصاللری : کلهجك نسخهیه قونولاجقدر .

دوقتور وصاف بك

بایزید جوارنده حسن پاشا قارهقولی ایلریسنده کائن بحری طاهر اجزاخانهسنده مراجعت ایلهین خستکانی کمال دقت وحذاقتله تداوی ایتمکدهدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

رمضان المبارك

صد شکر کلن ماه شریف رمضاندر
حقك ام رحمی مبذول جهاندر
آچیلدی ینه مصرع دروازهٔ غفران
حقدن طلب مغفرته وقت وزماندر
برنعمت حقدرکه ورود ایلدی روزه
تحتنده هزاران کرم ولطف ، نهاندر
باران سرشك ایله دوکولسه توله عصیان
برك کنه معصیته وقت خزاندر

واصف اندرونی

جناب حق ؛ حسن امتثالنك ادرا کیله امت محمدی مشرف ایتسین . (اون بر آیك بر سلطانی) دەنیلن رمضان شریف کلدی . بو شهر مبارکك نام قدیمی (ناتق) اولدیغی قاموس ترجمه‌سنده مذکور بولوندیغی کبی اسم حاضری ایچین‌ده شو معلومات محرردر :

« شهر رمضان : مؤمنلرك معلومیدرکه ماه روزه‌در . . . ورمضان تسمیه‌سنك وجهی بودرکه وقتاکه عربلر شهوری اسماء قدیمه‌سندن تحویل ایلدکلرنده اول سنه هرآی نه‌موسمده واقع اولدیسه آنکله تسمیه ایلدیلر . ماه مزبورك لغت قدیمه‌ده اسمی (ناتق) اولوب اول سنه موسم شدت حره تصادف ایلکله رمضان ایله تسمیه ایلدیلر عندالبعض رمض الصائم اذا اشتد حرجوفه ماده‌سندن ، یاخود حرق معناسنه اولان رمضدن [*] مأخوذدر . صائمك کناهلرینی یاقوب محوایلدیکیچون اطلاق اولندی . ورمضان لفظی بعضلر عندنده اسماء حسنادن اولمله بو قول اکر صحیح ایسه مشتق دکلدر ، یاخود غافر معناسنه راجعدرکه ذنوبی محو وازاله ایدیجی دیمك اولور . . . بعض علماء یالکزجه جاء رمضان دیمکی منع ایلدیلر ، بلکه جاء شهر رمضان دیمك لازمدر . زیرا (لاتقولوا رمضان فان رمضان اسم من اسماء الله تعالی ولکن قولوا شهر رمضان) عنواننده حدیث وارد اولمشدر [١] لکن (بیهق) بو حدیثی تضعیف ایلدی وحتی احادیث صحیحه‌ده ثابتدرکه (اذاجاء رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت ابواب النار وصفدت الشیاطین) عنوانیله حدیث شریف وارد اولمشدر . پس مجرداً ایرادی جائزدر »

اسامیٔ شهوردن یالکز (رمضان) لفظی قرآن کریمده ورداخلنده قرآن انزال ایدیلن شهر رمضان مآلنده‌کی (شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن ... سورة البقرة) نظم جلیلنده واقع اولمشدر .

اوت ، قرآن کریمك مبدأ نزولی ؛ رمضان شریفدر . آیات قرآنیه ؛ رمضانك اون یدیسنده نزوله باشلامش ومنجماً ، یعنی لزوم کوروله‌جکه کوندریلك اوزره یکرمی اوچ سنه ظرفنده ختام بولمشدر .

(انا انزلناه فی لیلة القدر) آیت کریمه‌سنده‌کی انزال الهیه قرآن حکیمك ذات اقدس رسالته تبلیغ اولونمادن اوّل اوکیجه مجموعاً سماء دنیایه کوندریلدیکنه اشارتدر .

مفسرلردن بعضیلری (شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن)ی «اوروجك فرضیتی حقنده حکم نازل اولان رمضان» دییه تفسیر ایتمشلردر .

اوروج

آمده شهر صیام سنجق سلطان رسید
دست بدار ازطعام مائدهٔ جان رسید

حضرت مولانا

[شهر صیام کلدی ، اونك کلمه‌سیله سلطانك سانجاغی ده ورود ایتدی . آرتیق یمکدن ال چك . زیرا جان سفره‌سی کلدی !]

مکلف بولونان هر مسلمانه رمضانده اوروج طوتمق فرضدر . اوروجك عربیسی اولان (صوم) و (صیام) امساك معناسنه‌در . اصطلاحده :

[*] الرمض : فتحتیله کونشك اسیسی قومه وطاشه بغایت تأثیر ایلمك ... وکون زیاده‌سیله اسی اولمق .. وقیزغین یرده یالین یوریمکله آیاق یانمق معناسنه‌در . قاموس ترجمه‌سی

[١] رمضانك اسماء الٰهیه‌دن اولدیغی‌ده سویلنمشدر . بو تقدیرده شهر رمضان (شهرالله) دیمك اولور . فقط اك طوغروسی : رجب وشعبان لفظلرینك ؛ رمضاندن اولکی ایکی آیك اسمی اولدقلری کبی رمضان کلمه‌سی‌ده شهر صیامك آدیدر . تفسیر خازن .

« زمان مخصوصده وجه مخصوص اوزره اشیاء مخصوصه‌دن امساکدر . زمان مخصوص : نهار شرعیدن عبارتدرکه طلوع فجردن غروب شمسه قدر اولان مدتدر . وجه مخصوص : نیتدر ، یعنی قصد طاعت ایتمکدن عبارتدر . اشیاء مخصوصه : اکل وشرب ووقاع کبی شیلردر ـ کتاب الصوم)

(کما کتب علی الذین من قبلکم) اخبار قرآنیسی وجهله امم سالفه‌نك هپسی‌ده اوروج طوتمقله مکلف ایدی [*] اصحاب شرایع شویله طورسون ، اقوام جاهله‌نك بیله اوروج طوتدقلرینی تاریخ بیلدیریور . مثلا (مضر) قبیله‌سی ، رجب آینه فوق العاده تعظیم ایدر واو آی ظرفنده صائم اولوردی . کذا قریشلر ؛ محرمك اونجی کونی اوروج طوتارلردی . احتمال که بوعادت ؛ کندیلرینه اسماعیل علیه السلامدن قالمش ، یاخود اوکون صائم اولان یهودیلردن انتقال ایله‌مشدی . برکناه ارتکاب ایتمه‌لرینك کفارتی ، یاخود برقیطلقدن قورتولملرینك شکرانه‌سی اولمق اوزره صوم عاشورایه باشلادقلری‌ده مرویدر .

حضرت عایشه رضی الله عنها وعن ابویهانك « کان عاشوراء یوما اصومه قریش فی الجاهلیة وکان رسول الله صلی الله علیه وسلم یصومه موافقة لهم ـ بخاری ومسلم » یعنی « محرمك اونی ؛ زمان جاهلیتده قریشك اوروج طوتدیغی برکون ایدی . رسول الله صلی الله علیه وسلم‌ده اونلره موافقةً اوکون صائم اولوردی » دیمه‌سندن آکلاشیلدیغی اوزره علیه الصلوة والسلام افندمز ده صیام عاشورایه مداوم بولونوردی . حتی بعدالهجره ایلك محرم آینك اونجی کونی اصحاب کرامك اوروج طوتماسنی امر ایتمش « صوموا یوم عاشوراء یوم کانت الانبیاء تصومه ـ جامع الصغیر » یعنی « محرمك اوننده اوروج طوتك . او ، پیغمبرلرك صائم بولندیغی برکوندر » دیمش ، لکن موخراً « صوموا یوم عاشوراء وخالفوا فیه الیهود . صوموا قبله یوماً وبعده یوماً ـ جامع الصغیر » یعنی « عاشوراء کونی اوروج طوتك ، یهودیلره بکزه‌مه‌مك ایچین عاشورادن برکون اول وبرکون صوکراده صائم اولك » بویورمشدی . صیام رمضانك فرضیتی اوزه‌رینه صوم عاشوراء ؛ مسنون اوله‌رق قالدی وطرف پیغمبریدن ایسته‌ین طوتسون ، ایسته‌مه‌ین طوتماسین دییه رخصت ویریلدی .

حاجی ذهنی افندی مرحوم (کتاب الصوم) نده دیورکه :

« صوم ، اعمال سائره کبی ظاهر دکل ، برسر باطندر . آنلك ایچون اعمال سائرهٔ اسلامیه‌دن جناب حقه نسبت خاصیتیله متمیزدرکه احادیث الٰهیه‌ده (کل عمل ابن آدم له الا الصیام فهولی وانا أجزی به) وارد اولمشدر »

حضرت مولانا قدس سره‌ده برغزل عالیسنده :

شیطان همه تدبیرش باحیله وتزویرش
بشکست همه تیرش پیش سپر روزه

بویوروركه « شیطانك بونجه تدبیری ، بوقدر حیله‌سی وتزویری وارکن اوروج قالقاننه قارشی افساداوقلرینك هپسی‌ده قیریلیر » مآلنده‌در .

صوم رمضان ؛ ایکنجی سنهٔ هجریه ایچنده فرض اولمشدی . فرضیتی حقنده‌کی حکم الٰهی ایچین (تفسیر خازن)ده غزوهٔ بدردن برآی وبرقاچ کون مقدم نزول ایتدی دەنیلمه‌سنه ، بدر غزاسی ایسه ١٧ رمضان سنه ٢ ده وقوعه کلمه‌سنه کوره رمضان اوروجی ؛ سنهٔ ثانیهٔ هجریه شعبانك ابتدالرنده فرض اولمش دیمکدر .

فقط بدایةً مسلمانلرك صومه آلیشالری ایچین کندیلری ؛ اوروج طوتمق ، یاخود طوتولمایان کونلر ایچین فدیه ویرمکده مختار براقیلدی . برده خسته‌لرله یولجیلرك افطار ایده‌رك بعدالعافیه وبعدالاقامه کونه کون طوتمالری خصوصنه مساعده اولوندی . لکن صوکرا ارباب طاقت واقامتك فدیه ویرمه‌سی نسخ ایدیله‌رك مطلق اوروج طوتمالری فرض قیلندی .

ابن عباس رضی الله عنهما « هجرتدن صوکرا ایلك

[*] حتی یهودیلر بیننده (صوم صمت) ده واردی‌که صیام کلام دیمکدی . شو حال « مسلمانلرده نهی اولوندی . ذهنی افندی دیورکه : خیر وحاجت اولان سوزی سویله‌مك لازمدر . من صمت نجا لکن نه یرجیا .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

نسخ ایدیلن حکم ؛ نمازده بیت المقدسه توجه ایدیلمسی، ایکنجیسی‌ده خسته و یولجی اولمایانلرك اوروج طوتمایوب فدیه ویرمه‌سیدر » دییور .

ثبوت رمضان

معلومدرکه : شهور قمریه (مواقیت للناس) اولان اهله، یعنی هلاللریله تعیین و توقیت ایدیلیر . شاعرك:

بی‌بدل برحسنه مالکسك‌که ای قاشی هلال
بربرینه کوستریر چون ماه‌نو عالم سنی

دیدیکی کبی خلقك ، خصوصیله سکنهٔ شرقك نظر اشتیاقی ،بونیر الٰهی‌شعاعی هر آی‌باشی کورمه‌یه و کوسترمه‌یه چالیشیر . هله رمضان وشوال هلاللری ؛ داها براهتمام ایله ترصد ایدیلیر . چونکه «رؤیتیله اوروج طوتکز ورؤیتیله بایرام ایدیکز . شاید بولوطلو هوایه تصادف ایلرسه‌کز شعبانی اوتوزه تماملایکز » دیمك اولمق‌اوزره « صوموا لرؤیته وأفطروا لرؤیته فان غم علیکم فاکملوا شعبان ثلاثین » حدیث شریفی وارد اولمشدر [۱]

بونك ایچین شعبان ورمضان آیلرینك ۲۹ نجی کونلری وقت غروبده افق غربی ترصد ایدیلیر ورؤیت هلال ممکن اولدیغی تقدیرده حضور قاضیده شهادت ایدیله‌رك حکم واقع اوزه‌رینه رمضان وبایرام؛ داووللرله اهالی‌یه اعلان اولونور .

محله بکجیلری داوول چاله‌رق رمضان وبایرامی اعلان ایدرکن چوجوقلرك شوق وشطارتله اونی تعقیب ایله‌مه‌لری؛ تماشاسنه‌طویولمایه‌جق الواح معصومانه‌دندر [۲]

[۱] نبی اکرم (صلعم) افندیمزك صائم اولدقلری ۹ رمضاندن آنجاق بری ، یاخود ایکیسی ویاخود دردی ۳۰ ، متباقیسی ۲۹ تصادف ایتمشدر .

[۲] مدینهٔ طاهره چوجقلری اوائلده هرسنه شعبان شریفك ۲۹ نجی کونی ملاعبات طفلانه‌دن اولمق اوزره بر میدانده اجتماع وایچلرندن قوهٔ ناطقه‌یه مالك اوچ کیشی انتخاب ایله بونلرك برینی شیخ‌الحرم ، برینی قاضی ، دیکرینی امیرالحج نصب وتعیین ایتدکدن صکره علی‌العموم خارج سوره عزیمت وآقشام اوستی رمضان شریفی آلوب عودت ایلر وبو اویونه متوطنان دارالسکینه بیننده « چوجقلرك‌رمضانی استقبال آلایی » اطلاق ایدرلردی . (شعبنه) دیدکلری بو اویونك اجراسی ایسه زمانمزده متروکدر . مرآت‌مدینه ـ ایوب‌صبری‌پاشا

احمدراسم بك (مناقب‌اسلام) نده یازییورکه :

« وقتیله (جراح‌پاشا) جامع شریفنك برامامی وارایمش‌که بوذات، هلالك زمان وطرف طلوعنی پك کوزل حساب وتخمین ایدر اولدیغی جهتله [۱] علی‌الاکثر اثبات هلاله موفق اولور ویوم شك آقشامنده رؤیت ایتدیکی قوندره‌لرینی قویننه قویوب قوشه قوشه باب‌مشیخته کیدر ایمش. حتی اوزمانلر جراح‌پاشاء سینکلی بقال ، آقسرای اهالیسی مرحومی کوزتلرلر وبونك کمال استعجال ایله کلدیکنی کوردکلرنده رمضان اولدیغنده شبهه ایتمزلر ایمش » [۲]

ینه بویله هلالی کوروب‌ده اثبات ایچین باب فتوایه قوشان بری ؛ ایلك کلن شاهده ویریلن عطیه‌یی آلمق حرصیله استانبول قاضیسنك اوطه‌سنه آتیلمش و ـ آنی کوردم! نعره‌سیله ایلرلرکن تلاشندن اورتاده‌کی شمعدان تبسینی کورمه‌یه‌رك دەویرمش وطبیعی شهادتی قبول ایدیلمه‌یه‌رك دیشاری‌یه چیقاریلمش .

حاجی ذهنی افندی مرحومك (الحقـائق) نده وحضرت (انس‌بن مالك)ك ترجمهٔ حالنده مسطوردرکه:

« بصره‌ده برجماعت هلال‌رمضانی رؤیت ایچون‌باقیشیرلرکن حضرت انس‌دخی یوزیاشنه قریب اولدیغی حالده آنلرك‌ایچلرنده بولنوب «بن هلالی کوردم، ایشته» دیو اشارت ایتمش. کورن اولمانجه (قاضی أیاس) حضرت انسك یوزینه دقت ایدوب باقمش‌که آغارمش اولان قاشلرندن بر قیل قوسلنوب کوزینك اوزرینه کلمش . أیاس ، آنی الیله مسح ایدوب دوزلتدکدن صکره « یاابا حمزه هلالك یرینی بزه ارائه ایت » دیمش آندن صکره حضرت انس باقمش « کوره‌بیورم » دیمش .»

[۱] فقهای اسلام ؛ ظاهر حدیثه تمسك ایله اهل توقیتك قولنه اعتبار ایتمه‌مشلردر . علمای شافعیه‌دن (امام سبکی) بر اثرنده ارباب هیئتك حسابی‌قطعی اولاجغندن قبولنه میل کوسترمش ایسه‌ده مطالعه‌سی مقبول اولامامشدر .

[۲] صوم رمضان امردینی اولدیغندن هوا مغیوم اولدیغنه کوره آنك هلالی رؤیتده عاقل وبالغ بر عادلك وقول صحیح اوزره برمستورك خبری مقبول اولور . فاسقك خبری اتفاقاً مقبول اولماز ـ کتاب‌الصوم .

رؤیت هلال ایچین طوپلانان برجماعتك سبب اجتماعی آکلایان برصافدلك‌ده :

ــ نه تحف مملکت ، طیرناق پارچه‌سی قدر برآی ایچین باقنوب طورویورلر. بزم طرفلرده آرابه تکرلکی قدر اولورده کیمسه باشنی قالدیروب باقماز ! دیدیکی مشهوردر .

***

واصف اندرونی بررمضانیه‌سنده هلال شهر صیامی شویله تصویر ایدییور :

ساغرمه نو طوغدی بل نوردر ، آندن
جند شه غفران الٰهی کذراندر
مفتاح در کنز عطاسیدر الٰهك
طن ایتمه هلال مەروزه لمعاندر
فوقنده نجوم فلك آویخته قندیل
کویاکه هلالی دوکولن آب رواندر

تنویر مساجد

رمضان مبارکك ورودی؛جوامع شریفه‌نك کوندوزلری روحانیتنی ، کیجه‌لری‌ده نورانیتنی آرتیریر. فضای معابد؛ اجتماع صائمین ایله نهاراً مجمع ملائکه، اشتعال قنادیل ایله لیلاً سمای منوره حالنی آلیر . قبه‌لرده زمینه طوغرو برالتماع مهتز ایله پارلایان اونجوم زاهره‌ده اللهك مغفرت باهره‌سی تجلی ایدر [*] شووجدا تفروز لمعانك قارشیسنده مفکره ؛ اولمعانك مطلع فیوضاتی دوشونور ، خاطره ایسه محفوظات محترمه‌سی آراسنده شونی بولورکه :

۱۳۳۸ سنه مقدم مدینهٔ منوره‌ده بنا ایدیلمش اولان مسجد نبوینك دوشه‌مه‌سی طوپراق، سقفی خرما داللری اوستنه آتیلمش یاپراق اولدیغی کبی کیجه‌لری ینه قورو خرما داللرینك چیرا کبی یاقیلماسیله آیدینلانیردی. ایلك دفعه مسجد پیغمبری‌یی قندیل ایله تنویر ایله‌ین (تمیم‌داری) حضرتلریدر [۱]

(سیرةالحلبیة) صاحبی یازییورکه :

« یاتسی وقتی‌اولونجه مسجد رسول‌الهده قورو خرما داللری یاقیله‌رق آیدینلق حصوله کتیریلیردی . تمیم‌داری؛ مدینه‌یه کلنجه کتیرمش اولدیغی قندیللری ، مسجدك دیره‌کلرینه آصدی وایچلرینه زیتون یاغی قویوب یاقدی. بونك اوزه‌رینه طرف رسالتدن « نورت مسجدنا نورالله علیك أماوالله‌لوکان‌لی‌ابنة‌لا نکحتکها » یعنی «مسجدیمزی آیدینلاتدك ، الله‌ده سنی منور قیلسین . اکر برقیزم اولسه‌یدی مکافاةً سکا نکاح ایده‌ردم » التفاتنه نائل اولدی .

بعضیلری‌ده « ایلك دفعه مسجد نبی‌یه قندیل‌یاقدیران حضرت عمردر ، (أُبَیّ بن کعب)ك امامتیله خلقك تراویح نمازی قیلماسنه امر ویردیکی صیراده قندیللری‌ده ایقاد ایتدیرمش ، حتی اونلری کورن حضرت علی « نوّرت مسجدنا نوّرالله قبرك‌یاابن‌الخطاب، یعنی «ای ابن‌خطاب!

[۱] ابورقیه تمیم بن‌أوس حضرتلریدرکه اجدادندن (الدار بن هانی) « نسبتله (تمیم‌الداری) دیو معروفدر . مضاف اولدقلری (رقیه) کندی کریمه‌لریدرکه آندن باشقه اولادی اولمامشدر. ذاتاً نصرانی اولدیغندن (تمیم دیری) دخی دینورکه (دیر) مناستر دیمك اولمغله بو تعبیر کندیلرینك وقتیله زهد نصاری اوزره ملازم دیر اولدقلرینی مشعردر .

یمن اهلندن اولوب هجرت سنیه‌نك ۹ نجی سالنده مسلم اولمش ومدینهٔ منوره‌ده آرام ایلمشدر . کثیرالعباده اولوب استعیذ بالله (ام‌حسب‌الذین اجترحوا السیئات ان یسبقونا)الخ آیتیله برکیجه صباحه قدر نمازلر قیلمش وآغلامشدر. حضرت عثمان وقعه‌سنه قدر مدینهٔ منوره‌ده قالوب بعده ارض فلسطینه کچمشدر .

(موطأ) دن آکلاشلدیغنه کوره حضرت عمر بو ذاتی دخی (ابی بن کعب) رضی‌الله عنه حضرتلری کبی تراویح قیلدیرمغه مأمور ایتمشلردر .

مسجده وعظ ایتمك الك اول بو ذاتده واقع اولمشدرکه آنی حضرت عمردن اذن آله‌رق یاپمشدر . اون سکز حدیث شریف روایتی واردر . الحقائق ـ حاجی ذهنی افندی

[*] جامعده دکل شعله لعلین قنادیل
داغ دل وخون کریهٔ مستان زماندر

واصف اندرونی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مسجدمزی تنویر ایتدك ، الله ده سنك قبریکی منور قیلسین» دیه تشکرودعا ایلمشدر » دیمشلردر. احتمالکه حضرت عمر؛ دور سعادتده آصیلان قندیللرك عددینی آرتیرمشدر .

(اسدالغابه) نام اثردهده شوکا تصادف ایتدم : تمیم داری نك کوله‌سی اولان (سراج) دیمشدرکه : رسول الله صلی الله علیه وسلمی زیارت قصدیله افندم، بن ودیکر دورت کوله اولمق اوزره آلتی کیشی مدینه‌یه کلدك. سیدم؛ ایچینده زیتون یاغی بولونان برقاچ قندیلی مسجد نبوی‌یه کوتوروب یاقمامی امر ایتدی . بنده یاقدم . بعده علیه الصلوة والسلام حضرتلری ؛ بوقندیللری یاقان کیمدر ؟ دیه صوردی . تمیم ؛ شو بنم کوله . دیدی . رسول الله حضرتلری ؛ اسمی نه‌در ؟ سؤالنده بولوندی . افندم ؛ (فتح)در. دینجه صلی الله علیه وسلم حضرتلری؛ فتح دکل ، بلکه سراجدر بویوردی » .

سلطان عبدالحمید خان ثانی مرحوم ؛ مسجدسعادتك الکتریقله تنویرینه موفق اولمشدی. نورالله قبره .

تراویح

مسنون اولان تراویح نمازی ؛ رمضانك ایلك کیجه‌سندن اعتباراً قیلنمایه باشلار .

« تراویح ؛ ترویحه‌نك جمعیدر. ترویح : نفسی راحتلندیرمکدر. آنك بناء مره‌سی اولان (ترویحه) لیالی رمضانه مخصوص اولان نمازك هر دورت رکعتنه اطلاق اولنمشدرکه آنی بر ترویح تعقیب ایتمکده، یعنی هر دورت رکعتده براوطورولوب استراحت اولنمقده‌در . کتاب الصلاة — حاجی ذهنی افندی . »

صلی الله علیه وسلم افندیمزك تراویح نمازینی علی الاکثر ٨ یاخود ١٢ ، وایکی دفعه ٢٠ رکعت اوله‌رق قیلدقلری، ابتدا جماعتله، صوکرا منفرداً ادا بویوردقلری مرویدر.[*]

[*] بوکا کوره تراویحك سکز رکعتی سنت واون ایکی رکعتی (عمر)ده مذکور اولدیغی اوزره مستحب اولوب مجموعنك سنتیق (علیکم سنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی) حدیثیله ثابت اولمشدر دیمکدر. تراویح، اجماع اصحاب ایله یکرمی رکعتدر— کتاب الصلاة»

دور فاروقی‌یه قدر اصحاب کرام حضراتیده علی الانفراد قیلارلردی .

« حضرت عمر ، شهر رمضانده ایکی امام نصب ایدوب ابی بن کعب رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی ارککلره وابن ابی حیثمه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی قادینلره تراویح قیلدیرمق ایچون تعیین ایتدیلر . صکره جماعت نسایی قالدیردیلر . کتاب الصلاة — حاجی ذهنی افندی »

استانبولده جوامع کبیره‌دن ماعدا محله‌مسجدلرنده‌ده تراویح ادا اولونور وهر دورت رکعت آراسنده یا اخلاص شریف ، یاخود صلوات شریفه ، یاخود التهیات اوقونور. اون ایکیدن اون آلتی‌یه واون آلتیدن یکرمی‌یه قدر اولان رکعتلرده امام ومؤذنلرك اوچ ومجم مقاملرندن اوقویوب تکبیر آلملری عادت حکمنه کچمشدر . اعلان مشروطیته قدر رجال دولت واغنیای ملتك قوناقلرنده رمضان امامی بولونماسی ونمازك جماعتله ادا اولونماسی معتاد ایدی . بعض جوامعده (ختم) ایله نماز قیلدیران، یعنی هر رکعتده برصحیفه قرآن کریم اوقویان اماملر بولونور. بعضیلرندهده (کوتوری یاپی یاپار) کبی کمال سرعتله قیلدیرانلره تصادف اولونور .

کچه‌جی زاده عزت ملایه اسناد ایدیلن بر فقره واردر :

مرحوم ؛ بویله سرعتله نماز قیلدیران بر امامه اقتدا ایتمش، ملحم وجودیله علی العجله یاتوب‌قالقمقدن صولوغی کسیلمك درجه‌سنه کلمش. نمازك نصفنه طوغرو خارجدن بری کلوب :

— یه‌تیشه‌مه‌دم . دیه تأسف ایتمش . ملا ؛ همان نمازی بوزمش ،

— برادر ! بز ایچینده ایکن یه‌تیشه‌میورز . دیمش .

***

مکه ومدینه حرم‌شریفلرنده تراویح نمازلری؛ متعدد جماعتلرله ادا اولونور. صلات عشانك امام‌واحدوجماعت کبری ایله اداسندن صوکرا قرق ، اللی برده آیری آیری جماعتلر تشکل ایده‌رك تراویح قیلینیر .

جماعتك بویله اقسامه‌اوغراماسی ؛ ختم ایله، اوزونجه آیتلرله ، یاخود مختصر سور شریفه ایله ادا ایدیلمه‌سی حکمتنه مبنی اولسه کرکدر .

– ٣١٢ سنه‌هجریه‌سی رمضاننده مکهٔ مکرمه‌ده بولوندیغم صیراده مدرسیندن (سیدحسن عرب) اسمنده برذاتك ختم ایله تراویح قیلدیردیغنی وهر دورت رکعتده بر، بیت شریفی طواف‌ایده‌رك ایکی رکعت طواف نمازی‌اداسندن صوکرا تکرار تراویحه باشلادیغنی کوردمکه شو صورتله قیلنان نمازك ختامی همان سحور وقتنی بولویوردی .

عبد عاجزده برقاچ دفعه اشتراك ایتمك ایسته‌دمسه‌ده – نه‌یالان سویلیه‌یم – جسارت ایده‌مه‌دم ، آنجاق یتیله مأجور اولدم .

تراویحه کیدیش

یاقین زمانلره قدر تراویحه کیتمکده ؛ شوق‌آور برحال ایدی. هر مسلمان أونده أرکك، قادین، چولوق، چوجوق؛ وجدانی وایمانی بر حظ ایله آبدست آلیر ، نظیف البدن وطاهر القلب اوله‌رق حضور الوهیتده سجدهٔ عبودیته قاپانمه‌یه حاضرلانیر ، اوشاغی ، یاخود – تعبیر مخصوصیله – (اتباعیسی) اولانلر ؛ خدمتجینك اوکده چکدیکی جفته موملی جام، یاخود (کیورق ایشی) موشامبا فناری [*] شام ، یاخود حلب قماشندن ، یاخود بیاض پاپسقه‌دن معمول انتاری‌اوزه‌رینه چوخه ، یاخود کزی

[*] الده اشکمبه فنار آرقه‌ده زنبیل سحور کیجه وقتنده شکمخواره‌لرکدر سیراق

یتنده کورولدیکی اوزره اسکیدن موشامبا فنارلره (اشکمبه فنار) دینیلیرمش . استانبول سوقاقلرینه هوا غازی فنارلری یاپیلنجه‌یه قدر بونلرك عادیلرندن الك ظریف والك صنعتکارانه ، اوفاقلرندن استعظام ایدیله‌جك درجه‌ده بویوکلرینه وارنجه‌یه قدر انواعی کورولوردی . آلتی اوسی برنج ، اورتاسی موشامبا اولانلرنده باشقه کاغددن اشکال مختلفه‌ده اعمال ایدیلمش واوزه‌رلرینه رنکا رنك نقشلر یاپیلمش اولانلری ده‌واردی . یازیق که بوظریف صنعت‌ده محواولوب کیتدی .

قابلی کورك ویاخود اینجه دیکیشلی شام خرقه‌سی لابس اوله‌رق آغیر خطوه‌لرله تعقیب ایدر ، اوشاغی اولمایانلرده حیدری عبا، یاخود پارماق دیکیشلی پاموق خرقه‌سی کیر، فناری النه آلوب یاغانه سیله، یاخود یالکزجه محله‌مسجدینه کیدردی .

بار قادینلرك اوکنده فنار چکن اوشاق ، یاخود ماماداديلر بولوندیغی کبی نسوان محله‌دن برقاچنك بالاشتراك فنارله کیتدکلری‌ده اولوردی .

رجال دولت ایسه قوناقلرنده خصوصی امام ومؤذنلریله دائره‌لری خلقندن متشکل برجماعتله ادای صلات ایدرلردی .

تراویحدن صوکرا : ماهیه تماشاسی ، قندیل اوچورماسی :

نماز بیتدکدن صوکرا جماعت دیشاری‌یه چیقار ، یا ایچنده بولوندیغی ، یاخود جوارنده اولدیغی جامعك مناره‌لرنده پارلایان ماهیه‌یی تماشا ایله‌دکدن صوکرا اختیارلر محله قهوه‌سنه ، کنجلر تیاترو وساره کبی اویون یرلرینه ، چوجقلرده قاره کوزه کیدرلردی .

لیالی ساژه‌ده اون پاره مقابلنده ایچیلن برقهوه یرینه رمضان کیجه‌لری سحور داوولی چیقنجه‌یه قدر اوطورولاجق ایچین نمازدن صوکرا برقهوه داها ایچمك ضروری ایدی .

یاز رمضانلرنده آقسرای ایله لاله‌لی سمتلری آراسنده‌کی یشیل طولومبا قهوه‌لری غایت جمعیتلی اولوردی . [*]

ماهیه‌لرك تماشاسندن ذوق آلوب‌ده تقلیدی هوسنه دوشن چوجوقلر ؛ یا قارشیلرنده‌کی أوك بجره‌سنه ، یاخود باغچه‌ده‌کی آغاجلردن برینك داله باغلادقلری سیجیملر واسطه‌سیله تك قندیللی ماهیه قورارلر ، کیجه‌لری یاقدقلری اوقندیلی چکوب صالیویرمکله معصومانه اکله‌نیرلر وشو

[*] بورالری ١٠ تموز حریق سیلوب سوپوردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

حركته (قنديل اوچورمق) ديرلردی . قنديل اوچورماسی ؛ بعض جوامع شريفه منارلرنده‌ده ياپيليردی . بوعادت شاعر (ثابت) ك زماننده‌ده [وفاتی ١١٢٤] جاری ايمش كه بالطه‌جی محمد پاشا وصفنده يازديغی قصيدهٔ رمضانيه‌ده :

ييلديزی دوشدی سپهكارهٔ مينانوشك
صائما قنديل اوچورور قيم سياره‌فشان

ديمشدر .

رمضان داوولجيلری

الآن‌ده تك‌توك كورولديكی اوزره رمضان كيجه‌لرنده محلات آراسنده دولاشان و :

بكی جامع ديره‌ك ايستر سويله‌مه‌يه يوره‌ك ايستر
نم قارنم طوقدر اما آرقه‌داشم بورك ايستر

كبی باوه‌لر سويله‌يه‌رك بخشش ايسته‌ين داوولجيلر واردی .

سحور وامساك

« وقت سحرده يه‌نيلن طعامه سحور وافطارلقه فطور تعبير اولنور ـ كتاب الصوم »

مملكتمزده سحور وقتنك حلولی ، بكجيلرينك چالديغی داوول ايله اعلان اولونور . داوول چالانك‌ده مراقليلری واردی . حالا بيله كنار محلاتدن بعضيلرنده بكجينك داوولی يوكله‌نوب طرز مخصوص ايله چالانلره تصادف ايديلمكده‌در .

كتاب الصوم ؛ سحور يه‌مك وايرته‌سی كونه مدار اولمق اوزره كچ يه‌مك مستحب اولديغندن بحثله شونلری علاوه ايديور :

« ... حديث شريفده (تسحروا فان فی السحور بركة) بيورلمشدر . بركت ، آنكله قوت ومزيد ثواب حاصل اولمقدر . آنحق صومدن مقصود اولان معنايی اخلال ايتمه‌مك ايچون مترفهلر كبی چوق يمز . (تسحردن امتناع ايتميوب) بر يودم صو ايچمكله اولسون استحصال بركت ايدر . قال صلی الله عليه وسلم السحور بركة فلا تدعوه ولو أن يجرع أحدكم جرعة ماء فان الله وملائكته يصلون علی المتسحرين . رواه احمد رحمه الله تعالی .

همده سحور اكلی دعانك مستجاب اوله‌جغی وقت سحرده واقع اولور . انسان اووقت تسحر ايدرسه اولوركه برطاقم دعاده دخی بولنه‌رق دعاسنه اجابت واقع اولور . سحوره قالقمقده ذكر واستغفارده بولنمق فوائدی دخی حاصل اولور »

بين المسلمين تسحر ايتمك ، يعنی سحور يمكی يمك خصوصنه رعايت اولونوردی . حتی اووقته قدر اوطورامايوب اويوبان چوجوقلر ؛ سحوره اويانديرلمالری ايچين آنه‌لرينه يالواريرلردی . شو معصومانه خواهشی ؛ واصف اندرونی :

صبيان ، هوس نعمت صوم ايله ديمكده
بوشب بنی جانم ننه سحوره اويانديز

بيتيله تصويره چاليشير .

هم اوروج طوتمايان ، همده سحور يمكنی ترك ايتمه‌ين بر حريفك ؛ قاريسی طرفندن واقع اولان تعريضه :

— فرضی طوتاميورم ، سنتی‌ده‌می ترك ايده‌يم ؟

ديديكی فقرات منقوله‌دندر .

شيمدی‌ده سحور يه‌نيليور . فقط اوروج طوتايانلر ؛ نصف الليله قدر اوطوروب آجيقدقلری ايچين كيجه يمكی اولمق اوزره ييورلر .

ترياكيلك

سحوردن صوكرا امساكه قدر اولان زمان اكثريا ختم سوره‌مكله كچيريليردی . فقط قهوه ، توتون ، نارگيله ، انفيه كبی مكيفات مبتلاسی اولانلر ؛ بر فنجان داها يوارلامق ، بر سيغاره داها صاوورمق ، برباش داها ايچمك ، برشمه داها چكمك ايچين اوغراشير طورورلردی . هله افيون ترياكيلری ؛ كيجه‌دن آلدقلری كوندوز غداسنك ممكن مرتبه كچ هضم اولونماسنه چاره آرارلردی .

مشهور ابوالانف وهبی ملا زاده حيدر ملا ؛ صاری موسی محله‌سنده اوطورديغی ايچين قومشومز ديمكدی وآلابيلديكنه افيون مبتلاسی ايدی . سحورده يوتديغی افيونی رزاق اوزومی ايله كفنله‌دكدن صوكرا كوچورديكنی سويلر و :

— تام اوكله اوسنی پاتلايورده نشوه‌له‌نديريور .

ديردی .

مثنوی خوان (محمد اسعد دده افندی) مرحوم حكايه ايده‌ردی :

(ترياكی شيخ سعيد) نامنده برافيونی وارمش . بر كيجه سحورده افيون يوتماديغنی كوندوزين سوقاقده خاطرلامش . ألی ، آياغی تيتره‌مه‌يه ، كوزی قاراروب باشی دونمه‌يه باشلامش . كفارتيله قضاسنی كوزه آلوب اوروجی بوزمايه قرار ويرمش . پارماقلرينك آراسنه صيقيشديرديغی افيون يووارلاغنی اوكسورمك بهانه‌سيله آغزينه آتمش . فقط غداسی ؛ قطعه اعتباريله‌ده يوتولور درد اولماديغندن بوغازندن ايندرمك ايچين صويه احتياج كورونمش . همان قوللرينی صيوامش ، جوارده‌كی جامعك شادروانه ياناشمش . آبدست آليركن مضمضه صوينك يارديميله افيونی قايديرمش . تاصليسه صوفينك بری شيخك حركاتنه دقت ايدييورمش ،

— افندی ! آغزيكه آلديغك صو ؛ نره‌يه كيدييور ؟

ديه صورمش . اوست تنيكده حدتلی بولونان حضرت‌ده

— حريف ! اوكا علم بطن ديرلر . سنك عقلك ايرمز . جوابنی ويرمش .

⁂

واصف اندرونی ترياكيلرك رمضان انديشه‌سنی شويله تصوير ايدييور :

ترياكی‌يه تاكه رمضان كلدی ديئلنه
لاحول كناق دير اْلندن نه زماندر
تدقيق نظر ايله شو تقويمه برادر
افتادهٔ خوف ايله بزی بلكه يالاندر
ياقلاشدی ينه روزه ديو درسحر عيد
كيف اهلی تمام برسنه وقف خلجاندر

⁂

ثابتك :

وقت امساكده‌كی مجمرهٔ عنبردن
خوشدر آلفته‌يه افطارده برلوله دخان

ديمه‌سنه ياقيليرسه وقتيله امساك زمانلرینده ـ احتماله تلاوت قرآن طولاييسيله ـ بخور ياقيليرمش .

امساك وقتلرينی تعيين ايچين تقويملرده خانهٔ مخصوص آيريلديغی ورمضانده (امساكيه) آدلی جدوللر باصيلديغی كبی هركيجه طوپ آتيلمق صورتيله‌ده اعلان ايديلير .

تمجيد

امساكدن براز اول جوامع شريفه منارلرنده (تمجيد) باشلار .

معلومدركه تمجيد ؛ ثنايی حاوی اولمق اوزره تعظيم ديمكدر . صوكرا « ثنا وتعظيم ايله صباحه قارشی منارلرده اوقونان دعا » معناسنده قوللانيلمشدر .

« بودعا اكثريا سحور وقتنده تلاوت اولنديغندن بين العوام (سحور) معناسنده قوللانيلير ، تمجيد وقتی ديئليلير : تمجيد پلاوی كبی ايصيدوب ايصيدوب ير ـ مثل مشهور ـ قاموس عثمانی ـ صلاح الدين بك »

(تمجيد پلاوی كبی) مثلی : مكررا اورته‌يه سورولن بحث ، ياخود سويله‌نيلن سوز حقنده ضرب اولونور . مثلك منشأی ؛ اركك سحوره بكله‌ين قادينك پلاوی ياقماسين ديه آتشدن قالديرماسی وصوغوماسين ديه تكرار قويماسی اولسه كركدر .

حاجی ذهنی افندی مرحوم ؛ كتاب الصلاتنده :

« ... حضرت بلال مسجد شريف نبوی جوارنده بولنان بيوتك الك يوكسكی اولمق اوزره بنی نجاردن بر خاتونك خانه‌سی اوزرينه چيقوب اذان اوقوردی . بعده ظهر مسجد شريفده كنديسی ايچون بر موضع بنا بيورلدی . مناره‌كه مئذنه دخی دينور . آنی مساجده الك اول احداث ايدن سلمة بن خلف رضی الله تعالی عنه حضرتلريدركه [*] زمان معاويه‌ده مصر اميری ايدی ... اذان اوقومق ايچون مصر مناره‌سنه ايلك چيقان (شرحبيل بن عامر المرادی) در . جفت اذان احداث ايدن (بنی اميه) در . اذاندن صوكره منارده‌ده نبی عليه السلام

[*] معاويه طرفندن مصر واليسی اولان وايلك دفعه عمرو بن العاص جامعنه مناره ياپديران (مسلمة بن مخلد الانصاری) در . تاريخ بناسی ٥٨ سنهٔ هجريه‌سيدر . محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

افندیز مصلات اوقوغاسی ٧٩١ تاریخنده مصرده زیاده ایدلمشدر، بدعت حسنه‌در .

کیجه‌نك ثلث اخیرنده‌کی تسبیح وتمجید (که بز آکا الصلات دیرز) اودخی اویله‌در. سلطان ناصرالدینك امریله باشلامشدر. (درمختار)ده بعدالاذان اولان تسلیم ٧٨١ سنه‌سی ربیع الآخرنده اولا بازار ایرته‌سی کیجه‌سی یاتسوسنده وبعده جمعه کوننده حادث اولوب اون سنه صکره آقشام اذانندن ماعدا هپسنده اوقونور اولدی . دیو مذکوردر » دیبور .

افندی مرحومك افاده‌سنی توضیح ایچین ـ وقتیله (دائرة المعارف) ایله بسبیل الرشاده یازدیغم (اذان) مقاله‌سندن ـ شو سطرلری نقله لزوم کوردم :

«... مسلمة بن مخلد الانصاری؛ بعضاً جامع داخلنده اعتکافه کیردیکی جهتله کیجه‌نك ثلث اخیرندن صوکرا خریستیانلرك چالدیغی ناقوس صداسندن بی حضور اولوبوردی [*] بو خصوصده شرحبیل بن عامر المرادی‌یه شکایتله :

— عجبا شوکا برچاره بولونامازمی؟ دیه صوردی. اوده ناقوس سسلرینی باصدیرمق ایچین نصف اللیلدن صوکرا مناره‌یه چیقوب طلوع فجره قدر اوزاتمق اوزره اذانی اوقومایه باشلادی. (سنه ٥٨)

مؤخراً ، یعنی ٢٥٤ تاریخلرنده و (احمد بن طولون) ك مصر حکومتنده بولوندیغی صیراده بویله اوزون اوزادی‌یه اذان اوقومق عادتی لغو ایدلدی. متعدد مؤذن تعیین اولونوب صباحه یاقین منارانده تسبیحات وتکبیرات کتیرلمه‌سی وزهد وعشقه متعلق قصائد اوقونماسی احداث قیلیندی .

٥٦٨ تاریخنده (صلاح الدین ایوبی)نك امریله ذکر وتسبیح یرینه (عقائد اشعریه) یی مشعر قصیده‌لر انشادی مرعی اولوب بو اصول الحالة هذه مصر وشام جامعلرنده باقی قالدی ...

الصلاته کلنجه: ٧٠٠ تاریخلرنده مصر حکمداری «ملك الناصر سیف الدین قلاوون» ك اراده‌سیله جمعه اذانندن اول (صلا ویرلمك) اصولی وضع اولوندی . ٧٩١ تاریخنده و (ملك صالح بن اشرف)ك زماننده آقشام غازندن ماعدا بوتون اذانلرك عقبنده (الصلاة) اوقونمق تقرر ایتدی »

رمضان کوندوزلری :

اوروج طوتانلرك اکثری ـ خصوصیله کیجه‌لری

[*] سلفده نصاری طائفه‌سنك آلت نداء معبدلری اولان بری بیوك وبری کوچك ایکی مصنع تخته‌دن عبارت اولوب بیوکنه (ناقوس) وکوچکنه (وبیل) تعبیر اولنور ایدی — قاموس ترجمه‌سی .

قیصه بولونان یاز رمضانلرنده ـ سحوره قدر اوطوروب یمك یه‌دکدن وصباح نمازینی ادا ایتدکدن صوکرا یاتدقلری جهتله طبیعی کیجه‌اویانیرلر . بعضلری ده‌اوروجی اویقویه طوتدورمق ایچین اویانسه‌لر بیله تکرار اویومایه چالیشمق صورتیله وقت قازانمق ایسترلر [*] بونك ایچین رمضانده مسلمان تجارتکاهلری ؛ معتاددن براز صوکرا آچیلدیغی کبی دوائر دولتك دوام ساعتلری‌ده تبدل ایده‌ر. اعلان مشروطیته قدر مأمورین حکومت ؛ اوکله نمازینی جامعده ادا ایدوب وظیفه باشنه کلیر، ایکیندی جماعتنه یه‌تیشمك اوزره‌ده کیده‌ردی .

رمضان کونلرنده ثابتك دیدیکی وجهله :

قلب مؤمن کبی مسجد متسل، معمور
دل فاسق کبی میخانه خراب ویران

اولور . جوامع شریفه‌نك درونی ؛ جماعتك کثرتندن فیضان ایلر. برطرفده حافظلر؛ کلام اللهك الفاظ شریفه‌سنی ترتیل ، دیکر طرفده واعظلر معانئ منیفه‌سنی تفسیر ایده‌رلر . خلقك برقسمی ؛ اویك اویك اوطوروب بونلرك استماعیله مستفیض اولور . برقسمی‌ده یا مقصوره‌لره چکیلیر ، قلبنك اوستنده حرمتله محافظه ایتدیکی مصحف شریفی چیقاروب ختم سوره‌ر ، یاخود محراب اوکنده خصوصی رحله‌لر اوستنده طوران مصاحف موقوفه‌یی قرائت ایده‌ر. وقتیله بونلرك قاری مداومی پك چوق ایمش که ثابت

آلتورمی رمضان صوفیلرندن مصحف
رحله‌نك نوبتی بکله‌مه‌یجه انسان

دیبور . هانی اوکونلر ؟!

جماعتك اوروج کیفیله اویوقلایانلرندن، واعظلرك

[*] اورادی محترمه‌دن بری؛ صباح نمازینی قیلدقدن صوکرا یاتمش وکوندوزی ، حتی افطاری ناغاً کچیروب آنجاق اوبر سحوره اویانمشدی .

قصص وروایات نامنه اسرائیلیات صاییقلایانلرندن بحث ایتمك ایسته‌میورم .

اوچ درت سنه‌دن بری تطبیق ایدیلمکده اولان بر اصولی‌ده شایان شکران کوردیکمی سویله‌مه‌دن کچه‌مه‌یه‌جکم که :

مشاهیر اقراادن برقاچ حافظ افندینك حکومت طرفندن تعیین ایدیله‌رك برآراده ومناوبه ایله مقابله اوقومالریدر . یالکز بونلر ؛ محفل وکرسی کبی یوکسکجه بریرده قرائت ایتسه‌لر جماعت داها ایی ایشیتیر وداها زیاده مستفید اولور ظن ایدییورم .

سرکیلر وجامع دونوشلری :

ایکیندیدن صوکرا جماعتك سمق اوزاق اولانلری نسبةً ارکنجه، اقامتکاهی یاقینجه بولونانلری داها صوکرا چیقار ، جامع شریفك حریمنده وخارجنده قورولو سرکیلری تماشا ایده‌ر، اوروج کیفیه خوشنه کیدن شیلری آلیردی. شیمدی پك قالمادی . اون، اون ایکی سنه اول بایزید جامع شریفك شادروان خولیسنده متعدد سرکی قورولور ، هنددن ، یمندن وسائر جهتلردن کتیریلان تحف وتفاریق اورالرده تشهیر اولونوردی. بونلرك ایچنده رزینك توتون سرکیسی کبی نامحل اولانلر ، هله اونك اوکنده دولاشوب احباسنه جبراً توتون آلدیرمق ایچین آصلانلرده واردی .

سرکی تماشاسی اثناسنده غفلتله اوموز چاربمقدن ، یاخود دالغینلقله آیاغه باصمقدن غوغا چیقدیغی‌ده اولوردی.

فاتح جامع شریفنك درون حریمنده تسبیح ، طاتلی ، فشنك کبی شیلره مائد سرکیلر بولونوردی که صوکنجیسنك مشتریسی بالطبع چوجوقلر ، مشتکیسی‌ده اختیارلر ایله تریاکیلر ایدی . چونکه : معذب آقاجانلرك مرمر طاشلر اوستنه اوروب پاتلاتدقلری فشنکلرك طراقه‌سندن زواللی تریاکیلرك افیونی پاتلار، کندیلری‌ده یردن برقاریش طیبلاردی .

چاقالجیلر وحسن پاشا فرونلرینك چوره‌کلری ، بکلر بکینك قازان‌دیبی ، اسکوبلینك صوصاملی سمیدلری طبله طبله اوله‌رق جامع قاپیلرنده بولوندورولور ویومورطه‌سی کوتوروب‌ده کوزینك اوکنده پیده یاپدیرمق ، چیقار چیقماز باغرینه باصوب کوتورمك ایچون فرونلر اوکنده بیریکمش قالابالق کورولوردی .

جامعدن چیقوب سرکیده دولاشدقدن صوکرا صالیتیل خطوه‌لرله یوله دوزولنلر ؛ ایکی طرفه نظر اشتها عطفندن کری دورماز ، هله شکرجی دکانلرینك جامکانلرنده کورولن رجللر وشربلرله طاتلیجی دکانلرنده‌کی انواع حلویاته یوقونه‌رق باقمقدن کندینی آلامازدی .

آیلغك کیج ویرلمش اولماسندن طولایی رمضان خرجنی شهر مبارکك برنجی کونی تدارکه مجبور اولان ارباب معاش ؛ اوکون دکان دکان دولاشیر واوروج حالیله اوته‌بری آلمایه اوغراشیردی .

بونلردن هم املا مراقلیسی هم‌ده توتون تریاکیسی اولان برینك ؛ شکرجی دکانه کیروب رجل لیسته‌سنی ایسته‌دیکی، ایلك نظرده (جوزرجلی) عباره‌سنی کورونجه:

— (جوز) ك ناصیل یازیلدیغنی بیلمه‌ین؛ ناصیل یاپیلدیغنی‌ده بیلمز ! دیه‌رك آلمادن چیقدیغی فقرات مشهوره‌دندر .

همان رمضانه مخصوص کبی اولان شیلردن بری‌ده (کلاج) ایدی. استانبولده مولویخانه وسیلیوری قاپیلری آراسنده‌کی امرالانجانه‌لرده یاپیلان کلاج ؛ غایت جسیم کوفه‌لره قونولور ، کوفه‌نك عجیبرتیسنه آیاق اویدوروب آدیم آتان آداملرك صیرتنده آصمه آلته نقل اولونور ، حواله‌سی نسبتنده آغیر اولمایان بو کوفه‌لر ؛ مهم کوروندیکی حالده اربابی نزدنده اهمیتی اولمایان بعض مصالح ! ایچین مشبه‌به طوتولوردی .

رنکلی سازلرله باغلانمش والوان کاغدلرله تزیین ایدیلمش، حتی بعضیلرینك اوستنه اوفلق آینه‌لر طاقیلمش

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولان کلاج دەمتلری طرف طرف آصیلینجە بولوندیغی دکانلر؛ معما آصقیسی آصیلمش قهوەخانەلرە دونردی .

افطار

افطارە اوروجلواوروج آچیق... اوروجلویەاوروجنی آچدیرمق... اوروج آچەجق وقت کلوب چاتمق... وافطار وقتنە کیرمك معناسنەدر ـ قاموس ترجمەسی ،

معلومدرکە : افطار وقتی ؛ کونشك غروبیلە حلول ایدر . اونك ایچین مسلمان اولرندە غروبدن برقاچ دقیقە اول سفرەیە اوطورولوب دعا وثنا ایلە حلول وقتە انتظار ایدیلیر .

بوانتظار زمانی حقیقةً پك باشقە برآندر . وقتنە کورە اون سکز ساعت قدر مدت آچ قالمش برانسانك اوکندە طوزلوسیلە ، طاتلیسیلە برقاچ تورلو یەجکی حاوی سفرە طورورکن وألنی اوزاتوب یمەیە مادی هیچ برمانع یوقکن ـ واهمەیە عصرلر قدر اوزون کلن ـ برقاچ دقیقەنك مروری بکلەمەسی ؛ اطاعتك کمالی وعبودیتك منتهاسی کوستریر . بناءً علیە (ان لكل صائم دعوة فاذا أراد أن تقبل فليقل فى كل ليلة عند فطره ياواسع المغفرة اغفرلى) یعنی « حقیقةً هراوروج طوتانك مقبول اولاجق بردعاسی واودر . صائم ؛ اودعانك قبولنی ایسترسە افطار ایتدیکی زمان (یاواسع المغفرة اغفرلى) دیەمغفرت طلبندە بولونسون » حدیث شریفی مقتضاسنجە بو اطاعت وعبودیتك بندە بروزانە مکافاتی اولمق اوزرە صائمك اوآندە ایدەجکی دعا عنداللّٰه مستجاب اولور .

آشنای حقیقت اولانلر ؛ اوآن اجابتی ؛ قلبی ولسانی مناجات ایلە اصرار ایلەدکلری کبی مبتلای مکیفات، یاخود بیتاب جوع اولانلردە اوقوناجق اذانە وآتیلاجق طوبە قولاق ویرمکلە کچیریرلر .

اطرافنه کیف اهلی نوله کوز قولاق اولسه
کوش ونکهی وقف منارات اذاندر

واصف اندرونی

غروبك تحققیلە افطاری تعجیل ایلەمك مستحب اولدیغندن اکثر بلاد اسلامیەدە افطار ؛ آقشام نمازینە تقدیم ایدیلیر و طوب آتیلیر آتیلماز یازمزم شریف ، یاخود خرما ، یاخود زیتون ایلە اوروج بوزولور .

علیه الصلاة والسلام افندیمزك یازین صو ایلە، قیشین خرما ایلە افطار بویوردقلری (شرعه) دە مذکوردر .

صائمین آراسندە اوروجنی بوزدقدن صوکرە کوزەلجە یمکنی یەرك و آقشام نمازینی ادا ایدەرك قهوەسنی، سیغارەسنی ، نارکیلەسنی ایچنلر بولوندیغی کبی آغزینە بر یودوم صو ، یاخود بر لقمە آتار آتماز سیغارە، یاخود انفیه قوطوسنە ویاخود قهوە فنجانە صاریلانلر واردر .

واصف دیرکە :

افیونخوار آغیزلاغق اخندرکه غداسی
بر فنجان آغیر قهوه وبرلوله دخاندر .

اللّٰه رحمت ایلەسین . بویوك والدەمك ارتحالنە قدر بزدەدە جاری اولمق اوزرە اسکیدن قالما براصول واردی:

اولا افطار تبسیسی ؛ رجلیلە ، پینیریلە ، سمیدیلە ، پیدەسیلە [پاصدیرمە ، صوجوق کبی شیلری مرحومە سەومەدیکندن اونلر تبسیدە بولوندورولمازدی] حاضرلانیر، غروبە بش دقیقە وارکن اطرافنە اوطورولور، ماحضرلە افطار ایدیلدکدن صوکرا قالقیلیر ، قهوەلر ، چوبوقلر ایچیلیر وآقشام نمازی قیلینیر، بعدە یمك اوطەسندە قورولو سفرەیە اینیلیردی .

ثابتك :

بوده بوشهر عظیمك برکاتندندر
فقراسندەدە آراسته خوان الوان

بیتندە کوستەریلدیکی وجهلە فقرا منزللرینە وارنجەیە قدر رمضان ایچندە بالخاصە آقشام یمکلرینە اعتنا ایدیلیر و ایام سائرەدن فضلە الوان طعام بولوندورمایە غیرت اولونور . بوکبی زائد مصارف اختیارینك بایرام ایرتەسی آجیسی چیقاجغنی رفیع کالائی :

فکر بقال ایلە هپ ریشی بر بعدالعید
ال قطائفلە ویرن سفرەیە هرشب زینت

بیتیلە اخطار ایتمك ایستر .

* * *

افطارلرك بردەجامع وتربەلردە یاپیلانلری واردرکە: آقشام اذاندن اول آیاصوفیە جامع شریفنه، یاخود ایوبدە حضرت خالدك تربۀ مبارکەسنە کیدیلیر . اورالردە قیم وتربەدارلرك ویردکلری صو ایلە افطار وصلات مغرب ادا ایدیلیر . بعدە دیشاری یە چیقیلوب برآشجی دکاننده یمك یەنیلیر . بونك نەحظی وار ؟ سؤالنە قارشی دە :

اونك کیفیتی تعریف اولونماز ذوقە عائددر .

جوابی ویریلیر .

* * *

اعلان مشروطیتە قدر وکلا و رجالك قوناقلرندە افطار یاپیلماسی ، هر آقشام کلەجك مسافرینك اطعام واکرام اولونماسی وفقرا طاقیمنە (دیش کراسی) نامیلە برآز پارە ویریلمەسی معتاد وبالعموم مأمورینك علی الدرجات آمرلرینك افطارینە کیتمەسی ضروری ایدی . عادتا نیم رسمی برماهیت اکتساب ایتمش اولان بوزیارتلرك اجرا ایدیلمەمەسی ؛ عدم تنزل صاییلوب بعض امرانك توجهندن سقوطنی استلزام ایدردی . شکمپرورانك چوغی دە بوندن بالاستفادە صاحبی طانیدیغی ، طانیمادیغی قوناغك قاپیسنی چالوب سلمەالسلام سفرە باشنە چوکردی . تعبیر حاضرلە (الك زیادە عصرینی ترنم ایتمش اولان) واصف اندرونی ؛ بوکبی کدا چشمانی تعریف ایچین :

کوسترمه صاقین سفرەیی بر صوفیه یوقسه
دلسیر اولاماز تابه پلاو یخنی قاپاندر
بولسه یمکه نیی وار لفظ طعامی
اهل شکم اول رتبه کدا چشم خراندر
کوردکجه هلال فلکی کرسنه چشمان
سر سفرۀ چرخ اوزره صانیر پارۀ ناندر
خیرته چیقار صانما منار اوزره مؤذن
آقشامه قدر دود طعامه نکراندر .

دیمشدر .

* * *

مکە ومدینەدە افطار ؛ حرم شریفدە یاپیلیر . مکەدە زمزم شریف سقالری ، مدینەدە مزورلر ا یاکلیش آکلاشیلماسین . زیارت ایتدیرنلر دیمکدر . حجاجك طوافنە دلالت ایلەینلرە (مطوّف) دەنیلدیکی کبی ، حجرۀسعادت پیغمبری‌یی زیارت خصوصنه رهبرلك ایدنلرەدە (مزور) تعبیر اولونور] اولرندە برر افطار تبسیسی دوناتوب اذاندن اول حرم شریفە کتیریرلر . تبسیلردە پیدە ، پینیر ، رجل ، خرما ، بورك ، طاتلی کبی شیلر بولونور . هرسقا وهرمزورك نەقدر حاجیسی وزیارتجیسی وارسە تبسینك اطرافنە حلقە اولارق طوپ آتیلماسی واذان اوقونماسنی متعاقب افطار ایدرلر . حجاج و زوارە مکەدە زمزم ، مدینەدە (عین زرقاء) صویی ـ صورت مخصوصەدە صوغودولمش اولارق ـ ویریلیر . افطاریە بقیەسی‌دە فقرایە توزیع ایدیلیر . مجاورینندن ، یاخود مطوف ومزور اولمایان یرلیلردن بعضیلری‌دە خصوصی افطاریە کتیرتوب مسافرین و محتاجین ایلە برلکدە اوروجلرینی آچارلر . بش ، اون دقیقە صوکرا اقامت اولونور وجماعتلە آقشام نمازی قیلینیر .

مکۀ مکرمەدە کچیردیکم ٣١٢ رمضاننده شاهدی اولدیغم بر خارقەیی بورادە ذکر ایتمەدن کچەمەیەجکم :

بلدۀ مبارکەدە حرم شریفه ناظر اولمق اوزرە (سلیمانیه) نامندە برمدرسە واردرکە اوصیرادە مدرسلکندە هندلی (شیخ اسماعیل نواب افندی) بولونویوردی . بو ذات شریف (اظهارالحق) مؤلف مقتدری مشهور (خواجه رحمةاللّٰه افندی) نك دامادی ایدی . کندیسی طریقت علیۀ شاذلیه مجتهدلردن (احمد بن ادریس) ك خلیفەسی اولوب مکەدە (جنةالمعلی) قبرستاننده مدفون بولونان (شیخ ابراهیم الرشید) دن ارشادە مأذون اولمشدی .

استاد محترم مثنوی‌خوان محمد اسعددده افندی مرحوم ایلە زیارتنه کیتدیکمز برکون ، بزی آقشامه افطارە دعوت ایتدی .

مدعو بولوندیغمز ایچین عبد عاجز؛ حرم شریفدەکی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

افطارده بر قاچ یوتوم زمزمله اکتفا ایتدم . نمازدن صوكرا شیخك مدرسه‌ده‌كی اوطه‌سنه كیتدك . برمله برابر بش، آلتی كیشی واردی . اورته‌یه برسفره بزی یایدیلر . اطرافه دیز چوكوب اوطوردق . بهریمزه برر پارماق قطعه‌سنده یاپیلمش ایكیشر بكسمات ویردیلر . سفره‌یه‌ده فنجان طبقلری ایچنده بر آز پینیر، بر آز زیتون قویدیلر، برده وقتیله استانبولده دیكرمی پاره‌یه صاتیلانلر قطعه‌سنده برقاربوز كسدیلر . بن ؛ بونلری افطارلق وبعدی صوكرا كله‌جك ظن ایدییوردم . شیخ افندی ؛ صیام دهره مداوم اولدیغی و آقشاملری سحور اولمق اوزره یكرمی درت ساعتده بر یمك اعتیادنده بولوندیغی جهتله سفره‌یه اوطورمادی .

— بسم‌الله تفضلوا . دیدی .

یمكباشلادق واوروج آچلغیله‌یه‌دك . تماميله طویدیغمز حالده سفره‌ده‌كی موادك بقیه‌سی طورویوردی . اوموادكه آچلق واوزمانكی كنجلك الجاسیله اونلرك مجموعنی بالكز بن یه‌بیلیردم . بعدالطعام برر چای ایچدك . وبراز مصاحبه واستفاضه‌دن صوكرا حضرت شیخك اَلنی اوپوب وداع ایتدك . دیشاری‌یه چیقاركن :

اولیا را هست قدرت از آله
تیر جسته باز كرداند زراه

بیت مثنویسنی خاطرلادم واولیاءالله حضراتنك قدرتی حقنده‌كی علمی ایمانمی، عیناً مشاهده صورتیله تقویه ایله‌مش اولدم . مرشد مشارالیهك بالآخره وفاتی خبر آلدم . قدس‌الله تعالی سره .

حضور همایون درسلری

رمضان شریفده ذات شاهانه‌نكده حضوریله سرای همایونده علمای اسلامیه طرفندن بعض آیات قرآنیه تفسیر ایدیلیر .

عثمانلی پادشاهلرینك علمه وعلمایه اولان حرمت ومحبتلری پك اسكیدر . حتی وزرا ورجال عثمانیه‌نك چوغی مسلك علمدن یه‌تیشمش، مثلا جندره‌لی ایله سلاله‌سندن اولان وزیر اعظملر ؛ قاضی عسكرلكدن صدراعظمله تبدیل موقع ایله‌مشدر .

بومناسبتله ایلك پادشاهلرمزك مجلسلرنده بیله دینی، علمی ، اداری وسیاسی مباحثه‌لر اكسیك اولمازدی . هله بالذات منتسب علوم اولان فاتح كبی ، سلیم اول كبی حكمدارلرمز؛ صورت مخصوصه‌ده بحثلر كشادیله علمانی؛ علمی مذاكره‌لرده بولوندوررلردی .

استانبولك ایلك قاضیسی (خضربك)ك (عجالة‌اللیلتین) عنوانلی منظومهٔ اعتقادیه‌سنه (ملا كورانی) نك (زاد) فعلی لازم‌اولمق اقتضا ایدركن متعدی‌اولارق قوللانیلمش دیه اعتراض ایدیشی و فاتحك امریله اعتراض واقعی رساله‌نك زیرینه یازوب ناظمنه كونده‌ریشی ، صوكرا خضر بكك (فی قلوبهم مرض فزاد هم‌الله مرضا) آیت كریمه‌سندن عبارت معنیدار برجواب ویریشی معلومدر .

آوجی سلطان محمد؛ ادرنه‌ده بولوندقچه اوتاغ‌همایونه علمانی دعوتله درس تقریر ایتدیریردی . حتی بر دفعه شیخ‌الاسلامك بلاغت بیانه منجذب اولارق آرقه‌سنده‌كی كسوهٔ شاهانه‌نی چیقارمش واو مقرر سخن پیرایه الباس ایله‌مشدی .

كذا سلطان احمد ثالث ؛ رمضانده دامادی ابراهیم پاشانك سراینده اوقوتولان درسلرده بعضاً بولونور ، علمای موجوده‌یی احسان‌واكرام ایله تلطیف‌ایلردی[*] فقط حضور همایون درسلرینه برشكل رسمیت ویرن

[*] سلطان عبدالحمید اول ایسه لیالیٔ مباركه‌ده طرق‌علیه مشایخ ودوریشانی‌ده سرایه دعوتله طریقتلرینه مخصوص آیینی اجراایتدیریر واومجالسده بولونه‌رق نشوه‌دار اولوردی . پادشاه مشارالیهك، غلطه سرایی خواجه‌سی شیخ خلیل افندینك‌جنازه‌سنده تبدیلاً بولونوب نمازینی قیلدیغی تاریخاً مضبوطدر .

سلطان مصطفای ثالثدركه ١١٧٢ رمضانده علمانك سرایده درس اوقوتماسنی اراده ایتمشدی .

ایلك درس ایچین فتوی امینی ابو بكر افندی مقرر؛ تتیه محمدافندی ، سرای خواجه‌سی حمیدی محمد افندی، شیخ‌الاسلام مفتشی ادریس‌افندی، مؤلف محمد افندی، قونوی اسماعیل افندی مخاطب انتخاب اولونمش ، برنجی درس (یا ایهاالذین آمنو كونوا قوامین بالقسط) آیت جلیله‌سندن اوقونمش ، مؤلف وادریس افندیلر اثنای مباحثه‌ده مجادله‌یه قالقیشمش ، فقط ایكیسی‌ده مقرر طرفندن الزام ایدیلمشدی .

بعده بواصول ؛ عادت مستمره حالنی آلدی ١١٨٠ سنه‌سنده تدریسات ایچین ١٩ مجلس ومقرر ومخاطب اولمق اوزره ١٢٦ ذات تعیین اولوندی . بدایةً رئیس دنیلن مقررلره‌ده بعده بو عنوان ویریلدی .

الآن حضور همایون درسلری ٨ جلسه‌دن عبارتدر. هرمجلسك برمقرری واون بش مخاطبی واردر. شو حالده اومجالسه علمادن ١٢٨ ذات مأمور دیمكدر .

بحث طولاییسیله شوراده بر حقیقی سویله‌یه‌جكم : سلطان عبدالحمید ثانینك حضورنده مقررلك ومخاطبلق ایدن خواجه افندیلردن بعضیلری؛ پادشاهه تبلیغ احكام ایله نصیحت ویره‌جكلری برده استدعای عاطفت معرضنده عرضحال ویریرلردی !

خرقهٔ سعادت زیارتی

معلومدركه طرف جلیل نبویدن جائزهٔ ستایش اوله‌رق (كعب بن زهیر)ه احسان بویورولمش اولان خرقهٔ‌سعادت؛ امانات مباركهٔ سائره میانده سلطان سلیم اوله انتقال ایله‌مش وخلیفهٔ مشارالیه طرفندن طوپ قاپی سرایی داخلنده یاپدیریلان دائرهٔ مخصوصه‌یه وضع اولونمشدی . جناب سلیمك اثر احداثی اولان والآن رمضان شریفك اون‌بشنجی كونلری اجرا ایدیلن خرقهٔ‌زیارت مراسمنك قدیماً ناصیل ایفا اولوندیغنی (تاریخ عطا) دن تلخیصاً نقل ایدییورم :

خرقهٔ سعادت دائره‌سنك هرهفته، اوچ هفته‌ده بر وسنه‌ده بركره تمیزلنمه‌سی، تطهیر سنویسنده پادشاهلركده بولونوب بالذات خدمت ایتمه‌سی معتاد ایدی . اثنای تنظیفده قوللانیلان تولبند ، سوپورگه ، سونكر كبی اشیانك اسكیلری ؛ آیاق آلتنده قالماسین دیه معطل بر قویویه آتیلیر ، تطهیر وتبخیره متعلق اشیانك بولوندیغی دولابك آناختاری (دلبند آغاسی) نده طورووردی .

خرقهٔ سعادتك محفوظ بولوندیغی كوموش صندوق؛ رمضان شریفك ١٢ نجی كونی (روان اوطه‌سی) نه نقل ایدیلیر، دائرهٔ مخصوصه‌نك هرطرفی سوپوروله‌رك سیلینیر، دیوارلری مسك وكل صولریله طلا ، خرقهٔ سعادت شبكه‌سی كمال دقتله جلا اولونور ، دائرهٔ مباركه داخلی عود وعنبرلر یاقیلوب تبخیر قیلیندقدن صوكرا روان اوطه‌سنده‌كی صندوق؛ صلات‌وسلام‌ایله كتیریلیر وپادشاهك حضورنده یرینه وضع ایدیلیردی .

زیارتده بولوناجق وزرا ایله علما ، نقیب‌الاشراف، كرسی شیخلری، دفتردار، حرمین‌مفتشی، محاسبه‌جیسی، شهرامینی افندیلره ویكی‌چری ، سپاه وسلاحدار آغالریله، جبه‌جی ، طوپجی ، آرابه‌جی باشی آغالره بركون اول دعوت تذكره‌لری كونده‌ریلیردی .

رمضانك اون‌بشنجی كیجه‌سی خرقهٔ‌سعادت‌دائره‌سنده ایكی دانه میشین سفره اوزه‌رینه كل صویی ایله طولو ایكی كاسه واللی ، آلتمش عدد تمیز سونكر كتیریلوب سونكرلردن برقاچ دانه‌سنی سلاحدار آغا ؛ كل صویی ایله ایصلاتیر اوراده بولنان پادشاهه تقدیم ایدەر، طرف شاهانه‌دن او سونكرلر ایله شبكهٔ خرقهٔ مباركه سیلینیر . حاضر اولان مابین اركانی طرفندن‌ده دیكر سونكرلر كل صوینه باتیریلوب دائره‌نك درو دیوارندن اوزانیله بیلان جهتلره كزدیریلیر ، صوكرا بو سونكرلر ؛ خاص اوطه آغالرینه تودیع وتبركاً حفظ اولونوردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

۱۵ رمضانده صباح نمازی خرقهٔ سعادت دائره‌سنده جماعتله قیلینیر وصلات ظهردن ایکی ساعت اول خرقهٔ سعادتك یالدیزلی کوموش صندوقی ؛ کوموش سه‌پایی اوستندن قالدیریلوب صوم صیرما ایشله‌مه‌لی یاصدیقلر اوزه‌رینه قونولور ، نزد پادشاهیده بولونان آلتین آناختارله صندوق آچیلوب ایچنده‌کی صوم صیرما وانجی ایشله‌مه‌لی یشیل قطیفه‌دن معمول یدی عدد بوغچه‌نك شریتلری چوزولور ، اونلرداخلنده‌کی آلتین برچکمه‌جه، ینه پادشاهده طوران آلتین آناختارله کشاد ایدیلیر ، خرقهٔ مقدسه‌نك یاقه دوکمه‌سی ؛ ایچنده بر مقدار صو بولونان بر کاسه‌یه صوقولوب عنبرلی آتشدانده قوروتولور . واو کاسه‌ده‌کی صویه مؤخراً تمیزصو علاوه‌سیله بعض ذواته هدیهٔ متبرکه اولمق اوزره کوندریلیردی .

۱۲۴۲ تاریخنده (صو اصولی) لغو ایدیلدی .

بو ایشلر ختام بولدقدن واوکله نمازی ادا اولوندقدن صوکرا حافظلر طرفندن قرآن کریم تلاوتنه باشلانیر . واولا ذات شاهانه ، بعده مابین ارکانیله خاص اوطه آغالری زیارتده بولونوردی .

رجال اندرونك ختام زیارتنده خارجده‌کی مدعوین‌ده ورود ایده‌رك صدر اعظم، شیخ‌الاسلام، قاضی عسکرلر وسائره تشریفات صیراسیله زیارت ایده‌رلردی .

ذات شاهانه‌نك صاغ وصول طرفلرنده طوران صدر اعظم ایله قیزلر آغاسی؛ خرقهٔ سعادتك تلثیم ایدیلن محل مبارکنی هرتقبیلی متعاقب بردستمال ایله[*] سیلر واودستمالی زیارت ایده‌نه ویریردی .

اندرون وبیرون رجالنك زیارتندن صوکرا خرقهٔ سعادت دائره‌سی خلوت اولور وقیزلر اغاسیله سائر حرم آغالری قالوب شهزادکان ایله حرم همایون زیارتده بولونوردی .

***

(حضرت اویس القرنی)یه احسان بویورلمش وامانات مبارکه میاننده مقام خلافته انتقال ایله‌مش اولان (خرقهٔ سعادت) ده فاتح جوارنده اسکی علی پاشا محله‌سنده سلطان عبدالمجیدخان طرفندن یاپدیریلان جامع شریف داخلنده‌کی دائرهٔ مخصوصه‌یه نقل ایدیلمش اولدیغندن رمضان شریفك اون‌بشندن صوکرا عموم اهل اسلامه برای زیارت کشاده بولوندورولور .

عسکره بقلوا توزیعی :

خرقهٔ سعادت زیارتی کوننده یکی چری ایله سائر عسکره مطبخ همایونده پیشیریلن بقلوالرك هراون نفره برتپسی اعتباریله توزیعی معتاد ایدی . اسکیدن اعتباراً سفرلرده ظفر وقوع بولونجه عسکره یخنی وپلاو، زرده ویریلمه‌سی عادت حکمنه کیرمش[*] مؤخراً اردوافرادینك علوفه توزیعنده چوربا وپلاو، زرده ایله ، رمضانك اون بشنجی کونلری بقلوا ایله تاطلیق اصول اتخاذ ایدیلمشدی .

اوکون یکی چریلر ؛ ضابطلری معیتنده اولدقلری حالده سرایده‌کی مطبخ دائره‌سنك اوکنه طوپلانیرلردی . پادشاهلرده برنجی اورته افرادندن بولوندقلری جهتله اول امرده ذات شاهانه ایچین ایکی تپسی آیریلیر ، بعده بقلوا تپسیلری فوطه‌لرندن یشیل بویالی صیرقلره طاقیلیر وهرصیریق ایکی یکی چری طرفندن اوموزلانوب ، هربر بلوكك اوسته وسقا ومتولی واوطه باشی قره‌قوللقجی وبیراقداری اوکلرینه دوشه‌رك آلای ایله قشله‌لره ایصال وبعدالتناول ایرتسی کون تپسی وفوطه‌لری مطبخ عامره‌یه اعاده وایصال ، اولونوردی .

نورانجنده یاتسین . سلطان عبدالحمیدخان زماننده‌ده استانبولده‌کی قوای عسکریه ؛ لیال رمضانده طابور طابور ییلدیز سراینه دعوتله اطعام وبرر معاش نسبتنده عطیه‌لرله اکرام ایدیلیردی .

§

[*] الان ویریلن بودستمالراوزه‌رنده :
خرقهٔ حضرت فخر رسله
اطلس چرخ اولامازپای انداز
یانه‌رق ، یاقیله‌رق عرض تکاپو ایده‌رك
قیل شفیع امه عرض نیاز
قطعه‌سی مطبوعدر .

[*] ینه‌کیم استانبولك ضبطی اوزه‌رینه اوق میداننده عسکره برضیافت ویرلمش واثنای طعامده بالذات فاتح طرفندن خدمت ایدیلمشدر .

۱۷ رمضان

رمضانك اون یدنجی کونی‌ده بوتون عالم اسلامجه تخطر وتسعید ایدیله‌جك برروز مبارکدر . چونکه : قرآن کریمك آیات اولین منزله‌سی اوکون نزول ایتدیکی کبی ۳۰۵ قهرماندن عبارت اولان برارددوایله بدرموقعنده وقوعه کلن فداکارانه برمحاربه‌ده ینه اوکون مسلمانلق مظفر اولمشدی .

بوکونك کیجه‌سنده اسکدارده کائن حضرت نصوحی قدس سره درکاه شریفنده برجمعیت کبری ایله آیین شریف اجرا واجلهٔ رجال خلوتیه‌دن (قره باش ولی) حضرتلرینك تربهٔ منیفه‌ده محفوظ اولان تاجی لاجل التبرك زیارت ایدیلیر .

§

رمضانك ۲۱ نجی کیجه‌سی طرف پادشاهیدن صدر اعظمه افطاریه کوندریلیر ، ۲۲ سنده‌ده دارالسعاده آغاسی طرفندن ینه صدر اعظمه یمك تقدیم اولونوردی . بونلری کوتورن قوشجی باشی ایله قالفه‌سنه‌ده صدراعظم طرفندن خلعت کیدیریلیردی .

§

اعتکاف

یاقین وقتلره قدر رمضانده جوامع شریفه‌نك صوك جماعت یرلرنده ویرده ایله تفریق ایدیلمش مناسب محللر داخلنده استتار ایله‌مش بعض ذوات کورولور ، اعتکافه کیرمشلر ، دیه‌حرکتلری تقدیر وکندیلری نظرحرمتله توقیر اولونوردی .

اعتکاف ؛ لغةً حبس ، منع وملازمت دیمك اولوب (نفسی قصدطاعتله مسجده حبس ایتمك)معناسنه براصطلاح شرعیدر .

سورهٔ بقره‌ده (وعهدنا الی ابراهیم واسمعیل أن طهّرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکّع السجود) آیت کریمه‌سی واردرکه الله اعلم ، طواف ایدنلر ، اعتکافه کیرنلر ، رکوع وسجود ایله نماز قیلانلر ایچین بیتمی ، یعنی کعبهٔ مکرمه‌یی تمیزله‌یك ، مآلنده‌در [*]

شو آیت کریمه‌دن ابراهیم واسماعیل علیهما السلام زماننده مساجد ومعابدده اعتکاف ایدنلر بولوندیغی آکلاشیلدیغی کبی بنی اسرائیلك حضرت موسی ایله بحراحمری کچدیکنده بوتلره عبادت وتخانه‌لرده اعتکاف ایدنلره تصادف ایله‌دیکی ، حتی اونلری کورن بنی اسرائیلك « یا موسی بزه‌ده اونلرككی کبی معبودلر یاپ » دیدیکی وجناب موسی طرفندن « سز؛ حقیقةً جاهل برقومسکز» جوابی ویریلدیکی سورهٔ اعرافده (وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر فأتوا علی قوم یعکفون علی اصنام لهم قالوا یاموسی اجعل لنا الهاً کما لهم آلهة قال انکم قوم تجهلون) آیت کریمه‌سندن منفهم اولمقده‌در .

مبدأ بشریتدن بری؛ هرقوم ایچنده خلقدن انقطاع ایله‌ینلر وتنها بریره چکیلوب حق ایله اولمق ایسته‌ینلر بولونمش اولدیغی کبی حالاده بولونمقده‌درکه خلوتلر ، چله‌لر، اربعینلر؛ هپ بومقصده مبتنیدر. حضرت مولانا :

قعر چه بکزید هرکو عاقلست زانکه‌در خلوت صفاهای دلست

بوورورکه ، عاقل اولان ، ولوکه قویو دیبی اولسون

[*] حسین واعظ ؛ تفسیرنده دیرکه :
اهل اشارت ، یعنی عرفای امت ؛ بو آیت کریمه‌یه شویله بر معناده ویرمشدر :
حریم دوست اولان کوکل خانه‌سنی ؛ دنیا وآخرته تعلق غبارندن تمیزله‌یك .
اکر حریم دل از غیر دوست سازی پاك
صفای وحدت صرف اندروکنی ادراك
یعنی : حریم قلبی ؛ دوستدن ماعداسندن تطهیر ایلرسه‌ك اوراده وحدت صرف صفاسنی ادراك ایده‌رسك .
(شیخ شمس‌الدین سیواسی) نك :
سور ، چیقار خاطردن اغیاری تجلی ایده حق
پادشه قونماز سرایه خانه معمور اولمادن
بیتی‌ده بوصیراده خاطره کلیر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تنها بر یره چکیلیر. چونکه : خلوتده صفای قلب حصوله کلیر » دیمکدر .

علیه الصلوة والسلام افندیمزده جبل حراده تحنث، یعنی انزوا بویورمش اولدقلری حالده وحی الٓهی نزول ایتمشدی .

اعتکاف؛ مسلمانلقده برامر مشروعدر . ارککک، جماعتله نماز قیلینیر برمسجد داخلنده ، قادینك خانه سنده نمازکاه اتخاذ ایله دیکی اوطه ویا کوشه ده اعتکاف نیتیله اوطورماسندن عبارتدر. واجب ، سنت ، مستحب اولمق اوزره اوچ قسمدر .

واجب ؛ نذر ایله یاپیلان اعتکافدرکه نذرینه کوره هر وقت یاپیلیر. بونده معتکفك صائم اولماسی مشروطدر .

سنت ؛ رمضانك عشر اخیرنده، یعنی یکرمیسندن صوکنه قدر اولان مدت ظرفنده یاپیلیر . چونکه : صلی الله علیه وسلم افندیمز اووقت اعتکافه کیره رلردی . بونده ده معتکف صائم بولونور .

مستحب اولان اعتکاف ایسه عشر اخیر رمضاندن ماعدا اوقاتك هپسنده یاپیلیر . مدتی، وقتی معین دکلدر.

« حتی جامعه کیرن کیمسه کیجه دخی اولسه چیقنجه یه قدر اعتکافه نیت ایدرسه اوراده قالدیغی مدت نافلةً معتکف اولور وجامعدن چیقمقله اعتکاف نهایت بولور ... ایکی جهته قپولری اولان جوامع شریفه دواخلنی یول ایدنمك جائز اولمادیغی حالده طهارت اوزره کلوب کچمك ایچون چارهٔ شرعی بودر ، یعنی اعتکاف نیت ایله مکدر ـ کتاب الصوم »

شو حکمه بناءً جماعت مسلمینك اعتکاف ثوابندن ده بهره دار اولماسی ایچین کندیلرینه بر مخطره اولمق اوزره مکه ومدینه حرم شریفلرینك قاپیلرینه یاقین بولونان دیره کلری اوزه رینه « نویت سنة الاعتکاف » عباره سنی حاوی لوحه لر آصیلمشدر .

حاجی ذهنی افندی دیورکه :

« اعتکافك محاسنی بی احصادر . معتکف ، قلبی امور دنیادن تفریغ ونفسنی مولایه تسلیم ایله ملازم باب کریم اولمش ومکر عدودن آنك حصن حصیننه صیغینمش ولسان حال ایله ربم بنی مغفرت ایتمه دکجه بن بوقپودن آیریلمام دیمش اولور »

لیلهٔ قدر

« معلومدرکه لیلهٔ قدر شرف کیجه سی دیمکدر . حدیث شریفلر ناطق اولدیغی اوزره رمضان شریفك عشر اخیرنده مکنوندر . احیای لیالی یه اجتهاد اولنمق ایچون اخفا بیورلمشدر. معتکفاً احیاء عشر اخیر رمضان ایله تفقد اولنمق کرکدر . (نووی) نك بیانینه کوره الك امیدلیسی اوعشرك اوتاری، یعنی تك کیجه لریدر . اوتارك ارجاسی (الك زیاده اومولانی) دخی یکرمی یدنجیسیدر . اولیلهٔ مبارکه ده کی عمل ، آندن خالی اولان بیك آیده کی عملدن خیرلیدر ـ کتاب الصلاة »

لیلهٔ قدر ؛ عمان مغفرتك خروشان بولوندیغی مبارك بر کیجه درکه قرآن کریمك سمای دنیایه نزولی بو کیجه ده واقع وشرف ومزیتی حقنده بر سورهٔ مستقله نازل اولمش؛ او کیجه یی طاعات وعبادات ایله احیا ایتمه نك بیك آیلق مدتلك عبادت یرینه کچه جکی بیلدیرلمشدر . فقط او کیجه یه تصادف املیله سائر کیجه لرده بوش کچیرلمه سین دیه لیلهٔ قدر ؛ لیالیٔ سائره آراسنده کیزله نیلمشدر . بوکا بناءً عرفادن بری :

ای خواجه چه جویی زشب قدر نشانی
هرشب شب قدرست اکر قدر بدانی

دیمشدرکه « افندی! قدر کیجه سنك علامتنی نیچین آرایوب طوروبورسك؟ قدرینی بیلیرسه ك هر کیجه لیلهٔ قدردر » مآلنده در .

شیخ محی الدین اکبر قدس سره حضرتلری ؛ قدر کیجه سنی ربیع الاولده ، شعبانده وعلی الاکثر رمضانده ادراك ایله دیکنی (فتوحات)نده یازیور .

اشهر واکثر اقواله اتباعاً رمضانك یکرمی یدنجی کیجه سی لیلهٔ قدر اعتبار اولونمشدر . بناءً علیه او کیجه لهویات ولعبیات تعطیل ایدیلیر . استانبولك آیاصوفیه وحضرت خالد کبی بعض جوامع شریفه سی صباحه قدر

کشاده وجماعتله مالی بولونور آیاصوفیه جامع شریفنده بعض مشایخ ودرویشان طرفندن آیین طریقت اجرا اولونور . کذا شهرمزده کی بعض خانقاهلرده ده مقابلهٔ شریفه یاپیلیر وذکر ایدیلیر . جامعلرده حفاظك تلاوت ایله دیکی مقابله لرك علی الاکثر ٢٦ رمضانده ختم دعالری اوقونور .

قدر آلایی

امیرالمؤمنین وامام المسلمین حضرتلری؛قدر کیجه سی آلای ایله سرای همایوندن چیقوب جوارده کی جامعلردن برنده ادای صلات ایدر .

تاریخ عطا صاحبی ؛ زماننده یاپیلان قدر آلایی شویله تعریف ایدییور :

« لیلهٔ قدرده آلای والا ایله آیاصوفیه جامع شریفنه عزیمت بیورلمسی قاعده دن اولمغله لیلهٔ مذکوره ده اکر موکب همایون صیفیه ده ایسه اول کیجه یکی سرای همایونده افطاره رغبتله نوبتجی خاص اوطه لی اغالردن ماعدا جمعه سلاملغی تشریفاتنده بولنان کافهٔ اندرون ارباب مناصبی معیت همایونده بولندقلری ورداء شریف دائرهٔ علیه سی پیشکاهندن تاآیاصوفیه جامع شریفنك سلاملق قپوسنه قدر طرق وفضا مشعله لرله بالتنویر یکرمی قدر مشعله عکاملرمتاکبنده پیش همایونده کشیده ومشعله لرك آرقه سنده مشعملری قرمزی ویشیل بویالی قرق عدد کبیر فنارلرله خاصکی آغالر دوان اولدقلری حالده جامع مذکوره عزیمت همایون شرفوقوعنده نوبتجی اولان امام سلطانی افندی یه بلااقتدار لیلهٔ قدر نمازی جماعتله ادا اولندقدن صکره بواصول ایله عودت بیوریلور »

فطره
و
ترفیه فقرا

« الفطرة : فانك کسریله صدقهٔ فطره دینورکه رمضان صومنك تشکری ضمننده فقرایه ویریلن صدقه دن عبارتدر ـ قاموس ترجمه سی »

صدقهٔ فطره ویرلمه سی؛ ایکنجی سنهٔ هجریه رمضاننده واجب قیلینمشدر . چونکه : بایرام ؛ یوم سرور اسلام ایدی ، اوکون فقرانك ده سوینمه سی لازم کلیوردی . هیچ اولمازسه اوکون ارباب احتیاجك تسلیهٔ مستغنی براقیلماسی ضمننده طرف رسالتدن (أغنوهم فی هذا الیوم عن المسئلة) بویورولمشدر .

محفله درج ایدیلمه یه باشلانیلان (مسلمانلغك مدنیته خدمتلری) عنوانلی اثر عاجزیده صیراسی کلنجه ایضاح اولوناجغی وجهله سعادت بشری کافل بولونان مسلمانلق؛ دائمی صورتده ترفیه فقرانی منتسبلرینه توصیه ایتمش واولا صدقه، بعده فطره ، داها صوکرا زکات اعطاسنی ارباب غنایه امر ایله مشدر . بورجدن وحوائج اصلیه دن فضله اولمق اوزره ایکی یوز درهم کوموش ، یاخود او قیمتده مالی بولونان حر ومکلف هر مسلمان ایچین فطره ویرمك واجبدر .

فطره ؛ شو درت شیدن ویریلیر : بوغدای ، آرپا ، قورو خرما وقورو اوزوم .

بوغدای ایله اونندن ، یاخود سویقندن [*] یاریم صاع ، یعنی ٥٢٠ درهم ؛ آرپا ، قورو خرما وقورو اوزومدن برصاع ، یعنی ١٠٤٠ درهم اعتباریله یا عیناً ، یابدلاً اعطا اولونور .

بوللق وقتده بدلاً ، قیطلق زماننده عیناً ویرلمه سی افضلدر .

فطره نك هر سنه کی مقدار بدلانی مقام مشیختجه بالحساب خلقه اعلان اولونور .

« صدقهٔ فطره نك وقت وجوبی : یوم فطر صباحیدرکه شوالك ایلك کوننك طلوع فجرندن اعتباراً اعطاسی واجب اولور . آندن مقدم ویا مؤخر اولارق دخی ویریله بیلور ... نیت ایله ویریلور ـ حین افرازنده ایدیلن نیت دخی کافی اولور. فقیره ویریر ایکن بیلدیرمك لازم دکلدر . کتاب الصوم »

حاجی ذهنی افندی مرحومك بیان ایتدیکی احکامدن بالخاصه اوزه ری چیزکیلی بولونان فقره یه نظر دقتی

[*] سویقك تورکجه سی (قاود) درکه قاورولمش ، بعده بیقانوب قوروتولمش اون دیمکدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

جلب ايله‌مك و برقسم قادينلرله عوامدن بعضيلرينك بايديغى برمناسبتسزلكك لزوم تركنى سويله‌مك ايسته‌رم: مثلا فاتح ، ياخود بايزيد جامع شريفنده فقير برواعظ ؛ رحله باشنده تبليغ احكام ايديبور . برده آرقه صيرادن برى ؛ قوينندن ، ياخود قوشاغى آراسندن چيقارديغى كيسه‌يى آغزندن طوتوب صاللايه‌صاللايه باغنى چوزدكدن و ألنى صوقوب آووچلاديغى پاره‌لرى شاقيرشاقير بنه كيسه‌نك ايچنه‌دوكدكدن صوكرا ياقالاديغى بايق و سيليك بريوزلكى أله آليور ، جماعتك اوموزلرينه باصه‌رق رحله‌نك اوكنه قدر واريبور . ألده‌كينى خلقه كوستروب شاهد طوتارجه‌سنه اوزاته‌رق :

— خواجه ! شو ، بنم فطره‌م . آلدك ، قبول ايتدكمى؟ ديه صوروبور ، عادتا مقابلنده مقبوض سندى ايسته‌مه‌ديكى قاليور .

مادامكه فطره برصدقه‌در والله رضاسى ايچين ويريلير . الله رضاسى ايچين الهك قوللرينى‌ده دوشونه‌لى ، اونلرك‌ده عزت نفسنى جريحه‌دار ايتمه‌مه‌ليدر . جناب حق (ان تبدواالصدقات فنعما هى وان تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خيرلكم ـ سورةالبقرة) بويورمشدركه « صدقاتى آشكاره ويرىرسه‌كز اييدر ، اونى كيزليجه فقرايه اعطا ايده‌رسه‌كز اوحقكزده داها خيرليدر » ديمكدر . نه‌ايچين ويريلديكنى تصريحه لزوم اولمايان برصدقه‌نك جزئيتيله برابر علناً دكل ، اعلاناً اعطاسى ؛ آلاجق آدامك اوقالابالقده اوتانماسنه ده‌كمز (قول معروف ومغفرة خير من صدقة يتبعها اذى)

عرفه كونى

بوتعبيرى بز ، رمضانك يوم اخيرنده‌ده استعمال ايديبورز . حال بوكه :

« يوم عرفه : فتحاتله وحرف تعريفسز ماه ذى‌الحجه‌نك طقوزنجى كونيدركه حجاج عرفاتده وقوف كونيدر ـ قاموس ترجمه‌سى »

« عرفه : صدقه وزننده ذى‌الحجه‌نك طقوزنجى كونيدر . عيد فطرك ماقبلنه اطلاق اولنماز ـ كتاب‌الصلاة »

رمضانك صوك كوننه بيله ذى‌الحجه‌نك دوقوزينه قياساً عرفه ده‌نيلمه‌سنه لغتك مساعده‌سى اولماديغى حاجى ذهنى افندينك يوقاريكى افاده‌سندن آكلاشيليور . هادى ايكى بايرامك برر كون أولنه ، يكديكرينه قياساً عرفه كونى ده‌نيلمش و هركسجه قبول ايديلمش . بونكله اكتفا ايليه‌سه‌كده (Veille) كلمه‌سنى (عرفه) ديه كويا توركجه‌لشديروب (اعلان حرب عرفه‌سنده !) (روزخضر عرفه‌سنده !) كبى يازيلر يازماسه‌ق شيوهٔ لسانى محافظه ايتمش اولمازمى‌يز ؟

مدقق ومقتدر برذات چيقسه‌ده بوكبى ترجمه غرابتلرينى تصريح وتصحيح ايتسه نه ايى اولور .

عرفه معايده‌سى

اسكيدن رمضان شريفك صوكنجى كونى ايكينديدن صوكرا سراى همايونده برمعايده رسمى اجرا اولونوردى . شو وجهله‌كه : عرض اوطه‌سى اوكنه برتخت قورولور ، سراى بندكانى ترتيب صيراسيله دزيلير ، بعده ذات شاهانه ؛ عرض اوطه‌سندن چيقوب تخته اوطورور ، مهترخانه طاقيمى طرفندن ديوان نوبتى چالينير ودعاجى افندى طرفندن على‌المعتاد دعا ايديلير ، صوكرا ذات شاهانه ؛ حضارى نظر التفاتيله تلطيف ايليه‌رك عرض اوطه‌سنه عودت ايده‌ردى . پادشاهك ورود وعودتنده آلقيش اجرا اولونوردى .

بونى متعاقب كلن سلاطين جامعلرى خطباسى ؛ خنكار امامليرينك دلالتيله آغالر جامع شريفنه كوتورولور ، اوراده‌كى محفل همايونه كلن پادشاهك اراده‌سيله آياصوفيه خطيبندن ابتداءً بوتون خطيبلر طرفندن برر عشر شريف

اوقونور وختام تلاوتده هربرينه عطيهٔ شاهانه توزيع قيلينيردى .

ائمه وخطبانك عرفه كونى سرايه كيدوب عطيه آلمالرى حالا جاريدر .

⁂

ينه عرفه كونى

برى وبحرى اركان وامراى عسكريه ديمك اولان يكى چرى آغاسيله جبه‌جى باشى ، طوبجى باشى ، خمبره‌جى باشى ، طوپ آرابه‌جى باشى ، لغمجى باشى ، قول كدخداسى ، سكبان باشى ، زاغارجى باشى ، صامسونجى باشى ، طورناجى واوجاق كدخداسى ، غرباى يمين ويسار وعلوفه‌جيان يمين ويسار آغالرى ايله قپودانه ، رياله ، پاطرونا بكلر وترسانه كدخداسى ، ليمان رئيسى وسائر ضابطان ؛ عرض اوطه‌سنده معايده رسمنى اجرا ايده‌رلردى .

⁂

ينه اوكون ذات شاهانه ؛ طوپقاپى سراينك اوچنجى ترنده‌كى قصر همايونى بالتشريف سلاحدار آغا طرفندن تقديم ايديلن وباش چوقدار آغانك ركوبيله دولاشديريلان آتى قبول ايده‌ر ، بعده صدراعظم طرفندن تقديم قيلينان دونانمش درت آت ؛ حضور همايونه عرض اولونور ، بونلرده ميراخور اول وثانينك ركوبيله تجربه ايديلدكدن صوكرا اصطبل عامره‌يه كونده‌ريلير ، سلاحدار آغا ؛ تقدمه‌سنك قبولنه تشكر ايچين آياق اوپركن قوغوش آغالرينك (طوماق اويونى) اوينامالرى اراده بويورولور ، اويونك ختامنده سلاحدار واسطه‌سيله پاره سرپيلير وآغالر طرفندن آلقيشله‌رق مراسمه ختام ويريليردى .

طاهرالمولوى

برقاچ رباعى

حقسك ديه ناحقه خطاب ايتمه صاقين
وجدانكى محكوم عذاب ايتمه صاقين
كوسترمه حريم دلى بيكانه‌لره
نا اهل اولانه كشف نقاب ايتمه صاقين

⁂

ظن ايتمه بزى باده‌پرستز ساقى
هپ نشوهٔ اقرار ايله مستز ساقى
نادىٔ جهانه بويله سرخوش كلدك
پيمانه‌كش بزم الستز ساقى

⁂

نالنده‌سى‌يز بخت ستمكارمزك
بيلمم صوكى كلزمى بو ادبارمزك
بز اويله مهاجرزكه آغلار كزه‌رز
احوال پريشاننه انصارمزك

⁂

نى ناله‌زن سبحه بدستم كردى
نى نغمه‌كر باده‌پرستم كردى
اين فيض چه فيض استكه يارنك ابش
بى ساقى وبى پياله مستم كردى

⁂

كر رند خراباتى وكر مرد رهى
هشيار نخواهمت زهش كر نرهى
رو بزم دكر بجوكه دربزم جهان
يك ساغر پر دهند صدجام تهى

⁂

من همدم عارفان قدسى كهرم
در بزم الهيان جونى ناله كرم
با كرمىٔ عشق سينه سوزش هركاه
مينوشم ولب تشنهٔ جام دكرم

ازميرلى توقادى زاده
شكيب

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قطعه

مقصد ابقای نیك نام ایسه كل
براق اخلافه بر كزیده اثر
كیم اثرسز كیدرسه ای (محیی)
تا بمحشر یرنده یللر اسر

معلم
محیی‌الدین رائف

امین خاكی

ایلك ملاقاتمز ، اسكدارده چهارشنبه دركاه‌شریفنده شرفوقوع بولمشدر. أوت، نجه جداً شرفوقوع بولمشدی. چونكه ، بیوك بر (انسان)له كوروشمش ، (احباب) ؛ (قرداش) اولمشدم .

اوت ، بلكه (امین خاكی) نك الك صوك بیدای مناسبت ایتدیكی بر عبد عاجز بن ایدم . فقط ، بز ، یكدیكرمزی پك بشقه برنظرله كورمش‌ایدك. علاقه‌دار محبت ایكی یار جان ، ایكی ندیم وجدان ، آرارلرسه بزی بولورلردی . روحلرمز، بررمزدن اوقادارخوشلانمش، بیوك بر حبل متین اخوت بزی ، یكدیكره باغلامش ، صیم صیقی صارمشدی .

فكراً ، عرفاناً ، طریقةً قوی‌اولان بومحترم‌وجود، خلقةً پك ضعیف ایدی . اونك سیمای حزن انكیزینه ایلك نظر انداز توقیر اولدیغم زمان ، بر دوقتور كبی آكلامشدم‌كه (خاكی) ، هیمز كبی ار ، كبج دكل ، پك كنج تولەجك .. اونك یوزنی (صاریلق) كبی موقت بر رنك اصفرار دكل، دائمی برقانسزلق قاپلامش، توكسورمه‌لر بسرعت متزایده‌ایله بیچاره‌یی بی‌تاب وطاقت براقمشدی.

آه ! قاچ دفعه طوب طاشی یوقوشونی چیقاركن قالمش ایدك . آرتق بش اون آدیم یورور یورومز ، یوز، یوز اللی كیلو یوك آلتنده‌كی حمالك تنفسی كبی نفس آلمغه باشلامشدی .

خسته خسته بر كون ، اوغلم علی رضوانك عیادتنه شتاب‌ایتمشدی . صائم ، دیدی . قلم كاغد ویر! آكلادم. همان خلجانلر ، اضطرابلر ایچنده :

بنی تبریك ایدییور حوریلر
چونكه مستغرق احسان اولدم
حضرت صائمی رهبر قیله‌رق
داخل روضهٔ رضوان اولدم

قطعه‌سنی وجوده كتیردی .

بش اون كون صكره‌ده شو ایكی قطعه‌یی سویلدی :

شعرمی ذوق بدیعیسی اولانلر ، آكلار
كلز البت كونشك شعله‌سی شم ولمسه
بیتره‌دم اوسته بر مصرع آزاده سنك
الك كوچوك قطعه‌می ویرم قطعات خمسه

***

نه نفس قالدی ، نه سس ، تن قفسندن بزدم
هانی ای دست اجل بادهٔ زهرا زهرك
اوكسوروب آقصیره‌رق كچدی حیاتم اما
وجه مردارینه بر خیلی توكوردم دهرك

دیدم . »

(خاكی)یی صوك زیارتلرمدن برنده یاننده ، اسكدار درسعامی وسلامی علی افندی دركاه شریفی شیخ رشادتمآمی زكریا افندی حضرتلری واردی. اثنای ملاقاتده : صائم دیدی . بو دفترلرم ، مجموعهٔ اشعارم سنك ایچون املا ایدیلیور. بن كتاب حیاتم. حیات ومماتم هپ سنكدر... دیمش ومحترم والده‌سی آغلاتمشدی .

مرحومك ، وفاتندن بر ماه مقدم ، پك سودیكی صائمنه اتحاف واهدا ایلدیكی ، بش اون پارچه شعرندن (صوك نیاز) ی ایله (مبارزهٔ حیات)، (لیال تحسر) ، (ملال بهار) ، (سرابه طوغرو) ، (كناه مجهول) ،

(محروم اولایدم) ، و(قادین) سرلوحه‌لی اشعار قیمتدارینی‌ده مساعدهٔ مجموعه ایله محترم [محفل]ك قدردان وسخندان قارئلرینه یازاجغمی وعد ایدرم . زیرا كرك بونلرك .. كرك آثار سائرهٔ نامطبوعنك حق نشرینی ، شاعر محترم وپاكیزه شیم (یشار شادی) بك (پایتخت) ده ، ادیب كزیده قلم (ابن‌مولانا سعید)ك ده ، (علمدار)ده و(خاكی) حقنده‌كی تلهف آور مقاله‌لرنده ذكرایتدكلری كبی مرحوم مشارالیه ، فقیره امر وترك ایتمشدی .

صالح صائم

صوك نیاز

كلدك موعد تلاقی‌یه
بكلدم مضطرب ، شكسته امل
كلدك نو بهاره عمرمده
آجی ، لطفاً‌ده صوك بهارمه كل !.

***

كوزلرم ، منتظردی كوزلركه
سامعه‌م ، مفتقردی سوزلركه
آه ! سن كلمه‌دن ، كلیرسه اجل
دیلرم بر انكسارمه كل ،

***

چكیور حفرهٔ سیاهه بنی
بر قوی پنجه ، بر خیانت أل
سنی دنیا كوزیله كورمك ایچین
سربالین احتضارمه كل !.

***

دوشندم الك صوكره بستر موته
شیمدی عمرم عذاب قبره بدل
سكا الك صوك نیازم ، ایشته بودر .
بزی ای بیوفا مزارمه كل !..

امین خاكی مرحوم

محمود بك مرحوم

عثمانلی عالم عرفانی ینه بر ركن قیمتدارینی غیب ایتدی‌كه او قیمتلی ركن ؛ دارالفنونك اهلیتلی مدرسلرندن محمود بك ایدی .

مرحوم ایله معارف نظارتنده متشكل ادبیات انجمننده كوروشمش وبر قاچ جلسه‌ده پك مخلصانه سه‌ویشمش ایدك .

كندیسنك بكتاشی باباسی ، عبد عاجزك مولوی ده‌ده‌سی بولونماسی وبكتاشیلقله مولویلكك برلشه‌مه‌یه‌جك ایكی مسلك بولونماسی ، آرامزده مخالصت حصولنه مانع تشكیل ایده‌مه‌مشدی . چونكه : محمود بك ؛ معرفت وفضیلت ، وقوف حقیقت نقطهٔ نظرندن چوق یوكسك بر ذات ایدی . شرق وغربه شامل بولونان تتبعات ومعلوماتی ، اونی هندیات زمینلرندن اوزقلاشدیرمش وبالاترین بر موقعه اصعاد ایلمشدی . دیه بیلیرم‌كه شیمدی‌یه قدر بكتاشیلق عالمنده اودرجه فاضل بر جان یه‌تیشمه‌مشدی . روح روانی شاد اولسون .

شیخ رضا افندی مرحوم

خاصكیده كائن طاش تكنه‌لر مكتب ابتدائیسی معلمی خلفای قادریه قدماسندن لامكانی زاده شیخ رضا افندی‌ده كچن آی ظرفنده دورانی بی ثباتی ترك ایله مكتبی جوارنده‌كی (بایرام پاشا - بابا افندی دركاهی) حظیره‌سنده تهیه ایدیلن خلوتخانهٔ ابدیسنه چكیلدی .

شیخ مرحوم ؛ طریقت علیه فیض باهری اولق اوزره تكمل ایلمش بر ذات اولوب فقرالك (صابرین) مسندن دكل (شاكرین) نوعندن ایدی . اكمك پاره‌سی بولامادیغی زمانلر اولدیغی حالده شوكا بوكا مراجعتله ضرورتندن شكایت ایتمك شویله‌طورسون حالندن عنه بیله تنزل ایتمزدی . دهرك شدائدینه كوكس كرەر وكونلك حادثاتی تبسم عارفانه ایله قارشیلاردی .

روح الله تعالی روحه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

غنیٔ کشمیری وبعض ابیاتی

مابعد :

(غنی روز سیاه پیر کنعانرا تماشا کن)
(که روشن کرد نوردیده اش چشم زلیخارا)

[ای غنی ! پیر کنعانك طالعسزلکنی کورکه نور دیده‌سی اولان یوسف؛ زلیخانك کوزلرینی تنویر ایتدی]

(قاموس‌الاعلام) ارض کنعان حقنده :

«فنیکه دنیلن صیدا وصور وبیروت جهتلریله فلسطین خطه‌سندن وسوریه خطهٔ قدیمه‌سنك بر قسمندن عبارت بر مملکت قدیمه اولوب حضرت نوح (عم) ك حفیدی (کنعان بن حام) ك اسمیله تسمیه اولندیغی مرویدر . حضرت یعقوب (عم) کنعانده ساکن اولوب بعده ذریتی مصرده قالمش وحضرت موسی (عم) جانبندن مصردن اخراجیله صحرای تیهده قرق سنه طولاشدقدن صوکره ارض کنعانك جنوب شرقی قسمندن عبارت اولان فلسطینده یرلشمشلردر. اصل کنعان ایسه فنیکه‌و کنعانیون فنیکه‌لیلردر »

معلوماتی ویریور (یاقوت حموی) ده :

« یعقوب علیه‌السلام نابلسده مقیم ایدی . یوسف علیه‌السلام‌ده اوراده‌قویویه‌آتیلمشدی که اوقویو(سنجل) ایله نابلس آراسنده کائن ومعروفدر » دیبور .

کنعان دیارینك اختیاری دیمك اولان (پیر کنعان) ایله حضرت یعقوب مراد ایدیلیر یته‌کیم آثارکثرانه‌مدن اولان وبر نعت شریفك ابیاتندن بولونان :

آشکاردی پیرکنعان؛ ذکر یوسفله سنی، یوقسه
سکا یوسفده عبد مشترادر یا رسول‌الله

بیتنده‌ده او صورتله ایراد اولونمشدر . نور دیدهٔ یعقوبك جشم زلیخایی تنویر ایتمه‌سی؛ مشارالیهانك حضرت یوسفله ازدواج ایله‌یدرك قرةالعین اولماسنه اشارتدر .

(روز سیاه) ده قاره کون ومصیبت معناسنه‌درکه بوراده طالعسزلك دیه ترجمه ایتدم .

غزلك صوکی

غنیٔ کشمیرینك دیوانندن منتخب وتحت‌اللفظ مترجم بعض ابیات دها واردر . صیراسی کلیر ونشرینه لزوم کورولورسه اونلرده پیدرپی مجموعه‌یه درج ایدیلیر .

قارئلرمزدن تمنی

مجموعه‌یه آبونه اولوب‌ده بدل اشتراکی کوندرمه‌ین، یاخود آبونه مدتی بیتوب تجدید ایتدیرمه‌ین قارئلرمزك مروت مظاهرتکارانه‌لرینی تمنی ایده‌رز .

مسلك متخذی اعتباریله محفلك قارئلری ذاتاً عدد معدود وحاصلات شهریه‌سی اونسبتده محدوداولمغله برابر مصارف طبعیه‌سنه پك غیرکافی کلمکده‌در. بناءً علیه محترم قارئلرمزك اولسون شویله بر زمانده بو مهمه‌یی نظردقته آلمالرینی وبکانه دیلی بر مجموعه‌نك کار تأمین ایتمه‌سی دکل، شهری انتشارنده دوام ایده بیلمه‌سی ایچین معاونت مشتریانه ومشوقانه‌ده بولونمالرینی کندیلرندن بکله‌مکده‌یز .

بر وتقوی خصوصنه یاردیم ایتمك؛ هرمسلمان ایچین فریضهٔ ذمت اولدیغنی قرآن کریم خبر ویریور .

اوقاف اسلامیه مطبعه‌سی | مدیرمسئولی : طاهرالمولوی

اداره خانه‌سی :
شهزاده باشنده (تعالیٔ اسلام) جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی :
باب‌عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع‌التشکر قبول ونشراولونور

یازیلرك شخصیتی دکل، یازیلرك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

محفل

١٣٣٨

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی ، ... ری مجموعهٔ اسلامیه‌در

صاحب ومدیری محرری :

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٢٠ غروش
آلتی آیلغی ٦٠ «
اوچ آیلغی ٣٠ «

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تدریج صیراسیله درج ایدیلیر .

عدد : ١٢ — ١٣٣٩ شوالنه مخصوص نسخه — فی ١٠ غروش

مندرجات :

رجا . حسب حال .
امام غزالی و (المضنون) کتابلری [تدقیق مؤلفات هیئتنه جواب] — آق سه‌کیلی احمد حمدی .
تعاون وتساند — محمد ضیا .
عالم و فاتح — سعدی .
شوال‌المکرم ، عید ، بایرام، جشن ، اعیاد اسلامك مبدأی ، بایرامك اعلانی ، صلاة عید ، بایراملرده زیارت مقابر ، مولویلرك بایرام نمازندن عودتی ، سرای همایونده معایده ، تبریکه کلنلر ، عیدکاه ، دوائرده معایده ، مدینهٔ منوره‌ده بایرام — طاهرالمولوی .
مناجات ، نعت — سعودالمولوی . غزل — محیی‌الدین رائف

داخلی و چوجوق خسته‌لقلری متخصصی

دوقتور وصاف بك

هرکون بعدالزوال ساعت ایکیدن آلتی‌یه قدر قوسقده بحری طاهر اجزاخانه‌سنده بولونوب فقرایی مجاناً معاینه ایدر . ذکر اولونان اجزاخانه‌ده اك نادره علاجلر بولونور و اهون فیئاتله احضار اولونور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

رجا :

حاجی ذهنی افندی مرحومك (کتاب الصلاة) ندن اقتباساً کچن نسخه‌یه وتراویح بحثنه درج ایدیلمش اولان (علیکم بسنتی ..) حدیث شریفنك اثنای نقلنده (ب) حرفی اونوتولمش اولمغله علاوه بویورولماسنی قارئلرمزدن رجا ایده‌رز .

حسب حال

بته‌آمالی (محفل) مجموعه‌سی ، بو نسخه‌ایله سنه‌لك آبونه‌لرینه اولان دینی مع التشکر ادا ایدییور . حال حاضرده مصارف طبعیه‌نك چوقلغی وحدیجه آثار ایچین هان‌ده مشتری و قاره یوقلغی کبی تحملفرسا موانع اقتحام ایدیله‌رك بر سنه‌دن بری کمال انتظام واولدقجه بر تکمل ایله نشریاته دوام اولوندی .

کچن نسخه‌ده یازیلدیغی وجهله جناب حق ، بر وقوابه معاونت اولونماسنی امر بویوریور مشددر . ظن ایدییورزکه مسلمانلغه علی قدر الامکان خدمت ایده‌بیلمك فکر خاصیله محفلك ادامهٔ انتشارینه چالیشمق‌ده بر وتقوی جمله‌سندن صاییله‌بیلیر .

نوحه بر دارالخلافه‌ده آنجق آیده بر اولمق اوزره بر محفل چیقیورکه مندرجاتی اعتباریله دکل ، مسلك متخذی حیثیله یکانه بر مجموعه‌در .

هر مسلمان تقدیر ایدر صانیرزکه بویله اسلامی برمجموعه ، آیده برچیقمقله وبوز اللی ، ایکی یوز قدر قاره بولمقله قالمامالی ، هر هفته منتظماً نشر ایدیلمه‌لی وبر چوق اخوان دین طرفندن مطالعه اولونمالیدر . فقط اولونامیور . بو ایسه عاجز صاحبنك نقصان همتی دکلدر . ون ایکی آیدن بری کورمش واوغراشمش اولدیغی مشکلاته رغماً کوستردیکی ثبات وغیرت ، بونی اثبات ایچین واضح بر حجتدر . او مبرم مانع :

معرفت التفاته تابعدر   مشتریسز متاع ضایعدر

بیتیله فهم ایدیله‌بیلیر .

حسب حالمزدن ، بعضیلریمز کبی ـ (بدل جوهر حریت) اولان ـ عائدات وتخصیصات یوللو شیلر طلبنده بولوندیغمز آکلاشیلماسین . اونی شیمدی‌یه قدر هیچ بر فرد وجمیتدن قبول ایتمه‌دك ، انشاءالله بعدماده قبول ایتمك اضطرارنده قالمایز .

شونی دیمك ایستیورزکه آبونه‌لریمز آراسنده هنوز تأدیه تعهد ایتمه‌مش بعض ذوات وار . بونلر آلدقلری نسخه‌لرك بدلنی کوندرسونلر . سائرلری‌ده ایکنجی سنه‌نك آبونه بدلی شیمدیدن و ۱۲۰ غروشدن ارسال ایدرلرسه محفلك ضرر شمدیسنی ممکن مرتبه تهوین ایلمش اولورلر .

محترم قارئلرمزك باشقه‌لرینه‌ده توصیهٔ مشوقانه‌ده بولونمالری ، همت و حمیت دیندارانه‌لرینه محولدر .

ومن الله التوفیق .

امام غزالی و (المضنون) کتابلری

ـ تدقیق مؤلفات هیئتنه ایکنجی جوابم ـ

اوچ سنه مقدم یازیله‌رق برهیئت علمیه طرفندن تدقیق وبرنجی اوله‌رق قبول ایدیله‌رك کتاب شکلنده طبعنه‌ده قرار ویریلمش اولان براثرمدن غزالی‌یه عائد بولنان بحثی « محفل » نشر ایتمه‌یه باشلامشدی . تاریخ نشرندن آلتی آی صکره تدقیق مؤلفات هیئت محترمه‌سی طرفندن بو بحثك استناد ایتدیکی اثرلر غزالینك اولمدیغنه دائر بر مطالعه یازلمش وطرفمدن جواب ویریله‌رك هیئت مشار الیهانك بعض نقاط حقنده نظردقتی جلب ایدلمش ایدی . محفلك اونونجی نسخه‌سنده اعضادن حافظ ابراهیم افندینك امضاسی ایله هیئت محترمه‌نك بر جوابنه مطلع اولدم . بو جوابدن آکلایورم‌که : تدقیق مؤلفاتك اصل مقصدی، مضنونلر غزالینك اولمدیغنی سویله‌مك دکل ، بلکه « وحدت وجود » اساسی‌اوزرینه یورودولمش اولان اومطالعات حکیمانه‌نك ـ متکلمینك مذهب مشهورینه مخالف اولدیغی ایچین ـ شایان قبول اولمدیغنی آکلاتمقدر . بو فکرك غزالیدن صدور ایتمسی مسئله‌یه باشقه بر قیمت ویره‌جکی شبهه‌سز بولندیغندن بو مقالاتك مأخذی اولان کتابلرك غزالی‌یه نسبتی هیچه‌ایندیریلمك ایسته‌نمش‌در . کویا مضنونلر آرادن چیقینجه غزالینك بویله بر فکرده بولونمش اولمسی‌ده وارد اوله‌میه‌جق . دیمك مضنونلرك غزالی‌یه منسوب اولوب اولماسی مقصود بالذات دکل .

شو اوفاق استطراددن صکره هیئت محترمه‌نك بو خصوصده استناد ایتدیکی دلیللری بروجه‌آتی خلاصه ایدیورم :

۱ ـ مضنون به علی غیر اهله نام رساله غزالینك دکلدر . چونکه کشف الظنونده بیان اولوندیغنه‌کوره سبکی طبقاتنده (مضنون قدم عالم ، قدیمك جزئیاتی بیلمدیکی ، نفی صفات مسئله‌لرینی تصریحی مشتملدر ، حال‌بوکه بومسائلدن هر برینه قائل بولنانلری غزالی وبوتون اهل سنت تکفیر ایتدکلری ایچون بویله برشیئك غزالیدن صدوری تصور ایدیله‌من) دییور . بناءً علیه بورساله غزالی نامنه مدسوس‌در . بونك مدسوس اولدیغی تحقق (؟) ایدنجه (مضنون صغیر)ك‌ده غزالینك اولماسی ایجاب (؟) ایدر .

۲ ـ محی‌الدین ابن عربی مسامراتنده مضنون صغیر ، شیخ ابوالحسن علی المسفرکدر دییور .

۳ ـ احیا شارحی ده مضنون صغیر غزالی نامنه مدسوس‌در دییور .

۴ ـ مضنون صغیرك سؤالاً وجواباً ترکیب وترتیبی‌ده غزالی طرفندن یازلمدیغنه دلالت ایتمکده‌در .

۵ ـ آثار سائره‌سنده ، ازجمله احیاءالعلومنده روح حقنده‌کی مطالعاتی تدقیق ایدیلنجه غزالینك روحه دائر بو یولده بیان مطالعه ایتمش اولماسی احتمالی یوقدر .

ایشته غزالینك روح حقنده بزم ایضاح ایتدیکمز طرزده برمطالعه‌ده بولونمش اولمسنی تدقیق مؤلفات بروجه بالا خلاصةً ذکر ایتدیکم بش صورتله رد ایتمك ایستیور . شمدی بونلرك قیمت علمیه‌سنی تدقیق ایده‌لم .

اولجه‌ده سویله‌دیکم وجهله بزم او مقاله‌لرده‌کی مأخذمز ، مضنون صغیردر . بناءً علیه غزالی بو یولده بیان مطالعه ایتمه‌مش‌در دی‌یه بیلمك ایچون مضنون صغیرك احتوا ایلدیکی مباحثك مسلك غزالی ایله قابل تألیف اولمدیغنی اثبات ایدیلمك ایجاب ایدردی .

حال بوکه تدقیق مؤلفات هیئت محترمه‌سی بوجهته اصلا یاناشمایور . « مضنون به علی غیر اهله » نام رساله‌نك بحثمزه تعلق یوقسه‌ده ، مادام‌که هیئت محترمه ایشی اورادن طوتدورمق ایسته‌یور ، بزده خاطر ایچون اولا اورادن باشلایه‌جغز . خلاصه‌ده کورولدیکی وجهله تدقیق مؤلفاتك برنجی واك قوتلی دلیلی ، « مضنون به علی غیر اهله » نام رساله‌نك غزالی نامنه مدسوس اولمسی‌در . بونی اثبات ایچون یکانه استناد ایتدکلری‌ده ابن سبکی‌نك ینه خلاصةً نقل ایتدیکمز سوزلری‌در . برنجی جوابمده غزالی‌یه نسبت ایدیلن مضنونلرده ابن سبکی‌نك تصریح ایدلدیکنی ادعا ایلدیکی موجب

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كفر مسائلك موجود اولمديغنى بناءً عليه بو مسائل مضنونلرك هانكيسنده ايسه تصريح ايدلمسى لازمكلديكنى، باشقه صورتله سرد ايديلن مطالعاتك - قائلى كيم اولورسه اولسون - قيمت علميه‌سى اولامايه‌جغنى سويله‌مش ايدم. تدقيق مؤلفات بو مهم نقطه‌يى نظر دقته آلمش اولملى كه، بو دفعه ويره‌ش اولديغى جوابده سبكى نك سوزلرينى ده علاوه ايديور. ديمك كه ابن سبكى نك سوزلرى يالكز نقل ايله اكتفا ايتمه‌يرك :

(ابن سبكى نك وقد اشتمل على التصريح بقدم العالم الخ سوزلرينه كلنجه : معرفت ربوبيته تخصيص ايديلن دكن اولك فصول متقدمه‌سنده قدم عالمه ذاهب اولان فلاسفه‌نك مسلكنه كوره ادارهٔ كلام ايدلمش اولمسنه مبنى در . حال بوكه ابن السبكينك بيانى وجهله غزالى برچوق آثارنده بالخاصه تهافت الفلاسفه‌سنده مسائل مذكوره‌نك ابطاليله اوغراشمشدر .)

سوزلرينى ده علاوه ايديور. ديمك كه ابن سبكينك سوزلرى « مضنون به على غير اهله » نام رساله‌يه عائد ايمش.

اولا شوكا دقت اولونمق لازمدر كه : « مضنون به على غير اهله » نام رساله‌ده تصريح ايدلديكى، وغزالى واهل سنت طرفندن قائلى تكفير اولونديغى ادعا اولنان اوچ مسئله‌دن (صفات) مسئله‌سنده غزالى فلاسفه‌يى قطعيا تكفير ايتمه‌مش در . چونكه بو مسئله‌يه قائل يولنان يالكز فلاسفه دكلدر . تهافت الفلاسفه‌سنده بو جهت پك واضحدر . شو حالده سبكى نك « وكل واحد من هذه يكفر الغزالى قائله هو واهل السنة اجمعون » سوزى على الاطلاق دوغرو اوله‌رق قبول ايديله‌من .

ديكر ايكى مسئله‌يه كلنجه : اوت، بونلرده غزالى فلاسفه‌يى تكفير ايتمش در . فقط، هيئت محترمه‌نك ادعاسى وجهله مضنون كبيرده معرفت ربوبيته تخصيص ايديلن ركن اولك فصول متقدمه‌سنده بو مسائلك تصريح ايدلديكى مسلم دكلدر . فى الحقيقه متعصب بر كلامى نظريله باقيله‌جق اولورسه، بويله برشى بلكه‌ده سويلنه‌بيلير. لكن درين بر محاكمه بويله بر ادعايه مانع در . چونكه غزالى بو كتابنده اهل سنتك اعتقاد مشهورينى تقرير ويا مدافعه ايتمه‌يور ؛ عامه‌يه مخصوص بر عقائد يازميور . اربابى ايچين كشفنده محذور كورمديكى وفقط اربابنك غيريدن (ضن) ايدلمسى لزومنه شدتله قانع اولديغى بعض حقايق ايضاح ايديور. بو جهت، كتابك اسمندن ده آكلاشيلمقده‌در. غزالى هر حقيقتك هر كس ايچين كشفى جائز اولا - مايه‌جغنه و فقط اهلندن كيزله‌مكده ظلم اولديغنه تماميله قانع در . بونك ايچين در كه: بوراده‌كى مباحث، تصوفى وفلسفى بر طرزده تشريح ايدلمشدر . بناءً عليه فلاسفه‌نك مسلكنه كوره ادارهٔ كلام ايدلمش اولمسى، وياخود بويله كورولمسى بوندن در . ذاتاً بو ايكى مسلك آره‌سنده‌كى فرق آزدر . ابن سينانك اشاراتنده‌كى مقامات عارفينى اوقويانلر، علوم صوفيه ايله علوم فلاسفه آره‌سنده‌كى بو مقارنتى آكلامقده كوجلك چكمزلر . بونلرك برى كورويور، برى بيليوردينلر بو حقيقته ترجمان اولمشلردر . هيچ شبهه يوق كه حدوث ويا قدم عالم مسئله‌سنده صوفيه ايله فلاسفه آره‌سنده‌كى مقارنت، صوفيه ايله متكلمين آره‌سنده‌كى مقارنتدن، دها فضله‌در . هر حالده وحدتى قبول ايدن صوفيه ايچين متكلمينك قائل اولديغى طرزده بر حدوث عالم موضوع بحث اولاماز .

دها صكره، مضنون كبيرده‌كى مسائل، غزالى نك « قانون تأويل » ى كوز اوكونه كتيريله‌رك مطالعه ايديلمك لازمدر . « فيصل التفرقه » مؤلفنه عائد مسائل محاكمه ايديليرايكن هر حالده كنادى ميزانى ايله اولچولمك و اوندن صكره بر حكم ويرلمك ايجاب ايتمزمى ؟. فلاسفه‌نك مسلكنه كوره ادارهٔ كلام ايدلمسى ايله عجبا بو ميزانك خارجنه چيقيلمش مى ؟ . او مباحثده غزالى نك ميزانى ايله طارتيله‌مايه‌جق برشى وارمى در ؟ . .

ايشته « مضنون كبير » - متعصب بر كلامى كوزيله دكل - بو نقاط نظردن مطالعه ايديلنجه اونده قائلنك تكفيرينى ايجاب ايدن بر مسئله‌نك تصريح ايدلديكنى ادعا ايتمك هيچده دوغرو اولاماز . غزالى روحك - جمهورك آكلاديغى طرزده - جسم اولمديغنه قانع اولديغى حالده تهافتنده فلاسفه‌نك روح حقنده‌كى مذهبلرينى ده رد وابطال ايتمه‌يه چاليشمش در . روح حقنده‌كى اعتقاد مخصوصى ايله تهافتنده‌كى فكرى آره‌سنده كورولن شو مباينت ظاهريه‌نك سببنى ابن رشد ايله غزالى‌يى محاكمه ايدن خواجه زاده پك كوزل ايضاح ايتمش در .

بناءً عليه مضنون به على غير اهله حقنده سرد ايديلمش اولان مطالعات غير وارددر. دليل، مدعايى اثبات ايده‌مديكى جهتله كتابك غزالى‌يه نسبتى على حاله قالمش در .

هيئت محترمه يالكز ابن سبكى نك نقلنه استناد ايده‌رك مضنون به على غير اهله حقنده ايسته‌ديكى كبى بر حكم ويرمش ايسه‌ده ابن سبكى دن اول وصكره‌كلن بر چوق مؤلفين دخى كتابى غزالى نك مؤلفات مشهوره‌سندن صايمقده‌درلر . بوراده برقاچ دانه‌سنى ذكر ايله اكتفا ايده‌جكم :

« ... وله تهافت الفلاسفة و محك النظر و معيار العلم والمقاصد والمضنون به على غير اهله والمقصد الاسنى فى شرح الاسماء الله الحسنى... وكتبه كثيرة وكلها نافعة ... [١] »

« و من مشهورات مصنفاته البسيط و الوسيط والوجيز والخلاصة فى الفقه و احياء علوم الدين ... وله تهافت الفلاسفة و محك النظر و معيار العلم والمقاصد والمضنون به على غير اهله و مشكاة الانوار ..... [٢] »

موضوعات العلوم صاحبى ده بو اثر، غزالى نك اولديغنى تصريح ايله اكتفا ايتميه‌رك شو صورتله بيان مطالعه ايديور .

« مضنون به على غير اهله ايله منهاج العارفينه ملازمت ومطالعه‌يه اهتمام وهمت مهمات اموردن در. زيرا بونلرك وصفنده هر نه مرتبه مبالغه اولنسه ينه واصفلك كما هو حقه ادادن عجزى مقرردر.... »

[١] ابن خلكان
[٢] شيخ عبدالقادر العيدروس

فاضل مشاراليه (مضنون به على غير اهله) ايله ديكر بر كتابى حقنده سويله‌نن شيلرى (قبل) ايله بيان ايتدكدن صكره « حقيقة الروح » نامنده بر اثرينى دها ذكر ايديور كه « مضنون صغير » اولديغنده شبهه اولمسه كركدر . بو اثرى طبقاتنده ابن سبكى ده ذكر ايديور. ديمك كه غزالى حقيقت روحه عائد اثر تأليف ايتمكدن چكنمه‌مشدر .

بناءً عليه مضنون به على غير اهله غزالى نك اولنجه مضنون صغيرده غزالى نك اولمق ايجاب ايدر. (هيئت محترمه‌نك حكم منفيسى ده بو يولده دكلى ايدى ؟).

مع مافيه اولجه سويله‌ديكم كبى ، مضنون كبيرك غزالى نامنه مدسوس اولديغى قبول ايدلسه بيله ، بوندن مضنون صغيرك ده مدسوس اولمسى نه‌دن لازم كلسين ؟ « برينك مدسوس اولمسى ديكرينك ده مدسوس اولمسنى ايجاب ايدر . » حكمنى هيئت محترمه هانكى اساسدن استنباط ايديور؟. مضنون صغيرى غزالى‌يه نسبت ايتديرن مضنون كبيرك صوكنده‌كى « وسأهدى.... » عباره‌سى در ديمك ، مغاير انصاف ومحاكمه‌در .

غزالى نك مسلكى و برچوق آثارى ، بالخاصه مشكاة الانوار ، اصول اربعين ، جواهر القرآن كبى اثرلرى اورته‌ده ايكن بو اثرى غزالى‌يه نسبت ايتديرن « وسأهدى . . . » عباره‌سى در ديمك قدر منطقسزلق اولورمى ؟ . على الخصوص هانكيسى اول اولديغى معلومده دكلدر .

محى الدين ابن عربى‌يه نسبت ايديلن مسامره‌ده كتاب النفخ والتسويه‌نك باشقه بر ذاته نسبت ايدلديكى مسئله‌سنه كلنجه : بركره مسامره‌نك حضرت شيخه نسبتى ، بيلمم كه نه درجه‌يه‌قدر دوغرودر؟. مضنونلر حقنده بوقدر تدقيقات ياپمق ايسته‌ين هيئت محترمه ظن ايتمم كه مسامره‌يى ده اينجه‌دن اينجه‌يه تدقيق ايتمش اولماسون !

مسامره حضرت شيخك اولديغنى قبول ايتديكمز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تقدیرده‌ده شیخك سوزی هیئت محترمه ایچون قطعیاً دلیل اولهماز. مادام‌که شیخ محیی‌الدین ابن‌عربی حضرتلری مسامرهسنده مضنون صغیری ، کندیسنه قارشی بیوك برحرمت وتعظیم اظهـار ایلدیکی شیخ حسن ابن المسفره نسبت ایدیور ، شـوحالده « مضنون صغیر » مؤلفی معلوم ومشهور وشیخ اکبر حضرتلرنجه‌ده مقبول ومعتبر برکتاب دیمکدر . چونکه مؤلفی حقنده « ان الشـیخ ابا الحسن علی المسـفر کان جلیلا حکیما عارفا » دیور . شمدی بویله مؤلفی معلوم برکتاب ایچون « غزالی نامنه مدسوس‌در. دیمك نفس الامره موافق برحکم اوله‌بیلیرمی؟ دعوی نه ایدی، دلیل نه ؟ « مضنون صـغیر » حقنده احیاء العلوم شـارحنك مدسوس دیمه‌سنه کلنجه : بوده شایان احتجاج برشی دکل‌در ، بوکبی سوزلر برحقیقتی نفی واثبات ایده‌مز. چونکه مدسوس تعبیری عادتا بر مسلك‌در ؛ وبونی اك زیاده شعرانی مرحوم قوللانمش‌در. محیی‌الدین ابن عربینك آثاری حقنده شعرانی مرحومك اسـتعمال ایلدیکی بوکلمه ، مؤلفی محیطك ، علیهدارلرینك دیدی قودیسندن قورتارمق ایچوندر . باشقه صورتله مدافعه ایدیله‌میه‌جکی آکلاشیلنجه « مدسوس » در ، دینیله‌رك ایشك ایچندن چیقیلیور . احیاء العلوم کبی برکتابك احراقنه فتوی ویریلیر، وصاحب احیا انسلاخ عن‌الدین ایله اتهـام اولونور ، غزالی مرحوم کندینی مدافعه ایچون « فیصل التفرقه بین الاسلام والزندقة » نامنده براثر یازمغه مجبور اولورسه ، کتاب النفخ والتسویة کبی طوغریدن طوغری‌یه متکلمینك مذهب مشهورینه مخالف واعتقاد عوامه مغایر اولان اثرلره «مدسوس» دیمك صورتیله غزالی‌یی مدافعه ایتمك هرحالده احیاء شارحی کبی ذوات ایچون بروجیبه اولملزمی؟ بناءً علیه احیا شارحی کبی ذواتك « مدسوس » دیمه‌سیله بواثر حد ذاتنده غزالینك اولمامق ایجاب ایتمز. بوکبی شیلرله لهده احتجاج اولنورسه. علیهده‌ده احتجاج اولنور.

(منخول) حقنده‌ده برچوق دیدی‌قودیلر وار، غزالینك اولدیغی انکار اولنیور . حال بوکه ابن سبکی طبقاتنده غزالینك آثاری میـاننده صـاییور . عجبا بونلرك هانکیسنه اعتماد ایده‌جکز ؟ شوحالده احیا شارحنك سوزلری‌ده‌بوبابده‌بردلیل تشکیل ایتمیور. «مضنون صغیر» حقنده هیئت محترمه‌نك اك قوتلی دلیلی هرحالده شودر :

[آثار سائره‌سنده روح انسانی حقنده‌کی مطالعاتی تدقیق ایدیلنجه غزالی‌نك بویله جوابلر ویرمش اولمسی احتمالی وارد دکل‌در . أزجمله احیاء العلومنده روحك حقیقتندن امساك لسان ایله یالکز اوصاف واحوالندن بحث ایلمشدر . روحك حقیقتی خصوصنده وذلك مالم یتکلم فیه رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم فلیس لغیره ان یتکلم فیه] دیمش اولدیغی حالده « مضـنون صـغیر » رسـاله سنده حقیقت مذکوره حقنده ایراد ایدیلن سـؤاله جواباً :

[هذا سؤال عن سرالروح الذی لم یؤذن لرسول‌الله صلی‌الله علیه وسـلم فی کشـفه لمن لیس له اهلا فان کنت من اهله فاسمع واعلم الخ) دی‌یه تکلم ایتمسی نظر دقت واهمیته آلنه‌جق مباینتلردن‌در .] فی‌الحقیقه ، سطحی بر نظر ، بسیط بر دوشونجه صاحبی اولانلر ایله برده هیئتك یالکز شونقل ایتدیکمز افاده‌سنه نصب نظر ایدنلر (یعنی هیئت محترمه‌نك احیـادن نقل ایتدیکی عباره‌لرك تمام نقل ایدلدیکنه ذاهب اولانلر) احیـا ایله مضنون صغیرده‌کی بیاناتی آره‌سنده برمباینت کشف ایدرسه‌ده حقیقت حال تماماً بونك عکسنه‌در . غزالی وآثاری حقنده درین بر فکره صاحب اولانلر بویله بر مباینه قائل دکللردر . چـونکه برکره غزالینك حیـات تاریخچه‌سی پك مختلفدر . بو خصوصده غزالی مستثنا برسیمادر . غزالی دیجه قارشیمزه بر شخصیت دکل ، متکلم غزالی، فیلسوف وحکیم غزالی، متصوف وعارف غزالی، فقیه غزالی کبی عادتا مختلف شخصیتلر چیقیور. شبهه‌یوق‌که اونك یازمش اولدیغی اثرلرده بوشخصیتلره کوره تخالف ایدیور . فیلسـوف وحکیم غزالینك سوزلری ایله ، فقیه وحتی متکلم غزالی‌نك سوزلری آره‌سـنده برفرق بولونمامق البته ممکن دکل‌در . علم

کلامك مقصودی عقیدهٔ عوامی مبتدعه‌نك تشویشندن محافظه اولدیغنه وحقیقتك بونك‌ده فوقنده بولوندیغنه قائل اولان امام غزالی‌نك احیاده‌کی سـوزلری ایله مشکاتده‌کی ، جواهرالقرآن ومضنونلرده‌کی سوزلری آره‌سنده شبهه‌یوق‌که ظاهری برمباینت کوروله‌جك‌در. بونك ایچین دکلی‌درکه غزالی حقنده :

یوما یمان اذا لاقیت ذایمن
وان لقیت معدیا فعدنان

دینلمش‌در .

بناءً علیه حقیقت‌حالده بوظاهری مباینتلرك اسبابی، غزالی‌نك مختلف صفحات یشـامش و اثرلرنده دائما خطاب ایتدیکی انسانلرك سویهٔ فکریه‌لرینی نظراعتباره آلمش اولمسندن نشـأت ایتمش‌در . مقصد علوم معامله اولان احیاء العلومده خلقه خطـاب ایتدیکی جهتله بالطبع علوم مکاشـفه‌یه عائد اولان روحك ماهیتنی اوراده استکناه ایتمه‌مش، بوتون مطالعاتی قلبك تصفیه وتربیه‌سی نقطه‌سندن یوروتمش‌در. حال‌بوکه مضنون، مشکاةالانوار، جواهرالقرآن واصول‌اربعین کبی اثرلرنده یالکز کندیلرینه کشف اسرار وحقایق جائز اولان ارباب اسـتعداده خطاب ایتمش اولدیغندن کرك روحك ، کرك دها مهم بعض مسـائلك ماهیتنی استکناه‌دن ، تماماً تصـوفی، حکمی مطالعات درمیان ایتمکدن اصلا چکینمه‌مش‌در. مشکاةالانوارده ، اصول اربعین‌ده ، جواهرالقرآنده‌کی بعض مطالعات بونك اك زیاده بر دلیلی‌در . بناءً علیه احیاءالعلومده روحدن رسـول‌الله صلی‌الله علیه وسـلم بحث ایتمدیکی ایچین ، بنده بحث ایتمه‌یه‌جکم دیمه‌سی ، دیکر اثرلرنده بحث ایتمه‌سنه مانع دکل‌در . لکل مقام مقال .

ذاتاً غزالی‌نك احیاءالعلومنده‌کی مطالعات آتیه‌سی‌ده تمامیله فکریمزی تأیید ، واحیاده ماهیت روحی نه‌دن طولایی استکناه ایتمدیکنی پك صریح برصورتده ایضاح ایتمکده‌در . مشارالیه قلب لفظنك ایکی معنایه اطلاق اولوندیغنی سویله‌دکدن صکره شویله دیور :

« والمعنی الثانی هو لطیفة ربانیة روحانیة لها بهذا القلب الجسمانی تعلق وتلك اللطیفة هی حقیقة الانسـان وهوالمدرك العالم العارف من‌الانسـان وهوالمخاطب والمعاقب والمعاتب والمطالب ولهـا علاقة مع‌القلب الجسمانی وقد تحیرت عقول اکثرالخلق فی ادراك وجـه علاقته فان تعلقه به یضـاهی تعلق الاعراض بالاجسام والاوصاف بالموصوفات اوتعلق‌المستعمل للآلة بالآلة او تعلق‌المتمکن بالمکان و شرح ذلك مما نتوقاه لمعنیین : احدهما انه متعلق معلوم‌المکاشفة ولیس غرضنا من‌هذا الکتاب الاعلوم المعاملة . والثانی ان‌تحقیقه یستدعی افشـاء سرالروح وذلك مما لم‌یتکلم فیه رسول‌الله صلی‌الله علیه‌وسلم فلیس لغیره ان یتکلم فیه . والمقصود انا اذا اطلقنا لفظ‌القلب فی‌هذا الکتاب اردنابه هذاللطیفة و غرضنا ذکر اوصافها واحوالها لاذکر حقیقتها فی‌ذاتها وعلم المعاملة یفتقر الی معرفة صفاتها واحوالها ولایفتقر الی ذکر حقیقتها . . . . !»

ایشته احیاءالعلومدن عیناً وتماماً نقل ایتمش اولدیغم بو سطرلر ، غزالی‌نك احیاءالعلومده روح مسئله‌سـنك تحقیق وتعمیقنه نیچون کیریشمدیکنی پك واضح اوله‌رق کوسترمکده‌در. غزالی دیمك ایستیورکه: « احیاده روح مسـئله‌سنی تحقیق وتعمیق ایتمه‌یه‌رك یالکز اوصـاف واحوالنی ذکر ایده‌جکم. چونکه روحك حقیقتنی تحقیق وتعمیق بوکتابك موضـوعی خارجنده‌در . » بوقدر آچیق برمسئله‌یی قارئلره باشقه تورلو کوسـترمه‌یه چالیشمق ، تدقیق مؤلفـات هیئت محترمه‌سندن بکله‌نیلمه‌ین برشی‌در . عجبا هیئت محترمه ، احیادن نقل ایتدیکی عباره‌نك اوست طرفی ایله آلت طرفنی کورمه‌مش‌میدر ؟ . بالخاصه « احدها . . . والثانی . . . » ایله باشلایان سکز اون سطر عباره‌نك آره‌سـندن یالکز او بر سـطر عباره‌می کوزینه ایلیشدی ؟ . .

یوقسه موقت بر زمان ایچین اولسـون تأیید مدعا ایده‌بیلیرم ظنی ایله بالالتزام اوجهتلری کورمه‌مك‌می لازم کلمش‌در ؟ . غزالی احیاده روحك حقیقتندن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

یچین بحث ایتمه‌یه‌جکنی ایضاح ایدر ایکن کوسترمش اولدیغی سیلرك برنجیسندن هیچ بحث ایتمه‌مك ، ایکنجیدن‌ده یالکز نقصان برسطرك نقل ایله اکتفا ایتمك ، مسئله‌نك اصل روحلی نقطه‌لرینی قبالی بچمك اصول مناظره‌نك ـ مغالطه فصلی مستثنا اولمق اوزره ـ هانکی بحثنه توافق ایدر ؟ .

الحاصل ، غزالی‌نك احیاده‌کی سوزی ایله (مضنون صغیر) ده‌کی فکری آره‌سنده قطعیا مباینت یوقدر . فرق اثرلرك موضوعلرنده‌در . بز ینه تکرار ایدرزکه : غزالی ، هر حقیقتك ، هر سرك ، هر کسه کشف وافشا اولونه‌میاجغنی وفقط بونلری اربابندن کزله‌مك‌ده ظلم اولدیغنی پك‌أبی بیلیور ویازمش‌اولدیغی اثرلرنده‌ده اوکا کوره ادارهٔ لسان ایدیور . رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم‌تکلم ایتمه‌دی دیه‌می ده عینی معنایه محمول‌در. مشارالیهك مهم براثرندن عیناً نقل‌ایده‌جکم شو سطرلرده‌بوجهتده‌ذره‌قدرشبهه‌وترددمحل براقمایور:

« ثم لیس کل سر یکشف ویفشی ولا کل‌حقیقة تعرض وتجلی بل صدورالاحرار قبورالاسرار ولقد قال بعض‌العارفین افشاء سرالربوبیة کفر بل قال سید الاولین والآخرین ان من‌العلم کهیئة المکنون لا یعلمه الا العلماء بالله فاذا نطقوا به لم‌ینکره علیهم الا اهل الاغترار بالله ومهما کثر اهل الاغترار بالله وجب حفظ‌الاسرار عن‌وجه‌الاشرار لکنی اراك منشرح الصدر بالنور منزه السر عن ظلمات الغرور فلا اشح علیك بالاشارة الی‌لوامع ولوائح والرمز الی‌حقایق ودقائق فلیس‌الظلم فی‌کتم العلم عن اهله باقل‌منه فی بثه الی غیر اهله!.. [۱] »

کورولیورکه : غزالی مرحوم ، احیاءالعلوم کبی أثرلرنده‌کشفی جائز اولمیان،فقط شرائط مطلوبه‌یی حائز ذوات ایچین کشف وایضاحنده محذور کورولمه‌ین برطاقم حقایق ومسائل اولدیغنه تماملیه قانعدر . حتی بوکبی مسائل وحقایقدن بعضلرینی خصوصی اثرلرنده یازدیغی حالده اونلری اکثریتك وحتی علماء رسوم کبی عقول ضعیفه‌اربابنك آکلایه‌مایه‌جقلری دوشونجه‌سیله اظهار ایتمدیکنی بالذات کندیسی تصریح ایتمکده‌در .

بوقدرله‌ده اکتفا ایتمه‌یه‌رك بوکتاب کیمك أکنه‌کچرسه شرائط مطلوبه‌یی حائز اولمیانلره کوسترمسی حرام‌در دیور. ایشته شوسطرلر غزالی‌نك‌در : « وهذه العلوم الاربعة اعنی علم‌الذات والصفات والافعال وعلم المعاد اودعنا من‌اوائله ومجامعه القدرالذی رزقنا منه مع قصرالعمر وکثرةالشواغل والآفات وقلةالاعوان والرفقا بعض‌التصانیف لکنالم نظهره فانه یکل عنه اکثرالافهام ویضربه الضعفا وهم اکثرالمترسمین بالعلم بل‌لایصلح اظهاره الاعلی من‌اتقن‌علم الظاهر وسلك فی‌قمع‌الصفات‌المذمومة من‌النفس وطرق‌المجاهدة حتی ارتاضت نفسه واستقامت علی‌سواءالسبیل فلم یبق‌له‌حظ فی‌الدنیا ولم یبق له‌طلب‌الا‌الحق ورزق مع ذلك فطنة وقادة وقریحة منقادة وذکاء بلیغا وفهما صافیا وحرام علی من‌یقع ذلك الکتاب بیده ان یظهره الاعلی‌من استجمع‌هذه‌الصفات.

آرتق‌بوقدر ایضاحاتدن صکره (« مضنون صغیر » غزالی‌نك دکل‌در ؛ احیاده‌کی سوزلری ایله بواثرده‌کی سوزلر آره‌سنده مباینت واردر ؛ بواثری غزالی‌یه نسبت ایتدیرن مضنون کبیرك نهایتنده‌کی عباره‌در) کبی سوزلرك نه‌قدر قیمت‌علمیه‌سی اولدیغنی آکلامقده کوچلك چکمه‌یز دکلی ؟.. بناءً علیه «مضنون‌صغیر»ك غزالی‌یه اولان نسبتنی دکل قطع ایده‌جك، حتی‌توهین ایده‌بیله‌جك هیچ بردلیل وسبب کوستریله‌مه‌مش‌در . اوت مضنون صغیر غزالی نك‌در ، شوقدرکه مشکات الانوار ، جواهر القرآن ، اصول اربعین کبی اثرلرك صاحبی اولان غزالی‌نك‌در . هم‌ده احدك غیریسندن (ضن) ایدلمسنی ، اربابنك غیری‌یه کوسترمك حرام اولدیغنی صراحةً سویله‌دیکی اثرلرندن اولدیغنده شبهه یوقدر .

مشکات‌الانوار ، اصول اربعین ، جواهر القرآن مؤلفندن « روح » حقنده بویله برفکرك صدورایتمه‌سی محال‌دکل ، بلکه بوندن باشقه برفکرده بولونمش‌اولمسی احتمالی یوقدر . عجبا مشکاة الانوار مؤلفنك روح حقنده بویولده بیان مطالعه ایتمش اولمسنه نیچون‌احتمال ویریلمیور؟.. اوحالده مشکاةالانوار وجواهرالقرآنده اونك دکلی دی‌یه‌جکز ؟ . مشکاتده بسط ایلدیکی

[۱] مشکاة الانوار

اصوله تماماً موافق‌اولان بوفکرلری غزالی کبی برحکیم الـهیدن اسیرکه‌میه‌سبب نه‌در؟. مشکاتی وجواهرالقرآنی یازان هیچ‌شبهه‌یوق‌که بونی ده‌یازار. اثرده موجب‌تنقید بعض‌جهتلروارکه اونلردن برقسمنه بنده‌کزده اشارت ایتمش‌دم .

غزالی‌یه نسبت ایدیلن مضنونلرك ایکی ویاخود اوچ اولمسی مسئله‌سنه کلنجه : بنده‌کز شمدی‌یه قدر اوچ اولدیغنی ظن ایدیوردم . چونکه مشروطیتی متعاقب انتشاره باشلایان جرائد اسبوعیه‌دن بری غزالی‌یه عائد بولنان بر مضنونی ترجمه ونشر ایتمه‌یه باشلامش و طشره‌دن فاضل بر ذاتك کوندردیکی بو اثر الده بولنان مضنونلردن باشقه اولدیغی ادعا ایلمشدی . اثرك مندرجاتی تماملیه حافظه‌مده قالمامش ایسه‌ده اسمی «مضنون‌به علی اهله » اوله‌رق قالمشدی. حال‌بوکه بو دفعه تکرار مراجعت ایتدم ، ترجمه‌لرك یاننده درج ایدیلن عربجه اصللرینی الده بولنان مضنونلر ایله قارشیلاشدیردم ، اسمی «مضنون‌به علی غیر اهله » اولان اثر مذکورك ترجمه ایدلمش اولان قسملری «مضنون صغیر»ك عینی اولدیغنی آکلادم ، فضله اوله‌رق برمقدمه‌یی‌ده احتوا ایدیور . اولی شو صورتله باشلایور :

الحمدلله‌واهب‌الفضل والافضال الجاعل لناسبلا الی‌ادراك‌ماغاب عن‌الحواس‌والخیال واستنباط‌العلوم‌الغامضة‌المشکلة بطریق‌الخاطر الجوال‌فی‌ملکوت‌ذی‌الجلال‌والجمال. امابعدفقدسئلت‌من‌مسائل‌غامضة مضنونة علی‌غیراهلها حقیقة‌علی‌اهلها فاجبت ملتمسهم بعد اذرأیت فیهم‌مخایل‌الفهم وآثارالرشدوهو رؤف‌رحیم عطوف کریم بالعباد سئلت عن‌قول‌الله عزوجل « فاذا سویته ونفخت فیه من‌روحی» ماالتسویة وماالنفخ وماالروح فقلت . . . !

ایشته اون سنه مقدم برقسمی ترجمه ایدلمش‌اولان مضنون بو طرزده باشلایور ، « ان قلت قلنا ، قیل فنقول، فیقال» صیغه‌لری‌ایله دوام ایدیور. آکلاشیلیورکه غزالی‌نك حقیقی مضنون صغیری اودر . شو حالده هیئت علیه‌لری طرفندن « مضنون صغیرك سؤالاً وجواباً ترکیب وترتیبی دخی غزالی طرفندن یازلمدیغنه دلالت ایتمکده‌در . بوتون فصللری (سئل فقال) یاخود (فقیل‌له فقال) صیغه‌لریله باشلایورکه دیکر بر ذات طرفندن یازلمش اولمسنی استلزام ایدیور » طرزنده واقع‌اولان اعتراض‌ده وارد دکل‌در. چونکه بو اثر (سئل فقال) ایله دکل، (ان‌قلت فقلنا) صیغه‌لری ایله باشلامش‌در . ذاتاً (سئل فقال) ایله باشلامش اولمسی غزالی‌نك اولمدیغنه ناصل دلالت ایدیور ، بوکاده عقلمز ایرمدی‌یا ! عجبا بو صیغه‌لر ایله باشلایان یالکز بو اثر می‌در ؟ اك معتبر کتب فقهیه‌مزده بیله بونی کورمزمی‌یز؟ آرتق مضنونلره عائد سوزیمه بوراده نهایت ویریورم .

غوث اعظم جیلی‌نك قصیدهٔ عینیه‌لرندن نقل‌ایتمش اولدیغم برقطعه مناسبتیله‌ده ـ هیئت علیه‌نك فضل وعرفانندن ، هیچ‌ده بکله‌مدیکم ـ شویله بر تعریضه هدف اولدیغمی کوریورم . [بوقصیده مثلا :

قطعت الوری من نفس ذاتك قطعة
فلا انت مقطوع ولا انت قاطع [۱]

بیتنده اولدیغی کبی ذات‌باری تعالی وتقدس حقنده شرعا اطلاقی جائز اولمیان الفاظ وعباراتی محتویدر .]

دوغروسنی سویله‌مك لازمکلیرسه ، مضنونلر مناسبتیله هیئت طرفندن وقوعبولان بو تعریضی کورونجه مناظره‌نك کیمکله وهانکی مسئله‌یه عائد اولدیغنده همان همان شبهه‌یه دوشدم . عجبا مسلك کلامی اوزرینه‌یازلمش برمسئله‌می موضوع‌بحث اولیور؟ یوقسه اعاظم صوفیه‌دن برقسمنی تکفیر ایتمش اولان برصنف ایله‌می مناظره ایدیورز ؟ هرحالده بونلردن هیچ بریسی اولمدیغنی ظن ایدیوردم.

[۱] انسان کامله بو قطعه شو شکلده‌در .
قطعت الوری من ذات حسنك قطعة .
ولم تك موصولا ولا فصل قاطع .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بزمقالات روحیه‌نك باش طرفنده وحدت وجوده قائل وحتی اونك ائمه‌سندن معدود اولان اعاظم صوفیه‌نك روح حقنده‌كی مسلك مخصوصلرینی ایضاح ایتمك ایستدیكمزی وبونك ایچون‌ده غزالی، محی الدین، بدرالدین كبی ذواتك فكرلرینی صره ایله یازه‌جغمزی سویله‌مش ایدك. غزالی‌یی یازار ایكن بالمناسبه غوث اعظم جیلی‌نك ـ عبدالكریم جیلی‌یه وحتی دها بعض ذواته غوث اعظم دیمكده كندمجه برمحذور كورمیورم ـ قصیدهٔ عینیه‌لرندن بر قطعه‌ده نقل ایتمشدم. هیئت محترمه، ـ مقالات روحیه كبی ـ او قطعه‌یه قارشی‌ده برشی سویله‌یه‌میور. یالكز « بو قطعه عبدالكریم جیلی‌نك قصیده‌لرندندر، اوقصیده ایسه باری تعالی وتقدس حقنده شرعاً اطلاقی جائز اولمیان الفاظ وعباراتی محتوی‌در » دیور وبوكاده یوقاریده‌كی بیتی مثال اوله‌رق ذكر ایدیور؛ وبوصورتله « جناب الله حقنده شرعاً اطلاقی جائز اولمیان الفاظ وعباراتی قوللانمش اولان مؤلفلرك سوزلری ایله استشهاد ایتمكز جائز دكلدر » دیمك ایسته‌نیور.

هیئت محترمه‌نك مقصدی، نه دیمك ایستدیكی تماماً آكلاشیلیور.

بویله ایكن طولامباجلی یوللردن كیتمه‌یه بیلمم‌كه، نه‌دن لزوم حس ایدیلیور؟. برمسلك مخصوصه كوره سرد ایدلمش اولان اومطالعات واو قطعه‌لر طوغری ایسه دیكر قطعه‌لرك خطا اولمسنی ایلری‌یه سورمكده نه كبی بر مقصد واردر: علما ومتكلمین اسلامیه كندیلریله طبان‌طبانه ضد بولندقلری فلاسفهٔ یونانیه‌نك سوزلری ایله آزمی استشهاد ایتمشلردر؟! جزء الذی لایتجزای‌ایلری سورمكله خصملرینه غلبه‌چالمق‌ایسته‌ین متكلمین‌اسلامیه‌یه «بونظریه‌نك‌اصلی(دهموقریت)كدر، دهموقریت ایسه رؤسای مادیوندندر. بو نظریه ایله انكار الوهیته وارمشدر. دیمك نه درجه طوغری ایسه بوده اویله دكلی‌در؟

هم انسان كامل مؤلفنك اعاظم صوفیه‌نك مسلك مخصوصی اوزرینه سویله‌نمش اولان اوقطعه‌سنك ذات باری حقنده شرعاً اطلاقی‌جائز اولمیان الفاظ وعباراتی محتوی اولدیغی هانكی اساسه كوره ادعا ایدیلیور؟.

الله نام وحسابنه موجوداتی نفی وانكار ایتمش، اونلری خیال وظلال تلقی ایتمش بر مسلك منتسبینك بویولده‌كی سوزلرینه شرعاً اطلاقی جائز دكل دینه بیلیرمی؟. اوحالده « العبد رب والرب عبد. یالیت شعری من المكلف»و « فسبحان الذی خلق الاشیاء وهو عینها »، « سبحانی ما اعظم شانی »، « لیس فی جبتی الا الله » كبی الفاظ وعبارات‌ده شرعاً سویلنمسی جائز اولمیان عبارات والفاظدن اولمق لازم‌در، دكلی؟.

اعاظم صوفیه‌نك دها بونلره بكزر نه قدر الفاظ وعباراتی اولدیغی طبیعی هیئت محترمه‌جه مجهول دكلدر. « وحدت وجود » قبول ایدلدكدن صكره او كبی مطالعه‌لر وارد اوله‌بیلیرمی؟. علما ایچنده اعاظم صوفیه‌نك مسلك خاصنی تبجیل وتكریم ایدنلر اولدیغی كبی، اومسلك جلیلك ائمه‌سنی تكفیر ایدنلر، غزالی‌یه دین‌دن چیقمسنه آز قالدی دینلر، محی الدین عربی كبی بر عارف بالله‌ه « شیخ الاكفر » دینلرده كورولمشدر. اكر مناظره‌مزده بوقسمدن ایسه ـ كه بوكا احتمال ویرمیورز ـ اوزمان بردیه‌جكمز قالماز. فقط صوفیه‌نك مسلك جلیلنی قبول ایتمش بر ذاتك بوكبی الفاظ وعباراتی شرعاً اطلاقی جائز دكل تلقی ایتمسی‌ده او مسلكك قواعدیله قابل تألیف اولماسه كركدر.

احمد حمدی

محفل اجتماعی

تعاون وتساند

ارحموا ....

انسانلر جمعیتله یاشامق، وبوسایه‌ده تأمین سعادت ورفاهت ایتمك فطرتنده اولدقلرندن افرادی كثیر برعائله حكمنده تلقی ایدلملری اقتضا ایدر.

برعائله‌یی تشكیل ایدن افرادك وظائف متقابله‌لری اعتباریله، بربرینك احوال خصوصیه وعمومیه‌لرندن نه درجه علاقه‌دار، نه رتبه مسئول ایسه‌لر ملتلرده بینلرنده‌كی رابطهٔ فطریه‌دن ناشی یكدیكرینك احوال اجتماعیه‌لرینی تفحص ایتملری اوتسبتده واجبدر. مادام‌كه هپمز انسانز مادام‌كه، رحم وشفقت مایهٔ بشرده مكنوزدر، اوزاقدن، یقیندن بربریمزك احوالندن خبردار اوله‌رق ایجابنه كوره مسرور ویا مغموم ومحزون اولمامز ایجاب ایدر.

مقاله‌مزك سرنامه‌سنی تزیین ایدن بینهٔ جلیله، مهم بر حكمت اجتماعیه‌یی بیك اوچ یوز شوقدر سنه اول انظار اولی الابتصاره وضع بیوره‌رق قوام امم اولان برلازمهٔ تعاونی تقریر وتلقین ایتمشدر.

بر وتقواده تعاون، اویله بر دستور مبجلدركه، بتون اساسات سعادت ورفاهت بو دستوره استناد ایتمكده‌در.

انسانلر بیننده كوریلان فرقلر، افراد آره‌سنده‌كی فردی حسلر، شخصی اندیشه‌لر هرنه شكل وصورتده تجلی ایدرسه ایتسون ظاهریدر، حسی‌در. اساسه تعلق وتأثیری اوله‌مز. هرحس واندیشه‌نك فوقنده مشترك بر قایغو واردركه، اوده انسانیت غیرتی وطویغوسی‌در.

عالم عمومی بر خوان نان ونمكه تشبیه ایدنلر تشبیهلرنده خطا ایتمه‌مشلردر. حتی عرفای شعرای مولویه‌دن شاهدی مغله‌وی مرحوم:

این سما طست بیدریغ ازخاص وعام
اندرین جا هست هركس را طعام

دیمكله، بوسماطدن هر فردك بلا استثنا نواله چین عز وسعادت اولمقده‌كی حق فطریلرینی اشارت، وبوحق نعمته مقابل لازمهٔ شكرانك بردن مبجل اولدیغنی ایما ایتمش اولیورلر.

معانیٔ كلام، تفسیر وتأویله كوره دكیشه‌بیله‌جكندن، شاهدینك شوبیت حكمت آموزی‌ده مقصده انتقال ایچون براعت استهلالدر.

اك اساسلی احكام اجتماعیه‌یی جامع اولان شریعت غرای احمدیه، كندی اساسنه ایمان ایدن انسانلر آره‌سنده‌كی رابطهٔ روحیه‌نك مبجل برتمثالی، فریضهٔ حجك اداسنده كوسترمشدر!

تعاون وتساندك قوتی، بوفریضه‌نك اداسنده‌كی تظاهراتده كورملی! بو فریضهٔ اجتماعیه ودینیه‌نك ایفاسی ایچون یوز بیكلرجه وحدت پرستانك لواء الحمد محمدی آلتنده اجتماع ایتملرنده‌كی فوائد عظیمه‌نك تعریف وتصویرینه امكان یوقدر.

كلمهٔ واحده‌ده طوپلانان ملل اسلامیه اوراده برغایه تعقیب ایدیورلركه، اوده اسلامك سعادت ورفاهتی اندیشه‌سیدر. مسلمانلر، اوراده ملیتلرینی اونودیورلر. آنجق برغایه كوزه‌دیورلر.

ایشته اسلامده قومیتك ممنوعیتنده‌كی حكمت بودر.

اسلامك بیك اوچ یوز شوقدر سنه اول وضع وتأسیس بیوردیغی شوحكمتك علوتی صوك زمانلرده بتون قوت وشدتیله تأثیراتی كوستردی.

بزم ایچون پك مؤثر برلوحهٔ عبرت وانتباه اولان تعاونده مندمج قوت وفوائددن آرتق عبرت آلماز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایسه‌ك شعورسزلغمزه ، ودها طوغریسی حقیقتی کورمه‌مکده‌کی عناد وجهلمزه حکم ایتمك ضروریدر.

(واعتصموا ...) فرمان جلیل سبحانیسی ، وحدت پرستان امتك حق وعدل وادیسنده‌کی اتحاد وتحادنتك الڭ قوی بر بنیهٔ اجتماعیه‌سی اولدیغی کبی (الشفقة علی خلق الله) دستور جلیلی ده یکدیکریمزه قارشـو ایفاسیله مکلف اولدیغمز وظائف عالیه‌نك زبدهٔ حکمت آموزیدر .

عصر اخیرده ، غرب حکماسنك انسانلر بیننده تأسیسه چالیشدقلری حس تعاون وتحادنتك حکمیات عالیه‌سنی، شرع مبین احمدی بوندن اون درت عصر اول جهان عرفانه اعلان واعلام بیورمشدر .

حکمت اجتماعیه‌نك اس‌الاساسنی تشکیل ایدن خطابهٔ مکرمهٔ سبحانیه ، خداوند کریمك ، انسانلر حقنده‌کی علو شفقت ومرحمت صمدانیه‌سنك تجلیات مشکوره ومبروکه‌سندندر .

وقت وقدرتی اولانلرك محتاج مرحمت ومعاونت اولانلر حقنده ابذال وایثار ایده‌جکلری مروتك نزد الوهیتده‌کی درجهٔ مرغوبیتی ، وبونك ضمننده‌کی مکافات معنویه‌نك قیمتی: « یریوزنده اولانلره مرحمت ایدیکزکه کوکده اولانلرده سزه مرحمت ایتسینلر » مألنده‌کی حدیث شریف ایله مبرهندر. ایشته، شوحدیث نعمت تحدیث ، رحم وشفقتك حدود جهان شمولنی پك واضح برصورتده بیان بیوریور.

بناءً علیه ، برعائلهٔ اجتماعیه دیمك اولان افراد بشردن بیوکلرك کوچکلره قارشی کوستره‌جکی رحم وشفقت، کوچکلرك‌ده بیوکلره قارشی پرورده ایده‌جکلری حس حرمتك ازدیادینه بر وسیلهٔ مستقله اوله‌جغی ، وبالنتیجه آراده‌کی تعاون وتساند آثارینك ادامه‌سنه بوندن بیوك واسطه بولنه‌میه‌جغی جهتله اخوت بشریه‌نك حبل متیننه اعتصام ایچون خارجده شهراه سلامت آرامق، کندی خانه‌سنك حدود وزوایاسندن تعامی ایتمك اوله‌جقندن ، برسراج وهاج اولان نصوص قرآنیه واحادیث نبویه ، سعادت مادیه ومعنویه‌مز اسبابنی استکمال ایچون الڭ برنجی واسطه ورابطه‌مزدر. ضمننده تعاون مندمج اولان وصدقاتك برچوق مصائب وبلایایه قارشی کله‌جکنه دائر ، قطب ربانی ، غوث صمدانی مظهر اسرار قیومی جناب مولانای رومی ، مغز قرآن ، ولب فرقان اولان کتاب مستطاب مثنویسنده (بقال وطوطی) حکایهٔ معروفه ومشهوره‌سنده بالمناسبه :

هدیهای داد هر درویش را
تا بیاید نطق مرغ خویش را

و :

ابر برناید پی منع زکات
وز زنا افتد وبا اندر جهات

ابیات عبرت آمیزیله رحم وشفقت ، وزکات وصدقات ونذوراتك قضایا وبلایایی دفع ورفع وعمری تزید وترفیه ایدرك غضب سبحانی‌یی اطفا ایده‌جکنی بلیغ وموجز برصورتده شرح وایما وبالعکس زکات وصدقاتك منع واهمال ایدلمسندن ارضی وسماوی برچوق بلایا ومصائب ظهور ایده‌جکنی بیان بیوریورلر . مروتك ، رحم وشفقتك کافل سعادت بشر اولدیغنه ایمان ایتدکدن صکره نقدینهٔ حیات کرانبهالرینی حفظ وحراست دین وملت خصوصنده ایثار ایدن دیندا - شلرمزك امداد ومعاونتنه یتشمك فرض عین وبلکه عین فرضدر . ۲۰ شعبان سنه ۱۳۳۹

مجلس کبیر معارف اعضاسندن الفقیر المولوی
محمد ضیا

عالم وفاتح

کچنلرده فرانسه‌ده ، ناپولئون و ژان‌دارق نامنه مطنطن بر صورتده مراسم اجرا ایدیلیرکن دیکر طرفده بیوك بر آدمك مزاری اطرافنده قیصه بر آیین یاپیلیوردی : حکمت‌شناس (آمپر)ك کشفلرینك یوزنجی دور سنویسی تسعید ایدیلیوردی. بوندن یوز سنه اول بو عالم ، فن انجمننه مقناطیس حقنده برچوق مخطره ویرمش وکشف ایتمش اولدیغی قوانین سایه‌سنده الکتریقه پك واسع ترقی ساحه‌لری آچیشدی . چونکه براز صکره تلغرافك اساسنی تشکیل ایدن الکتریق مقناطیسی وجوده کله‌جکدی. عالم ایله فاتح آره‌سنده هیچ بر مقایسه‌یه کیریشمکسزین و « احیا ایدنلر ایچون ثروت و انسان ایسته‌ین عسکرلك » حقنده هیچ برمطالعه درمیان ایتمکسزین دینیله‌بیلورکه: بو عالمك انسانیته ایتمش اولدیغی خدمت دها پارلاق بر صورتده تقدیر اولنه‌بیلیردی . مراسمی ترتیب ایدن هیئتك رئیسی ایراد ایتدیکی بر نطقده دیدیکی کبی : انسانیت ایلك کوردیکی کیمسه‌لردن زیاده قاتللرینه رعایته خواهشکاردر .

کشفلری سایه‌سنده نهایت ابدی بر اخوت تأسس ایده‌جکنه ذاهب اولان زواللی عالم !

اوزمان - حرب عمومیدن اول طیاره‌دن بحث اولندیغی کبی - تلغراف حقنده دینیوردی که : فنك بوترقیسی بوتون اقوام آره‌سنده‌کی حدودلرك قالقمه‌سنه وحقیقی براخوتك میدانه کلمه‌سنه سبب اوله‌جقدر .

فقط فنك کندیلرینه حل ایتدیرمش اولدیغی اسراری انسانلرك احیا یولنده قوللانمقده‌کی مهارتلری هیچ نظر اعتباره آلنمیوردی . بعض کیمسه‌لره کوره آمپرك کشفیاتی بیوك محارباتی تسهیل ایتمش ، چونکه حرب ایتمك ایسته‌ین حکومتلر ، عسکری حرکاتده بولنمق ارزوسنی بسله‌ین کیمسه‌لر تلغراف سایه‌سنده قولایلقله مخابراتده بولنه‌رق انسانلری پکی یکی فلاکتلره سوق ایده‌بیلمشلردی. انسانیت ، سعادتندن زیاده فلاکتنی آرامقده کیاست و درایت کوسترمشدر .

(لاووازیه) مخنق غازلرك (مونغولفیه) برادرلر معمور شهرلری خراب ایدن قابل سوق بالونلرك مسئولی دکلیدرلر؟ آمپر صرف انسانیته خدمت ایتمك املنی بسله‌مش - و کشفیاتی سایه‌سنده همجنسلرینی رفاه حال ایله یاشاته‌جغنی ظن ایتمش - فقط بو یوزدن بیکارجه کیشی هلاك اولمشدر . فن ، انسانلرك احتراصاتندن قورتولامامشدر . قوته مراجعت اولوندیغی زمان عالم، محاربك أك قیمتلی یاردیمجیسیدر. ماهر برکیماکر ، مشهور بر حکمت شناس، برقومك عسکری قوتنی تزید ایدر . ایلریده [آمپر] ك کشفیاتی احیا ساحه‌سنده دها چوق تطبیق اولنورسه اوزمان او ، خلق عندنده وطننه خدمت ایتمش اوله‌جقدر .

سعدی

محفل تاریخی

شوال المکرم

رمضان شریف کیتدی ، شوال المکرم کلدی ، جناب حق ، قدومنی امت محمد حقنده متیمن وحسن امثالنك ادراکیله اخوان دینی مشرف ایله‌یه .

شوال کلمه‌سی (شول) ماده‌سندن آلینمش. اولفظ ایسه دیشی‌ده‌وه‌لرك قیزغینلغه ، یاخود که‌بلکه ملامت اولمق اوزره قویروقلرینی یوقاری‌یه طوغری قالدیر - مالری معناسنی افاده ایدرمش. اسامیٔ شهورك تحویلی صیراسنده دیشی ده‌وه‌لرك شوحالی نظر دقتی جلب‌ایله

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

رمضانی تعقیب ایدن آیه (شوال) اسمی ویریلمش . قاموس ترجمه‌سی ؛ شوالك تعریفنده بویله دییور :

« شوال : شداد وزننده شهر فطر اسمیدرکه بیرام آییدر . جمعنده شواویل وشوالات دینور . شارحك بیاننه کوره ناقه‌لرك شول اذنابی اول ماهه مصادف اولدیغی باعث اطلاق اولمشدر ... »

(بلوغ الارب) اسکی آدینك (واغل) اولدیغنی سویله‌دیکی حالده قاموس ترجمه‌سی « وعل : شوال آینك اسم قدیمیدر » دییور .

عید ، بایرام ، جشن

معلومدرکه : شعبانك برنجی ، ایکنجی، اوچنجی کونلری مسلمانلرك یوم‌سروریدر . بوکونلره ـ ترك امساك ایله افطار ایدیلدیکی ایچین ـ (عید فطر) و ـ شکر هدیه ایدیلدیکی ، یاخود یه‌نیلدیکی ایچین ـ (شکر بایرامی) ده‌نیلیر .

لغت (عید) کلمه‌سنك « بر نسنه‌یی نوبت بنوبت ایشله‌مك » و « عادت ایدینمك » و « برایشه ایکنجی دفعه‌ده باشلامق » معناسنه اولان (عود) ماده‌سندن مشتق بولوندیغنی سویلیور . قاموس ترجمه‌سی‌ده بوکا دائر شومعلوماتی ویرییور :

« العید : عینك کسریله بر آدمه معتاد و مألوف اولان شیئه دینورکه کیدر کیدر ، ینه کلور . هم ومرض وحزن وسائر حالات کبی . وجمیت ناس‌اولان یوم معروفه دینورکه بیرام تعبیراولنور. سنه‌ده ایکی‌کره ایدر. بری بعدالصومدرکه عرفه‌سی عرفیدر وبری اضحیه‌درکه عرفه‌سی شرعیدر . . . جمعی اعیاددر »

بایرام لفظنه دائر (لهجهٔ عثمانی) ده شونلری یازییور :

« بیرام [اس] اصلی بایرام ، عید . شکربیرامی ـ فطر. قربان بیرامی ـ اضحی . حاجیلر بیرامی ـ بیرام عرفه‌سی . بیرام‌ایرتسی‌ـ بعدالعید . جمعه‌جی ـ عید اکبر [۱] حاجی بیرامی ـ تهنیه . سائر کون ویورتی : یهودك کل بیرامی ، قامیش‌بیرامی = پسخ وقربان‌چوراب‌بیرامی ، شکربیرامی = بابلدن عودت شنلکی . قندیل بیرامی = شنلك ، بنای مسجداقصی . کل‌بیرامی = نصارانك کل پنایری ، عیدعشاء قره بیرام = یأس، ماتم » [۲]

بایرامك فارسیسی ؛ جیمك فتحی‌وشینك سکونیله (جشن) در . (برهان قاطع) بوکلمه‌نك « دوکون ، بیمه ، ایچمه ، ضیافت ، دعوت ، عیش وعشرت ، بایرام ویورطی » معناسنه اولدیغنی سویله‌دکدن صکره (جشن بزرك) (جشن‌بوردکان) (جشن‌تیرکان) (جشن خردادکان) (جشن ساز) (جشن سده) (جشن مردکیران) (جشن‌مریم) (جشن‌نیلوفر) دییه ۹ دانه جشن ذکر ایدییور . بونلر حقنده معلومات آلمق ایچون اورایه مراجعت اولونمالیدر.

اعیاد اسلامك مبدأی

مسلمانلقده بایرام ؛ ایکنجی سنهٔ هجریه شوالنده باشلامشدر . شوحالده بوسنه‌کی بایرام ۱۳۳۷ نجی عید اسلامدر . حاجی ذهنی افندی مرحوم ؛ کتاب الصلاتنده دیرکه :

« اهل‌مدینه‌نك ایکی یوم لهو وسرورلری‌اولدیغی حلولنده بالسؤال معلوم عالی نبوی بیورلدقده‌آنلره خطاباً : حق‌تعالی سزك ایچون اوایکی یومه آنلردن خیرلی‌ایکی کون بدل‌ایتمشدرکه یوم‌اضحی ویوم فطردر. بیورلمش اولدیغی‌حضرت انس‌روایتیله سنن ابی داود ده مذکوردر .

عید تسمیه‌سی جناب حقك اوکون مؤمن قوللرینه دینی ودنیوی عوائد احسانی‌اولدیغنه ویاخود تکرار فرح ومسرت ایله تفأل عودتنه مبنیدر ـ کتاب‌الصلاة » .

بایرامك اعلانی

رمضان شریفك ۲۹ نجی آقشامی هلال شوال رؤیت‌ایدیله‌بیلدیکی‌تقدیرده‌ایرته‌سی‌کونك بایرام‌اوله‌جغی

[۱] بایرام کونی کلوبده سرقبر پاککه
اشك تری چنلرینه شبنم ایله‌دم
هرکس اونده ، بنسه مزارکده قارده‌شم
« ایل عیدا کبر ایله‌دی ، بن ماتم ایله‌دم » طاهرالمولوی

[۲] مبدأ شوالی هرکس عدایدر عید سرور
بن قاره بایرام ایدوب طوتدم عزای فرقتك
طاهرالمولوی

محله بکجیلرینك چالدیغی داوول ایله اعلان اولونور . رؤیت ایدیله‌مه‌دیکی صورتده رمضانك اوتوزنجی کونی ایکیندی وقتی طوپلر آتیلوب فرداسی بایرام اولدیغی خلقه بیلدیریلیر و بایرامك اوچنجی کونی ایکیندی وقتنه قدر اوقات‌صلاتده طوپ انداختنه دوام ایدیلیر.

سلطان محمود اولك دور سلطنتنده و ۱۱۵۲ رمضانك ۳۰ نجی جمعه‌کوننده اوکونك‌بایرام‌اولدیغی ثابت اولماسنه بناءً قوشلق وقتنه طوغرو طوپلر آتیلمق ودلال چاغیرتمق صورتیله عیدك اعلان ایدیلدیکی وجامعلرده بایرام نمازی ادا اولونه‌رق بعده صلات جمعه‌قیلندیغی اسعدافندینك (تشریفات قدیمه) ـ سندن نقلاً احمد راسم بکك (مناقب اسلام) نده محرردر .

(کشف الغمه) ده ابن عباس رضی‌الله عنهمادن نقلاً دەنیلیورکه :

« هوا بولوطلو اولمق طولاییسیله هلال شوال کوروله‌مه‌مش‌وهرکس رمضانك اوتوزنجی کونی اوروج طوتمشدی . آقشامه طوغرو بر قافله کلوب دون آقشام هلالك کورولدیکنه حضور پیغمبریده شهادت ایتدی . نبی اکرم حضرتلری‌ده ناسك افطار ایتمه‌سی وایرته‌سی‌کون بایرام‌نمازینه چیقماسی‌ایچین‌امرویردی.»

. . .

بایرام کیجه‌سی ؛ سلاطین جامعلرینك مناره‌لرینه قافتان کیدیریلمکله برابر ـ محفلك ۹ نجی نسخه‌سنده ایضاح ایدیلدیکی اوزره ـ ماهیه اوله‌رق برخطزرین قورولور ، بونکله‌ده رمضانك بولجیلغنه ایما اولونور .

اوکیجه استانبولك حماملری صباحه قدر آچیق بولوندورولور وهپسی‌ده طاس طاس اوستنه دینه‌جك درجه‌ده‌قالابالق اولور. چونکه : بایرامی نظیف‌البدن اوله‌رق قارشیلامق ، عادت حکمنه کیرمشدر . سنه‌ده بر دفعه صیجاق صو یوزی کورن آیاق طاقیمی بیله بایرام مناسبتیله استحمامه رعایت ایدر . اوکیجه قالابالق‌اولان برده شکرجی دکانلریدر. ذاتا بودکانلرك اك رواجلی زمانی ؛ رجل وشروب طولاییسیله رمضان کونلری ، شکر و شکرلەمه مناسبتیله‌ده بایرام کیجه‌سی وکونلریدر .

. . .

بایرام کیجه‌سی صباحه قارشی محله بکجیلری ؛ داوولرینك طنطنه‌سیله خلقی اویاندیریرلر . صوکرا آتیلان طوپلرله صباح نمازی وقتی اعلان ایدیلیر . مناره‌لر اوزه‌رندن لاهوتی بر صدا یوکسه‌لیر .

« بو لاهوتی صدا چیقدیقجه جوشا جوش اولوب یردن »
« ایتر اسرار قدرت کبریا طوریله کوکلردن »
« بتون آهنك خلقت یاد ایدرکن حق ازبردن »
« وجاهی بیض آلیر آرتق اونورالنور ازهردن »
« هویدا شمدی جاناندر سحردن ، شام اسمردن »

« سحر وقتنده موجودات نوشین خواب ایچنده‌یکن »
« بو روحانی نوا آفاق موجا موج ایدوب یردن »
« کلیر انفاس صبح آسا ، اولور وجدنه نور افکن »
« نمایان سو بسو ظلمت ، فقط بر ظلمت روشن »
« سمایه‌دار، هریلدیزجمال‌الله بر روزن » محمدعاکف

بو سماوی نغمه‌لر ؛ صماخ آذاندن صمیم وجدانه قدر عکسلر یاپار . اونك تأثیری ؛ ارواحی بی آرام، اجسادی مجبور قیام ایدر . بناءً علیه نور وضوء ایله پارلایان هرجبهه ؛ زمین عبودیته قاپانمق ایچین جامع شریفه توجه ایلر . حتی کوچوجوك قلبنده بیوك بر ذوق ایمان بولونان مسلمان چوجوقلری‌ده ـ بایراملقلرینی کیمش اولدقلری حالده ـ بابالری ، یاخود ولیلریله برلکده جامعه کیدرلر . یالکز چوجوقلرك دکل ، بیوکلرك‌ده بایرامده تمیز ویکی البسه کیینمه‌لری مسنوندر . نبی اکرم صلی‌الله علیه وسلم افندیمزك بایراملرده کوزل البسه ایله تزین ایدیلمه‌سنی امر بیوردیغی ، کندیسی‌ده اوکونلره مخصوص اولمق اوزره بر (برده) اکتسا ایله‌دیکی کذا (کشف‌الغمه) ده محرردر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صباح نمازی قیلینیر ، قلوب خالصه‌دن خروشه کلن تکبیرات وتهلیلات ایله قبهٔ سما جذبه‌دار اولور .

صلات فجرک ختامنده بر خواجه افندی ، کرسی‌یه چیقوب بایرام نمازی وقتنک حلولنه‌قدر وعظ ونصیحتده بولونور .

شوقدر وارکه واعظلریمز ایچریسنده سویله‌دیکنی بیلیر وآغزندن چیقانی قولاغی ایشیتیر اولانلری یوق‌دکلسه‌ده پك‌ده چوق‌اولمادیغندن یاوه‌کو بر کرسی نشینی ایچه مدت دیکله‌مه‌یه تحمل کوسترمك‌ده بویوك بر مجاهده یرینه کچر .

هرکسك جامعه کلدیکی بایرام کونلرنده اولسون واعظلرك حسن انتخابنه دقت ایدیلسه وکلنلرك پشیمان اولاجق درجه‌یه کلمه‌لرینه میدان ویریلمه‌سه . . .

مصلای عید

بایرام نمازلری ، صلات جمعه قیلینان ، یعنی منبری وخطیبی بولونان جوامعده ادا اولونور . برده شهر خارجنده جماعت کبری ایچین یاپیلمش مصلالرده ـ که بز ، بونلره (نمازکاه) دیرز ـ قیلینیر .

نته‌کیم امام الانبیا علیه وآله افضل التحایا افندیمزده بایرام نمازلرینی مصلاده ادا بویورمشدی .

(کشف الغمه) ده دەنیلیورکه « صلی الله علیه وسلم افندیمز، چوق دفعه بایرام نمازلرینی صحراده قیلاردی. برفطر بایرامنده یاغمور یاغدیغی جهتله جماعت مسلمینه صلات عیدی مسجدده قیلدیرمشدر . »

(مرأت مدینه) مؤلفی ایوب صبری پاشا مرحوم دییورکه :

« خطیب معبد علیین افندیمز حضرتلرینك برنجی بایرام نمازینی [مدینه‌ده] دار شفا قربنده وایکنجی بایرام نمازینی مصلای عید دنیلن موقع انورده قیلوب آرتق مصلای مذکوری ترك ایتمدکلری ، یعنی اوچنجی بایرام نمازندن صوکرا سنین هجریه بایرام نمازلرینی کاملاً قیلدقلری دخی مرویدرکه بو روایت ، امام واقدای ایله ابراهیم بن موسانك تدقیقنه ترجیح اولنمه بجادر . »

بایرام نمازی

« بایرم نمازی ایکی رکعتدن عبارتدر . صلاة جمعه‌ده خطبه شرط صحت ونمازدن مقدم اولوب صلاة عیدده شرط دکل، سنت ونمازدن مؤخردر. [۱] کیفیتجه سائر نمازلردن فرقی بونك هر رکعتنده اوچر فضله تکبیر اولماسنده‌در . او تکبیرلر واجبدر ... — کتاب الصلاة »

بایرام نمازلری ، سنه‌ده ایکی‌دفعه قیلیندیغی وفضله تکبیرلری بولوندیغی جهتله جماعتدن بعضیلری ، اداسنده تردده اوغرارلر . بونك عوام اسلامی شاشیرتان جهتی ؛ برنجی رکعتده (سبحانك) دن صوکرا اوچ تکبیر آلنوب ایکیسنده اللرك صالیویریلمه‌سی واوچنجیده باغلانیلماسی ، ایکنجی رکعتده ایسه ضم سوره‌دن صوکرا اوچ دفعه تکبیر ایله اللرك صالیویریلمه‌سی ودردنجی تکبیر ایله رکوعه واریلماسیدر. شو حرکاتی تفهیم ایچین :

(ایکی صاللا، برباغلا ، اوچ صاللا، بریات)

دەنیلمشدرکه ـ هرکیم سویله‌مشسه الله راضی اولسون ـ بوندن دها وجیز برتعریف یاپیلاماز .

بایرام نمازینك طلوع شمس ایله وقت کراهت چیقدقدن زوالدن اولنه قدر قیلینه‌بیله‌جکی و « عذره مبنی صلات عید فطر ایرتسی کونه وصلات عید اضحی دها ایرتسی کونه تأخیر » اولونه‌بیله‌جکی کتاب الصلاتده محرردر .

نمازدن صوکرا

نمازدن صکره جامع شریف داخلنده بعض‌ذوات

[۱] مروانك بایرام خطبه‌سنی نمازه تقدیم ایتدیکی واعتراض واقع اوزرینه « خلفا زماننده نمازی قیلانلر ، اوطوروب خطبه‌یی دیکلرلردی . شیمدی ادای صلاتی متعاقب صاووشیورلر . بزیده دیکله‌سینلر دیه خطبه‌یی‌اول اوقویورز » دیدیکی (کشف الغمه) ده مذکوردر .

یکدیکریله بایراملاشیر . معایده ، أل اوپمك ، أل اوپوشمك ، مصافحه ومعانقه ایتمکله یاپیلیر . [۱]

جامعدن چیقانلرده علما و مشایخك ، یاخود سناً شیخ اولانلرك اللرینی اوپوب دعالرینی آلیرلر . أولره کلنجه علی الترتیب أل وأتك اوپولور .

ابوینك ألنی اوپن چوجوقلر [۲] محله‌ده‌کی أولری دولاشیرلر وقومشولرك اللرینی اوپوب دعا ایله برابر بایراملق مندیل آلیرلر .

بایراملرده زیارت مقابر :

شیمدیلرده اونوتولمایه باشلایان مستحسن براصول واردرکه اوده بایرام نمازندن صوکرا اهل اسلامك قبرستانه کیده‌رك عائلهٔ کذشته‌سنی زیارت ایتمه‌سیدر . حرمینده بو اصوله اعتنا ایدیله‌رك مکه‌ده (جنة المعلی) مدینه‌ده (جنة البقیع) مزارستانه کیدیلدیکی کبی استانبولك بعض طرفلرنجه‌ده ایفاسنه دقت اولونور .

[۱] « أل صیقمق » دیدیکمز مصافحه ، مسنون اولمقله برابر یمانیلردن انتقال ایتمشدر . (ابو موسی الاشعری) ایله برلکده یمندن کلن مسلمانلر ، بلده‌لرینك عادتی وجهله راست کلدکلری اهل اسلامك ألنی صیقمایه باشلامش وبو اصول ، طرف پیغمبریدن ده استحسان بویورولمشدر .

أل طوتوشمق داها اولده واردی . فقط برشیئك آلیم صاتیمنده ، یاخود برسوزك ایجاب وقبولنده ، یعنی مبایعه ومعاهده اثناسنده یاپیلیردی .

حرمینده کوزل وشایان امتثال برعادت واردر. جماعتله قیلینان وقت نمازلرنده سلام ویریلدیکی کبی هرکس ـ بیلدیکی، طانیدیغی اولسون اولماسین ـ صاغنده وصولنده‌کی دین قارده‌شی ایله مصافحه ایدر . شو حرکتك تألیف قلوبه وتقویهٔ اخوته نه قدر مدار اوله‌جغی مستغنیٔ ایضاحدر . ذاتاً بیلدیکنه ، بیلمه‌دیکنه افشای سلام ایتمه‌نك شعائر اسلامدن اولدیغی بر حدیث شریفده بیان بویورولمشدرکه بوندن مقصد ، بین المسلمین تعارف وائتلاف حصولی اولسه کرکدر .

[۲] چوجوقلر اوکون ، عائله‌لرینك درجهٔ قدرتنه‌کوره یاپیلمش اولان (بایراملق) لرینی کیینیرلر ویکی البسه‌ایچنده معصومانه برتفاخرله کزینیرلر. برکون اول کیینوب قوشانمش اولانلرله اسکیدن (عرفه چیچکی) دییه اکلنیرلردی .

بناءً علیه سور خارجنده‌کی مقابرده بایرام صباحلری ایچه‌برقالاباللق کورولور وسرولرك حزین خیشیرتیلری آراسندن یانیق یانیق تلاوت صدالری دویولور .

مولویلرك بایرام نمازندن عودتی

طوپ‌قاپی‌خارجنده کائن (یکی‌قاپی‌مولویخانه‌سی)نده منبر اولمادیغی‌جهتله‌شیخی ودرویشانی ، بایرام نمازلرینی جوارده‌کی مرکزافندی جامع شریفنده‌ادا ایدرلر. ختام صلاتده جماعت دیشاری‌یه چیقوب تربه‌اوکنده کمال تعظیم ایله طورورلر. بعده مولویخانه ومرکز شیخی افندیلر چیقارلر . مولوی‌شیخی ، حضور مرکزده دعا وفاتحه ایدر، بعده کلبانك چکیلیر ، هرایکی‌شیخ‌بایراملاشدقدن صوکرا مولویلر دیشاری‌یه چیقارلر. برجم غفیر طرفندن تعظیم ایله تشییع ایدیلدکلری حالده سرور عیدی اظهار ایچین نی وقدوم چاله‌رق [۱] مولویخانه‌یه عودت واوراده بین‌الاخوان معایده یله اخوان دین وطریقت حقنده دعا ایدرلر .

سنه‌لردن بری تعامل‌حکمنه کیرمش‌اولان شوطرز عودتی شیخ‌عرفانپرور مرحوم محمد جلال‌الدین‌افندی حضرتلرینك زمان مشیختنده (مولوی شیخی بایرام سلاملغی یاپیور !) دییه سلطان عبدالحمید مرحومه ژورنال ایدنلر اولمش ، فقط اجراسنه دوام اولونماسی حقنده ارادهٔ سنیه صدور ایتمشدی .

هم بورسمی کورمك ، همده کذشتکانی زیارت ایتمك ایچین کلنلرك کثرتندن مرکز افندی جامعیله قبرستاننده اوکون فضله جماعت وزوار بولونور .

سرای همایونده معایده

شیمدی اولدیغی کبی اسکیدنده رجال دولت وبندکان سلطنت طرفندن ذات شاهانه‌یه بایرامك ایلك

[۱] فطربایراملرنده حضور نبویده (تقلیس) ایدیلدیکنی یعنی دف چالیندیغنی وتغنی اولوندیغنی عبدالوهاب شعرانی (کشف الغمه) سنده یازیور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

کونده سرای همایونده عرض تعظیمات وتقدیم تبریکات اولونوردی .

شوقدرکه اوله معایده رسمی ذات شاهانه‌نك صباح نمازینی اداسندن صوکرا وبایرام نمازینه عزیمتندن مقدم اجرا ایدیلیردی . بوخصوصده معلومات مفصله آلمق ایسته‌ینلر ؛ اسعد افندینك تشریفات قدیمه رساله‌سیله تاریخ عطایه مراجعت بویورسونلر .

تبریکه کلنلر

بایرامك ایلك کونی تبریك عید ایچین الك اول کلن محله بکجیلریدر .

بکجی بابا ، اوتوز رمضان چالدیغی داووانی او کونده کومبورده‌ترك وآرقه‌سنده ألی صیریقلی برده معاونی بولونه‌رق دور ابواب ایدر . هر قاپیدن وریلن بخشش نقد اولورسه بکجینك جیبنه کیرر ، مندیل وباصما کبی شیلر ایسه صیریغه باغلانیر .

محله بکجیسنی (طولومباجیلر) تعقیب ایدر . بونلرك ورودی ؛ چفته نقاره ایله زورنا سسندن ، برده هرقاپینك اوکنده آتیلان و بخششك اعطاسی کچیکنجه تکرر ایدن :

— طولومباجیلر ! نعره‌سندن آکلاشیلیر . طولومباجیلرك آرقه‌سندن‌ده بلدیه سوپرونتو آرابه‌جیلری کلیر . بونلر ، غایت حقیقتلی کیمسه‌لردر . ایام سائره‌ده کیرمه‌دکلری سوقاقلری ، یاخود هیچ اوغرامادقلری اولری بیله بایرام کونی زیارتله بایرام تبریکنده بولونمق نزاکتنی کوستریرلر . داها صوکرا قومشو چوجوقلری کلوب آل اوپرلر و بر مندیل ، یاخود برقاچ غروش بایرام هدیه‌سیله مطیباً کیدرلر . داها صوکرا خصم ، اقربادن کلنلر و یازمه مندیله صاریلمش شکر و یمیش کتیرنلر اولور .

قادینلرك بایرام تبریکی ؛ اوبر بایرامه‌قدرسوردیکی حالده ارککلر بیننده غریب برتلقی واردر : بایرام کونلری اسکیدکجه تبریکك اهمیتی‌ده تنزل ایده‌جکی ، بناءً علیه آکابرك تبریك زیارتنی کچیکدیرمك ادب وتعظیمه مخالف دوشه‌جکی وهمی حاصل اولمشدر . بونك ایچین تبریکنه کیدیله‌جك ذواتك الك بیوکلری برنجی ، متوسطلری ایکنجی ، دها دون مرتبه‌ده‌کیلری‌ده اوچنجی کون زیارت ایدیلیر . ذوقندن ، صفاسندن باشقه برشیئه دوشونمه‌ین ندیم بیله مشهور غزلنده :

> یك اومار تشریفکی عیدك ایکنجی کون ندیم
> کوندوزین اولمازسه آقشام اولسه‌ده مانع دکل

دیمشدر .

تبریك زیارتجیلرندن چوقلری ، اخلاص ایچین دکل ، خلوص ایچین کیتدکلری جهتله صاحب البیتی بولامازلرسه دها ممنون اولورلر واسملرینی « بنده‌لری قوللری ، چاکرلری » کبی الفاظ ایله برلکده زوار پوصله‌سنه یازوب دونرلر .

شکر اکرامی :

بایرام زوارینه اولا شکر وبعده قهوه ویرملك عادتدر . اسکیدن شکر تبسیی مسافرك اوکنه قونولور ومسافر اوندن ایسته‌دیکی قدر یمکه مأذون بولونوردی . شیمدیلرده ایسه تبسی کتیریلوب زوارك اوکنده طوتولویور وبر دانه آلنیر آلینماز چکیلوب کوتورولیور .

عیدکاه

بایرام کونلری ، چوجقلرك و بالوسیله بیوکلرك طوپلانوب اکله‌ندکلری یره (عیدکاه) تعبیر اولونورکه لسانمزده (بایرام یری) دیبه مقابلی واردر .

استانبولك فاتح ، سلطان احمد ، قادیرغه وسرای میدانی کبی کنیش ساحه‌لری ؛ اسکیدن بایرام یری اتخاذ ایدیلمشدی .

اورالره کلن چوجوقلر ؛ آصما صالینجاقلرده (۱)

(۱) بیقرار اولدی صالینجاق کبی قلب عشاق
عیدکهده صالینوب سیره چیقنجه خوبان سامی

صاللانیرلر ، دونمه‌دولابلرده یوکسه‌لوب آلچالیرلر . (۱) محوری اطرافنده دور ایدن آتلی قاراجه ، یاخود قاریجه‌لرده دونرلر . آتله ، مرکبله ، حتی دوه ایله میدانده کزرلر ، چادرلر داخلنده تشهیر ایدیلن صاغ وجانلی ! بعض مخلوقاتی سیر ایدرلر ، ینه چادر آلتنده اجرای صنعت ایله‌ین سیاه تیاترولری تماشا ایلرلر ، اوستنده دیلك کوفته ، پیشیریلان ، فاصولیه پیازی ، جکر کبابی ، باش صوینه پلاو ، شربت دیبه رنکلی صو ، طوکدورمه یرینه صو غوق اوناُزمه‌سی صاتیلان طبله‌لردن برلر ، ایچرلر و کاسه‌سی اونلغه ویریلن عاشورا کاسه‌لرینی چه‌ویرمك صورتیله کوچوکدن قماره تشویق ایدیلیرلردی . رنکارنك برمنظره عرض ایدن اومیدانلر ؛ متعدی صاتان اصنافك باغیریشمالریله صالینجاقلرده‌کی چوجوقلرك چالدقلری داربوقه و زیللی ماشالردن ، کوچوکلرك اوتدوردکلری دملی وقورصاق دودوکلردن ، اون پاره‌لق معجون آلینجه خفیف بر کزینن معجونجیلرك فلاریته‌لرندن ، باشی تیلکی قویروقلی ، نجیلرك قاباقلرندن ، آبی ، مایمون اوینادان قبطیلرك پولسز دفلرندن ، اویونجاقجیلرك ترانپتیله‌، قاین آناطیربلتیلرندن وسائره‌دن چیقان سسلرك انضمامندن محشر اصوات حالنی آلیردی .

عیدکاهلر ؛ یك اسکیدن بری نظر دقتی جالب ایمش که شعرلردن چوغنك آثارنده ذکر ایدیلدیکی کورولور .

مثلا باقی :

> عید کهده واراله دولابه دلبر سیرینه
> کوزمله آیینهٔ دوران نه صورت کوستریر

دیمشدر . کذا شاعر مجددی ، لطف مخصوصیله یتیشدیرن سلیمان قانونی‌ده :

(۱) کردش چرخ ایله که اوج وکهی اولمدی حضیض
ماه وش بله دولابده خورشید رخان
سامی

> عید کهده یاره وردم کوکلی آلما دیو
> اول کل تر باقدی دیدی یوزیمه آیوا صاتار

بیتنی سویله‌مش وبزم (ألما) دیدیکمز میوه‌یه وقتیله (آلما) ده‌نیلمه‌سندن بالاستفاده برده توریه یاپمشدر .

دوائرده معایده :

عیدفطرك دردنجی وقربان بایرامنك بشنجی کونلری دوائر آچیلیر وهمان اوکونکی مشغله معایده‌یه حصر ایدیلیر . چونکه : بردائره‌یی تشکیل ایله‌ین قلملردن هر برنده‌کی مأمورلر ، اولا کندی آرالرنده بایراملاشیرلر صوکرا ممیزلری اوکده اولدیغی حالده مدیره کیدرلر . مدیرلرده اداره‌لرنده‌کی افندیلرك اوکنه دوشوب مستشاره ، ناظره کوتورورلر .

زیارتنه کیدیلن ذات ؛ قولتوغندن قالقوب آیاقده طورور ، التفات کوسترمك ایسترسه ماصه‌سندن بر ایکی آدیم ایلری‌یه چیقمق لطفنده بولونور . رسمی معایده‌لر ؛ کوچوکلرك قندیللی تماسندن ، بیوکلرك وقورانه مقابله‌سندن عبارتدر .

ارکان وامرانك زیارتندن صوکرا قلم ممیزلری ؛ رفاقتنده‌کی کاتبلری آلوب قلم قلم دولاشیر وبایراملاشیرلر . نظاردن بعضیلرینك معایده اجراسنی ـ پك حقلی اولارق ـ منع ایتدکلری‌ده واقع اولور .

عیدیه‌لر :

بایرامك ورودی اسکیدن شاعرلری‌ده فعالیته کتیریردی . (ربیعیه) (شتائیه) (تموزیه) (محرمیه) (رمضانیه) اولمق اوزره مدح اکابره دائر منظومه یازدقلری کبی بایرام مناسبتیله‌ده او وادیده قصیده‌لر ، غزللر تنظیم ایدرلردی . عجم وعثمانلی شعراسندن هانکیسنك دیواننه باقیلسه (عیدیه درستایش فلان) سرلوحه‌لی منظومه‌لر کورولور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایران شاعرلرندن بری :

کلید میکده کم کشته بود پیداشد

مصراعیله هلال شوالی ؛ میخانه‌نك غائب ایکن بولونان آناختارینه بکزه‌تمش . آرپه‌امینی زاده سامی ایسه :

کشاد ایتمك ایله قفل دهان روزه دارانی
هلال آسمان مفتاح سیمین مجلادر

بیتنی سویله‌مشدر .

مدینهٔ منوره‌ده بایرام :

شوالك ایلك کونی عیدالفطر اولمق حسبیله اهالی مسجد سعادتده بایرام نمازینی بعدالادا (بقیع الغرقد) مقبره‌سنی زیارت ایله خانه‌لرینه عودت ایدوب اوچنجی کونی آقشامه قدر اجرای رسم معایده ضمننده بربرلرینه کیدب کلورلر .

خدمه‌نك سو یورکه قطمی — مسجد سعادت خدمه‌سی شوالك اون ایکنجی کونی مسجد قبایی زیارت وبوستانلردن (قلوب النخل) قطعیله عودت ایدرلر ، کیدوب کلیشلری شایان سیر وتماشا بر آلای صورتنده اولمغله خلق وادیٔ بطحانه چیقوب هم نوعما تفرج ایدرلر ، همده عزیمت وعودت خدمه جمعیتی سیر وتماشا ایلرلر .

اذکار خدمه — مسجد سعادت خدمه‌سنك اون سکز کون قدر کندیلرینه مخصوص بر نوع ذکرلری واردر . شوالك یکرمی ایکنجی کونی مسجد سعادتده کندیلرینه منحصر اولان صفه‌یه طوپلانوب اوراد یمانیه وموشحات اوقورلر ، قصائد جمیله انشاد ایدرلر . ملازملر دخی صفه‌نك اطرافنده سو پورکه اعمال ایدوب آره صیره حضاره کلاب سرپرلرکه بو اصول ذی‌القعده‌نك اوتنجی کوننه قدر دوام ایدر — مرأت مدینه = ایوب صبری پاشا »

طاهرالمولوی

مناجات

ای رحمتی رایگان اولان اللهم
ای رأفتی بیکران اولان اللهم
باری بزی سن قهر یوزندن کولدر
قهرنده کرم نهان اولان اللهم

سعودالمولوی

نعت جلیل سید کائنات علیه ازکی التحیات

معنیٔ الفاظ عالم ، روح نظم کائنات
یارسول‌الله جمال باکمالکدر سنك
باعث احیای آدم ، مشرق نور حیات
یا رسول‌الله کمال بی زوالکدر سنك

عالمه دستور انسانیت اعلان ایلین
آدمی ذوق آشنای عشق و ایمان ایلین
عقلی سرکردان ایدن ، افکاری حیران ایلین
ای کتاب لامکان آرا مآلکدر سنك

سعودالمولوی

غزل

جسمم یانوبده یکسر عشقکله آه اولایدی
سیرانکهی فراز عرش آله اولایدی
هر ذره‌سی بو خاکك بر مهر عشق اولوردی
یارك جمالی خلقه بر سجده‌گاه اولایدی
غسل ایتمه‌دن سرشك تقدیس ایله دودیده
رخسار نور یاره باقق کناه اولایدی
کیسوسنه او ماهك مانند اولوردی بلکه
ای شمس عشق سینه نورك سیاه اولایدی
هپ منعطف قالایدی دیداره تابمحشر
سرتاپا وجودم (محیی) نکاه اولایدی

معلم محیی‌الدین رائف

مندرجاتك کثرت واهمیتنه بناءً (هند ماصاللری) ایله احسان محوی بك طرفندن امین خاکی مرحومه عائد اولمق اوزره یازیلان مقاله وسنه‌لك فهرست کلاجك نسخه‌یه تأخیر ایدیلمشدر.

مطبعهٔ عسکریه مدیر مسئولی : طاهرالمولوی

محفل

ذی القعده ۱۳۳۸

صاحبی مدیری محرری

مجموعه‌نك برنجی جلدنده آثاری مندرج اولان ذوات کرامك حروف هجا ترتیبیله اسملری :

آق سه‌کیلی احمد حمدی افندی ، احمد شمسی افندی ، احمد ضیا بك ، ارمناکلی صفوت افندی ، اسکیلیلی عاطف افندی ، اسماعیل حقی پاشا ، اورفه‌لی محمود کامل افندی ، توقادی زاده شکیب بك ، حافظ ابراهیم افندی ، خسیق شمی افندی ، خواجه زاده سعید افندی ، سعدی بك ، سعود بك ، شیخ احمد رمزی افندی ، شیخ صفوت افندی ، شیخ عبدالباقی افندی ، صالح صائم بك ، صدرالدین افندی ، صلاح الدین بك ، طاهرالمولوی ، طیب حلمی افندی ، علی حلمی پاشا ، علی حیدر پاشا ، علی رضا بك ، علی شوکت افندی ، فرید بك ، محمد ضیا بك ، محمد عارف افندی ، محمد عزت بك ، محمد کامل افندی ، محمد علی عینی بك ، محیی الدین رائف بك ، نیازی افندی ، یشار شادی بك .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر ؛ تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره‌خانه‌سی : شهزاده‌باشنده

تعالی اسلام جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لکی	١٢٠ غروش
آلتی آیلغی	٦٠ »
اوچ آیلغی	٣٠ »

عدد : ١٣ — ١٣٣٩ ذی القعده‌سنه مخصوص نسخه — فی ١٠ غروش

مندرجات :

افادهٔ مخصوصه ـ طاهرالمولوی .

محفل ادبی : نعت شریف ـ سعودالمولوی . رمضان تحسسات وتأثراتی ـ احمدشیرانی .
ایران ادبیاتی ، ظهیرالدین فاریابی ، خاقانیٔ شروانی ، نظامیٔ کنجوی ، امیرخسرودهلوی ، کمال‌الدین اسفهانی ، سعدیٔ شیرازی ـ فرید . مبارزهٔ حیات ـ امین‌خاکی .

محفل تاریخی : بویوك‌لرمزدن ، مصعب‌بن‌عمیر ـ طاهرالمولوی . امین‌خاکی ـ احسان‌الحموی .

محفل فنی : دوریلك اختراعی ـ سعدی . ماهیه حقنده معلومات متممه ـ چلبی زاده عاصم .
مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی .
(حسن وعشق) و (هند ماصاللری)

خوطان زاده تجارتخانه‌سی

آصمه آلتنده طلومبه اتصالنده (٣٦) نومرولی مغازه‌ده

یکی تأسس ایدین تجارتخانه‌مز الك نفیس مال بولندیروب پیاسه‌نك قابلیتی نسبتنده اوجوز صاتمقله برابر محترم مشتریلرمزك آلداتیلمیه‌جقلرینه امنیت واعتماد کامله‌لری بوله‌رق مبایعه ایتملرینی تأمینه ولازکلن تسهیلات ابرازینه فوق‌العاده اعتنا ایدر :

برنجی حلب حدیدی یاغی (٣٠٠) ، الك برنجی طربزون یاغی (١٩٠) ، اکسترا اکسترا زیتون یاغی (٦٢) ، چیفته سامی قندیه مارقه‌لی الك برنجی کرید صابونی (٤٠) ، آیوالق کالجه صابونی (٤٠) ، حوران (٣٨) ، الك برنجی فیوم برنجی (٢٥) غروش اولوب رقابت قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده اوجوز فیاتله سائر مالرمه‌ده بولنمقده‌در.

پوسته‌خانه‌دن متقاعد زعفرانبولیلی

رضا

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

ا

مقاله	صحیفه	محرری
أنبیایه انزال اولنان دین ، بردیندر	٣٨	اسکلیبلی عاطف
اسلام حیات اجتماعیه‌سنده آتیله‌جق خطوه‌لردن	٥١	علی حلمی
استخلاف	٥٦	
أنبیایه انزال اولنان دین اسلامك شرائع ومناهجده اختلافی	٥٧	اسکلیبلی عاطف
ایکی تاریخ وفات	٦٩	سعود المولوی
الفسرز بر منظومه	٧١	احمدرمزی المولوی
امتك دین‌اسلامی کیفیت تلقیسی	٩٥	اسکلیبلی عاطف
اجتهاد	١١٦	»
انسانلر انصاف ایتسه‌لر	١١٩	نیازی
ای جلوه‌لی سنجق	١٢٢	سعود المولوی
اعاظم رجال مولویه‌لسانندن برغزل	١٢٨	طاهر المولوی
انتباه	١٤٦	حاجی نجیب
ایران ادبیاتی	١٥٦	فرید
(اکثر) و(بعض) کلمه‌لری حقنده	١٥٨	طاهر المولوی
امام غزالی والمضنون کتابلری	١٦٤	تدقیق مؤلفات
» » »	٢٠٣	احمد حمدی
امین خاکی‌نك تاریخ ارتحالی	١٧٤	طاهر المولوی
الٓسی	١٧٥	توقادی‌زاده‌شکیب
أوله‌کدن صوکرا	١٧٥	ثابدید
اوروج	١٧٨	طاهر المولوی
امساك	١٨٤	»
افطار	١٨٨	»
اعتکاف	١٩٣	»
امین خاکی	١٩٨	صالح صائم
١٧ رمضان	١٩٣	طاهر المولوی
اعیاد اسلامك مبدأی	٢٠٤	»

ب

مقاله	صحیفه	محرری
بر آیت کریمه مناسبتیله	٣ ، ٢١ ، ٤٠ ، ٧٥	فرید
بر تمنی	٥٥	
بر تقدمهٔ اخلاص	١٢٨	سعود المولوی
بر قاچ رباعی	١٩٧	توقادی‌زاده‌شکیب
بایرام ، بایرامك اعلائی	٢١٤	طاهر المولوی
بایرام نمازی ، بایراملرده زیارت مقابر	٢١٩	»

ت

مقاله	صحیفه	محرری
تمثیل قرآنی	١	طاهر المولوی
تعالیٔ اسلام جمعیتنك بیاننامه‌سی	١٦	
تعالیٔ اسلام جمعیتنه بیاننامه‌لرندن بعضلری	٣٤	طاهرالمولوی
تاریخ وفات	٧١	م . صلاح‌الدین
»	٩٢	سعود المولوی
تعلیم وتعلم حقنده بر حدیث شریف	٩٤	طاهر المولوی
تیکوشلی ایچون	١٠٤	سعید
تاریخ وفات	١٠٥	طاهرالمولوی
تنویر مساجد	١٨١	»
تراویح ، تراویحه کیدیش	١٨٢	»
تریاکیلك	١٨٤	»
تمجید	١٨٥	»
تعاون وتساند	٢١١	محمد ضیا

ث

مقاله	صحیفه	محرری
ثبوت رمضان	١٨٠	طاهرالمولوی

ج

مقاله	صحیفه	محرری
جناب حق مؤمنلره نه شرط ایله یاردیم ایدر	٥٩	قونیه‌لی عاطف
جاهلیه آثارندن برقاچ نمونه	١٠٩	فرید
جمادی الاولی والآخره	١٢٠	طاهر المولوی
جناب شهاب بکه برنجی جواب	١٣٠	اسکلیبلی عاطف
» » ایکنجی »	١٤٦	»
» » اوچنجی »	١٦١	»
جاواده شیخ عبدالحی‌نك مقالی	١٤٢	سعدی
جشن	٢١٤	طاهر المولوی

ح

مقاله	صحیفه	محرری
حکمت تشریع	٢٣ ، ٢٤	صدرالدین
حسین‌هاشم بك مرحوم	١٠٦	طاهرالمولوی
حضور همایون درسلری	١٩٠	»

خ

مقاله	صحیفه	محرری
خباب بن الارت	٧ ، ٢٥	طاهرالمولوی
خرستیان علماسنك قرآن کریم حقنده حسن‌شهادتی	١٠٠ ، ١٣٥ ، ١٦٦	علی‌رضا
خرقهٔ سعادت زیارتی	١٩١	طاهرالمولوی

د

مقاله	صحیفه	محرری
دین اسلام وفوائد عالیه‌سی	٤	اسکلیبلی عاطف
دعوه ایله یاوروسی	١٩١	طاهرالمولوی
دارالشفقه‌یه معاونتك لزومی	١١٤	»
دوائرده معایده	٢١٩	»

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

افادهٔ مخصوصه

محفل مجموعه‌سی ؛ بتوفیقه تعالی بو نسخه ایله ایکنجی سال انتشارینه داخل اولویور. سنهٔ سابقه‌یه عائد نسخه‌لرینك کوزدن کچیریله‌سیله‌ده آکلاشیله‌جغی اوزره اونلرك مندرجاتنده صاحبنجه ایسته‌نیلن مکملیت حصوله کتیریله‌مه‌مش ایسه‌ده هیچ اولمازسه انتظام نشری محافظه ایدیلمش وصانیورم که تدریجی بر تکامل کوستریله‌بیلمشدر.

نه فخرست این سخن ازباب شکرست
بنزد اهل دین تمهید عذرست

بك بارز بولونان بو تکامل ؛ بالکه (تکمل) درجه‌سنه چیقاریلیردی. فقط بونك ایچین مجموعه‌نك ارباب فضیلت و اصحاب مطالعه طرفندن مظهر مظاهرت اولماسی لازمدی.

باب دمساز خود کرجفتمی همچونی من کفتنیها کفتمی

مع الاسف بویله اولمادقدن باشقه هیچ‌ده اومولمایان بعض ذواتك صرف عندی وکیفی ممانعتنه اوغرادی که صیراسی کلینجه بو ممانعتك غرائبنی عرض وایضاح ایدیله‌جکدر. شیمدیلك :

« باشلار لمان ایتمکه برنیر عرفان »
«هر لحظه‌افولن کوزه‌دیر شب پره‌طبمان»

بیتیله اکتفایی مناسب کورویورم.

محفلك اکثر صحائفنی ـ برهان نقصانم اولان ـ کندی یازیلرم اشغال ایله‌مش اولدیغندن طولایی قارئلرمك عفونی تمنی ایده‌رم. لکن اسملرینی مجموعه‌نك قابنه‌یازدیغم ومعاونتلرینك متندار شکرانی قالدیغم ذواتدن ماعدا فضلای عصرك یاردیمنه اوغرامادم، حتی بونلردن جداً محترم برینه :

ـــ محفل؛ اسلامیته‌خدمت املیله نشر ایدیلیور. اللهك مسلمان قولی یالکز بن دکلم.

دیدیکم حالده آنجاق :

ـــ حقك وار. جوابیله مقابله کوردم.

بناءً علیه : کلك مانیز زبانی وبیانی دارد
جرأتیله دکل،
کهن خرقهٔ خویش پیراستن به از جامهٔ عاریت خواستن

مجبوریتیله یازدم. ظن ایده‌رم که مجبور اولان معذور کورولور.

مقالات مندرجه‌دن باشقه کونده‌ریلن بعضی یازیلر داها واردی. برقسمنی درج ایده‌مه‌دم، اوته‌کیلرینی‌ده ایته‌دم. چونکه : بوایکینجیلری قویسه ایدم محفل رساله‌سی ؛ غرائب مجموعه‌سی اولاجقدی.

اثری درج اولونامایانلرك ؛ حرکتمی خوش کوره‌جکلرینی وشو حرکتك هم محفلی، هم‌ده کندیلرینی محافظه ایله‌دیکنه قناعت کتیره‌جکلرینی اومارم.

شوده وارکه براثرك تکمل وتأمین انتشاری؛ کوره‌جکی رغبت وبولاجغی رواج ایله قابل اوله‌بیلیر. له‌الحمدوالمنه محفلك فضله قارئی بولوندیغنی، مطالعه ایتدیکنی سویله‌ینلردن آکلایورم. صوکرا ایچه آبونه‌سی اولدیغنی وهر آی منتظماً برچوق نسخه یوللانیلدیغنی بیلیورم. فقط هرنه‌دنسه مرسل مجموعه‌لردن اکثرینك بدل اشتراسی هنوز تأدیه ایدیله‌دی. یوللانیلان نسخه‌لر ؛ بوش آتوب طولو طوتمق فکریله دکل، یا بالذات، یاخود بالواسطه وقوع بولان طلب اوزه‌رینه کونده‌ریلیوردی. مهمجه برمقداره بالغ اولان بوبدلاتك تسویه‌سی، شبهه‌سزدر که محفلك دوام وکمالنه خدمت ایده‌جکدر.

محترم قارئلرمك بو خصوصه تکرار نظر دقتلرینی جلب ایدر وبعدما غزته کونده‌ریله‌مه‌سی ایسته‌نیلدیکی تقدیرده ـ اداره‌نك پوسته پاره‌سندن اولسون استفاده‌سی ایچین ـ معلومات ویریله‌سنی تمنی ایلرم.

طاهر المولوی

محفل اداره‌خانه‌سی ؛ جمعه، بازار، چهارشنبه کونلری اوکله‌دن اول ۹ ـ ۱۱ وینه جمعه کونی بعدالظهر ۲ ـ ٦ ساعتلرنده آچیقدر.

محفل ادبی

نعت جلیل حضرت نبوی

چراغ بزم خدا حضرت محمددر
جهانه نور هدی حضرت محمددر

یکانه خالق عالم جناب رب احد
انیس ومحرم اکا حضرت محمددر

شفیع هردوجهان، سر رحمت رحمن
عریف « ثم دنی » حضرت محمددر

حدوث کون ومکانك کزیده بادیسی
او کان مهرووفا حضرت محمددر

ستوده خلق، جلیل السیر، ملیح ونجیب
سزای مدح وثنا حضرت محمددر

مآل نکتهٔ ایمان وشاهد یزدان
ظهور فیض علا حضرت محمددر

مدار شمس ضحی، عالمنه بدر دجی
عیونه عین ضیا حضرت محمددر

بوکائنات، برآینهٔ الـهیدر
ایچنده جلوه‌نما حضرت محمددر

سعودا! سربسجودم حضور نامنده
امیر وشاه، بکا حضرت محمددر.

حفید وحدتی
سعودالمولوی

*

رمضان تحسسات وتأثیراتی

حکمای اسلامیه‌دن فخرالدین رازی استادیمز تفسیر کبیرنده دیبورکه: بنی آدمك ابدان وارواحنی مضطرب ایدن آلام واکدارك هپسی «فراق»دن متولددر. مثلا برخسته‌یی مضطرب ایدن، اجزای بدنیه‌سی آراسنده حصوله کلن فراقدن متولد آلام واکدار اولدیغی کبی، بر عاشق نالان وکریان ایدن، کندیسیله دلرباسی آراسنده‌کی فراقدن متحصل آلام واکداردر. کذلك اصحاب آمالك دوچار اولدقلری آلام واضطرابات روحیه‌نك مولد ومنشأی‌ده ینه کندیلریله نخبهٔ امللرینك آراسنده‌کی فراقدن عبارتدر.

فیلسوفلر، بشریتك حیات دنیویه‌سنی مسعود ایده‌بیله‌جك حالات و شرائطك تحلیل و تعریفی خصوصنده مختلف مطالعاتده بولنمقده‌درلر. فخرالدین رازی خواجه‌مزك متقدم تحلیلاتیله تأیید ایدن ملاحظات عاجزانه‌مه کوره: بشریتك سعادتی « وصال » ایله، خسراننی‌ده « فراق » ایله تعریف ایتمك اك دوغری برطرز تلقی اولور. هر هانکی فرد بشر کلیات آمالندن نه قدرینه پیدای وصال ایده‌بیلیرسه، اونسبتده نائل سعادت اولور؛ بالعکس کلدستهٔ آمالنك نه‌مقدارندن دورومهجور قالیرسه افق حیاتنده اونسبتده خسران بایقوشلری اوتر. فقط سر خلقت ایجابندن اولمق اوزره، بشریت نه هرجهتدن وصال آمال ایله تماماً مسعودانه برحیات کچیره بیلیور، نه‌ده هرزمان فراق آمال ایله خسران مطلقه معروض قالیور. شو حالده سعادتنده، خسرانده نسبی برشکلده مظهریت آلیورکه :

وماکل ما یتمنی المرء یدرکه
تجری الریاح بما لاتشتهی السفن

دین شاعرده، لسان شعر ایله فلسفهٔ حیاتك بومشکل نقطه‌سنی تحلیله چالیشیور. اویله یا! روزکارلر دائما مراکب بحریه‌نك مقتضای سیر و سفرینه موافق اوله‌رق اسمدیکی کبی، حادثات کونیه‌ده دائما بشریتك دلخواهی وجهله جریان ایتمز. انسان بعضاً وصال آمال ایله تلخکام اولور. فقط فراق وصاله نسبتله دائما غالبدر، آنك ایچوندرکه دهان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بشردن شكران و صالدن زياده شكواى فراق ايشيدبلير . جناب جلال الدين رومى پيريمز دخى :

بشنواز نى چون حكايت مى كند
از جدائيها شكايت مى كند

بيتيله جماداتك ده ذوى الارواح كبى فراقدن مشتكى بولوندقلرينى تعليم بيوريبور . ارواحك ترنمانى بر منظومهٔ فراق، اجسامك تقلباتى بر مجموعهٔ فراق، قيامت كبرى بر مرثيهٔ فراقدر . اكر سميح بر طبع شاعرانه يه مالك اولسه يدم عاكف پاشا مرحومك عدم قصيده سنه نظيره اولمق اوزره بر فراق قصيده سى انشاد ايدردم .

صفحات فراقك الك مقاومتسوز صفحه سى شبهه سز وصالى تعقيب ايدن صفحهٔ فراقدر . مدت عمرلرنده كونا كون فراقلرله تلخكام اولان مسلمانلر هر سنه فراق رمضان ايله ده آيريجه بر اضطراب روحانى دوره سى كچيرمكده درلر . زمرهٔ صائمين وصال رمضان ايله نه درجه علوى بر ذوق وصفاى روحانى يه مستغرق اولورلرسه، فراق رمضان ايله ده اودرجه مؤثر بر أَلم واضطراب روحانى دويارلر . رمضان مسلمانك مربىٔ روحيدر . اون بر آى سفلياته تماس ايله سفليلشه ن ، كثافته تعلق ايله پيداى كثافت ايدن روح مؤمن رمضان شريفده عالم سفليدن عالم علوى يه ، زمين كثافتدن سماى لطافته عروج ايدر ، دركهٔ بشريتدن درجهٔ ملكوتيته يوكسه لير؛ اون بر آيلق آلام واضطراباتى بر آيلق آرام وسكون ايله تلافى يه چاليشير ، كونا كون اوساخ معاصى ايله كير وپاس طوتان ثياب ذمتنى مياه توبه واستغفار ايله تطهير وتزيينه فرصتياب اولور .

رمضان شريفده جامعلر جنتى ، جامعلره طوپلانان مؤمنلر اهل جنتى ، صائملرك يكديكرلريله صحبتى اهل جنتك صحبتلرينى ، واعظلرك آوازه لرى ، حافظلرك نغمه لرى طيور جنتك ترنماتى آكديرر .

صائم بو صورتله هر سنه كنديسنه موعود اولان جنتك بر نمونهٔ ذوق وصفاسنى كورور . اغنياى مسلمين كنديلرينه ويريلن نعمتلرك قدر وقيمتلرينى الك زياده رمضان شريفده آكلارلر ، نعم الٰهيه يه مقابل حمد وشكرك لزومنى ينه الك زياده او ماه مباركده حس ايدرلر . ايستديكى دقيقه ده ايستديكى نعمتلرله معدهٔ اشتهاسنى دولديران اغنيا دست ومعده سى دائماتهى بولونان فقرانك حالندن خبردار دكلدر . آنجق صوم حالى دركه :

توكز محنت ديكران بى غمى
نشايد نامت كه نهند آدمى

خطابيله اغنياده فقرايه قارشى بر حس شفقت ومرحمت اويانديرر ، عجزه وضعفايه امداد ومعاونت لزومنى اخطار ايدر . ايشته بو خطاب واخطار سايه سنده دركه اغنيا انعام واحسانيله دين شكرانى ادايه ، فقراده ادويهٔ عطايا ايله درد احتياجى ممكن مرتبه تداوى يه چاليشير .

وصال رمضان ايله دلسير سرور اولان اذواق مختلفه اربابى فراق رمضان ايله مأيوس ومحزون قالير . فراق رمضان ايله روح عالم علويدن ينه عالم سفلى يه هبوط ايدر .

حظوظات روحانيه موقعنى ينه كدورات كونيه يه براقير؛ آنك ايچون ارباب ايمان واهل صيام فراق رمضان ايله صوك درجه دلخون حزن وكدر اولور ،

چوق يرلرده حزين صدالى مؤذنلر رمضان شريفك عشر اخيرندن اعتباراً اثناى ترا يحده نعت وداع و فراق اوقورلر و جماعت مسلمينى هونكور هونكور آغلاتيرلر . بو رمضان شريفى تشييع ايدركن آغلايانلر كچن بر قاچ رمضانك ماتمزدكان فراقدن چوق اولمشدر . چونكه بو سنه اوروج طوتانلر الحمد لله دها چوقجه ايدى . كزديكم جوامع ومساجد شريفه نك چوغنى جماعت صائمين ايله لبالب دولو كوردم . فى الحقيقه نصيبهٔ جماعتى آزاولانلرده وار ايدى . فقط اونلرك جماعتلرى ده كچن رمضانلره نسبتله ينه فضله جه ايدى . خانه لرنده اوروج طوتمايانلر بيله غالبا اوروج طوتانلرى كوجنديرمه مك ايچون سوقاقده اوروجى ، تعبير ديكرله نزاكت اجتماعيه اوروجى وياخود كنديسنى عقيده سز طانيتمامق ايچون سياست اجتماعيه اوروجى طوتديلر . مطبوعاتمزك شايان ممنونيت بر اتفاق ايله تمادى ايتديردكلرى رمضانيه مقاله لرى ده صنوف صائمين اوزرنده صلاحكار بر تأثير براقدى . جوامع ومساجد شريفه نك تكثير جماعتنده حفاظ كرامك مقابله اوقومالرى بويوك بر تأثير اجرا ايدييوردى . لله الحمد كزيده حافظلريمز چوقجه بولنيور ، حافظسز جامعلره پك آز ، فقط واعظسز جامعلره پك چوق تصادف ايديليوردى . حافظ افنديلرك كوستردكلرى غيرت دينيه يى علماى دينمز هر نه دنسه كوستره ميوردى . غايهٔ دنيويه دن مستغنى حافظلر مقابله اوقويور ، فقط او غايه دن مستغنى علمامز وعظ ونصيحته بر درلو ياناشميور . مثلا اسملرينى بيلمديكم متعدد حافظ بك وافنديلر بايزيد جامع شريفنده ، مدعى عمومى معاونى حافظ ناجى ، اندرونى حافظ اسماعيل حقى وسائر اسملرينى بيله مديكمز حافظ بك وافنديلرده فاتح جامع شريفنده حسبةً لله مقابله اوقويورلردى . نه قدر شايان تأسفدركه محتشم ومشهور جوامع شريفه نك اكثريسى عقلى باشنده واعظلردن محروم ايدى . كنديلريله تماس ايتديكم ارباب ايمانى عموميتله بو حالدن متأثر ومشتكى كوردم .

١٢ حزيران ٣٣٥ فاتح - نشانجى
احمد شيرانى

ايران ادبياتى (*)

ظهير الدين فاريابى

ايرانك بويوك شاعرلرندن برى ده (ظهير الدين فاريابى) در . بو شاعرك آثارنده كى جزالت ومتانت ده كمه سخنوره نصيب اولمامشدر . ظهير فاريابى هجو واديسنده ده اجالهٔ قلم ايتمشدر .

خاقانىٔ شيروانى

شيروان ملوكندن (خاقان كبير منوچهر) ه انتسابندن دولايى (خاقانى) لقبيله مشتهر اولان (افضل الدين ابراهيم بن على) ده شعراى ايرانك اعاظمندندر . نظمده طمطراقه ميال اولديغندن آثارى معقّددر . آلتنجى قرن هجرى اواخرنده وفات ايتمشدر .

نظامىٔ كنجوى

(پنج كنج) عنوانلى (خمسه) نك صاحبى (نظامى) ده بويوك بر شاعردر . مدح اكا بر ديلنمن وادىٔ مداهنه يه سلوك ايتمه يوب حكيمانه وقناعتكارانه بر حيات كچيرمشدر .

امير خسرو دهلوى

كمالات صوريه ومعنويه سيله مشتهر اولان (امير خسرو دهلوى) يه كنجه (خمسه) سيله پك چوق آثار منظومه و منثوره سى واردر . شيخ سعدينك سن پيريده بالخاصه امير خسروله كوروشمك اوزره هندوستانه كيتمه سى اميرك علو قدرينى آكلامغه كافيدر .

(*) ٩ نجى نسخه دن مابعد .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كمال‌الدين اصفهانى

٦٣٥ تاريخنده موغوللرك اصفهانى ضبط ايتدكلرى اثناده شهيداً وفات ايله‌ين (كمال‌الدين اسماعيل) ده بويوك شاعرلردندر. اشعارينك متانت فوق‌العاده‌سندن طولايى (خلاق‌المعانى) عنوانيله اشتهار ايتمشدر.

سعدئ شيرازى

(شيخ مصلح‌الدين شيرازى) كه چوجوقلغمزده اسمنى حافظهٔ توقيره نقش ايتديكمز (شيخ سعدى) در. نوعى ذاتنه منحصر برحكيم كاملدر. نمونهٔ سلاست و لطافت اولان آثار بركزيده‌سى «ان من البيان لسحراً، ان من الشعر لحكمة» قول شريفنك ماصدق تاميدر. ضيا پاشا مرحوم سعدى حقنده شو سوزلرى سويليور :

اما اوقو سعدى‌يى سراپا — باق نيجه قصيدهٔ دلارا
تدقيق ايله بتون بياننى — طوت وصفده اوبله بربالاننى
نظم ايتديكى نسخهٔ فريده — هپ موعظه‌در، دكل قصيده
اول عصره كوره زهى جسارت — درويش ايده شهلره نصيحت
انسان بودر ايشته بى محابا — حق سويليوب ايتميه مدارا
وصف اولنه‌ماز آنك كمالى — بر قومده كلدى مثالى

سعدينك آثارى، ازجمله بوستانيله كلستانى مملكتمزده اكچوق اوقونان اثرلردن ايكن كيمسه شيخك واديسنى تقليده اوزه‌نمه‌مش. شاعرلرمز مداهنه طريقنى دها الويريشلى بولارق دائما او واديده دولاشمشلر. يالكز باقى مرحوم ١٠٠٣ تاريخنده - قدمانك تعبيرى وجهله - سنى تمشه تمش، اوله‌جغى اولمش، پيمانهٔ آمالى طولمش برپير فانى ايكن سلطان محمد ثالثه تقديم ايتديكى جلوس قصيده‌سنك صوكنده شو ايكى بيتى يازاجق قدر برجسارت كوستره بيلمشدر :

همان اولدر نيازم سندن اى كيخسرو ثانى
كه كوش هوشه منكوش ايله دربند پيرانى

سكندرسك، قرينك فيلسوفان جهان اولسون
حكيمان زمانه هيچه صايماز شخص نادانى

باقى ينه او پادشاهه تقديم ايتديكى ديكر بر قصيده‌سنده ضرورتندن بحث ايلديكى صيراده سعدينك وادئ حكمتنى - فقط جرءآت ايتمك صورتيله - تقليده اوزه‌نمشدر :

خرج كيم بى دخل اوله موجود اولان نابود اولور
اولسه مالك فى‌المثل محصول بحر و كان اكر
لاجرم بركون زمين خشك اولور درياى نيل
منبعنده برنيچه ييل ياغماسه باران اكر

شو ايكى بيت، سعدينك :

چو دخلت نيست خرج آهسته تركن
كه ميكويند ملاحان سرودى
اكر باران بكهساران نبارد
بسالى دجله كردد خشك رودى

قطعه‌سنك همان عيناً ترجمه‌سيدر. باقى قطعه‌نك مضمونى سعديدن اقتباس ايتديكنى سويله‌ميور. بوسكوتنه انتحال دينه‌مز. چونكه بوكا تنزل ايتمز. فرض محال اوله‌رق تنزل ايده‌جك اولسه بيله قطعه‌نك شهرتى بوكا مانعدر. شاعر معلومى اعلام ايتمه‌مك ايچون اختيار سكوت ايتمش ظن اولنور. هرنه ايسه قطعه‌يه دها موجب استفاده برخدمت كوردرمش يا اوكا باقالم.

مابعدى وار

فريد

- مبارزهٔ حيات -

رهكذار حيات تارمده
داها بك كنج ايكن، معيشت ايچين
يكرمى اوچ ييل بوتون مصائبنى
طاشيدم بن شو دهر فانينك

*

ايشته لب تشنه برغريب سياح
كبى قوشمقده‌يم بوبى پايان
چوللرك افق آتشيننده
كورينن برسرابه برهيجان

*

براز اكمك، براز صو، بالكه يارين
بوجدلكاه رقت آورده
آقه‌جق قان تداركيله قوشار،
قوشارم كيمسه‌سز بويرلرده

*

قوشارم ناصيه‌مده شبنملر،
كهكشانلر قادار منوردر.
دوكيلن سلسبيل عزمدن
تر دكل، قطره قطره كوهردر.

*

يالكز بنمى‌يم، بوتون ذيروح
غير ذى روح، اسير سعى و ثبات
آه! لكن زواللى انسانلر
دائمهٔ عمرى طوپلايور هيهات

امين خاكى

نظم

هرنفس حال صلاحه مائل اول
استقامت اوزره دائم عامل اول
دمبدم امداد شيخى سائل اول
همت پير جبابه نائل اول

*

حق سوزه حصر ايله‌يوب اقوالكى
شرعه تطبيق ايت بوتون افعالكى
آرتيروب هردم صفاى بالكى
بزم عرفان خدايه داخل اول

قدم شيخى زاده

محمد السعدى

محفل تاريخى

بويوكلرمزدن

٢ (*)

مُصْعَبْ بن عُمَيْر رضى الله عنه

صحابئ مشار اليه مكه‌لى اولوب نسباً (عَبْدَرى) در. يعنى جد پيغمبرى (قصى بن كلاب) ك (عبدالدار) (عبدالعزى) (عبدمناف) نامنده‌كى اولادندن برنجيسنه منسوبدركه (كتاب الاصابه) ده سلسله‌سى شو وجهله مضبوطدر :

(ابوزراره مصعب بن عمير بن هاشم بن عبدمناف بن عبدالدار بن قصى بن كلاب العبدرى)

حضرت مصعب؛ قديماً اسلامه كلمش، فقط بدايةً مسلمانلغنى مشركلردن كيزله‌مه‌يه موفق اوله‌بيلمشدى. كنديسنك اهتدا ايتمش اولديغى؛ كونك برنده (عثمان بن طلحه) طرفندن حس ايديلوب بنى عبدالداره خبر ويريلدى و مصعب حضرتلرى؛ اونلر طرفندن زنجيره چكيلدى.

بعثتك بشنجى سنه‌سى ايچنده ايدى كه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمز؛ مكه‌ده بولونان و مشركلر طرفندن فوق‌التحمل تضييق اولونان مسلمانلره حبشستانه كيتمه‌لرى ايچون اذن ويرمشدى. اوسنه رجبنده ٣٣ ارككك و ٧ قادينندن عبارت اولمق اوزره ايلك اسلام مهاجرينى قافله‌سى تشكل ايتدى و ساحله اينه‌رك قايقلرله قارشى طرفه كچدى.

لكن بوقافله؛ اوراده سربستجه چيقوب كيده‌مه‌مشدى. كيزليجه كوروشوله‌رك و مختلف مواقعده برله‌شيلمه‌سنه قرار ويريله‌رك حركت و اجتماع ايديله‌بيلمشدى كه افرادندن ايكيسى‌ده صاحب ترجمه (مصعب بن عمير) و حرمى (حمنه بنت جحش) ايدى.

قافله‌نك حبشستانده برله‌شمه‌سندن براز صوكرا (والنجم) سورهٔ جليله‌سى نازل اولارق حرم شريفده جانب نبويدن بلند آواز ايله ترتيل بويورولدى. سورهٔ شريفه‌نك ختامنده ذات اقدس نبوى ايله معيت رسالتده‌كى اصحاب كرام سجده ايدنجه بلاغت قرآنك جاذبهٔ ساماريانه قاپيلمش اولان مشركلرده غير اختيارى اولارق يرلره قاپانديلر.

قريشلرك مسلمانلره تبعاً سجده ايديشى؛

[*] برنجيسى اولان (خباب بن الارت) مقاله‌سى؛ محفلك برنجى و ايكينجى جزءلرنده‌در.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

آغیزدن قولاغه انتقال صورتیله حبشستانه قدر کیتمش ومشرکین مکه‌نك اهتداسی حقنده مهاجرلره برحسن ظن کلمشدی. بناءً علیه قالقوب یوردلرینه دوندیلرسه‌ده مکه جوارنده حقیقت حالی آکلادیلر . کاثلردن برقسمی کری کیتدی، بر قسمی‌ده بعضیلرینك حمایه‌سنده اوله‌رق مکه‌یه کیردی .

مشرکلرك اذا وجفاسی‌روز افزون بردرجه‌یه وارماسی طولاییسیله ۸۳ ارکك و۱۸ قادیندن عبارت ایکنجی برقافله تشکیل ایدیله‌رك ینه حبشه هجرت اولوندی.

حضرت مصعبك بوایکنجی قافله افرادندن بولوندیغی‌ده (سیر ابن هشام) ده مذکوردر . لکن حبش مهاجرین اسلامیه‌سنك خیبر فتحنی متعاقب رسول اکرمك ملاقاتیله تشرف ایتدکاری معلوم اولدیغی جهتله شو ضبطك تحقق تقدیرنده مصعبك اونلردن اول وهجرت نبویه‌دن مقدم عودت ایله‌مش ، یاخود خلاف روایت ایکنجی سفره اشتراك ایتمه‌مش اولماسی لازم کلیر .

جونکه: ۱۲نجی سنهٔ بعثده مدینه‌لیلردن و۱۰ ای (خزرج) دن، ۲ سی (أوس) دن اولمق اوزره اون‌ایکی ذات شریف؛ مناده رسول اکرمه بیعت ایله‌مش ومدینه‌ده مسلمانلغی اوکرتمك اوزره برمعلم کوندریله‌سنی استرحام ایتمش، صلی الله علیه وسلم حضرتلری‌ده بومهم وظیفه‌نك ایفاسنه مصعب بن عمیری مأمور بیورمشدی [۱] .

مصعب؛ مدینه‌یه کیده‌رك (اسعدبن‌زراره) یه مسافر اولدی وعددی قرقی بولان اهل اسلامه نماز قیلدیرمایه وقرأن اوقوتوب اصول دینی اوکرتمه‌یه باشلادی .

حسن‌تلقینی سایه‌سنده (سعدبن‌معاذ) و (اسید بن حضیر) کبی رؤسای مدینه ایمانه کیرمکله برابر خداپسندانه مساعیسی نتیجه‌سنده اسلامیت اودرجه انتشار ایله‌دی که مدینه‌یه ورودینك ایرته‌سی ییلی مکه‌یه وحضور پیغمبری‌یه ۷۳ ارکك ایله ۲ قادیندن عبارت برحاجی قافله‌سی کوتورمه‌یه موفق اولدی.

بدر واحد غزوه‌لرنده مهاجرینك بیاض بر سانجاغی؛ حضرت مصعبك دوش حماستنده دالغه‌لانمشدی. زیرا : قصی بن کلاب طرفندن احداث اولونان بعض وظائف و مناصب میاننده‌کی (لواء) یعنی سانجاقدارلق خدمتی‌ده مشارالیهك بویوك اوغلی (عبدالدار) ه واولاد واخفادینه انتقال ایله‌مش ، بدر غزوه‌سنده قریشك سانجاغی عبدریلردن (ابوعزیز بن عمیر) ك ـ كه مصعبك قارده‌شی ایدی [۱] اسیرومسلمان اولمشدی ـ احدده ایسه ینه عبدالدار اوغوللرندن (طلحة بن ابی طلحه) نك طاشیمقده اولدیغی خبر آلینماسی اوزه‌رینه مهاجرینك بیاض سانجاغی‌ده او نسلدن بولونان حضرت مصعبه تسلیم بویورولمشدی .

---

[۱] مصعب حضرتلرینك دیکر برادری‌ده (طلیب بن عمیر) ایدی که رسول‌الله صلی الله علیه وسلم افندیمزك خالاسی (أروی بنت عبدالمطلب) ك اوغلی‌اولوب (عوف بن‌صبرة‌السهمی) نك برده‌وه کیکی ایله باشنی یارمشدی. سببی‌ده عوفك علیه‌الصلاة والسلام افندیمز حقنده زباندازلقده بولونماسی ایدی .

اوغلك حرکتنی اخبار وتعییب ایدنلره قارشی‌ (روی):

ان طلیباً نصر ابن خاله واساه فی ذی دمه وماله

دیه‌رك طلیبك دایی زاده‌سنه یاردیم ایتمش اولدیغنی سویله‌مشدی .

کذا مصعبك دیکر برقارده‌شی‌ده (ابوالروم) حضرتلریدرکه غزوهٔ احدده مصعبك شهادتی وسانجاقله برابر سقوطی اوزه‌رینه قوشوب سانجاغی قالدیردیغی مرویدر .

[۱] عبدالله بن ام‌مکتوم حضرتلرینك بوللانیلدیغی‌ده مرویدر .

معمافیه لوای اسلام ؛ اویله هرکسك أله بیراقیلامازدی . اونی طاشیمق ایچین یا شرف وحیثیتجه ، یاخود شجاعت وبسالتجه حائز اهلیت بولونمق شرط ایدی .

فقرهٔ آتیه‌دن سانجاقدارلغك نه قدر شرفلی واهمیتلی بروظیفه اولدیغی آکلاشیلیر :

مکه فتحنده ـ خزرجیلرك سانجاغنی حامل بولونان ـ (سعد بن عباده) نك «الیوم یوم‌الملحمه الیوم‌تستحل‌الکعبه» یعنی «بوکون؛ حرب کونیدر. بو کون ، کعبه‌یه بیله التجا ایدنلرك قتل اولوناجغی کوندر» دیدیکی نبی رحیم افندیمزه شکایت ایدیله‌ی ، (ضرار بن‌الخطاب‌الفهری) طرفندن:

یانبی‌الهدی الیك لجاء ... ی قریش‌ولات حین لجاء

دیه باشلایوب :

ان‌سعداً یرید قاصمة‌الظهـ .. ـر باهل‌الحجون‌والبطحاء

خزرجی‌لویستطیـ ـع من‌الغیـ.. ـظ رمانا بالنسر والعواء

بیتلرینی حاوی اولمق اوزره برده قصیده نظم اولونماسی اوزه‌رینه علیه‌الصلوة والسلام حضرتلری «بوکون، شفقت ومرحمت کونیدر» بویوروب سانجاغك سعد بن‌عباده‌دن آلینه‌رق اوغلی (قیس)، ویریلمه‌سی ایچین حضرت علی‌یی مأمور ایتدی. ولوکه اوغلنه ویریله‌جك اولسون، سانجاغك کندیسندن آلینماسنه سعدك جانی صیقیلمش وبوامرك طرف پیغمبریدن ویریلمش اولدیغنه اطمینان حصولی ایچین بر نشان طلب ایله‌مش ، تطمین قلبی املیله‌ده عمامهٔ نبویه؛ جناب مرتضایه تودیعاً ارسال بویورولمشدی.

حضرت مصعب ؛ احد غزاسنك صفحهٔ اخیره‌سنده صول ألیله اسلام سانجاغنی کوکسنك اوستنده طوته‌رق قلبنده‌کی جوهر ایمان کبی محافظه‌یه چالیشیور ، صاغ ألیله‌ده بولوك بولوك قوبوب کلن مشرکاره قلیج صاللایوردی .

قهرمان مشارالیه ؛ بویلو ، بوصلو بر دلاور اولدیغی جهتله زره کیدیکی وقت نبی اکرم صلی الله علیه وسلمی آندیریردی . بودفعه‌ده زرهلی بولوندیغندن ذات اقدس رسالت ظن ایدیلیور ومتوالی مهاجماته معروض قالیوردی .

نهایت (عبدالله بن‌قمئه) دینیلن ملعون ـ که اوست اوسته ایکی زره کیمش و (نسیبه) خاتونك اوچ ضربه‌سنه اوغرادیغی حالده زرهلرینك متانتندن مصون قالمشدی ـ آنسزین هجوم ایده‌رك اوفداکار مجاهدی شهید ایتدی . محافظه‌سنه حصر حیات ایتدیکی سانجاقله دوشرکن حضرت علی قوشوب ـ سانجاقدارینك خون شهامتیله بویانمش اولان ـ اوبیاضلی ، قرمزیلی سانجاغی قالدیردی ، سرنکون اولماسنه میدان ویرمه‌دی .

§

حضرت مصعب ، قبل‌الاسلام کوزه‌ل کینیر، صاچلرینی طارایوب عطریات سورونور ، خلاصه مکه ده‌لیقانلیلرینك الکشیق بولونوردی . اسلامدن صوکرا بولزوم مالایلزمه اهمیت ویرمه‌مش، أثنای دفنده ایسه تکفینی ایچین قیصه بر بز بولونه بیلمشدی که باش طرفنی اورتسه آیاق جهتنی ستر ایده‌میوردی . بناءً علیه باشی اوکفنیله ایله ، آیاقلری‌ده اوتله اورتولمك صورتیله احدطاغی جوارنده‌کی مشهد شهدایه دفن اولوندی.

رضی‌الله عنه وارضاه

ابن قمئه ملعونی ؛ رسول اکرم افندیمزك یوزینه‌ده قلیجله اورمش، رخسار سعادتك اوست طرفنی یاروب زرهك یوزده‌کی سپرلك حلقه‌لرندن ایکیسنك اورایه باتماسنه سبب اولمشدی.

صوکرا الله؛ بوحریفه طاغده ایکن بر یابان کچیسی مسلط ایتدی . حیوان؛ بوینوزلریله اونی اوره یاردن آشاغی دوشوروب جانی جهنمه کوندردی.

طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

أمين خاكى

اوتەدنبرى عثمانلى شاعرلرى ايچندە ممتاز بر قافلهٔ اعجاز تشكيل ايدە گلكدە بولونان مولوى شاعرلرينك زمانمزدە حساس وبديعەكار برعضوى اولان « أمين خاكى » دە نهايت بهار حياتنك اوتوز ايكنجى سالندە بوعالم فانىيە وداع ايلدى .

خاكى؛ اوچيوزيدى سنهٔ هجريەسى ربيع الاولنك يكرمنجى كونى بلاطدە حاجى عيسى محلەسندە دوغمش ، پدرى ؛ هدائى عزيز محمود افندى تربەدارى حافظ حسن عونى افندى برمدت صوكرا ترك حيات ايلديكندن ، دها پك كوچوك ايكن يتيم قالمش ، والدەسى اونى بر چوق يوقسوللق ويالكزلق ايله بيوتەرك تحصيل ابتدائيسنى اكرى قپو مكتب رشديەسندە اكمال ايتديرمشدى ..

بوعائلەنك هيچ بر طرفدن كليرى اولماسى ، خاكينك ديكر بر مكتبه دوامنه امكان براقامش ، بو سببله اوغلنك تحصيله اولان شوق فطريسى قارشيسندە مضطر قالان والدە ايچين ايچين آغلامقدن باشقه برشى يايەمديغندن بر خيرخواهك دلالتيله حسن خطدەكى بهرەسنه بناءً ٣٢٢ سنەسندە دفتر خاقانى محاسبه قلمنه چراغ بيورلمش، ايلك منحلدە اون غروش معاشه نائل اولمشدى ...

خاكى؛ والدەسندن آلديغى ايكى غروش يوميه ايله قلمنه دوام ايدركن بو پارەدن آرتيروب كتاب آلير ، علمك جناح رأفت و مرحمتنه صيغينەرق عربى، فارسى تحصيلنه، بوصورتله نقصان معلوماتنى اكماله و تتبعاتنى مثمر بر نتيجەيه ايصاله غيرت ايدردى .

مشروطيتدن بر سنه صوكرا دائرەسندە اجرا قلنان تنسيقاتدە درتيوز غروش معاشله مكتوبى قلمنه نقل ايدلدى .

خاكى ؛ دها مكتبدە ايكن شعرە هوس ايتمش هرنەدە بربيت كورسە همان حافظەسنه يرلشديرمكه طوپلادقلرينى سوسلى بر مجموعەيه قيد ايتمكه باشلامش ، بالاخره برآرقداشندن استعارە ايلديكى « سماع خانهٔ ادب » (١) اونك صاف اولان روح و فكرندە پك درين بر ايز براقديغندن او آندە كنديني شعر ومولويلكك تأثيرات فسونكارانەسنه قاپديرمشدى . آرتق ، خاكى نەدە بر مولوى درويشى كورسە فرق تعظيمندە طوران فخر كرينك ظرافت دلرباسى، ووقارسادكيسى قارشيسندە حيران قالير و پرستشكار روحنى بويله بر تاج معنوى ايله پيرايەدار ايتمك آرزوسيله چيرپينير طورردى . . .

نهايت بر چهارشنبه كونى بهاريه مولويخانەسى شيخ كاملى مرحوم حسين فخرى دده افنديدن سماعه مساعدە استحصالنه موفق اولدى ؛ بوندن صوكرا خاكىدە اوزمرهٔ بختيارانه قاتيلەرق ناى وقدومك الٓهى نغمەلريله سرمست وشيدا ؛ و :

كورن صانيركه سماعدن صفاى راه ايدرم ؛
دونر، دونر باقارم كوى يارە آه ايدرم ...

زمزمەسيله تنورە كشاى اعتلا اولمغه باشلادى .

قاسم پاشا مولوى شيخى شمس الدين افندى مرحوم هنوز حياتدە ايدى ؛ بر ليلهٔ مباركەدە فقيردە دركاه مذكوردە بولونمشدم . مقابلهٔ شريفەدن صوكرا مصاحبات لطيفه باشلادى . هر زمان اولديغى كبى او كيجەدە ينه بديعيات والٓهياتدن بحث اولونيوردى . بواثنادە خاكىنك سماع ددەسى اولان آيين خوان حافظ جلال ددە افندى دلالتيله «محب شعر وادب برقردەشمز أمين خاكى بك...» ديه فقيره طانيتديرلمش ، خاكىدە مكنوز اولان بدايع فطريەنك انكشافنه ياردم توصيه ايدلمشدى .

(١) بر قسم شعراى مولويەنك تراجم احوالندن باحث كوزل بر كتابدر .

خاكىنك نظردن قاچايان اطوار ظريفانەسى، سوزلرندەكى محويت درويشانەسى ، ناصيەسندە التماع ايدن نور عرفانى هركسك نظر تقديرينى جلب ايتديكندن اودقيقەدنبرى خاكىيە عائد قلبمدە براشتياق محبت حس ايتمكه باشلامشدم . آرتق ؛ خاكى ايله هرچهارشنبه كونى بهاريەدە، ديكر ايامدە خانەلرمزدە برلشەرك تتبعات ادبيەدە بولونور ، نسبتيله اظهار فخر ومباهات ايلديكمز طريق جليلمزك بخش ايتديكى فيوضات ايچندە پرذوق ومسرت برحيات شعر والهام ياشاردق . . .

خاكى ؛ برآرالق طريقت بكتاشيه بابالرندن شاعر بى نظير « اديب خرابى » مرحومك صحبت رندانەسنه مداومتله صهباى نشوەسندن تسكين عطشه غيرت ايتديسەدە سعدينك :

مرغ جانى پردكه چينه بود
نه بجايى رودكه چى نبود

ديديكى كبى بر مدت صوكرا صونولان ساغرلرك احتياجات روحيەسنى تطمين ايدەجك درجەدە مصفا اولمديغنى كورونجه همان النى چكدى؛ قباحتندن دولايى مستحق عتاب بر چوجوق طوريله پرلرزه وحجاب دركاه حضرت مولانايه شتاب ايدرك روحانيت جناب پيرە التجا ايلدى . . .

خاكى ؛ محب شعر وادب بردرويش اولديغى قدردە وطن پرور بر كنجدى ؛ مملكتك كيرديكى شومظلم كونلرە صوك نفسنه قدر آغلادى . وقتيله پك متحسس برروح وصميميتله « اتحاد وترقى » جمعيتنه داخل اولەرق وسع حالندن پك فضله خدمات ايفا ايتمش ، فقط بعض منافع خسيسه اربابنك خودسرانه حركتلرينه تحمل ايدەميەرك كرى چكلمشدى . بالقان حرب هائلندە كوكللى عسكر قيداولەرق محافظهٔ وطن اوغورندە تا حدودلرە قوشدى . أدرنەدە ايكن والدەسنه اتحاف ايتديكى «واويلاى تحسر» منظومەسندن شوبيتلر، خاكينك ناصل برعشق وطن پرورانه ايله متحسس اولديغنى كوسترر صانيرم . . .

نەبر چيچك آچيور روضهٔ خيالمدە ؛
نەبر كونش طوغيور افق ذى ملالمدە .
خيالم داغينق ، سوزلرمدە يوق تأثير ،
لسان حالى آكلارسەكز مؤثردر !
نه سويلەمم ونه يازسەم شكايت ايتمەدەيم ،
بوكون دكلىكه سندن جدايم آنەجكم ! .
فقط ؛ وطن ! اومعزز وديعهٔ معبود
چيچكارندە سنك بوى شفقتك موجود . . .
سمالرندە كولن سن دكليسك ، هب سن ! . . .
خراب چشمەلر آغلار ، خابير سنك كريەك ! ؛ .
سنك بكاى حزينك ، أنين هجرانك ؛
بكاى روحكى ديكلندير ، اى يتيمه قادين ! . .

حرب عموميدە عسكرە چاغرلديغى زمان هيچ برطرفه بيان حالەوطلب شفاعته تنزل كوسترمدى . بيوننه قراواتى چيقاردى، بلنه پلاصقەنى باغلادى صيرتنه ياغمورلغى آلدى ، والدەسنك النى اوپەرك (٤٦)نجى فرقه ايله حركت ايتدى ، كيتدى ...

خاكى؛ عسكردە ايكن «باش چاووش» رتبەسنى احراز ايتمش، ماهيه اوتوزيدى بچق غروش مخصصاتى كندى ادارەسنه ، دائرەدەكى نصف معاشنىدە آنەسنك اعاشەسنه تخصيص ايلەمشدى .

اوچيوز اوتوز درت سنەسى متاركه معاب ترخيص ايديلەرك استانبوله كلديكى زمان معاشى آلتيوز غروشه ابلاغ ايدلمش ، كندىدە قلمه دوامه باشلامشسەدە بر آى صوكرا، ذاتاً پك نحيف اولان وجودينى بش حرب سنەسنك آلام حيات فرساسى بوسبتون ييپراتديغندن ، بردها قالقامديغى فراش اضطرابنه مؤبداً اوزانمشدى . . .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

زواللی آننه، قیمتلی جکرپاره‌سنك باش اوجنده پروانه اولدی ؛ تداویسی ایچین خانه‌سنی ، بوتون مالملکنی صاته‌رق اوغلنی بو درد موت انجامدن قورتارمغه کیجه‌لی کوندوزلی چالیشدیسه‌ده ، وا اسفا که او خائن مرض زواللینك جکرلرینه مرحمتسز پنچه‌لرینی صوقمش، اونی بیك درلو اوجاع واضطراب ایچنده قیوراندیریوردی. آلمزده والده هرکون بر آز دهاأونومه سورو کله‌نن چوجوغنك یورکلری قاناتان بوحال الیمی قارشیسنده هردقیقه ایچین ایچین آغلار و چهرهٔ بکا آلودینی اوغلنك تحسسات روحیه‌سندن کیزلمکه چابالاردی . . . .

خاکی؛ حیاتنك بومرض مهلکه محکوم اولدیغنه قطعیاً امین اولدیغی ایچین کاربان اجلك بر کون قبوسی اوکندن کچرکن کندیسنی‌ده آلوب دیار عدمه کتورمسنه آنبآن منتظر بولونور، أولومدن قورقمازدی . یالکز ؛ حیاتنك صوك بش آیی اولنه قدر حل ایده‌مدیکی برعقده، اونك هرکون ذهننی اشغال ایتدیکندن بوآرزوسنه واصل اولمادن أولمك تهلکه‌سیله پك اندیشه‌ناك بولونوردی. آه؛. برکره بوعقده‌یی حل ایده‌بیلسه‌یدی؛. بوآرزوسنه مظهر اولسه‌یدی . اوزمان حضور الٓهی‌یه تام بر عبد آزاد اوله‌رق کیده‌جك، حتی بر دقیقه‌بیله حیاتده قالمغی ایسته‌میه‌جکدی . . .

خاکی؛ روحنده پاکر برجیجك قیصقانجلغیله صاقلادیغی بو امل خاصنه خلوص پاکی سایه‌سنده موفق اولدی ؛ چوزه‌مدیکی عقده‌یی پارچالادی ، سنه‌لردنبری آرادیغی لیلای حقیقی‌یی بولدی؛ شمدی روحاً مستریح و اذواق معنویه‌یه مستغرق ایدی . بوندن صوکراده اختیار وحدت ایتدی و کوندن کونه صاراروب صولان چهره‌سنده بر طرفدن تازه تازه آچان ورم چیچکلرینی بر طرح نوین ایله پیرایه‌دار ایدن قومرال صقالنی بر دها کسدیرمدی وه :

چهره‌مك احوال دهره قارشی اشمئزازینی
ستر ایچون وقتندن اول لحیه ارسال ایلدم !
عمر بی اقبالك صوك صفحهٔ آلامنی
بویله بر شاهانه خطله ختم واکمال ایلدم ! ..

قطعهٔ سوزش مآلنی ، تبریکه کلن آرقداشلرینه اوقودی .

خاکی ؛ دم واپسینی اعلان ایدن بو قطعهٔ الم فزایی کندینه مخصوص اولان آهنك حزن انکیز ایله صماخ رقته ایصال ایلرکن انسان ، حیاتك بر فجیعهٔ دلخونی عرض ایدن او دیده شکاف لوحه قارشیسنده اریدیکنی وکندیسنك دها یاشایه‌جغندن متولد بر محجوبیت ایچنده أزیلدیکنی حس ایدردی .

« حیات نامنه یارب، نه‌در بودور عذاب؟!.»

برای عیادت زیارتنه شتاب ایدن یارانك صرف ایلدکلری جمل تسلیتکارانه‌یی دونوق دوداقلرندن اوچان برخندهٔ زهرین قارشیلار، اونلره « فقیرکز آرتق الطاف مولا ومولانایه منتظرم ...» جوابیله حیاتندن نومید اولدیغنی آکلادیردی .

خاکی ؛ ایکی بوچوق سنه یتاق واویقودن محروم یاشایان والده‌سنی کاه وبیکاه قارشیسنه آلوب حزین شعرلرینك آهنك انشادیله قلب جریحه‌دارینی تسلیته چالیشیرسه‌ده ، زواللی والده ، بالموسی کبی أریبوب بیتمکده اولان جکرپاره‌سنك عرض ایتدیکی اومنظرهٔ دلخراش قارشیسنده کندینی ضبط ایده‌میه‌رك هچقیرمغه وخاکی‌نك «نه آغلایورسك، آننه‌جکم؟..» سوألنی بر تجاهل عارفانه ایله قارشیلایان بوحساس والده ، « خاکی ! بومؤثر شعرلری اوقومه ،

رقتمه طوقنیور . باشقه شیلر ، مثلا : صفحاتدن محله قهوه‌سنی ، یاخود ربابدن بالقجیلری اوقوسه‌ك اولمازمی ....» کبی جوابلرله روحنده آغلامق، فریاد ایتمك ایسته‌ین حسیات مادرانه‌یی بوصورتله بوغمغه اوغراشیردی...

خاکی ؛ صوك زمانلرنده پك زیاده فقر وضرورته کرفتار اولمشدی . جزئی اولان معاشی، اونی بر آز دها یاشاتدیره‌جق تداویلر ایچین اداره‌یه کافی دکلدی . بونی بیلن محرم یارانندن بعض ذوات عالیه ، اوکا دست معاونت اوزاتمقله جداً مشکور اولمشلردر. بالخاصه حربیه نظارتی صحیه دائره‌سی برنجی شعبه ممیز فاضلی ادیب محترم صالح صائم بك برادر وجدانمزك ابراز بیوردیغی فدا کارلق هردرلو تقدیرك فوقنده‌در . مجسم انسانیت صائمه بندن بیك تحفهٔ تحسین وتشکر ...

رچته‌یی یاپدیرمق ایچین اجزاخانه‌یه قوشان والده ، دیکر اوطه‌دن اوموزلادیغی یتاق، تنجره ، ساعت ، سپت کبی اشیای بیتیه‌دن النه کچیردیکی برشیله همان اسکدار بازارنده صولوغی آلیر، یوق بهاسنه ألدن چیقاردیغنك اثمانیله علاج ویه‌جك تدارکنه چابالاردی ؛ بونکله برابر صوك کونلرده صاتیله‌جق برشی‌ده قالمدیغنی کورن بوحساس والده، ایلروده وجدانه قارشی مسئول یاشامامق اندیشه‌سیله اوغلنك بر دها کیمك احتمالی اولمیان پوتینلرینی بازاره چیقارمق کبی طالعك پك آجی براستهزاسنه هدف اولمشدی .

حسب الضروره اون بش کون کوره‌مدیکم زواللی شاعری ، صوك زیارتمده پك دکیشمش وآغیرلاشمش بولدم . ایشیدیله‌میه‌جك درجه‌ده خفیف ومهتز بر صدا ایله شو قطعه‌یی ، بیك مشکلات ایچنده اوقویه بیلدی :

صانما شبتاب ماه تموززه اویله پردن‌پارپارنار سونرز!
وجه‌یاری مطاف ایلمشز مولوی‌یز، دونردونر، دونرز!..

ایشته ، بوقطعه‌ده خاکی‌نك‌ آك صوك شعری ایدی . . . نهایت ، صفحهٔ صباحنده پك حزین بر وقعهٔ هجران صاقلایان رجب شریفك یکرمی ایکنجی چهارشنبه کیجه‌سی دوقتورك قوللرینه یاپدیغی مسكن برایکی شیرینغه‌دن صوکرا کوزلرنی آچدی ؛ اطرافنده بولونانلره « آرتق ، بکا اوقویکز ! . . » دیه بیلدی .

شب یلدا کبی کچن کیجه‌لره رغماً بو لیل برخلجان ، هجر والم ایچنده پك قیصالمش ، پك چابوق صباح اولمشدی . کونش؛ ایلیق ضیالریله کنج شاعرك فراش احتضارینی نوازشکار بوسه‌لره غرق ایدرکن ، روح خاکی‌ده مأوای اصلیسنه اوچدی، کیتدی . . .

شاعر مغفورك تجهیز وتکفینی مصارفنه معاونتله مشکور اولمق ایچون برچوق عرفا ، شعرا وادبا صمیمانه برتهالك کوستره‌رك عونی‌بك مرحومك :

قدر شرف شاعری شاعر بیلیر آنجق
روح القدسك سری سرافیله عیاندر !

بدیعهٔ حقیقتکویانه‌سنی جانلاندیرمش اولدقلرندن خاکی‌نك نعش مغفرت نقشی‌ده بو یارانك ایادی تعظیمنده طاشینه‌رق مولوی ددکاننك اسم جلاللری، طرق سائره دوریشاننك زمزمه‌دار تهلیلاتی آراسنده اسکدارده هاشم بابا درکاه شریفی حظیره‌سنده مدفون مشایخ مولویه‌دن شاعر الٓهی نوا احمد رسما دده‌نك آیاق اوجنه تودیع قلندی .

منتسبین مولویه‌نك هربری حقنده آیری، آیری آثار قدردانی ارائه بیورمقله بحق بر مولوی‌شیخ ظرانی اولدقلرنی هر زمان ، هر صورتله اثبات ایدن اسکدار مولویخانه‌سی شیخ قیمتداری، فاضل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بی‌مدانی احمد رمزی دده افندی ، هدائی عزیز محمود افندی تربهٔ شریفه‌سی اوکنده خاکی‌نك جنازه نمازینی قیلدیره‌رق :

خسـهٔ آل عبا تاریخ کوهر سویلدی
عفو قیل، کلدی امین خاکی‌سنك ای بوتراب!

تاریخ لطیفنی بالارتجال انشاد ایله حاضرونك سامعهٔ تأثرلرینه ایصال بیورمشلردی . مابعدی وار

احسان محوی

محفل فنی

دوربینك اختراعی

دوربینك اختراعی سمانك اسرارینی اولدقجه بیلدیرمش وارض ایله دیکر سیارات ونجوم بیننده ارتباط تأسیس ایتمشدر . عوالم حقنده‌کی معلومات آنجق ـ بسیط اولدیغی قدر محیرالعقول بولونان ـ بو آلت سایه‌سنده الده ایدلمشدر .

ایلك دفعه دوربینی سمایه طوغری چویره‌ن [غالیله] نامنده بر ایتالیان اولمقله برابر دوربینك مخترعی دکلدر . بو آلت سماویه اون یدنجی عصرده فلمنکده اعمال وپارسده (فلمنك کوزلکی) نامیله فروخت اولنوردی . او دور غزته‌لرندن برینك محرری بوبابده شو معلوماتی ویریور : « ٣٠ نیسان ١٦٠٩ تاریخنده پارسده کزرکن بر کوزلکجی دکانی اوکنده برقاچ کشینك طوپلانماسی نظر دقتمی جلب ایتدی، براز توقف ایتدم. کوزلکجینك یکی ایجاد اولنمش بر کوزلکی کوستردیکنی کوردم . بو کوزلك اوزون بر بورودن عبارت اولوب هر ایکی اوجنده بر برینه بکزه‌مه‌ین جاملر واردی وبونکله اوزاقده‌کی اشیا یاقینده کوریله‌بیلیوردی . »

غالیله‌ده [سیا مخبری] نامنده‌کی غزته‌سنده مایس ١٦٠٩ تاریخنده وندیکده بولندیغی اثناده بو اختراعی دویدیغنی وبرقاج کون صکره پارسده‌کی احباسندن بری طرفندن کندیسنه دها فضله ایضاحات ویرلدیکنی سویلیور . غالیله بو ایضاحاتی آلدقدن وبراز دوشوندکدن صکره اشیانك بویله یاقین کورونمسی آنجق بری مقعر، دیکری محدب ایکی عدسه واسطه‌سیله ممکن اوله‌بیله‌جکنی کشف وایلك اعمال ایتدیکی آلتی وندیك [دوژ] ینه مجلس اعیان حضورنده تقدیم ایلمش، بالآخره‌ده دیکر بر ایکنجیسنی یاپه‌رق سیارات‌ك حرکاتنی مشاهده ایتمشدر . فقط اصل مخترع کیمدر ؟ بوکا دائر قطعی بر معلومات یوقدر . مشهور هیئتشناس [آراغو] دیورکه : (لاهی) ده‌کی وثائقك تدقیقی نتیجه‌سنده [لیپهرسه‌ی] نامنده بر کوزلکجی ٢ تشرین اول ٦٠٨ تاریخنده حکومته مراجعتله مخترعی اولدیغی بر آلت ایچون اوتوز سنه‌لك بر اختراع براتی ویریلمه‌سنی استدعا ایله‌مش ، بونك اوزرینه حکومت تحقیقات اجرا ایتدیرمش ونتیجه‌ده کوزلکجی‌یه طقوز یوز فلوره‌ن ویرلمسنه واوندن اول بر چوق کیمسه‌نك بویله بر تصورده بولنمش اولمسندن اختراع براتی اعطا ایدلمامسنه قرار ویرمشدر . »

برکون بر شخص مجهولك (لیپهرسه‌ی)، مراجعتله بری مقعر ، دیکری محدب ایکی عدسه آلمش واونلری معاینه ایدرکن کوزینه طوغری طوته‌رق بربرندن اوزاقلاشدیرمش ، مشترینك بو حرکتی کوزلکجینك نظر دقتنی جلب ایتمش وکوردیکنی تکرار ایتدیکی زمان اوزاقده‌کی اشیایی یقینده کورمش، بالآخره بو ایکی جامی بر بورونك ایکی اوجنه ربط ایله ایلك دوربینی اعمال ایده‌رك (برنس دوناسو) یه تقدیم ایله‌مش اولدیغی‌ده روایت اولونور . دیکر بر روایته کوره (لیپهرسه‌ی)ك چوجقلری پدرلرینك مغازه‌لرنده اوینارکن بری محدب، دیکر مقعر ایکی عدسه آرقه‌سندن اطرافی سیر ایتمك عقللرینه کلمش وبو ایکی جامده مناسب بر مسافه‌ده بولندیغی ایچون جوارده‌کی کلیسانك چاك قوله‌سی یقینده کورونمش . چوجقلر پدرلرینه بو غریب حالی آکلاتدقلری زمان کوزلکجی عدسه‌لری بر تخته اوزرینه ربط ایده‌رك تجربه‌یی تکرار ایتمش وکمال حیرتله حقیقتك بو مرکزده اولدیغنی آکلامشدر. بعضی مؤلفلر بو اختراعی [ژاق‌مه‌تیوس] اسمنده دیکر بر کوزلکجی‌یه عطف ایدرلر . فقط قطعی اوله‌رق بیلینن شی دوربینك تشرین اول ١٦٠٨ تاریخنده میدانه کلمش اولمسیدر .

*
* *

١٦٠٩ سنه‌سنده فلمنکلیلری تقلیداً غالیله ایلك دوربینی اعمال ایتمشدی. وندیك اعیانی بوکا مکافاةً غالیله‌یی ، او دورده مهم بر مبلغ عد ایدیلن بیك فلوره‌ن ایله [پادو] دارالفنونی مدرسلکنه تعیین ایلمش. مع‌مافیه بو قدر عالیجنابانه حرکتك بر سببی واردی : مجلس اعیان، عالمك بو اختراعندن جریده استفاده ایتمك ایسته‌یوردی : وندیك جمهوریتنك بحریه‌سی بو صورتله ترقی ایده‌جك ودشمنلرینی دائمی بر ترصد آلتنده بولندیره‌جقدی . او دورك مهم شخصیتلرندن (دوق دو توسقان) فنك بو ترقیسنه لاقید قالمدیغنی، غالیله‌یی فلورانسه‌یه چاغیرمق وکندیسنی مملکتك برنجی ریاضی معلمی نصب ایتمك صورتیله اظهار ایتمشدی. عالمك ایلك مشاهداتنده قوللاندیغی آلت (فلورانسه) ده‌کی موزه‌ده محفوظدر .

*
* *

قرون اولیده عدسه‌لره عائد باشلیجه قوانین معلوم اولدیغی حالده دوربینلرك اون یدنجی عصرده اختراعی حقیقةً شایان حیرتدر . حتی حضرت عیسی‌دن درت یوز یکرمی سنه اول مشهور [آریستوفان] [بولوطلر] نامنده‌کی قومدیسنده بر بورجی تسویه ایتمه‌مك ایچون ماهرانه بر اصول توصیه ایدییور : « اجزاجیلرده بولنان وآتش یاقمق ایچون قوللانیلان شفاف جاملردن بردانه آلملی ، بونکله بالمومیدن معمول ومحکمه‌جه مصدق اولان سندی کونشه طوته‌رق اریتمه‌لی » دییور . جانومك بر بر توسوز اولدیغنه احتمال ویریله‌بیلیر . کوزلکه مخصوص عدسه‌لر اون اوچنجی عصرده اعماله باشلانیلمشدی . اونلردن واسع مقیاسده استفاده ایچون اوچ درت عصر بکله‌مك لازم کلدی : تصادف چوبانلره جامی نصل کشف ایتدیردی ایسه [لیپهرسه‌ی]ك چوجقلرینه‌ده دوربینی بولدیرمشدی . فلمنکلی عالم [هویکنس] دیورکه « کندی دوشونجه‌سیله واثر تصادف اولمیه‌رق دوربینی میدانه کتیره‌نی داهی تلقی ایدرم» ریاضیوندن (لاپلاس) «انسانلرك میدانه کتیردیکی الك بیوك آثاردن بری دوربینك اختراعیدر » دیه ادارهٔ کلام ایدییور . فی‌الحقیقه بوندن صکره کشفیات بر برینی تعقیب ایتمش وفن پك بیوك آدیملرله ترقی ایله‌مشدر .

سعدی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ماهیه حقنده معلومات متممه

محفلك اوتجی وشعبانه عائد نسخه‌سنده سلاطین جامعلرنده قورولان ماهیه‌لره دائر بعض معلومات ویرلمشدی . اخیراً چلبی زاده عاصم افندینك تاریخنده و ۱۱۳۵ سنه‌سی وقایعنده تصادف ایدیلان برقاچ سطری‌ده شورایه نقل اولوندی :

« محمیهٔ قسطنطنیه وایوب واسکدار صینت سکانهاقی جمیع الاوقات عن الآفات والاکدارده بنا واحیا اولنان جامع ارباب دین وجوامع سلاطین عدل آیندن آنجق استانبولده مرحوم سلطان سلیمان خان وسلطان احمد خان ووالده سلطان واسکدارده مرحومه جنتمکان والده سلطان حضراتنك جامعلرنده لیالیٔ رمضانده ماهیه یاپلمق معروف وبوتقریب ایله اما کن بعیده‌دن جوامع مذکوره‌یه شبان واطفال وانلره ملحق اولان رجالك شد رحال ایتملری مألوف اولمغین استانبولده ایاصوفیهٔ کبیر وابوالفتح سلطان محمد خان وسلطان بایزید خان وسلطان سلیم خان وشهزاده سلطان محمد خان وایوبده ابوالفتح سلطان محمد خان واسکدارده مهرماه سلطان جامعلرنده دخی ماهیه یاپلمق فرمان وجوامع مذکوره‌نك حوالیسی انوار قنادیل نور فشان ایله لیلهٔ قدردن نشان قلنوب بوبدعت حسنه‌نیجه کسنه‌لرك معتاددن افزون اقامت سنت سنیهٔ تراویحه مداومتلرینه باعث وجوامع مذکوره‌ده مراتب آحاددن بیرون جماعت مسلمین تجمعی حادث اولدی . »

طاهر المولوی

مدرسة القضاتده رؤس توزیعی مراسمی

بمنه الکریم مدرسة القضاة امتحانلرینك ختامی مناسبتیله نیسانك یکرمی اوچنجی بازار کونی مدرسهٔ مذکوره‌ده شیخ الاسلام دولتلو سماحتلو نوری افندی حضرتلریله اجلهٔ رجال علمیه و مدرسین مدرسه وذوات سائره‌دن برجم غفیر حاضر اولدقلری حالده تیمناً منقبهٔ مولد سعادت مورد جناب رسالتپناهی وختم شریف قرائت ایدیله‌رك سلامت ملك وملت ایچون مجلس مشایخ اعضاسندن رشادتلو الشیخ جودت افندی حضرتلری طرفندن بلیغ ومؤثر بردعا ایراد اولندقدنصکره بو سنه اکمال تحصیل ایدوب اون ایکیسی ثالث واوچی رابع درجه‌سنده احراز اهلیت ایدن اون بش افندی‌یه شیخ الاسلام افندی حضرتلری طرفندن یدابید مأذونیت رؤسلری توزیع ایدلمش و علی الاصول مأذون افندیلرك کندیلرینه تودیع اولنه‌جق وظائفده شرع شریف وقانون اساسی احکامنه مغایر حرکتده بولنمیه‌جقلرینه وذات حضرت خلافتپناهی‌یه صداقتدن آیرلمیه‌جقلرینه دائر امر تحلیفلری اجرا قلنه‌رق مراسمه نهایت ویرلمشدر .

رؤس اخذینه کسب استحقاق ایدن افندیلرك اسامی ودرجاتی :

۱ اکربدره‌لی عزت افندی ثالث ۲ کوتاهیه‌لی محمد صادق افندی ثالث ۳ شرقی قره‌اغاجلی عثمان نوری افندی ثالث ٤ دورکلی احمد حمدی افندی ثالث ٥ ریزه‌لی محمد فرید افندی ثالث ٦ طاشکوپریلی محمد صادق افندی ثالث ۷ اخیولی برغوسلی محمد ذکائی افندی ثالث ۸ نعللو خانلی اسماعیل حقی افندی ثالث ۹ مرزیفونلی علی رضا افندی ثالث ۱۰ باطوملی حسین فهمی افندی ثالث ۱۱ کموشخانه‌لی سید یحیی افندی ثالث ۱۲ قیالرلی صلاح الدین افندی ثالث

۱ بیغالی احمد ضیاء الدین افندی رابع ۲ تیمور حصارلی مؤمن افندی رابع ۳ همشینلی احمد فیضی افندی رابع

شیخ الاسلام سابق مصطفی صبری افندی طرفندن علمدار غزته‌سنده نشر ایدیلن دینی مقالاتی تنقیداً

مجتهدلر مجتهدی

عنوانیله کونده‌ریلن مقاله‌نك بعض قسملریله اوکا دائر یازیلان مطالعه کثرت مندرجات طولاییسیله کله‌جك نسخه‌یه قالمشدر .

بو نسخه‌دن اعتباراً شیخ غالبك مشهور

(حسن وعشق)

اثر بدیعی‌ده مندرجات میاننده نشر ایدیلمه‌یه باشلامشدر .

مطبعهٔ عامره مدیر مسئولی : طاهر المولوی

مقاله	صحیفه	محرری
ذ		
ذبح اسماعیل	۳۰	طاهر المولوی
ر		
رباعی	٥٥	شیخ عبدالباقی
ربیع الاول ومولد شریف	۷۹	طاهر المولوی
رجب الفرد	۱٥۱	»
رمضان المبارك	۱۷۸	»
س		
سعید دامین خاکی بکلر	۱۷٤	طاهر المولوی
سحور	۱۸٤	»
سرکیلر وجامع دونوشلری	۱۸۷	»
سرای هایونده معایده	۲۱۷	»
ش		
شعبان المعظم	۱٦۷	طاهر المولوی
شیخ رضا افندی مرحوم	۱٦۹	»
شوال المکرم	۲۱۳	»
ص		
صوفیه‌نك روح حقنده‌کی تلقیاتی	٦۰،٥٤	آق سه‌کیلی حمدی
صفر الخیر	٦٦	طاهر المولوی
صرهٔ هایون	۱٦۸	»
صوك نیاز	۱۹۹	امین خاکی
ع		
عرب وعجم ادبیاتی حقنده	۱۳	فرید
عرب رومانلری	۲۸	»
عاطف افندینك غزلنه نظیره	۷۱	علی حیدر
علم هیئتك مبدأی	۱۲٥،۱۰۸،۷۸	سعدی
عالم اسلامده خاندان		
علم و معرفت	۱٥٤،۱۳۹،۱۲۱	محمد عزت وعمد عارف
عسکره علوا توزیعی	۱۹۲	طاهر المولوی
عرفه کونی ، عرفه معایده‌سی	۱۹٦	»
عالم وقائع	۲۱۳	سعدی
عید	۲۱٤	طاهر المولوی
عیدکاه	۲۷۱	»
عیدیه‌لر	۲۱۹	»
غ		
غنی کشمیری وبعض ابیاتی	۹۱،٥۳،۳۲،۱٦ ۲۰۰،۱۷٦،۱٤۳	طاهر المولوی
غزل	۱٦	ع . عاطف
غزل [خسته‌لق یادکاری]	۷۲	طاهر المولوی
غزالیك روح حقنده‌کی تلقیاتی	۱۳۲،۱۱۸،۹٦	آق سه‌کیلی حمدی
غلبهٔ انقلابیه	۹۹	سعید شمس
غزل	۲۲۰	محی الدین رائف
ف		
فرضیت حج	۱۸	طاهر المولوی
فطره	۱۹٥	»
ق		
قطعه	۱٦	طاهر المولوی
»	٥٥	»
قرآن کریمی ترجمه مسئله‌سی	٦۲	عینی‌زاده محمد علی
قطعه	۷۱	ع . عاطف
قرآن کریمك ایلك نازل اولان آیتلری	۷٤	طاهر المولوی
قطعهٔ معراجیه	۱٥٥	سعود المولوی
قندیل اوچورمایی	۱۸۳	طاهر المولوی
قدر آلایی	۱۹٥	»
قطعه	۱۹۸	محی الدین رائف
ك		
کلمات صوفیه	۱۳۸	شیخ صفوت
ل		
لیلهٔ مولد حضرت رسالتپناهی	۹۱	سعود المولوی
لیلهٔ برات	۱٦۸	طاهر المولوی
لیلهٔ قدر	۱۹٤	»
م		
مسلمانلرك مدنیته خدمتلری	٦	طاهر المولوی
مناجات	۱۰	»
معتقدات جاهلیه	۲۷	»
مناجات	۲۹	»
عقلك تاریخ انتشاری	۳۳	.
محرم الحرام	٤٥	طاهر المولوی
مشرکین عربك مشهور بوتلری	۱۰۲،٤۹	»
مولد نبوی احتفالنك مستندشرعیسی	۸۲	محمد کامل
مولد آلایی	۸٤	عطا تاریخی = طیارزاده عطا بك
مدحت ربیعی بك مرحوم	۸۷	طاهر المولوی
مسیحا یی زاده عصمت بك مرحوم	۱۷۳،۱٤۱،۱۲۳،۱۰۷	سعود المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صاحبی ، مدیری ، محرری :

طاهر المولوی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ونشر اولونور

یازیلك شخصیتی دكل ، یازیلك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

كلن یازیلردن شایان قبول كورولنلر تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی و شیمدیلك شهری

مجموعه‌در .

ادارەخانه‌سی : شهزاده‌باشنده « تعالی اسلام جمعیتی مركز عمومیسی »

مركز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لكی ١٢٠ غروش

آلتی آیلغی ٦٠ «

اوچ آیلغی ٣٠ «

عدد : ١٤ | ١٣٣٩ ذی الحجه‌سنه مخصوص نسخه | فی ١٠ غروش

مندرجات :

غنی وتضرع ـ طاهرالمولوی .

محفل علمی وانتقادی : كویا حضرت پیغمبر وبعض اصحابك رسملری ـ طاهرالمولوی . مجتهدلر مجتهدی مقاله‌سی ـ طاهرالمولوی .

محفل ادبی : ایران ادبیاتی ـ فرید . سلیم اوله ـ توقادی زاده شكیب . ایكی قطعه ـ حافظ اسماعیل . قطعات ـ سعودالمولوی . رشادفؤاد بكك تاریخ ارتحالی ـ احسان محوی . نشیدهٔ درویشانه ـ طاهرالمولوی . قصه ، حصه . حسن عشق ـ شیخ غالب .

محفل تاریخی : امین خاكی ـ احسان محوی . بولشه‌ویكلك وابوذر غفاری ـ طاهرالمولوی . مرحوم صالح ذكی بك ـ محمد عزت .

محفلك جلد اولی

مجموعه‌نك جلد اولی تشكیل ایدن ١٢ نسخه برقاب درونننده جمع ایدیله‌رك نفیس برجلد حالنده نشر ایدلمشدر . بدلی ١٠٠ غروشدر . بشدن فضله اولمق شرطیله ادارەخانه‌دن آلاجقلره یوزده ٢٥ تنزیلات یاپیلیر .

هند ماصاللری

بولطیف افسانه‌لرك برنجی قسمی‌ده ساحهٔ انتشاره قونولمش و ٥ غروش فیأت ایله صاتلقده بولونمشدر . شرقه عائد تخیلاتی ساده وادبی برلسان ایله اوقومق ایسته‌ینلر ؛ بوافسانه‌لری مطالعه ایتمه‌لیدرلر . محفلك جلد اولنی آلانلره مجاناً تقدیم اولونور .

حسن وعشق

شیخ غالبك بومشهور اثر بدیعی‌ده محفل اداره‌سنجه طبع ونشر اولونمایه وفورماسی ٥٠ پاره مقابلنده صاتیلمایه باشلانیلمشدر . محفل نسخه‌سنی آلانلره هدیةً ویریلیر . ایكنجی فورماسی چیقمشدر .

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

مقاله	صحیفه	محرری
سیاهیلره معاونت لازم	١١٢	طاهرالمولوی
مناجات	١٢٦	یشار شادی
مرثیه	«	«
محفل تصوف وتكیه‌لرك سبب انقراضی	١٣٧	طاهر المولوی
مناظرهٔ استادان حاسبتیله	١٤٩	ارمناكلی صفوت
محفلك صورت تلفظی	١٦٧	طاهرالمولوی
ماهیه	١٧٠	«
ماهیه تماشاسی	١٨٣	«
محمود بك مرحوم	١٩٩	«
مصلای عید	٢١٦	«
مولوی‌لرك بایرام نمازندن عودتی	٢١٧	«
مدینهٔ منوره‌ده بایرام	٢٢٠	ایوب صبری پاشا
مناجات	٢٢٠	سعود المولوی

مقاله	صحیفه	محرری
ن		
نعت شریف	١١	سعودالمولوی
نظم	٥٥	معلم علی الدین رائف
ناصیل آغلامایم	١٠٦	طیب حلمی
یازم	١٥٥	سعودالمولوی
نعت شریف	١٥٥	احمد شمعی
و		
وقفهٔ عرفات	١٩	طاهرالمولوی
وعید قرآنی	٣٨	اوزنلی محمود كامل
ه		
هم حقیقی هم دارالحكمه‌یی تبریك	٧٢	«
ی		
یوم وانواعی	٦٨ ، ٦٧	احمد ضیا
یوم شك	١٧٣	طاهرالمولوی

محفلك اون ایكی نسخه‌دن عبارت اولان جلد اولی ١٠٠ غروش بدل ایله باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه‌سنده فروخت ایدیلمكده‌در . ترتیب ایدیلان طاقیملرك مقداری پك آز قالمش اولدیغی ارباب مطالعه‌یه عرض اولونور .

ایكنجی سنه‌لكنك آبونه بدلی هر یر ایچین سنه‌لك ١٢٠ ، آلتی آیلق ٦٠ غروشدر .

ایتام اسلامه معاونت

مملكتمزده اوته‌دن بری یكانه بر شفقت ومعرفت اوی بولونان دارالشفقه‌ده‌كی ایتام اسلامك اعاشه وتحصیللرینه مدار اولمق اوزره مكتوباق كاغد وظرف طبع ایتدیریلمشدر . نور عثمانیه جامع شریفنك خنكار محفلنده‌كی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) مركزیله دارالشفقه‌ده یكرمیشر پاره بدل ایله صاتیلمقده اولان بوكاغد وظرفلرك اشترا واستعمالیله هم احتیاج مخابره‌یی تأمین ، هم‌ده بر امر خیره خدمت ایله‌ملرینی قارئلریمزدن تمنی ایده‌رز .

ربع دائره‌نك صورت استعمالی ـ احمد ضیا . ربع دائره‌نك صورت ترسیمی ـ احمد ضیا دینی درسلر ـ آق سه‌كیلی احمد حمدی . اسلام یولی ـ اسكلیبلی محمد عاطف . اسلام چیغیری ـ اسكلیبلی محمد عاطف . مرآة الاسلام ـ اسكلیبلی محمد عاطف .

بو نافع اثرلر ؛ میدان انتشاره قونولمش وعموم كتابجیلرده صاتلقده بولونمقدر . كرك ضیا بك افندینك ، كرك حمدی وعاطف افندیلرك قدرت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌كی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم كورمیورز . هر برینی مؤلفات جدیده مراقلیلرینه توصیه ایله‌رز .

داخلی وچوجوق خسته‌لقلری متخصصی دوقتور وصاف بك

هر كون بعدالزوال ساعت ایكیدن آلتی‌یه قدر قوسقه‌ده كائن بحری طاهر اجزاخانه‌سنده بولونور وفقرایی مجاناً معاینه ایدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تمنی وتضرع

اونجی کونی مسلمانلر ایچین عید اضحی اولان شهر ذی‌الحجه ایچنده بولونیورز .

عاشر ذی‌الحجه‌ده اهراق دم معتاد ایکن
حائز اموال اولان ارباب اسلامیه
اون ایکی ییلدن بری ایام دهرك هربری
یوم اضحی اولدی یاربی عموماً ملته

قطعه‌سنده‌ده کوسته‌ریلمك ایسته‌نیلدیکی اوزره اعلان مشروطیتدن بری ملت اسلامیه مادی ومعنوی اوقدر قربان ویردی‌که اوزماندن اعتباراً کچن کونلرك هربری ؛ مسلمانلر ایچین بر (یوم نحر) اولدی ، ناحق یره دوکولن قانلر وظلم واعتساف ایله یاقیلان جانلر ؛ اللهك غیرتنه دوقوناجق درجه‌یی بولدی . سیأت احوالمزك جزاسی اولمق اوزره اوغرادیغمز شو مصائب ؛ باری لطف الٓهی ایله کافی کورولسه‌وبوندن بویله ظلمهٔ سائره‌نك تجزئه‌سیله بزم کیبلره عبرت کوسته‌ریلسه . بومناسبتله - ایکی سنه اول یازدیغم - برمناجات ایله اللهك درکاه اجابتپناهنه تکریرتضرعات ایدییوردم :

الٓهی مسلمانلرك کوروب آجیقلی حالنی
ایشیت اوکیمسه‌سزلرك تضرعات بالنی
ادامه ایتمه ألوریر محق اولان نکالکی
مبدّل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

أوت ، اولانجه فعلمز سزای زجر وتربیه
عقاب ایدرایسه‌کده حقلیسك بوتون بوزمره‌یه
فقط عنایتك سنك عقابه سبقت ایله‌یه
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

تجاوز ایتدی بعضمز حریم شرع پاککه
چالیشدی ملك وملتك خرابنه ، هلا کنه
ترحم ایله سن ینه شوخلق سینه چاککه
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

الٓهی ظلم واقعی یاپان دکلدی جمله‌مز
اوظلمه قارشی اکثر وجوه اولوردی‌مشمئز
ظلوم ایسه‌کده تابعاً ، سکا دخالت ایله‌رز
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

الٓهی بعض اشقیا بلا اولوب‌ده ملته
دوشوردی چاره‌سز بزی ضلالته ، فلاکته
أسیرکه باری دوشمه‌دن بوتون بوتون اسارته
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

سبب اولوب‌ده شبهه‌سز نفاقمز ، شقاقمز
یازیق یازیق که کیتدی هب حجازمز ، عراقمز
داها زیاده آرتمادن شومهلك انشقاقمز
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

الٓهی تربیه‌ك بزی محق‌ده اولسه پك آجی
صمیم روحه ایشله‌دی بو جانکداز اولان آجی
رحیم اولان الٓهمز ! عقابك ألوریر ، آجی
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

*

الٓهی غیظی عالمك بزه تهاجم ایتمه‌ده
علیهمزده قایناپور غرضلی برچوق افئده
باغیشلا سن بزی ینه شفیعمز محمده
مبدل ایت جمالکه تجلیٔ جلالکی

طاهر المولوی

محفل علمی وانتقادی

کویا حضرت پیغمبر وبعض اصحابك رسملری :

« ره‌وو دوموند موسولمان » عنوانیله پارسده چیقار وصرف اسلامیاتدن بحث ایدر بر مجموعه واردر . بو « عالم اسلام مجموعه‌سی » محفل اداره‌سنجه‌ده تعقیبه باشلانیلمش ، حتی سکزنجی نسخه‌ده‌مندرج (جاواده شیخ عبدالحیی‌نك مقامی) سرلوحه‌لی مقاله اورادن ترجمه ونقل ایدیلمشدر .

ره‌وو دوموند موسولمانك صوككان و ٩٢١ شباطنه مخصوص اولان ٤٣ نومرولو نسخه‌سنه کویا « پیغمبر واصحابنك رسملرینی حاوی بر عجم مینیاتوری »نك فوطوغرافیسی ایله اوکا عائد تعریفات قونولمش . ١٧ نجی عصر میلادی مصنوعاتندن اولدیغی بیلدیریلن وانکلیز پروفسورلرندن موسیو آرنولد طرفندن بولونوب اهمیتی حقنده مستشرقلرك نظر دقتی جلب ایدیلان بورسم ؛ محضا ایران طرز ترسیمنی کوسته‌رمك املیله‌قونولمش اولسه‌یدی بن‌ده باقوب‌وکولوب کچه‌جکدم. فقط صنعت نقطهٔ نظرندن پك بویوك قیمتی اولمایان بولوحه‌نك دیکر جهتلردن، ازجمله شرعاً تصویر ممنوع ، حتی عجم رساملری آراسنده پیغمبرك رسمنی یاپمایه جسارت ایدنلر پك آز اولدیغی حالده بوراده وجه پیغمبرینك آچیق تصویرایدیلمش وسنیلك، شیعیلك اختلافنی اورتادن قالدیرمایه چالیشان بر مسلمان طرفندن یاپیلمش ، علی‌الخصوص اشخاص مصوره‌ایله اونلرك اوضاعی معنیدار اولماسی اعتباریله غایت اهمیتلی بولونمش اولدیغنه دائر مجموعه طرفندن مطالعات یوروتولمش .

تعریفات ومطالعات مندرجه‌نك شرقی‌غربدن کورمك وکونشی باتی‌دن تماشا ایتمك ایسته‌ینلری اینانذیراماسه‌بیله‌عجبایه دوشورمك احتمالی بولونماسنه بناءً برقاچ سوزده بن سویله‌مك ایسته‌دم :

بورسمك رساملق نقطهٔ نظرندن قیمتی اولوب اولمادیغنی بیله‌مم . شوقدر وارکه ایرانکاری تصویرلرده بولونمایان (پرس‌پهکتیو) جهتنه بو لوحه‌ده اولدقجه رعایت ایدیلدیکندن، یعنی یاقینلق اوزاقلق کوسته‌ریله‌رك پلان ترتیبنه دقت اولوندیغندن، اشخاص مصوره معلقده طورویورمش کبی براقیلمادیغندن ایران تاریخ تصویری ایچین اهمیتی وبناءً علیه قیمتی اولابیلیر صانیرم . حائز اهمیت اولماسی‌ده آنجاق بواعتبار ایله‌در . یوقسه انتقال نبویدن اون برعصر صوکرا صرف عندی وعلیه‌الصلوة افندیمزك مضبوط ومعلوم بولونان شمائل شریفه‌سنه تمامیله مخالف اولارق یاپیلمش بررسمك، صورتپرست اولمایان مسلمانلر عندنده هیچ برقیمتی یوقدر. (*)

نبی حکیم علیه‌الصلوة والتسلیم افندیمز ؛ آثار اشراکی اورتادن قالدیرمق ایچین موجود پوتلری پارچه پارچه ایتدیردیکی کبی اشخاص صورتی یاپیلماسنه‌ده مساعده بیورمامشلردر . اگر بو خصوصده جزئی مسامحه کوسته‌رسه‌لردی کرك ذات اقدس رسالتپناهیلرینك ، کرك سائر اعاظم واکابرك الواح تصاویری ، زمانلر کچدکجه بلکه مسلمانلر آراسنده‌ده دین توحید ایله قابل تألیف اولامایه‌جق مواقعه چیقاریلیر، احتمال که‌اوتصاویری بولوندقلری یردن قالدیرتمه بیلمك ایچین -(لوته‌ر)ك ظهوری کبی - برمجددك خروجنه احتیاج حاصل اولوردی .

أوت . عجم مصورلری آراسنده اعاظم‌دینك، حتی اکابر ادیانك رسملری دییه برطاقم صورتلر و بونلر میاننده کویا صلی‌اﷲعلیه‌وسلم افندیمزك تصویری اولمق اوزره یوزی قاپالی برشکل ترسیمنه

(*) بورسمك یکی‌یاپیلمش وآنتیقه دیه صاتیلمش اولماسی‌ده احتمال داخلنده‌در. چونکه : بویولده پك‌چوق تصاویر یاپیلوب صاتیلمقده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

جسارت كوسته‌رنلر اولمشدر. كاشكى اولماسه‌يدى. شيخ غالبك (حسن وعشق) نده‌كى :

اول طرز عجمدر اولماز اعجاب
رندان عجم كوزه‌تمز آداب

بيتى شوجرأته كوره يرنده‌در .

بعضى كتبخانه‌لرده بولونان و اسكيدن قالما توتونجى، تنبا كوجى دكانلرنده مشاهده اولونان رسملردن ـ موضوع اعتباريله ـ پك‌ده فرقلى اولمايان بولوحه ؛ مصورينك زعمنه كوره مسجد نبوى‌يى محراب جبهه‌سندن كوسته‌ريور: جبهه‌ديوارى، برمسدسك اوچ ضلعى ايله محدود وضلعلرك اوستنده اويمالى مرمر پروازلر مشهود . ديوارك تام اورتا يرنده كتابه‌لى، جرچيوه‌لى، ستونلى، حتى چينيلى بر محراب واركه اوكنده تسبيلريله، بالموميلريله ايكى دانه پرنج شمعدان طورويور .

رؤيته‌نظراً محرابك صاغنده مزين بر منبر، صولنده مكلف بر كرسى، منبرده عرب اصولى نقشلر، اوطورولاجق يرينك اوستنده‌ده درت كوشه برسايبان وار .

كرسى، ايكى باصاماق مرديونله چيقيلاجق درجه‌ده يوكسه‌ك. طرفينى ايكى ستون، ستونلرك اوجيله كرسينك آرقه‌سى برد عَلَمْ ايله مزين .

منبر وكرسينك يانلرنده‌كى قاپيلردن برنجيسنك اوكنده صاقاللى برآدامله برچوجوغك اوطورديغى ايكنجيسنك اوكنده‌ده سياه چهره‌لى برينك طورديغى كورولويور .

بوسيمالر ؛ مجموعه‌نك بيانه كوره عم نبوى عباس ايله اوغلى عبداه وبلال حبشى ايمش !

كرسينك ايچنده صاقاللى بريله ايكى چوجوق بولونويوركه بونلرده فخر كونين وسبطين ومكرّمين افنديلريمز ايمش !

كرسى پيشكاهنده وصاغ طرفده جدى طورلى بر، صول جهتده مستهزى ادالى اوچ كيشى اوطورويور . اوكلرنده‌ده دومانى چيقمايان بر بخوردان طورويور . لوحه‌يى الده ايدن موسيو آرنولدك كشف وايضاحنه كوره بونلرده چهاريار حضراتى اولوب فاروق اعظمك جناب على‌يه قارشى طاشقين طورلرى حضرت ابوبكر طرفندن تعديل ايدلمك ايسته‌نيورمش! بنم مشاهده‌مه كوره كرسى ايچنده كيلرله اوكنده كيلرك رؤيتى ؛ انسانه پيغمبر حضورى دكل، بر بخارالى مجلسى منظره‌سى كوستريور . خصوصيله اورتاده‌كى يوكسه‌ك بخوردانك، چاى سماورينه بكزه‌تيلمه‌سى پك ممكن .

بونلردن صوكرا آياقده دعا ايدر، سجاده اوستنده اوطورور، آياقده اوزون برقيليچ طاشير، ينه آياقده قرآن اوقور وضعلى درت كيشى كورولويوركه شيعيلرك اركانى اولان سلمان، ابوذر، قنبر وعمّار بن ياسر ايمش! بعده‌ينه برمسدسك اوچ ضلع مقابلى شكلنده وسدير كبى برصيرا اوستيله خارجنده مختلف وضعده اون ايكى كيشينك اوطورديغى مشاهده ايديليور . بونلرده عشرهٔ مبشره‌نك بقيه‌سيله « حضرت على‌يه مخالف بولونان سنيلرك روايتنه كوره پيغمبرك اولادلغى اولان » زيد بن حارثه، اوغلى أسامه، غزوهٔ احدده شهيد دوشن حمزه ومصعب، برده ابوالدراء ايله صهيب ايمش !

شيمدى شوصحنه‌يى تاريخ كوزيله تدقيق ايده‌لم:

عجبا مسجد نبوى؛ رسمده كورولديكى وجهله مزين ومزخرفمى ايدى ؟ خاير . . چونكه: سير وتاريخ كتابلرى؛ مسجد سعادتك ديوارلرى، طاش تمللر اوستنه كرپيچله ياپيلمش، سقفى خرما آغاجلرندن معمول ديره‌كلره استناد ايتديرلمش وينه خرما داللريله أورتولمش اولوب محرابنك اويله احتشام

صوريسى بولونماديغنى، هله كرسى ديديكمز شيئك موجود اولماديغنى بيلديريور .

[معلومدركه : مسجد نبوى ؛ دور صديقيده حاليله قالمش، عهد فاروقيده براز توسيع اولونمش، زمان ذى‌النورينده توسيع وتزيين ايدلمش، وليد بن عبدالملك وقتنده ايسه تجديداً و تزييناً بنا قيلنمشدر] .

منبره كلنجه : رسول اكرم افنديمز ؛ محراب اوكنده‌كى بر خرما ديره‌كنه استناداً خطبه ايراد ايدركن جماعتك چوغالماسى، وجه سعادتك اوزاقده قالانلر طرفندن مشاهده اولونامامسى طولاييسيله اوچ باصاماغى وبراوطوراجق يرى اولمق اوزره ياپيلمشدى . مجلسنك بالاسنده سايبان وقبه كبى شيلرده يوقدى. صوكرا معاويه بن ابى سفيان باصاماق علاوه ايتديروب ارتفاعنى آرتيرمشدى .

ديوارلريله سقفنك وبالآخره ياپيلان منبرينك تعريفندن مسجد سعادت محرابنك عصر نبويده نه‌قدر ساده برحالده بولونديغى آكلاشيلير، ٩نجى سال هجريده (تميم‌دارى) نك كتيرمه‌سيله قنديل اشعاله باشلانيلينجه‌يه قدر خرما دال بوداقلرينك ياقيلماسيله داخلنك تنوير اولونديغى بيلينجه‌ده لوحه‌ده‌كى محراب شمعدانلرينك پك نابجا اولديغى تبين ايدر .

مكان اعتباريله تاريخه توافق ايتمه‌ين بورسم ؛ باقالم زمان نقطهٔ نظرندن موافق اولابيله‌جكمى ؟ لوحه‌ده رسملرى كوسته‌ريلن وتعريفنده اسملرى صاييلان اصحاب كرامك كرك اسلامه، كرك مدينه‌يه نه‌وقت كلدكلرى وايچلرندن عصر سعادتده ارتحال ايتمش اولانلرينك نه‌زمان ترك دنيا ايله‌دكلرى تماماً مضبوطدر . اوحالده موضوع بحثمز اولان تصوير وتعريف ايله تاريخك ضبطنى قارشيلاشديرالم :

تعداد ايديلن اسامى مياننده (حمزه) و(مصعب)

اسملرى‌ده وار . بونلرك مجلسده بولونماليـ...
ومشاراليهمانك احدده شهيد اولمالرينه نظراً صحنه...
اوچنجى سنهٔ هجريه‌دن اولكى بر اجتماعى مصو...
اولاجق. فقط اوتاريخده رسول اكرم حضرتلرينك...
ـ مجموعه‌ده كمال اهميتله بحث ايديلن ورسمده قيرا...
اولديغى كورونويور ده‌نيلن ـ مبارك ديشى؛ هنو...
قضايه اوغرامامش، حسنين افنديلريمز ٣نجى و٤نجى...
سنهٔ هجريه‌ده تولد ايتدكلرى جهتله هنوز طوغما...
مشدى. عباس بن عبدالمطلب ٨نجى سنه‌ده هجرت ايده‌ر...
(خاتمة‌المهاجرين) اولديغندن اوأثناده مدينه‌د...
دكلدى . كذا سلمان ايله ابوذر، احد غزاسندن...
ايچه صوكرا اصحاب پيغمبرى ميانه داخل اولدقلرندن...
بومجلسده بولونمالرى لازم كلبردى. يوق.. بويله...
دكل‌ده صحنه؛ داها صوكراكى براجتماعى كوسته‌ريور‌...
احد شهداسندن اولان حمزه و مصعب اوراده...
بولوندوروملامالى ايدى .

بوندن باشقه حضرت عباسك مدينه‌يه كليشى...
فتح مكه اثناسنده ايدى. زيد بن حارثه ايسه اوندن...
اول وقوعه كلن (مؤته) محاربه‌سنده شهيد اولمشدى...
برده مشاراليه حقنده « على‌يه مخالف اولان سنيلرك...
روايتنه كوره پيغمبرك اولادلغى » ده‌نيليور. حضرت...
على‌يه مخالف اولان سنيلر دكل، خارجيلر وناصبيلردر...
جناب زيدك طرف نبويدن تبنى ايدلمش و عادت...
عرب موجبنجه كنديسنه بر مدت (زيد بن محمد...
ده‌نيلمش اولديغى تاريخاً ثابتدر. صوكرا اولادلقلر...
باباللقلرينه دكل، اصل پدرلرينه نسبت اولونماسـ...
دائر برده آيت نزول ايتمشدر .

موسيو آرنولدك رسمده‌كى اوضاعدن استدلالا...
حضرت عمرله جناب على آراسنده توهم ايتديكـ...
معنالى باقيشلر ؛ ينه تاريخك شهادتيله معناسزدر...
مشاراليهما بيننده واقع وزائل اولان اختلاف...
خلافت مسئله‌سنده ايدى. اوندن اول برواز كچديلرى...

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولمادیغی کبی اوندن صوکراده آرالرنده مخاصمه‌یی موجب بر حادثه وقوعه کلمه‌مشدی. بلکه صمیمیت متقابله‌لری ، فاروق اعظمك جناب مرتضایه داماد اولماسیله تتویج ایدیلمشـدی . لوحه‌نك رسامی ؛ بویله برفکرده بولونمش واثرنده اونی اشراب ایتمك ایسته‌مشسه سنیلك، شیعیلك اختلافنی قالدیرمق املنی بسله‌ین بر آدام دکلش دیمك اولور .

سلمان، ابوذر ، عمّار بن یاسر وقنبر حضراتی یالکز شیعیلرك ارکانی دکل ، بوتون مسـلمانلرك حرمت ایتدیکی ذوات کرامدر . بونلردن ایلك اوجنك حضور پیغمبریده بولوندقلری صیراده کیمنك دعا ایدر ، کیمنك قرآن اوقور ، کیمنك تسبیح چکر وضعنده کوسته‌ریلمش اولماسی، کرك مشارالیهمك کرك صحابهٔ سائره‌نك متحلی بولوندقلری ادب وتربیه ایله قابل تألیف دکلدر .

بزم تسبیح دیدیکمز (سبحه) ایله بخوردان عصر سعادتده معروف دکلدی . مساجدك تبخیری وسبحه استعمالی چوق زمان صوکرا باشلامشدی .

ذوالفقارك ماهیتنه دائر محفلك کله‌جك نسخه‌سنده معلومات واردر. اویله (اوکوز)ی (بالیق)ی کسه‌جك درجه‌ده اوزانیر ، قیصـالیر بر شیٔ اولمادیغی کبی شوالیه قیلیجی کبی ایکی ال ایله طوتولوب اورولاجق قدرده دکلدی .

خلاصه: شولوحه؛ ایستر (رمزی) اولسـون ایستر غیر رمزی بولونسون ، نظر اسلامده تمامیله اهمیتدن عاریدر . امثالنه هریرده تصادف اولونان نجمکاری برمتاعدر. استانبولك (بات پازاری) نده‌کی دکانلردن برنده‌ده ایکی اوچ آی مقدم بویولده بر رسم کورمشـدم . شـو فرق ایله‌که اونده پیغمبر ا دیبه کوسته‌ریلن رسمك یوزی قاپالی ایدی. بوقدر کافی.

درخانه اکر کس است یك حرف بس است

طاهر المولوی

مجتهدلر مجتهدی

بو عنوان ایله اداره‌خانه‌یه اوزونجه بر مقاله کلدی . صاحبی ؛

« محفلك قابی اوزرنده اسلامك نفعنه خادم مقالاتك درج اولنه‌جغی ویازانك شـخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلنه‌جغی قیدی ملت اسـلامیه ایچون محفلك چالیشدیغنی کوسترمکه‌الك بیوك بر برهان اولدیغنی بیله‌رك . . »

مقاله‌یی کونده‌ردیکنی سویلیور .

أوت محفلجه طوتولان مسلك ؛ یازانه دکل ، یازیلانه اهمیت ویرمکدر . اوشرط ایله‌که ، یازیده اصابت بولونسون ومسلمانلق حقنده موجب منفعت اولسون. مرسل مقاله‌ده بوشرطه رعایت ایدیلمه‌دیکی جهتله مع الاسف محفله درج اولونامادی . چونکه خلاصهٔ مآلی: محرری طرفندن (مجتهدلر مجتهدی) (استاد محترمه) (علمای مجتهدهٔ حقیقیه) (بر نادیده علما) (ابوالمجتهد) (علامهٔ مجتهده) (داهی) کبی کلمات ایله توصیف ایدیلن (موسی جارالله بیکیف) افندینـك مدافعه‌سـندن و اونك آثارینی تنقید ایله‌ین شیخ الاسلام سابق مصطفی صبری افندینك تخطئه‌سندن عبارت .

صاحب مقاله :

« مصطفی صبری افندی تفرقه‌سـنده موسی جارالله حضرتلرینك حقیقی برمتدین اولدیغنی اونوتوب ویابیلمیوب «مجددلرك پشوای دینیسی» دیه تعرضدن بر تورلو کندیسنی آلامیور . ظن ایدرزکه خلقك علمادن طانیدیغی مصطفی صبری افندینك اوتوز بش میلیون قدر بر نفوسـه مالك اولان روسیه مسلمان قارده‌شلریمزك وعالم اسلامیتك علمای مجتهدهٔ حقیقیه‌سی اولان موسی افندی حضرتلرینه تعرض قلمیه‌ده بولونمسی اصلا طوغری اولمسه کرکدر . موسی افندی بیکیف حضرتلری فکرلریله، علمیله، قلمیله زمانك علامه‌سی، حتی مسلمانلغك مدار افتخاری وعالم اسلامیتك باش تاجیدر. فقط موسی افندی حضرتلرینی یا بز آکلامق ایسته‌میورز، یاخود بزده آکلایه‌جق قابلیت کلمیورز.

اکر بز علمیله مشتهر بر علامه‌یی طانیمش اولسـه ایدك مسلمانلغك مدافعی اولمسی ، مسـلمانلك خالصی بولنمسی طولایسیله افتخار ایدر، اویله بر داهی‌یه قارشی وجودیمزله، تکمیل موجودیتمزله برقامه ویر سبر اولور ، اسـلامیتك بویله برنادیده علماسـنك قدر وقیمتنی آکلامقدن قطعیاً عاجز قالماز ایدك . هیهات‌که بز قوجه برمجتهدلر مجتهدینی طانیمق خاصیتندن محرومز .

موسی جارالله بیکیفی طانیمق ایچون بالقان حربی کبی مشئوم بر زمانده یازمش اولدیغی « خلق نظریه‌نه برنجه مسئله » عنوانلی مدافعه نامهٔ اسلامیه‌سنی حقیله اوقومق کافیدر. ایشته بز، مصطفی صبری افندینك اثریله شخصی فکرینی طانیه‌مایوب جف القلم » مجددلرك پشوای دینیسی اولان وعقلك زنجیرنی قیرمالی‌دی‌یه باربار باغیران موسی بیکیف افندی » نك مذکور مدافعه‌نامه‌یی یازان اسلام علماسی اولان موسی جارالله افندی بیکیف حضرتلری اولدیغنی قارئلره بیلدیرمك ایستیورز .

موسی افندی حضرتلری اسلام علماسی آره‌سنده مشتهر مجتهدین کرام کبی برموقع مهم طوتمش،اسکیلری زمانلرینك مجتهدی اولمشلر ایسه موسی افندی‌ده زمانمزك حقیقی مجتهدلری آره‌سنده برموقع ممتاز احراز ایلمك شرفنه نائل اولمش بر ذات عالیقدردر . ایشـته موسی افنـدی بیکیف « مجددلرك پشـوای دینیسی » دکل ، مجتهدلرك مجتهدیدر » .

دییور. فقطـ بر فکر خالص ایله آچیق ایسته‌دیکنی ظن ایتـدیکم ـ دعواسنی اثبـات ایچین موسی افندینك آنجاق (خلق نظریه‌نه برنجه مسئله‌سی)نی حجت اوله‌رق کوسـته‌ریور ، برده موماالیهك « اوتوز بش میلیون قدر بر نفوسـه مالك اولان روسیه مسـلمان قارده‌شلریمزك وعالم اسـلامیتك علمای مجتهدهٔ حقیقیه‌سی » اولدیغنی سویلیور.

اوکتابی وقتیله بن‌ده کورمشـدم . خاطرمده قالدیغنه کوره مندرجاتنده اویله بر فوق العاده‌لك یوقدی . صوکرا « مسـلمانلغك مدار افتخاری وعالم اسـلامیتك باش تاجی » اولدیغی ادعا ایدیلن موسی افندی‌یی ، بزدن داها ایی بیلمه‌لری لازم کلن روسیه مسلمانلری‌ده بك اوقدر یوکسه‌کلرده اوچورمایورلردی . تورك ، تاتار وبولغارلره دائر

ایکی جلد بر تاریخ یازمش اولان قازان علماسندن شیخ مراد افندی ؛ بر قاچ سنه اول اسـتانبوله کلشدی . کندیسیله کوروشدیکمزده موسی افندی موضوع بحث اولمش ، شیخ افندی ؛ صـاحب مقاله‌نك ظنی خلافنه بیان مطالعه ایله‌مشدی. بوذات ایسه ساده متعصب برخواجه دکلدی.

نمونه اوله‌رق درج ایدیلن یازیلرله تأییدمدعا قابل اولامایه‌جغی آکلاشیلمشـدر صـانیرم .

صاحب مقاله :

« موسی جارالله افنـدی بیکیف کبی بر علامه‌نك وجودلریله عالم اسلام هردائم افتخار ایتدیکی کبی حقسز بره هجوم ایدن معارضلری‌ده حقسزلقلرینی آکلایوب علمنی، اجتهادینی تسلیم ایدرلرسه بیوکلك یاپمش اوله‌جقلرینه شبهه یوقدر . یوقسه بوش تعرضلر السانك اعتبارینی کسر ایدر . »

فقره‌سیله سوزینی بیتیرییور .

بن‌ده صـوك جمله‌یی تمامیله قبول وبی‌طرفانه تکرار ایتدکدن صوکرا دیرم‌که :

ایکی اسلام عالمی آراسنده بر بحث جریان ایدییور. بری؛ حقلی، یاخود حقسز اوله‌رق دیکرینه قارشی تنقیدنامه یازییور . بزم کیلرك بو بحثه آتیلماسی

صحبت صدره قاریشمق کیدر دهلیزدن
حادثه‌سنی آندیریر . بناءً علیه یاسکوت ایتمه‌لی‌یز،

یاخود معترضك حقسزلغنی ومتعرض علیهك حقنی اثبات ایچین دلائل قویه کوسته‌رمه‌لی‌یز .

معقول اولدیغنی ظن ایله‌دیکم شو سـوزلرك طرفکیرلکه حمل اولونامایه‌جغنی امید ایدییورم . چونکه طانیانلر بك ایی بیلیرلرکه نه طاهر المولوی خلوصکارلغه متنزلدر ، نه ده طرفین ؛ اونك طرفدارلغنه مفتقردر .

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل ادبی

حافظ شیرازی

ایران ادبیاتی : ١٣ نجی نسخه‌ده مابعد

حافظه کلینجه ایرانده یه‌تیشن (لیریك) شاعرلرك اك بویوکیدر . غایت مستغنی ، غایت لاابالی اولدیغندن (آل مظفر) دن (سلطان احمد) ك التفات تامیله بوینه کچیرمك ایسته‌دیکی طوق اسارته تسلیم کردن ایتمه‌مشدر . تجرددن ، استغنادن منبعث حالاتی اویله ساحرانه بر ادا ایله تبلیغ ایدرکه او وادیده‌کی سوزلرینی اوقویانلر ، کاروبار عالمدن ال چکمك ، خراباته وقف حیات ایتمك ایسترلر .

حافظك مشرب قلندرانه‌سی شاعرلرمزك اوزرنده بویوك بر تأثیر اجرا ایله‌مشدر . مع‌ذلك دیوانده فلسفی ، اخلاقی ، اجتماعی پك مهم فکرلره ، پك عالی حقیقتلره تصادف اولونور . بشریته خاص اولان نقایصه تعریض ایتدیکی اثناده قلمنی تهکمدن منع ایده‌مز .

حافظك غایت روان ، غایت روحنواز اولان غزللری عارفانه ، متصوفانه فکرلرله مشحوندر . بعض غزللرینك تأویل وتفسیرنده مغالی ، معناسز بر چوق سوز سویله‌ینلر اولمشدر . سفسطیاتدن متلذذ اولان عقول ضعیفه ، یاخود سخیفه اصحابی حافظ دیوانه فالنامه وظیفه‌سنی ده ایفا ایتدیریرلر .(٠) ظهور ایدن بیتلرك ــ اثر تصادف اوله‌رق ــ مضمرانه توافقی ، حافظه (لسان الغیب) عنوانی توجیه ایتدیرمشدر . بو توجهك اصابتنه قائل اولمق اعتقادی باقیدر . مشهور (کوته) یه کوره حافظ ، شرقك اك معجز ، اك بدیعه‌کار شاعریدر . تاریخ وفاتی ٧٩١ یاخود ٧٩٤ در .

(٠) تفأل ایچین دیوانی آچارکن‌ده :

ای حافظ شیرازی   برمن نظر اندازی
من طالب یك فالم   تو کاشف هر رازی

دیرلر ــ محفل .

عرفئ شیرازی

نظمده وادئ مخصوص صاحبی اولان ایران شاعرلرندن بری‌ده عرفئ شیرازیدر . عرفی (اکبر شاه) زماننده لاهوره کیدوب شاهك فوق‌العاده التفاتنه مظهر اولمشدی . سرای شاهیده (سلطان الشعراء) عنوانیله فرمانروا اولان (فیضئ هندی) سائقهٔ استرقاب ایله زواللی عرفی‌یی تسمیم ایتدیردی . نفعی ، قصائدنده عرفی‌یی تقلید ایتمشدر . عرفی تسمیم ایدیلدیکی اثناده هنوز ٣٤ یاشنی اکمال ایتمه‌مشدی .

عرفئ روم ایدیکم جمله ایدرلر تسلیم
کورسه‌لر کر بو قصیدهم بلغای اعجام

نفعی

صائب تبریزی

تبریزلی «میرصائب محمد علی» نابی ، راغب کبی ارسال مثلده ، مضمون پردازلقده التزام افراط ایدن شاعرلرمزك مقتدیسیدر . صائب ، صفویلردن (شاه عباس ثانی) نك توجهنه مظهر اولمش ١٠٧٨ ده اصفهانده وفات ایتمشدر .

ایرانك ادبیاتمز اوزرنده اجرای تأثیر ایدن دها پك چوق شاعرلری واردر . بزم یازدیغمز اسملر بونلرك اك مشهورلریدر . بو اسملره دیوانلرمزده چوق تصادف ایدیلیر . شاعرلرمز کاه کندیلرینك بونلره تفوقلرینی ادعا ؛ کاه وادئ بلاغتده بو شاعرلره تحدی ایدرلر .

فرید

محفل ادبی :

سلیم اول

بو قصیده‌یی سلیم اول زماننده یاشامش ، بو پادشاه ذیشانك مژدهٔ خلافتیله شادکام اولمش بر شاعر کبی دوشونه‌رك یازدم :

اورنك عثمانی بوکون کسب ایتدی فیض جاودان   کوکدن نزول ایتسون یره تبریك ایچون کرّوبیان
بر مژده آلدق بی‌همال ، فرخنده ، علو یتمال   بدر منیر اولمش هلال ، تا عرشه ایتمش اقتران
مغبوط دورانز بوکون ، مسعود وخندانز بوکون ،   تبریکه شایانز بوکون بولدق کمال عزوشان
باعون معبود انام اجلالمز اولمش تمام   آلمش خلافتدن‌ده کام سلطان سلیم قهرمان .
الحق اوشاه نامدار پرزوردر ، حیدر وقار   اوصافنی کلك نزار کوش ایت تاصل ایلر بیان :
خاقان علویتپناه ، سلطان کردون بارکاه ،   شاهنشه فرخنده جاه ، احسان رب مستعان
دولت‌رسان سرفراز ، کام آور اهل نیاز ،   قدرتور عاجز نواز ، نعمتده بی‌امتنان .
اهل نبرد بی‌نظیر ، خصم افکن قدر تمصیر ،   حشمت پناهن پویه کیر ، نصرت‌ده پیشندن دوان .
رایتکش اقبالمز ، منجئ قدسی بالمز ،   متبوع بی‌امثالمز ، نجدتپناه کاردان .
دهشتتار حصن جنك ، رعب آور بیر و پلنك   دنیایی ایلر بی‌درنك چکدکجه تیغ جانستان .
شاه سماوی سایه‌در ، سلطان کردون پایه‌در ،   اجلالی فوق‌الغایه‌در ، اقبالی بحر بیکران .
باق کوکب رخشانه ، بخت فروغ افشانه   ایرمز سریر شانه فرق رفیع فرقدان .
ایتدکجه قصد کارزار ، میدان اولور پرنور ونار   هر رخشش تیغنده‌وار خاصیت برق جهان .
جنك آزمای زورمند ، دشمنکش حیدر پسند ،   صولتشعار سربلند ، شاهنشه صاحبقران .
الطاف علوی ، بی‌بدل ، آزادهٔ قید خلل ،   دورنده کلزار امل بی‌خوف آسیب خزان ...
سایه‌کده ای حامئ دین ! اولدق مصائبدن امین   لطفکله ملت کامین ، فیضکله دولت کامران .
رأیکده حکمتلر بدید ، هر فکر شاهانه‌ك سدید ،   دستك قوی ، عزمك شدید ، بختك سعادتدن نشان
زیب زبانی ماتك شکران عدل ورأفتك   فیضکله دور شوکتك بر نوبهار کلفشان .
لطف ایتدی رب العالمین کامکجه اولدك کامبین   محکوم امرکدر زمین ، منقاد حکمکدر زمان .
غیرت ، شهامت سنده‌در ، قدرت ، مهابت سنده‌در ،   حکمت ، فضیلت سنده‌در اولمازمی خامه‌م نغمه‌خوان
شانك ، شکوهك بی‌حدود ، صیتك شرفیاب خلود   تأیید فیاض ودود وجه بلندکدن عیان .
لطفکله رایت محتشم ، ملت رفیه ومحترم   یوزلرده یوق رنك الم ، دللر سراسر شادمان .
منقاد عزمکدر ظفر ، مطلق آرار خصمك مفر   اوردوکده اك عاجز نفر هم صولت شیر ژیان .
ذاتکله فاخردر علا ، مرآت شانکدر سما ،   علوی ، مرصع ، بی‌بها بر رایتکدر کهکشان .
دستکده سیف شعله‌ریز ؛ ایتدکجه سن عزم ستیز   مشحون هول رستخیز اولمازمی صحن خاکدان .
ای داور فرد ونبیه ، ای صفدر حیدر شبیه   دنیا بیلیر « لاریب فیه » لرزان رزمکدر جهان .
صمصامهٔ شیرافکنك ، حامئ عزمکدرسنك   اولمازمی قلب دشمنك لرز شمای هول جان .
یارك ، نصیرکدر قدر ، دنیایی فتح ایت سرتسر   قلبکده ایمان ظفر ، دستکده سیف بی‌امان .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ضربه‌ك اوماجیٔ فتن ، قهاردر ، اعدا فكن   تیترر هجوم ایتدكجه سن میدان كرم امتحان .
اجلاله ای عالی تبار ! قویدك اساس استوار   ذاتكله ایلر افتخار البت بوعلوی دودمان .
فرمانبركدر هب امم ، تا عرشه ركز ایتدك علم   مدحكله خرم هر قلم ، وصفكله فاخر هر لسان .
طبع همایونك متین ، اسلوب خامه‌ك آهنین   اولمقده‌در سربرزمین ؛ وصاف شعرك شاعران
دنیایه دهشتباردر ، برحاكم جباردر ،   تیغك قدر قهاردر الحق اوزی نجدت زبان .
عرش جلادتدر یرك ، مغبوطیسك اسكندرك   هرضربهٔ مرك آورك رعب افكن پیل دمان .
برپادشهسك دادكر ، حكمك محیط بحر وبر   سایه‌كده اولدق سرتسر آزاده قید این وآن
ملككده بوقدر شروشور، هربقعه برصحن سرور   ملت متین و بی‌فتور ، بی‌خوف خسران وهوان
مفهومی عقل وحكمتك زیب جبین قدرتك   حیران فیض خلقتك دانشسرای كن فكان .
ایتمش حكیم ذوالجلال ، ذاتكده اظهار كمال   مدحكده نطقم بی‌مجال ، وصفكده خامه‌م ناتوان
پیشكده چرخ ایتسون ركوع برحس حرمت، برخضوع   كوردكجه تعظیم وخشوع آذان عالمدن أذان .
دورك اوعالی دور داد ایتدكجه ایتسون امتداد   اولسون الی یوم التناد حكم همایونك روان .

توقادی‌زاده **شكیب**

لاحقه

كالك شكیب نكته‌دان وصفكده اولمش ترزبان   حقا كه ایتمشدر عیان مغبوط نفعی بربیان
لكن ایا كشور كشا اعزاز تام « من تشاء »   ای دشمنه نارحشا ای ملكه آسایشرسان
آچ دیدهٔ فرزانه‌كی قالدیر سر شاهانه‌كی   كور ملكت ویرانه‌كی اعدا الندن پرفغان
كوش ایت شوطاشقین‌سسلری تاقلبه عكسی مجتری   حیفا بوطبل ابتری اوردوك دكلدر چالدیران
هركوشه وهرزاویه عین بیوت خاویه   اوستنده اولمش عاویه بانك ظفرله دشمنان
سیرایله باق شاشمازمیسك صبرم كبی طاشمازمیسك   قبری بیله آشمازمیسك یونان اولونجه قهرمان
اولمشدی روم وارمنك هم‌ده یهود بلده‌نك   موت وحیاتی هپ سنك مربوط حكمك بر زمان
آزاد تیغك بركروه اولمش ناصیلسه پرشكوه   ـ یوزكره وجه چرخه‌توه ـ ایتمكده محو ناتوان
خامه‌مده یوق تاب شكیب نظم سخنده بی نصیب   ذاتاً بوبحثه برادیب اولماز تماماً ترجمان
صوصسون قلم، روح آغلاسین، یانسین یوره‌ك كوز چاغلاسین   شمشیر كبی زاغلاسین ایمانلی هر بر مسلمان

محفل

ایكی قطعه

غرض توحیددن برنقطه‌ده توحیدیدر ناسك
امل بوندن‌ده خدمتدر آنی تمدین وتسعیده
جالیش اعلای انسانیته انسان ایسه‌ك ، یوقسه
خدا ظن ایلمه محتاجدر تثلیث وتوحیده

دكل دین محمد ، حق‌بیلیر ظلم وجهالتدر
بوكون احكامنی تشمیل ایدن ایران وتورانه
جهنمدر اوواد یلر یانوب طورمقده سكانی
بونی واضح كورور كوكلم یانلر ، باقدقجه قرآنه

حافظ اسماعیل

رباعی

افسانهٔ دهره صاقین آلدانمه سعود
زنهار هیولایه أر اول ویرمه وجود
دنیا أوینه یالان دنیلمش، طوغرو
اطرافكه باق هپ بوحقیقت مشهود

دیكر

یارب نه تجلیٔ سیاهم وار ایمش
یارب نه قدر بیوك كناهم وار ایمش
فریاد ایمش عالمده نصیبم ، افسوس
بن یوق ایمشم فغان وآهم وار ایمش

برقطعه

كلن آغلار جهانه قاعده‌در
كیده‌نه آغلانیر بوده معتاد
حاصلی عمر فانیٔ بشرك
ابتداسی ، نهایتی فریاد !

برنظم

كورونن‌ده ، كوره‌ن‌ده حقدر حق
هیچسین هیچ سن بهی احمق !
زیر وبالایه باقمه كندیكه كل
لازم انسانه كندینی بولمق !

قطعه

جلوه حقك قیل وقال خلقه تعریض ایلمم
هركسك برحالی ، هرحال اهلنك برقالی وار
سلطنت ، قوت ، تصرف هپ آنك ، هرشی آنك
آدمك ظن ایتمه كیم دستنده استقلالی وار

سعود المولوی

نشیدهٔ درویشانه

ای مجلس توحیده كیرن سالك ره‌جو
بیل موقعی هم مرتبهٔ روضهٔ مینو
عشق عالمی ، شوق عالمی ، ذوق عالمیدر بو
كسب ایتمك ایچون بونده خدا نعره‌سی یاهو
« الله ایچون الله دیه‌لم هو دیه‌لم هو » (١)

*

یاندقجه (ارحنا) دیه‌رك سینهٔ ارواح (٢)
ویرسین بزه ذاكرلریمز نغمه‌دن اقداح
بروجد اوله‌رق فیض الٓهی ایله اشباح
رقصان وخروشان دیه‌لم جملهٔ الله
« الله ایچون الله دیه‌لم هو دیه‌لم هو »

*

اعلا ایده‌رك غلغلهٔ ذكری فضایه
برجذبهٔ دیكر ویره‌لم ارض وسمایه
هرخطوه‌ده یوكسه‌لمك ایچون قرب علایه
دوران وسماع ایله‌یه‌لم وجه خدایه (٣)
« الله ایچون الله دیه‌لم هو دیه‌لم هو »

*

نی‌دن ایشیدوب نالهٔ دلسوز ألستی
برسوز فراق ایله‌یه‌لم خاطر مستی
كوزدن چكیلوب شائبهٔ رؤیت هستی
قالسین یالكز دلده برالله برستی

*

(دم) امرینی ادراك ایده‌رك ضرب قدومك
دائم سوره‌لم ذوقنی آیین ورسومك
طاهر كچه‌لم حدینی اوهام وفهومك
مظهر اوله‌رق فیضنه شاهنشه رومك (٤)
« الله ایچون الله دیه‌لم هو دیه‌لم هو »

طاهر المولوی

---

(١) مصرع ، بشكطاش مولویخانه‌سی پوست‌نشینلرندن شیخ نظیف افندی مرحومكدر . مشارالیه ؛ شاعر مشهور یكی‌شهرلی عونی بكك قاین‌پدریدر. رحمهماالله
(٢) (ارحنا یابلال) حدیث شریفنه اشارتدر
(٣) (فاینماتولوا فثم وجه‌الله) آیت كریمه‌سنه «
(٤) حضرت مولانای رومی قدس‌سره‌یه «

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بكه‌جى‌زاده رشاد فؤاد بك مرحومك تاريخ ارتحالى

كيمسه‌يه باقى دكل دنيا اوى
« كل من .. » اظهى بو حكمى معنوى
تندباد خانه برانداز موت
خاكه سرمشدر نيجه كيخسروى
ايله‌من تفريق شخصيت أولوم
اونجه بردر بنده وميرِ قوى
ايلدى ميرِ رشادى عاقبت
« ارجعى » امرى بقانك رهروى
منقبت آرا ، اديب نكته‌دان
اهل دل ، كوهر شناس معنوى
مظهرِ الطاف مولانا ايدى
واقف علم رموز مثنوى
جبهه‌سندن برق اورردى دائما
نور عرفان محمد پرتوى
آچدى ابوابن آكا كلزار خلد
ايلدى رحلت او مرد اخروى
روحنى شاداب فيض ايتسين مدام
حضرت حقك عنايات نوى
چار عنصرله يازيلسين تاريخى
دهردن كيندى رشادالمولوى
۱۳۳۹

احسانه محوى

قصه ، حصه

مشهور برفقره واردر :

خستيله مشهر حكمدارلردن برى ؛ بر كيجه خيال اويونى ايسته‌مش . بولونان برقاره‌كوزجى ؛ احسانه متعلق لاقيردى ايتمه‌مه‌سى تنبيهيله حضوره چيقاريلمش . اويون ؛ شوق وشطارتله اوينانمش ، ختامنده خيالى‌يه محظوظيت سنيه تبليغ اولونمش ، فقط زواللينك كورديكى مكافات بوندن عبارت قالمش . بقالك ، قصابك قورو محظوظيتندن خوشلانمايه‌جغنى بيلن قاره كوزجى ؛ مابينجيلره — امان خاطرمه برحكايه كلدى . اراده بويورلورسه حضورهمايونده عرض ايده‌يم . ديمش ولدى‌الاستيذان مساعده بويورلمش . قاره‌كوزجى ؛ راسمهٔ تعظيمك ايفاسندن صوكرا :

— حضور همايونه كيره‌ركن قولكزه صاقين پاره ايسته‌مه ديبه تنبيه ايتديلردى ، عجبا افنديمزه‌ده پاره ويرمه‌يك ديبه تنبيه ايدن اولديمى ؟ سوأله جرأت كوسترمش .

محفل مجموعه‌سنك بو نسخه ايله ۱٤ نجيسى چيقديغى و انتشارندن اعتباراً برسنه ، ايكى آى كچديكى حالده الآن برنجى سنه‌نك آبونه بدلنى كونده‌رمه‌ين بعض ذوات وار . محفل اداره‌سى ؛ بوذوات كرامه :

— افنديلر ! نامكزه مجموعه كونده‌ريلمك ايچين بزه بالذات ، ياخود بالواسطه تنبيه ايديلدى ايدى ، عجبا سزه‌ده آلديغكز نسخه‌لرك بدلنى يوللامايك ديبه تنبيه اولونديمى ؟ ديبه بر سؤال ايرادينه اجتسار ايتسه جرأت واقعه‌سى كستاخلق تلقى ايديله‌بيليرمى ؟

محفل تاريخى

امين خاكى مابعد

اوكون ، خاكى‌نك وفاتى پك چوق شاعرلر توريخ ايلدى . ازجمله شاعر عالى‌خصلت اسكدارلى طلعت بك افندى :

قبرنى نور محمد مصطفى اولسون امين
رحمتن انوار تابانيله كلشن ايلدى ؟
رفع‌يد ايتدم سمايه سويلدم تاريخنى
روح خاكى عالم افلاكى مسكن ايلدى .

قطعهٔ تاريخيه‌سنى انشاد ايلديكى كبى فقيرده :

برنفخه كلوب أريشدى بيتدى ،
برمشعل حقدى سوندى ، كيتدى ...

بيتنى ، افول ابديسنه حالا ياندينم بو زواللى قرده‌شمه عائد ، خيال وخاطرمه كله‌ين بروقعهٔ هجران تاريخى دوشوردم . . .

خاكى‌نك سنك مزارينى تزيين ايده‌جك ولان زيرده‌كى تاريخ رعناده استاد عرفانم طاهرالمولوى بك افنديسنك زادهٔ طبع باندلريدر (.)

§

خاكى ، ضيا پاشا مرحومك :

واردر ايكى شرط شاعريت ؛ اولكيسى قابلِ خلقت !
ثانىِ شروط شاعريت ؛ تحصيل معارف وفضيلت !

بيتلريله سلوك شعرايچين كوستريكى شروطدن برنجيسنه مظهردى . پك ابتدائى برتحصيل كورديكى حالده مفطور اولديغى ذكاى خارق‌العاده ، اونى طبعاً برشاعر اوله‌رق يتشديردى . مشروطيتدن صوكرا نشراولونان ادبى مجموعه‌لره ، صوك دملرينه قدرشعر يازدى « انقلاب ادبى » اسمنده برمجموعه‌ده كندى لشر ايتمش ، بالاخره « مكتبلى » غزته‌سنك امور تحريريه‌سنى درعهده ايله‌مشدى . نظمى ، نثردن زياده سوديكى ايچين وادى شعرك هرهانكى برقسمنده اولورسه اولسون افكارينه ايستديكى وسعت جولانى ويره‌بيليردى .

خاكى ؛ نظمده باشلى باشنه بريول تعقيب ايتمه‌مش فقط ذوقنى ، روحنى اوقشايان هرشعبهٔ نظمده موفقيت كوسترمكه چاليشمشدر . بناءً عليه : صفحات شاعر داهيسندن ملهم اوله‌رق وجوده كتيرديكى اثرلرده بو موفقيت دها بارز برشكلده تجلى ايدر . غزلياتى عموميتله رنكين و يك آهنكدر . منظومه‌لرى ؛ رنكين استعاره‌لرى ، پارلاق تشبيهلرى ، رقيق خياللرى جامع برر انموذج بدايع دينلمكه شاياندر . وقتيله وزن ملى ايله سويلديكى وطنى و حسى لشيده‌لر ، امثاليله قياس ايدلميه‌جك درجه بالاتر اولوب جوشقون بر حسيات شاعرانه‌نك زادهٔ الهامى اولديغنده تردد ايدلمز .

خاكى‌نك عموميتله آثارنده كزله‌نن ايكى سائقهٔ الهام واردر . برى بخت ناهموارى ، ديكرى مولويلكنك انجذابى . . .

بوسبيله شعرلرينك برقسمنى طالعندن شكايت معرضنده ، بر قسم مهمنى‌ده مولويلكك تأثير فسونكارى تحتنده سويله‌مشدر .

« ايقاظ » و « تعصبك نتيجه‌سى » نامارنده برى منظوم ، ديكرى منثور ايكى مطبوع اثرى واردر . تقريباً ايكى يوز صحيفه‌لك بر ديوانچه اوله‌بيله‌جك اشعارى حاوى مجموعه‌سى محفوظ فقيرانه‌م اولديغندن زمان مناسبده بين‌الاخوان طبعنه چاليشيله‌جقدر .

خاكى ؛ بزم آرا ، كزيده بركنجدى ، كنديسندن يالكز ادبيات خصوصنده دكل ، هرجهتدن خدمت بكلنيله‌بيليردى . صد هزار حيف كه : كنديسنك ؛

كوسدم محيط زارمه ، دورانه دارغينم .

ديديكى كبى محيطنده لايق اولديغى مرتبه‌يى بولامادى . ذاتاً بو مملكتده عارفيسك ، شاعرميسك ، اديبيسك واى حالكه . . . أولونجه‌يه قدر كوره‌جكك دائما ذلت ، دائما حقارت ، دائما سفالتدر . بو اوچ ممتاز صفتك مفهومى بدبختلقدر . بونك ايچين جناب حق ؛ خاكى‌يه مكافات معنويه‌سنى ، باقيده اولانلره‌ده ايوبى بر صبر احسان ايلسين . .

احسانه محوى

(.) تاريخ عاجزى ؛ محفلك اوتنجى نسخه‌سنده مندرج اولديغندن بوراده تكرارينه لزوم كورمه‌دم . طاهرالمولوى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بويوكلرمزدن

۳

ابوذرغفاری رضی الله عنه [*]

مقدمه

مملكتمزده اورتايه چيقان و براز طرفدار بولان برفكر، ياخود برحركتی آلقيشلامق، اونی معقول، وحتی منقول كوسترمك ايچين اوغراشمقله غالباذوق، ياخود اجرت آلان بركروه وار. هرشيئ تصديق ايچين قفاصاللايان وباشقه‌لرينك طفيلیٔ افكاری اولارق ياشايان بو آداملرك ايشی ، كوجی ؛ تماميله ايناتمادقلری حوادثه خلقی ايناندیرمق ، وجداناً يك غيردينی بولدقلری حركاتی؛ دينی واسلامی ديبه جهلهٔ ناسه يوتدورمق مقصديله چاليشمقدر. بو يولده سويله‌نيلن سوزلر طوپلانسه كتابلر واو كتابلر جمع ايديلسه كتبخانه‌لر وجوده كلير. چهاريار اساميسنی حاوی الواحك ايندیريلوب يرلرينه طلعت و انور اسملرينی محتوی لوحه‌لرك تعليقنی علناً تكليف ايله‌ينلر، بيلمه‌م هانكی‌سرخوشك مسلمانلق حقنده (مؤيد فاجر) بولونديغنی ، خصوصی مجالسده سويله‌ينلر ايشيديلمه‌مشمی ايدی ؟

شيمدی‌ده بودالقاووق آلاينك بعضيلری - آناطولی‌يه خوش كورونمك امليله اولاجق كه - بولشه‌ويكلكك مسلمانلقله قابل تأليف بولونديغنه ، حتی ابوذرغفاری حضرتلرينك مسلكاً بولشه‌ويك اولديغنه دائر تقولات وتفوهاته باشلامشلر !

دارالخلافه محافل علميه‌سنجه بولشه‌ويكلكك ماهيتی بيلينمه‌ديكی جهتله له وعليهنده بيان مطالعه ايديلمه‌مشدی . فقط انقره‌ده چيقان (سبيل‌الرشاد) مجموعهٔ دينيه‌سی؛ بولشه‌ويكلك ومسلمانلغك بربرينه يك يابانجی اولديغنی سويليور . بولشه‌ويكلرله مناسبات سياسيه‌ده بولونمانك بولشه‌ويك اولمق معناسنی تضمن ايتمه‌يه‌جكی حقنده آناطولی رجالنك بياناتی وار. حال بويله‌ايكن بو فضله غيرتكشلر؛ بيچاره ابوذری‌ده بولشه‌ويك ياپمقدن تحاشی ايتميورلر و (يحرفون الكلم عن مواضعه) نظم كريميله تعريف بويورولانلره التحاق ايله‌دكلرينك فرقنه وارمايورلر .

مسلمانلق؛ سمای علنينده كيزلی ومظلم برنقطه ايله‌شائبه‌دار اولمقسزين اظهر من الشمس پارلايوب طورويور. بولشه‌ويكلك ايسه واقعا مملكتمزده هنوز تماميله بيلينه‌ميور. لكن (اه‌بيلير، قوللرسه‌زه‌ر) ديبه بر منلمز واردر . غزته‌لرك نشرياتيله روس مهاجرلرينك افاداتندن اونك نه قانلی بر مسلك اولديغی ، تعريف ماهيتنك (أولدورمك وغصب ايتمك) ايله تلخيصی قابل بولونديغی تفهم ايديليور. بناءً عليه بونك اسلاميتله قابل تأليف اولديغی سويله‌مك ، ضلال ايله هدانك وملك ايله شيطانك اتحادينی ادعا ايتمك قبيلندن اولمق لازم كلير . علی الخصوص - آشاغيده يازيله‌جغی اوزره - أليه كچن بيك آلتونی بر كيجه ايچنده ارباب احتياجه داغيتوب نفسی ايچين اون پاره آليقومايان ابوذر ايله ، بنه نفسی ايچين كيمسه‌نك ألنده ، آووجنده بر پاره بيراقمق ايسته‌مه‌ين بولشه‌ويكلرك تشابه واتحادينه ناصيل امكان تصور ايديله‌بيلير ؟

ابوذر؛ احتياجات مبرمه‌ی تأمين ايدن مصارفدن فضله‌سنك فقرايه تصدق اولونماسی اجتهادنده بولونويوردی . بو توصيه ايله

— يا پاره‌كی، يا جانكی! اخطار عنيفی آراسنده هيچمی فرق يوقدر ؟

ابوذر ؛ برآيتك تفسيرمألنده مخالفی بولونديغی خليفه‌يه ، كوله‌سنه نمازده اقتدا ايده‌جك درجه‌ده انقياد كوسته‌ريبوردی . شوديندارانه اطاعت ايله

[*] غفاری . . حماری وزننده‌در .

بر ايمپراطورلغی ده ويرمك ، قوانين موضوعه‌يی آلت اوست ايتمك، كيفی وسباعی برصورتده اجرای احكام ايله‌مك كبی طاغيانه و باغيانه حركتلر عجبا يكديكرينه مشابه ومساويميدر ؟

محمد عاكف برمنظومه‌سنده ديركه :

لطف ايت اللهم بو ملت قورتولور تك معجزه
براوتانمق حسی ويرغائب خزينه‌كدن بزه

ابوذری بيلنلر؛ پك ايی بيليرلر. بيلمه‌ينلره‌ده اوذات شريفی ممكن مرتبه اوكره‌تمك وحقنده‌كی اسنادك ناصيل بركذب محض ونه‌درجه بر افترای فاحش اولديغنی كوسترمك امليله شو سطرلری قاره‌لامايه وجدانی برلزوم حس ايتدم :

أوزی كبی سوزی‌ده طوغرو اولديغی وهرخصوصده (اصدق اللهجه) بولونديغی حديث شريف ايله ثابت اولان ابوذرغفاری رضی الله عنه حضرتلری؛ كنيه‌سيله اشتهار ايله‌ين صحابه‌دندر .

كنديسنك وپدرينك اسمنه دائر مختلف روايتلر واردر . اسم مشهورينك (جُندُب بن جُناده) اولديغی، - (ابن ماجه) نك روايتنه كوره - طرف رسالتدن تلطيفاً كنديسنه تصغير صيغه‌سيله (جنيدب) ديبه خطاب بويورولديغی (ابن حجر عسقلانی) [كتاب الاصابه] سنده يازييور . بوينك اوزونلغی رنكنك اسمرلكی ، جسمنك نحافتی‌ده ينه اوراده محرردر. حاجی ذهنی افندی مرحوم ايسه (الحقائق)-نده مشاراليه ايچين :

« اوزون بويلی ورأس ولحيه‌سی سفيد برذات عالی ايديلر »

ديبور . شوروايتلره نظراً قاموس ترجمه‌سنده :

« ابوذر: ذالك فتحيله اصحابدن جندب بن جنادة الغفاری كنيه‌سيدر . حليله‌سی (ام ذر) ايله مكنيه‌در. بوراده (ذر) خرده قرنجه اوله‌جقدر . كندولری ، خصوصا فرزندلرينك جثه‌لری بغايت صغير وقصير ايديلر »

ده‌نيلمه‌سنه (فيه نظر) ده‌نيله‌بيلير. چونكه : مشاراليهك فی الواقع (ذر) نامنده براوغلی بولونديغی معلوم ايسه‌ده كرك بونك، كرك پدرينك اويله اوفاق تفك اولديغی معروف دكلدر .

هرسكلی كامل بكك - [اسدالغابه] ايله [تاريخ كامل]دن مقتبس اولان - [مطالع النجوم] عنوانلی اثرنده ده‌نيليوركه

«قبل الاسلام كنيه‌سی (ابونمله) اولوب دين اسلامه كلنجه سيدالمخلوقين افنديمز بوكنيه‌سنی (ابوذر) ه تحويل بيورمشلردر. والده‌سی (رملة بنت الوقيعه) دخی شرفياب دين كزين اولمشدر »

حضرت ابوذر ؛ بعثت سنيه‌دن مقدم عبادت اصنامی ترك ايله‌مش وبرحقيقت رهبری آرامقده بولونمشدی. رسالت محمديه‌يی خبر آلنجه كيفيتك تحقيقی ايچين برادری (انيس) ی مكه‌يه كوندردی وقارده‌شنك عودتنده نبوت احمديه‌نك صدقنی اوكره‌ندی . بناءً عليه قربه‌سنی اوموزينه آصدی ، عصاسنی ألنه آلدی، قالقوب مكه‌يه كلدی. حضرت علينك دلالتيله حضور پيغمبری‌يه كيردی. ذات اقدس نبوته تحيهٔ رسالتله خطاب ايدنلرك ايلكی اولارق (السلام عليك يا رسول الله) ديبه سلام ويردی ومسلمان اولدی . حق و حقيقتك اظهاری اوغورنده لومهٔ لائمدن چكينمه‌يه‌جكی وهيچ بر وقت يالان سويله‌مه‌يه‌جكی تعهديله بيعت ايتدی. يالان دنياده ياشادينی مدتجه‌ده طوغرولقدن آيريلمادی .

جناب ابوذرك بشنجی اولمق اوزره ايمانه كلديكی مشهوردر. شوحالده اركان اربعه‌دن اولان خديجه علی ، زيدبن حارثه ، ابوبكرالصديق حضراتندن صوكرا وعثمان بن عفان ، عبدالرحمن بن عوف ، سعدبن ابی وقاص ، زبيربن العوام، طلحة بن عبيدالله حضراتندن اول مسلمان اولمش ديمكدر .

ابوذر حضرتلری ، حضور پيغمبريدن چيقنجه اوراده اكتساب ايله‌مش اولديغی ذوق توحيدك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

نشوه‌سیله اعلان اسلام ایتمه‌یه باشلادی. شو حرکتنی دینلرینه بر تجاوز تلقی ایله‌ین مشرکلر؛ باشنه اوشدیلر وکندیسنی بایلتنجه‌یه قدر دوکدیلر. برکت ویرسین که عم نبوی عباس بن عبدالمطلب یه‌تیشدی.

— بو آدامك غفاری بولوندیغنی، کاروانلریکزك بنی غفار یوردندن کچمکده اولدیغنی بیلمیورمیسکز؛ دیه‌رك اوفداکار مسلمانی قورتاردی. ایرته‌سی وداها ایرته‌سی کون ده عین حاللر وقوعه کلدی نهایت ابوذر؛ قبیله‌سی نزدینه کیتمه‌یه طرف رسالتدن مأمور اولدی. کیده‌رکیتمزده قارده‌شنی، والده‌سنی عائله‌سنی، حتی قبیله‌سی خلقنك نصفنی ایمانه کتیردی. خندق محاربه‌سنی متعاقب حرمیله اوغلنی آلوب مدینه‌یه کلدی. بر مدت (اصحاب صفه) آراسنده اقامتدن صوکرا رسول اکرمك دوه‌چوبانلغنی طلب ایتدی.

علیه‌الصلوة افندیمزك یکرمی رأس سوتلی دوه‌سی واردی که بونلر (ذی قرد) یاخود (غابه) ده‌نیلن موقعده اوتلاتیلیر، هر کون سوتلری صاغیلوب مدینه‌یه کتیریلیردی. ایشته ابوذرك چوبانلغنی ایسته‌دیکی بو دوه‌لر ایدی.

طلب واقع اوزه‌رینه موقعك تهلکه‌لی اولدیغی و بر باصقینه اوغرامق احتمالی بولوندیغی طرف رسالتپناهیدن افاده بویورلدی ایسه‌ده ابوذرك ابرام استرحامنه قارشی مساعده اولوندی. مشارالیه حرمی واوغلیله برلکده ذی‌قرد موقعنه کیتدی. فقط بر صباح (بنی فزاره) دن (عُیَیْنَه بن حصن) یاخود اوغلی (عبدالرحمن)، یاخود (حبیب) اوتوز قرق سواری ایله دوه‌لرك اطرافنی صاردی. داورانوب قالقان (ذر) ی شهید و آناسنی اسیر ایتدکدن صوکرا دوه‌لری سوروب کوتورمك ایچین دیزلرنده‌کی باغلری چوزمه‌یه باشلادی. بو صیراده ابوذر حضرتلری قورتولوب مدینه‌یه کلدی و ماجرایی خبر ویردی.

مشارالیهك ورود واخبارندن اول حادثه‌یی ایشیدن (سلمة بن الاکوع) ده وقعه‌یی یوکسك سسله اعلان ایتدکدن صوکرا دشمنك آرقه‌سینه چیقدی کندیسی؛ درت نعله کیدن بر آتی کچه‌جك درجه‌ده قوشدیغی ایچین دوه غاصبلرینه یه‌تیشدی و آتدیغی اوقلرله اونلری جرح و تعجیز ایده‌رك آلینان دوه‌لری قورتاردقدن باشقه بُرْدَه و مزراق کبی شیلری‌ده آتوب صاووشمایه مجبور ایله‌دی.

فراریلر، طار بر بوغاز داخلنه کیردیلر. سلمه؛ بوغازه حاکم اولان تپه‌یه چیقوب اوستلرینه طاش یاغدیردی. نهایت ایچلرندن دردی؛ طیرمانوب سلمه‌نك یانه طوغرو یاقلاشدیلر. فقط او صیراده مسلمان سواریلری کوروندیکی جهتله قاچقدن باشقه چاره بولامادیلر.

چونکه: سلمه‌نك فریاد واستمدادی اوزرینه صلی الله علیه وسلم افندیمز ۵۰۰ کیشی ایله یوله چیقمش وایلری‌یه بر مقدار قوت کوندرمشدی.

پیشدار اولارق کیدنلردن (ابوقتاده) دشمنلردن (مسعدة بن حکمة الفزاری)، یاخود (حبیب بن عینه) یه راست کلوب اولدوردی. (عُکّاشة بن محصن) ده تصادف ایتدیکی (أبان بن عمرو) ایله اوغلی (عمرو) ی - ییندکلری دوه اوستنده ایکن - بر مزراق طعنه‌سیله بر آنده دلدی.

قهرمان سلمه؛ ذات اقدس رسالتی استقبال ایده‌رك فراری متجاوزلری کاملاً اسیر آلمق ایچین رفاقته یوز کیشی ویرلمه‌سی تمنیسنده بولوندی. لکن طرف نبویدن: - یاسلمه! غالب کلدك، ایلری وارما. بویورولدی. زیرا دشمن صاووشمش ایدی. مجاهدلر؛ غالب ومغتنم اولارق دوندیلر.

مدینه‌یه عودت ایدیلدکدن صوکرا ابوذرك حرمی‌ده رسول اکرمك - (عضباء) ده‌نیلن و بو دفعه غاصبلرك آلنه کچن - دوه‌سنه بینمش اولدیغی حالده ورود ایله‌دی. کندیسنی اسیر ایدنلرك

اویودیغی صیراده عضبانك صیرتنه بینوب قاچدیغنی، تعقیبنه چیقانلرك یه‌تیشه‌مه‌یوب کری قالدیغنی سویله‌دی، بعده قورتولاجق اولورسه بیندیکی دوه‌یی کسمك ایچون نذر ایتدیکنی‌ده افاده ایله‌دی.

علیه‌الصلوة والسلام حضرتلری؛ قادینك شو صافدلکنه قارشی:

— نه فنا بر نذرده بولونمشسك. معصیت خصوصنده و کندینك اولمایان بر شیء حقنده نذر اولاماز. دوه بنم حیوانمدر. هادی، سن زوجکك نزدینه کیت. بویوردی.

ذی قرد، یاخود غابه غزوه‌سی وظفری ٦ نجی سنهٔ هجریه ایچنده‌در. حدیبیه مصالحه‌سندن ۲۰ کون صوکرا وخیبر غزاسندن ۳ کون اول وقوعه کلمشدر.

§

ام ذرك کندیسنی قورتاران، حالبوکه کندی مالی اولمایان بر دوه‌نك ذبحنی نذر ایده‌جك قدر صفوت کوسترمه‌سنه مقابل فوق‌العاده بر ذکا ارائه ایله‌مش وعین حکمت اولمق اوزره بر شعر سویله‌مش اولدیغی (کتاب الاصابه) ده محرردر. شو صورتله که:

ابوذر حضرتلری؛ اسلامندن مقدم پرستش ایتدیکی (نهم) نامنده‌کی (*) پوتك اوستنه تعظیماً سوت دوکمش، بعده آچ بر کوپكك کلوب سوتی یالادقدن صوکرا باجاغنی قالدیروب پوتی ایصلاتمش اولدیغنی کورونجه اوکا عبادتدن واز کچدیکنی سویله‌مش، حادثه‌دن خبردار اولان (ام ذر) ده:

ألا فابغنا ربا کریما جواداً فی الفضائل یا ابن وهب
فما من سامه کلب حقیر فلم یمنع یداه لنا برب
فما عبدالحجارة غیر غاو رکیك العقل لیس بذی لب

بیتلرینی انشاد ایله‌مشدرکه:

«ای ابن وهب! آرتیق بزه کریم، جواد، صاحب فضائل بر رب بولمایه باق. حقیر بر کلبك تلویثنی ایکی ألیله منع ایده‌مه‌ین؛ بزه معبود اولاماز.

(*) نهم: نونك ضمیله بر شیطان، یاخود مزینه قبیله‌سنه مخصوص بر صنم آدیدر. قاموس ترجمه‌سی

ذاتاً طاشلره طاپینان؛ صاپیق، عقلسز، بینسز بر مخلوقدر، مألنده‌در. بالآخره بو نظمی حضور پیغمبریده انشاد ایدیلدیکی واوچنجی بیتك ایلك مصراعی طرف پیغمبریدن تحسین وتکرار بویورلدیغی کتاب الاصابه‌ده مندرجدر.

نهم پوتی حقنده آتیاً ینه معلومات ویریله‌جکدر.

ابوذر حضرتلرینك خندق غزاسندن صوکرا کی غزوات نبویه‌نك هپسنده بولونمش اولدیغی یوقاریده یازیلمشدی. بو سفرلردن تبوك غزوه‌سنه اشتراك والتحاق ایدیشی بالخاصه شایان دقتدر.

معلومدرکه روملرله عربلرك ایلك چارپیشماسی؛ ۸ نجی سنهٔ هجریه ایچنده و (مؤته) موقعنده وقوعه کله‌رك روملرك بوزولماسی ومسلمانلرك چکیلمه‌سیله نتیجه‌لنمشدی. روم ایمپراطورلغنك انتقام آلمق اوزره متنصر عربلرك‌ده انضمامیله بویوك بر اوردو ترتیب ایتدیکی، تجهیزاتی تمام اولور اولماز مدینه‌یه طوغرو یورویه‌جکی دارالهجره‌ده ایشیدیلدی. بالعموم اهل ایمانك مالاً وبدناً اعانه‌سیله ۳۰۰۰۰ کیشیلك بر اوردو تشکیل ایدیلدی، کمال سطوت ومهابتله (تبوك) مرحله‌سنه قدر کیدیلدی.

اسلام اوردوسی؛ یکرمی کون قدر تبوکده بکله‌دیکی حالده دشمنك اثری ظهور ایتمه‌دی. بناءً علیه اطرافه صالدیغی آوازهٔ شان وشرفی کافی عد ایده‌رك و (أیله) (أذرح) (جربا) بلده‌لرینك تابعیتنی قبول ایله‌یه‌رك کری دوندی.

هوالرك صیجاقلغی، مسافه‌نك اوزاقلغی، دشمنك دهشتی، وسائط حربك عدم کفایتی الجاسیله مسلمانلردن بعضیلری؛ بو سفره یا بدایةً اشتراك ایتمه‌مش، یاخود بر بهانه بولوب یاری یولدن عودت ایله‌مشدی.

تخلف ایله‌ینلر ذات اقدس رسالته خبر ویریلدکچه اونلرده خیر وارسه اوردویه التحاق ایله‌یه‌جکلری،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بوقسه اونلرك غيوبتيله اوردونك راحت قالاجنى بيان بويورولوردى .

ابوذر حضرتلرى ايسه ضعيف بر دوه‌يه بينمش اولد. يغندن حيوانى يولده ، كنديسى ده كريده قالمش و شو حال؛ (ابوذرده كرى دوندى) شايعه‌سنه سبب اولمشدى.

شايعهٔ واقعه اوزه‌رينه سائرلرى حقنده‌كى افادهٔ پيغمبرى تكرر ايتدى. فقط براز صوكرا ابوذرك يول لوازمنى يوكله‌نمش اولديغى حالده عصاسنه دايانه‌رق يالكز باشنه كلمكده اولديغى كورولدى، يوروپه‌مه‌ين دوه‌يى براقوب اشياسنى صيرتلامش، آتشين بر كونش آلتنده قيزغين قوملرى چيكنه‌يه‌رك ورود ايله‌مش اولديغى آكلاشيلدى و حقنده «الله ابوذره رحمت ايتسين كه يالكز يورور، يالكز اولور و يالكز بعث اولونور» مآلنده‌كى التفات پيغمبرى شرف سنوح ايله‌دى .

مابعدى وار

طاهر المولوى

مرحوم صالح ذكى بك

حياتى ، مسلكى وخدماتى ـ آثارى وقيمتى

(١٢٨٠ ـ ١٣٣٩)

١

صالح ذكى، بو مملكتك حيات عرفاننده مهم تأثيرلر كوسترمش بيوك بر شخصيتدر. حق الانصاف سويله‌مك لازم كليركه عصر اخيرده يتيشمش عثمانلى رياضيوننك آب رويى ، مدار مفخرتيدر .

حال بويله ايكن بو ذات بوتون حياتنى فدا ايلديكى شو محيطده مسعود و مرفه دينه‌جك بر معيشته ايرمه‌دن بر چوق محروميتلر ايچنده ديدينه‌رك جيرپينه‌رق ترك دغدغهٔ حيات ايتمشدر .

صالح ذكينك و فاتى حقيقةً غير قابل تلافى رضاعدر. چونكه بو اقتدارده بر فن آدمنى زمان پك كوچ يتيشديريور . آزچوق محب علم و عرفان اولانلر بوكبى بيوك آدملرك خاطره‌لرينى تأييد ايتمك واونلرى اخلافه طانيتمقله مكلفدرلر. صالح ذكينك اودا و تلاميذينك عهده‌لرينه ترتب ايدن شو وظيفه‌يى ايفا ايده‌جكنه و ملتك ده بو خادمنى حافظهٔ ملتده صاقلايه‌جغنه اميد وارم . مرحومك اسكى بر رفيق و مسلكداشى صفتيله عهده‌مه ترتب ايدن وظيفه‌نك ايفاسنى تسهيل و «محفل» ك قيمتدار صحيفه‌لرينى تكليف و تخصيص ايدن محترم «صاحب محفل» ه ده مديون شكرانم .

صالح ذكى ايله خصوصيتمز اقتضاسنجه حياتنك الك معنا و جوال زمانى كنديسيله دائما برابر دينه‌جك بر ساحه‌ده كچيرمش اولديغم كبى فكر و غايه‌لريمزده‌ده اكثريا اشتراك تام بولنديغندن مرحومك حيات و مسلكى حقنده‌كى مطالعاتمك تماميله حق و صوابه مطابق و صميمى اوله‌جغى بى اشتباه بولنمقله برابر بيان مطالعاتده تماميله التزام بى طرفى ايتمكده آيريجه حصر دقت و اعتنا ايتدم .

تحف تصادفلردن اولمليدركه اوروپانك بر چوق اعاظم رياضيوننك منشألرنده كوريلن شايان دقت خصوصيتلر صالح ذكيده‌ده عيناً واقعدر .

از جمله صالح ذكى بيچاره و بى كس بر عائله‌دن نشأت ايتمشدر. محل ولادتى كوچك مصطفى پاشاده مفتى حمامنه كيدن جاده اوزرنده‌كى اخشاب دركاهه متصل كوچومنجك بر أو ايدى (١٢٨٠) بو دركاه و خانه بتون محله ايله برابر ايكى سنه اول قاضى چشمه‌سى حريقنده مبدل رماد اولمشدر .

پدرى اصنافدن حسن افندى ، صالح بك كوچك ياشده ايكن وفات ايتمش ايدى. دارالشفقه‌يه قبولنه قدر معيشتنى ، والده‌سى پك كوجلكله تأمين ايله‌مشدر .

صالح ١٢٩٠ تاريخنده ، يعنى اون ياشنده دارالشفقه‌يه قبول ايدلمش ايدى. مكتبك و ناقته

نظراً دروس مرتبه‌يى سكز سنه‌ده اكمال وهرسنه بر تحيلكله ترفيع صنف ايتمشدر. آنك بيوك ذكاسى دها ابتدائى صنفلرده كنديسنى كوسترمش ايدى .

٩٠ دن ١٣٠٥ تاريخنه قدر دارالشفقه‌نك صنوف عاليه‌سى دارالفنون تشكيلاتنى حائز اولديغندن صالح ذكى ده رياضيات عاليه‌ده بهرهٔ كامل ايله يتيشمش و مغبوط الاقران اوله‌رق مكتبدن چيقمشدر. دارالشفقه‌نك ذكر اولنان تاريخه عائد درس جدوللرينك تدقيقندن آكلاشلديغنه كوره صالح ذكى رياضيات درسلرنده اولديغى كبى علوم لسانيه‌ده‌ده وقوف تام اكتساب ايتمشدر .

بغدادده ارتحال ايدن شيقه قهرمانى سليمان پاشا مرحوم ٩٢ و ٩٣ تاريخلرنده دارالشفقه‌ده درس ناظرى اولوب مكتبك ايلك پروغرامنى تنظيم ايدن ده مشار اليهدر . بو پروغرام فنون و ادبياتده قوتلى طلبه يتيشديرمك غايه‌سنى تعقيب ايديور ايدى . مكتب حربيه اركان صنفلرينك الك كزيده معلملرى سليمان پاشانك امرى و مساعده‌سيله فخرى اوله‌رق دارالشفقه‌ده ده ايفاى وظيفه و اجراى تدريسات ايديورلر ايدى . ايشته اسكى دارالشفقه طلبه‌سنك اكثريتنه ذوق رياضى ويرلمش اولمسنده بو همت و تشكيلاتك بيوك بر تأثيرى اولمشدر. او صورتله‌كه جنتمكان سلطان عبدالعزيز خانك اواخر سلطنتنده علوم رياضيه حقنده حاصل اولان تشويقات و ترقيات كاملاً مكتب حربيه اوزرينه انعطاف ايلديكى كبى حربيه واسطه‌سيله‌ده دارالشفقه بو فيضدن حصه‌دار اولمشدر .

صالح ، دارالشفقه تحصيلنى اكمال ايتدكدن صوكره او وقت واشينغتون سفيرى بولنان رياضىٔ شهير و يدينلى توفيق پاشا ايله رياضياته عائد مخابرات و مكاتباته باشلامشدر. مشار اليه صالحى پك زياده تقدير ايتمش و فرط ذكاسنه تلميحاً كنديسنه (ذكى) لقبنى اضافه ايتمشدركه او وقتدن اعتباراً محمد صالح بك اسمنى صالح ذكى‌يه تحويل ايتمش و مدت حياتنده بو اسمك حقيقى صاحبى اولديغنى اثباتدن بر آن فارغ اولمامشدر .

دارالشفقه ايتامنى حمايه و اقدار ايتمككى كنديسنه بر ذوق و وظيفه عد ايدن جمعيت تدريسيهٔ اسلاميه اعضاسندن تلغراف ناظر اسبق عزت افندى مرحوم ١٢٩٧ و ٩٨ مأذونلرينى تلغرافخانه‌يه قبول ايتديكى كبى صالح ذكى بكى‌ده فن قلمنده خواجه‌سى اميل لاقوان افندى‌نك معيتنه ويرمش ايدى . بالاخره موى اليه تلغراف الكتريق فننده‌كى نواقصنى اكمال ايچون ١٣٠٠ ده ينه مرحوم مشار اليهك مساعده‌سيله پارسده‌كى تلغراف مكتب عاليسنه كوندرلمشدر .

١٣٠٢ ده استانبوله عودت ايده‌رك دارالشفقه‌نك آلتنجى صنفنه جبر اعلا تدريس ايتمشدى كه ايلك خواجه‌لغى بو صورتله باشلار (ايلول ٣٠٢) بالاخره دارالشفقه‌ده جبر و حكمت و ماكنه درسلرى اوقوتديغى كبى مكتب ملكيه‌ده حكمت طبيعيه، مهندسخانه و مكتب بحريه‌ده‌كى الكتريق تدريساتندن چوق يورولديغنى مقام شكايتده بر قاچ كره سويله‌مش ايدى.

١٣١١ تاريخنده رصدخانه مديرى مشهور (قومبارى) نك وفاتى اوزرينه بك اوغلنده شيمديكى هايدن تجارتخانه‌سيله ترزى بودونى آپارتماننك بولنديغى محلده و باغچه‌نك ايچ طرفلرنده بولنان اخشاب رصدخانه‌يه مدير تعيين ايدلمشدر .

صالح ذكى ، رصدخانه‌ده‌كى خدمتى اعتباريله بر مأمور رسمى درجه‌سندن يوقارى‌يه چيقامامشدر. يالكز اميل لاقوان افندينك شهريمزه مخصوص اوله‌رق ١٣١٦ سنه‌سنده تنظيم ايلديكى تقويمك تركجه‌يه ترجمه و طبعنه دلالت ايتمشدر .

صالح ذكى ، تدريساتى ، قونفرانسلرى و يازيلرى ايله بو كونكى ترك كنجلكنى اويانديرمغه موفق اولانلردن بريدر . اويله ديه‌بيليرم كه ٣٢٤ انقلابنده بر اثر و موجوديت كوسترمش و ايشده آزچوق عامل اولمش بولنان افكار منوره اصحابى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

١٣١٠ سنه‌سنده زهدی پاشانك نظارتی و سری بكك مكتوبجیلكی زماننده مملكتك اقطار مختلفه‌سندن جلب و دعوت ایدلمش اولان معارف مدیرلری و بعض معلمیندن متشكل بر قومیسیونده ترتیب و تطبیق ایدلمش اولان پروغرام موجبنجه یتیشمش اولان ذواتدر .

بو پروغرامك ریاضیاته عائد قسمی صالح ذكی مرحوم ایله محرر عاجز طرفندن مشتركاً و حكمت طبیعیه پروغرامی یالكز كندی طرفندن یاپلمش ایدی .

صالح ذكی بو پروغرامه داخل كتابلردن حكمت طبیعیه‌سنی غانونك ١٩ نجی طبعندن ترجمه صورتیله وجوده كتیرمشدر كه او تاریخه قدر یازلمش بو نوع آثارك جمله‌سنه فائق و ایكی جلد اوزرینه مرتب اولان بو كتاب ١٣٠٩ ده طبع ایدلمش اولوب طرز ترتیب و سلاست افاده‌سی اعتباریله جودت پاشا مرحومك (قصص انبیا) سی درجه‌سنده مهم و قیمتداردر .

آشاغیده آثارینك بر بر موضوع بحث ایدیله‌جكی صره‌ده سویلنه‌جكی وجهله مرحومك قدرت علمیه‌سی آوروپاده بیوك آنسیقلوپه‌دی‌یی یازمش اولان (ده‌لامبر) درجه‌سنده و اسلوب تحریرنده‌كی ذوق و انجه‌لك ایسه همان همان (قامیل فلاماریون) عیارنده‌در .

صالح ذكینك مزایاسی میاننده تعداد ایدیلمسی ایجاب ایدن شیلردن بریسی‌ده كرك كندی اثرلرنده، كرك ترجمه‌لرنده تماماً آكلامق صورتیله یازمق اساسنك موجودیتیدر . بو اعتبارله صالح ذكینك كتابلرینی اوقویوب‌ده آكلامامق ممكن دكلدر . ذاتاً بر ریاضیه معلمی اولمق باشقه ، بر محرر ریاضی اولمق ینه باشقه مزیتلر اولدیغی حالده بونلرك هر ایكیسنی‌ده جمع ایله‌مك بیوك بر قدرت و امتیازه توقف ایده‌جكی بدیهیدر. ایشته صالح ذكی هر ایكی قدرتی نفسنده جمع ایله‌مشدر . صالح ذكینك بیوك بر خدمتی‌ده دارالفنون ریاضیات شعبه‌سنك تشكیلنده كورلمشدر. معلوم اولدیغی اوزره دارالفنون دور حمیدی آثارندندر . دارمذ كور ٣١٦ تاریخنده و معارف ناظری زهدی پاشا زماننده كشاد ایدلمش ایدی . رسم كشاد صره‌سنده، بعض كنجلرده مشاهده اولنان اطوار لاابالیانه‌یه تلمیحاً پاشا مرحوم صالح ذكی بكه شویله سویله‌مشدی :

[بن بیلیورم كه كنجلر آراسنده ضعف عقائد حسنك شیوعنه خدمت ایدن سزك و ریاضیه‌لریكزدر. نه فائده كه اونلری اوقوتمانجه اوللماز دیورسكز] صالح ذكی دارالفنونده ذكر اولنان شعبه‌نك مؤسسی اولدقدن ماعدا مملكتمزده ریاضیات عالیه‌نك توسع و انكشافنده‌ده باشلوجه بر خادمیدر .

استاد ، دارالفنونده هندسهٔ تحلیلیه ، هیئت ریاضیه، حكمت ریاضیه، حساب احتمالی درسلرینی اوقوتمش و بو سایه‌ده قیمتدار بعض آثار عالیه وجوده كلمشدر كه بونلرك طبعنده دلالت قدرشناسانه‌لری سبقت ایدن معارف ناظر اسبق سعید بك افندی‌یه علناً تشكر ایتمك بر وجیبه‌در .

صالح ذكی فن وادیسنده ایجاد و اختراع ایلدیكی اسلوب وجیزی مطبوعات عالمنده بعض رسالهٔ موقوته و متفرقه‌لرده تراجم احواله ، شئون مختلفه‌یه دائر معلومات عمومیه قبیلندن یازدیغی آثارده‌ده تطبیق ایتمشدر .

ازجمله تشرین اول ٣١٤ تاریخنده احمد مدحت افندی مرحومك [كانه بر كیریش علاوه‌سی] بحثیله میدان آلان مناقشهٔ قلمیه‌یه صالح ذكی مرحوم‌ده سائقهٔ كلام ایله اشتراكه مجبور قالمش ایدی .

دارالفنون و دارالشفقه ایله چیچك بازارنده‌كی جراق مكتبنده مشتاق علم و فن اولانلره ویردیكی قونفرانسلر هر زمان ایچون وسیلهٔ تخطر اوله‌جق مأثردندر . جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌ده دخی خیلی خدماتی مسبوقدر . مرحومك آثار عالیه‌سنه عائد مطالعات مقالهٔ آتیه‌یه ترك ایدلمشدر .

بیك بردبرك ذی القعده ١٣٣٩ محمد عزت

مطبعهٔ عامره مدیر مسئولی : طاهر المولوی

محفل

ذی القعده ١٣٣٨

صاحبی مدیری محرری

مجموعه‌نك برنجی جلدنده آثاری مندرج اولان ذوات كرامك حروف هجا ترتیبیله اسملری :

آق سه كیلی احمد حمدی افندی ، احمد شمس افندی ، احمد ضیا بك ، اورماكلی صفوت افندی ، اسكیلبلی عاطف افندی ، اسماعیل حق پاشا ، اورفه‌لی محمود كامل افندی ، توقادی زاده شكیب بك ، حافظ ابراهیم افندی ، حسین شمس افندی ، خواجه زاده سعید افندی ، سعدی بك ، سعود بك ، شیخ احمد رمزی افندی ، شیخ صفوت افندی ، شیخ عبدالباقی افندی ، صالح صائم بك ، صدرالدین افندی ، صلاح الدین بك ، طاهر المولوی ، طیب حلمی افندی ، علی حلمی پاشا ، علی حیدر پاشا ، علی رضا بك ، علی شوكت افندی ، فرید بك ، محمد ضیا بك ، محمد عارف افندی ، محمد عزت بك ، محمد كامل افندی ، محمد علی عینی بك ، محی الدین راٸف بك ، نیازی افندی ، یشار شادی بك .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

ا

مقاله	صحيفه	محرری
انبیایه انزال اولنان دینه بردیندر	۳۸	اسكیلبل عاطف
اسلام حیات اجتماعیه‌سنده آیله‌جق خطوه‌لردن	۵۱	علی حلمی
استخلاف	۵٦	
انبیایه انزال اولنان دین اسلامك شرایع ومناهجده اختلاف	۵۷	اسكیلبل عاطف
ایكی تاریخ وفات	٦۹	سعود المولوی
القسز بر منظومه	۷۱	احمد مرزی المولوی
امتك دین اسلامی كیفیت تلقیسی	۹۵	اسكیلیلی عاطف
اجتهاد	۱۱٦	»
انسانلر انصاف ایتسه‌لر	۱۱۹	نیازی
ای جلوه‌لی سنجق	۱۲۷	سعود المولوی
اعاظم رجال مولویه‌لسانندن برغزل	۱۲۸	طاهر المولوی
انتباه	۱٤٦	حاجی نجیب
ایران ادبیاتی	۱۵٦	فرید
(اكثر) و (بعض) كلمه‌لری حقنده	۱۵۸	طاهر المولوی
امام غزالی والمضنون كتابلری	۱٦٤	تدقیق مؤلفات
» » »	۲۰۳	احمد حمدی
امین خاكی‌نك تاریخ ارتحالی	۱۷٤	طاهر المولوی
الهی	۱۷۵	توقادی‌زاده شكیب
آوه‌كدن صوكرا	۱۷۵	نابدید
اوروج	۱۷۸	طاهر المولوی
امساك	۱۸٤	»
افطار	۱۸۸	»
اعتكاف	۱۹۳	»
امین خاكی	۱۹۸	صالح صائم
۱۷ رمضان	۱۹۳	طاهر المولوی
اعیاد اسلامك مبدأی	۲۰٤	»

ب

مقاله	صحيفه	محرری
بر آیت كریمه مناسبتیله	۳، ۲۱، ٤۰، ۷۵	فرید
بر نعی	۵۵	
بر تقدمهٔ اخلاص	۱۲۸	سعود المولوی
بر قاچ رباعی	۱۹۷	توقادی‌زاده شكیب
بایرام ، بایرامك اعلائی	۲۱٤	طاهر المولوی
بایرام نمازی، بایراملرده زیارت مقابر	۲۱۹	»

ت

مقاله	صحيفه	محرری
تمثیل قرآنی	۱	طاهر المولوی
تعالیٔ اسلام جمعیتك بیاننامه‌سی	۱٦	
تعالیٔ اسلام جمعیته بیاننامه‌لرندن بعضلری	۳٤	طاهر المولوی
تاریخ وفات	۷٦	م . صلاح الدین
»	۹۲	سعود المولوی
تعلیم وتعلم حقنده بر حدیث شریف	۹٤	طاهر المولوی
تیكوشلی ایچون	۱۰٤	سعید
تاریخ وفات	۱۰۵	طاهر المولوی
تنویر مساجد	۱۸۱	»
تراویح ، تراویحه كیدیش	۱۸۲	»
تویا كیلك	۱۸٤	»
تمجید	۱۸۵	»
تناول و تساند	۲۱۱	محمد ضیا

ث

مقاله	صحيفه	محرری
ثبوت رمضان	۱۸۰	طاهر المولوی

ج

مقاله	صحيفه	محرری
جناب حق مؤمنلره نه شرط ایله یاردیم ایدر	۵۹	قونیه‌لی عاطف
جاهلیه آثارندن برقاچ نمونه	۱۰۹	فرید
جمادی الاولی والآخره	۱۲۰	طاهر المولوی
جناب شهاب بكه برنجی جواب	۱۳۰	اسكیلیل عاطف
» ایكنجی »	۱٤٦	»
» اوچنجی »	۱٦۱	»
جاواده شیخ عبدالحی‌نك مقامی	۱٤۲	سعدی
جشن	۲۱٤	طاهر المولوی

ح

مقاله	صحيفه	محرری
حكمت تحریم	۲۳ ، ۷٤	صدرالدین
حسین هاشم بك مرحوم	۱۰٦	طاهر المولوی
حضور همایون درسلری	۱۹۰	»

خ

مقاله	صحيفه	محرری
خباب بن الارت	۷ ، ۲۵	طاهر المولوی
خرستیان علماسنك قرآن كریم حقنده حسن شهادتی	۱۰۰، ۱۳۵، ۱٦٦	علی رضا
خرقهٔ سعادت زیارتی	۱۹۱	طاهر المولوی

د

مقاله	صحيفه	محرری
دین اسلام وفوائد عالیه‌سی	٤	اسكیلیل عاطف
دعوه ایله یوروییی	۱۱۱	طاهر المولوی
دارالشفقه‌یه صلواتك لزومی	۱۱٤	»
دوائرده معایده	۲۱۹	»

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ونشر اولونور

یازیلك شخصیتی دكل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

كلن یازیلردن شایان قبول كورولنلر : تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

ادارەخانه‌سی : شهزاده باشنده تعالی اسلام جمعیتی مركز عمومیسی

مركز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لكی ۱۲۰ غروش
آلتی آیلغی ٦۰ »
اوچ آیلغی ۳۰ »

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشمدیلك شهری مجموعه‌در

عدد : ۱۵ — ۱۳٤۰ محرمنه مخصوص نسخه — فی ۱۰ غروش

مندرجات :

محفل علمی وفلسفی : حكمة الاشراق ــ محمد شرف الدین . خوف ورجا ــ نیازی .

محفل انتقادی : معهود هذیان قونفه‌رانسی حقنده ــ طاهر المولوی . تاریخی برمقایسه ــ طاهر المولوی

محفل ادبی : شهید كربلایه ــ توقادی زاده شكیب . نشیدهٔ مولویانه ــ احسان محوی . ترجمه‌لرمدن ــ شرف الدین تنظیر غزل بهائی ــ محمد صادق . جانلی برقوقلایه ــ م . انور . برقطعه ــ فرید . غزل ــ امین خاكی محفل فنی ــ دكزلرك صویی نه‌دن طوزلودر ــ سعدی .

محفل تاریخی : ابوذر غفاری ـ طاهر المولوی ـ محرم وماتم ـ طاهر المولوی ـ مشركین عربك مشهور پوتلری طاهر المولوی ـ قندیل كیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری ـ تاریخ سلانیكی . امین خاكی‌یه دائر ـ عبدالباقی .

محفلك جلد اولی

مجموعه‌نك جلد اولی تشكیل ایدن ۱۲ نسخه برقاب درونده جمع ایدیلرك نفیس برمجله حالنده نشر اولونمشدر . بدلی ۱۰۰ غروشدر . ادارەخانه‌دن آلاجقلره یوزده ۲۵ تنزیلات یاپیلیر .

هند ماصاللری

• بولطیف افسانه‌لرك برنجی قسمی‌ده ساحهٔ انتشاره قونولمش و ۵ غروش فیأت ایله صاتیلمقده بولونمشدر . شرقه عائد تخیلاتی ساده وادبی برلسان ایله اوقومق ایسته‌ینلر ؛ بوافسانه‌لری مطالعه ایتمه‌لیدرلر . محفلك جلد اولی آلانلره مجاناً تقدیم اولونور .

اهون ونفیس جلد یاپدیرمق ایسته‌ینلرك بایزیدده ژاندارمه دائره‌سی آلتنده

مجلد علی رضا افندی

نك دكاننه مراجعتلری توصیه اولونور .

مندرجاتك كثرت واهمیتنه بناءً بونسخه‌یه (حسن وعشق) قونولامامشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مسلكی ، فلسفی :

فلسفهٔ قديمه‌ده برقاچ بارانه

۱

حكمة الاشراق

قدما ؛ حكمتی اوزون اوزادی‌یه تعريف وتقسيم ايدرلركن علوم فلسفيه آره‌سنده ؛ تصوفك علوم اسلاميه‌ده‌كی موقعنده اولمسق اوزره برده (حكمت اشراقيه) اولديغنی سويلرلر .

بو كون الزده بو طرز حكمته دائر يكانه بر كتاب وارسه اوده شهاب‌الدين سهروردی [۱] نك (حكمة الاشراق) نامنده‌كی اثريدر .

بو كتابه برچوق اكابر عطف اهميت ايده‌رك شرح ايتمشلردركه بونلرك هر جهتله برنجيلری (شارح علامه) در . [۲]

شارح علامه‌نك بو كتاب حقنده‌كی توجهی فوق‌العاده‌در . شرحنك مقدمه‌سنده [نمط [۳] الهی ونهج سلوكده بر بوزنده بوندن اشرف واعظم واخص واتم بشقه براثر بيلمديكنی] سويليور .

متن صاحبی (شهاب مقتول) دخی (حكمت مشائيه)دن باحث اولان (تلويحات) و(مطارحات) كی آثار سائره‌سنه نظراً ؛ بونی ؛ يعنی حكمت اشراقيه‌دن باحث اولان بو (حكمة الاشراق)ی ، انسانك يوريمك ايچون محتاج بولنديغی ايكنجی آياغنه تشبيه ايتديكی كی بالجمله آثارينه فائق اولديغنده‌ده تنبيه ايدر . بوواده ؛ كتاب ورساله‌لرينك اكثريسنده بونی مدح ايله مسائل مشكله‌نك حلنی بوكا احاله ايتديكنی‌ده علاوه ايتمك لازمدر .

برمقدمه ايله باشلايان بو كتابك ايكی قسمی واردر .

(۱) (ضوابط فكريه) قسمی اولوب بونده (تعاريف) ، (حجج) ، (مغالطات) دن باحث اولمق اوزره اوچ مقاله واردر .

(۲) (انوار الهيه) قسميدركه بونده‌ده (نور وحقيقت نور) ، (ترتيب وجود) ، (كيفيت فعل نور الانوار) ، (جسم برازخ) ، (معاد ونبوات) دن باحث بش مقاله اولوب بومقاله‌لرك بعضيلری فصللره آيرلمشدر .

اوزونجه اولان مقدمه‌سنده (علم الانوار) ديديكی مبدأ اول ، عقول ونفوسی معرفته وبو علمه مبنی اولان علملرده . بالجمله حكماء متألهينك سوزلرنده‌كی رمزلو قالديريله‌جق اولورسه كنديسيله يان يانه اولدقلرينی و(جاماسب) و (بزرجمهر) كی حكماء فرسك نور وظلمتلری دخی صرف بورمز اولوب بونلرك جمله‌سی عوالم ثلاثه‌يه [عالم العقل ، عالم النفس وعالم الجرام . شارح علامه] قائل اولمقله برابر توحيدده اتفاقلری بولنديغنی واصول مسائلده اختلافلری اولمديغنی سويله‌دكدنصكره ؛ مراتب وطبقات حكمايی تفصيله باشلايه‌رق بونلری اون طبقه‌يه [۴] آيرد وعالمك هيچ برزمان بونلرك بريندن خالی اولميه‌جغنی سويلر وديركه :

عالمك حجج و بيانه مالك بر شخصدن خالی اوله‌جغنی صاقين ظن ايتمه [چونكه عنايت الهيه وجود عالمی اقتضا ايتديكی كی آنك صلاحنی‌ده اقتضا ايدركه بوده تأسيس قواعد وتشريع شرايع ايدن حكماء متألهينه وابسته‌در . بناءً عليه بريوزينك جميع الهيه‌يی اقامه ولدی‌الحاجه بونلری احلهٔ افاده وافاضه ايچون وسائط فيوض بادی اولان ذواتدن ويا ذاتدن خالی اولمامسی واجبدر . هر هانكی بر زمانك بونلردن خالی اوله‌جغی فرض اولنسه فساد ظاهر اولوب نامی هرج ومرجه كرفتار اولور . عنايت ازليه ايسه بوكا مساعد دكلدر . كوزلرمزه كبريت وقاش احسانيله بقاء نوع انسانی خصوصنده جزئی فائده‌لری بيله اهمال ايتمين ذات بارينك مدار نظام عالم اوله‌جق منفعتی اهمال ايتمش اولمسی ناصل قبول اولنور . مع هذا كه عقل سليم‌ده حدس طريقيله بونك وجودينه حكم ايتمكده‌در . شارح]

بو ؛ بر يوزنده الهك خليفه‌سيدركه مادام السماء والارض قائم ودائمدر . [*]

اكر بر زمانده ؛ تأله و بحثده متوغل اولان حكيم الهی بولنه‌جق اولورسه رياست آنك اولوب خليفة‌الله اودر . اكر بو بولنمزسه رياست ، تألهده متوغل بحثده وسط اولان ذاتكدر . اكر بوده بولنميه‌جق اولورسه تألهده متوغل عديم البحث اولان خليفة‌الله بولنوركه بو ؛ خلفاء الهيه‌نك صنوك مرتبه‌سيدر . يالكز بحثده متوغل اولانلر ايچون ارض اللهده خلافت يوقدر . چونكه خلافتده تلقی شرطدر . [متألهك اتصال ووحی ايله باری تعالی وعقولدن اخذ و تلقی‌يه اقتداری واردر . يالكز بحث ايله اشتغال ايدنلرده بوقدرت يوقدر . شارح]

---

[۱] (شارح علامه)نك « الشيخ الفاضل والحكيم الكامل مظهر الحقائق ومبدع الدقائق شهاب الملة والدين سلطان المتألهين قدوة المكاشفين » ديه توصيف ايتمش اولديغی (ابوالفتوح يحيی بن حبش) فرطدكا صاحبندن بر حكيم ايدی . (۳۶) ياشنده ايكن (۵۸۶) ده حلب حكمداری (ملك ظاهر) زماننده قتل ايدلمشدر . (المؤيد بالملكوت) لقبيله ملقب ايدی . (تلويحات) (مطارحات) وايام صباوتنده تأليف ايتمش اولديغی (هياكل النور) (الواح) [(خربوت) حكمداری (عماد الدين ابوبكر بن قره ارسلان] نامنه تأليف ايتمشدر) وسائر آثاريله بو (حكمة الاشراق)ی واردر . (هياكل النور)ی درساً اوقوديغم صيرالرده :

كوكل هياكل نوری اوقور او نامندن
معانی نكهم درس حكمة الاشراق
بن اول حكيم سرائر شناس سودايم
مشاعرمده جليدر مطارحات فراق

ديمش ايدم .

[۲] علوم مدرسه‌نك پادشاهی اولان بو ذات يعنی (قطب الدين شيرازی) علامه‌لكده برنجی عد ايديلوب (سعد الدين تفتازانی) بوكا نظراً (علامهٔ ثانی) صايلير . علوم دينيه ، عقليه ورياضيه‌ده ماهر اولديغی كبی فنون غريبه‌يی دخی بيلير ايدی . (فتح المنان فی تفسير القرآن) نامنده قرق جلد برتفسيريله اصول وبلاغت ، طب ، حكمتدن باحث آثار مهمه‌سی واردر . (نصير الدين طوسی) نك الك ممتاز تلميذی ايدی . مباحث دينيه‌ده استادينی مغلوب ايدر ايدی . قونيه‌ده بولنديغی اثناده (محی الدين عربی) حضرتلرينك ربيبی (اوكی اوغل) مشهور (صدر الدين قنوی) دن (ابن اثير مجد الدين) ك (جامع الاصول) نی كندی اليله يازوب قرائت ايتمشدر . [بنده بو ابن اثيرك (النهايه فی غريب الحديث) نام اثرينك قطب شيرازی خطيله اولان نسخه‌سنی استانبول رجالندن برينك كتبخانه‌سنده كورديكنی بروسه‌لی اسماعيل حقی افندی حضرتلری (كتاب الخطاب) نده سويليور . ص ۲۸۹ ؛ ابن اثيرلر حقنده معلومات آلمق ايستينلر محرر عاجزك (ابن اثيرلر ومشاهير علماء) نامنده‌كی اثرينه مراجعت ايده‌بيليرلر .] ۷۱۰ رمضاننده ارتحال ايتمشدر .

[۳] طرز ، طريق

[۴] (۱) تألهده متوغل عديم البحث حكيم الهی [اكثر انبياء كرام وابو يزيد بسطامی وسهل بن عبد الله التستری وامثالی اوليا كبی . شارح]
(۲) بحثده متوغل عديم التأله [ارسطو ، فارابی ، ابن سينا كبی . شارح]
(۳) هم تأله وهم بحثده متوغل حكيم الهی [بو طبقه كبريت احمردن اعز اولوب متقدميندن بويله بركيمسه بيلمديكی كبی متأخريندن‌ده بو كتاب صاحبندن بشقه كيمسه يوقدر . مكركه بحثده‌كی توغل تفصيل مجمل ايدلمكسزين اصول وقواعد اساسيه‌يی بيلمكدن عبارت اولسون . شارح]
(۴) تألهده متوغل بحثده متوسط حكيم الهی
(۵) تألهده متوغل بحثده ضعيف حكيم الهی
(۶) بحثده متوغل تألهده متوسط حكيم
(۷) بحثده متوغل تألهده ضعيف حكيم
(۸) بحث وتألهی طالب
(۹) يالكز تألهی طالب
(۱۰) يالكز بحثی طالب

[*] پس بهر دوری ولی قائمست
آزمايش تاقيامت دائمست
مثنوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بورياستدن مقصد تغلب اولميوب امام متأله ظاهر ومستولی اولدیغی کبی خفی دخی اولورکه خلق بوکا (قطب) دیرلر. بو بحثدن صوکره مقدمه ینه بروجه آتی دوام ایدر :

طلبه‌نك اك ایسی بحث وتألهی طالب اولاندر؛ صکره یالکز تألهی والك صوکره دخی یالکز بحثی طلب ایدندر .

بو کتابمز برنجی قسم، یعنی هم بحث وهم تألهی طالب اولانلر ایچوندر. تأله ایتمین ویاطلب تألهده بولنمیان باحث ایچون بو کتابدن نصیب یوقدر . بو کتابی اوقویه جقلرك اك اشاغی درجه‌سی کندیلرینه بارق الٓهی کلمش اولمالی وبونك کلمه‌سی کندیلری ایچون ملکه اولمش بولنملیدر. صرف بحث طریقنی طوتانلر مشاؤنك آثرینه اقتفا ایلسینلر .

اشراقیونك مسلکنه سوانح نوریه‌سز کیرلمز. بو کتابده ذکر ایدلمش اولان قواعدك انوار وبوارق الٓهیه اوزرینه ابتنا ایدنلری واردرکه بونلرده، یعنی اصول وقواعدده برشك حاصل اوله‌جق اولورسه مبادئ عقلیه وسوانح نوریه‌یی بالمشاهده ازاله ایدیلیر.

ناصل که محسوساتی [کواکب واجسام طبیعیه‌یی. شارح] مشاهده واحوال عارضه‌لرینی [کواکبك رجوع ووقوفلری وبطائت وسرعت حرکتلری وسائره کبی . شارح] معاینه ایله بونلرك اوزرینه هیئت و امثالی کبی علوم صحیحه بنا ایدیورسه‌ق روحانیاتدن دخی ذوات مجرده‌یی وآنلرك اشراقاتی مشاهده ایله بونلرك اوزرلرینه‌ده علوم الٓهیه واسرار ربانیه بنا اولنور .

مشاهدهٔ انواره واصل اولمایانلر حکمتدن صفر الیددرلر. مغلوب شکوك اوله‌جقلری محققدر.

مقدمه‌ده (منطق)ی اختصار ایتمش اولدیغنی‌ده سویلیور :

تفکری تنظیم ایدن آلتی‌ده عدداً قلیل وفائدهٔ کثیر ضوابط ایله مضبوط ومختصر برطرزه قویدم. [تصرفات لطیفه وتنقیحات شریفه اجرا ایتمشدر.

ازان جمله ضروب ناتجه‌لریله برابر اشکال اربعه‌یی ایکی موجبهٔ کلیهٔ ضروریه‌دن مرکب برشکل اولك ضربی اوله رد وارجاع ایلمشدر . شارح]

ذکی اولان ذاته وطلبهٔ اشراقه کافیدر .

خلاصهٔ مقدمه بو یازدقلرمزدن عبارتدر .

کتابك برنجی قسمی اولان (ضوابط فکریه)نك برنجی مقاله‌سی هر منطق کتابی کبی الفاظ بحثیله باشلایه‌رق تعریفلری بیلدیریر. بونده‌یدی (ضابطه) ایله برفصل واردر .

قضایا وقیاساتدن باحث اولان ایکنجی مقاله، یعنی (حجج) مقاله‌سنده دخی یدی (ضابطه) ایله ایکی (قاعده) واوچ فصل واردر . بوقسمك اك مهم مقاله‌سی مغالطات وبعض محاکماتی احتوا ایدن اوچنجی مقاله‌در . بونده حکمت ذوقیه ایله حکمت بحثیه‌نك محاکمه‌سی واردر (ارسطو) نك خواجه‌سی (افلاطون) دن ناصل آیریلدیغی صفحاتیله تماشا اولنور. فلسفهٔ قدیمه تدقیقاتی ایچون بولنمز برخزینه‌در. [بیلمم دارالفنونلیلرمز ایچنده بو کتابی کورن وارمیدر ؟]

کندیسی مقولات عشره‌یی دردہ ایندیردیکی کبی خصوصی پك چوق نقاط نظریه درمیان ایدیور. (غزالی) و (ابن رشد) ی آوروپالیلر یازدقدن صکره بونلرك صوینك صوینی بزه بیلدیردکلری کبی (شهاب الدین مقتول) ی وفلسفه‌سنی اوکرنمك ایچون ینه غربلی برصاحب همتی بکلیه‌جکز . بز کونشك ضیا وحرارتندن طوغری‌دن طوغری‌یه دکل، برتوسوز واسطه‌سیله استفاده کوچوکلکنه آلیشمشز . [١]

مدرسلردن : محمد شرف الدین

[١] کتابك ایکنجی قسمنی تشکیل ایدن (انوار الٓهیه) تمامیله فلسفه خصوصیتی تمثیل ایتدیکندن صداعی موجب اولمامق ایچون اوبابده اختیار سکوت ایدلدی .

— خوف ورجا —

معلومدرکه؛ انسانلرك کرك شو بلان دنیاده، کرك حیات ابدیه‌ده یکانه غایه‌لری مسعود اولمقدر.

حضور قلب واستراحت وجدان دیمك اولان سعادته وصول ایسه رجا ایله خوفی ، یعنی امید و احترازی حال موازنتده بولندیرمقله ممکندر . علی العاده ترازی کفه‌لرندن برینك ثقلتی ، موازنه‌سزلکی انتاج ایله عدم استقامتی موجب اولاجغی بدیهی بولندیغی کبی ، خوف و رجا کفه‌لرندن برینك غلبه‌سی حالنده‌ده ؛ حادثاتی اولدیغی کبی ، یعنی حقی حق . . . باطلی ، باطل اوله‌رق کورمك ، و اوکا توفیق حرکت ایتمك ایچون وجودی ضروری اولان محاکمه‌ده کریوه افراط ویا تفریطه دوشوله‌جکی و بالنتیجه یأس ویا احتراصه دوچار اوله‌جغی محققدر .

شو حاله نظراً ؛ استهداف ایدیلان غایه‌یه وصول؛ امید واحترازك تعدیلنه متوقف اولیور.

ایشته بو حکمته بناءً درکه انسانلری، معشوقهٔ وجدانلری اولان سعادته قاووشدیرمق ایچون کوندریلان پیغمبریمز ؛ محمد علیه‌السلام ؛ قرآن مبین‌ده «بشیر ونذیر» صفتلریله توصیف بویورولمشدر.

وقایعی ؛ کندی افکار وتمایلاتنه کوره تفسیر وتحریفه چالیشمق ؛ اثر غرور وحماقت، عقلك امکانی تصور ایتدیکی شیلره شکل وجود ویرمکده اهمالکارداوراتمق‌ده عجز ومسکنتدن متولد جنایتدر .

واهی امنیه‌لرك نتیجه‌سی هر زمان خسرانه محکومدر.

مثلا : حس وادراکی قولاغنه فدا ایدن خلقمزك سنه‌لردنبری خسراندن خسرانه دوشمه‌سی، واهی امللرك نه کبی نتایج تولید ایتدیکنی کوستریر.

طاشقین اولمامق ، شاشقین‌ده قالمامق ایچون غزالینك ـ خوف ورجا ـ حقنده‌ویردیکی ایضاحی خلاصةً عرض ایدیورم . مشارالیه ؛ عالم زندکانیده مصادفمز اولان هرحادثه حقنده، ماضی، حال واستقبال اعتباریله (تخطر)، (ذوق)، (انتظار) دیه اوچ درجه اعتبار ایلدکدن صوکرا دیورکه: انتظار ؛ بر امر محبوبك حصولنه تعلق ایدرسه : «آرزو» ، مکروه بر شیئك وقوعنه عائد اولورسه: «قورقو» نامنی آلیر .

اومولان هرهانکی برشیئك الده ایدلمسی ایچون لازم اولوب ، قولك ید اختیارنده داخل اولان بوتون اسبابی بعدالاحضار ـ فضل الٓهی‌یه مستنداً ـ بکلمکه : (رجا ـ امید) ، یارم یامالاق اسبابی بکلمه‌یه : (مغرور و احمق) ؛ پك ناقص اسبابله بکلمکه‌ده : (تمنی) دنیر .

غزالی ؛ بو قسملرك یکدیکرینه قاریشدیر ـ لماسی ایچون هربرینه برمثال کتیرییور، دیورکه: « شرائط فنیه دائره‌سنده تطهیر و تربیه ایدیلان براراضی‌یه تخم اکوب نشو ونماسنه خلل ویره‌جك هردورلو موانعدن وقایه‌سنه بذل مجهود ایتدکدن صوکرا ؛ یاربی ؛ الله‌دن کلنی تمامیله یاپدم. موفقیت سندندر ! دیین کمسه‌نك محصول بکلمه‌سی : (امید)»، فن زراعته توفیقاً تربیه ایدلمامش چوراق اراضی‌یه شویله بویله تخم صاچدقدن صوکرا ؛ حاصلات اومولماسی : (غرور، و حماقت) » ، صوارمغه محتاج چوراق بر اراضی‌یه تخم صاچدقدن صوکرا ؛ نزولی ممتنع دینمه‌یه‌جك درجه‌ده آز یاغان یاغموره انتظاراً محصول بکلمك ده: (تمنی)یه مثالدر.

صوك ایکیسی شرعاً وعقلاً مذمومدر. اونلر اویانلر ، ضرردن ضرره ، فلاکتدن فلاکته یووارلانیرلر . .

ایشته بز؛ بو مصیبت منبعلرینك جریاننه تابع اوله‌رق ، دشمنلریمزك بیله نظر مرحمتنی جالب برحال الیمه کرفتار اولدق !

اللهم بزه حقی حق، باطلی باطل اوله‌رق کوستر !

یازان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل انتقادی :

مهمود هذیان قونفه‌رانسی حقنده

محترم عمر رضا بکك توحید افکار غزته‌سنده نقل وانتقادینه کوره، دارالمعلمین عالیه‌ده دوقتور جودت نصوحی بك طرفندن برقونفه‌رانس ویریلمش . دارالفنونك (فیزیولوژیای روحیات) معلم سابقی اولان بوطبیب ادیب « اجتماعی حیاتمزده جنون »ه دائر برچوق‌قونولانده بولونمش . مطالعات حکیمانه‌سنه نظراً « انسانلرك صارصیلماز ایمان عمده‌لری اساسده هذیانی بر فکردن عبارت » « روح ، ملك ، آخرت ، غائبدن خبر . . اکثریتله مرهانکی بر هذیانك محصولی ، ایمش . « تعبد تظاهراتی ، یعنی فوق‌الادراك اوزرنده رجا ایله ، دعا ایله ، عطیه وهدیه ایله برتأثیر حصوله کتیرمك قناعتی هیچ اولمازسه قسماً سحربازلقدن نشأت ایتمش » « بعض دین مؤسسلری حقنده (ایسته‌ریالی ، صرعه‌لی ، پاوا نوئیالی) وسائره دهنیلدیکنه» قونفه‌رانسی سامعلری واقف ایتمشلر!. غرب عالم الحادندن زمان زمان قاباران دین علیهدارلغنك أولو دالغه‌لر حالنده آراصیرا شرق صولرینه قدر سورو کلنه‌مسی کوروله کلمکده‌درکه دوقتوربکك بوقونفه‌رانسی ده او تأثیرسز چالقانتیلردن بریدر .

بیته‌کیم برقاچ سنه اول (دوزی)نك معهود اثری ؛ عین اسم ومسلکده بری طرفندن تورکجه‌یه نقل ایدیلمش وخطیب حکمك ایما ایله‌مك ایسته‌دیکی « ایسته‌ریالی ، مسئله‌سی اوراده‌ده سویله‌نیله‌رك ذات اقدس رسالتك عصبی برخسته‌لقله معلول و آثار وحیك حالات عصبیه‌دن عبارت بولونمش اولدیغی ادعا قیلنمشدی . لکن او مفتریانه تفوهات ؛ مسلمانلقله پیغمبر ذیشانه حصر ایدیله‌رك ادیان سائره اربابنه ـ حسب التعصب ـ تجاوز اولونمامشدی . بودفعه‌که قونفه‌رانسك سائر تعرضات ایله برفرقی وارسه بدایت بشریتدن عصر حاضر مدنیته قدر یاشامش ویاشامقده بولونمش اولان دیندار انسانلره ایمانلری اعتباریله هذیانیرور ! دهنیلمه‌سی واوخطابهٔ حکیمانه‌نك هذیان اوزه‌رینه بنا ایدیلمه‌سیدر .

معلومدرکه برمسئله؛ یااقناعیات، یاخود الزامیات وادیسنده مناقشه اولونور . مباحثهٔ اقناعیه‌ده طرفینك اساس اعتباریله برجهته اینانمش اولمالری لازمدر. بوتون ایمان عمده‌لرینك اساسی؛ هذیانی برفکردن عبارتدر دیین طبیب خطیبی منقولات دینیه ایله اقناعه چالیشمق ؛ عبثله اشتغال ایله‌مك قدر معناسز بر حرکت اولور . بناءً علیه کندیسنه جواب اعطاسنده الزام طریق التزام ایدیلمه‌لیدر . ناصیل‌که عمر رضا بك طرفندن یازیلان مقالهٔ انتقادیه‌ده بوجهت کوزه‌دیله‌رك بعض بحق مطالعات ایراد ولزوم دینیه دائر بر مینضام دارالفنونی رئیسینك افاقی اشهاد ایدیلدکدن صوکرا: « نه غریبدرکه دوقتور نصوحی بکك بوکون اورته‌یه آتدیغی تلقیلری بوندن اون اوچ عصر مقدم (کفار قریش) رسالتپناه افندیمزه قارشی کمال عناد وشدت ایله درمیان ایلمشلردی بوقدر عصر صوکرا اطبای اسلامیه‌دن بر ذاتك (کفار قریش) ذهنیت مردوده‌سنی طاشیماسی واو ذهنیتله اذهان شبان مملکتی تشویش ایده‌جك یولده نشریاتده بولونماسی جداً موجب تأثر اولسه‌کرکدر ، دهنیلمشدر .

أوت . بویله‌سوزلرك فن نامنه وحقنها برصورت ایله سویله‌نمه‌سی نه‌قدر موجب تأثر ایسه او اباطیلك هرکسله برابر ذوات ومقامات علمیه طرفندن‌ده مرتبع نشین استراحت اوله‌رق دیکله‌نمه‌سی اودرجه سزای تأسفدر . .

الله؛ رضابکدن راضی اولسون‌که مدافعه‌دین ایله مکلف و موظف اولانلرك سکوت لاقیدیسنه رغماً ایکی ستون یازی یازمقله حصه‌سنه دوشن وظیفه‌یی ایفا ایله‌مشدر .

یالکز منقد محترمك مساعده‌سنه اغتراراً (قریشك ذهنیتی ایله دوقتور نصوحی جودت بکك فکر وافاداتی آراسنده طاغلر دکل ، دنیالر قدر فرق وار . قرشیلر ؛ دین واعتقاد افکارینی هذیان عد ایتمیورلردی، حتی کندیلری‌ده ـ ولوکه باطل اولسون ـ شریعت ابراهیمیه بقایاسی ایله بت‌پرستلکدن عبارت برخلیطهٔ مذهبیه‌یه ایمان واتباع ایلیورلردی . کائناتك تصادفاً وکندیلکندن وجوده کلمش اولمایوب یکانه برموجدك اثرابداعی بولوندیغنی بیلیورلر وطاپیندقلری پوتلری او موجد وحید عندنده شفاعتچی طانیورلردی . (الهك قیزلری !) ظننه دوشدکلری ملکلرك وجودینی تصدیق ایدنلری، اعمال انسانیه‌نك مکافات ومجازاتی کوروله‌جك باشقه برعالم واردر اعترافیله آخرته ایمان ایله‌ینلری موجودایدی. علیه الصلوة والسلام افندیمزله دین اسلامه واوکا داخل اولان اصحاب کرامه قارشی قولی وفعلی تجاوزلری ایسه دینسزلك سوقندن دکل ، مذهب غیرتندن ، برده اجتماعی دوشونجه‌لردن ایلری کلیوردی . فی‌الواقع ذات اقدس رسالته کاهن ، شاعر ، ساحر ، مجنون ! دییه‌جك درجه‌ده صاچمالامشلردی . فقط بوهذیانات ؛ ینه کندیلری ، ازجمله (ولیدبن‌المغیره) (عتبة‌بن ربیعه) وسائره‌کبی عقلای رؤسا طرفندن رد ایدیلمشدی . حله ولیدبن‌المغیره « مجنون دیسه‌ك کیم اینانیر، اونده اصلا جنون علامتی یوق » دیمشدی) دیدکدن صوکرا علاوه ایده‌جکم که :

شو تجاوز واعترافلر ١٣٠٠ ییل اول محیط وعاطلی بالچین قاپالر ایله قیزغین قوملردن عبارت بر بداوت عالمنده وقوعه کلمش ، هم‌ده بوتون افراد بشره تشمیل ایدیله‌یه‌رك اومحیط سکنه‌سنك بعضیلرینه حصر اولونمشدی .

شایان تأسفدرکه ١٣ عصر صوکرا ، تعبیر دیکرله یکرمنجی عصر مدنیتده فن آدمی اولمق اوزره یتیشمش بر استادك لسان تعرض وتحمیقندن ماضی وحالده‌کی ارباب ادیانك هیچ بری قورتولامیور ، هربرینك دینه مخصوص عقائدی هذیان ایله توصیف ایدیلیور .

اویله‌صانیورم‌که عقائد دینیه‌کبی ثابت فکرلرك هذیان اولماسی لازم کلدیکی تقدیرده کمال ثبات ولایتزلزل بر متانتله بونلرك خلافنی التزام ایله‌ین دینسزلك افکارینك‌ده هذیان اولماسی ایجاب ایدر. اوحالده کائنات ادیانك هذیان اوزه‌رینه بنا ایدیلمش اولدیغنی صارصیلماز وایمانی بر قناعتله سویله‌ین دوقتور. نصوحی بکك‌ده بالعموم دیندار اولانلر عندنده هذیانکو اولدیغنه حکم ویریله‌بیلیر. خوش آینده برفقره واردر :

عقلا کچینلردن بری ؛ دارالشفایه کیدوب اوراده‌کی مجانیندن برینك قارشیسنه کچمش . قاشنی چاتمق ، کوزینی اویناتمق ، دیلنی چیقارمق صورتیله زاواللی‌یی قیزدیرمق ایسته‌مش ، دهلی ، بومجنون عاقل نمایه اوتمامق ایچین یوزینی نه طرفه چویرمش ایسه عقللی قارشیسنه دیکیلمش. نهایت بریکی :

ـ یاربی شوقوللرینك حالنه باق : کیمی باغلامشلر، کیمی صالملا بیراقمشلر ! دیمش .

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تاریخی بر مقایسه :

مشهور (ثابت) ك — الفاظی خاطرلایامادیغم بر بیتی واردر . شاعر :

«آیلق اولماسه امام محرابه کچمز ، جنت اولماسه صوفی نمازه طورمازدی »

مألنده‌كی بو بیتی ایله افعال عبادك معلل بالاغراض اولدیغنی آكلاتمق ایستر .

أوت . انسانلرك هر ایشی بر غرضله معلل ، یعنی برمقصد نفعی‌یه مبتنیدركه بوده انسانیت ایچین طبیعی بر شیئدر .

بونك غیر طبیعی و غیر انسانی اولان جهتی ایسه قصد انتفاعك احتراص درجه‌سنه چیقاریلماسی ونفع شخصینك خلق اغفال ایتمكده آرانیلماسیدر.

هله تأمین احتراص ایچین یاپیلان اغفالاتك دین ومدنیت كبی اعتقادی واجتماعی سوائق ایله تأییده چالیشیلماسی ؛ باطلك صورت حقدن اظهارینه اوغراشیلماسی دیمكدركه ایشك مشكلی و صفوت وغفلت اربابنی شاشیرتان یوزی بوراسیدر .

باطل همیشه باطل و بیهوده‌در ولی
مشكل اودركه صورت حقدن ظهور ایده

تاریخ صحیفه‌لری دقتله اوقوناجق اولورسه امم سالفه‌دن چوغنك بویله صورت حقدن كورونمك وكندیسنی ملتك خیرخواهی كوسترمك ریاكارلغیله احتراصنی تأمین ایتمكدن خالی قالمامش اولدیغی آكلاشیلیر .

بو مدعانك اثباتی ایچین «صاقصاغانك ماندانی بنده‌مه‌سی قارشی طوپورمق ایچیندر ، مثلمز ؛ خاطره . وقلمك اوجنه كله‌جكی كبی اقوام كذشته وقایعندن بر چوق شواهد بولونابیلیر . بن ؛ — تاریخ اسلامه احمیتله تعلق اولدیغی حالده چوقلرنجه مهمسه‌نمه‌ین — عرب جاهلیه تاریخندن بر مثال عرض ایده‌جكم :

بوندن ١٤ عصر قدر اول واسلامك ظهورندن مقدم مكهٔ مكرمه‌ده قریش قومی اوطورویوردی . قرشیلر ؛ جزیرة العربك معبد عمومیسی بولونان كعبهٔ معظمه‌نك مجاوری اولدقلری ایچین عربستان خلقی نظرنده محترم و موقر طوتولورلردی . اونلردن بعضیلری‌ده عمومك شو توجهندن استفاده ایتمك وحقلرنده‌كی حرمتی تزیید ایله‌مك ایچین بر طاقم اصوللر بولمشدی . ازجمله : كنانه ، جدیله وسائر بعض قبائل ایله بالاتفاق (حمس) لقبنی آلمشلردی . (حمس) كلمه‌سنك ضم حا ایله (احمس)ك جمعی بولوندیغی واحمس لفظنك «امر دینده متصلب» دیمك اولدیغی قاموس ترجمه‌سنده محرردر .

كذا بو متصلب وتعبیر حاضر یله دیندار ومتعصب آداملر ؛ ساده برلقب مفخرته قناعت ایتمه‌مشلر ، اوندن مادی صورتده انتفاع ایله‌مك جهتنه‌ده كیتمشلر ، (حج) و (عمره) ایچین خارجدن كله‌جكلرك یه‌جك وكیه‌جكلرینی یوردلرندن كتیرمه‌یوب مطلقا مكه‌دن تدارك ایتمه‌لری لازم كلدیكنی دین ومدنیت نامنه اعلان ایله‌مشلر و مرعی طوتدورمشلردی . دیمشلردی كه :

— انسانك ، ایچنده كناهه كیرمش اولدیغی برلباس ایله بیت شریفی طواف ایتمه‌سی جائز دكلدر . بناءً علیه طواف بیت ایچین یكی البسه آلمالی وكعبة الله جوارندن تدارك ایله‌مه‌لیدر .

مكه‌لیلرك شو توصیه‌سی ؛ حجاج وزوار ایله فضله آلیش وویریش یاپمق ومحدود برزمانه منحصر قالان تجارت بلده‌یی آرتیرمق املیله یاپیلیور ، فقط جهر: حقیقت ؛ یالدیزلی بر ماسكه آلتنده ستر اولونویوردی .

ایشك ایچ یوزینی كوره‌مه‌ین صافدل بدویلر ایسه شو اصوللی ؛ یاپانجیسی بولوندقلری دین ایله حضرت ، یعنی مدنیتك مقتضاسی وهم ایله‌یرك مكه داخلنده بیوب كیه‌جكلرینی اوزادن صاتین آلیورلر ، دینی ومدنی برشی یاپیورز ازعمیله قورناز وریاكار تجارك قازانجنه خدمت ایدییورلردی . البسه تدارکنه مقتدر اولامایانلر ایسه ایچنده كناه ایشله‌مش اولدقلری لباس ایله طواف ایده‌رك بر كناه داها ارتكاب ایتمش اولمامق ایچین بیت شریفك اطرافنده چیرچیلاق وشاللاق مالللاق دولاشیورلر ، حتی زیارته كلن قادینلرك یكی البسه بولامایانلری‌ده آنجاق اوك طرفلرینك الریله قاپانه‌بیلن یرلرینی اورتمك صورتیله طواف ایدییورلر و كورولمه‌سی ادبا جائز اولمایان برلریی برطاقم مشتهی تماشاكرانه مجبوراً كوستریورلردی .

بو آفاقی حاجی و زائرلرك مخصوصاً آلوب‌ده ایچنده طواف ایله‌دكلری البسه‌نك صوكرادن كیلمه‌سی‌ده جائز دكلدی . برنهج قرشی ، یاخود برحكم قره‌قوشی ! او لباسلر ؛ چیقاریلوب آتیلیر وآدینه — (لق) وزننده — (لقی) دینیلیردی .

آتیلان البسه ؛ طبیعی اورتاده بیراقیلمازدی . بو عادتی چیقارانلر طرفندن یردن قالدیریلیر ، دكان اتخاذ ایدیلن مواقعه كوتورولور ، طالب ظهورنده یكیدن صاتیلیردی . ایشته مكه‌ده‌كی جاهلیه تاجرلرینك حقنا و صایاسی بویله نتیجه ویریردی ، یعنی : زواللی بدویلره لزومسز البسه آلدیرتیر ، آلینانی اكینجه‌یه‌قدر قوللانمایه میدان ویرمه‌یه‌رك چیقارتوب آتدیریر ، آتیلانلری طوپلاتوب یكیدن صاتدیریر وطمعكار حریفلرك قاعرلی تجارتنه خدمت ایتدیریردی .

قدرت اشتراسی اولمادیغی ایچین عریان دولاشان «ار ككلری تذلیل ، قادینلری انظار اشتها قارشیسنده تشهیر ایتمه‌سی‌ده جالبا !

١٤٠٠ سنه اولكی بو محترص تجار تحیلر ایله بو غافل زیار تحیلر — طبیعی برازفرق ایله — بوكون‌ده موجود . او احتراص انتفاع ایله او منفعته خدمت الآن جاری .

اللهك عین حكمت ونسوان اسلامه محض حرمت اولمق اوزره فرض قیلمش اولدیغی تستره قارشی سویله‌نیلن سوزلر ایله یازیلان یازیلر ؛ ظن ایدییورم كه جاهلیه تاجرلرینك یاپدقلری احتراص پروپاغانداسندن باشقه برشی دكلدر . او حقنا اباطیلی حقیقت طنیله دستور العمل طوتانلر ، یاخود طوتمایه هوسله‌نلرده باشقه‌لرینك تأمین انتفاعی واشتهاسی ایچین خساره اوغرایان وستر؛ حیادن دیشاری‌یه فیرلایان جاهل وغافل بدویلری تمثیل ایتمكده‌در .

مسلمان قادینلرینه رفع حجاب ایله عصریله‌شمه‌یی توصیه ایدنلرك اونلری هانكی عصره طوغرو سوروكله‌مك ایسته‌دكلرینك فرقنه واریلیورمی ؟ شیمدیلك بوقدر یتر . ان شاء الله ینه بومحی نازه‌لرز .

طاهر المولوی

—

محفل ادبی :

شهید كربلایه

ای شهید اقدس ، ای سبط نبی ذوالجلال !
كلدی یوم رحلتك اولدق بوتون بر كشته حال
قلبمز بر سوزدر ، چشمامز پر اشك آل ،
اولدی یاد فاجعه‌كدن حزنه مستغرق خیال ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

زخمدار تیغ بیداد اولدیغك دم‌در بوكون،
بردم درد وبلا ، بریوم ماتمدر بوكون .

*

قرة‌العین رسول مجتباسك یا حسین !
مفخر آل جناب مصطفاسك یاحسین !
وارث شان علی‌المرتضاسك یا حسین !
آه كیم قربان احكام قضاسك یا حسین !
روح صافم یاد پرسوز كله حالا ناله ساز ،
آه اودملر ، آه‌او فاجع وقعهٔ خاطر كداز ..

*

بن ناصل اولمام سرشك آلود ماتم ، بیقرار
خون ایچنده تشنه لب ایتدك بوعالمدن كذار
اولسه لایقدر بوكون روح محمد كریه‌بار ؛
ای نبی سیرت معالیپرور حیدر وقار !
سن شهید اولدك ییقلدی كعبهٔ علیای حق ،
مشهد كدن اولدی واصل حقه واویلای حق .

*

خصم بدمایه‌ك اوسفلی ، مفترس خصم اله
خاندان سیدالكونینه چوق ظلم ایتدی آه ...
حق دست ملعنتكارنده ایلركن تباه
چهرهٔ غرای حكمت البت اولمشدر سیاه ؛
تا بمحشر وقعهٔ دلسوزكك كریانی‌یز ،
بز بوحكم جانكداز قدرتك حیرانی‌یز .

*

صولتك لرزان ایدركن خصم بی ایمانكی
كورمش اولسه‌یدی اب ذی نجدتك جولانكی
دیردی تقبیل ایلیوب شمشیر خون افشانكی :
تا فراز عرشه اعلا ایتدك الحق شانكی
آفرین ای قهرمان ذی مهابت آفرین ..
دست پرزوروكله فخر ایتسون شو سیف آتشین

*

ایتمدك دنیایه تنزیل نكاه التفات ؛
مرك هائلدن حذر كوسترمدك ، ایتدك ثبات .
اولدی حیران علو اجتهادك كائنات ،
موت بر آنكه بولدك باشقه برفیض حیات ؛
ایتدی تأمین ظفر حقا اوملعون مهین ،
سن شهید اولدك ، شهادت آلدی شان برترین

*

ساحهٔ هیجاده ای شیر افكن حیدر توان !
زور عزواثیلی هرضربه‌كله ایلردك عیان
برق شمشیرك ایدركن خطف چشم آسمان
دیردی حیرتلرله چول عرشدن كروبیان :
رزم شیرانه‌كله صیتك اولدی بالاتر سنك ،
والدك عقباده البت افتخار ایلر سنك .

*

مقصدك شایستهٔ تقدیس ایدی ، فكرك سدید ،
اولدی هر قولكده ، هر فعلكده علویت پدید ،
خلقه بهت آوردی اظهار ایتدیكك عزم شدید
موتی بی باكانه استحقار ایدوب اولدك شهید ؛
عرش نور آكین اجلال اولدی قبر برترك
فوق ادرا كنده‌در علویتك‌خاكیلرك

*

شیمدی هر یر كریه‌زار كربلادر یا حسین !
شیمدی هر سس برانین غمفزادر یا حسین !
پرتأثر سن‌ده آغلارسه‌ك روادر یا حسین !
ماجری حالا او فاجع ماجرادر یا حسین !
بز بوكون محكوم یأسز ، پك پریشانز ینه ،
آه دمسازانین رنج وخسرانز ینه .

توقادی زاده
شكیب

شكیب بك افندینك كچن نسخه‌ده مندرج (سلیم اوله) عنوانلی قصیده‌سنك اوتچی بیتنده‌كی (محن) كلمه‌سی سهواً (حصن) دیزیلمش اولمغله تصحیحی قارئین كرامدن مرجودر.

محفل

نشیدهٔ مولویانه . . .

نه‌طالب اخروی دیسینلر نه‌مائل دنیوی دیسینلر
نه‌كبر ونه عیسوی دیسینلر رازدلی محتوی دیسینلر
بركوشه‌ده منزوی دیسینلر یالكز بكامولوی دیسینلر

∴

بر سالك شاهراه بیرم بر بندهٔ روسیاه بیرم
بر دلشدهٔ نكاه پیرم سردادهٔ خانقاه بیرم
ایمانه پك‌قوی دیسینلر یالكز بكا مولوی دیسینلر

∴

روحمده كسیلمیور ترانه حق‌بلبلی طوتمش آشیانه
بولمش اوراجقده آب ودانه سن ساغری چك‌ده عاشقانه
دیرلرسه‌ده قوی غوی دیسینلر یالكز بكامولوی دیسینلر

∴

یاشویله‌یاقوب دیسینلر احسن تنوره‌میان اولوب دونركن
برحزمهٔ نوروحدت افكن یا خود یم عشق احمدیدن
برلجهٔ معنوی دیسینلر یالكز بكا مولوی دیسینلر

∴

اقبال ایچون ایتمدم تكاپو یوق‌دله شكرلر اویله قینو
كافی بكا سودیكم او مهرو محوی بونی ایلدم بن آرزو
نه‌خسرو دهلوی دیسینلر یالكز بكامولوی دیسینلر

احسان محوی

ترجمه‌لرمدن :

كرقرب خدای طلبی دلجو باش
اندر پس وپیش خلق نیكوكوباش
خواهی كه‌چو صبح صادق‌الوعدشوی
خورشید صفت باهمه كس یكروباش

بایزید بسطامی قدس سره

ترجمه

كرقرب خدا مقصدایسه دلجو اول
غائب ، حاضر هر كسه نیكوكواول
دیرسه‌ك اولەیم صبح كبی صادق وعد
خورشید صفت هر كس ایله یكرواول

∴

قدكان صاحب هذاالقبر جوهرة
مكنونة قد براهاالله من شرف
فلم تكن تعرف الایام قیمته
فردها غیرة منه الی الصدف [*]

ترجمه

بوقبر صاحبی برجوهر یدی عالمده
یازیق كه قدرینی ایام بیلمدی كتدی
آنی خدا بوقدرناشناس اولانلردن
اسیركیوب ینه آلدی صدفده ستر ایتدی

∴

سبقت الیك من الحدائق وردة
و اتتك قبل اوانها تطفیلا
طمأت بلثمك اذرأتك فجمعت
فمها الیك كطالب تقبیلا

مجیرالدین بن تمیم

ترجمه

ایشته بر غنچه دركه باغدن
سكا وقتدن اوّل ایتدی شتاب
دهنن طوپلامش كورنجه سنی
دیلیور بوسه باكمال حجاب

∴

البدر یكمل كل شهر مرة
وجمال وجهك كل یوم كامل
و حلوله فی برج قلب واحد
ولك القلوب جمیعهن منازل

[*] شهاب مقتولك فردای دفننده حلب خارجنده‌كی مدفننده كورلمش ایدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ترجمه

هر آیده کماله بر ایرو بدر
وجهك ایسه هر زمانده کامل
برقلب آکا منزل اولدی لکن
هر دل سکا آیری آیری منزل

مدرسلردن م . ش

تنظیر غزل بهائی

اسیر محنت عشقز حزین وشاد !.. نیلرسك !
خراب فرقت اولمشدر دل آباد !.. نیلرسك
اوزلف عنبر افشاندن صبا مست وخروشاندر ؛
الکیدن ، آه ، بیك فریاد، ای شمشاد، نیلرسك؟
بکن کون تشنهٔ وصلم، دیدم ؛ اطوار شوخیله
دیدی بولسه‌ك لب شیرین، ای فرهاد، نیلرسك؟
علو پایهٔ جانانه ایرمك غیر ممکندر ،
نه راحت براق، ای آه استمداد !. نیلرسك؟
ناصل توبه ایدرسك شعردن، تصویردن، صادق؟
اوسحر غمزه‌دن ایلر نه‌لر ایجاد ! نیلرسك؟

٢ اغستوس ٣٢٧ محمد صادق

« جانلی برقوقلایه »

حقدن ایتمزسه‌ك حیا ، مخلوقدن اولسون اوتان
ای اوتانمقدن ، صیقیلمقدن نصیبی اولمایان
حالکه آغلار سنك ـ کولمك دکل حاشا ـ باقان
بزدن ایتمزسه‌ك حیا ، اغیاردن اولسون اوتان

*
* *

جانلی بر «مانکن» ویاخود بودرا، سورمه رهقلامی
عصره اویمق مقتضیسه .. بویله حایمونلقله‌می !
سویله انصاف ایت‌ده! سن انسانمیسك برقوقلامی ؟
ای اوتانمقدن، صیقلمقدن نصیبی اولمایان !

*
* *

سن یکجرکن مختلف ادیانه منسوب کیمسه‌لر
چشم استخفاف وحیرتله سنی سوزمکده‌لر
سن ده حیرتلر ایدردك کندیکی کورسه‌ك اکر !
حالکه کولمك دکل آغلار سنك حق باقان .

*
* *

آغلامازسه‌ك ده فلاکت دیدکانك دردینه
اکله‌نیر طرزنده کولمه باری روی زردینه
صورده سوسلنمکده‌کی معنای کندی کندیکه
بزدن ایتمزسه‌ك حیا ، اغیاردن اولسون اوتان

*
* *

طاشلر اوستنده محقر کوردیکك بیچاره‌لر
سن کبی نانکودلره بیلسه‌ك نه‌لر ویردی نه‌لر
اونلرك لطفیله بسلندی بوتون مادر ، پدر
حقدن ایتمزسه‌ك حیا ، مخلوقدن اولسون اوتان

٤ اغستوس ٣٢٧
م . انور

اسکی شاعرلردن برینك :

بیلمم نجه خدایی سماعنده یاد ایدر
آواز واصول نیه اتباع ایدن
بیتی طولاییسیله

رقطعه

سرنای وسماعی آکلامایان
قفاکه دنبه‌لك دیسه‌م بریدر
عین مبحثده شاك ایدی صوفی
سکا آندن اشك دیسه‌م بریدر [*]

فرید

[*] معلومدرکه : کافك تشدیدیله اشك : زیاده‌شك ایدن دیمکدر .

« غزل »

بیرمك نطفنه بل باغلامشم	بن بوزناری کوزل باغلامشم
صانعه‌ای زاهد صورت برور	لعبه دنیایه امل باغلامشم
قوری محرابه دکل، جانانك	طاق ابروسنه ال باغلامشم
ایکلر البته رباب شعرم	طره‌سندن یکی تل باغلامشم
خاکیا ! حضرت مولانایه	دل ازعهد ازل باغلامشم

امین خاکی

محفل فنی

دکزلرك صویی نه‌دن طوزلیدر ؟

بوسؤاله جواب ویرمك ایچون اورته‌یه برچوق نظریه‌لر وضع اولنمش، فقط ویریلن بتون ایضاحات مسئله‌یی تمامیله حل ایده‌مامشدی . صوك کلن [لاناتور] مجموعه‌سی بوبابده بعض معلومات ویریور:

ارضده منشئ غیر معلوم اولمق اوزره چوق مقدارده املاح واردر . دکز صویی طوزدن ماعدا یوزده اوچ بچق درجه‌سنده مختلف املاحی حاویدر .

بحر محیطلرك تبخری حالنده آلتمش مترو ثخننده بر طوز طبقه‌سی ارضی تمامیله احاطه ایده‌بیلیر. بو املاح، صخوری حل ایدن نهر صولری طرفندن ایصال اولندیغی فرض اولنه‌بیلیر . لکن نهر صولری آنجق یوزده یدی نسبتنده قلور مرکباتندن موادی حاوی اولدیغی حالده دکز، یوزده سکسان طقوز طوزی حاویدر. دیکر طرفدن قوروبان داخلی دکزلرده ـ آسیانك مرکزنده اولدیغی کبی ـ طوزه هیچ بکزه‌مین بر طاقم املاح طبقه‌سنك تشکلاتی مشاهده اولنور .

بناءً علیه بحر محیط صولرینك طوزلی اولمسی اصلی بر خاصه اوله‌رق تلقی ایدلمك لازم کلیر. علم ارض متخصصلری دکز صولرنده تصادف ایدیلن مواد معدنیه‌نك ارضك ایلك دورهٔ تشکلنده موجود اولان وولقانلرك فوراننده ایلری کلدیکنی ادعا ایتمشلردر. فی الحقیقه ایتالیاده‌کی [وه‌زوو] یانار طاغنك هر دورهٔ فعالیتنده فتحهٔ اندفاعی پارلاق بره‌کز طوزی طبقه‌سیله مستوردر. آمریقای جنوبینك وولقانلری عظیم مقدارده ـ یومی اوتوز بیك کیلو ـ حامض قلور فیشقیردلر.

دیمك که هر اندفاع ارضك سینه‌سندن بخار حالنده چیقان واملاحی حاوی اولان میاه جدیده‌نك مقدارینی تزیید ایدییور . ارضك بر قاچ نقطه‌سنه منحصر قالان بوفعالیت، حیات عضویه‌نك موجود اولمدیغی بر دورده عمومی ایدی .

قابوق باغلامش اولان داخلی غازلی ارضك خارجنده بولنیورلر وبحر محیط صولرنده تصادف ایتدیکمز املاحی کثیریوولردی. اوحالده بومواد [مبدأ]ده موجود ایدی. شیمدی‌یه‌قدر دکیشمه‌ین بر حال ابتدائی و قدیمی . بو نقطهٔ نظردن آکلاملیدر . حقیقتده داخلك خارجه ویردیکی پك چوق برشی دکلدر . ارضك قطرینی ١،٧٢ مترو ـ وسطی بر آدم بویی ـ فرض ایده‌جك اولورسه‌ق اك درین ده‌کز بر بچق میلیمتره‌یی تجاوز ایده‌مز .

سعدی

محفل تاریخی

بویوکلرمزدن : ابو غفاری

کچن نسخه‌دن مابعد

ابوذر حضرتلری ؛ صدیق اکبرك ارتحالندن صوکرا شامه کیتمش، جناب فاروقك عهد خلافتنده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مصر فتحنده بولونه‌رق دمشقه عودت وكمال سربستی ايله خلقه وعظ ونصيحت ايله‌مشدی. لكن حضرت عثمانك خليفه اولماسی وشام واليسی معاوية بن ابی سفيانك سائر واليلر كبی خليفه‌نك حلمندن بالاستفاده عادتا استقلال بولماسی اوزه‌رينه ايش ده‌كيشدی . ابوذر حقنده مقام ولايتك شكايتی ء مشارالیهك شامدن قالديرلماسنی ومدينه‌يه آلديرلماسنی انتاج ايتدی . چونكه :

ابوذر حضرتلری؛ غايت زاهد بر ذات اولديغندن (بر كونلك نفقه‌دن فضله مال ادخارينی تجويز ايتمه‌يوب فضله‌سنك فی سبيل الله صرف اولونماسنی وعظ ونصيحت ايلر . وتأييد مدعا ايچين (آلتون وكوموشی ادخار ايله الله يولنده صرف ايتمه‌ينلره عذاب اليم ايله مژده وير - قصص انبيا)

مآلنده‌كی آيت كريمه‌يی اوقوردی(.) ايتديكی نصيحتلرده اولا كنديسی متنصح وعامل اولوردی. شام واليسنك رأی تجربه كونده‌رمش اولديغی بيك آلتينی ايرته‌سی كونه براقادن بر كيجه ايچنده دونوب دولاشمق وآرايوب بولمق صورتيله فقرايه توزيع ايتمشدی .

حضرتك طوتمش اولديغی وهر كسه توصيه ايله‌ديكی بومسلك؛ زهد وقناعت طريقی ودور نبوی

(.) بو آيت كريمه‌ده كنز وادخاری ممنوع اولان اموالدن مراد، زكاتی ويريلمه‌ين مال ديمكدر. اما زكاتی ويريلمش اولان اموالك جمع وحفظی مجازدر .

كبار اصحاب كرامدن طلحه وعبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهما كبی بچه زنكين ذاتلر وار ايدی. طريق زهد وورعی اختيار ايدنلر آنلره طعن ايتمزلردی .

عبدالله بن عمر رضی الله عنهما زكاتی ويريلن مال بر آلتده مدفون اولسه بيله كنز و ادخار دكلدر ، زكاتی ويريلمه‌ين مال ايسه بر يوزده اولسه دخی كنزدر ديدی .

حضرت علی كرم الله وجهه درتيوز درهمه قدر نفقه‌در ، آندن زياده‌سی كنزدر ديمش ايسه‌ده آنك بو سوزی ، اختيار اولی و مسلك زهد و تقوادر - قصص انبيا .

ايله عهد شيخين مشربی ايدی . حالبوكه اوزمانلر بچمش ، خلق ؛ وسعت و رفاه دورينه كيرمش ، ثروت ونعمه آليشمش، ۱۰۰۰۰۰ درهمه بر آت، ۴۰۰۰۰۰ درهمه بر باغچه آلوب صاتمايه باشلامشدی.

ابوذر ؛ ترفهات و تجملات ناميله يايلان بو اسرافاتی منع ايتمك واونلره صرف اولونان مبالغی اعانهٔ فقرا وسائره كبی اقدم يولره تخصيص ايتديرمك ايستيور ،

(اغنيا بذل صدقات ايله جيران واخوانلرينه احسان ايتمه‌دكجه و اقربالرينی كوزه‌تمه‌دكجه بز آنلردن راضی اولمايز - قصص انبيا) ديوردی .

عجزه طاقمنه انضمام ايدن ودينله‌مه‌يی چاليشمايه ترجيح ايله‌ين معجزين كروهی؛ ابوذرك بياناتنی سند اتخاذ ايله زنكينلری صيقيشديريور وطبيعی اونعجزات ؛ اغنيانك عدم خشنوديسنی و شكايتنی موجب اولويوردی . عدم خشنودی اربابنك الك رنجيسی ايسه جمع مالی واوواسطه ايله جلب قلوب و استخصال املی اعتياد ايله‌مش اولان والی بولونويوردی .

(بخارينك كتاب الزكاتنده مبين اولديغی اوزره حضرت ابوذر ، والیٔ شام بولنان معاويه بن ابی سفيانك جمع اموال و دنانير ايتمكده اولمسی عليهنه ادارهٔ كلام ايده‌رك بينلرنده استعيذبالله [والذين يكنزون ..] آيت كريمه‌سيله مناقشه حاصل اولوب آيت كريمهٔ مذكوره‌ده‌كی وعيدی معاويه حضرتلری سبب نزول آيت اولان اهل كتابه حصر ايتمك اجتهادنده وحضرت ابوذر ايسه لفظك عمومی اعتبارنده بولنمشدر - الحقائق - حاجی ذهنی افندی)

صورت حقدن كوروتوب‌ده ابوذری تشويق ايله‌ين بری‌ده واردی كه (عبدالله بن سبأ) ده‌نيلن بر يهودی دونمه‌سی ايدی . بين المسلمين تفرقه چيقارمايه اوغراشان ، احتمال كه شوحركتيله (بنی قينقاع) (بنی نضير) و (بنی قريظه) كبی ملتداشلرينك انتقامنی آلمق ايستيه‌ين بو حريف ؛

(عيسی عليه السلام تكرار دنيايه كله‌جك. يا ، محمد

عليه السلام نيچون كلميون ؟ ديه‌رك رسول اكرمك تكرار دنيايه كله‌جكنه قائل اولمق وعلی، آنك وصيسيدر، عثمان بغير حق خلافتی آلدی ! ديمك كبی بر مذهب باطل اختراعنه قيام ايتمش و اكا تابع اولان طائفه‌يه (سبئيه) دينلمشدر - قصص انبيا)

بصره‌دن ظهور ايتمش اولان ابن سبأ ؛ سوء عقيده‌سی طولاييسيله مملكتدن چيقاريلوب كوفه‌يه كلمش، اورادن‌ده اقوال سخيفه‌سی هضم ايديله‌مه‌يه‌رك قوغولمش اولديغندن شامه قاپاغی آتمش وفتنه تخم‌سنی ايچين ايچين قايناتمايه باشلامشدی (.)

(شامده ابوذر ايله معاويه بينده رأی واجتهادجه رونما اولان مباينتی فرصت اتخاذ ايله بركون ابن سبأ ، ابوذر حضرتلرينك يانته كلوب معاويه‌يه تعجب ايتمزميسك (مال الله) ديور . فی الواقع هرشیٔ ، اللهكدر . لكن (مال مسلمين) تعبيری معروف ايكن آنی تغيير ايتمسی مسلمينك ابتدا اسملرينی ، صكره كنديلرينی آره‌دن چيقاروب‌ده بيت المال مسلمينی يمسه‌مك معالرينی ايهام ايديور ديمش. آنك اوزرينه ابوذر نزد معاويه‌يه كيدوب اموال مسلمينی اموال الله تسميه ايتمكه سبب نه‌در! ديدكده معاويه: يا اباذر! مال ، اللهك مالی وبزده اللهك قوللری دكلمی يز؟ ديمش ايسه‌ده ابوذر ، بو تأويلی قبول ايتميه‌رك اكا عتاب ايتمكله معاويه، بوندن صكره مال مسلمين ديرم ديه‌رك ياقه‌سنی قورتارمشدر - قصص انبيا)

مابعدی وار

طاهر المولوی

(.) ابن سبأ شامدن‌ده‌نفی ايديله‌رك مصره كيتمش، اوراده حضرت علينك خبری اولمقسزين خلقی اونك بيعتنه دعوته باشلامش وخواص يارانته (علی اللهدر) ديه‌جك قدر جرأت كوسترمش، صوكرا بصره وكوفه‌ده‌كی احباسيله مكاتبه ايله‌رك خلقی مقام خلافته قارشی قيام ايتديرمش، خلاصه شهادت عثمان فجيعه‌سنك باشليجه مسببلرندن بولونمشدر . جناب مرتضانك شهادتندن صوكرا اونك سمايه چيقوب بولوطلرده اقامت ايتديكنه ، رعد وبرقك مشارالیه حضرتلرندن ظهور ايله‌ديكنه جهلهٔ خلقی ايناندير مشدر .

محرم وماتم

مبدأ شهور اسلام اولان محرم الحرام حلول ايتدی . سنين هجريه‌نك ۱۳۴۰ نجی دوره‌سی بولونان سال جديدی جناب حق ؛ امت محمد حقنده خيرلی ايليه .

شهر محرم حقنده محفلك كچن‌سنه انتشار ايدن ۳ نومرولو نسخه‌سنده معلومات مفصله ويريلمشدی. بوراده يينه محرمه عائد بعض جهتلردن بحث ايده‌جكم .

كاظم پاشانك :

غرهٔ ماه محرم كيم طلوعوب رخشان اولور
اهل ايمانك يانار باغری ، درونی قان اولور

بيننده‌ده اشارت اولونديغی اوزره خاندان رسالت محبلری بو آيی (موسم عزا) تلقی ايدرلر و:

بدر شهر ماتمی كوردكده دير ؛ ارباب عشق
ر سونوك قنديليدر چرخك ، حسينك طاقه

بيننده اراءه قيلينديغی وجهله محرم الحرام(شهر ماتم) ديرلر . اعلان مشروطيتی متعاقب كچن شئامت ييللريله اونلرده‌كی خسار اسلام تلميحاً محمد عاكف بك‌ده :

ييللر، كچيوركه يا محمد آيلر بزه هپ محرم اولدی
بينده‌اوتن جانك سسندن بيكلرجه منارهٔ ابكم اولدی

تلهفيله بوتعبيره ايما ايله‌مشدی .

الك حامی بر مسلمان بيله ايشيتمش و اوكره نمشدركه سبط نبی حسين بن علی رضی الله عنه حضرتلری؛ مسلمانلق وجدٔ كريمه‌نك ادعاسند بولونان بعض كسان طرفندن محرمك اونجی كونی كربلاده شهيد ايديلمشدر . چونكه :

حضرت علی كبی بر خليفهٔ حقه بنی ا

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مشارالیهك شهیداً ارتحالی و نجل مکرمی جناب حسنك ناحق یره مسلمان قانی دوکولمه‌سندن اجتنابی اوزه‌رینه بعض شرائطله مقام خلافته کچن معاویه بن ابی سفیان ؛ اوغلی یزیدی ولی عهد یاپمق سوداسنه دوشمش ، شوأملك حصولی ایچین حضرت حسنك مسموماً شهادتی وقوعه کلمش ، یزید بن معاویه‌نك ولایت عهدی ـ محدود بعض ذواتدن ماعدا ـ افراد امته طوعاً وکرهاً قبول ایتدیرلمش ، نهایت ٦٠ سنهٔ هجریه‌سنده یزید بن معاویه دمشق‌الشام سریر حکومتنه کچیرلمشدی .

یزید ؛ اریکهٔ سلطنته اوطورونجه بالخاصه حضرت حسیندن نامنه بیعت آلمق ایچین مدینه والیسی اولان (ولید بن عتبه بن ابی سفیان) ه امر کوندرردی . جناب حسین ایسه شرائط خلافتی حائز اولمایان یزیدکبی فاسق برحریفه بیعت ایتمه‌یه‌رك اهل وعیالی ومعیتی خلقیله مکه‌یه کیتدی .

اوراده بولوندیغی اثناده کوفه اهالیسندن برعضر آلدی که ، یزیده اولان بیعتمزی نقض ایله‌دك . سزه بیعت ایده‌جکز . کوفه‌یی تشریف بویورك ، مآلنده ایدی . حضرت حسین ؛ تحقیق احوال ایچین عمجه زاده‌سی (مسلم بن عقیل)ی یوللادی . مسلم ؛ کوفه‌یه کیده‌ر کیتمز ، جناب حسین نامنه اوتوز بیك قدر آدام کندیسنه بیعت ایتدی . اوده کیفیتی برعریضه ایله حضرت امامه بیلدیردی .

شومخابره‌نك جریانی صیراسنده کوفه والیسی اولان (نعمان بن بشیر) ده کیشدیرلمش ، مشهور (زیاد بن ابیه)‌ك اوغلی (عبیدالله) والی اوله‌رق کوندریلمشدی .

یکی والی ؛ مسلمی توقیف واعدام ایتدیروب اهالی‌یی اخافه ایله حادثه‌یی یاتیشدیردی . فقط جناب حسینك ایشدن خبری اولمادیغی جهتله مسلمك اشعارینه اعتماداً وکوفه شهرینه متوجهاً مکه‌دن حرکت ایتدی ، کربلا صحراسنه کلینجه‌ده قارشیسنده ایکی بیك کیشیلك برقوت کوردی که (حر بن یزید) ده‌نیلن ذاتك قوماندا‌سنده اولوب جناب امامی توقیف ایده‌رك ابن زیادك نزدینه کوتورمه‌یه مأمور ایدی . مؤخراً ٤٠٠٠ قدر افراد ایله (عمر بن سعد) قوماندان اوله‌رق اوراده کلدی .

بوناکس ؛ عشرهٔ مبشره‌دن سعد بن ابی وقاص حضرتلرینك اوغلی اولوب باباسی جنتله تبشیر ایله‌ین پیغمبرك حفیدینی ـ (ری) والیسی اولمق حرصیله ـ طوتمایه ، حتی اولدورمه‌یه کلمشدی .

بناءً علیه سبط نبی‌یه بلا قید و شرط تسلیم اولماسنی تکلیف ایله‌دی وطبیعی جواب رد آلدی . مکالمه ؛ مقاتله‌یی انتاج ایتدی . یزیدیلرك عددی ٦٠٠٠ کیشی‌یه قدر چیقیوردی . حسینیلر ایسه چولوق ، چوجوقده داخل اولمق اوزره ٧٢ وشفا شارحی علی القاری‌یه کوره ٨٧ نفوس طیبه‌دن عبارت ایدی . بوذوات کرامك ارککلرندن یالکز (علی اوسط بن حسین) حضرتلری ـ که (امام زین‌العابدین) لقبیله مشهوردر ـ قورتولدی ، سائرلری فداکارانه حرب ایده‌رك شهید اولدی .

فرقهٔ باغیه ؛ مجاهدینی حرارتدن بیتاب دوشورمك ایچین فراتدن صو آلمالرینی منع ایتمشلردی . کاظم پاشا بوکا ایماءً :

العطش کویان دشت کربلایی یاد ایدن
دیده‌آری کافر اولسه دیده‌سی کریان اولور

دیر . بروسه‌لی (شیخ ذاتی) ایسه برمجموعه‌سنده :

شاه شهدا معرکه‌سنده بولنه‌یدك
حفظ شطك البته مدیری سن اولوردك

بیتنی سویلر . حفیدنبی‌یه قارشی اولا کونده‌ریلان عسکرك قوماندانی (حر بن یزید) حضرت امامك آرقه‌سنده نماز قیلمش ، جرأتندن ندامت کتیروب طرف حسینه کچمش وعلی قول یزیدیلردن قرق کیشی‌یی اولدوردکدن صوکرا ترك حیات ایله‌مشدی .

عمر بن سعدك فرقه‌سی آراسنده بولونانلردن (زید بن زیاد) ده ـ که (ابوالشعثاء الکندی) دیه مشهور ایدی ـ فرقه‌سندن آیریلوب حضرت حسینك معیتنه التحاق ایله‌مش وحضور امامده بش یوز اوق آتدقدن صوکرا شهید اولمشدی .

جودت پاشا مرحوم ؛ جناب امامك دشمنه قارشی یایه یالکز قالدیغنی یازدقدن صوکرا دیبورکه :

« . . خیلی وقت بویله میدانده قالدی . ناس اگر ایسته‌سه آنی اعدام ایدیویریرلردی . لکن بریسی بوجنایتی ایشله‌مکه جسارت ایده‌میوردی . وبووبال عظیمه باشقه‌سی کیرسون دیو باقنوب طوروبورلردی . نهایت شمر لعین ناسه خطاباً « الله بلاکزی ویرسون نه باقیورسکز ، نیچون بوآدمی قتل ایتمیورسکز » دیو ندا ایتدی . آنك اوزرینه هرطرفدن شقیلر اوشوندی ایتدیلر . (زرعة بن شریك التمیمی) حضرت حسینك صول النه ودیکر برملعون دخی صول اوموزینه قیلیجله اوردی . حضرت حسین دوشوب قالقار ایکن (سنان بن انس نخعی) مزراق ایله اوروب یره دوشوردی و (خولی بن یزید الاصبحی) یه « باشنی کس » دیدی . خولی بوجنایته مباشرت ایده‌جك اولدقده الی‌ رعشه کلدی . همان سنان اینوب سرمبارکنی بدنندن جدا ایده‌رك خولی‌یه ویردی .

(سنان) و (بحر بن کعب) و (قیس بن الاشعث) و (اسود ازدی) شهیدسعیدك البسه واسلحه‌سنی یاغمالاشدیلر . سائر شقیلر دخی چادرلره هجوم ایله دوشه‌مه والبسه ودوه‌لرینی واشیای سائره‌سنی ، حتی نسوانك اوزرلرنده‌کی اشیایی بیله یغما ایتدیلر . حضرت حسین او وقت ٥٥ یاشنده ایدی . مبارك بدننده کوریلن نیچه اوق یاره‌لرندن باشقه ٣٣ مزراق یاره‌سی و ٣٤ ضربه اثری بولندی . رضی‌الله عنه وارضاه .

(سوید بن المطاع) که آغیر یاره‌لی اولدیغی حالده دوشوب مقتوللر اره‌سنده قالمشدی . اشقیانك « حسین قتل اولندی » دیدکلرینی ایشیدنجه صیچرایوب یاننده قالمش اولان بر بچاغیله خیلیجه مقاتله ایتدکدن صکره شهید اولمشدر . ایشته حضرت حسینك اصحابندن الك صکره قتل اولنان بودر . رحمة‌الله علیه رحمة واسعة .

— قصص انبیا وتواریخ خلفا »

حاجی ذهنی افندی مرحومده (الحقائق) نده یازییورکه :

« (شفاء شریف) ‌ك معجزات فصلنده حضرت حسینك (الطف) نام موضعده مقتول اوله‌جغی حضرت سیدالانام علیه‌السلامك اخبار بیورمش اولدقلرینك بیانی صره‌ده شارح علی‌القاری مرحوم (طف) ی صف وزننده اوله‌رق ضبط ایله « ساحل نهر فراتده کوفه سمتنده برمکاندرکه الان (کربلاء) دیو تعارف ایتمشدر . کویاکه (کرب) ایله (بلاء) دن مرکبدر . یاء اولی تخفیفاً واکتفا بالالف قبیلندن اوله‌رق حذف اولنمشدر » دیو تعریفدن صوکره دیمشدرکه : حضرت حسین اللی بش یاشنده اولدیغی حالده شهید اولمشدر . وجودنده ٣٣ طعنه (مزراق یاره‌سی) و ٣٣ ضربه (قیلیج یاره‌سی) بولنمشدر . اهل بیت واتباعندن اوراده کندیسیله برابر بولنانلرك مجموعی ٨٧ کیشی ایدی . جمله‌دن بری کندی اوغلی اولان (علی بن الحسین الاکبر) ایدی که هم حرب وستیز ایدر ، هم‌ده شویله‌جه انشاد اراجیز ایلر ایدی :

انا علی بن الحسین بن علی ‌ نحن وبیت‌الله اولی بالنبی
تالله لایحکم فینا ابن الدعی

برادر زاده‌لرندن (عبدالله بن الحسن) و (القاسم بن الحسن) وبرادرلرندن (عباس بن علی) و (عبیدالله بن علی) و (جعفر بن علی) و (عثمان بن علی) و (محمد بن علی) که الك کوچکلریدر وجعفر بن ابی طالب اولادندن (محمد بن عبدالله بن جعفر) و (عون بن عبدالله بن جعفر) وعقیل بن ابی طالب اولادندن (عبدالله بن عقیل) و (عبدالرحمن بن عقیل) و (جعفر بن عقیل) کندیسیله برابر شهید اولمشلردر . انصاردن دخی درت ذات برابرجه شهید اولمشدر . شهدانك باقیسی سائر اولاد عربدندر . شهادتلرندن بر کون صکره دفن اولنمشلردر . . »

که حضرت امامك حرمی (رباب بن بنت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

امرؤالقيس بن عدى) نك مرثيه‌سندن اولوب ، كنديسندن ضيا آلينير بر نور اولان حسين ؛ كربلاده قتل ايديلدى ودفن اولونمقسزين قالدى ، مألنده بولونان :

ان الذى كان نوراً يستضاء به
بكربلاء قتيل غير مدفون

بيتنده تأخر دقته اشارت واردر .

شوفجيعه اوزه‌رينه حقيقى مسلمانلرك يانيق يوره‌كلرندن مرثيه شكلنده فيرلايان آتشپاره‌لر ؛ سونمز وبتمز دائمى بر قوپليجيم شكلنده عصردن عصره يادكار قالدى .

كربلا حادثهٔ مؤلمه‌سى طولايسيله هاشميلرك نوحه‌سندن باشقه امويلردن بولونان و معهود (مروان)ك قارده‌شى اولان (يحيى بن الحكم) بيله

« ... حزن واسف وابن سميه‌نك ذمنى مشعرشعرلر سويله‌دى ـ جودت پاشا »

ايشته بوفغانامه‌لر ؛ اكثريت خلقك وجدانى داغلايور واوقويانلرله ديكله‌ينلر هر زمان ايچين آغلايوردى .

سبط نبينك شهادتى اك زياده حجاز اهاليسنى دلخون ايتمشدى . بناءً عليه اولا مدينه‌ليلر ؛ يزيدى طانيمايوب (عبدالله بن حنظله) يه بيعت ايلەديلر . يزيد ؛ بونلرى عسكرله تأديب ايتمك ايسته‌دى . غريب دكلمى ؟ ابن زياد خبيثى ؛ حرمينه كونده‌ريله‌جك عسكرك قوماندانلغندن اعتذار ايله‌دى .

(مسلم بن عقبه) نامنده بر حريفك قوماندانلغيله مدينه‌يه ١٢٠٠٠ كيشى كونده‌ريلدى . عبدالله بن حنظله ؛ فداكارانه مدافعه‌دن صوكرا شهيد اولدى . مسلم ؛ مظفراً مدينه‌يه كيردى وبلدهٔ طاهره‌يى عسكرينه اوچ كون مباح قيلدى .

بومدت ظرفنده شام عسكرينك ياپمادينى دنائت وشناعت قالمادى . بوكاتاريخده (حرّه وقعه‌سى) تعبير ايديليركه ٦٣ ذى‌الحجه‌سنك صوك كونلرنده حادث اولمشدر .

ابن عقبه لئيمى ؛ مدينه‌دن صوكرا مكه‌يه كيده‌ركن يولده كبردى ، صوك نفسنده يرينه (حصين بن نمير) ى تعيين ايتدى .

حصين ؛ مكه‌يه كيدوب شهرى محاصره‌يه آلدى . مكه‌ليلر ؛ (عبدالله بن الزبير) ه بيعت ايتمشلر و شهرى مدافعه‌يه قرار ويرمشلردى ، حتى مشهور (مختار ثقفى) ده براى معاونت مكه‌يه كلمشدى .

محاصره ومدافعه ٦٤ ربيع‌الآخرينك صوكنه قدر سوردى . شامليلرك مانجنيقله آتدقلرى ياغلى پاچاوره‌لردن كعبه‌نك اورتوسى واخشاب قسملرى يانبدى . نهايت يزيدك وفاتى ايشيديلنجه ابن نمير محاصره‌يى قالديروب شامه كيتدى .

يزيدك يرينه كچن اوغلى كوچوك معاويه ؛ پك آز برزمان صوكرا خلافتدن استعفا ايتدى . برچوق مقاتله نتيجه‌سنده (مروان بن الحكم) امويه تختنه اوطوردى . مكه‌ده ايسه عبدالله بن الزبير خلافت دعواسنده بولونويوردى .

مروان ؛ قاريسى طرفندن بوغدوروليدى ويرينه اوغلى (عبدالملك) كچدى .

بوصيرالرده كوفه‌ده (توّابين) ناميله برجمعيت پيدا اولدى . بونلر ؛ حضرت حسينى دعوت ايدوب‌ده مظاهرتده بولونمادقلرندن طولايى نادم وتائب اولانلر ايدى . حضرت امامك انتقامنى آلمق اوزره بدايةً ١٦٠٠٠ كيشى قدر كوكللو يازلمش واصحاب كرامدن (سليمان بن صُرَد الخزامى) سردار انتخاب ايدلمشكن يوم حركتده آنجاق ٤٠٠٠ نفر طوپلانه بيلدى .

« اشبو كروه توابين ؛ حضرت حسينك تربه‌سنه وارده‌قلرى كبى صيحه وفرياد ايلديلر . كناهلرندن توبه واستغفار ايتديلر ويكرمى درت ساعت اوراده طوروب

آغلاديلر . يرد برد تربه‌يه وداع ايده‌رك (انبار) ه عزيمت ايلديلر ـ جودت پاشا »

مروانك عراق قوماندانى تعيين ايله‌مش اولديغى ابن زيادى ؛ عبدالملك‌ده ابقا ايتمش ايدى .

ابن زياد ؛ توابينك خروج و حركتنى خبر آلنجه بونلرك اوستنه معهود (حصين بن نمير) ى كونده‌ردى ، آرقه‌سندن قواى معاونه‌ده يوللادى . حصين ؛ اوتوز بيك موجودلى براوردو ايله توابينى قوشاتدى . سليمان بن صرد ايله معيتى اوچ كون دايانديقدن و دال قليچ اولارق دوكوشدكدن صوكرا سردارلرينك شهادتيله مغلوب اولديلر . مظفريت عبدالملكه ، استفاده ايسه (مختار ثقفى) يه قالدى . چونكه : مختار ؛ ابن الزبيردن اومديغى درجه‌ده يوز بولاماينجه كوفه‌يه كلمش وكندى كنديسنه (محمدبن‌الحنفيه) نك وكيلى سوسنى ويره‌رك خلقى كزليجه باشنه طوپلامايه باشلامشدى .

توابينك اضمحلالى اوزه‌رينه «آل محمدك امينى خروج ايتدى ، شهداى اهل بيتك انتقامنى آلمق ايسته‌ينلر كلسين » ديبه ندا ايتديردى وبوصورتله كوفه‌يى ضبط ايتدى . ابن زيادك عسكريله‌ده محاربه‌يه كيريشوب كرك اونى ، كرك وقعهٔ كربلاده بولونان مشاهير اشقيايى تپه‌له‌دى . نهايت خلافت ، حتى نبوت دعواسنه قيام ايله‌يه‌رك عبدالله بن الزبيرك برادرى (مصعب) ايله ايتديكى بر محاربه‌ده مغلوب ومقتول اولدى .

توابينك فكرندامت ومختارك مقصد مخصوص ايله ياپمش اولديغى ماتم مراسمنه دردنجى عصر هجرى اورتالرنده برشكل رسميت ويريلدى . زيرا (آل بويه)دن (معزّ الدوله) بغدادى استيلا ايتمش وكنديسى شيعى المذهب بولونديغى جهتله محرمك اوننجى كونلرى اهل بيت نامنه ماتم ياپيلماسى ايچون امر ويرمشدى .

بناء عليه :

« ٣٥٢ سنه‌سنده عاشورا كونى معزالدوله‌نك امريله چارشيلر قاپاندى وقاريلر صاچلرينى داغيدوب اسوالده‌يكا ايده‌رك حسين رضى‌الله‌عنه حضرتلرى ايچون رسم ماتم اجرا ايديلدى . ٣٥٣ سنه‌سنده دخى عاشورا كونى چارشيلر قاپانوب رسم ماتم اجرا اولوندى . لكن شيعيلر ايله سنيلر آره‌سنده فتنه ظهوريله پك چوق آدملر ياره‌لاندى وپك چوق مالار يغما قيلندى ـ جودت پاشا »

شمدى ايرانده وايرانيلرك كثرتلى بولونديغى يرلرده ياپيلان محرم ماتمى ؛ وقتيله عربستانده‌ده جارى ايمش وعموى برصورتده ياپيليرمش . يدنجى عصر هجرى اعاظم رجالندن بولونان حضرت مولانا قدس سره ؛ ـ مثنوينك جلد سادسنده ـ بوعادتك حلبده‌ده جارى اولديغنى ابيات آتيه ايله بالافاده بعض مطالعات عاليه‌ده بولونويور :

روز عاشورا همه اهل حلب باب انطاكيه اندر تا بشب
كرد آيد مرد وزن جمعى عظيم ماتم آن خاندان دارد مقيم
ناله ونوحه كنند اندر بكا شيعه عاشورا براى كربلا
بشمرند آن ظلمها وامتحان كز يزيد وشمر ديد آن خاندان
نعرهاشان ميرود دروَيل ووشت پرهمى كردد همه صحرا ودشت

مألى : عاشورا كونى بوتون حلب اهاليسى ؛ قادين ، اركك اولمق اوزره انطاكيه قاپيسنده طوپلانيرلر ، كيجه‌وقتنه قدر خاندان رسالتك ماتمنى اقامه ايدرلر . شيعيلر ؛ عاشر محرمده كربلا فجيعه‌سى ايچين آغلارلر ، اينكلرلر ، خاندان اهل بيتك يزيد ايله شمردن كورمش اولديغى ظلم ومحنتى دوكرلر ، صايارلر ، چيقارديقلرى واويلا صداسيله طاغى ، طاشى دولدورورلر .

يك غريبى شاعرى ازره رسيد روز عاشورا وآن افغان شنيد
شهررا بكذاشت وآن سوداى كرد قصد جست وجوى آن هيهاى كرد
پرس پرسان مى شد اندر انتقاد چيست اين غم بركه اين ماتم فتاد
اين رئيس زفت باشد كه بمرد اينچنين مجمع نباشد كار خرد
نام او والقاب او شرح دهيد كه غريبم من ، شما اهل دهيد
چيست نام وپيشه واوصاف او تا بكويم مرثيه زالطاف او
مرثيه سازم كه مرد شاعرم تا ازينجا برك ولالنكى برم

مألى : عاشورا كونى يولدن غريب برشاعر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

کلوب اوفریاد وفغانی ایشیتدی وشهری بیراقوب ماتمکاهه کیتمك، او ماتم ایشمانك سببنی اوکرەنمك ایستەدی . راست کلدیکنه :

— خلقك بوکدری نه در ؟ بوماتم کیمك ایچین یاپیلیور ؟ أولن ؛ بویوك بر رئیس اولمالی ، یوقسه کوچوك بر آدام ایچین بویله عظیم بر جمعیت یاپیلاماز . متوفانك، اسمی ، القابی بکا آ کلاتك . بن غریبم ، سز بیلیرسکز . مرحومك آدی ، صنعتی ، اوصافی نەدر ؟ سویلەیلك‌ده اونك ایچین بر مرثیه یاپایم . چونکه : شاعر بر آدامم . بووسیله ایله بن‌ده براز نصیب تدارك ایتمش اولایم . دییه صوردی .

آن یکی کفتش که هی دیوانهٔ تونهٔ شیعه عدو خانهٔ
روز عاشورا نمی‌دانی که هست ماتم جانی که ازقرنی بهست
پیش مؤمن کی بود این غصه خوار قدر عشق کوش عشق کوشواد
پیش مؤمن ماتم آن پاك روح شهره تر باشد ز صد طوفان نوح

[ماتمیلردن بری :

— بهی بدلا ! سن شیعی دکلیسك ، یوقسه دشمن اهل بیتمیسك؟ عاشورا کوننك، عالی بر روح ایچین یوم ماتم اولدیغنی واو کون ماتم ایتمەنك بر عصرلق عبادتدن افضل بولوندیغنی بیلمیورمیسك؟ اهل ایمان عندنده بویله بر غصەنك اهمیتسز عد ایدیلەمی قابلمیدر که کوپەکی سەومك قولاغی سەومك دیمکدر . اوروح پاکك ماتمی ؛ مؤمنك نزدنده یوزلرجه طوفاندن داها معروفدر . تو بختنده بولوندی .

کفت آری لیك کودور یزید کی بدست این غم چه دیرا بجار سید
چشم کوران آن خسارترا بدید کوش کران آن حکایت راشنید
خفته بودستید تا اکنون شما که کنون جامه دریدید ازعزا
پس عزا برخود کنیدای خفتگان زانکه بد مرکیست این خواب کران
روح سلطانی ززندانی بجست جامه چه دریم وچون خاییم دست
چونکه ایشان خسرو دین بوده‌اند وقت شادی شد چو بشکستند بند
سوی شادروان دولت تاختند کنده وزنجیررا انداختند
روز ملکست وکش وشاهنشهی گر تو یك ذره ازیشان آگهی

ورنهٔ آگه برو برخود کری زانکه در انکار نقل ومحشری
بردل ودین خرابت نوحه کن که نمی‌بیند جزاین خاك کهن

مآلی :

شاعر جواباً دیدی که :

— أوت . حضرت حسینك بوکون شهید ایدیلمش اولدیغنی بیلیورم . فقط یزیددوری نره‌ده؟ بوفجیعه نەوقت وقوعه کلدی ، خبری نەدن بورایه بوقدر کیج واصل اولدی؟ فاجعهٔ کربلانك خسارینی کورلر بیله کورمش، اومؤلم حکایەیی صاغیرلر بیله ایشیتمش اولدیغی حالده عجبا سز، شیمدی‌یه قدر اویقوده‌می ایدیکز که ماتم ایچین هنوز یاقه‌کزی ، باچه‌کزی ییرتیورسکز ؟

اویله ایسه عزایی، ماتمی کندیکزه یاپیکز که بو آغیر اویقو؛ قبا بر اولومدر . روح سلطانی زنداندن فیرلادی . شوحالده نەدن البسه‌مزی ییرتالم ، نه ایچین ألمزی ایصیرالم؟ اونلر حبسه قونولمش ملوك دین ایدیلر . قیدوبندی قیروب قورتولملری ؛ سەوینه‌جك بر زماندر .

اونلر ؛ آیاقلرنده‌کی طومروغی، بدنلرنده‌کی زنجیری آتدیلر، آزاده اوله‌رق دولت وسعادت بساطنه شتاب ایتدیلر . اونلرك احوالنه ذره قدر واقف ایسه‌ك اویوم خلاص، کندیلری ایچین حکمداراق خوشلق ، شهنشاهلق کونیدر . یوق واقف دکلیسه‌ك کیت ده کندی حالکه آغلا . چونکه : نقلی و محشری انکار ایدیورسك دیمکدر . اوحالده خراب اولمش دینکله قلبکك غفلتنه آغلا . زیرا غیرمدرك اولان شو اسکی طوپراقدن باشقه برشی کورمیور .

عرفای امته کوره بدن انسانی؛ روح سلطانی ایچین مضیق اضطرابدر . امام غزالینك :

انا عصفور وهذا قفصی طرت منه وبقی مرتهنا

دیمش اولدیغی محفل نسخه‌لرندن برنده بالمناسبه یازیلمشدی .

روحك قیدتندن قورتولماسی؛ اللهه واصل اولماسی دیمکدر . بو اعتبار ایله طریق حقده افنای وجود ایدنلره آغلامق دکل ، سەوینمك و کندیلرینی تبریك ایتمك لازم کلیر . حضرت مولی العارفینك :

وقت شادی شد چو بشکستند بند

بویورماسی‌ده بو نقطهٔ نظردندر :

أوت :

راه تجرید ومحبتده حسین کربلا
خنجر دشمنله ایتدی قطع وصل این و بین
ترك هستی ایلەیوب ایردی وصاله لاجرم
کربلا میدانی اولدی قاب قوسین حسین

شوحالده سیدالشهدا نامنه مرثیه ماتم یاپمانك قفا دەریسنی کسوب بلالزوم قان آقیتمانك، زنجیرله آرقه‌یه ، یومروقله کوکسه اورو‌ب‌ده اعضای وجودی موزارتمانك هیچ‌ده معناسی یوقدر .

هله اون کون صو ایچمەمك؛ یاخود طوپراق برقاب ایله ایچمك مباحی تحریم ایلەمك ونافله بره اذا چکمك قبیلندندر .

افاداتمدن خارجی مشرب، یاخود ناصبی مذهب اولدیغمه حکم ایدیلەسین . خاندان رسالتك پك تعظیمکار بنده‌لرندنم ، چونکه (مودت قربی) نەدیمك اولدیغنی آز چوق بیلنلردنم . فقط ، اهل بیتی سەومك ؛ اونلرك اثرینه ممکن مرتبه تبعیت ایتمکله اولور . حضرت حسین ؛ حکم شرعی محافظه ایچین فدای حیات ایتمك صورتیله بویوکلك کوسترمشدی . اونی سەونلر ؛ حق وحقیقتك محافظەسی یولنده علی قدرالاستطاعه کندیسنی نمونه اتخاذ ایتمەلیدر قناعتنده‌یم .

عربستانده مستحسن برعادت واردر . اکابر امتدن برینك دورهٔ ارتحالنه تصادف ایدن کیجه‌ده بریره طوپلانیرلر . (حضره) نامنی ویردکلری بو اجتماعده او ذاتك مآثر جمیله‌سنی یاد و روح شریفنی قرآن کریم تلاوتیله شاد ایدرلر که مدینهٔ منوره‌ده (جنید بغدادی) حضرتلری نامنه یاپیلان بویله بر حضره‌ده بن‌ده بولونمشدم .

کرك جناب سیدالشهدا ، کرك سائر اعاظم اصفیا ایچین بزده‌ده بو اصوله اتباع ایدیلسه ، اونلرك نه بویوك و حقیقی برر انسان اولدقلرینه دائر جماعته فکر ویریلسه ، ایرانده زیاده، ممالك عثمانیه‌ده عاشورا ایشیروب داغیتمانك حضرت حسینه بر مناسبتی اولمادیغی هرکسه بیلدیریلسه داها نافع بر ایش یاپیلمش اولاجغنی ظن ایدیورم .

ظنمده مخطی ایسه‌م خلوص نیتمه حمل اولونسون .
سلام الله علی النبی وآله .

طاهر المولوی

محفل تاریخی

مشرکین عربك مشهور پوتلری

٦ نجی نسخه‌دن مابعد

شوصورتله که :

الربه : حبه وزننده مذحج [مجلس وزننده‌در] قبیله‌سنه مخصوص بربیت آیدر که کعبه‌یه تقلیداً بنا ایدوب آنده اصناملرینه عبادت ایدرلرایدی . شرفیاب اسلام اولدقلرنده هدم ایلدیلر . وربه ؛ طائفده ثقیف قبیله‌سنه مخصوص لات نام صنمك اسمیدر که طاشدن تراشیده ایدی . نته‌که اشبو حدیثده وارد اولمشدر [لما اسلم عروة بن مسعود وعاد الی قومه دخل منزله فانکر قومه قبل ان یأتی الربة] یعنی اللات . وربه ، سرای عظیمه وخانهٔ کبیره‌یه دینور - قاموس ترجمه‌سی .

* * *

غطفان قبیله‌سندن بری‌ده یوردنده (بس) نامیله کعبه‌یه بکزەر بربنا تأسیس ایلەمشدی‌ده غیرتکشان بیت محترم طرفندن هدم وبانیسی قتل ایدیلمشدی . بوکادائر قاموس ترجمه‌سنده شومعلومات واردر :

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

« بس : بانك ضمی وسينك تعديديله ذات عرق نام محلده بر طاغك اسميدر . و بنونصربن معاويه‌يه مخصوص بر ارضك اسميدر . وغطفان قبيله‌سنه مخصوص بربيت اسميدركه كعبه‌يه نظير اولمق ايچون بنا ايلديلر . قبيلهٔ مزبوره اهاليسندن [ظالم بن اسعد] نام كيمسه قريشك كعبهٔ مكرمه‌يی طواف و صفا ومروه بينی سعی ايتدكلرينی كورجك كعبه‌نك طول و عرضنی بعدالمساحه صفا ومروه‌دن برر حجر آلوب رجوع ايلدی . قبيله‌سنه كلدكده اول مساحه اوزره بربيت بنا وصفا ومروه ناميله اول ايكی حجری وضع ايليوب من بعد قبيله‌سی اهاليسی كعبه‌يه كيتميوب بيت مزبوری طواف ايدر اولديلر . زهير بن جناب الكلبی نام كمسه مزبورك بو وضعنه تحمل ايده‌ميوب بركون على الغفله شبخون وكندوسنی قتل وبيت مزبوری هدم ايلدی »

* * *

« عزی : عينك ضمی وقصراله عززه‌ونشريفه خانونه دينوركه اعز لفظندن مؤنثدر وبرصنم اسميدر ، على قول سمره (*) ديدكلری برشجر ايدی‌كه غطفان قبيله‌سی اكا طاپارلر ايدی . شجر مزبوری ابتدا معبود اتخاذ ايدن (ظالم بن اسعد) نام شخص ايدی . (ذات عرق) نام معدن بستانه طوغری طقوز ميل مقدار بوقاريجه‌ده واقع ايدی . انك اوزرنه بيت احداث ايدوب (بس) ايله تسميه ايلمشدی وآكا شيطان حلول ايلمكله آندن صوت استماع ايدرلر ايدی . تاكه حضرت رسول اكرم عليه السلام خالدبن الوليدی مأموراً ارسال ، اول‌دخی بيت مزبوری هدم وشجرهٔ مرسومه‌يی احراق ايلدی - قاموس ترجمه‌سی »

عزی معبدينك خالدبن الوليد طرفندن يقيلديغی محققدر . قاموسك بوقاريكی روايتنده ايسه (زهيربن جناب) طرفندن هدم ايدلديكی آكلاشيليور . شو حالده يا «بس» ايله عزی ؛ آيری آيری ايكی معبد ايدی ، ياخود زهيرك هدمندن صوكرا عزی تجديد ايديلمش وخالدبن الوليد طرفندن مؤخراً يقيلمشدی .

« . . . عزی ؛ برسمره آغاجی اولوب غطفانيلرك معبودی ايدی . بو آغاجك اوزرينه بنا ياپمشلر وخدمتی ايچون سادنلر تعيين ايتمشلردی . نبی اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلری ؛ خالدبن الوليدی مأمور بويوروب بو بنايی يقديردی وآغاجی يقديردی »

اكبرك مؤنثی كبری اولديغی كبی (عزی) ده اعزك مؤنثيدركه عززه معناسنه‌در .

(ابن حبيب) ديمشدركه : عزی ؛ بر آغاج اولوب ياننده طاشدن بربوت واردی . بنی غطفان بوكا پرستش ايدردی . سادنلری‌ده (بنی صرمه بن مرة) دن ايدی .

(ابوالمنذر) ده ديركه : عزانك معبود اتخاذ ايديلمه‌سی ؛ لات ايله منادن صوكرادر . ايلك پرستشكاری (ظالم بن اسعد) دركه (ذات عرق) موقعنده اولان بو آغاجك اوزرينه (بس) ناميله بر بتخانه بنا ايتمشدی .

قريشك معبود اعظمی (عزی) ايدی . اوكا تقرب ايچين معبدنده‌كی مذبحده قربانلر كسرلردی . (وادی حراض) ده برموقعی بوكا وقف ايتمشلر و (سقام) نامنی ويردكلری بو يری ؛ حرم كعبه‌يه تشبيهاً تحريم ايلمشلردی . شو حرمت و تعظيم ؛ بعثت پيغمبری‌يه قدر دوام ايتدی . بعدالبعثه لسان قرآن ايله بوتلرك ذم ايديلمه‌سی ، على الخصوص (انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم...) مثللی آيتلر نازل اولماسی ، مشركين قريشی فوق العاده حدته‌ندير يبوردی . اشراف مكه‌دن (ابواحيحه سعيد بن العاص بن اميه بن عبد شمس) كه مكه‌ده غايت معتبر برحريف اولوب صاردينی صاريق رنكنده كيمسه صاريق قوللانماز ، ياخود اوصاريقلی جيقديغی كون كيمسه صاريق صارمازدی ؛ خسته‌لانمش وحياتندن اميد كسيلمشدی . ابولهب ؛ بونك عيادتنه كيتدی وابواحيحه‌نك آغلامقده اولديغنی كورونجه :

— نيه آغلايورسك ؟ أولوم ايچين ايسه بو ؛ أر ، كچ اولاجقدر . ديدی . ابواحيحه :

— أولومدن دكل ؛ بندن صوكرا عزايه عبادت ايديلمه‌يه‌جكی قورقوسندن آغلايورم . جوابنی ويردی . ابولهب : بونك اوزه‌رينه :

— اوكا عبادت اولونماسی ؛ سنك حياتكله قائم دكلدی‌كه وفاتكدن صوكرا ترك ايديلسين . ديه‌نجه ابواحيحه :

— بكا خلف اولاجق بريتك قالديغنی شيمدی آكلادم . ديدی...

قبائل عربدن هربری ؛ بوتلردن بريسنه تخصيصاً تعظيم ايدرردی . عزی ، قريشك الك برنجی بوتی ايدی . (*) لات ؛ ايكنجی ، منات ده اوچنجی درجه‌ده قالبردی . ثقيف قبائلی ؛ لاتی ، اوس وخزرج قبائلی ده مناتی برنجی درجه‌ده معبود صايارلردی . معجم البلدان - ياقوت حموی »

* * *

بو ايكی بوته (طاغوت) ده‌نيلديكی‌ده قاموس ترجمه‌سنده شوصورتله محرردر :

« الطاغوت : جالوت وزننده‌كه قرآن مبينده واقعدر ، مراد لات وعزی ديدكلری صنملردر . وزعمنجه غيبدن خبر ويرن كاهنه وشيطانه وغوايت رئيسنه وصنملره ومطلقا معبود باطله ومردهٔ اهل كتابه اطلاق اولنور . . جمعی : طواغيت وطواغی كلور .. »

ينه تعبيرات قرآنيه‌دن بر (جبت) كلمه‌سی واردركه بوده قاموسك بيانه كوره بوت ، كاهن ، ساحر ، معبود باطل معناسنه‌در .

* * *

« منات : قنات وزننده حجازده برموضع آديدر وبرصنم اسميدر . قاموس ترجمه‌سی »

« . . . منات برصنم اسميدركه مدينه‌يه يدی ميللك برمسافه‌ده و(قديد) جوارنده‌كی (مشلل) نام تپه‌ده منصوب ايدی . ازديلر ايله غسانيلر ؛ بوكا پرستش ايدرلردی . اوموقعه كتيروب ديكن‌ده (عمروبن لحی الخزاعی) ايدی .

[*] عمروبن لحی ؛ جهله مشركينه « ربكز ؛ يازين لاتك ، ليشين‌ده عزانك يانده بولونور » ديردی . مشركلرده كعبه‌يه تقديم ايتدكلری كبی عزايه‌ده هديه كوتورورلردی . سيرة الحلبيه .

(ابن الكلبی) ديركه : منات ؛ قديد موقعنده برقايا اولوب (هذيل) قبائلنك پرستيده‌سی ايدی .

(ابوالمنذر هشام بن محمد) ده نقل ايدييوركه : مناته الك زياده تعظيم ايدن اوس وخزرج قبائلی ايدی . بونلر عرفاتده حج ايتدكدن صوكرا تراش اولمازلردی . كليرلر ، مناتی زيارت ايليوب اوبله تراش اولورلردی . چوجوقلرينه (عبد مناة) ديه اسملرده قويارلردی .

سكزنجی سنهٔ هجريه‌ده فتح مكه ايچيله مدينه‌دن حركت بويورولديغينك دردنجی ، ياخود بشنجی كونی عليه الصلوة والسلام حضرتلری ؛ جناب عليی كونده‌روب منات بتخانه‌سينی يقديردی . حضرت علی بتخانه‌ده بولديغی اشيايی آلوب كتيردی . اونلر آراسنده (مخذم) و (رسوب) آدلی ايكی قيليچ واردی‌كه منات بتخانه‌سنه هديه ايديلمشدی . رسول اكرم حضرتلری ؛ بو قيليچلری جناب حيدره احسان بويوردی . ايشته بونلردن بری (ذوالفقار) ده‌نيلن سيف مشهوردر . بعضيلرينه كوره حضرت علی ؛ بو قيليچلری (طی) قبيله‌سنك (فلس) اسمنده‌كی بتخانه‌سنده بولمشدر . . . معجم البلدان - ياقوت حموی »

ياقوت حموينك ابن الكلبی‌دن نقل ايله‌ديكی بو روايت طوغرو دكلدر . اولا (ذوالفقار) اشراف قريشدن (عاص بن منبه) ك قيليجی ايدی ؛ ثانياً منات بتخانه‌سنی يقان حضرت علی دكل ، انصاردن (سعيد بن زيد بن اشهل) ايدی . نيته‌كيم (قاموس) ايله (قصص انبيا) ده بر وجه آتی محرردر :

« ذوالفقار : سحاب وزننده (عاص بن منبه) نام كافرك قيليجی لقبيدركه ملحمهٔ بدرده طعمهٔ شيرشمشير اولمغله طرف نبوی‌يه عائد اولدقده حيدر كرار حضرتلرينه احسان بويورديلر . متننده فقره‌لر اولمغله ذوالفقار ايله تسميه اولندی . قاموس ترجمه‌سی »

« ساحل بحر اوزرنده مشلل نام طاغ كه اورادن قديد نام محل مشهوره اينيلير . ايشته اوطاغ اوزرنده اوس وخزرج قبيله‌لرينك منات نامنده بربتی وار ايدی . عيد فطره آلتی كون قاله (سعد بن زيد بن اشهل) رضى الله تعالى عنه حضرتلری ؛ آنی هدم ايتمكه مأمور اولمغله وادوب هدم ايله‌دی . قصص انبيا »

طاهر المولوی

(*) السمر : سينك فتحيله وميمك سكونيله باديه اشجارندن برشجر معروف آديدر ، مفردی (سمره) در . بو شجری مغيلان نوعندن اولمق اوزره بيان ايدرلر . . قاموس ترجمه‌سی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مرحوم أمين خاكی‌یه دائر . . .

اوزوندن آیلر کچدیکی حالده بوسوکیلی آرقاداشم ایچون برقاچ سطرلق تأثراتمی تثبیت ایتمك شیمدی‌یه قدر ممکن اولمادی . أمین خاکی‌یی « مکتبلی » مجموعه‌سنك سر محررلکنده ایکن یازیلریله ، بالخاصه آتشین شعرلریله طانیمش ، بوندن ایکی سنه اول ینی‌قاپی مولویخانه‌سنده عزیز احبادن سعدالدین المولوی‌نك دلالتیله کوروشمشدم . زواللی خاکی اوزون سنه‌لردنبری احبابمز کبی بمله اوزون اوزادی‌یه دردلشدی . نشر ایدیله‌مین اوزونجه برشعرینی کندیسنه خاص وقور برطورله اوقودی . یازمق ایسته‌دم ، نشر ایدیله‌دیکنی معذرت مقامنده سویله‌دی . طبیعی فضله اصرار ایتمه‌دم .. صوکرا کندیسنی کوندن کونه ییوب بتیره‌ن مرضندن شکایت ایدییوردی . بیلمم که بوکا حاجت وارمی ایدی؟ صارارمش چهره‌سی ، چوکوك وفرسز نظرلری اونك خسته‌لغنی هرحانکی برانسان ایچون اوقومغه کافی کلزمیدی ؟ . لکن نه سویله‌نه بیلیردی ؟ . . طبیعی دیکله‌دم ..

اوندنصوکرا خاکی‌یی آیلرجه کورمه‌دم . یالکز آره‌ده صره‌ده سلامنی آلیوردم . (اعتصام)ده مندرج «حیاتمك شعرلری» سرلوحه‌لی منظومه‌سی‌ده بکا اتحاف ایتمشدی .

مستقیم ، صاقم ناموس وعفت رهبرم
آدم اوغلی آدم اولمقله مباهات ایلرم

دییه باشلایان غزلی ایسه مطبوعات عالمنه صوك هدیه‌سی اولمشدی . برکون اقشام اوستی والده‌سیله برابر حضرت خالدی زیارته کلمش . جامع شریف قاپیسندن چیقارکن کوردم . برایکی دقیقه آیاق اوستنده صحتندن دائر قونوشدق . ایلکندن ، آرتق تماماً قورتولمق امیدنده بولندیغندن بحث ایتدی . بنده تسلی یوللو برقاچ سوز سویله‌دم . آیریلدق . . حالبوکه بیچاره نه قادار آجینه‌جق برحال آلمشدی ..

⁂

بیله‌میورم . . اوزوندن قاچ هفته کچدی ؟ برکون ایشتدم که أمین خاکی وفات ایتمش . . اسکدارده‌کی مقبره‌سنه دفن اولونمش !. آه بونه ألیم برطالع .. انسان سودیکی بر وجوده صوك راسمهٔ وداعی ایفا ایده‌مه‌مك . . تأثرلرك الك آجیقلیسی !..

⁂

أمین خاکی اورته برعائله اولادی ایکن پدرینك وفاتی زواللی‌یی الك دردلی مضایقه‌لره کرفتار ایتمشدی . هله صوك سنه‌لرده اوقادار محرومیتلره قاتلاندی که .. نهایت طایانه‌مادی . ورمك ، اواولدیریجی علتك صدمه‌لریله نجه‌لشه ، نجه‌لشه روحنی حقه تسلیم ایتدی . أمین خاکی حیاتی بویله زیر وزبر ایدن طالعسزلکلره دوشمه‌سه‌یدی یوکسك علم وعرفان صاحبی بر شاعر اوله‌جغی شبهه‌سزدی . چونکه آز برتحصیلی اولدیغی حالده الك چتین مباحثه‌لره کیریشیر .. دائماده فکرینی قبول ایتدیریردی . فارسی‌یی عادتا آنا لسانی کبی قونوشیردی . جناب مولانانك بر بنده‌سی اولان خاکی اکثر مدعاسنی مثنوینك اوفیضدار ، قدسی بیتلریله تأیید وتوثیقه چالیشیردی ..

هَوت أمین خاکی مملکتك یوزینی بحق آغارته‌جق ممتازوده‌کرلی شاعرلردن صاییله‌جقدی اکر عمری وفا ایتسه‌یدی .. اکر حیاتی بیك تورلو تذبذبه ، کشمکشه اوغراتان بختسزلقلر طالعنه حائل اولماسه‌یدی ...

ایوب سلطان : ٢٠ حزیران ٣٣٧

عبدالباقی عزیز

مطبعهٔ عامره مدیر مسئولی : طاهر المولوی

ذ

مقاله	صحیفه	محرری
ذبح اسماعیل	٢٠	طاهرالمولوی

ر

مقاله	صحیفه	محرری
رباعی	٥٥	شیخ عبدالباقی
ربیع‌الاول ومولد شریف	٧٩	طاهرالمولوی
رجب الفرد	١٥١	«
رمضان المبارك	١٧٨	«

س

مقاله	صحیفه	محرری
سعید وأمین خاکی بکلر	١٧٤	طاهرالمولوی
سحور	١٨٤	«
سرکیز وبلیغ دوتوشلری	١٨٧	«
سرای جایوننده معایده	٢١٧	«

ش

مقاله	صحیفه	محرری
شعبان المعظم	١٦٧	طاهرالمولوی
شیخ رضا افندی مرحوم	١٩٩	«
شوال المکرم	٢١٣	«

ص

مقاله	صحیفه	محرری
صوفیه‌نك روح خنده‌کی نغمه‌لری	٤، ٥، ٦٠	آق‌سه‌کیلی حمدی
صفرالخیر	٦٦	طاهرالمولوی
صرهٔ همایون	١٦٨	«
صوك نیاز	١٩٦	أمین خاکی

ع

مقاله	صحیفه	محرری
عرب وعجم ادبیاتی حقنده	١٣	فرید
عرب روماللری	٢٨	«
عاطف افندینك غزلنه نظیره	٧١	علی حیدر
علم هیئتك مبدأی	٧٨، ١٠٨، ١٢٥	سعدی
عالم اسلامده خاندان		
علم ومعرفت	١٢١، ١٣٩، ١٥٤	محمد عزت ومحمد عارف
عسکره حلوا توزیعی	١٩٢	طاهرالمولوی
عرفه کونی ، عرفه معایده‌سی	١٩٦	«
عالم وعالم	٢١٣	سعدی
عید	٢١٤	طاهرالمولوی
عیدکاه	٢٧١	«
عیدیه‌لر	٢١٩	«

غ

مقاله	صحیفه	محرری
غنی کشمیری وبعض ابیاتی	١١، ٣٢، ٥٣، ٩١، ١٤٣، ١٧٦، ٢٠٠	طاهرالمولوی
غزل	١٦	ع . عاطف
غزل [حسنه‌ای یادکاری]	٣٢	طاهرالمولوی
غزلیات صوفیه‌نك روح خنده‌کی نغمه‌لری	٩٦، ١١٨، ١٣٣	آق‌سه‌کیلی حمدی
غایهٔ اخلاقیه	٩٩	حسین شیمی
غزل	٢٢٠	محی‌الدین رائف

ف

مقاله	صحیفه	محرری
فرضیت حج	١٨	طاهرالمولوی
فطره	١٩٥	«

ق

مقاله	صحیفه	محرری
قطعه	١٦	طاهرالمولوی
«	٥٥	«
قرآن کریم ترجمه مسئله‌سی	٦٢	عینی‌زاده محمد علی
قطعه	٧١	ع . عاطف
قرآن کریمك ایلك نازل اولان آیتلری	٧٤	طاهرالمولوی
قطعهٔ معراجیه	١٠٥	سعودالمولوی
قندیل اوجورماسی	١٨٣	طاهرالمولوی
قدر آلایی	١٩٥	«
قطعه	١٩٨	محی‌الدین رائف

ك

مقاله	صحیفه	محرری
کلمات صوفیه	١٣٨	شیخ صفوت

ل

مقاله	صحیفه	محرری
لیلهٔ مولد حضرت رسالتپناهی	٩١	سعودالمولوی
لیلهٔ برات	١٦٨	طاهرالمولوی
لیلهٔ قدر	١٩٤	«

م

مقاله	صحیفه	محرری
مسلمانلرك مدنیته خدمتلری	٦	طاهرالمولوی
مناجات	١٠	«
معتقدات جاهلیه	٢٧	«
مناجات	٢٩	«
مدنیتك تاریخ انتشاری	٣٣	.
محرم الحرام	٤٥	طاهرالمولوی
مشرکین عربك مشهور پوتلری	٤٩، ٢، ١٠	«
مولدشریف احتفالنك مستند شرعیسی	٨٢	محمد کامل
مولد آلایی	٨٤	عطا تاریخی = طیارزاده عطا بك
مدحت رئیس بك مرحوم	٨٧	طاهرالمولوی
مستجابی زاده عصمت بك مرحوم	١٠٧، ١٢٣، ١٤١، ١٧٣	سعودالمولوی

اداره‌خانه‌سی: شهزاده‌باشنده
تعالی اسلام
جمعیتی مرکز عمومیسی
مرکز توزیعی:
باب عالی جاده‌سنده (اتحاد
تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی:
سنه‌لکی ۱۲۰ غروش
آلتی آیلغی ۶۰ »
اوچ آیلغی ۳۰ »

محفل

۱۳۳۸

علمی، ادبی، اجتماعی وشیمدیلك شهری
مجموعه‌در

صاحبی، مدیری، محرری:

اسلامك نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول ونشر اولونور
یازیلرك شخصیتی دکل، یازیلرك اهمیتی
نظر دقته آلینیر.

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر:
تاریخ ورودلری سیراسیله درج ایدیلیر.

عدد: ۱۶ — ۱۳۴۰ صفرینه مخصوص نسخه — فی ۱۰ غروش

مندرجات:

محفل تصوفی وفلسفی: صوفیه‌نك اعتقادی - شیخ عبدالباقی. فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق: ۲ - شرف‌الدین.
محفل ادبی: ادبیات صوفیه - فرید. استغراق - توقادی زاده شکیب. برقطعه - حافظ اسماعیل. فارسی برغزل - شیخ علی قفری. ینه ابن‌خاکی - صالح صائم.
محفل تاریخی: ابوذر غفاری - طاهرالمولوی. قندیل کیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری - تاریخ سلانیکی.
محفل انتقادی: وجیه برتوجیه - طاهرالمولوی. برمقاله طولاییسیله - طاهرالمولوی.
حسن وعشق و هند ماصاللری.

محفلك جلد اولی

مجموعه‌نك جلد اولی تشکیل ایدن ۱۲ نسخه برقاب درونده جمع ایدیله‌رك نفیس برمجله حالنده نشر اولونمشدر. بدلی ۱۰۰ غروشدر. اداره‌خانه‌دن آلاجقلره یوزده ۲۵ تنزیلات یاپیلیر.

هند ماصاللری

بولطیف افسانه‌لرك برنجی قسمی ساحهٔ انتشاره قونولمش و ٥ غروش فیأت ایله صاتیلمقده بولونمشدر. شرقه عائد تخیلاتی ساده وادبی برلسان ایله اوقومق ایسته‌ینلر؛ بوافسانه‌لری مطالعه ایتمه‌لیدرلر. محفلك جلد اولنی آلانلره مجاناً تقدیم اولونور. ایکنجی قسمی‌ده نشره باشلانیلمشدر.

حسن وعشق

شیخ غالبك بومشهور اثر بدیعی‌ده محفل اداره‌سنجه طبع ونشر اولونمقده وفورماسی ٥٠ پاره مقابلنده صاتیلمغه باشلانیلمشدر. محفل نسخه‌سنی آلانلره هدیةً ویریلیر. اوچنجی فورماسی چیقمشدر.

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

مقاله	صحیفه	محرری
مهاجرلره معاونت لازم	۱۱۲	طاهرالمولوی
مناجات	۱۲۶	ستار شادی
مرثیه	»	»
محفل تصوف وتکیه‌لرك سبب انقراضی	۱۳۷	طاهرالمولوی
مناظرهٔ استادان ماسینیله	۱۴۹	ارمناكلی صفوت
محفلك صورت تلفظی	۱۶۷	طاهرالمولوی
ملعبه	۱۷۰	»
ملعبهٔ تماشایی	۱۸۳	»
محمود بك مرحوم	۱۹۹	»
مصلای عید	۲۱۶	»
مولویلرك بایرام نمازندن عودتی	۲۲۷	»
مدینهٔ منوره‌ده بایرام	۲۲۰	ایوب صبری پاشا
مناجات	۲۲۰	سعودالمولوی

مقاله	صحیفه	محرری
ن		
نعت شریف	۸۱	سعودالمولوی
نظم	۸۰	معلم علی‌الدین الف
ناصرل آقلامام	۱۰۶	طیب حلمی
نیازم	۱۵۵	سعودالمولوی
نعت شریف	۱۵۵	احمد شمی
و		
وقفهٔ عرفات	۱۹	طاهرالمولوی
وعید قرآنی	۳۸	اورنه‌لی محمود کامل
ه		
هم حق ایکی هم دارالحکمه‌یی تبریك	۷۲	.
ی		
یوم وانواعی	۶۷ و ۶۸	احمد ضیا
یوم شك	۱۷۳	طاهرالمولوی

محفلك اون ایکی نسخه‌دن عبارت اولان جلد اولی ۱۰۰ غروش بدل ایله باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سنده فروخت ایدیلمکده‌در. ترتیب ایدیلان طاقیملرك مقداری پك آز قالمش اولدیغی ارباب مطالعه‌یه عرض اولونور.

ایکنجی سنه‌لکنك آبونه بدلی هر یر ایچین سنه‌لك ۱۲۰، آلتی آیلق ٦٠ غروشدر.

ایتام اسلامه معاونت

مملکتمزده اوته‌دن بری یگانه بر شفقت ومعرفت اوی بولونان دارالشفقه‌ده‌کی ایتام اسلامك اعاشه وتحصیللرینه مدار اولمق اوزره مکتوبلق کاغد وظرف طبع ایتدیرلمشدر. نور عثمانیه جامع شریفنك خنکار محفلنده‌کی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) مرکزیله دارالشفقه‌ده یکرمیشر پاره بدل ایله صاتیلمقده اولان بو کاغد وظرفلرك اشترا واستعمالیله هم احتیاج مخابره‌یی تأمین، هم‌ده بر امر خیره خدمت ایلمه‌لرینی قارئلریمزدن تمنی ایده‌رز.

ربع دائره‌نك صورت استعمالی - احمد ضیا. ربع دائره‌نك صورت ترسیمی - احمد ضیا دینی درسلر - آق سه‌کیلی احمد حمدی. اسلام یولی - اسکلیبلی محمد عاطف. اسلام چینیری - اسکلیبلی محمد عاطف. مرآة الاسلام - اسکلیبلی محمد عاطف.

بو نافع اثرلر؛ میدان انتشاره قونولمش وعموم کتابجیلرده صاتلمقده بولونمقدر. کرك ضیا بك افندینك، کرك حمدی وعاطف افندیلرك قدرت فاضلانه‌لری مجموعه‌ده‌کی یازیلریله مبرهن اولدیغندن اثرلری حقنده فضله سوزه لزوم کورمیورز. هر برینی مؤلفات جدیده مراقلیلرینه توصیه ایله‌رز.

داخلی وچوجوق خسته‌لقلری متخصصی دوقتور وصاف بك

هر کون بعدالزوال ساعت ایکیدن آلتی‌یه قدر قوسقه‌ده کائن بحری طاهر اجزاخانه‌سنده بولونور وفقرایی مجاناً معاینه ایدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل تصوفى و فلسفى

صوفيه‌نك اعتقادى

معلوم اولوالنهى اولديغى اوزره عصر سعادتحصر حضرت محبوب خدا عليه اكمل التحايادە شرف صحبتدن بالاتر بر مرتبه اولمديغندن آفتاب برج رسالت اقدمز حضرتلرندن نائل انوار فيوضات اولان ذوات كرامه صحابى دينلديكى كبى «اصحابى كالنجوم...» فحواسنجه اصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين افنديلرمزه اقتدا ايدنلره‌ده «تابعين» و (طوبى لمن رآنى...) حديث شريف مقتضاسى تابعين كرامدن استفاضه ايدن ذوات عاليه‌يه‌ده «تبع تابعين» وبونلردن صكره كلان سلف صالحينه ايسه زهاد وعباد نامى ويريلور ايدى.

زهاد ميانندە بعض رياكارانك ظهورينه بناءً صحيح الاعتقاد اولان عباد بونلردن آيريله‌رق كتب صوفيه‌ده تفصيل اولنديغى اوزره (صوفيه) نامیله بنام و (رجال لاتلهيهم..) ايله سرفراز اولان اسلاف كرامه خير الخلف اولمغله بكام اولديلر. بوزمان شورش نشان و بو ايام فتن انجامده ايسه صوفى نامى آلتنده نيجه ضال و مضل كيمسه‌لر ظاهر اولدى.

هرتاج كين چولسزى ادهممى صانورسن

«العمامة كالبرج و الكتب فى الخرج و العلم عندالله» تعبيرينه بحق مستحق اولان بو ارباب ضلال بر طرفدن بيچارگان امتى اضلال، ديكر طرفدن ده‌نظرپار و اغيارده رجال صوفيه‌نك حاشا قدرينى تنزيله سعى ايتمكله كندى آيين ضلالت قرينلرينى اكمال ايلديلر . . . .

بناءً على ذلك صوفيه حضراتنك اعتقادات وعادات صافيه‌سندن بر نبذه بيانه مباشرت اولندى ومن الله التوفيق

— صوفيه‌نك اعتقادى —

صوفيه حضراتنك اعتقادى تماماً اهل سنتك اعتقادى اولوب توحيد بارى خصوصنده قواعد و اركانلرينى اصول صحيحه اوزره بنا وبو وجهله عقيده‌لرينى لوث ضلالتدن پاك ومعرا و سلفلرى تابعين واصحاب كزين و اهل سنت رضوان الله عليهم اجمعين افندلرمزك اثرينه اقتدا ايلمشلردر.

توحيد باريده تمثيل وتعطيل جهتلرينى التزام ايتميوب حادثى قديمدن تفريق و مسائل توحيدى موشكافانه تدقيق وتحقيق ايلمشلردر.

اصول اعتقادى دلائل وامنيه وشواهد كافيه، يعنى نص قرآن وكلام نبى ذيشان ايله تحكيم ايلمشلر، آنك خارجنه چيقمامشلردر.

ابو محمد حريرى ديوركه: قرآن و حديثدن بر شاهد و دليل اقامه ايتمدن علم توحيددن بحث ايدن مزلقهٔ اقدامه كرفتار و سيف شريعتله هلاك وتارومار اولور.

توحيد؛ بعض ارباب ضلالك ديديكى كبى هرشى حقدر ديمك دكلدر. نتكيم جناب مولانا من كل الوجوه اولينا بيورر :

رباعى

تابنده‌زخود فانى مطلق نشود
توحيد بنزد او محقق نشود
توحيد حلول نيست نابودن آست
ورنه بكزاف باطلى حق نشود

(ترجمه‌سى)

بر بنده‌كه تافانئ مطلق اولمز
توحيد آكا نسبتله محقق اولمز
توحيد حلول دكل، يوق اولمقلقدر
يوقسه سوز ايله باطل اولان حق اولمز

صوفيه عندنده واجب الوجود اولان ذات ودوددن قطع النظر ممكن الوجود اولان اشيانك

وجود حقيقيسى يوقدركه هرشى حقدر دينه بيلسون. بوخه وصده مشايخ كرامك اقوالى بودر :

«واحد معروف اولان رب رؤف قبل الحدود وقبل الحروفدر»(١) — شبلى —

يعنى حدود و حروف يوق ايكن الله تعالى معروف وموجود ايدى.

«قديم اولان الله عظيمك ذاتنده برحد، كلامنده برحرف يوقدر، يعنى حرف وحده صيغماز»(٢)

— شبلى —

بى حروف ولفظ وصوت اول پادشاه
مصطفى‌يه سويلدى بى اشتباه

«اعظم حكمت مصنوعك صانعنه معرفت ومحدثك كيفيت احداثنى ادراكه سعى وغيرت، خالقك صفتلرينى مخلوقك صفتلرندن و اوصاف قديمى اوصاف محدثدن تفريق ايده‌رك كندى عجزينى اعتراف و مقام عبوديتده طاعات و عبادات ايله اتصافدر» (٣) — جنيد —

مولوى بنده‌سى عبدالباقى

فلسفهٔ قديمه‌دن بر قاچ ياپراق

— ٢ —

ارباب علمك كافه‌سى كائناتك بسيطدن مركبه طوغرى حركت صورتيله تحصل ايتمش اولديغى قبولده متفقدرلر. يالكز بو حركتك محركنده اختلافلرى كورينور.

بر (Cosmologie علم مبحث الكائنات) ياپار.

(مشائون) دنيلان فلاسفه‌يه منسوب اولان بو سيستم حقنده بزم (ابن سينا) نك (السلسلة الفلسفية) نامیله اوفاق بر رساله‌سى واردركه بونده كنديسى كبى اسكى فيلسوفلرك بشون معلوماتنى بر چارچيوه ايچنه آلمشدر.

بو سيستم؛ ارضى مركز عالم اولمق اوزره قبول ايدن هيئته‌كى قديم (بطلميوس) فرضيه‌سيله برابر كيدر. بوفرضيهٔ قديمه ايله برابر كيتديكى ايچوندركه عقولى اونه حصر ايتمشلردر.

چونكه بو فرضيه‌ده دوائر متحدة المركز كبى يكديكرى ايچنده اولمق اوزره طقوز فلك واردر.

الك طيشده‌كنه كنديلرنجه كواكبدن خالى اولمقله (فلك اطلس) و(فلك الافلاك) ديرلر [١] مركزه طوغرى صيرا ايله (فلك الثوابت) [٢] (فلك زحل) ، (فلك مشترى) ، (فلك مريخ) ، (فلك شمس) ، (فلك زهره) ، (فلك عطارد) والك صوكده دخى (فلك قمر) كلير.

بونلرده‌كى حركات دوريه‌نك ازلى و ابدى اولديغنى سويلين حكماى قديمه بوحركتلرك كندى منطقلرينه كوره طبيعى و ياقسرى اولمسنى قبول ايده‌مدكلرندن بوحركات سرمديهٔ دوريه‌نك آنجق ارادى اوله‌جغنى و بواراده و تعقلدن طولايى‌ده بونلرده برر نفوس مجرده بولنه‌جغنى استنتاج ايدرلركه فلسفهٔ قديمه‌ده (نفوس فلكيه) ديدكلرى بونلردر. كلهم (عقول عشره) يه : بونلردن كيمى (عقل اول) دن باشلايه‌رق (عقول عشره ، نفوس فلكيه) سلسله‌سنى تعقيب صورتيله

[١] الواحدالمعروف قبل الحدود وقبل الحروف

[٢] ان القديم سبحانه لاحدلذاته ولاحروف لكلامه

[٣] اعظم الحكمة معرفة المعروف صانعه والمحدث كيف كان احداثه فيعرف صفة الخالق من المخلوق و صفة القديم من المحدث ويذل لدعوته ويعترف بوجوب طاعته

[١] (ابن سينا) بونى (عرش) اولمق اوزره كوستريور . بوكا تبعاً دينيا تى فلسفياته تطبيق ايتمك ايسته‌ينلر، هب بوسوزى سويلرلر ـ حتى قاضى (عضدالدين)ك مشهور(مواقف)نده‌ده بويله‌در. لكن (عرش)حقنده‌كى احاديث شريفه قارشوسنده بوسوزه وجدانك ايصنمسى قابل دكلدر.

[٢] بونى‌ده ينه (ابن سينا) باشده اولمق اوزره (كرسى) اولمق اوزره قبول ايديورلر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

برنجی (عقل اول) دن ماعدا طقوز دانه‌سی بوقاری‌ده صایدیغمز طقوز فلكك مقابللریدر .

اول الاول اولان واجب تعالی وتقدسك ذاتی بیلمه‌سندن برعقل تجلی ایدوب بوعقل هم اولی هم كندی ذاتی بیلدی . [٣] بوندنصكره بوعقلك (اولی) بیلمه‌سندن (عقل ثانی) واولك مادونی بیلمه‌سندن (فلك اطلس) ك نفسی واجب اولدی . عقل ثانی‌نك‌ده اولی بیلمه‌سندن (عقل ثالث) ومادون الاولی بیلمه‌سندن (فلك الثوابت) ك نفسی واجب اولدی .

(عقل عاشر) . وارنجه‌یه قدر (عقل رابع) و (عقل خامس) الخ جمله‌سنك اولی بیلمه‌لرندن عقول ومادون الاولی بیلمه‌لرندن مذكور ترتیب اوزره (نفوس فلكیه) واجب اولمش وبونلر (عقل فعال) دیدكلری (فلك قمر) ك مقابلی اولان عقل اخیرده نهایت بولمشدركه بو (عقل فعال) ك (ابن سینا) ؛ روح امین وجبریل وناموس اكبر اولدیغنی سویلیور وبالعموم افلاكك معاونتیله عالممزده واقع اولان حادثاتده هپ بونك عامل بولندیغنی علاوه ایدییوروبوندنطولایی بوكا بوقاریكی اوچ نامدن بشقه (واهب الصور) نامنی ده‌ویرییور [٤]

(ابن سینا) نك بوسوزلرینی براز ایضاح ایتمك ایستر ایسه‌ك دیرزكه :

حكما عندنده واحد حقیقی اولان (اول)دن ابتداءً آنجاق واحد صدور ایدركه بوواحدك نه جسم ونه اجزاء جسم ، نه‌ده عرض اوله‌بیلمسی

[٣] (ابن سینا)نك [السلسلة الفلسفیه] سنده‌كی عباره‌نك ترجمه‌سی بوددر . ایضاحاً بزم دیه‌جكمز برسوز وارسه اوده بوعقلك حضوری اولدیغیدر . یعنی بومرتبه عقلك كندی كندینی بیلمسیدر . انك ایچوندركه مقابلنده فلك اطلسی محیط دیكر برفلك تصور ایتمامشلردر .

[٤] دیكر بر مقاله‌مزده قدمانك (علم نجوم)ی حقنده معلومات ویره‌جكز .

ممتنع اولمقله صادر اولك (عقل) اوله‌جغی تعین ایدر . نته‌كیم (اول ماخلق الله العقل) حدیث شریفی ورود ایتمشدر. [*] بوصادر اولده (ذاتنك وجودی) و(غیرایله‌وجوبی) و(ذاتنده امكانی) وجهلری واردركه برنجی وجه اعتباریله (عقل) وایكنجی وجه اعتباریله (نفس) واوچنجی وجه اعتباریله (جسم ـ مذكور افلاك) صادر اولمشدر.

(آثار علویه ــ آثار جویه) (معادن) وانسانك صورت حصول وظهورینی وحتی نبوت ووحیی دخی (ابن سینا) بورساله‌جكنده كندی فكرینه كوره (تحت فلك القمر) دیدكلری ارضمزده‌كی حادثاتك جمله‌سنده تأثیرات فلكیه ایله وقوع بولدیغنی قبولده قدما قدر سماحتمز یوقسه‌ده شمسك حتی برازده قمرك اوزرمزده‌كی تأثیراتی هپمز بیلییورز .

بتون كواكبك الك‌اوفاق حادثاته قدر ارضمزك مقدراتنه حاكم اولدیغنی قبول ایدن (ابن سینا)ده بورادە یالكز تأثیرات شمسیه‌یی اله آله‌رق دییوركه :

افلاكك خصوصیله شمسك قرب وبعدندن حرارت وبرودت حاصل اولور . [١] وبونك نتایجندن بخارلرو بوبخارلرك تصاعدندن آثار علویه تحدث ایدر. ارضده قالان ابخره وادخنه بر منفذ بولوب تصاعد ایده‌مزده بالعكس برامتزاج بوله‌جق

[*] (اول ما خلق الله القلم) و (اول ما خلق الله نوری) حدیث شریفلری ایله بو (اول ماخلق الله العقل) حدیث شریفنی توفیق ایچون دیرلركه : معلول اول مجرداتدن اولوب مبدأنی وكندیسنی تعقل اعتباریله (عقل)ونفوس علوم وسائرموجوداتك صدورینه واسطه اولماسیله (قلم)، وانوار نبوتی افاضه‌یه توسطیله سیدالانبیانك نوری اولدی.

[٢] (ابن سینا) حصول معادنه سبب اولان نارمركزی‌یی‌ده بیلیور ایدی. حتی (حركت ارض)ده بونارمركزی‌نك عامل اولدیغنی الك اول ایضاح ایدن كندیسیدر .

اولورسه (معادن) حصوله كلیر. [٢] دیكر برامتزاج ایله حیوان غیرناطق والك معتدل و الك كوزل بر امتزاج ایله‌ده بوعالم سفلی‌ده‌كی موجوداتك اشرفی اولان انسان حادث اولوركه بونلرك بعضلرنده‌كی نفس ناطقه ؛ نفس قدسیه‌یه شدت قرب واتصالیله مستعد اشتغال اولمقله قوهٔ عاقله‌دن باشلایه‌رق حافظه متخیله ، حس مشترك ، حواس ظاهره‌یه قدر داخلدن خارجه طوغری صیرا ایله افاضات واقع اولوب نهایت بو افاضه خارجه‌كی هوایه انطباع وانعكاس ایله نفس قدسیه‌یه اتصالی اولان ذات خارجده غایت كوزل برشخص كوره‌رك آنكله مخاطبه ایله سنن و نوامیس وضع ایدر [٣]

شرف الدین

[٢] فلاسفهٔ قدیمه دیرلركه : (نبی) كندیسنده شو اوچ خصلت بولنالدر (مغیباته اطلاع) (افعال خارق العاده اظهاری) (ملائكه‌یی صور محسوسه ایله كورمك)

برنجیك اثباتی ایچون سوزلری شودر : نفوس انسانیه مجرد اولمقله مجردات عالیه ایله مناسبتی واردر. مجردات عالیه‌ده ایسه بو عالمده حادث اوله‌جق اموراك صورتلری منتقشدر. چونكه حوادث كونیه‌نك بومجردات عالیه ونفوس سماویه مبدألریدر . واسطهٔ جنسیت ایله نفس ناطقه آنلره منجذب اوله‌رق اتصال معنوی ایله اتصال ایدر وصور حوادثی آنلرده مشاهده ایله بونلری كندی مرآتنه انعكاس ایتدیریر . ریاضیات ایله اشتغال ایدنلرده دخی بو حال مشاهده اولندیغی كبی بعض امراض ایله مصاب اولنلرده دخی كوریلور. احساسات ظاهره‌یی موقتاً تعطیل ایدن نوم اثناسنده‌ده‌دخی مغیباته اطلاع حصوله كلدیكی واردر .

ایكنجی ، یعنی نبینك افعال خارق العاده اظهارینه كلنجه دیرلركه : نفوس انسانیه‌مز بدنلرمزده منطبع اولمدیغی حالده مواد بدنیه‌مزده یالكز تصوراتیله اجرای تأثیر ایدر . قیزدیغمز وقت قیزارمه وقورقدیغمز زمان

محفل ادبی

ادبیات صوفیه

ایران ادبیاتنك عثمانلی شاعرلری اوزرنده تأثیرات فوق العاده‌سی كوریلان قسمی (ادبیات صوفیه) در .

بووادیده یازیلمش اولان آثار مستقله‌دن صرف نظر ، دوغرودن دوغرویه تصوفله علاقه‌دار اولمیان اثرلرك بیله قسم اعظمنده تصوف شمه‌سی واردر . بوكبی اثرلره ، ارباب تصوفه خاص اولان ذوق وجدانیدن متحصل بر میل سلیقی نتیجه‌سی دیمكدن ایسه ، مقتضای زمانه اتباعدن متولد فكر تقلید محصولی دیمك دها موافق اولور .

تصوفك وجدان ملیمز اوزرنده اجرا ایلدیكی تأثیرك درجه‌سی جمله‌نك معلومیدر . دولتمزك بدایت تشكلندنبری پادشاهلردن، اركان دولتدن طوتكزده ملتك الك عاجز بر فردینه قدر مطلقا هركس بر طریقه انتساب ایتمش ، بر مرشدك دست انابتنه صارلمش ایدی . ذوق تصوفدن بی بهره اولمق ، قدماء نزدنده نقایصدن معدود ایدی . بوندن طولایی

صارارمه‌مز و یوكسك برتخته اوزرنده خوف سقوط تصوریله یوریه‌میوب او تخته‌دن دها اكسز زمینده دیكر بر ماده اوزرنده یوریه‌مز كبی كه بو مثاللرده‌كی بدنلرمزك نفسلرمزه مطیع و منقاد اولملری كبی نفس نبی‌یه‌ده عالم عناصرك هیولاسی مطیع اولور . و نبی عنصریاتده نفسمزك بدنمزه حاكم اولیشی كبی حاكم اولور.

كلهلم اوچنجی خصلته : بونك ایچون دییورلركه : نائمك اثنای نومده مثلا كوردیكی اشخاصك كندیسنه واقعه مطابق بركلام منظوم اوقودقلری واقع اولوركه بو ، شواغل بدنیه‌دن تجردوعالم قدسه سهولت انجذاب نتیجه‌سیدر . بوانجذاب واتصال ایلرولدكجه یقظه‌ده دخی معقولاتی محسوسات لباسنه بوروغش اوله‌رق كورور ومعانی اولان ملائكه‌یی صور محسوسه ایله مشاهده ایدر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تصوفدن بهره‌سی اولسون ، اولمسون ملتك همان هرفردی، بونلر میاننده بالخاصه شاعرلر كندیلرینی مذاق صوفیانه‌دن وایه‌دار كبی كوسترمك ایسترلر. تصوفه عائد درین نكته‌لر ، اینجه فكرلرله ، اثرلرینی یوكسلتمكه چالیشیرلر ایدی .

برطاقم شاعرلرمز تصوف وادیسندن باشقه صورتله‌ده استفاده ایتمشلردر . مثلا بعض فكرلر واردركه آچیقدن آچیغه سویلنمسی محذوردن ، سالم دكلدر . شاعرلر بوكبی افكاره برتصوف كسوه‌سی كیدیره‌رك هم ایسته‌دكلرینی سویله‌مشلر ، هم ده تأویلات ممكنه‌یی سپراتخاذ ایده‌رك كندیلرینی تهلكه‌دن، مؤاخذه‌دن قورتارمشلردر . دها دوغروسی تعصب ساحه‌سنده آله‌مدقلری كنیش نفسی ، تصوف وادیسنده آلمشلر، روحلرینی تضییق ایدن باركرانی بوصورتله بردرجه‌یه قدر تخفیف ایلمشلردر .

هرپرده اولدیغی كبی بزده‌ده تضییق وجدانی‌یه قارشی برعكس العمل صورتنده ظهورایدن بووادی ساحهٔ تصرفاتنك وسعتی حسبیله محیط تفكراتی توسیع ، احوال وجدانیه‌جه مهم تبدلات حصولنی استلزام ایتمش، بونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اولمق اوزره پك چوق منتسب ، پك چوق طرفدار پیدا ایلمشدر . ایشته تأویلی ممكن اولان احرارانه ، لاابالیانه فكرلر هپ تصوفدن آلنان قوت وجسارت سایه‌سنده اظهار ایدیله‌بیلمشدر .

« ادبیات صوفیه » ماورای شئونده كامل اولان وجود مطلقه انجذاب ایله اونك مشاهده‌سنه مستغرق ، اونده فانی اولمقدن عبارت بولنان « وحدت وجود »اساسنه مستنددر. وحدت وجود برمسلك مخصوص معرفت اولمق اعتباریله فلاسفه ایله ارباب تصوف آرالرنده مشتركدر . فقط شو فرق ایله‌كه فلاسفه بومسلكك احتوا ایتدیكی مبادیٔ عالیه ومسائل غامضه‌نك غورینه فكرونظر طریقیله تأمین وصول ایتمك ایسترلر . صوفیه‌یه كلنجه انلر علی الاكثر فكر ونظر ساحه‌سندن تباعدله تزكیهٔ نفس ، تصفیهٔ اخلاق نتیجه‌سنده تجلی ایدن نور یقینی بدرقهٔ سلوك اتخاذ ایلدكلرینی ، اوسایه‌ده مقصد اقصالری اولان توحید حقیقی مرتبه‌سنه واصل اولدقلرینی سویلرلر. استهداف ایتدكلری غایته وصول ایچون مادی ، معنوی بر چوق مجاهداتده بولنورلر. مجاهدات واقعه‌لرندن متحصل مشاهده‌لرینی آثار منظومه ومنثوره‌لرنده اسالیب مختلفه ایله تبلیغ ایدرلر. سوزلری ذوق وجدانیدن منبعث، شهود حقیقی‌یه مستنددر . هرقولك قائلنده سویله‌دیكی سوزك سری ظهور ایدوب ایتمدیكنه قائلك سوزنده‌كی معنایه صاحب اولوب اولمدیغنه باقارلر . حال ایله قال آره‌سنده عظیم بر مسافه كورورلر . حاله مقارن اولمایان قالك عندلرنده ذره قدر اهمیتی یوقدر ، قاله مقارن اولمایان حالك ایسه پك بویوك بر قیمتی واردر. مسلكلرینك كرك جهت نظریه‌سی، كرك جهت عملیه‌سی مسالك فلسفیه‌یه بكزه‌مز . فكر ونظر طریقیله استحصال ایدیلان بضاعهٔ علم وعرفان ، ارباب تصوفه كوره عین جهل، محض خسراندر. ایشته صوفیه مسلكنك علت غائیه اعتباریله خلاصة الخلاصه‌سی بودر . بومسلكك منشأ ظهوریله ، صورت انتشارندن آثار صوفیه‌نك تدقیقی اثناسنده بحث ایدیله‌جكدر.

فرید

استغراق

چوق كوزیاشی دوكدم بن بو عالمده

دیمم چكمدیكم بر جفا قالدی .

فقط حقیقتی كوردیكم دمده

ظن ایتمه قورقدیغم بربلا قالدی .

آلولی چوللرده كزدم ، دولاشدم ،

جهنمدن چیقمش داغلردن آشدم ،

نهایت درگه‌پیره اولاشدم ،

غمم یاندی ، روحم پرصفا قالدی .

بن او وحدتكهده اویدم جانلره ،

شراب وصلتله مست اولانلره ،

جذبه‌لرله چیقدم آسمانلره ،

فوقمده مآل كبریا قالدی .

یانیق یوركلری اینكله‌دیركن نی

آتشدن قدحله ایچمشدم برمی ؛

او آنده كوزمدن سیلندی هرشیٔ

قارشیمده جناب مولانا قالدی .

سن اوبزمه كلده كورعیش ونوشی ؛

جبریلی مست ایتدی جام پرجوشی .

اولونجه ذوقنك بنده بیهوشی

كوزمده نه دنیا ، نه عقبی قالدی .

ظلمتم طوپلاندی نوره بوروندی ،

یوكسلدی ، یوكسلدی عرشه سوروندی ،

صوكرا هرنه وارسه بنده كوروندی ،

المده مرآت تجلی قالدی .

ایرنلرك بنده كزدم باغنده ،

نه نغمه‌لر دویدم هر بوجاغنده ؛

باشقه سس یوق شیمدی ؛ عشق اوجاغنده

یالكز « هو » دیه‌ن برصدا قالدی .

برصورتده كوردم دیوی ، ملكی ،

آیاقلر آلتنده بولدم فلكی ،

جهنمی صاندم آتش بوجكی ،

جنته میلمده بی‌معنی قالدی .

چهرهٔ حكمته دقتله باقدم ،

منطقی ترك ایتدم ، عقلی براقدم

« هو » برآتش اولدی كندمی یاقدم ،

نه « لا » دیه بیلدم نه « الا » قالدی .

توقادی‌زاده شكیب

حضرت مولانانك :

قرب نی بالا وپستی رفتن است

قرب حق از قید هستی رستن است

بیت عالیسندن ملهم بر قطعه :

مقصدی تمدین واعلای بشردر هپسنك

نجه یوقدر فرقی علم ودینده‌كی ماهیتك

یوكسه‌لوب همتله اما بونلرك‌ده فوقنه

غایه‌سی حر اولمادر عالمده انسانیتك

حافظ اسماعیل

اون قپانی جوارنده احمد البخاری دركاهی پوست نشینی رشادتلو شیخ علی فقری افندی حضرتلرینك (حافظ شیرازی) یه نظیره اولمق اوزره تنظیم ایتدكلری فارسی برغزل :

فریاد بكه رسانم	از فتنه ات نكارا
دلرا زمن ربودی	بازم مده خدارا
مادامكه دل بیارست	با این وآن چه كارست
هرجا رود دیارست	با مهرآن خودآرا
من بیدلی كزیدم	از قید خود رهیدم
بی‌جان وتن دویدم	تا یابم این لقارا
لعل لبت چوعیسی	سرچشمهٔ حیاتست
ازمادریغ چه‌داری	یك نفخ جانفزارا
انلم یكن صبوحی	صرفاً من المدام
درد می كشم پیاپی	احیا كنم مسارا
مذ سرت فی هواكم	شكراً بلا انتباه
نلت به مقاماً	فی حلقة السكاری
بیماریٔ غمت را	لقمان چه چاره سازد
ما كشتهٔ هوایم	بیرون كن این دوارا
این عالم ظهورست	یك جلوه هم زنورست
چشمت كه بی‌فتورست	بیند درو خدارا
عارف كه درشهودست	آزادهٔ قیودست
داندكه یك وجودست	بركرده این قضارا
آزادكی بدادند	(فقری) بتو زهستی
ازدوش خودورافكن	چون (حافظ) این عبارا

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ینه امین خاکی

خاکی ! کوکل ایستیورکه ، بومحترم (محفل) اولسون ، سنی هر نسخهٔ نفیسه‌سنده یاد ایتسین ؛ یاد خیرك ، هیچ اولمازسه سنهٔ دوریهٔ ارتحالکه قادار ، زیب آور السنهٔ امت اولسون . بکا اویله کلیورکه ، سنك قدر بلند ومخلدکی تقدیر وتوقیر ایدن نسبتداران ادبیات ، بر مقالهٔ حرمتکار ایله روح پرفتوحکی (محفل) قارئلرینه هر آی ـ بالفاتحه ـ شاد ایتدیره‌جك ، اونلری سنك ایچون اوزون سنه‌لر ، اوزون اوزون دوشوندوره‌جکدر .

ایشته ، حقلرنده :

نولدورمه ای عوالمك الله اکبری
نورکله کشف راه‌صواب ایلینلری

دیه‌فریاد ایدیله‌جك اعاظمدن معدودیتکه قائل اولان بومعنوی قرداشك ، روز دلسوز ارتحالکدن بری ، کون کچمیورکه سنکله مشغول اولماسین .

سن ، صانکه (قره‌جه‌لی احمد سلطان) قبرستانه دکل ، صالح صائمك مدفن قلبنه.. قلب رقیق وحساسنه کومولدك .

هر نه‌قادار جسم پاکك اورادہ و جناب (رسما)نك یانده‌یاتیورسه‌ده حیات علمیه‌و ادبیه‌ك، خاطرات فاخرهٔ ابدیه‌ك مدی العمر بنم ایله یاشایه‌جقدر.

خاطرلارسك یا ، دم واپسین عمر نزار، حالت خرد سوز احتضارکده :

[یالکز دفتر اشعار و خاطراتم ، آثار ومحفوظاتم دکل، کتاب حیاتم، حیات ومماتم سنکدر.] دیمشدك .

خاطره آرای مباهات اولان احوال وحرکاتك، ادبی ، علمی ، اخلاقی مباحثات و مکالماتك ، سنی ، ـ ولو محدود اولسون ـ اصدقای اخوانکه ، اخص خویشانکه ، بتون یارانکه دائما ودائما لسان رحمتله یاد ایتدیره‌جکدر . بوکا امین اول خاکی !

هیچ اونوتمام؛ (خلیل ادیب)، او ، صاحب وقار واعتبار ادیب لبیبك :

شیخ اکبر اولسه‌ده جاهل قالان بر ملتك
ایله من برفردی ، صاحب فضله اصلا احترام
جنسه میل ایتمك طبیعیدر بشرده دائما
خوشلانور دیوانه‌دن دیوانه ، موتادن امام

قطعه‌سنی اوقودیغم زمان ، نه‌قادار طوغرو! دیمش؛ هله مرحوم مشارالیهك خصم جهولی الزام صددنده:

ذهنه بیهوده کلیر طورغونلق
خالقك بر ایشته عقل ایرمز
بوده ، برهان محیحدر ؛ ایشته ،
بکا ثروت . سکا عرفان ویرمز .

دیه سویلندیکنی سویلینجه ، (سن وار اول صائم) دیه بوینومه صاریلمشدك . شیمدی هر ایکیکزه‌ده رحمت اوقویورم خاکی !

ظاهر بینان نظرنده طوپراق اولان نیجه خاکیلر واردرکه . معتقدین امتك:

ابدی حی اوله‌رق ترك فنا ایلرلر
صانمه هرکس کیدر رحلت اهل الله‌ی

مدیحه‌سنه مظهر اولمشلردر.

نیته‌کیم ، سنی قرارکاه ابدیکه کوتوررکن حقکده بالبداهه تاریخ افول نظم ایدن شعرانك ابیات رنکین وحزینه ، استاذذی حیا وبیریا ، جناب زکریا:

مخلص پاکی چکوب آلدی امینی خاکه
روح عرفانی عروج ایتدی ولی افلاکه

بیتنی کویا اولمشدی‌که ، ایشته سنك‌ده اوکبی اکا برمعنویه‌دن ومظهریت ممتازه اصحابندن اولدیغکه بونلر برر براعت استهلال ومادر عرفان وطنك سکا امن ایردیکی سود ، شبهه ایتمه که ، حلالدر.

***

نه حزین ، نه غریب برحالت روحیه‌درکه ، بزده هرصنف ارباب علم ودانش ، آخرته کوچدکدن ، دنیاسنی دکیشدردکدن صکره ، کمال عز وحرمتله السنهٔ حیف وهیهاته آلینیر.

شو دنیای بی‌بقاده نصیبهٔ هستیسی آلیرکن ، اوکبی ذوات معالی ماهیاتك قدرینی بیلمه‌یز.

ذاتاً چوغمزك آخرت حقنده‌کی طویغومز بیله پك پك رهکذارمزده تصادف اولنان بر (محل موتا) کوشه‌باشنی طولاشنجه‌یه قادار سورر . صکره ئولوبیده اونوتورز ، ئولومی‌ده ..

هرسکلی (عارف حکمت)لر ، (معلم ناجی)لر ، (خواجه ابراهیم افندی)لر ، (خلیل ادیب)لر ، (منملی زاده)لر وقس علیهم البواقی. ادباء علماء فضلاء شعرامزدن هانکیسی حیاتلرنده لائق وجه ایله تعزیز وتکریم اولونمشلردر.

ینه هیچ اونوتمام ؛ (خلیل ادیب)ك جنازه‌سنده شاعر نزیه اسلام (محمد عاکف) ایله (آطنه‌لی ضیا) ؛ برده مرحومك پك اسکی یار وفاداری طشره دفترخاقانی مدیرلرندن احسان بکدن بشقه بللی باشلی کیمسه یوقدی.

قاضی کویندە‌کی خانه‌سندن کمال حزن واندوه ایله آلوب جوار ماتمدار ایوبه کوتوردیکمز ، و (قرق مردیون)ه کومدیکمز (ملکی افندی زاده)یی باباسنك قوینونه‌اوچ بچق کشی قویدیغمز زمان ، ایواه ! دیمش ، (بروسه‌لی خلیل ادیب)، قبره اینر ویا ایندیریلرکن ، بن‌ده ادب وادبیات ، علاقه‌داران مطبوعات نامنه یرلره کچمشدم.

نصل اولدی‌ده پك سودیکی (مدحت جمال) ایله (ابن الامین محمود کمال)ك بولنه‌مدقلرینه حالا حیرتده‌یم‌در. بلکه‌بندن زیاده‌کوزیاشی دوکدکلرینه قائل اولدیغم بو ، ایکی ندیم وجدانی مطلقا طویمامشلردی‌که ، بوکیفیت‌ده ، هیچ شبهه‌یوق ، آیریجه تشدید آلامی باعث اولمشدر.

(احسان محوی) نك کچن (محفل)ده :
[بوملکتده عارفیسك ، شاعرمیسك ، ادیبمیسك؟ وای حالکه . .] دیدیکی برحقیقی ، سلطان الشعرا (باقی) اومشهور جهان بیتی ایله همان هرزمان ایچین مابه التطبیق برمعیار خلقت اوله‌رق سویله‌مه‌مشمیدر ؟ بیلمم .

(خاکی) نك کرانقیمت ایکی شعرینی داها یازییور ؛ بواخروی قرداشمزه رحمت و مغفرت تضرع ایتملرینی قارئین (محفل) دن رجاایدییورم.

٧ ذی‌الحجه ١٣٣٩ صالح صائم
١٢ اغستوس ١٣٣٧

شعرلر ؛ کله‌جك نسخه‌یه براقیلمشدر . محفل

محفل تاریخی

بو پوکارمزدن

ابوذر غفاری

ـ کچن نسخه‌دن مابعد ـ

معاویة بن ابی سفیان ، ابوذرك اقوال واحوالندن شکایتی حاوی اولمق اوزره مقام خلافته برعریضه تقدیم ایتدی . حضرت عثمان‌ده مشار الیهی مدینه‌یه جلب ایله‌دی . ابوذر مدینه‌نی طانیامایه‌جغی برشکلده کوردی . ٢٨ سنه ظرفنده بلدهٔ طیبه اوقدر ده‌کیشمشدی‌که ابوذر ؛ کندیسنی عادتا باشقه برمملکته کلمش صاندی . مسجد نبوی توسیع وتزیین قیلینمش ، دائما اوراده بولونان اهالینك برچوغی (سلع) طاغی اتکلرینه طوغرو یاییلان دلنشین اولره ، روح افزا باغچه‌لر چکیلمش ، کوورجین بسله‌یوب اوچورمق مراقیله اوباغچه‌لر داخلنده کوورجینلکلر تأسیس ایدیلمش [*] خلاصه:

[*] مدینه اهالیسی بواثناده کوکرجین اوچورمق مراقنه دوشدی . بو ایسه بربدعت سیئه اولدیغندن حضرت عثمان آنی یساغ ایتمشدر . قصص انبیا

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

زمان ؛ زمان‌تنعم ؛ مکان ، مکان رفاه حالی آلمشدی .

پیغمبر زماننده کورمه‌دیکی شیلرك مشاهده‌سنه زهد خالصی متحمل اولامایان ابوذر حضرتلری

« آرتق مدینه‌ده طورامایه‌جغنی آکلادی وحضرت عثمانه خطاباً رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بنالر سلع طاغنه واردقده مدینه‌دن چیق دیو بکا امر ایتمشدی . اذن ویریریسك چیقوب کیده‌یم دیدی . حضرت عثمان دخی اذن ویردی . ابوذر اقامت ایلمك اوزره مدینهٔ منوره جوارنده واقع (ربذه) نام قریه‌یه کیتدی . حضرت عثمان آکا برسوری دوه وایکی کوله ویردی ومقدار کفایه ارزاق تعیین بیوردی . معاویه‌ده آنك عیالنی شامدن ربذه‌یه کوندردی » قصص انبیا

ابوذر حضرتلرینك کمال اتقاسیله برابر مقام خلافته اولان درجهٔ انقیادینه‌ده دقت بویورولدیمی؟

مدینه‌ده وبدعت تلقی ایله‌دیکی شیلر آراسنده اوطورامایه‌جغنی آکلادیغی ، حتی مدینه‌ده‌کی بنالرك سلع طاغنه واردیغی اثناده شهر مبارکدن چیقماسی وقتیله طرف پیغمبریدن کندیسنه توصیه بویورولمش اولدیغی حالده رأی خودیله چیقوب کیتمه‌مش ، اولوالامر اولان امیرالمؤمنینك بوخصوصده اذن ویرمه‌سنی طلب ایله‌مشدی . کذا خلیفه‌نك کوله‌سی اولوب ربذه‌ده تحصیل اموال مأموری بولونان (مجاشع) ه اقتداءً ادای صلات ایتمشدی .

جودت پاشا مرحوم شویله دییور :

« ابوذر ابتدا ربذه‌یه واروب‌ده نمازاقامت اولندقده خلیفه‌نك تحصیل اموال مأموریتیله اوراده بولنان مجاشع نام کوله‌سی ، ابوذره احتراماً کچ دیه‌رك امامتی تکلیف ایتدکده ابوذر ، سن کچ ، زیرا رسول‌الله صلی الله علیه وسلم بکا اگر سنك اوزه‌ریکه بورنی کسیك برکوله بیله مأمور اولسه سوزینی دیکله وآکا اطاعت ایله دیو بویورمشدی . سن کوله‌سك ، بورنك‌ده کسیك دکل دیدی. بعده ابوذر ربذه‌ده برمسجد بنا ایتدی . کلوب کیدنلره احادیث شریفه ومسائل دینیه روایت وتعلیمیله مشغول اولدی ووفاته‌دك ربذه‌ده قالدی . »

تاریخ ارتحالی ؛ هجرتك ٣٢ نجی سالیدر .

کیفیت وفاتی ینه قصص انبیادن نقل ایدییورم .

جودت پاشا ؛ سنهٔ مرقومه خلالنده عم النبی عباس بن عبدالمطلبك ٨٨ یاشنده انتقالنی یازدقدن صوکرا دییورکه :

« بالاده بیان اولندیغی اوزره ربذه‌ده مقیم اولان ابوذر رضی‌الله عنه حضرتلری بوسنه قید بند حیاتدن قورتولدی . کیفیت وفاتی بو وجهله‌درکه برکون قیزینه چیق باق کیمسه کورینیورمی دیدکده قیزی چیقوب وباقوب ، کورینورده کیمسه یوق دیدکده ابوذر ، هنوز وقت وساعتم کلمه‌مش دیدکدن صکره ، برقیون کس وپیشیر . بنی دفن ایده‌جك صالحین کلدکده آنلره‌دی‌که یمك یه‌دن کیتمه‌یه‌سکز دیو ابوذر آمد ویردی . بونك اوزرینه قیزی قیونی کسوب تنجره‌یه قویمش . تنجره قاینامغه باشلادقده ابوذر ینه چیق‌باق کلن واری‌دیمش. قیزی دخی چیقوب کوررکه برجماعت کلیور . ایچری کیروب خبر ویردکده ابوذر ، کل بنی‌قبله‌یه چویردیوب او دخی آنی قبله‌یه چویردکده ابوذر (بسم‌الله وبالله وعلی ملة رسول‌الله صلی الله علیه وسلم) دیوب تسلیم روح ایلمش ، قیزده چیقوب مسافرلری قارشیلامش . بوکلنلر هپ مشاهیردن اون درت کیشی اولوب بری کوفه‌نك عالم وفقیهی اولان (عبدالله بن مسعود) وبری دخی کوفه‌نك اشرافندن مشهور (مالك اشترنخعی) ایدی. بو ذوات کرام مکه‌یه کیدرکن ابوذری زیارت ایچون ربذه‌یه اوغرامشلر وبوطریق ایله آنك جنازه‌سنه حاضر اولمشلر وبویله برمبارك ذاتك جنازه‌سنده بولنمق جناب حقك بزه برلطف مخصوصیدر دیمشلر وابن مسعود بوحالی کورونجه صدق رسول‌الله ابوذر حقنده یالکز وفات ایلر ویالکز بعث اولنور بیورمشدی دیه‌رك بکا ایلمشدر .

مرویدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ؛ الله بکا درت کیشی‌یه محبت ایله دیو بیوردی وآنلری سودیکنی خبر ویردی دیدکده یا رسول‌الله آنلر کیملردر دینلمکله اوچ کره بری علیدر دیدکدن صکره دیکرلرینك بیاننه ابتدار ایله ابوذر ومقداد وسلمان دیمشلر .

بعده ابوذری غسل وتکفین ونمازینی ادا ایله دفن ایتدکلرنده قیزی ، ابوذر سزه سلام ایتدی یمك یمدکجه کیتمیه‌سکز دیو قسم ایده‌رك رجا ایلدی دیمکله اوطوروب قیونی یدکدن صکره کیتمشلر وکیفیتی حضرت عثمانه اخبار ایتمشلر . اودخی ابوذرك قیزینی کندی عیالنه قاتمش ورعایت واکرام ایتمشدر »

حاجی ذهنی افندینك (الحقائق) نده ابوذرك

حین وفاتنده یاننده بولونان زوجه‌سی اولدیغی یازیلمش وکیفیت ارتحالی شوصورتله افاده اولونمشدر :

«... حضرت ابوذر اوراده وفات ایتدیکی وقت یاننده برزوجه‌سندن ، علی قول برده کوله‌سندن باشقه کیمسه بولنمامقله سالف‌البیان حدیث شریفده‌کی (یموت وحده) سری ظاهر اولمشدر . کندیلرینه امارهٔ موت کلدکده زوجه‌سی بکا ایتمکله : نه آغلایورسك ، دیو سؤال ایله خاتوندن : امرحق واقع اولورسه تکفین ودفنکز ایچون نه یاپه‌جغم دیو آغلایورم . جوابنی آلدلری اوزرینه : آغلامه ، زیرا بن برکون نزد رسالتده برقاچ کیشی ایله اوطورمقده ایکن رسول اللهك « سزدن بریکز قیریرده وفات ایده‌جك وصکره آنك جنازه‌سنه اوفاق برجماعت حاضر اوله‌جقدر » بیوردقلرینی ایشیتدم. اومجلسده بنم ایله برابر بولنانلرهپ شنلك ایچنده اولدیلر. شیمدی قیریرده اولن بن بولنیورم . یولی کوزت . بنم سویله‌دیکمی کوره‌جکسك . والله بن شیمدی‌یه قدر یالان سویله‌مه‌دم وهیچ کیمسه طرفندن تکذیب اولنمادم دیمشلرسه‌ده خاتون : هیهات بورادن کیم کچر ! حاجیلرك‌ده آرقه‌سی آلندی دیوب طورمشدر . حضرت ابوذر : سن یولی کوزت بیورمشلر وعالم عقبایه کوچوب کیتمشلردر. خاتون بالضروره یول اوزرینه چیقوب یولجی کوزله‌مکه طوردیغی صره‌ده باقدی که اوزاقدن قارتال قوشی کبی برقاچ هجینلی کوروندی . مکر سالف‌البیان ابن مسعود حضرتلری حضرت عثمانك جلب ودعوتی اوزرینه عراقدن مدینهٔ منوره جانب عالیسنه عودت ایتمکده ایمش . معیتیله برابر یولری اورایه اوغرامش . خاتونی کوروب صوردیلر . وواقف حال اولدقلرنده حضرت ابوذری تفدیه ایده‌رك (فداك ابی وامی دیه‌رك) کفنله‌یوب دفن ایتدیلر . نمازینی حضرت ابن مسعود قیلمشدر. عیالنی حضرت عثمان کندی زیر اداره‌سنه آلوب « یرحم الله اباذر » دیمشدر .

ابوذر حضرتلرینك صدق ، زهدی ، تواضعی حقنده طرف جلیل نبویدن :

« ارض اوزه‌رنده وسقف سما آلتنده ابوذردن داها طوغرو سوزلو برذات بولونمامشدر »

« ابوذر ، امتم آراسنده عیسی بن مریمك زهدیله مجبولدر . عیسی بن مریمك تواضعنی کورمکدن خوشلانان ؛ ابوذره باقسین »

بویورولدیغی کبی علم و عرفاننه دائر حضرت علی کرم‌الله وجهه طرفندن‌ده :

« ابوذر ، ناسك ادرا کندن عاجز بولوندیغی علمی حفظ ایتمش ، صوکرا قربه‌نك آغزینی باغلارکبی محافظه ایده‌رك اوندن برشی قاچیرمامشدر » شهادتنده بولونولمشدر . (مابعدی وار)

طاهر المولوی

قندیل کیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری

محفلك اونجی وشعبان سنه ٣٣٩ آینه مخصوص نسخه‌سنده لیالیٔ مبارکه‌ده جوامع شریفه مناره‌لرینك تنویری ؛ سلطان سلیم ثانی زماننده باشلامش اولدیغی (عطا تاریخی) ندن نقلاً یازیلمشدی .

اخیراً بوکا دائر (تاریخ سلانیکی) ده تصادف ایدیلن معلومات‌ده عیناً نقل اولوندی .

« سنه ٩٩٦ ربیع‌الاولنده شوکتلو پادشاه عالمپناه طرفندن تذکرهٔ شریف چیقوب اون ایکنجی آتنین کیجه‌سی سرورکائنات علیه‌الصلوة والسلام حضرتلرینك دنیایه کلوب عرصهٔ جهانی نورانی قیلدیغی شبدرکه تعظیم واحترام ایتمك واجبدر مولودلر اوقونوب امت کنهکار یانوب یاقیلوب شفاعت طلبیله صلوة وسلامه و تسبیح وتهلیله اشتغال کوستره‌ونلر وشهور رجبده رغائب کیجه‌سی وشعبانده برات کیجه‌سی مناره‌لرده قنادیل ضیاسیله عالم منوراولمق عادت اولسون دیو فرمان بیورلدی - مطبعهٔ عامره طبعی صحیفه ٢٣٨ »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل انتقادی :

وجیه بر توجیه

بر مدتدن بری شورای اوقاف ریاست وهیئت علیه‌سنجه امانانك اهلنه تودیعی ، یعنی جهات وقفیه‌نك اهلیتلینه توجیهی صورتیله وظیفه‌بر ورلك کوستریلکده‌در . بو جمله‌دن اولمق اوزره اخیراً بعض جوامع شریفه‌ده منحل بولونان مؤذنلکلر ایچین آچیلان مسابقه امتحاننده برنجیلکی قازانان طربزونلی حافظ سعدالدین افندی‌یه لاله‌لی جامع شریفی مؤذنلکی ویریلشدر .

حافظ سعدالدین افندی‌یی پك ایی بیلدیکم وصدا وادا‌سنی هر وقت مشتاقانه ومنجذبانه دیکله‌دیکم ایچین شو وجیه توجیهه قارشی جماعت اسلامیه‌دن ناچیز بر فرد اولمق اعتباریله تشکر واو مؤذن قدسی نوایی تبریك ایدرم . بو وسیله ایله اذانه و مؤذنلکه دائرده برقاچ سوز سویله‌مك ایسترم . معلومدرکه اقامهٔ صلات ایچین ندای دعوت اولان اذان ؛ بدایت اسلامده و بلدة الحرامده اوقونامامش ، آنجاق هجرتدن صوکرا ومدینهٔ منوره‌ده قرائت ایدیله‌بیلمشدی .

خلقی نمازه دعوت ایچین ناقوسمی اورالم ، بوروی‌یی چالالم ، آتشمی‌یاقالم ؛ دیبه اصحاب کرامك مذاکره‌لری صیراسنده (عبدالله بن زید) ك رؤیاسنده ایشیتدیکی کلماتی ؛ ذات اقدس رسالتك تصویبی اوزه‌رینه او کلمات مقدسه‌نك اوقونمایه باشلانمش اولدیغی ارباننجه بیلیندیکی کبی (محفل) ك ١١ نجی نسخه‌سنده‌ده محرردر . بناءً علیه اوجهتی تکراره لزوم کورمکسزین بر نقطه‌یه نظر دقتی جلب ایتمك فکرنده‌یم :

عبدالله بن زید حضرتلری ؛ رؤیاسنی علیه الصلوة والسلام افندیمزه عرض ایلدیکنجه رسول اکرم حضرتلری ؛ او کلماتك بلال حبشی‌یه تعلیم واونك طرفندن اذان ایدیلمه‌سنی فرمان بویورمشدی . چونکه : مشارالیه ؛ هم دیك ، هم مؤثر سسلی بر ذات اولدیغندن (١) اوقویاجغی اذان ؛ مدینه‌نك هر طرفندن دویولاجق وایشیدنلره مسجده کیتمك ایچین شوق آور اولاجقدی .

نته‌کیم اویله‌ده اولوردی . حضرت بلالك قرائتنده‌کی تأثیری بر مقدار آکلایه‌بیلمك ایچین (قصص انبیا) دن شو سطرلری اوقومالیدر :

« .. وقت فجردن اول غایت مؤثر بر اذان ایله اصحاب تهجدی اویاندیریر (٢) ونماز وقتی جماعت حاضر اولدقده فخر کائناتی مسجد شریفه کتیریر ، بعده حجرهٔ منوره‌سنه کوتورر ، باب سعادتده طورور ، حضرت پیغمبرك هر خدمتنی کورور ایدی . ایام سفرده دخی بر آن یانندن آیریلمازدی ، فخر عالمك رحلتنه‌قدر اووجهله مؤذنلك خدمتنده بولندی . آندن صکره جهان باشنه طار کلدی . رسول اکرمك هجر وفراقیله مدینه‌ده طوراماز اولدی . حضرت ابوبکر ؛ وقت سعادتده‌کی احوالك اصلا بوزولماسی املنده اولدیغندن بلالك کندی زماننده دخی مؤذنلك ایتمه‌سنی طلب وتکلیف ایتدکده حضرت بلال آکا « اکر بنی نفسك ایچون صاتون آلدك ایسه آلیقوی واکر الله ایچون آلوب آزاد ایلدك ایسه بنی کندی حالمه براق » دیو جواب ویرمش ایسه‌ده ابوبکر الصدیق حضرتلری ؛ نام خدایی یاد ایده‌رك یالوارمقله حضرت بلال برمدت مؤذنلکده قالمش ایدی . لکن نهایت طیانه‌میوب جانب شامه کیتدی ، غزات مسلمینه التحاق ایتدی . فقط بلال حضرتلری جانب شامده ایکن رؤیاسنده رسول اکرمی کوروب « یا بلال بو جفا نه‌در بنی زیارت ایده‌جکلك وقت کلمه‌دیمی » دیو بیورمش .

(١) جناب بلال ؛ اکثریا (ارحنا یابلال) یعنی ای بلال ! « بزی روحلاندیر ، روحمزه نشوه بخش اول » التفاتنه مظهر اولور وحضور جلیل نبویده اوقوردی .

(٢) او اثناده :

تیقظوا تیقظوا یانیام قدهزم الفجر جنود الظلام

بیتیله باشلایان بر قصیده اوقودیغی‌ده مرویدر .

بلال حبشی ؛ خائف و حزین اوله‌رق اویانمش . همان دوه‌سنه بینوب تك وتنها چوللری یاره‌رق مدینهٔ منوره‌یه وارمش وروضهٔ مطهره اوزه‌رینه قاپانوب یوزینی طوپراقلره سوره‌رك آغلامقده ایکن سبطین مکرمین ، یعنی حسن وحسین رضی الله عنهما وارضاهما حضرتلری چیقه‌کلمشلر . بلال ، بنه حزن وتحسر ایله بکا ایده‌رك خاك پاك قبر نبوی‌یی براقوب آنلره صارلمش . آنلر دخی « یا بلال ! سنك مسجد شریفده رسول الله‌ه اوقودیغك اذانی ایشیتمك ایسته‌رز » دیه‌رلیله درحال حضرت بلال ؛ مسجد شریفك سطحنه چیقوب ووقت سعادتده اذان ویردیکی یرده طوروب (الله اکبر) دیدیکی کبی مدینه یرندن اوینادی . (اشهد ان لا اله الا الله) دیدکده مدینه چالقاندی (اشهد ان محمداً رسول الله) دینجه رسول الله دیریلمش دیه‌رك قیزلر سوقاقلره اوغرادی . مملکت آلت اوست اولدی . رسول اکرمدن صکره مدینه‌ده اوقدر آغلاییش کورولمه‌مشدی . حضرت بلاله دخی حیرت کلدی . او ، اذانی تمام ایده‌مدی . بونك اوزه‌رینه ینه شام طرفنه عودت وآرزوی شهادتله سرحداته طوغری عزیمت ایلمشدر » (١)

نبی حکیم علیه وآله الصلوة والتسلیم حضرتلرینك تعیین بویورمش اولدیغی مؤذنلردن (٢) بری‌ده (ابو محذوره) حضرتلریدر .

سید المجاهدین افندیمز ؛ حنین غزوه‌سندن عودتده مکه یاقینلرنده بر موقعه قونمش . نماز وقتی اولونجه بلال حضرتلری‌ده اذان اوقومایه باشلامشدی . ندای بلالی تقلید واستهزا یولنده کوزل بر صدا ایشیدیلدی وبو سس صاحبنك احضاری حقنده امر ویریلدی . آرایه کیدنلر ؛ قریش کنجلرندن بر قاچنی یاقالایوب کتیردیلر . بونلره ایشیدیلن صدا کیمك اولدیغی صورولدی . ایچلرندن بریی کوستردیلر . سائرلری صالیویریلوب اشارت ایدیلن آلیقونولدی وبالذات طرف رسالتدن بالتعلیم اذان اوقوتدیرولدی . بعده کندیسنه ایچنده براز کومش بولونان بر کیسه احسانیله برابر عهده‌سنه مکهٔ مکرمه مؤذنلکی توجیه بویورولدی‌که ایشته بو کوزل سسلی کنج ابو محذوره ایدی .

دیمك‌که بر مؤذن‌ده هرشیدن اول سس کوزللکی آرانیلمق لازم کلیورمش .

(١) ارتحالی ٢٠ تاریخنده ، مدفنی ایسه دمشق الشامده‌در .

(٢) مؤذنین پیغمبری شو درت ذاتدر : بلال حبشی ابن ام مکتوم ، سعد القرظ ، ابو محذوره . رضی الله عنهم .

حقیقةً مناره اوستنده اعلای کلمة الله ایدن مؤذنك صونی ؛ قلوبی تسریر ایده‌جك وارواحی شوقه کتیره‌جك بر تأثیری حائز اولمالی ، اونك (الله اکبر) ندای جذبات آوری ؛ ایشیدنلرده برعکس خروشان یاپمامالیدر . بوقسه (سعدی) نك

راست چون بانکش ازدهن برخاست
خلق را موی بربدن برخاست

دیدیکی کبی صدای دلخراشی تویلرینی اوربرته‌جك درجه‌ده خلقی متأثر ومتأذی براقمامالیدر . بدسسلی مؤذنلرك یاپه‌جغی سوء تأثیره دائر (کلستان) ایله (مثنویٔ شریف) دن لطیف ایکی فقره‌یی نقل وترجمه ایدییورم .

« یکی در مسجد سنجاریه بتطوع بانك نماز کفتی باآوازی‌که مستمعانرا از ونفرت بودی و صاحب مسجد امیری بود عادل ونیکو سیرت نخواستش‌که دل آرزده کردد کفت ای جوانمرد مرااین مسجدرا مؤذنان قدیمند که هریکیرا پنج دینار وظیفه است تراده دینار میدهم تاجای دیکر بروی برین اتفاق افتاد وبرفت بعداز مدتی پیش امیر باز آمد وکفت ای خداوند برمن حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجاکه رفته ام بیست دینارم میدهندکه جای دیکر روم قبول نمی‌کنم امیر بخندید وکفت زنهار نستانی به پنجاه دینارهم راضی شوند »

مآلی : سنجاریه مسجدنده بری حسبی اوله‌رق (*) فقط ایشیدنلری نفرت ایتدیره‌جك بر سسله اذان اوقوردی . مسجدك صاحبی اولان امیر ؛ عادل و حسن سیرت صاحبی اولدیغندن بو حسبی مؤذنی قیرمق ایسته‌مه‌دی « بورانك بش آلتین وظیفه‌لی اسکی مؤذنلری واردر . اون آلتین ویره‌یم‌ده سن باشقه یره کیت » دیدی . حریف پاره‌لری آلوب کیتدکدن برمدت صوکرا کلدی و

[*] کریه بر سسله قرآن تلاوت ایدن برینك « الله رضاسی ایچین اوقویورم » دیمه‌سی اوزه‌رینه « الله رضاسی ایچین اوقوماه » توصیه‌سنده بولوندیغی‌ده ینه کلستانده حکایه ایدیلمکده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

« افندم! بنی اون آلتینه بورادن صاوديغكز ايچين غدر ايتمش اولديكز. شيمديكی يرمدن باشقه طرفه كيتمهم ايچين يكرمی آلتين ويريورلر » خبرينی كتيردی. بونك اوزه‌رينه امير كولدی و: « صاقين ها كيتمه . اللی آلتينه‌ده راضی اولورلر » جوابنی ويردی .

بك مؤذن داشت بس آوازبد   درميان كافرستان بانك زد
چند كفتندش مكو بانك نماز   كه‌شود جنك وعداوتها دراز
او ستيزه كرد بس بی احتراز   كفت دركافرستان بانك نماز

مآلی ؛ [احتمال بر مسلمان قافله‌سی آراسنده] بدسسلی بر مؤذن؛ براجنبی مملكتنده اذان اوقومايه باشـلادی. كنديسنه هرنه‌قدر « اوقوما ، اوزون اوزادی‌يه حرب وعداوت ظهورينه سبب اولور» ده‌نيلديسه‌ده عناد ايده‌رك واصلا چكينمه‌يه‌رك اوغير مسلم ديارنده اذان اوقودی .

خلق خائف شد زفتنهٔ عامهٔ   خود بيامد كافری باجامهٔ
شمع وحلوا باچنان جامهٔ لطيف   هديه آورد وبيامد چون اليف
پرس پرسان كين مؤذن كوكجاست   كه‌صلا وبانك او راحتفزاست

مآلی : مؤذنك يولداشلری ؛ عمومی بر فتنه چيقماسندن قورقدقلری صيراده بر خريستيان ؛ برقات البسه ايله كوروندی . موم ، حلوا، لطيف برالبسه‌دن عبارت هديه‌سيله دوستانه بر صورتده كلدی « صلاسی وصداسی راحت بخش اولان او مؤذن نره‌ده ؛ » ديه حريفی آرادی .

هين چه راحت بودزان آواز زشت
كفت كاوازش فتادندر كنشت
دختری دارم لطيف وبس سنی
آرزوی بود اورا مؤمنی
هيچ اين سودانمی رفت ازسرش
پندهامی داد چندين كافرش
دردل اومهر ايمان رسته بود
همچومجمر بود اين غم من‌چوعود
درعذاب ودرد واشكنجه بدم
كه‌بجنبد سلسلهٔ او دمبدم

مآلی : « بو چيركين سسدن ناصل راحت حاصل اولور ؟ » ديه سؤال ايتديلر . خريستيان شو جوابی ويردی : « مؤذنك سسی كليسادن ايشيديلدی . بنم لطيف وپارلاق برقيزم واردركه مسلمان اولمايه هوس ايتمشدی . ديندا شلرندن چوغی اوكا نصيحتلر ويرديسه‌ده مسلمانلق سوداسی بر تورلو فكرندن چيقمايوردی. عادتا اسلام محبتی قلبنده كوكله‌شمشدی . شوحاله قارشی بن ؛ بخوردانده يانان عودآغاجی كبی اولمشدم . قيزم اسلاميت آرزوسيله زنجيرجنونی تحريك ايتدكجه درد ، عذاب ، اشكنجه ايچنده قاليوردم .

هيچ چاره‌ی ندانستم دران
تافرو خواند اين مؤذن آن اذان
كفت دختر چيست اين مكروه بانك
كه بكوشم آمداين دوچار دانك
من همه عمراين چنين آواز زشت
هيچ نشنيدم درين دير و كنشت
خواهرش كفتا كه اين بانك اذان
هست اعلام وشعار مؤمنان
باورش نامد بپرسيد از دكر
آن دكر هم كفت آری ای پدر
چون يقين كشتش رخ اوزرد شد
ازمسلمانی دل اوسرد شد
بازرستم من زتشويش وعذاب
دوش خوش خفتم دران بی خوف خواب
راحتم اين بود ازآواز او
هديه آوردم بشكران مردكو
چون بديدش كفت اين هديه پذير
كه مرا كشتی مجير ودستكير
آنچه كردی برمن ازاحسان وبر
بندهٔ توكشته‌ام من مستمر
كربمال وملك وثروت فردمی
من دهانت را پراز زر كردمی

مآلی : چكديكم عذاب و اضطرابه چاره بولاميوردم . بو مؤذن او اذانی اوقويونجه قيزم « قولاغمه ثقيل كلن شو كريه سس نه‌در ؟ بن ؛ مدت عمرمده وبو كليسا داخلنده بويله چيركين بر صدا ايشيتمه‌دم » ديه اوسسك ماهيتنی آكلامق ايسته‌دی همشيره‌سی‌ده « بو ؛ مسلمانلرك شعاری بولونان اذاندر » جوابنی ويردی. قيزم؛ قارده‌شنك سوزينه ايناناميوب باشقه‌سندن سؤال ايتدی ، اوندن‌ده جواب تصديق آلوب كنديسنه يقين حاصل اولونجه يوزی صاراردی؛ قلبی مسلمانلقدن صوغودی . بن ؛ تشويش وعذابدن قورتولدم ، دون كيجه راحت وقورقوسز براويقو اويودم . ايشته اونك سسندن راحت ايديشم بوندن ايلری كلمشدی . بناءً عليه كنديسنه شكرانه اولمق اوزره هديه كتيردم ، او آدام نره‌ده ؟ ديه صوردی . مؤذنی كورونجه‌ده بنم خلاصكارم ودستكيرم اولدك شو هديه‌يی قبول ايت . بكا يابديغك احسان وخير طولاييسيله عادتا سكا قول، كوله اولدم. اكر مال، ملك، ثروت خصوصنده يكانه بولونسه‌يدم آغزيكی آلتين ايله طولدوروردم ديدی » .

فاعتبروا يا اولی الابصار .

طاهر المولوی

بر مقاله طولاييسيله :

وقت غزته‌سنك ١٢ ايلول سنه ٣٣٧ تاريخلی و ١٣٤٩ نومرولو نسخه‌سنده (مجموعه‌لريمز) سرلوحه‌لی برمقاله واردی‌كه استانبولده انتشار ايله‌مكده اولان رسائل موقوته‌نك اساميسنی تعداد وهر برينی مندرجات اعتباريله انتقاد ايديور ، (محفل) مجموعه‌سی ايچين‌ده :

« محفل مفيد بر مجموعه‌در . لكن حياتك بوتون فائده‌لری ، بوتون ذوقلری بوراده تكشيف اولونمامش برحالده‌در . واقعا صفحه‌لری محفل دينی، محفل تاريخی، محفل ادبی ديه برطاقم قسملره آيرلشدر . بويله اولمقله برابر حس اولونوركه هر محفلده يشيل پوشيده‌لی بركرسی وهم كرسی‌ده يشيل عمامه‌سيله عبی واعظ وار . محفل حياتی اولديغی كبی آلمايور واونك ايچون محفل اسمنه كوره هركسك مجموعه‌سی اولمق لازم كليركن اولامايور »

ديوردی .

مقاله صاحبنك سائر مجموعه‌لر حقنده‌كی بياناتنه كوره « محفل مفيد بر مجموعه‌در » ديمه‌سی ؛ هيئت عموميه‌سنك تقديرينه دائر برحسن شهادت كبی تلقی ايله‌مك ايسته‌ديكم جهتله منتقد محترمه تشكر ايده‌رم . همده نازكانه، داها طوغروسی رياكارانه بر (استغفرالله) چكمه‌يه لزوم كورمكسزين .

أوت . صاحبنك‌ده معترفی بولونان برچوق نقصانيله برابر محفل؛ مفيد بر مجموعه‌در. چونكه: مسلكی داخلنده قارئلرينك استفاده‌سنه غيرت ايديور . همده :

خدمتی ميكن برای كردكار   باقبول ورد خلقانت چه‌كار

توصيه‌سنی كوش همته آلارق احتساس واختصاصی دائره‌سنده و تورلو تورلو مشكلات ايچريسنده چيقمايه چاليشيور . ديرم .

صاحب مقاله‌نك :

« لكن حياتك بوتون فائده‌لری ، بوتون ذوقلری بوراده تكشيف اولونمامش برحالده‌در »

فقره‌سنی ـــ مآلی تورکجه اولماديغندنمی، يوقسه بنم ادراكمه تنزل ايتميه‌جك قدرعالی بولونديغندنمی ـ لايقيله آكلايامادم . بوفقره‌دن مقصد ـ ظن ايتديكم كبی ـ محفل مجموعه‌سی ؛ هرشيئدن بحث ايتميور، هر ذوقه كوره خدمت ايده‌ميور ديمكسه برقاچ سطر يوقاريده بوكا جواب ويرلمش ومحفلك (احتساس واختصاص دائره‌سنده) انتشارايله‌مكده اولديغی سويله‌نيلمشدر.

محفلك دينی و علمی بر مجموعه اولديغی اونو تولماملی ، اوندن مسلك متخذی خلاقه يازيلر اومولماملی ، حياتك بوتون فائده‌لری ايله بوتون

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ذوقلری ؛ ـ هرنه ایسه ـ متخصصی اولانلردن آرانیلمالیدر .

صاحب مقاله؛ مجموعه‌یی مختلف اقسامه آییران « هر محفلده یشیل پوشیده‌لی بر کرسی وهر کرسیده یشیل عمامه‌سیله عینی واعظ وار » دیه‌رك محفل مندرجاتنك اشخاص متعصبه ، یاخود برشخص متعصب طرفندن ـ که اوده عبد عاجز اولاجق ـ یازیلدیغنی آکلاتمق ایستیور .

تعصب کلمه‌سی؛ طرفدارلق معناسنه آلیندیغی تقدیرده محفل صاحبی متعصب بر مسلماندرکه مجموعه‌سنده بو حسك کورونمه‌سی پك طبیعی برشیدر . . یوق زهدخشك وزرق وریا مألنده آکلاشیلیرسه نه محفل مجموعه‌سی؛ بر کتاب تعصبدر. نه‌ده صاحبی؛ مرائی بر صوفیدر. محفلك مقالات مندرجه‌سی نظر انصاف ایله تدقیق ایدیله‌جك اولورسه سوزلریمك صحتی بلاتردد تسلیم اولونور. حقیقت کوزیله باقانلر؛ مجموعه‌نك هر محفلنده یشیل اورتولو بر کرسی و صاحبیله معاونین تحریریه‌سنك باشلرنده یشیل صاریقلی برر قاووق کوره‌مزلر . مکرکه آراصیرا کوز کزدیرنلر میاننده نکاه تخیله یشیل جاملی کوزلك طاقار ومجموعه‌نك صحائفنه او کوزلك آردندن باقار بولونه .

کلام « هر کرسیده عینی واعظ »ك کورونمه‌سنه، یعنی محفل مندرجاتندن برچوغنك قلم عاجزمله تحریر ایدیلمه‌سنه . بن ؛ محفلی مسلمانلغه خدمت املیله تأسیس ایله‌مش و افاضل اسلامك آثارینه مجمع اولماسی امیدیله اونامی ویرمش ایدم . مسلمانلغك نفعنه خادم مقالاتك مع التشکر قبول و درج ایدیله‌جکی‌ده مجموعه‌نك باش طرفنده وهر نسخه‌سنده تکرارلانوب طورویور .

حال بویله ایکن آثاری مندرج ذوات کرامدن باشقه فضلای عصرك حسبی معاونته‌اوغرامایورم، اجرتله یازی یازدیرمایه ایسه محفلك بودجه‌سی مساعد اولمادیغندن اکثر صحائفی کندیم قاراالامایه مجبور قالیورم وظن ایدییورمکه اهم دکلسه بیله اختصاصم دائره‌سنده مهمجه یازیلر یازییورم .

صاحب مقاله، انتقادینی « محفل حیاتی اولدیغی کبی آلمایور واونك ایچون محفل اسمنه کوره هر کسك مجموعه‌سی اولمق لازم کلیرکن اولامایور » جمله‌لریله بیتیرییور .

حیاتی اولدیغی کبی آلمق ، یاخود آلمامق تعبیرنده مندمج معنایی ذهنم پك‌ده آلامقله برابر محفل مجموعه‌سی؛ حادثات عالمی موقوت بر مجموعه‌نك یاپه‌بیله‌جکی بر طرزده تعقیب و تبلیغ ایده‌میور . دیمکسه اوخصوصده‌کی نقصانی کمال اخلاص ایله اعتراف ایله‌مکدن چکینمه‌م . فقط ینه ارباب مطالعه‌نك انصافنه مراجعتله دیرمکه :

یالکز باشنه بر مجموعه تأسیسیله ادامه‌سنه چالیشان ، یازیلرینی یازوب صیرا ترتیبنی یاپان ، پرووالرینی تصحیح ایدوب آبونه‌لره کوندرمه‌یه اوغراشانلك بر آدامدن داها فضله خدمت بکله‌نیلیرمی؟

محفلك اسمی طولاییسیله هرکسك مجموعه‌سی اولمق لازم کلدیکنه‌ده طوغروسی‌یا عقلم ایرمه‌دی. بنم ظنمه کوره محفلده‌کی معنای خصوصیتدن ماعدا مسلکی اعتباریله‌ده عمومك دکل ، بعضیلرینك مجموعه‌سی اولمق ایجاب ایدر. مجامیع منتشره میاننده اسمی (عالم) کلمه‌سنی حاوی بعض رسائل وار. عجبا اسملرنده‌کی (عالم) طولاییسیله بونلری ؛ بزم عالمده قاچ کیشی مطالعه ایدییور ؟

شو حسب حالده بولونمایه فرصت ویردیکندن طولایی صاحب مقاله‌یه تکرار تشکرله بو قدر لاقیردی‌یی کافی کورویورم . طاهرالمولوی

مطبعهٔ عامره مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر؛ تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی و شیمدیلك شهری مجموعه‌در

ادارەخانه‌سی: شهزاده‌باشنده تعالی اسلام جمعیتی مرکز عمومیسی

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لکی ١٢٠ غروش

آلتی آیلغی ٦٠ «

اوچ آیلغی ٣٠ «

عدد : ١٧ ١٣٤٠ ربیع الاولنه مخصوص نسخه جلد : ٢

مندرجات :

محفل علمی وتصوفی : دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اولچولەمز ـ اسکلیبلی محمد عاطف . توکل و ـ ی ـ طاهرالمولوی .

محفل انتقادی : اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهاداتی ـ رضا .

محفل ادبی : ادبیات صوفیه، حکیم سنائی، شیخ عطار، حضرت مولانا ـ فرید . نعت شریف ـ سعودالمولوی . تخمیس ـ کمال الدین بری . برمنظومه ـ احمد شیرانی . شاعر ایله نباش ـ م . انور . غزل ـ یشار شادی . سرابه طوغرو ـ امین خاکی .

محفل تاریخی : ابوذر غفاری ـ طاهرالمولوی . معتقدات جاهلیه ـ طاهرالمولوی . مستجابی‌زاده عصمت بك ـ سعودالمولوی .

حسن وعشق و هند ماصاللری .

محفلك جلد اولی

مجموعه‌نك جلد اولی تشکیل ایدن ١٢ نسخه برقاب درونده جمع ایدیله‌رك نفیس برمجله حالنده نشر اولونمشدر . بدلی ١٠٠ غروشدر . ادارەخانه‌دن آلاجقلره یوزده ٢٥ تنزیلات یاپیلیر .

هند ماصاللری

بولطیف افسانه‌لرك برنجی قسمی ساحهٔ انتشاره قونولمش و ٥ غروش فیأت ایله صاتیلمقده بولونمشدر . شرقه عائد تخیلاتی ساده وادبی برلسان ایله اوقومق ایسته‌ینلر ؛ بوافسانه‌لری مطالعه ایتمه‌لیدرلر . محفلك جلد اولنی آلانلره مجاناً تقدیم اولونور . ایکنجی قسمی‌ده نشره باشلانیلمشدر .

حسن وعشق

شیخ غالبك بومشهور اثر بدیعی‌ده محفل اداره‌سنجه طبع ونشر اولونمایه وفورماسی ٥٠ پاره مقابلنده صاتیلمایه باشلانیلمشدر . محفل نسخه‌سنی آلانلره هدیةً ویریلیر . دردنجی فورماسی چیقمشدر .

فی ١٠ غروش

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تبریك مولد سعادت

بمنه تعالی ربیع الاول شهر مبارکی حلول ایتدی . بالعموم اهل ایمانك معلومیدرکه بو آیك ١٢ نجی کیجه‌سی ؛ علیه الصلوة والسلام افندیمزك لیلهٔ ولادتی اولمق شرفیله مباهیدر .

محفلك ربیع الاول ٣٣٩ نسخه‌سنده ولادت پیغمبری‌یه دائر ایجه معلومات ویریلمش اولدیغندن او بحثه دائر بوراده تکرار سوز سویله‌مه‌یه لزوم کورمیورم، ایچنده بولوندیغمز ماه مقدس؛ ١٣٩٣ نجی دورهٔ تولدی اولان نبی اکرم صلی الله وعلیه وآله وسلم حضرتلری حرمتنه امت محمدی سلامت وسعادته چیقارماسنی لطف الٰهیدن تمنی ایله اکتفا ایدییورم .

—⊱⊰—

محفل علمی وتصوفی

دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اولچوله‌مز

جناب شهاب الدین بکك « مملکتمزده یالان » سرلوحه‌لی مقاله‌سنك هامشنی اوقودم . صاحب مقاله‌نك (دینلر جمعیتلرك عامل تکاملی اولدیغی کبی جمعیتلرده دینلرك عامل تحولی اولور.) سوزلرینی علی الاطلاق حقیقت ونفس الامره مطابق بوله‌مدیغم ایچون مساعده‌لریله براز تحلیل ایتمك ایسترم :

برنجی قضیه‌نك موضوعی (حق)، (محمولی مقتضای دیانته تماماً تمسك) قیدلریله تقیید ایدلدکدن صوکره مضمونی قبول وتصدیق امر ضروری اولدیغی کبی بشر طرفندن مرتب ادیان باطله‌یه نظراً ایکنجی قضیه‌نك مضمونی‌ده قبول اولونور ایسه‌ده دین حق، دین اسلامه نظراً قضیهٔ مذکوره‌نك مضمونی قبول وتصدیق دوغری اوله‌ماز. چونکه دین اسلامك مجتهد فیها اولان احکام فرعیه‌سندن عرف وعادته مستند اولان بعض احکامی ازمانك تخالفی ایله اساسات اسلامیه دائره‌سنده قابل تحول ایسه‌ده جمعیتلرك، محیطلرك، زمانلرك تغیر وتخالفی ایله احکام منصوصهٔ اسلامیه‌نك تبدل وتحولی عدیم الامکاندر . زیرا بو قبیل احکام عالیهٔ اسلامیه بالذات جناب شارع طرفندن وضع اولونوب بو خصوصده تصرف ایچون باشقه‌لرینه مساغ ویرلمامشدر . آنك ایچون صورت قطعیه‌ده ادعا ایده‌بیلیرم‌که اساسات دینیه واحکام منصوصهٔ اسلامیه‌یی جامع اولان قرآن کریم ایله کتب ستهٔ مشهوره‌نك محتوی اولدیغی احادیث نبویه کرهٔ ارضده بلا تغیر ولا تبدل محفوظ بولوندقجه هیچ برفرد، هیچ برجمعیت، هیچ برمحیط، هیچ برزمان؛ اصول اسلامیه وغیر مجتهد فیها اولان احکام منصوصهٔ دینیه‌نك عامل تحولی اوله‌ماز. بناءً علیه کرهٔ ارضك هرهانکی قطعه‌سنده ساکن اولور ایسه اولسون مسلمانلر آره‌سنده عقائد اساسیهٔ اسلامیه ایله احکام منصوصهٔ شرعیه عین شیدر . اصلا تحولی یوقدر . آنجق مجتهد فیها اولان مسائل دینیه‌دن برقسمنی ناسدن بعضیلرینك، دیکرلرینی‌ده باشقه‌لرینك التزامی دولاییسیله جماعات مسلمین آره‌سنده بعض احکام فرعیه‌ده مشاهده اولونان اختلاف موجب مضرت دکل، باعث رحمت وتوسعهٔ شریعتدر. شوحالده دین مبین اسلامه منسوب اقوام وجماعاتك احوال وافعالنه نظراً کوریلن بعض کونه تخالفله اساسات دینیه واحکام منصوصهٔ اسلامیه‌نك تحولنه استدلال ایتمك هیچ بروجهله دوغری اوله‌ماز . زیرا مسلمانلردن عوام صنفنك اساسات دینیه واحکام منصوصهٔ اسلامیه‌یه جهلی، خواص صنفندن بعضیلرینك تکاسلی وبعضیلرینك اخلاقسزلق ویا عوامل سائره تأثیراتیله مقتضیات دیانتله عمل ایتمامه‌لری کبی ، اسباب وعوامل نتیجه‌سی اولمق

اوزره دین نامنه ویا باشقه صورتله وجوده کلن افعال واحوال متخالفه ایله اساسات دینیه واحکام منصوصهٔ اسلامیه‌نك تحولنه قائل اولمق حقیقت ونفس الامر ایله اصلا قابل تألیف اوله‌ماز . مشروطیت برور کچیننلریمزك اون ایکی سنه‌لك احوال وحرکاتی قانون اساسینك محتوی اولدیغی قواعد مشروطیتله قابل تألیف اولمدیغی کبی. بناءً علیه ترك ، عرب ، کرد ، آرناوود ، چینلی ، هندلی ، جاوالی، اوروپالی، امریقالی هرکیم اولورسه اولسون امهات کتب اسلامیه‌ده واضحاً بیان بیوریلان اصول اسلامیه واحکام منصوصهٔ شرعیه‌نك خلافنه افعال وحرکاتده بولونانلر دین جلیل اسلامك مقتضیاتیله عمل ایتمیه‌رك آندن درجه درجه اوزاقلاشمش اولانلردر .

شو حالده تسترك وجوبی ، باعث فحش اوله‌جق اختلاطدن یکدیکرینه محرم اولمایان ارککله قادینك ممنوعیتی احکام منصوصهٔ اسلامیه جمله‌سندن اولدیغی جهتله کرهٔ ارضك هرطرفنده بولنان مسلمانلر احکام مذکوره ایله عمل ایتمك اوزره دیناً مجبوردرلر. احکام دینیه ایله اصلا عمل ایتمیانلر عاصی وکنهکار اولوب دین اسلامدن اوزاقلاشمش، قبول اعتقاد ایتمینلر ایسه حدود ودائرهٔ اسلامیتدن چیقمش بولونانلردرکه بویله‌لرینك افعال واحوالیله دین جلیل اسلامك اصول واحکامنی اولچمکه قالقیشمق قدر خطا وبصیرتسزلك اوله‌ماز .

بناءً علیه جاوالی ، هندلی ، استانبوللی ، آناطوليلی، چینلی، قزانلی، مصرلی ، ... مسلمان قادینلرك تسترسز بولنملرینی وقهوه، مسیره، مکتب وسائر محللرده یبانجی ارککلر ایله اختلاطلرینی وپای تخت خلافتده ویا باشقه یرلرده مسلمان قادینلرینه ونیتهٔ فحش ویرلدیکنی ومیخانه ، عموخانه آچیلمسنه مساعده اولندیغنی کورمك ، افعال مذکوره‌نك شرعاً ممنوع اولماسی ایچون بردلیل تشکیل ایتمز. زیرا باطل مقیس علیه اولاماز. وهم‌ده دیانت اسلامیه افعال مسلمین ایله دکل ، افعال مسلمین دیانت اسلامیه‌یه مطابقتله اولچولور. اساساً دین اسلام معنویاته منحصر اولمیوب مادیاته عائد احکامی‌ده جامع اولدیغندن افعال بشریه‌دن هیچ برفعل آنك دائرهٔ شمولندن خارج قاله‌ماز. بناءً علیه اوامر دینیه‌یه موافق اولانی حسن ومشروع، اولمیانی قبیح وممنوعدر .

شوحالده افعال مسلمینه نظراً دیانت اسلامیه‌یی اسلامیت عثمانیه ، اسلامیت هندیه ، اسلامیت مصریه . . . دیه اقسام مختلفه‌یه آیرمغه جرأتده بولنمق قدر ضلالت فکریه تصور اولوناماز .

لایق وجهله تدقیق وتعمیق نتیجه‌سنده دین جلیل اسلامك منافع ومعالی‌یی دکل، آنجق مفاسد ومضاری نهی ومنع ایلدیکنه ارباب اشتباهجه‌ده قناعت کامله حاصل اوله‌جغنی خاطرلاتمق ایسترم.

اسکلبلی
محمد عاطف

—⊱⊰—

توکل وسعی

بقایی حق طانییان سعی بروظیفه بیلیر
چالیش چالیش‌که بقا ، سعی اولورسه حق ایدیلیر

محمد عاکف

اوروپا حکماسی ایچندن سطحی نظر اولانلرك مسلمانلره قارشی قیرلاتدقلری اعتراضلردن بری‌ده (توکل) مسئله‌سیدر . فقط اقوال درویشانه‌دن بولونان « طاشلایان ، یعنی لوم ایدن بزدندر ، طاشلاتان ، یعنی لوم ایتدیرن بزدن دکلدر » سوزی دوشونولونجه او سطحی نظر حکمانك ؛ مشهودات ومسموعاته ابتنا ایدن اعتراضلری خوش کورولمك لازم کلیر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

چونکه : آبا واجدادندن توارث ایده‌کلدیکی بردینك مهم بر رکنی اولان توکلی یا کلیش آکلایان، صوکرا او یا کلیش تفهمی طوغرو کوسترمه‌یه چالالایان مسلمانلر بولوندقجه اونلرك حال وقالنی کوروب ایشیدن تدقیقاتسز بر غیرمسلمك مشاهده واستماع ایتدکلرینی مسلمانلغه اسناد ایلمه‌سی؛ کندیسنی معذور کوسته‌ره‌جك احوالدندر . بناءً علیه بو یولده‌کی تقولاته مغبر اولمقدن، یاخود کمال لاقیدی ایله ساکت قالمقدن زیاده غیرمسلملرده‌کی سوء تفهمی و عوام اسلامده‌کی غلط عقیده‌یی تصحیح ایلمك علمامزك وجیبهٔ ذمتیدر .

عبد عاجز ؛ اوزمرهٔ فاضله‌دن اولمامقله برابر مثنوی شریفك (توکل وجهد) ه عائد بعض ابیات جلیله‌سنی بالترجمه نقل ایتمه‌یه لزوم کوردم . بلکه بومناسبتله علما افندیلریمز غیرته کلیرلر ومحققانه بیانات ایله مسئله‌یی داها پارلاق برصورتده ایضاح ایدرلر .

معلومدرکه (وکل) و (توکل) « هر خصوصده خدای متعاله اعتماد وانقیاد ایلمك » دیمكدر . قرآن کریمده ، برکیمسه اللهه توکل کوسترسه اللهك ده اوکا کفایت ایله‌یه‌جکی بیان ایدیلمش، لکن توکلك برایشه قویاً صاریلدقدن ، یعنی عزم درجه‌سنه چیقاریلدقدن صوکرا اولمق لازم کلدیکی ده بیلدیریلمشدر .

« دوه‌می اللهه متوکلاً صالیویره‌یم‌می ؟ » دیه صوران بر بدوی‌یه طرف جلیل نبویدن « حیوانك دیزینی باغلاده اوندن صوکرا توکل ایت » بویورولدیغی آتیده ذکر اولوناجقدر . دیمك که توکلك اسبابه تشبثدن صوکرا اولماسی ایجاب ایدییور .

دنیا ؛ عالم اسباب اولدیغی کبی جناب حق ؛ مسبب الاسبابدر . اسبابی احضار ایتمه‌دن اول حصول آمالی مسبدن اومق، کذا بوتون بوتون اسبابه ربط قلب ایله مسببی اونوتمق طوغرو دکلدر .

حضرت مولانا ؛ بونکته‌یی :

سنك بر آهن زنی بیرون جهد
هم باسرحق قدم بیرون نهد
سنك وآهن خود سبب آمد ولیك
توببالاتر نکر ای مرد نیك
کردش چرخه وسن‌را عالتست
چرخه کردانرا ندیدن ذلتست

بیتلریله توضیح ایدرکه « چاقماق‌ده‌میرینی طاشه اورونجه قیویلجیم چیقار. فقط او اسبابك اجتماعیله بونتیجه‌نك حصولی ؛ مسبب الاسباب اولان اللهك امریله‌در . واقعا چاقماق طاشی ایله ده‌میر ؛ قیویلجیمك چیقماسنه بر سببدر. لکن ای ایی آدم! سن داها یوقاریسنه باق، یعنی شراره‌نك ظهورینی قدرت الٰهیه‌دن بیل. چیقریغك دونمه‌سی؛ قویوده‌کی ایپك چیقماسنه علتدر ، یعنی چیقریغك دوری ؛ اوزه‌رینه ایپك صاریلماسنه وقویودن قووانك ، قووا ایله‌ده صویك چیقاریلماسنه سببدر . شوقدر وارکه اوچیقریغی چه‌ویره‌نی کورمه‌مك غفلت وذلتدر » مآلنده‌در .

ینه بو بحثی تنویراً جناب پیر (کلیله ودمنه)[*] افسانه‌لرندن برقصه‌یی نظم ایتمش اولدیغنی ومطالعه‌سندن حصه آلمق لازم کلدیکنی :

[*] کلیله ودمنه: هندحکمدارلرندن (رای دابشلیم) نامنه فیلسوف (بیدپای هندی) طرفندن یازیلمش ومندرجاتی حیوانات لساندن افاده اولونمش مهم برکتابدر. (کلیله) و (دمنه)ده اوکتابده‌کی حیواناتدن ایکی تیلکینك آدیدر.

بوکتاب؛ هندلساندن پهلوی‌یه، عربجه‌یه، فارسی‌یه نقل ایدیلمش ، منثور و منظوم اولمق اوزره مکرراً یازیلمشدر. الك مؤخر والك معتبری (حسین واعظ کاشفی) نك (انوار سهیلی) اسمیله تحریر ایتدیکیدرکه (همایونامه) عنوانیله تورکجه‌یه‌ده ترجمه اولونمشدر. فقط غایت مصطلح وطمطراقلی یازیلدیغی، داها طوغروسی آنجاق افعال ایله روابطی تورکجه بولوندیغی جهتله یکیدن وساده براسلوب ایله لسانمزه نقلی فارسی بیلنلریمزدن بکلنیلیر .

از کلیله بازخوان این قصه‌را
واندران قصه طلب کن حصه‌را

بیتیله افاده وتوصیه ایلیه‌رك بر آرسلانله آو حیواناتی آراسنده جریان ایدن محاوراتی حکایه وحکایه اثناسنده بعض حقایق عالیه بیان بویورور.

یالکز شوراسنی ـ مثنوی شریف مطالعه‌سیله توغل ایتمه‌مش اولان قارئین کرامه ـ اخطاره مجبورم که : حضرت خداوندکار ؛ توکل وسعی طرفدارانی لساندن یوروتدیکی محاکمه‌ده ایکی طرفك ادله‌سنی‌ده بیان ایله‌دیکندن حکمك اعطاسنی او محاکمه‌نك ختامنه تأخیر ایتمك ضروریدر .

حکایت توکل وترك جهد کفتن نخچیران بشیر

آو حیواناتك آرسلانه جهدی ترك ایده‌رك متوکلانه داورانماسنی توصیه ایتمه‌لری :

طائفهٔ نخچیردر وادی خوش
بودشان ازشیر دائم کش مکش
بس‌که آن شیراز کمین درمی ربود
آن چرا برجمله ناخوش کشته بود
حیله کردند آمدند ایشان بشیر
کز وظیفه ماترا داریم سیر
جز وظیفه درپی صیدی میا
تانکردد تلخ برما این کیا

مآلی : خوش بر وادیده بر طاقیم آو حیواناتی بولونویور ، بر آرسلانك دائمی صولتندن هربری فنا حالده صیقیلیوردی . آرسلان ؛ صاقلاندیغی پوصودن فیرلایوب بونلری اوقدر چوق قاپیوردی‌که بولوندقلری اوتلاق ؛ کندیلرینه ناخوش کلمه‌یه باشلامشدی .

مدافعه ایده‌مه‌یه‌جکلری او غضنفره قارشی حیله طریقنه سلوك ایده‌رك مژده‌جی طرزنده یانینه کیتدیلر :

— سکا وظیفه تعیین ایده‌لم، قارنکی طویورالم‌ده معین وظیفه‌کدن باشقه آو ایچین کلمه وبو مرعایی بزه زهر ایتمه دیدیلر .

جواب کفتن شیر نخچیرانرا وفائدهٔ جهد کفتن

آرسلانك جواب ویرمه‌سی وجهدك فائده‌سنی سویلمه‌سی :

کفت آری کر وفابینم نه مکر
مکرها بس دیده‌ام از زید وبکر
من هلاك فعل ومکر مردم
من کزیدهٔ زخم مار وکژ دمم
مردم نفس از درونم درکمین
ازهمه مردم بتر درمکرو کین
کوش من (لایلدغ المؤمن) شنید
قول پیغمبر بجان ودل کزید

مآلی :

آرسلان :

— وعدیکزه وفا ایتدیککزی کورور ومکر وحیله‌یه صاپمادیغکزی مشاهده ایدرسه‌م نه اعلی . بن؛ زیددن ، بکردن ، یعنی هرکسدن مکر کورمش، انسانلرك تورلو حیله‌سنه اوغرامش، ییلاندن، عقربدن زهرلی یارالر آلمش بر مخلوقم . بونلردن باشقه ایچرمده پوصویه یاتمش نفس آدلی بر دشمنم واردرکه مکر وکین خصوصنده بوتون انسانلرك بتریدر . کچیردیکم تجربه‌لر طولاییسیله (لایلدغ المؤمن ...) حدیثنی ایشیتمش وپیغمبرك کلامنی جاندن، کوکلدن قبول ایتمشمدر . جوابنی ویردی .

⁂

«مؤمن؛ بر دلیکدن ایکی دفعه لدغ اولونماز، یعنی زهرلی برحیوانك یوواسنه ایکی دفعه پارماق صوقماز» مآلنده اولوب امثال عرب صیراسنه کچن و (مؤمن قورتولدیغی تهلکه‌یه تکرار آتیلماز) موقعنده استعمال ایدیلن بو حدیث شریف ؛ (ابوعزة الجمحی) یه خطاباً شرف صدور ایتمشدر.

ابوعزه؛ مکه شاعرلرندن ایدی. بدرده اسیر اولمشکن مسلمانلق علیهنده شعر سویلمه‌مك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وتشوبقانده بولونمامق شرطلريله بلافديه صاليوريلمشدى. حال بوكه سوزينى طوتمادى. احد محاربه‌سى ايچون ابوسفيان عسكر طوپلاديغى صيراده اشعار مهيجه‌سيله جهلهٔ عربانى آياقلانديردى . صوكرا (حمراءالاسد) موقعنده أله كچدى. ضرب نطقيله ينه ياقايى قورتارمق ايسته‌ديسه‌ده بو حديث شريفك مخاطبى اولدى ، بعده سزاى جزاسنى بولدى .

مابعدى وار

طاهر المولوى

محفل انتقادى

(اوروپا علماسنك دين اسلام حقنده شهاداتى)

« اولياتى محفلك جلد اولنده‌در »

مشهور فيلسوف (كيبون) شو صورتله حقكولق ايديور :

قرآن جليل الشان بحر محيط اطلاسى ايله غانج نهرى آراسنده تصديق اولنمش برقانون اساسيدر. يالكز تعاليم دينيه‌يه منحصر اولمايوب بلكه بنى بشرك مدار انتظام حياتى اولان عدلى ، اجتماعى بالجمله احكام عاليه‌يى حاويدر . تعبير آخرله عالم اسلامك اويله بر جهانشمول دستوريدركه بتون قوانين مدنيه، تجاريه، حقوقيه وجزائيه‌يى محتويدر، دها طوغريسى او برقانون دينيدر ، اما امور دينيه‌دن امور دنيويه‌يه ، حفظ جاندن صحت ابدانه ، منفعت شخصيه‌دن منافع اجتماعيه‌يه ، مزايادن خطايايه ومجازات دنيادن مسئوليت عقبايه وارنجه‌يه قدر كافهٔ احكامك مدار ومعياريدر .

خلاصه : شريعت محمديه‌نك احكامى الك معظم برحكمداردن الك دوشكون برفقيره وارنجه‌يه قدر جميع ناسه شامل والك زياده حكيم و عليم اولان برصاحب شريعت طرفندن ترصيع واهدا ايدلمش بريادكار بى معادلدر .

§

« اعاظم غربيوندن (كاين تيلر) ك شهادت محققه‌سى »

حقيقةً مسلمانلق تلقين وابرام وقهر والزام اعتباريله دنيانك دها چوق يرلرنده نصرانيتى فرسخ فرسخ كچمشدر. بوايسه يالكز بت پرستلكى ترك ايله مسلمان اولانلرك تنصر ايدنلردن دها زياده اولماسى ايله دكل ، بلكه اقوام اسلاميه‌يى خرستيان ايتمك ايچون اولانجه وسائطه مراجعت ايتديكى برزمانده بعض يرلرده مسلمانلغه قارشى نصرانيت رجعت تهقريه‌يه دوچار اوله‌رق بالجمله وسائلك عبث قالماسيله ثابتدر . نصرانيتك مسلمانلرى آولامق ايچون قورمش اولديغى طوزاقلرك تللرى پارچه پارچه اوله‌رق محروميتى انتاج ايتمشدر . مسلمانلق تمدن دستورلرينى نصرانيتدن دها زياده تقرير و بيان ، مساوات واخوت بايراغنى بتون عالمه سايبان ايتمشدر . آفريقا اقوامندن برى دين اسلامى قبول ايتديكى آنده درحال آرالرنده بتلره طاپيق وشيطانه اتباع ايله وادئ شركه صاپيق كبى شيلر كورلمز اولور . كذلك حرام عد ايدلديكى جهتله انسانلرى قتل ، انلرى اكل كبى وحشتلرده آرتيق نهايت بولور . هله آسيانك بعض ممالكنه حلول ايله بت پرستلكى ييقان مدنيت غربيه؛ دائرهٔ اسلاميه‌يه دخول ايچون برشهراه موصل آچمقدن باشقه برشى ياپامشدر . دين اسلام اويله بردينيدركه احكامى خلائق بيننده نشرونفوس بشريه‌يى عبثدن وهوا وهوسدن منع وزجر ايدر . بغير حق قان دوكمه‌يى واسرا وحيواناتى شدتله قوللانوب دوكمه‌يى حرام قيلمشدر. دين اسلام مدينهٔ مدنيتك قاپيلرينى آچه‌رق نظافته رعايت شرطيله انسانلره يرينه

كوره البسهٔ فاخره ايله عرض احتشام وعزت نفسلرينى محافظه ايچون اهتمام توصيه ايدر ، نتيجه : دين اسلامك عالمه بخش ايتديكى منافع بى حد وقياس وفوائد احكامى ايسه بناى مدنيته متين براساسدر .

§

انكليز سرآمدان محررينندن (بوسورث سميث) (حيات محمد) نامنده‌كى اثرنده شويولده حق انطاق ايديور : تاريخك يكانه حسن طالعيدركه حضرت محمد (صلعم) زمان واحدده معظمات اموردن اوچ شى ميدانه كتيردى : معظم برامت ، مفخم برحكومت، محتشم بردیانت. كنديسى امى اولديغى حالده من قبل الرحمن كتيرمش اولديغى كتاب بدايع بلاغت ايچون بر نمونه ، شرايع و اديان ايچون‌ده دساتير متينه‌در .

بوكتاب خلق جهانك خمسى نزدنده بوكونه قدر مقدس طانمشدر . علو اسلوب ، حكم بالغه وصدق محتويات اعتباريله مسلم بر معجزه‌در . حقيقةً الفاظى متواتر ، اعجاز وتحديسى قيامته قدر مستمر برمعجزهٔ كبرادركه محمد عليه السلام دعواسنده اويله برعروهٔ وثقايه اعتصام ايلر .

تدقيقات علميه انجمنلرى اعضاسندن

رضا

محفل ادبى

ادبيات صوفيه (*)

مابعد

يازدقلرى معظم اثرلرله ادبيات صوفيه‌يى بيوك برفيضه، برانكشافه مقارن قيلان اوچ مهم سيما كوستريله‌بيلير؛ بونلردن برى (حكيم سنائى) ياخود (غزنوى) لقبيله مشتهر اولان (ابوالمجد محمد بن آدم سنائى) ديكرى (ابوطالب فريدالدين محمد بن عطار) اوچنجيسى‌ده (حضرت مولانا محمد جلال الدين رومى) در. حكيم سنائى اوائل حياتنده (آل سبكتكين) دن (بهرامشاه)ك مدايحنى متضمن قصيده‌لر نظميله اشتغال ايدركن (كلخنى لايخوار) اسمنده برمجذوبك سوزلرندن متأثر اوله‌رق اومسلكى ترك ايتمش، شاهك مدحنه دائر نظم ايلديكى آتشين قصيده‌لرى اصلنه رجوع ايتديرمشدر . فقط بوش دورمامش؛ دهاسنى حكمت، معرفت واديلرينه حصر ايله معظم مخلد اثرلر وجوده كتيرمشدر . برچوق آثارى واردر. بونلرك الك مشهورى (حديقه) عنوانلى اثر كزيده‌در . حكيم غزنوى ؛

باز كشتم زانچه كفتم زانكه نيست
درسخن معنى ودرمعنى سخن

كبى لايعد بدايعك قائليدر.

بيتك معناسى :

شمدى‌يه قدر سويله‌ديكم سوزلردن رجوع ايتدم، زيرا قابل لايح اولان معانئ دقيقه‌يى تبليغه كافى سوز بولمق ممكن اولمديغى كبى ، او مقصدله سويله‌نن سوزلرده‌ده معنى يوقدر .

سنائى غزنه‌ده وفات ايتمشدر . (٥٧٦)

حضرت مولانا كبى بر حكيم معلاشانك سويله‌ديكى شو بيت (ابوالمجد)ك نصل بر وجود كامل اولديغنى تقدير ايچون كافيدر .

عطار روح بود وسنائى دوچشم او
ما ازپى سنائى وعطار آمديم

شاعرلرمز سنائى ايله لايخوار آره‌سنده جريان ايدن وقعه‌يه تلميحى متضمن ابيات نظم ايدرلر:

هواى عشقه اويوب كوى يارءدك كيده‌رز
نسيم صبحه رفيقز بهارءدك كيدرز
پلاسپارهٔ رندى بدوش وكاسه بكف
زكات مى ويريلور برديارءدك كيدرز

(*) كچن نسخه‌نك ٦٦ نجى صحيفه‌سنده و ٢٦ نجى سطرنده‌كى (كامل) كلمه‌سى (كامن) اوله‌جقدى .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

طریق فاقه‌ده همکفش اولوب سنائی‌یه
جناب کلخنیٔ لایخواره‌دك کیده‌رز .

نائلیٔ قدیم

فریدالدین عطار

فریدالدین عطار، نیشابور کویلرندن (کدکن) ده دوغوب عمرینك یکرمی طقوز سنه‌سنی نیشابورده، سکسان بش سنه‌سنی (شادیاخ) ده کچیرمش، جنکیز فترتی اثناسنده اسارت صورتیله الئه دوشدیکی برمغول نفری طرفندن شهید ایدلمشدر (٥٨٦) . کنجلکنده، پدرینك شیخی اولان کبارصوفیه‌دن (قطب‌الدین حیدر) ك مجلسنه دوام ایله استفاضه ایتمش ، شیخك صحبتندن دویدیغی نشوهٔ معرفتك تأثیریله، کاروبارعالمدن ال چکه‌رك عبادات ومجاهداته وقف وجود ایلمشدر .

ادبیات صوفیه‌نك بورکن رکینی، دها درجه‌سنده برذکایه مالك ایدی. آثار صوفیه‌نك قسم اعظمنی مطالعه زماننده‌کی ارباب معرفتك علم وفضلندن استفاده ایله خداداد اولان استعدادینی تنمیه ایتدیکی ، علی‌الخصوص پك خلوق، پك ادیب بر مرد الٓهی اولدیغی جهتله هرکسك حرمتنه مظهر اولمش ایدی .

شیخك نزیه قریحه‌سندن، ولود قلمندن برچوق قیمتدار اثرلر چیقمشدر . بونلرك مملکتمزجه اك مشهور اولانلری (منطق‌الطیر) ایله (پندنامه) در. قرق بیك بیتی احتوا ایدن دیوانیله آثارسائرهٔ سنك حاوی اولدیغی بیتلرك مجموعی یوزبیکی متجاوزدر. بعض اثرلری ضیاعه اوغرامشدر. لطافت وسلاست فوق‌العاده‌لرندن دولایی اثرلرینه سهل ممتنع دییه بیلیرز . سویله‌دیکی سوزلر، مزکی بر روحدن مصفی بر قلبدن ترشح ایله‌دیکندن قلب وروح اوزرنده بویوك برتأثیر اجرا ایدر .

منطق‌الطیر اوقوماغه باشلادی مرغ چمن
کوشهٔ کازار شمدی طبلهٔ عطاردر

باقی

مولانا جلال‌الدین رومی

نسباً حضرت صدیقه منتهی ، غایت اصیل ، غایت کبار بر عائله‌یه منسوب اولوب « بلخ » ده دوغمشدر . (٦٠٤) پدر عالیلری بهاءالدین ولدکه (سلطان‌العلما) لقب فاخریله مشهوردر. زمانٓنك اك بویوك عالملرندن، اك بویوك شیخلرندن اولدیغی جهتله برچوق کمسه‌لر علم وفضلندن، علی‌الخصوص برکات انفاس قدسیه‌سندن مستفید اولمق ایچون کندیسنه انتساب ایتمشلر ایدی. خوارزمشاهیلردن «جلال‌الدین محمد» ك خواجه‌سی «فخرالدین رازی» سلطان‌العلمانك خلقدن بودرجه حرمت کورمه‌سنی چکه‌مدیکندن جلال‌الدین شاهك وهمنه‌دوقونه‌جق بعض القاآتده بولندی. بونك نتیجه‌سی‌ده بهاءالدین ولدك بلخدن مفارقتنی استلزام ایتدی .

جناب مولانانك «رومی» لقبیله اشتهاری پك کوچك ایکن پدریله قونیه‌یه کلوب اوراده توطن ایتمسندندر .

دها درجه‌سنده برذکایه مالك اولان حضرت مولانا، زمانٓنك اك کزیده عالملرندن تحصیل علوم ایده‌رك فنون متداوله‌نك همان کافه‌سنده مشارٌ بالبنان اولمش ایدی. « شمس تبریزی » ایله ملاقی اولدقدن صوکرا کندیسنده بشقه بر نشوه حاصل اولدی. مثنوی عنوانلی معظم اثریله آثارسائرهٔ سی اونشوه‌نك، اولاهوتی جذبه‌نك محصولیدر .

جناب مولانا بشقه بر استعداد ایله مجبول اولدیغندن ، هرکسك کوردیکی ، بیلدیکی شیلرك ضمننده، کیمسه‌نك کوره‌مدیکی، کوره‌میه‌جکی شیلری

کورمش ، اك بسیط حقایقدن پك عالی نتیجه‌لر ، پك دقیق نکته‌لر استنباط ایلمشدر .

مثنویٔ شریفك روحنی آکلامق ایچون سطحی برمطالعه کافی دکلدر . مثنوی پك واسع برساحهٔ معرفتدر. هربیتی برچوق مباحثه تماس ایدر . او کتاب عادتا دیندن مستخرج برفلسفه اولوب فلسفه کبی تعلیم وتعلمه محتاجدر .

حضرت مولانا مثنوینك بعضی یرلرنده حقیقیه مسلکنك افراطنه کیتمشدر . کندیسی‌ده بونی بیلدیکی ایچون :

بیت من بیت نیست اقلیمست
هزل من هزل نیست تعلیمست

دیور . اسلاف نظرنده مثنوینك موقعی پك یوکسك اولدیغندن، تدریسی ایچون «دارالمثنوی» نامیله خصوصی درسخانه‌لر آچمشلر ایدی . جناب مولانانك تاریخ ارتحالی «٦٧٢» در .

فرید

مولد سعادت طولاییله

نعت شریف

ظهورك مبدأ عز وسعادت یارسول‌اه !
طلوعکدر طلوع مهر عزت یارسول‌اه !
ورودك حجت غرای وحدت یارسول‌اه !
وجودك جلوهٔ فوق‌الطبیعت یارسول‌اه !
« قدومك آیت بشرای رحمت یارسول‌اه ! »

محمدسین ، احمدسین ، احمدیتله ممجدسین
تجلیکاه رحمان ، معکس دیدار سرمدسین
حبیب حی وباقیسین ، شهنشاه مؤیدسین
علوّ عالمین سندن عبارت یارسول‌اه !

زمان مولد پاکك که برآن تجلادر
سعادت ، فیض قدسیت کبی الفاظه معنادر
سنی حاملکن عالم ، عرشدن بالله معلّادر
که ذاتك عرشیده ایجاده علت یارسول‌اه !

تعالی‌اه بوشب اول وقت مسعوده مصادفدر
جها سرتاپا برمشهر فیض ولطافدر
بتون اصحاب عصیانه بودم الله رافدر
ینه کلدی بمجون دور دولت یارسواه !

امان ای ملجأ عالم ؛ خجیل ایتمه بوناچاری
سعود بی‌کس وعاصی‌یی ، عاصیٔ سیهکاری
ظهور لطفکه وابسته احیای دلزاری
شفاعت یارسول‌اه ! شفاعت یارسول‌اه !

سعودالمولوی

یکی‌قاپی مولوی‌خانه‌سی پوست‌نشینی شیخ عبدالباقی افندی حضرتلرینك برغزلنی تخمیس :

١

عاشق شوریده‌یم دیدار جانان ایسترم
جامهٔ تندن تجرد ایله‌دم جان ایسترم
دیده‌می فرقتده هم وصلتده کریان ایسترم
« سینهٔ بی‌کینه‌می هرلحظه نالان ایسترم »
« نای مولانا ایله هم بزم عرفان ایسترم »

٢

هرزمان منظور دیده اول نکار اولسون بکا
کرم وسرد عالم امکان بهار اولسون بکا
قاف استغناده عنقالر شکار اولسون بکا
« ایسترم سر تجلی آشکار اولسون بکا »
« بن تماشای جمال یاری هرآن ایسترم »

٣

لامکاندن عالمه کلدم برای امتحان
زیر پایمده نوله تیترایسه ملك جهان
کردشندن عالمك کلمز بکا اصلا زیان
« ماسوادن پاکدر کوکلم مثال آسمان »
« مهر وجه‌یاری بن آنده نمایان ایسترم »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

٤

عاشقانه معكس ديدار جانان سينه‌در
سينه‌يه ايتمك نظر برعادت ديرينه‌در
اعتبار اهل حكمت ديدهٔ حق بينه‌در
« ديدهٔ حق بين ايچون هرذره بر آيينه‌در »
«رؤيت جانان ايچون قارشيمده انسان ايسترم»

٥

ياندى جانم الامان اى عشق سندن الامان
دونديرن سنسك بوتون افلاكى بى‌ريب وكمان
كشتىٔ جسمم اوله ساحلرس مقصد همان
«بحر وحدت موج اورسون دلده هر آن وزمان»
«عشقمى دريا كبى بى‌حد وپايان ايسترم»

٦

نشئه‌سين سوردك نيجه ايامدر جام جمك
خيلى دمدر جورينى چكدك بز اول غنچه‌فمك
برقاسين كورمدك ذوقك، سرورك ، ياغمك
«شيخنى» درويشنى كوردك بوفانى عالمك»
« دستكير اولسون بكا برپاك دامان ايسترم »

٧

حضرت سلطان عشق دلده سردار ايتمكه
مطبخ پرفيض آتشبازه اقرار ايتمكه
حاصل (برّى) بوبازار ايچره بركار ايتمكه
«دركه ملاده (باقى) كسب انوار ايتمكه»
«شمس تبريزى كبى برمهر تابان ايسترم»

٢٩ اغستوس ٣٣٧

كمال الدين برى

برمنظومه

دنيا ملول عشقدر ، شكواده ، ماجرادن
دوشمش جدا ازلده وصلتكه خدادن
آزاده هيچ قالبرمى آدم بلاى عشقدن
آزاده قالمشكن عالم بو ابتلادن
ويردم سكا كوكل بن اى دلبر ملك رو
بوقدر سكا مماثل خوبان ماسوادن
كوردم سنى كچركن كوياكه برق خاطف -
اولدى او دمده عشقك ملهم بكا سمادن
لكن نه اولدك اى مه ، بيلمم كه نرده قالدك
عشقمده ، سرنوشتم فرقتمى ؟ ابتدادن
ديده‌م نظركهمده محروم طلعتكدر
سن افق اعتلاده يوكسكميسك سمادن
بعد مسافه‌ك اولماز تنوير چشمه حائل
ابر دلكمى مانع افقمده انجلادن
لايق دكلسه عشقم ناديده نوحلاله
حسنك چيقاردى عاشق درويشى انزوادن
تأثير حسنه وارمى هيچ اولمايان مسخر
آزاده‌در مسخر عشقنده هر جزادن
حسنك كبى ، انينم ايلر قلوبه تأثير
دوغازميسك تأثر خونابهٔ بكادن
حسنك بلاسى چوقدر عشقخانهٔ فناده
بيك فتنه‌در مسلط بردلبره فضادن
هرفتنه‌دن - محقق - وار چارهٔ تحفظ
ايلر رها دعالر دلبرلرى قضادن
كافى كلير دعامه بر لحظه التفاتك
آل كوكلمى آ دلبر قورتول غم بلادن
قصدك نه‌در بيلمز تعديد حسرتمدن
رحم ايله بر خبر وير ناچاره مبتلادن
عشاقه غم دكلدر ، اولمق شهيدى عشقك
اميد وصلت اولسه محشرده كل لقادن

احمد شيرانى

— شاعر ايله نبّاش —

مسيره عد ايديلن بر محلده پك ايركن
تصادف ايتمش ايدى بر قادينله بر شاعر
بش اون دقيقه تردد ايچنده كچمش ايكن
دوامه باشلادى صحبت محبته دائر

*
* *

قادين ؛ او وضع غريبيله ، طور شوخيله
كورن نظرلره اشراب ايدردى بر حيله
زواللى اركك ايسه آلدانيردى پيمانه
لزوم كورمه‌يه‌رك هيچ دليل وبرهانه
يمين عشقنه شاعر دكلى قانمشدى

بر آشيان سعادت قورولدى صانمشدى
مسيره‌نك وار ايدى بر اوجنده قبرستان
مهيب سرويلريله محل خاموشان
بو چفته مرغ صفا نشئه‌لرله شاقلاركن
زواللى مغفل سودانه‌لر صاييقلاركن
مزارلرك آراسندن كوروندى بر مخلوق
سياه لباسى ايله بر مزاردن ده صغوق
قاووقلى سنك مزاره شبيه بر هيكل
ياواش ياواش بوقولوب اولدى صحبته انكل
سياه لباسنك آلتنده كيزلى بر شى وار
كوروندى بر اوجى ديركن ؛ قولاج قولاج آستار
غبار وطين مقابرله ممتلى اوست باش
وظيفه‌دن دونيور آكلاشلدى : بر نبّاش

*
* *

ديكيلدى قارشيلرنده او هيكل مشئوم
بو عشقك اورتاسنه آچيق اوزره بر اوچوروم
كوزيله باشلادى لوث ضميرى افشايه
تحملى توكنوب شاعرك تماشايه
بو جانلى هيكل لوثى ده‌ويرمك اوزره ايكن
قادين شتابه حاضرلاندى اولديغى يردن
غريق حيرت اولان شاعره ديدى : عفو ايت
بو حالم اولسه‌ده فكركجه موجب نفرت
قادين دكلى‌يم ؟ ايشته ديمك كه معذورم
تزين اوغرينه نقض وفايه مجبورم
قادين يمين صداقت ايدرسه‌ده قائما
قادين سوزى اوقدر صاغلام اولماز آلدانما
قادين دكلى‌يم البت تزين ايتملى‌يم
تزين ايتمك ايچون‌ده بونكله كيتملى‌يم
سنك الكده قلمدر بكا نه مالملكك
او ، دوغروسى ايده‌من احتراصمى تسكين
كفن‌ده اولسه بونك قولتوغنده‌كى بزلر
نم حظوظمى تأمينه آز چوق خدمت ايدر
سنك او خامهٔ شعركدن البت اولادر
تحير ايتمه ! قادين ؛ بويله بر معمادر .

٢٣ ايلول ٣٣٧ م . انور

غزل

كوكلم بيليركه كلمه‌ده عشقم بلا سكا
حالا بلا بودركه كوكل مبتلا سكا
لايقمى التفاتكى بندن اسيركه‌مك
بيلمزميسك كه عمرمى ايتدم فدا سكا
بيكانه‌لك نه‌رتبه ايسه سنده كوكلمه
اى بى‌وفا كوكل اوقدر آشنا سكا
باق صفحهٔ سرشكنه قلب حزينمك
هرقطره عرض ايدر آجى برماجرا سكا
دشمندن اشتكا اولنور دوست اولانلره
سندن آبى امان ايدرم اشتكا سكا
(شادى) بوبحر هجرده سن ناخدا ايكن
ايلر كنار يارى ميسر خدا سكا

١٦ تشرين اول ٣٣٧ بشار شادى

سرابه طوغرى

كوزلرم دائما افقلردن
ديله‌نير خسته خسته نور حيات
فوق رأسمده برجهنم كه ،
اونى سوندورمك ايسترم؛ هيهات !

*
* *

بشقه برشعله ، بركوچك ييلديز
برقمر ، برشهاب كيسودار
برچيچك يوق كه حسبحال ايده‌يم
بارى برقوش بولونسه نوحه‌نثار

*
* *

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بیکسم بن ، بوصحن هیچیده
همدمم برخیال شعر وغرام ؛
آه ممکن دکل که برخطوه
داها آتمق ، یولمده بی آرام

* * *

أللرم قبلهٔ مناجاته
آچیلیر رعشه‌لرله آلوده ..
دیزلرم یرده ، قدرتم مفقود
ایتدیکم نوحه‌لرده بیهوده

* * *

طوغدی افقمده زهرهٔ أملم
شیمدی صوك برقیام عزم وشتاب
ایشته آلداندم أی آله محن !
آکلادم شیمدی هپسی، هپسی سراب!

امین خاکی

محفل تاریخی

ابوذر غفاری

مابعد

« حضرت ابوذرك ربذه‌یه کیتمه‌سی اوزه‌رینه حضرت علی کرم‌الله وجهه‌نك کندیلرینه اولان برتسلیتنامه‌لری (نهج البلاغه) ده کوریلدرك بروجه‌زیر اخذ ودرج ایدلمشدر: (یا اباذر انك غضبت‌لله فارج من غضبت‌له . ان‌القوم خافوك علی‌دنیاهم وخفتهم علی‌دینك . فاترك فی‌ایدیهم ماخافوك علیه واهرب بماخفتهم علیه . فما احوجهم الی مامنعتهم . وما اغناك عما منعوك . وستعلم من‌الرابح غداً والاکثر حسداً . وأن‌السماوات والارض کانتا علی‌عبد رتقاً ثم اتقی‌الله لجعل‌الله له منهما مخرجا . لایؤنسنك الاالحق ولایوحشنك الاالباطل . فلوقبلت دنیاهم لاحبوك ولوقرضت منها لامنوك]

مألی : یااباذر ! سن حق ایچون غضب ایتدك . امدی کندی ایچون غضبناك اولدیغك ذاتدن امید وار اول. آنلر سندن کندی دنیالری اوزرینه قورقدیلر . سن آنلردن کندی دینك اوزرینه قورقدك . آنلرك سندن قورقدقلری شیٔ کندی اللرینه براق . سنك آنلردن قورقوب أسیرکه‌دیکك شیئله سن فرار ایت . آنلرسنك کندیلرندن منع ایتدیکك شیئه نه قدر محتاجدرلر . سن ایسه آنلرك سندن منع ایتدکلرینه نه قدر احتیاجسزسین. یارین کارلی کیملر وحاسد وغبطه کشلرجه هانکیلری اکثر اوله‌جغنی بیلیرسین . برقوله یر دمیر وکوك باقر اولمق فحواسنجه یمروسهولتك بتون منابع ومنافذی مسدود اولسه‌ده اوقول جناب حقدن اتقا اوزره بولنسه حق جل وعلا ارض وسمادن آکا مطلق بر مخرج پیدا ایدر . حقدن باشقه أنیسك و باطلدن باشقه منفورك اولمسون . اکر سن آنلرك دنیاسنی قبول ایدیدك آنلر سنی سورلر ایدی ودنیالرندن براز شیئی کندك ایچون قوباره ایدك سندن آمن اولورلر ایدی . الحقائق = حاجی ذهنی افندی »

* * *

کلمات آتیه؛ مشارالیهك اقوال حکیمانه سندندر:

یومك جملك اذاقدت رأسه اتبعك سائرجسده

یعنی : داخل اولدیغك کون ؛ صاحبی بولوندیغك دوه کیدر. دوه‌نك باشنی یدنجه اعضای سائره‌سی ناصیل انقیاد کوستریرسه بر کونك صباحنده ایشله‌دیکك خیری ساعات سائره‌سی‌ده تعقیب ایدر .

ان لك فی مالك شریکین الحدثان والوارث فان استطعت ان لا تکون ابخس الشرکاء حظاً فافعل .

یعنی : مالکده سکا ایکی اورتاق واردرکه بری فلاکت ، دیکری وارثدر . حصاجه بوایکی شریکك دونکده قالمامق ایسترسه‌ك اومالی فی‌سبیل‌الله بذل وایثار ایت .

ارض بالقوت وخف من الفوت واجعل صومك الدنیا وفطرك الموت .

یعنی برکونلك نفقه‌یه راضی اولده برامرخیری قاچیرمقدن قورق. دنیایی اوروج ، أولومی افطار زمانك فرض ایت .

« حضرت ابوذر ٢٨١ حدیث روایت ایتمشدر . صحیحینده آنك ٣٣ ی مذکوردر. ایکیسنده امام‌بخاری‌نك واون طقوزنده امام مسلمك انفرادی اولوب باقی اون ایکیسی اتفاقلیدر . حب أهل‌بیت حقنده حضرت‌ابوذرك « لوصلیتم حتی تکونوا کالحنائر لم ینفعکم ذلك حتی تحبوا آل رسول‌الله علیه الصلوة‌والسلام » بیورمش اولدقلرینی (مشاهیرنساءده) (عائشه النبویه) عنوانیده ذکر وترجمه ایتمشزدر = الحقایق - حاجی‌ذهنی افندی)[*] (واصف اندرونی) نك دیوانده شویله برتاریخ وار.

حبیب حضرت مولانك اصحاب کزیننده
جناب بوذر غفاری نام برذات عالیشان
ستانبول فتح اولوناغازدن مقدم فی‌سبیل‌الله
غزایه عزم ونیت أیلیوب اول سرور مردان
قیلوب کفاره شیرانه هجوم‌آخر ره حقده
شهادت شربتن نوش ایلیوب قیلدی فدای جان
مقام مدفن اصحاب بعد از فتح استانبول
اولوب کشف ، ایلدیلر هربرینك قبرین آبادان
مرور ازمنه‌یله بوکزیده ذات والانك
درودیوار وسقف مدفنی اولمشدی ملك ویران
اولوب توفیقه مظهر بومقام ومسجد پاکی
یکیدن قیلدی انشا والده سلطان محمود خان
رسول‌اللهه تعظیما قیلوب اصحابنه حرمت
زهی خیر ایلدی اول مهد علیای کرم بنیان
خدا هم ذاتنی هم نور چشمی خان محمودی
قیله هرحالده محفوظ وستردیدهٔ عدوان
اوشاهك سایه‌سین دور ایتمیوب فرق عبادندن
سریر سلطنتده مستدام عمر ایده سبحان
سزادر یازسه واصف بنده‌سی برمصرع تاریخ
بوعالی مشهدی یاپدردی رعنا والده سلطان

١٢٢٧

بوتاریخ: ابوذرحضرتلرینك استانبولده‌کی تربه‌سنك تعمیری ایچین سویله‌نیلمش. فقط مشارالیهك (ربذه) ده وفات‌ایتمش واورایه دفن ایدلمش اولماسی محقق بولوندیغی جهتله باشقه یرده اوکا اسناد ایدیلن تربه‌نك اصلی یوقدر. برآلتی جامع شریفنده عمرو بن‌العاصه نسبت ایدیلن قبرده بویله‌در. چونکه عمرو، مصرده ارتحال ایله‌مش، استانبوله ایسه آیاق باصمامشدر .

طاهرالمولوی

[*] بزده مشاهیرنسادن اوبحثی تبرکاً شورایه نقل ایتدك: « عائشة النبویه : خاندان نبوتدن اولوب حضرت جعفرالصادقك کریمه‌سی و موسی الکاظم حضرتلرینك همشیره‌سی بولنان سیده عائشه حضرتلریدرکه پدرلری اولان جناب جعفرالصادق حضرت حسین رضی‌الله عنه افندیمزك اوچنجی اولادی اولوب پدرلری (محمدالباقر) وبیوك پدرلری (علی‌زین‌العابدین) ودها بیوك پدرلری حضرت حسیندر .رضوان‌الله تعالی علیهم اجمعین .

مشارالیها حضرتلرینك بیان منزلت ومزیتلری بابنده بوندن زیاده تعریف اقتضا ایتمیوب بشرایچون خاتم‌النبیین علیه وعلی آله صلوات‌الملك المعین افندیمز حضرتلرینه قرب و اتصالدن باشقه رفعت وسعادت متصور اولمامقله همان کندیلرینه وآل و عترتلرینه قرب ومحبتی وآثار سنیه‌لرینه متابعته موفقیتی تمنی ایتمه‌لیدر .

ابوذر غفاری رضی‌الله عنه الباری حضرتلرندن مرویدرکه (لوصلیتم حتی تکونوا کالحنائر لم ینفعکم ذلك حتی تحبوا آل‌رسول‌الله علیه‌الصلوة‌والسلام) بیورمشدر. بونك معناسی « یایلر وکرلر کبی خمیده قد اوله‌جق قدر نماز قیلمش اولسه‌کز بیله آل رسوله محبت ایتمه‌دکجه فائده‌سی اولماز » دیمکدر ...

مشارالیها عابدات مجاهداتدن اولوب مناجاتنده جناب حقه (وعزتك وجلالك لئن أدخلتنی النارلآخذن توحیدی بیدی وأطوف به علی أهل‌النار وأقول وحدته فعذبنی) دیو عرض نیاز ایلر ایدی . عالم بقایی ١٤٥ تاریخنده تشریف ایتمشلردر . مصرده (باب‌القرافه) ده مدفونه درلر . رضی‌الله تعالی عنها ونفعنا بشفاعتها »

عصرسعادتده مسلمانلرك مدنیته خدمتلری

بوسرنامه ایله نشرینه باشلانیلان سلسلهٔ مقالاتدن (معتقدات جاهلیه) یعنی؛ بعض تأخراته اوفرامقله برابر (مشرکین عربك مشهور پوتلری) مقاله‌سیله تذییل واومقاله اولکی نسخه‌ده تکمیل اولونمشدی . بونسخه‌ده ینه اوبحثه رجوع ایله بعض معلومات ویرمك ایستیورم:

جزیرة‌العرب ، خصوصیله حجاز قطعه‌سنده‌کی قبائل مشرکه‌دن بعضیلری ؛ معبود حقیقینك اله واحد اولدیغنی بیلیرسه‌ده ذات اقدس الهیه‌یه تقرب ایچین پوتلری شفیع اتخاذ ایله‌یه‌جك قدر غفلت کوسته‌ریردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قران حکیم؛ بویله حجردن ، شجردن شفاعت اومان احمقلره امیدلرینك پك واهی اولدیغنی ، بوتلرك ألندن برشی گلمه‌یه‌جکی کبی پرستشکارلرینی بیله طانیمقدن عاجز بولوندیغنی بیلدیرمکله برابر نزد الٓهیده شفاعت ایده‌جك ذوات کرامك شفاعتی‌ده اذن ربانی ایله قابل اوله‌بیله‌جکنی خبر ویردی.

*
* *

ینه مشرکلردن بعضیلرینك، ازجمله (کِنانَه) (خُزاعَه) (جُهَینَه) قبائلنك ذات باری حقنده غریب وشان الوهیته منافی براعتقادی واردی. « ملکلر ؛ اللهك قیزلریدر ! » دیرلردی . هله خزاعه‌نك (بنوملیح) شعبه‌سی « الله ؛ جنلره مقارنت ایتدی‌ده ملکلر وجوده کلدی ! » هذیاننده بولونوردی.

بوحریفلر؛ اعتقاد باطللری الجاسیله ملکلره، حق طولاییسیله جنلره عبادت ایدرلر وبرچولده یالکز قالینجه (اعوذ بعزیز هذا الوادی) دیه اوراده‌کی جنی‌یه صیغینیرلردی.

مشرکلرك ملکلری بنات الٓهیه وهم ایله سه‌ومه‌دکلری قیز چوجوقلرینی اللهه اسناد ایتمه‌لری؛ فرقان مبینده انتقاد ایدیله‌رك حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك اوغولدن ، قیزدن منزه اولدیغی آکلاتیلدی وملکلرك قیز اولارق یارادیلدیغنی سز کوردیکزمی ؟ دیه اونلردن سؤال ایتمه‌سی ودعوالری ایچین کندیلرندن حجت ایسته‌مه‌سی علیه‌الصلوة افندیمزه امر بویورولدی. جناب حق ایله آرالرنده نسب اثباتنه قالقیشدقلری جنیلرك‌ده اومشرکلرك مطلقا عذابه اوغرایه‌جقلرینه واقف بولوندقلری اخبار ایدیلدی.

*
* *

مشرکلر ؛ براهت امیه اولدقلرندن انسانلره کندیلری آراسندن پیغمبر کوندریله‌جکنی واو پیغمبره وحیاً کتاب انزال ایدیله‌جکنی ذهنلرینه صیغدیرامیورلردی. بوندن طولایی دعوت محمدیه وقوعنده شاشیروب قالدیلر « بوناصیل پیغمبر ! بیور ، ایچیور ، چارشیده ، بازارده کزوب دولاشیور . چولوغی ، چوجوغی وار . تأمین معیشت ایچین اوغراشوب طوروبور. کلام الله دیه برطاقم سوزلر اویدورویور. حقیقةً پیغمبرسه بزه کوکدن برکتاب کتیرسه، یاخود کندیسنه برملك کلوب بزه‌ده کورونسه » طرزنده سویله‌نمه‌یه باشلادیلر.

قاصر فکرلرنجه الله طرفندن برذاتك تبلیغ احکام ایچین مبعوث اولماسی ممکن دکلدی. بوکا امکان بولونسه بیله اومبعوث الٓهینك فوق البشر وخارق العاده برشی اولماسی لازم کلیوردی. نیته‌کیم پیغمبر اکبر افندیمز؛ قبل الهجره طائف قصبه‌سنی تشریف ایتدیکی وقت اوراده‌کی (بنی ثقیف) رؤساسندن (عبد یالیل) بر انسانك « بن الله طرفندن مرسلم » دیمه‌سنی استغراب ایله‌مش ونبی اکرمك دعوتنه قارشی « سن ؛ پیغمبرسه‌ك بن ؛ کعبه‌نك اورتوسنی ییرتمش اولایم ! » جوابنی ویرمشدی .

مشرکلرك بویولده‌کی تفوهاتی اوزرینه نازل اولان متعدد آیات کریمه‌ده عالم انسانیته مقدماده پیغمبرلر کوندریله‌رك بونلرك‌ینه انسانلر آراسندن انتخاب وارسال ایدیلمش ، کندیلرینك بشریت مقتضاسنجه ییوب ایچمش ، کزوب دولاشمش ، چولوق چوجوق صاحبی اولمش ، وحی والهام طریقیله احکام وشرایع وضع وتأسیس ایله‌مش ذوات کرام بولوندقلری بیان بویورولدی. « بویله اولدیغنی بیلمیورسه‌کز اهل کتاب اولان یهود ونصارایه صورك » دینیلدی. اکر محمد علیه السلام

افتراءً بعض سوزلر اویدورسه ایدی کندیسنك مطلق مؤاخذه ایدیله‌جکی ، کوکدن یازیلمش بر کتاب اینوب‌ده مشرکلر طرفندن تماس ایدیلسه‌یدی بوده محمدك برسحریدر ! دینیله‌جکی ، ملك انزال اولونسه‌یدی مشرکلره عذابدن امان ویریلمه‌مك لازم کله‌جکی افاده قیلیندی.

*
* *

جاهلیه اهالیسندن چوغنك حیات حقنده‌کی فکری‌ده پك بسیط ایدی. جد پیغمبری عبدالمطلب حضرتلری کبی « والله ان وراء هذه الدار داراً یجزی فیها المحسن باحسانه والمسیءُ باساءته » یعنی « الله حقی ایچین شو دنیادن باشقه برعالم داها واردرکه بوراده ایلك ایدنلر ؛ اوراده مکافات کوره‌جك ، فنالق یاپانلرده ینه اوراده جزاسنی چکه‌جکدر » دینلر مستثنی اولمق اوزره اکثر مشرکین « انسان دوغار ، بویور ، مرور زمان ایله اختیارلار، نهایت اولوب محو اولور ! » وهمنده بولونورده بعث ونشرك وقوعنه وعالم ابدیتك وجودینه عقل ایردیره‌مزدی.

بوبسیط فکرلی حریفلردن بعضیلری؛ صلی الله علیه وسلم افندیمزله مباحثه‌یه قالقیشمش وهر بری مبهوت وملزم اولارق صاووشمشدی . ازجمله مشهور (اُبَی بن خلف) [۱] برکون الٔنه چورومش برکمیك پارچه‌سی آلوب حضور نبوی‌یه کلمش ، کمیکی اوفالایوب توز حالنه کتیردکدن صوکرا « یا محمد! بومتفرق اجزایی طوپلایوب‌ده یکیدن کیم حیات ویره‌بیلیر؟» سؤال مستهزئانه‌سنده بولونمشدی، استفهام استغرا بکاریسی اوزه‌رینه‌ده « اونلری ابتدای امرده خلق ایدن صوکرادن‌ده احیا ایلر » جواب قرآنیسی شرفنازل اولارق ابی بن خلف الزام قیلیندیغی کبی ایکنجی برحیاتك وابدی برعالمك وارلق ایله بوتون بشریته مژده ویریلمشدی . [۲]

طاهر المولوی

[۱] صنادید مشرکین واعدای سید المرسلیندن اولوب معهود (امیة بن خلف)ك برادریدر، قارده‌شی بدر غزوه‌سنده قتل ایدیلدیکی کبی بوخبیث‌ده احد ملحمه‌سنده علیه الصلوة والسلام افندیمزه قارشی آت سورمش وطرف رسالتدن آتیلان برحربه ایله اورولوب عودتی اثناسنده هلاك اولمشدر .

مستجابی زاده عصمت بك

(اونجی نسخه‌دن مابعد :)

اعالی مشرهان امتك اعاظمندن اولان مرحوم مشارالیه؛ حقائق اشیایی تدقیق وتتبع ایلمش برشاعر عالی نظر ، معارف متنوعه ایله حسن سلوك وسیرتی نفسنده جمع ایده‌رك هم جنسنك سعادتنه وقف وجود ایتمش بر فاضل حمیت پرور ایدی . هیچ بر زمان آمال واحتراص منفعتجویانه‌یه دوشمامش، بتون عمرینی معنای حقیقیسیله مربوط اولدیغی دولت وملتنك استحصال منفعتنه حصر ایده‌رك

[۲] مؤمن‌که خبردار بویکروزه جهانك
فوقنده اولدن‌ده کیش بزم بقانك
آماده‌لکندن، چکه‌جك اینسه‌ده بالفرض
هرآنی حیاتك‌اوکابیکلرجه بلاعرض
فردا‌ده‌کی اذواق او ایشدکجه تأمل
ایلر بوکون آلامه ناصیل اولسه تحمل
برماحدی لکن کیم ایدر تسلیه ؟ هیهات
صیغماز اونك آفاقنه فردای مکافات
الجای تصادفله شو بوش عالمه دوشمش
اطرافنه بیکلرجه شدائد کلوب اوشمش
اونلرله بوغوشمقله کچوب دور حیاتی
انجام اولاجق موت، سکون حرکاتی
وارلقدن اونك ایکلیه‌رك أوله نصیبی
بونلر بعرك ایشته الك آواره غریبی
مؤمنلره امداده یه‌تیش مرحمتکله
ملحدلره لکن داها چوق مرحمت ایله

محمد عاکف

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بو يولده بى نهايه آلام و اضطراباته قاتلانمش ، نهاية النهايه اى انسانلرك عدوى امانى اولان فلك نابكارك يد قهرنده اريبوب كيتمشدر .

مادر خلقت عصمت كبى ذواتى وجوده كتيرمكده دائما بخيل وممسكدر .

مرحوم اويله على العاده شاعر ، فاضل ، فلان دكلدى . زمانمزده ـ هركسجه يكده حسن تلقى اولنه ميه جق صورتده ـ بر نزاهت اخلاقيه يه ، بر فضيلت خارق العادهيه مالكدى .

شعرك ، ادبك بزم كبى اسكيلردن بر قسمك تلقيسى وجهله بتون معناى فوق العلاسنى اكتساب ايتمش بر تمثال انسانيت ايدى .

شاعر ديمك اهل دل ديمكدر خوش مشرب ومعتدل ديمكدر
بوقسه بر آلاى اراذل ناس پيمانده خور نوال وسواس
بيمانه كش ادا اولورى شاعرلكه آشنا اولوردى

تعريفى دائره سنده برشاعر اهل دل ، بر اديب كاملدى . ساده اقتدار وعرفانه دكل ، غايت نزيه وسليم بر وجدانه ، فوق الحد متين وقوى بر ايمانه مالكدى .

اللهدن بحث ايدركن الك شنيع و خبيث دينسزلرى بيله ايمانه كتيره جك برحال كسب ايدر ، فضيلت وانسانيت مباحثنده الك بسيط الادراك آدملرى بيله دوشونديره جك برقدرت اعجازكارانه كوسترردى .

اكثريا (ايمانتكونوا ...) كريمهٔ جليله ف كنديسنه خاص بر اداى عالمانه ايله تفسير و ايضاح ايدن و :

جشم حق بينمه انوار تجلا كورونور
هانكى كهسارينه باقسهم بو تجليزارك

واديسنده لسان وجدانى ترنم ايدن بو ذات حقيقت آشناء علوم اسلاميه ده صحيحاً تام بر اعتقاد ايله احاطهٔ كليه يه مالك ، طرق صوفيه دن طريقت جراحيه يه منتسب ، پير طريقت نورالدين جراحى قدس سره حضرتلرينه منجذب ولوب شرعيانده ، تصوفده بالخاصه نفوذ نظر اصحابندن ايدى . علوم عربيه ده متبحر ، فارسيده متفرد ، فرانسزجه يه آشنا بر معلم ادب و حكمت ايدى . « منتخبات رباعيات خيام » عنوانلى اثر لايموتنك مقدمه سنده موضوع بحث ايتديكى تقويم مسئله سى علم هيأتده كى نفوذ و احاطه سنك بوكون تفنن داعيه سنده بولنان پك چوق ذواتك فوقنده اولديغنى كوسترر .

«خيابان» نده نشر ايتديكى [آيدين خرابه لرى] عنوانلى مقالهٔ علميه سى ادراك وعرفاننك جهانشمول اولديغنه دليلدر . حرب مشئوم حقنده كى فكر مخصوصنى محتوى اولوب بالايه نقل ايتديكم مختصر مكتوبى سياسياتده كى احاطه ونفوذ نظرينه دلالت ايدر .

« منتخبات رباعيات خيام » اوقونسه عصرلردن برى ديارمزده اوبولده براثر عالى وجوده كلمامش اولديغى ارباب عقل وتميز طرفندن درحال تصديق اولنور .

علم حقوقده كى مرتبهٔ بلنديى رفقاى مسلكندن حالا بيلنلر اولسه كركدر . الحاصل مستجابى زاده عصمت بك مرحومك ادراك وعرفان وفضل وكمالى بنم كبيلر ايچون حوصله سوز بردرجه ده ، مزيت اخلاقيه سى زمانمزده اخلاقى كچينن بر قسم كسانك دائرهٔ اذعانندن بيرون ومتعالى بر مرتبه ده ايدى .

مابعدى وار

سعود المولوى

اعتذار

شيخ عبدالباقى افندى حضرتلرينك كچن نسخه ده مندرج مقاله سنك مابعدى كچ كونده ريلديكندن كله جك نسخه يه قالمشدر .

مطبعهٔ عامره مدير مسؤلى : طاهر المولوى

ادارهخانه سى : شهزاده باشنده
تعالى اسلام
جمعيتى مركز عموميسى

مركز توزيعى :
باب عالى جاده سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه سى

آبونه بدلى :
سنه لكى ۱۲۰ غروش
آلتى آيلغى ۶۰ »
اوچ آيلغى ۳۰ »

محفل

۱۳۳۸

صاحبى ، مديرى ، محررى :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ونشر اولونور
يازيلرك شخصيتى دكل ، يازيلرك اهميتى نظر دقته آلينير .

كلن يازيلردن شايان قبول كورولنلر : تاريخ سيراسيله درج ايديلير .

علمى ، ادبى ، اجتماعى وشيمديلك شهرى مجموعه در

عدد : ۱۸ ۱۳۴۰ ربيع الاخرينه مخصوص نسخه جلد : ۲

مندرجات :

محفل تصوفى : توكل و ـ ى ـ طاهرالمولوى . صوفيه نك اعتقادى ـ شيخ عبدالباقى .

محفل انتقادى : ان الله معنا ـ محمد شرف الدين . محفل صاحبى عليهنه دعوى ـ طاهرالمولوى . فرانسزجه (عالم اسلام) مجموعه سنك محفله بر مكتوبى . (مطبعه جيلق وكوفى بابى) اثرى حقنده ـ سعدى .

محفل ادبى : نعت شريف ـ احمد مختار . نعت شريف ـ يشار شادى . غزل وقطعه ـ سعود المولوى . محفل قارئلريله حسب حال ـ صالح صائم . اى بكاى مديد ـ على طيار . محروم اولايدم ـ امين خاكى . شمس الدين افنديك وفاتى وتاريخ ارتحالى ـ طاهرالمولوى . تعالى اسلام جمعيتندن .

محفلك جلد اولى

مجموعه نك جلد اولى تشكيل ايدن ۱۲ نسخه برقاب درونده جمع ايديلرك نفيس برمجله حالنده نشر اولونمشدر . بدلى ۱۰۰ غروشدر . ادارهخانه دن آلاجقلره يوزده ۲۵ تنزيلات ياپيلير .

هند ماصاللرى

بولطيف افسانه لرك برنجى قسمى ساحهٔ انتشاره قونولمش و ۵ غروش فيأت ايله صاتيلمقده بولونمشدر . شرقه عائد تخيلاتى ساده وادبى برلسان ايله اوقومق ايسته ينلر ؛ بوافسانه لرى مطالعه ايتمه ليدرلر . محفلك جلد اولنى آلانلره مجاناً تقديم اولونور . ايكنجى اوچنجى قسمى ده نشره باشلانيلمشدر .

حسن وعشق

شيخ غالبك بومشهور اثر بديعى ده محفل اداره سنجه طبع ونشر اولونمايه وفورماسى ۵۰ پاره مقابلنده صاتيلمايه باشلانيلمشدر . محفل نسخه سنى آلانلره هديةً ويريلير . بشنجى فورماسى چيقمشدر .

فى ۱۰ غروش

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل تصوفی

توکل وسعی

(کچن نسخه‌دن مابعد)

ترجیح نهادن نخچیران توکل را بر جهد واکتساب

« آوحیوانلرینك توکلی چالیشمایه وقازانمایه ترجیح ایتمه‌لری »

جمله کفتند ای حکیم باخبر الحذر دع لیس یغنی عن قدر
در حذر شوریدن شور وشرست رو توکل کن توکل بهترست
باقضا پنجه مزن ای تند وتیز تانکیرد هم قضا باتوستیز
مرده بایدبود پیش حکم حق تا نیاید زخم از رب الفلق

مألی : آرسلانك افاده‌سی اوزه‌رینه حیوانلر دیدیلرکه :

— ای حکیم آگاه ! احتراز و احتیاطدن وازکچ . چونکه : قدره قارشی حذرك تأثیری اولاماز . حذر ؛ فتنه وشر احداثنه چالیشمق دیمکدر . کیت ، متوکل اول که توکل ؛ الڭ ایی بر شیدر . قضانك خشمنه اوغرامق ایسته‌مزسه‌ڭ قدرله پنجه‌لشمه‌یه قالقیشما . اللهك قهرینه دوچار اولمامق ایچین حکم الهی‌یه براُولو کبی تسلیمیت کوسترمك لازمدر .

ترجیح نهادن شیر جهد واکتساب را بر توکل وتسلیم

« آرسلانك چالیشوب قازانمایی توکل وتسلیمه ترجیحی »

کفت آری در توکل رهبرست این سبب هم سنت پیغمبرست
کفت پیغمبر باواز بلند با توکل زانوی اشتر ببند
رمز الکاسب حبیب الله شنو از توکل درسبب کاهل مشو

مألی : آرسلان جواباً :

— اوت ، توکل ؛ بر رهبردر ، فقط اسبابه تشبث ده سنن سنیه‌دندر . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ؛ کندیسندن استفتا ایدن برینه « دوه‌ڭك دیزینی توکل ایله باغلا » یعنی : « قالقماسین دیه دوه‌ڭك دیزینی باغلادقدن صوکرا متوکل اول » دیمش ، هم ده بو امری یوکسك سسله ونظر انتباهی جالب برطور ایله ویرمشدر (*) .

« قازانان ؛ اللهك سه‌وکیلی قولیدر » حدیثنده‌کی نکته‌یه دقت ایت ! بناءً علیه توکل ظنیله اسبابه توسل خصوصنده تنبلك ایتمه . دیدی .

ترجیح نهادن نخچیران توکل را بر اجتهاد

« حیواناتك توکلی چالیشمایه ترجیحی : »

قوم کفتندش که کسب از ضعف خلق لقمهٔ تزویر دان مقدار حلق
نیست کسبی از توکل خوبتر چیست از تسلیم خود محبوبتر
بس کریزند از بلا سوی بلا بس جهند از مار سوی اژدها

مألی : حیوانلر دیدیلرکه :

— چالیشمق ؛ خلقك ضعف اعتقادندن ایلری کلمشدر . کسب ؛ صاحبنك بوغازینه کوره ، یعنی حرص وطمعی درجه‌سنده بر تزویر لقمه‌سیدر . توکلدن داها کوزه‌ل بر کسب اولاماز . تسلیمیتدن داها سه‌وکیلی بر خصلت وارمیدر ؟

انسانلرك چوغی بلانك برندن دیکرینه قاچار ویلانك اوکندن اژدرها آغزینه طوغرو فرار ایدر ، یعنی بلا صاندیغی توکلی بیراقیرده اصل بلانك بویوکی اولان کسبه آتیلیر .

حیله کرد انسان که حیله‌ش دام بود
آنکه جان پنداشت خون آشام بود
دربست ودشمن اندرخانه بود
حیلهٔ فرعون زین افسانه بود
صد هزاران طفل کشت آن کینه کش
وانکه اومی جست اندرخانه اش

مألی : انسان ؛ توکلی بیراقوب اکتسابه آتیلمق صورتیله حیله‌کارلغه قالقیشیر . حالبوکه او حیله ؛ اونك طوزاغی وروح ظن ایتدیکی دشمن جانی اولور . قاپی‌یی قاپامق تدبیریله قورتولدم وهمنه دوشرده دشمنك اُو ایچنده صاقلی بولوندیغنك فرقنه وارماز . نیته‌کیم فرعونك مدبرانه حیله‌سی بو حکایه قبیلندن ایدی . او کیندار حریف ؛ بیکارجه بی کناه چوجوغی اولدوریمشکن آرادیغی ؛ کندی سرایندە بسله‌نیوردی .

دیدهٔ ما چون بسی علت دروست روفنا کن دید خود در دید دوست
دید ما را دید او نعم العوض یابی اندر دید او کلی غرض

مألی : مادامکه بزم کوزیمزده بر چوق علت واردر وحقیقتی کورمکدن عاجزدر ؛ او حالده کندی کوروشکی دوستك کوروشنده افنا ایله . اونك نظری ؛ بزم نظریمزه نه کوزه‌ل بر عوض اولور واونك مشاهده‌سنده مقاصد ومطالبك کلیسی بولونور . یعنی : سن ؛ قدرت وارادهٔ بشریه‌کی اللهك اراده ومشیتنده فانی قیل ، اسباب معیشت تحصیلنده اونی کندیکه وکیل اتخاذ ایت .

تا پسر کویا وتا پویا نبود مرکبش جز کردن بابا نبود
چون فضولی کشت ودست وپا نمود درعنا افتاد در کور وکبود
جانهای خلق پیش از دست وپا می پریدند از وفا اندر صفا
چون بامر اهبطوا بندی شدند حبس خشم وحرص وخرسندی شدند
ماعیال حضرتیم وشیر خواه کفت الخلق عیال للاله
آنکه او از آسمان باران دهد هم تواند کوز رحمت نان دهد

مألی : چوجوق ؛ لاقیردی ایتمه‌یه ویورومه‌یه باشلامادن اول باباسنك اوموزنده کزدیریلیر . فضوللق ایدوب ده اَلی ، آیاغی قوللانمایه باشلاینجه زحمت ومشقته دوشر .

انسانلرك اَلی ، آیاغی خلق اولونمادن مقدم روحلری ؛ وفادن صفایه طوغرو اوچارلردی . (اهبطوا) امریله بدن حبسنه کیرنجه غضب ، حرص ، قناعت کبی قیود ایله مقید اولدیلر .

بز ؛ حضرت حقك رزق بکله‌ین عائله‌سی‌یز . علیه الصلاة والسلام حضرتلری (الخلق عیال الله) بویورمشدر (*) آسماندن رحمت یاغدیران الله ؛ کمال مرحمتندن چالیشمقسزین اکمك ویرمه‌یه مقتدردر .

مابعدی وار

طاهر المولوی

(*) امر نبوی (اعقل بعیرك . .) دیه باشلار . راویسی‌ده (معاذ بن جبل) رضی الله عنه‌در .

(*) حدیث شریف « خلق ؛ اللهك عائله‌سیدر . مخلوقاتی ایچندن حقك الڭ زیاده سه‌ودیکی ؛ عائله‌سنی زیاده سه‌وندر » مألنده‌در .

صوفیه‌نك اعتقادی

(١٦ نجی نسخه‌دن مابعد)

شرف وفضیلتك الڭ بیوکی رسول اکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك سنن شریفه‌سنی احیا واخلاق سنیهٔ محمدیه ایله تخلق ایدوب اخلاق فاسده وذمیمه‌دن نفسنی پاك ومبرا ایلمکدر . « ای اوغل صباحدن آقشامه قدر قلبکده برکمسه‌یه غل وغش اولمدیغی حالده کونکی کچیرمکه قادر اوله بیلور ایسه‌ك بویله‌جه یاپ ، ای اوغل بو بنم سنتمدندر . بنم سنتمی احیا ایدن بنی احیا ایدر ، بنی احیا ایدن جنتده بنمله برابردر » مألنده اولان « یابنی ان قدرت ... » حدیث شریفی صوفیه‌نك دستور اعمالیدر .

حضرات صوفیه‌نك الا مقدس امللری ومسلك مبجللری سنن سنیهٔ احمدیه‌یی احیا اولوب غل وغشدن طهارت صدور آنلرجه اهم اموردر . بو وسیله نائل فضل بی شمار و سیئاتك منشائی اولان حب جاه ومنصب دنیوی‌دن بالکلیه فارغ و آنجق رضای خدایه طلبکار اولمشلردر . صوفیلك نفسی مزابل عجب وریا ومذلت حرص دنیادن تطهیر ونور تواضعله قلبی تنویر اولوب هیچ بر مؤمنی کندی نفسندن آیرمامق وبرکمسه‌یه نظراً حقارتله باقمامق واحوال ذمیمه‌نك مصدری اولان نفس اماره‌یی نور روح منفوخ ایله پاك و منور ایدوب مطمئنه حالنه کتیرمك و غل وغشدن آزاده اولوب [بز اهل جنتك قلبلرندن غل وغش وحقد وحسدی چیقاریرز ، بر برلرینه قارده‌ش اوله‌رق آنلر جنت سریرلری اوزره یکدیکرینه مقابلدرلر] مألنده اولان [ونزعنا مافی صدورهم الآیة . . .] سرینه مظهر اولمقدر .

فی الحقیقه الله ایله مألوف ومحبة الله ایله مشغوف اولان بر قلب آکاهده غل وغش نصل باقی اوله بیلورکه بتون هواجس نفوس وظلمات طبایعدن صافی اولمش ونور توفیق ربانی‌یی بولمشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قولاً وفعلاً وحالاً سنن رسول اللهه متابعتله [یا محمد مؤمنلره سویله که اللهی سویور ایسه‌کز بکا اتباع ایدیکز که الله‌ده سزه محبت ایتسون] مألنده‌کی [قل ان کنتم تحبون الله ...] نظم جلیلی مؤداسنجه رضا ومحبت الٰهیه‌یی جلب ایلمشلردر . بو آیت کریمه‌دن مستبان اوله‌جنی وجهله رسول اللهه متابعت عبدك ربنه محبتنه دلیل و قولك جناب نبی اکرمه متابعتنك مکافاتی محبت رب جلیل اولوب بین الناس متابعت رسولده کیم اکمل ایسه محبة اللهده دخی اوکمسه افضلدر .

حالبوکه طوائف اسلامیه آره‌سنده صوفیه رسول الله صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینه حسن اتباع خصوصنه جمله‌دن زیاده ظفریاب اولمشلر . [پیغمبر علیه السلامك سزه وبردیکنی ویا امر ایتدیکنی اخذ ایدك ، سزه حلالدر . نهی ایتدیکندن اجتناب ایدك . الله تعالیدن قورقوب رسولنه مخالفتدن صاقینکز ، عقاب الٰهی شدیددر] ، مألنده‌کی [وما آتیکم الرسول . . .] کریمهٔ جلیله‌سی مؤداسنجه اقوال نبی صاحب کماله حقیله اتباع ایلدکلری کبی تهجد ، نوافل ، صوم ، صلاة وسائره مثللی عبادات وطاعاتده جد واجتهاد خصوصنده دخی افعال سنیهٔ محمدیه‌یه تماماً موافقت ایدوب نائل کمالات بی حساب اولمشلردر عبد الواحد بن زید حضرتلرینك تعریفنه نظراً صوفیه عقللرینی سنن سنیه‌یه متابعت خصوصنده‌کی همتلری اوزرینه اقامه وقلبلرینی بوجهته اماله قیلوب نفس اماره‌لرینك شرندن کندیلرینی حقه حواله وعظمت ذو الجلال والجماله قارشو عجز وافتقارلرینی اعتراف ایله هستیٔ موهوملری ازاله ایدن کمسه‌لردر .

نیته کیم نبی ذیشان افندمز حضرتلری [سبحانك ماعبدناك حق عبادتك یامعبود سبحانك ماعرفناك حق معرفتك یامعروف] بیورمشلر ورب اعظمه قارشو بیان عجز وافتقار ایلمشلردر . فی الحقیقه عالمده‌کی بتون فنالقلرك منبعی یالکز کندینی کورمك وعجزینی اعتراف ایتمه‌مکده‌در .

عظمت کبریایه قارشو عرض افتقار وشرور نفس مغروردن حقیله حقه اعتصام آنجق صفای معرفتله باطننده کشف حاصل و نور یقین ایله منشرح الصدر اولوب تجلیات سبحانیه‌یی قابل وبساط قرب رحمانیه وصول سببی ایله نجات مرتبه‌سنه نائل وسرلرینی ماسوی اللهدن بالکلیه تطهیره قائل ومائل اولان صوفیون حضراتنه میسردر .

زیرا ماسوی اویله بر آتشدرکه آندن بر شرر سالکك قلبنده بولنسه بتون عالمنی یاقار . قلب رحمتناك سید لولاکی آتش ماسویدن پاك ایدن رب قدیر صوفیه‌نك باطنیده سنن سنیهٔ احمدیه‌یه فرط اتباعلری سببیله بالتبع خس وخاشاك سوادن تطهیر وآنك دائما مولاسندن استغاثه ایلمك جهتنه میلنی تقدیر بیورمشدر .

بنابرین طائفهٔ جلیلهٔ صوفیه تأدیب نفس ایده‌رك هرزمان جانب حقه عرض افتقار و آینهٔ قلبلرینی صیقل ذکر الله ایله جلادار ایلمشلر ، اومرآت مجلاده جمال باکمال خدانی مشاهده‌دن بر آن خالی اولمدقلری کبی (من عرف نفسه فقد عرف ربه) مدلولنجه بردقیقه دخی نفسلرینی مطالعه‌دن خالی اولمامشلردر . معرفت نهار معرفت لیله منوط اولدیغی کبی عند المحققین معرفة الله‌ده معرفت نفسه مربوطدر . حاصل کلام آنفاً عرض مرام اولندیغی اوزره سنت پیغمبری‌یه کماهی حقها اتباع ایدن اجلهٔ صوفیه آب روی اهل سنت اولوب علمای اهل سنتك قسم اعظمی صوفیه‌دن اولدیغی ترجمهٔ حاللری صره‌سنده ذکر اوله‌جقدر ان شاء الله وماتوفیقی الا بالله .

مولوی بنده‌سی عبد الباقی

محفل انتقادی

(ان الله معنا)

تاریخ ملیمزك صوك صفحه‌لرنده‌کی مغلوبیتلرك ضعیف روحلرده حسیات دینیه‌یه اولان سوء تأثیراتی جمله‌نك معلومیدر .

یالکز ظواهر احوالی کورنلر اقوام غالبه‌نك کماله ایناتیوردکلرندن اللرنده بولنان حقیقتلری بونلرك هر یاپدقلرینه وهر دیدکلرینه فدا ایدر وبونلری تقلیده باشلارلر . شاید کندیلرینك دها اول بولمش اولدقلری بر حقیقت وارسه آنیده بوسفر کندیلرینکی دکل آنلرك اوله‌رق ؛ آنلردن اقتباساً مقلدانه قبول واجرا ایدرلر . بکا بونقیصهٔ روحیه‌یی بر دها خاطرلاتان اسکی طلبه‌مزدن برینك بو کره آلمانیادن کوندرمش اولدیغی بر قارت اولدی . بو قارت آلمانلرك (لایپزیق) ده آلتی میلیون لیرا صرفی ایله (حربده اولن ملت اوغللری) نامنه وجوده کتیرمش اولدقلری معظم آبده‌نك رسمنی کوستریور واوزرنده آلمانجه بر جمله کورینیورکه اوده (الله بزمله . . .) ایمش .

اوت ؛ آلمانلرده دینه مربوطیت روحیه وار . یالکز آلمانلرده دکل ، اقوام غربیه‌نك جمله‌سنده . بزم اسکی بابالرمز کبی الله تعالی‌یه اعتماد واستناد وار . بز بو اونوتمش ویا اونوتمق ایستمش بولندیغمز اعتماد روحی‌یی آنلرده کورمش اولدیغمز ایچون صوك زمانلرده قلنجلرمزك اوزرینه آلمانلردن آله‌رق بو جمله‌یی یازمش وبونکله الله تعالی‌یه ایمانمزی دکل ، آنلره تقلیدمزی اظهار ایتمش ایدك . بونلری تقلیده نه لزوم وارایدی . عین سوزی دها پاك ودها علوی بر قوت صمیمیتله پیغمبریمزك لساندن قرآن کریم حکایه ایتمیورمی ؟ ! .

لیلهٔ هجرتده (ابوبکر الصدیق) ورسول اکرم افندمز مدینهٔ منوره‌یه طوغری زوبراه عزیمت اولمش و معقبلره کندیلرینی کوسترمامك ایچون برداغ قووغنه کیرمش ایدیلر .

معقبلر ایزلری تعقیباً اورایه‌قدر کلش وایلرویه کچمیه‌رك اوراده تحریاته قویولمش ایدیلر .

(ابوبکر الصدیق) بولندقلری یرك اوزرنده کزینن معقبلرك آشاغی‌یه طوغری باقدقلری تقدیرده کرك کندیلرینی و کرك رسول اکرم افندمزی کوره‌جکلرنده اصلا شبهه‌سی اولمامقله تلاش واضطرابه دوشمش اولمسیله رسول اکرم ونبی محترم افندیمز کندیسنه کمال قوت وایمان ایله (لا تحزن ان الله معنا) یعنی : محزون اولمه ، الله تعالی بزمله‌در . بیورمامش می ایدی ؟ ؟ . . .

اکر قلنجلره ؛ داها طوغریسی لوحهٔ قلبمزه یازیله‌جق بر منبع ایمان وقوت وارسه بودکیدر ؟ ؟ . .

بن بونی بیلیورم که یالکز بونی دکل ، دین اسلامك کافهٔ احکام واوامرینی بربرر براقدیغمز کبی ینه بربرر غربلیلردن آله‌جغز . چونکه غرب حقیقت آرایور وهر خطوهٔ ترقیده دین جلیل اسلامه بر آدیم دها یاقلاشییور . ودیل او کیمسه‌لرکه کوزر حقیقت اللرنده ایکن صومزلقدن دوداقلری قاورولمشدر .

مدرسلردن

محمد شرف الدین

برقطعه :

حقیقتلر کوره‌ن پیغمبرانی ایلمه انکار
قیاس نفسه قالقشمه کولنج برحالدر والله
اکر سن کوندوزین کورمز ایسه‌ك کوکلرده یلدیزلر
کورور قوتلی کوزلر آسمانده بونلری هرکاه

محمد شرف الدین

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل صاحبی علیهنه ذم وقدح دعواسی

قارئلریمزك خاطر نشانی اولسه کرکدرکه مجموعه‌نك ١٥ نجی نسخه‌سنده (معهود هذیان قونفه‌رانسی حقنده) سرلوحه‌لی بر مقاله واردی.

عمر رضا بكك توحید افکار غزته‌سنده منتشر بر بندینی تعقیباً ینه توحید افکارده نشر واورادن نقلاً محفله درج ایدیلمش اولان بومقاله ؛ جودت نصوحی بك نامنده بر دوقتورك دارالمعلمینده ویردیکی قونفه‌رانسی انتقاد یوللو یازیلمشدی .

یازیلریمز ؛ طبیب خطیبی دینسزلکله اتهام ایله‌مش ومشتریلرینك داغیلماسنه سبب اولمش ! بناءً علیه کرك عمر رضا بك ، کرك عبد عاجز علیهنه ذم وقدح دعواسی آچیلمش .

جلب واقع اوزه‌رینه ایکیمزده ٢ تشرین ثانی ٣٣٧ تاریخنده برنجی جزا محکمه‌سنده بولوندق ومظنونینه مخصوص صاندالیه‌لره اوطوردق .

مدعینك استدعانامه‌سیله مدافعه وکیلی فؤاد شکری بكك بیاناتی استماع ایدیلدی وایرته‌سی کونکی غزته‌لرك همان هپسنده یازیلدیغی وجهله مطبوعات نظامنامه‌سنك ١١ نجی ماده‌سنه مخالف بر صورتده مراجعت ایدیلمش اولماسندن طولایی دعوانك ردینه قرار ویریلدی .

شو حادثه‌نك حکایه‌سندن صوکرا بر آز سوز سویله‌مك ایستیورم :

فؤاد شکری بك ؛ بزم، موکلنه دینسز دیمش وکندیلرینی طبیب حاذق مسلمه تداوی ایتدیرمك ایسته‌ین مشتریلرینی قاچیرمش اولدیغمزدن سوزه باشلامش ، دوقتور بكك قونفه‌رانسنده و « بعض دین مؤسسلری حقنده ایسته‌ر یالی ، صرعه‌لی ، پارانوئیالی وسائره‌ده‌نیلدیکنه‌ده واقفسکز، فقره‌سنده‌کی « دین مؤسسلری » ندن مقصد ؛ بودا ، براهما ، قونفوچیوس کبی کیمسه‌لر اولدیغنی تفسیره کیریشمش ، قونفه‌رانسده موضوع بحث اولان مطالعات ایله کفار قریشك تلقیاتی آراسنده‌کی مقایسه‌یی انکیزیسیون جمعیتك وحشتلرینه بکزه‌تمش، حتی افاداتمز حقنده ـ ضبطه کچمش اولمالیدر ـ هذیان تعبیرینی صرف ایتمك نزاکتنده بولونمشدی.

وکیل بكك مدعیاتی اوزه‌رینه او مقاله‌یی برداها کوزدن کچیردم . فقط موکلی ایچین قوللانیلمش (دینسز) کلمه‌سنه تصادف ایده‌مه‌دم . دیمك که دیمه‌مشم ودیه‌مزدم . چونکه : دینسزلکك پك‌ده قولای برشیٔ اولمادیغنی، ادیانه دائر عریض وعمیق تتبعات اجراسندن صوکرا عقل ایردیره‌مه‌مك نتیجه‌سنده حصوله کلدیکنی ، بناءً علیه دینسز کچینمك ایسته‌ینلردن پك‌چوغنك دینسزلك مقلدی بولوندیغنی بیلنلردنم .

دوقتور جودت بك قونفه‌رانسنده شو لاقیردیلری سویله‌مش و (تدریسات مجموعه‌سی)نك ٥٩ نومرولو نسخه‌سیله باصدیرمش :

« ... مثبت علم منتسبی اولان روحیاتجینك یاخود « مرضی روحیات » جینك بوقازیده عرض ایتدیکم موقعی ایچه طانیماسی ایجاب ایدییور . یعنی بو آدام، روحی‌شئلری مطالعه ایدرکن، هیچ اولمازسه برزمان معین ایچین، بدیعی، اخلاق ، حتی دینی بوتون قیوددن آزاده قالاجقدر . شیئی « معطی » لرله (.) قونترول ایدیله‌مه‌ین مافوق‌الطبیعه جهانه دالقدن‌ده حذر ایده‌جکدر . فقط علمی فعالیتنك خارجنده ، ینه او آدام متدین، درویش، خلوق وهرشیٔ اولابیلیر ، اوکا هیچ دیه‌جکمز یوق. اونك ایچون مثلا حیات عادیه‌مزده پك عزیز وپك مونس بربولداش اولان هرهانکی بر درونی عمده‌یی‌ده بوصورتله حادثهٔ تدقیقدن کچیره‌جك اولورسه‌ق حساتکز رنجیده اولمامالیدر . روح، شیطان، جن، پری، ملك، آخرت، طالع، نظر، غائبدن خبر الخ... بوتون بومفهوملر، رشیمی منشألری اعتباریله اکثریتله هرهانکی برهذیانك محصولی اولدقلری حالده چوق دفعه ایمان وامیدایله صاریلدیغمز ، بردرلو براقامادیغمز وبزه الك یقین تاقی ایتدیکمز یولداشلردر ، اونلره عائد ایماننز ، هردرلو مثبت وعلمی استشهادلردن مستغنیدر . بونلر ، معضل ، مغلق ، بشریتده پك عمومی صورتده کوك صالمش شیئلر ..»

[٥] فقره ؛ تدریسات مجموعه‌سندن عیناً آلنمشدر .

شیمدی صورویورم . دوقتور بك؛ بوفقره‌یی سویلر ویازارکن ـ بر روحیاتجی ایچین ضروری اولدیغندن بحث ایتدیکی ـ (تجرد قیود) شرطه رعایت کوسترمشمی، کوستره‌مه‌مشمی؟ قونفه‌رانسك ختامنده ، یعنی علمی فعالیتی خارجنده‌ده (بدیعی ، اخلاقی ، حتی دینی بوتون قیود) ایله تقیدایتمشمی، ایتمه‌مشمی ؟

ایشته اصل حلی لازم کان مسئله بودر .

دوقتور بك « روحیات متخصصلری ؛ بویله دوشونویورلر . بن‌ده قناعت خصوصیه‌می دکل ، اونلرك فکرینی سویله‌دم . یوقسه شو مبحث فنی! خارجنده، صایدیغم شیلرك هپسنه معتقدم، دیه‌جك اولورسه اولکی سوزلری ایچین (نقل هذیان ؛ هذیان دکلدر) ده‌نیلوب کچیلیر . لکن « روح ، شیطان ، جن ، ملك ، آخرت » کبی معتقدات ایچین « هر هانکی بر هذیانك محصولی » اولدقلری فکرنده ثبات کوستریلیرسه بو اعتقادده‌کی بر آدامه‌ده‌ـ باشقه دینلری بیلمه‌م اما ـ مسلمانلقده مؤمن معتقد ده‌نیله‌من .

کلهلم (طبیب حاذق مسلم) بحثنه :

تداوی خصوصنده الك اول نظردقته آلیناجق شیٔ ؛ طبیبك مشرب ومذهبی دکل ، صنعتنده‌کی حذاقتیدر . اویله ظن ایدییوردم که دوقتورلره مراجعت ایله طرق علیه مشایخنی زیارت آراسنده خیلی فرق واردر. طبیب حاذق مسلم ؛ طبه تعلق ایدن بعض مسائل شرعیه حقنده رأیی صورولمق اوزره آرانیلیر. بوراده‌کی (حاذق) قیدی‌ده خاصةً شایان نظردر. حاذق برطبیب غیرمسلم طورورکن کوکجی احمدافندینك حبنی یوتمق، یاخود قورشونجی حیبه ملانك صاغلق ویردیکی علاجی یاپمق ؛ عقله‌ده مغایردر ، نقله‌ده .

علیه‌الصلوة والسلام افندیمز ؛ حج وداعده خسته‌لانمش اولان (سعد بن ابی‌وقاص) ی طبیب (حارث بن کلده) یه تداوی ایتدیرمشدی. حال بوکه حارثك مسلمانلغی اختلافلیدر . حتی ابن اثیر ؛ بوندن بحث ایدرکن « شوحال ؛ طبده اهل کفر ایله‌ده مشاوره جائز اولدیغنه دلیلدر. اکر حقیقةً اهل طب ایسه . . . » مطالعه‌سنده بولونویور .

آزیجق تاریخ اوقومش اولانلر بیلیرکه برنجی عصر اسلامیده‌کی اطبا ؛ غیر مسلم رعایادن عبارت ایدی. زمانمزده‌ده مسلم وغیر مسلم برچوق حاذق دوقتورلر موجودکه بلا تفریق مذهب هپسنه مراجعت اولونویور .

نتیجه‌سی: طبابتده الزم اولان شیٔ حذاقتدر. بردوقتور ایچین طبابت دیپلوماسیله برابر دیندارلق شهادتنامه‌سی ایجاب ایتمز وبومسئله عمومك بیلدیکی برشیٔ ایکن بزم یازیلریمز طولاییسیله دوقتور بكك تداوی ایتدیکی خسته‌لرك قاچماسی‌ده لازم کلمز.

معاذالله بنده؛ روحی برخسته‌لغه طوتولسه‌م‌ده عقلمدن زورم اولسه بلا تردد کیدر و، دوقتور جودت بکه کندیمی تداوی ایتدیریرم .

برازده (کفار قریش) مبحثنی تدقیق ایده‌لم:

او مقایسه‌یی عمر رضا بك یاپمش وشو یولده بیان فکر ایله‌مشدی :

« نه غریبدرکه دوقتور نصوحی بكك بوکون اورته‌یه آتدیغی تلقیلری بوندن اون اوچ عصر مقدم (کفار قریش) رسالتپناه افندیمزه قارشی کمال عناد وشدت ایله درمیان ایتمشلردی. بوقدر عصر صوکرا اطبای اسلامیه‌دن برذاتك (کفارقریش) ذهنیت مردوده‌سنی طاشیماسی واوذهنیتله اذهان شبان مملکتی تشویش ایده‌جك یولده نشریاتده بولونماسی جداً موجب تأثر اولسه کرکدر : »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بونلره قارشی دوقتور بکدن اول بن اعتراض ایتمش ، قرشیلرك دین واعتقاد افکارینی هذیان صایمادقلرینی، اللهك وجود و وحدانیتنه ایناندقلرینی، یالکز بوتلری نزد الـهیده شفاعتجی صاندقلرینی ، ایچلرنده آخرته ایمـان ایدنلر بولوندیغنی ، جناب پیغمبره اسناد ایتمك ایسته‌دکلری جنون حالنه ینه کندیلرندن (ولید بن المغیره) کیلرك « مجنـون دیسه‌ك کیم ایناتیر؟ اونده اصلا جنون علامتی یوق» دیمش اولدیغنی سویله‌مش و « علیه الصلاة والسلام افندیمزله دین اسلامه واوکا داخل اولان اصحاب کرامه قارشی قولی وفعلی تجاوزلری ایسه دینسزلك سـوقندن دکل ، مذهب غیرتندن ، برده اجتماعی دوشونجه‌لردن ایلری کلیوردی » دیمش و :

« شایان تأسفدرکه ۱۳ عصر صوکرا ، تعبیردیکرله یکرمنجی عصر مدنیتده فن آدمی اولمق اوزره یه‌تیشمش براستادك لسان تعرض وتحمیقندن ماضی وحالده‌کی ارباب ادیانك هیچ بری قورتولامیور، هر برینك دینه مخصوص عقائدی هذیان ایله توصیف ایدیلیور. اویله صانیورم که عقائد دینیه کبی ثابت فکرلرك هذیان اولماسی لازم کلدیکی تقدیرده کمال ثبات ولایتزلزل بر متانتله بونلرك خلافنی التزام ایله‌ین دینسزلك فکرینك‌ده هذیان اولماسی ایجاب ایدر. اوحالده کائنات ادیانك هذیان اوزه‌رینه بنا ایدیلمش اولدیغنی صارصیلماز واعانی بر قناعتله سویله‌ین دوقتور جودت نصوحی بکك‌ده بالعموم دیندار اولانلر نظرنده هذیانکو اولدیغنه حکم ویریله‌بیلیر » .

دیه بحثی نتیجه‌له‌ندیرمشدم . شوناچیز مطالعه اوزه‌رینه بوراده تکرار ایدرم‌که « روح، شیطان، جن ، ملك ، آخرت » کبی ارباب دیانجه مؤمن به بولونان شیلرك هذیان محصولی اولدیغنه دائر سوزلری؛ دوقتور بکك قناعت ذاتیه‌سی ایسه بن ؛ کندیسنی کفارقریش ایله مقایسه‌یه شایان کورمه‌مم .

معهود دوقتور دوزی‌نك تاریخ اسـلامیت ترجمه‌سی نزدمده بولونسـه‌یدی دین مؤسسلرندن کیمك حقنده ایسته‌ریالی، یوق صرعه‌لی، داها بیلمه‌م نه‌لی ده‌نیلدیکنی بعبارتها کوستره‌بیلیردم. نه‌ایسه بزم آکلادیغمز ذات مقدس اولسـون بوفاحش افترادن تنزیه ایدیلیوریا بوده بویوك بر کاردر .

* * *

یازدیغمز مقالات انتقادیه ایله انکیزیسیون جمعیتك کسمه‌سی، بیچمه‌سی ، یاقماسی، خاشلاماسی آراسنده وجه‌شبه بولامادیغم ایچین وکیل بکك حکمت تشبیهنی‌ده آکلایامادم. شو قدر اولسـون خاطرلاتمالی ایدی‌که اونلر ؛ دائما مدعی موقعنده قالیرلردی ، بزم کبی مدعی علیه موضعنده بولونمازلردی .

« ایکنه‌یی کندیکه، چووالدیزی ایله صوق » دیه بر مثلمز واردرکه عین حکمتدر . انسان بر شی سویله‌یه‌جکی وقت باشقه‌لرینه اولاجق تأثیرینی‌ده دوشونمه‌لی وآلاجغی جوابی تأمل ایده‌رك اویله سویله‌مه‌لیدر .

مقام خلافتك ودینی اسلامیت اولان برحکومتك معلم یه‌تیشدیرمکله مکلف بر مکتبنده برقونفرانس ویریلیور. فنی ، غیرفنی هر نه‌ایسه سویله‌نن سوزلر آراسـنده دکل یالکز مسـلمانلرك ، بوتون دینلر اربابنك حسیاتنی رنجیده ایله‌یه‌جك مطالعه‌لر سرد ایدیلیور . ادیان سماویه‌نك هپسـنده‌ده مفروض الایمان بولونان بعضی شیلر ایچین هذیان ده‌نیلیور. حادثهٔ واقعه، معارف نظارتجه‌ده خوش کوروله‌یه‌رك مکتب هیئت اداره‌سندن بر، ایکیسی ده‌کیشدیریلیور . حال بویله ایکن ـ ولوکه نقلاً سویله‌نیلمش اولسـون ـ اوسوزلره قارشی (هذیان) ده‌نیلمه‌سی ؛ تجـاوز تلقی ایدیله‌رك ذم و قدح دعواسی آچیلیور .

هم یاقارسك برق شمشیر ستمله عالمی ،
هم ینه دیرسك سرکویمده افغان اولماسین!
نیم بیلدیکمه کوره فنی وعلمی مباحثه‌لره کیریشنلر؛

عین مبحثده آلاجقلری جوابی حسن تلقی‌یه قابلیتلی اولمالی ومناقشانك قوهٔ تأییدیه‌سی محاکم عدلیه‌دکل ، محاکمهٔ فکریه‌در قناعتنده بولونمالیدر .

نیته‌کیم فوأد شکری بك ؛ محکمه‌ده بزم یازیلر ایچین (هذیان) دیدیکی حالده بن متأثر اولمادم. چونکه جدی برموقعده معترضك سوزی هذیان‌ده اولسه قیزیلمامق لازم کلیر .

شوسوزلری؛ حقمده دعوی ایدیلمه‌ملی ایدی، یاخود ایدیلمه‌سین املیله سویله‌میوردم ، ه‌وشونجه‌می کمال صفوتله افاده ایدییوردم .

بوراده دعواجیم « بن سزی دعوی ایتمه‌دن اول بنی دعوی ایتدیلر، برکت ویرسین‌که مرورزمان طولاییسیله بدایةً منع محاکمه قراری آلدم» دیه‌جك اولورسه اوخصوصده‌کی حقنی الك اول اونه بن تسلیم ایده‌رم. چونکه اوفاضل مدعیلرك کندیسنی قانونك پنجه‌سیله تجربه قالقیشمالری دکل، علمك دست اقناع واسکاتیله تأدیب ایتمه‌لری ومطالعاتنك چوروکلکنی دلائل عقلیه ایله اثبات ایله‌یه‌رك اونی وضلال فکری‌یه اوغرامش اولان امثالنی‌بوله کتیرمه‌لری وظیفه‌لری مقتضاسندن ایدی .

طاهر المولوی

فرانسزجه (عالم اسلام) مجموعه‌سنك (محفل) حقنده بر التفاتنامه‌سی

(ره‌وو دوموند موزولمان) نامیله پارسـده انتشار ایدر وعالم اسـلامه دائر تتبعات ، مطالعات ومعلوماتی احتوا ایلر جدی بر مجموعه واردر . محفلك منتشر نسـخه‌لرندن بر طاقیمی بو مجموعه اداره‌خانه‌سنه کوندریلمشدی. اخیراً ره‌وو اداره‌سی کاتب عمومیسی موسـیو لوسیه‌ن بووا طرفندن بر التفاتنامه وارد اولدی . تورکجه واولدقجه کوزه‌ل نسخ خطیله محرر بولونان بو مکتوبی متشکرانه ومفتخرانه اوقودق ، مسلکپرورلك ورفقانوازلق اثری تلقی ایله‌دیکمز ایچین‌ده بروجه آتی ستون مباهاته کچیردك :

« پاریس فی ۳۰ تشرین اول سنه ۱۹۲۱

فضیلتلو مدیر افندم حضرتلری

عالم اسلام مجموعه‌سی Révue du Monde Musulman کمال ممنونیتله ارسال بویوردیغکز محفل مجموعه‌سنی اخذ وقبض ایتدی. عن صمیم تشکر ایدرز. هرعدد مجموعه‌مزده پك مهم ومفید اولان مجموعه‌کز حقنده مفصلاً معلومات ویره‌جکز . اخذ وقبض اولنه نشریاتکزك هر بریسی حقنده بو صورتله معلومات ویره‌جکز . مخلصکز

لوسیین بووا »

عرض شکران وتقدیم احترام ایدرز .

محفل اداره‌سی

مطبعه‌جیلق وکوفی یازی

محرری : داماد شهریاری علی کنعان بك افندی
درسعادت ۱۹۲۱

لسـانمزك اوقونما و یازیلماسنده‌کی کوجلك ؛ کرك مبتدیلرك، کرك اجنبیلرك اقتحام ایده‌مدکلری بر حالدر . سنه‌لردن بری تعدیلات یاپیلمق ایچین تشبثات واقع اولدی. فقط شمدی‌یه قدر تکلیف ایدیلن حروفاتده ینه بر چوق محذور اولدیغی کبی بونلرك قبولی اون اوچ عصرلق بر یازینك محوینه سببیت ویره‌جکدی . لاتین حروفاتی‌ده بوسببدن قابل تطبیق اولامدی . داماد کنعان بك افندی فرانسزجه اوله‌رق اخیراً نشر ایتمش اولدیغی بو اثرنده یازیمزك کوزه‌للکنی محافظه ایتمك شرطیله مطبعه‌جیلغمزده‌کی بوشلقلری طولدیره‌بیله‌جك ومالزمهٔ

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

خطوط متنوعه

عادی دیك یازی : تعلّم یا فتیٰ

عادی مائل یازی : فالجهل عار

قالین دیك یازی : حرکه‌لی

قالین مائل یازی : حرکه‌لی

صیقیشیق یازی چارچیوه‌لی یازی

باصیق حروفات مائل نوعی

معکوس حروفات ؛ نوعی دیگر

سرلوحه‌لق «فانته‌زی» حروفی

طرامه‌لی حروفات مائل نوعی

اسلوب ایرانی کولکه‌لی

کوفیٔ مربع کولکه‌لیسی

عادی حروفاتك کولکه‌لی نوعی

کولکه‌لی منحنی خط

ایکی رنکلی اندلس طرزی

کنعان بك افندینك اثرندن نمونه : ١

طبعه‌نك اختصارینه خدمت ایده‌بیله‌جك اولان کوفی یازینك تطبیقی کندی نقطهٔ نظرینه کوره ایضاح ایدییور .

مطبعه‌جیلغمزده‌کی مشکلاتی کوسترد کدن، برده تاریخچه‌سنی یاپدقدن صوکرا کوفی حروفاتك ایفا ایده‌بیله‌جکی خدماتی ذکر ایدییور : ١ـ مطبعه‌جی قاصه‌لرنده‌کی کوزلرك تنقیصی و بالنتیجه ترتیبك ساده‌لشمه‌سی ؛ دوکمه‌مصرفنك آزالمسی ؛ بك مختلف پونطولرده حروفات حك اولونابیلمه‌سی، تورك حروفاتنك ترتیب، یازی وتلغراف ماکنه‌لرینه تطبیق. ٢ ـ عینی پونطوده اولان حروفاته مختلف قالینلق ومیل ویریله بیلمه‌سی .

٣ ــ فانتازی حروفك ایجادی .

٤ ــ یازیلرك دها قولایلقله کورووله‌بیلمه‌سی

٥ ــ کوفی حروفاتك علم تربیه‌ده تطبیقاتی .

بوایز برچوق نقطهٔ نظردن شایان تدقیق ومطالعه‌در . داماد کنعان بك افندینك بوتشبثی مطبعه‌جیلغمز ایچین مهم برترقی خطوه‌سی اولاجقدر . تمنی ایده‌لم که ایلریده یاپیلابیله‌جك تعدیلاتده بومطالعات نظر دقته آلینسین . چونکه یازیمزك ساده‌لشمه‌سی ایچین کوفی حروفاتك چوق‌یاردیمی دوقوناجقدر .

بو صورتله هم مملکتمزده‌کی اوقویوب یازانلرك عددی تزاید ایده‌جك ، همده تورکجه‌مز غرب مملکتلرینه انتشار ایده‌بیله‌جکدر .

اثرك محرر محترمنه تقدیم تبریك ایدر ومطالعه‌سنی فرانسزجه بیلنلره کمال جدیتله توصیه ایله‌رز . کاشکی بونك برده ترجمه‌سنی نشره همت بیورولسه ایدی .

ـ معدی

کتابك مرتسماتندن بعضیلرینی نمونه اولمق اوزره مجموعه‌یه درج ایدییورز . ــ محفل ــ

معروض کمترانه‌مدر :

بر زماندن بری ملل غربیه طرفندن استعمال و گیتـگیده نواقصی اکمال ایدیلان یازی ماکنه‌سنك لسانمزه تطبیقنی عملی برحاله گتیرمك اوزره من‌غیر لیاقة برچوق تدقیقات و تتبعاتده بولنه‌رق خط کوفینك مقصده اك موافق اولدیغی قناعتنی حاصل ایتدم.

ترتیبنه متجاسر اولدیغم ماکنه، سائر ترکجه ماکنه‌لرده بولنمیان حرکه و تنقیط اشاراتنی شامل و امثال موجوده‌سنجه ممتنع بر سرعتی کافل اولمغله برابر شو نمونه‌ده گوریله‌جگی وجهله یازیسوده طوپلی و اوقوناقلی بولندیغندن ، مظهر تقدیر عالیلری اوله‌جغنده شبهه ایتمدیگم اشبو تجربهٔ ناچیز حقنده‌کی تنقیدات منوره‌لرینك لطفاً بیانیله منتدار بیورلمقلغمی استرحام ایلرم اولبابده فو ٢٧ شباط ١٣٢٤

کنعان بك افندینك اثرندن نمونه : ٢

محفل ادبی

نعت شریف

ای جهانی نور حقه غرق ایدن مهر هدا
شمس تابان حقیقت ، زینت ارض وسما
هر سوزك انطاق حق محصولی بر درّ یتیم
هر کلامك ناشر علم لدنّیٔ خدا
شرق وغربك حیرت افزای عقولی حکمتك
عاشق علویتك‌در جملهٔ اهل نها
ظلمت شرك وفساد ایتمشکن استیلای دهر
باب حق فتح ایله سن کونی قیلدك پر ضیا
صد هزار اعجازیکی یاد ایله‌دکجه صبح وشام
بحر بی پایان حیرتده ایدر فکرم شنا
کورمه‌دی مثل ونظیرك عالم ای فخر رسل
شرع وقرآن ، سر وحدت داد یزداندر سکا
کهنه چرخك دور وسیریله دوشرکن هر وجود
دور اعصار ایله یوکسه‌لمکلکك اعجاز نما
یارسول‌الله دخیلم بابکه با عشق وشوق
عجز وعصیانه غریقم ایتمه لطفکدن جدا
فطرتك آلامه یوقکن حدود انتها
سن طبیب انس وجانسك، سنده هر دردده دوا
کوزلرمدن اشك شادی چاغلایور صبح ومسا
سوزش عشقکله زارم ای حبیب کبریا
وجه پاك اقدسك مرآت حقدر بی کمان
دیدهٔ امعانه حق ایتسون او یوزدن انجلا
فرط عشق اهل یتکدر بکا احسان حق
تا ازل عبد رسولم ، چاکر آل عبا
سرمدا ویر روضهٔ پاك رسوله بیك صلات
ذکر خلاقه دوام ایت با خشوع واعتنا

١٢ ربیع‌الاول ١٣٤٠ موزهٔ عسکری مدیر عمومیسی فریق
احمد مختار

« نعت شریف »

ای مهر هدی ، صاحب ایوان رسالت
ای شاه ملك سیرت دیوان رسالت
ای شمع جهانتاب شبستان اوادنی
ای بلبل قدسیٔ کلستان رسالت
ای عرشه واران دائرهٔ حکم ونکاهی
ای تختکه سدره‌ده سلطان رسالت
ای بسملهٔ دفتر خلقت دوجهانده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ذاتکله شرف بولهده بنیان رسالت
سن اولماسهڭ ای زبدهٔ انوار تجلی
مجلا بولهماز دهرده عنوان رسالت
هر موی سرڭ شهپر طاوس الٓهی
هر سطر خطك آیت قرآن رسالت
قربانی اولان نجل تجیدی خلیلك
باق امتڭك جملهسی قربانِ رسالت
نعلینکه زینتمی اولور عقد ثریا
سن شاهکه جبریل اوله دربان رسالت
فردوس بقا منبریدر قبهٔ خضرا
آندن صاچیلیر عالمه احسان رسالت
(شادی) بیلیرم گرچه گنهکار قولڭدر
اما ینه عفو ایت که بودر شان رسالت .

١٢ ربیع الاول ١٣٤٠ بشاره شادی

یکی قپو مولویخانهسی پوست نشین کمالات رهین عزیز جلیل القدرمز عارف شهیر، شاعر خطیر رشادتلو عرافتلو شیخ عبدالباقی دده افندی حضرتلرینك شرف تنظیر کرامیلرینه مظهر اولان غزل فقیرانهدر .

عارفم ظن ایتمه معروفیت شان ایسترم
کندیمی تعریف ایچون قارشیمده انسان ایسترم
بیکس ودرماندهیم کافرستان عشقده
یوقمی برجان قورتاران ؟ بر اهل ایمان ایسترم
شیخدن ، قسیسدن ، ابراردن، اشراردن
بشقه بر شی ایستهمم برنبذه عرفان ایسترم
سیر ایچوندر گزدیکم دارالشفای عالمی
صانمه ای دل ! جنت سودایه درمان ایسترم
لاف ایله دعوای عشق ای مدعی ! بیهودهدر
ایشته میدان ار ایسهڭ مردانه برهان ایسترم
خیلی دمدر مژدهٔ عید وصالی بکلرم
یاردر مقصد نه افکار ونه قربان ایسترم
باب مولانایه باش کسدمده جان بولدم مسعود

یالکز آندن عنایت، آندن احسان ایسترم
١٧ ٢٢ اغستوس ٣٣٧

جناب امام علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه افندیمزك اولمق اوزره مروی بولونان

زعم المنجم والطبیب کلاهما
لن تحشر الاجساد قلت : الیکما
ان صح قولکما فلست بخاسر
ان صح قولی فالخسار علیکما

قطعهسندن ملهمدر :

حشری انکاره قیام ایتدی منجمله طبیب
دیدم: ای بی خبران سوزلرکز عین خطر
قولکز طوغرو چیقارسه بکا یوقدر ضرری
بن اگر حقلی ایسهم سزلره درکار ضرر !

٣ حزیران ٣٣٧ حفید لوحدی ، سعود المولوی

محفل قارئلریله برحسبحال

(محفل) قارئلریله دیدم. دیمك بن بوحسبحالی، بر ایکی یوز اخوان دیمله ایدیبورم . زیاده دکل ، بو ، زیادهسزلکه . . بو ، قلت مقداره ؛ بو ، محدودیت انتشاره (زیانی یوق !) می دیهلم ؟ خایر ، دیمهیهلم . زیانی ، هم معناً ؛ هم مادةً وار.

گوکل ، ایسترکه ، بو محترم مجله وجامعهٔ علم وادب . . بو مجموعهٔ فضل وفضیلت چیقسون . فقط ؛ نرهده او رغبت ونرهده او (مادی) همت (*) ؟ . .

(*) بن ، بك أیی بیلیورم که ، بو گزیده مجموعهمز، همان هر آی ، تعبیر عامیانه ایله [نوسته قویارق .] وبك محترم ومعزز صاحب ومحرر فاضلنه برچوق فداکارلغه مال اولهرق انتشار ایتمکدهدر . بناءً علیه ، شوراجقده ، کندیلری کبی ادب وحکمت وعلو همت اصحابنه توصیه بویورملرینی ارباب مطالعه واستفاضهدن تنیبه جرأت ایلرم وشوجرأتك (محفل)ك تأمین دوام انتشاری کبی کندی حساب عرفان وآدابمزه عائدیی مطالعهسندن ایلری کلدیکنی سویلرم .

ندندر یاربی ؛ بزده محفل کبی علمی ، ادبی ، حکمی، اجتماعی، تصوفی رسالهلر، دکل بویله آیده، حتی سنهده بر چیقسه ، ینه رغبتکارانی ، علاقهدارانی محدود اولویور .

محیطمزده « قدردان دکلدر . » و « مملکتمزده علم وعرفان مفقود درجهده نقصاندر . »

دینلردن دکلم . خایر ؛ پایتخت گزیمزك قدردانیده وار ، نکتهدانیده . . فضائلپرورانیده وار ، دانشورانیده . . . وینه حمد وشکرانله سویلرمکه ، سوکیلی بلدهمزده . . (بلدهٔ طیبه) مزده علما وفضلامزده . . ادبا وشعرامزده موجود؛ حتی لایعد ومخلد آثاری، رفیع وبلند آثار واقتدارله ، حرمت واعتبارله اسلاف کرام اسلام دخی انظار تکریم اوکنده (حیات ابدیه) ایله زنده وذی وجوددر .

شرفیاب انتسابی اولدیغمز دین جلیل، گلزار کمالاتده نلر ونلر یتیشدیرمش ، نه اعاظم وجوده گتیرمشدر . بونی ، رد وانکار ، وجدان وایمانه قارشو ، اویله بر عصیاندرکه . . .

.
. .

شهر (صفر الخیر) ك (٢٥) نجی روز فیروزی ایدی. قم درربار جناب نبویدن امت مرحومهلرینه (مبارك اولمسی) حقنده لطفاً دعا بویوردولان او (یوم خمیس) ده ، بر دعوت دینیه ومعنویه ایله (مهماندار سید الابرار) طرفندن جامع گزینلرینه مدعو ایدم . بکا نه موطلی ایدی .

بحریه ناظری حسن پاشا مرحومك انشا کردهسی اولان بر بنای رعنای طریقت وهرهفته (ختم خواجگان) تلاوت اولنان برمأوای مستثنای فیض ویرکنده شرف وضائله سلاح ایمانی قوشاندقدن صوکره، جامع معلانك ، او ، (کعبة الله العلیا) نك حریم پاکنه بسمله کش تعظیم اولهرق داخل اولدم. وطوغریجه (حاجت نجرهسی)نه قوشدم .

حضرت خالد — رضی عنه رب الواحد — افندمزك حضور معنویلرنده روح مقدسلرینه فاتحه خوان مغفرت وسلامت ملك وملت حقنده نیاز مند اولمغی متعاقب ، جامع شریفه کیردم .

وقت ظهره یکرمی دقیقه قالمشدی . برمدت صکره ، (صل) ندای ایذانندن استیذان ایدن مؤذنلرك سمت سماوانه یوکسلندکلری (او کله اذانی) ایله تشنیف آذان ایدن اهل ایمان ، معبد مقدسه شایان اولویور ایدی .

بو صیرهده ، (صبا) مقامندن (قلب قرآن) [سورهٔ یسن] تلاوته باشلاندی. جماعت، حضور وخشوع ایچندهسراپا برسمع جان کسیلمش ایدی .

ختام یس شریفدن صکره ، برمنادیٔ عبادتك (قامت) ی ، ارباب صلاتی ، بردن بره حضور عزت وجلالتده قیام ایتدیردی .

شیمدی، اهل اسلام، خالق کائنات قارشوسنده قالمش ، مادیت و معنویتله حضور الوهیتده أل باغلامش ، دست برسینهٔ عبودیت اولمشدی .

رکوع وسجودده ، قیام وقعودده ، تقدیس وتعبد جناب معبودده یکوجود اولمشلردی .

(امام) یاد انام و وصف احترامی ایله جماعته پیشوای قبلهٔ اسلام اولان ، امیر عبادتك الله اکبر تکبیر افتتاحی و (امر وارادهٔ جناب فتاح) عمایله اجرا ایتدیکی وایتدیردیکی بوتعلیم دینی ، انشاءالله مظهر قبول درگاه اله اولمشدر .

.
. .

ذکر وتسبیح ودعا ، رهین انتها وپیوستهٔ حاجتگاه خدا اولدقدن صکره ، علما وحفاظ کرام ، خاصةً فرش ایدلمش سجاده ومندرلر اوزرنده علی الدرجات اخذ موقع انتظام ایلدیلر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بر مربع تشکیل ایدن (حملهٔ فرقان) ك صدر والاسنده ومحتشم بر رحله باشنده، مورفراجه اکتسا ومبارك وجه پرتوبار ولمعه پاشنده‌کی نور ایمان ایله مؤمنین ومؤمناته درین بر حرمت القا ایدن (طوپ قاپوشیخی) ، شیخ الائمه ورئیس القراء دیانتمآب جمال افندی حضرتلری مجلس فیضا فیض حفظ وحفّاظه ریاست ایدییوردی .

وقتاکه پیر مشارالیهك منبع زلال امر واشارتندن ، تشنکان آب حیات مغفرته قارشی سیل قرائته رخصت جریان آلان حفّاظ خوب آواز، ـ صاغلی ، صوللی وقارشیلیقلی ـ برر سلسبیل خوشکوارشکلنده تلاوت فرقانه باشلادیلر ویا چشمه سار دیانت ولذت وطعمی دکیشمز انهار رب عزتدن لبن بیضا وعسل مصفّا آقیتمغه باشلادیلر .

سبعه . عشره . تقریب نامليله اوچ طرز قرائته آیریلان اسلوب مرغوب تلاوت ، بلاغت مؤداسنه چسبان بر اصالت ادا ولطافت صدا ایله مسابقهٔ قرائتده هربری یکدیکرندن ماهر وحسب البشریه ینه یکدیکره قارشی حق رجحانی کندنده بولنق کبی معنای مفخرتلری یوزلرنده ظاهر (حفّاظ) [١] محترمه طرفندن ، رسیدهٔ حد نهایت اولمسنی متعاقب ، فیض اجازته مظهر اولان (حافظ افندی) ، معلم محترمی طرفندن رحلهٔ ریاست قارشوسنه اقامه واقعاد ایله ، ختم قرآنه ابتدار ایتدیریلدی .

مجاز محترمك ، بر سکون حرمت آمیز وبر خضوع دلاویز ایچنده ـ بلکه برساعت سورەن ـ قرائت ممتازه‌سی ، بالوجوه مظهر پسند وآفرین اولدی .

∴

[١] مشارالیهك ایچنده ، ایوب سلطان جامع شریفی خطیبی حافظ نوری و (یاموق حافظ) افندیلرله ـ تربه‌دار زاده ـ کنج حافظ عبدالباقی افندی‌یی پك بشقه بولدم وبالخاصه ذکره شایان کوردم . ص . ص

ایمدی شو حسبحال مؤمنانه‌مله قارئین (محفل)ك دماغ بلاغنه ، طعمنك انجق بیکده برینی ابلاغ واذاقه ایتدم ظننده بولوندیغم بو ضیافت دینیه ، بو مائدهٔ معنویه ، لذائذ دنیانك عجبا هانکیسیله همقیاس اوله بیلیر ؟ .

او ، نه مجلسدی یاربی ؟ او ، نه اخروی بر بزم علم وفضیلتدی ؟ .

علما وحفّاظ امتی ، مسلك دینك علامت بارزه‌سی اولان جامه ومبارك عمامه‌لریله صفبستهٔ تکریم ومنتظر الطاف مولای کریم بر حالده کورمك کبی نظره آرا واونلرك برر (فم محسن) له تلاوت ایلدکلری (کلام الله) ی ایشیتمك کبی سامعه پیرا لذائذ معنویه . . او قلب وروحه شافی و بحق تعریف وتوصیفنه الك بنام اقلام ادبانك بیله سحر بیانی ناکافی اذواق دینیه ، عجبا هانکی بزم صحبتده، هانکی مسیره‌لرده حاصل ایدیله‌بیلیر ؟ . .

∴

امین اولکز اخوان دینم ، بزم کبی بویوك بر دین مبینه انتساب ایله کامیاب واونك هر دم کشاده سماط نعم مالا نهایه‌سندن نواله سنج بیحساب اولان بر قوم کزین . . بر امت مرحومه ، البته والبته قریباً واصل شهراه سلامت و سعادت ودو جهانده نائل عالیجاه ومنزلت رحمت اوله جقدر .

بن ، بوکا ، اوکون اودین مجلسنده ؛ اوجامع معلاده . . او جمعیت علماده وحضور حضرت قرآن‌ده اولانجه ایمانمله قناعت کتیردم .

٣ ربیع الاول ١٣٤٠ — ٤ تشرین ثانی ١٣٣٧

اسکدار ـ والدهٔ عتیق : صالح صائم

مطالعه :

کوزلر، کوکلر بوکبی مجالس اجازت وقرائتده علمای مملکتی ، رؤسای قرّابی . . مشایخ عظامی

لباس رسمیلرله ؛ دستار بیضا بیض اوزرینه صاریلمش صاری صیرمه تللرله کورمك ایستر .

بو ، بویله علمی ودینی اجتماعلرمزده ذاتنده‌کی قیمت واهمیتلریله متناسب ـ بر وضع مهیب وتعظیم ویره‌جکی ـی ، دوشونولورسه (افرادینی تکثیر وتوفیره دیناً مجبور ومأمور اولدیغمز) طالبین علم ومعرفته اوبله بر تازیانهٔ ترغیب وتشویق اولورکه، جمله‌سنده تدریجاً بویله برر مقام معتنای رسمیته ؛ مناصب یده ربای دولته شرفرس نائلیت اولمق امیدینی یشاتیر .

بن ، دییه بیلیرم که، رتبة العلم اعلی الرتب مدیحهٔ حیدرانه‌سنه مظهریتله معناً بویوك وصاحب کمال اولان هر مسلك اصحابی؛ هله ورثهٔ انبیای عظام اولان علمای اسلامی، انظار استحسان وافتخار توکنده مادةً ده کسوه‌پوش تبجیل وتکریم وافراد امتی همان هر یرده اونلره ، سرفروبردهٔ تعظیم ایتملیدر .

بو خصوصده ،

درس وکالتنك . . ریاست علمانك ، مجلس مشایخك ومشیخت علیانك دقت انظار دولتلرینی جلب ایلرم .

ص . ص

....×....

« ای بکاء مدید ! ! »

صحیفهٔ تنهائمدن : بر نهره خطاب

ای صو! ای بکاء مدید !! بیل‌که بن‌ده سنك کبی بر جوشغونم ! کیم بیلیر نه بلاد مسروری ، نه بقاع نورانوری سیر ایده ایده آقیورسك ! کیم بیلیر نه مکتوم قلبلر ، نه مختوم تحسرلر ونه بکر حسنلر سکا اهدای نظر ایتدی .

ای سیلان امید ! سیحان مقدراتم کبی حزین حزین آق !!

ای نهقههٔ جریان ! رعود طوالع کبی کورله ونی ایکلت ! !

شوخوش خرامکه طبیعت حسنی، عابدنیازینی،

عاشق دموعنی ، بلبل فغانی ، سما هجرانی ، مهر[...] دامنی، وحوش انقیادینی ، لیال سکوتی سرمد[...]

کیم بیلیر کچدیکك یرلردن نه‌نشوه‌دار تبسملری[...] نه جهان مست محبتلری، نه شاداب مسرت قلبلری[...] ونه یتیم انظاری طوپلایه طوپلایه کوزل یوردك[...] بوجاقلرینه اولاشدیرییور ، داغیتیورسك ! !

چاغلا ! وبن طاتلی ترنملرکله دائم اویویه‌یم [...] عیون مذنبه‌ده طوپلانان أشك توبه‌کار ، قطرات[...] اعتراف وقلوب سامحه‌دن کچن عفو کبی جریان[...] ایت ونی آغوش شفقتکده صاقلا :

سنك دریندلکلرك بر لجهٔ جمال ، سسك بر[...] صیحهٔ اندازدر . فقط رفتارك بر مثبی سکون و[...] اطاعتکاره پك بکزه‌ر .

سن قلوبی خاموشی‌یه، عقولی حیرت وبداهته[...] لسانی بهته ، سنانی رجوعه، دستی منت وتضرعه[...] جلالی عفو و صفحه ، دعوانی تسلیمیته دعوت[...] ایدرسك ! !

قلب بشر سندن هیچ بر حصهٔ انتباه آلمازمی[...]

ای صو ! ای نظر ریز خاموشان ! سکا التجا[...] ایده‌رم . بنی قبول ایت ! اعماق سیرکده بنی حفظ[...] ایت !! بشرك ، بو کتلهٔ شرك قهار اولادیش[...] اعاده ایتمه !! سنکله آقه‌یم، سنکله قاله‌یم ! سکاقاب[...] اوله‌یم ! بن سن اوله‌یم !! .

علی طیار

محروم اولایدم

ازلیت قادار درین ، مبهم
ابدیت قادار قرین أَلم
کوزلرمدن بیلیرمیسك بیلمم
اوقونور برنشیدهٔ ماتم

∴

متبسم کوروب ده آلدانمه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سنی آغلاتمامق ایچون کولرم
بسته‌سز بر ترانهٔ هجران
کیدر هپ بنم اوخنده‌نرم

∴

ناصیه‌م شاهد یکانه‌مدر .
چکدیکم اضطراب دیده‌مه
یکی برخط بی‌حروف موعود
چونکه هر کون زواللی ناصیه‌مه

∴

یشامه‌یدم خرامه بیکانه
قلبم اولسه‌یدی حسدن آزاده
اوزمان بلکه مستریحانه
دولاشیردم بو محنت دنیاده
آه بن حسن وقبحی بیلمکدن
کاشکی محروم اولایدم اللهم

امین خاکی

شمس الدین افندینك ارتحالی و تاریخی :

اسکدار مولویخانه‌سی شیخ فاضلی دادر جانم احمد رمزی افندی حضرتلرینك برادری شمس الدین افندینك ارتحالی ؛ وقوعندن برایکی کون صوکرا خبر آلابیلدم . غیوبت ایدیه‌سی تحسرینه صوك خدمتنده بولونامامق تأثری ده انضمام ایدنجه تأسف وتحیفم تضاعف ایله‌دی .

مولویلك ومعلملك طولاییسیله ایکی جهتدن هم مسلکم بولونان مرحوم؛ جداً محترم بروجود ایدی . وا اسفا که اوقیمتلی وجود؛ بوکون عدمه انقلاب ایتدی . دها طوغروسی وارلق تخیل ایتدیکمز شو عالم خیالك برجزئنه قارشی اولسون کوزیمزدن غشاوهٔ غفلت صییریلدی .

جناب حق؛ مرحومك منزلی مبارك، روحنی التفات صمدانیسنه مظهر ایتمکله برابر ماتمزده عائله‌سنه، خصوصیله برادر اکرمی شیخ رمزی افندی‌یه صبر جمیل ، اجر جزیل ، عمر طویل احسان ایله‌یه .

شمس الدینك افندینك ترجمهٔ حالیله آثارندن کله‌جك نسخه‌ده بحث اولوناجقدر . بو نسخه‌یه مشعر ارتحالی اولان تاریخ آتی‌یی درج ایله اکتفا ایدییورم :

ایله‌مش که وعدهٔ عمری حلول ایتدی شمس المولوی عدنه‌نقول
خارر عرفانده برنیر کبی فضل ایله اولمش ایکن فخر الفحول
قیلدی بك‌ارکن بقایه ارتحال اولدی قلب معرفت حقا ملول
چارهٔ حکم قضا تسلیم ایکن پر تأثر طبع انسان جهول
اشك ماتم قطرهٔ رحمت اولوب لطف حقله قبرینه بولسون وصول
رهبری فیض مولانا ایله روحی بزم قدسه قیاسین دخول
یازدی طاهر جوهرین تاریخنی
شمسی فضلك ایله‌دی تا که افول
۱۳٤۰

طاهر المولوی

(تعالی اسلام جمعیتی)ندن :

جمعیتمز هیئت اداره‌سندن و مکاتب سلطانیه معلملرندن ادیب محترم قیصریلی شمس الدین افندینك بوتون احبا واوداسنی مستغرق یأس وماتم برحالده ترك ایتمك صورتیله ارجعی . . ، امر جلیلنه لبیك زن اجابت اولماسندن ناشی مرحوم مشار الیهك مشتاق فضیلت وحرمتی اولان ذوات عالیه ایله برابر عائله‌ٔ کدر دیده‌سنه وبالخصوص برادر عالیلری اسکدار مولوی درکاه شریفی پوست نشینی رشادتلو شیخ رمزی افندی حضرتلرینه بیان تعزیت ایدر ومرحوم غنودهٔ خاك غفران اولدقچه بالجمله عائله ومنسوبینك آلام واکداردن مصون اولمالری دعای خالصنی بارکاه احدیته رفع واعلا ایلرز .

مطبعهٔ عامره مدیر مسئولی : طاهر المولوی

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۲٤۰ غروش
آلتی آیلغی ۱۲۰ «
اوچ آیلغی ۳۰ «

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازیلان شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر؛ تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

جلد : ۲ ۱۳٤۰ جماذی الاولاسنه مخصوص نسخه عدد : ۱۹

مندرجات :

محفل علمی وتصوفی : شرائط اجتهاد وطبقات مجتهدین - اسکلیبلی عاطف . توکل وسعی - طاهر المولوی . انعکاسات - محمد شرف الدین .
محفل اجتماعی : ییل باشی وصراسی ، نوئل وشهر میلاد - محمد عزت .
محفل تاریخی : مستجابی زاده عصمت بك - محمود المولوی . دموع تأثر - بشار شادی ، خواجه قاسم افندینك ارتحالی .
محفل ادبی : زواللی شمس الدین - محمد صادق . غزل - شمس الدین . غزل - علی شفیق . فاغ حضورنده - علی طیار .
محفل فنی : قمر مسکونمیدر ؟ - سعدی . یکی تعلماق ترجمه‌سی وفعه‌لون . حسن وعشق وهند ماصاللاری .

محفل اداره‌سنك تبدیلی

محفل مجموعه‌سنك تعالی اسلام جمعیتی طرفندن نشر ایدیلمکده اولدیغنه دائر بعضیلرنجه بر ذهاب حصوله کلمش . حال بوکه - بر قاچ دفعه‌ده ایماء یازیلدیغی وجهله - صاحبنك تعالی اسلام اعضاسندن اولماسی واداره خانه‌سنك جمعیت مرکزنده بولونماسی تعلقندن باشقه مجموعه‌نك تعالی اسلام جمعیتنه عائدیتی یوقدی .

کثرت مشاغل منتظماً دوام وخدمته مانع اولدیغی جهتله اخیراً او جمعیتدن استعفا ایله‌دم ومحفل اداره‌سنی آقسرای جوارنده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده کائن ۳ نومرولو اوه نقل ایتدم . بناءً علیه کوندریله‌جك اوراقك بو آدره‌سه ، یاخود مطبعهٔ عامره‌ده محفل نامنه یوللانیلماسی تمنی اولونور . طاهر المولوی

مدرسة الارشاد واعظین شعبه‌سندن بوسنه شهادتنامه اخذینه کسب استحقاق ایدن افندیلر .

بروسه‌لی حافظ ابراهیم افندی
قزانلی حارث «
برغمه‌لی حافظ نیازی «
آستانه‌لی حافظ جمال «
ازمیرلی سلیمان سامی «

اجتهاد مجموعه‌سی :

دوقتور عبدالله جودت بك طرفندن مقدما نشر ایدیلمکده اولان اجتهاد مجموعه‌سی اخیراً ینه انتشاره باشلامش وایلك نسخه‌سی اداره خانه‌مزه کوندرمشدر . دوام انتشارینی وملت وملکت حقنده خدمات نافعه ابرازینه موفق اولماسنی تمنی ایدرز .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل علمی و تصوفی

شرائط اجتهاد و طبقات مجتهدین

محفلك يدنجی نسخه‌سنده ماهيت اجتهاده ونه كبی مقامانده جريان ايلديكنه وكيملر ايچون باب اجتهادك مسدوديتنه دائر مهم برمقاله نشر ايدلمش ايسه‌ده زمانمزده اجتهاده يلتنمك ايستيان بعض كيمسه‌لرك بوبابده قابليتلری اولوب اولمديغنی كنديلرينه بيلديرمك ايچون بوبحثه عائد بر قاچ مقاله دها نشر ايتمك ايسترم :

مكلف اولان هرانسانك ايشلديكی هر فعل ، هرحادثه ـ وجوب ، ندب ، اباحه ، حرمت ، كراهت ـ ناميله دين جليل اسلامك وضع ايلديكی احكام خمسه‌دن برينه بهمه‌حال معروض اولوب آندن خالی قالمق امكانی اوله‌ماز. احكام مذكوره‌نك جمله‌سی آيات جليلهٔ قرآنيه واحاديث شريفهٔ نبويه‌ده مندرج اولوب آندن بعضيسی هركسجه آكلاشيله‌جق درجه‌ده آشكار ايسه‌ده ديكر بعضيسی قرآن كريم ايله احاديث شريفه‌نك متضمن اولديغی ضوابط وقواعد اساسيه ايچنده كزلی بولنديغی جهتله هركسجه آكلاشيله‌ماز .

يالكز درجهٔ اجتهاده ايرن بيوك عالم ومجتهدلر فهم وادراك ايده‌رك اوكزلی احكامی استنباط ايده‌بيليرلر.

شارع اعظم تعالی وتقدس حضرتلری آيات جليلهٔ قرآنيه ايله احاديث شريفه‌دن استنباط احكام ايچون ايكی طريق وضع وتعيين بيورمشدر :

بری اجماع امت محمديه ، يعنی بر عصرده بولنان كافهٔ مجتهدينك برمسئلهٔ دينيه‌ده اتفاق ايتملری ، ديكری‌ده اجتهاد ، يعنی (تفقه فی الدين) مرتبه‌سنه ايرن مجتهدلرك كتاب الله ايله احاديث نبويه‌دن احكام شرعيه استنباط ايتمليدركه: بومرتبهٔ فضل وكماله ايرن ذوات عاليه ، قرآن كريم ايله احاديث شريفه‌دن احكام شرعيه اجتهاد ايتمك اوزره طرف الٓهيدن مأمور اولمشلردر.

قرآن كريم واحاديث شريفه‌دن استنباط احكام ايده‌بيلمك ايچون شرائط اجتهادی جامع اولمق شرط اعظمدر.

مفرداتی اعتباريله شرائط اجتهاد پك چوق ايسه‌ده علماء كرام حضراتی آنی درت اساسه ارجاع ايتمشلردر.

(۱) معرفت احكامه متعلق اولان قرآن كريمك معانیٔ لغويه وشرعيه‌سنی بيلمليدر.

بوده كتاب الله ايله سنت صحيحهٔ رسول اللهك نازل ووارد اولديغی لسان عربی ، علم لغتی ، علم صرفی ، علم نحوی ، علم معانی‌يی ، علم بيان وبديعی وسائر علوم عربيه‌يی ضبط واتقان ايتمكله برابر علم اصول فقهده بيان اولنان اقسام نظم قرآنی ، يعنی خاص ، عام ، مشترك ، مجمل ، مفسر ، محكم ، مطلق ، مقيد ، صريح ، كنايه ، ظاهر ، نص ، خفی ، مشكل ، متشابه ، دال بالبيان ، دال بالاشاره ، دال بالاقتضا ، دال بالدلالة ، مفهوم معتبر ، مقتضای امر ونهی وسائره‌يی . ـ علوم مذكوره‌ده كرك تعلم وممارسه ايله ، كرك صحابه وتابعين كرامك معرفتلری كبی سليقه ايله بيلنمش اولسون ـ بيلمكدر.

اجتهاد خصوصنده اقسام مذكوره‌نك يالكز حقائقنی معرفت كافی اولميوب ماصدقلرينی بيلمك‌ده لازمدر . مثلا : شو لفظك خاص ، بونك عام ويا مشترك اولديغنی وهانكيسی ناسخ ، هانكيسی منسوخ بولنديغنی بيلمك وبو منوال اوزرينه هرآيت وهر حديثك داخل اولديغی قسملری كسديره‌رك حكملرينی تطبيقه مقتدر اولمق شرطدر.

آيات واحاديثدن ناسخ ايله منسوخی تعيين ايده‌بيلمك ايچون نصوصك وارد اولدقلری تاريخلرينه اطلاع كسب ايتمك اقتضا ايدركه : سابق ايله مسبوق تعيين ايده‌بيلسون. بوجهتلره تماماً وقوف مستقلاً شرط اولدقدن بشقه احكام آيتلرينی احاطه ايتمك‌ده شروط لازمه‌دندر .

(۲) احكامه متعلق اولان احاديث شريفه‌نك كافه‌سنی بيلمليدر . يعنی متن احاديثی ضبط ايله كرك لغت وكرك شريعت معنالرينی تماماً احاطه ايتملی وقرآن كريمه دائر بيان اولنان اقسام وانواعی احاديث شريفه‌ده‌ده فرق وتمييز ايتدكدن بشقه هرحديثك بزه طريق وصولی تواتر ويا شهرت ويا آحاددن هانكيسيله اولديغنی بيلمليدر.

صوكنجی شرط احاديث شريفه‌يی روايت ايدن ذواتك احوالی جرح وتعديله متوقفدركه بوجرح وتعديل علمی غايت واسع برعلم اولوب تواريخ صحيحه‌يه اطلاع ايله وجود بولور .

(۳) وجوه قياسی معرفت ، يعنی مجتهدك استنباط احكامه توصل ايده‌جكی طريقلری وطرق مذكوره‌نك شرائط ، اركان ، احكام ، اقسامنی ، مقبول ومردود اولانلرينی احاطه وتمييز ايتمليدر .

(٤) اجماعلری معتبر اولان علمای دين ومجتهدين كرامك اجماع واتفاقلريله ثابت اولان مسائل وموادی بيلمليدركه حين اجتهادده بويله براجماعه مخالفت وقوعبولمسون. شرائط مذكوره‌دن بشقه مجتهدك ايمان وعدالتله متصف بولنمسی‌ده شرط اعظمدر. بناءعليه دينسزلر ايله غير مسلملر باب دينده اجتهاده صلاحيتدار دكللردر.

عرض اولنان شرائط واوصافی حائز ذوات محترمه هر زمانده ، هر محيطده قرآن كريم ايله احاديث شريفه‌دن اجتهاد واستنباط احكام ايده‌بيليرلر. بناءعليه مشاراليهم حضراتی ايچون باب اجتهاد دائما آچيقدر ، اصلا قاپانمق احتمالی يوقدر. انجق

شرائط واوصاف مذكوره‌يی حائز اولميانلر ايچو[ن] باب اجتهاد دائما مسدوددر .

شرائط واوصاف مذكوره‌نك اجتماعی مجته[د] مطلقده شرط اولوب مجتهدمقيدده دكلدر. بناءعلي[ه] درتيوز تاريخندن بری عالم اسلامده علوم مذكوره‌[يی] جامع واوصاف معروضه‌يی حائز ذوات عالي[ه] يتشمه‌مش اولديغندن زمانمزه قدر مجتهد مطلق ظهور ايتميوب انجق احتياجات امتی دفع ايده‌جك درجه‌ده مجتهد مقيد يتشمشدر. مابعدی وار

اسكليب : محمد عاطف

توكل وسعی

[كچن نسخه‌دن مابعد]

ترجيح نهادن شير جهد را بر توكل

آرسلانك جهدی توكله ترجيحی :

كفت شير آری ولی رب العباد
نردبانی پيش پای ما نها[د]
پايه پايه رفت بايد سوی بام
هست جبری بودن اينجا طمع خا[م]
پای داری چون كنی خودرا تولنك
دست داری چون كنی پنهان توچنك
خواجه چون بيلی بدست بنده داد
بی زبان معلوم شد اورا مر...
دست همچون بيل اشارتهای اوست
آخر انديشی عبارتهای او...

مآلی: آرسلان؛ او حيوانلره جواباً ديدی ك[ه]
ـ اوت . ديدكلريكز طوغرودر . لك[ن] جناب حق ؛ آياغمزك اوكنه مرديون قويمش ... يعنی اسبابه توسل ايتمه‌مزی بزه ايما بويورمشدر ... مرديونن باصاماقلری واسطه‌سيله دامه چيقيلد[يغی] كبی اسبابه تشبث صورتيله‌ده مرامه ايريليره. بوراد[ه] جبريلك؛ خام برطمعدن عبارت قالير. آياغك وار ... كنديكی ناصيل طوپال كوستره‌ريسك، اللك موجو[د] ... ايكن نه‌صورتله قبضه‌كی كيزله‌يه‌بيليرسك ؟ افندی ...

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

کولەسنك زالە باغچە بلی ویردیکی کبی مقصدی نە اولدیغی سویلەمەدن آکلاشیلیر . انسانك آلیردە اللهك سعی و عمل خصوصندەکی اشاراتی ، حتی دوشونەجك اولورسەڭ عباراتی قبیلندندر .

پس اشارتهاشرا برجان نهی درونای آن اشارت بیان دهی
پس اشارتهاش اسرارت دهد باز بردارد زتوکارت دهد
حاملی محمول کرداند ترا قابلی مقبول کرداند ترا
قابل امروی قائل شوی وصل جوئی بعد ازان واصل شوی

مآلی : جناب مولانا ؛ آرسلان لسانندن افادەیە شروع ایلەدیکی حقایقك بیاننە دوام ایلەیوب بیوریورکە :

— اللهك اشارتلرینی ؛ یعنی اوامر و نواهیسنی باش اوستندە طوتاجق واونلرك ایفاسندە فدای جان ایدرجەسنە چالیشاجق اولورسەڭ اواشارتلر سنی اسرار آشنا ایدر، صیرتکدن کلفت یوکنی قالدیریر، سکا قوت احسان ایدەرك بوتون ایشلری سهولتلی کوستەریر. حقك امرلرینە قابل و متحمل اولمق ؛ سنی مقبول و محمول درجەسنە چیقاریر . تکالیف ربانیەیی قبول ایدرسەڭ صوکرا اوتکالیف ایلە قائل و ناصح اولورسك . اولا وصالی آرارسك ، بعدە مطلوبە وصول بولورسك .

سعی، شکر نعمت قدرت بود جبرتو انکار آن نعمت بود
شکر قدرت قدرتت افزون کند جبر نعمت از کفت بیرون کند
جبرتو خفتن بود درره مخسب تا ببینی آن در ودرگە مخسب
هان مخسب ای جبری بی اعتبار جز بزیر آن درخت میوەدار
تا کەشاخ افشان کند هر لحظە باد برسر خفتە بریزد نقل وزاد
جبر خفتن درمیان رهزنان مرغ بی هنگام کی یابد امان

مآلی : سعی ؛ قدرت نعمتنك شکری دیمکدر کە سنك جبرڭ ، یعنی بن مجبورم، طاعت وعبادتە وسعی وغیرتە مقتدر دکلم دەمیشڭ ؛ او نعمتی انکار ایتمکدر. قدرتە شکر ایتمك ؛ قدرتکی آرتیراجق کبی نعمتە قارشی جبریلك کوسترمك دماونی الکدن، آووجکدن چیقاریر. جبریلك ؛ یولدە اویومقدر . باب حقیقتە ودرکاه الوهیتە واصل اولمادن اویقویە واستراحتە میل ایتمە. ای عبرت بین اولمایان جبری ! باری اوزانوب یاتاجقسەڭ مثمر بر آغاجك کولکەسندە استراحت ایت کە روزکار، اونك داللرینی صاللادقجە آلتندە یاتانك اوستنە میوەسی دوکولسون (١) جبر ؛ خیرسزلر آراسندە یاتمق کیدر . وقتی کلمدن اوچایە قالقیشان قوش ؛ ناصیل جانی قورتارەبیلیر ؟ (٢)

ور اشارتها شرا بینی زنی
مرد پنداری وچون بینی زنی
این قدر عقلی کە داری کم شود
سرکە عقل ازوی بپردوم شود
زانکە بی شکری شود شوم وشنار
می برد بی شکررا تا قعر نار
کر توکل میکنی درکار کن
کشت کن پس تکیە برجبار کن

مآلی : اکر اللهك اشارتلرینە بورونکی اویناتوب اهمیت ویرمزسەڭ اركك ظن ایتدیکك هویتك قادین دیرکسنە اینمکلە برابر حائز اولدیغك بر پارچە عقل دە زائل اولور . عقلك صاووشدیغی بر باش ایسە قوری وق حکمنی آلیر . چونکە شکرسزلك ، یعنی کفران نعمت، هم عیب، هم اوغورسز بر شیدر کە صاحبنی جهنمك دیبنەقدر کوتورور. او حالدە توکلی ایشە باشلادقدن صوکرا یاپ واولا تخمی صاچ ، صوکرا برکت خصوصندە اللهە متوکل اول.

مابعدی وار

طاهر المولوی

(١) جناب پیر ؛ بو بیتلە (ثوبان) رضی الله عنهدن مروی بر حدیث شریفە تلمیح ایدرکە حدیث شریفك مآلی شودر :

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ؛ بر جنت آغاجنە راست کلینجە کولکەسندە اوطورك ، میوەسندن ییك بویورمشلردی . یا رسول الله ! بو ؛ دنیادە ناصیل ممکن اولابیلیر ؟ دیە صوردیلر . علیه الصلوة والسلام حضرتلری ؛ برحالە تصادف ایدرسەکز ، برجنت آغاجنە راست کلمش اولورسکز . ایضاحندە بولوندی .

[٢] مرغ پرنارستە چون پران شود
لقمۀ هر کربۀ دران شود

مآلی : قانادی چیقمایان قوش اوچایە داورانیرسە بیرتیجی بر کدینك لقمەسی اولور .

انعکاسات

[(فارابی) نك روحنە اتحاف]

بو کلمەیی کوروبدە ایکی مقابل ضیانك یکدیکریلە تبادل شعاعات ایتدیکنی ویاهر هانکی بر سطح مجلایە ضیالرك انعکاساتی قصد ایدییورم ظن ایتمیك . باقك نە دییورم :

بو کائناتی هر زمرە بر درلو ایضاح ایتمشدر . مثلا حکمانك بر قسمی غایة الغایە لطیف اولان اثیردن باشلایەرق کائنك وجودە کلدیکنی قبول ایدرلر . [بو کورلر علی العمیاء بر تصادفك انتظام ایلە دیرلو کوردیکمز تکونات عالمە مبدأ اولدیغنی اولدیغنی وهر ذرەسی قانون تناسبە برحرکت اولان کائناتك بو صدفە عمیادن طوغدیغنی هیچ بر حس حجاب دویمەدن سویلرلر و بو دعالرینە حکمت وکندیلرینەدە حکیم دیرلر .

زهی تصور باطل ، زهی خیال محال ! . .]

اشراقیون دخی شمعەلرك یکدیکرلرندن اوپاندیرلمسی کبی نورالانواردن باشلایەرق حصول کائناتی ایضاح ایتمك ایستولر .

ریاضیون دخی عدد ایلە تفصیل ایدرلر . بو براز غریب دکلی ؟! .. اونلرجە بتون کائنات کمیتلردن عبارتدر . هر کمیت دخی بر عدد اولدیغندن تفصیل کائنات ایچون نسب عددیەیی توسیع وتکثیر ایدرلر . اشیایە لاحق اولان اعتراضی هپ عدداً ایضاح ایلرلر . مثلا قطری بر مترو اولان کرەنك ؛ قطری ایکی مترو اولان کرەدن بو دفعە کوچوکلکی کمیت فرقی اولدیغی کبی یکدیکرلری آرەسندەکی قرب وبعد دخی بو عدد مسئلەسیدر . عددلرك ابتداسی بر اولوب هر نوع معاملات حسابیە ایلە بو بر عددی درلو درلو اوضاع حسابیەیە کیردیکی کبی کائناتك منشأی اولان واحد دخی طبق عدد کبی تنوع وتکثر ایتمشدر دیرلر .

بو کائناتی اصول موسیقیەیە ارجاع ایدنلر دخی واردر . نغمات موسیقیە ناصیل بر ... اصوات اصلیەیە (قاملر) ە ارجاع اولنیور ایسە ... یعنی تغنیاتك اصلی بو قاملر اولوب طبق کلمەلرك هجالر ... رد اولنمسی کبی تغنیاتدە اصوات اصلیەیە اعاد ... اولنیورسە بونلردە کائناتی اصوات اصلیەیە ر... واورجاع اولنەبیلیر فالحصوص بر موسیقیدە دیرلر ... متصوفە آرەسندە کائناتی حروفە ونهایة النهایە حروف ... وخطوطك اصلی اولان نقطەیە رد وارجاع صورتی ... یلە مشهوردر .

بلکە هندسەجیلردە اشکال کونا کون کائناتی ... خطوطە ونهایت نقطەیە رد ایدرلر ... عادتا ...

قد یارە کیمی عرض دیدی کیمیسی الف ...

جملەنك مقصودی بر امادروایت مختلف ...

هر کس نە ایلە مألوف ایسە بو تحلیل و ترکیبی ... آنکلە ایضاح ایدییور . فکر براولدیغی حالدە طریقلرك ... بو اختلاف آلات مختلفەایلە عین بستەیی ترنم بکزر ... سلو آیری ایسەدە هپسنك اصوات اصلیەلری ... (قاملری) بر ... موسیقی نغماتنك یکدیکرلریلە ... آهنکدار بر صورتلە ائتلافلری کندی کندینە می ... اولیور ؟ ... البتە خیر ، بر استاد صنعتە احتیاج وار ... اویلەایسە کائناتك لسان ترنمندەکی عامل عمومی نەدر ... ایشتە شیمدی الکمهم تلە دوقوندق .

کائناتی هر نە صورتلە ایضاح ایدرلرسە ایتسینلر ... بوراسو وجود الهی یی ؛ کنەذاتی کیمسەنك معلومی ... اولمیان غیب الغیوبی اعتراف ایدن حکما وفلاسفە ... ایلە ال الە ویروب بیرلشیرز . وجود الهی یی معترف ... اولمیانلری دخی [افی الله ... کوکلری و یری یارادان ... الله تعالی نك وجودندە شکمی وار ؟ ...] دیە ... حایقیرەرق دالدقلری خواب غفلتدن اویاندیرز ...

بو مقالەمزك یینە اصلنە دونوب دیرزکە :

[*] آیت کریمە

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

الله‌تعالی و تقدس حضرتلرینك پیش عظمت وقدرتنده سجده ایتدکدنصکره قالقوب بسیطدن مرکبه طوغری تکثرات کونیه‌یی ایستدیکك کبی تصویر وتمثیل ایت. نته‌کیم هرزمره بردرلو تصویر وتمثیل ایمش ! . . .

بن‌ده انعکاس طریقیله تصویر ایده‌جکم. شویله‌که: کائناتده مختلف اجسامك بولنمسی ، یعنی وحدتك کثرته ، بسیطك مرکبه طوغری طولاً وعرضاً حرکت ایتمه‌سی جسملرك ایکی نهایتلرنده‌کی انعکاساتدن حصوله کلمشدر . رأس رأسه کتیرلمش ایکی اهرام کبی‌که رأس نقطه‌سنده مختلف‌الجنس وشکل اهرامیده اولان ایکی جسمك آره‌سنده‌کی فرق‌همان‌همان لاشی‌دینیله‌جك‌قدر اصغری بردرجهٔ تمیزده‌در. بورادن قاعده‌لره طوغری فرق مبسوطاً متناسب اعظمیت کسب ایدر . رأسلرده‌کی اصغری تباینی‌فوق‌العاده نهائی برحده‌کتیره‌جك اولورسه‌ق برینك ضیاسی دیکرینه انعکاس ایدرکه سرلوحه‌مز اولان انعکاساتدن مقصدمز بودر . بونقطهٔ نهائیهٔ تحلیلدن ترکیبه ، یعنی قاعده‌لره طوغری کله‌جك اولورسه‌ق نقطهٔ انعکاسدن باشلایه‌جغمز ایچون بن‌ده اشیاده‌کی کثرت وتباینك منشأی انعکاسدر دیبورم .

بوطرزتشبیه‌دخی وحدت‌وجودی‌کوستره‌جك ایسه‌ده بووحدتك حق اولدیغنی کوستره‌جك دکل بلکه حقك وحدت صفتیله موصوف بولندیغنی کوستره‌جکدر .

فی کل شیئ له آیة تدل علی انه واحد

§

کچن نسخه‌ده‌کی حفیدالوحدتی سعودالمولوی امضاسیله ترکجه‌یه ترجمه اولنان زعم‌المنجم . . . . قطعه‌سی ایچون امام علی‌نك اولمق اوزره مروی بولنان دینلمش ایسه‌ده بوقطعه ابوالعلاءالمعرینك‌در.

(لزوم مالایلزم) تسمیه ایتمش اولدیغی لزومیاتنده موجوددر .

امام غزالی دخی (الاربعین) ننده دیرکه :

حتی ان الشاعر مع رکاکة عقله تنبه لذلك وقال

زعم المنجم . . . . .

والسلام ... علیناوعلی عبادالله‌الصالحین آمین

۱۳ ذی‌الحجه ۳۳۹ العبدالفانی

محمدشرف‌الدین‌المدرس

محفل اجتماعی

ییل‌باشی ومراسمی ـ نوئل وشجرمیلاد

ییل ، سنه ، سال تعبیرلری لسانمزده سوه سوه قوللاندیغمز مأنوس کلمه‌لردندر . ابوالمحررین احمد مدحت مرحوم ییل تعبیرینی دائما دیکر ایکیسنه ترجیحاً قوللانیردی. بکقوز چفتلکندن، آثار مطبوعه‌سندن بحث ایدلدکده ییلده شوقدر غروش قازاندیغنی سویلردی .

ییل، سنه‌دنیلن شی، کرهٔ ارضك شمس اطرافنده بردورتام اجرا ایتدیکی مدت اولوب ۳٦۵ کون ایله برربع کوندن عبارت وفصول اربعه‌یه منقسمدر. شیمدیکی عرفه کوره ۱ کانون ثانیدن ۳۱ کانون اوله قدر کچن زمان ، صورت عمومیه‌ده ۱۲ آیدن عبارت مدتدر .

ییل اوروپا اقوامنك همان کافه‌سی نزدنده عین مدتدن عبارتدر . روسلر ایله یونانلیلر وانلرك پیکلری اولان روملر تقویم رومی‌یی قبول ایتمش اولدقلرندن بوتقویم ایله سائر اوروپا اقوامنك تقویملری آراسنده ۱۳ کون فرق واردر. اوصورتله‌که انلرك ییل باشیلری تقویم افرنجی‌یه نظراً ۱٤ کانون ثانی‌ده باشلار .

ییل باشی مسئله‌سی اقوام مختلفه نزدنده من‌القدیم بادئ اختلاف اوله کلمشدر . مصرلیلر،

کلدانیلر، فرسلر وسائره ییل‌باشنی اعتدال حریفیدن، یعنی افرنجی ۲۱ ایلوله مصادف زماندن اعتبار ایدرلردی .

برطاقملری‌ده انقلاب‌شتویدن (۲۱ کانون‌اول) وبعضلری ایسه انقلاب صیفیدن (۲۱ حزیران) عدّ واعتبار ایلمشلردی .

جمله‌سنده شایان دقت برجهت وارسه اوده ییل باشی ، حیات اقوامده برحادثهٔ مخصوصه ، بریوم مخصوص و داها طوغریسی مبدء تاریخ عد اولنه‌رق اکا کوره بویومه خصوصی براهمیت وشرافت ویرلمك ایسته‌نلمسیدر .

تدقیقات تاریخیه‌دن آکلاشیلیورکه هرقوم ییل باشی دنیلن یوم مخصوصی کندی دین ویامذهبنه عائد ویا تاریخ عالمه متعلق حادثات میاننده بیوك بر وقعه‌یه تصادف ایتدیرمکده بر ذوق وغرور حس ایتمشدر .

بر زمانلر بوتون عالم نصرانیتده میلاد عیسی علیه‌السلام مبدء تاریخ اوله‌رق قبول اولندیغی کبی ملت اسلامیه‌نك ترقیات وانکشافاتنه برمقدمهٔ خیر اولمش اولان هجرت نبویه دخی مبدء تاریخ اسلام اتخاذ قلنمشدر .

لسانمزده ییل باشی تعبیری بالخاصه اقوام خرستیانیه‌نك تسعید ایلدکلری یوم مخصوصه تخصیص ایدلمش اولوب بز مسلمانلرجه سنه باشی تعبیری مأنوس ومستعملدر .

∴

سنه باشی ، مبدء تاریخ اتخاذ اولنان وقعه‌نك سنه‌سنده بریوم معین اولوب آنجق کونی کونه مطابقتی شرط ایدلمامشدر . نته‌کیم ولادت مسیحیه شهر کانون اولك اواخرنده وقوع بولدیغی حالده تاریخ میلادده سنه باشی کانون ثانی اتخاذ قلنمش اولدیغی کبی هجرت نبویه ربیع‌الاولك ایچنده اولدیغی حالده شهور عربیه‌نك برنجیسی محرم اولدیغندن یوم هجرتدن ایکی آی، اون بوقدر کون مقدم اولان غرهٔ محرم سنه باشی اتخاذ بیورلمشدر .

الیوم خرستیانلرجه مبدء تاریخ کانون ثانینك برنجی کوندن معتبر ایسه‌ده تاریخ میلادده‌ده سنه باشی من‌القدیم کانون ثانینك ابتداسندن معتبر اوله‌مامشدر . فی‌الحقیقه تاریخك ویردیکی معلوماته کوره روما ایمپراطورلرندن رومولوس زماننده تاریخ میلادك مبدئی مارتك برندن وروماك ایکنجی قرالی نوما، یعنی پومپه‌لیوس وقیصر زمانلرنده کانون ثانینك ابتداسندن اعتبار ایدلمشدر .

مشهور فاتح کیوم زماننده، یعنی ۱۰٦٦ تاریخلرنده مبدء سال کانون اولك یکرمی بشنجی کوندن اعتبار ایدلدیکنه کوره ولادت مسیحیه‌یه تماس ایتدیرلمك ایسته‌نلدیکی آکلاشیلیر .

انکلتره‌ده ییل باشی مارتك یکرمیسندن، یعنی مبدء فصل بهار اولان یوم لطافت افزادن بدء ایدردی‌که ۱۷۳۱ تاریخنه قدر اسقوچیاده‌ده اویله اولمشدر .

تاریخ مذکوردن اعتباراً انکلیزلر پاپا اون اوچنجی غره‌غوار همتیله بر درجه‌یه قدر خطالری تصحیح اولنان تقویم افرنجی‌یی قبول ایلدکلری صیره‌ده مبدء سال میلادی‌یی‌ده کانون ثانینك برنجی کونه نقل وتحویل ایتمشلردر .

۱۷۵۲ تاریخنده انکلتره‌دن ماعدا بالعموم پروتستانلر ییل باشی کانون مذکورك برنجی کوندن اعتبار ایتمشلردر .

بو اختلافات فرانسه‌ده دخی ایجه دورلر کچیرمش ومبدء تاریخ میلادینك شیمدیکی کبی کانون ثانینك برنجی کوندن معتبر اولمسی آنجق ۱۸۰٦ سنه‌سندن باشلامشدر .

ییل باشینك شیمدی‌یه قدر برچوق تحولات

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وتبدلاته معروض قالدیغنه کوره انسانلرك بوتبدلاتده برحقیقت آراوقلرینی آکلامامق غیر ممکندر .

بوکون کانون ثانی بدایتی علم زیج ، هیئجه هیچ براشارت ممیزه‌یه مالك اولمدیغی کبی مشهور بر وقعه‌یه ده مصادف دکلدر .

شرق وغرب علمای خرستیانیه‌سنك بالاجماع کانون اولك یکرمی بشنجی کونی مولد مسیح اولدیغنده اتفاق ایتملرینه‌نظراً کانون ثانینك برنجی کونی بویله بر شرف و امتیازله‌ده علاقه‌دار کوروله‌مامکده‌در .

مواسم نقطهٔ نظریله تدقیق ایدیلیرسه موسم شتانك (زمهریر) دنیلن الك شدتلی بر فصلنه تصادفه واو فصلده کرهٔ ارضك بالعموم نباتات وحیواناتی وحتی انسانلری بیله تأثیرات هوائیه‌دن دوچار استراحت وعطالت اولدقلرینه کوره انسانلره فرح وانبساط بخش ایده‌میه‌جك فیصلی بر کون اولمسی احتمالی‌ده یوقدر .

بویله اولمقله برابر الیوم عالم نصرانیتك همان هر نقطه‌سنده ییل باشی کانون ثانینك برنجی کونندن معتبر وبوسنه ۱۹۲۲ سنه‌سنه مصادفدر .

۱۳۳۳ سنه‌سندن اعتباراً ممالك عثمانیه‌ده ده معاملات عمومیه ورسمیه‌ده قوللانلمق اوزره تقویم رومی یرینه تقویم افرنجی قبول و رأس سنه‌ده کانون ثانی ابتداسندن اعتبار ایدلمشدر .

غربلیلر نزدنده ییل باشی بعض مراسم ایله باشلامق معتاددر . سنه تبریکی بو زمانده اجرا ایدیلیر، زیارت وعیادتلر وقوعبولور ۳۱ کانون اول آقشامی عائله‌لرجه ضیافتلر ترتیب ایدیله‌رك ورأس سنه اولان نصف اللیلی بکلیه‌رك خوشجه وقت کچیرمك عادات ومراسم جمله‌سندن عد ایدلدیکی کبی اوروپانك بعض یرلرنده نصف اللیلده کلیسالرك چاکلوی چالنه‌رق رأس سنه بوصورتله اعلان واظهار شادمانی ایدیلیر . بومیانده هدیه‌لر تعاطیسی‌ده عادتدر .

شرق خرستیانلری ولاسیما روسلرایله روملر وارمنیلر بوکیجه‌یی یمش یمك وذوق ونشوه‌لرله کچیرمك اعتیادنده‌درلر .

*
* *

نوئل (Noël) لاتینجه ولادت معناسنه اولوب اصطلاحاً مولد عیسی یورطوسی دیمکدر . هر سنه افرنجی ۲۵ کانون اولده اجرا ایدیلیر .

غربده ساکن اولان اقوام مختلفه‌دن هر بری کندی عنعنه‌سنه کوره بویورطویه خصوصی بر اهمیت ویرر . ازجمله انکلیزلر نوئل یورطوسنه (Christmess) دیرلرکه آیین مسیح معناسنه‌در . دنیانك هر نره‌سنده بولونورلرسه بولنسونلر بوکیجه‌ده هندی ایله پودینغه دنیلن طاتلی‌یی یمك معتادلریدر .

ترانسوال محاربه‌سنك دوام ایتدیکی سنه‌لرده انکلتره قرالیچه‌سی متوفاة ویقتوریا طرفندن ییل باشی هدیه‌سی اوله‌رق صف حریده بولنان انکلیز عسا کرینك هر فردینه تنکه قوطیلر درونده هندی قونسروه‌لری، پودینغه طاتلیلری کوندرلدیکی مرویدر .

اوروپانك دیکر نقطه‌لرنده قازلرده‌خی بومراسم صره‌سنده کیدرلر . خلاصه نوئل مراسمی بعض غرب ملتلری نزدنده سنه باشی مراسم وتبریکاتندن دها مهم ودینیدر .

میلاد کیجه‌سنده بالعموم اقوام غربیهٔ خرستیانیه‌ده شجر میلاد (Arbre de Noël) دنیلن وعلی الاکثر کسلمش کوچوك چام آغاجنك داللرینه چیقولاته پورتقال ومانده‌لنه‌واوفاق تفك اویونجاق ورنکارنك موملر تعلیق ایده‌رك چوجقلره (بابانوئل) ك سنه هدیه‌سی کتیردیکنی سویلر وآنلری بوصورتله سویندیررلر . او کیجه چوجقلره بابا نوئلك اوجاقدن کله‌رك اویونجاق وسائره کتیردیکی سویلندیکندن کیجه یاتارکن چوجقلر ایچنه اویونجاق وسائره قوتولمق ایچون قوندره‌لرینی اوجاق باشنه براقیرلر وبالطبع بیوکلر بوقوندره‌لری بوش براقمه‌یوب هدیه‌لرله تزیین ایده‌رك چوجوقلری سویندیررلر .

شرقده روملر وروسلر ولادت مسیح یورطوسنی تقویم رومی‌یه کوره ۲۵ کانون اولده وارمنیلر ایسه خاچی صویه آتمق یورطوسیله برابر ٦ کانون ثانی‌ده اجرا ایدرلر .

هر ایکی ملتده ولادت مسیحیه‌یه اهمیتی جهتیله کوچوك پاسقالیه دیرلر وایکی کون دوام ایتدیررلر .

۱۳ کانون اول ۳۳۷

بك بردبرك : محمد عزت

\-\-\-\-

محفل تاریخی

مستجابی زاده عصمت بك

(۱۷ نجی نسخه‌دن مابعد :)

مرحومك :

ساقیا لبریز صون پیمانهٔ بی دردی
روح وجسمی غلغل مینای می شاد ایلسون
عقل ، مفتون جنون نشوهٔ پیمانه‌در
اول جنوندن حق آنی عالمده آزاد ایلسون

کبی سوزلرندن‌ده آکلاشیله‌جغی وجهله اوائل حالنده عشرتله الفتی وارایمش . آنجق عیسی مظهر قبول اولمشدرکه بالاخره عشرتله اولان علاقه‌سنی وحسابنی بسبتون قطع ایده‌رك انسانیتك معنای تامنی احرازایلدی . فقیره یازدیغی برمکتوبنده دیبورکه :
« اوللری اقشام اولوراولمازمتهالکانه آتیلدیغمز عشرت عالملرندن بیاغی نفرت ایدر اولدیغمدن آنی ده حمد اولسون ترك ایتدم . »

زواللی عصمت بی‌دردی دوچار اولدیغی آلام ودواهینك تأثیریله بعضاً لسان شکوایی فوق العلایه قدر اعلا ایلر .

نه‌دن مبتلا اهل فضله دواهی
نه‌دندر فضیلت محقر الٓهی

دیه فریاد ایدردی .

بو وادیده همزبانی چوقدر . ازجمله شاعر خطیر هرسکلی عارف حکمت بك مرحومده اوکمال وقاریله برابر

نه‌در جرم فضیلت کیم آنك اربابنی یارب
پریشان حال ومقهور وحقیر بی‌نوا کوردم .

سؤالنی هاتف غیبه توجیه بیوردر .

محبان عصمتدن اولان حکمت ، عصمتك سرانجامنی ادراك ایتمه‌یدی بوندن بیك قات شدتلی سؤاللر ایرادندن چکنمزدی ظننده‌یم . زیرا عارف حکمت بك مرحومك ارتحالندن بری فضیلته قارشی دیارمزده‌کی وضعیت مخاصمه‌کارانه یوز بیك قات دها اشتداد ایتمش، زواللی مملکتمز صوك اون ایکی ، اون اوچ سنه ظرفنده « مقبرهٔ فضیلت » منظره‌سنی آرتق بحق اکتساب ایلمشدر .

فی الحال کرفتار اولدیغمز خسران عظیم وألیمك اسبابنی بشقه سببلرده ، بشقه یرلرده آرامق پك عبثدر . فضیلته خصم اولان ملتلر ، البته بزم عاقبتمز کبی عاقبتلره نامزددر . شکایت ایتمملی ، اسباب وعوامل فلاکتی ازاله‌یه چالشملی . حالبوکه صوك زمانلرده‌کی اوضاع وآثارمز هر زمان اثبات ایدوب طوریبورکه هنوز موقع ندامتده دکلز . حالا فضیلت وارباب فضیلته قارشی عداوتده مستقرز . واه بزه ، یازق بزه ! هر نه ایسه صدده کله‌لم . زیرا بو بحثك اوجی رشتهٔ طول امل کبی دامان حشره پیوسته‌در .

عصمتك خبر وفاتنی اعلان ایدن استانبول غزته‌لرندن اوله بحث ایتمشیدم . بومیانده یالکز (اقدام) مرحومك (شاعر محترم) اولدیغنی قید ایتدی . اوزمانکی «تصویر افکار» سرمحرری عصمتله پك علاقه‌دار بر ذات اولدیغی حالده مرحوم حقنده یازدیغی سطورلر ـ هر نه‌دنسه ـ پك لاقیدانه برایکی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سوزجكزدن عبارت ايدی . « صباح » عصمتك
شاعرلكندن معلومات ويرمك ايستديكی صره‌ده
[اسكی يولده پك كوزل شعرلر سويلديكنی] علاوه
مقابل ايلمش ايدی . عصمت بك وقتيله « اقدام »
و « صباح » غزته‌لرينك طول مدت خدمت
تحريريه‌سنده بولنمشيدی . بناءً عليه « صباح »‌ك
كندی حقنده‌كی مطالعه‌سنی كورسه‌يدی مطلقا
تبسم كنان : « اوياه‌مى عزيزم! بزده‌مى اسكيلردنز؟»
يوللو بيان حيرت ايدردی .

في الحقيقه عصمت ، « ناجی » مكتب ادبيسنه
منسوب هيأت ادبيه ميانده ايدی . فقط بوميانده
وادئ مخصوصيله متفرد برحقيقی شاعردی . نظم
ونثری عينی لطافتی حائز اولمقله برابر اسلاف
ومعاصريندن هيچ كيمسه‌يه بكزه‌مز . بنابرين
عصمت ادبياتده مسلك يكانه صاحبيدر . كنديسنی
غزلسرا ويا قصيده‌نويس اولديغندن طولايی اسكی
عد ايتمك برآز اذعانسزلق اولور . چونكه شعرك
اسكيسی ، يكيسی اولماز . پك محترم بر شاعر
مقتدرمزك اقوال باقيه‌سندن اولديغی اوزره مثلا
«فضولی» هم ماضی ، هم حال ، هم استقبال شاعريدر!
ظهوری طبيعتله توأم اولان شعری صرف شكل
ظاهريسنه باقه‌رق اسكی ويكی ديه ايكی قسمه
آييرمق ، مثلا ايلك بهاری «اسكی زمان بهاری» ، «يكی
زمان ربيعی» كبی ايكی شكل وصورتده تلقی ايتمكه
بكزركه ارباب عقل واذعان ايچون ، دها شموللی
برتعبير ايله اوقور يازار بركيمسه ايچون بوصورتی
قبول ممكن دكلدر . مسئله شاعر اوله‌بيلمكده ،
شعر حيات وطبيعتی ترنم ايده‌بيلمكده‌در .

حساس قلبلره تأثير ايدن هرسوز ؛ شعر ، بويله
سوزلر ابداع ايده‌بيلن هرآدم ؛ شاعردر . عصمت بك
مرحومك ده بتون سوزلری ، حتی بتون حياتی برشعر
بديع و معنيدار ، كندی ايسه برشاعر بلند افكار ايدی .

(مابعدی وار) . سعود المولوی

مرحوم قاسم افنديك ارتحالی

صحيه دائره‌سی رئيسی دوقتور سعدالدين بكك پدری ،
دائرهٔ مشاراليها مميزلرندن صالح صائم بكك قاين پدری ،
اسكدارده كائن عتيق نوربانو والده سلطان جامع شريفی
خطيبی ، طوپخانه مفتيلكندن متقاعد خواجه قاسم افندی
۲۰ ربيع الآخر ۱۳٤۰ تاريخنده ارتحال ايده‌رك جامع
شريف مذكور حظيره‌سنه دفن اولونمشدر .
سنی سكسانه قريب اولان بوپير نجيب ، متشرع ،
متورع ، عالم وعامل برذات ايدی .
جناب حق ؛ روح شريفنی شادان ، عائلهٔ الم‌ديده‌سنه
صبر جميل وعمر طويل احسان بويورسون .

(دموع تأثر)

كچنلرده امين خاكينك آجيقلی بر صورتده
ارتحالی مناسبتيله يازديغم برمقالهٔ پريشانده‌ده بحث
ايتمش اولديغم وجهله حياتمده اك زياده موجب
تأثرم اولان شی ، مملكتمزده ظهور ايدن ارباب
استعدادك ايجاب ايدن يرلردن حقيله حمايه كوره‌
مه‌مسی وهرنصلسه يتيشمش اولان اصحاب كمالك‌ده
حق مكتسبی اولان رفاهه بدل انواع آلام واحتياج
ايچريسنده سونوب كيتمسيدر . پك چوق نواقصيله
برابر - حق الانصاف سويلمك لازمسه - بوكون
اولكی قدر متنفری اولمديغمز دور سابقده بارز
برصورتده نظرا كترايه چارپان بوحال ، دورمنيف
مشروطيتده دها عريان بر شكلده تظاهر ايتمش
و خاطره كلين بر طاقم ذواتی خاطرلرندن كچمين
مناصب عاليه‌يه رفع واصعاد ايدن بودور سميح ،
برآووچ ارباب فضل وكمالی علی العاده حمايه‌يه بيله
تنزل ايتمه‌مش وازجمله خصائل بركزيده‌لرينه مقارن
وفور علم وفضللريله ممتاز اولان معلم ابراهيم جودی
افندی وامثالی نوادری سلطانی معلملكندن بوقاری
چيقاره‌رق برر انجمن عالئ علميه اعضا اولسون
تعيين ايده‌مه‌مشدر :

« تفوباد برچرخ كردان تفو »

نشان طائی سلطانيسی عربی معلمی ايكن
كچن ربيع الاولك يدنجی صالی كونی عازم كلشنسرای
بقا اولان محب نزاهتمندم اديب فاضل شمس الدين
افندی‌ده يوره‌كمده بيوك بر جريحهٔ الم براقان
بوزمرهٔ فضلادندر .

كوريرم كه سپهر كج رفتار ايدر ارباب جهله بذل نعم
بكاويرمز تعيشمده مدار بی فاضلمی ظن ايدر بيلمم

آطنه‌لی ضيا بك

سليمان ترابی حضرتلری كبی بر مرشد روشن
ضميرك حفيد نجيبی واسكدار مولوی شيخی احمد
رمزی افندی حضرتلری كبی بر عارف حقايق
نظرك برادر ادبی بولنان مرحوم ، پك سوديكم
وحرمت ايتديكم ذوات محترمه‌دن ايدی . كنديلری
يوكسك بر پايهٔ عرفانه مالك و السنهٔ ثلاثه‌ده
ترتيب شعره و تكلمه قادر خلوق ، عارف ،
نكته‌دان ، مجلس آرا برذات عالی ايديلر . خاندان
فضيلتلرينه اولان فرط ترددم حسبيله بعض كيجه‌لر
خواجه حسنی افندی زاده فاضل لبيب نجاتی افندی
وطربزون اشرافندن اديب نجيب حامی
زاده احسان بك افندی برادرلرمزله برابر كلبهٔ
احزانمی تنوير و تشريف ايدرلردی ، خاطرهٔ
نوشيننی بوكون زهرابهٔ تأثرله حس ايتمكده اولديغم
اوكيجه‌لر بنم ايچون نه بيوك برليلهٔ مسعدتدی .

مرحوم مشحون عرفان اولان قوتلی حافظه-
سندن برچوق بيتلر اوقور ، سوق مناسبتله ظريفانه
فقره‌لر نقل ايدر ، پك شاعرانه ونكته پردازانه
صحبتيله قلبمی تنشيط ايدردی . خلاصه حضرت
مولانانك بوبندهٔ خالصی خصيصهٔ اخلاص ووفا-
كارينك تمثال مشخصی و :

شاعر ديمك اهل دل ديمكدر
خوش مشرب و معتدل ديمكدر

بيتنك تماماً ماصدقی ايدی . كنديسی بتون
صفحات حياتنده سمئ مباركی جناب شمسك :

بر توكل همچو ابراهيم باش
آتش نمرود ريحانت كنم

حكم حكيمانه‌سنه توفيق حركت ايدرك عمر
نزيهنی غايت متوكلانه ومتواضعانه كچيرمش اولديغندن
قوياً اميد ايدرم كه خالق ذيشان حضرتلری آتش
دوزخدن تماماً آزاد و روح پرفتوحنی رياض
مغفرتنده ريحان لطف وعنايتيله شاد بيورمشدر .
عرفان مملكت نامنه كنديلرندن پك چوق شيلر
بكلديكم بر زمانده و هنوز كنج ديني‌له‌بيله‌جك
برسنده ، اوزون مدت اسير فراش اضطراب اوله‌رق
ترك تنورهٔ حيات ايتمسی بنی فوق العاده دلخون
ايتمشدر . مابعدی وار يشار شادی

محفل ادبی

شمس الدين افندی مرحومك الك صوك غزل

ای واقف سر كردش احواله كوجنمه
هردم اوزيلن رشتهٔ آماله كوجنمه
بل باغلامه جمعيته كلشن دهرك
پژمرده قالان غنچهٔ اقباله كوجنمه
هر دم كوزل اولماز كورينن هرمه تابان
سد اولمش ايسه روينه برهاله كوجنمه
برصفحهٔ بيضای رخه اولسه‌ده ميلك
تزيين جمال ايليه‌جك خاله كوجنمه
ماضيدن اكر آلمش ايسه‌ك حصهٔ كامی
دلخواهكه پك اويماسه‌ده حاله كوجنمه
جانا دونويور سن‌ده دوننلرله برابر
ايمای ثبات ايلين انساله كوجنمه
برقدرت عظمادر ايدن مركزی تحريك
بوقدر فلكك صنعی‌مه وساله كوجنمه

رحمة الله عليه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

زواللی شمس الدین

کتاب عمر لجاعتیله بخت عبوس
علاوه ایتدی بنه برصحیفهٔ منحوس !
نه در حیات بشر ؟ اهل حکمته صورارم !
دکلمی ، آه ، حقیقتده ثقلت کابوس ؟
نه در بوغفلت اهل خرد ، که عالمده
خلود ایچون آرایور بویله ملجأ محروس ؟
قوشار طورور ، دیدینیر ، چیرپنیر محجول وملول ؛
حیات ایچون اولور اهل غروره دامنبوس !
ازلده کورمش اولان حسن بی‌زوالی ، بوکون
کوررمی چهرهٔ دنیاده طلعت مأنوس ؟
اوت بودختر اعصاردیده‌نك حالا
کفایت ایتمه‌دی کابینه حیات نفوس !
نه اهل سیف وجلادت ، نه اهل علم وقلم ،
نه اهل جاه کلوب کچدی ؛ آه ، بیك افسوس ،
که اولدیلر امل وصلتیله بی‌آرام ،
نهایت ایتدیلر اوغرنده بذل جان ورؤس !
بوکونده برخبر رحلت لجاعت اثر
دل المزدهمی ایتدی نا کهان مأیوس !
زواللی یاد قدیمم ، زواللی شمس الدین
اوصانمش ، آه ، بودنیاده قالمه‌دن محبوس ،
براق عزمنی دوندردی سمت لاهوته ،
که آنده هیچ افول ایله من بدوروشموس !
براقدی جمله اود ای وقف ناله وآه
اوبر وقار مثال فضیلت وناموس !
اولوردی حال حیاتنده روی زردنده
بقایه قارشی درین میل وابتلا محسوس !
روان پاکنه کیتسون جنان صادقدن
هر آنده لطف وتحیاتدن هزار عروس !

مرحومك آرقداشلرندن
محمد صادق

غزل

رویکه دوشدکجه غمزه‌ك ایتمه‌ده ایمای نور
وجه تابانکده هردم رونما سیمای نور
نار عشقك سوق ایدر انظارمی دیدارکه
جسمی دهرفنایه سوق ایدن سودای نور
سایه صالدقجه خیالمدن خیالك اشکمه
اولمه‌ده برقطره‌ده تابنده بردریای نور
برسکا برده سمایه ایلین عطف نکاه
مهر ومهله برتبسم ایلر استهزای نور
سینهٔ علویتك تابشکه خورشید وماه
کردنك ، رخسار پاکك عالم بالای نور
یادمه کلدکجه بزمکده کچن آن سرور
صانکه کیرمش قوینکه روحم کورررؤیای نور
سن کورندك زائل اولدی ظلمت اندو وشك
کون طوغنجه دهری ایلرالبت استیلای نور
مجلسنده‌هپ منور : ساز ، سوز ، صهبا ، جمال
کیتمیك سیر ایتمکه فردوسه بردنیای نور
شخص مسعودك اولنجه قلبی برمجلای عشق
عالمه کفتار حکمتباریدر مجرای نور
رؤیت ایلر چشم حقبین ذات رحمانیسنی
رونمادر ظلمتك قعرنده‌ده مولای نور
کلك خاموشم دوکر اما مدادلیلکون
ارلمه‌ده هرنقش تابش مایه‌سی کویای نور

ازمیر : علی شفیق

[فاتح حضورنده !]

احفادینك حضور حشمتنده برچوق تاجلرك دکوعنی تأمین ایدن حضرت فاتح قیلجیله فصول ماضی‌یی قپامش ، تاریخ اعصاره یکی برقپو آچمشیدی . بوقپودن بتون دبدبه ودداراتیله ، بتون عدل وسیاستیله بزانسك سونمش تاریخی آتنك آیاقلری

آلتنده سیله‌رك ابتدا کندی کیردی . بزانس صاحبانی تورك اردوسنك نشیدهٔ ظفری اوکنده برظل سیاه کبی خاسر و تسلیم اولدیلر . آرتق استقبال ایچون برسایه برشهراه سلطنت آچلدی . آرتق برسلسلهٔ تاجداران عصرلرجه یکی آچیلان تختگاه آتیده فرمانفرمای اجلال اوله‌جقلردی . سلطان سلیم ، سلیمان قانونی ، مراد رابع ، سلیم ثالث ، محمود ثانی وعبدالمجید خان الخ .

کوزل قلبلی حضرت محمد ، سلیم ، استقبالك شانلی تاجلرنی باشلرنده طاشییان بومتبوعلر قافله‌سنه برشرق ، بر نجم سعادت احسان بیوردیلر ؛ کوکبهٔ خلافت . برطرفدن سیاسته شدت ویرن حضرت فاتح ، دیکر جهتدن بلاغت عدل ورأفت نشر ایدییوردی . بری تحکیم سلطنت ، دیکری تجلیل رحم وحقیقت ایچون الزم ایدی . دینه‌بیلیرکه فاتح بزانس انقاضی اوزرینه تورك سلطنتنی ایکی شیله طوتدیردی . سیف مجلا ، حکم معلا . قلیج اردویه ، عدل قلوب حکامه مودوع ایدی . فاتح بزانسه قومشولرینك یالدیزلی قبه‌لرینی دکل ، لجهٔ علم وعرفانی نقل ایتمکی ترجیح ایتدی . یالدیزلی قبه‌لر سکنه‌سنی بالطبع برخولیای اعتلا ایچنده کومولوب قاله‌جقلردی . او ایسه کومولمك دکل بالعکس علمك سمیح قولنه یاپیشه‌رق تورکلرله برساحل مجدوعرفانه چیقمق ایستیوردی . نهایت یاپشدی وچیقدی بزانسده ، بوکاظمهٔ فیضا فیضده قافلهٔ علمای ادبا بلوکی تعقیب ایتدی . کتاب مؤثر قلملریله ، شعرا زمزمه‌لریله ، عشاق قلبلریله ، اهل تقوی خلوصلریله ، اصحاب دل نغمه‌لریله برجهان بهشتی آچدیلر . قلبلر بوفضای اعتلاده هیچ بررسیسه ، قناعتلر تحری حقیقی مانع هیچ برمسئله تصادف ایتمیوردی . اوقدر سمیح برعالم ! اوقدر وسیع برحوض عرفان ! هرکس کیرر وهرکس ایچه‌بیلیردی . فاتح صحائف عرفان وفیض عنود وقرا کاق

دیارلره قدرت سیفیله کتورمشدر . حق وعدالت فیاض حکملرنی اهل اعتسافه قیلجنك صیحه‌لریله اولاشدیردی . مشارالیه حقلی ومغرور برتاج وتختك صاحبیدر . اونی ایکی شی چوق متأثر ایدردی . ظالم قدرت ، مظلوم سس !! بزانس اوجه برسفیهٔ ذلته یاخود برذلیلهٔ سفاهت ایکن عصرنده‌بر ملیکهٔ فضیلت وبروجیههٔ لطافت اولدی .

ای فاتحلرك سرفرازی ! حضورك بزه بر هیبت مؤبد ، قبرك برپناه تسلیتدر ،

ای فاتح آتی ! ظلال سیفك یارینلره برنور بشارت ، برضیای تهنیت اولدی .

ای نجل عثمان ! دماء شجعانك ، سکا صادق دماغ شبانده زائل اولمز ایزلر آچدی ! ! »

قلعهٔ سلطانیه : علی طیار

عقل نبی

قمر مسکونمیدر ؟

تله‌سقوپك اختراعندن بری بیکمزده حیات بولونمادیغی حقنده قناعت کامله واردی . برچوقلری ایچون اوراده ابدیاً صمت و سکونت حکمفرما ایدی . فقط یکی بر طاقم مشاهدات بونظریاتی آلت اوست ایتدی و قمرده حیاتك موجودیتی محتمل اولدیغنی کوستردی .

آمریقا ، هاروارد دارالفنونی پروفسورلرندن موسیو پیقرینغ تقریباً اوتوز سنه اول (پهرو وژاماتیق) ده یاپدیغی رصداته استناداً بویله برادعاده بولنمشدی . لونده هیئتشناسان جمعیت قرالیسنك نیسان سنه ۹۲۱ تاریخنده‌کی اجتماعنده مشهور غرینویچ رصدخانه‌سی مدیرسابقی سیر فرینك طرفندن ویریلن ایضاحات موسیو پیقرینغك الده ایتدیکی نتائج غریبه‌یی تأیید ایلدی : قمرده کوردیکمز طاغ ایله محاط بعض اووالرده تحولات

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وقوعه کلیور ، قار یاغمه‌سی ، بوز وقار طبقه‌لرینك موجودیتی ، قارك ذوبانی ، مظلم اووالرك نباتات طرفندن استیلاسی مشاهده اولونیوردی .

قمری اوفاق بر دوربین ایله تماشا ایدنلر بیلیرلرکه بیکمز مرتفع طاغلر واندفاعات برکانیه سیرقلری ایله محاطدر . بونلردن بشقه [بحر] تسمیه ایدیلان جسیم اووالر ، طاغلرك طلوع ویا غروب شمس ایله بیویوب کوچولن کولکه‌لری دخی نظر دقتلرینی جلب ایدر . بدرتامده سیرقلری تشکیل ایدن طاغلرك پارلاقلغی ، لکه‌لر ویاخود بیاض چیزکیلر علم توصیف القمر متخصصلرینك معلومیدر . بوتون بو تفرعات قمرك تمامیله اولو بر جرم سماوی اولدیغی فکرینی ویریوردی . وهیئتشناسلر برچوق زماندن بری بعض تحولاتك کورلدیکنی اخبار ایتمشلردی . فقط مسئله تمامیله کسب قطعیت ایتمه‌مشدی .

بوراده هوای نسیمنك همان همان موجود اولمدیغنه حال حاضرده امنیتمز واردر . دها طوغریسی بو ، لابوراتووارلرده حکمت شناسلرك تخلیة الهوا ایله واصل اولدقلری بوشلغه تشبیه اولنه بیلیر . دیمك که فورطنه ، روزکار ، یاغمور جبال قمرده کورلمز . قیالر کورولتوسزجه طاغلرك اتکلرندن قوپارق اوچورومله طوغری سا کتانه یووارلانیرلر . قمرك وولقانلری سونمه‌مش اولسه ایدی ، ارضده بزی تدهیش ایدن طراقه‌لری دویورمقسزین فعالیتلرینی اجرا ایدرلردی . هوا اولمامجه هیچ بر بلوط بوراده‌کی سمانك براقلغنی اخلال ایتمز . یالکز درجهٔ حرارتك بردن بره دکیشمه‌سی انبساطه تقبض نتیجه‌سی اوله‌رق طاغلرك پارچه‌لنمسنی انتاج ایده‌بیلیر] . سطح قمرده‌کی حرارت حقنده قطعی بر معلومات یوقدر . فقط بتون معلوماتمز صرف بزه طوغری متوجه اولان نصف کرهٔ قمره عائددر . هیچ کیمسه دیکر قسمنی مشاهده ایده‌من . چونکه شهر قمرینك ، یعنی بیکمزك ارض اطرافنده اجرا ایتدیکی دورك مدتی بر حرکت محوریه‌سی ایچون لازم اولان زمانه معادلدر . جاذبه‌مز قمره اوقدر تأثیر ایدییورکه او ، هر درلو حرکت خصوصیه‌یه مانع اولان بر قمرله مربوط ایمش کبی اطرافمزده حرکتده بولونیور .] قمر ، شمس ایله ارض آره‌سنده بولندیغی زمان بزم کوردیکمز نصف کره‌یه معکوس اولان جهت تنویر ایدلمشدر . بو حالك تمامیله دکیشمسی ایچون اون درت کوندن براز فضله زمان مرور ایتمسی یعنی (بدرتام) زمانی بکله‌مك لازمدر . او حالده قمرك کوندوزی وکیجه‌سی بزم کیلرینك اون درت مثلیدر . بو شرائط تحتنده حرارت -٥٠ دن +١٠٠ درجه‌یه قدر تحول ایدییور . بویله بر محیطده حیاتك قابل اولمسی پك مشکوك کورونور . زیرا ارضده بویله بر حرارته مقاومت ایده‌جك حیوان ونبات یوقدر . ،

موسیو پیغرینغ ، قمرده وقوعه کلن بتون تحولاتی تدقیق ایتمش وقوتلی تله‌سقوپلر سایه‌سنده برقاچ اندفاعات برکانیه‌نك غائب اولدیغنی و یکیدن بعضیلرینك کوروندیکنی مشاهده ایتمشدر . بو حال آمریقالی عالمك فکرنجه – آنجق برکانی بر فعالیتك موجودیتنی کوسترر بناءً علیه بوراده‌کی وولقانلرك نشر ایتدکلری غازلر نه اولمق احتمالی واردر ؟ دیکر طرفدن برچوق اندفاعات برکانیه‌نك اطرافنی احاطه ایدن ویوکسك تپه‌لرك اوزرنده تصادف ایدیلن بر بیاض ماده واردرکه طلوع شمس ایله کورولیور وغروب ایله غائب اولیور . بو ماده نه‌در ؟ قار ویاخود قیراغیدن بشقه برشی اولمق احتمالی یوقدر . نباتاتك موجودیتنه کلنجه بو مسئله‌نك حلی براز دها مشکلجه‌در . مع مافیه قمر ایله ارض آره‌سنده بو خصوصده براز مشابهت واردر : چوللرده یتیشن بعض نباتلر سنه‌لرجه سوسز اوله‌رق یاشایه‌بیلیرلر . قطبلرده ، یعنی حرارتك صفردن یوقاری چیقمدیغی بر محیطده نشوونما بولان یوسونلر واردر . وولقانلرك نشر ایتدکلری بخار وحامض قاربون اطرافه یاپیله‌رق حیاتی ادامه ایده‌بیلیورلر .

بو غریب نتیجه‌لر ، یوقاریده سویلدیکم کبی سیرقریستی طرفندن تأیید اولنمشدی . بو ذات آمریقالی هیئتشناسك رصداتنی تکرار ایتمش وقمرك مسکون اولدیغنه قناعت کتیرمشدر . هیئتشناسان جمعیتنده ویردیکی ایضاحاتی شو صورتله بیتیرمشدی : « کندیمجه ثابت اولماسه ایدی موسیو پیقرینغك الده ایتدیکی نتیجه‌لره پك کوچلکله ایناناردم . قمر اولو دکلدر ، بالعکس اوراده حیات واردر ، بوقدر قطعی سوزلر اوزرینه موسیو پیقرینغك نظریه‌لرینی مناقشه ایتمك بیهوده‌در . فقط هیئتشناسلرك عمومی ، بیکمزده حیاتك بولندیغنی قبول ایتمه‌یورلر . بعضلرنجه مشاهده اولنان لکه‌لر برکانی اولان اراضیده شعاعات شمسك انعکاسندن ایلری کلیور . بوندن بشقه ارضده‌کی نباتات قمرده تمامیله مفقود اولان شرائطه محتاجدر و تصور اولنه بیله‌جك بر حیات حیوانی و نباتی هیچ بر رصدك تجویز ایده‌میه‌جکی بر فرضیه‌در .] عوالمده حیاتك موجود اولدیغنه چوق عالملر اعتقاد ایدرلر . احتمال قمرده حیات واردر و بو اسراری حل ایچون چالیشمه‌مز لازمدر . فقط حال حاضرده بویله بر ادعاده بولنمق جائز اولاماز .

معدی

یکی تەلەماق ترجمەسی و فەنەلون :

فرانسه‌نك اون یدنجی عصر میلادیسی ادباسندن بولونان (فەنەلون) ك اون دردنجی لوینك اوغلنه اوقوتمق اوزره یازدیغی (Les aventures des Télémaque) عنوانلی اثری ؛ هر لسانه ترجمه ایدیلمش اولدیغی کبی یوسف کامل واحمد وفیق پاشالر طرفندن تورکجه‌یه‌ده نقل اولونمشدی . اریکهٔ پدر مکچه‌جك بر پرنسه تبعه‌یی سه‌ودیرمك و حکمدارلق مراسم ولوازمنی بدایةً اوکره‌تمك املی ایله ترتیب ایدیلن بو ماصال ؛ اصلندن ممکن مرتبه آیریلامق و شیوهٔ حاضر محافظه قیلنمق شرطیله اخیراً بر ذات طرفندن یکیدن ترجمه‌یه باشلانیلمش . اداره‌خانه‌یه کلن مترجم پارچه‌نك طرز افاده‌سی خوشمزه . کیتدیکی ایچین محفلك صوك صحیفه‌سنی بوکا تخصیص ایتدك . کونده‌ریلن قسمك – که برنجی بابك ترجمه‌سندن عبارتدر – ختامنه قدر مجموعه‌یه درج ایله‌یه‌جکز . مترجم ، متباقی اقسامی‌ده تورکجه‌لشدیرمه‌یه دوام ایدرسه بزده نشرینه چالیشیرز . اثرك محرری حقنده قارئلریمزه بر فکر اجمالی ویرمش اولمق ایچین (قاموس الاعلام) ده‌کی مختصر ترجمهٔ حالنی عیناً یازیورز . —محفل—

« فنلون (Fénelon) فرانسه‌نك اعاظم ادباسندن اولوب ، زادکاندن بیوك بر خاندانه منسوب اولدیغی حالده ، کرسی قربنده خاندانه منسوب قوناقده ١٦٥١ تاریخنده طوغمش وتاصباوتنده طریق رهبانه سلوك ایله ١٥ یاشنده ایکن کرسیٔ وعظه چیقمش ایدی . پارس باش پسقپوسی طرفندن بر قیز مناسترینه معلم تعیین اولنه‌رق بو مناسبتله الك مشهور آثارندن اولان « تربیهٔ بنات » کتابنی یازمش ومشهور (بوسوئه)نك توصیه‌سی اوزرینه اون دردنجی لوی طرفندن اوغلی بورغونیه دوقه‌سنك مربیلکنه تعیین اولنه‌رق ، بو پرنسه علوم و ادبیاتی اوکرتمکله برابر ، فوق العاده بر تربیه وحسن اخلاق درسی وعومه‌سی ویرمش و بونك تربیه‌سیچون صورت مخصوصه‌ده بر قاچ کتاب وعلی الخصوص مشهور « سرکذشت تلماق » ی یازمش وبونی کیزلی طوتوب نشر ایتمامکه قرار ویرمش ایکن ، خدمتجیسی مسوداتی چاله‌رق خبرسز نشر ایتمکله ، قرال بو کتابی اوقونجه بعض احوال مخصوصه‌سنك تنقیداولندیغنه ذاهب اوله‌رق فنلونی توجهندن دوشورمش وبونك اوزرینه صاحب ترجمه پرنسه ویردیکی تربیه‌یه مکافاةً استحصال ایتمش اولدیغی (قامبره) پسقپوسلغنه چکیله‌رك بقیهٔ عمرینی دائرهٔ روحانیه‌سی خلقنك رفاه و سعادتنه خدمت و هر وجهله معاونتلرینه شتاب ایتمك یولنه صرف ایتمش و ١٧١٥ تاریخنده ٦٤ یاشنده وفات ایتمشدر . ذکر اولنان ایکی کتابدن بشقه اخلاق وادبیاته دائر برخیلی تألیفات حکیمانه‌سی اولوب متعدد جلدلر اوزره نشر اولنمشدر .

« سرکذشت تلماق » ی مرحوم یوسف کامل پاشا طرفندن تکامل صورتده واحمد وفیق پاشا مرحوم طرفندن دخی ساده بر طرز افاده ایله ترجمه اولندیغی کبی عربیه واوروپا لسانلرینك کافه‌سنده ترجمه اولنمشدر . فنلونك طرز انشا وافاده‌سی پك مقبول و مستحسندر »

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

یکی تەلەماق ترجمەسی :

برنجی کتاب

١ (منتور) شکلندەکی (مینەروا) طرفندن تعقیب ایدیلن (تەلەماق) بر فیرطینە اثناسندە (قالیپسو) نك آطەسنە آتیلیور .

٢ (أولیس) ك عزیمتی طولاییسیلە تسلیت ناپذیر بر حالدە بولونان بو اِلٰهە ! او قهرمانزادەیە مناسب بر حسن قبول کوستەریور . اوکا قارشی حس ایلەدیکی شدتلی بر محبت اوزەرینە نزدندە قالمق شرطیلە کندیسنە سرمدیت : تکلیف ایدییور .

٣ تەلەماق ؛ قالیپسونك اصراریلە آوارەسرانە دولاشمالرینی و (پیلوس) (لاکەدەمون) سیاحتلرینی آکلاتیور ٤ سیچیلیا جوارندەکی قضا ٥ آنشیسلر طرفندن أولولر نامنە قربان ایدیلمك تهلکەسی ٦ باربار آقیندە منتورك قرال (آمەست) ە یاردیمی ٧ قرالك اُوشکرانی اولەرق تەلەماق ایلە رفیقنی مملکتلرینە اعادە ایچین کندیلرینە بر قیمك سفینەسی ویرلمەسی .

١

قالیپسو [١] أولیسك عزیمتی تأثریلە مُتَسلی اولامیور ، غیرفانی بولونماسنی ! المندن متولد یأس ایلە فلاکت صاییوردی .

مغارەسی آرتیق ترنماتیلە چینلامیور ، خدمتندەکی پریلر اوکا برشی سویلەمەیە جسارت ایدەمیوردی .

آطەسنەدائمی بر بهارك قاپلامش اولدیغی منتزه چایرلر اوستندە علی الاکثر یایە یالکز دولاشیور ، لکن حزنی تعدیل ایدەمەیەن بو کوزل یرلر ؛ اورالردە چوق دفعەیانندە کوردیکی أولیسك حزین خاطرەسنی یادینە کتیرمکدن باشقە برشی یاپامیوردی .

اکثریا کوز یاشلریلە ایصلاتدیغی ساحلدە جامد برحالدە طوروبور ، أولیسك بیندیکی کمینك دالغالری قطع ایدەرك نظرندن نهان اولدیغی طرفە طوغرو متمادیاً باقییوردی .

بردنبرە هنوز قضازدە اولمش برکمینك انقاضنی کوردی : قیرلمش تختەلر ، اوتەیە بری یە داغیلمش کورەکلر ؛ قوم اوزرندە یاتیور ، بر دومن ، بر دیرەك ایلە ایپلر وخالاطلر ؛ کناردە دالغالانیوردی .

داها صوکرا اوزاقدن ایکی شخصك کلمکدە اولدیغنی کشف ایتدی . بونلردن بری ؛ دیکرندن یاشلی کورونویور ، اوبری ایسە کنج اولمغلە برابر أولیسەبکزییوردی . بوی ، بوص و شاهانە یورویوشی ایلە اونك نزاکت و وقارینی حائز ایدی .

اِلٰهە ؛ بو کنجك ، او قهرمان أولیسك اوغلی (تەلەماق) اولدیغنی آکلادی . لکن ـ اِلٰهلرك تشخیص هویتدە بوتون انسانلرە فائق اولماللرینە رغماً ـ یانندەکی محترم ذاتك کیم اولدیغنی تعیین ایدەمەدی . چونکە : عالی معبودلر ؛ آرزو ایتدکاری هرشیئی عادی اِلٰهلردن کیزلەبیلیرلر . تەلەماقە منتور (٢) شکلندە رفاقت ایدن مینەروا (٣) ایسە قالیپسویە کندینی طانیتمامق ایستەمشدی . مابعدی وار

---

[١] قالیپسو (آتلاس) ایلە (اونەآن) ك قیزی و (اوژیژی) آطەسندە ساکن بر اِلٰهە ! کە ایتاق قرالی اولوب تروا محاصرەسندن دونش ، بر فیرطینەدە قضایە اوغرایوب آطەسنە دوشن (أولیس) ی کورمش و سەومشدی . أولیس ؛ یدی سنە اورادە بولوندقدن صوکرا (ژوپیتەر) ك امریلە حکومتنە عودت ایچین کیتمش و قالیپسوی ترك ایتمشدی .

اوژیژی : بعض جغرافیونە کورە آق دەکیزدە و مالطەنك ٨ کیلومترە شمال غربیسندە وقع (غوزو) یاخود یونانستاندە بوکون (قولون بورنی) دەنیلن اسکی (لاسنیوم بورنی) یقینلرندەکی (غوززو) آطەسی .

[٢] منتور : أولیسك اك صادق دوستلرندن بری ایدی . بونك ایچین أولیس ؛ تروایە کیدرکن اوغلی ایلە أوینی منتورە تودیع ایلەمشدی . شو مناسبتلە مینەروا اونك شکلنی و سسنی تمثیل ایلە تەلەماقە رفاقت ایدییوردی .

[٣] مینەروا : عقل و معرفت معبود موهومی .

مطبعۂ عامرە مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

(٢٥٧)

نسخەسی ١٠ غروشدر

اداره خانەسی : آقسرایدە ملا کورانی محلەسندە مهتر سوقاغندە ٣ نومرولو خانە

مرکز توزیعی : باب عالی جادەسندە (اتحاد تجارت) کتبخانەسی

آبونە بدلی :

سنەلکی	١٢٠ غروش
آلتی آیلغی	٦٠ »
اوچ آیلغی	٣٠ »

صاحبی ، مدیری ، محرری : [طغرا]

اسلامك نفعنە خادم مقالات مع التشکر قبول و نشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقتە آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر ؛ تاریخ صیراسیلە درج ایدیلیر .

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی و شمدیلك شهری مجموعەدر

جلد : ٢ ١٣٤٠ جمادی الآخرەسنە مخصوص نسخە عدد : ٢٠

مندرجات :

محفل علمی و تصوفی : توکل وسعی ـ طاهر المولوی . طبقات مجتهدین اسکلیبلی عاطف . یلدیزلردن احکام چیقارمق ـ شرف الدین .

محفل اجتماعی و تاریخی : تزکیۂ نفس ـ حسین شمعی . هیئت ارشادیە ـ نیازی . قادینك وظیفەسی ، موفقی ـ س . سلیمانیە جامعی ـ محمد عزت . عبادت جاهلیە ـ طاهر المولوی . شمس الدین اوزدینك ارتحالی .

محفل ادبی : تهلیل ـ سعود المولوی . غزل ـ عبدالعزیز مجدی . غزل ـ محی الدین رائف . منارەلرە قارشی ـ عبدالباقی عزیز . بوستان سعدیدن بر ترجمه ـ ل . ص . ادبیات و بز ـ احمد حمدی . تەلەماق ترجمەسی

بنە برحسب حال : (محفل قارئلرندن احمد حمدی)

امثالی بر تذکرە آلدم . قارء محترم ؛ کچن نسخەنك کاغدی پك فنا اولدیغندن شکایت ایدییور و « نسخ آتیەدە عین کاغد استعمال اولنورسە مجموعەنك قیمت و رغبتنە مع الاسف سکتە عارض اولماسی پك محتملدر » دییور .

محفل قارئلری آراسندە کاغدینە وارنجەیەقدر مجموعەیە علاقەدارلق کوستەرنلر بولونماسنە تشکر و شکایت واقعەدەکی اصابتی خلوص قلب ایلە تسلیم ایدەرم . فقط . . . :

« ناصلسکز ؟ » سؤالنە ساکت قالان بر عارفە « نیچین سویلەمیورسکز ! » دیە صورمشلر « ایی یم دیسەم یالان سویلەمش ، دکلم دیسەم شکایت ایتمش اولاجغم » جوابنی ویرمش .

عبد عاجز دە فقط کلەسیلە باشلایوب بیتیرەمەدیکم جملەیی اکمالە قالقیشسەم غالبا مشتکیانە سوزلر سویلەمش اولاجغم .

دنیادە هیچ برکیمسە بولونامازکە میدانە کتیردیکی براثرك مادی و معنوی کوزەللکنی آرزو ایتمش اولماسین . ینە برکیمسە یوقدرکە بر مجموعەدەکی حسن مادینك نفاست طبع ایلە حصولە کلەجکنە عقل ایردیرەمەسین . مع مافیه موفقیت ؛ سادە بونی بیلمکدە دکل ، اونی حصولە کتیرەجك اسباب و وسائلی الدە ایدەبیلمکدەدر .

محفل مجموعەسی ؛ بر بوچوق سنە اول طرف عاجزانەمدن تأسیس اولوندی و هیچ بر فرد و جمعیتك پارەسنی آلتندە ازیلمکسزین آنجاق ـ سی کمترانەملە شو یکرمنجی نسخەیەقدر چیقاریلدی . ولوکە طفلانە بر تفاخرە حمل ایدیلمش اولسون ، مندرجاتی اعتباریلەدە متزاید بر ترقی کوستەریلەبیلدی . ضلال و الحاد اربابی شویلە طورسون ، زهد خشك اصحابنك بیلە تعرضنە اوغرامشکن :

خدمتی میکن برای کر دکار باقبول و رد خلقات چەکار

دیەرك خدمت و مقاومتدن کری طورمادی .

بویلە اولمقلە برابر قارئین کرامك ، یوق اویلە دیەیم ـ ماشاءالله اونلر پك چوق ـ مشترین صاحب اکرامك عددی پك محدود قالدی .

داها غریبی : هر غرەدە ؛ آبونەلرینە بورجلو اولورکن بزم مجموعەدە عکس حال وقوعە کلدی . مع الحجاب سویلەیە بیلیرم کە محفل آبونەلرندن حالا تعهدینی ایفا ایتمەینلرك یکون دیونی اوجە بر مبلغ تشکیل ایتمکدەدر .

بوقدر مشکلات ایچریسندە بوغولان بر مجموعە صاحبنك ضرر متمادیی ممکن مرتبە تهوین ایچین حسن صوریی فدا ایتمەسی و کاغد بدلندن اولسون بر قاچ غروشك تصرفنی بوبوجك برکار تلقی ایلەمەسی پك طبیعی ، داها طوغروسی پك ضروری بر حالدر .

الضرورات تبیح المحظورات دیرلر . ضرورات

واقعه‌یه قارشی محترم قارئلرکده نفاست مراقندن براز فدا کارلق ایدیویرمه‌لری حق وعدله موافق وبونی بکلمکده مجموعه صاحبی محق اولابیلیر صانیرم .

بناءً علیه بر ایکی نسخه قدر سوره‌جك اولان شو کاغدك خساستنی ؛ اولکی نسخه‌نك نفاستنه باغیشلامالرینی ارباب مطالعه‌دن تمنی ایده‌رم .

مجموعه‌نك رغبتنه سکته عارض اولماسی مسئله‌سنه کلینجه : او حال ؛ ذاتاً وقوع بولمامشدی‌که زوالی بادیٔ اندیشه اولسون ! شو مؤسف حسب حالده بولونه‌یه و شیمدی‌یه قدر منتظماً آلدقلری مجموعه‌نك بدلنی تسویه ایتمه‌ینلره نسخ آتیه‌نك کوندریلمه‌یه‌جکنی بیلدیرمه‌یه فرصت ویردیکندن طولایی صاحب تذکره‌یه عرض تشکرات ایده‌رم . طاهرالمولوی

محفل علمی وتصوفی

توکل وسعی

[کچن نسخه‌دن مابعد]

باز ترجیح نهادن نخچیران توکل برجهد

جمله باوی باتکها برداشتند
کان حریصان که سببها کاشتند
صدهزاراندر هزار ازمرد وزن
پس چرا محروم ماندند از زمن
صدهزاران قرن زاغاز جهان
همچو اژدرها کشاده صد دهان
مکر ها کردند آن دانا کروه
که زبن بر کنده شد زان مکر، کوه
کرد وصف مکر هاشان ذوالجلال
لتزول منه اقلال الجبال (٠)
جزکه آن قسمت که رفت اندر ازل
روی نمود ازشکار واز عمل
جمله افتادند از تدبیر وکار
ماند کار وحکمهای کردکار
کسب جزنامی مدار ای نامدار
جهد جز وهمی مپندار ای عیار

مآلی : آرسلانك لزوم جهد حقنده‌کی بیاناتنه اعتراضاً آو حیوانلری باغیریشه‌رق دیدیلرکه :

— حرص وطمع اربابندن میلیارلرجه ارککك وقادین ؛ اسبابه توسل ایتدکلری حالده زمانك منافعندن نیچین محروم قالدیلر ؛ ابتدای عالمدن بو آنه کلینجه‌یه قدر یوزبیکلرجه عصر ؛ حصول مقصد ایچین اژدرها کبی یوزلرجه آغیز آچمش، اوعصرلرك آداملری ؛ طاغلری یرندن قوپاراجق صورتده مکارلق ایتمش ، حتی او مکرلری جناب ذوالجلال (لتزول منه الجبال) آیتنده وصف ایله مشکن ؛ ازلده تقدیر ایدیلن قسمتدن ماعدا اوچالیشما واو دیدینمه‌لردن برشیٔ حاصل اولمامش ، نهایت هپسی ؛ تدبیر وعملدن واز کچمش هم اللهك تقدیریله حکمی باقی قالمشدر . شو حالده (کسب)ی اسمدن (جهد)ی وهمدن باشقه برشیٔ قیاس ایتمه !

باز ترجیح نهادن شیر جهدرا برتوکل وفوائد جهدرا بیان کردن :

آرسلانك تکرار جهدی توکله ترجیح ایتمه‌سی وجهدك فائده‌لرینی سویله‌مه‌سی :

شیر کفت آری ولیکن هم ببین
جهد های انبیا ومؤمنین
حق تعالی جهد شانرا راست کرد
آنچه دیدند ازجفا وکرم وسرد
حیله هاشان جمله حال آمد لطیف
کل شیٔ من ظریف هو ظریف
دامهاشان مرغ کردونی کرفت
نقصهاشان شان جمله افزونی کرفت

آرسلان جواب ویردی که :

— أوت ؛ سویله‌نیلن شیلر طوغرودر . فقط پیغمبرلرك ومؤمنلرك جهدینه‌ده باق . اونلرك جور وجفایه وکرم وسرده تحمل صورتیله کوسته‌ردکلری جهده جناب حق اصابت بخش ایتدی . اونلرك سزه‌ ذهابکزه کوره حیله‌سی ؛ لطیف اوله‌رق ظهوره کلدی . زیرا ارباب ظرافتك هر حرکتی ظریف اولور . ینه ظنکزه کوره اونلرك طوزاقدن عبارت اولان جهدوغیرتلری ؛ سماده‌کی قوشی، یعنی علویت محضه‌یی صید ایتدی ونقائصدن صایدیغکز مجاهده‌لری ؛ درجه‌لرینك تزایدینه وسیله اولدی

---

(٠) سورهٔ ابراهیم‌ده‌کی (ومکروا مکرهم ...) آیت کریمه‌سنه اشارتدر . نظم جلیلده (اقلال) کلمه‌سی یوقدر ، بوراده اکمال وزن ایچین علاوه اولونمشدر .

جهد میکن تانوانی ای کیا
درطریق انبیا واولیا
باقضا پنجه‌زدن نبود جهاد
زانکه این را هم قضا برمانهاد
کافرم من کر زیان کردست کس
دررهٔ ایمان وطاعت یك نفس

مآلی : عزیزم ! انبیا واولیا طریقنده کوجك یه‌تدیکی قدر چالیشمقدن کری طورما ، مجاهده ؛ قضا ایله پنجه‌لشمك دکلدر . چونکه : چالیشمایی‌ده بزه قضا تقدیر ایتمشدر . برکیمسه ؛ ایمان وطاعت یولنده بر نفس چالیشیرده زیان ایده‌رسه بن کاوور اولمش اولایم .

سرشکسته نیست این سررا مبند
یك دوروزه جهد کن باقی بخند
مکر هادر کسب دنیا باردست
مکر هادر ترك دنیا وارد ست
مکر آن باشدکه زندان حفره کرد
آنکه حفره بست آن مکریست سرد
این جهان زندان ومازندانیان
حفره کن زندان وخودرا وارهان

مآلی : یارالی اولمایان باشکی باغلامایه قالقیشما ، یعنی ألك ، آیاغك طوتارکن طاعته قدرتم یوق بهانه‌سنی بولما . شو دنیاده بر ، ایکی کون چالیش‌ده اوندن صوکرا ابدیاً کول .

دنیا قازانجی ایچین مکرلر بارد ، دنیا ترکی ایچین مکرلر وارد ، یعنی جائزدر . بو خصوصده‌کی مکر : بر محبوسك زندانی دلمه‌سی قبیلندندر ، اوده‌لیکی طیقامق ایسه بارد برحیله‌در . شو عالم ؛ برمحبسه بکزه‌ر ، بزده ایچنده‌کی محبوسلر کبی‌یز . اوحالده زندانی دله‌لوب کندیکی قورتارمایه باق ..

چیست دنیا ازخدا غافل بدن
نی قماش ونقره وفرزند وزن
آب درکشتی هلاك کشتی است
آب اندر زیر کشتی پشتی است
مال را کر بهر حق باشی حمول
نعم مال صالح کفتش رسول
چونکه مال وملك را ازدل براند
زان سلیمان خویش جز مسکین نخواند
کوزهٔ سربسته اندر آب زفت
ازدل پرباد فوق آب رفت

باد درویشی چودر باطن بود
برسر آب جهان ساکن بود
کرچه جمله این جهان ملك ویست
ملك درچشم دل او لاشی است
پس دهان دل ببند ومهر کن
پرکنش ازباد کبر من لدن
جهد حقست ودوا حقست ودرد
منکر اندر نفی جهدش جهد کرد

مآلی : دنیا نه‌در ؟ اللهدن غافل اولمقدر ، یوقسه قماش ، کوموش ، اوغول ، قادین کبی شیلر دکلدر . مالی الله رضاسی ایچین حامل اولورسه‌ك (نعم مال صالح . . .) یعنی : حلال مال ؛ صالح آدم ایچین نه ایبدر حدیثنه مظهریت شرفنی اکتساب ایده‌رسك .

مال ؛ صو ، انسان‌ده کمی کیبدر . صو ، کمینك ایچنه کیره‌رسه باطیریر ، فقط آلتنده بولونورسه قالدیریر .

سلیمان علیه‌السلام ؛ ماله ، ملکه قلبنده یر ویرمه‌دیکی ایچین کندی کندینه مسکین دیردی .

آغزی قاپالی دستی ؛ ایچنده‌کی هوانك تأثیریله ده‌رین صولرك اوزرنده یوزه‌ر . بر آدامك قلبنده‌ده درویشلك نفخه‌سی بولونورسه وملك عالم اونك بصر بصیرتنه لاشیٔ قبیلندن کلیرسه دنیا صوینك اوستنده طورور . اوحالده قلبکی نفحات لدنیه ایله طولدوروب آغزینی باغلا ومهرله .

خلاصه : جهد ؛ حقدر ، درد ؛ حق اولدیغی کبی دوا وتداوی‌ده حقدر . منکرك جهدی نفی وابطال ایچین چالیشماسی‌ده برجهددر . طاهرالمولوی

طبقات مجتهدین

[کچن نسخه‌دن مابعد]

مجتهد مطلق : اصول اجتهاده عائد قواعد وضع وتأسیس ایدن وبالعموم احکام شرعیه‌ده افتا واجتهاد ایلین ائمهٔ کرام ومجتهدین عظام حضراتیدرکه مستقلاً صاحب مذهب‌دورلر . مشارالیهم حضراتنه (مجتهد فی الشرع)ده دینیر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ائمهٔ اربعه رضی الله تعالی عنهم حضراتیله امثالی علمای دین کبی .

مجتهد مقید : مسائل مخصوصه‌ده اجتهاد ایدن مجتهدلردرکه بو مرتبه‌ده مجتهد اولمق ایچون صاحب مذهبك تأسیس ایلدیکی اصول اجتهاده تماماً وقوف واطلاع پیدا ایتمك کافی اولوب شرائط اجتهادی کاملاً جامع اولمق شرط دکلدر .

مجتهد مقید بش طبقه‌یه انقسام ایتمشدر :

(١) مجتهد مطلق طرفندن تقریر وتثبیت اولنان قواعد مقتضاسی اوزره ادلهٔ شرعیه‌دن احکام شرعیه استخراجنه قادر اولان مجتهدلردرکه بونلره (مجتهد فی المذهب) دینیر .

امام ابو یوسف، امام محمد (رحمهما الله تعالی) ایله سائر اصحاب ابی حنیفه کبی . چونکه مشار الیهم حضراتی استادلرینه بعض احکام فرعیه‌ده مخالفت ایتمشلرسه‌ده اصول اجتهاده عائد قواعدده امام مشار الیه حضرتلرینه تقلید ایدرلردی بو صورتله امام شافعی کبی مذهبده امام اعظمه معارض اولانلردن تمیز ایتمشلردر .

(٢) صاحب مذهب طرفندن حقنده نص وصراحت بولنمیان مسائلده اجتهاد ایلین مجتهدلردرکه بونلره (مجتهد فی المسائل) دینور : اجلهٔ فقهای کرامدن خصاف ، ابو جعفر طحاوی، ابو الحسن الکرخی ، شمس الائمة الحلوانی ، شمس الائمة السرخسی ، فخر الاسلام البزدوی ، فخر الدین قاضیخان وامثالی ذوات عالیه کبی . چونکه مشار الیهم حضراتی نه اصول اجتهادده ، نه‌ده فروعده صاحب مذهبه مخالفت ایتمك قدرتنی حائز دکللردی . یالکز اصول وقواعد مقرره دائره‌سنده صاحب مذهب طرفندن حقنده نص وصراحت بولنمیان مسائلده استنباط احکام ایدرلردی . ائمهٔ مشار الیهم حضراتی درجه‌سنده فضل وکماله ایرن ذوات کرام صوك طبقات مجتهدین اربابندن عد اولنورلر .

برذاتك طبقهٔ مذکوره اربابندن اولدیغنی ادعا ایده‌بیلمك ایچون اعاظم فقهای حنفیه‌دن شمس الائمة السرخسی حضرتلرینك اوتوز جلددن عبارت اولان (مبسوط) نام کتاب مستطابنك محتویاتی درجه‌سنده حائز معلومات اولمسی واونسبتده ملکه وقدرت فقهیه‌سی بولنمسی لازمدر .

کتاب مذکورك محتویاتنی ادراکدن عاجز واونسبتده ملکه وقدرت فقهیه‌دن محروم اولانلر نه طبقات مجتهدین میاننده ، نه‌ده طبقات فقها آره‌سنده برموقع طوته‌مازلر .

بناءً علیه بو درجه عجز وضعف اربابنك باب دینده اجتهاده قالقشملری قدر حدناشناسلق، غرور جنت وضلالت تصور اوله‌ماز . زمانمزده دعوای اجتهاده قیام ایدنلرك اجتهاده کسب قابلیت ایدوب ایتمدکلرینی آکلامق ایچون ایشته لایتغیر برمیزان .

(٣) اصلا اجتهاده قدرتیاب اولمامقله برابر اصول اجتهادی احاطه ومأخذلری ضبط ایلدکاری ایچون صاحب مذهب طرفندن منقول اولوب ایکی جهته محتمل اولان حکم مبهمی وقول مجملی امثالنه قیاسله تفصیله مقتدر اولان فقهای کرام حضراتیدرکه بونلره (اصحاب تخریج) دینیر . امام رازی ایله امثالی ذوات عالیه کبی .

(٤) صاحب مذهب طرفندن نقل اولنان بعض روایاتی بعضیسنه ترجیح وتفصیله مقتدر اولان فقهای عظام حضراتیدرکه بونلره (ارباب ترجیح) دینور . ابو الحسن القدوری ، صاحب الهدایة وامثالی ذوات کبی . چونکه مشار الیهم حضراتی (شو روایت اولی‌در) ، (بو روایت اصحدر) (شو روایت ناسه ارفقدر) دیه‌رك بعض روایتی بعضیسنه ترجیح ایتمشلردر .

(٥) اقوی ، قوی ، ضعیف اولان مسائل بیننی، ظاهر المذهب ایله روایت نادره آره‌سنی تفریق وتمییزه مقتدر اولان فقهای ذوی الاحترام حضراتیدرکه بونلره (اصحاب تمییز) دینور . متأخرین فقهادن صاحب الکنز ، صاحب المختار، صاحب الوقایه ، صاحب المجموع کبی . چونکه مشار الیهم حضراتی اقوال مردوده ایله روایات ضعیفه‌یی کتابلرنده نقل ایتمه‌مشلردر . اوچنجی ، دردنجی ، بشنجی طبقه اصحابی اساساً ارباب اجتهاددن دکل ایسه‌لرده فقهادن اولوب برنوع رأیه مالك بولنملری حسبیله مجتهدین میاننده ذکر اولنمشلردر .

آلتنجی اولمق اوزره برده طبقهٔ مقلدین واردرکه مسائل دینده هیچ برنوع رأیه مالك بولنمدقلرندن طبقات مذکوره‌دن هیچ برنده داخل اولمیوب انجق کتب فقهیه‌دن مسائل فقهیه‌یی تفهم وادراك ایله ناسه تبلیغ وتفهیمه، افتا وقضایه مقتدر اولان علمای اسلامیه‌درکه بوصنفده بضاعهٔ علمیه‌لری نسبتنده درجاته انقسام ایدرلر .

مابعدی وار

اسکلیبلی

محمد عاطف

فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق

٣

یلدیزلرده احکام چیقارمق

« وربالشمس یفعل مایشاء »

بشریتك اجرام سماویه‌یه اسناد الوهیت ایتدیکی ادوار ابتدائیه‌نك یادکاری اولان بو فکر، تاریخك قرون اولی ووسطاسنده برچوق امم واقوامدن ظهور ایدن فیلسوفلر طرفندن تعمیر وترمیم ایدیله‌رك برنوع مقاومت خاصه‌سنه مالك اولمش والآن دخی بونلری آله دکل ایسه‌ده وسائط الوهیت اوله‌رق تلقی ایدن ماضی‌یه مربوط بعض انسانلر اولدیغی کوریلکده بولنمشدر . حادثات کونیه‌یه اجرام سماویه‌نك سبب اولدیغنی -ویاخود- بونلرك فوقنده بر (علة العلل) بولندیغنی -ویاخود- دخی اونوتمزلرکه اجرامك هربرینه الوهیت اسناد ایله انلرك روحانیتلرینی استنزال ایچون نامنرینه بر (هیکل النور) وضع ایتمش اولان صابئیلردن صکره بوعین فکرك مدافعلری باشه بوعلة العللی قویه‌رق توحید ایله تألیف ایتمك ایسترلر .

هرزمان؛ بشریتك الوهیت حقنده‌کی فکری، حوصلهٔ ادراکنه آلوب شعوری برحاله کتیرمش اولدیغی جنس معلومات ایله وبونلرده مشاهده ایتمش اولدیغی درجهٔ قوت وقدرت ایله متوازی اولدیغندن نظر افکار بشر هرزمانده بوقدرت کلیه‌نك آنجاق او جنس ونوع حادثاتده‌کی تجلیسی کوریله‌بیلیر .

بشر؛ اولا ظلمت وضیا، حرارت وبرودت کبی محیطنده وصحت ومرض ، سعادت وفلاکت کبی شخصنده واقع وحادث اولان شؤون واحوالدن متأثر اوله‌رق بالطبع ایلك دفعه بونلر ایله مشغول اولمش وبناءً علیه سلسلهٔ معلوماتنك ایلك حلقه‌سنی طبیعی علملر تشکیل ایلمشدر.

آثارك مؤثراته اولان احتیاج طبیعیسی ینه طبیعتده آلان بشر بونلرده برد مؤثر آرامغه باشلامشدی .

یلدیزلر؛ سحار منظره‌لری وابدیت دریاسنده‌کی جاذب لمعه‌لریله انسانلرك نظرلرینی کندیلرینه جلب ایلمشدیلر.

خصوصیله کونش طلوع وغروبیله ارضمزده وقوعه کتیرمکده اولدیغی ایکی عظیم تحول ایله بو مؤثرات سماویه ایچریسنده پادشاهلغی احراز ایدییور ایدی . قمرك مدوجذره اولان تأثیر طبیعیسنی دخی اوکرنملری کندی اعتقادلرنده یك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

حقلی اولدقلرینه آیری بر دلیل تشکیل ایلمش ایدی. بورادن باشلایه‌رق بو اجرامك یره‌کی وکیللری اولان کاهنلر آرتق هر کسك کوردیکی بو تأثیرات طبیعیه‌دن باشلایه‌رق بتون اجرامه ویکدیکرلریله اولان وضعیت سماویه‌لرینه‌ده ایستدکلری کبی عطف تأثیرات ایتمکه باشلامشلر ایدی.

طبیب، باقیجی، سحرباز وحتی هر شی . . . هر شی . . . اولان بو کاهنلر خصوصی وعمومی وقوعات وشؤن حیاتیه‌ده عمومك مراجعتکاهی ایدیلر.

بونلر آثار جویه وزلزله، عمومی خسته‌لقلر، محاربه کبی وقوعات ارضیه وبرشخصك حیات مستقبله‌سی وصحت ومرضی کبی احوال خصوصیه‌یی کشف واستخراج ایچون برطاقم استقصالر یاپمشلر وکویا بونلر ایله کره‌مزده‌کی هر نوع حادثاتی تحلیل ایلمشلر ایدی.

موالید ثلاثه ایچون مواد اصلیه اولمق اوزره اجسام بسیطه‌دن تلقی ایتدکلری عناصر وطبایع واخلاط اربعه‌یی قبول ایلمشلر ایدی. [*]

روزکارلری دخی درده وسنه‌یی دخی الآن مستعمل اولان مواسم اربعه‌یه آییرمش ایدیلر. سنه‌نك اون ایکی آیه تقسیمی وحتی سیارات سبعك ایام مخصوصه‌سی اولدیغی ایچون یدی کونه منحصر اولان هفته‌مز دخی بو دورلرك یادکارلرندندر.

بونلره کوره کرك انسان وحیوان کبی ذوی الحیاتك فردی اولسون، عمومی اولسون احوال ووقوعاتی وکرك ذوی الحیاتك غیری اجسامك هر کونه تحولاتی اجرام سماویه‌نك تأثیراتیله اولیورسه‌ده بو احوال ووقوعات وهر کون تحولات ایله اجرامك هپسی برآنده علاقه‌دار اولمیوب

[*] عناصر اربعه — آتش، هوا، صو، طوپراق
طبایع اربعه — حرارت، برودت، رطوبت، یبوست
اخلاط اربعه — صفرا، سوداء، بلغم، دمدر.

بونلرك هپسنك آیری آیری بر صنف وجنس وقوعاته حاکم اولدیغنی سویلیورلر ایدی.

او حالده حوادث ارضیه؛ تاصل، جنس ونوعلره کوره آیرلمش ایسه سماده‌کی یلدیزلری دخی بونلره کوره آییرمق لازم ایدی. بناءً علیه بو کاهنلر دخی کره‌مزده‌کی وقوعات فردیه واجتماعیه‌یی شاعرانه بر مناسبتلر بوله‌رق آیری آیری یلدیزلره اسناد ایتمش وکندی منطقلرینه کوره ایضاح اسرار ایلمشلردر.

فردی وعمومی علل وامراض، انسان وحیوان ونباتاتده‌کی رنکلر وقوتلر واخلاق وطبایع وذکورت وانوثت وحتی هر بر پارچه‌سی یدی کوکدن برینه نسبت ایدلمك صورتیله یدی اقلیمه تقسیم ایدلمش اولان ارضمز واوزرنده‌کی عضوی ویا غیر عضوی بالعموم تکوناتك اسرارینی ایضاح ایچون بو کاهنلر کوکلرك هپسی ایچون اون ایکیشر برج [*] قبول ایتمشلر وبو اون ایکی برجی آره‌لرنده بولدقلری بر مناسبت خیالیه ایله اوچر اوچر درت زمره‌یه آییروب بو زمره‌لرده‌کی هر برفرده بر (مثلثه) دیمشلردر.

(حمل، اسد، قوس) زمره‌سنده کیلره مثلثات ناریهٔ حاره (ثور، سنبله، جدی)ده‌کیلره مثلثات ترابیهٔ بارده (جوزاء، میزان، دلو)ده‌کیلره مثلثات هوائیهٔ راجعه (سرطان، عقرب حوت)ده‌کیلره‌ده مثلثات مائیهٔ بارده دیرلر.

فقط بو (مثلثه)لرده‌کی صفات؛ شؤن کونیه‌یی ایضاحه غیر کافی اولدیغندن داها بعض صفتلر علاوه‌سی لازم ایدی. بو اوصاف خیالیه‌یه

[*] (الدر المنظوم وخلاصة السر المکتوم) صاحبی (کشناوی) بویله سویلیورسه‌ده (رسائل اخوان الصفا) صاحبلرنجه هر کوکب ایچون دکل یالکز جمله‌سنی محیط اولان فلك محیط ایچون برجلر قبول اولنمشدر.

ایستدکلری قدر دیکر اوصاف ضمی ایچون هیچ بر مانع اولمدیغندن اولکی زمره‌یه شرقی وصفراوی ومذکر، ایکنجی‌یه جنوبی وسوداوی ومؤنث، اوچنجی‌یه غربی ودموی ومذکر، دردنجی‌یه شمالی وبلغمی ومؤنث صفتلری ویرلدیکی کبی برنجیله اوچنجی نحس وایکنجیله دردنجی سعد عد ایدلمشدر. بونلرك شرف وهبوط، اوج وحضیضلری ووجوه وحدود وبهرامات وسائره‌سی اولدیغی کبی بونلرك اوزرلرنده رب المثلثات، رب الوجوه ورب الحدود دینیه مافوق قوت ومدیرلر قبول ایتمشلردر.

بو تقسیمات فرضیه‌دن صکره طبقی بارومترونك حادثات جویه‌یی قبل الوقوع کوستردیکی کبی بونلرده وضعیت فلکیه‌یی یوقلایه‌رق بونك مؤثر اولدیغنی قبول ایتدکلری فردی واجتماعی، طبیعی وغیر طبیعی هر نوع وقوعات ارضیه‌مزی قبل الوقوع آکلایوب آنلرك حقنده بر فکر پیدا ایدرلر.

مثلا: عشق وعشوه‌یه حاکم اولان زهره حوت برجنده وقمر ثورده آنی تسدیس ایدرکن ازدواج ایدنلر آره‌سنده محبت وحسن معاشرت حاصل اوله‌جغنی قبول ایتدکلرندن ازدواج ایچون بو وضعیت فلکیه‌یی توصیه ایدرلر ایدی.

یقین وقتلره قدر منجم باشیلر پادشاهلره حرب، آو، دوکون وسائره ایچون اوقات مناسبه‌یی بالاستمزاج اختیارات نوحه‌لری تنظیم وتقدیم ایدرلر ایدی. [١]

خلاصه: « بو آباء علویه امهات سفلیه‌نك قبول واستعدادینه کوره دنیاده اولوب بیتن کافهٔ شؤن وتکوناتی تولید ایدیورلر ایدی. »

مدرسلردن — محمد شرف الدین

[١] امام فخر الدین الرازی‌نك دخی علاء الدین محمد بن خوارزمشاه نامنه وجوده کتیرمش اولدیغی (کتاب الاختیارات العلائیة فی اختیار العلائیة) نامنده بر اثری واردر.

محفل اجتماعی

تزکیهٔ نفس وتهذیب اخلاقك اهمیتی

وقایع ماضیه وحاضره‌مزی تدقیق وتحلیل ایده‌جك اولورسه‌ق ایلك واصل اوله‌جغمز نتیجه؛ بزم؛ یعنی هیئت اجتماعیه‌مزك کرك فرداً، کرك اجتماعاً لایق ولازم اولدیغی وجهله تزکیهٔ نفس وتهذیب اخلاقه هیچ برزمان دقت واهتمام ایتمه‌مش اولدیغمزك تحقق ایتمه‌سیدر. (قد افلح ..... وقد خاب .....) آیت جلیله‌لری منطوق منیفنجه تربیهٔ نفس وتصفیهٔ قلبه موفق اولانلرك نائل نجات وسعادت اوله‌جغی، بالعکس نفس ووجدانلرینی کیرله‌تنلرك محکوم خیبت وخسران قاله‌جغی بجزوممز ایکن بو حقیقت قرآنیه‌یه هیچ اهمیت ویرمه‌مشز وکوندن کونه خسران دنیوی واخروی‌یه اوغرایه کلمشز. تزکیهٔ نفس وتصفیهٔ درون که نفس وقلبی امراض نفسانیه وچرکاب رذائلدن تخلیه وتطهیردن یعنی هر ذی شعور وذی تفکر مسلمانك قلب ووجدانی ایله باش باشه قالارق وبونلردن کان سسلره ایچه قولاق ویره‌رك خطور ایدن واردات وتمایلات نفسانیه‌نك نهی‌لرینی سجوب ابقا وفنالرینی حضور قلب وروحدن طرد وافنادن عبارتدر. عجبا بویله بر محاسبهٔ نفسیه ومقابلهٔ قلبیه‌یی هانکیمز کما ینبغی ایفا ایدیورز. امراض نفسانیه‌مزك تداویسنه هانکیمز اهمیت ویریورز. حالبوکه بو تصفیهٔ قلبیه وتربیهٔ نفسیه‌یه یالکز اخروی ومعنوی خصوصاتده دکل، مادی ودنیوی امورده دخی شدتله مفتقرز. ایشته اصلاحات جرئیه‌مزك محور اساسیسی بودر. بو نقطهٔ اساسیه؛ اصلاحات اجتماعیه اداریه وسیاسیه‌مزك روحنی تشکیل ایتدیکی ایچون اهمیتله تلقی‌یه سزادر. بن او اعتقاده‌یم که خسران

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اجتماعی وسیاسیمزك مبدأی واك جانلی مركزی بو مراقبهٔ اجرأت نفسدن تمادیٔ غفلتمزدر .

مراكز تربیه وتعلیم اولان مدارس، مكاتب وتكایامز تربیهٔ نفس وتهذیب قلب خصوصنده عهده‌لرینه ترتب ایدن وظائفی حقیله اجرا ایتمامشلردر. اكر اوحرث وتربیهٔ اسلامیه‌یی لایقیله تلقیح وتنمیه ایتسه‌لردی نسلاً بعدنسل اخلافه‌دخی انتقال ایدرك بو سایه‌ده ملت وجماعت اعتباریله بو قدر پریشان وسركردان اولمزدق . ایشته بویله بر تربیهٔ دینیه‌نك نقصانندندركه افراد اسلامیه‌یی حرص ، حسد ، كین، بغض ، عطالت ، نفاق وسائره كبی برچوق امراض مهلكهٔ نفسانیه پنجهٔ استیلاسنه آلمش ، تردی وتفسخه طوغرو سوق ایتمكده بولنمشدر . احتراص وخودكاملق داء نفسانیسی اودرجه توسع وتشدد ایتمشدركه هرتورلو حدود وقیودی تجاوز ایلیه‌رك وظیفه ومسئولیت حسلرینه عصیان ایتمكده‌در. اوت بو علت ردیئهٔ حیوانیه اوقدر آزمشدركه حس عدالتی بتون بتون ازمك ایستیور .

بو مرض مزمنك سوء تأثیریدركه علم ، فضیلت ولیاقتی نظر اعتباره آلمایور، امانات حق، وظائف امور جمهوری اهل وار بابنه تودیعه مانع اولیور . تاریخمز تدقیق اولنورسه مهام امور ملتك علم وفضیلتدن محروم، قیمت اخلاقیه‌دن بی بهره كیمسه‌لره تودیع اولنمسنده بریأس كورلمدیكی نظر تعجبه چارپار. مزیت واهلیتدن عاری، سجیه واخلاقدن بی نصیب شارلاتانلرك ، دالقاوقلرك رأس كاره كچه‌رك ارباب فضیلت واصحاب حمیتی دلحون وداغدار ایتمه‌لرینه مبنی اولاجقدركه برشاعر فاضل وقتیله شویله برشكایتده بولنمشدی :

لوقام فی صدر المناصب فاضل
ماضاع فی صف النعال افاضل
هذا زمان ذل فیه عزیزنا
ذوالنقص فی رأس المراتب كامل [١]

حقیقتی اعتراف ایتملی‌یز. محیط اجتماعیمزده بودرد احتراص ؛ مهلك برسیر آلمشدر . بو سببله جهلا ، صاف هیئت اجتماعیه‌مزك سطحنه چیقیور، فضیلت ومعرفت اربابی معدن كران قیمت كبی قعر اجتماعیمزه چوكیور، دون مرتبه‌ده قالیور. علم؛ جهلدن تستر موجودیت ایتمكه مضطر قالیور. بوحال عصرلردن بزی شرقك عادت سقیمه‌سیدر . شاعر مشهور ابن راوندینك

كم عاقل عاقل اعیت مذاهبه
وجاهل جاهل تلقاه مرزوقاً
هذا الذی ترك الاوهام حائرة
وصیّر العالم النحریر زندیقا [٢]

قطعهٔ ارتداد كارانه‌سنك اسباب موجبهٔ تنظیمه‌سی بوحال اولسه كركدر .

دیكر بر عرب شاعری‌ده زمانك عینی احوال روحیه‌سندن طولایی بسط شكوی ایدرك فضیلتك جهالته مغلوب قالدیغنی كوستریور . فقط برای تسلی اظهار تجلد ایلیور :

قل للذی بصروف الدهر عیّرنا
هل حارب الدهر الا من له خطر
اما تری البحر یعلو فوقه جیف
وتستقر باقصی قعره الدرر [٣]

[١] صدر مناصب دولتده برصاحب فضیلت بولنسه ایدی برچوق فضلا صف نعالده محو اولوب كیتمزدی . بو زمان ؛ عزیزك ذلیل ، جاهلك رأس مراتبده كامل اولدیغی برزماندر .

[٢] نه‌قدر عاقللر واردركه كچینمكدن عاجز قالمشدر. نیچه جاهللرده واردركه مرزوق ومرفه كوروروسك . اوهامی حیرتده براقان وبك بیوك برعالمی وادی انكاره سوق ایدن ایشته بوحالدر .

[٣] دهرك مصیبتلری ایله بزی تعییب ایدن ذاته سویله : جسارت وفدا كارلغی اولمایان كیمسه دهر ایله مبارزه ایده‌بیلمشمیدر . كورمیورمیسكه لاشه‌لر ؛ دریانك سطحنه چیقار وكرانقیمت كوهرلرده دریانك دیبنه یرلشیر .

فقط بوراده ارباب فضیلته برحصهٔ مسئولیت آییراجغز . محیط اجتماعیمزده، عرفان ایله جسارت مدنیه مترافقاً مع التأسف یورویه‌مامش والآن یورویه‌میور . ارباب هنر واصحاب علمك اهالیكریز وانزوا كزین حیات متواضعانه‌لری واصلاح امور نامنه بالفعل عدم اشتراكلری؛ ساحهٔ مبارزه‌یی میدان مساعی‌یی جهله‌یه بوش براقیور وجهالتك معرفته غلبه‌سنی انتاج ایدییور . واقعا مأموریت ووظیفه مصراً طالب اولانه دكل ، استغناءً هارب اولان ارباب اقتداره تودیع اولنمق، توجیه اولنمق سیاست شرعیه‌مز ایجاباتندندر فقط بوحكمت اداریه ودقیقهٔ سیاسیه‌یی كیم دوشونور ؛ اقتدارسزده اولنسه ارباب مداهنه وتبصبص میدان بولیور .

ایشته عوامل واسباب تدنیمزك اك مهمی اولارق تشخیص ایده‌بیلدیكم امراض نفسانیه‌دن بری بو درد احتراصدر . بونك تداویسی ایچون افراد متفكرینمزه شو توصیه‌ده بولنه‌جغم . بر مسلمان هركون جان قولاغیله قلب ووجداندن كلن سسی دیكله‌ملی ، اعمال وحركات صادره‌نك نیك وبدنی چشم انصاف ایله تدقیق ایتملی وتعبیر شرعیسیله نفس ایله محاسبه‌ده بولنملیدر .

ایشته بوحساب ومیزان نتیجه‌سنده انسان كندی حسنات وسیئاتنك مقدارینی كوز اوكنده طوتاراق امام علی رضی‌اﷲ عنه وكرم‌اﷲ وجهه حضرتلرینك [قیمة المرء ماقد كان یحسنه] كلام شریفی مفهومنجه ، قیمت انسانیه‌سنی ، عزت نفسنك درجه‌سنی آكلایه‌جقدر . بوتقدیر وعرفان ایسه اونك تصورات وحركات مستقبله‌سی ایچون رهبر صلاح وتهذیب اولاجغی جهتله برامر مهمدر . اكر ایشلدیكی شیلر، حسنات ایسه الاهنه ووجدانه قارشی ذوقیاب ومستریح اولور . یوق اكر یاپدیغی ایشلر سیئاتدن ایسه ، آلام روح ، عذاب و اضطراب قلبدن متنبه اولارق بردها اویله آمال واعمال سیئه‌یه التفات ایتمامك مجبوریت وجدانیه‌سنده قالیر . بو احتراز وندامت حسی هم كندی، هم‌ده منسوب اولدیغی ملت حقنده فائده بخش اولور . سوزی بیترمه‌دن اول حضرت علی رضی‌اﷲ عنه تعالی عنهك خاطرفاتره متبادر اولان برقطعهٔ مباركه‌سنی بحثمزه ـ مناسبتی اولدیغی جهتله ـ اوقویالم .

دواؤك فیك وما تبصر وداؤك منك وما تشعر
وتزعم انك جرم صغیر وفیك انطوی العالم الاكبر [٤]

قانع مدرسلرندن

حسین شمعی

هیئت ارشادیه :

تعالیم اسلامیه‌نك اركان مهمه‌سندن ایكیسیده؛ (تواصی بالحق) و (تواصی بالصبر)در. مسلمانلر یكدیكرینه عاشق حق اولماسنی وهرحال وكارده حقی التزام ایتمسنی وعسر ویسرده صبورانه حركت ایتمسنی توصیه ایله مأموردرلر .

بو صورتله حركت ایدن افراد وهیئت اجتماعیه‌یه نجات موعوددر. عكسنی التزام ایدن، یعنی حیاتده دستوراولەرق (منفعت)ی قبول ایدن كتله بشره ایسه ، كچ خسران مسلطدر .

یكدیكرینه حق وصبری توصیه‌ده تكاسل كوسترن برملتك روابط اجتماعیه‌سی كوشه‌یه‌رك دوچار تفرقه اولور ونهایت پارچالانه‌رق باشقه برقوت طرفندن بلع ایدیلیر . « واتقوا ... »

اسلامز بو فریضه‌یی ادا ، والی آخر الدوران اجراسنی تأمین مقصدیله مختلف جوامع ومساجد شریفه‌ده كرسیلر احداث و كافی مخصصات تعیین

[٤] علاجك كندكده‌در فقط كورمیورسك . دردك دخی ینه سندندر اما بیلمیورسك . سن كندیكی اهمیتسز برجسم قیاس ایدییورسك . حالبوكه عالم اكبر سنده مندرجدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اجتماعلرنده‌ده بر چوق زماندنبری بو خصوصده‌ده كرك اصحاب وظائف وكرك مرجع عائدی طرفندن كوستریلان لاقیدی؛ امت اسلامیه‌نك هر خصوصده تردیسنه باشلیجه عامل اولدیغی قابل انكار دكلدر.

ملتك ناظم افكاری اولماسی لازمكلان ذواتك – قسم قلیلی مستثنا اولمق اوزره – بعضیسی جرمنفعت سائقه‌سیله جلب نفرته بادی اولدیغی، برقسمی ایسه مزیت علمیه‌سنه بناءً كندیسنه توجیه ایدلمش اولان جهتی وكالت صورتیله باشقه‌سنه ایفا ایتدیروب، كندیسی دیكر بر مسلكه سلوك ایتدیكی، مع الاسف كورولمكده‌در.

واعظ نامزدلری، یعنی عصری واعظ یتشدیرمك ایچون تأسیس وكشاد ایدیلمش اولان (مدرسة الواعظین) ملازملری ایسه؛ هیچ بر صورتله حمایه كورمه‌دكلرندن، شباب عمرینی افنا ایده‌رك قازاندقلری عزیز مسلككلرینی – یاترك ایتمكده ویاخال عطالتده قالاراق مسلكه لازم اولان اهلیتدن اوزاقلاشمقده‌درلر!..

بونلری مراقبه وحقوقلرینی محافظه‌یه مأمور، هیئت ارشادیه مركزی اولان مقاملك ده؛ كرك واعظلره وكرك جهتلر معاندجدی معلوماتی اولمادیغی كبی مضبوط دفتری‌ده یوقمش!.

حیوانلرك بیله احصائیاته تابع طوتولدیغی بر دورده؛ هیئت ارشادیه وظیفه وصلاحیتلرینه عائد منتظم بر دفتر و پروغرام بولونماماسنه ارباب انصاف؛ – مقام عائدی كبی – ساكت و مبهوت قالیبور!

ایشته هیئت ارشادیه‌مزك حال پرملالی!...

بكش پنبهٔ غفلت از كوش هوش
كه‌ازمردكان پندت آید بكوش

دار الخلافه‌ده، مسلمان كنج قیزلرینی فحشیدن منع اسبابنی دوشونه‌رك اجرای فعالیته باشلایان (اجنبی) لرك، شفقت وانسانیت پرورانه حركتلری؛ مجبوریت دینیه ایله بدنهٔ اسلامه فیض حیات نفخ ایده‌جك اولان زمرهٔ فضلا وخطبامزی؛ بیلم كه نه‌دن حركته كتیره‌میور؟!. حمد اولسون یازدیغی سوه سوه اوقویور، سوزی جان قولاغیله دیكله‌نیر علمامز، خطبامز هنوز آز دكلدر؛ احمد حمدیلرك، احمد نعیملرك جانلره جان قاتان یازیلرینی كیم اوقومازكه؟!.

مصطفی عاصملرك، فریدلرك، نسیبلرك، حافظ اسماعیللرك سحار موعظه‌لرینی دیكله‌یه‌جك دها بیكلرجه مسلمان واردر.

اویله ظن ایدییورم كه: اصحاب قلم، (محفل) محرر فاضلی قدر غیرت كوسترسه‌لر؛ بزی شودوشدیكمز كردابهٔ ضلال وسفاهتدن قورتارابیلیرلر. [لكل قوم هاد]

چونكه: عالمده سوز قدر تسخیركار هیچ بر قوت یوقدر؛ اولمش قلبلری احیا ایده‌جك اودر، ضابطهٔ اخلاقیه‌یی فعالیته كتیره‌جك ینه سوزدر، امردر.

بوتون موجوداتك تكونی ینه امردن عبارت دكلمیدر؟

سخن آواز بر جبرلست   فیض بخش دم اسرافیلست

هیئت ارشادیه حقنده؛ قابل التطبیق اولان ناچیزانه دوشونجه‌لریمی – كمال صمیمیتله – مقام عائدینك انظار دقت وانصافنه عرض ایدییورم:

سلاطین جامعلرنده اولسون؛ سوزی دیكله‌نیر، خلقك احتیاجنی تقدیر ایدر وآكلاتمانك اصولنی بیلیر ذوات انتخاب ایدیلیرسه؛ نافع ونافذ بر ارشاد هیئتی تشكیل ایدلمش اولور. بونكله‌ده قالینمایوب، علی العموم واعظلرك، هفته‌نك معین بر كوننده اجتماعی تأمین ایدیله‌رك؛ محیطده جریان ایدن افكار و شئون عمومیه‌یه واقف ذوات طرفندن حسبحال ایدلدكدن صوكرا، اوهفته ایراد ایدیله‌جك نصیحتلرك موضوعی تعیین واقتضا ایدن نقطه‌لرده نوط ایدلملیدر.

اعلان ویره قلامك مهم برتأثیری اولدیغندن، موضوعلر وواعظلرك اسملری هم جامعلرده، هم غزته‌لرده اعلان ایدلملی.

وعظ مدتی اعظمی اوله‌رق (٣٠) دقیقه اولملیدر.

الینه بر موعظه كتابی آله‌رق تركیب تحلیلی ایله وقت اولدورن، نصیحت یرینه – بیلمیه‌رك – نفرت تلقین ایدن واعظلر؛ آرتق تقاعده سوق ایدلملی.

روح امت مثابه‌سنده اولان هیئت ارشادیه اصلاح و (واعظ) لك بر مسلك حالنه افراغ ایدیلیرسه؛ جامع كرسیلرندن یوكسله‌جك صدای بلند؛ اغفال و اكنجه كوچكلكلرینه غلبه چالار وبلكه‌ده احیا ایدر.

ایشته او زماندر كه؛ انبیا وارثلری ده وظیفه‌لرینی یاپمش اولورلر.

برغمه‌لی
نیازی

١٥ تشرین ثانی سنه ٣٣٧

قادینك وظیفه‌سی وموقعی نه‌در؟

حرب عمومینك تأثیریله، آوروپاده اولدیغی كبی مملكتمزده‌ده قادینلر معیشت دردیله اوغراشه اوغراشه اركك قدر حریته مالك اولدیلر. بر چوقلری عائله اوجاغیله علاقه‌لرینی كسه‌رك خارجده وظیفه آرادیلر، حتی جبههٔ حربه كیدن كنجلر یرینه، دار الفنونه دوام ایتمكه باشلادیلر. بو صورتله تشبث ومعلوماتلرینی توسیع ایده‌رك ارككلرك فوقنده بر مرتبه‌یه چیقمق، یاخود چیقدق وهمنده بولونمق ذهابنه دوشدیلر.

غربی تقلیدده‌كی خواهشكارلقلری پك ایلری كیدن بعض كیمسه‌لرده انكلتره و آمریقاده اللی آلتمش سنه‌دنبری باشلایان (فه‌مینیزم) مسلكنك مملكتمزه ادخالنی آلقیشلامق صورتیله احوال فوق العاده‌نك تولید ایتمش اولدیغی مهلك وضعیتی برقات دها وخیملشدیردیلر. عصری دوشونجه‌لر، ك سوقیله نتیجه‌لری تصور اولنمیان بر طاقم یكیلكلر اورته‌یه آتیلدی. توركلك و مسلمانلق روحی بو صورتله غائب اولمغه یوز طوتدی. قادینك، ذلت وجهالت ایچنده یاشایه‌میه‌جغی وكندیسنه اركك كبی صاغلام بر تحصیل و تربیه ویرلمسی لازم كله‌جكی قناعتی حاصل اولدی. خلاصه، شیمدی‌یه قدر یاپیلان بو حقسزلغی تعمیر ایتمك مدنیتك باشلیجه وظائفندن بولنیور، دینیلدی. فقط مملكتك استقبالنی تشكیل ایدن چوجقلر هیچ نظر دقته آلنمیوردی. بونلری كیم یتشدیره‌جكدی؛ والده‌یه، بو وظیفه پك حقیر كوستریله‌رك اونی اهمال ایتمك سببلری احضار اولندی. ملت ومملكتك منافعی نه‌شیدن اوستون طوتانلر ایچون بو حالك نره‌یه وارمه‌جغی درپیش ایدیله‌رك اعتراضلر وقوعه كلدی.

فقط قادینه بخش اولنان حریتك غصب اولنه‌مایه‌جغنه دائر حرارتلی، مقاله‌لر یازیله‌رق معترضلر صوصدیریلدی. حل ایدلمسی لازم كلن برچوق مسأله برده نسوانك وظیفه‌سنی و موقعنی تعیین ایتمك دردی علاوه اولندی. بز بوراده بر مناقشه‌یه كیرمك فكرنده دكلز. یالكز، پك كولونج اوله‌رق تقلید ایتدیكمز آوروپاده بیله قادین ایله اركك آره‌سنده‌كی مساوات خولیاسنی، آغیر باشلی كیمسه‌لرك پك ای نظرله كورمدكلرینی آكلاتمق ایسته‌یورز. (تان) غزته‌سنك ٢٩ كانون اول سنه ٩٢١ تاریخلی نسخه‌سنده موضوعمزه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دائر مهم بر مقاله واردر . محرر ، فرانسه مکاتب عالیه‌سنده اجرا اولنان صوك مسابقه‌لرده کنج قیزلرك موفقیتلری حقنده یاپیلان مناقشه‌لری خلاصه ایتدکدن صکره ، مأذونه‌لرك شایان تقدیر اولدیغنی بیان ایله برابر مملکتك ضرریسنه کنج قیزلره ، ارککلره تفوق مفکوره‌سی تلقین اولنمامسنی توصیه و (فه‌نه‌لون) لیسه‌سی معلمه‌لرندن بری طرفندن یازیلان بر مکتوبی نشر ایدییور . معلمه ارکك ایله قادین آره‌سنده‌کی رقابته و دها طوغریسی بعض فکرلری مشغول ایدن یکی بر تقسیم اعماله اعتراض ایدییور :

« آرانیلان مفکوره ، عرقك بقاسنی تأمین ایده‌جك وبو بحرانلی دورده فرانسه‌نك یگانه چارهٔ خلاصی اوله‌جق مادی ؛ معنوی تکاملك سری بومیدر ؟ » دیدکدن براز صکره : « نسوانك سودیکی وزوجلرك حرمت ایتدیکی وظیفه ، عائله اوجاغنك تنظیمی ایله چوجقلرك تربیه‌سی اولدیغنی عقلی باشنده اولان هر ارکك و قادین قبول ایتمکده متحددر . (مساوات) دن بحث اولندیغی زمان ، سویله‌نیلن کلمه‌نك معناسی بوقدر : چوجقلری میدانه کتیرن ارککلر دکلدر ، آره‌ده‌کی اساسلی فرقده بودر . والده‌نك اوده ایشی بولندیغندن ارکك قدر خارجی مشغولیت و اندیشه‌لری درعهده ایتمه‌سی ممکن دکلدر ، هر ایکیسنك آلتنده قالمامق ایسترسه صحتنی محو ایدر . ایکنجی وظیفه‌یی آدملرینه تودیع ایده‌جك اولورسه وای عائله‌سنك باشنه !.

قادین بر مسلکه صاحب اولسون ؛ اگر عائله‌نك بودجه‌سنی تأمین ایتمك بدبختلغنه دوشرسه ألی بر ایش طوته‌بیلمسنی حال حاضر مدنیتی تجویز ایدر و اکثریا بوکا لزوم کوسترر . بونده بر ذوق معنوی حس ایتمسی چوق ایی ، فقط رفیق حیاتی حقنده بر تفوق ذهنی بسله‌مه‌ملی . اجناس آره‌سنده (ثنائیه) فکری تعقیب اولنمقدنسه هر جهتدن اشتراك ـ لازم اولدیغی زمان مشاغلده ودائما اندیشه‌لره اشتراك ـ دوشونجه‌سنده بولونمالیدر . صاغلام بر حرثه مالك قادینلر یتشدیرمك ایسته‌یورسه‌ق یالکز بوغایه ایچون ، یعنی بر مملکتك حیاتنه اساس اوله‌جق عائله ایچون اولملی . ارککك کاری ایشلری ، قادینك یوکسك بر حرثی درعهده ایتدیکی بر اوده چوجقلرینه اوله‌بیلیر ؛

[*] مدنیتمزك ادامه‌سی ، عرقمزك تکاملی ، قادینك ارککدن اول دارالفنون رتبه‌لرینی احراز ایتمه‌سیله قابل

اولاماز ، آنجق کوزل وایی یتشمش چوجقلره مالك اولمق ایله‌در . بو تربیه ایشنه ـ کلمه‌نك بتون معناسیله ـ ارکك وقادین مشترکاً چالیشملیدر . » مطالعه‌سنده بولونویور . ایشته کنجلرمزی دوشوندیره‌جك درین فکرلر . محررك دیدیکی کبی ایی تحصیل کورمش اولان بو قادین معلوماتی بر صنعت تمیز عد ایتمیور ، یالکز طبیعته دها موافق یاشامق وچوجقلرینی ایی یتشدیرمك املنی بسله‌یور .

حربك اقتصادی نتایجی کنج قیزلر ایچون ، کندی یاغلریله قاورولمغه سبب اولدی . بو حالدن‌ده مغرور اولمغه باشلادیلر . فقط بو « لابوراتوار وکتبخانه قهرمانلری » تهلکه‌یه دوغری یورودکلرینك فرقنده دکلدرلر . معناً ومادةً یوکسك اولان ارککك یرینی نصل طوته‌بیلیرلر ؟ اللرنده نه قدر شهادتنامه اولورسه اولسون دائما بر عائله تشکیل ایتمکه مجبوردرلر .

اونلرك یك اوزاقلرده آرادقلری شان وشرف چوجقلرینك تربیه‌سنده وأولرینك تسویهٔ امورنده‌در .

س

محفل تاریخی

سلیمانیه جامع شریفی

بر آبدهٔ معظمهٔ عثمانیه

(معمار سنانك دورسنوی ارتحالی مناسبتیله)

یایغاره‌جی دشمنلریمزك بزی هر درلو قابلیت و آثار مدنیتدن معرا کوسترمك و مملکتمزده‌کی بتون منابع صنعت ومعموریتك کندیلرندن صدور ایتدیکنی جهانه اعلان ایلمك خصوصنده‌کی غیرتلری هپمزجه معلوم اولدیغی حالده بوفارفاره‌لقلر لزومی درجه‌سنده قارشولانمیور . کچنده رومه‌لردن زیاده اونلره طرفدار اولدیغی آکلاشیلان

[*] مولیه‌رك Les Femmes savantes نامنده‌کی پیه‌سی ، مقاله‌مزله علاقه‌دار اولدیغندن کله‌جك نسخه‌لرده بر خلاصه‌سی درج ایدیله‌جکدر .

بر پروفسورك شهریمزك بعض نقطه‌لرنده شعبه‌لر آچان براجنبی محفلده‌ویردیکی قونفرانسده استانبوله‌کی مبانی ومعابد مشهوره حقنده سرد ایتدیکی معلوماتك‌ده هپ غیرت معهوده‌یه مستند اولدیغنی بر غزته‌ده‌کی خلاصه‌سندن آکلادق . کرچه اجانبه قارشو عین پروپاغاندانك اجراده‌کی مشکلات آشکار ایسه‌ده اصل شایان تأسف اولان نقطه ، ترکلرك شوشهرده نه کبی آثار مخلده میدانه کتیرمش اولدیغنی کندیمزك‌ده بیلمه‌مکلکمزده و اوکرنمکه هوس ایتمه‌مکلکمزده کوردیکم ایچون بیلمه‌ینلری تنویر ، بیلنلری‌ده نشر معلوماته ترغیب صددنده مقالهٔ آتیه تسوید ایدلمشدر .

∴

استانبولده تورك موجودیتنه شاهد ومادی ومعنوی بر چوق قدسی مفاخره مصدر اولان آثار مخلده میاننده شبهه‌سز سلیمانیه جامعنك بیوك بر موقعی واردر . بو اثر محتشم ، عثمانلی دولتنك دور اقبالنده وجوده کتیرلمش وانشاآت وتزییناتنده ذوق وصنعت نامنه هیچ بر شی دریغ ایدلمامش بدایع صناعیه‌دن اولدیغی جهتله شرقده تورك صنایعنك بر مشهری ومعابد اصول معماریسنك انموذج بیعدیلی عد اولنسه کرکدر .

بو معبد معلاده ذوق وصنعت اویله روحانی فیضلرله امتزاج ایتمش ، اویله قدسی مظهریتلر متجلی اولمشدر که مثلنه باشقه بر یرده تصادف ایدیله‌مز .

وضعیت موقعیه‌سنه انضمام ایدن مهابت انشائیه‌سی معبدی آسمانه طوغری یوکسلمش بر شعر متحجر حالنه کتیرمشدر . بو هیبت واحتشام انسان متفکرك تا اعماق روحنده وجد آور بر روحانیت ، قلبنك الك مظلم کوشه‌لرنده حس تعبدله ممزوج بر نورانیت اویاندیرر .

سلیمانیه ، جنتمکان فردوس آشیان قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك امر وفرمان شاهانه‌لریله مشاهیر مهندسین عثمانیه‌دن معمار سنان طرفندن بنا وانشا اولنمشدر . شادروان قپوسنك صاغ جهتنده قره‌حصاری حسن بن احمد چلبی خطیله محکوك عبارهٔ عربیه‌یه نظراً امر انشا آنه (اواخر جمادی الاولی ۹۵۷) تاریخنده بده ومباشرت ایدلمش اولوب بنا صلب ومحکم اولمق ایچون تملی همان دکز سطحنه قدر ایندیرلمش وریختیم ایله اوچ سنه‌ده وجه ارضه چیقاریلوب بر سنه‌ده حالی اوزره براقلمشدر . جامعك بونجه تزلزلات ارضیه‌دن متأثر اولمامسی وعصرلرجه انقلابات دهرك صدمات وتخریباتنه تاب آور مقاومت اولمسی انچا آتنده‌کی متانت ایله برابر قاعدهٔ استنادینك وسعتی وبو قاعده اطرافنده‌کی تأسیسات نافعه وترصینات خصوصیه سایه‌سنده‌در .

جامعك مکملیتی ملتزم عالی اولدیغی جهتله ممالك عثمانیه‌نك هر کوشه‌سندن طاش تراشنده ماهر ونقش وتزییناتده استاذ بر چوق عمله وصنعتکاران جلب ایدیله‌رك اوچ سنه‌ده قبه‌یه قدر اولان انشاآت اتمام وبونك اوزرینه‌ده بر قبهٔ مهیبه بنا ایدلمش وبوتون ابنیه‌نك اکمالی ۹٦٤ سنهٔ هجریه‌سی ذی الحجه‌سنك اواخرنده وقوع بولمشدر که بو حسابه کوره جامع شریف ۷ سنه ٦ آیده اتمام اولنمشدر . بناسنه تاریخ بودر :

قال عبد عابد تاریخه معبدلله واسجد و اقترب

۹٦٤

مصارف انشائیه‌سنه کلنجه اوعصرك حسابنجه ۵۳۷ یوك ۸۲۹۰۰ آقچه ، یعنی شیمدیکی حسابه کوره

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

۲۲٤,۰۰۰,۰۰۰ آقچه ویا ٦٠ آقچه‌یه بر آلتون اعتباریله علی التقریب ۳,۷۰۰,۰۰۰ لیرایه بالغ اولمشدر .

جامع ومشتملاتی استانبولك حاوی اولدیغی یدی تپه‌دن اوچنجیسی اوزرنده کائن اولوب مقدما فاتح سلطان محمد خان طرفندن بنا والیوم قسم اعظمی حربیه نظارتی ابنیه وقیشله‌لری ایله اشغال ایدلمش اولان اسکی سرای حدودینك نصفنه قریب محلی احاطه ایتمشدر.

سائر سلاطین جوامعی کبی بوده بربرینه متصل اوچ بیوك مربع اوزرینه انشا ایدلمش اولوب اورته‌ده‌کی مربع نفس معبدی حاویدر . غرب جهتنده‌کی مربع حولی‌یی ، شرقنده‌کی‌ده (روضه) دینلن حظیرهٔ امواتی تشکیل ایدر.

نفس معبد مربعه قریب مستطیل بر زمین اوزرینه مبنیدر. طولی ٦٩ وعرضی ٦٣ ومساحهٔ سطحیه‌سی ٤٣٤٧ متره مربعیدر .

زمیننه بیاض طاش وقرمزی طوغله فرش ایدلمش اولوب سقفی‌ده قبهٔ مرکزیه ایله برابر ٢٤ مصنع قبه‌دن متشکلدر . قبهٔ مرکزیه معبدك تام اورته‌سنده‌در . درت محتشم ومزین اکر ایله مربعی الشکل درت دیوار اوزرینه استناد ایدر . بو دیوارلرك آراسنده وآق دکز وقره‌دکز جهتلرنده جسیم ایکیشر پورفیر (صماقی) ستون دیکلمشدرکه قاعده‌لرینك محیطی ٤ وارتفاعلری ٢٠ متره قدردر . باشلقلری استادانه ایشله‌نمش وتذهیب ایدلمشدر .

جامع داخلنده دردی یکپاره پورفیر ودردی پارچه‌لی بیاض مرمر اولمق اوزره کبیر ٨ ستون موجوددر . بوستونلردن برقسمنك (تدمر)ده‌کی دیان معبدندن، برقسمنك‌ده‌اولیا چلبینك حکایه‌سی وجهله قرنجه قپودان همتیله صاللرله اسکندریه‌دن نقل اولندیغی مرویدر .

قبهٔ مرکزیه ٤٨ متره ارتفاعنده و٢٦ متره قطرنده اولدیغندن آیاصوفیه‌قبه‌سندن ارتفاع جهتیله ٦ وقطراً ٦,٥ متره قدر کوچك ایسه‌ده او درجه باصیق دکلدر .

بو قبهٔ معظمه‌نك نه‌درجه مهیب ونظر فریب اولدیغی بر باقیشده تعین ایدر . صیوالری اوزرنده جابجا ترسیم ایدلمش اولان الوان مختلفه‌ده تزیینات، شکوفه‌لر هردرلو تکلفدن عاری بر ساده‌لکده انظاره لطافت بخش اولور.

معبدك سقفنی تشکیل ایدن قبه‌جکلرك ایچ طرفلری عثمانلی نقاشلرینك مخصوصاتندن ومعمار (الیاس علی)نك مخترعاتندن بولنان طبیعی وغایت ظریف چیچکلر ایله نقش وتزیین اولنمشدر. صوك تعمیر اثناسنده بو تزیینات بردرجه‌یه قدر محافظه ایدیله‌بیلمشدر .

جامع داخلنده ایکی طبقه واردر . بری قبهٔ کبیرك اتکنده مدوردر . دیکری وسطده اولوب جامعك اطرافنی طولاشیر .

قبه اطرافنده‌کی طبقه‌ده عکس صوت (صدا) محسوسدر. اوصورتله که جامع شریفك دوائر وطبقات مبحوثه‌سیله آشاغی طرفلرنده اوفاق برسوز سویلنسه ویا برشی اوقونسه انسانك یاننی باشنده سویلنیور ایمش کبی عیان بیان ایشیدیلیر . استانبول جوامعندن یالکز سلیمانیه ایله اسکدار جهتنده‌کی سلیمیه‌ده بو عکس صوت کیفیتی وار .

جامعك غایت مصنع اولان محرابی بیاض مرمردن اعمال وعربلرك (مشرابیه) دیدکلری اصولده قاپاتمه‌لرله واطرافی غایت کوزل وانجه چینی لوحه‌لریله تزیین ایدلمشدر .

محراب جهتنده‌کی یدی پنجره ایله مدور ایکی پنجره‌نك چرچیوه وجاملری فوق‌العاده برمهارت وصنعت ایله ایشله‌نمشدر . بونلرده اوعصرك مهرهٔ

استادانندن جامجی سرخوش ابراهیمك آثریدر. معبدك محراب جهه‌سی تماشاسنه طویولماز غیرقابل تقلید بر تابلو ماهیتنده‌در .

منبری هرپارچه‌سی یکپاره درت قطعه مرمردن انشا ایدلمشدر . قپوسیله سوکه‌لری یکپاره مرمردندر . کلاهی امرامی وزمینی فیروزه‌لاجورد اولوب جابجا آلتون ییلدیزلرله مزیندر .

جامعك صول کوشه‌سنه تصادف ایدن محفل همایون‌ده ، جوهری طرزنده بیاض مرمردن وجوده کتیرلمشدر . بونك داخلنده تجدید وضوء ایچون مزین ایکی موصلق وبری جامع شریف داخلنده غایت مصنع ودیکری قره‌دکز جبهه‌سنده خارجده ایکی قپوسی واردر . طوانی عربلرك مقرنس وعثمانلی معمارلرینك آویزه (Stalactite) نامیله یاد ایتدکلری مزینات ایله ایشله‌نمشدر (*) بو محفل قپوسنده‌کی صنعت حقنده برفکر ایدینلمك ایچون قپونك یکدیکرینه کچمه اولان برپارچه‌سی زورله چکیلوب چیقاریله‌جق اولسه هیئت مجموعه‌سی بر بیغین جوز آغاجی حالنی آلمق اوزره دوکولو ویره‌جکنی سویلمك کافیدر.

واعظلره مخصوص، جوز کرسیلر ایله محراب اطرافنده نصفی برپنجره ونصف دیکری اورته‌کی پنجره یاننده ومدور شکلده چینی ایله یازلمش اولان سورهٔ فاتحه انافس آثاردندر .

جامع داخلنده تحت‌الارض برطاقم یوللر حفر واوزرلری متین ورصین کمرلرله احاطه ایدلمشدر. بو یوللر جامعك کافهٔ مشتملاتنه صو توزیع ایدن خزینه‌لره منتهیدر . مجرد بو ترتیبات سایه‌سنده ورده هوا منفذلری سببیله موسم صیفده جامع

[*] تنویرات وتزیینات ایچون طاوانلره تعلیق اولنان آویزه‌لره (Suspension) دیرلر .

داخلنده روحنوازبر سرینلك وفصل شتاده معتدل بر صیجاقلق حس ایدیلیر :

سیاحینه مخصوص اولان انکلیزجه بر اثرده دینیورکه : « سلیمانیه ، عثمانلی اصول معماریسنك برابدهٔ خوارقنماسی وبالخاصه جامع اولمق اوزره وجوده کتیرلمش قیمتدار براثر بدیعیدر.

جامعك داخلنده‌کی تزیینات حقیقةً سلطان سلیمان کبی پادشاهه لایق بر طرز وطراوتده یاپلمشدر . دیوارلرینی تزیین ایدن غایت کوزل ماوی چینیلرده آثار بدیعهٔ اسلامیه‌دندر »

سوزی خلاصه ایده‌جك اولور ایسه‌ك دیه بیلیرزکه سلیمانیه جامعی حقیقةً بر شعر ، امثالسز براثر صنعتدر. انشاآت وترتیبات داخلیه‌سی انسانی واله وحیران براقه‌جق درجهٔ مکملیتده‌در . بو تزیینات داخلیه‌سی و طرز معماریسی جهتیله‌درکه اساساً کلیسا اوله‌رق وجوده کتیرلمش اولان آیاصوفیه‌یه رقابت وتفوق ایدر .

اوروپالی ارباب تدقیق طرفندن‌ده تصدیق واعتراف ایدلدیکی وجهله سلیمانیه جامعی حقیقتده آیاصوفیه‌دن دها مکمل اولدیغی کبی اقسام انشائیه‌سی‌ده انی ترتیب ایدلمش و هر شی ذوق وصنعتله ممزوج، متناسب دوشورولمشدر. والحاصل جامعك هرپنجره وقبه‌سی هر درلو تفرعات وترسیماتی فنك اقتضا ایتدیردیکی حقیقته وانشالرنده‌کی مقصده تماميله موافقدر. عثمانلیلر ایچون بحق موجب فخر ومباهات اوله‌بیله‌جك قیمتدار بر اثردر .

سلیمانیه ایچون جامع اوله‌رق انشا وهر درلو نواقصی اصلاح واکمال ایدلمش آیاصوفیه‌دردینلرده واردر. بن بو ملاحظه‌یی‌ده تنقید ایتمیه‌رك معمار سنان حسابنه بر شرف اولمق اوزره قید ایدرم .

جامعك الڭ صوك تعمیری جنتمکان سلطان عبدالمجید خانك اواخر سلطنتلرنده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تزيينات خطوطيه‌سنه‌كلنجه جامع شريفك داخلى وخارجى درودیوارلريله منبر ومحرابنده‌كى الواح جايله وخطوط متنوعه او عصرك مشاهير خطاطانندن قره‌حصارى (حسن چلبى) نك اثرلريدر. بو يازيلر شمديى‌يه قدر تقليد صورتيله بيله يازيله‌مامشدر(*)

قبۀ كبيرك اورته‌سنده‌كى (الله نورالسموات والارض ...) وقبله قپوسى اوستنده‌كى نيم قبه ايچنده (انى وجهت وجهى للذى...) آيات جليله‌سى وسقف جامعى طوتان درت ديوار كوشه‌سنده چهار يار كزين اساميسى ومنبرك صاغنده‌كى پنجره اوزرنده (وان المساجد لله..) آيتى وبونلردن ماعدا جامع شريف داخلنده‌كى بالجمله فوقانى پنجره‌لر اوزرينه يازلمش اسماء حسنى مومى اليهك يازيلريدر .

جامعك درت قپوسى واردر. برى حولى‌يه چيقان شادروان ديكر ايكيسى آق دكز وقره دكز جهتلرنده، دردنجيسى، آق دكز قپوسى قربنده ميت قپوسيدر.

جامع شريفه متصل اولان حولى‌ده حقيقتده مستطيله قريب بر مربعدر. زمينى بياض مرمر طاشلريله مفروش اولوب يالكز جامع شريفه كيريله‌جك قپو اوكنده ايكى متره قطرنده مدور صافى پورفيردن بر طاش فرش ايدلمشدر حولينك اطرافنده تراشيده ٢٤ ستون اوزرنه مستند ٢٤ قبه‌جك موجوددر. بو ستونلردن جامع قپوسنك جهتنده بولنان ايكيسى صافى پورفيردن و ١٠ عددى بياض مرمردن واون ايكيسى ينه غرانيتدن مجوهرى اصولنده ياپلمش و باشلقلرى‌ده بياض مرمردن مقرنس اصولنده ايشله‌نلمشدر. حولينك اورته‌سنده مقسم وظيفه‌سنى كورور مستقيم جهه‌لى بر شادروان واردر. آبدست تازه‌لمكه مخصوص اولان موصلقلرى‌ده جامعك آق دكز وقره دكز جهه‌لرنده‌در .

(*) مومى اليه سوداليجه‌ده استادى قره حصارى احمد افندى يانده مدفوندر (١٠٠٠)

صحن جامع شريفده درت مناره بنا ايدلمشدر. طرز انشالرى (عمرى) اولوب، شرفه‌لرينك تورقولقلرى قفس طرزنده ايشله‌نلمش وآلت طرفلرى‌ده مقرنس اصول عربيسى وجهله يونتولمشدر .

بو مناره‌لر جامعك ازدياد مهابت وشرفنه خدمت ايتمكله برابر بانئ اعظمنك ده استانبول فتحندن اعتباراً دردنجى پادشاه اولديغنه دلالت ايدر. شرفه‌لرينك عددى‌ده اون در. بو كميتده حضرت قانونينك مؤسس بنيان سلطنت عثمان بكدن اعتباراً اونجى پادشاه اولديغنه اشارتدر .

جامعه قريب اولانلرى درسعادت مناره‌لرينك مرتفعلرندندر .

وضعيةً استانبولك اكثر نقاطنه حاكم اولديغى جهتله يكيچرى آغالغنك باب مشيختك بولنديغى موقعده اولديغى زمانلرده ياڭغين نوبتجيلرى سليمانيه مناره‌لرندن ترصدده بولنورلردى . بو حال بايزيد حريق قله‌سنك انشاسنه قدر دوام ايتمشدر . باب مشيختك شمديكى محله نقلندن برى رمضان شريفك اعلانى ايچون ينه بو مناره‌لرده رؤيت هلاله انتظارده بولنمق اوزره نوبتجى اقامه ايتمك‌ده عادت اولمشدر. كذلك مناره‌لردن باشقه جامع داخلنده‌ده رمضان شريف كيجه‌لرنده ماهيه‌لر قورولمق وقف قديمى اقتضاسندندر .

جامع شريفه مربوط اولوب جنوب جهتنه تصادف ايدن حظيرهٔ امواته كلنجه بوراده صاحب الخيرات جنتمكان، سلطان سليمان قانونى حضرتلرى ايله حرم همايونلرى (خرم) سلطانه مخصوص ايكى تربه وممالكتمز رجالندن بعض ذوات معروفه‌نك مقابرى واردر. صاحب قانون سلطان سليمان خان حضرتلرى ٩٧٤ سنه‌سى صفرينك يكرمى ايكنجى جمعه‌ايرتسى كيجه‌سى طلوعه درت ساعت قاله

مجارستانده (سكتوار) قلعه‌سى پيشكاهنده رهرو عالم بقا اولمشلر ايدى. صوقوللى محمد پاشا همتيله استانبوله نقل ايديله‌رك بو تربۀ مزينه‌ده وديعۀ رحمت الهيه قلنمشدر. يانلرنده سلطان سليمان ثانى وقرداشى سلطان احمد خان ثانى واحمد خانك خاصكيسى رابعه سلطان وقبله جانبنده سليمان خان قانونينك كريمه‌سى مهرماه سلطان وسليمان ثانينك ١١٠١ ده وفات ايدن والده‌سى دلاشوب صالحه سلطان وسلطان احمد ثانينك كريمه‌سى اسيه سلطان مدفوندر .

خرم سلطان ٩٨١ ده ارتحال داربقا ايتمشدر. يانده سليم ثانى شهزاده‌سى سلطان محمد، واحمد ثانى كريمه‌سى وسلطان سليمانك همشيره‌سى خديجه سلطانك كريمه‌سى اولوب ٩٩٠ ده وفات ايدن نم خان سلطان مدفوندر .

حظيره داخلنده‌كى باغچه‌ده سلطان احمد خان اولك خواجه‌سى و امامى آيدينلى مصطفى افندى (١٠١٦) ومومى اليهك اوغلى وسلطان محمد رابع زماننده (١٠٦٦) شيخ الاسلام اوله‌رق (خواجه زاده) عنوانيله و صلابت اخلاقيه‌سيله مشهور انام اولان مسعود افندى وتربه‌لر خارجنده مصطفى خان ثانى كريمه‌سى صفيه سلطان (١١٩٢) و آق دكز قپوسى قربنده صدراعظم عالى پاشا ١٢٨٨ (٧ ايلول ١٨٧١) ومقتول حسين عونى پاشا (١٢٩٤) وقپودان دريا قيصريه‌لى احمد پاشا (١٢٩٥) ومحدثين كرامدن كمشخانه‌لى الحاج احمد ضياءالدين افندى (٧ ذى القعده ١٣١١) مدفوندر .

جامعك طيش حوليسى دمير پارمقلقلى متعدد پنجره‌لرى حاوى بر ديوار ايله محيط ومسدوددر وخارجى اون قپوسى واردر .

شرق طرفنده ديوار اولمايوب بر كنار سدى چكلمشدر. بو طرفك اسكدار وبوغازايچى وغلطه وقاسم پاشا واوقميدانيله خليج درسعادت جهتنه اولان نظارت كامله‌سى حقيقةً دلفريبانه‌در. بو مناظر لطيفه‌يى تماشايه طالان بر كيمسه خيلى مدت اورادن آيريله‌مز .

جامع شريف مشتملاتندن غرب جهتنده سراجخانه عسكرى اتصالنده بر عمارت وتابخانه، بر بيمارخانه، ايكى مكتب وبر طب وعلوم شرعيه تحصيله مخصوص چيفته‌لر ناميله ايكى مدرسه وشرقنده دوكمه‌جئ اول وثانى وملازملر ناميله اوچ مدرسه وجنوبنده بر دارالحديث مدرسه‌سى ايله حربيه نظارتى دائره‌سى وشمالنده (اسكى آغا قپوسى) اولان مقام افنديله بو دائره پيشكاهنده معمار سنانك كندى نامنه بنا وانشا ايلديكى سبيل وتربه واردر كه مومى اليهك بو سبيل باغچه‌سنده‌كى تربه‌ده مدفون اولديغى مرويدر. تربه اوزرنده شاعر مشهور (ساعى) نك شو تاريخى اوقونمقده‌در :

اى ايدن بر ايكى كون دنيا سرايندە مكان
جاى آسايش دكلدر آدمه ملك جهان
خان سليمانك اولوب معمارى بو مرد كزين
يابدى بر جامع ويرر فردوس اعلادن نشان
كچدى بو دمده جهاندن پير معمار سنان
روحيچون احسان ايده فاتحه پير و جوان

معمار سنانك تاريخ وفاتى ١٢ جمادى الاولى ٩٩٦ در . منظوم تاريخچه‌نك طى ايديلن اقسامنده بيلديرلديكى اوزره مومى اليهك سليمان قانونى امريله استانبولى احيا ايدن صويوللرينه اهتمام ايلديكى وچكمجه‌ده بر كوپرى و ٤٠٠ دن متجاوز مسجد وجامع وسراى وسائره بنا ايتديكنى و ١١٠ ياشنه قدر معمر اولديغنى بيان ايدر ومسلمانلره عالمى حيران ايده‌جك طرز دلنشينده محتشم بر معبد اهداسنه موفق اولمش اولان صاحب الخيرات ايله معمارى سنان آغانك روحلرينه‌ده بر فاتحه اتحافيله ختم كلام ايتمكى وجيبه‌دن عد ايلرم . رحمة الله عليهما رحمة واسعه

بيك بر دبرك ٧ كانون ثانى ٣٨ محمد عزت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عصر سعادتده مسلمانلغك مدنيته خدمتلری

عبادت جاهليه :

مشركين عربك عقيده‌سی شرك اولديغی كبی عبادتی‌ده شرك آميز ايدی . مثلا : چوغنك اونده بر پوت بولونور وكيروب چيقانلر طرفندن تعظيماً مسح اولونوردی . حرم شريفه كيرنلرده بيت مكرمی طواف ايله‌دكدن صوكرا پوتلره مسح ايدرلردی . سورهٔ انفالده‌كی (.. الا مكاءً وتصدية ..) يعنی «مشركلرك بيت الله يانده‌كی عبادتلری ؛ ايصليق چالمق وال چيربمقدن باشقه برشی دكلدی» آيت كريمه‌سنده بيان بويورولديغی اوزره كعبهٔ معظمه‌نك اطرافنی ايصليق چالارق و ال چيرپارق دونوب دولاشيرلردی .

حيوانلرينك ايلك دوغان ياورولرينی پوتلری نامنه قربان ايدرلر و رجب آيلرينك عشر اولی ايچنده بويوك پوتلرك معبدلرينی زيارت وطواف ايله اونلره تقرب ايچين آيريجه قربان كسرلردی . بويولده كسيلن قربانلردن برنجی‌يه (فَرَعْ) ايكنجی‌يه (عَتيرَه) تعبير ايدرلردی كه بخاری شريفك جزء خامسنده ابوهريره‌دن مروی اولان (لا فرع ولا عتيرة) حديثيله بو عادت لغو اولوندی .

(مُزَيْنَه) قبيله‌سنك پرستيده‌سی اولان (نُهم) اسمنده‌كی پوتك (سادن) ی ، يعنی قيمی وخادمی بولونان (عبدالله بن مغفّل) حضرتلری‌ده عتيره اولمق اوزره پوته قربان كسه‌جكی صيراده عقلی باشنه كلوب پوتی قيرمش وحضور پيغمبری‌يه كلوب مسلمان اولارق شو بيتلری سويله‌مشدی :

ذهبت الى نهم لاذبح عنده عتيرة نسك كالذی كنت افعل
فقلت لنفسی حين راجعت حزمها اهذا الٰهكم ليس يعقل
ابيت فدينی اليوم دين محمد اله السماء الماجد المتفضل

مآلی : نهمك يانته كيتدم . هروقت يابديغم كبی اوكا قربان كسه‌جكدم . فقط عقلم باشمه كلدی . كندی كنديمه « بويله ديلسز وعقلسز معبودمی اولور ؟ » ديدم . صوكرا قالقوب حضور نبوی‌يه كلدم . آرتيق بوكون دينم ؛ دين محمديدر ، خالق السماء وماجد ذوالعطا اولان ذات اجلّ واعلاده معبودمدر .

خلاصه : عبادت جاهليه ؛ پوتلرك اطرافنده دونمك واونلره مسح ايله نامرلينه قربان كسمكدن عبارت ايدی .

اصحاب كرامدن (ابورجاء العطاردی)نك — هم بوطواف عبادتنی ، هم‌ده حجر پرستلك عادتنی حاكی اولمق اوزره — « بز ؛ طاشلره طاپينيردق . كوزه‌لجه بر طاش بولونجه‌ده اوّلكينی آتار ، صوكرا كنی آليردق . شايد طاش بولامازسه‌ق طوپراقدن كوچوك بر ييغين ياپار ، بر ديشی قويون كتيروب سوتی بو ييغينك اوستنه صاغار ، صوكراده اونيه‌جك اطرافنده‌دونر ، دولاشيردق » ديديكی ينه بخاری شريفك بشنجی جزئنده مذكوردر .

شريعت مطهره ؛ بوصاچما حركتلرك يرينه (اقيموا ..) امريله اولا ايكی ، مؤخراً بش وقت اولمق اوزره اداي صلاتی اقامه ايله‌دی وتقرب الٰهينك اطراف اصنامی دوراتمكله دكل ، بعد الطهاره (١) خالصاً لوجه الله سجدهٔ عبوديته قاپانمقله حصوله كله‌جكنی بيلديردی .

پوتلره قربان كسمك شويله طورسون ، اونلر ايچين كسيلمش حيوانلرك يه‌نيلمه‌سنی بيله سورهٔ مائده‌ده « ای مسلمانلر ! اولمش حيوان اتی ،

[١] واقعا مشركلردن بعضلری اغتسال ايدرلردی . فقط بر مؤمن مصلی ايچين لازم كلن طهارتی حائز دكل ايديلر .

قان (٢) دوموز اتی ، كسيليركن پوتلرك نامی ذكر ايديلن حيوانات ، بوغولمش ، صوپا ايله اورولوب اولدورولمش ، بريردن دوشوب اولمش ، باشقه برحيوانك بوينوزيله اورماسندن مرد اولمش ، يه‌تيشوب كسديكلريكز مستثنی اولمق اوزره جاناوارلر طرفندن پارچه‌لانمش وپوتلر نامنه ذبح ايديلمش اولان حيوانلر ؛ سزه حرام قيلندی » مآلنده‌كی آيت كريمه ايله تحريم اولوندی .

طاهر المولوی

شمس الدين افنديك تاريخ ارتحالی

كچن نسخه‌دن مابعد :

الده ايده‌بيلديكم ترجمهٔ حاللری بروجه آتيدر :

مرحوم محمد شمس الدين المولوی افندی ؛ محمد سعيد همدم چلبی حضرتلرينك مرشد عالی تباری شيخ سيد سليمان ترابی حضرتلرينك حفيدی ، قيصری مولوی شيخی سليمان عطاالله دده افندی مرحومك مخدومی واليوم اسكدار مولويخانهٔ عرفانلانه‌سی پوست نشينی سالف العرض احمد رمزی دده افندی حضرتلرينك برادريدر . (١٢٩٥) تاريخ هجريسنده قيصری مولويخانه‌سنده تنوره پوش وجود وداخل سماعخانهٔ شهود اوله‌رق پدرلری مرحومك زيرتربيه وحمايه‌سنده انشته‌لری علمای بنامدن كونجی زاده نوح نجاتی افندی مرحومدن وبالآخره مريد زاده خواجه علی افنديدن برادرليله اخذ اجازت واستانبوله كلوب برمدت يكی‌قپو مولويخانه‌سنده استفاضه ايتدكدن صكره قيصريلی حمدی افندی مرحومك درسنه علی الترتيب مواظبت وبو اثناده دارالمعلمينه‌ده مداومت ايدرك هرايكی مكتب عرفاندن علی الاعلی درجه‌ده اكتساب اجازت ايتمشدر . الده اولان آثار شعريه‌سی اون بش يكرمی پارچه‌دن عبارت ايسه‌ده هربريسی بر ديوانده‌كی نمونهٔ بلاغتدندر . استاد مكرم علی اميری افندی حضرتلرينك مقدما نشر ايتمش اولديغی تاريخ وادبيات مجموعه‌سنده انتشار ايتمش اولان (تشرح احوال) عنوانلی و :

هلالك رنكی صولمش خستهٔ هجرانه دونمشدر
تورم ايلمش بر نازنين جانانه دونمشدر .

مطلعلی منظومه‌سی سلاست وحريت طبعنه دلالت ايدن آثار بركزيده‌سندندر .

ملكی وعسكری مكاتب رسميه‌ده عربی ، فارسی ، تركی وادبيات عثمانيه معلملكلرنده اون بش سنه‌يی متجاوز بر زمان ايفای حسن خدمت ايتمش وبرخيلی طلبه يتيشديرمش وقدرت رفيع علميسی بين الاقران كنديسنی [خواجه] ناميله ياد ايتديرمشدر . بوقاريده عرض ايتمش اولديغم وجهله مبتلی اولديغی درد دواناپذير ايكی سنه‌دن بری صوك وظيفه‌سی اولان نشانطاشی سلطانيسی عربی معلملكنه دوامه مساعده ايتمه‌مش ونهايت كچن ربيع الاولك يدنجی صالی كونی عازم سماعخانهٔ لقا واسكدار مولويخانه‌سی تربهٔ شريفه‌سنده انزوا كزين بقا اولمشدر .

حسن خاتمه‌يه مظهريتلرينه دلالت ايده‌جك تجليات قدسيه‌دندركه كنديلری حالت نزعده ايكن برادر اكبر واكرملرينه [خاطرمه « آداب ايله كل حضور حقه » سوزندن باشقه برشی كلميور ...] ديمشلر وحضرت شمسك :

آدم از عالم علويست نه سفلی دو ياب
جنبش وكردش اين كنبد دوران ادبست

بيت معلاسنی حرز بال وميزان افعال اتخاذ ايتدكلرينی يوم وصاللرنده‌ده بالفعل اثبات بيورمشلردر .

(٢) مشركلر ؛ قانی باغيرصاقه طولدوروب پيشيررلر ويرلردی . هله (علهز) ديدكلری بر يمك ؛ واردی كه دوه توبی ايله قاندن عبارت ايدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ارتحاللرینه استاد فضائلپرور اسکدارلی طلعت بك افندینك و برادر ذی کمالرینك سویلدکلری تاریخ کزین وحزینلری تقدیم ایدییورم :

جناب حق روح معززلرینی الطاف مالا - نهایه‌سنه مظهر و برادر بزرکوارلری استاد عرفانپناهمز رمزی دده افندی حضرتلرینی کمال صحت وسعادتله مادام الملوان معمر بیورسون . ٦ کانون اول ٣٣٧

بشار شادی

اسکدارلی طلعت بك افندینك قطعهٔ تاریخیه‌لریدر

مولوی برشاعرك دوندی ینه درکاهکه
رحمتکدن هپ نیاز ایلر بونی ارباب حال
روحنی شاد ایله یاز تاریخ جوهردارینی
یاالٰهی ایتدی شمس الدین افندی ارتحال
١٣٤٠

برادر عالیلرینك تاریخ حزینیدر

نوردیده‌م قارداشم ای شاعر روشن ضمیر
اعتزابك مشرق ارواحه‌می قصد وصول
سویلنشدك که [حضور حقه کل آداب ایله]
دعوت عزت وقوعی ذاتکی قیلدی عجول
خانقاه عشق و وصلنده کمال وجد ایله
صحبت بی حرف وصوته واصل اول وفق الاصول
نیلهیم تاریخ فوتك سویله‌یم بن اویله‌می
حکمت رب الفلقدر حیرت افزای عقول
دوشدی تاریخ وفاتیله ایکی کوزدن جهان
آه شمس الدین افندی کنج ایکن ایتدی افول

محفل ادبی

تهلیل

ای کمال خفاسی عین ظهور
سنسین عالمده ناظر ومنظور
دل وچشم جهان سکا حیران
سن حجاب جلال ایله مستور
سن کوکللرده‌سین ؛ کوکللرده
سنی جوینده بی سکون وفتور
ظلمت آباد یأس وماتمدر
حضرتکدن اولان کوکل مهجور
سکا محتاج اغنیا ، فقرا
سکا مجذوب شائق ومفتور
اولمیان وارمی ذاتکه مجلوب
حیف اولان مردکانه، سندن دور .
قیل افاضه سعوده نور حیات
یا الٰهی بحق سر حضور

§

شاعر جهان سعدینك :

ملك صمدیت را چه سود و زیان آرد
کر حافظ قرآنی ور عابد صنامی

بیتندن ملهم برقطعه :

جناب کبریای قادره سودوزیان ایرمز
دیلرسه‌ك حافظ قرآن اول، ایستر عابد اصنام
منزهدر خدا نفع وضرردن، سن دوشون کندیك
مخیرسین دیلرسه‌ك کافر اول، استرایسه‌ك اسلام.

١ کانون اول ٣٣٧ حفیدوحدتی

سعود المولوی

رباعی

بیلمم که نه‌در بزده بومدهش غفلت
آثارینه‌ده ، کندینه‌ده بیك لعنت
مرشیده اویوب جهله پریشان اولدق
بو جهل ایله بو جهله اوقوندق رحمت

فرید

غزل

محاسن برق اوروب هر آتشین رخساره دوشمشدر
فروغ نور قدسیدر تجلیزاره دوشمشدر

یانار البته صحن سینه‌سنده آتش سودا
نکاهمدن چیقان بر شعله قلب یاره دوشمشدر
سزادر اولسه فریادنده ثابت بلبل غمخوار
تجلیکاه حکمتدن نصیبی ناره دوشمشدر
جمال وحدتك موجود ایکن بیکلرجه مشتاقی
کل رعنا کیدوب بزم خراب خاره دوشمشدر
بیاناتم اولور البته بویله رنك رنك ازهار
خیال وجه دلبر کلشن افکاره دوشمشدر
تموجکاه وحدت موجه خیز اولدقجه تکوینه
تلاطمدن خروشان غلغله آثاره دوشمشدر
بدایعخانهٔ قدرتده نورك انفجارندن
شو علوی کهکشانلر کنبد دواره دوشمشدر
ازل بزمنده تقسیم الٰهی مقتضاسنجه
خدا عشقیله یانمق زمرهٔ اخیاره دوشمشدر
درونمده تجلی ایلین الوانی انوارك
تجسم ایلیوب قارشیمده‌کی ازهاره دوشمشدر
الٰهیدر کوکلده برق اوران نور حقیقتدر
بونی ظن ایتمه مجدی شیوهٔ کفتاره دوشمشدر

استانبول ـ بایزید ٢٨ کانون اول ٣٧

عبد العزیز مجدی

غزل

عشقکله یاندم بن سن کسیلدم
ازهاری صولماز کلشن کسیلدم
کوکلر قرارسه نورم قرارماز
بر باشقه صبح روشن کسیلدم
هر ذره‌م اولدی محض تجلی
انفسده نور ایمن کسیلدم
صهبای فیض چشمکله مستم
سودای جام جمدن کسیلدم
هپ بر کهرمش حسنکله عشقم
سن بن کسیلدك، بن سن کسیلدم

محی الدین رائف

منارەلره قارشی

معابد محمدیه‌نك صداقتکار مهماندارلری . . ظریف ، نازك دوروشلریله روحلری جذبه‌دن جذبه‌یه آتلاتان بیوك وسحار مرشدلر .. سزده کیزله‌نن کوزللکلری ، سزك الٰهی حسنکزده اینجه جیزکیلرله نقش اولونان معنوی اذواقی بکا جیسانده هیچ بر شیئی ویره‌مز . . هر بریکز مسلمانلغك علویته محشره قادار بویله قیامکار وصفیتنهٔ احترام دوره‌جقسکز .. بعض دقیقه‌لر احتراص دنیا ایله فضله انسیتکار روحلرمز سزی کورمه‌سه بیله قولاقلرمز سزدن، سزك بروقار مهابت شرفه‌لریکزدن کوکلره یوکسلن الله اکبر ، الله اکبر ندای مبجلی دائما ایشیده‌جکدر. سز نه‌دن ، نه‌دن یوکسك احترامانه لایق اولمیه‌سکز. نه‌دن ، نه‌دن سزی دوداقلرمز کیجه کوندوز بر خشوع سکوت ایچنده یادوتقدیس ایتمه‌سین.. سز بو حرمته او قادار لایقسکز که ایشتدیککز فداکارلق ، کوستردیککز جلادت الك مشروع جداللرك قهرمانلرنده بیله بولونماز ..

هر آغز انهزامدن متولد بر ـ قهقههٔ یأس ایله چیلغینلاشدیغی صیره‌ده ، هر شی وهر کس الك مشروع حقوقنی قوته ترك ایتدیکی کونلرده سز ینه قارشیلرینه دیکیلیر.. بروانسزجه حق وحقیقی دویمایان قولاقلرینه باغیرسکز .. هلالك دالغه لانه‌میان افقلرنده بر قلعهٔ دیانت کبی ینه سز یوکسلیرسکز ! . . بن الٰهی چهره‌کزده اویله بدایع فسونلر، اویله انجذابکار سحارلقلر کوریورم وسز بنم وارلغمده اوقادار قوتلی تأثیرلر بیراقیورسکزکه سزی اونوتمق ، سزی کوروبجه بر وضع احترامله باشم اوکه دوشمه‌مك قابلمی ؟ ..

٧ کانون اول ٣٣٧ ایوب سلطان

عبد الباقی عزیز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بوستان سعدی‌دن بر ترجمه :

برسنه شامده اویله بر قیطلق اولدی‌که دوستلر محبت و مضاوتی اونوتدیلر . کوك ، فوق‌العاده خسیسلەشدی ، یره بر داملا صو ویرمەدی . بناءً علیه نه زراعت اولدی ، نه ده خرما محصولی . اسکیدن بری آقان چشمەلر قورودی ، یتیملرك کوزیاشندن باشقا صو قالمادی . اکر بجرەدن چیقان بر دومان کورولدیسه ، بو ؛ اختیار بر قادینك سمایه چیقان آهندن باشقا برشی دەکیلدی . یاپراقسز آغاجلر چیپلاق درویشلره دوندی . قوتلی قوللر آجلقدن بیتاب دوشدی ، نه داغده خضارت ، نه باغده طراوت قالدی . چکرکەلر یشیللکی ، انسانلرده چکرکەلری یدی . بو صیراده قارشیمه بر دوست چیقدی‌که بر دەریله بر کمیکدن عبارت قالمشدی . مال و موقع صاحبی اولان بو ذاتك حالی بنی شاشیرتدی . « عزیزم ، نه کبی بر مصیبته اوغرادك ؟ » دیدم . « حالی بیلیورکن صوروشك مناسبتسز دەکیلمی ؟ ضرورت صوك درجەیی بولدی . مشقت تحمل ایدیلەمەیەجك قادار ایلرلەدی . نه کوکدن یره یوزینه یاغمور یاغیور ، نه ده یردەکی فریادلر کوك یوزینه چیقیور » دیه باغیردی . « بکی اما ، سکا نه ؟ زهر ؛ پازهر اولمایان یرده تأثیر اجرا ایدر . باشقاسی یوقلقدن اولویورسه سنك واردر . قاز طوفاندن نه‌یه قورقسون ؟ » دیه‌جك اولدم . بر عالمك بر سفیهه باقیشی کبی بر نظرله بکا باقدی « آرقاداشلری دکیزده بوغولان بر آدام ساحلده بیله اولسه راحت ایده‌مز . بنم یوزم کندی حالسزلکمدن دەکیل ، آجلرك غمندن صارار دی . عقللی بر آدام نه کندی جسمنده ، نه باشقالرینك وجودنده یاره کورمك ایستر . ایشته بن عافیتده اولدیغم حالده بر جریحه کورنجه تیتره‌مه‌یه باشلارم . خسته‌یه باقان صاغلام بر آدامك حالسز دوشمه‌سی طبیعیدر . فقیر ، فقرانك برشی یه‌دیکنی بیلیرکن بنم آغزیمه کیرن لقمه زهر ودرد اولور . آرقاداشلری محبسده بولونان کیمسه‌نك بوستانده راحت ایده‌بیلمه‌سی قابلمیدر ؟ » جوابنی ویردی .

ل . ص .

أدبیات وبز

طیار رحمی‌یه :

هانکی أدبی مجموعه‌یی أله آلاجق اولورسام ، باقیورومکه : هر صحیفه‌سی شعرلر ، حکایه‌لرله دولو .. چوق أیی دەکیلمی ؟ بالخاصه ، کیجه‌لرینی اویقوسزلقله کچیرمکدن شکایت ایدنلره توصیه اولنه‌جق بیر أکسیر ! !

اویله ظن ایدییوروم : بو طاقم مجموعه‌لره پارلاق بیر اسم بولمق ایچین کیم بیلیر نه قادار یورولویورلرده . . . .

حالبوکه : بونلر ؛ مجموعه‌دن زیاده بیر نوع سیار أدبیات خسته‌خانه‌جکلرینه بکزییورلرکه ؛ ایچلری خسته شعرلر ، متورم نثرلرله لبالب ! أساساً ؛ أدبیاتی ، یأس وهجران ، ذوق وصلت ، کبی قادین عشقنی مترنم بیر ساز دیه تلقی ایدن هوسکارلردن متکامل أثرلر بکله‌مك عبث ! زیرا ؛ بیرچوق آرقاداشلریمز ، أدبیاتی‌ده ، موسیقی‌یی‌ده محدود ومعین بیر ساحه‌ده کورمه‌یه آلیشمشلر ؛ اونوتویورلرکه : موسیقی بیزی أغلر ، هجرانلر ایچنده آغلاتوب ، صیزلاندیغی کبی بعضاً روحمزی نشئه‌یاب ایدییور ، سرورمزدن رقص ایدییورز . بعضاً‌ده ؛ اعصابمزی اویله کریبورکه ؛ عادتا بیرر ، حدت هیکلی کسیلیورز ، یومروقلریمز ؛ بلا اختیار هوایه قالقیور .. . بناءً علیه ؛ أدبیاتله‌ده قادین عشقندن أول دین ، وطن ، عائله وکائنات عشقلری ترنم ایدیلیرکه ؛ حقیقی أدبیات‌ده بودر . وآنجاق أدبیاتك استهداف ایتدیکی بوغایەلری تعقیب ایدنلر أدیب وشاعر اولورلر . شوحالده .. حقیقی صنعتکارلر ایچین ، موجب اشتهار بوقادار واسع وفیاض ساحه‌لر وارکن ... حالا ، ساخته عاشق طورلریله آه واهلر صاووران قولای شهرت بودالاسی أدبیات منسوبلرینی مؤاخذه ایتمکده وکندیلرینی دینی ، ملی ، تربیه‌وی واخلاقی أثرلر وجوده کتیرمه‌یه دعوت ایتمکده بالطبع حقلی‌یز... . بیزده ، . تذیل وشیفاهی ارباب قلم وارکه : بونلرده بیتیرلیکلرینی کلیات دینه‌بیله‌جك أثرلرنده کوستره‌ملیدرلر . یوقسا ؛ آلتی آیده بیر یومورطلایا جقلری اون‌ایکی مصراعلق منظومه‌لرنده دەکیل ! ! !

عبدالکریم زاده احمد حمدی

آبونه‌لریمزه :

محفلك آلتی آیلغنه آبونه اولانلرك اولکی نسخه‌ده مدتلری بیتدی . تجدید ایتمك ایسته‌ینلرك آبونه بدلاتنك ارسالنه همت بویورمالری و شیمدی‌یه قدر مجموعه بدلنی کوندەرمەیه وقت بولامایانلرك‌ده حال حاضری نظردقت وانصافه آلارق داها زیاده تأخره میدان ویرمەمەلرینی رجا ایدەرز .

تەله‌ماق ترجمه‌سی

مابعد

باباسنه اوقدر بکزه‌ین أولیسك اوغلنی آطه‌سنه آتان قضانك وقوعنه قالیپسو ممنون اولدی . اوکا طوغرو ایلرله‌دی ، کندینی طانیمامش کبی داوراندی ،

— کنج یابانجی انه جسارتله آطه‌مه‌یاناشدیکز ؟ بیلمش اولکزکه قلمرو حکومته کیرمك کستاخانی جزاسز قالاماز . دیدی .

آرزوسی خلافنه یوزنده پارلایان سرور قلبنی بو تهدید آمیز کلمات ایله کیزله‌مه‌یه چالیشیوردی .

٢

تەله‌ماق جواب ویردی :

— واقعا یوزیکزه باقیلنجه سزه الهه‌لکدن باشقه بر صفت ویریله‌مز ، ایستر فانی ، ایستر آلهی بر وجود اولکز ، روزکارلرك ، دالغالرك سوقنه تابع اولارق باباسنی آرایان ، کیسنك قایالریکزه چاریوب پارچه‌لاندیغنی کورن بر اولادك فلاکتنه قارشی متحسس اولمازمیسکز ؟

قالیپسو :

— آرامقده اولدیغکز پدریکز کیمدر ؟ دیه صوردی . تەله‌ماق :

— آدی اولیسدر ، اون سنه محاصره‌دن صوکرا ترووایی خاك ایله یکسان ایدن قراللردن بریدر . محاربه‌لرده‌کی شجاعتیله ، خصوصیله مجالسده‌کی فطانتیله تکمیل یونانستانده ، حتی بوتون آسیاده نام آلمشدی . شیمدی ایسه ده‌کیزلرك وسعت وامتدادنجه کزوب دولاشیور واك مدهش قایالقلره طوغرو قوشویور ، صانکه وطنی ؛ اوکندن قاچوب اوزاقلاشیور . زوجه‌سی (په‌نه‌لوب) [٤] ایله بن ؛ اونی بر داها کوره‌بیلمکدن امید کسدك . تەده اولدیغنی اوکرەنمك ایچین بن ده اونك کبی عین مهالکه آتیلیورم . لکن نه‌دیه‌یم ؛ احتمال شو آنده ده کیزك دەرین کردابلرنده مدفون بولونویور . ای الهه ! حالمزه آجییکزده مقدرات ؛ اونك خلاصنه‌می ، یوقسه ضیاعنه‌می تعلق ایتدی خبردار ایسه‌کز ، اوغلی تەله‌ماقه معلومات ویرمك تنزلنده بولونکز ، دیدی .

بویله بر یاشده بوقدر ذکا وناطقه کوردیکنه متحیر ومتأثر اولان قالیپسو ؛ تەله‌ماقه باقمقله طویامیور ،

---

[٤] په‌نه‌لوب : (ایقاریبوس) ایله (په‌ری‌به)نك قیزی اولوب قوجه‌سنه شدت محبتی ایله شهرت آلمشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قارشیسنده والهانه طوروبوردی . نهایت :

— تەلەماق ! پدریکزك باشنه کلنلری سزه خبر ویرەجکم . فقط بونلرك حکایەسی اوزون سورەجك . شمدی ایسه سزك استراحته محتاج اولدیغکز زمان . اقامتکاهمه کلیکز . سزی اوراده اولادم کبی قبول ایدەجکم . کلیکز ، بویالکزلق ایچنده بکامدار تسلی اولاجقسکز . سعادتدن استفادەیی بیلمەکز شرطیله سزی مسعود قیلاجغم . دیدی .

براورمان ایچنده اطرافندەکی آغاجلر اوستنه صیق داللرینی اوزاتان بویوك برمیشه کبی ، رفاقتندەکی کنج پریلر آراسنده سرفراز اولان الٰهەیی تەلەماق تعقیب ایدییور ، حسننك پارلاقلغنه ، اوزون ومتموج لباسنك ارغوانی رنکنه ، صاچلرینك کلیثی کوزەل ، لکن ظریف برطرزده آرقەسندن باغلانیلمش اولماسنه ، کوزلرندن انتشار ایدن بارقەیه و اونك شدتی تهوین ایلەین حلاوته حیران قالیوردی .

قالیپسونك مغارەسی قاپیسنه کلدیلر . تەلەماق ؛ اوراده روستائی برسادەلك ظواهری آلتنده انظاری تسخیر ایدەجك برچوق شیٔ کوردیکی ایچین شاشیردی . فی الحقیقه آلتین ، کوموش ، مرمر ، ستون ، لوحه ، هیکل کبی مزینات کورونمیوردی ، لکن بومغاره ؛ برقایا ایچنه اویولمش ، قبەسی چاقیل طاشی و صدفله تزیین ایدیلمش ، برآصما فدانینك هرطرفه متساویاً اوزانان زمین داللریله دوشەنمشدی .

طاتلی و خفیف روزکارلر ؛ کونشك شدت حرارتنه رغماً بوراده‌کی طراوت لطیفەیی محافظه ایدییوردی .

خروش ایتمیکی و منکشەلرله مزهز چایرلر آراسندن خوش برآهنك ایله آقان چشمەلر ؛ متعدد یرلرده بلور قدر صاف و اودرجه شفاف حوضلر حصوله کتیرییوردی .

مغارەیی قوشاتان جنکلکلر ایچنده بیکلرجه چیچك آچیلور واویشیل خاللری مینالیوردی .

اوراده بربرینه قول آتمش آغاچلردن متشکل برقورو واردی‌که داللری اوستنده آلتین آلمالر بولونویور وهر موسمده تجدد ایدن چیچکلری ؛ عطریاتك اك لطیفنی نشر ایدییوردی . صانکه بو مشجره ؛ اوکوزەل چمنزاری تتویج ایدییور ، ظلمتی شعاع شمسك دلوب کچەمەیەجکی برکیجه حصوله کتیرییوردی .

اوراده قوشلرك نغماتندن ، یاخود برقایا تپەسندن فیشیقران ، سراپا کوپوك برقاینایشله آشاغی‌یه آتیلان ، صوکراده چایرلر آراسنده دولاشان ایرماغك شاریلتیسندن باشقه صدا دویولمیوردی . آلهەنك مغارەسی ؛ برتپەنك سطح مائلنده ایدی . اورادن که برآینه کبی پارلاق ودوز بولونان ، که طاغ کبی دالغالری ایکلەیوب قاباران واودالغالرك چارپوب قیریلدیغی قایالقلره مجنونانه برتهورله صالدیران دکیز کورونویوردی .

دیکر جهتدن اوزەرنده چیچك آچمش اخلامور وافلاکه سرچکمش قاواق آغاچلریله محاط آطەلر تشکیل ایدن برایرماق مشاهده اولونویوردی .

بوآطەلرك حصوله کتیردیکی متعدد جدول ؛ صحراده اوینایشیور کبی ایدی . بعضیلری ؛ براق صولرینی سرعتله یووارلایور ، بعضیلرینك کی‌ساکن ونائم برحالده بولونویور ، برقسمنك کی‌ده اوزون اوزادی‌یه دولاشدقدن صوکرا تکرار منبعنه چیقمق ایستیورمش کبی جریانه باشلادیغی یره دونویور ، کویا بوجاذبەدار ساحللری براقمق ایستەمیوردی .

اوزاقده بولوطلر ایچنده غائب اولمش برطاقم طاغلر ، تپەلر منظور اولویوردی‌که بونلرك اشکال غریبەسی ؛ نظر ربا برافق تشکیل ایدییوردی .

مابعدی وار ★

مطبعۀ عامره — مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر ؛ تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

نسخەسی ١٠ غروشدر

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعەدر

اداره خانەسی : آقسرایده ملا کورانی محلەسنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه

مرکز توزیعی : باب عالی جادەسنده (اتحاد تجارت) کتبخانەسی

آبونه بدلی :

سنەلکی ١٢٠ غروش

آلتی آیلغی ٦٠ »

اوچ آیلغی ٣٠ »

عدد : ٢١ — ١٣٤٠ رجبنه مخصوص نسخه — جلد : ٢

مندرجات :

محفل علمی : طبقات مجتهدین - اسکلیبلی محمد عاطف . لسان فن وشرهده طبیعت - محمد عزت .

محفل تاریخی واجتماعی : حضرت فاطمەنك جهازی و دوکونی - طاهر المولوی . عبدالله بن جحش - طاهر المولوی . مولویلك مناقبندن - فریدون نافذ . بابیلك - احسان محوی . جنوبی هندستان مسلمانلری ، موپلاهلر - سعدی .

محفل ادبی : عبدالله جودت بکك برتذکرەسی وجوابی - طاهر المولوی . فضولی - سعود المولوی . دوشوندم - عبدالعزیز مجدی . غزل - محیی الدین رائف . غزل - محمد صادق . شعر وقادین - فکری . ویران معبدلر - عیسی روحی . تەلەماق ترجمەسی - ✽

تشکر

پارسده منتشر - [Revue du monde de musluman] مجموعەسنك صوك کلن نسخەسنده موسیو (لوسیەن بووا) طرفندن (محفل)ك اون ایکنجی نومروسنه قدر مندرجاتی خلاصه وبو خلاصەیه تمام ١١ صحیفه تخصیص ایدیلمشدر . محرر محترم ، مجموعەمزده‌کی معلوماتك کندی تتبعلرینه حقیقةً خدمت ایلەدیکنی افاده و محفلك عثمانلی قارئلری نزدنده رغبت بولەرق یاشایه‌بیلمەسنی تمنی ایدییور . رفیقمزك حقمزده کوستردیکی خیرخواهلغه و ابراز ایلەدیکی مسلکپرورانه نزاکته متشکر اولورز ، بوجدی مجموعەیی فرانسزجه بیلن هر مسلمانه توصیه ایدرز . [*]

[*] Revue du monde musulman Edition Ernest Leroux 28 Rue Bonaparte Paris (6)

مولوی منتسب ومحبلرینه

اخوان کرامك معلومیدرکه اون اوچنجی عصر هجری ابتدالرینه قدر طریقمزدن کلمش اولان عرفای سخنورانك تراجم احوالیله نمونه آثارینی احتوا ایتمك اوزره (اسرار

دده) مرحوم طرفندن بر (تذکره) یازیلمشدر . غیرمطبوع قالان بومهم اثر ؛ مؤخراً (علی انور) افندینك همتیله و (سماعخانۀ ادب) نامیله تلخیصاً طبع ایتدیریلمشسه‌ده حالاده هیچ برشی علاوه اولونمامشدی .

بر عصردن بری کلوب کچن مولوی شاعرلرینك منسی قالوب کیتمەسنی خوش کورمەین احسان محوی بك برادریمز ؛ مولانا پسند برغیرتله بونلره دائر معلومات طوپلایور و اثر جمع ایدییورکه مقصد خالصی (تذکرۀ اسرار) ه برذیل یاپمقدر .

کندیسنك بیلەمەیەجکی برمولوی شاعری و بولامایەجغی برمولوی شعری‌ده اولابیلمك احتمالنه بناءً طریقت جلیلۀ مولویه سالکلرندن طبیعت شاعرانەیه مالك اولانلرك ، کرك کندی وکرك بیلدکلری ذواتك ترجمۀ حاللریله منتخب اثرلرینك ارسالنی رجا ایدییور .

کوندریلەجك اوراق ؛ محفل اداره‌خانەسنه یوللانیلدیغی تقدیرده احسان بکه تسلیم اولونور . شو احسن خیره معاونت ؛ مولویلکه مهمجه برخدمت دیمك اولاجغندن اخوان طریقت وسائر ارباب معرفتك یاردیمدن کری طورمایەجغی مأمولدر .

کوز خستەلقلرینك معاینەسی

تقسیمده کوموش صویئده کلخانه سریریات عینیه شعبەسنده جمعه ایرتەسی ، صالی کونلری ساعت ایکیدن صوکرا کوز خستەلقلری ایچین مراجعت ایلەیەجك اولانلرك بلا اجرت معاینه ایدیلکده اولدیغی خبرویریلمشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تبريك :

بوشهر معظمه باشقه بر شرف قدسيت ويرن (رغائب) و (معراج) ليالئ مباركه سنك امت محمد حقنده متيمن اولماسى الطاف الٓهيه‌دن مستدعادر .

محفل علمى :

طبقات مجتهدين

مابعد

درت يوز تاريخندن اول علوم شرعيه تحصيلنه فوق‌العاده اعتنا واهتمام اولنور ومواد اجتهاد احاطه اولنه‌رق قرآن كريم ، تفاسير مأثوره ، احاديث صحيحهٔ نبويه ، اقوال و آثار صحابه‌دن استنباط احكام خصوصنه صوك درجه اهميت ويريليردى .

بوسايه‌ده اودورلرك فيض وبركتيله هم مجتهد مطلق وهم مجتهد مقيد قابليتده بك‌چوق عالم دين يتيشه‌رك لايعد ولايحصى دينه‌جك درجه‌ده احكام شرعيه اجتهاد واستنباط ايتمشلردى .

هجرت نبويه‌نك درت يوز تاريخندن اعتباراً عالم اسلامده تحصيل علوم دينيه‌يه اعتنا واهتمام آزالمغه باشلايوب مجتهد مطلق اولمق ايچون اكتسابى ايجاب ايلين علومى جامع عالم دين يتيشه‌مديكندن اوزماندنبرى بالضروره مجتهد مطلق ظهور ايتمه‌مش ايسه‌ده (مجتهد فى‌المسائل) درجه‌سنده بك چوق عالم‌دين يتيشه‌رك صاحب مذهب طرفندن منصوص اولميان برچوق مسائل فرعيه اجتهاد ايتمشلردى . ائمهٔ اربعه كبى ايلك عصرلرده يتيشان مجتهدين كرام حضراتى احكام دينيه‌ده احتياجات امتى دفع ايده‌جك درجه‌ده استنباط احكام ايدوب بر قاچ عصرده بر دفعه وقوعبوله‌جق نادر بعض حادثه‌لره عائد احكامدن بشقه محتاج بيان هيچ برشى براقمه‌مشلردى. بواحتياج ايسه مجتهد مقيد واسطه‌سيله دفع وازاله اولنيوردى . آنك ايچون هر عصرده (مجتهد فى‌المسائل) درجه‌سنده عالم دين يتشديرمك امت اسلاميه‌نك اك مهم وظائفندندر .

عرض اولنديغى وجهله اوائل اسلامده امت اسلاميه بووظيفهٔ دينيه‌يه فوق‌العاده عطف اهميت ايدرلردى . عامهٔ ناسك شرق و غربده علمانى حمايه‌سى مسلك جليل علمه رغبت وتوجهى سايه‌سنده منتسبين علميه معيشتجه دوچار مضايقه اولمدقلرندن كمال جديت ايله تحصيل علومه سعى وغيرت ايدرلردى وفكر ومشغله‌لرى تتبعات علميه‌يه انحصار ايدوب بشقه شيلر ايله اشتغال ايتمزلردى ، تدريس وتدرس ايلدكلرى علومى سطورده دكل، صدورده محافظه ايلدكه بشقه هربرى شعبات علومدن برنده كسب اختصاص ايدرلردى . ايشته بوسايه‌ده ممالك اسلاميه‌ده بك چوق مجتهدلر ، محدثلر ، مفسرلر، متكلملر ، فيلسوفلر ، منطقيون ، لغويون وسائر علماى متخصصين يتيشمشلردى .

طلبهٔ علوم هرفنى متخصصى اولان ذوات عاليه‌دن اخذ واقتباس ايلدكلرندن آز زمانده بك چوق مستفيض اولورلردى .

بواصول مستحسنه نتيجه‌سى اولمق اوزره آز زمانده ممالك اسلاميه‌نك بك چوق يرلرنده محيط علميلر حصوله كله‌رك ملت اسلاميه ثمرات علميه‌دن مستفيد اولمشلردى .

فقط علوم اسلاميه‌ىى نشر و تعميم وظيفه‌سى حكومت عثمانيه‌يه انتقال ايلدكدنصكره مسلك جليل علمه رغبتسزلك باش كوستردى وفتور همم آرتدى. كمال جديت وخلوص ايله تحصيل علوم دينيه‌يه سعى و غيرت ايدنلر آزالدى وسقوط علمى تزايده باشلادى. بونك اسبابى ايسه اولا ــ عثمانليلر زماننده تحصيل علوم خصوصنده (سيد وسعدالدين رحمهما الله تعالى) مسلكى، يعنى علامه‌لك دعواسنده بولنمق

ايچون هرعلمى ، هرفنى اوكرنمك وبيلمك اصولى تعقيب اولنوب دها نافع ، دها مثمر اولان متقدمين واسلاف كرام مسلكى، يعنى شعبات علومدن برنده اختصاص كسب ايتمك اصولنك ترك اولنمسى .

ثانياً ــ مخازن علوم متابه‌سنده بولنان آثار اسلافى ترك واهمال ايده‌رك متأخرين علمانك قيصه ومغلق عباره‌لى كتابلرينك مدارس پروغرامنده قبولى ايله مقصدلرينى آكلامق ايچون شرح، حاشيه حاشية الحاشيه تدريس اولنه‌رق طرق تعليم وتعلمده صعوبت كوسترلمسى .

ثالثاً ــ علوم آليه والفاظ ، عبارات تحليلاتيله لزومندن زياده اضاعهٔ اوقات ايدوب علوم عاليه وحقائق نافعه ايله پك آز اشتغال اولنمسى وعلومك صدورده دكل، سطورده محافظه‌سنه چاليشلمسى.

رابعاً ــ منتسبين علميه معيشتجه دوچار مضايقه اولوب شرف علميلريله غير متناسب وموجب مذلت برنوع معيشته سوق اولنملرى و بووسيله ايله‌ده اذكياى طلابك مأموريت ومنصب آرقه‌سندن قوشه‌رق تتبعات علميه ايله اشتغالدن محروم اولملرى.

خامسا ــ ابن كمال ، ابوالسعود مرحوملر ايله بعض مماثللرندن صكره رياست و ادارهٔ علميه‌يى احراز ايله مقدرات علميه‌يى تدوير ايدنلرك نااهل ومسلك جليل علمه روح افاضه ايده‌بيله‌جك قابليتدن محروم اولملرى . ايشته اسباب معروضه وعوامل سائره نتايجى اولمق اوزره عثمانليلر زماننده انحطاط علمى تزايده باشلاديغندن نه مجتهد مطلق مرتبه‌سنده ، نه‌ده مجتهد مقيد قابليتنده هيچ بر كيمسه يتشه‌مشدر . شو قدركه عثمانليلرك ايلك دورلرنده ملا خسرو ، ابن كمال ، ابوالسعود مرحوملر كبى غوامض فقهيه ودقائق دينيه‌يه واقف بك‌چوق اجلهٔ علما يتشمشلر ايسه‌ده ارباب تخريج، اصحاب ترجيح ، ارباب تمييز درجه‌سنده فقهانك يتشوب يتشمديكى مشكوكدر . تنظيمات دورندن اعتباراً قوانين حكومتك بشقه منبعلردن آلنمسى ومقدرات امت اسلاميه‌يه حاكم اولانلرك افكار غربيه‌يه تمايل ايله روابط دينيه‌دن تباعدلرى حكومتك مسلك جليل علمه اولان توجهاتنك انقطاعنه باعث اولمقله مسلك علمى مظهر اولديغى موقع بلندندن ورغبت عموميه‌دن بوسبتون سقوط ايلديكندن تحصيل علوم دينيه‌يه رغبت ايدنلر دها زياده آزالدى . بونك نتيجه‌سى اولمق اوزره مع الاسف عصر اخيرده طبقهٔ مقلدينك فوقنه چيقه‌جق قابليتده عالم دين ظهور ايتمه‌مشدر .

بوندنصكره مسلك جليل علمه عطف اهميت اولنماز ونشر علومه فوق‌العاده اعتنا واهتمام ايدلمز ايسه (معاذالله) كتب دينيه‌دن مسائل دينيه استخراج ايده‌بيله‌جك قابليتده عالم دين يتيشه‌ميه‌جكندن قورقولمقده‌در . آنك ايچون اولياى امور وعلى‌العموم امت اسلاميه مسلك جليل علمينك تعالى وترقيسنه ، ديانت اسلاميه‌نك نشر وتعميمنه كماليله اعتنا واهتمام ايتميه‌جك اولورلرسه عالم اسلام كرك ديانةً ، كرك سياسيةً وكرك اجتماعاً پك عظيم وپك مهلك مضرت ومنسدته دوچار اولمق تهلكه‌سندن قورتوله‌ماز .

اسكليبلى

محمد عاطف

لسان فن وشرعده

طبيعت

ايچنده تنفس ايتديكمز ، ياشاديغمز شو فضاى نامتناهى‌ده يدقدرتدن چيقمه نه‌قدر اشيا ومكونات وارسه بونلرك هيئت مجموعه‌سنه طبيعت (Nature) نامى ويريلير .

بومعناده طبيعت مفهومى كائنات وموجودات

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مادیه، دها آچیقجه بر تعبیر ایله سما واجرام، ارض وجویات ، عناصر واجسام ، حیوانات ونباتات ، حاصلی حواس خمس ایله ادراك ایدیله بیلن اشیا دیمك اولور. حتی انسـان بیله حیوانیتی اعتباریله بوعالمده داخلدر.

عالم طبیعت ، صحنهٔ عالم ، ساحهٔ کائنات ، عالم وقوع ، عالم صـورت ، عالم کثرت کبی الفـاظ مزینه‌ده جملهً طبیعت معناسنه‌در.

بر نقطهٔ نظردن طبیعت کلمه‌سنه بوماهیاتی مدرك اولمقله برابر بعض قوانینه تابع بولنان قدرت زنده، قوهٔ فاعله معناسی‌ده ویریلیر. علی الاکثر دها ایلری کیدیله‌رك طبیعت بوعالمده حاکم اولان قدرت کلیهٔ فاطره‌در دینیلیر. نته کیم طبیعت بویله یاپمش..... کبی جمله‌لردن قدرت فاطره ، جنـاب باری مقصـود اولمق کرکدر . عالم طبیعتده هر موجود مجسم بر لفظ معنیدار اولدیغی کبی ابعاد نامحدودی سطور حادثات دهر اولان اوساحهٔ فسحت آبادده کل یوم اسباب ومؤثرات مختلفه تأثیریله تحدث وظهور ایدن حوادث عجیبه وخوارق انسـانی هرلحظه عمیق بر تأمل وتفکره مجبور ایلیه‌جك اشکال وماهیتده‌در.

بو اعتبار ایله کتاب کائنات وسطورینك بر نظر عبرتبین ایله تدقیق ومطالعه‌سی متفکرین ایچون بر وظیفه‌در. بو تتبعده انسانلر ایچون ذوق ونشوه‌لر وروحانی انجذابلرله برابر منـافع کثیره واردر . بر آثرده بیورلمشـدر که قدرت حقی تمثیل ایدن آثار وموجوداتی تدقیق وتفکر کبی بر عبادت اوله‌ماز . (قل انظروا ماذا فی السـموات والارض . . .) آیت جلیله‌سنك مؤداسی‌ده ساحهٔ کائناتده شـایان تفکر وتماشا نه‌لر بولندیغنی مخطردر.

فی الحقیقه انسـان بر کره اطرافنه عطف نظر دقت ایلسه عیون حیرتنه چارپان بونجه بدایع خرد فرسـا وخوارق لاتحصـادن وله وحیرته دوچار اولور . کرهٔ زمینده تجلی نما اولان مناظر لطیفه‌یی سیر وتماشادن صوکره انظارینی سماواته توجیه ایلسه لایعد ولایحصی عوالم بی‌پایانك انتظـام حرکت وآهنك فلکیسنی کورور. نهایتی یوق بر فسـحت آباد ایچنده هربری بر رعالم اولان نجومك وهربری بر و عالملردن متشکل اولان بروجك نصل بر انتظام ایله حرکت ایلدیکنی مشاهده ایلر.

بو عالمده کوزلریمزه چارپان اشیا ووقایع، تنوع وتجدد نقطهٔ نظرندن احاطه وتفهمی متعسر بلکه متعسر فطرت کبی ظن اولنور. فقط انسان بر کره فروعدن اصله تحلیل وتتبع ایده‌رك هرشیئی ، هر وقعه‌یی مطالعه ایتدیکی کبی آکلاشلمسی دشـوار اولان تنوع اشـیا وتجدد وقایعك کنه وحقیقتنه واقف اولور. عالم وقوعده متمثل اولان اشیانك جمله‌سی ماده وقوتدن عبارت اولوب وقایع کونیه وفلکیه‌ده او اشیانك تجلیات طبیعیه‌سندن باشقه برشی دکلدر. بناءً علی ذلك هر شیئی ، هر وقعه عناصر اصلیه‌سنه تحلیل اولندقده ماده وقوته منجر اولور.

ماده‌نك عنصر اصلیسی (ذره)در ذره نه‌در؟ غیرقابل انقسام وابعاددن منزه برشیدر . دیمك که ذره قوتدن عبارتدر. اوحالده ذراتدن متشـکل اولان ماده دخی قوتدن باشـقه بر شی اولاماز . خلاصه عالم صورتده قوتدن باشقه برشی یوقدر .

قوت نه‌در ؟ تأثیری محسـوس بر هیچلکدن عبارتدر. بوتون اشیا ووقایع کونیه وفلکیه قوتك تجلیات وتمثلات متنوعه ومتجدده‌سی دیمك اولور.

انسان تدقیقات وتفکراتیله بو حقایقه واصـل اولدقده عالم کثرتده تمثل نما اولان اشیا ووقوعاتدن بهت وحیرته دوچار اولماز بلکه صـانع حقیقینك هیچدن هرشیئی وجوده کتیره‌بیلدیکنی ادراك ایله ماهیت اشیایی وهرشـیده متجلی اولان اسـباب خلقت وحقیقتی آکلار.

ایشته لسان فنده تحری حقیقت دینلن شیدن مقصودده بودر. بیوکلر قدر چوجقلرده تماشای طبیعتدن ذوقیـاب ومسـتفید اولورلر . بوکونکی پداغوژیده چوجقلرك تربیهٔ ذوقیه‌سیچون توصیه اولنان اك ای طریق‌ده بودر . بعض اوروپالیلرك اقطار عالمه سـیاحتلری ، هوائی جولانلر ، آلب وهمالایا طاغلری کبی سمایه طوغری یوکسه‌لن جبال عظیمه‌نك شـواهقنه صعودلر هپ کتـاب طبیعتی تتبع ذوقیله حیات بهاسـنه، اختیار اولنـان فداکارلقلردندر .

*
* *

فلسفهٔ موضوعه‌ده طبیعت ، کائنات ومکوناتی اداره ایدن وجود باری معناسنه‌در. فلسفهٔ مجرده‌ده ایسـه بالجمله حادثاتك یکانه منبع ومصدری اولمق اوزره قبول ایدیلن عمومی بر قوهٔ مجرده دیمکدر.

حکمادن اسـپینوزا (طبیعت فاعله) ترکیبیله جنـاب حق و (طبیعت منفعله) قیدیله مکوناتی قصد ایتمکده‌در.

مشاهیر طبیعیوندن بوفون دیورکه : «طبیعت خالق تعالی حضرتلری طرفنـدن اشـیانك وجود بولمسی واشـخاصك توالی ایله‌مسی ایچون تأسیس بیورلمش اولان منظومهٔ قوانیندر . طبیعت برشی دکلدر، چونکه بوحالده اوشی، هرشی اولور ایدی. طبیعت بر شخص‌ده دکلدر، زیرا بو شخص حاشا (الله) اولمق لازم کلیر ایدی . فقط طبیعت عظیم بر زنده قوتی کبی تصور اولنه‌بیلیر که قدرت فاطره‌نك تجلیاتندن عبارت اوله‌رق هرشیئی احاطه وتحریك ایدر . اونك امریله اجرای تأثیره باشلادیغی کبی الآن ودائماده ینه اونك موافقت ورضاسیله مؤثر اولور . ایشته بوقوت، قدرت الٰهیه‌نك تجلی ایدن بر جزئیدر . مصنوعاتی آثار جامده‌دن باشقه برشی اولمایان صنعت بشردن بسـبوتون فرقلی اولان طبیعت ، بالذات قدرت فاطره‌نك ابدی الحیـات بر اثری، دائما فعال بر خادمی‌در که هرشیئی قوللانمه‌یی بیلیر ودائما افنای سرمایه ایتمکسزین چالیشـیر . زمان ومکان ، ماده طبیعتك وسائط اجرائیه‌سی، کائناتده موضوعی ، حرکت ایله حیاتده هدف وغایه‌سیدرلر »

عالم طبیعتده حادثات دائمه وشـئون متوالیـه تکون وجریان ایدر . بوحادثات وشئونك وقوع وجریانی طبایع اشیادن منبعث مناسـبات ضروریه تحتنده‌در که بومناسـبات ضروریه‌یه لسـان فنده (قوانین طبیعیه) نامی ویریلیر.

عالم طبیعت قوانین طبیعیـه‌نك تحت تأثیرنده اوله‌رق دوام وتکامل ایدر وبو عالمده اك کوچوك ذره‌یه وارنجیه قدر جمله موجودات او قوانینـه بالضروره انقیـاد ایلر . هرموجود قوانین طبیعیه تحتنده ماخلق لهی اولان غایه‌یه طوغری مائل ومتحرکدر . فقط قوانین طبیعیه‌نك جریانی ، موجوداتك بوقانونلره اتباعی جبری وکرهیدر . نته کیم یوکسك بر یردن براقیلان بر جسم ثقیل مرکز ارضه طوغری سقوط ایدر. بوبر امر ضروری وکرهیدر وکرهٔ ارضك هر یرنده بویله‌در. هیچ بر جسم قانون مذکورك تأثیر ونفوذندن قورتیله‌ماز.

نسخهٔ کبرای کائنات اولان انسـانده قوانین طبیعیه‌یه بوضرورت انقیادده مشـترکدر . آنجق عالم طبیعتده ظهور ایدن شئون وحادثاتك وقوعندن، قوانین طبیعیه‌نك صـورت جریانندن ، تکمیل موجوداتك سلسـلهٔ کائناتده بر غایه‌یه طوغری حرکتلرندن ، بو غایه‌نك ماهیتندن، حاصلی صور کائنـاتده آن بآن وجوده کلان تکاملاتدن ، عالم طبیعت کاملاً بی خبر ، کلیـاً غافلدر . حتی بونك ایچوندر که طبیعت کور بر قوتدر دینور .

حالبوکه انسان بوجریانلرك، بو احوال وحرکات

عمومیه‌نك جمله‌سنه واقفدر. صحنهٔ طبیعتده تجدد ویا تکرر ایدن حادثات مواجهه‌سنده یالکز سیرجی قالماز، دلالت عقلیه‌سی ایله او حادثه‌لرك، شئون طبیعیه‌نك علل واسبابنی تحری وتدقیق صورتیله قوانین طبیعیه‌یی کشف وتدوین ایلر. ایشته بنی بشرك طبیعته قارشی امتیازی، عز وشرفی بو نقطه‌دن باشلار.

ساحهٔ طبیعتده تکون وتجلی ایدن شئون وحادثات طبیعیه‌یی تحصیل وبونلره متفرع احکام وقوانینی جمع وتدوین ایله مشغول اولان علومه علوم طبیعیه نامی ویریلیر. عالم طبیعتك ماضیسندن، سوابق احوالندن بزه معلومات ویرن علمه‌ده تاریخ طبیعی دینورکه علوم مذکوره‌نك برجزئیدر.

لسان شرع شریفده ارض وسموات، طبیعت مترادفیدر. حادثات دائمه‌یه صحنه ومحل ظهور اولمسندن طولایی (عالم شهادت) دینورکه (عالم غیب) مقابلیدر. لسان قرآنده قوانین طبیعیه‌یه (عادة الله) معناسنه (سنة الله) دنیلمشدر. نته‌کیم «سنة الله التی قد خلت من قبل ولن تجد لسنة الله تبدیلاً» آیت جلیله‌سی: «ایشته بو، بر دوام اولان سنت الهیه‌در. بو عادات جلیله‌ده اصلا تبدل وتغیر کوره‌میه‌جکسك»، کذلك قرآنك دیکر بریرنده «فلن تجد لسنة الله تبدیلاً ولن تجد لسنة الله تحویلاً» بیورلمشدرکه: «سنت الهیه‌ده قطعیاً تبدل وتحول وتبدیل وتحویل کوره‌میه‌جکسك» دیمکدر.

بو صوك آیت کریمه هم عقیدهٔ اهل اسلامده‌کی سلامت وصافیتك، هم‌ده قرآنده‌کی ادای بدیع ومعجزك بر نمونه‌سی اولمقله برابر قوانین طبیعیه‌نك‌ده ماهیتنی مبیندر.

بیك بردیرك ٤ شباط ٣٣٥ محمد عزت

محفل تاریخی واجتماعی

حضرت فاطمه‌نك جهازی ودوکونی

[بردوکون مناسبتیله]

انقلابی متعاقب ثروت ورفاهك رجال دولتدن بعض افراد ملته انتقال ایله‌مش، هله محاربه‌دن بری اورته حاللی مأمورینك ضرورت مفرطه درکه‌سنه دوشمش اولماسی طولاییسیله چوقدندر استانبولده مطنطن بر جمعیت کوروله‌مه‌مشدی.

بو مناسبتله اولمالی‌که تجاردن راشد آغانك کچن آی ایچنده یاپدیغی دبدبه‌لی بر دوکون؛ برقاچ کون ایچین خلقك ومطبوعاتك سرمایهٔ مقالی اولدی.

حال بوکه عثمانلی پای تختیله بلاد معموره‌سی؛ حتی ممالك اسلامیه‌نك همان‌ده هپسی؛ بونك کبی دکل، کونلرجه وهفته‌لرجه سورمش، انتظام واحتشامیله مملکتی بلدهٔ طرب حالنه کتیرمش دوکونلری پك اعلا خاطرلایه‌بیلیر.

قرق کون، قرق کیجه دوام ایتدیکی ماصدقلریعزه بیله کچن او اسکی وشاهانه دوکونلر تخطر ایدیلنجه راشد آغانك‌کی بخته بیله ده‌کمزکن - جکر یانیقلغی تأثیریله اولمالی‌که - اوکا ذاترایجه یازی یازیلدی. نه‌ایسه جناب حق؛ طرفین حقنده میمون بیورسون.

بو مناسبتله بن‌ده پیغمبر کریمه‌سنك دوکوننی حکایه ایتمك وبالوسیله برقاچ سوز سویله‌مك ایسته‌دم.

اهلنك معلومیدرکه: فاطمة الزهرا رضی الله عنها حضرتلری؛ (زینب) (رقیه) (ام کلثوم) اسملی کرائم نبویه‌نك الك کوچوکی وذات اقدس نبوتك الك سه‌وکیلیسی ایدی.

بونلردن برنجیسی (ابو العاص بن الربیع)ه، ایکنجی واوچونجیسی بریرینی متعاقب (عثمان بن

عفان)ه تزویج ایدیلمش، جناب زهرا ایسه ١٥-١٦ یاشلرینه کیرمشدی.

او وقته قدر بعضیلری؛ مشار الیهایی ایسته‌مش وطالبلر میاننده ابوبکر وعمر رضی الله عنهماده بولونمشکن طرف رسالتدن جواب موافقت ویریله‌مشدی.

مؤخراً حضرت علی‌ده او مهر عصمتك طلبکاری اولدی‌که او صیراده ٢١-٢٢ یاشلرنده بردلیقانلی بولونویوردی. طلب واقع جانب نبویدن «مرحباً واهلاً» التفاتیله تلقی بویورولمقله برابر زرهنك صاتیلوب بدلنك کتیریلمه‌سی جناب مرتضایه امر اولوندی.

فی الحقیقه مفخر شجعان اولان شاه مردانه او زرهك پك‌ده لزومی یوقدی. ذاتاً الك قورقونج مهاجمه‌لرده بیله یالکز کوکسنه برزره پارچه‌سی طاقمقله اکتفا ایدر و:

— دشمنه آرقه‌می چه‌ویریرسه‌م کلسین، اورسون. دیردی.

بناء علیه مزایده‌یه چیقاردیغی زره؛ ٤٠٠ درهم بدل ایله حضرت عثمانده قالدی وثمنی ویروب مالی آلدی‌که صوکرا دوکون هدیه‌سی اولمق اوزره اسکی صاحبنه کوندرمشدر.

جناب علی؛ درهملری حضور نبوی‌یه کوتوروب کمال ادبله براقدی. علیه الصلوة افندیمز؛ ایچندن برمقدارینی آلوب بلال حبشی‌یه، بقیه‌سنی‌ده (ام سلیم)ه ویردی. [*] وکلین ایچین جهاز تدارك اولونماسنی فرمان بویوردی.

(سیرة النبویه) صاحبی (سید احمد زینی دحلان)ك نقلنه کوره سیدة النساء حضرتلرینك جهازی: کنارلری صاچاقلی، یاخود طارازلانمش بریاپنی ایله برقربه، ایچی لیف طولومیشین برپاصدیق، خرمالیفی ایله اورولمش برسدیر، کلینك فرائی

[*] خادم نبی (انس بن مالك)ك والده‌سی.

ایسه بر پوستکی، بر پرده بوینه اورتولسه یانلری، اکنه اورتولسه باش وآیاقلری اورته‌مه‌جك قدر کوچوك بر قطیفه پارچه‌سندن عبارت ایدی.

(روضة الاحباب) ترجمه‌سنده‌کی روایت؛ یازدقلرمدن فرقلی واشیانك مقداری داها فضله اولدیغندن او روایتی‌ده عیناً یازیبورم:

«بر روایت دخی اولدرکه مبلغ مزبورك [یعنی زرهك بدلی اولان درت یوز درهمك] ثلثی ایله خوش بوی آلدیلر. وثلثانی ثیاب ومتاع واثاث بیته صرف ایدوب ایکی جامهٔ برد وایکی کوموش بازوبند وبرقطیفه‌که بدنی اورتمزدی وبر تکیه وبرقدح وبر ال‌دکرمنی وبر ال‌ك وایکی دستی وبر صو قویه‌جق مشك وبر مشربه وکتان استبردن ایکی نهالی‌که برینك حشوی خرمالیفندن وبرینك حشوی سختیان تراشه‌سندن ایدی ودرت یاصدق‌که ایکیسی خرمالیفیله وایکیسی یوکله طولمشیدی.»

٭٭٭

ایکنجی سنهٔ هجریه ایچنده برکون ایدی‌که [*] صلی الله علیه وسلم افندیمز؛ ابوبکر، عمر، عثمان، عبدالرحمن بن عوف کبی مهاجرین کبارایله اشراف انصاری (انس بن مالك) واسطه‌سیله دعوت ایتمش واونلره قارشی برخطبه اوقویوب درت یوز درهم مهر ایله کریمه‌سنی علی بن ابی طالبه تزویج ایله‌دیکنی بیان بویورمش وعقدك تمامنی علینك قبولنه تعلیق ایله‌مش، بعده حضار مجلسه بر طبق خرما داغیتدیرمشدی.

حضرت علی؛ او آنده حضور پیغمبریده دکلدی. بعده کلوب تکلیف نبوی‌یی اوکرنجه اوده برخطبه ایراد ایده‌رك:

[*] زمان عقدك محرم، صفر، رجب، رمضان آیلری اولدیغنده مختلف روایتلر واردر. زفاف ایسه سنهٔ ثانیهٔ هجریه ذی الحجه‌سنده وقوع بولمشدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

— قدرضيت بذلك يارسول الله . ديدى .

*
* *

كوكى يمكى اولمق اوزره ، (سعد بن معاذ)ك هديه ايتديكى برقوچ كسيله‌رك انصاردن بعضيلرينك صاجى اولارق كونده‌رديكى دارى اونيله پيشيرلمش برپارچه‌ده (حيس) ده‌نيلن طاتلى ياپيلمشدى[*]

*
* *

ياتسى نمازى قيلندقدن صوكرا حضرت زهرا؛ (ام ايمن) [*] ايله زوجنك أوينه كونده‌ريلدى. بعده دارالزفاف ؛ طرف نبويدن زيارت وزوجين حقنده دعا ايله عودت بويورولدى.

§

عالمينه رحمت، بشريته نمونهٔ انسانيت اوله‌رق كونده‌ريلن پيغمبر اكبرك اك سه‌وكيلى كريمه‌سى وينه اولادى قدر سه‌وديكى عمجه زاده‌سى ؛ ايشته شو صورتله تأهل ايتمشدى .

عجبا بوقدر ساده‌لكك بادئ اصليسى ضرورتمى ايدى ، يوقسه امت ايچين كوسترمك ايسته‌نيلن برحكمتمى ايدى ؟

عبد عاجز ؛ احتمال ثانى‌يى اقوى كوروبورم. چونكه : آرزو ايديلمش اولسه‌يدى او وقته كوره مطنطن ومشعشع بردوكون ياپه‌بيلمك ايچين ايجاب ايدن مصارفك ياهدية ، ياخود قرضاً تداركى؛ رسول اكرم حضرتلرى ايچين پك قولاى برشيدى . فقط هديه طلبنه علوجناب محمدى تنزل ايتمه‌يه‌جكى كبى دوكون ياپمق اوزره استقراض ايله‌مك ده بى سود برهنكامه ايچين بورج آلتنه كيرمك ديمك اولاجقدى.

سنن پيغمبرى‌يه كمال متابعتك دينى و دنيوى نه قدر فائده‌سى بولونديغنى امت لايقيله ادراك ايده‌بيلسه‌يدى أوله‌نمك وأوله‌ندرمك خصوصنده‌ده نبى ذيشانه اقتدا ايتمكدن كرى طورمازدى ونشوه‌لى كچن ايكى، اوچ كون عقبنده ايتديكى مصارفله أوده‌يه‌جكى بورجى دوشونمه‌يه مجبور اولمازدى .

كوروبورو ايشيديبورزكه طرفين حقنده موجب سعادت اولماسى لازم كلن ازدواجلردن اكثرى ؛ يا ايكى طرفكده بورجلو دوشوب ضرورت چكمه‌سنى، ياخود چكينه‌مه‌مك يوزندن طلاق وقوعه كلمه‌سنى انتاج ايديبور .

شو مؤلم احوالك اسباب عديده‌سندن برنجى سببى ظن ايده‌رم كه خلقك كوروغك و اوكوغك ابتلاسى‌در .

« ايل ، عالم نه دير ؟ » انديشهٔ بيهوده‌سى ؛ چوجوقلرينك « مروتى كورمك » ايسته‌ينلردن بك چوغنه فلاكت كوسته‌رمكده اولديغى حالده ديكرلرى بوندن عبرت آلمامقده اصرار ايدوب كيديبورلر . قونويه ، قومشويه ؛ أشه ، دوسته ، حتى فضولى اولارق كلينه باقمايه كلنلره عنوان صاتمق ايچين قدرتلرينك فوقنده مصارف اختيارندن چكينميورلر. كلين اوطه‌سى اولسون، ياتاق اوطه‌سى اولسون عيب جو نظرلره قارشى كشاده بولوندروبورلر. پك كيزلى قالماسى ايجاب ايدن خصوصى بعض لوازمك بيله تشهيرندن اجتناب ايتميورلر .

اصل غريبى شوراسى‌كه : بوقدر غيرت وفداكارلق نتيجه‌سنده هركسك تقديرينى جلب ايله‌مك قابل اولماديغى ، چال چكه قاريلرك وظيفه

[*] رسول اكرم افنديمزك پدرندن انتقال ايتمش برجاريه‌سى ودادپسيدر . كنديسى حبشيه اولمقله برابر عليه الصلوة افنديمزجه پك محترم طوتولور و « آنا » دن صوكرا ام ايمن بكا آناليق ايتدى » بويورولوردى . (زيد بن حارثه)نك زوجه‌سى و(اسامة بن زيد) ك والده‌سيدر. ارتحالى وفات نبى‌يى متعاقبادر. رضى الله عنها.

[*] حيس : بين العرب برطعام اسميدركه چكردكى چيقارلمش خرمانى صاغ ياغ وكش تعبير اولنان يوغورد قوريسنه كركى كبى قاتوب مزج وكاهى ايچنه سويق [قاورولمش اون] دخى اضافه ايله ترتيب ايدرلر . . قاموس ترجمه‌سى .

لرى خاوجنده مطلقا برقصور بولاجقلرينى وبونى علناً سويله‌يه‌جكلرينى‌ده بيليورلر .

بوندن باشقه كوروجى‌يه چيقماسنى نسوبت محترمه‌لرينه تجاوز تلقى ايدن، برلكده ياشايه‌جغى كنجى كندى بونوب سه‌ومك ايسته‌ين بعض عصرى خانملريمزده، اشتراسنه قدرت ماليه‌نك عدم تحملنه بناءً ايكره‌نتى اولارق آلينان صيرمالى البسه‌نى، عاريت قالديريلان تاجى، اجرت مقابلنده كتيريلن تلى ، بولى كينوب طاقيندقدن صوكرا اومستعار زينتله كوشه‌يه اوطورمقدن، تجره‌سنى اوجاقده، جاماشيرينى لكنده براقوب كلن سيرجى قادينلرك متجسس ومستهزى باقيشلرينه قارشى قوروم صاتمقدن واز كچه‌ميورلر .

بكا اويله كليوركه دوكونلرده برچوق اسرافات ياپيلماسنك ، صوكراده وقاين آنا ظيريلتيسندن بتر آلاجقلى ديريلتيسى ديكله‌مه‌يه مجبوريت حاصل اولماسنك بادئ اظلمى ؛ شوكلينه باقمق عادت سيئه‌سيدر. اكراواعتيادسقيم؛ ترك ويا منع ايديله‌بيلسه دوكون مصرفلرى همان يارى يارى‌يه اينيويرير . چونكه: انسان؛ ماهيت ماليه‌سنى بيان اقربا واحباسنه قارشى اوقدر كوروغك واودرجه آلداتمق ايسته‌مه‌مز، ايسته‌سه بيله قدرت ومكنتنى بيلدكلرى جهتله موفق اولاماز .

فه‌مينيست كچينن متفكر محررلريمز ؛ قادينلره قارشى حقوق نسواندن ، اوروپاده قادينلرك مبعوث انتخاب ايديليشندن، قيشلق موداتك قماشندن وديكيشندن، چاى ضيافتلرينك آداب و مراسمندن بحث ايده‌جكلرينه شو صايديغم محذورلرى، على الخصوص (يوزيازيسى) و (پاچه) كونلرى صباحدن آقشامه قدر كلن كيدنك قارشيسنده (صاغ وجانلى مخلوقات سيرايتديريلير كبى!) طورمق؛ كوروجى حضورنده برايكى دقيقه بولونمقدن پك فضله مناسبتسزلك اولاجغى محيه‌لرينك نظر اذعانه عرض ايتسه‌لرده كنديلرينى تأهل ودوكون خصوصنده معقول برطرزه ارجاع ايله‌سه‌لر هم قادينلغه ، هم‌ده مملكته خدمت ايتمش اولمازلرمى ؟

طاهر المولوى

بويوكلرمزدن

٤

عبدالله بن جحش بن رياب الاسدى

رضى الله عنه

جد پيغمبرى عبدالمطلب حضرتلرينك آلتيسى‌ده شاعره بولونان (ام حكيم) (أروى) (أميمه) (برّه) (صفيه) (عاتكه) اسملى كريمه‌لرندن ايكنجيسى؛ بنى اسددن (جحش بن رياب) ايله ازدواج ايده‌رك (عبدالله) (عبيدالله) (ابواحمد عبد) اسملريله مسمى اوچ اوغلى و — بالآخره ازواج طاهرات سلكنه كيرن — (زينب) نامنده بركريمه‌سى و(حمنه) آدلى بر قيزى اولمشدى . (.)

نبى اكرمك خالاسى اوغلى اولوب دايى‌زاده‌لرينك نبوتنى تصديق ايله‌مش بولونان بوقارده‌شلرده قدماى مسلمينك هربرى كبى سفهاى مشركينك اذا وجفاسنه معروض قاليورلردى . وقتاكه طرف جليل نبويدن (لوخرجتم الى ارض الحبشة...) يعنى «جناب حق سزى دوچار اولديغكز صيقينتيدن قورتارنجه‌يه قدر حبشستانه كيتسه‌كز . زيرا

(.) حمنه : طلحه وزننده اسماء نسواندندر . حمنة المعذبه شول جاريه‌دركه شرفياب اسلام اولوب لكن بر كافرك تحت تملكنده اولمقله اسلامه كلديكيچون دائما اشكنجه وتعذيب ايدر ايدى . ابوبكر الصديق رضى الله عنه واقف اولدقده اشترا واعتاق ايلديلر. نته‌كه بلال حبشى رضى الله عنه حضرتلرينى‌دخى اويله‌جه ايلديلر. وحمنه بنت جحش وحمنه بنت ابى سفيان صحابيه‌لردر . قاموس ترجمه‌سى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اورادم بر حكمدار واردركه اونك يانـنده كيمسه ظلمه اوغراماز . اوراسى خير اومولان بر يردر ، مساعده‌سى شرف ظهور ايتدى ، – مصعب بن عمير مقاله‌سنده‌ده يازيلديغى وجهله – اصحابدن بعضيلرى قالقوب حبش ديارينه كيتدى .

قافلهٔ مهاجرين ميانـنده (عبدالله بن جحش)، (عبيدالله بن جحش) و زوجه‌سى اولوب مؤخراً (اُمّ حبيبه) كنيه‌سنى آلان (رَمله بنت ابى‌سفيان)ده بولونويوردى .

صوكرا عبدالله ايله ابواحمد وزوجه‌سى مكه‌يه عودت ايده‌رك مدينهٔ منوره‌يه هجرت ايله‌ديلر .

عبيدالله بن جحش ايله زوجه‌سى رمله اوراده قالدى . حتى قبل‌الاسلام قريشك دين اشترا كه مخالفتلرندن طولايى (حنفاء قريش) ده‌نيلن ذواتدن معدود ايكن مسلمان ومهاجر اولارق حبشستانه كيدن عبيدالله؛ اوراده متنصراً وفات ايتدى. طول و بيكس قالان زوجه‌سى رمله ، يعنى ام حبيبه حضرتلرى‌ده نجاشىٔ حبش طرفندن عليه الصلواة افنديمزه نكاح ومدينه‌يه اعزام ايديلدى .

⁂

مكه مشركلرى ؛ تعصب مذهبى الجاسيله اهل اسلامى ترك دياره مجبور ايله‌مشكن مدينه‌ده انتشاره باشلايان مسلمانلغى كوكندن كسمك ايچين اورايه عمومى بر هجوم ياپمق تصورنده بولونديلر. بومناسبتله عليه الصلوة والسلام افنديمز (اكتبوا لى من تلفظ بالاسلام) بويوردى و ياپيلان تحرير نفوسدن لدى‌الحاجه مدينه‌يى مدافعه ايده‌بيله‌جك ۱۵۰۰ مسلمان اولديغى آكلاشيلدى . بر طرفدن‌ده (وعدالله الذين آمنوا منكم . . . – سورة النور) يعنى « جناب حق ؛ سزدن ايمانه كلوب‌ده اعمال صالحه‌ده بولونانلرى مشركين وكفارك اراضيسنده خليفه ، يعنى اورالرده ساكن اولانلره خلف اتخاذ

ايله‌يه‌جكنى وعد بويورمشدر . نيته‌كيم اونلردن اوّلكيلرينى‌ده اويله‌جه خليفه قيلمشدى . كذا اومؤمنلرك خشنود بولوندقلرى مسلمانلغه مكانت ويره‌جك و كنديلرينك قورقولرينى امن و امانه تبديل ايله‌يه‌جكدر . اوحالده‌كه: بكا عبادت ايده‌جكلر، بكا برشىٔ شريك قوشمايا جقلردر . بوندن صوكرا كفران نعمتده بولونانلرده فاسق وفاجر اولانلردر» آيت كريمه‌سى نازل اولارق مسلمانلر جانب الٓهيدن تأمين ايديلمشدى . هجرتك (سنة الاذن) ده‌نيلن ايكنجى يلنده وصفر آينك ۱۲ نجى كيجه‌سنده (اذن للذين يقاتلون . . . – سورة الحج) يعنى « مشركلردن كوردكلرى ظلم طولاييسيله مقاتله ايتمك ايسته‌ين مؤمنلره اذن ويريلدى . حقيقةً الله‌تعالى اونلرى منصور ومظفر قيلمايه البته قادردر. اومؤمنلركه آنجاق الله بزم ربمزدر ديدكلرندن طولايى ناحق يره دار وديارلرندن چيقاريلمشلردر. اكر الله؛ انسانلردن بعضيلرينى بعضيلريله دفع ومنع ايتمه‌سه‌يدى صومعه‌لر، كليسالر خاورالر، درونـنده نام الٓهى چوق چوق ذكر ايديلن مسجدلر؛ مطلقا خراب اولوردى. جناب حق؛ دينه ياردم ايدنلرى بلاشك منصور و مظفر قيلاجقدر ، الله حقيقةً قوى وغالبدر » آيت كريمه‌سيله مسلمانلره مدافعهٔ حق ايچين محاربه‌يه مأذونيت ويريلدى .

اذن الٓهى اوزه‌رينه نبىّ حكيم عليه افضل الصلواة والتسليم طرفندن قرشيلرى مدينه اوستنه يورومكدن زياده شامه كيدوب كلن كاروانلرينى سلامتله كوتوروب كتيرمه‌يى دوشوندورمك ايچين غزوه‌لر وسريّه‌لر ترتيب اولوندى. سنهٔ ثانيهٔ هجريه جمادى‌الآخره‌سنك، ياخود رجبنك صوكرينه طوغرو ايدى‌كه بر كيجه رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وسلم افنديمز؛ عبدالله بن جحشه « يارين صباح سلاحلى اولارق نمازه كل ، سنى بريره كونده‌ره‌جكم » بويوردى .

ايرته‌سى كون نمازدن صوكرا (اُبَىّ بن كعب) حضرتلرينى حجرهٔ سعادته دعوتله برامرنامه يازديروب دورولو، بوكولو اولارق عبدالله‌ه ويردى . مكه‌يه متوجهاً ايكى كون يورودكدن صوكرا او قاپالى امرنامه‌يى اوقويوب موجبنجه حركتده بولونماسنى تنبيه و كنديسنى (اميرالمؤمنين) (۱) عنوانيله سكز كيشى‌يه سردار تعيين ايتدى .

بوسكز كيشى (ابوحذيفه بن عتبة بن ربيعه) (عكاشة بن محصن) (عتبة بن غزوان) (سعد بن ابى وقاص) (واقد بن عبداه) (خالد بن البكير) (سهيل بن بيضاء) (عامر بن ربيعه) دن عبارت اولوب هرايكيسى برر دوه‌يه بينمشلردى.

مدينه‌دن ايكى كون آچيلنجه اميرالمؤمنين ؛ امرنامهٔ پيغمبرى‌يى آچوب اوقودى . « اللهك اسمى وبركاتيله يورو. برلكده كلمك ايچين اصحابكدن كيمسه‌يى زورلاما . سن ، امريمك انفاذى ايچين بطن نخله‌يه قدر كيدوب قريش كاروانى كوزله

وحركاتندن بزه معلومات وير » [۱] ديه يازيلمش اولان تعليماتنامه‌يى آرقداشلرينه تبليغ ايتدى . هپسى‌ده سمعاً وطاعة ديه‌رك يوله دوام ايله‌ديلر . بحران [۲] موقعنه كلينجه سعد بن ابى وقاص ايله عتبة بن غزوانك بينديكى دوه غائب اولديغى جهتله اونى آرامق ايچون ايكيسى قالدى، ديكرلرى ايلرله‌ديلر وطائفله مكه آراسنده واقع (بطن نخله) يه واصل اولديلر .

(عمر وبن الحضرمى) ايله (عثمان بن عبدالله بن المغيره) (نوفل بن عبدالله) (حكم بن كيسان) وسائره‌نك اداره‌سنده اولوب طائف سختيانى ايله قورو اوزومى حامل بولونان قريش كاروانى‌ده اورايه كلدى . عبدالله بن جحشك توصيه‌سيله باشى تراش ايديلمش اولان عكاشه‌يى كورن كاروان خلقى؛ مشاراليه ايله آرقه‌داشلرينى معتمر ظنيله امين اولارق اورايه قونديلر و يوكلرينى اينديروب دوه‌لرينى اوتلامق ايچون صاليويرديلر .

سردار اسلام « بونلرى بو كيجه بيراقاجق اولورسه‌ق حرمه داخل اولاجقلر ، مصادمه‌يه باشلاسه‌ق شهر حرام ايچنده حرب ايتمش اولاجغز نه‌ياپالم ؟ ديه مشاوره‌ده بولوندى .

معلوميا : رجب ، ذى‌القعده ، ذى‌الحجه و محرم آيلرى (اشهر حرم) ناميله عربلرجه محترم طوتولوب اونلر داخلنده حرب ايديلمزدى . كذا مكهٔ مكرمه‌نك حدودى ايچريسنده مقاتله اولونمازدى. عبدالله جحشك مشاوره‌يه لزوم كورمه‌سى زمانك جمادى‌الاخره‌نك ، ياخود اشهر حرمدن بولونان رجبك صوك كيجه‌سى ، مكانك ايسه حرم مكه

(۱) ايلك دفعه (اميرالمؤمنين) عنوانى آلان بروجه محرر عبدالله بن جحشدر. مؤخراً بوعنوان؛ حضرت عمردن ابتداءً خلفاى اسلامه تخصيص اولونمشدر . معلومدركه جناب صديقه (خليفة رسول‌الله) ديرلردى . جناب عمره‌ده بدايت خلافتده (خليفة خليفة رسول‌الله) ديمه‌يه باشلاديلر . فقط بك اوزون اولديغى ايچون (خليفة ابى بكر) ديديلر . صوكرا جناب فاروق ؛ عراق احوالنه دائر معلومات ايديندمك اوزره اوراعامللردن ايكى ذات ايسته‌دى. عاملده (عبد بن ربيه) ايله (عدى بن حاتم طائى) يى كونده‌ردى . بونلر مدينه‌يه كلينجه عمر وبن العاصى كوروب « يانه كيرمه‌مز ايچين اميرالمؤمنيندن استيذان ايت » ديديلر . عمرو ؛ بوعنوانى تصويب ايله حضور خليفه‌يه كيرنجه « السلام عليك يااميرالمؤمنين » ديه عرض تحيت ايتدى . حضرت خليفه « بوعنوانى نره‌دن بولدك؟» ديه صوردى . اوده حكايهٔ حال ايله برابر « بز مؤمنز، سن‌ده اميريمزسك» ديديكى جهتله فاروق اعظم (اميرالمؤمنين) عنوانى قبول ايله‌دى .

[۱] امرنامه‌نك اصلى (سيرة الحلبية) ده محرردر.
[۲] بحران بانك ضمى وفتحى ايله مضبوط ومكه ايله مدينه آراسنده برموضع اولديغى (ياقوت حموى)نك (معجم البلدان) نده مذكوردر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

حدودينه ياقين بولونماسندن منبعث ايدى. مجاهدلر؛ فرصتى قاچيرمامق ايچين تجاوزه قرار ويرديلر. واقد بن عبداللهك آتديغى بر اوق ايله عمر و بن الحضرمى بى‌روح اولارق يره سه‌ريلدى. عثمان بن عبدالله بن المغيره ايله حكم بن كيسان اسير ايديلدى. نوفل بن عبدالله ايله سائرلرى‌ده طابانه قوت قاچوب قورتولدى. كارواننده‌كى اموال و اشيانك هپسى مجاهدينك نصيبى اولدى.

ايشته مسلمانلر طرفندن ايلك دفعه دشمن اولدورمك و اسير طوتوب غنيمت آلمق بو وقعه‌ده ظهوره كلدى.

عبدالله ايله آرقه‌داشلرى مغتنماً مدينه‌يه عودتله نقل كيفيت ايتدكلرنده صلى الله عليه وسلم افنديمز؛ «بن سزه شهر حرامده حرب ايديكز ديبه امر ويرمه‌مشدم» بويوردى وغنائمله برابر اسيرلرك، سعد و عتبه‌نك سالماً عودتنه قدر حفظ ايديلمه‌سى ايچين امر ويردى.

مابعدى وار **طاهر المولوى**

مولويلك مناقبندن

[بر (مثنوى يغوالنق) توجيهى دولاييسيله]

شرقده يازيلان بر چوق تصوف كتابلرى آره‌سنده مثنوى شريفك موقعى پك علويدر.. املا اولنديغى تاريخدن اعتباراً قيمتى دائما تزايد ايدن بو مبارك كتابك مبدع مشهورندن اول اجداد كرامى وخصوصيله والد ماجدلرى حقنده بر آز معلومات ويردكدن صكره اصل موضوعمزه كيرمكله اسكى مناقب نويسلرمزك اثر مباركلرينه كوره حركتى فائده‌لى بولدم:

بشنجى عصر هجرينك صوكارينه ياقلاشه‌ق بلخ شهرى و اطرافنده خوارزمشاهيلرك ادارهٔ حكومتنده اولدقلرينى كوروروز. بغدادده عباسى خليفه‌لرينك اسكى شوكت وعظمتلرى آزالمش، سلطنتلرى شعله‌سنك زوالى اماره‌لرى وار. عربستاندن ظهور ايدن محمديلك؛ عراق، ايران، بخارا، بلخ طرفلرينه‌ده دين اسلامى نشر ايتديكندن برخيلى قيمتلى عالملر بولنيوردى.. بلخ شهرنده ابوبكر الصديق نسلندن ومشهور علمادن (حسين خطيبى) جلال الدين خوارزمشاهينك عميسى (علاء الدين خرم شاه)ك كريمه‌لرى ملكهٔ جهان (امة الله) سلطان ايله ازدواج بيورمشلردر. حسين خطيبى‌نك بلخده‌كى علمى شهرتى كنديسنك خاندان حكمدارى ايله صهريتنى انتاج ايتمشدى.. (٥٤٣) تاريخنده – اشارت نبويه ايله – مملكتك عالملرى طرفندن (سلطان العلما) تلقيب اولنان (محمد بهاء الدين) حضرتلرى تولد بيورمشلر وپدر عاليلرينى كوچك ياشلرنده ايكن غائب ايلمشلردى. والده‌لرى سلطان؛ محمد بهاء الدينك تحصيلنه صوك درجه اعتنا ايتمش وبويله‌لكله مشار اليه عصرينك الك بنام وپك شهرتشعار بر عالمى اولمشدر. اوزمان شرقده بيوك عالملر، متصوفلر درسلرينى جامعلرده ياپارلردى. مدرسه‌لر بزه قديم يونان فيلوزوفلرينك قورلرينى خاطرلاتير.. اورايه مملكتك حكمدارندن، وزيرلرندن، معروف عالملرندن ديكر خلق طبقه‌سنه قدر هركس كليردى.. غلبه‌لق بر كتله اوكنده متصوفلر، عالملر فكرلرينى سربستجه سويلرلردى. سلطان العلمانك مجلسلرى جماعتنك كثرتيله مشهور ايدى.. عم زاده‌لرى تفسير صاحبى (فخر الدين بن عمر الخطيبى)نك استرقابى اوزرينه بو جمعيت، حكمدارك بيله نظر دقتنى جلب ايتمشدى. سلطان العلمانك درسنه برچوق اوزاق يرلردن كلنلر بولنيور، باغرى ياتيق، كوكلى آچيق نيجه مؤمنلر، بهره صاحبى كنج عالملر مريد و بنده‌سى اولیوردى.

سلطان العلمانك مؤثر وعظلريله وقت وقت كوزلر ياشارير، جامعلرك يوكسك قبه‌لرى جماعتك الهى سسلريله عادتا ايكلردى... فخر رازى املنه موفق اوله‌رق حكمداره هركسجه معلوم اولديغى وجهله – اومشهور قلعه آناختارلرينى وخبرلرى كوندرتدى. سلطان العلما «انديشه ايتمسينلر» ديه‌رك وبلخ شهرنده‌كى مريدانينه صوك بر وداع وعظى ياپارق (٦٠٨ هجرت تاريخى) توابعندن برقسمى ايله حجازه متوجهاً حركت بيورديلر...

سلطان العلمانك حركتى كونى پك آجيقلى اولدى.. حكمدار دخى ندامت ايتمش ايسه‌ده حضرت قطعياً هجرتى اختيار بيورديلر.. برابرلرنده برچوق كتابلر، زوجهٔ محترمه‌لرى – بلخ اميرى سلطان ركن الدينك كريمه‌لرى – سيدة المخدرات (امينه سلطان) بيوك مخدوملرى ٧ ياشلرنده (محمد علاء الدين) وبش ياشلرنده مثنوى مبدعى (مولانا جلال الدين) بولنيوردى.. يولده نيشابوره اوغرايوب اوراده مشهور (فريد الدين عطار) ايله ملاقات بيورمشلردر.. شيخ عطار، مولانايى پك زياده سومشلردر. بالخاصه «قاچ ياشنده‌سكز» سؤالنه: (خدا) دن برياش كوچوكم. جوابندن مينى مينى جلال الدينك استقبالك بيوك برشخصيت مشهوره‌سى اولاجغنى آكلامش و (اسرارنامه) اسمنده‌كى اثرلرينى هديه ايتمشلردر. ايچه غلبه‌لق اولان كاروان، هرشهرك سودلرى اوكنده حرمتله استقبال اولنيور، شهرتى بالذات بتون اسلام آسيايه انتشار ايدن سلطان العلما ايله برچوق عالملر، صوفيلر كوروشمك اوزره قوشيورلردى.. قافله بغداده، فقهانك مركزى اولان دار الخلافه‌يه ياقلاشيوردى.. ابوبكر الصديق اولادندن اولان (شيخ شهاب الدين سهروردى) كلمكده اولدقلرينى ايشتديكى قافله‌يى آكلامق اوزره درويشلرندن بريسنى شهرك خارجنه يوللادى.. درويش بغداده دوغرو كلن بركاروانى كورمكله كيم اولدقلرينى ونره‌دن كلوب نره‌يه كيتدكلرينى صوردى. بتون قافله صوصيوردى. برذات باشنى محفه‌دن چيقاروب «من الله الى الله لا حول ولا قوة الا بالله. لامكاندن كلدك ينه لامكانه كيده‌رز ديمى» اوزرينه درويش سرعتله شهره عودت ايدوب شيخنه مسأله‌يى آكلاتدى.. شيخ شهاب الدين «بوصورتله جواب سلطان العلمايه ياقيشور» ديه‌رك شهرك سادات، اشراف، وزرا و مشايخنى طوپلايوب استقباله چيقديلر.. سلطان العلمايه مقابل اولنجه شيخ سهروردى حرمةً آتندن اينوب حضرتك دیز قباغنى تقبيل ايتدى.. سلطان العلمانك قافله‌سى بغداد مشاهيريله برلكده پرشرف وكمال هيبتله شهره داخل اولديلر.

شيخ كنندى خانقاهلرينه مسافر اولملرينى رجا ايتمشلر ايسه‌ده، علمايه مدرسه ياقيشور جوابيله مستنصريه مدرسه‌سنه نازل اولديلر.. شيخ شهاب الدين سلطان العلمانك حضورنده عادتا غشى اولمشدى. عصرينك بو نامدار عالمنك چيزمه‌لرينى آياقلرندن چكمك شرفنى اكتساب ايتدى.

خليفه‌لرك اداره‌سزلكاريله بغداد خلقى پك كدرناك ايدى. خليفه ناصر لدين الله سلطان العلما ايله كورشمك آرزوسنده بولونمش ايسه‌ده حضرت قبول بيورمدى. يالكز جمعه كونكى وعظلرى پك سوزشلى اولدى. حكومته، خليفه‌يه عدالتله ايش كورمه‌لرينى، جنكيز بليه‌سنك بتون آسيايى قانه بويايه‌جغنى پك آجيقلى برصورتده ايضاح ايتديلر. زواللى اسلاملر مقدرات آتيه‌لرينك سياه‌نك صفحه‌لرينه كوزياشلريله مقابله ايديورلردى. بغدادده حق عاليلرنده پك عظيم حرمتلر بذل اولندى.. اورادن حجازه عزيمتله حج ايفاسندن صكره شامى تشريف ايتديلر. شامده (ملك اشرف) شخص

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محترملرينه قارشى بى نهايه تعظيماتده بولندى. اورادن حلب ، ملاطيه ، ارزنجان طريقيله لارنده يى (شيمديكى قرەمان) تشريف ايتديلر . بوشهرلرده برقاچرسنه ، برقاچر آى اقامت بيورمشلردر . ارزنجانده بولندقلرى هنكامده اورا اميرى طرفندن نام عاليلرينه برمدرسه ، قرەمان اميرى (اميرموسى) طرفندن دخى بر مدرسه انشا اولنمشدر.

اسكدار : عن سلالهٔ حضرت مولانا

[مابعدى وار] م. فريدون نافذ

بابيلك

[تدقيقات ومشاهدات اوزەرينه يازلمشدر]

عربستاندن طوغان اسلاميت ، كندى محيطندن زياده الجزيرەنك شرقندن « سند » واديلرينه وماوراءالنهره قدر بر سرعت برقيه ايله انتشار ومستعد اولديغى انكشافه مظهريت سايەسنده تمۆ ايدەرك بو كونكى دورهٔ اقبال و كماله واصل اولديغنده مدونات اسلاميه تدقيقاتيله اشتغال ايدنلرجه اعتراض ناپذير برقناعت علميه وتاريخيه موجوددر.

(قادسيه) محاربهٔ مشهورەسندن صوكرا كسراى عجمك ييقيلان شكوه وسلطنتى اوزرينه قطعياً تأسس ايدن اسلاميت ، بر چوق عقائدك مشيمهٔ ظهورى اولان بوساحەلرده بشريتك مدار افتخارى پك معزز ولايموت اعاظم يتشديرمش ، بلاد اسلاميەنك بو فيضدار والهامشكار يرلرينى ، ارضك بلاد سائرەسنه رشك افزا برر منبع فيض وعلوم حالنه كتيرمشدى ...

بناءً عليه : ايران ؛ دين اسلامى اساساتنده دكل ، فروعاتنده ضرورى بعض تصرفات مهمه اجراسيله كنديسنه مناسب بر شكله صوقەرق قبول ايتمش ، ايلك فتوحات ايله انفلاق ايدن خميرهٔ دينك صاچديغى هر شرار اختلاف بو ذكى قوم اوزرنده باشقه باشقه تأثيرلر حصوله كتيرمش اولديغندن عصرلردنبرى مسلمان اولان ايران ، اسلاميتده تمثل ايدەمامش ، انجق اونى تمثيل ايدەبيلمشدر. زيرا ، ايرانه بر نيل معرفت اساله ايدن مدنيت اسلاميه اسباب عديدهٔ سياسيه و اجتماعيه تأثيراتيله فرس قديمك آتش پرست روحنى تماميله اطفا ايدەمديكندن هر فرصت بولدقجه ايرانك شمشير انتقا مجوسى عربلرك ، صوكرا حامئ دين مبين اولانلرك اوكنده پارلامغه باشلامشدر . اسلاميتك ايرانده استقرارندن تقريباً درتيوز سنه صوكرا شاهنامه سنى اكمال ايله ختم انفاس ايلەين فردوسئ طوسى نك :

زدين نياكان مرانسك نيست
كەدنى بەازدين هوشنك نيست
همەراه دادست آيين مهر
نظر كردن اندر شمار سپهر

ابياتيله ، دها صوكرا كلن خاقانئ شروانى نك ايران مدنيت قديمهٔ زائلەسنه آغلايان او مؤثر منظومەسى وَ عرفئ شيرازينك فخريهٔ مشهورەسى كبى بر مدقق ايران دين وَ مدنيتى حضورنده سنەلرجه درين درين دوشونديرمكه مجبور ايدن بو مخلد اثرلردن صرف نظر بوكون معاصرين شعراى ايرانك:

فرّ وفيروزئ مملكت پيدا ست هنوز ؛
كيش زرتشت زآتشكده بر جاست هنوز ،
تخت جمشيد بلند اختر بر پاست هنوز ؛
طاق كسرى بلب دجله هويداست هنوز ؛
ماندآن ملك كز اوماند بجانام ونشان !..

∴

جورو بيداد فراوان وفزون ديد اين ملك ،
ستم وكينهٔ اسكندر دون ديد اين ملك ،
دشت وهامون زعرب غرقه بخون ديد اين ملك ،
ظلم جنكيز زاندازه برون ديد اين ملك .
كنبد وكاخش زآسيب نلرزيد اركان !

و :

روزى كه نه درس ونه كتاب ونه قلم بود ،
در دفتر دانش نه حروف ونه رقم بود .
نه قاعدهٔ عدل ونه قانون كرم بود ،
نه سكه و نه بيدق و نه كوس و علم بود .
نه دير ونه مسجد ، نه كليسا ، نه حرم بود ،
آن روز جهان خرم از آيين عجم بود ،
ايران همه عالم بُدو ، عالم همه ايران !

∴

تاريخ جهان يكسره زان روز دهدياد
زان نعمت و آسايش و اقبال خدا داد
كاندر همهٔ خلق نبد يكدل ناشاد !
شه عادل و ملت غنى و مملكت آباد ،
قانون مساوات بدو قاعدهٔ داد ،
بيداد نبد هيچ دكر بود بر افتاد :
از كوشش شاهان كى ودودهٔ ساسان !

بندلرى كبى دين قديم و مدنيت زائلەلرينك توليد ايتديكى هيجان و حسيات مؤثره ايله مملو وَ صرف عجم روحنى ترنم ايدن نشيدەلرله افكار وحسيات اوزرنده پك درين تحولات حصوله كتيردكلرى وَ بر دها احتمال عودتى اولميان اعتقادات قديمهٔ دينيه ومدنيەلرينى هر وسيله ايله ياد وتذكار ايلدكلرى كورولمكدەدر . اساساً بو اعتبار ايلەده اقوام ساميه ايله اقوام آريانيەنك استعداد فطريلرى نظر دقته آلنيرسه بو ايكى قوم آراسنده مجانست وتساندك غير طبيعيلكى پك بارزدر.

اسماعيل صفوينك اعلانى اوزرينه ايرانك مذهب رسميسى طانيلان « شيعه »لق كرك ايرانده ، كرك هندستان وعراق طرفلرنده بر چوق شعباته انقسام ايتمش ، حتى آناطولى يه قدر قول ، بوداق صالمشدركه بونلرك عرض وبيانى بر چوق صحيفەلرك لطف استيعابنه وابستەدر .

اسلاميتى باشلىجه ايكى يه تفريق ايدن « شيعيت » سببيله عالم اسلامده تكون ايدن حادثاتدن كوندن كونه دينى ضعف وانحطاط امارەلرى باشلامشدى. بالخاصه ايرانك دوشديكى دركهٔ اضمحلاله ، آخوندلرك جاهلانه تعصبلرى وَ غلات شيعەنك احداث ايتدكلرى تفرقەلر سبب يكانەدر .

شيعيلكك حضرت على يه محبتدن دكل ، صرف حضرت عمره بغض وعداوتدن تولد ايتديكى ، خلافت مسئلەسنكده بر بهانه اولديغنى تاريخ بزه اثبات ايديور .

ائمهٔ اهل سنت عموميتله حضرت على يى وائمهٔ اهل بيتى سومشلر ؛ اهل بيتك طاهر ومحترم اولديغنى هيچ برزمان انكاره قالقشمامشلردر .

اوروپانك شرق قريبده يعنى اسلامك تورك وايران كبى ايكى بيوك مملكتى اوزرنده تمركز ايدن انظار حرص واستيلاسى اوزمان ايران تختنه جلوس ايدن نادرشاهى ايقاظ ايتديكندن اورتەدە سوروكن بومذهب اختلافنى برطرف ايتمك وايكى حكومت آراسنده بررابطهٔ دينى تأسيس ايلەمك الجاسيله (مذهب جعفرى) نك قبولى حقنده علماء اهل سنته ومقام خلافته مراجعت ايلەمش ايسەده بالطبع بر نتيجه ويرەمەمشدر .

(مابعدى وار) احسانه محوى

جنوبى هندستان مسلمانلرى

[موپلاهلر]

[روو دوموند موزولمان] مجموعەسندن [*]

[هند قبيله وفرقەلرى] نامندەكى اثرنده موسيو شرردينغ (موپلاه) ويا (ماپيلاه) لرى ايكى اوچ

[*] جلد ٤٧ تشرين اول ١٩٢١ .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كلمه ايله تعريف ايدييور: « بونلر، قاريشق عرقه عائد مسلمانلر اولوب (مالابار) ساحللرنده ساكندر وبورايه هجرت ايتمش عربلر ايله يرليلرك نسلنه منسوبدر. همان هپسى بر شافعى مذهبنده اولمغله هيچ برفرقه يه داخل اولميانلر كبى جاهل، خرافاته معتقد ومتعصب كيمسه‌لردر. لسانلرى (مالايام)در يازيلرنده، جنوبى هندستانده تصادف ايديلان، معدل بر عرب الفباسنى قوللانيرلر. جامعلرينك خصوصى برشكلى واردر: على الاكثر برقاچ قاتلى اولوب ديوارلرى داخلاً ميليدر. فعال، متشبث وصنعتكار اولان (موپلاهلر) سجيةً مستقل بولنملرينه رغماً ساكن كيمسه‌لردر. »

(موپلاه) اسمى مختلف طرزده ايضاح ايدلمشدر [تامول] (١) لساننده (ماپيله) كلمه‌سى، پدرى مجهول اوغل وياداماد معناسى افاده ايتديكى ايچون جماعتك ميدانه كلمه‌سنه سبب اولان ازدواجلره بر ايما اولديغى ظن ايدلمش وياخود، اسكيدن بلا تفريق جنس ومذهب اجنبيلره ويريلن (ماپيلا : ما = بيوك، پيلا = چوجق) صفتيله، بو كلمه‌نك علاقه‌دار اولديغى دوشونولمشدر (مسلمان : شو ناقاماپيلا، خرستيان: نصرانى ماپيلا ايدى) بعضلرى ايسه بونده عربجه بر اشتقاق بولمق ايسته‌مشدر.

مبدأده‌كى عرب عنصرى حال حاضرده چوق قاريشمشدر. اسكيدن عرب تاجرلرينك يرلى قادينلر ايله ازدواجندن حاصل اولان ذريته (موپلاه) دنيليوردى. شيمدى ايسه بو اسم هندستانك شمال غربى ساحلنده‌كى مسلمانلره شاملدر عربلر ايله يرليلرك اختلاطندن غايت كوزل بر عرق ميدانه كلمشدركه كنديسنده (سامى) نسلنك ايزى بعض كره طانيله‌بيلير. فقط اكثر اختلاط بونى غيب ايتديرمشدر. (مادراس) ولايتنده اقامت ايدن (موپلاهلر) بورانك يكانه مسلمانلرى دكلدر. يرلى بر عرقه عائد و چوغى بالقجى وتاجر اولوب [له‌به] تسميه ايديلن سنيلره، بعض ولايتده عربلره، شمالده شيخلره افغانلره، وهابيلره تصادف اولنور.

(١) تامولر، جنوبى هندستانده اون بش ميليونلق بر عرقدر.

ـ تاريخچه ـ

عربلرك مالاباره يرلشمه‌سى اوچنجى عصر هجريده اولديغى ظن ايديليور. فقط بو وقعه‌يى طوغرى بر تاريخ ايله تثبيت ايتمك ممكن دكلدر.

ميلادك ٨٥١ نجى سنه‌سنده عرب تاجرلرندن سليمان، بو حواليده مسلمان اولمق اوزره مهتدى برقاچ هندلى وچينلى كورديكنى سويليور (مادايى)ده اليوم موجود بر كتابه بو محله‌ده‌كى جامعك تاريخ انشاسنى ٨٥١ اوله‌رق كوستريوركه بونك مالابارده ياپيلان اوچنجى جامع اولديغى ده مرويدر. ايكى عصر صكره (٤٧ ـ ١٣٤٢)ده (ابن بطوطه) بورايه كلديكى زمان موپلاهلر غيرقابل اهمال بر قوت تشكيل ايتمشلردى [١]

طقوزنجى عصر ميلاديده رؤسادن برينك اهتدا ايتمسى اوزرينه درت مسلمان ميسيونرى : (مالك ابن دينار) (حبيب ابن مالك) (شريف ابن مالك) (مالك ابن حبيب) بورايه كلمشلر و ايلك طقوز جامعى انشا ايله‌مشلردركه بو دورده مملكته يرلشمش اولان عرب تاجرلرى يرلى قادينلر ايله ازدواج ايتمشلردر. آشاغى طبقه‌لره منسوب هندليلرده مسلمان اوله‌رق جماعتك بيومسنه سبب اولمشلردر. عرب

[١] محلى برافسانه‌يه كوره جنوبى هندستان مسلمانلرى حضرت حسن و حسينك قتلنه مقابله بالمثل اولمق اوزره جنكيز خان طرفندن تهجير ايديلن كوفيلرك احفاديدر. ديكر بر روايته كوره بونلر سيلان آطه‌سنه، حضرت آدمك اياق ايزنى زيارت ايتمكه كلن مسلمانلردر (بعضلرى بواثره على، ياخود بودانك اثرقدميدر ديورلر) مالابار قرالى بونلره حسن قبول كوسترمش واسلاميتى قبول ايدرمك آنك نشرينه همت ايتمسندن كنديلرى بورايه يرلشمشدر

تجارتنك ترقيسى كنديسنجه موجب منفعت اوله‌بيله‌جكنى دوشونن (قالكوت) ده‌كى حكمدار هر بالقجى عائله‌سنده‌كى بر ويا متعدد اركك چوجغك مسلمان عاداتى اوزره تربيه اولنمسنى امر ايتمشدى. بو اصول غائب اولمامش والآن هندلى چوجقلرك بو صورتله بيوتولديكى كورلمكده بولونمشدر.

موپلاهلرك آوروپا ايله مناسبتلرى اون بشنجى عصرك صوكنه طوغرى باشلار (١٥٠٠) تاريخنده (قابرال) اسمنده بر پورتكيزلى (قالكوت)ده يتمش پورتكيزلينك اداره ايتديكى بر تجارتخانه آچمش، فقط بو مؤسسه موپلاهلر طرفندن تخريب و آدملرينك بر قسمى قتل اولونمشدر. مقابله بالمثل اولمق اوزره شهر بومباردمان ايدلمش، مع مافيه بر چوق سنه‌لر (قالكوت) ى اشغال ايچون هيچ بر تشبثده بولنلمامشدر.

موپلاهلر سعيدى

—————

محفل ادبى

دوقتور عبدالله جودت بكك بر تذكره‌سى

٤ شباط ٢٩٢٢ اجتهاد ثه‌وى

مجتهد محترم افندم

محفلده كوسته‌ريلن صدق وثباته يوركدن تقدير خوانم. بونى شفاهاً عرض ايتمك ايچين دون «تعالى اسلام» مركزينه كلدم. ذات فضيلتكزى بولامادم. بر (اجتهاد) ايله برنسخه «دلسق» مولانايى براقدم دوندم. (اجتهاد) و(محفل) باشقا باشقا يوللردن بر يره كيديور :

دل بصدره ميرود اما مراد دل يكيست
راه اكربسيار باشد باش كو منزل يكيست

ذات عاليكزى بوله‌يدم (ديوان كبير مولانا) دن منتخب پارچه‌لرك ترجمه‌لريله برابر محفلده نشرينى‌ده رجا ايده‌جكدم. (ينه بر حسبحال) ى دقت ورقتله اوقودم. لن تنالوا البرحتى تنفقوا ... بو مقدس آتش بويله ياناجق وياقاجق. رجنه‌نك يازيلديغى كاغدك جنسنه باقيورلر! مجموعه وكتابلر ازيلوب سويلنيله‌جك نسنه‌لر دكلدريا. اوزرنده هيچ لباس اولمايان آدام، ايچنده هيچ آدام بولونمايان لباسدن داها ذى قيمتدر صانيرم. شو رباعى غيرمطبوعمى (محفل) ادبه تقديم ايله عرض نياز ايدييورم: برك سبزيست تحفهٔ درويش.

رباعى :

بز كعبه‌يه سرمست محبت كيده‌رز
بر سلطنت جامعه ودربدرز ؛
بيك رابطهٔ حق بزى خلقه باغلار
انجيتمه‌يى انجيتمه‌يه ترجيح ايده‌رز،

دوقتور
عبدالله جودت

جوابى

استاد ذى اجتهاد افندم

محضا بر ايكى سطر فضله شرفياب مخاطبه‌كز اولمق ايچين لطفنامه‌كزك القابندن باشلايه‌جغم.

عاجزه خطاباً « مجتهد محترم » بويورويورسكز. بوراده‌كى مجتهدى، كلمه‌نك معناى اصطلاحيسنده دكل، معناى موضوعنده، يعنى بزم جهد وغيرت صاحبى ديديكمز مألده قوللانمش اولديغكزى ظن ايله‌ديكمدن التفاتكزه تشكرلر ايده‌رم. حتى بنده‌كزده شو جواب ناچيزه اومعنايى دوشونه‌رك (ذى اجتهاد) صفتيله ابتدا ايتدم. بو نسبه وعاطف افندى خواجه‌مزك محفلده‌كى تعريف وتصنيفنه باقيليرسه سنى مملكتلرنده ايكيمز ايچين‌ده مجتهدلكك قابل اولامايه‌جغى معلوم برشيدر.

شو لطيفه‌نك خوش كوروله‌جكنه اميدوار اولديغمك بياننده صوكرا، محفلك نشرى خصوصنده‌كى ثباته قارشى ابراز اولونان تقديره وحقيرى كورمك اوزره تعالى اسلام جميتى مركزينه قدر زحمت اختيار ايدلمه‌سنه تكرير شكران ايلرم.

عبد عاجز ؛

تبديل مسلك ايتديرمز ابتلا بكا
كوكلم ثبات عرصه‌سنك قهرمانيدر

بيتنك ماصدق اولامادسه‌ده اولمق املنى بسله‌مكده‌يم. بناءً عليه رساله‌م‌ده ـ فضولينك :

تا ديلده قوت نطق وتنده جان اولور

ديديكى كبى ـ امكانك مساعده‌سى درجه‌سنده ان شاء الله دوام ايدوب كيده‌جكدر.

تعالى اسلام جمعيتنده بولونامايه‌جغم طبيعى ايدى. چونكه، ايكى آى اول اورادن استعفا ايله‌مشدم.

(اجتهاد) و (دلسق مولانا) نسخه‌لرينك اطف بويورولماسنه متشكرم. دلسق مولانايى اوقوياجغم وآكلاديغم قدر بعض شيلر يازاجغم.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

• اجتهاد ایله محفل باشقه باشقه یوللردن بر بره کیدیور » دیورسکز. یالکز اجتهاد ایله محفل دکل، هرفرد آفریده بربره متوجهاً کیتمکده‌در .

کیدك اولدیغی خاطره‌ده قالمایان

جیقاران طوغرویه هادی سبلدر یوقسه

. کیم که بر راهه کیدر اول رهی شهراه بیلیر

یعنی، نه‌قدر طوغرو بر سوزدر. ایکیمزده متخذمسلکاریمزده ایلرله‌مه‌یه چابالایورز. باقالم نره‌لره کیده‌جکز؟

فقط استاد ؛ شو بحران قرائت زائل اولمازسه الك اول، اراجغمز نقطه‌نك نره‌سی اولدیغنی سویله‌یم‌می؟ غالبا: افلاس، یاخود تعطیل اضطراری !

دیوان کبیردن منتخب بعض پارچه‌لرك ترجمه‌لریله برابر محفله درجی حقنده‌کی تکلیفکز پك مصیب . لکن اعرفان وبیانه ترجمان اولابیلمك ایچین کیمك ترجمه ایتدیکنی، یاخود ایده‌جکنی آکلایامامقله برابر ظن ایدرم که عین لسان وعین دهان لازمدر . (بنه) قیدندن‌ده آکلاشیلاجغی اوزره او ضروری حسب حاللر ؛ مکرراً یاپیلمشه‌ده قائلنه :

ورق مهر ووفایی کیم اوقور، کیم دیکلر

مصراعنی تکرار ایتدیرمکدن باشقه برشی یاپاماشدی، الحمد رقته کتیره‌جك حسلی بریوردك بولمش .

«بومقدس آتش بویله یاناجق ویاقاجق؛ بویورو بورسکز. مساعده‌کزله برعدف‌ده بنده‌کز یاپایم: وکول ایده‌جك! یاغق، یاقق مضمونلری خاطره، خراب بریتی کتیردی. تأوه قبیلندن اولارق شوراده ذکر ایده‌جکم :

• بلای عشق ایله یاغش ، بیقلمشسك یکسر

نه‌در بوحال خرابك، وطنمیسك آ کوکل

(رجته کاغدی) نکته‌سی؛ هم طبیبانه، هم ادیبانه اولمش. تعبیرجائزمی بیلامیورم (داء المراق اوزرق) ایچین عادتا برد ای برء الساعه . درجی آرزو ایدیلن رباعی‌ده بروجه‌بالا یازیلدی .

باقی قالان بو قبه‌ده ؛ خوش صدا ایمش

طاهرالمولوی

—————

فضولی (*)

مقصد کمترانه‌م ؛ ماضی، حال واستقبال شاعری

(*) عین مسئله حقنده شیخ الاسلام اسبق حیدری زاده ابراهیم افندی حضرتلری طرفندن محرر وپیام صباحده منتشر مکتوبدن برایکی هفته اول شو مقاله ؛ محفل اداره‌سنه ورود ایله‌مشدر .

اولان فضولینك ، اوکربلا بلبلنك ترجمهٔ حالنی یازمق دکلدر . برمدتدن بری مطبوعات یومیه‌ده مشارالیه حقنده پیدا اولان فضولی کفت و کوبی پك نابجا بولدیغمه دائر برایکی لاقیردی سویلمکدر.

فقیر ، فضولینك ترجمهٔ حالندن بحث ایده‌جك اولسه‌م شو سطرلرله سوزه باشلاردم : « فضولی ، اهل دل ، خوش مشرب ، معتدل براسلام شاعریدر . ارباب عشق وایماندندر . عثمانلیدر . مشارالیه ایچون هرملت : « آه کاشکی بزدن اولسه‌یدی » دیمکده حقلیدر . فطرتك نادراً وجوده کتیردیکی دهات شعرادندر . مذهب حقه منسوبیتی شبهه کوتورمز .

فضل وکمالنه ازجمله :

قدانارالعشق للعشاق منهاج الهدی

سالك راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا

عشقدر اول نشئهٔ کامل که آندندر مدام

میده تنویر حرارت نیده تأثیر صدا

بیتلری ، آل جلیل نبوتك بر محب صمیمیسی بولندیغنه :

این خاك کربلاست فضولی مقام من

نظمم بهرکجا که رود حرمتش رواست

درنیست، سیم نیست، کهر نیست، لعل نیست

خاکست شعر بنده ولی خاك کربلاست

بر جسته‌سی ؛ ادب ایمان و اسلام ایله متأدب اولدیغنه ایسه :

یا منبع المکارم ویا معدن الوفا

یا مجمع المحاسن ویا منبع العطا

مطلعیله مصدر ملمع قصیدهٔ نعتیه‌سنده‌کی :

جاروب کرد رهکذرك بال جبرئیل

طاق رواق درکهك ایوان کبریا

دارالشفای حشرده بیمار معصیت

شهد شفاعتکدن اومار شربت شفا

ای چاریار کاملك اعیان ملك ودین

ارباب صدق ومعدلت ورأفت وحیا

دورك بودرت فصل ایله برمعتدل زمان

شرعك بودرت رکن ایله برمعتبر بنا

یا مصطفی فضولیٔ محتاجه رحم ایدوب

اظهار التفات ایله قیل حاجتن روا

کلیات صحیفه $\frac{٢٣٧}{٢٣٨}$

ابیات حقیقت بیناسنه‌نی ابدیاً شهادت ایدر . بوشاعر جلیل عثمانینك قانونی سلطان سلیمان وصفنده‌کی قصائد بلیغه‌سی آل عثمانه درجهٔ نسبت وحرمتنك برمعیاریدر . »

ایشته اوقدردر اول حکایت

باقیسی کذاف بی نهایت

§

فضولی‌یه دائر ظهور ایدن اقاویل میانه هرنصلسه جناب سعدی وملا جامی حقنده‌ده بر طاقم ظنون واوهام قاریشدیرلمش . حضرت غوث اعظم سید سلطان عبدالقادر کیلانی‌یه نسبتی ازجمله کلستاندن آکلاشیلمقده بولنان سعدیٔ اکبرك وجناب شاه نقشبند محمد بهاءالدین بخاری‌نك طریقه واعاظم خواجکانندن (سعدالدین کاشغری)یه انتسابی ضروب امثال صره‌سنه کچمش اولان عارف ساسینك مذهب و مشربلرندن خبردار اولمقسزین بحثه قالقشمق نیجه غیر قابل ادراك اعاجیب زمانه‌دندر. بودرجه غفلته قارشی :

بیله‌مم ایلیه‌جك کریه‌میدر خنده‌میدر .

شباط سنه ٣٣٨ قوری چشمه

سعودالمولوی

—————

دوشوندم

(١)

برشب اوطوروب مطلب اعلایی دوشوندم

جوشکه انوار تجلایی دوشوندم

تعظیم ایله اسمایی، مسمایی دوشوندم

تقدیس ایله توحید ایله مولایی دوشوندم

(٢)

برمبدع فیاضی ایکن جمله جهانك

محدودی اولورمی اوخدا کون ومکانك

احکام قضا مصدری ، هرقدرت وشانك

فوقنده‌کی کرسیٔ معلایی دوشوندم

(٣)

قلبمده بولوب ذوقله کلزار سروری

هرکون اوقورم دقت ایله آیت نوری

اکوانی ، سرایای تجلای ظهوری

اشکاله دوشن نورخفایی دوشوندم .

(٤)

فرمان الهیله یورور اشبو حکومت

احکامی بوتون شعشعهٔ فیض ایله قدرت

ذراتی بیله غلغله ساز احدیت

هرذره‌ده بیك حکمت علیایی دوشوندم

(٥)

یارب نه معظم کورونور قدرت تزیین

اسراره نفوذ ایلمز چشم خفابین

عمان ابد، موجه‌زن ساحل تکوین

بی‌ساحل اولان وسعت دریایی دوشوندم

(٦)

(کن) امری اولوب کل فکن موجی سحابك

هرذره‌ده آثاری کورندی بوخطابك

اجسامی بولوب جلوه‌کهی نومدابك

مجموعهٔ قدرت اولان اشیایی دوشوندم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(٧)

[ب]یشمده طوروب حائل اولان شاهق آشدم
[ت]رکیب عناصرده سرائرله طولاشدم
[ه]ردور طبیعتده‌کی اطواره اولاشدم
[ه]ر کله تکمّل ویرن اجزایی دوشوندم

(٨)

آیانی مجلاّ اوقونور طاق سماده
موجوده نهایت اوله‌ماز ملك خداده
آویزهٔ حشمت اوله‌رق سقف فضاده
بر کوکبه برلوحهٔ غرّایی دوشوندم

(٩)

ابعاد سماویده‌کی هرکلشن ازهر
بنیان معالیده طورر شکلی منور
کوکبلری کوردکجه برر عالم دیکر
هم کوکبی ، هم کوکبه پیرایی دوشوندم

(١٠)

تعظیم ایله تذکار ایده‌رك حیّ ودودی
قرآن ایله اصدار ایدیلن امر سجودی
قلبنده کوروب معشر اجناس وجودی
آدم دینیلن نسخهٔ کبرایی دوشوندم

(١١)

آفاق ایله انفسده‌کی بیك درلو بدایع
یکدیکره اتحاف ایدییور فیض لوامع
کبراده‌می ، صغراده‌میدر جمع جوامع
عمرمده بوتون بن بومعمایی دوشوندم

(١٢)

امعان ایله باق عالمه هرطرزی مکمل
برهانه نه‌حاجت‌که اوله شکلی مدلّل
انات زمان فکر ایله اولدقجه مسلسل
تشمیل ایله اخرایه بواولایی دوشوندم

(١٣)

انسان ینه انسانله ایدر نسلنی روشن
بیلمم نه‌زمان اولدی بونك اصلی مزیّن
ماضیلری تعمیق ایده‌رك فطرت ایچندن
محصول قدم ، آدم وحوایی دوشوندم

(١٤)

اظهار ایده‌رك حکمتی اوّل خالق بیچون
ایتمش بوتون اشیایی تخالف ایله مشحون
هرشخصه کوره طینت آلیر شکل دگرگون
انسانده‌کی اوصاف وسجایایی دوشوندم .

(١٥)

برقسم بشر صانکه ملائك ایله همحال
برقسمی شیاطینده ایتمکده‌در اضلال
انسانی بولوب مصدر خیروشر افعال
اخیار ایله اعدای مزایایی دوشوندم .

(١٦)

ابحار ضلالتده قوپوب جهل ایله طوفان
طوتمش ایدی آفاقی بوتون موج خروشان
جان نوحه کشتی‌یی ایدوب ملجأ جنبان
جودی سلامتده‌کی مرسایی دوشوندم

(١٧)

تذکار اولنور کرچه وقوعات عظیمه
محفوظ اوله‌ماز جملهٔ افعال جسیمه
مخفیٔ ظلام اولسه‌ده ادوار قدیمه
الآن طوبولان صیحهٔ شکوایی دوشوندم

(١٨)

تحسین اولنان چشم حقیقت نظریله
تقبیح اولنور دیدهٔ حکمت نظریله
تاریخی آچوب لوحهٔ عبرت نظریله
بیك شکله کیرن عدل ایله اعمایی دوشوندم

(١٩)

اللهی بشر کتلهٔ اشیاده آرارکن
مشهود عیون اولمادی بردیدهٔ روشن
ادیان قدیمه کچه‌رك هپ نظرمدن

قونفوچیوسی ، زردشتی ، براهمایی دوشوندم

(٢٠)

موجود ایکن انسانده شوادراك مبجّل
معبود آکا اولسونمی جمادات ایله هیکل
اصنامی کوروب غفلت ماضیده مکلّل
کچمشده‌کی بالجمله خطایایی دوشوندم

(٢١)

شهرت ایله مصره دیکیلوب مادردنیا
اولمش ایدی مکنت ایله صنعتده دوبالا
اهرامی کوروب شیمدی آکا مدفن اعلا
بردبدبه برقطعهٔ علیایی دوشوندم

(٢٢)

نیران عداوت ایله نمرود سفیلی
انوار محبتده کلستان خلیلی
بیك رنکه کیرن قدرت مولای جلیلی
انوار ایله نیرانی اطفایی دوشوندم

(٢٣)

وادیٔ مقدسدن آلوب فیض عظیمی
آچمش یدبیضا ایله تورات جسیمی
تشکیله مؤکل سرهر شخص لعئیمی
دستنده عصا حضرت موسایی دوشوندم

(٢٤)

یعقوبی اوروشن کهر فیض صفایی
فریاد حزینده‌کی معنای وفایی
نیران محبتده کچن دور جفایی
حسرتله آقان اشك بلایایی دوشوندم

مابعدی وار   عبدالعزیز مجیدی

غزل

سن تظلم ایدنجه یاره کوکل
یار آچارسنده تازه یاره کوکل
قانلانیر ، سن ده قانلان ایچینمه
کل سونلر جفای خاره کوکل
بسته‌کار اولمغه تشوق ایدر
آهکی ایکاسه‌ك هزاره کوکل
خنده‌سی بیك بهار آچارکلی وار
خنده ایتسه نه‌وار بهاره کوکل
تاب آلوب شعلهٔ نکاهندن
دوندی برلیل یوق نهاره کوکل
دود عشقمیدر نه‌دلبردر
باق شوکیسوسی تارماره کوکل
تاابد اول صفا فروز جمال
سندن ایتسون هپ استناره کوکل

محی الدین رائف

غزل

حیات عاشقانهم اویله یوکسکدر معمادن ،
که‌بن‌ده عاجزم بالذات فهم وحل معمادن !
هوسکار بیانندر سودیکم ؛ آکلار ، یازار ، سویلر
کلنجه شعریمه نوبت دیرم : وازکچ بوسودادن !
جنون آتشینم وار ، بتون ارواحه ساریدر ،
کنیشدر ساحهٔ هل من مزیدی وهم وخولیادن !
نه‌اسلافه ، نه‌اهل عصره بکنزر طرز اشعارم ؛
فیوض عشق روحم الحق آلمشدر مصلاّدن (*)
نه‌کیتدم سمت شیرازه ، نه‌کزدم ملك ایرانی ؛
نکاه التفاتی حافظك باشلار بخارادن !
فقط مسحور عشقم ، حسنه نازایلر طورر کوکلم
کلیر حیرت که قلب هزار شوخ شیدادن !

(*) حافظك :
بده ساقی می باقی‌که درجنت نخواهی یافت
کنارآب رکناباد وکلکشت مصلارا
بیتنده‌کی (مصلا) یه تلمیح اولنمه کرکدر - محـ[...]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اوت ، ای حسن ، صبح صادق عشق اولماسه طالع
طلوع ایلرمی مهر طلعتك افق تجلادن ؟

٢٧ تشرین ثانی ٣٣٧

محمد صادق

شعر وقادین

ادبیات اوقودیغم وقت - تورلو تورلو تعریفلرك خلاصة الخلاصه سی اولمق اوزره - قلبی هیجانه کتیرن هر کوزل شیئه شعر دیله جکنی اوکره نمشدم. بونك ایچین اك علوی واك بدیع برشعری ؛ طبع بشرك محصول تنظیمی اولان اشکال نظم آراسنده دکل ، خالق بشرك خامهٔ ابداعندن چیقان منظومهٔ نسوان میاننده کورمك ، اوالٓهی بدیعه نك باریك وبراز تاریك اولان مضامین رقیقه سنی آکلایه بیلمك احتیاج روحیسنی دویویوردم .

مطالعه ایتدیکم بر ادبیات کتابنده ده « آثار شعرده ظل خفیف ابهامك شعشعهٔ وضوحه رجحانی اعاظم ادباجه معترفدر » دینیلدیکنی و (لافونته ن) ك « اك کوزل موضوعلرده دوشوندوره جك برشی براقمالیدر » ، جناب بکك « مظلم وعمیق برفکرك سرائر دقیقه سی وضوح وصراحتله سویلنه مه لی ، آنجاق تلقین وافهام ایدیلمه لیدر . کلمه وجمله رازروحی چیریلچیلاق اورته یه آتمامالی ، بلکه بر نقاب شفاف صنعتله پوشیده لقا براقمالیدر » مطالعه لریله بو فکرك تأیید ایدیلدیکنی اوقومشدم . بناءً علیه سمای نسویتده دوغان ، فقط شبرنك برستره نك هالهٔ مبهمتنده اهتزاز احترازایله نورافشان اولان رستارهٔ شعر آرامایه باشلادم . کوزلرم فضای معالیده بر راصد کبی تحری یه قویولدی .

ذوق آنك مرصاد عبرتدن تماشاسنده در دیه برمصراع ایشیتمشدم . مع الاسف بنم مرصاد عبرتم ؛ اویله ذوق آور اولمادی : دوربین ترصدمی توجه ایتدیکی بیکلرجه زهره یی - مشتاقی اولدیغم - شعریت محضه دن بی بهره بولدی . بن ؛ مضمون علویتنی یالکز تنم بولمق ایسته دیکم غیرمکشوف برییلدیز آرایوردم ، نکاه استکشافمه چیقانلری ایسه مشهود برر جرم ، واضح ومعروف برر عالم کورویوردم .

ینه تدرس ادبی اثناسنده اوکره ندیکم : جیقدقجه لسان طبیعتندن البته دوشر فصاحتندن . بیتنك ارشادیله طبیعته مخالف اولان تزیینات متکلفه نك سوزده فصاحتی ، یوزده صباحتی ازاله ایده جکنه ایمان کتیرمشدم .

شعرك اك بدیعی واك طبیعیسنه مجلا صاندیغم او عالمده قناعت قطعیه مه تماماً مخالف اویله تکلفلره تصادف ایله دم که ظنمك خلافنه یقین کسب ایدر کبی اولدم .

حیادن زیاده بویادن قیزارمش یوزلر ، سورمه دن فضله سوروتمه دن قارارمش کوزلر کوردکجه وملون دوداقلرله منکشف باجاقلرك کفتار ورفتاری صداسنی ایشیتدکجه غیر طبیعیلکده بك فاحش اولان شو تکلفلی کوسته ریشلر بکا اك خایده وچوق مبتذل یاوه لر کبی کلدی .

بعض میوه لرك منظره سی ؛ انسانی ایمره ندیریر وآغزینی صولاندیریر . ایشبو رطه لق اولمش بوپیشلرك قارشیسنده ده انسانلرك اکثری عین حاله اوغرایور ، لکن - عفویمی تمنی ایده رم - سوق اشتها ایله ظن اولونماسین ، الجای استکراه ایله توکورمك ایچین ... !

فکر قاصرانه مجه شعرك غایه سی ؛ معده یی بولاندیرمق دکل ، قلبی هیجانه کتیرمکدر . جاذبلی بر شعر اولماسی لازم کلن نسویتك ده کندینه خاص ادبیاتك قواعد وشرائطنه رعایتکار بولونماسی ایجاب ایدر . یوقسه قادین نامنه - هر تورلو معناسیله - کشاده بر جسم ؛ آچیق وکلخن بکی آغزی بر تفوهدن فرقلی کوروله مز .

بن ؛ حسی برشعرك مآل رقیقی اوکنده دوشونمك وادراکی ایچون چیرپینوب فکراً یوکسه لمك ایسته دیکم کبی حسلی بر قادینك جمال مستوری حضورنده ده تجسس آمیز تفکراتده بولونمق واو ابهام آلود شعرك معانی ومعالیسنی کشفه اعتلا ایله مك آرزو ایده رم .

خواهرهمزاد تلقی ایله دیکم شعرله قادینی آکلایه بیلمك ایچین بن ؛ نکاه تحریمی یوکسکلره توجیه ایتمه لی یم ، یوقسه اونلر زمین پستی یه سه ریلوب تغافل واعراضمه پامال اولمامالیدر .

برشعره آز چوق اهمیت ویریله سی مآلنك بك واضح اولماماسندن ، بر قادینه ده بر پارچه اولسون مراق ایدیلمه سی ؛ محاسن نسویه سنك مستور بولونماسندن ایلری کلیر .

مکشوفات زمانه ؛ هیچ اولمازسه بوراسنی دوشونسه لر وفضله رغبت کورمك ایچون داها قاپالی کورونسه لر ...

فکری

ویران معبدلر

شهرك اك معتنا محلنده جاده نك ایکی طرفنده خرابه لر ایچنده سرنکون اولمش اوچ ، دردت مناره هرزمان نظر دقت ورقتمی جلب ایتمکدن خالی قالمیور . هر بکیشده طالعسز کوزلریمه ایلیشه ن بو ویران معبدلر ؛ بیلسه کز قلبمده نه قدر آجی دویغولر ، نه درجه ألیم صیزیلر ، ونه سویله نمز حسلر اویاندیریر . بونی ، بو فجیع منظره یی کوره ن حساس بر روح قابلمیدرکه ، بن کدر ، برألم ، بریأس دویماسین .

ایکی سنه اول ، داها اوزون ، بیاض مناره لریله نظرلری سوسله ین ، لاهوتی سسلریله قلبلری تسخیر ایدن بو سه ویملی محتشم معبدلر خراب اولسون ، محو اولسون . امان یارب ! بو ، جلالك نه بیوك تجلیسی ! ..

ای بختسز جامع ! سحر وقتلرنده پیغمبریمزك قدسی روضه سنه شرفه لرکدن یوکسلن والٓهی سسله کونده ریلن بیکلرجه ، بیکلرجه صلواتك نه ایچون آرقه سی کسلدی ؟

کیجه نك اویویان ساکت دملرنده دیوارلریکه یاصلانمش آغلایان زاهدلرك نه اولدی ؟

هانی ! بش وقتده صفلر کبی دولدیران جماعتك ؟

هانی ! صایسز رکوع ، سجودلرك ؟

هانی ! اولو تکری یه یالواران نیاز کارألرك ؟ .

هانی ! شو ییقیق محرابکك قدیم آشناسی اختیار امام ؟ .

سویله ! . اسکی شانلی ، نورلی ماضیك ینه طاشدن ، طوپراقدن بر انقاض بیغینیمی هدیه ایده جکدك ؟ . زواللی پرلری بویله اونولماز واونوتولماز هجرانلر ایچنده می براقاجقدك ؟ .

قبه كك اوزرنده وقت ، وقت هو چکن کوکرجینلرك ینه منبرکده بایقوشلرمی اوته جکدی ؟ . انسانلردن ، ملکلردن مرکب کتیبهٔ زوارك سنی ترکمی ایده جکدی ، سن یالکز بادوزانك ستمکار نغمه لرینی می دیکلیه جکدك ؟ . نرده ! منبرآرا خطیبك ، هانی کرسی پیرا واعظك ؟ .

سویله ! ای ویران معبد ! نه ایچون بویله ملولسك ؟ .
آغلا ای مأیوس بنا ! آغلامق حقکدر .

صحن اوچنجی صنف طلبه سندن :

قازانلی : عیسی روحی

تله ماق ترجمه سی

مابعد :

یاقینده کی طاغلر ؛ فیستو کبی صارقان آصمه داللریله مزین بولونویور ، ارغواندن پارلاق اوزوملر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

پاپراقلر آراسنده كيزله‌نه‌ميور ، آصما كوتوكلرى ايسه ميوه‌لرينك ثقلتى آلتنده ازيليوردى .

انجير ، زيتون ونار آغاجلريله اشجار سائره ؛ قيولرى احاطه ايده‌رك اورالرى بويوك بر باغچه حالنه كتيرييوردى .

قاليپسو ؛ بوطبيعى بدايعى تله‌ماقه كوستره‌ردى ،

— استراحت ايديكز . البسه‌كز ايصلانمش . شيمدى اونلرى دكيشديريكزده . صوكرا كوروشورز ، بن‌ده سزى قلباً متأثر ايده‌جك وقايعى آكلاتيرم . ديدى ومنتورله برابر اونى اقامتكاهنك آرقه طرفنده‌كى غايت مخفى بر مغاره‌يه كوتوردى .

بريلر ؛ اوراده — كوزه‌ل قوقوسى اطرافه ياييلان — سدر آغاجدن بويوك بر آتش ياقمشلر ويكى مسافرلر ايچين البسه بيراقمشلردى .

تله‌ماق ؛ كنديسنه تخصيص ايديلمش اولان يوكدن منسوج وقاردن بياض بر كوملكله ارغوانى وصيرمالى البسه‌نك نظرفريب احتشامنى كورونجه كنجلك مقتضاسى اولارق سه‌ويندى . لكن منتور ؛ وقور برطور ايله :

— تله‌ماق ! أوليسك اوغلنى بويله فكرلرمى اشغال ايده‌جكدى ؟ پدريكزك صيتنى دوام ايتديرمه‌يى وسزه مسلط اولان اقباله غلبه چالمايى دوشونكز . قادين كبى سوسله‌نمه‌يى سه‌ون بر دليقانلى كياست صاحبى اولمامقله برابر شان وشرفه ده لايق دكلدر . شان وشرف ؛ مشاقه تحمل واذواقى پايمال ايده‌بيلن بر قلبك حقيدر . ديدى .

تله‌ماق ؛ ايچنى چكه‌رك :

— رخاوت وشهوتك قلبمى استيلاسنه ميدان ويرمكدنسه معبودلرك بنى هلاك ايتمه‌سى اولادر . خاير .. خاير . أوليسك اوغلى ؛ عادى ونفسى بر حياتك جاذبه‌لرينه اصلا مغلوب اولمايه‌جقدر .

فقط اوغرادیغمز قضادن صوكرا بزى نعمتنه غرق ايدن شو آلهى ، ياخود شوفانى وجودى ناصيل بر لطف سماوى قارشيمزه چيقاردى ؟ جوابنى ويردى ،

منتور ؛ سرت برطور ايله :

— شو قادينك سزى مغلوب مساوى ايتمه‌سندن قورقيكز . كميكزى پارچه‌لايان قايالردن زياده اونك مغفل نوازشلرندن چكينكز ، قضاء حق اولوم ؛ فضيلته صالديران مشتهيات قدر مشئوم دكلدر . سزه حكايه ايده‌جكى شيلره صاقين ايناغايكز . كنجلك ؛ خودپسنددر . كنديسندن هرشى مأمول ايدر ، متين اولمامقله برابر هر ايشه مقتدر بولنديغنى ، بر شيئدن قورقماديغنى ظن ايدر ، احتياطسزجه اعتماد وتسليميت كوستريز .

قاليپسونك — چيچكلر آراسنده سوروتن بر ييلان كبى — شيرين ومداهن سوزلرينه قولاق آصمايكز ، اونلرده‌كى كيزلى زهردن احتراز ايديكز ، نفسكزه بيله اعتماد كوسترمه‌يكز ، دائماده بنم نصيحتلريمى ديكله‌يكز . مقابله‌سنده بولوندى .

بعده كنديلرينى بكله‌ين قاليپسونك يانه كلديلر .

صاچلرى أورولمش وبياض البسه كيمش اولان بريلر ، ساده ، لكن لذيذ وتميز بر يمك كتيرديلركه بونلر آراسنده بريلرك آغلرله طوتدقلرى قوشلردن ، ياخود اوقلرله اوردقلرى حيواناتدن باشقه أت كوروليوردى . كوثردن داها طاتلى بر شراب ؛ بويوك كوموش دستيلردن چيچكلرله تزيين ايديلمش قوپالره دوكولويور وايلك بهارك حصولنى وعد ايتديكى صوك بهارك‌ده ، يه‌تيشديروب بريلره سرديكى ميوه‌لردن سبت سبت كتيريليوردى .

مابعدى وار

مطبعهٔ عامره   مدير مسئولى : طاهر المولوى

نسخه‌سى ١٠ غروشدر

محفل

١٣٣٨

علمى ، ادبى ، اجتماعى وشيمديلك شهرى مجموعه‌در

١٣٤٠ شعباننه مخصوص نسخه

صاحبى ، مديرى ، محررى :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشكر قبول ونشر اولونور

يازيلر دحجيق دكل ، يازيلك احميق نظر دقته آلينير .

كان يازيلردن شايان قبول كورولنلر : تاريخ سيراسيله درج ايديلير .

اداره خانه‌سى : آقسرايده ملا كورانى محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه

مركز توزيعى : باب عالى جاده‌سنده (اتحاد تجارت) كتبخانه‌سى

آبونه بدلى :

سنه‌لكى ١٢٠ غروش

آلتى آيلغى ٦٠ «

اوچ آيلغى ٣٠ «

عدد : ٢٢   جلد : ٢

مندرجات :

محفل علمى وانتقادى : حمل مريم ، ولادت عيسى مسئله‌سى - اسكليبلى محمد عاطف . بنى قريظه مسئله‌سى - طاهر المولوى . (دلمتىٔ مولانا) كتابى حقنده - طاهر المولوى . حقيقت محضه وآينشتاين - محمد عزت .

محفل تاريخى : مولويلك مناقبندن - فريدون نافذ . شيخ سعدينك آباقاخان ايله ملاقاتى ونصيحتى - طاهر المولوى . بابيلك - احسان عوى . جنوبى هندستان مسلمانلرى : موپلاهلر - سعدى .

محفل ادبى : تخميس غزل فضولى - طاهر المولوى . مطلعسز غزل - محيى الدين رائف . شرقى - م . انور . كيجه‌لر سرمدى اولسه‌يدى - شرف الدين . دوشوندم - عبدالعزيز مجدى . معلم ناجى - سعود المولوى . سعادت دوشكونلكى - عبدالباقى عزيز .

تبريك :

بو شهرك مبارك داخلنده بولونان — و ١٠ نجى نسخه‌ده تفصيلاتى مندرج اولان «ليلهٔ جليله» برامك امت مرحومه حقنده ميمون اولماسى الطاف آلهيه‌دن متمنادر

محفل علمى وانتقادى

حمل مريم وولادت عيسى مسئله‌سنه دائر

ميلاسلى اسماعيل حقى وعمر رضا بكلره جواب

توحيد افكار غزته‌سنك (٧) شباط ودها اولكى تاريخلى نسخه‌لرنده ميلاسلى اسماعيل حقى وعمر رضا بكلرك حمل مريم وولادت عيسى حقنده‌كى مقاله‌لرينى اوقودم . عمر رضا بكك (عيسى‌نك باباسى اولمديغنه دائر قرآنده صراحت يوقدر) اسماعيل حقى بكك (مريمك كامل بر انساندن حامله قالمش اولديغنى سورهٔ مريمك آيتلرى صريح صورتده افاده ايدييور) سوزلرينى قرآن كريمك بيانات عاليه‌سنه تماماً مخالف ومغاير بولدم . اساساً معجزه وقرآن كريمه ايمان وآنى قبول ايلدكلرينى اعتراف ايتدكلرى ايچون بو خصوصده‌كى خطا ويا ضلالتلرينى تصحيح ايتمك اوزره قرآن كريمك حقائق عاليه‌سنى توضيح ايتمك ايسترم . فقط بحثه كيرمزدن اول شونى عرض ايده‌يم كه :

قرآن كريمك كلام الله اولديغنه وبيان بيورديغى هر حكمك ، خبر ويرديكى هر شيئك حق ودوغرى اولديغنه اينانوب قبول وتسليم ايتمك اصول دينك‌دن واساسات ايمانندر . عكسى ايسه اصول كفردن معدوددر . هر انسان مسلمان اولمق ايچون بويله اعتقاد ايتمك شرط وفرضدر . ايلروده بيان اولنديغى وجه اوزره حضرت مريمك بشر ايله اصلا تماس ايتمكسزين حامله اولديغنى وحضرت عيسى‌نك باباسز دنيايه كلديكنى قرآن كريم صريح صورتده خبر ويرديكى ايچون بو مسئله‌ده اصول دينده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

داخلدر ، آنك ایچوندركه فرق اسلامیه‌دن هیچ بری بونك خلافنه قائل اولمش دكلدر . علاوه اولمق اوزره قرآن كریمك خلقت خصوصنده‌كی نقطهٔ نظرینی‌ده اجمالاً بیان ایده‌لم :

قرآن كریمك ارباب عقوله تفهیم ایلدیكی حقائق عالیه جمله‌سندندركه : بالعموم اسباب ایله مسبباتك خالق و آنلرك وجوده بقاو عدمنده بالذات ویا بالواسطه مؤثر حقیقی آنجق واجب تعالی حضرتلری اولوب بشقه هیچ برشیئك دیكر برشیده بالذات وبالاستقلال تأثیری یوقدر .

اسباب - ارباب فنك زعم ایتدكلری كبی - مقتضای ذات وطبیعتیله دكل ، آنجق الله تعالی حضرتلرینك مقتضای حكمتی اولمق اوزره آنده خلق ایلدیكی قوای مؤثره ایله تأثیر ایدر . فقط آنك تأثیری‌ده مشیت الٓهیه ایله مشروطدر . خالق تعالی حضرتلری - ایلك خلقت بشریه‌ده اولدیغی كبی - مسبباتی اسباب معتاده واسطه‌سی اولمقسزین‌ده خلق ایدر . زیرا بوده مقدورات الٓهیه جمله‌سنده داخلدر .

شو حالده هر حادث ، بریسی جناب حقك خلق ایلدیكی اسباب معتادهٔ ظاهره ، دیكری‌ده قدرت وارادهٔ الٓهیه‌دن عبارت اولمق اوزره ایكی سبب مؤثرك تحت تأثیرنده وجوده كلیر .

خلقت بشریه‌ده بوایكی اسبابك تأثیریله وجود بولور . شوقدركه : سبب ظاهرینك تأثیری عادی اولمقله برابر نادراً تبدل وتحوله معروض قالمقدن خالی‌ده اوله‌ماز .

سبب مؤثر حقیقینك ایسه اصلا تبدل وتحول ایتمك امكان واحتمالی یوقدر .

مخلوق وحادث اولان هرشی قرآن كریمده اسباب ظاهره‌سنه نسبت اولنمشدر . آنك ایچوندركه آدم علیه السلامك عناصردن جزء غالبی طوپراق اولدیغندن (خلقه من تراب) نظم جلیلی ایله خلقی آكا نسبت ایدلمشدر .

حضرت حوانك سبب ظاهریسی آدم علیه السلام اولدیغی ایچون (وخلق منها زوجها) آیت جلیله‌سیله خلقی آكا نسبت ایدلمشدر .

سائر انسانلرك سبب ظاهریسی آباء، نطفه، علقه وسائره اولدیغندن قرآن كریمده خلقتلری آنلره نسبت بیورلمشدر .

حضرت عیسی‌نك خلقتنده ایسه سبب ظاهری اولان اب ونطفهٔ بشر بولنمدیغی ایچون مشارالیه حضرتلری (كلمته القیها الی مریم) نظم مبینی ایله سبب حقیقی اولان قدرت وتكوین الٓهی‌یه اضافه قیلنمشدر .

بوندن صوكره اصل مقصده كله‌لم : مقصد اصلی خلاصةً اوچ اساسه راجع اولور .

(١) حضرت مریمه ارسال اولنان روحك كیمدن عبارت اولدیغی تعیین .

(٢) حضرت مریمك سبب حملی ایله بكارتی بیان

(٣) حضرت عیسی‌نك باباسز دنیایه كلدیكی، بشرك، ملكك، الله تعالی‌نك اوغلی اولمدیغی اثبات

اولاً شونی عرض ایده‌یم كه :

(روح) لفظی كتاب الله‌ده معانیٔ كثیره‌یه اطلاق اولنمشدر .

ازجمله (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) آیت جلیله‌سنده حیات كاملهٔ بدنیه، اعمال وافعال اختیاریه‌نك مبدائی اولان شیئه اطلاق بیورلمشدر .

(اوحینا الیك روحا من امرنا) نظم مبینی ایله قرآن كریمه ، (یلقی الروح من امره علی من یشاء من عباده) نظم جلیلی ایله وحیه، (نزل به الروح الامین) آیت جلیله‌سیله‌ده جبرائیل علیه السلامه ودها بشقه معناره اطلاق اولنمشدر .

بناءً علیه (روح) لفظی بومعنالرده لفظ مشتركدر . برلفظ مشتركدن استعمال اولندیغی مقاماتده هانكی معناسی مراد ایدلدیكنی آكلامق قرائن ودلائله توقف ایدر . شو حالده موضوع بحثمز اولان [فارسلنا الیها روحنا] آیت جلیله‌سنده‌كی (روح) لفظندن هانكی معناسی مراد آلهی اولدیغنی آكلایوب‌ده حضرت مریمه كوندرلدیكی بیان بیوریلن روحك نه‌دن عبارت اولدیغنی تعیین ایتمك‌ده طبیعی قرائن ودلائل قطعیه‌یه توقف ایدر .

بو بابده اك قطعی و صریح دلیل سورهٔ آل عمرانك (اذ قالت الملائكة یا مریم ان الله یبشرك بكلمة منه اسمه المسیح عیسی ابن مریم — ملائكه مریمه دیدیكه (ای مریم الله سكا نزدندن (خطاب كن) اثری اوله‌رق كلمه ایله مسمی برنجل پاك تبشیر ایدر. آنك اسمی مسیح ، عیسی‌در، او آنجق مریمك اوغلیدر .) آیت جلیله‌سیدر . زیرا بو آیت جلیله ایله حضرت مریمه من طرف الله برنجل نجیب احسان بیوریله‌جغنی تبشیر ایلین رسول مبشرك ملك اولدیغی صراحةً بیان بیورلدیغنه نظراً اولكی آیتده‌كی (روح ورسول) ك ملائكه جنسندن اولدیغی صورت قطعیه‌ده تعیین ایتمش اولور .

او (روح) تسمیه اولنان ملكك كیمدن عبارت اولدیغنی آكلامق ایچون‌ده بروجه آتی آیات جلیله‌یه مراجعت ایتمه‌مز ایجاب ایدر (نزل به الروح الامین) و (قل نزله روح القدس من ربك) نظم جلیللری ایله حضرت محمده قرآن كریمی تنزیل ایلین ملكه (روح) تسمیه اولندیغی صراحةً بیان بیورلدیغنه و (من كان عدواً لجبریل فانه نزله علی قلبك باذن الله) قول كریمی ایله‌ده رسول اكرم افندمزه قرآن كریمی تنزیل ایلین ملكك (جبرائیل) علیه السلام اولدیغی تصریح اولندیغنه نظراً (جبرائیل) علیه السلامك براسمی‌ده (روح) اولدیغی تحقق ایتمش اولور .

بناءً علیه من طرف الله حضرت مریمه ارسال اولندیغی بیان بیوریلان روحك ، رسول مبشرك ملك اولدیغی واوملكك ده جبرائیل علیه السلامدن عبارت بولندیغی ثابت اولمش اولور .

شو حالده موضوع بحثمز اولان آیت جلیلهٔ مذكوره‌ده‌كی (روحی) دلائل وقرائندن عاری اولارق قرآن كریمك اصلا محتمل اولمیان بشر معناسنه حمل ایتمك مردود وباطلدر. چونكه شارعدن برنقل صحیح بولنمدقجه ودلیل عقلیٔ قطعی‌دن نشأت ایدن بر ضرورت اولمادقجه كتاب الله ایله سنت رسول اللهی ظاهرندن صرف ایتمك حرام وضلالتدر .

مابعدی وار

اسكلیپ

محمد عاطف

بنی قریظه مسئله‌سی [*]

دوقتور عبدالله جودت بكك چیقاردیغی اجتهادك ١٤٤ نومرولو نسخه‌سنده (مذهب بهاءالله - دین امم) سرلوحه‌لی بر باش مقاله‌وار. مجموعه صاحبی ؛ بو مقاله‌ده بهائیلكك « بیر دین مرحمت ومحبت » اولدیغنی سویله‌دكدن صوكرا « بیردین تعدی وخصومت اولان دین، هانكی دیندر؟ » دیه صورویور . حضرت عیسانك (بربریكزی سه‌ویكز) دیدیكنی، رحمةً للعالمین اولان علیه الصلوة افندیمزك (ای اللهك قوللری! هپ قارده‌ش اولكز) بویوردیغنی نقل ایده‌رك :

« بونلر بویله اولماقله برابر ماوقعات تاریخیه عیسویتك‌ده ، محمدیتك‌ده بو رحمانه پرنسیپلر اوزرنده قالمادیغنی دها قاطع ومحجاب انكیز بر صورتده كوستروب طورماقده‌در . « غزوه » لر « سه‌ن بارته‌لمی »لر، اهل صلیب سفرلری الخ. هیچ‌ده

---

[*] پیام صباح غزته‌سنده‌ده درج ایدلمشدر

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیمهٔ مرحمت وسلامت اثرلری دکلدرلر . از جمله «بنی قریظه» قبیله‌سنك ارككلرینك قفالری كسیلوب برقویویه آتیلدیقدن صوكرا قادین وچوجقلرینك جاریه وكوله اولارق صاتیلمالرینك امر اولونماسی وقفالری كسیلوب خندقه آتیلان سكز یوز اسیردن عمروك كنج وكوزل قیزی (ریحانه) نك نفس رسالتپناهی ایچین طرف رسالتپناهیدن تفریقی بالطبع شیمهٔ مرحمت ایله قابل تألیف كورولمز » دییور .

طبیب ادیب ؛ اخیراً نشر ایله‌دیكی (دلمستیٔ مولانا) عنوانلی اثرینی ؛ جلال نوری بكك، اجتهاد صحیفه‌لرنده « جذبه كیر محیی‌الدین عربی وبیچاره جلال‌الدین رومی كبی درویشلر نره‌ده، محمدالامین كبی شهسوارمیدان اجراآت نره‌ده » دیمش اولماسنه حدتله‌ندیكی ایچین یازدیغنی، «واضع‌الدین محمدالامین حربی حضرتلرینی یوكسلتمك ایچین مولانا جلال‌الدین رومی حضرتلرینی آلچالتمقدن باشقا بریول، هم داها مصیب، هم داها مستحسن بر یول » بولونه‌بیله‌جكنی ینه اواوثرنده بیان ایدییور. فقط اوراده‌كی افاده‌سی خلافنه اوله‌رق بوراده بهائیلكی یوكسلتمك ایچین، خریستیانلغی‌ده ، مسلمانلغی‌ده آلچالتمایه چالیشمقدن كری طورمایور. آنجاق هر نه‌دنسه موسویلكك (أریحا) یه دخولی وارض كنعانی استیلاسی اثناسنده حیواناته وارنجه‌یه قدر یاپیلان قتل‌عاملری مسكوت عنه بیراقیور .

كاشكی عبدالله جودت بك؛ جلال نوری بكه ویردیكی نصیحتی كندیسی‌ده طوتسه ، « بین‌الامم وبین‌البشر محبتی ، مرحمتی ، صلحی بر آیین حالنه قویان وبونا لازم كلن نور وحرارتی ویرن بیر مرشد » دیدیكی (بهاءالله)ك « سبحانی وحقیقهٔ رحمانی » تعبیر ایله‌دیكی « انسانلر آره‌سنده تخم نفاق اككمكدن، كوكللره ریب وشبهه‌دیكنلری دیكمكدن صاقینكز » تحذیرینه برپارچه اولسون رعایتكار بولونسه ایدی .

استانبول مطبوعاتندن بعضیلرنده بهائیلكه دائر اوزون بویلو یازیلر یازیلدی وهواقوللامق، یاخود مودایه‌اویمق قبیلندن اولمق اوزره طرفدارانه مطالعه‌لر نشر ایدیلدی . بونشریات ایله بهائیلكك كافهٔ ادیانه فائق وبوتون ادیانی مصدّق بردین بولوندیغی، حتی ایرانده ظهور وانتشار ایله‌ین بابیلكدن بام‌باشقه بر شی اولدیغی ظن ایتدیریلمك ایستنیلدی .

بناءً علیه بن‌ده بوجریانه دائر (محفل) ده معلومات بولوندورمق آرزوسیله ، احسان محوی بك طرفندن تدقیقات ومشاهدات اوزرینه یازیلان (بابیلك) عنوانلی مقالهٔ مهمه‌یی مجموعه‌یه درجه باشلادم .

او مقاله‌نك مطالعه‌سندن آكلاشیله‌جقدركه (بابیلك) ایله (بهائیلك) آیری برر مذهب دكلدر . چونكه : بابیلكك مؤسسی (باب علی محمد) ك ١٢٦٨ سنه‌سی تبریزده اعدامندن صوكرا (میرزا یحیی) نامنده بر كنج (صبح ازل) نامیله وبابك خلیفه‌سی اولدیغی دعواسیله اورتایه آتیلمش ، براز صوكراده صبح ازلك بویوك قارداشی (بهاءالله) ادعای خلافته قالقیشمش و « كندیسنك بوعالمده حقك الكصوك تجلیسی » اولدیغنی اعلان ایله‌مشدی .

شو صورتله آراسی آچیلان ایكی قارده‌شدن صبح ازلك وفاتی اوزه‌رینه بابیلرك هپسی‌ده بهاءالله‌ه انتساب ایتدی وبابیلك مسلكی ؛ تبدیل عنوان ایله‌یه‌رك بهائیلك اسمنی طاقیندی .

بن ؛ بوراده بابیلك ، یاخود بهائیلكك ماهیتندن بحث ایتمك دكل ، مسلمانلغك غزوه‌لرینی و بنی قریظه وقعه‌سنی « حجاب انكیز » بر حالده

كورن و كوسترمك ایسته‌ین عبداله جودت بكه برقاچ سوز سویله‌مك ایستیورم .

مشهوردركه ، نصرالدین خواجه مرحومه : « سزك سوقاغه بر تپسی بقلوا كیردی » دیمشلر « بكا نه ! » جوابنده بولونمش . « سزك أوه كیرییوردی » مژده‌سنی ویرمشلر « سزه نه ؟ » دیيه صورمش .

بن ده عبداه جودت بكه شویله بر سؤال ایراد ایده‌جكم :

(سن بارته‌لمی) وقعه‌سیله (اهل صلیب سفرلری) خرستیانلغه عائد اولدیغندن اونلردن بزه نه ؟ غزوه‌لر ایله بنی قریظه حركتی ایسه وقایع اسلامیه‌دن بولونمق طولاییسیله اونلرك طوغروجه محاكمه‌سی؛ هر مسلمانك وظیفه‌سیدر. سز مسلمان ایسه‌كز؛ نه‌دن باشقه تورلو تلقی ایدییورسكز ، دكلسه‌كز حجاب انكیز ، یاخود مفخرت آمیز اولمالرندن سزه نه ؟

« بو بزم پیغمبر ذیشانمز . . مسلمان او كیمسه‌دركه انسانلر اونك الك ودیلنك شرندن امین بولونورلر دیمه‌مشمیدر ؟ » دییورسكز .

أوت، دیمشدر . سزده بو قول ایله قائلنك حقانیتنه قانع ایسه‌كز لسان خامه‌كزله نیچین دائما مسلمانلرك قلبنی جریحه‌دار ایدوب طورویورسكز؟

فی‌الواقع نبی‌ارحم صلی‌الله‌علیه‌وسلم (غزوه) و (سریّه) صورتیله محاربه ایتمش وایتدیرمشدی. لكن بونلرك توسیع بلاد وتعذیب عباد قصدیله، یاخود غنیمت آلوب ثروت‌جمع ایتمك طمعیله یاپلمش اولدیغنی موقع ادعایه قویه‌بیلیرمیسكز ؟

غزوات وسرایای نبویه‌دن هپسنك ؛ حقیقت اسلامیه، حتی‌موجودیت مسلمینك مدافعه‌سنی املیله اجرا ایدیلدیكی هرتورلو اعتراضه قارشی هروقت

اثبات اولونه‌بیلیر . عجبا خلافنه دلیل كوسترمك الكزدن كلیرمی ؟

كلهلم (بنی قریظه) وقعه‌سنه :

علیه‌الصلوة‌والسلام‌افندیمز؛ مدینه‌یی تشریف بویوروتجه مهاجرینه ، انصاره و جوارده‌كی یهودیلره حكمی شامل اولمق اوزره برمعاهده‌نامه یازدیرمش ، مندرجاتی‌ده سكنهٔ محلیه‌جه قبول ایدیلمشدی . اصلی (سیرة ابن‌هشام) ده مسطور اولان بومعاهده‌نامه‌ده «.. بزه‌تابع اولان یهودیلر، حین‌حاجتده بزدن یاردیم كوره‌جكلر ، اونلرده اثنای حربده مؤمنلرك نفقه‌سنی تدارك و اعطا ایله‌یه‌جكلردر . بوندن باشقه انصارك هر شعبه‌سیله معاهده ومحالفه‌سی اولان یهودیلر ؛ معاهدلرینك ویره‌جكی دیت خصوصنده معاونتده بولونه‌جقلردر» ده‌نیلیوردی .

مدینه یهودیلری؛ كندیلری ایچین برات نجات اولان بومعاهده‌نامه‌نك قیمتنی بیله‌مه‌دیلر وفرصت بولدقجه ابراز خیانتدن منع نفس ایده‌مه‌دیلر . علی‌الخصوص الجای تعصبله تورلو تورلو حركتلره قالقیشدیلر. رسول‌الله‌ه راست كلدكجه (السلام‌علیك) یرینه (السام‌علیك) دیدیلر . أوسیلرله خزرجیلر آراسنه فتنه‌القاسیله اونلری قلیچ‌قلیچه كتیردیلر نهایت ایشی آزیتوب قولیاتدن فعلیات ساحه‌سنه كچدیلر . (بنی قینقاع) چارشیسنده برمسلمان قادینك مستور محللرینی آچدیلر . (بنی نضیر) یوردینه كلمش اولان نبی اكرمی ومعیتنده‌كی برقاچ صحابی‌یی غدراً أولدورمك ، قریشلیله متفقلرینك مدینه‌یی محاصره ایتدكلری وقتده اونلره یاردم ایچین مدینه‌یی قوشاتمق تشبثنده بولوندیلر .

ایشته مدینه یهودیلری ؛ مسلمانلغه قارشی بو صورتله داورانیورلردی كه (بنی‌قریظه) ده‌نیلن جماعت اسرائیلیه‌ده اونلردن برقسم ایدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

هجرتك بشنجی سنه‌سی ایچنده (بنی نضیر) جماعت یهودیه‌سی اشرافندن (سلام بن مشکم) (کنانة بن ابی الحُقَیق) و (حُیَیّ بن اخطب) کیبلرك تشویقاتی نتیجه‌سنده، قریشلرله غطفانیلر وقبائل سائره افرادندن متشکل اون بیك کیشیلك براوردو مدینهٔ منوره‌یه کلش، برای مدافعه قازیلمش اولان خندقك او کنه دیزیلمشدی .

مسلمانلر ایچین غایت تهلکه‌لی بولونان بو اثناده (بنی قریظه) ده درت سنه‌لك برعهدی بوزدی، بر جهتدن محصور اولان مدینه‌یی دیکر طرفدن قوشاتمایه قالقیشدی ، نصیحت ایچین کونده‌ریلن (سعد بن مُعاذ) ی دیکله‌مك شویله طورسون تحقیر ایله کری کونده‌ردی .

شو حال ؛ اهل اسلامی خارجدن ایکی ، داخلدن ــ منافقلر اولمق اوزره ــ برکه جمعاً اوچ دشمن آراسنده وغایت مهلك برموقعده براقیوردی.

نهایت محاصره اوردوسی خائباً چکیلدی ، بنی قریظه حصاری‌ده اسلام عسکری طرفندن چه‌وریلدی .

یهودیلر؛ اطاعت ومرحمت پیغمبری‌یه دخالت ایده‌جك یرده زباندرازلق و (السیف بینا وبینکم) دیبه طفره فروشلق ایتمه‌یه باشلادیلر. کولکه‌لنمك ایچین دیوارلرینك دیبنه اوطورمش اولان (خلاّد بن سُوَید) ی ــ باشنه برال‌ده کیرمنی طاشی آتمق صورتیله ــ شهید ایتدیلر. لکن محاصره‌نك تمادیسی اوزه‌رینه مقاومته امکان بولامایوب نبی اکرمه مراجعت ایله‌دیلر .

علیه‌الصلوة والسلام افندیمز؛ بلا قید وشرط تسلیم اولمالرینی تکلیف بویوردی . رسول‌اللهك مرحمت وشفقتنه اعتماد ایتمه‌یه‌رك بو تکلیفی قبوله یاناشمادیلر . صوکراده سعد بن معاذك ویره‌جکی حکمه رضا کوستره‌جکلرینی سویله‌دیلر .

ایچلرندن اوچ کیشی ؛ حصاردن چیقوب حضور پیغمبری‌یه کلدی وامن وامانه مظهر اولدی، (عمرو بن سعدی) نامنده بری‌داها اول صاووشمش، طرف مسلمیندن کورولدیکی حالده تعقیب وتوقیف اولونمامشدی .

محصورینك طلبی اوزه‌رینه حکملك وظیفه‌سنی ایفا ایتمك اوزره (سعد بن معاذ) حضرتلری جلب ایدیلدی . مشارالیه ؛ خندق محاربه‌سنده یارالانمش اولدیغی ایچین مدینه‌ده وتحت تداویده بولونیوردی .

جناب سعد ؛ سبب دعوتی آکلاینجه بنی قریظه‌رجالنك اعدامنه، قادینلریله چوجوقلرینك‌ده اسارتنه حکم ویردی .

مدینه‌ده اعدام ایدیلن وجسدلری خندقلره طولدورولوب اوستی اورتولن مقتولین ؛ آشاغی، یوقاری ٧٠٠ قدر ایدی .

بونلردن (زبیر بن بطا) اسمنده بری؛ وقتیله (ثابت بن قیس) ی اسارتدن قورتارمش اولدیغی ایچین جناب ثابت؛ اونك عفوی تمنیسنده بولوندی. زبیرده چولوغی ، چوجوغی ، مالی وملکی ایله برابر طرف رسالتدن عفو وآزاد اولوندی. فقط یهودی بوندن استفاده ایتمك ایسته‌مه‌دیکندن کندی آرزوسیله قتل ایدیلدی .

(رفاعه) اسمنده کنج بر یهودی‌ده صحابیاتدن (امّ المنذر سلمی بنت قیس). التجا ایله‌دیکی جهتله عفو نبویدن مستفید اولدی .

قادینلردن یالکز بری قصاصاً اعدام ایدیلمشدی که اوده خلاّد بن سویدی شهید ایدن (مُزَینه) یاخود (نباته) آدلی جانیه ایدی .

اسیرلر ؛ مجاهدینه تقسیم ایدیلدکدن صوکرا فضله قالانلری اطرافه کونده‌ریلوب صاتدیریلدی.

*

عبدالله جودت بك؛ مقتولینك ٨٠٠ اولدیغنی وطرف پیغمبریدن اصطفاء بویورولمش اولان (ریحانه بنت عمرو) نامنده‌کی اسیره‌نك کنج و کوزه‌ل بولوندیغنی (ابوالفدا) نك (المختصر فی اخبار البشر) عنوانلی تاریخنه عطفاً سویلیور. حسن تصادف اولمق اوزره او کتاب؛ بنده‌ده بولوندیغی ایچین (ذکر غزوة بنی قریظه) سرلوحه‌لی بحثنی آچدم وشو سطرلری اوقودم:

«.. وکانوا سبعمأته رجل یزیدون اوینقصون عنها قلیلا ثم قسم رسول الله صلی الله علیه وسلم سبایا بنی قریظة فاخرج الخمس واصطفی لنفسه ریحانة بنت عمرو فکانت فی ملکه حتی مات .»

بنم آکلادیغمه کوره بو عباره‌نك معناسی :

«مقتولین؛ آز فضله، یاخود آزا کسیك اولمق اولمق اوزره ٧٠٠ کیشی ایدی . صوکرا صلی الله علیه وسلم حضرتلری؛ بنی قریظه اسیرلرینی تقسیم ایتدی وبشده‌برینی آییردی. ریحانة بنت عمرو ی‌ده کندی ایچین اصطفا بویوردی ومشارالیها؛ ارتحال پیغمبری‌یه قدر رسول‌اللهك جاریه‌سی اولارق قالدی»

ارلمق لازم کلیر . غالبا جودت بك «سبعمأته رجل یزیدون» جمله‌سنی کورونجه آلت طرفنی اوقومایه لزوم کورمه‌یه‌رك مقتولینك عددینی سکز یوزه چیقارمش، اصلنده بولونمایان «کنج و کوزه‌ل» قیدلرینی‌ده علاوه ایدیویرمش . ابوالفدادن مقدم واوندن زیاده شایان اعتماد اولان (ابن هشام) ك (سیره) سنده‌ده بو بحثه عائد اولمق اوزره :

«وهم ستمأته او سبعمأته والمکثر لهم یقول کانوا بین الثمانمأته والتسعمأته»

دیبورکه «مقتولین ٦٠٠ ایله ٧٠٠ آراسنده ایدی . عددلرینی چوغالتمق ایسته‌ینلر ایسه ٨٠٠ ایله ٩٠٠ بیننده ایدیلردیر» مألنده‌در. برکت‌ویرسین که عبدالله جودت بك ؛ بو عباره‌نك صوك قسمنی کورمه‌مش .

اجتهاد صاحبنك عجاب انکیز کوردیکی وفجاعت آمیز کوسترمك ایسته‌دیکی (بنی قریظه وقعه‌سی) شو یازدقلرمدن عبارتدر .

بونلرك منصفانه مطالعه‌سندن آکلاشیلیر که قرظیلر ؛ مسلمانلرك غایت تهلکه‌لی بر آننده نقض عهد و اعلان مخاصمه ایله برابر دشمنه معاونتده و بالفعل حرکت خصمانه‌ده بولونمشلر ، اوستلرینه کیدیلنجه استعفای قصور ایله تجدید معاهده طلب ایده‌جکلری یرده حصاره قاپانوب مدافعه ومحاربه‌یه باشلامشلر ، نامردانه بر قصد ایله بر مسلمانی شهید ایله‌مشلر ، رسول اکرمك تکلیف رحیمانه‌سنه وملتجیلره قارشی عفو وصفح کوستره‌جکنه اعتماد ایتمه‌یه‌رك سعد بن معاذك حکمنه راضی اولمشلر وامنیت ایله‌دکلری ذاتك ویردیکی حکم موجبنجه جزالرینی چکمشلر .

بو حرکتلر ؛ دول حاضرهٔ مدنیه‌دن برینه قارشی یاپیلمش اولسه‌یدی متجاسرلرینك اوغرایه‌جغی مجازات ؛ عجبا بنی قریظه‌نك جزاسندن خفیفمی اولوردی ؟ واقعا رسول الله حضرتلرینك رحم وشفقتیله بو کونکی دولتلرك اصول مدنیتی هیچ بر صورتله قابل قیاس اولاماز . فقط قرظیلرك خیانت واقعه‌سی‌ده یالکز پیغمبرك شخصیتنه دکل ، بوتون بر هیئت اجتماعیه‌نك موجودیتنه قارشی ایدی . صوکرا اونلرك یرلرنده ابقاسی ، یاخود بنی نضیر کبی یوردلرندن اجلاسی ، هنوز لایقیله کسب قوت ایده‌مه‌مش اولان مدینه واهالیسی ایچین بلای دائمی اولاجقدی . نیته‌کیم بنی قینقاع ایله بنی نضیرك نفیی بو نتیجه‌یی ویرمش ؛ لکن اسلامك قوتله‌نمه‌سی اوزه‌رینه (خیبر) ایله (وادی القری) ده‌کی یهودیلرك کندی طلبلریله موقعلرنده قالمالرینه مساعده ایدیلمشدی .

سیف ایله مبعوث اولان علیه الصلوة افندیمز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ـ بعضیلرینك ظنی کبی ـ او سیفی دائما قوللانمق ایستهمش وقوللانمش اولسهیدی ، صوك ایکی موقعهدهکی یهودیلرك ، حضرت عمرك زمان خلافتنه قدر اوراردە راحت ایدهرك ، مع مافیه اطرافهراحت ویرمهیهرك یاریمهسی قابل اولامازدی.

ینه او نبی اکرم ؛ حاشا قان دوکمك وآدام اولدورمکدن ذوق آلسهیدی ، کندیسنه اوقدر اذا وجفا ایتمش اولان مکهلیلری ؛ فتحی متعاقب (اذهبوا انتم طلقاء الله) دییه آزاد ایلهمزدی .

مکه اوستنه هجومه حاضرلانان، حتی بدایة اوردوسنی داغیتان و پیشدار قوماندانی خالد بن الولیدی یارالایان هوازنلیلرك آله کچن بیکلرجه اسیرینی کیدیروب قوشاتدقدن صوکرا ولیلرینه تسلیم ایتمزدی .

اسیرلرك صاتیلماسی مسئلهسنه کلینجه :

عرب تاریخیله اشتغال ایلهمش اولانلر بیلیرلرکه : غزوهیه کیدن قبائل افرادی ؛ بعدالظفر آله کچن اموال و اشخاصی (غنیمت) دیه آلیر و اغتنام ایدیلن شیلرك دردده بری (مرباع) نامیله شیخه قالیردی . بوندن باشقه (نشیطه) (فضول) (صفی) دهنیان شیلرك ده شیخك اولماسی معتاد ایدی که نشیطه: حربه کیدیلیرکن بولونان، فضول: قابل تقسیم اولمایان ، صفیده : شیخ طرفندن بکهنیلمش اولان پارچه دیمکدی .

مسلمانلق ؛ غنیمت آلمایی ابقا ایله برابر غنائمك آنجاق خمسنی علیه الصلوة والسلام افندیمزه تخصیص ایلهمشدی. فقط بو خمسدن (بنی هاشم) و (بنی المطلب) کبی اقربای پیغمبری‌یه حصه ویریلدیکی، یتیملرك و فقیرلرك اعاشهسنه صرف ایدیلدیکی ، مصارف سفری تدارکدن عاجز قالان یولجیلرك خرج راهی تسویه قیلیندیغی جهتله نبی اکرمه خمس غنائمكده خمسی قالیردی .

شوحالده بنی قریظه نسوان وصبیاننك اسیر ایدیلهسی ، بونلرك ایچندن خمس غنائم آلینماسی وبومیانده ریحانه بنت عمروك انتخاب بویورلماسی ، فضله قالانلرینكده صاتیلهرق بدللریله اسلحه ولوازم سائره مبایعه اولونماسی ، کرك او وقت و کرك بوزمانده بحثه بیله دهکر شیلردن دکلدر.

صاتدیریلمایوب آلیقونولان و اسلامه کلینجهیه قدر مربیسیْ وجدانه رعایت اولونان ریحانه حضرتلری ؛ رسول اکرمك تکلیف اعتاقنه قارشی :

هربنده شود شادکه آزاد شود
من شاد ازانم‌که ترابنده شدم

مألی دوشونهرك و :

یاره‌قول اولمقله بولدم دولت حریتی
اختیارمله اسارت کلدی کندمدن بکا

مطالعهسنی دریش ایدهرك پیغمبر جاریهسی قالماسنی ترجیح ایلهمشدی .

بومسئله حقنده دهافضله سوزه لزوم کورمیورم. عبدالله جودت بکك، بین البشر محبت، مرحمت، صلحدن عبارت بر آیین دییه تعریف ایتدیکی بهائیلکه اتباعاً اولسون ، بشرك بر قسم مهمی بولونان مسلمانلرك محبتنی کندیسندن ازاله ایلهیهجك بویله یازیلر یازمامسنی کندیسندن رجا ایله ختم کلام ایدییورم .

طاهر المولوی

(دلستی مولانا) کتابی حقنده

اجتهاد صاحبی عبدالله جودت بکك ـ صورتی کچن نسخهده مندرج بر تذکرهسی و (دلستیْ مولانا) عنوانلی اثرندن بر عددینی کوندرمهسی اوزرینه کتابی اوقویوب بعضی شیلر یازاجغمی وعد ایلهمشدم . ایشته اووعدی ایفایه چالیشیورم .

(دلستیْ مولانا) اینجه بر کاغده مطبوع ۱۲۸ صحیفهلك براثرکه ، غزالی‌ده معرفة الله ـ رباعیات غزالی ، عرفیده شعر وعرفان ، لاحقه‌لرینی ، ولدچلبی افندینكده ، استاد باکفایت وحکیم بلند همت حضرت عبدالله جودت ، کلمات مسجعهسیله باشلایان برمکتوبنی حاوی .

حقنده آزبحه بیان مطالعه ایدهجکم مقدمه وخاتمه سندن آکلاشیلدیغنه کوره بو کتابك ۲۵ صحیفهسی اشعار مولانا ترجمهسی ایمش .

« سما کاسهسنده ای الله ، کونشك آلتون شرابنی ایچیورسین ، کیجهلری زمرددن بیرکاسه ایچنده قمرك ضیالرینی ایچیورسین ؛ بن ، مخیلهمك مشعشع برالماسندن اولان طراشیده بیرالماس کاسه ایچنده سنك شراب فکرتکی ایچیورم ، الله ، الله ! روحکی ایچیورم » .

فقرهسیله باشلایان بوصحیفهلر ؛ بعض شاعرانه پارچهلری حاوی اولمقله برابر :

« الله کیجهلرك سکوتی ایچنده جلال الدینك روحنه دیدیکه : بك چوق تولید ایتدم . سنجه دائما مجهول قالاجق درین تصورلرده بولوندم . نه خزینهلرمدن ، نه معبدلرمدن ، سرایلرمدن نه خبرك وار؟ . . »

کبی غریب ولسانك مولانادن صدوری مستبعد سوزلریده احتوا ایدییور . معلومدرکه مترجم بر اثر حقنده طوغرووجه سوز سویلهیهبیلمك ؛ اواثرك اصلنی کورمهیه متوقفدر. بوپارچهلرك اصلی اولمادیغی ـ یاکلیش تلقی بویورلماسین ـ مترجم عنه اولان ابیات فارسیه کتابده بولونمادیغی ایچین عبد عاجز فقرات مترجمه‌ی جناب پیرك کلماتی دییه قبوله جسارت ایدهمیورم . حتی نه آچیقجه سویلهدیکم بوفکری ؛ آثار مولانایی بندن پك ای بیلن ولدچلبی افندیده :

« ای عالی علم وفضیلت صاحبی استاد! تأمین ایدهرمکه سزعینی زمانده غایت حساس برشاعرسکز (مولانا) یه عربستان چوللرنده نغمهپردازلق ایتمه کزایام جوانیده برای تحصیل شامی تشریفلرنده انشاد ایلهدکاری اشعارك ترجمهسی ظن اولونور. کذلك دیکر عالی ورقیق خیاللریکزكده (دیوان کبیر) ده مثلی بولمق کوچ دکلدر » .

دیهتأویللی برصورتده افاده ایدیور. صوکرا ؛ کفتار مولانادن بعضیلرینك ترجمهسی صاندیغم سوزلردهده ذهوللر موجود . مثلا فقرات مترجمه میاننده :

« الله سن قدوم چالیجیسین ، بوسنك ووراق چالدیغك قدوملرز . بزنیلرز ، سن نفخهسین، سن اوزرم ایدن روحسین . بز سنك سوزلریکی عیناً سانا تکرار واعاده ایدن عکس صدالرز »

پارچهسی کورولیور . ظنمهکوره بوسوزلر ؛ مثنوینك جلد اولندهکی :

ماچوچنکیم وتوزخمه میزنی زاری ازمانی توزاری میکنی
ماچونایم ونوادرمازتست ماکوهیم وصدا درمازتست

بیتلرینك ترجمهسی اولاجق . ذهابم طوغرو ایسه اوبیتلرك مألی شوصورتله نقل ایدیلهبیلیردیکه ترجمه دوست اولابیلسین :

« بز ؛ (چنك) دهنیلن چالغی کبی‌یزکه مضراب اوران سنسك. اوحالده ایشیدیلن ایکیلیق بزدن دکلدر ، سازی چالدیغك ایچین ایکلهیز ؛ سنسك دیمکدر ، کذا بز ؛ نی کبی‌یزکه نواسز سندن ، طاغ کبی‌یزکه صداسز، یعنی بزدهکی عکس صوت سندندر »

شو ترجمهلردهکی فرقلر واونلرددکی « همه‌اوست » « همه ازوست » نکتهلری ؛ نظردقته آلینماسهبیله آیری آیری ایکی طرب آلتی اولان (قدوم) ایله (چنك)ی برلشدیرمك ؛ آهنك معنایی اخلال ایدهبیلهجك بر نوا حصوله کتیریر صانیرم .

عبدالله جودت بك کبی لسان آشنا بر ذاتك قدوم ایله چنکی آییرد ایدهمهیهجك قدر فارسی نادان اولماسنه احتمال ویرهمهدیکم ایچین بو ترجمهلرك اصلندن دکل ، فرانسزجه ویاانکلیزجهیه منقولندن یاپیلمش اولماسی خاطریمه کلدی .

ظنمده مصیب ایسهم مترجمك برکرهده اصللرینی بولوب کوزدن کچیرمهسی وفقرات مترجمه ایله بالتطبیق لازم کلن تعدیلاتی اجتهاد ایله نشر ایلهمهسی ـ حقنده حسن حرمت پرورده ایتدیکمی سویلهدیکم ـ جناب پیره بر خدمت مشکوره ایفا ایلهمك اولور .

هانکی غزالینك اولدیغنی بیلهمهدیکم (معرفة الله) و (رباعیات) ترجمهلری ایچینده بومطالعه وارد اولابیلیر .

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

فلسفه و رياضيات

حقيقت محضه و آينشتاين

بوكونكى تدقيقات علميه بزه واضحاً كوستريوركه بنى بشر اسرار مطلقه‌يى ادراك ايده‌ميه‌جكدر. يعنى بو عالمده حقيقت مطلقه‌يى، نفس الامرى بيلمك انسانلر ايچون ممكن وميسر اوله‌ميه‌جقدر.

بشريت محدود اولان دائرهٔ قابليتى هر نه زمان آشمق وعالم اسراره كيرمك ايسته‌مش ايسه دائما اوكنده بر دمير قپويه تصادف ايتمشدر.

مدنيتك ايلك دورلرندن زمانمزه كلنجيه قدر بوتون فيلسوفلرك ذهنى اشغال ايدن مسئلهٔ مهمه محسوساتمزك ماهيتنى آكلامق، اشيانك حقيقتنى تحرى وتفحص ايتمك وطويغولريمزك نفس الامره مطابق اولوب اولمديغنى يقيناً بيلمك ايدى.

بو مسئله‌دوغرودن طوغرويه فلسفه‌نك مابعدالطبيعيات (Métaphysique) قسمنه بر موضوع اولمشدر. بو نتيجه‌يه كوره كائناتى بزه كوروندبكى كبى دكل، حد ذاتنده اولديغى كبى بيلمك، هم يقيناً بيلمك لازم ايدى. مابعدالطبيعياتك غايه‌سى، مقصودى ده بو ايدى. اسكيلر نظرنده امهات مسائلدن معدود اولان بو معمى بوكون پسيقولوژى علمنك بر باب مخصوصى تشكيل ايدن بر مسئله‌در.

حكماى قديمه‌يى بو دوشونجه‌لره سوق ايدن سبب حادثات كونيه‌نك هر آن تغير اوزره بولنمسى كيفيتى ايدى. دائما تغير و تحول ايدن حادثاتك كندى كندينه قيامى احتمالنى منطقاً قبول ايده‌ميورلردى. اونك ضمننده مندمج ومختفى اولان حقيقت قويه و ثابته‌يى آرايورلردى. اونى بولمق و بيلمك ايستيورلردى. اول الاوائل (Archée) ديدكلرى دخى بو ايدى.

فلاسفهٔ ماضيه‌دن بعضيلرى بو حقيقت قديمه‌يى عالم ماده‌ده آرادينى كبى قواى عالمده، اعدادده، وياخود مجردات فكريه‌ده، معقولات ثانيه‌ده دخى آرايانلر وار ايدى.

ظواهر محسوسه‌نك ضمننده بر (وجود صرف) يعنى هر درلو اوصاف وكيفيات محسوسه‌دن معرى بر وارلق اولمسنى عقل بشر سببيت علاقه‌سيله بالضروره جزم ايتمش ايدى. چونكه تغيرات حوادثى بر اصل قويم و سبب مستديمه اسناد ايتمك لازم ايدى.

بو ميانده بر چوق حقايق طبيعيه كشف ايتمش علماده ظهوره كلمشدى.

آرشيمد و غاليله و هيرون كبيلرى طبيعتى طوغرودن طوغرى‌يه تتبع و استنطاق ايده‌رك بر چوق قوانين فنيه كشف ايتمشلر ايدى كه زمانمزك ترقيات فنيه‌سى اونلرى تصديق وتأييد ايتمشدر. بو علما علوم حاضره‌نك تمل طاشلرينى آتانلردر. بونلر مسائل فلسفيه ايله اشتغال ايتمدكلرى ايچون تاريخ فلسفه‌ده (فيلسوف) عنوانيله ياد اولنمازلر سه‌ده بالتجربه تحرى حقيقت ايتمش اعاظمدندر. ده‌قارت ايله لايبنيچ بو صنفدندر.

ده‌قارت فلسفهٔ حاضره‌نك پدرى ومربيسيدر. مابعدالطبيعيونك كملين افاضلندن اولمقله برابر رياضيونك ده سرفرازاننددن و مجربين علمانك پيشوالرندن ايدى.

ده‌قارتك نظرنده بزه غايت صميمى واك يقين اولان حقيقت ماده دكل، وجداندر.

يعنى ده‌قارتك تضمناً ديمك ايستديكى شى مدركاتمزك كاملاً وجدانى اولديغنى افهامدر. خالصانه اعتراف ايتمليز كه علم اضافئ بشرك دائرهٔ تعلق خارجنده قالان مسائل مابعدالطبيعيه حقنده هيچ برشى بيلميورز.

اوحالده بيلديكمز نه‌در !... بيله‌جكمز نه‌در؟

بو مهم سؤاله جواب ويرمك ايچون رياضياتك تدقيقات ونتايجندن ده استعانه ايده‌رك : « بو عالمده انسانلرك بيلديكى و بيله‌جكى شيلر حقيقت نسبيه‌در » ديه‌جكز.

اول امرده شونى سويليه‌لم كه مشاعرمز، يعنى حواس ظاهره وباطنه‌مزدن حس و كره عقلمزك ده دلالت وارشاديله وجدانمزه كندى وارلغنى احساس ايدن قدرت مطلقهٔ صمدانيه‌نك آنجق آثار تجلياتنى بيليورزكه كائنات ديديكمز مجموعهٔ عوالم او تجلياتدن عبارتدر. اوده بزم نظرلرمزده آنجق حادثاتدر، وذات حقيقت دكلدر. ايشته بز انسانلر بو قدر بيله بيليرز و آنجق بو قدر بيله‌جكز.

بو خصوصده حكمادن مسلم وغير مسلم، اسلاف واخلاف صوفيون ايله برابر طرفداران علوم وفنون، الحاصل منصف اولان متفكرين على العموم متفق الرأيدرلر. شيمدى دينيات مسئله‌سنى بر طرفه براقه‌لم. چونكه او عالمى فتح ايده‌بيلمك انسانه ميسر اولمامشدر؛ كائناته، يعنى مكونات ماديه‌يه باقه‌لم و بزه منكشف اولديغى صورتده اوزرنده وارلغنى قبول ايده‌لم. ذاتاً رياضيات وفنون تجربيه بوندن زياده‌سنى آرامازلر. علم كوزى حادثات محسوسه‌دن ايلريسنى كوره‌مز. علمك عالمى صرف حادثات عالميدر.

∴

بو مسئله‌يى رياضى بر فكر ايله‌ده تدقيق ايده‌لم.

معلومدركه رياضياتدن مقصود اولان شى كمياتك بالواسطه مقايسه وتقديريدر. بو مقصده وصول ايسه كميات ميانندهكى مناسبات واسطه‌سيله ممكن اولور.

كميت نه‌در؟

كميت رياضيون نظرنده تزايد وتناقصى قبول ايدن و بر واحد قياسى‌يه كوره تقدير اولنه‌بيلن شيدر.

عدد، امتداد، سطح، حجم ويا على الاطلاق مكان ايله زمان بر كميت اولديغى كبى بر جسمك بر ثقلى، وزنى، جوهرى كبى حادثات طبيعيه‌يه داخل اولان اركان اصليه‌ده بر كميتدر. چونكه بونلرك كافه‌سنى بر واحد قياسى‌يه كوره اولچمك ممكندر.

ايشته رياضيون بو تعريف ايله اكتفا ايتمشلر وهيچ بر زمان :

مكان نه‌در؟ — زمان نه‌در؟ — ماده نه‌در؟

بورالرينى آرامامشلردر.

اوت، رياضيون مكان و زمانك مقايسه‌سى اوزرينه مؤسس اولان معلومات نسبيه ايله اكتفا ايده‌رك معلومات مطلقه تحريسنه قيام ايتمه‌مشلردر. فى الحقيقه زمان ومكان .. كبى ماهيات، معلومات بشريه‌نك مباديسنى تشكيل ايتديكى ايچون بونلرى تعريف ايتمك محالدر.

رياضيات اويله ظن اولنديغى كبى اعتبارات عقليه‌دن بحث ايتمز. فائده‌سى ده فكره بازيچه‌ تدار كندن عبارت دكلدر. بالعكس رياضيات حكمايه كوستردكلرى حقايق طبيعيه‌يى افاده ايچون بر اسلوب تهيه ايدر. رياضيات نظرلرمزدن پك بعيد اولان حقايق كونيه‌يى ارائه ايچون ياپلمش بر دوربين، نظرلرمزه پك قريب اولان حقايق عنصريه‌يى ارائه ايچون ده بالجوده كتيرلمش بر خرده بيندر. بو صورتده كه بو دوربين ايله بو خرده‌بين اولماسه ايدى بو عالمك آهنك دروننى، انتظام داخليسنى، تدقيق حادثات برجه الى الابد مجهول و نظرلرمزه مستور قالير ايدى. ايشته بو آهنك عالم، برجه‌يكانه حقيقت مكشوفه‌در. بوكون بيله ظلمات جهل ايچنده ياشايان بر طاقم اقوام واردركه هر كون حادثات كونيه‌يى كوردكلرى حالده متأثر بيله اولمازلر. قدرت فاطره‌نك وجودينه قائل اوله‌بيلمك ايچون معجزه‌يه عرض

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

افتقار ایدرلر. حال بوکه اصل معجزهٔ کبری حادثات و مکوناتده مکتوب اولان بو حقیقت عظمادر. بو حقیقت علومه‌یی بزه الڭ قطعی طرزده افاده ایدن لسان ایسه لسان ریاضی‌در. اوت! ریاضیات بو حقیقت ابدیه وازلیه‌یی قانون نامنی ویردیکی دستورلریله افاده ایدر.

قوانین طبیعیه ویا علمیه اختراعات صنعیه‌دن عبارت دکلدر. بوکون هر علم بر طاقیم حادثاتڭ جمع و تصنیفندن حصوله کلمشدر ودائما تجدد و ترقی‌یه تابعدر. او صورتله‌که ساحهٔ تدقیقاتده وقوعه کلن هر بر کشف، نظریات موجوده‌یی یا تصدیق ویا تکذیب ایدر. فقط بو تصدیق ویا تکذیبدن طولایی «حقایق علمیه» دکیشمز. یالکز بو حقایق اظهار و ارائه‌یه مدار اولان طریق تبدل ایدر. علومڭ ترقی وتکاملنی بر شهرڭ، بر مملکتڭ زمانله تحول و تجددینه قیاس ایتمه‌ملیدر. بر شهرده خراب اولان بنالر ییقیلیر. ویا بالخاصه هدم ایدیلیر. یرلرینه مبانیٔ جدیده انشا اولنور. علومڭ ترقیسی ایسه حیوانات ونباتاتڭ تناسخنه بڭزر. حیوان یاواش یاواش تنمی و توسع ایده‌رك نهایت طانیمیه‌جق بر صورته کیرر. ترقیات علمیه‌ده بوڭا کیدر. نظریات تکمل ایدر، فقط حقایق لایتغیر قالیر.

ترقی وتکامله تابع اولمایان علم یوقدر. واقعا بزده بوفکرڭ خلافنده بولنانلر وار ایسه‌ده بونلرڭ ادعالری واهیدر. بعض قدما بر ستان آرسطونڭ منطقی ایله اوقلیدیسڭ هندسه‌سنی هرنوع احتیاج تجدددن مصون قالمش بر (علم مکمل) اولمق اوزره کوسترمك ایسترلر ودیرلرکه: «اوقلیدیسڭ کتابنده مندرج اولان اشکال (دعوی) دن فضله بر شکل بولنه‌مدیغی کبی کتاب آرسطوده مندرج اولان ضروب قیاس وانواع واحکام قضایادن باشقه بر شی بولنه‌مازه». بونی بیلمزلرکه اوقلیدیسڭ

هندسه‌سی یالکز ارض اوزرنده‌کی مساحاتده حکمی جاری اولان بر تقریبی هندسه‌در. آرسطونڭ منطقی‌ده محاوراتده مستعمل و و نسب صوریه اوزرینه مؤسس بر منطقدر. لسان محاوره ایسه فکرڭ هرنوع تجلیاتنی افاده‌دن عاجزدر. نته‌کیم الڭ عادی بر معادلهٔ تفاضلیه‌یی بیله لساناً تماماً تمامنه افاده ایتمك مشکلدر. واقعا بر معادلهٔ تفاضلیه حدود محدوده داخلنده اتمام ایدیلدیکی تقدیرده بر درجه‌یه قدر لساناً افاده اولنه‌بیلیر‌سه‌ده سلسله صورتنده اتمام اولنان وهله هیچ اتمام اولنه‌میان معادلات تفاضلیه لسان عوامه ترجمه ایدیله‌مز.

حال بوکه حکیم شهیر نیوتون بالفعل اثبات ایتدیکی وجه اوزره قوانین کونیه‌یی یکانه ارائه ایده‌بیله‌جك بر افاده بونلرڭ معادلات تفاضلیه‌لریدر. اکر حساب تفاضلی و تمامی دها طوغریسی (حساب اصغر نامتناهی) وجوده کتیرلمامش اولسه ایدی بوکون مشهودمز اولان قوانین کونیه شبهه‌سز بولنه‌مازدی. ایشته اضافیت نظریه‌سیله علوم مستقبله‌نڭ وضع اساساتنه موفق اولمش اولان آینشتاینڭ بو کشفیاتنده تعقیب ایله‌دیکی طریق‌ده بودر.

آینشتاین امکونات مادیه‌یی ریاضی بر فکر ایله تدقیق و حادثات طبیعیه‌یه تعلق ایدن معادلات تفاضلیه‌یی ترکیب و تحلیل ایتمك صورتیله نظریات حاضرهٔ علمیه‌یی تملندن صارصه‌جق بر مظهریته نائل اولمشدر.

بو عصرڭ الڭ بیوك ریاضیونی میاننده بر موقع مخصوص، وبر شرف بی بها احراز ایتمش اولان آینشتاینڭ اشبو تأسیسات جدیده ایله نامنی تخلید ایتدیکنه شبهه یوقدر. بو کشفیات وتدقیقاتڭ خلاصه وزبده‌سی شودر:

«بو عالمده قطعی و حقیقی بر شی یوقدر. محسوسات ذاتیه‌مز شیمدی‌یه قدر ظن ایتدیکی کبی حقیقی

ومطلق اولمایوب اضافیدر. کائنات وحادثاتده اغلبیت اوزره حاکم اولان اضافیت‌در».

عصر حاضرڭ الڭ بیوك ریاضی فیلسوفی عد ایدیلن متوفی (هانری پوانقاره) بیله حقایق ریاضیه‌نڭ تجربه‌دن منتزع اولدیغنی وکندی عالممزه مخصوص و بنا برین اضافی اولمسی لازم کلدیکنی دعوی واثبات ایتمشیدی.

مطلقیت فن وفلسفه‌ده پك اهمیتله موضوع بحث ایدیلن بر کیفیتدر. فقط کائنات کائنات اوله‌لی اشیا ومکوناتده بو موضوعڭ مدلولنی بولمق، او معناده بر حقیقته تصادف ایتمك بشرنجه ممکن و میسر اولمدیغنه کوره بو مفهومی بر لفظ مجرد ماهیتنده تلقی ایتمك ضرورتی قارشیسنده‌یز. نته کیم عدالت مطلقه، حقیقت محضه کبی ترکیبلرده مطلقیت مفهومنڭ حقیقتده بر معنای اضافی افاده وتبلیغ ایله‌دیکی محتاج توضیح دکلدر.

کذلك حکمت طبیعیه‌ده منظور اولان هر کیفیت کبی وزن مطلق تعبیرنده‌ده معنای اطلاق آرامق طوغری دکلدر. زمان مطلق، مکان مطلق ذهن بشرده دائما بر خیال ماهیتنده تجسم ایتمش شیلردندر. زمان ومکان دنیلن اشیا حقنده‌کی تعریفات وتوصیفات آنجق انطباعات مشخصه مواجهه‌سنده حواسمز معرفتیله استحصال ایدیلیر والحاصل مادیاته اضافه ایدلمکسزین زمان ومکانه ذاتی ومطلق بر وجود ویرمك امکانسزدر. شو حالده مطلقیت مضمونی حد ذاتنده ممتنع الادراك بر شیئه وخیالنواز بر محاله موضوع دیمکدر. بو اعتبار ایله کرك عالم خارجیده وکرك ساحهٔ علومده تدقیق اولنان بالجمله موضوعلرڭ وجه وضمننده آرتق اضافیت حاکم اولدیغنه شبهه ایتمامك لازم کلیر.

آینشتاینڭ «اضافیت نظریه‌سی» نامی تحتنده

میدانه قویدیغی حقایق علمیه‌نڭ باشلیجه اساسلری شونلردر:

١ — علوم حکمیه و میخانیکیه‌ده حرکت مطلقه‌نڭ وجودی بی‌معنادر.

٢ — حادثات ضیائیه‌ده اثیر دنیلن سیاله لزوم واحتیاج یوقدر.

٣ — زمان ومکان وسرعت مفهوملری تلقیاته کوره لاینفك بر کل تشکیل ایدرلر. هر نوع حادثهٔ طبیعیه‌ده بو مفهوملره تصادف ایدلمك ضروریدر. زمان بر دنجی بعد اوله‌رق مکانه مربوطدر.

٤ — فضا لایتناهی دکل، بر فضای مادی ومحدوددر وابعاد اربعه ایله متصفدر. بونڭ محیطی علی التخمین کرویدر.

٥ — تفکرات جدیده‌یه کوره اوقلیدیس هندسه‌سی یرینه یکی بر هندسه وضع واقامه اولنمق لازمدر.

٦ — علوم حکمیه ومیخانیکیه یرینه یکی بر میخانیك تأسیسی مقتضیدر.

٧ — خلاده ضیانڭ سرعتندن (ثانیه‌ده ٣٠٠,٠٠٠ کیلو متره) فضله بر سرعت مشاهده‌سی ممکن دکلدر.

٨ — ضیائی، الکتریقی ومقناطیسی حادثات آینشتاین نظریاتیله دها سهولتله قابل ایضاحدر.

اساسات مذکوره‌یه بناءً آرتق کائناتی بر خلای لایتناهی ایچنده غائب اولمش اجسامڭ هیئت مجموعه‌سندن عبارت فرض وتصور ایتمك ایجاب ایتمز. بالجمله حادثات مادیه یکدیکرینه تابع وبنا برین اضافیدر.

بیك بردیرك ٩ رجب الفرد ١٣٤٠

محمد عزت

مولویلك مناقبندن مابعد

موزه مدیری خلیل بکڭ قرمان اوغللری حقنده‌کی وثائق تاریخیه نامنده‌کی مقاله‌لرنده بوموسی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بکك ۷٤ سنه سلطنت سوردیکی ، فقط الیوم خراب اولان بو مدرسه‌نك کتابه‌سی اولمدیغندن تاریخ انشاسنك مجهول اولدیغنی یازیورلر ایسه‌ده قرمانده حصار محله‌سنده‌کی بو مدرسه حقنده محلی تحقیقاتندن بر آز معلومات ویره‌رك مسئله‌یی تنویر لازمدر : امیر موسی مدرسه‌سنك بانیسی موسی اولوب مدرسه (٦٥٠) تاریخنده انشا اولنمشدر. طرز انشاسی غایت دلفریب و مصنعدرکه قسماً مزینت، قسماً‌ده یموشاق طاشلردن یاپیلمشدر. مذکور مدرسه سکز حجره ایله ایکی مسجد و برده بانیلك مدفنی اولان تربه‌یی و بر میدانلغی و برده مذکور حجره‌لردن‌ده منقسم آیری بر قسمی حاویدر. شتائی مسجد ایله تربه دخی آیری آیری قبه آلتنده‌در. صیفیه مسجدی میدانلق جهتنده واوستی آچیق بر قبه ایله مستوردر. درونده‌کی اوطه‌لرك کزینتی محللری کمری میدانلق قبه‌سنه ٤ مترو ارتفاعنده ٦ ستون ایله مربوطدر. میدانلق مختلف رنکده مرمر ایله تفریش ایدلمش اولوب مع الاسف مرور زمانله طاشلرك بعضیلری ضایع اولمشدر. مناره‌سی یوز مترو طولنده واوچ مترو قطرنده‌در جداً بر قیمت صنعتکارانه‌یی حائزدر. مناره‌سنك شرفه‌سندن یوقاریسی ، یعنی علم طرفی سکز ستون اوزرینه مبنی و غایت مصنعدر. مناره‌نك اوله طونجدن معمول و یوزی یالدیزلی بر علمی وار ایدی بایسه‌ده (۱۵) سنه اول شدتلی بر روزکاردن سقوط ایتمشدر. سلطان العلما حضرتلری قرمانده بولندقلری اثناده زوجهٔ محترمه‌لری وفات ایتمشلردر. تاریخ رحلتلری ٦۲۱ اوله‌جق. یکرمی سنه صکره دخی بیوك مخدوملری محمد علاء الدین چلبی دخی وفات ایتمکله والده‌لری قربنه دفن ایدلدی. الیوم حضرت مادر خانقاهی اولان و قرمانده والده سلطان تکیه‌سی دییه شهرت شعار بولونان بو زاویه‌نك اولا قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌یی نقل ایده‌جکز ، صکره‌ده درکاه حقنده معلومات ویره‌جکز :

۱) امر بعمارة هذه الزاویة المبارکة المنسوبة الی حرة ۲) قطب العارفین سلطان العاشقین وجلال الملة الحق والدین قدس الله سره المبین والمرقد السعید الشهید ۳) سیف الدین سلیمان بیك بن خلیل بن محمود بن قرمان نور الله ضریحه السلطان الاعظم ظل الله فی العالم مالك رقاب الامم سید ٤) السلاطین العرب والعجم قاهر الطغاة والمتمردین قاتل الکفرة والمشرکین ابو الفتح علاء الدین خلیل بن محمود ٥) بن قرمان خلد الله مملکته واعلی اوانه ونصر اعوانه فی تاریخ اوایل ربیع الاول سنه اثنی وسبعین وسبعمایه من الهجریه (۷۷۲) کتابه‌نك برنجی سطرنده‌کی (حرة) کلمه‌سی قاموسلرده کریمه وکنی زاده خاتون معناسنه کلدیکی کوروله‌جکه بو زاویه‌نك قطب العارفین حضرت مولانانك والدهٔ محترمه‌لرینه عائد اولدیغنده قطعیاً شبهه وتردده محل یوقدر. شیمدی بر آز‌ده درکاه حقنده معلومات ویره‌لم: قرمانك علی شحنه (شاهانه) محله‌سنده کائن اولان مادر مولانا حضرتلرینك تربه‌سنك انشا وطرز معماریسی کارکیر اوله‌رق زاویه وقسمه درونده بر مسجد وجلال الدین رومی حضرتلرینك برادرلری علاء الدین چلبینك قبری واون بش قدرده درکاه مذکور مشایخندن بولنان ذواتك مقبره‌لری موجوددر. تربه‌نك قبله جهتنده‌کی کوشه‌سنده یالدیزلی بر قفس درونده مادر مولانا حضرتلرینك غنوده غفران اولدقلری لحد مبارك واردر ، قفسك اطرافی بیاض بر پرده ایله مستور اولوب بو سلطان عصمت شیمی احتجاب ایلمکده‌در. زوار و جلیلان کرام تأدباً قفس خارجندن زیارت ایدرلر. صندوقه‌لری اوزرنده بولنان ذی قیمت عتیق بر پوشیده ایله سلطان ارشاد مولوی نهاد طرف شاهانه‌لرندن اهدا بیوریلان ایکنجی بر پوشیده ایله مستور ومزیندر. مذکور تربه درونده مسجددن باشقه برده سماعخانه موجوددر. تربه داخلنده آثار عتیقهٔ نادرهٔ اسلامیه‌دن حجمی بیوك یازمه ایکی کلام قدیم وعجمکاری مرصع ذهبدن معمول بر قاچ بیك لیرا قیمتنده ایکی شمعدان و کموشدن معمول ومنقش اوچ عدد‌ده قندیل واردر. مختلف قطعه‌لرك ، مختلف هنرورلری طرفندن معمول بو قیمتدار اسلام اثرلری تربهٔ سیدة المخدراتك قدیم اشیاسندن معدوددر. زاویه‌نك حولیسنده سکز درویش حجره‌سیله اوچ اوطه ، بر صالونی محتوی اخشاب وتحتانی برده شیخ دائره‌سی و بر مقدار حولی وباغچه موجوددر. هیچ شبهه‌سز مولوی خانه‌لرك قدیملرندن معدود اولوب عثمانلی دولتی ایچون بروسه نه‌قدر حرمته شایان ایسه قرمانده مهد مولویت اولمغله اوقدر احترامه الیقدر. موضوعمزه دونه‌لم : مابعدی وار

م . فریدون نافذ

شیخ سعدینك آباقا خان ایله ملاقاتی ونصیحتی

کلمهٔ (هلاکو) لك معنای مجسمی وظلمهٔ جهانك بویوك باباسی جنکیز کبی ـ اظلمی اولان هلاکو ٦٥٦ تاریخنده بغداد ایله خلیفه‌سنی پای قهری آلتنده چیکنه‌دکدن آلتی ، یدی سنه صوکرا (مراغه)‌ده ایکن اولومك پنجه‌سیله دار الجزایه سوق ایدلمش ، انسان کمیکلریله معموره کوللری اوشته قورولمش اولان سریر شقاوتنه اوغلی (آباقا) یاخود (ابقا) ویاخود (آبغا) خان کچمشدی.

۱۷ سنه قدر حکومت ایده‌رك فجأةً وفات ایله‌ین هلاکو زاده ؛ باباسنه نسبةً اهون شر ین قالمش ، بوکاده وزیری (شمس الدین جوینی) دلالتیله کوروشدیکی علمای اسلامك مؤثر نصیحتلری سبب اولمشدی (٭).

ناصحلری جمله‌سندن بری‌ده (شیخ سعدی شیرازی) ایدی . عارف مشار الیهك مطبوع کلیات آثاری مقدمه‌سنده‌کی رساله‌دن بر دانه‌سی ؛ آباقاخان ایله ملاقاتی حاکی و اوکا خطاباً یازدیغی پندنامه‌یی حاویدر ، اوراده دییور که :

مقامات متبرکه زیارتندن صوکرا دار الملك تبریزه اوغرادم ، علما وصلحا ایله کوروشدم . اسکیدن بری حقوقمز بولونان (صاحب اعظم خواجه علاء الدین) ایله (صاحب دیوان خواجه شمس الدین) ی ده زیارت ایتمك ایسته‌دم . یانلرینه کیتمك ایچین بر کون سوقاغه چیقدم . فقط آنلرده آباقاخان ایله بر کزینتی یاپمق ایچین آته بینمشلردی . او صیراده کندیلریله کوروشمك قابل اولامایه‌جغندن بر کوشه‌یه چکیله‌یم دیدم . لکن خواجه‌لر بنی کوردیلر وآتلرندن اینوب یانمه کلدیلر . اللریمی اوپدکدن صوکرا ملاقاتمی نعمت غیر مترقبه تلقی ایتدکلرینی سویله‌دیلر . آباقاخان ؛ امرانك حقمده کوستردیکی حرمته شاشدی قالدی .

ـــ علاء الدین ایله شمس الدین ؛ بو قدوسه‌ده معیتمده اولدقلری حالده شو آدامه ابراز ایتدکلری احترامی بکا قارشی یاپمادیلر . هیچ دوشونمه‌یه باشلادیغی حال وطورندن آکلاشیلدی .

خواجه‌لر ؛ آتلرینه بینوب حکمدارك یانینه کیتدیلر . آباقاخان :

ـــ بوقدر حرمت ایتدیککز آدام کیمدر که دییه صوردمش .

(٭) آباقاخان ؛ شمس الدینك ویردیکی بر ضیافتده ایکن کلدیرکن دوزویرا اولمش ، شو حال ؛ وزیرك خلافکیرانی طرفندن حکمداری شمس الدینك زهرله‌دیکنه حکم اولونمشدی . مؤخراً (ارغون خان) ایلخانلق تختنه کچنجه وزیری بو جرم ایله اتهام واعدام ایتدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

— پدرمز . جوابنی ویرمشلر . خان :
— بکا پدریکزك وفاتی سویلهمشدیکز ، شیمدی‌ده بوآدام ایچین بابامز دییورسکز . دیمش .
— طریقة پدرمز ، یعنی شیخمزدر . ایضاحنده بولونمقله برابر :
— نظم ونثری مشهور عالم اولان (شیخ سعدی شیرازی) بی افندیمزده ایشتمشسکزدر . ایشته مهدی شیرازی ؛ بوذات عالیدر . دیمشلر .
آباقاخان ؛ فقیری کورمك ایستهمش ، اونلرده بنی حضوره چیقارمایه سوز ویرمشلر .
ایرتهسی کون حجره ؛ درویشانهمه کلدیلر ومسئله‌یی آکلاتدیلر . کیتمهمك ایستهدم ،
— بر بهانه ایله اینی صاووشدیرك . دیدم ، رجامی ابرام درجه‌سنه کتیردیلر . خاطرلری ایچین کیتدم وخان ایله بر مدت صحبت ایتدم . عودت ایچین اذن ایسته‌نجه :
— بکا برنصیحت ویر . دیدی .
— دنیادن آخرته کناه ایله ثوابدن باشقه برشی کوتوروله‌مز . باق هانکیسنی ایسترسه‌ك اونی طوپلا . دیدم .
بومعنایی نظماً افاده ایت . تکلیفنده بولوندی . شوقطعه‌یی اوقودم :

شهی که حفظ رعیت نگاه میدارد
حلال باد خراجش که مزد چوپانیست
وگر نه راعی خلقست زهر مارش باد
که هرچه میخورد او جزیت مسلمانیست

یعنی « بر پادشاه ؛ تبعه‌سنه باقار واونلری محافظه ایدرسه آلدیغی ویرکی حلال اولسون ، چوبانلق اجرتی یرینه کچر ، یوق ، خلقك چوبانلغنی یاپمیورسه او ویرکیلر زهر اولسون . زیرا : یه‌دیکی مسلمان جزیه‌سی دیمکدر »
آباقا خان ؛ قطعه‌نك مآلندن متأثر اولدی وآغلادی .

— عجباین ؛ چوبانمی‌یم ، دکلمی‌یم ایشواالنده بولوندی .
— چوبانسه‌ك برنجی بیت ، دکلسه‌ك ایکنجیسی سکا یه‌تیشیر دیدم . فالقار کن‌ده شو بیتلری انشاد ایتدم :

بادشه سایهٔ خدا باشد سایه باذات آشنا باشد
نشود نفس عامه قابل خیر کر نه شمشیر پادشا باشد
ملکت و صلاح نپذیرد کر همه رای او خطا باشد
هرصلاحی که درجهان آید اثر عدل پادشا باشد

بعده آتیده‌کی نصایحی یازوب کونده‌ردم .
مابعدی وار

طاهر المولوی

بابیلك : مابعد

هجرتك بیك ایکییوز اللی ایکی تاریخلرنده فتحعلی شاهك حفیدی وعباس میرزانك مخدومی محمدشاهك حکم‌سوردیکی بردورده ایران یکی بر حادثهٔ مذهبیه قارشیسنده قالدی . بناءً علیه ؛ بوکبی مختلف سیستملره آلیشقین اولان ایران ، بدایتده بومذهب نوظهوره اهمیت ویرمدیسه‌ده یالکز عجم مسلمانلغی دکل ، بوتون ایران اجتماعیات وسیاسیاتی تهلکه‌یه القا ایدن بوقوتلی جریان ؛ علما و وزرانك ذهنلرینی اهمیتلی برصورتده اشغاله باشلادی . . .
شیخیه طریقتنك مؤسسی « شیخ احمد زین الدین الاحسائی » (١) نك مریدانندن هنوز یکرمی آلتی

(١) احساء : نجد سنجاغنك اسم قدیمیدر . عرقاً عرب ، اخلاقاً عجم ، مذهباً شیعی اولان بو شیخ ، کربلاده اختیار اقامت ایتمشدی . تصوف ایله فلسفه‌یی مزج ایله برخلیطهٔ عقائد وجوده کتیرمشدر . تأسیس ایتدیکی طریقت جنوبی ایران وعراق طرفلرنده شایعدر . .

یاشنده (باب علی محمد) (٢) اسمنده برکنج ، احداث ایتدیکی دین جدیدی نشر ایدییور ؛ قادین ، ارکك برچوق خلق ؛ مجتهد نوظهورك اطرافنده طوپلانیوردی .
باب ؛ قرآن کریمی ، اناجیل وتوراتی ، بونکله برابر بللی باشلی مسالك صوفیه‌یی تدقیق ایده‌رك شو دستورلری وضع ایله‌مشدر :
جناب حقك و مخلوقاتنك وحدتنه اینانمق ؛ قادین وارککك حقوقاً مساواتنی طانیمق ، بوندن باشقه برچوق اختلافاتی تولیدایدن ومختلف حادثات اجتماعیه سببیله معوج یوللردن عین وجههٔ استقامتی ، یعنی حقیقتی تعقیب وتحری ایدن ادیانك برنقطه‌ده اتحادینی ، معارفك بلا استثنا هریرده تشمیل وتعمیمیله عمومی برلسانك انتخاب وقبولی ، وبین الملل بر محکمه‌نك ، بر (بیت عدل الهی) نك تأسیس وتشکیلنی توصیه ایدییور ودییورکه : بشریتك وحدتنی اخلال ایدن دینی ، اجتماعی وملی دوشونجه‌لر انسانلرك روح وفکرلرنده یاشادقجه بشریت راحت یوزی کوره‌مز ، چونکه : اقوام مختلفه‌ده کوریله کلان بوتشکیلات و تقسیمات ، هنوز تبلر ایتمامش اولان اخلاق بشریه‌نك اغراض و تلقیاتندن عبارتدر .
بشریتك حضوری ، بشریتك آنجق برلوای اخوت آلتنده تجمع ایتمسیله ممکن الحصولدر .
ارضك وسعتی بشرك اسکان واداره‌سنه کافیدر .

(٢) علی محمد « باب » کلمه‌سنك اضافه‌سی وصاحب دین جدیدك « باب » لقبیله اشتهارینك سببی : جناب علی حقنده شرف وارداولان « بن مدینهٔ علمم ، علی ده قاپیسیدر » مآلنده‌کی حدیث شریفك مضموننددن اقتباساً مدینهٔ حقیقته دخول وذات باری‌یه وصول ایچین بابه انتسابك ضروری اولدیغنی ایمادر .

صوکی یوق برجهانکیرلکك ، بی سود بر زنکینلکك تولید ایتدیکی احتراصات سببیله حرب ایتمك ، بو صورتله بشریتك خون معصومنی سیللر کبی آقیتمق اللهك امرینه منافیدر . »
باب ؛ یالکز صباحلری ایکی رکعت نماز قیلمغی ، سنه‌ده برآی اوروج طوتمغی قبول ایدییور ، تستری رفع ایله اشتراك اموالی ، فائضی اباحه ایلیوردی .
انسانی ؛ اساس اعتباریله طاهرعد ایده‌رك آبدست وغسلی زائد کوریور . کتب سماویه‌نك احکامنی منسوخ ، پیغمبران عظام واولیاء کرام حضراتنی الوهیتك صفت مشخصه‌سی اوله‌رق قبول وتصدیق ایلیوردی .
جاسوسلقله مظنون برابی‌نك استجوابی اثناسنده « بن بابی‌یم ؛ حرب ایتمك ، حربه آلت اولمق ، آدم اولدورمك و قان دوکمك بزم دینمزجه کناه عظیمدر . هر یروطنمز ، بوتون بشریت قرداشمزدر » دیدیکنی ایشتمشدم . . زبدهٔ معتقداتی بوندن عبارت اولان بابیلرك اخلاق و اجتماعیاته متعلق مدون قوانین مذهبیه‌لری‌ده واردر .

⁂

اون ایکی سنه ظرفنده باب ومریدانی مشکلات عظیمه ایچنده مذهبلرینی بردین شکلنده جنوبی ایران وعراقده نشرایده‌رك بوکون اوروپا وآمریقاده حائز اعتبار اولان عقیدهٔ بابیه‌یی تأسیس ایتدیلر . حکومتك پك شدید تعقیب وتعذیبنه رغماً خلق ، فوج فوج دین جدیدی قبول ایدییوردی . هله یهودیلر بیوك بر عشق و ایمان ایله تهالك کوستریوردیلر . . .
بیك ایکییوز آلتمش درت تاریخنده محمدشاهك وقوع وفاتی اوزرینه هنوز اون آلتی یاشنده بولنان شهزاده ناصر الدین ؛ کشور عجمك تخت بی بختنه جالس اولدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایرانك هرطرفنه دهشت صاچان دین جدیدك حركات استیلا كارانه‌سی واطرافدن قیام‌اماره‌لرینك ظهوری حكومتی بابیلر حقنده تعقیباته سوق ایلدی .

باب؛ بعض مریدلریله تبریزده توقیف اولنه‌رق حقنده علماء شیعه‌نك افتاسی اوزرینه اعداملرینه قرار ویرلدی . بواثناده بابك اصدقای خلفاسندن (سیدحسن) و (سیدحسین) نامل‌رنده ایكی بابینك بودین مستعاردن رجوع واستغفارلری اوزرینه ، بونلر عفو اولونه‌رق یالكز بابك قرار اعدامی كندیسنه تبلیغ ایدلدی .

بیك ایكیوز آلتمش سكز سنه‌سی تبریز ، هیجان انكیز بر وقعه‌یه صحنه اولمشدی شهرك بتون سكنه‌سی جوار قرا اهالیسی؛ بابك هائله اعدامنی تماشا ایچین سربازخانه میدانه آقین آقین كلمشلردی .

باب ، سیاستكاهه كتیریله‌رك سهپای اعدامه چكلدی. بواثناده موضعده بولونان مفرزهٔ عسكریه‌نك یایلیم آتشی، غریب بر اثر تصادفله بابك وجودینه اصابت ایتمدی . یالكز بوینده‌كی ایپی قوپاردی .

باب ؛ یره سقوط ایدر ایتمز ، تماشاگرانك صفلرینه متوجهاً ایلرله‌مكه باشلادیسه‌ده سربازان؛ فرارینه میدان ویرمه‌دن تكرار طوتوب قولدیر دیلر..

مابعدی وار **احسان محوی**

جنوبی هندستان مسلمانلری

[موپلاهلر]

مابعد

موپلاهلر سنی و شافعیدر . (مالابار) ك جنوبنده ایكی فرقه‌یه آیریلیرلر. آره‌لرنده‌كی مجادله‌لر پك شدید اولمغله برابر مذهب اختلافندن زیاده شخصی مسائلدن ایلری كلیر .

(سنی) مذهبنه تمامیله رعایت ایتمك سوسنی طاقیان بو فرقه‌لردن بری (پونانی) شهرنده‌كی (والیاثاراتی غال تانغال) نامنده‌كی رئیسك اداره‌سنه تابعدر. معارضلر نجه‌شیعی ده‌نیلن، فقط كندیسنك سنی اولدیغنی ادعا ایدن دیگری (قوندوتی تانغال)ی رئیس اوله‌رق طانیر. ایكی فرقه آره‌سنده ازدواجلر ممنوع دكلدر . بودینی اختلافك مبدأی بروجه آتیدر :

اون سكزنجی عصرك صوكنه دوغری (محمد شاه) اسمنده بر عجم (مالاپورام) شهرینك اون درت كیلو مترو شرقنده كائن قوندوتی كوینه یرلشه‌رك ، اورایه ، برچوق كیمسه‌لرك شیعی مذهبنه عائد اولدیغندن قبول ایتمدكلری عاداتی ادخال ایتمشدی. مع‌مافیه بو حوالیده‌كی كویلرده كندیسنك بر چوق طرفدارلری واردر . (قوندوتی) ده محمدشاه طرفندن انشا اولنان تكیه الآن موجوددر و (تانغال) تسمیه اولنان دینی رئیس‌ده بوذاتك نسلندندر . مالاریاده مقامات دینیه‌یه (تانغال) دینیلور. فقط بوعنوانی (علم) لردن زیاده كندیلرینه توجیه اولنان صفته مدیوندرلر . (پونانی) ده‌كی (مخدوم تانغال) سنیلرك رئیسی اولوب بوشهرك دینی مكتبلرینی اداره و(موسالیار) یعنی (مفسر) رتبه‌سنی توجیه ایدر. موپلاهلر استانبولده‌كی خلافتی مقام عالی اولارق طانیرلر . اعمال دینیه‌لری سنیلرككینك عینیدر. موپلاهلر وظیفهٔ دینیه‌لرینی ایفاده غیرت كوسترر و بونلره برطاقم خصوصی اسم ویررلر :

بش وقت نماز: نیس قارام، زكات: نیت، اذان: وانقو ، عید فطر شرریا پرونال : قربان بایرامی: والیا پرونال .

نمازده اوقونان دعالر عربجه‌در. بولسانی آنجق تحصیل كورمش بر (تانغال) آكلایه بیلیر . تفنك

آتمق، ضیافت ویرمك بایراملرك تفرعاتی تشكیل ایدر. امامه (ملاّ) ویا (مقری) تعبیر اولنور. فقط جنوبی مالاریاده (مقری) مؤذنه ده‌نیر .

موپلاهلرك جامعلری (پاللی) مستطیل الشكل و هند معبدلرینه مشابه بنالردر . دیوارلری داخلاً میللی، اوزرلری كیره‌میدله اورتولو وچاتی تپه‌لری مزیندر . بعضیلرینك مدخلنده پاوییونلر، حتی قله‌لرده واردر . بوصوك خصوصیت آنجق پك اسكی جامعلرده كوریله بیلیر. مدخل بنانك غربنده‌در .

ثروت صاحبی عائله‌لر غیرت دینیه‌لرینی اظهار ایچون هر كون بر حافظه (نانتوملا) اولرنده قرآن تلاوت ایتدیررلر .

∴

خرافاته پك معتقد اولان موپلاهلر؛ جن وپریلرك شرندن مصون قالمق، خسته‌لری ایی ایتمك، یاخود تشبثلرنده موفق اولمق ایچون ـ كندی اعتقادلرندن براز علاوه ایده‌رك ـ هندلیلرده كوریلن مراسم ودعالره مراجعت ایدرلر. مثلا قرآنك سوره‌لرینی یازمق ایچون استعمال اولنمش مركب صویه قاریشدیریلوب ایچیلیر و مؤثر بر علاج صاییلیر . (نظر) ه اعتقاد عمومیدر .

بایرام ومراسملرنده هندعاداتنه تابع اولورلر. بعض كره آشاغی طبقه‌لرك اصولنه رعایت اولنور . (مثلاجن وپریلری اوزاقلاشدیرمق ایچون یاپیلان « بالی » دعاسی) بوحال؛ حقیقی مسلمانلر طرفندن تقبیح اولنور . دین اسلامدن تمامیله خارج اولان (تنبول = هندلیلرك چیكنه‌دیكی یاپراق) توزیعی و (طام‌طام = زیل) استعمالی همان همان مجبوریدر .

برچوجق دنیایه كلدیكی زمان صیجاق صوایله ییقانور وبرملا كلوب قولاغنه اذان اوقور. بالآخره چوجغه بال ویا ازیلمش خرما ایله قاریشیق آلتون

توزی یدیریلور. آیه‌نك (وه‌لالق) خلقندن اولماسی شرطدر . فقط حال حاضرده جنوبی مالا بارده اكثریا موپلاهدر. وضع حملك ۱۵ نجی، ۲۸ نجی و ۴۰ نجی كونی لوخوسه‌نك استحمام ایتمسی لازمدر. بوندن صكره شرفنه بر مراسم یاپیلور. درت یاشنده‌كی بر چوجق؛ اللهدن نیازده بولنمغی، اسلام اولدیغنی علناً اقرار ایتمكی بیله‌جكدر) یدی ایله اون درت یاشی آره‌سنده ـ شمالی مالابارده اون ویا اون ایكی یاشنده ـ هر چوجغك ختان مراسمی اجرا ایدیلور. مثلا فاتحه‌یی ودها برقاچ سوره‌یی قرائت ایتدكدن صكره بر بر عملیاتی اجرا ایدر. چوجغك البسه‌سی اوموزلرندن باغلانیر وبریسی‌ده ـ كوندوز اولسه بیله ـ یانان بر لامبه‌یی النده طوتار. جزرك مقابلی اولان مدتك باشلایه‌جغی آن؛ بو عملیات ایچون مساعده‌در. ختانی متعاقب اكلنجه‌لر ترتیب وفقرایه پار[ه] توزیع اولنور. بویله‌جه جماعت اسلامیه‌نك حقیقی براعضاسی اولان چوجق چیقه بیله‌جكی ایلك جمعه جامعه كیده‌جكدر .

اولیایه (اولی یاقانمار) حرمت عمومیدر. متدین وزیاده‌سیله قناعتكار وزاهدانه حیات كچیرن بر كیمسه اولدكدن صكره اولیاتلقی اولنور. قبری‌ده زیارتكا[ه] اولور. بویله بر یرك تربه‌دارلغی پك كارلی بر ایشدر. [...] (شهید) دخی اولیا مرتبه‌سنده چیقاریلیر . هرسن[ه] نامل‌رینی یاد ایچون مراسم یاپیلیر (مولود) بوعادت[ه] تشبیه اولنه بیلیر. (مولود) دیه پیغمبرك ویا اولیادن برینك ، مثلا شیخ محی الدین، یاخود موپلاهلردن (مامبرام تانغال) ك مدح وثناسی ایچون یازلمش عربجه رساله‌یه و آنك جماعت حضورنده قرائتن[ه] دیرلر .

موپلاهلر طرفندن حرمت ایدیلن اولی[ا] میانده (سیدحسن ابن آلابی ژیغیری) واردر بوذات، اون سكزنجی عصرك ابتداسنده مالاریاد[ه]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

توطن و اورادە یرلی قادینلر ایلە ازدواج ایتمشدر.
وفاتی ٥٦ ـ ١٧٥٥ (١١٦٩) تاریخندەدر مدفون
بولندیغی (مامبرام) شهرندەکی ، تماثال بو ذاتك
احفادندن انتخاب اولنور .

(مابعدی کلەجك نسخەدە)

معدی

محفل ادبی :

کیجەلر سرمدی اولسەیدی ...

[... ان جعل الله علیکم اللیل سرمداً ...]

سرمدی ایلسە لیلی ابدیاً الله
وارمیدر بخش ضیا ایلیەجك بشقە آلە
یانهاری ایدەجك اولسە ایدی بی‌پایان
لیلی کیم ایلر ایدی مهد سکون انسان
بر دوشونمزمی بونی منکر اولانلر آیا
وارمی بر قدرت دیکر بوکا قادر ؟ حاشا !! ..
رحمت شاملەسی ایتمەدە هرآندە بروز
حقمزدە نە بیوك نعمتی اولمش شب وروز
روز روشن بزە بر مشهر ارزاق اولمش
هرنوع فضل الٓهیلە افقلر طولمش
کوندوزین فضل الٓهیسی ایچون سعی ایدەرز
جملەمز لیلە قدر سعی ایدەرز ، رعی ایدەرز
ایدر اتعابی ازالە شب پرصمت وسبات
بستر راحت ایچندە بولنور فیض حیات
محض لطفیلە جهانی او کرمکار عباد
ایلمش منفعت ناسە موافق ایجاد
باق شؤنات الٓهیەیی استاد ازل
نە کوزل وضع بدیع اوزرە یاراتمش نە کوزل
ذرە یوق کوکبۀ خلقتە کیرمش ناتم
ذرەلر ذرەلرك نفعنە خادم دائم
نە تناسبدر الٓهی بو نە اسلوب بدیع
انتظام اوزرە اولور امریکە هرذرە مطیع
رأفت ومرحمتی قیلمەدەدر هرسودە
جملەیی بربرینە ربط ایدەرك آسودە
بر تصادف دینیلیرمی بوکا انصاف ایلە
ژنك انکاری سیلوب آینەکبی صاف ایلە
قدرت کاملۀ ربی کوروب گل وجدە
ایلە الله تعالی‌یە هزاران سجدە

مدرس

محمد شرف‌الدین

دوشوندم (مابعد)

(٢٥)

بالاتر اولان حسنی ایلە شمس سمادن
برآیت اولان عقل‌ایلە آیات خدادن
آزادە قیلان مصری بلایای غلادن
کنعان کونشی یوسف زیبایی دوشوندم

(٢٦)

چاك ایلیەرك دامنی صبر وقرارك
بیك بوسە نثار ایلدی دامانە یارك
یاد ایلیەرك شدتی صولت نارك
پامال شغف قلب زلیخایی دوشوندم

(٢٧)

زندان اولەرق یوسفە برمکتب عالی
اولمش ایدی توحید ایلە مصباح معالی
اخوانك اولور سجدە‌کهی فیض وکمالی
کنعاندەکی ، زنداندەکی رؤیایی دوشوندم

(٢٨)

پرشعشعەدر شان ایلە شهنامۀ ایران
طغرای شهامتلری هپ شمس فروزان
بیك جلادت لحد خرابندە نمایان
(پرسە پولیس) ی ، زینت انشایی دوشوندم

(٢٩)

شاهدلك ایدر السن آثار قدیمە
رونق زن ایمش فنە مبانیٔ جسیمە
بابلدە اولان سربسما صرح عظیمە
تعلیق اولنان روضۀ خضرایی دوشوندم

(٣٠)

صحرالرە صیغماز کورونور جیش عرمرم
هیجای خروشان ایلە پرغلغلە عالم
غالب ایلە مغلوب ایکی سلطان معظم
اسکندری، داراتی، دارایی دوشوندم

(٣١)

آفاق طوتوب حشمت ودارات سلیمان
دنیایە مثل اولدی اوسلطان درخشان
کورمز بوجهان دوری کبی دور فروزان
اول کوندەکی (صهیون) شرفزایی دوشوندم

(٣٢)

تاج‌الشرف یمن یمن، لعل درخشان
یاقوت وزبرجدلە مزین ایدی عمران
حمیرلری اولمشسەدە هپ شانلی حکمران
بن برقیزی، بلقیس دلارایی دوشوندم

(٣٣)

غوغای بلاهتلە کچن عادوثمودی
افنای رسل دأبی اولان قوم یهودی
ادریس ایلە ایوبی نبی لوط ایلەهودی
یونسلەشعیبی، زکریایی دوشوندم

(٣٤)

فرمان الٓهیلە کلن هانکی نبی وار
حقندە آنك اولمسون اقرار ایلە انکار
کچمشدە چکلمش نیجە بیك کردنە منشار
حقکولرە عالمدەکی ایذایی دوشوندم

(٣٥)

تاریخە شرفبخش هنر چین قدیمك
برهانی اولور هیبتی برسد عظیمك
درتیوز یوقدر میلیون ایلە جهل جسیمك
آثاری اولان صوکدەکی یغمایی دوشوندم

(٣٦)

پارلاق رومایی طنطنۀ قدرت وشانی
کە عدل ایلە کە ظلم ایلە مغرور جهانی
تقلیب ایدەرك صولتی احکام زمانی
دنیایی طوتان دولت کبرایی دوشوندم

(٣٧)

بالای صوامتدە وطن عشق مطنطن
هرحفرەسی برمقبرۀ عزم مزین
تخریب اولنان قارطاجە کچدی نظرمدن
فریاد حزینملە بقایایی دوشوندم

(٣٨)

برخارقۀ خلقت اعجاز نمائی
بربدرقۀ راەهدی نورخدایی
مریملە تجلی ایدن اسراری ، خفایی
بکرندەکی محصولی مسیحایی دوشوندم

(٣٩)

تثلیث‌الوهیتە دوشمکلە نصاری
آفاق دیانتدە ظهور ایلدی غوغا
خلق وحقی تفریقە یتر دیدۀ بینا
اولوجهلە بن شکل مثنایی‌دوشوندم

(٤٠)

اعمایە ویروب نور معارفلە فیوضات
مرضایە ایدوب رزق فضیلتلە مداوات
دلمردەیە القا ایدەرك روح کمالات
فیض آور انسان اولان احیایی دوشوندم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(٤١)

قلبنده جهنم کوروَن شیر ژیانی
دنیایه ویرن دهشت هیجا هیجانی
برجیش معظمله بیقان نصف جهانی
جنکاور مشهوری ، آتیلّلایی دوشوندم

مابعدی وار عبدالعزیز مجدی

معلم ناجی

مستجابی زاده عصمت بك مرحوم بوندن یکرمی سنه اول میدیللی‌ده منفیاً اقامت ایتمکده ایکن فرصت دوشدکجه کندیسیله مکتوبلاشیردق. مشارالیه یازدیغم بر مکتوبده بالمناسبه معلم مرحومك:

مشربجه بر آشنا بولنماز دنیا نه غریب غربت آباد
درد اهلنه ملتجا بولنماز برپاره‌یه صد هزار فریاد.

قطعه‌سنی ایراد ایتمشیدم. عصمت بك مرحوم یازدیغی جوابنامه‌ده دییوردی که: «مسروداتکزدن معلمی فوق‌العاده تقدیر ایتدیککز آکلاشیلیور. مرحوم، مسلم اولان فضلیله برابر بر شاعر بلند پرواز دکلدی. بر زمانلر مطبوعاتده ناجی‌یه دائر ظهور ایدن قیل وقاله بن قاریشمامشیدم. بونك سببی،

کوش سخن شنوکجا دیدهٔ اعتبارکو ؟

نصیحتیله عامل اولمقلغم ایدی. بو مسئله‌نك بوراده اوزون اوزادی شرح وایضاحی بالطبع ممکن دکلدر. ان‌شاءالله زمان مناسبی حلولنده ایستدیکمز کبی کوروشورز» عصمت ایله بوتاریخدن صکره فی‌الحقیقه مکرراً ملاقات ایتدم، انجق اساساً عیناً قبول ایتمامش اولدیغم بو فکرینی استیضاح ایتمکه میدان بولامادم.

اخیراً مطبوعات یومیه‌ده ناجی بحثنی تازه‌لدیلر.

زاواللی ناجی ارتحالندن اوتوز بوقدر سنه صکره ینه موقت بر بعث‌بعدالموته مظهر اولدی. غالبا بو مظهریت آراده بر دوام ایدوب کیده‌جکدر.

شوراسنی سویلمك ایسترم که کاشکی وطنمزده ناجی کبی ذواتك امثالی پك محدود اولمسه‌یدی! دیه‌لم که مشارالیه حقیقةً (بر شاعر بلند پرواز) دکلدی. فقط بر معلم سخن پرداز ایدی. شاعر بلند پرواز اولمق انسانك النده دکلدر. او صفت ممتازه بر بخشایش فطرتدر. فقط معلم سخن‌پرداز اولمق انسانك النده اولدیغی حالده بویله معلملره ــ بقیة‌السلف بر قاچ ذات عالی استثنا ایدیلیرسه ــ بز تصادف ایده‌میورز. بناءً علیه ناجی مرحوم هرزمان موقع بلند کمالده قالیور. معارضلری دعوالرینی دائما غائب ایدییورلر. شاعر بلندپرواز اولوب‌ده نه‌یازدیغنی نه‌سویلدیکنی بیلمامکده طوطی قوشلریله هم آواز اولانلردن عالم علم وعرفان نه استفاده ایتمشدر بیلمم.

فقط ناجی مرحومدن ایدیلن استفاده میدانده‌در. مرحوم شبان مملکته لسان وادبیات تعلیم ایتمشدر. اویله ظن ایدییورم که بو تعلیم اولماسه‌یدی بوکون منسی حکمنه کیرمش اولان درستجه اوقویوب یازه‌بیلمك خاصه‌سی بوندن خیلی زمان اول اذهان شباندن چکیلوب کیده‌جکدی. ناجینك نجه‌سویلیه‌جك برحالی وارسه اوده کندینه حافظ شیرازی‌سوسی ویرمسی ومشارالیهی مجازاً تقلیده اوزه‌نمسی ایدی. خراباتیلکی پك آچیق بر لساناله نشر و تعمیمی بنم کبی دوشونلر عندنده بر نقیصه‌در. فقط ادج بچق سطرلق منظومه‌لرله خلقه دیقمزلك تعلیمنه بلنلنلرك قصورو جنایتلرینه نسبةً ناجینك اوقصوری هر حالده قابل عفوو اغماضدر.

مرحومی رشدیه معلمی دیه تزییف ایدنلرده

تصادف اولنیور. رشدیه تحصیلی کورمدن ذروهٔ بالای ادبیاته چیقمغه اوزه‌نن وهرکون بردرلو اثر سقوط کوسترن نوظهورانه باقیورمده بونلرك بو حاله، ناجی کبی ذواتی رشدیه معلمی دیه تزییف ایدن ذواتك سبب اولدقلرینه حکم ایده‌جکم کلیور. الحاصل حق‌الانصاف سویلمك لازم کلیرسه معلم ناجی افندی مرحوم علم وکمالیله، نظم ونثریله، باخصوص ترجمه‌لریله [١] ذات‌النطاقین کبی عمرك چوجقلغی کبی شیرین ودلبر منظومه ومنثوره‌لریله، منقح، متین، تراشیده، غزلیات ومنظوماتیله مؤمن وموحد اوله‌رق رحمت‌الٓهیه‌یه انتقال ایتمش بر ذاتدر. بلکه شاعر بلند پرواز دکلدر. فقط هیچ شبهه یوق که بر معلم ممتازدر.

باقیلیرمی طعنهٔ دشمنه یشاسون علو طبیعتم
ده‌کیشیرمی سوزله حقیقتم بکا طعنه‌نك نه‌زیانی وار

دیین مرحوم مشارالیهی فاتحه‌لرله یاد ایده‌رك سوزی کسه‌لم.

لاحقه

مستجابی‌زاده عصمت بك مرحوم پك منصف وقدر شناس بر ذات ایدی. ناجی حقنده بکا یازدیغی مطالعه اوزرینه بالایه درج ایتدیکم فکر مخصوص عاجزانه‌می کندیسنه یازمشیدم وبردیکی جوابده رأیمی تقدیر ایتدی. «بو بابده سزکله برابرم. اساساً بنم فکریمی سزك مطالعه‌کز جرح ایتمیور، تأکید ایدییور.» دیدی. فی‌الحقیقه اویله‌در. بر دها عرض ایده‌یم که ناجی مرحومك شاعر بلند پرواز اولوب اولماسی بنده‌کزجه ایکنجی درجه اهمیتی حائزدر. بن مشارالیهی معلم سخن پرداز اولمق اوزره طانیرم. بو بویله اولمقله برابر کندیسی دائما متفرد، دائما امثالنه متفوق بر استاد ادب ومعرفتدر، هرحالده وبلاشبهه ــ نامنه احتفال یاپیلانلردن پك چوق فضله ــ یاد وتقدیره لایق بر معلم حکمت آموزدر. رحمه‌الله تعالی.

سعودالمولوی

[١] مرحومك حضرت امام علینك بر مناجات علوی نکاتندن توسیماً ترجمه ایتدیکی (ای صاحب جود! حامد کم) عباره‌سیله باشلایان ترجمه‌سنی بوندن یکرمی سنه اول اوقورکن آغلادیغمی شمدی تخطر ایتمکده‌یم.

تخمیس غزل فضولی :

قالمادی قلب حزینمده نوادن غیری
نه اولور وادیٔ تنهاده صدادن غیری
بکا خوش، کورمه‌مش اولسه‌مده جفادن غیری
« نه کورور اهل جفا بنده وفادن غیری
« نه‌بولور شمع یاقان کیمسه ضیادن غیری »

قلب عارفدر اولان بیت خدای اعظم
اولدی مسجود ملك ذات شریف آدم
اوکا قبل وجههٔ اخلاصی امّاله هردم
« ای اولوب ساکن مسجد نه‌بولورسك بیلمم
« بو ریاسنده اولان بوی ریادن غیری »

زاهدك قلبنه کرچه سخنم بر نوقدر
ایتدیکی سفسطه‌یه اهل حقیقت طونقدر
کرمه وادیٔ تعصبده ضلالق چوقدر
« کل خراباته نظر ساقی‌یه قیل کیم یوقدر
« رخ صاف ومی صافنده صفادن غیری »

ای صانان کندیکی دنیاده صفادار خلود
عالمی باشکه آل غابتدر بودونبود
شو بقاسز سکا اولماز ایسه مرأت شهود
« سربسر وادیٔ محنتدرر اول ملك وجود
« بر فراغت یری یوق ملك فنادن غیری »

بلبل کلشن شیراز چنین کرده سرود
(شرف مرد بجودست وکرامت بسجود)
ایتمه‌ین طاهری محروم اوشرفدن معبود
« فقر ایمش فقر فضولی شرف اهل وجود
« اوزیکه ایلمه همدم فقرادن غیری »

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مطلعسز غزل

— طاهر المولوی بکه —

سن نه حبر بخش بر دریای اعظمسین کوکل
نزد اجلالکده عمانلر سنك شبنم قالیر
دهره کلمکدن غرض بر دم قازانمقدر همان
غم یکیر شادی یکیر عالم یکیر بر دم قالیر
حامل اولمق صاعقه آساندر فلکده سرمی
آمدن آکاه اولسه جبریل امین ابکم قالیر
قوبماز الدن ساغری عالمده رند عشق اولان
طوتسه‌ده آفاقی طوفان کدر بی‌غم قالیر
خامه‌م آندن دم اوورکن دمیدم (محیی) بنم
کیم دیمش اسرار عشق سرمدی مبهم قالیر .

محی الدین رائف

— قیزم حیرایه —

« شرقی »

خلقتنده بشرك وارسه اکر بر غایه
کلشم بن ده سنی سومك ایچین دنیایه
ای ایپك صاچلری آغوشه اولان پیرایه
کلشم صانکه سنی سومك ایچین دنیایه

∴

چاتمه ابرولریکی اوزمه بنی باشك ایچین
یاقشیرمی او سنك کل یوزیکه چین جبین
الم عمره تحمل ایدیشم صورکه نیچین
کلشم چونکه سنی سومك ایچین دنیایه

م . انور

سفاهت دوشکونلکی ..

بوسفلی، لرزه‌لی کونلرك صوکی کلیه‌جکمی؟..
هر آدیم باشنده بر اوجورومله قارشیلاشماق قابل
دکل.. استانبولك دار ومقسی سوقاقلرندن یچرکن
دویدیغم یکانه شیئ دائما تأثردر ..

بونکبت وخسران دوره‌سنده‌اوج بیلدر کیتمش
بر نفس آلدیغمی بیله‌میورم . . وجدانم فتورسز
وقیدسز چهره‌لر قارشیسنده تنیزله‌شیور . بوجوشقون
سفالت وزرالت عالمنك ایچندن اوزاقلاشمق ایسته‌یور..
قویتو ، ماجرادن آزاده یرلرك آغوش ساکتنده
برمنزوی حیاتی کچیرمك کوزلرمده توتیور ..

شمدی هر شیئ‌دن بیقدم .. قیریق ومنهزم
امللرك کیزلی هنچقیرقلری ، ایکلتیلری بنی کنج
یاشمده تولدیردی .. سوسلو ، شعشعه‌لی ، رنکین
کوزللکلر بنی اوقشایه‌میور .. بنم روحمی تسخیر
ایده‌میور .. هر نغمه‌ده بر زکینلك ، هر تبسمده بر
ساختەلك وار!.. صمیمیت یالکز آغزلرده قالمش..
هر قلب قارا کلق بر دهلیز کبی قورقونچ .. صاپقی،
حرمت صانکه بزم فضیلتکارلغمزه داخل اولمش
مزیتلردن دکلمش ! . . شمدی دائما بربریمزی
یومرو قلامق ، یکدیکریمزله آتیشمق ایسته‌یورز.
عمرمز بیك ذلیل دغدغه‌لر ، کورولتولر ایچنده
کچیور .. نه یارینك نسانه کوکسمزی کره، کره
کوستره‌جك بر مزیتمز وار ، نه اسلافك روحنی
خوشنود ایده‌جك بر حسناتمز ... قارا کلق یوللر
باشنده قدید وارلغمزی دویغوسز ، محترص نججه‌لر
دیدیکلیور .. هر آن نظرلرمزك اوکنده بیك فجیع
محنه جانلانیور .. اللهم مرحمت ایت ، بو مبارك
بلده سفاهت ایچنده جان ویرمه‌سین !..

ایوب سلطان : عبدالباقی عزیز

دمیر حافظ محمد افندی طرفندن اوتوز ایکی والی درت
فرضه دائر ایکی رساله نشر ایدلمشدر

مطبعهٔ عامره   مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

ذی القعده ١٣٢٨

محفل

صاحبی مدیری محرری

مجموعه‌نك بشنجی جلدنده آثاری مندرج اولان
ذوات کرامك حروف هجا ترتیبیله اسملری :

آق سه کیلی احمد حمدی افندی ، احمد شمسی افندی ،
احمد ضیا بك ، اماصیه‌لی صفوت افندی ، اسکیبلی عاطف
افندی ، اسماعیل حقی پاشا ، اورفه‌لی محمود کامل افندی ،
توقادی زاده شکیب بك ، حافظ ابراهیم افندی ، حسین
شمسی افندی ، خواجه زاده سعید افندی ، سعدی بك ،
سعود بك ، شیخ احمد رمزی افندی ، شیخ صفوت
افندی ، شیخ عبدالباقی افندی ، صالح صائم بك ،
صدرالدین افندی ، صلاح الدین بك ، طاهر المولوی
طیب حلمی افندی ، علی حلمی پاشا ، علی حیدر پاشا ،
علی رضا بك ، علی شوکت افندی ، فرید بك ، محمد ضیا
بك ، محمد عارف افندی ، محمد عزت بك ، محمد کامل افندی ،
محمد علی عونی بك ، محی الدین رائف بك ، نیازی افندی ،
یشار شادی بك .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

ا

مقاله	صحیفه	محرری
انبیایه انزال اولنان دین ، بردیندر	۳۸	اسکلیبل عاطف
اسلام حیات اجتماعیه‌سنده آتیله‌جق خطوه‌لردن	۵۱	علی حلمی
استخلاف	۵۶	
انبیایه انزال اولنان دین اسلامك شرایع ومناهجده اختلاف	۵۷	اسکلیبلی عاطف
ایکی تاریخ وفات	۶۹	سعود المولوی
القسز برمنظومه	۷۱	احمدرمزی المولوی
امتك دین اسلامی کیفیت تلقیسی	۹۵	اسکلیبل عاطف
اجتهاد	۱۱۶	«
انسانلر انصاف ایتسه‌لر	۱۱۹	نیازی
ای جلوه‌لی سنجق	۱۲۷	سعود المولوی
اعاظم رجال مولویه لساندن برغزل	۱۲۸	طاهرالمولوی
انتباه	۱۴۶	حاجی نجیب
ایران ادبیاتی	۱۵۶	فرید
(اکثر) و (بعض) کلمه‌لری حقنده	۱۵۸	طاهرالمولوی
امام غزالی والمضنون کتابلری	۱۶۴	تدقیق مؤلفات
« « «	۲۰۳	احمد حمدی
امین خاکینك تاریخ ارتحالی	۱۷۴	طاهرالمولوی
النّبی	۱۷۵	توقادی‌زاده شکیب
اولدکدن صوکرا	۱۷۵	نابدید
اوروج	۱۷۸	طاهرالمولوی
امساك	۱۸۴	«
افطار	۱۸۸	«
اعتکاف	۱۹۳	«
امین خاکی	۱۹۸	صالح سائم
۱۷ رمضان	۱۹۳	طاهرالمولوی
اعیاد اسلامك مبدأی	۲۰۴	«

ب

مقاله	صحیفه	محرری
برآیت کریمه مناسبتیله	۳، ۲۱، ۴۰، ۷۵	فرید
برغزل	۵۵	
برتقدمهٔ اخلاص	۱۲۸	سعودالمولوی
برقاچ رباعی	۱۹۷	توقادی‌زاده شکیب
بایرام ، بایرامك اعلاتی	۲۱۴	طاهرالمولوی
بایرام غازی ، بایراملرده زیارت مقابر	۲۱۹	«

ت

مقاله	صحیفه	محرری
تمثیل قرآنی	۱	طاهرالمولوی
تعالیٔ اسلام جمعیتنك بیاننامه‌سی	۱۶	
تعالیٔ اسلام جمعیتیله بیاننامه‌لرندن بعضلری	۳۴	طاهرالمولوی
تاریخ وفات	۷۱	م . صلاح‌الدین
«	۹۲	سعود المولوی
تعلیم وتعلم حقنده برحدیث شریف	۹۴	طاهرالمولوی
تیکوشلی ایچون	۱۰۴	سعید
تاریخ وفات	۱۰۵	طاهرالمولوی
تنویر مساجد	۱۸۱	«
تراویح ، تراویحه کیدیش	۱۸۲	«
تریا کیلك	۱۸۴	«
تمجید	۱۸۵	«
تعاون وتساند	۲۱۱	محمد ضیا

ث

مقاله	صحیفه	محرری
ثبوت رمضان	۱۸۰	طاهرالمولوی

ج

مقاله	صحیفه	محرری
جناب حق مؤمنلره نه شرط ایله یاردیم ایدر	۵۹	قونیه‌لی عاطف
جاهلیه آثارندن برقاچ نمونه	۱۰۹	فرید
جمادی‌الاولی والآخره	۱۲۰	طاهرالمولوی
جناب شهاب بکه برنجی جواب	۱۳۰	اسکلیبل عاطف
« ایکنجی «	۱۴۶	«
« اوچنجی «	۱۶۱	«
جاواده شیخ عبدالحی‌نك مقامی	۱۴۲	سعدی
جشن	۲۱۴	طاهرالمولوی

ح

مقاله	صحیفه	محرری
حکمت تشریع	۲۳ ، ۲۴	صدرالدین
حسین هاشم بك مرحوم	۱۰۶	طاهرالمولوی
حضور همایون درسلری	۲۹۰	«

خ

مقاله	صحیفه	محرری
خباب بن الارت	۷ ، ۲۵	طاهرالمولوی
خرستیان علماسنك قرآن کریم حقنده حسن شهادتی	۱۰۰، ۱۳۵، ۱۶۶	علی رضا
خرقهٔ سعادت زیارتی	۱۹۱	طاهرالمولوی

د

مقاله	صحیفه	محرری
دین اسلام وفوائد عالیه‌سی	۴	اسکلیبل عاطف
دعوه ایله یاوروسی	۱۱۱	طاهرالمولوی
دارالشفقه‌یه معاونتك لزومی	۱۱۴	«
دوائرده معایده	۲۱۹	«

ذ

مقاله	صحیفه	محرری
ذبح اسماعیل	۳۰	طاهرالمولوی

ر

مقاله	صحیفه	محرری
رباعی	۵۵	شیخ عبدالباقی

ادارہ‌خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه ——— مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی ——— آبونه بدلی : سنه‌لکی ۱۲۰ غروش آلتی آیلغی ۶۰ « اوچ آیلغی ۳۰ «	نسخه‌سی ۱۰ غروشدر	صاحبی ، مدیری ، محرری : ——— اسلامك نفعنه خادم مقالات مع‌التشکر قبول ونشر اولونور یازالمك تخصیص دکل ، یازینك اهمیتنه نظره آلینیر . کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی و شیمدیلك شهری مجموعه‌در

جلد : ۲ — ۱۳۴۰ رمضانه مخصوص نسخه — عدد : ۲۳

مندرجات :

محفل علمی وانتقادی : رمضان شریف واوروج ـ طاهرالمولوی . حمل مریم ، ـ اسکلیبلی محمد عاطف . مصحف شریف وتلاوت ـ حافظ احسان . دارالشفقه وشفقت اسلامیه ـ طاهرالمولوی . دارالحکمه ریاستنه برعریضه ـ طاهرالمولوی .

محفل تاریخی : مولویلك مناقبندن ـ فریدون نافذ . شیخ ابراهیم افندی ـ حسین وصاف . بابیلك ـ احسان محوی . جنوبی هندستان مسلمانلری : موبلاهلر ـ سعدی .

محفل ادبی : نعت شریف ـ محیی‌الدین رائف . رباعی ـ طاهرالمولوی . دوشوندم ـ عبدالعزیز مجدی . تشطیر غزل حضرت مولانا ـ شیخ علی فقری . غزل ـ شیخ علی فقری . زادهٔ تأثر ـ بکر خاک . بهاوی قارشیلارکن ـ عبدالباقی عزیز . ایضاح وتوضیح ، مدارسده مولد شریف قرائتی .

(محفل)ك ۱۳۳۹

رمضانه عائد نسخه‌سی

مندرجاتی : رمضان‌المبارك ، اوروج ، ثبوت رمضان تنویر مساجد ، تراویح ، تراویحه کیدیش ، ماهیه وتمشاسی ، قندیل اوچورماسی ، رمضان داوولجیلری ، سحور وامساك ، تریاکیلك ، تمجید ، رمضان‌کوندوزلری ، سرکیلر و جامع دونوشلری ، افطار ، حضور همایون درسلری ، خرقهٔ سعادت زیارتی ، عسکره بقلاوتوزیعی ، ۱۷ رمضان ، اعتکاف ، لیلهٔ قدر ، قدرآلایی ، فطره وترفیه فقرا ، عرفه کونی ، عرفه معایده‌سی .

(طومار طرق علیه) دن

برنجی جزء : ملامیلك

محرری : ابورضوان صادق وجدانی

مندرجاتی : افادهٔ مخصوصه : سبب تألیف حقنده ایضاحات . مقدمه : تصوف اسلامك صورت ترشحی ، ایلك صوفی ، ایلك ملامی . قسم اول : شریعت ، طریقت ، ملامیه حقنده تعریفات .

دورهٔ اولی ـ قصاریه ـ ملامیلکی وملامیلری .

دورهٔ وسطی ـ بایرامیه ـ ملامیلکی وملامیلری .

توحید ، اقسام توحید ، توحید وجدانی ، مسالك المعاق وذیلی .

قسم ثالث : دورهٔ اخری ـ غریب خوجا فندی ـ ملامیلکی .

تراجم احوال ، تدقیقات ومطالعات ، وحدت‌وجود ، خاتمه .

فی ۲۵ غروش

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل علمی واعتقادی

رمضان شریف واوروج

مستفیض حلولی بولوندیغمز رمضان شریف ؛ شهر جلیل صیامك ۱۳۳۸ نجی دوره‌سیدر. جناب حق قدومنی امت محمد حقنده خیرلی ایله‌یه .

محفلك ۱۱ نومرولو نسخه‌سنده تفصیلاً یازیلدیغی وجهله بین العرب اسم قدیمی (ناتق) اولان بو مبارك آی ؛ اهل اسلام ایچین پك محترم ومقدس بر زماندر. چونکه‌ ؛ اوّلی رحمت، اوسطی مغفرت ، آخری جهنمدن خلاصه وسیله اولدیغی بر حدیث شریفده ذکر ایدیلمش ، قرآن کریمك نزول اوّلی ؛ بو آیك اون یدیسنده وقوع بولمش، (خیر من الف شهر) توصیف سبحانیسیله تعریف ایدیلن لیلهٔ قدر ؛ ینه بو آیك لیالیٔ مبارکه‌سندن برینه تخصیص بویورلمشدر .

رمضان شریفك درجهٔ قدسیتی ؛ عربستانده مسلمانلغك ظهورندن اول ده بیلینیردی. مکه‌لیلردن بعضیلری ؛ بو محترم آی ظرفنده حضور قلب ایله دمکذار عبادت اولمق ایچون تنها مواقعه چکیلیر وشو عزلته (تحنث) تعبیر ایدیلیردی که جد نجیب پیغمبری عبدالمطلب حضرتلری ده بو متعبد ذوات جمله‌سندن ایدی . حتی بالذات صلی الله علیه وسلم افندیمز ؛ قبل البعثه برقاچ رمضانی (جبل حرا) ده بو صورتله کچیرمش و ۴۰ یاشنی اکمال ایتدیکی سنه رمضاننك ۱۷ نجی بازارایرته‌سی کونی ینه اوراده ایکن ایلك دفعه یقظه حالنده مهبط وحی ربانی اولمشدی .

هجرتك ایکنجی سنه‌سی شعبانی ایچنده نزول ایدن امر الٓهی موجبنجه اوروج طوتمق امت محمده فرض قیلینمش وصومك امم سالفه‌یه‌ده مفروض بولوندیغی بیان بویورلمشدر .

أوت ، اهل کتاب اولان امتلردن ماعدا مشرکین مکه‌ده سنه‌ده برقاچ کون صائم اولمقله برابر محرمك اوننجی کونی اوروج طوتاردی .

شریعت اسماعیلیه احکامی بقایاسندن اولماسی محتمل بولونان شو اصوله علیه الصلوة والسلام افندیمزده رعایت بویوررور وعشر محرمده صائم بولونوردی. حتی هجرتدن صوکراکی ایلك محرمك اوننجی کونی بوتون مدینه مسلمانلرینك اوروج طوتماسنی امر بویورمشدر .

صوم رمضانك فرضیتی اوزه‌رینه عشر محرم اوروجی مسنون اوله‌رق قالدی واوکون ایسته‌ینك صائم، دیله‌ینك مفطر بولونماسنه طرف پیغمبریدن مساعده ایدیلدی .

فریضهٔ صیام حقنده‌کی امر الٓهی ؛ بدایةً مسلمانلری اوروج طوتمق ، یاخود طوتولمایان کونه بدل فدیه ویرمکده مختار بیراقیور، برده خسته‌لره یولجیلرك مرض وسفر اثناسنده افطار ایده‌رك عافیت واقامتدن صوکرا کونه کون طوتمالرینه اذن ویریوردی. لکن صوکرا ارباب طاقت واقامتك فدیه ویرمه‌سی نسخ وبهمه‌حال اوروج طوتمالری فرض قیلیندی .

بدایةً واقع اولان مساعده؛ هم اهل اسلامی صیامه آلیشدیرمق، هم‌ده اوروج ییه‌نلرك فدیه‌سیله اسرایی رقیتدن، فقرایی‌ده پنجهٔ ضرورتدن قورتارمق مقصدینه مبنی ایدی .

ینه بو تهوین ضرورت قصدیله ایدی که هجرتك ایکنجی سنه‌سی رمضانده ـ نصابه مالك اولان ـ هر فرد مسلمك صدقهٔ فطر ویرمه‌سی واجب اولمشدی . چونکه : یوم سرور اسلام اولان بایرامده فقرای مؤمنینك‌ده علی قدر الامکان سه‌وینمه‌سی لازمدی .

⁂

فرائض مکتوبه آراسنده اوروجك بر موقع مستثناسی واردر . بر حدیث قدسی‌ده « اوروج بنم ایچیندر واونك مکافاتی ویره‌جك بنم » بویورلمشدر . حسنات انسانیه مقابلنده یدی یوزه قدر اجر معنوی ویریله‌جکی معلوم ایکن اوروجك مکافاتی بو مقدارك فوقنده وبالذات اللهك جود وکرمنه یاقیشاجق بر درجه‌ده اولاجغی آکلاشیلمقددر .

کذا « اوروج طوتانك بری افطار وقتنده، دیکری اللهنه ملاقی اولدیغی آنده ایکی نشوه‌سی واردر » مآلنده بر حدیث شریف مرویدر .

صائمینك افطار وقتنده‌کی ذوق ونشوه‌سنی ؛ اوروج طوتان هر مسلمان بیلیر که :

اونك کیفیتی تعریف اولونماز ذوقه عائددر دنیاده بو قدر روحانی بر ذوق حصوله کتیرن اوروجك لقای الٓهی آننده نه درجه‌لرده مسرت‌بخش اولاجغنی دوشونمه‌لی وبونی ؛ اوکا فوق الحد اوفاق بر مقیاس عد ایتمه‌لیدر .

حضرت مولانا :

دیدی هنر خوردن بنکر هنر روزه

بویورور که « یمکك هنرینی کوردك ، برده اوروجك هنرینه باق » دیمکدر .

ذوق صیامی طاتمامش، یاخود او الٓهی نشوه‌یی اونوتمش اولانلر؛ تجربه مقصدیله اولسون برقاچ کون اوروج طوتوویریرلر وحال صوملرنده‌کی احتساسلرینی طوغرو سویله‌مه‌یه نیت ایدرلرسه اوبرقاچ کونلك اوروجك بیله کندیلرنده‌کی تأثیر اصلاحکارانه‌سنی اعترافه مجبور اولورلر .

⁂

حرب عمومینك ظهوریله هر ایشه شیطان پارماغی قاریشدیغی، هر شیئك آلت اوست اولدیغی زمانلرده اوروجه واوروج طوتانلره ایفاسی لازم کلن حرمت‌ده پایمال ایدیلمش ودسفره بر لمك واره دیبه استانبول قالدیریملرینی چیکنه‌ینلر ؛ علناً ییوب ایچمك جرأتی ـ یاخود نزاکتسزلکنی دیه‌لم ـ کوسترمشدی. لکن کچن سنه‌نك رمضاننده اکثریت خلقك انتباهیله لله الحمد اوکبی آدابه منافی حاللرك وقوعی کورولمه‌دی. ان شاء الله توفیق باری ایله بو سنه‌ده اویله یاپیلیر واوروج یمکله افتخار ایتمه‌نك ـ دینه اهمیت ویریلمزسه بیله ـ اجتماعی نزاکتله قابل توفیق اولامایاجق معایبدن بولوندیغی هرقفاجه آکلاشیلیر .

طاهر المولوی

حمل مریم

عمر رضا واسماعیل حق بکلره جواب

حضرت مریمك سبب حملنی آکلامق قرآن کریمك بو بابده‌کی آیات جلیله‌لرینی آکلامغه توقف ایلدیکی ایچون اولا سورهٔ مریمك بو خصوصده‌کی آیتلرینی نقل وترجمه ایده‌لم :

(کتابده مریمك قصه‌سنی ذکر ایت او عائله‌سندن شرق جهتنده بر مکانه چکلدی کندیسیله آنلرك آره‌سنه پرده قویدی . او حالده ایکن بز آکا روحمزی کوندردك . روح، یعنی جبرائیل تام الخلقه بر کوزل بشر صورتنه تمثل ایده‌رك آکا ظاهر اولیوردی . مریم بن سندن اللهه صیغینیرم . اکر مؤمن متقی ایسه‌ك دیدی .

روح، بن آنجق ربکك رسول امینی‌یم. الله تعالی‌نك سکا طاهر وصالح بر اوغلان باغیشلادیغنی سویله‌مك ایچون کوندرلدم دیدی . بوکا جواب اوله‌رق حضرت مریم (قالت انی یکون لی غلام ولم یمسسنی بشر ولم اك بغیاً ≕ نه مشروع، نه‌ده غیر مشروع صورتده بکا بشر تماس ایتمدیکی حالده نصل بنم اوغلم اوله‌بیلیر، یعنی عادت الٓهیه مقتضاسی اوزره چوجق آنجق بو ایکی طریقدن بری ایله

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولور . حالبوکه بونلردن هیچ بری بنده واقع اولمدی دیه اظهار تعجب ایتدی .

روح [کذلك = دیدی که اویله‌در، یعنی حال سنك دیدیکك کبیدر : چوجق اولمق ایچون معتاد طریقدن هیچ بری سنده واقع اولمه‌مشدر] فقط قال ربك هو علی هین = ربك بیوردی که خارق العاده چوجق خلقی آنجق بکا قولایدر . بز بونی ناسه عبرت، قدرتمزه برهان، مؤمنلره طرفمزدن رحمت قیلمق ایچون یاپدق. وکان امرا مقضیا = عیسی‌نك بویله‌جه خلقی مقرر ایدی) محاوره‌ٔنی متعاقب (فحملته = مریم عیسی‌یه حامله اولدی)

شیمدی قرآن کریم نقطهٔ نظرندن حمل مریمك سببنی تدقیق وتحری ایده‌لم :

حمل مریم یا بشر طرفندن ویا قدرت الٰهیه ایله وقوعبولمش اولمقدن خالی دکلدر . بشر طرفندن وقوعی یا مشروع ویا غیر مشروع صورتله اولمقدن خالی اولماز. حالبوکه هر ایکی صورتله اولکی احتمالی قرآن کریم متعدد آیتلر ایله نفی ایدییور .

اولا — سورهٔ مریمك (قال کذلك قال ربك هو علی هین) نظم جلیلی حضرت مریمك سؤالنه جواب اولمق اوزره سوق اولندیغی وسوال جوابده داخل بولندیغی ، ضمیر مرجعنك ، اسم اشارت مشار الیهك عینی اولدیغی جهتله حمل مریمك بشر ایله اصلا تماس ایتمکسزین وقوعبولمش اولدیغنه آیت جلیله بالعباره مطابقةً دلالت ایدییور .

ثانیاً — (قالوا یا مریم لقد جئت شیئاً فریا یا اخت هرون ما کان ابوك امرأ سوء وما کانت امك بغیا = قومی ، ای مریم . سن عجیب برشی ایله کلدك . ای هارونك قیز قارده‌شی ؛ باباك فنا آدم دکلدی . آناکده فاحشه دکل ایدی دیدیلر) آیت جلیله‌سنده قومنك حضرت مریمی بو صورتله اتهاملرینه باقیلیرسه مریمك حملی، مشروع بر زوج طرفندن اولمدیغی آکلاشیلیر. زیرا زوج مشروعی بولنسه‌یدی قومنك آنی فنا القله اتهامه حقلری اولمازدی .

شونی‌ده بیان ایده‌یم که : حضرت مریمك، قومی نزدنده غیر معروف مشروع بر زوجی اولمق احتمالی‌ده یوقدر . زیرا بو خصوصده تاریخاً بر نقل وارد اولمدقدن بشقه بویله بر زوجی بولنمش اولسه‌یدی قومنك اتهاملرینی ازاله ایچون (بشیکده‌کی چوجغه صوریکز او سزه جوابنی ویرر) دیه خارق العاده بر دلیله مراجعت ایتمیوب‌ده (فلان آدم بنم زوج مشروعمدر . بو چوجق آندن اولمشدر . بو خصوصده بنی اتهامکز حقسزلق وافترادر) دیه برائتنی اثبات ایدردی .

وزوجی فرض اولنان ذاتده (مریم بنم زوجهٔ مشروعه‌مدر، بو چوجق بندن اولمشدر. سز بهتان وافترا ایدییورسکز) دیه‌رك قومنك اتهاملرینی رد ایدردی . ویا ازدواج مفروضه شاهد اولانلر ایله اشهاد اولنوردی .

بناءً علیه عقلاً جواز وقوعی ، تاریخاً ثبوتی بولنمیان ودلیلدن نشأت ایتمیان بر وهمه حقیقت سوسی ویره‌رك (١٩٢٢) سنه مقدم بر وقعه‌نك تاریخنی اختراعه قالقشمق قدر ضلالت فکریه واوهام وخیالات ایله اشتغال تصور اولنه‌ماز .

ثالثاً — (ولم اك بغیا)، (والتی احصنت فرجها) آیت جلیله‌لریله حضرت مریمك بشر ایله مناسبت غیر مشروعه‌ده بولنمیوب عفیفه اولدیغی صراحةً بیان بیورلدیغنه نظراً حملی، غیر مشروع بر سببه عطف ایدلمك احتمالی‌ده یوقدر . برده سورهٔ نسانك (١٥٥) نجی (وبکفرهم وقولهم علی مریم بهتانا عظیما = باباسز چوجق خلقنه قدرت الٰهیه‌یی انکار ایله الله تعالی‌یه کفر ایتملری وقذف زنا ایله مریمه بهتان عظیم‌ده بولنملری

سببیله قوم یهود انواع عقوبته دوچار اولدیلر) آیت جلیله‌سیله حمل مریمك غیر مشروع بر سببه عطفی بهتان عظیم وافترا اولدیغی صراحةً بیان بیوریله‌رق برائت وعصمتی اعلام ایدلمش اولیور. هنوز بشیکده طفل ایکن حضرت عیسی‌نك تکلمی واك عالی بر مضمون افاده بیورمسی کبی معجزات باهره‌نك ظهوری حضرت مریمك هر نوع ریب وشبهه‌دن برائتنه دلائل قاطعه اولدیغی ایچون یهودیلرك مشار الیها حضرتلرینه طعنلری بهتان عظیم ایله توصیف بیورلمشدر .

زمانمزده حضرت مریمه غیر مشروع بر فعل اسنادی ایسه عظیم بر افترا وبهتان اولدقدن بشقه قرآن کریمی ، الله تعالی‌یی ، حضرت پیغمبری تکذیب اولمش اولور . بویله بر تکذیبه مجاسرت ایدنلرك دائرهٔ اسلامیتدن خروج ایدوب دیانت اسلامیه ایله قطع علاقه ایتمش اولدقلری شبهه‌سزدر.

بناءً علیه آیات جلیلهٔ مذکوره‌نك هیئت مجموعه‌سی حمل مریمك هیچ بر وجهله بشر طرفندن وقوع بولمدیغنه ومشار الیها حضرتلرینك باکره اولدیغنه صورت قطعیه‌ده دلالت ایتمکده‌در .

شو حالده سورهٔ نسانك (وکلمته القاها الی مریم = عیسی اللهك (کن) کلمهٔ امریه‌سیله مریمه القا ایلدیکی مخلوقیدر) وسورهٔ انبیانك (والتی احصنت فرجها فنفخنا فیها من روحنا = مریمی ذکر ایت که مشروع وغیر مشروع صورتده تماس بشردن او کندیسنی صیانت ایتدی . بزده آکا روحمزدن نفخ ایلدك) آیت جلیله‌لریله: رحم مریمه نفخ ایله حضرت عیسی‌یی تکوین ایلین بالذات الله تعالی حضرتلری اولدیغی صراحةً بیان بیورلدیغنه نظراً حمل مریمك ووجود عیسی‌نك سبب حقیقیسی آنجق نفخ صورتنده تجلی ایلین قدرت وتکوین الٰهی‌دن عبارت اولدیغی تعین ایتمش اولور .

حمل مریمده تماس بشرك وتکون عیسی‌ده نطفهٔ ابك دخل وتأثیری بولنمیوب مجرد قدرت الٰهیه‌نك نفخ صورتنده تجلیسیله ماء مریمدن عیسی خلق اولندیغی ایچون قرآن کریمده مشار الیه حضرتلرینك خلقی قدرت وتکوین الٰهی‌یه مضاف قلنمشدر .

بناءً علیه قوم یهود ایله اسماعیل حقی بکك زعم ایلدکلری کبی حضرت عیسی‌نك ابن بشر اولمیوب صرف قدرت وتکوین الٰهی ایله باباسز دنیایه کلمش اولدیغی آیات جلیلهٔ مذکوره‌نك بیانات عالیه‌سیله صورت قطعیه‌ده ثابت اولمش اولور.

سابقاً بیان اولندیغی اوزره حضرت مریمه ارسال اولنان رسول، ملك جنسندن اولوب ملکلرك ایسه خلقةً ذکورت وانوثت ایله اتصافی بولنمدیغی ایچون ملکك حضرت مریمه مقارنتی مستحیل اولمغله حضرت عیسی‌نك ابن ملك اولمق احتمالی‌ده یوقدر.

ابن الله اولمدیغی اثباته کلنجه: معنای حقیقیسنجه ولادت صحیح اوله‌بیلمك اساساً بابا اوله‌جق ذات ذی شهوت اولوب وقاع نتیجه‌سنده آنك صلبندن مادهٔ بشریه‌نك رحم مادره انتقالیله تلقیحك حصولنه متوقفدر .

حالبوکه واجب تعالی حضرتلری جسمیتدن، دوغمق ، دوغورمق ، ذی شهوت اولمق ، صاحبه اتخاذ ایلمك وسائره کبی احوال واوصاف حادثهٔ جسمانیه‌دن منزه اولدیغی ایچون حضرت عیسی‌نك باباسی اولمق امکان واحتمالی یوقدر . بناءً علیه حضرت مسیحك باباسز دنیایه کلمسندن ابن الله اولمسی لازم کلمز . اویله اولسه‌یدی باباسز، آناسز اوله‌رق طوپراقدن خلق اولنان آدم علیه السلامك دها اول ابن الله اولمسی لازم کلیردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

برده (اسمه المسيح عيسى ابن مريم) و (انما المسيح عيسى ابن مريم رسول الله) آيت جليله‌لريله آناسنه نسبت اولنديغنه و (انى عبدالله) نظم جليلى ايله‌ده عبوديتنى اقرار ايلديكى بيان بيورلديغنه نظراً حضرت عيسى مريمك اوغلى ، الله تعالى‌نك قولى ورسوليدر .

خرستيانلرك حضرت عيسى‌نك ابن مريم اولديغنى قبول ايله مشارالیهما حضراتى (الٓهين) اتخاذ ايتملرى عظيم بر تضاد وتناقض تشكيل ايدر .

چونكه حضرت مريمه آناالق ثابت اولنجه اله اولمسى باطل اولور. زيرا الامومت، الوهيته مانع در.

حضرت عيسى‌نك مريمك اوغلى تحقق ايدنجه آنك‌ده اله اولمسى محال وباطـل اولور . زيرا بشقه‌سنك اوغلى اله اوله‌ماز .

جناب الله ايسه بالاده بيان اولنديغى اوزره ابوت وبنوتدن منزهدر . شو حالده حضرت عيسى‌نك نه ابن الله، نه‌ده اله اولمق امكان واحتمالى يوقدر. بناءً عليه خرستيانلرك مشاراليه حضرتلرى حقنده‌كى ابن الله و اله اعتقادلرى باطل ومردوددر .

نتيجه اولمق اوزره شونى‌ده عرض ايده‌يم كه: آيات جليلهٔ قرآنيه‌نك صراحت قطعيه‌سى خلافنه اوله‌رق حضرت مريمك بر انسان كاملدن حامله اولديغنى ويا حضرت عيسى‌نك باباسى بولنديغنى قبول واعتقاد ايتمكله قرآن كريمه ايمان ايلمك بر قلبده اجتماع ايده‌من. زيرا بو حال، كتاب اللهك برقسمنى قبول ايدوب‌ده ديكر قسمنى انكار ايتمك ديمكدر كه هيچ ايمان ايتمه‌مكله مساويدر. آنك ايچون اسماعيل حقى وعمر رضا بكلرك بو مسئله‌ده تصحيح اعتقاد ايتملرينى وفيمابعد خلاف نصـوص اوله‌رق مجرد عقل ورأيلرى ايله قرآن كريمى تفسير ويا تأويله مجاسرت ايتمه‌ملرينى خالصانه توصيه ايلرم .

اسكليبلى محمد عاطف

مصحف شريف

يوز اون درت سورهٔ جليله‌يى حاوى اولان قرآن مبين ؛ تبليغ وتبلغ وتثبيت وحفظنده ، يعنى ازبر ايدلمسنده سهولت اولمق اوزره نبىٔ ذيشان افندمز حضرتلرينه يكرمى ، ياخود يكرمى اوچ سنه ظرفنده بعضاً آيت آيت، بعضاً‌ده سوره‌سوره نازل اولمشدر . آيات جليله فم سعادتدن صادر اولدقجه اصحاب كزين طرفندن قلماً ضبط اولنور وامر عالىٔ نبوى اوزره صره‌يه قونور وازبر ايديلوردى . فخر كائنات افندمز حضرتلرينك ارتحاللرندن صكره حضرت ابوبكر اوراق متفرقه‌يى جمع وتحرير ايتديردى . مجموع قرآن كريم صحيفه صحيفه اوله‌رق نزد خليفه‌ده قالدى . ارتحاللرنده عمر الفاروق حضرتلرينه انتقال ايدوب مشاراليهك دخى ارتحاللرنده كريمه‌لرى ام المؤمنين حضرت حفصه‌يه توديع اولندى. حضرت عثمان خلافتلرنده حضرت حفصه نزدنده‌كى صحف شريفهٔ قرآنيه‌يى كتيردوب استنساخ ايتديره‌رك اصللرينى ينه حضرت حفصه‌يه اعاده ايلدى. حضرت عثمانك يازديرديغى قرآن كريم كتاب شكلنى آلمقله «مصحف» دينيلدى كه صحيفه‌لرك بريره كلمسى ديمكدر. مشاراليه آندن متعدد مصحف يازديره‌رق ممالك اسلاميه‌يه كوندردى . ايلك يازيلان مصحف شريف مدينهٔ منوره‌ده قالوب رسم خطده ديكرلرينه اساس اتخاذ اولندى. رسم عثمانى دينيلان رسم خط او مصحف عثمانينك رسم كلمانيدر . قرآن كريمى نقطه‌لايان حجاج دكل ، آنك عصرى علماسندن قاضى يحيى بن يعمردر . قرآن كريمك اجزايه تقسيمى وسور شريفه‌سى بالالرينه اسملرينك وعدد آياتنك ومكى، يعنى قبل الهجره ومدنى ، يعنى بعد الهجره نازل اولدقلرينك تحريرى محدثدر .

تلاوت

قرآن عظيم الشانك تلاوتى عبادتدندر. مداوم تلاوت اولانلرى جناب منزل القرآن ثنا بيورمشدر. قرآن كريمك حفظى على الكفايه فروضدن ومصحفدن دخى اوقونه‌ميه‌جق درجه‌ده نسيانى كبائر ذنوبدندر . احاديث نبويه‌ده « قرآنى درس ايدوب ازبرله‌يك ، چونكه خاطرلردن چيقمه‌سى دوه‌لرك دز باغلرندن قورتيلوب قاچمه‌سندن دها سريعدر وبر آدم قرآنى تعلمدن صكره مصحف شريفى تعليق وقرآنى ترك ايلسه يوم قيامتده قرآن كريم آكا خصم اوله‌رق جناب حقدن او آدم ايله بينلرينك قضا ايدلمسنى طلب وادعا ايليه‌جكدر. بحسب الخلقه لساننده ركاكت اولمق حسيله قرآنى ككله‌يه‌رك مشـقتله اوقويانه برى اجر تلاوتى ، ديكرى‌ده اجر مشقتى اولمق اوزره ايكى اجر واردر وقرآنى اتقـانى وجهله كوزلجه اوقويان مرتبهٔ ملائكده‌در وقرآنى ختم ايدوب ينه باشلايان، يعنى تلاوتك آرديني كسمه‌ين افضل ناسدر »بيورلمشدر.

ختملرده خاتمهٔ قرآن اولان سورهٔ ناسـدن صكره سورهٔ فاتحه‌يى وبعده سورهٔ بقره‌نك اولندن بش آيت كريمه‌يى اوقومق بوحديث شريفه امتثال ايچوندر. اصحاب كزيندن وسلف صالحيندن قرآن كريمى هركون ختم ايدنلر اولمش وهفته‌ده برختم ايدنلر پك چوق بولنمشدر .

امام ابو حنيفه حضرتلرى رمضان شريفده هركون برختم وهر كيجه برده تراويح ختمى اولمق اوزره آلتمش برختم ايدرلردى . هفتـه ختمنده ترتيب سلف ؛ جمعه كيجه‌سى سورهٔ فاتحه‌دن بدء ايله سورهٔ مائده‌يه ، جمعه ايرتسى كيجه‌سى سورهٔ انعامدن سورهٔ هوده، بازار كيجه‌سى سورهٔ يوسفدن سورهٔ مريمه، بازار ايرتسى كيجه‌سى سورهٔ طه‌دن سورهٔ قصصه ، صالى كيجه‌سى سورهٔ عنكبوتدن سورهٔ ص‌ه چهارشنبه كيجه‌سى سورهٔ تنزيلدن رحمانه قدر اوقويوب پنجشنبه كيجه‌سى ختم ايتمكدر. بو وجهله ختمه حضرت عثمان ابتدار ايلدكلرى ايچون ترتيب عثمانى دينور «قرآنه قبلريكز الفت اوزره اولدقجه قرائته دوام ايدك، قلباً آندن آيرلديغكزده قرآنى زمان نشاطه براقك» مآلنده‌كى حديث شريفه نظراً تلاوتده تكثير ختمدن زياده نشاط وتدبر مطلوب اولمق جهتيله ختم قرآن ايچون مدت تخصيص ايدلميه‌رك دقت وتدبر اوزره اوقومق شرطيله آيده وحتى سنه‌ده برختم دخى كافيدر .

ديكر بر حديث شريف؛ حين تلاوتده تحسين صوتى ، يعنى حسن ادايى امر وتوصيه ايتمكده وحسن صـوت وجودت ادا ايله اولان قرائتك باعث مزيد رغبت واستماع اوله‌جغى بيا[illegible]لمقده‌در.

تلاوتده بر « ترتيل » مرتبه‌سى واردر. آكا «تحقيق» دخى دينور كه هر حرفك حقنى ويره‌رك وطوريله‌جق يرلرده طوره‌رق آهسته اوقومقدر. كلمه‌لر بربرينه قاريشور صورتده سرعتله اوقومق مذمومدر . حضرت عمر الفاروق «بوله كيتمه‌نك قناسى حيوانى بى‌تاب ايده‌جك درجه‌ده سورمك، قرائتك قناسى دخى كلمه‌لر بربرينه قاريشور صورتده سرعتلى اولانيدر » بيورمشلردر .

آيت كريمه‌ده‌كى ترتيلك معنـاسى حضرت عليدن صورلدقده «تجويد الحروف ومعرفة الوقوف» بيورلمشدر. تجويد؛ برشيئى حسندار ولطيف ايتمك معناسنه‌در كه مراد؛ مخارج حروفه دقت ورعايتله هرحرفك حقنى ويره‌رك ووصل، وقف ، مد ، قصر الخ كبى قواعد تلاوته رعايت ايديله‌رك قرآن عظيم الشـانى كوزل اوقومقدر . بوده علم تجويد واصول قرائتى اهلندن تعلم ايله برابر اهل قرائتى تقليده متوقفدر .

حافظ احسانه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دارالشفقه وشفقت اسلامیه

استانبولك ایکی موقع رفیعی، یعنی فاتح وسلطان سلیم تپه‌لری آراسنده انشا ایدیلمش واللی سنه‌دن بری ایتام اسلامیه آنا قوجاغی وظیفه‌سنی ایفا ایله‌مش اولان دارالشفقه‌یی کورمه‌ین دکلسه بیله ایشیتمه‌ین وبیلمه‌ین برمسلمان اولماماق لازم کلیر.

٣٣٨ نیسانك بشنجی جمعه کونی اوکله‌دن صوکرا بو اوکسوزلر یوردنده عمومی بر اجتماع یاپیلدی وحق الانصاف سویله‌مك لازم کلیرسه قسم کلیسی فائده‌سز، حتی مناسبتسز بر چوق مناقشه‌لردن صوکرا آنجاق یاتسی وقتی اجتماعه نهایت ویریلدی.

معلومدرکه دارالشفقه؛ اوقاف خصوصیه‌سی وارداتیله، جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه اعضاسنك سنوی اعاناتیله، برده ارباب حمیتك غیرمعین تبرعاتیله اداره اولونور. هر نیسانك ایلك جمعه‌سنده‌ده مکتب داخلنده بر اجتماع عقد اولونارق هیئت اداره‌نك راپوری استماع، سنه‌لك بودجه تصدیق وهیئت اداره‌دن مدتی بیتنلرك یرینه اعضا انتخاب ایدیلیر.

بو دفعه‌کی اجتماعدن مقصدده عین مسائل ایدی. معارف ناظری سعید بك افندی حضرتلرینك تحت ریاستنده مذاکره‌یه باشلانیلدی. هیئت اداره راپوری اوقوندی. راپورك پك حزین اولان بر فقره‌سنی عیناً شورایه نقل ومسلمانلرك انظار اعتبارینه عرض ایدییورم:

«... تاریخ قیدلرندن بو آنه قدر هیچ تأدیاتده بولونامایانلرك ٤٣٩٣٤٥ غروش ذمتلریله اسملری ترقین واوچ یوز اوتوز سنه‌سندن اولکی سنه‌لره عائد اولان ٦٨٢٨١ غروش مطلوباتك کذا احکامی اجرا اولوندقدن صوکرا استعفا ایدنلرله وفات ایدنلرك محل تحصیلی ممکن اولامایان ١٨٦١٠ غروش دیونی تنزیل اولونه‌رق ١٨١٤٠٩١ غروش مطلوبات ١٢٨٧٨٥٥ غروشه تنزیل ایله‌مش واوچ یوز اوتوز یدی سنه‌سی ظرفنده تحصیل اولونان ١١٣٢٩٥ غروشدن صوکرا مطلوبات مقداری ١١٧٤٥٦٠ غروشه اینمشدر»

هیئت اداره؛ بو آجیقلی خبری ویرمکله برابر «... جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه اعضالری عهده‌لرینه مترتب اعانات سنویه‌نك برآن اول تأدیه وتسویه‌سنه وواردات جمعیتك تزییدی اسبابنك استکمالنه اعتنا بویورمالری بالخاصه استرحام اولونور»

دیوردی.

راپوره قارشی – بلكده مصیب دییه‌مه‌یه‌جکم – اعتراضلرده، حتی تعریضلرده بولونولدی.

هیئت اداره نامنه عینی زاده حسن تحسین بك افندی طرفندن غایت محق ومنطقی جوابلر ویریلدی.

مذاکره‌یه اك زیاده شایان اولان بودجه؛ خفیف برایکی مناقشه‌دن صوکرا قبول ایدیلدی.

انتخاب مسئله‌سنده ایسه قیامتلر قوپدی.

اکثریت آرا؛ هیئت اداره‌دن مدتی بیتمش اولان عینی زاده حسن تحسین، محمد عزت، حفید واسعد بکلرك یکیدن بالانتخاب ابقاسنه طرفدار ایدی. اقلیت ایسه بونلره علاوةً ایکی اعضانك داها مدتی بیتمش عد ایدیله‌رك آلتی ذاتك انتخابی رأینده بولونیوردی.

اللر قالدیرلمق، آیاغه قالقیلمق حتی ایکی قسمه آیریلمق وعلی الاسامی رأی پوصله‌سی ویریلمك صورتیله ذوات مشارالیهم یکیدن اعضا انتخاب ایدیلدی وجمعیت تدریسیهٔ اسلامیه هیئت جلیله‌سی شو صورتله تشکل ایتمش اولدی:

رئیس : ذات سامی صدارتپناهی
« وکیلی : مجلس اعیان اعضاسندن وصفی افندی
رئیس وکیل فخریسی : طربزون مبعوث اسبقی علی نقی افندی.

هیئت اداره

رئیس : اصلاحات مالیه قومیسیونی اعضاسندن عینی زاده حسن تحسین بك افندی.
اعضا : اوقاف نظارتی مبانی خیریه مدیری اسعد بك
« : تجار معتبره‌دن اسماعیل بن جباره «

اعضا : شورای اوقاف اعضاسندن اسماعیل حقی بك
« : تلغراف وپوسته وتلفون مأمورین مدیری حسین رمزی بك.
« : وکلای دعاویدن حفید بك
« : « شوکت افندی
« : شورای اوقاف اعضاسندن عبدالعزیز مجدی «
« : شهرامانتی مأمورین مدیری عثمان نوری بك
« : شورای اوقاف رئیسی کمال «
« : شرکت خیریه ایشلتمه مدیری محمد عزت «
« : مجلس اعیان اعضاسندن نعیم «

*
* *

طرف اشرف ملوکانه‌دن لطفاً و مابین همایون کاتبلرندن مرتضی بك افندی‌یه تودیعاً ارسال بویورولارق اثنای مذاکره‌ده ورود ایله‌مش اولان احسان شاهانه طولاییسیله – وجمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌نك ناچیز بر فردی بولونمق اعتباریله – عبد عاجزده حسیات شکرانکذارانه‌می خاك پای امام المسلمینه عرض واعلا وهیئت اداره‌نك موفقیات خیریه‌سنی الطاف الٓهیه‌دن تمنی ایده‌رم.

*
* *

بوندن ایکی سنه اول ایدی که اووقت دارالشفقه مدیری اولان مصطفی بکك طلبی اوزه‌رینه مکتب طلبه‌سنه بر قونفه‌رانس ویرمشدم. (اعتصام) مجموعه‌سنه درج ایدیلمش اولان بو قونفه‌رانسك دارالشفقه‌یه عائد وشفقت اسلامیه علیهنه چیقاریلان بعض افکاری جارح سوزلری حاوی بولونماسنه بناءً شورایه عیناً درجنه لزوم کوردم:

شفقت اسلامیه

افندیلر؛

مکتبده برقونفه‌رانس ویرمکلکم ایچین مدیر بکك برتکلیفنه مخاطب اولمشدم. سوزلریمك سزه فائده‌سی اولابیلیر امیدیله بو تکلیفی قبول ایتدم. فقط برمدت نه‌یه دائر ونه سویله‌یم دیه متردد قالدم. صوکرا مکتبکزك اسمی، (شفقت اسلامیه) حقنده بعض سوزلر سویله‌مه‌می الهام ایتدی. بناءً علیه مصاحبه‌مزك موضوعی شفقت اسلامیه اولاجقدر.

(شفقت) قورومق، اسیرکه‌مك، برکیمسه‌یی کوروب کوزه‌تمك معناسنه‌در (اسلامیه) ایسه مسلمانلره مخصوص دیمکدر. او حالده ترکیبمز (مسلمانلره مخصوص کوروب کوزه‌تمه) مآلنی افاده ایدر. یتیمه کیم مکتبکزه‌ده (دارالشفقة الاسلامیه) ده‌نیلیور. چونکه: مسلمان یتیملرك کورولوب کوزه‌دیلمه‌سی وشفقتلی نظرلر آلتنده اوقوتولوب یتیشدیریلمه‌سی ایچین بنا ایدیلمش مبارك بر اسیرکه‌مه یوردیدر.

دارالشفقه‌مز برآرالق حقیقةً اسمنك مسماسی اولمش، جناح شفقتی آلتنده جداً دکرلی شاکردان یتیشدیرمشدی. صوکرا ناصیلسه او فیض تدریس انقطاعه اوغرامش، دارالشفقه، ایتام اسلامك بالکز اسکان و اطعامی اعتباریله (دارالنفقه) حالنی آلمشدی. هله بر ایکی ییل اول دوچار اولدیغی سوء اداره یوزندن آنجاق مانعافا یتیشدیرمه‌یه باشلامش وتعبیر جائزسه (دارالناقفا!) دینه‌جك درکه‌یه دوشمشدی.

الحمدلله اوسوء اداره‌یه سبب اولانلر چکیلوب کیتدی. هیئت تعلیمیه‌کزده هپ دکرلی ذواتدن انتخاب ایدیلدی. آرتیق چالیشوب چابالایوب مکتبکزی اسکی (دارالشفقه) حالنه کتیرمك خصوصیده سزه قالدی.

شو قیصه استطرادك ایرادندن صوکرا بحثه دونه‌لم:

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مسلمانلغه مخصوص اولان شفقتدن بحث ایده جکدم.

اوحالده مسلمانلق نه در؟ مسلمانلق، انسانلری ایلکه کوتورن وقنالقدن چه ویره ن بر مسلکدر. ذاتاً سماوی دینلرك هپسی ده بنی آدمی حقیقة ایصال ایدر بریوللدر. سالککی ایلکدن منع ایتمش، قنالغه تشویق ایله مش بر دین اولاماز. بونلرك اساسلری اعتبار ایله مسلمانلقدن فرقلری، دولاشیق وکسدیرمه بر ر یول اولمقدن باشقه برشی دکلدر. برده شو وارکه سائر دینلر؛ برر قومه مخصوص اولدیغی حالده مسلمانلق؛ بوتون بشریتك تأمین سعادتی ایچین تشریع ایدیلمش، بوندن طولاییدرکه ظهور اسلام ایله شرایع سالفه منسوخ اولمشدر. ۳٦ عصر اولکی موسویت و ۲۰ عصر مقدمکی عیسویت؛ بوکونکی مدنیتله قابل تألیف اولامیور. فقط مدنیت ومعرفت ایلرله دکجه، یکی یکی کشفیات وقوعه کلدکجه ۱٤ عصرلق اسلامیتك هم بوزمانه، هم الی ماشاء الله کله جك زمانلره موافق بر دین جلیل اولدیغی آکلاشیلیور. مسلمانلغك معالئ قدسیه سی اوروپا ارباب انصافنجه ده اعتراف ایدیلیور.

اسلامیتك دینی ودنیوی احکامی شو ایکی جمله ده خلاصه اولونمشدر. (التعظیم لامر الله والشفقة علی خلق الله). یعنی (اللهك امرینه تعظیم ایتمك و مخلوقاتنه شفقت ومرحمت کوسترمك). امر الٓهی یه تعظیم ناصیل اولور؟ ذات باریتك برلکنه پیغمبرینك حق اولدیغنه اینانمق، یاپیك دیدکلرینی یاپمق ویاپمایك دیدکلرینی یاپمامقله اولور.

ایشته بویله حرکت ایدنلر؛ اللهك امرلرینه وطولاییسیله حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه تعظیم کوسترمش و ادب عبودیتی ایفا ایله مش اولورلر. عکسنه حرکتده بولونانلر ایسه تعظیمسزلك، داها طوغروسی ادبسزلك ایله دکلری ایچین جزایه استحقاق کسب ایدرلر.

اویله اولماسی ده پك طبیعی برشیدر. مثلا شو مکتبك اداره وتدریس جهتلرندن برطاقیم نظاماتی وارکه طلبه دن هر بری اونلره اتباعه مجبوردر. ایچلرندن بری درسنه چالیشمازه یاخود ادب وتربیه داخلنده حرکت ایتمزسه درجهٔ اساءتنه کوره بالطبع جزایه اوغرار. یا تکدیر ایشیدیر، یاخود هفته اذنندن محروم قالیر. تعطیل کونی آرقه اشلری شوق وشطارتله اولرینه کیتدکلری حالده او، مکتب داخلنده قالیر، عائله سنك یوزینی کورمکدن، آزاده سر انه کزوب یورومکدن ممنوع بولونور. معاذ الله جرمی دها زیاده ایسه، وجودی شریکلرینك اخلاقنی تسمیم ایده جك بر ماهیتده ایسه قیدی ترقین اولونور ومع الاسف شو دار شفقتدن قوغولور.

ایشته اللهك امرینه تعظیمسزلك ایدنلرك جهنمده موقتاً جزایه اوغرامامسی؛ مکتب نظامنه مخالفت ایدن بر شاکردك اذنسز قالماسی، معالیدن هیچ نصیبی بولونمایانلرك مخلد فی النار اولماسی ده اوکیلرك نعوذ بالله رحمت الٓهیه دن طردی، یعنی تربیه سز بر شاکردك مکتبدن قوغولماسی دیمکدر.

اللهك امرینه تعظیمك لزومنی شو مثالدن آکلادیکز صانیرم. کلهلم مخلوقاته شفقت بحثنه:

جناب حق بو عالمی دار مرحمت و جهان شفقت اولمق اوزره یاراتمش، داخلنده کی مخلوقاته آزچوق شفقت حسنی احسان بویورمشدر. حیواناتك اك ناچیزندن اك خونریزینه وارنجه یه قدر باقیکز. هپسنك همجنسنه قارشی مرحمت و شفقت حسیله مجبول اولدقلرینی کوروسکنز. بر قاپلان بر قاپلانی پارالامادیغی کبی بر ییلان ده بر ییلانی صوقماز.

انسان که مخلوقاتك اشرفی وکائناتك مدار شرفیدر کندیسنده بو عالی حسلرك بولونماسی، مخلوقات آراسنده کی موقع شرفی اقتضاسندندر.

بر فیلك صویه دوشمش بر چوجوغی خرطومیله

چکوب قورتارماسی، بر آتك مجروحاً دوشن سواریسنی دیشیله طوتوب میدان حرب خارجنه چیقارماسی کورولوب ایشیدیلن شیلردن ایکن بر انسانك ینه بر انسانه معاونت کوسترمه مه سی قابل اولامامق لازم کلیر.

فقط انسانلرده احتراص دەنیلەن بر حال واردرکه بونك حد اعتدال درجه سنی کچمه سی، صاحبنی انسانلقدن چیقاریر، یرتیجی حیوانلر درکه سنه ایندیریر. ایشته حضرت آدمك بیوك اوغلی وارض اوزرنده بشریتك ایلك مولودی بولونان قابیل، برادرینی اولدورمکه سوق ایدن بو احتراصدر.

بنی نوعمز آراسنده قابل طبیعتلی کیمسه لر هر زمان بولوندیغی ایچون من قبل الرحمن بعث اولونان پیغمبرلر؛ امتلرینه دائما مرحمت وشفقت توصیه سنده بولونمشلر، شفقتکارانه حرکتلریله ده خلقه نمونه اولمشلردر. لکن پیغمبران وادیان سالفه ایله اشفق الانام افندیمزك ودین مبین اسلامك شفقتی مقایسه ایدیله جك اولورسه پیغمبریمزك ودینمزك قات قات اونلره فائق اولدیغی آکلاشیلیر. چونکه: اسکی دینلرده منتسبلرینه قارشی خصوصی بر شفقت واردر. مسلمانلغك مرحمتی ایسه غیر مسلملره ده شاملدر. بناء علیه شفقت عامه در. مثلا حضرت نوح، کندیسنه قولاً تجاوزده بولنان قومنك ایماننده مأیوس اولونجه (یاربی یر یوزنده بردانه بیله مشرك بیراقما) دییه انکسار ایتمش، اونك اوزرینه عراق قطعه سیله سکنهٔ مشرکه سی طوفان دالغالری آلتنده قالمشدی.

ارحم الانبیا افندیمز ایسه طائفده فعلی تجاوزلره اوغرامش، آتیلان طاشلردن مبارك آیاقلری قان ایچنده قالمشکن (یاربی قومیمه هدایت نصیب ایت، اونلر حقیقتی بیلمیورلر) دییه دعا بویورمشدی. کذا حضرت موسی؛ کوزی اوکنده بوغولورکن امان دیله ین فرعونك رجاسنه قولاق آصمادیغی حالده نبی رحیم افندیمز (ابن سلول) کبی بر منافقك تکفینی ایچین مبارك کوملکنی احسان ایتمشدی.

کذا یوشع علیه السلامك قوماندا سیله أریحا بلده سنه کیرن بنی اسرائیل اردوسی؛ او شهر اهالیسنی قتل عام ایله دیکی حالده اسلام اردوسنك مکه یه دخولنده رحمةً للعالمین افندیمز؛ اهالئ مکه یی (کیدیکز، سز اللهك آزادلیلریسکز) دییه بلا قید شرط آزاد ایله مشدی. حنین غزوه سنده یاقالانان (هوازن) اسیرلرینی ایسه آزاد ایتدکدن باشقه مکه دن کتیرتدیکی البسه ایله هر برینی کیدیرمشدی.

عیسویته کلینجه: واقعا حضرت مسیحك وصایاسی میاننده (قومشوکی سه وه سك ودشمنکه بغض ایده سکز دەنیلدیکنی ایشیتدیکز. فقط بن سزه دیرم که دشمنلریکزی سه ویکز، سزه بددعا ایده نلره خیر دعا ایله یکز، سزه بغض ایدنلره ایلك ایدیکز و سزی اینجیدنلر هم تعدی ایدنلر ایچین دعا ایدیکز) بویورمش اولدیغی انجیل ترجه لرنده محرردر. بو افادهٔ انسانیتپرورانه ایسه بالخاصه یهودیلر حقنده بیوك بر اثر شفقت ایدی. زیرا بنی اسرائیل، اووقتلر رومالیلرك تحت اسارتنده بولونویوردی. بر یهودینك، اوغرادیغی تجاوزه عین صورتله مقابله سی؛ بلکه بنی اسرائیلك قتل عامنی انتاج ایده بیلیردی.

اسلامیت ایسه بویله تجاوزه اوغرایانلره «صاغ یاناغیکه طوقات اورانه صول یاناغیکی ده چه ویر» دیمیور، مظلومینك احقاق حقی ایچین ساده زوکورت تسلیسی ویره جك حکملر کوسترمیور، تجاوزلر وجرملر نسبتنده جزالر وحدلر تعیین ایدییور.

بعض عقلا طاسلاقلری؛ مسلمانلغك تعیین ایتدیکی بو جزالری پك مرحمتسز بولویورلر. مثلا خیرسیزك ألنی کسمك، سرخوشی یاتیروب

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دوکمك، قاتلی قصاصاً أولدورمك کبی عین حکمت بولونان حکملره ـ حاشا ـ وحشت دیيورلر .

شو صایدیغم جزالری تدقیق ایدەلم‌ده باقالم وحشت حکملرده‌می ، یوقسه اونلرده‌کی حکم جلیله‌یی درك ایتمه‌ین قفالرده‌می ؟

مثلا برقاری قوجه فرض ایدیکز. ایکیسیده ایش کوره‌میه‌جك ، یارم قازانامایه‌جق درجه‌ده علیل و اختیار . صندوقلرنده ، سپتلرنده بر قاچ پاره‌لری وار، اونلرله اداره اولونوب کیدیيورلر .

بر کیجه خبرلری اولمقسزین بر حریف؛ أوه کیریيور، اونلرك معیشتی ، سرمایهٔ حیاتی اولان پاره‌لری ، حتی قی‌یی‌ده‌کی ، بوجاقده‌کی دوکونتویی آلوب کوتوروبور. زواللیلر صباحلاین اویانیورلر. فلاکتك قارشیسنده شاشیروب قالیورلر . اکمك لازم، کمور لازم، کیجه اولونجه غاز لازم. بونلرك بری اولمادیغی کبی آلاجق پاره‌ده مفقود. بیچاره‌لرك یا صبر ایدوب مادهٌ ، یاخود سوقاق باشنده أل آچوب معناً أولمکدن باشقه چاره‌لری یوق .

عجبا بونلرك حالیمی شایان مرحمت ، یوقسه خیرسیزك کسیله‌جك أليمی؟ ذاتاً باقیلیرسه او أل؛ انسان الی دکل، جاناوار پنجه‌سی حالنی آلمش، حیات بشره صالدیریيور . بناءً علیه اونك قطعیله شو زواللیلر کبی انسانلرك حیاتی قورتارلمش اولوبور. چونکه او ألك برداها کیمسه‌نك مالملکنه اوزانماسی کسدیریلیور .

کذا بر عیاش بد معاش؛ ساده کندینك دکل، چولوغنك ، چوجوغنك نفقه‌سندن کسدیکی برقاچ پاره‌یی کوتوروب میخانه دستکاهنه براقیور . عائله‌سی أوده آچ، صوسز بکلرکن او ؛ ماصه باشنده کیف چاتیوردم صانیيور. صوکرا آغزی آکری ، کوزی شاشی بر حالده أوینه کلیور . قارشیسنه چیقان عائله‌سیله هیچ یوقدن غوغا چیقاریيور .

آناسنی، قاریسنی، چوجوقلرینی دوکمك فضیحه‌سنی بیله ارتکاب ایدییور .

انصاف ایدیکز . بویله بر آزغینه صوپا چکمکدن باشقه نه یاپیلیر ؟ بویله بر مخلوقی یاتیروب تمیزجه دوکمك ؛ عائله‌سنه شفقت ، باشقه‌لرینه‌ده عبرت کوسترمك دکلیدر ؟

نصح ایله یوله کلمه‌ینی ایتملی تکدیر

تکدیر ایله اوصلانمایانك حقی کوتکدر

کذا برقاتل؛ یا برقاچ قدح راقینك تحریکیله، یاخود بر حس احتراصك تشویقیله همجنسندن برینك حیاتنه قصد ایدییور . بر چوق کیمسه‌نك امیدکاهی بولونان بر وجودی قانلر ایچنده براقیور. بر جزء حیاتی ازاله ایدرك جسم بشریته الم بخش اولوبور. عجبا بو انسانیت دشمننك اعدامی ؛ هم أولنه ، هم قالانلره قارشی بر شفقت دکلیدر ؟

کوروبورزکه: قودوز بر کوپکی درحال أولدورویورلر . نیچین ؟ چونکه براقسه‌لر دالایه‌جغی انسانلرده قودوراجق ونهایت هلاك اولاجق. یکی، یا قودورمش بر قاتلی سلامه السلام براقمق ؛ باشقه‌لرینی‌ده عین تهلکه‌یه اوغراتمق اولمازمی ؟ شیمدی تکرار ایده‌یم ، مناسبتسزلك شو حکملرده‌می ، یوقسه اونلری ادراك ایتمه‌ین قفالرده‌می ؟

شبهه‌سزکه او قفالرده، حتی او مانغالرده!

سعدی نه کوزه‌ل سویلر :

کرنه بیند بروز شب پره چشم

چشمهٔ آفتابرا چه کناه

بیلیرسکزکه یاراصه‌لر کوندوزین میدانه چیقامازلر. چونکه کونشك ضیاسنه کوزلری تحمل ایده‌مزلر . یکی ، بونلرك کوندوز کوره‌مه‌یشندن کونشك نه کناهی اوله‌بیلیر ؟

ایشته اسلامیتك انوار معالیسنه قارشی کوزلرینی یومانلرده یاراصه خلقتلی و ظلمت پسند بر طاقیم

عجیب مخلوقاتدر. بو مخلوقلر؛ او نور الٓهی‌یه دقلیجه باقه‌بیلسه‌لر مسلمانانی؛ اك قاتلی و اك بی‌رحیم تلقی ایتدکاری احکامنده بیله غایت شفیق وصوك درجه مرحمتلی کوروولر .

مثلا اسلامیت؛ محاربه‌یی واساراتی جائز کورمش، منتسبلرینی (عبادت) نامیله مشکل بر طاقیم حرکاته سوق ایلەمش. قادینلر ایچین نامحرمدن قاچینملری، سوقاغه اورتولو چیقسینلر دیمش ، یرارککك درده قادار أوله‌نه‌سنه جواز ویرمش . شفقتلی بر دینده بویله شیلر اولمالیمی؟ عجله ایتمه‌یه‌لم ، برازتحلیله کیریشه‌لم‌ده اولمالیمی ، اولمامالیمی ؛ آکلایالم .

أوت، اسلامیت؛ مسلمانلره جهادی امر ایتمش، فقط او امری ناصیل ویرمش بیلیورمی‌یز ؟

جناب حق (ای مؤمنلر ! الله یولنده سزکله مقاتله‌یه قالقیشانلره سزده مقابله ایدك ، هم ده بو خصوصده متعدی ومتجاوز داورانمایك که الله؛ تعدی ایدنلری سه‌ومز) بویورمش . دیمك که اسلامك جهادی آنجاق تدافعی بر حرکت اولاجق ، دشمن طرفندن تجاوز وقوع بولمادقجه اوکا تعرض ایدلمه‌یه‌جك . نیته‌کیم عصر سعادتده‌کی حرکتلرده بویله اولمشدی . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز؛ بالذات ۲۹ غزوه‌ده بولونمش و ۷۰ قدر سریه کوندەرمشدی. بونلرك هیچ بریسی ده دشمن تپه‌له‌مك، مملکت فتح ایتمك ، غنیمت أله کچیرمك حرص وطمعیله دکل ، مدافعهٔ حق و نشر حقیقت املیله اولمشدی .

فرنك مورخلری ؛ بر ألنده قیلیج ، بر ألنده کتاب بولونمق اوزره بر عرب رسمی یاپیور، آلتنه‌ده (ماهومه‌د) لفظ عجیبنی یازییورلر . بو تصویر غریب ایله دین محمدینك آنجاق قیلیج قوتیله ایلرله‌دیکنی وقرأنه آنجاق اولوم تهدیدی آلتنده ایمان ایدیلدیکنی آکلاتمق ایستیورلر .

بو کبی استادانه اوزون اوزادی‌یه جواب ویرمکدنسه شویله بر سؤال ایراد ایتمه‌لیدر. رسول الله غزوه‌لرندن آنجاق دوقوزنده محاربه ایدلمش متباقیسنده بلامصادمه دونولمشدی. بو دوقوز محاربه‌د قتل ایدیلن مشرکینك عددی ایسه حساب فراخ ایله بیکی ، بیك بشیوزی کچمز. هادی بونی ایکی مثلی، یعنی اوچ بیك فرض ایده‌لم. برده حجة الوداعده معیت رسالتده ۱۲۰,۰۰۰ مسلمان حاجیسی بولوندیغنی دوشونه‌لم. طبیعیدرکه اوسنه عربستانده نه قدر اهل اسلام وارسه هپسی حجه کلمشدی . کالنلری یوزده اون فرض ایده‌جك اولورسه‌ق مسلمانلغك ظهورندن اعتباراً کچن یکرمی سنه ظرفنده ۱,۲۰۰,۰۰۰ فردی اولاجق قدر انتشار ایلەمش اولدیغنی آکلارز . عجبا ۳۰۰۰ کیشینك قتلی ایله ۱,۱۹۷,۰۰۰ کیشینك تهدیدی ودینلرینك تبدیلی قابل اولابیلیرمی ؟

بو غرضکار ومتعصب مورخلر ایله مع الاسف بزده‌کی مقلدلرینك اسلامیته ویردکلری (قیلیج دینی) عنوانی بر اعتبار ایله بزده قبول ایده‌بیلیرز . اوت مسلمانلق قیلیج دینیدر. چونکه: عزت وشهامت دینیدر . ذلت و مسکنت دینی دکلدر . اسلامیت (صاغ یاناغکه طوقات اورانه صولی‌ده چه‌ویر) دیمز وحق وحقیقتك مدافعه‌سی اوغورنده قیلیج چکمکدن چکینمز .

مسلمانلغك ربع عصر ظرفنده ایران وبیزانس دولتلرینی قهر وتنکیل ایله‌یه‌جك، بر عصر کچمه‌دن شرقاً هندستانه ، غرباً اندلسه یه‌تیشه‌جك قدر ایلرله‌مه‌سنك اسبابی قیلیج قوتیله دکل، (خلوص اعتقا)و (فداکارلق) تعبیرلریله خلاصه ایدیله‌بیلیر .

مسلمانلر ؛ مدافعهٔ حق ونشر حقیقت ایچین حقلی اولارق چارپیشدقلرینی بیلیرلر، بویولده شهید اولانلرك جنته کیده‌جکنه ، اجلی کلمه‌ین بر فردك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اك تهلكلى مواقعده بيله بولونسه أولميه‌جكنه، بالعكس عمرى ختام بولانك مستحكم بر حلرا ايچنده اولسه بيله أولومك نجه‌سندن ياقاسنى قورتاراميه‌جغنه ايمان واعتقاد ايده‌رلردى .

دين يولنده آجلق، صوسزلق بذل ماملك، تحمل ضرورت كبى هر تورلو محروميتلره قاتلانمق، فى سبيل الله باباسنك، قارده‌شنك، حتى اولادينك اوستنه قيليجله آتيلمق، بيله‌كلرى كسيلمش قوللريله اسلام سانجاغنه صاريلمق، تك بر قايجله دشمن قلعه‌سنه چيقوب يالكز باشنه شهر داخلنه آتلامق، حقوق نقطهٔ نظرندن بر امير ايله بر فقيرى، بر مسلم ايله بر غير مسلمى مساوى طوتمق وسائره كبى محير العقول بويوكلكلر كوستريرلردى .

مابعدى وار طاهر المولوى

دار الحكمة الاسلاميه رياست عليه‌سنه

تقديم ايديلمش بر عريضه صورتى :

سماحتلو افندم حضرتلرى .

مصاحف واجزاى شريفه‌نك تحريرنده (رسم عثمانى) يه اتباع ايديلمه‌سى، حتى كتب ورسائله منقول آيات كريمه‌ده بيله بو رسمك لزوم محافظه‌سى خصوصنه (تدقيق مؤلفات) هيئتنجه فوق الحد اهميت ويريلديكى معلوم سموحيلرى اولسه كركدر .

بو اهميت الجاسيله‌در كه بش آلتى يوز سنه‌دن برى يازيله‌كلن، فقط رسم مذكوره – تسهيلاً للقرائه – مخالف اولان شكلده احضار ايديلمش طاشلرله قرآن كريم طبعنه مساعده ايديله‌ديكندن مطبعه‌لردن بعضيلرنجه او طاشلرك يا تصحيحنه، ياخود تبديلنه مجبوريت حاصل اولمقده‌در .

(.) دار الحكمه‌جه بو مسئله‌يه دائر بياناتده بولونمايه اعضاى كرامدن ازميرلى اسماعيل حقى بك افندى مأمور قيلينمشدر. استاد مشار اليهك ايضاحات فاضلانه‌لرى ان شاء الله كله‌جك نسخه‌يه درج ايديله‌جكدر .

عبد عاجزده او اهميتك صدمه‌سنه اوغرامش و (محفل)ك كچن رمضان نسخه‌سنده‌كى (انا انزلناه) و (الصدقات) كلمات قرآنيه‌سنى (انا انزلنه) و (الصدقت) رسمنده ترتيب ايتديرمه‌ديكم ايچين عليهمده تعقيبات قانونيه اجرا ايديلمك اوزره حقمده مذكره يازيلديغنى كورمك استغرابنه دوچار اولمشدم .

حال بويله ايكن (جريدهٔ علميه) نك نسخهٔ اخيره‌سنده هيئت عليه‌لرى اعضاى كرامندن سيد نسيب افندى حضرتلرينك امضاسيله مندرج بولونان مقاله‌ده بالمناسبه ايراد ايديلان بر آيت كريمه‌ده‌كى (ملائكه) لفظنك رسم عثمانى‌يه مخالف اولارق الفله يازيلديغنى كوردم .

سيد نسيب افندى كبى احاطهٔ علميه‌سى مسلم بر فاضل محترمك پك مشهور اولان بر شكل املاده خطايه دوشمه‌يه‌جكى، بالفرض والتخيل كنديلرندن بويله بر ذهول واقع اولسه بيله بونك هيئت عليه‌جه در حال تصحيح ايديله‌جكى امر بديهى بولونماسنه بناءً رسم محررك دار الحكمه‌جه خطا تلقى اولونماديغنه دائر ذهن كمترانه‌مده يقينه قريب بر ظن حصوله كلدى . بو؛ بويله اولمقله برابر مقام جليل مشيختك علمى ايكى هيئتى آراسنده‌كى مخالف تلقى، بزم كبى سطحى نظرانى عجبايه دوشورمكده وعين مسئله حقنده دار الحكمه ايله تدقيق مؤلفات هيئتلرى بيننده تحريرى مباحثه جريانى ايشيديلمكده بولونديغى جهتله اهل اسلامه قناعت بخش اولمق اوزره بو خصوصده بيانات لازمه وايضاحات وافيه‌ده بولونولماسنى ومتحيرين امتك شو مهم مسئله‌ده ارشاد بويورولماسنى مع التعظيم والاحترام تمنى واسترحام ايده‌رم اولبابده امر واراده حضرت من له الامرككدر . ١٠ نيسان ٣٣٨

محفل مجموعه‌سى صاحبى
طاهر المولوى

محفل تاريخى :

مولويلك مناقبندن

مابعد

سلطان العلما بغدادده مسافرتلرى زماننده سلجوق سلطاننك مأمورلرى دخى اوراده بولنوب مشار اليهك شهرت شايعه‌سنى علاء الدين كيقباده عرض ايلمكلرى اوزرينه سلطان علاء الدين لارنده اميرينه خبر يوللايوب سلطان العلمايى قونيه‌يه دعوت ايدرلر . علاء الدين سلجوقى مناهى‌يى ترك ايدرسه دعوتنه اجابت ايده‌بيليرم بويورديلر . . نهايت دعوتلرينى قبول ايده‌رك قونيه‌يى تشريف ايتديلر . علاء الدين سلجوقى علما وصلحايى سوه‌ر معارفمند بر ذات اولدقلرندن سلطان العلمايى شهرك خارجندن استقبال ايدوب سراى پادشاهى‌يه مسافر اولميوب (آلتون پا) مدرسه‌سى دنيلن وهر حالده سلجوق امراسندن (آلتون بوغا) نامنده‌كى ذاتك بنا كرده‌سى اولان مدرسه‌يه نازل اولمشلردر . سلطان علاء الدينك سراينه تشريفلرنده سلطان مشار اليه ايله برابرجه تخته اوطوردقلرينى وپادشاهك سلطانمز ديه خطاب ايتديكنى مناقب نويسلرمز اثرلرنده يازمشلردر . . قونيه‌يه سفارت مخصوصه ايله كلن بغداد شيخ المشايخى شهاب الدين سهروردى (عوارف المعارف) ينى مشار اليهه تقديم ايتمكله موجب تقديرلرى اولمش . و (سهرورديلر عزيز ومحترم ارباب صلاح وفلاحدرلر) بويوروب ميانه‌لرنده معزز وقيمتدار محبتلر جريان ايلمشدر . سلطان علاء الدين كيقباد طرفندن سلطان العلمايه كليتلى بر مبلغ تقديم ايديلديكنده : آباء واجدادمزك مال غزادن جمع ايتديكى اموال بزه وبندكانمزه كافيدر، بويوره‌رق قبول بيورمادقلرينى (ثواقب مناقب) ترجمه‌سنده محمود دده يازيور . بو صورتله مشار اليه حقيقةً علم وعرفانده‌كى سلطانلغى، نجابت واصالتنى‌ده علاء الدين سلجوقى‌يه تأييد ايتديرمشدر . . ٦٢٨ سنه‌سنده بر مقدار صاحب فراش اولوب ربيع الاخرك اون سكزنجى كونى رهرو كلزار جنان اولمشلردر . سن عاليلرى سكسان بش اولوب مدت حياتلرنده اعاظم حكمدارانك، امرا وعلمانك حرمت وتعظيماتنى كورمش بر سلطان عاليشان ايديلر . . مرقد منورلرى اليوم (قباب اقطاب) ده‌كى محلده‌در . .

كتابلرينى محافظه ايتدكلرى بر كتبخانه‌يى‌ده صندوقه اوله‌رق لحدلرى اوزرينه قويمسنى وصيت ايتدكلرندن حضور سلاطين صديقيه‌يه داخل اولان ذواتك بو هيئتده‌كى صندوقه نظر دقتلرينى جلب ايلمكله خلق آره‌سنده مشهور اولان روايتك حدوثنه سبب اولمشدر . . يوقسه حضرت مولانا كبى ادب وتربيه‌يى بتون كاشانه تعليم وتفهيم بويوران بر ذات بدر عاليلرينك سنديسنه قيامى البته تجويز ايده‌مز واساساً‌ده بويله بر شيئك وقوعنه لزوم يوقدر .

سلطان العلمانك حقائق انيس مجلس فيضلرنده بولنان ذوات؛ تقريرات مباركه‌لرينى بر آره‌يه جمع ايله (معارف) نامنده فارسى ومنثور اوچ جلد بر اثر وجوده كلمشدر . سلطان العلمانك معارفى، حضرت مولانانك (فيه مافيه) نام اثر عاليلرى، سلطان ولدك معارفنامه‌لرى وسيد برهان الدين محقق ترمذى وحضرت شمس كبى مشهور بش ذات عالينك اثرلرى بر آره‌ده اوله‌رق قديم بر خطايله اسكدارده اطلامه طاشى كتبخانه‌سنك ٦٧١ نومروسنده منظور فقيرانه‌م اولمشدر . ارباب مراقه توصيه اولنور .

مابعدى وار

م . فريدون نافذ

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیخ ابراهیم افندی حضرتلری

قدس سره

رجال حمزویه‌دن وحقیقةً اعاظم مشایخدن بر ذات عالیقدر اولوب (اولانلر شیخی) دییه مشهوردر .

طوغدیغی بیك تاریخیدر حضرت ابراهیمك نظمنك دلالتنه كوره هجرتك بیك تاریخنده قونیه آقسراینده، بر روایتده استانبول آقسراینده قدمنهادهٔ عالم شهود اولمشدر .

آتیده بحث ایده‌جکم (محبتنامهٔ ابراهیم افندی) نام اثرده محرر اولدیغنه كوره هنوز یدی یاشنده ایکن احمد ساربان حضرتلرینك :

وارمی اول دوسته ویردم خانمان قالمدی

نطقنی ازبرله‌دیکی صیراده مریبلری طب‌طب شاه [۱] نام ذات تصادفاً یانلرنده ایمش. آنلره خطاباً (صحیحاً بونطق احمدسار بانکمیدر) دیه‌صورمش. اوت جوابی آلنجه (چوق شی ، کندیسنك نه‌سی وارمش‌ده بویله سویله‌مش) دیمسی وبو سوز او ذات عالیقدرك نظر تقدیرینی جلب ایدرك (بو اوغلان شیخدر) بیورملری ابراهیم افندی حضرتلرینك (اوغلان شیخ) (اوغلانلر شیخی) مرور زمانله (اولانلر شیخی) دیه شهرتنه سبب اولمشدر [۲]

اسرار سلوك حقنده‌کی منظومه‌لرنده :

کمی اسم اوقورلر شیخ اسماعیل اوغلان شیخ

کمی اسم اوقورلر ساربان احمد کرمکارا

کمی اسمم علاءالدین اولور کاهی حسام‌الدین

کمی بی‌اسم وبی صورت ظهوردم ایلرم اجرا

کمی اسمم اوقورلر حمزه بك کاهی امام ادریس

کمی ابراهیم اسمی ایله اوغلان شیخ اولور جمعا

دییه اشارت بیورمشلردر .

طب‌طب شاه؛ ابراهیم افندی‌یی کوچك یاشندن اعتباراً تحت تربیتلرینه آلوب تحصیلنه ومظهر فیض وکمال اولمسنه غیرت بیورمشلردر . ابراهیم افندی بوذاتدن تکمیل سلوك ایتمشدر .

رجال ملامیهٔ بیرامیه‌دن (۱) بروسه‌لی حسن قادوز خلفاسندن حسین لامکانی حضرتلرینك [۲] داخل بزم صحبتی اولدقلری دخی منقولدر .

حمزویلره قارشو او زمان حکومتك اتخاذ ایلدیکی مسلك مناسبتیله حضرت شیخ؛ طریق تستری اختیار مجبوریتنده قاله‌رق مشایخ عظام سنانیه‌دن سید سیف‌الله افندی حضرتلرینك خلیفه‌سی حقیقی زاده عثمان افندینك مریدانی صره‌سنده کورونه‌رك بر مدت صکره آنلردن مستخلف اولمشلردی . پیر مفخم عزیز محمود هدائی قدس سره العالی افندمزك شرف صحبت علیه‌لرینه مظهر اولدقلری کبی کبار مشایخ خلوتیه‌دن

[۱] احمد ساربان حضرتلرینك خلیفه‌لریدر .

[۲] رجال حمزویه‌دن شیخ اسماعیل مشتاق دخی (اوغلان شیخ) دیه معروفدر. ابن کمال فتواسیله یکرمی ایکی یاشنده اعدام اولنمشدر. ابراهیم افندی (دل دانا) سنده بیوررلر :

حقیقت مشرق شمس هویت پیر اسماعیل

که اوغلان شیخ دیکله نامی اولمشدر جهان آرا

(۱) بونلر حقنده صادق وجدانی بکك (ملامیلك) عنوانلی اثرنده تفصیلات وار . محفل

[۲] حسین لامکانی داود پاشا جامع شریفی جوارنده سلطان شاه جامی حظیره‌سنده دفین خاك غفراندر . پشته‌لی ویاخود خورپشته‌لی اولوب (وحدتنامه) اسمنده بر اثری کورولمشدر. ابوالسرایینك اثرنده مشارالیهك درت تألیفی اولدیغی مذکوردر . منظومهٔ آتیه پك عارفانه‌در .

پاك ایله کوکل چشمه‌سنی تا دورولونجه

دلده طوت کوزیکی کوکلکه کوکلك کوز اولونجه

انکاری قو دل دستیسن اول چشمه‌یه طوت طور

اول آب صفا بخش ایله بوچشمه طولونجه

چکدك بوجهان ایچره نیجه محنت وزحمت

اول پیر خدا مرشد کامل بولونجه

ای لائی مکانم سنی بن چوق آرادم چوق

سینه‌مده بقم اولدیغك تا دوبولونجه

عبدالاحد النوری حضرتلرینك فیضلرینه‌ده نائل اولدیلر .

آقسرایده الیوم (اولانلر درکاهی) [۱] دینلمکله مشهور تکیه‌نك مشیختنده بولوندقلری مروی اولوب خیلی زمان برچوق عشاق الٰهیه‌یی مظهر فیض وکمال قیلدقدن صکره عالم بقایه انتقال ایلمشلردر .

تاریخ انتقاللری مستقیم زاده‌نك (اسرار ملامیه) نام اثرنده ۱۰۶۰ اوله‌رق کوسترلمش ایسه‌ده بعض آثارده ۱۰۵۵ ویا ۱۰۶۶ سنه‌سی ربیع‌الاخرینك یکرمی ایکنجی چهارشنبه کونی وقت صبح اوله‌رق محرردر .

درکاه مذکور اتصالنده وجاده اوزنده کائن تربهٔ شریفه‌ده مدفون ورحمت حقه مقروندر . الیوم زیارتکاه ارباب عشق ومحبتدر . قدس سره ونفعناالله ببرکاته وفیوضاته آمین .

مابعدی وار حسین وصاف

[۱] ابراهیم افندی زماننده ارباب عشق وکمال بو درکاهده جمع اولمقله بوندن کنایه اوله‌رق ایرنلردرکاهی معناسنه (اولانلردرکاهی) دیه شهرت بولمسی ده مستبعد دکلدر.

بابیلك

[کچن نسخه‌دن مابعد]

بابك اعدامی بابیلرك عزم وجسارتلرینی تشدید ایتدی . بالخاصه مازندران وشیراز طرفلرنده عمومی عربده‌لر ظهور ایدیوردی . آرتق ایران حکومتی هرشیئی براقمش ، بابیلرك تنکیلی ایله مشغول اولیوردی . دیکر طرفدن بونلرك قتللری حقنده آخوندلر ، ویردکاری فتوالرله حکومتی تشجیع ایدیوردی .

حکومت یاقالادیغی بابی‌یی زندانه آتمه‌رق اشکنجه‌لرله افنایه چالیشوردی .

(قرةالعین) مخلصی طاشیان حسن ممتاز صاحبه‌سی برقادین بابیلکی قبول ایتمش، آذربایجان طرفلرنده نشر دین ایله مشغول ایدی .

فوق‌العاده بر حسنه مالك اولان بوقادین؛ ایرانك کزیده برشاعره‌سی ، آتشین برخطیبه‌سی ایدی . فسونکار خطابه‌لریله هریرده بابیلکه بیوك موفقیتلر الده ایتدی .

بابیلر قرةالعینی (طاهره) عنوانیله یادایدرلر . ایشته بو آره‌لق طاهره‌ده تبریز جوارنده بر کویده توقیف وبرای حبس طهرانه سوق ایدلدی .

طاهره‌نك زوجی واقرباسی هرنه‌قدر رجوع ایتمسی ایچین یالواردیلرسه‌ده طاهره‌نك عزم وارداه‌سنی واعتقادینی تبدیله موفق اوله‌مادیلر .

٭

بیك ایکیوز یتمش برسنه‌سی شوالك اوتوزنجی کونی ناصرالدین شاه ، بابیلر طرفندن برسوءقصده معروض قالدی .

وقعه شوصورتله جریان ایتمشدی :

شاه (البرز) صفیه‌سنده ایکن برکونینه برمعتاد برای تنزه اسب سوار اوله‌رق سرایدن چیقمشدی. برسواری یورویش قولی شکلنده، اك اوکده یول آچان سربازان ، بونی تعقیب ایدن غلامان ، اللی مترو قدر آرالقله اورته‌ده یالکز شاه ، شاهك کریسنده برقسم معیت شاهی ، بونی آبداری همایون تعقیب ایدیوردی .

موکب همایون، هنوز سرای پادشاهینك یانندن کچن یول اوزرنده بولنیوردی که ؛ یولك جانبینده استادهٔ موقع احترام برقاچ کشی شاهك مرورینه انتظار ایلیوردی .

شاه ؛ تام بونلرك حذاسندن کذار ایدرکن ، حریفلر مقام تعظیمده بویونا کدیلر وهپ برآغزدن «فدای وجود مبارکت شویم ، توقع داریم !..»

ندالریله شاهك اوزرینه دوغری قوشمغه باشلادیلر. بونلردن بری شاهك سوار اولدیغی حیوانك لجامنی طوته‌رق طبانجه‌سیله آتشه باشلادی. دیکرلری ده شاهی آتدن آشاغی ایندیرمکه اوغراشیوردی.

طبانجه سسلرینی طویان معیت شاهی همان قوشدیلر، اصطبل عامره مدیری اسداه خان؛ آتش ایدن حریفی قلیج ضربه‌لریله پارچه‌لادی. دیکرلری ده ایکیسنی یاقالادیلر.

ناصرالدین شاه بوعربده‌ده تولمه‌مش، خفیف صورتده یارالانمشدی. حادثه طهرانده عمومی بر هراس تولید ایتدی، عساکر و عشائرك عصیان احتماللری حکومتی دوشوندرمکه باشلادی. بوزمانه قدر توقیف اولونان بابیلرك مجموعی بیك بشیوزی متجاوزدی. تطبیق اولونان اشکنجه‌لره رغماً ایدیلن استجوابات، بابیلرك سکوت معنیداری قارشیسنده بوغولیوردی. تحقیقاتك تنویرینی هیجانلرله بکله‌ین افکار عمومیه‌یی برطاقم قورقنج ذهابلر استیلا ایتمشدی.

حکومت، نتیجه‌سنده ظهوری محقق وخامتی تفرس ایده‌رك تعقیباتدن صرف نظر ایتدی. حتی بوبابده برده بیانامه نشر ایده‌رك بابیلکدن رجوع ایده‌جکلری تخلیه، ایتمیه‌جك اولانلری اعدامه قرار ویردیکنی اعلان ایتدی.

بابیلر؛ بوقرار قارشیسنده ایکنجی جهتی، یعنی اعدامی قبول ایله‌دیلر.

مدهش بریکونه بالغ اولان محبوسین سال مذکور اواخرنده طهران سوقاقلرنده خلقه تشهیر ایدیله‌رك تولدیرلدی. قرةالعین ده طهران قلعه‌سنك اوزرنده دیری دیری یاقیلدی.

باب ومریدانك اعدام وافناسیله بابیلك اورته‌دن قالدیریله‌مامشدی.

وقعهٔ معلومه اثناسنده شاهك پنجه‌سندن امان بولان بابیلر، بغداده التجا ایتمشلردی. قیصه بر دورهٔ توقف و تفحصدن صوكرا بغدادده بولونان میرزا یحیی نامنده بر کنج «صبح ازل» القیله کندیسنك بابك خلیفه‌سی اولدیغنی اعلان ایله مذهبنی نشره باشلادی.

ایران تاجرلرینك دائمی برمناسبات تجاریه‌سی بولنان بغداده هر کون ایران داخلندن مختلف کاروانلرله ییل باشیلرنده کربلا و عتبات عالیاتی زیارت ایچین متعدد قافله‌لر کلیوردی.

صبح ازل ومریدانی، بوقافله‌لرله تماس سایه‌سنده عقیدهٔ بابیه‌یی بونلرك روح و فکرلرینه القاح ایده‌رك بابیلکی عادتا بر جنین حالنده خفیاً ایرانه ایصال واوراده یکیدن انکشاف ایتمسی اسبابنی احضار ایلدیلر.

بودفعه ایران حکومتی، باب عالی‌یه مراجعتله بونلرك باشقه بر محلده اقامتلرینی رجا ایتدی. عبدالعزیز خان مرحومك اراده‌سی اوزرینه بوشرذمهٔ عصیانکار ادرنه‌یه نقل ایدلدی.

بابیلر؛ ادرنه‌ده یرلشدکدن صوکرا «صبح ازل»ك بیوك برادری «بهاءالله» بابك بیان ایتدیکی حقائق الهیه‌یی؛ من طرف الله نشره مأمور بیورلدیغنی وکندیسنك بوعالمده حقك اك صوك بر تجلیسی اولدیغنی اعلان ایلدی.

فی الحقیقه «صبح ازل»كده خلیفهٔ باب اولمسنه رغماً ادرنه‌ده ایکی فرقهٔ ضاله‌یه تفریق اولنان بو کروهك همان هپسی «بهاءالله»ه ایمان ایتدکلرندن ایکی قرداش آراسنده باشلایان بورقابتدن بیزار اولان حکومت عثمانیه، صبح ازلی اتباعیله قبریس آطه‌سنه بهاءاللهی ده درویشانیله «عکا»یه نفی ایلمشدی.

«صبح ازل» بر مدت صوکرا کندی کندینه انهزاله اوغرادی، منتسبین بابیه یالکز بهاءاللهك اطرافنده طوپلانمشدی. مابعدی وار

احسان محوی

جنوبی هند مسلمانلری

موپلاهلر [مابعد]

(رووودومونذ مسلمان) مجموعه‌سندن :

موپلاهلر، قناعتکار، صنعتکار و متشبث اولملریله طانینمشلردر. مختلف تجارتله مشغول اولورلر، حتی بعضلری بویوزدن عظیم ثروتلر الده ایتمشلردر. زراعتده‌ده عینی موفقیتلری کورولور.

فقیر اولانلری بالقجی، چفتجی، رنجبر یاخود عمله‌در. صبرو تحمللری سایه‌سنده اك مشقتلی ایشلری درعهده ایده‌بیلیرلر. بوسیدن شمندوفر خطرینی تأسیس ایتمك ایچون موپلاه عمله‌سی قوللانیلمشدر. سیلان آطه‌سنده، بیرمانیاده، انکلیز مالزیاسنده بونلره تصادف اولنور.

عطریاتده چوق مستعمل معطر (خیزران) یاغی موپلاهلر طرفندن اعمال اولنور.

⁂

اولرنده هیچ بر خصوصیت یوقدر. صمانلی چاموردن یاپیلمش فقیر قولوبه‌سندن بر قاچ قاتلی کارکیر زنکین خانه‌لرینه وارنجه‌یه قدر مختلف طرزده بنالر واردر. موپلاه؛ اوینك یاننده بر باغچه اولمسنی آرزو ایدر. فقط اوباغچه؛ نسوانی متجسس نظرلردن کیزله‌یه‌جك بر دیوارله محاطدر.

ارککلر (موندو) تعبیر ایدیلن اکثریا بیاض وکنارلری قیرمزی، بعضاً یشیل، طوردونجی یاخود دوزبیاض برالبسه کیرلرکه بلی قوشاقلیدر. بونك اوجنده (آلاسوس) دینیلن و ایچریسنده سوره‌لر، ویا (نسخه) موصقال بولنان معدنی بر اسطوانه باغلیدر. اوفاق بر بچاق طاشیمق معتادلریدر.

زنکینلر بوالبسه‌دن باشقه اینجه پاموق قماشدن معمول بر نوع برنوس، یاخود قیصه بر جاکت کیرلر. رؤسا ـ تانغاللر ـ ایپکلی مانتولری ایله نظر دقتی جلب ایدر. جماشیر استعمالی کونلره قدر انتشار ایتمشدر.

باشلرینی تراش ایدن موپلاهلر، سرپوش اوله‌رق، اوزرینه صاریق صاریلمش بیاض، یاخود یاری بیاض یاری سیاه برتقیه طاشیرلر. چوقلری ـ بالخاصه مسن اولانلری ـ صاقال صالیویررلر. حج کیدنلر ومقامات دینیه‌ده بولنانلر آنی قیرمزی‌یه بویارلر.

قادینلرك موندوسی اکثریا لاجورددر. حالی وقتی یرنده اولانلر ککی ایسه آچیق رنك ایپکلی قماشدندر. نسوان، آنجق مستور اوله‌رق طیشاری چیقابیلیر. سوقاقده مندویه علاوةً برده کنیش وبیاض شال اورتولمه‌سی معتاددر.

(آلەسوس) ایله صاف آلتوندن معمول اولماسی لازم کلن یوزوکلردن ماعدا ارککلرك هیچ بر تزییناتی یوقدر. بالعکس قادینلرك : یوزوك، بیله‌زیك کردانلق وکوپه‌لری پك چوقدر. قولاغك اطرافی کوپه‌لر طیاقلمق ایچین دلینمشدر. پرنج و بالق موپلاهلرك غداسنی تشکیل ایدر. رسوم مذهبیه‌یه کوره کسیلن حیوانلرك اتی ییرلر. بر قاچ بالقجی مستثنا اولمق اوزره مسکرات قوللانمازلر.

⁂

شمالی مالابارده ازدواج ارککلر ایچون اون سکز ایله یکرمی، کنج قیزلر ایچون اون درت ایله اون بش سنلری آره‌سنده‌در. جنوبده ارککلرك اون درت ایله اون سکز، قیزلرك سکز ایله اون ایکی یاشنده اولمسی بوخصوصده کافی عد اولنور. أولومنك یاقلاشدیغنی حس ایدن بر پدر؛ قیزینی ـ ایکی یاشنده‌ده اولسه ـ استقبالنی تأمین ایچون اولندیره‌بیلیر. نکاح مسئله‌سی ابوین طرفندن، یاخود شمالده اولدیغی کبی (هارناوان) (قلاووز)

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

طرفندن حل ایدیلیر. بونك ایچون ایسه، اولدقجه یوكسك بر مهرك تسویه ایدلمسی لازمدر. بویله‌جه برقاچ قیزیی اولندیره‌ن بر پدر زنكین اوله‌بیلیر. نكاح مراسمی هر یره‌كی مسلمانلرك نكاحی كبیدر. كلین ایله كویك ایلك ملاقاتی برقاچ دقیقه سورر وزوجه پك كنج ایسه زفاف تأخیر ایدیلیر.

شمالده وقالیكوت‌ده نشانلی والده‌سی وهمشیره‌لری ایله برابر یشار. زوج خصوصی برأو انشا ایتدیره‌جك قدر زنكین اولورسه عائله حیاتی باشلایه‌بیلیر. جنوبده معاشرت زوجین ممكن اولدیغی زمان واقعدر. تعدد زوجات عمومیدر. اركك‌لرك یوزده سكسانی ایكی، یوزده یكرمیسی دها زیاده زوجه‌یه مالكدر بوحالی جنوبده، علی العجله اجرا ایدیلن ازدواج وكثرتله واقع اولان طلاقدن ایلری كلیر. شمالده طلاق اندردر وفنا نظرله كورولور. بوصوك مراسم قاضینك حضورنده مهر (ستریدا نام)ك تسویه‌سیله اولور. قادین طرفندن طلب اولنان طلاق پك آزدر.

غریبدركه شمالی موپلاهلر قرآنده‌كی وراثت قواعدینه اكثریا رعایت ایتمزلر. (ماروماقاتایام) طرفندن حل ایدیلن وراثت مسئله‌لری پك چوقدر. بوایكی قانونك موجودیتی برچوق مجادله‌لره سببیت ویرر. جنوبده علی العموم (ماقاتایام) اصولی تعقیب ایدیلیر. فقط مقامات دینیه‌ده بولنان اشخاصك وراثتی ایچون (ماروماقاتایام)ه مراجعت اولنور. موپلاهلرده كوریلن جنازه مراسمی سنیلرككینك عینیدر.

جنوبده‌كی موپلاهلر پك كریده قالمش برقومدر. قسم اعظمی جاهلدر. قرق اللی سنه‌دنبری بوحاله بر نهایت ویرمك ایچون بر چوق غیرتلر صرف ایدلمشدر ۱۸۸۱ – ۸۲ سنه‌سنده جامعلره مربوط وقرآن ایله دین اسلامك قواعدینی اوكره‌ته‌جك اوقاف مكتبلرك تأسیسی حقنده برقرارنامه حاضرلانمشدی. بو مدرسه‌لره جزئی برمعاش ایله تعیین ایدیلن (ملا) لره، ایكی مفتشك طلبه‌ده كوردیكی ترقی اوزرینه، آیریجه‌ده اكرامیه ویریله‌جكدی. فقط بوقرار بكله‌نیلن نتیجه‌لری ویرمدی. اهالینك همتسزلك و مسامحه‌سی، عرب وهند حروفاتی ایله قاریشیق الفبانك استعمالنده‌كی مشكلات، معارفك انتشارینه مانع اولان سببلردی. قبیله‌لر آره‌سنده جاری كین و رقابت یوزندن موپلاهلر چوجقلرینی هند مكتبلرینه كوندرمك ایسته‌مزلر. مسلمانلر ایچون (مالاپورام) شهرنده بر دارالمعلمین واردر. (پوناتی) جامعنه مربوط مدرسه‌یه مالابارك هر طرفندن طلبه كلیر.

سعدی

محفل ادبی : نعت

دلك پرتو فروز آنی سنسین یارسول الله
صفای مایهٔ ایمانی سنسین یارسول الله
بتون اعراضدر اكوان، او اعراضك فنا بولماز
دلارا جوهر تابانی سنسین یارسول الله
نم اصلم سنك مرآت وجهكدن نمایاندر
او اصلك سرمدی برهانی سنسین یارسول الله
كلام الله تكوینی برات وحدت حقدر
آنك معجزنما عنوانی سنسین یارسول الله
نه‌دولتدر قپوكده چاكر اولمق محیی زاره
حقیقت ملكنك خاقانی سنسین یارسول الله

محیی الدین رائف

رباعی

دركام امل خواهش یك می باشد
كان می؛ چكهٔ سوزدم نی باشد
پیمانه‌زان می‌خورم واندر دل
الله بس وسواه لاشی باشد

طاهر المولوی

دوشوندم [*] مابعد :

(۴۲) (فترت) دینیلن دور فضایحده‌كی ایام
ظلمتكدهٔ سوزش پرشورش حكام
تجریم ایله تلعینه سزا مجالس احكام
اول دور بلایاده برایایی دوشوندم
(۴۳) ناكاه صالوب غلغله اكوانه محمد
دعوت ایده‌رك عالمی قرآنه محمد
چیقدقده حقایق ایله میدانه محمد
(لولاك) خطابنده‌كی معنایی دوشوندم
(۴۴) ظلمتلری امحایه چیقان نور فروزان
آیاتله احكامه ویرن عدل خروشان
دینده معلا كورونن شان ایله برهان
پیغمبری، اول معجزه فرمایی دوشوندم
(۴۵) مخلوق دكل مثلی سجایای كرمده
جان قویمدی آوازهٔ تكبیری صنمده
توحید ایله تهزیز قلوب ایتدیكی دمده
بركشته اولان لات ایله عزایی دوشوندم
(۴۶) بالای سر مكه‌ده بانك احدیت
اولدقده طنین افكن افلاك حقیقت
جنبان ایده‌رك روحمی برنور محبت
بردولت قدسیهٔ عظمایی دوشوندم
(۴۷) حولنده جهانلر طولاشان مركز نوار
عینیته عائد كورونور حزمهٔ انوار
پیشنده تجلی‌یه دوشونجه بوتون آثار
قدرتكه مولایه مولایی دوشوندم
(۴۸) جبریل امین جنب درخشان نبیده
دربانلق ایدر سدهٔ تابان نبیده
بیك معجزه یادایله‌رك شان نبیده
قرآنی، او مفتاح خفایایی دوشوندم
(۴۹) تحلیل حقایقده‌كی تبیین محمد
محصول فر دیدهٔ حقبین محمد
برجای معلاده طورووردین محمد
ادیان و مذاهبده‌كی آرایی دوشوندم
(۵۰) مرموز اشارات معمای الٰهی
مرآت مجلای معلای الٰهی
صاچدقجه ضیا سینهٔ سینای الٰهی
سیالهٔ برقیهٔ ایمایی دوشوندم.
(۵۱) تعلیم معالیده اشارات محمد
محلول هویدای كمالات محمد
مكشوف اوله‌ماز سر فیوضات محمد
افشای سرائرده‌كی اخفایی دوشوندم
(۵۲) جوششكه انوارده اسراری عیاندر
عینیت اعوانده‌كی اعیانی نهاندر
شمش ومهی انواری آنك باشقه جهاندر
اول عالم فیاض تماشایی دوشوندم
(۵۳) فیای جهالتده توقفده‌كی اصرار
كفاره اولور ساتردروازهٔ افكار
بوجهلی كوروب مكه‌ده بررهبر انكار
قلبم دیدیكی كتلهٔ خارایی دوشوندم
(۵۴) آیان امدذات محبتله خروشان
منظومهٔ سرمد اكا تبجیل فروزان
فرمانی سموات معالیده درخشان
طغراسی دیدم نجم ثریایی دوشوندم
(۵۵) برمشرقیدر شعله‌فشان شمس وجودك
نورالشرفی كعبهٔ اسرار سجودك
برچاره‌سی یوق وصف حقیقی‌یه صعودك
مدحنده‌كی هر لفظ مجلایی دوشوندم

مابعدی وار عبدالعزیز مجدی

[*] ۴۰ نجی قطعه‌نك (مرضایه ویروب رزق فضیلتله مكافات) مصراعنده‌كی (زرق) كلمه‌سی سهواً (رزق) دیزیلمش اولمغله تصحیح بویورلمسی... محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تشطیر غزل حضرت مولانا

«یاصغیر السن یارطب البدن» یاکریم الاصل قبل کل من
فاح منك الطیب فی حول الیمن «یاقریب العهد من شرب اللبن
«هاشمی الوجه ترکی القفا» انت مولی الحسن ذا الطرف الحسن
لاتری فی الکون عین مثلکم «دیلمی الشعر رومی الذقن»
«روحه روحی وروحی روحه» قدتداخلنا بذا قبل الزمن
هذه شیء غریب فی الهوی «من رأی روحین عاشا فی البدن»
«صح عند الناس انی عاشق دلهم عنی نحولی والاذن
ادرا العذال مابی من جوی «غیران لم یعرفوا عشقی لمن»
«اقطعوا اشلی وان شئتم صلوا» کل ماالقاه منکم ذالحسن
ان تمت او تحیی ربی مهجتی «کل شیء منکمو اعندی حسن»
ضاع عمری فی هوی نفسی اجل ها انا والرحمة منك السنن
رب اغفرلی بجاه المصطفی انت مولانا الرحیم ذوالمنن
دلنی ربی الی هادی السبیل انی فی بابه شیخ اسن
مذنب عبد فقیر فقری یقرع باب الرجا فیه سکن

شیخ علی فقری

زادهٔ تأثر

از شرق تابه غرب زبالا به‌مستقر
از پور تابه پیر زعاجز به‌شیرنر
ذرات کائنات سراسر اسیر غم
هر دلده هر یوره‌کده دکر کونه بر کدر
پابست دام مصائب بتون امم
باق آسیاب دهره که مطحونی هب بشر
هر قلب خیمه‌کاه جیوش کروب وهم
هر سینه زخمکاه ناوك سرتیز بی سپر
خونابهٔ جکرله طولو سرتسر عیون،
هب چهره غم رسیدهٔ مشت یدقدر
افق سماده صبح صفادن نشانه یوق
هب قاپلامش محیطی سراپا ظلام وشر
طور دکله سمع درایتله چوکی
ممکن‌می طویماق عجبا آه پرشرر
تکریم ایله مشرف اولان نوع آدمی
باق کور نه‌حالده زار وپریشان ودربدر
بوبرطرفده بانك یتیمان دادخواه
دیکر طرفده آه ایدیور بی‌پسر پدر
یوق حاصلی زمانه‌ده بوی نشاط وشوق
سیلاب درد وحزن وکدردنسه یوق ممر
برشوق وذوق کوردیکمکه قاعه اصلی یوق
بیچاره خر فناده‌در اماکه بیخبر
فردایه باغلامشدی کوکل وار امیدینی
خولیا ایمش مکرسه کچندن بوتلختر
یارب بوبحر درد وغمك یوقمی ساحلی
بوظلمت لیاله آچیلمزمی هیچ سحر
ای ناظم امور وشئون بلند وپست
ای رب خیر وشر خدای بحار وبر
تعزی بونجه چکدیکی بیوایه تولرك
مألوف لطف وفضلك اولالرجه چوق، یتر
کستاخلق ایتمه حدیکی بیل خاکپا صافین
کستاخلرك لسانی مقراض (لا) کسر

بکر خاکی

غزل

نشاط ذوق توحیدی سبکمغزانه ویرمزلر
مناط درس تجریدی سبقخوانانه ویرمزلر
ازل نقدی کرك صوفی بوبازار حقیقده
متاع فیض عرفانی تهیدستانه ویرمزلر
نکهبان ادب اول که بووادیٔ مقدسده
که‌مازاغ البصر سرین نظر بازانه ویرمزلر
سلیمان وش تفهم قیل لسان قال اشیایی
دکل بوملك معنی مهرینی دیوانه ویرمزلر
رواق فلکی پاك ایت بوتقلید وتذبذبدن
مذاق جام تحقیقی که بدکیشانه ویرمزلر
عبای فقری بردوش ایت، کلاه ادهمی برسر
قبای اطلس شاهی قولای انسانه ویرمزلر
ادیم ارضك اولسه‌کده یکانه مرد میدانی
ینه بوبخت ایله فقری سکا یکدانه ویرمزلر

شیخ علی فقری

بهاری قارشیلارکن...

قیشك لوش وقوتلی کونلرندن قورتولیرکن کندیمی باشقه الهی برعالمه دوغیور صانیرم:. بهاوك ایلیق رخاوتکار کونشی ایلیکلریمك الك اینجه ذراتنه داملە، داملە صیزارکن وارلغمی اوقادار خفیف اوقادار نشوه‌لی بولورم‌که . . .

بهار، بکا بر جنت کبی فیض سعادت بخش ایدر . .

بهارك ایلك مژده‌جیلری سماده قوشلر، یرده قوزولردر . .

قوش سسی ایله قوزو سسی بکا بر آنا نینیسی قادار طاتلی وشفقتلی کلیر ! . .

مواسم اربعه، عمربشره نه‌قادار مشابهدر . . ایلك بهار، چوجقلق، یاز کنجلك، صوك بهار اختیارلق، قیش اولوم منظره‌سی کیبدر !

بو تقسیمات کوزیمك اوکنه کلنجه قلبم دائما بهاری تقدیس ایتمك ایستر .. دائما بهاری بکلر .. بهار کیررکن ایچمده قاینا شان مسرتدن آکلاشیلیورکه بهار بکا ارجاع طفولیت ذوقنی – ولوکه برزمان موقت ایچون اولسون – خاطرلاتیور . . ایشته بن بونك ایچون بهاری سویورم، بهاری ایستیورم

أی کوزه‌ل بهار ! سن بختیارسك . . سن چوق مسعودسك. . چونکه کنجلك، اختیارلق اولوم دوره‌لرینی آیری، آیری یشادقدنصکره ینه طفولیته رجوع ایدیورسك . . لکن عمر بشر بویله‌می ؟ . . بنم اسکی شطارتلی چوجقلق دورم، کذار ایتمکده اولان کنجلکم برده‌ها عودت ایده‌جکمی ؟ . . البته خایر ایتمیه‌جك . . وبرکون بلکه اختیارلق دوره‌سنی بیله یاشایه‌مادن طوپراغك قعرینه کومولەجکم ! . .

بهار کوریورسك‌یا، سنك قدومکی سوینه، سوینه تبجیل ایدرکن بیله – برآزدرین دوشونجه – کوکلم انکین غمانلرك دالغه‌لرینه صاریلمش سوروکله‌نیور، استنادکاهسز آلام بوبوشلق ایچنده یالکز برال کوریور. فرسز نظرلرم یالکز بر ایشیق سزییور.. بهار ! بیلورمیسك بوآل، بوایشیق نه‌در ؟ .. دیمك صلابتی، ایمانمك نوری ! . .

ایوب سلطان : عبدالباقی عزیز

ایضاح توضیح :

اجتهاد مجموعه‌سنك ١٤٦ نومرولو نسخه‌سنده (بر توضیح) سرلوحه‌لی و (ق . نوری) امضالی بر مقاله وار .

ق . نوری افندی بومقاله‌ده :

«بر زمانلر (علمدار) ده بر ذات عالی طرفندن «دینی مجددلر» عنوانیله یازیلان مقاله‌لرده (موسی جارالله افندی بیکیف) ه واقع اولان بعض حقسز تعرضلره جواباً « مجددلر مجتهدی » دیه بر مقاله یازوب «محفل» مجموعه‌سنه کوندرمشدم. بومقاله‌نك – محفل شرائطنه رعایت ایدلدیکندن بحث ایله – آنجق برقسمی صاحب مجموعه‌نك مطالعه‌سیله برابر اون دردنجی نسخه‌ده درج ایدلدی . الك مهم قسمی ایسه مسکوت کچیلدی که بو برقاچ سطرله بونقطه‌یی توضیح ایتمك ایستیورم »

دیه‌رك موسی افندینك خیلی اثر تحریر ایتمش ، موسقووا اسلام مرخصلری آراسنده رئیس انتخاب اولونمش، مقرراتی بوتون غزته‌لر طرفندن یازیلمش، روسیه مسلمانلرینك علمی وادبی محللرنده [نادر تصادف ایدیلن بر اسلام علماسی اولدیغندن بحث] ایدیلدیکنی ایشیتمش ، عثمانلی عالم و متفکرلرندن بعضیلرینك ؛ حقنده حرمت و حسن شهادتده بولوندقلرینی (فاتح افندی کریموف) ك کتابنده اوقومش اولدیغنی افاده ایله :

« ایشته (دینی مجددلر) مقاله‌سنك قیمتسز عد ومحفل مجموعه‌سنك اعتبارسز ظن ایتدیکی موسی جارالله افندی بیکیفك اهلی عندنده پك یوکسك قیمت واعتبار صاحبی بولوندیغی آرتیق آکلاشلمش اولسه کرکدر » دیور .

فی الواقع مصطفی صبری افندی حضرتلری طرفندن موسی افندی حقنده بعض انتقاداتده بولونولماسی اوزه‌رینه (قاپانوری) امضاسیله کوندریلن مدافعه‌نامه‌نك بر قسمی ؛ محفله درج ایدیلمش ، بالمناسبه یازیلان مطالعه‌نك صوکنده‌ده :

« ایکی اسلام عالمی آراسنده بربحث جریان ایدیور. بری ؛ حقلی ، یاخود حقسز اوله‌رق دیکرینه قارشی تنقیدنامه یازیور . بزم کیبیلرك بوبحثه آتیلماسی ؛

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صحبت سوره قاریشق کیدر دهلیزدن
- دەمسی آندبرز ، بناءً علیه یاسکوت ایدەلیز ،
یاخود معترضك حقسزلغنی ومعترض علیهك حقنی اثبات
ایچین دلائل قویه کوسترەلیز ،

دەنیلمشدی. بوکا جواباً کلن واوراق پریشان آراسنده محفوظ اولان (بر حسبحال) ی محفله درج ایتمەدم . چونکه : اجتهاددەکی (توضیح) ك - لفظاً براز فرقلی اولمق اوزره - مآلاً عینی ایدی ، صوکراده :

« والحاصل موسی بیکیف حضرتلرینك (استاد محترمه) ، (برنادیده علما) ، (ابوالمجتهد) (مجتهدلر مجتهدی) ، (داهی) دن چوق یوکسك بر « جوهر مجتهد » لدینی آکلاشلدقدن صوکرا « جواهرك قیمتنی جاهل بیلمز جواهرجی بیلیر » دیەرك سوزی بوراده کسوب شیمدیلك ویریله‌جك جوابه انتظار ایتمکی مناسب کوردم. »

دەنیلوردی که بن ده بوادا ومؤدایه قارشی جواب ویرمەمەیی مناسب کورمشدم .

بس طور عجب لازم ایام شبابست

دیرلر . نوری افندی اوغلمز ؛ سکز آی صوکرابحثی تازەلەمەیەقالقیشمش واجتهادمجموعەسنه مقاله‌ٔ توضیحەسنی یوللامش .

توضیح واقعك دینی مجددلر مقالەسنە ، داها طوغروسی اونلرك محرر فاضلنه مؤثر اولوب تأثیرایتدیکنی بیلەمەم . فقط محفل مجموعەسنك صاحبنه اولان تأثیری ١٤نجی نسخەده مندرج وبوقاری‌یه منقول بولونان سوزلرك تکرادی ، برده - خلوص نیتدن متحصل ظن ایلەمك ایسته‌دیکم - اوغیرتکشلکك تقدیریله برابر هرایشك اهلنه براقیلماسی ، « دین عوامك علمیدر ، علم خواصك دینیدر » کبی لفظ اویونجاغندن عبارت سوزلره قاپیلوب‌ده صلاحیت دائرەسندن دیشاری‌یه چیقیلماماسی لزومنك محرر توضیحه مخلصانه اخطاریدر . معلوم‌مدرکه : اك بیوك عرفان ؛ معرفت نفسدر .

طاهر المولوی

مدارسده مولد شریف قرائتی [*]

دارالخلافة العلیه مدرسەسنك ابتدای خارج قسمندن داخله وابتدای داخلدن محنه ارتقا ایدن طلبهٔ علوم ایله [*] مدرسة القضاتده اکمال تحصیل ایلەین افندیلر طرفندن سلطان احمد ، سلطان بایزید وقضاة مدرسەلرنده ٦ ، ١١ ، ١٢ نیسان ٣٣٨ تاریخلرنده منقبهٔ مولد رسالتپناهی قرائت ایتدیرلمش ، بومجالس منیفەدن ایلك ایکیسنده مستشار مشیخت بك افندی حضرتلریله فتوی امینی ، درس وکیلی افندیلر حضراتی وسائر رجال علمیه حاضر بولونمش مدرسة القضاتده کنه ایسه شیخ‌الاسلام افندی حضرتلری‌ده شرفبخش اولمشدر .

بعضیلرینك خدمت تدریسنده بنم‌ده بولوندیغم وترقیلریله افتخار ایتمکده‌اولدیغم بوافندیلری تبریك وتمادی‌ٔ تفیضلرینی لطف الهیدن تمنی ایدەرم .

مدرسة القضاتده اکمال تحصیل ایدەرك رؤس براتلرینی یداً بید ذات سامی‌ٔ مشیختپناهیدن اخذ ایلەین افندیلرك اسامیسی بروجه آتیدر :

١ البستانلی محمد شوکت افندی ٢ اکینلی احمد حمدی افندی ٣ باطوملی عبدالله بهجت افندی ٤ طاشلیجه‌لی حافظ حسین عونی افندی ٥ اخیولی برغوسلی حسن فهمی افندی ٦ باطوملی محمد فوزی افندی ٧ اکینلی حافظ احمد افندی ٨ آق‌سه‌کیلی احمد فیضی افندی

[*] مولد شریفك نه صورتله قرائته باشلانیلمش اولدیغنه وسائره ، دائر محفلك ٥ نجی نسخەسنده معلومات مفصله واردر .

[*] خارجدن داخله ٤٥ داخلدن محنه ٣١ افندی کچمشدر .

مطبعهٔ عامره : مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

مقاله	صحیفه	محرری
ربیع الاول ومولد شریف	٧٩	طاهر المولوی
رجب الفرد	١٥١	«
رمضان المبارك	١٧٨	«
	س	
سعید وامیل خانەکی بکار	١٧٤	طاهر المولوی
سحور	١٨٤	«
سرکیلر وجامع دونوشلری	١٨٧	«
سرای همایونده معایده	٢١٧	«
	ش	
شعبان المعظم	١٦٧	طاهر المولوی
شیخ رضا افندی مرحوم	١٩٩	«
شوال المکرم	٢١٣	«
صوفیه‌نك روح حقنده‌کی تلقیاتی	٦٠،٥٤	آق‌سه‌کیلی حمدی
صفر الخیر	٦٦	طاهر المولوی
صرهٔ همایون	١٦٨	«
صوك نیاز	١٩٩	امین خاکی
	ع	
عرب وعجم ادبیاتی حقنده	٢٣	فرید
عرب رومانلری	٢٨	«
عاطف افندینك غزلنه نظیره	٧١	علی حیدر
علم هیئتك مبدأی	١٢٥،١٠٨،٧٨	سعدی
عالم اسلامده خاندان		
علم ومعرفت	١٥٤،١٣٩،١٢١	محمد عزت ومحمد عارف
عسکره بقلوا توزیعی	١٩٢	طاهر المولوی
عرفه کونی عرفه معایده‌سی	١٩٦	«
عالم وفاء	٢١٣	سعدی
عید	٢١٤	طاهر المولوی
عیدکاه	٢٧١	«
عیدیەلر	٢١٩	«
	غ	
غنی کشمیری وبعض ابیاتی	٩١،٥٣،٣٢،١١ ٢٠٠،١٧٦،٤٣	طاهر المولوی
غزل	١٦	ع . عاطف
غزل [خسته‌لق یادکاری]	٧٢	طاهر المولوی
غزالینك روح حقنده‌کی تلقیاتی	١٣٣،١١٨،٠٦	آق‌سه‌کیلی حمدی
غلبهٔ اخلاقیه	٩٩	حسین شمسی
غزل	٢٢٠	محی الدین رائف

مقاله	صحیفه	محرری
	ف	
فرضیت حج	١٨	طاهر المولوی
فطره	١٩٥	«
	ق	
قطعه	١٦	طاهر المولوی
«	٥٥	«
قرآن کریم ترجمه مسئله‌سی	٦٢	عینی زاده محمد علی …
قطعه	٧١	ع . عاطف
قرآن کریمك ایلك نازل اولان آیتلری	٧٤	طاهر المولوی
قطعهٔ معرابیه	١٥٠	سعود المولوی
قندیل اوچوریاسی	٢٨٣	طاهر المولوی
قدر آلایی	١٩٥	«
قطعه	١٩٨	محی الدین رائف
	ك	
کلمات صوفیه	١٣٨	شیخ صفوت
	ل	
لیلهٔ مولد حضرت رسالتپناهی	٩١	سعود المولوی
لیلهٔ برات	١٦٨	طاهر المولوی
لیلهٔ قدر	٢٩٤	«
	م	
مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	٦	طاهر المولوی
مناجات	١٠	«
معتقدات جاهلیه	٢٧	«
مناجات	٢٩	«
عوالك تاریخ انتشاری	٣٣	«
محرم الحرام	٤٥	طاهر المولوی
مشرکین عربك مشهور پوتلری	١٠٢،٤٩	«
مولد نبوی احتفالاتك مستند شرعیسی	٨٢	محمد کامل
مولد آلایی	٨٤	عطا تاریخی = طیا… زاده عطا بك
مدحت دیبی بك مرحوم	٨٧	طاهر المولوی
مستجابی زاده عصمت بك مرحوم	١٧٣،٢٤١،١٢٣،١٠٧	سعود المولوی
مهاجرلره معاونت لازم	١١٢	طاهر المولوی
مناجات	٢٢٦	یشار شادی
مرثیه	«	«
محفل تصوف وتکیه‌لرك سبب انقراضی	١٣٧	طاهر المولوی
مناظرهٔ استادان مناسبقیه	١٤٩	ارمنا کلی صفوت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

مقاله	صحیفه	محرری
محفلك صورت تلفظی	۱٦۷	طاهرالمولوی
ماهیه	۱۷۰	«
ماهیه تماشاسی	۱۸۳	«
محمود بك مرحوم	۱۹۹	«
مصلای عید	۲۱٦	«
مولویلرك بایرام نمازندن عودتی	۲۱۷	«
مدینهٔ منورده بایرام	۲۳۰	ایوب صبری پاشا
مناجات	۳۲۰	سعودالمولوی
ن		
نعت شریف	۱۱۰	سعودالمولوی
نظم	۵۵	معلم محیی الدین رائف

مقاله	صحیفه	محرری
ناصل آغلامایم	۱۰٦	طیب حلمی
نیازم	۱۵۵	سعودالمولوی
نعت شریف	۱۵۵	احمد شمعی
و		
وقفهٔ عرفات	۱۹	طاهرالمولوی
وعید قرآنی	۳۸	اورفه‌لی محمود کامل
هـ		
هم حق بکی هم دارالحکمه‌یی تبریك	۷۲	«
ی		
یوم وانواعی	٦۷،٦۸	احمد ضیا
یوم شك	۱۷۳	طاهرالمولوی

محفلك ایکنجی جلدینه عائد فهرست

۱۳ دن ۲۰ نجی نسخه‌یه قدر

افادهٔ مخصوصه طاهرالمولوی ، امیرخسرو دهلوی فرید، امین خاکی احسان محوی ، ابو ذر غفاری طاهرالمولوی ، ابوذر غفاری طاهرالمولوی ، امین خاکی‌یه دائر عبدالباقی عزیز، ابیات صوفیه فرید ، استغراق نوقادی ادهم شکیب ، اوربا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی رضا ، ان الله معنا شرف‌الدین ، ای بکای مدید علی‌طیبا ، انعکاسات محمد شرف‌الدین، بوستان سعدیدن بر ترجمه ل.ص . مقاله طولاییسیله طاهرالمولوی، بر منظومه احمدشیرانی، تنی وتضرع طاهرالمولوی، تاریخی برمقایسه طاهرالمولوی، ترجمه‌لرمدن شرف‌الدین، تنظیر غزل بهایی محمد صادق ، توکل وسعی طاهرالمولوی ، تخمیس کمال‌الدین بری، تزکیهٔ نفس حسین شمعی، تهلیل سعودالمولوی ، تله. ق ترجمه‌سی * ، حافظ شیرازی فرید ، حکمهٔ اشراق شرف‌الدین، حکیم سنایی فرید ، خاقانی شیروانی فرید، خوف ورجا نیازی، خواجه قاسم افندینك ارتحالی ، دوربینك اختراعی سعدی ، ده‌کیزلرك . ویی نه‌دن طوزلودر سعدی ، دنت اسلامیه افعال بشریه ایله اولچوله‌من اسکیبلی عاطف ، دموع تأثر بشار شادی، رمضان تحسسات وتأثیراتی احمدشیرانی، زوالی شمس‌الدین محمدصادق، سعدی شیرازی فرید، سایه اوله شکیب، سلیمانیه جامعی محمدعزت ، سرابه طوغرو امین خاکی ، شهید کربلایه شکیب ، شاعرایله نباش م. انور، شمس‌الدین افندینك ارتحالی تاریخی طاهرالمولوی ، شرائط اجتهاد اسکابلی عاطف صائب تبریزی فرید، صالح ذکی بك محمد عزت ، صوفیه‌نك اعتقادی شیخ عبدالباقی ، طبقات مجتهدین اسکلیبلی عاطف ، ظهیرالدین فاریابی فرید، عرفی شیرازی فرید، غزل امین خاکی عبادت جاهلیه طاهرالمولوی ، غزل عبدالعزیز مجدی ،

فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق شرف‌الدین، فریدالدین عطار فرید، فرانسزجه عالم اسلام مجموعه‌سنك محفل حقنده بر التفاتنامه‌سی. فاتح حضورنده علی طیار ، فه‌نه‌لون شمس‌الدین سامی، قطعه‌لر حافظ اسماعیل، قطعه‌لر سعودالمولوی، قصه، حصه طاهرالمولوی، قطعه فرید، قطعه حافظ اسماعیل، قندیل کیجه‌لرنده منارهلرك تنویری تاریخ سلانیکی، قطعه شرف‌الدین، قادینك وظیفه‌سی ومونی س، قرمسکو نیدر سعدی ، کمال‌الدین اصفهانی فرید، کویا حضرت پیغمبر وبعض اصحابك سملری طاهرالمولوی ، کچه‌جی‌زاده فؤاد بکك تاریخ ارتحالی احسان محوی، مبارزهٔ حیات امین خاکی، منارهلره قارشی عبدالباقی عزیز، مصعب بن عمیر طاهرالمولوی، ماهیه حقنده معلومات متممه چلبی‌زاده عاصم، مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی، مشهدلر مجهدی طاهرالمولوی، معهود هذیان قونغه‌زانسی حقنده طاهرالمولوی ، محرم ماتم طاهرالمولوی، شرکین عربك مشهور بوتلری طاهرالمولوی ، مولانا جلال‌الدین رومی فرید، مسلمانلغك مدنیته خدمتلری طاهرالمولوی، مستجابی زاده عصمت بك سعودالمولوی، محفل صاحبی علیهنه دعوی طاهرالمولوی، مطمح جیلانی وکوفی یازی سعدی ، محفل قارئلریله حسب حال صالح سائم ، محروم اولایدم امین خاکی، نعت شریف سعودالمولوی ، نظامی کنجوی فرید ، نشیدهٔ درویشانه طاهرالمولوی، نشیدهٔ مولویانه احسان محوی، نعت شریف سعودالمولوی، نعت شریف احمد مختار نعت شریف بشارشادی، نوئل وشجرمیلاد محمدعزت، وجیه بر توجیه طاهرالمولوی ، هیئت ارشادیه نیازی ، بیلدیزلردن احکام چیقارمق شرف‌الدین ، ینه امین خاکی صالح سائم ، بیل باشی ومراسمی محمد عزت .

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر؛ تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۲۰ غروش
آلتی آیلغی ٦۰ «
اوچ آیلغی ۳۰ «

عدد : ۲٤ — ۱۳٤۰ شوالنه مخصوص نسخه — جلد : ۲

مندرجات :

محفل علمی واعتقادی : رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی - ازمیرلی اسماعیل حق. شفقت اسلامیه - طاهرالمولوی. تزکیهٔ نفس - حسین شمعی . لسان شرع وفنده قضا وسما - محمد عزت

محفل تاریخی : عبدالله بن جحش - طاهرالمولوی. شیخ ابراهیم افندی - حسین وصاف بایبلك - احسان شیخ سعدینك آباقاخانه نصیحتی - طاهرالمولوی. سید برهان‌الدین محقق ترمیذی - فریدون نافذ.

محفل ادبی : دوشوندم - عبدالعزیز مجدی . اقشامجیلر وبرحسب حال مصطفی نجاتی .

افادهٔ مخصوصه

« صد حمد او قدیم لایزاله « کیم ایردی جریده‌مز کماله »

بتوفیقه وکرمه تعالی بو نسخه ایله (محفل) ك ایکنجی سنه‌سی ختام بولدی، محفل صاحبی‌ده - عددی پك محدود بولونان - آبونه‌لرینه [۲٤ نجی نسخه‌یه قدر] پشین بدلات بورجندن قورتولدی .

[illegible] تعقیب ایتمك لطف [illegible] بولونمش اولانلر [illegible] بیانیمزکه مجموعه‌نك [illegible] نسخه‌سنه [illegible] واجب [illegible] تدریجی [illegible] ایلدی [illegible] اولدقجه مهم معلومات ویریلدی [illegible] ت سیاسیه درکانه دوچار اولمسزین وقطعیاً بشخصی استفاده دوشونولمکسزین صرف غیرتدینیه سوقیله اجالهٔ قلم ایدیلدی، حتی بوندن طولایی مدعی علیه صفتیله جزا محکمه‌سنه کیدیلدی .

شیخك کندیسندن منقول کرامات قبیلندن اولمایان شو خدمات ؛ برپارچه ترغیب کورمش ومحفل رساله‌سی ؛ قارئی قدر مشتری‌ده بولمش اولسه‌یدی البته شیمدیکندن مکمل اولور، صاحبی‌ده مجموعه‌نك ادامهٔ طبعندن زیاده تأمین مطبوعیتی تفکره میدان بولوردی .

برچوق نواقص وعوارضه رغماً ۲٤ نجی نسخه‌نك ساحهٔ انتشاره قونولابیلمه‌سی ؛ محضا توفیق الٰهی اثر اقدسیدر . فحمداً ثم حمدا . .

او توفیقه شکرانه اولمق اوزره شیمدی‌یه قدر اختیار ایدیله‌کلن فداکارلغك تزییدی وشهری چیقمقده اولان محفلك اون بش کونده برنشرینی دوشونیورز .

لطف باری ؛ بو امنیه‌تك‌ده مددکاری اولورسه مجموعه‌مز بعدما آیده ایکی دفعه - علاوه‌سیله - اون ایکیشر صحیفه اولارق نشر ایدیله‌جك و بهر نسخه‌سی - آلاجقلره - بش غروش مقابلنده ویریله‌جکدر .

یالکز بر قسم قارئلرمزه شوراسنی عرض ایتمك ایسته‌رزکه مجموعه‌نك ترتیب و طبعی ؛ حادثات دهرك صفحات کاشانه انطباعی کبی بلا عوض اولسه‌یدی بزده ناچیز یازیلرمزی کندیلرینه تبرکاً تقدیم ایدر ومقابلنده دریغ اولونمایان خیردعالر ایله اکتفا ایلردك .

ساده دعا ایله کاغدطوپنك مطبعه‌یه کلمه‌سی وحروفاتك دیزیلوب طبع ماکنه‌سنك ایشله‌مه‌سی قابل اولامادیغنی محترم قارئلریمزك تقدیر بویورمالری لازم کلیر . بناءً علیه - اسملری سیلینمش اولانلردن ماعدا - مدتی بیتنلرك آبونه‌لرینی تجدیدو تشویقات مقتضیه ایفاسیله محفل قارئلرینك عددینی تزییدایته‌لرینی همت وحمیت دیندانه‌لرندن بکلمکده‌یز

مجموعه‌نك کوندرلمه‌سنی ایسته‌مه‌ینلرك ده کیفیتی برآن اول بیلدیرمه‌لری آیریجه رجا اولونور .

محفلك ایکنجی سنه‌سنه تحریری معاونتده بولونان ذوات کرمه ، انتشارینی - جرائد یومیه‌دن بك مستثنی ومندرجاتنه وارنجه‌یه قدر اعلان ایله‌ین پیام صباح غزته‌سنه برده تسهیل طبعی و انتظام انتشاری خصوصنه غیرت کوستردن مطبعهٔ عامره‌یه منت و محمدتلر عرض ایدرز .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تبريك عيد (*)

عيد سعيد فطرك كافهٔ اخوان دين حقنده بادئ ميمنت، و مبدأ مسرت اولماسنى مفرج الكروب اولان جناب حقدن استدعا و :

قاچ سنه درامت مرحومه يه ‌ بايرامى بيلديرمه‌دى يأسك غمى

رم! آچى مات مظلومه يه ‌ بارى بو يل آكلايالم بايرامى

نيازينى كمال ابتهال ايله تقديم بارگاه كبريا ايدرز .

محفل علمى وانتقادى

رسم مصحف عثمانى مسئله‌سى

(رسم عثمانى) مسئله‌سى حقنده استفسارى حاوى اولمق اوزره دارالحكمة الاسلاميه رياست عليه‌سنه تقديم ايديلمش بر تذكره‌نك صورتى كچن نسخه‌يه قونولمش وبو بابده استاد محترم ازميرلى اسماعيل حقى بك افندينك بيانات علميه‌سى بو نسخه‌يه درج ايديله‌جكى وعد اولونمشدى . ايشته او وعدى انجاز وفاضل مشاراليهك افاداتنى بروجه آتى نقل ايديورز :

دارالحكمة الاسلاميه ايله تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سى آره‌سنده رسم مصحف عثمانى مسئله‌سنه عائد بر آرالق دوام ايدن تحريرى مباحثه‌نك جرياننه بادى اولان عاجزلرى ايدى . مصاحف شريفه خارجنده يازيلان آيات كريمه‌نك ده رسم مصحف عثمانى‌يه موافق اولمق لازم اولديغنى عيب دكل آ بيلميور ايدم ؛ بوقدر مباحثه جريان ايتديكى حالده ينه بر درلو آكلايه‌مدم. بوكون ينه ادعا ايديورم كه علم قرائت كتابلرنده موضوع بحث اولان رسم مسئله‌سى مصاحف شريفه‌يه عائددر. چونكه رسم؛ تلاوتك معياريدر . مصاحف شريفه خارجنده تلاوت موضوع بحث اولماملهٔ رسم ده بحثدن خارجدر. تفهيم وتعليمى تسهيل قصديله يازيلان آيات كريمه‌ده رسم عثمانى تفهيم و تعليمك معيارى اولماديغندن اوراده رسم عثمانى آرامق طوغرى دكل، بالعكس رسم اصطلاحى، قانون خطى آرامق طوغريدر .

ايشته بو فكرك نتيجه‌سى اوله‌رق جريدهٔ علميه‌نك ٢٠٥٨ نجى صحيفه‌سنده «الصلوة» لفظ شريفنى رسم معتاد وجهله الف ايله يازمش ايدم . تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سى املاسنك رسم عثمانى‌يه موافق بر صورتده واو ايله يازلمسى، بعدما مقاله‌لرده يازيلان آيات كريمه‌نك بركره‌ده هيئت مشاراليهاجه كورلمسى خصوصلرينى با تذكره بيلديردى. تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سنك مطالعه‌سى هيئتمزجه شايان دقت كورلدى ؛ دارالحكمه مسئله‌يى علمى بر صورتده تحليل ايدرك درجهٔ شمولنى تعيين ايتمك ايستدى؛ بوده دارالحكمه‌نك بر حق ايدى ، ايشته دارالحكمه انجق اوحقنى استعمال ايلدى؛ يوخسه، بعض اصلسز شايعاته رغماً رسم عثمانى‌يى بوزمق ايسته‌مدى . بوخصوص حقنده بر جواب يازلمسنى، تنسيب، ايكنجى خصوصى‌ده صلاحيت مسئله‌سى عد ايدرك قطعياً رد ايتدى . مباحثه‌نك خصوصى بر صورتده جريانى تأمين مقصديله جواب كيفيتى‌ده عاجزلرينه حواله بيورلمش ايدى .

رسم مصحف عثمانى مسئله‌سى مطالب نقليه‌دن، عقلاً اثبات ويا نفى ممكن اولميان مباحثدن اولمغله مسئله‌يى قيصه كسمك مقصديله صرف كتابلرندن، تفسير كيردن ، قرائت كتابلرندن بش نقل ايراد اولونمش ايدى كه مآلى شويله ايدى :

١ — علماء مشهوره‌دن (دده خليفه) صبيانه مخصوص اولان الواح وامثالنده، تفهيم مقصود اولمغله، رسم اصطلاحى ، قانون خط اوزره يازلمغى موافق كورويور .

٢ — حاجى ذهنى افندى مرحوم ده دده خليفه كبى رسم عثمانى‌يى مصاحف شريفه‌يه حصر ايديور.

٣ — تفسير كبير صاحبى (فخر رازى) ده مصاحف شريفه خارجنده بزى مخير قيليور .

٤ — (شاطبيه شارحى سخاوى) مصاحف شريفه‌نك بيله كتابت اولايه ، يعنى خط صحابى‌يه، رسم مصحف عثمانى‌يه مخالف اوله‌رق يازيله بيله‌جكنى (علم اللطائف) كتابندن نقل ايديور . شو قدركه رسم مصحف عثمانى‌يه رعايت ايتمك اولى اولويور .

٥ — ديكر شارح (على القارى) مصاحف شريفه‌نك خط صحابى‌يه موافق اوله‌رق يازلديغى صورتده برچوق لحنلرك، خطالرك وقوع بوله‌جغنى تصريح ايديور. امام مالكك قولنى علمى بر صورتده توجيه ايله آندن دها زياده مساعده‌ده بولنيور : چونكه مساعده‌نك علتى تيسير وتسهيلدر ، علت حكم ايله برابر دوران ايدر :

نتيجه : ١ — رسمك معيارى اولديغى تلاوت ايچون اتخاذ اولنان مصاحف شريفه‌يى ، مجرد مصحف امامه اتباع ايچون ، رسم عثمانى‌يه موافق يازمق طوغريدر .

٢ — دين اسلام بر دين يسر وسهولتدر . اسلامك تعليمات عموميه‌سنه توفيقاً تعليم وتفهيمده سهولت كوسترمك لازم اولمغله الواح واجزاده ، تعليم صبيان ايچون طبع اولنان مصاحفده تعليمى؛ تفسير اثناسنده وسائر محلده يازيلان آيات كريمه‌ده تفهيمى تيسير مقصديله اليوم مستعمل اولان رسم اصطلاحى‌يه موافق بر صورت يازمق طوغريدر .

٣ — بويله‌جه هم تاريخ دينمزده اك مهم اولان رسم مصحف عثمانى مسئله‌سى حفظ ايدلمش اولور ، هم قارئلر اشتباهدن قورتيلير ، تعليم و تفهيم قولايلاشير . مآلى بوندن عبارت اولان ايلك جوابنامه دارالحكمه‌جه كورلدكدن صوكره تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سنه كوندرلمش ايدى .

٤ مايس ٣٣٨ ‌ ازميرلى ‌ اسماعيل حقى

جوابنامه‌نك عيناً صورتى :

تدقيق مؤلفات شرعيه هيئتى رياست عليه‌سنه

جريدهٔ علميه‌نك ٢٠٥٨ نجى صحيفه‌سنده يازيلان آيت كريمه‌ده‌كى «الصلاة» لفظ شريفنك املاسنى تصحيح خصوصنده‌كى بيان عاليلرى عاجزلرنجه شايان تأمل كورلمكده‌در .

مسئله تدقيق وتحليل اولنورسه آيرى آيرى اوچ بحث تحدث ايدركه برينى ديكرينه قارشدرمق طوغرى دكلدر . صلاة وزكاة وحياة كبى الفاظ قرآنيه‌يى واو ايله ؛ تعبير عمومى ايله قانون خطه مخالف ، رسم مصحفه موافق بر صورتده يازمق امامه ، يعنى مصحف عثمانه‌مى مخصوصدر؟ يوقسه هرهانكى مصحف شريف اولور ايسه اولسون اوراده رسم مصحفه موافق بر صورتده يازمق لازممیدر؟ عجبا مصاحف شريفه خارجنده هر نره‌ده يازيليرسه يازلسون آيات كريمه‌نك رسم مصحفه موافق اوله‌رق يازلمسى شرطميدر ؟

بيان عاليلرى موجبنجه مصاحف شريفه خارجنده براى تفهيم يازيلان آيات كريمه‌ده «الصلاة» لفظ شريفنى الف ايله يازمق طوغرى اولميور ، شايان تصحيح كوريليور . حالبوكه مصاحف شريفه خارجنده براى تفهيم يازلمش اولان آيات كريمه‌يى رسم مصحفه موافق بر صورتده يازمق شرط دكلدر. تصحيحى‌ده مقتضى دكلدر . بر كره بروجه آتى مأخذلره باقه‌لم :

١ — استانبولده پك معروف صرف كتابى (دده خليفه مجموعه‌سى، دده چونكى) شويله بر مطالعه درميان ايديور : قوله « والربوا » وقد يكتب فى المصحف بالواو... وقد حكم مالك بحرمة المخالفة هكذا نقل عن كثير من السلف فيا يقصد به البقاء كالمصاحف فاماما لايقصد به الا التفهيم كالواح

(*) محفلك ١٢ نجى نسخه‌سنده بايرام ومتعلقاتنه دائر تفصيلات مكمله واردر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

الصبيان وما يجرى مجراها فيجوز ان يكتب على قانون الخط »

٢ — « المنتخب » نامنده‌كى صرف كتابى شويله ديور: «صلوة، زكوة، ربوا يازمق (ام)»، يعنى الك اول يازيلان مصحف شريفه اقتداءً مصاحف شريفه‌يه مخصوصدر ».

٣ — تفسير كبير شو بيانانده بولنيور : (الربا) قرأحمزة والكسائى الربا بالامالة لمكان كسرة الراء والباقون بالتفخيم بفتح الباء وهى فى المصاحف مكتوبة بالواو انت مخير بالالف والواو والياء قال صاحب الكشاف الربا كتبت بالواو على لغة من يفخم كما كتب الصلاة والزكاة »

٤ — عقيلهٔ شاطبى ويارائيهٔ شاطبيه شارحى سخاوى «وقال مالك القرأن يكتب بالكتاب الاول لامستحدثاً سطرا » يتنى شرح ايتديكى صره‌ده شو ايضاحاتده بولنيور: « سئل مالك ارأيت من استكتبه مصحفا اترى ان يكتب مااحدث الناس من الهجاء اليوم فقال لا ارى ذلك ولكن يكتب على الكتبة الاولى قال مالك ولا يزال الانسان يسألنى عن نقط القرأن فاقول له اماالامام من المصاحف فلاارى ان ينقط ولا يزاد فى المصاحف مالم يكن فيها واماالمصاحف الصغار التى يتعلم فيها الصبيان والواحهم فلاارى بذلك بأساً. فهذامعنى قوله وقال مالك القرأن يكتب بالكتاب الاول (بالكتابة الاولى) والذى ذهب اليه مالك هو الحق اذفيه بقاء الحالة الاولى الى ان يعلمه الطبقة الاخرى بعدالاخرى ولاشك ان هذا هوالاحرى اذفى خلاف ذلك تجهيل الناس باخريهم فى المرتبة الاولى وقال ابو عمرو الدانى لايخالف مالك علماء الامة فى ذلك ولكن قال فى كتاب علم اللطائف يجوز كتبة المصاحف على غير الكتابة الاولى فكأنه اشار الى ان مراعاة الكتبة الاولى ليست بواجبة بل هى الاولى »

٥ — شارح ديكر على القارى امام مالكك «ولايرى بذلك بأساً» سوزينى نقل ايتدكدن صوكره شونى علاوه ايديور «ولايخفى ان الناس فى هذا الزمان كالصبيان محتاجون الى النقط والشكل لوضوح البيان فانا نرى العلماء والاعيان يلحنون ويخطأون فى مواضع كثيرة من القران مع بيان النقط والاعراب فى غاية البيان فكيف لو كتب المصاحف على منوال خط الصحابة عليهم الرضوان »

كوريليور كه تلاوت ايچون اتخاذ ايديلان مصاحفى مصحف امامه اتباعاً رسم مصحفه موافق برصورتده يازمق؛ شو قدركه ضبط ايچون نقطه وشكلى ايله يازمق طوغرى اوليور . انجق الواح واجزاى، تعليم صبيان ايچون طبع اولنان مصاحفى، تعليمى تسهيل ايچون تفسير اثناسنده، تفهيم صددنده يازيلان آيات فرقانيه‌يى اليوم مستعمل اولان رسم اصطلاحى‌يه، قانون خطه موافق يازمق‌ده طوغرى اوليور .

بويله‌جه هم تاريخ دينمزده الك مهم اولان برشى حفظ ايدلمش اولور، هم قارئين اشتباهدن قورتيلير، تعليم قولايلشير . بناءً عليه « الصلاة » لفظ شريفنى الف ايله يازمق يا كلش دكلدر؛ بودعوانك خلافى ثابت اولمدقجه تصحيحنه لزوم كورميه‌جكمى عرض ايله شايد بوبابده برخطام مشهود ايسه تصحيح بيورمكزى آريجه رجا ايدرم افندم . ١ كانون ثانى ٣٣٧

دارالحكمة الاسلاميه اعضاسندن ازميرلى

اسماعيل حقى

تدقيق مؤلفات هيئتنك جوابى‌ده كله‌جك نسخه‌يه درج ايديله‌جكدر .

شفقت اسلاميه مابعد :

براز اول غزوات پيغمبرينك هپ تدافعى اولارق وقوعه كلديكنى سويله‌مشدم . اثبات مدعا ايچين الك مشهورلرينك اسباب ظهورينى‌ده آكلاتايم .

مغازئ پيغمبرينك ايلكى (ودان) غزوه‌سى ايدى‌كه ايكنجى سنهٔ هجريه صفرنده ٧٠ مهاجردن عبارت برقوتله مدينه‌دن چيقيلمش، مدينه جوارنده‌كى (ودان) موقعنه قدر كيديلمش ، فقط ياقالانمق ايسته‌نيلن قريش كاروانى كچمش بولونديغى ايچين دونولمشدى .

سطحى برنظرله باقيليرسه شوحركت؛ برتجاوز ظن ايديلير . فقط اولياتى دوشونولورسه ايش ده‌كيشير . معلومدركه : مكه مشركلرى ؛ انتشاره باشلايان اسلاميتى خوش كورمه‌مشلر ، ايتدكلرى مباحثاتده دائما مغلوب اولمشلر، لكن قولاً مغلوب اولدقجه فعلاً غالب كلمه‌يه چاليشمشلر ، مسلمانلره ورسول اكرمه تورلو تورلو اذا ، جفا ايتمشلر ، ايلك مسلمانلردن (سميه خاتون) ايله زوجى (ياسر) ى شهيد ايله‌مشلر ، بوتون مسلمانلرى (شعب ابى طالب) ده اوچ سنه آبلوقه ايده‌رك آچ، صوسز بيراقمشلر، نهايت عليه الصلوة افنديمزى أولدورمك ايچين خانهٔ سعادتى محاصره‌يه آلمشلردى. هجرت وقوع بولوب‌ده آراده‌بادئ منازعه اولاجق برشئ قالمامشكن بيله مكه مشركلرى آدام طوپلايوب مدينه‌يه بر هجوم ياپمق و اوراده‌كى مسلمانلرله طرفدارلرينى قتل عام ايتمك تشبثنده بولونمشلردى.

ايشته بومناسبتله نبى اكرم افنديمز مدينه‌ده برتحرير نفوس ياپديرمش و ١٥٠٠ مسلمان موجود اولديغى آكلاشيله‌رق قريش كاروانلرينى ياقالامق، دها طوغروسى اونلرى كاروانلريله مشغول ايده‌رك عمومى هجوم ياپمالرينه مانع اولمق ايچين سفرلره باشلانمشدى .

انصاف ايديلسين، شوحركت ؛ تجاوزيمى ، تدافعيمى؟ صوكره بربلده اهاليسنك محافظهٔ حياتى ايچين شفقتكارانه برمعامله‌مى ، دكلمى ؟

برنجى غزوه‌نك سببى بواولديغى كبى سائرلرى‌ده اويله . مثلا: بدر غزوه‌سى؛ ينه بركاروان اوستنه كيديلمه‌سى اوزه‌رينه‌در.

احد و خندق غزوه‌لرى ؛ مشركلرك مركز اسلامه هجوملرى اوزه‌رينه ، بنى نضيرو بنى قريظه غزوه‌لرى؛ بوحريفلرك ياپدقلرى معاهده‌لرى نقض ايتمه‌لرى وذات رسالتله اصحابى غدراً أولدورمه‌يه، خندق غزوه‌سنده مدينه‌يى آرقه جهتدن قوشاتمايه قالقيشملرى اوزه‌رينه ،

مريسيع غزوه‌سى ، بنى مصطلق رئيسى (حارث بن ابى ضرار) ك اهل اسلام ايله حرب ايتمك ايچين عسكر طوپلامقده اولماسى اوزه‌رينه

خيبر غزوه‌سى ؛ اوراده اسلاميت عليهنه بر اتفاق ياپيلماسى اوزه‌رينه ،

مؤته محاربه‌سيله تبوك غزوه‌سى؛ رسول اللهك بر سفيريله اوچ اميرينك سوريه‌ده روملره تابع غسانيلرله روملر طرفندن قتل ايديلمه‌سى اوزه‌رينه،

مكه فتحى؛ قريشيلرك حديبيه مصالحه‌سنى نقض ايتمه‌سى وحمايهٔ پيغمبريده بولونان خزاعيلردن برقاچ كيشى‌يى أولدورمه‌سى اوزه‌رينه ،

حنين غزوه‌سى ايسه (هوازن) و(ثقيف) قبيله‌لرينك اسلاميته قارشى طوپلانماسى ومكه‌يى ضبطه قالقيشماسى اوزه‌رينه وقوعه كلمشدى .

دور پيغمبريده تجاوزى حرب ايديلمه‌ديكى كبى عصر سعادته ياقين زمانلرده‌كى محاربه‌لرده يامدافعه‌لك، ياخود خلاصكارلق مقصديله اجرا اولونمشدى .

مثلا : صديق اكبر زماننده شام و عراق اوزه‌رينه عسكر سوق ايديلمشدى . لكن هرايكى اوردوده اورالرده وقتيله مستقل ايكن روملرك

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

و عجملرك مغلوبی اولمش (غسانیه) و (حیره) حكومتلرینه امداد ایچین كوندریلمشدی .

ایران كویلیلرینك مظاهرت طابی وخالد بن ولیدی دعوتی اوزرینه‌ده ایران قطعه‌سنه آیاق باصیلمشدی .

آكلایورسكزیا افندیلر ! اسلامیت ؛ حقسز بره قیلیج چكمه‌مش وكیمسه‌یی جبراً ایمانه كتیرمه‌مشدر . قبائل عربك اسلامه تاصیل ایصیندیغی ؛ اونلرك كندیلكلرندن هیئتلر ، مرخصلر كوندروب نه‌تورلو مسلمان اولدقلرینی‌ده سویله‌یه‌جك اولورسه‌م بحث پك اوزایاجق . بوجهتی باشقه برمصاحبه‌یه بیراقالم‌ده (اسارت) ه كله‌لم :

حریت فطریه‌سنی غیب ایتمك ، باشقه برینك اراده وادارهسی آلتنه كیرمك دیمك اولان اسارت ، تاریخ بشرده پك قدیمدر . اك اسكی زمانلرده‌كی انسانلر ؛ حرباً مغلوب ایلدكلرینی یا اولدورمك ، یاخود تحت القهر استخدام ایتمك یولنی طوتمشلردی . (اسیر) وصفنی آلان برطاقیم بیچاره‌لرك افندیلری نظرنده حیواناتدن پك‌ده فرقلری یوقدی . اولدقجه تمدن ایتمش اولان مصریلر ، نسبةً داها یاقین زمانلرك آدامی بولونان روماليلر ایله ایرانیلرده بوعادتدن قورتولامامشلردی . حتی رومالیلر (ایپودروم) دەنیلن عمومی میدانلرنده اسیرلری بربریله ، یاخود حیوانات وحشیه ایله دوكوشدوروب او قانلی منظره ایله اكله‌نیرلردی .

مشرك قوملر بویله اولمقله برابر اهل كتاب اولان ملتلرده اسارتی ابقا ، حتی تشدید ایتمشلردی . مثلا مصرده بر حیات اسارت كچیرن یهودیلر ؛ بالآخره كیردكاری شهرلرده‌كی بوتون اركككلری اولدوروورلر ، قادینلرله چوجقلری‌ده اسیر آلیرلردی .

حرب اسارتندن ماعدا بعض اسباب طولاییسیله حریتنی غیب ایتمك‌ده شریعت موسویه‌ده جاری ایدی . ازجمله بر مدیون بورجنی ویرمزسه دائنك اسیری ، بر بابا قیزینی صاتارسه اوزواللی قیز ، مشترینك جاریه‌سی اولوردی .

شریعت عیسویه‌ده‌ده اسارت تجویز ایدیلمش ، حتی عیسویت اك زیاده اسرا آراسنده شایع اولمشدر .

اقوام جاهله ومشركه‌دن بولونان عربلره كلینجه اونلرده بواعتیاددن آزاده قالمامشلردی . مغلوب ایله‌دكلری بر قبیله‌نك اركككلرینی یا تماماً اولدورورلر ، یاخود فدیهٔ نجات مقابلنده صالیویریرلر ویاخود برچوقلرینی كسوب بلابدل آزاد ایدرلر ، بو پرچم قطعه‌سنه‌ده (جزالنواصی) دیرلردی . سرقت ، یاخود غدر صورتیله بر آدامی اسیر دییه صاتدقلری‌ده اولوردی .

خلاصه : اسیر استخدامی — هر یرده اولدیغی كبی — عربلرده‌ده اعتیاد عمومی حالنی آلمشدی . حیوان كوتمك ، تارلا سورمك ، بوستانلرده ، خرمالقلرده ، او ایشلرنده ، حتی تجارت امورنده خدمت ایتمك هپ كوله وجاریه‌لره مخصوص ایدی . بونلردن باشقه تورلو استفاده ایدنلرده واردی . مثلا جاریه‌سنی كوله‌سنه تزویج ، یاخود كندی استفراش ایله دوغان چوجقلری صاتانلر ، یاخود جاریه‌لری فحشه سوق ایله ویزینه اجرتنی آلانلر اولوردی .(٠) عربستان كبی برقطعهٔ جسیمه‌ده ، حتی او عصرلرده دنیانك هر طرفنده اسیر استخدامنك عرف وعادت یرینه كچدیكنی نظر دقته آلان شریعت مطهره ؛ فی الواقع اسارت مسئله‌سنی بوسبوتون الغا ایتمه‌دی . فقط هر وسیله ایله ، ازجمله خطاءً برینی اولدورمك ، قصداً رمضان اوروجنی بوزمق ،

(٠) بوخباثتك منعی حقنده امر شدید الهی نازل اولمشدر .

ایدیلن یمینه مخالف حركتده بولونمق ، زوجه‌سنی محارمندن برینه بكزتمك [ظهار] كبی افعالك كفارتی اولمق اوزره كوله ، یاخود جاریه آزاد ایتمه‌یی اغنیای امته توصیه ایله‌دی . سیدالسادات علیه اكمل التحیات افندیمز « بر كیمسه ؛ بر قول آزاد ایدرسه جناب حق‌ده اونك هر عضوینه مقابل افندیسنك اعضاسندن بر عضوینی جهنمدن خلاص ایدر . » حدیث شریفی كبی وصایا ایله بو خصوصده تشویقات متمادیه‌ده بولونوردی .

اسیرلری خوش طوتمق خصوصنده قرآن كریم « جناب حقه عبادت ایدیكز و اوكا برشیء شریك قوشمایكز . برده ابوینه ، اقربایه ، ایتامه ، فقرایه ، یاقین واوزاق قومشولره ، سفر و حضرده رفیقكز اولانلره ، یاخود خانه‌كزه كانلره و ملك یمینكز اولانلره ، یعنی كوله وجاریه‌لریكزه حسن معامله‌ده بولونكز » امرینی ویردیكی كبی رسول حكیم افندیمزده « كوله‌لریكز و جاریه‌لریكز ؛ جناب حق طرفندن ید اداره‌كزه براقیلمش قارده‌شلریكزدر . یه‌دیككزدن اونلره‌ده یه‌دیریكز ، كیدكلریكزدن اونلره‌ده كیدیریكز . برده اللهك قوللرینه اذیت ایتمه‌یكز » بویورمشدر .

كذا كوله وجاریه‌لرك ضرب وتعذیبندن تحذیر واردینده‌كی احادیث شریفه‌دن « بر كیمسه مملوكنی طوقاتلار ، یاخود دوكرسه كفارتی اونی آزاد ایتمكدر » مآلنده برحدیث واردر .

سیدالاحرار افندیمز ، قولاً بویله بویوردیغی كبی فعلاً ده بو كبی رحیمانه حركتلرده بولونمش و اونه‌می برینی ؛ افندیسی طرفندن كسیلمش بر كوله‌یی آزاد ایتمشدر .

سبط نبی حسن بن علی حضرتلری ؛ اوسته قضاءً صیجاق یمك دوكن بر كوله‌نك قورقوسنی تسكین ایچین آزاد ایله‌مشدی .

شریعت غرا ؛ عتق ، یعنی آزاد ایتمه حقنده كوله وجاریه صاحبلرینه‌ده سهولت كوسترمش ، مثلا ، مكاتب ، مدبر ، ام ولد كبیلری ایچین احكام مخصوصه بیان ایله‌مشدر .

مكاتب ؛ افندیسیله مقدار معین اوزرینه پازارلق ایده‌رك بدلنی جسته جسته ویرمك اوزره رقیتدن قورتولان قول جنسیدر . بویله‌لری پازارلغك وقوع وقبولندن اعتباراً كندی كندینه چالیشوب قازانمق ایچین حریت قازانیر . حتی جاریهٔ مكاتبه ؛ افندیسی طرفندن استفراش ایدیله‌مز .

مدبر ؛ افندیسنك « وفاتمدن صوكرا حرسك » دیدیكی كوله وجاریه‌در كه صاحبنك ارتحالیله نائل حریت اولور .

ام ولد ایسه افندیسندن كبه قالمش وچوجوق طوغورمش اولان جاریه‌در كه تولید ایتدیكی سقط بیله اولسه چوجوق آناسی بولوندیغی ایچین صاتیلمقدن ، رهنه قونولمقدن ، برینه هدیه اولونمقدن قورتولور ، افندیسی آزاد ایتمه‌سه‌ده اونك وفاتیله آزاده اولور .

وقت وموقع مساعد اولمادیغندن تفصیلات ویره‌میورم . سویله‌دكلرمدن اسلامیتك اسرا حقنده نه قدر شفقت كوستردیكنی آكلادیكز صانیرم . شونی‌ده علاوه ایده‌یم كه علیه الصلوة والسلام افندیمز ؛ آزاد ایتدیكی بر كوله‌یی اولادلق اتخاذ بویورمش وبو حركت حسنه ؛ امت محمد ایچین نمونهٔ شفقت اولمشدر . مسلمانلر ایچنده كوله‌سنی ؛ یاخود جاریه‌سنی اولادی كبی بویوتوب یه‌تیشدیرمش نه‌قدر كیمسه‌لر كلمش كچمشدر .

اسلام وعثمانلی تاریخلرینی ذهناً بیله تدقیق ایله‌سه‌ك بویله شفقتلی بر چوق مشاهیری تخطر ایتمه‌مك دكلدر . مثلا حضرت علی ؛ كوله‌سی مشهور (قنبر) ه ویردیكی آزاد كاغدینه (یاقنبر كنت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بالامس لی وصرت الیوم مثلی) یعنی « ای قبر ! دون بنم کوله‌م ایدك، بوکون بنم کبی اولدك» عباره‌سنی یازاجق قدر رحیمانه بر تواضع کوسترمشدر. قانونی سلطان سلیمانك دفترداری (اسکندر چلبی) ایله (سلطان عبدالمجید) دوری وزراسندن (خسرو محمد پاشا) نك اوقوتوب تربیه ایتدیکی کوله‌لر ایسه دولت عثمانیه‌ده اك بیوك رتبه‌لره قدر ترقی ایله‌مشدر.

کله‌لم عبادته :

عبادت نه‌در ؟ عبادت ، قوللق ایتمك ، اللهه قارشی دین عبودیتی ایفا ایتمك ، مسلمانلغه اولان انتسابنی اثبات ایله‌مکدر .

حضرت مولانا :

این نماز وروزه وحج وجهاد
هم کواهی دادنست از اعتقاد

بویورویورکه، نماز، اوروج، حج، جهاد کبی ارکان دین، مسلمانم دین کیمسه‌لر ایچون اعتقاد شاهدلریدر دیمکدر. (عاشقه نشان، دعوایه برهان) دیرلر . کلمهٔ شهادت کتیرمك و مسلمانم دیمك بر دعوی، بر ادعادر . نماز قیلمق ، اوروج طوتمق، زکات ویرمك، حجه کیتمك ایسه اونك شاهدلری، اثباتلری‌در . بونلر ایفا ایدیلمز و شاهد اولارق کوستریلمزسه نه اولور ؟ نه‌اولاجق ، اودعوانك عدم استماعنه قرار ویریلیر. بونی برده باشقه تورلو محاکمه ایده‌لم. مثلا مکتبکزی وسزی حمایه ایتمکله مکلف بر (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) وار . سنوی درت لیرا ویره‌ن هر خیرخواه مسلمان او جمعیتك اعضاسندن اولیور . مع الاسف اعضاسی پك آز بولونان بو جمعیت مشفقه ، حسبة لله چالیشیور ، چابالیور ، سزك کبی ایتام اسلامی یه‌تیشدیرمه‌یه غیرت ایدییور . اعضاسی آراسندن پك حمیتلی وغیرتلی بولونان بعضیلری‌ده ویردکلری پاره‌دن باشقه درسلریکزی ترتیبه و اداره‌کزی تأمینه اوغراشیور . دیمك که هم مالاً، هم فکراً هم بدناً فداکارلقده بولونویور . ایشته جمعیت تدریسیه اسلامیه‌ده بوسایه‌ده پایدار اولابیلیور.

بو ذوات کرام؛ بویله مالاً، بدناً چالیشمه‌سه، یالکز اسملرینی یازدیرمق و بن جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه اعضاسندنم دیمکله اکتفا ایتسه‌لر عجبا او جمعیت و قارشیمده‌کی جماعت دوام ایدوب کلیرمیدی ؟ شبهه‌سز که دوام ایتمك شویله طورسون تأسس بیله ایده‌مزدی. ایشته مسلمانلقده بویله بر جمعیت کبیدر . اونك اعضاسی اولان هر فرد مسلمك، جمعیت تدریسیه اعضاسی کبی تعهدینی حسن ایفاسی لازمدر. برقسمی ایدرده برقسمی ایتمزسه طبیعی‌در که جمعیت اسلامیه‌ده ضعیفلار. غالبا مقصددن اوزاقلا. شدم، عبادتده مندمج بولونان شفقتی سویله‌یه‌جکدم. فقط مصاحبه‌مز همان بر بوچوق ساعتی بولدی . بن‌ده‌زیاده سیله‌یورولدم. سوز سویله‌یه‌جك دکل، نفس آلاجق حالم قالمادی . بقیه‌سنی باشقه بر جلسه‌یه براقالم‌ده شیمدیلك بوقدرله اکتفا ایده‌لم .

طاهر المولوی

تزکیهٔ نفس

٢٠ نجی نسخه‌دن مابعد

انسانلرك قناعت و تلقیاتی اوزرنده محیط ، کورکو وکوره‌نه‌کك حسن تأثیر ویا سوء تقریرینی کوستزن حالاتدن ومشاهداتدرکه فضیلت ومعالئ اخلاقیه افقنده پرورشیاب اولان بر انسان ایله رذائت وسیئات عالمنده نشو ونما بولان دیکر بر انسان تلقیات معنویه اعتباریله یکدیکرندن پك فرقلی اولیور . بو فرق وتضادی ایضاح مقصدیله اولسه کرك ، برشخصك ماهیت اخلاقیه‌سنی تعیین ایچون اتخاذ اولنمسی مناسب اولان اصول تحری وتفتیشی برشاعر حکیم شویله بیان ایدییور :

عن المرء لاتسئل وسل عن قرینه
فکل قرین بالمقارن یقتدی

«بر آدمك ماهیتنی آکلامق ایچون قرینی اولان کیمسه‌نك احوالنی تحقیق ایتمك کافیدر زیرا هرکس قرینته اقتدا ایدر» دییور. حکم حیدریه‌دن اولان «قرین المرء دلیل دینه» کلام شریفنه موافق اولان بو حکمت اخلاقیه خلق آره‌سنده دخی «صحبت ساریه، طبیعت سارقه‌در»، «انسان انسانك هم شیخی، هم شیطانیدر» سوزلریله افاده اولنمقده‌در. فی الحقیقه برچوق مسلمانلر واردرکه سیئات ومعاصی ایچنده یوزه‌یوزه، کوره کوره بردرکه‌یه سقوط ایدرلرکه قبایح وشنایعی استصغار وبلکه استخفافه قدر واررلر. بو مقوله انسانلرك کیده کیده قلبلرینی قسوت صارار ونور ایمانلری سونمه‌یه باشلار ، مناهی ومعایب محاسن ومناقب شکلنده تلقی ایتمه‌یی پك طبیعی بولورلر. ایشته بوکبی کسانی قرآن عظیم الشان شو صورتله تعریف وتصویر بیوردیبور [کلا بل ران ..] آنلرك ارتکاب ایتدکلری سیئات ومعاصی قلبلرینی کوفلتدی ، پاسلاندی ، اکتساب ایلدکلری ذنوب ایچلرنده قاتمرلشدی. بوکبی حادثات روحیه ووقایع قلبیه کوستریبورکه مسلمانلرك ایمانلری کمیت اعتباریله تزاید وتناقص ایتمسه بیله کیفیت جهتیله قوةً وضعفاً متفاوت اولور .

نبی اعظم صلی الله علیه وسلم اك زیاده غیرت وهمت رسالتپناهیلرینی ؛ انظار بنی بشری مادیات ومحسوساته عبودیتدن چویرمکه، فضائل ومعالیات انسانی ومعنوی غایه‌لره ، نافع وعلوی اخلاقیاته ، آفاق معنویاته سوق وتوجیه بیورمایه صرف ایتمشدر. بو صورتله « رحمة للعالمین » اولدیغی معلوم اولان جناب مربیٔ بشریت ومکمل انسانیت افندمز حضرتلری ابناء بشرك تکامل تربیه‌وی ومعنویسنده بیوك بر رهبر هدایت اولمشدر .

بو کونکی عصری بشریتك طاپیندیغی وطاپندیغی ثروت وشهرته اهمیت ویرمه‌مشدر . اونك مقصد اقدسی، فعالیت نبویه‌سی، ادراك وتمایلات بشریه‌یی معنوی وعلوی افقلره طوغری یوکسلتمك ایدی. مادیات پرورلك، مشتهیات پرستلك؛ انسانلری بو کون کوزلریمز ایله کورمه‌ده اولدیغمز درکهٔ بهیمیته سوق والقا ایده‌جکنی من طرف الله آکلامش، وانسانلرك هم جنسلری حقنده نافع وخیرکار بر عنصر، شفیق ورحیم بر عضو حالنه کله‌بیلملری انجق تربیهٔ معنویه واخلاقیه‌لرینك توحیدی واعلاسیله اولابیله‌جکنی تقدیر بیورمشدی. فی الحقیقه او رسول اعظمك قورمش اولدیغی اساسات اجتماعیه ، اقتصادیه وسیاسیه روی زمینده لایقیله تعمم وانتشار ایتسیدی بوکونکی بشریتی اخلاقاً دها کامل ودها مسعود برحالده کورمك ممکن اولاجقدی. کندی قفا طاسلرنده‌کی ترکیبات جهل وبلاهتی، تشکلات دماغیه‌لرنده‌کی حجیرات جنونی واوهام وظنونی کشف وتشخیصه قادر اولامادقلری حالده عصرلرجه مقدم کلمش ودین حقی تأسیس ایلمش بولنان انبیای عظامك افعال واقوال واقعه‌لریله ، حرکات اعجاز کارانه‌لرندن ــ حاشا ــ معلول اولدقلرینی استنتاجه جرأتیاب اولان بر طاقم طبیب طاسلاقلریدرکه اصل شفاخانه‌لره کوندرلمکه شایسته معلول الدماغ بولنیورلر . نبوتك درجهٔ عالیه‌سنی بویله‌لر دکل ؛ عقلای حکما بیله اوله‌چه‌بیلمکدن عاجز قالمشلردر . مرتبهٔ رفیعهٔ نبوت او قدر عالیدرکه مدارج ومعارج علم وعرفان ایله نه قدر اعتلا ایدلسه اونك شاهقهٔ بالاترینی دها اوقدر اوزاقلاشیر، اوکا بال وپر علم وفلسفه یوکسله‌مز . برج نبوتك اوج اعلاسنه آنجق مرغ الهام وهمای ولایت نظره انداز قربیت اولابیلیر .

دار الخلافة العلیه ابتدای داخل علم کلام مدرسی

حسین شمعی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

لسان شرع وفنده

فضا وسما

فضا ، بالجمله موجوداتی احتوا ایدن وحادثات جویه وطبیعیه‌یه مقر و جولانکاه اولان ساحه‌در که شیمدی‌یه قدر غیر محدود وابعاد ثلثه ایله متصف عد اولندیغی حالده الیوم مسدود وابعاد اربعه (طول ، عرض ، عمق ، زمان) ایله متمیز اولدیغی اثبات ایدلمکده‌در .

ریاضیاتده بعد مجرد ، حکمت طبیعیه‌ده مکان ولسان شرعده کون ومکان دینلن شیدن مقصدده بودر .

فلسفه نظرنده فضا آفاقی ، یعنی خارجده موجود بر حقیقتدر . بزه بالاعتبار حس باصره ولامسه ایله معلوم ومکشوف اولور . حکمادن لایبنیچه کوره فضا بر جوهر دکلدر . بو ، عین زمانده موجود اوله‌بیلن خارجی اشیانی جامع بر ترتیبدر .

انکلیز حکماسندن قلارق ونیوتونك مطالعه‌لرنجه وجود مطلقك بر وصفیدر . قانت ایسه فضا حسیاتك آنی بر نظرله کورولن شکلیدر دیور .

بوتون تدقیقات علمیه فضاده اجرا ایدلمکده ، ابعاد غیر متناهیه آنجق بو ساحه‌ده تصور اولنه‌بیلمکده‌در . کائنات ، فضانك محتویاتیدر .

*
* *

سما تورکجه کوك دیدیکمز جولایتناهی‌در . لسان شعر وادبده آسمان ، فلك ، سپهر نامل‌ریله‌ده یاد اولنور . بونك باشمزك فوقنده بر قبه تشکیل ایدر کبی کورونن قسمنه قبهٔ سما (کوك یوزی) دینور . سما ، کتاب کائناتدن خوارق ایله مالی بر صحیفه‌در . انسان بو خوارقی تدقیق و تتبع ایتمکله هم بدناً ، هم فکراً یاشار . دائما قلبنده بر نشاط و علویت جایکیر اولور . حیات بشرك علائق ضروریه‌سندن عد اولنان آمال متنوعه واحتراصات اوزرنده بو تفکراتك مهم تأثیری واردر .

سمایی کوروش اعتباریله دکل ، بعض حادثات طبیعیه‌نك حدوث و وقوعنه صحنه اولمسی جهتیله تدقیقدن انسانلر ایچون فوائد عظیمه استحصال اولنمش وحالا اولنمقده بولنمشدر .

علومك اك ذوق آوری عد اولنمق لازمکلن علم هیئت بو تدقیقاتی موضوع بحث ایدن بر علم عالیدر . انسانیتك اك درین تفکراتی ، فلسفه بو سایه‌ده وسعت اکتساب ایتمشدر .

آسمان دیدیکمز ساحهٔ وسیعه حد و مقداری حقنده هنوز قطعی معلوماتمز اولمیان اجرام وکواکبی حاوی اولمقله برابر مجمع انوار حکمت ومخزن اسرار فطرتدر . عالم اجسامی محیطدر . خاکیلرك خزائن حیاتیه‌سی ، اسباب معیشتی هپ آسمانده‌در [*]

بر آیت جلیله ، سمانك بر سقف منیع ومسدود ، بر آیت کریمه‌ده نجومك بر مصباح مشعشع ، دیکر بر آیت جلیله ایسه شمس و قمرك نظریات حاضرهٔ فنیه‌یه موافق اوله‌رق اعماق سماده سابح وجاری اولدیغنی ناطق وحاکیدر .

بالجمله اشیا ومکونات میاننده بشریتی اعتراف عجزه مجبور ایدن آثار وخوارق طبیعیه‌نك اك بلیغ وحیرت افزاسی هیچ شبهه یوقدرکه منظرهٔ سمادر . ابحار محیطه‌ده سیر وجولان ایدن کمیلره ارائهٔ طریق ایدن خریطه‌لر هپ سماده رسم اولنمشدر . سمانك منقوشات وتزییناتی ایچنده بونك کبی دها نیجه حقایق مندمجدر . سمانك رنك و منظره‌سی کل یوم تبدل ایدر و انسانلری مشغول ایده‌جك ماهیتده‌در . کوندوزلری احوال هوائیه‌یه کوره آچیق قویو لاجوردرنکنده وکیجه‌لری سیاه ومظلم کورینور .

[*] « وفی السماء رزقکم » آیت جلیله‌سندن مقتبسدر . بوندن مقصود الٰهی ارضده انسانلرك بیوب ایچه‌جکنی حاصل ایدن اسباب ، صو وحرارت بلوطلرله شمسده ، انلرده هیئت مجموعه‌سیله سماده بولنور دیمکدر .

بورنك ومنظره انسانده قسوت وانشراحك دخی بادیسی مؤثریدر .

شمسك تنویر آفاق ایلدیکی زمانلرده ساحهٔ سماده شمسدن ، بعضاً ده قمردن باشقه برشی کورونمز . کیجه‌لری کونشك افولندن صوکره بیلدیزلر ایله اکثریا قمر ساحهٔ سماده غایت رنکین وطبیعی لوحه‌لر ترسیم ایلدکلری کبی مهتاب زمانلرنده قمرك سطح ارضده‌کی سیمین انعکاساتیده روحنواز و بدیعیات ایله ممزوجدر .

انسان متفکر بو آثار ومناظر بدیعه‌دن پك متحسس اولورکه بشریتده آنجق بو سایه‌ده اسرار فطرتی آکلامق مراقلری اویانمشدر .

بیلدیزلر سماده منفرد و مجتمع بر حالده کورونورلر . شمس وقمرده داخل اولدیغی حالده ثوابت وسیاراتك کافه‌سی بو نام تحتنده طانمشدر .

ثوابت ظاهراً ساحهٔ سماده تبدیل موقع ایتمدیکی ظن اولنان کوکبلردر .

سیارات ایسه کزیجی بیلدیزلردر . بونلر اطرافزده حرکت متمادیه حالنده‌در . ایام صیف وشتاده منظرهٔ سما بر دکلدر . هر موسمده کواکب مختلفه مرئی ونمایاندر . بونلردن بعضیلری ادوار وازمانه کوره سیر ومنظره‌لرنی‌ده دکیشدیرورلر . خسوف وکسوف حادثه‌لری ، قویروقلی بیلدیزلرك ظهوری ، شهابلر وسائر حادثات متنوعه‌نك تکرر وتجددی ساحهٔ عالمده بر حیات منتظم ، بر جریان دائمی آثارینی ارائه ایلمکله برابر بشریتی کتاب طبیعتی ، بو الواح طبیعیه‌یی مطالعه وتفکردن بیکانه بر اقامقده‌درلر .

انسان انظارینی سماواته توجیه ایتدکجه کائناتك ابعاد حیرت انکیزی مواجهه‌سنده بر ذرهٔ ناچیزدن باشقه برشی اولمدیغنی پك قولایلقله تسلیم واعتراف ایله برابر بو حرکت وانتظامه حیران اولور وبونك بر قدرت فاطره اثری اولدیغنه قناعت کتیریر . شمسك تأثیر ملایمیله وجودینی ایسیته‌رق و نجوم وکواکبك ضیاسندن استفاده ایده‌رك قلبی ، بالذات کوره‌مدیکی وفقط هریرده حاضر وناظر اولدیغنی آثار باهره‌سیله استدلال ایلدیکی قدرت فاطره‌یه توجیه ایله آکا عبادتی بر فریضه عد ایدر .

سماواتك مشاهدهٔ ظاهریسیله خالق متعال حقنده‌کی بو تفکرات عمومیدر . سمانك هر نقطه‌سنده شو عالی جمله یازیلیدر : الله بیوکدر .

حقیقتده سلطنت وعظمت الٰهیه‌یی منظرهٔ سما قدر جانلی بر صورتده ارائه وتفهیم ایدن هیچ بر اثر تصور اولنه‌ماز .

*
* *

سما نامیله توسیم ایلدیکمز جولایتناهی امثالدن معرا اولدیغندن دنیاده مفرد اوله‌رق قوللانیله‌جق بر تك کلمه وارسه اوده مطلقا سما لفظی اولمق لازم کلدیکی حالده آیات جلیله‌نك بر چوغنده آنك جمع صیغه‌سی اولان سماوات لفظنك ایراد بیورلمسنك سببی نه‌در ؟

فاضل شهیر مرحوم غازی احمد مختار پاشا « سرائر القرآن فی تکوین وافنا واعادة الاکوان » نام کتابلرنده بوکا جواباً دیورلرکه : « جو سما پك چوق اجرامه ظرف اولدیغندن آنلرك ، یعنی مظروفك ذکری قصد ایدلدکده سمانك جمع صیغه‌سی اولان سماوات کلمه‌سنك استعمال ایدلدیکی دفعةً ذهنه تبادر ایدرکه ذکر ظرف ارادهٔ مظروف قبیلندن اولور . شوقدرکه مظروف مذکور دخی کل وجزء اعتباریله ایکی قسمدر : کل ، جو مذکورك کافهٔ محتویاتی وجزء ایسه آندن بر مقدار قلیلدرکه قرآن کریمك وقت نزولنده (سیارات) اسمیله ارضك اطرافنده دور ایتدیکی معلوم اولان شمس وقمر ، زهره ، عطارد ، مریخ ، مشتری ، زحل نامل‌ریله بنام اجرام

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سبمه ایدوکی آیات جلیله‌نك مضالرندن صراحةً نمایان اولور . بوایسه ذکر کل ارادهٔ جزء قبیلندن اولور »

...

نظریات حاضرهٔ فنیه‌یه کوره قبهٔ سما حقیقتده موجود اولمایوب مخیلدر؛ وهوای نسیمینك ضیایه تعلق ایدن خواصندن منبعث برکیفیت مخصوصه‌در.

قبهٔ سمایه رنك نیلکونی اعطا ایدن دخی هوای نسیمی ایدوکی قبول اولنمقده‌در. حقیقتده بویله برکره موجود اولوب‌ده کواکب آنك سطح داخلیسنه منطبق بولنمش اولسه‌ایدی بالجمله کواکبك ارضدن عینی بعدده بولنملری ایجاب ایدردی. حال بوکه تجارب ومشاهدات نتیجه‌سنده ییلدیزلرك سطح مذکوردن ابعاد مختلفه‌ده بولندقلری نمایان اولمقده‌در .

فرانسه حکماسندن پاسقال سمایی نصف قطری نامتناهی بر کره اوله‌رق مطالعه ایلر . بو کره‌نك مرکزی هر یرده، محیطی ایسه هیچ بر یرده دکلدر. هیئیوندن قامیل فلاماریون سما حقنده شویله دیور: « فضای نامتناهینك مقری اولمدیغی کبی هیچ بر جهتدن حدودی ده یوقدر. سما یودر. ارض سماده‌در. دیمك اولورکه سما اویله کوروندیکی کبی باشمزك فوقنده مدور بر قبهٔ فیروزه‌فام دکلدر . اساساً قبه یوقدر . کورینان شی غلط رؤیت ، بسیط بر ظواهردن عبارتدر . بو غلط رؤیتی حاصل ایدن شی ایسه ارضی محیط اولان هوادر »

شو مطالعات حکمای اخیره‌دن آینشتاینك نظریاتندن اولکی اساسات فنیه‌یه مستنددر . بوکون آینشتاین فضا وسمانك محدودیتی اثباته موفق اولدیغی کبی انحنانك نصف قطری ومنحنینك نوع وجنسی ده تعیین قلنمشدر. بومعلوماته نظراً بزده سما حقنده‌کی تلقیمزی تبدیل ایتمك ضرورتی قارشیسنده‌یز . بالوسیله شونی ده سویله‌مك لازمدرکه آینشتاینك نظریات جدیده‌سیله فضا وسما حقنده‌کی بیاناتی بوندن عصرلرجه اول شرع مبین احمدی موضوع بحث ایتمش وبونی مؤید برقرار ویرمشدی .

بوکون فن وشرع‌ده فضا وسما حقنده‌کی تلقیات تمامیله عینیدر. شایان تشکردرکه ترقیات فنیه کاله تقرب ایتدکجه حضرت قرآنك میدانه قویمش اولدیغی حقایقك لسان فن ایله‌ده تأیید و توثیقنه امکان حاصل اولمقده‌درکه بو معجزات باهره قارشیسنده اسلام نه‌درجه فخر ایتسه آزدر .

بیك بردیرك . اوسط رمضان ١٣٤٠ محمد عزت

برجسته بر اسلوب ایله عزت بك افندی
یازمش بزه فن نامنه بر شعر بلندی
ایجاز اداسیله مؤداده وضوحی
برشوق ایدییور لشوهٔ ادراك ایله روحی
حقا که بونك طرز بیاناتی نمونه
اولمق یاراشیر جملهٔ ارباب فنونه
تحریری ایله ایلمش استاد ، که اثبات
تقریر فنون ایتمه‌یه الزم ادبیات

محفل

عبدالله بن جحش مابعد :

مجاهدلر ؛ حرکتلرندن طولایی نادم و یمن الاصحاب معاتب اولدیلر . مکه مشرکلری‌ده «محمد، شهر حرامی استحلال ایله‌دی که اصحابی ؛ مدت محرمه ایچنده قان دوکوب اسیر آلدیلر وقافله اوردیلر» دییه‌رك مکه‌ده قالمش اولان مسلمانلری صیقیشدیردیلر .

بونك اوزه‌رینه (یسئلونك عن الشهر الحرام .. سورة البقره) یعنی «حبیبم ! سکا شهر حرامده مقاتله ایدیلوب ایدیله‌مه‌یه‌جکندن صورویورلر . جواب ویرکه: شهر حرامده مقاتله بویوك برشیدر. ارباب استعدادی سبیل الٰهی اولان مسلمانلقدن منع ایتمك ، اللهه کافر وزیارت مسجد حرامه

مانع اولمق، مکه‌لی بولونان مسلمانلری مملکتلرندن چیقارمق‌ده عندالله‌ده شهر حرامده‌کی مقاتله‌دن بویوکدر . اللهه شرك قوشمق ایسه قتلدن اشد و اکبردر . مشرکلرك الدن کلسه دینکزدن دوندورونجه‌یه قدر سزکله مقاتله‌دن واز کچمزلر . سزدن‌ده دیننـدن دونوب کافر اولارق اولملرك دنیا وآخرتده عمللری بطلانه اوغرایاجق واویله‌لری اهل نار اولوب جهنمده ابدی قالاجقدر» آیت کریمه‌سی نزول ایده‌رك عبدالله بن جحش ایله آرقه‌داشلرینك خطاکار اولمادقلری بیان بویورولدی .

داها صوکراده (وقاتلوا .. سورة البقره) یعنی « سزکله مقاتله‌یه قالقیشانلرله سزده فی سبیل الله مقاتله ایدك . لکن تجاوزده بولونمایك که الله ، متجاوز اولانلری سه‌ومز. مشرکلری نه‌وقت ونره‌ده بولورسه‌کز اولدورك و سزی مملکتکزدن چیقاردقلری کبی سزده اونلری چیقارك که فتنه قتلدن اشددر . فقط اونلر سزه تعرض ایله‌یجه‌یه قدر مشرکارله مسجد حرام جوارنده حرب ایتمه‌یك. تعرض ایده‌جك اولورلرسه سزده اونلری اولدیرك، که کافرلرك جزاسی بودر . حرب، یاخود شرکدن واز کچرلرسه الله تعالی غفور رحیمدر » .

آیتلریله تجاوزه اوغرایان مسلمانلرك هرزمان و مکانده مقابلهٔ مقاتله‌ده بولونماسنه مأذونیت ویریلدی .

...

آلینان غنیمت (واعلموا انما غنمتم .. سورة الانفال) آیت کریمه‌سنك نزولنه قدر حفظ ایدیله‌رك بدر غنائمیله برلکده تقسیم اولوندی . اسیرلر ایسه سعد ایله عتبه‌نك ورودینه قدر توقیف اولنه‌رق فدیه مقابلنده صالیویریلدی . فقط حکم بن کیسان اسلامه کلوب مکه‌یه کیتمه‌دی . صوکرا (بئر معونه) وقعه‌سنده شهید دوشدی . رضی الله عنه

شهر محرم داخلنده مقاتله‌ده بولوندقلری ایچین مسلمانلری تعییب ایله‌ین قرشیلره قارشی‌ قیلیجی قدر لسانی‌ده کسکین بولونان عبدالله بن جحش :

تعدون قتلا فی الحرام عظیمة ... واعظم منه لو یری الرشد راشد
صدودکم عما یقول محمد ... وکفر به والله راء و شاهد
واخراجکم من مسجد الله اهله ... لئلا یری لله فی البیت ساجد
فانا و ان عیرتمونا بقتله ... وارجف بالاسلام باغ وحاسد
سقینا من ابن الحضرمی رماحنا ... بنخلة لما اوقد الحرب واقد
دما وابن عبدالله عثمان بیننا ... ینازعه غل من القد عاند

بیتلرینی انشاد ایله‌مشدی‌که خلاصهٔ مآلی شودر :

[سز ؛ شهر حرام داخلنده قتلی عظیم کناه صاییورسکز . لکن عقلی باشنده بری ؛ حقیقتی کوره‌جك اولسه سزك ارباب استعدادی محمدك سویله‌دکلرندن منعکز واونلری تکذیبکز ، کذا بیت مکرمده الله ایچون سجده ایله‌ین بولونماسین دییه مسجد حرامدن اهالیسنی چیقارماکز ، الله بیلیرکه اوندن دها بویوکدر . بزی عمرو بن الحضرمینك قتلی ایله تعییب ایدییورسه‌کز، اسلامك ظفری ایله باغی وحاسد اولانلرده تتبریورسه اوت . نخله موقعنده واقد بن عبدالله آتش حربی ایقاد ایدنجه مزراقلریمزی اونك قانیله صولادق. عثمان بن عبدالله‌ده شیمدی آرامزده‌و بوقاغی آلتنده بولونویور »

دقت بویورلمشدریا . شومنظومه، لفظاً ومعناً نظم قرآنده اقتباس ایدیلمشدر . شعرای صحابه‌نك آثارنده بویله اقتباساته کثرتله تصادف اولونور و اسلامك ترقیٔ ادبیاتنده خدمت ایله‌دیکی آکلاشیلیر .

...

حضرت عبدالله ، بدر غزوه‌سنده بولوندیغی کبی احد معرکه‌سنده‌ده اثبات وجود وابراز فداکاری ایله‌مشدر . الله ورسول الله دشمنلرینه ایندیردیکی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ضربه‌لردن الده‌کی قیلیج قیریلمش و نبی اکرم افندیمز طرفدن کندیسنه برقیلیج احسان بویورلمشدی. دایسی حضرت حمزه (وحشی) نك غدارانه فیرلاتدیغی ضربه‌ایله خاك شهادته‌سه‌و یلدیکی صیراده عبدالله‌ده (ابوالحکم بن‌اخنس بن‌شریق) طرفدن شهید ایدیلدی. مؤخراً قاتلی‌ده دلاورِ‌ن اسلامك شمشیر انتقامنه اوغرادی .

حربك ختـامنده مشرك قاریلری ؛ میدان کارزاره کلوب شهدای اسلامه (مثله) [.] یاپدقلری اثناده عبدالله‌ك‌ده بورنی وقولاقلرنی کسه‌رك‌ایپه کچیرمشلر وشوحرکتله‌فدا کارمشاراليهك صباحلاين ایتدیکی بردعانك اجابتنه سبب اولمشلردی .

«غریبدرکه اوکون صباحلاین (عبدالله‌جحش) ایله (سعد بن ابی وقاص) رضی‌الله عنهما برکناره چکیلوب جناب حقه دعا ایتمشلر، سعدبن ابی‌وقاص « یارب بویوك بردشمنه راست کلوب جنك ایده‌رك آکا غالب ومظفر اولایم » دیمش. عبدالله بن‌جحش‌اوکا « آمین » دیدکدن صوکرا « بن‌ده بر بویوك دشمنه راست کلوب جنك ایده‌یم و نهایت شهید اولایم،بورنم وقولاقلرم کسیلسین، یارین‌روز جزاده الله‌تعالی‌حضرتلری بکا بورنك‌وقولاقلرك نره‌ده کسیلدی ؟ دینجه یارب سنك ورسولکك یولنده کسیلدی دیه‌یم» دیو دعا ایتمش.. قصص انبیا

حضرت عبدالله ، حین شهادتلرنده قرق بو قدر یاشنده ایدی وخال مکرمی جناب حمزه ایله برقبره دفن اولوندی . رضی‌الله عنهما وارضاهما

طاهرالمولوی

[.] (المثل) غسل وزننده، و(المثله) میمك‌ضمیله برآدمه غیره عبرت اوله‌جق عقوبت ایلمك معناسنه‌در . بورنی وقولغنی وسائر بعض اعضاسنی کسمك وکوزنی اویمق کبی . . قاموس ترجمه‌سی

شیخ ابراهیم افندی حضرتلری

مابعد :

بودرکاه استانبولده حضرت فاتح زماننده الك اول انشا اولنان تکیه‌در. بانیٔ ازلی حضرت فاتحك سکبان باشیسی یعقوب اغادر. بوراده مدفوندر

اولدی یعقوب واصل مصرنعیم

٨٦٦

تاریخ رحلتی مشعردر . غوث اعظم جناب سیدعبدالقادر قدس سره افندمز برکیجه یعقوب اغانك عالم منامده مشهودی اولوب بورایه بردرکاه بناسنی امر واشارت بیورملریله درحال انفاذ امره مسارعت اولندی. تاریخ انشاسندن ابراهیم‌افندی زماننه قدرکیملرك اجرای مشیخت ایتدیکی مجهول اولدیغی کبی ابراهیم افندیدن صکره یقین وقته‌قدر کیملرك‌اجرای آیین طریقت‌ایلدکلری ده‌غیر معلومدر، صوك زمانلرده مشایخ قادریه‌دن شیخ ویسی ومخدومی شیخ حسنی افندیلر پوست نشین اولمشلردی (۱) تربه‌ده مدفوندرلر

ابراهیم افندی حضرتلری علی روایةٍ بوراده قرق سنه قدر اجرای مشیخت بیوردیلر . رتبهٔ کماللرینه (دل‌دانا) قصیدهٔ مشهوره‌سی وسائر آثار منظومه‌لری وباخصوص خلیفهٔ‌مکرملری شیخ صنع‌الله غیبی حضرتلرینك محبتنامه‌لری دلالت ایتمکده‌درلر.

آثار نظمیه‌لرندن :

(۱) حسنی افندی ارتحال ایدنجه مخدوملرینك‌ده ارتحاله مبنی مشیخت انحلال ایتمش واوروقه مبعوث اسبق وتدقیق مؤلفات هیئتی رئیس لاحق شیخ صفوت افندی‌یه توجیه اولنمش ایسه‌ده موی الیه‌دخی کف‌ید ایتدیکندن مشیخت حسنی افندینك هنوز صغیرالسن بولنان کریمه‌زاده‌سی عبدالقادر افندی‌یه توجیه ایتمش وبو مناسبتله مشیخت وکالتی مشایخ قادریه‌دن وحقیقةً صلحای امتدن شیخ کمال افندی‌یه توجیه اولنمشدر. بوبر توجیه وجیهدر وجناب سلطان عبدالقادرك محصول فیض نظرلریدر

الٓهی علمکه یوق حد وغایت

خدایا وصفکه هیچ یوق نهایت

بتون اشیایه ذاتکدر مسما

ایدرسین هر نفسده بیك تجلا

شریکك یوق نظیرك یوق احدسین

منزه ذاتك اللهٔ الصمدسین

کمال وحکمتك آناً فاَنا

ظهور ایتمکده دائم آشکارا

هوالاول هوالآخرسین ای حق

هوالباطن هوالظاهرسین ای حق

جمیع اشیاده نورك اولدی ظاهر

بتون شی نوریکه اولدی مظاهر

کورن کوزلرده نورکدر الٓهی

کورینن یوزده نورکدر الٓهی

سنك نورکله سویلر جمله دللر

سنك نورکله پرنور کوکللر

مستقیم زاده (اسرار ملامیه) نام اثرنده وجه ابراهیم کوروندی حل اولندی مشکلات دیه حضرت شیخك کمالاتنه اشارت ایتمکده‌در خلیفهٔ مکرملری (شیخ صنع‌الله غیبی افندی) حضرت شیخك حضورنده بولندقجه لسان شریفلرندن صادر اولان حقایقی ضبط ایتمش، وجوده کلن اثره (صحبتنامهٔ ابراهیم افندی) نامنی ویرمشدر. مطالعه کذار فقیرانهم اولمشیدی

صنع‌الله غیبی افندی ، حضرت مرکزك خلفاسندن شیخ احمدبشیرك حفیدیدر. کوتاهیه‌لیدر، کوتاهیه‌ده مصلاده مدفوندر . مرتب دیوانی (کشف الغطاء) نام منظومه‌سی (طریق الحق فی التوجه المطلق) (روح الحقیقه) و (بیعتنامه) و(صحبتنامه) نام اثرلری کتبخانهٔ عرفانی تزیین ایتمکده‌در

فیلسوف رضا توفیق بك بوذات محترم حقنده فلسفی تدقیقاتده بوانه‌رق تقدیرات مخصوصه ایله نشریاتده بولنمشیدی

صحبتنامه‌دن بعض جمله‌لر تبرکاً نقل اولنور :

«محبت کامله‌دن طفل معنی حاصل اولور

بر شیخ کاملك سویلدیکی سوزی ؛ مرید درحال قبول ایدرسه نکاح معنوی حاصل اولور. عبادات وطاعاتدن ومجاهدات وریاضاتدن واسما واذکاردن واورادو عزلتدن وچله وخلوتدن مقصود ونتیجه طالب کندی حقیقتنه ایریشمك وکندی اوزندن خبردار اولمق ، بکماله ماهیتنی بیلمکدر. بو مقصده یول ایسه ایکیدن خالی دکلدر. یامجاهدهٔ بدنیه‌که وادیٔ برزخیدر؛ یاجذبهٔ معنویه‌که شاهراه معنوی راه وحدتیدر . نتکم قاسم انوار بو بیت رعنالریله آشکار بیورمشلردر

ازدوبیرون نیست ره‌کر مردراهی این بدان

یا طریق جذبه باید یا طریق اجتهاد

حضوراستین ظهوراستمز،ظهوراستین حضوراستمز

محبت استعدادك جلوه‌سیدر

خلقك مالایعنی ایله اشتغالی ، صحبت قدرنی بیلمدکلرندندر .

صدیقلر حقنده‌یتمش آدم فلان کیمسه‌ملحددر زندیقدر دیه‌دکجه مرتبهٔ ولایته قدم باصلماز ،

نمازك حقیقی حقله دائما وصلت اولدیغنی بیان صورتنده :

نماز ابلهان سهو سجودست

نماز عارفان محووجودست بیوردلرمش

حسین وصاف

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیخ سعدی نك آباقاخانه یازدیغی نصیحتنامه:

[۲۲نجی نسخه‌دن مابعد]

« خیره مائل بولونان خان عادل‌دام دولته‌نك قابل تربیت ومستعد نصیحت اولدیغی آكلاشیلدی . بناءً علیه شوسطرلر یازیلدی :

عدالتله نام آلمق وحسن خاتمه‌یه مظهر اولمق ایچین ملوك قدیمه‌نك سیرت‌وسیاستنه دائر معلومات ایدینمك وایجابنده اومعلوماتی معاملاته تطبیق ایتمك اوزره پادشاهلرك آتیده‌كی دساتیره رعایتی لازمدر:

هر ایشه اسم الٓهی ایله باشلاماللی ، او اسم صاحبندن یاردیم طلبنده بولونمالی ، سوزی دوشونه‌رك سویله‌مه‌لی ، قلبنده‌كی سری هركسدن كیزله‌مه‌لی، ارباب مصالحدن یوزچویرمه‌مه‌لی ، تبعه‌یی بر وجهله اینجیتمه‌ملی ، فقط خیرسزلری وقاتللری جزالاندیرمق خصوصنده شفاعت قبول ایتمه‌مه‌لی ، قوی بردشمنله اوغراشمایه ، ضعفایه قارشی ظالمانه حركته قالقیشمامالیدر .

اولا مقربلرینه نصیحت ، بعده باشقه‌لرینی ملامت ایتمه‌لیدر . خدمهٔ خاصه‌نك سیأتنه سكوت ایتمك ؛ ظلم صریحدر .

بر مملكتك امراسی باشه ، عوامی ایسه كووده‌یه تشبیه اولونه‌بیلیر ....

واقف امور اولانلری واسكیدن بری برایشده بولونانلری تلطیف واقدار ایتمه‌لی اونوتمامالی ، قدمانك بیراقدیغی آثاری محوه چالیشمامالی ، لئیم و بی‌هنر اولانلرله مجالسنده بولونمامالیدر .

چوق یاشامش ، كون كورمش ، تجربه‌لر كچیرمش اولان اختیارلرك سوزینی دیكله‌مه‌لی ، چوجوقلرك ، قادینلرك ، عجزه‌نك اوفاق ، تفك قصورینی خوش كورمه‌لی ، تجارت وسیاحت اربابنی كوروب كوزه‌تمه‌لی، بونلرك زیانه اوغرایانلرینه ممكن اولدیغی قدر معاونت ایتمه‌لیدر .

كندیسنه انكسار آلدیراجق كیمسه‌لری ایش باشنه كتیرمه‌مه‌لی ، غرضكارلرك سوزینه قولاق ویرمه‌مه‌لی، برجرمی تحقیق ایتمه‌ینجه متهمی جزالاندیرمامالی ، شو اوچ ، بش كونلك دنیاده طالعك مساعده‌سنه مغرور اولمامالیدر .

جهان نماند و خرم روان آدمی
كزو ; ند بنیكی درایی-ـهان نامش

یعنی «دنیا فانیدر، اورادهایی برآد براقه‌بیلن كیمسه‌نك روحی مسعوددر »

پادشاه؛ ملوك سالفه‌نك تاریخلرینی چوق‌چوق اوقومالی ، عادل‌اولانلرك سیرتندن خبراوكرنمه‌لی ظالملرك عاقبتندن عبرت آلمالی،بویوكلرك كوره‌بیله‌جكی ایشلری كوچوكلره سپارش ایتمه‌مه‌لی ، چالغیجی ، اویونجی وامثالی اشخاصی هر وقت حضورینه كتیرتمه‌مه‌لی ، طاوله ، شطرنج كبی اویونلری عادت ایدینمه‌مه‌لیدر. لكن اوق، یای تعلیمی یاپمق، كوی وچوكان (.) اوینامق وشكاره كیدوب آولامق

(.) چوكان: كاف فارسیله جولان وزننده معروفدر كه باشی اكری برجریددر . میدانده آتله طوپ اوینارلر وآت اوزره دكنك اوینایانلر دخی قوللانیرلر . عربیده (صولجان) دینور .

كو: بو، وزننده (كوی) مخففیدر كه طوپ معناسنه‌در، جندیلر چوكانله اوینارلر . برهان قاطع ترجمه‌سی .

ایبدر . كوتولرك عزل ودفعنی كجیكدیرمه‌مه‌لی ، دوستنه شویله طورسون دشمنه بیله ایلكدن چكینمه‌مه‌لیدر . چونكه: احسان؛ احبانك محبتنی آرتیریر ، اعدانك عداوتنی اكسیلتیر. بونكله برابر دشمنك مكروغدرندن امین‌اولمامالی، عادتا دشمن قاپیده ایمش كبی اوطورمالیدر .

موقوف بولونانلری هروقت صوروشدرمالی، ایچلرندن مستحق اولانلری تأدیب ایتمه‌لی ، مدتی بیتنلری صالیویرمه‌لی ، جرم ایله جزا آره‌سنده مناسبت كوزه‌تمه‌لی ، بیكناهلرك سبیلنی تخلیه ایتدیرمه‌لی‌در .

معزول بر مأموری بوتون بوتون محروم بیراقمامالی، عزل مرارتنی طاتمش وبالطبع ضرورت چكمش اولانلری تكرار وظیفه‌باشنه كچیرمه‌لیدر. بویله‌لری ؛ تجربه‌ایتدكلری عزل واحتیاج قورقوسیله مستقیمانه چالیشیرلر .

دشمنلرك قوتلنمه‌مه‌سی ایچین دوستلری تقویه ایتمه‌لی، كندیلرینه‌دائما حسن‌معامله‌ده بولونمالیدر. لكن هر سرینی اونلره آچمامالیدركه دوستلق ؛ عداوته مبدل اولابیلیر . دشمنلری‌ده متضرر ایتمه‌مه‌لیدركه دوست اولابیلمه‌لری احتمال داخلنده‌در .

اثنای محاربه‌ده دشمنه متمایل بولونمامالری ایچین تبعه‌یی كندیسندن دلگیر ایتمه‌مه‌لی ، غربا واجانب قارشیسنده هیبت ومكانتله اوطورمالی ، فقط خواص اتباع آراسنده ملتفتانه بولونمالیدر .

اسلاف كذشته واحبای قدیمه‌یه حرمت ، خصمه ، اقربایه عنایت وعاطفت ایتمه‌لی، اسكیدن طانیدقلره وفاكارلق كوسترمه‌لی، ذوات مشهوره ومعتبره‌یه احترام ایله برابر اونلری‌مناسب‌منصبلره تعیین ایلمه‌مه‌لیدر .

بورننك طوغرولغنه كیدن وبلا تأمل صاللا باشه‌یورورین (.) كیمسه‌لر؛ اداره‌ٔ اموره‌لایق دكلدر، اویله‌لرینك تدویرایده‌جكی حكومت‌پایدار اولاماز.

پادشاهلرك مصالح ملكیه‌ده ، فاضلرك امور دینیه‌ده حلیم اولمالری ضروریدر ، یوقسه ملك‌ده خراب اولور ، دین‌ده .

ممكن مرتبه قنالق ایتمه‌مه‌لی، سیئات‌ارتكابندن چكینمه‌لی ، خطاءً صادر اولان بر كوتولكی همان ایلكله تعمیره‌چالیشمالی، مع‌مافیه‌تعمیره كووه‌نوب‌ده تخریبه‌متجاسر اولمامالی. قیریقله صاغلام براولمادیغی كبی صاغلامله تعمیر كورمش‌ده مساوی دكلدر .

برینه خطاب ایده‌جكی سوزی؛ اولا كندیسنه سویله‌نیلمش فرض ایتمه‌لی، خوشنه كیدر ، یاخود جانی صیقمازسه اویله سویله‌مه‌لی . باشقه‌لرینی مذمت ایدن اخلاقسزی مقربینی آراسنه آلمامالی . چونكه : كندینی‌ده سائرلرینك یاننده فصل ایتمه‌سی محققدر .

مال ایله، مدارا ایله‌دشمنك دفعی‌قابل اولدیغی تقدیرده حربه كیریشمه‌مه‌لی ونافله یره مخاطره‌یه دوشمه‌مه‌لیدر .

پادشاهلر ؛ كریم‌اولمالی ودست‌احسانی كشاده بولوندورمالیدر . بوتون نصیحتلرك زبده‌سی « الكدن كلدیكی قدر ویر » جمله‌سیدر .

جوانمرد ، خوشخوی وبخشنده باش
چو حق برتو باشد تو باینده باش

یعنی « ییكیت اول، حسن‌اخلاق‌صاحبی‌اول، كریم اول . اللهك سكا بول بول احسان ایتدیكی كبی سن‌ده قوللرینه آووچ آووچ صاچ »

اوقاتنی درده تقسیم ایتمه‌لی ، برنده تدبیر ملك ایله ، برنده دنیا اموریله ، برنده‌استراحت واویقو

(.) برآرالق (عزمپرورلك) نامنی ویردكاری خصلت! شیخ « خودرای وسبك سیر سروربرا نشاید ودولت براو نپاید » دیبور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایله ، برنده طاعات ومناجات ایله مشغول اولمالیدر. خصوصیله قلبك صفوت کسب ایتدیکی سحر وقتلرنده نیت خیر ایله اللهدن توفیق طلبنده بولونمالی واوصیراده خلقدن انقطاع ایله حقه توجه ایتمه‌لیدر .

یاتاجغی زمانده اوکونکی اعمالنی دوشونمه‌دن یعنی (محاسبهٔ نفس) ده بولونمادن اویومامالی ، فنالق صادر اولمشسه توبه ایتمه‌لی ، ایلك صدور ایله‌مشسه اونك تکرارینه وادامه‌سنه چالیشمالیدر.

هر ایشده اعتدالدن آیریلمامالی ، مثلا مالیه‌یی ضعیف دوشورمه‌یه‌جك قدر ویرمه‌لی ، عسکره ومأمورینه صیقینتی چکدیرمه‌یه‌جك قدر خزینه‌یی محافظه ایتمه‌لی ، خلقی نفرت ایتدیرمه‌یه‌جك قدر غضبه کلمه‌لی ، مهابت سلطنتی ازاله ایله‌مه‌یه‌جك قدر لطیفه‌ده بولونمالیدر .

کیتمك عزمنده بولوندیغی بر سفرده ساده کندی کفایت واهلیتنه اعتماد ایتمه‌مه‌لی ، اللهدن قوت ونصرت ایسته‌مه‌لیدر .

حکمدارلق مهم بر ایشدر . اونی درعهده ایدنك اویونله ، اکلنجه ایله کچیره‌جك وقتی اولاماز .

سعدینك شو نصیحتلرینی جان قولاغیله دیکله‌یوب معاملاتنه تطبیق واونلردن استفاده ایدنك، قائلندن خیر دعا اسیرکه‌مه‌مه‌سی‌ده مقتضای مروتدر .

طاهر المولوی

مولویلك منقبه‌لری

حضرت سید برهان الدین محقق ترمذی

مولویلك تاریخنده عرفان ولایتله مشهور اولان ذوات ایچریسنده (سید برهان الدین) مهم بر شخصیتدر . علوم مختلفه ومتنوعه‌ده‌کی بهره ومعلوماتی عصرنده کندیسنه «سید سردان» عنوان مفخرتنی اعطا ایتدیرمشدر . فقط مناقبنامه‌لرمزدن (سپهسالار) (احمد افلاکی عارفی) (ترجمهٔ ثواقب مناقب) کبی کتابلرك مندرجاتنده مشارالیه حقنده بزی تنویر ایده‌جك کافی درجه‌ده معلومات یوقدر . معمافیه بز مختلف اثرلردن طوپلادیغمز معلوماتی صره‌سیله قارئلرمزك پیش اطلاعنه عرض ایده‌جکز . مولوی طریقتنك واونك مؤسس عالیقدری اولان ذوات محترمه‌نك مدنیت اسلامیه تاریخنده‌کی موقعلری پك مبجل ومحترمدر . مولانانك تأسیس ایتدیکی طریقت علیه‌نك منتسبلری آره‌سنده دین عالملری، شاعرلر، أدیبلر ، خطاطلر ، موسیقشناسلر ، حتی طبیبلر یتیشمشدر . بونلری برر برر یازمق وبتون عالم مدنیته عرض ایتمك مولویلره فرضدر ، مع التأسف صوك تاریخلره دوغرو برچوق آجی سببلرك تأثیریله بو فعالیت علمیه ومدنیه‌یه بر دورغونلق عارض اولدی. فقط مادامکه بو اساس بو کون صفوتیله برلکده حالا دوام ایدییور ، برکون ینه اوفیضلی دملرك عودت ایده‌جکنه ، ینه مولویخانه‌لرك علم وعرفان اوجاغی اوله‌جغنه بیوك بر امید ایله ، قوی بر ایمان ایله اعتقاد ایدییورم .

سید برهان الدین حضرتلرینك مناقبندن کندیلرینك سادات حسینیه‌دن وترمذلی اولدقلرینی اوکره‌نیورز. ترمذ حقنده قاموس الاعلام دییورکه:

« ترمذ : آسیای وسطیده بخارا خانلغنك قسم جنوبیسنده وجیحونك شمالنده اوله‌رق نهرمذکورك تابعلرندن (سرخ آب)ك کنارنده بر کوچوك قصبه اولوب بخارانك ٣٨٠ کیلومترو جنوب شرقیسنده وبلخك ٨٠ کیلومترو شمال شرقیسنده واقعدر . مدنیت اسلامیه دورنده بیوك ومشهور بر شهر اولوب اعاظم علما وادبادن برچوق ذواتك مسقط رأسی بولنمش ایکن جنکیز خان طرفندن

کلیاً هدم وتخریب ایدلمش وبعده ترمیم وتعمیر اولنمش ایسه‌ده اسکی معموریتنی برداها بوله‌مامشدر .»

قاموس الاعلامده سیدك مستقل ترجمهٔ حالی یوقدر . وفاتی شامده کوسترمسی‌ده پك بیوك بر ذهول اثریدر . وفاتنی یازارکن مختلف روایتلر ایله برابر صحیح بر حکم ویرمکه اوغراشه‌جغز .

جناب سیدك پدرینك اسمنی بیله‌میورز . والده‌سی ، عائله‌سی کیمدر . قاچ تاریخنده تولد ایتدی . بونلر هپ مجهوللمزدر . جناب مولانانك برنجی حفیدمکرملری امیر جلال الدین فریدون ـ که مولویلر آره‌سنده علویتنی مشعر تورکجه بر صفت ایله «اولو عارف چلبی» دیبورـ حضرتلرینك امر واشارتلریله ندیم خاص ومریدی احمد افلاکی عارفی(*) طرفندن ٧١٨ سنه‌سنده فارسی اوله‌رق «مناقب العارفین» نامیله تألیف ایدیلن اثرك ترجمه‌سی یوق ظن ایدیلیوردی .

افلاکی ده‌ده‌نك اثری فوق العاده مهمدر . حتی بر قاچ سنه اول « هوآر » نامنده بر ذات طرفندن فرانسزجه‌یه‌ده ترجمه ونقل ایدلمشدر . اناطولی‌ده‌کی طوائف ملوك تاریخی حقنده مهم وثائقی حاویدر ، مراقلی بر مورخك استفاده‌سنی موجب اولور . برچوق مولوی اثرلری کبی بو مهم کتابده هنوز طبع ایدیله‌مشدر . محبان مولویه‌دن صاحب ثروت بر چوق ذواتك نظر دقتنی جلب ایتمه‌دیکنه پك زیاده تأسف اولنور . (اسرار ده‌ده تذکره‌)سنده (ناصر عبدالباقی دده)نك ترجمهٔ حالنده [غلطه مولویخانه‌سی کتبخانه‌سی نمره ١٠٩ ، ورق ١١٣] «کاه محبت اخوان صفاده وکاه خانقاه ـ یکی‌قپو مولویخانه‌سی ـ اتصالنده واقع سعادتخانه‌لرنده مناقب شریف دده احمد افلاکی‌یی ترجمه‌یه مشغول اولوب اول اثر مبارکه دخی انشااله بوکونلرده تکمیله قریب اولمشدر » دیبور. بو اثر حقنده معلوماتدار دکلم. یکی‌قپو مولویخانه‌سی شیخی عبدالباقی دده افندینك معلوماتلری اولدیغنی ظن ایدییورم. لطفاً بزی تنویر بیورمالرینی نیاز ایده‌رم.

اسکدار مولویخانه‌سی کتبخانه‌سنده تصادف ایتدیکم اوراقدن ایچه نقصان بر اثر بالخاصه نظر دقتمی جلب ایتدی. مترجمنك کیم اولدیغی مجهولدر. اثرك مقدمه‌سنده پادشاهه دعا صره‌سنده « مراد خان ابن محمد بن بایزید » زمان سلطنتده عجم دیلندن تورکی‌یه دوندردیکنی سویله‌یورکه بو ذاتك چلبی سلطان محمدك مخدوم وخلفی وفاتحك باباسی سلطان مراد ثانی اولدیغی شبهه‌سزدر . بو پریشان کتاب درتیوز سنه‌لك بر قدمه مالکدر . املا ولسان نقطهٔ نظرندن شایان استفاده‌در)

کرچه بر آز اصل موضوعمزدن اوزاقلاشمش کبی ایسه‌ك‌ده یوقاریده‌کی استطرادی یاپمق بر مجبوریت ایدی . عفویکزی رجا ایده‌رم . اسکی تورکجه ایله افاده ایدیلن بو کتابده سید برهان الدین محقق ترمذی ایچون دنیلیورکه :

« سید حضرتنه خراسان وترمذ وبخارا ودخی غیری شهرلرده مشهور « سید سردان » دیرلر . واول زمانده دائم ضمایر در ونیدن ومغیبات سفلیدن

---

[*] احمد افلاکینك قبری قونیه‌ده تربهٔ مطهرهٔ مولانا قرننده وحدیقة الارواح مولویه‌نك شرق طرفنده‌کی طوب باش خواجه‌نك خانه‌سی درونده‌در . . وقتیله اوراسنك‌ده حرم مولویه‌یه عائد بولندیغی شبهه‌سزدر ، احمد افلاکی ده‌ده‌نك مرقدی اوزرنده‌کی کتابه‌یی‌ده بورایه یازمغی مناسب کوردم . .

الله الباقی
انتقل من دار الفنا الی دار البقا
الصدر الکبیر والحبر الخبیر فرید دهره
وحید عصره المرحوم المغفور شیخ افلاکی
العارف تغمده الله بغفرانه
یوم الاثنین اخر رجب سنه احدی وستین وسبعمایه ٧٦١

قونیه‌ده آستانهٔ مولانا جوارنده‌کی آلمان زراعت ماکنه‌لری صاتیلن برك اسکی وقفیه‌سنده سنجاریه دییه بر قید کوریلیورکه سنجاریه مسجدی بوراسی اولاجق)

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وعلویدن سویلردی. واول وقتکه حضرت سلطان العلما دیاربلخدن هجرت ایتدلردی . سید سردان ترمذ شهرینه کیتمشدی. بعدازمرور ایام بر کون معرفت ایتمکه مشغولدی . جمعه کونی قوشلوغن ربیع الاخر آینك اون سکزنده وهجرت نبینك ۶۲۸ یلنده. ناکاه فریادعظیم ایتدی وچوق آغلدی ایتدی دریغا شیخم حضرت عالم خاکدن عالم پاکه رحلت ایتدی. اول جماعت که آنده حاضریدلر، درحال اول کونك واول ییلك تاریخنی یازدیلر . آندن صکره که روم ملکنه ایریشدی. بویوردیکه اوغلم جلال الدین محمدیلوکز قالدی. بنم نکرانم دروباکا فرض عیندرکه وارم و یوزومی آنوك آیاغنك طوپراغنه سوره‌م وآنوك خدمتنده ملازم اولام . وبواماتیکه شیخم اصمارلادیدی. آکا تسلیم ایده‌م. آندن ترمذك اولولری سید حضرتنك فراقنده زاریلقلر ایتدیلر. چون سید برقاچ محرم یارانلریله یوله قدم بصوب سفره عزیمت ایتدیلر . چون دارالملك قونیه‌یه کلدی . شیخ حضرتنك وفاتی تاریخندن بر ییل کچمشدی. مکر اول وقت حضرت خداوندکار لارنده‌یه کیتمشلردی. وسید برقاچ آی سنجاریه مسجدنده معتکف اولدی. ایکی خدمتکار درویش ایله مولانا حضرتنه بیتی «مکتوب» یازدی انواع حکمله که البته عزیمت بویورك. وبو سوخته غریبی آتا کوزك مزارنده بولك که شهرلارنده اقامت یری دکلدر . اول طاغدن قونیه‌یه اود یاغه‌جق . چون سیدك مکتوبی مولانا حضرتونك مطالعه شرفنه یتشدی . بی‌حدرقتلر ایلدی وشاذ اولدی. وبیتی بی اوپدی . کوزلرینه سوردی. وبو شعری بویوردی شعر ؛ هزارسال ببایدکه تاببـاغ هنر زشاخ دولت چون توکلی ببارايد. تیز طوردی . لارنده‌دن قونیه‌یه کلدی . سید حضرتنك زیارتنه واردی . حضرت سید مسجد قپوسندن طشره

چیقدی . خداوندکاری استقبال ایتدی . بربرین کناره چکدی :

هر دو بحری آشـنا آموخته

هر دوجان بی دوختن بردوخته

ایکسی دخی بیخود اولدیلر . یارنلرندن غریو ونعره‌لر قوپدی . آندن صکره سید هر علومدن صوردی . خداوندکاری دورلو دورلو جوابلر وردی . وسیدطورو کلدی خداوندکارك آیاغنك آلتن اوپدی . آفرینلر اوقودی. وایتدی جمیع علومی دیندده‌ویقینلقده آتاکدن یوزدرجه‌کچمشسك آما آتا کده هم علم قال کالده‌یدی ، هم علم حال تمامدی . بوکوندن کیرو دلرمکه علم حالده سلوك ایده‌سن‌کم او علم انبیا واولیاعلمی‌در. وآکا علم لدنی دیرلر . « وعلمناه من لدنا علماً » عبارتدر. واول معناکه شیخم حضرتندن باکا ایرشدی. آنی دخی بندن حاصـل ایتکه هر حالده آتاکك وارثی اولاسین وعین اول اولاسین . هرنیه‌که اشـارت ایتدیسه مطیع اولدی وسید حضرتنی کندی مدرسه‌سنه کتیردی. وطقوزییل تمام سیده خدمتلر ایتدی . »

مابعدی وار

ابن مولانام . فریدونه نافذ

بابیلك

مابعد

بهاءالله، عکاده‌یتشدیردیکی درایتلی مریدانندن بعضیلرینی نشر دینه مأذون قیله‌رق « معید » (۱) نصب ایتدی وبونلری ایران داخلنه سوق ایده‌رك بابیلکی (بهائیلك) نامیله یکی بر مجرادن تلقینه باشلادی .

(۱) بابیلکی نشر ایتمك اوزره تعیین اولونان مأمور مخصوصلره ویریلن عنواندر .

بو آرالق صبح ازلك وفاتی بابیلرك اکمکنه یاغ سورمشدی. ایکی قردش آراسنده‌کی اختلاف نظر باشقه درلو تفسیر ایدلدی .

بهائیلر دییورلرکه : صبح ازل بابی ایدی ؛ حالبوکه بزاوندن آیرلدق، بز بابی دکل، بهائی یز .

شوحالده بابیلك ؛ اساس یته او عقیده اولمق اوزره بهائیلکه استحاله ایتمش ، دهاعصری برکسوه‌یه بورونمش ، تلقینات دها منتظم بر تشـکیلات ایله اداره ایدلمکه باشلامشدی .

خلاصه : اسم دکیشمش ، البسه دکیشمش، شکل دکیشمش، بابیلکك وجودی دکیشمامشدی.

چونکه: اسکیدن عمومی دعوتلرله خلق دین جدیده دعوت ایدن بابیلکله، بوکون دینی، فلسفی، اجتماعی واقتصادی مباحثات ومناقشات ایله الزامیات وادیسنده بابیلکی تلقین ایدن بهائیلك آراسـنده عقیده‌جه هیچ برفرق یوقدر .

بهائیلرك حاشـا کتب سماویه‌دن اوله‌رق طـانیدقلری (کتاب البیـان) آدلی مجموعه؛ اونلرك زعمنه کوره باب علی محمدك طرف الوهیتدن عالم بشریته کتیرمش اولدیغی برخزینهٔ بی‌ریب‌در!

بهائیلر ؛ بیانی ، تعوذ و بسمله ایله ـ بزم قرآن کریم تلاوت ایتدیکمز طرزده تجویده رعایت ایده‌رك ـ اوقومقده‌درلر .

بو کتاب ، حجماً قرآن کریم قطعه‌سنده‌در . محتویاتی کاملاً عربی الفاظ مسجعه‌دن عبارت اولوب برچوق ابوابه تفریق ایدلمشدر .

بابك ، بیانی تحریر و تکلم ایده‌جك درجه لسان عربه وقوفی اولمدیغی، بونك بالاخره بابیلکدن رجوع و استغفار ایدن سید حسن و سید حسین برادرلر طرفندن باب نامنه تصنیع وتصنیف ایدلدیکی ظن اولونمقده ایسه‌ده بابیلر ، بو سـوزی قطعیاً رد ایتمکده‌درلر. بابیلره کوره بیان؛ باب طرفندن سوره سوره اوقونمش ، سید حسن وسید حسین برادرلر طرفندن ضبط وتدوین ایدلمشدر .

وقعهٔ معلومه‌دن صوکرا برآرالق تکرار بابیلرك کانون قیامی آلولندیسه‌ده آقیدیلان برچوق قان نتیجه‌سنده سوندورلدی .

عکاده بولونان بهاءالله، یهودی وخریستیانلردن پك چوق مریدان جمع ایده‌رك مصر و آمریقایه متعدد معیدلر کوندرییور، نشر ایدیلن عقیده ایسه بورالرده پك التفاتکار روحلر بولیوردی . . .

مثلا: بهاءالله؛ عربی وفارسی لسانلریله یازلمش اولان (مفاوضات) عنوانلی کتابنده دییورکه :

« مسیحك، کندیلرینه قارشی بردشمن اوله‌رق ظهور ایتدیکنه قانع اولان کلیمیلر ، الآن جناب مسیحی وعیسویتی بردشمن تلقی ایدییورلر. حال بوکه: حضرت عیسی، یهودیلری اینجتمك شویله طورسون، موسویتی عالمه طانتدیرمغه باعث اولدی. اسلامیتده عیسویته دشمن کسیلمه‌دی ؛ بالعکس اوکا شفقت ومرحمت کوستردی که : بونلر دشمنلکی دکل ، دوستلغی کوسـترن حقیقتلردر . شمدی ؛ ایجاب ایدرکه بوادیان متسوبینی یکدیکرلرینه قارشی عداوت ومعارضه‌دن بالکلیه فارغ اوله‌رق بربرلرینی برادرانه سوسینلر ، بهاءاللهك قانونلرینه اطاعتله سـاحهٔ علم ومعرفتده همدسـت وفاق برغایهٔ مشـترکه‌یه یوکسلسینلر ؛ بوبرام التهیدر . »

بهاءاللهك عکاده وفاتندن صوکرا بیك اوچیوز اون درت تاریخنده ناصرالدین شـاه اللنجی سنهٔ دورهٔ جلوسنی تسـعید ایچین مطنطن بر شنلك ترتیب و احضاریله مشغول ایکن بابیلرك هدف انتقامی اولدی .

شاهی سفربستهٔ راه عدم ایله‌ین (میرزا رضا) نامنده شیرازلی کنج بربابی ایدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بو کنج؛ ایراندن قاچوب بغداد طریقیله درسعادته التجا ایتمش ، بوراده شاه علیهنه اجرای فعالیت ایدن قومیته‌یه التحاق ایله‌مشدی .

صرف ناصرالدین شاهی ئولدیرمك مقصد مخصوصیله بابیلر طرفندن تشکیل اولونان و مرکزی استانبولده بولونان بو قومیته ؛ اوتاریخلرده (شیخ جمال‌الدین افغانی) ایله پك صیقی بر تماس پیدا ایتمشدی .

شیخ جمال‌الدین افغانی بابی اولمدیغی کبی بابی قومیته‌سندن ده خبردار دکلدی . فقط وطن جدالغك ویردیکی غریبسرلکله عین افکار وعقیده صاحبی اولان بو وطنداشلریله دائمی مناسباتده بولونور ، ایرانك کچیردیکی صفحات الیمه‌یی هیجان انکیز مصاحبه‌لرله تشریح ایده‌رك شاهك ازالهٔ وجودی خصوصنده بابیلرك عزمنی - بیلمیه‌رك - تشدید ایلردی .

ینه بر کون جمال‌الدین افغانی ؛ ایراندن وناصرالدین شاهدن بحث ایدییوردی . شیخك لساندن دوکولن فسونکار جمله‌لر حاضرونی رقته کتیرمش ، بالخاصه شیخك مجلسی مداومین اخلاص منداندن بولونان میرزارضایی قلبندن طاشان بر غیظ انتقام ایله تیتره‌تمشدی .

میرزا رضا ؛ قومیته‌نك انتخابی وجمال‌الدین افغانی‌نك تلقینات ووصایاسیله شاهك وجودینی ازاله ایتمك وظیفه‌سیله استانبولدن باطوم طریقیله ایرانه رو براه عزیمت اولدی .

برمدت طهرانده تدقیق وتجسسدن صوکرا بر کون شاهك کیده‌جکنی خبرآلدیغی « شاه زاده عبدالعظیم » کوینه برقاچ کون اول کیدوب تربه قپوسی جوارنده برچایخانه‌یه مداومتله شاهك یوم ورودینه انتظار ایلدی .

فی‌الحقیقه شاه عجم ؛ بر هفته صوکرا مدبدب بر آلای ایله ورود ایدییوردی : میرزارضا ، شاهی استقباله قوشان اهالی آراسنه قاریشمش ، خلقك « زنده‌باد!.. » جملهٔ دعائیه‌سیله هم‌آواز اولیوردی .

مابعدی‌وار — احسانه بحری

محفل ادبی :

دوشوندم(۱) — مابعد :

ورقای شغف شهپری اوستنده پیامی
کوز یاشلرمك عرضی اولان رسم سلامی
حب نبوی نامنه تبجیل مدامی
تقبیل تراب رهٔ بطحایی دوشوندم (٥٦)

صدیق صفا پیشه‌یی غمدیدهٔ غاری
کرسیٔ خلافتده‌کی ثانیٔ وقاری
نورالشرفك وجه کریمنده‌کی عاری
مرأت نبی حیدر دانایی دوشوندم (٥٧)

تأسیس فضیلتده ایدوب سعی دمادم
آچدقده نبی امته بر منهج اقوم
اولمش ایدی آوازهٔ رحلت ایله ملهم
(الیوم) یی (اکملت) بی ایفایی دوشوندم (٥٨)

فردای فراقنده‌کی تفریق مزایا
علویته براصل خلاف ایلدی پیدا
دورنده عمر ایتسه‌ده اسلامی معلا
عثمان دمنی باعث اغوایی دوشوندم (٥٩)

مروان کبی آزدر سربی مغز درایت
بعضاده کورلمشسه‌ده سودای ریاست
اصحات کمالاتی بیلوب نجم هدایت
تکریم ایله تقدیم تحایایی دوشوندم (٦٠)

جنبان اوله‌رق دیدهٔ دیدان سیاست
صارصیلدی سیادت ایله دیوان خلافت
صفینه سریلمش ایدی صفین شهادت
شاه نجفی همسر زهرایی دوشوندم (٦١)

تثلیث شهادت ایله حال حسنینی
بالاده‌کی داماد رسول ثقلینی
کریان ایدرك خون ایله چشم ملونی
الآن دوکولان دمع احبایی دوشوندم (٦٢)

سبط نبوی شاه شهیدان وغادر
خوناب حسین رشحهٔ اسرار قضادر
مجرای سیاستده آقان کرب وبلادر
کریان اوله‌رق مشهد اعلایی دوشوندم (٦٣)

منسیٔ هوس (واعتصموا) نص وفاقی
دعوای صداقت ایله تولید شقاقی
تسمیم فضیلت ایچون انفاق نفاقی
اجرای تسلطنده‌کی سودایی دوشوندم (٦٤)

احکام شئون شعله‌سی رأسنده سنانك
برق شرفك شعشعه‌سی سیف زمانك
چیقه‌مشدی فقط منبره آفاقی لسانك
اول منبری اول عادت سفلایی دوشوندم (٦٥)

یتمش ایکی مذهبده‌کی اصحاب مذاهب
دعوای تفردله کورور رأیی صائب
آرای ملل تفرقه افزای مصائب
قیفای ضلالتده‌کی غوغایی دوشوندم (٦٦)

بیکانه طورور دیدنهٔ دیدهٔ دنیا
برشعشعه‌در یوقسه سرسر هویدا
آزدر دیدیلر رهبر دیدار خفایا
بن قاف وجودمده‌کی عنقایی دوشوندم (٦٧)

اقصای مراتب صاییلیر معرفةالله
بالای سمواتی کورور قلب خداخواه
مردان خدادر اولان اسرارینه آکاه
انسانده‌کی اول ذوق مصفایی دوشوندم (٦٨)

اقطابه تجلی ایدن انوار جمالی
اسرار معالیٔ مقامات ایله حالی
برخارقه پیرای معلای کمالی
کیلان کونشی قطب مزایایی دوشوندم (٦٩)

اسراری آلوب مسلك شعبان ولیدن
ازهاری قوپار روضهٔ رضوان علیدن
مرشددر ایدن قلب مریدانی روشن
بخشایش پیران عطایایی دوشوندم . (٧٠)

جوشنده اولوب ذوقله بر مرکز نوار
بیك شمس ایدر عشقله دوارهٔ انوار
عشقندن اولوب (بشنو) ایله عاشق دیدار
کوکلم کبی فریاده دوشن نایی دوشوندم (٧١)

برتوده اولوب سینه‌یه سیرانکه اعلا
نقش دلمی عشق ایله بند ایلدی مولا
اصحاب کراماتك ایدوب شانی اعلا
نقشیه‌یی ، سادات بخارایی دوشوندم (٧٢)

تفسیر معانیده‌کی احکام نصوصی
تأویل معالیده‌کی اسرار فصوصی
تفریق ایله احوال عموم ایله خصوصی
حلاج ایله حقنده‌کی فتوایی دوشوندم (٧٣)

معشوق حقیقی‌یی بولان عشق مجازی
وامق ایله عذرای محاسنده‌کی رازی
فرهاد ایله فریادینی شیرینده‌کی نازی
مجنون بلا دیده‌یی لیلایی دوشوندم (٧٤)

بشیوز سنه برسلطنتك جای قراری
علمك او کوزل مکتبهٔ فیضه‌داری
فریاد اخیرنده دوشن تاج وقاری
بغدادی اوزخسارهٔ عذرایی دوشوندم (٧٥)

انوار معارف صاچیلوب قرطبه‌لردن
هر مملکت اولمش ایدی عمرانله مزین
باقده اوتر اندلسك بوم غم افکن
مشهورهٔ فن زینت حمرایی دوشوندم (٧٦)

اقباله بقا اولمدیغی ضرب مثلدر

(۱) ٥٤ نجی قطعه‌نك برنجی سطری شویله اولاجقدی :
آیات ابد ذات محمدله خروشان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

هر كون كورولن مسئلهٔ عكس عملدر
حكمتكدهٔ حقدهكی اسرار ازلدر
اسماده اولان سر تقاضایی دوشوندم (۷۷)
طوفان بلایا ایكی خونخوار دلیری
تیمور جفا كاری، هلاكوی شهیری
غدار وستمكار جهان جفته شریری
سیلابهٔ خونین ضحایایی دوشوندم (۷۸)

مابعدی وار عبدالعزیز مجدی

اقشامجیلر وبرحسبحال

بعض حادثهلر اولوركه حدذاتنده نافع ایسه منفعتی جزئی وكیجیجیدر. مضر ایسه مضرتی محدود و دوامسزدر . بالعكس حادثات عظیمهده ظهور ایدركه نافع ایسه اونك وقوعندن حاصل اولان نعمتدن برانسان ، برعائله ، برمملكت ، برملت ، بشر، حتی حیوان متنعم اولور . ضرر محض اولور وازالهسی چارهلری كال جدیتله آرانمازسه نتیجهده اولا ضرری بالرضا قبول ایدن شخص ایله اولاد واحفادی . . .

دها ایلریسنی دوشونمكه، حسابه بیلمم لزوم كوریلورمی ؟ . . .

بومظلوم اقلیمده انسانك وانسانیتك اسباب ولوازم حیاتیهسندن نهلر غائب ایتدیكنی ، یاخود نهمقدارینی محافظه ایدهبیلدیكنی كورهبیلمك ایچون خارجدن كلهجك ایستاتیستیقلره لزوم یوقدر .

اكر دقت بیوریلورسه مملكتمزك عرض ایتمكده اولدیغی سفالت آلود وضعیت اك آجیقلی فاجعهلری تصویر ایدن سینهما تماشاسندن دها بارز وجانلیدر .

بناءً علیه صمیم روحمدن قوپان استرحاممله سزه خطاب ایدییور ودییورمكه :

افندیلر ، بكلر ! اشتها ، نشوه ، تسكین یأس ! ایچون صرف ایلمكده اولدیغكز پارهنك صرف ادامهٔ حیاتكز ایچون كیملر طرفندن تخصیص وتأمین ایدلدیكنی دوشونكز بوفضهیی ادامه ایدیكز. شوویابوجهتلر ایچون تفریق وتخصیص ایدیكز ـ دیمهیهجكم...

فقط بونكله بالذات غدا كزی تأمین ایدیكز. سزدن سزك ایچون تمنیاتم بوندن عبارتدر . هیچ شبهه یوق كه سز بیلهرك زهرلنیورسكز ، زهرلیورسكز ، مساعده كزله اوضاعكزی شو صورتله تصویر ایدهجكم :

بیاض كوملكیله سیاست میدانینه كوتوریلن مجرم ایله براقشامجی آراسندهكی فرق ، برنجیسی كتوریلور ، ایكنجی آرزوسیله كیدر .

یاغلی ایپ بوغازیكزه طاقهرق كرسیٔ حیاتكزه تكمهیی اوران جلادیكزده مملكتمزك مبذولاً یتیشدیرمكده اولدیغی أت، سبزه میوهسندن وجوده نافع قونسرده، قومپوستو ... الخ اعمالنه ترجیحاً موادسمیه ساقلمكنی صنعت اتخاذ ایدن كیمیا كرا!...

قانع : مصطفی نجانی

سید بكك قونفهرانسی

دارالفنون عثمانی حقوق مدرسهسی اصول فقه مدرسی سید بك افندی طرفندن دارالفنون قونفهرانس صالوننده ویریلمش اولان برقونفهرانس اخیراً رساله حالنده طبع ونشر ایدلمشدر .

« حق معهومندن وقوهٔ مؤیدهسنك صورت تلقیسی حقنده اسلام فلسفهٔ حقوقیله اوروپا فلسفهٔ حقوقی آرهسنده برمقایسه » دن باحث اولوب اونایكی بوچوق غروش صاتیلان بو رسالهیی توصیه ایدرز .

مطبعهٔ عامره مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

محفل

ذی القعده ۱۳۳۸ سنه

صاحبی مدیری محرری

محفلك ایكنجی جلدنده یازیسی بولونان ذوات كرامك حروف هجا صیراسیله اسامیسی :

احسان عوی بك، احمد حمدی بك ، احمد شیرانی افندی ، احمد مختار پاشا ، ازمیرلی اسماعیل حقی بك ، اسكلیبلی محمد عاطف افندی ، امین خاكی مرحوم، توقادی زاده شكیب بك، حافظ احسان بك، حافظ اسماعیل بك، حسین شمسی افندی ، حسین وصاف بك ، رضا بك ، سعدی بك، سعود المولوی بك، شیخ عبدالباقی افندی، شیخ علی فقری افندی، صالح صائم بك، طاهر المولوی، عبدالباقی عزیز افندی ، عبدالعزیز مجدی افندی ، علی شفیق بك ، علی طیار افندی ، عیسی روحی افندی ، فرید بك ، فریدون نافذ چاپی، فكری بك ، كمال الدین پری بك، ل . ص خانم ، م. انور بك، محمد شرف الدین افندی ، محمد صادق افندی ، محمد عزت بك، محی الدین رائف بك، مصطفی نجانی افندی، نیازی افندی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صحیفه		محرری
	ا	
۲۱، ٦٣	افادۀ مخصوصه	طاهرالمولوی
٥	امیر خسرو دهلوی	فرید
۲۸، ۱۰	امین خاکی [illegible]	احسان محوی
۳۰، ٦۹، ۸۸، ۹٦	ابوذر غفاری	طاهرالمولوی
٦۰	امین خاکی‌یه دائر	عبدالباقی عزیز
۸۳، ٦٥	ادبیات صوفیه	فرید
٦٦	استغراق	توقادی‌زاده شکیب
۸۲	اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی	رضا
۹۷	ان‌الله معنا	شرف‌الدین
۱۰۷	ای بکای مدید	علی طیار
۱۱۳	انعکاسات	محمد شرف‌الدین
۱٤٦	ادبیات ویز	احمد حمدی
۲۱۱	ایضاح وتوضیح	طاهرالمولوی
۲۳٦	آقشامجیلر وبر حسب‌حال	مصطفی نجاتی
	ب	
۷٥	بر مقاله طولایسیله	طاهرالمولوی
۸٥	بر منظومه	احمد شیرانی
۱٤٦	بوستان سعدیدن بر ترجمه	ل . ص .
۱٥٤، ۱۸۰، ۲۰٥، ۲۳۲	بابیلك	احسان محوی
۱٦۷	بنی قریظه مسئله‌سی	طاهرالمولوی
۲۱۰	بهاری قارشیلارکن	عبدالباقی عزیز
	ت	
۱۸	تمنی وتضرع	طاهرالمولوی
٥٤	تاریخی بر مقایسه	»
٤۷	ترجمه‌لرمدن	شرف‌الدین
٤۸	تنظیر غزل بهایی	محمد صادق
۷۹، ۹٤، ۱۱۱، ۱۳٦	توکل وسعی	طاهرالمولوی
۸٥	تخمیس	کمال‌الدین پری
۱۲۲، ۱٤۷	تاله‌ماق ترجمه‌سی	»
۱٤٤	تهلیل	سعودالمولوی
۱۳۱، ۲۲۹	تزکیۀ نفس وتهذیب اخلاق	حسین شمعی
۱۸۷	تخمیس غزل فضولی	طاهرالمولوی
۱۹٥	تلاوت	حافظ احسان
۲۱۰	تشطیر غزل حضرت مولانا	شیخ علی فقری

صحیفه		محرری
	ج	
۱٥٥، ۱۸۲، ۲۰۷	جنوبی هند مسلمانلری	سعدی
	ح	
۲٤	حافظ شیرازی	فرید
۳۸	حکمة‌الاشراق	شرف‌الدین
۸۳	حکیم سنایی	فرید
۱٤٦	حضرت فاطمه‌نك دوکونی وجهازی	طاهرالمولوی
۱٦٥، ۱۹۹	حمل مریم ، ولادت عیسی مسئله‌سی	محمد عاطف
۱۷٤	حقیقت محضه وآینشتاین	محمد عزت
	خ	
٥	خاقانی شیروانی	فرید
٤۱	خوف ورجا	نیازی
۱۱۸	خواجه قاسم افندینك ارتحالی	
	د	
۱٤	دوربینك اختراعی	سعدی
٤۹	ده‌کیزلرك صویی نه‌دن طوزلودر؟	
۷۸	دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اوغراشمز	اسکلیبلی عاطف
۱۱۸	دموع تأثر	یشار شادی
۱٥۹، ۱۸٤، ۲۰۹، ۲۳٤	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی
۱۷۲	دلسنی مولانا کتابی حقنده	طاهرالمولوی
۱۹٦	دارالشفقه	»
۲۰۲	دارالحکمه ریاستنه بر تذکره	»
	ر	
۳	رمضان تحسسات وتأثراتی	احمد شیرانی
۱۹۰	رمضان شریف واوروج	طاهرالمولوی
۲۰۸	رباعی	»
۲۱٤	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی
	ز	
۱۲۰	زواللی شمس‌الدین	محمد صادق
۲۱۰	زادۀ تأثر	بکر خاکی
	س	
٦	سعدی شیرازی	فرید
۱٥	سلیم اوله	شکیب

صاحبی ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع‌التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلاردن شایان قبول کورولنلر ؛ تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل
۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشهریلك شهری مجموعه‌در

اداره‌خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لکی ۱۲۰ غروش

آلتی آیلغی ٦۰ »

اوچ آیلغی ۳۰ »

عدد : ۲٥ ۱۳٤۰ ذی‌القعده‌سنه مخصوص نسخه جلد : ۳

مندرجات : افادۀ مخصوصه ، تستر حقنده ارادۀ سنیۀ حضرت خلافتپناهی .

محفل علمی واعتقادی : رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی ـ ازمیرلی اسماعیل حقی بك . آباضیه فرقه‌سی ـ ازمیرلی اسماعیل حقی بك . تقویملرده اختیارات ـ محمد عزت بك

محفل ادبی : ادبیاتمزده غزل ـ سلیمان نظیف بك . سلطان احمد جلایرینك دیوانی وبعض ابیاتی ـ طاهرالمولوی سعود بکك برغزلنی تشطیر ـ طاهرالمولوی .

محفل تاریخی : مولویلك منقبه‌لری ـ فریدون نافذ . بابیلك ـ احسان محوی . قباد ومزدك . طاهرالمولوی. برراقیجینك بایرام تبریکی ـ فکری . حسن وعشق .

آثار منتشره :

نافع براثر

دیوان محاسبات قونترول مأموری فاضل محترم احمد نظمی بك افندی طرفندن « امراض اجتماعیه‌مزه دوا کلیاتی » نك برنجی کتابی و « آغاج دیکمك وزرعیاتده بولنمه‌نك دینی واجتماعی فوائدی وبوبابده معلومات نافعه‌یی حاوی اولمق اوزره برکتاب نشر ایدیلمشدر . شایان مطالعه اولان بو اثرك فیئاتی اون ایکی بوچوق غروشدر .

وجیزه‌لر

مدارس علمیه معلملرندن محمد جمیل بك افندی طرفندن تحریر ونشر ایدیلن (وجیزه‌لر)ك دردنجی کتابی ده انتشار ایلمشدر . فیئاتی یدی بوچوق غروشدر .

قایا نوری بك طرفندن « تورك قیزی » و « آناطولی حریزده‌لری » عنوانلی ایکی رساله نشر ایدیلمشدر. بونلردن برنجیسی حقنده صیراسی کلدیکی زمان بعضی سوزلر سویله‌نیله‌جکدر .

محفلك برنجی وایکنجی سنه‌سنه مخصوص جلدلر (اتحاد تجارت) و (معارف) وچارشی قاپیسنده حافظ شوقی افندی کتبخانه‌لریله مطبعۀ عامره‌ده صاتیلمقده‌در.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

افادهٔ مخصوصه

مثنویٔ شریفك مبدأندن منتهاسنه قدر تنظیم واملاسنده کتابت خدمتنی ایفا ایله‌مش اولان (حسام‌الدین چلبی)یه جلد ثالثك اولنده حضرت مولانا:

ای ضیاء الحق حسام‌الدین بیار
این سوم دفترکه سنت شدسه‌بار

بویورور.

«ای حقك وحقیقتك ضیاسی اولان حسام‌الدین! شو اوچنجی دفتری‌ده کتیر. چونکه: افعال حسنه‌یی اوچه ابلاغ ایتمك سنتدر» مآلنده بولونان بوشوق افزا امر؛ عبد عاجزه‌ده غیرت بخشا اولدی. بناءً علیه توفیق الٓهی‌یه اعتماداً ـ شیمدیلك ینه آیلق اولمق اوزره ـ شو نسخه ایله (محفل)ك اوچنجی سنه‌سنه ابتدا ایتدم. مادی، ومعنوی عدم استطاعتله، کوروله‌کلن قلت رغبته رغماً یکرمی دردنجی نسخه‌یه قدر دوام ایده‌بیلمك وهر برنده متزاید بر تکمل کوسترمك موفقیتنی احسان بویوران لطف ربانی؛ نسخ آتیه‌لك‌ده البت مددکاری اولور.

ادیب معجز آثار سلیمان نظیف بك افندی استادیمزك محفل ایچین معاونت دائمه وعدنده بولونمالرینی مجموعه‌نك امداد صمدانی‌یه مظهر دائمی اوله‌جغنده‌کی امیدمك حصولنه براعت استهلال عد ایدییورم.

نوت: ادبیات عثمانیه عالمنك مبدع معظمی اولان سلیمان نظیف بك؛ خوارقنما بدایعیله محفلك احیا واعلاسنی درعهده وبونی بالذات اعلان بویورمقله برابر افاضل امتدن بعض ذوات کرامی تعاون تحریر خصوصنه تشویق ایتمك لطفنده بولوندیلر. اکراوذوات کرامك‌ده مواعیدی؛ انجاز درجه‌سنه وتعهداتی قولیاتدن فعلیات ساحه‌سنه چیقاجق اولورسه طبیعی مجموعه‌نك صحائفی معرض نفائس حالنی آلاجق و محفلك تاریخ انتشاری اولان اولدی محفل مجمع ارباب فضل ودانشك ادعاسی؛ اوزمان حقیقت شکلنی بولاجقدر.

مجموعه‌نك تکملی ایچین مندرجاتنك تنویعنه ویالکز شرقك دفائنیله اکتفا ایدیله‌یه‌رك برآزده غربك خزائنندن استفاده وافاده اولونمایه چالیشیلماسی مقرردر. فقط عبد عاجز؛

نکفته ندارد کسی باتو کار
ولیکن چو کفتی دلیلش بیار

فکرینی تصویب ایدنلردن اولدیغم ایچین او مقرراتی قبل‌الاجرا صایوب دوکمکدن زیاده برر برر موقع تطبیقه وضع ایتمك صورتیله ارائه ایله‌مك املنده‌یم. شو حالده کوروله‌جك تکملات؛ مقررات متخذه جمله‌سندن اولاجقدر.

برده شیمدی‌یه قدر محفلده‌کی مقالات میاننده ـ اعتراف ایده‌رم ـ برای خاطر قونولمش اولانلری واردی. بعدما آثار وارده؛ تحریر هیئتنجه تدقیق ایدیله‌رك شایان قبول کورولنلری درج ایدیله‌بیله‌جکدر. عربك بیلمه‌م هانکی قبیله‌سی افرادندن بعضیلری؛ ایچلرندن یه‌تیشمش اولان بر شاعره:

ـ بزی مدح ایتسه‌ك نه. دیمشلر،
ـ یاپك‌ده ایده‌یم. دییه محق بر جواب ویرمش.

یازیسی مجموعه‌یه قونولمایان کیمسه‌لرده بوندن طولایی دارلمق دکل، چالیشمق لزومنی حس ایتمه‌لیدرلر.

افادهٔ عاجزانه‌مه ختام ویرمه‌دن محفل آبونه‌لرندن شونی تمنی ایده‌جکم که: احوال حاضره وتلقیات عصریه الجاسیله اسلامی بر مجموعه‌نك دوام انتشاری صاحبنك غیرتندن فضله قارئلرینك همت ومعاونتیله قابل اوله‌بیله‌جکندن کچن سنه‌دن ایلیشیکی قالانلرك قطع حسابه، بورجی اولمایانلرك‌ده سنهٔ جدیده آبونه بدلنی تسریع ارساله عنایت بویورمالری عاطفت کریمانه وحمیت دیندارانه‌لرندن منتظردر.

ومن الله التوفیق
طاهر المولوی

تستر حقنده ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی

تقویم وقایعدن : فی ۲۱ حزیران ۳۳۸

نسوان اسلامیه‌دن بعضلری ایام اخیره‌ده قیافت خارجیه‌جه پك لاابالیانه طوراننقده وشرعاً واجب الرعایه اولان مستوریته منافی اشکال ایله کشت وکذار ایلمکده اولوب کرچه مخدراتك خانه‌درونده اکتسا ایده‌جکلری البسه‌نك اشکالی لابسلرینك انتخابلرینه تابع اولمق لازم کلیر ایسه‌ده خارجی تلبس واستعمال ایدیله‌جك ستره‌لرك هر حالده شرع شریفه وآداب اسلامیه‌یه موافق بر شکل مستحسنده ودیانةً وادباً انکشافی ممنوع ومدخول جوارحی قپاده‌جق صورتده بولنمسی الزم اولدیغی ومنافیٔ شریعت ودیانت و مباین ادب وعفت زی وقیافت خارجیه‌نك خصوصیله مقر خلافتده رواج بوله‌بیلمسی پك مضر نتائج تولید ایلیه‌جکی بدیهی بولندیغی حالده بو بابده واجب‌الاتخاذ اولان تدابیرك تطبیقاتنده تکاسل واهمال کوسترلمسی نزد عالیٔ جناب خلافتپناهیده تجویز بیورلمامقله برابر الیوم قسم اعظمی مغایر دیانت وادب آچیق صاچیقلقدن متحاشی بولنان وعفت وعصمتنی محافظه‌ده دقت متمادیه‌سی مشهود اولان استانبول سکنهٔ اسلامیه‌سنجه دخی تأثیرات الم انکیزی بدیهی اوله‌رق اقدام خزینه‌سنك ۹۰۶۹ نومرولی نسخه‌سنده (بزده قیافت وذوق سلیم) مسئله‌سی سرنامه‌سی تحتنده محرر بندده نسوان اسلامیه‌نك قیافتلرینی تعیین ایچون ییچکی بوردنده بر هیئت مخصوصه تشکیل ایدیله‌جکنك و حتی قیز مکتبلری طالباتی چارشافلری نه شکلده اولمق لازم کلیور ایسه آنك‌ده بو هیئتجه قرارلاشدیرلمسی معارف نظارتنجه تنسیب ایدیلوب نظارت مشارالیهادن برمرخصه‌نك اعزامی موعود بولندیغنك کوسترلمسی نسوان اسلامیه‌دن بعضلرینك قیافت لاابالیانه‌لرنده‌کی ردائتك ازاله‌سی لزوم مبرمنك بوصورتله‌ده تبارزینه دلیل اولمسیله وتشبث واقع نزد عالیده رهین تقدیر واستحسان کورنمسیله بونك حکومتجه صحابت و حمایه مظهریتی اقتضای مصلحت اولدیغندن سالف‌الذکر هیئته باب فتوادن وسائر ایجاب ایدن دوائردن اك مناسب مأمورینلدن لزومی قدری اشتراك ایتدیریله‌رك بعدازین نسوان اسلامیه‌یه شرع وادبه مطابق وذوق سلیمك قبول ایده‌بیله‌جکی شکل وصورتده موافق بر سترهٔ خارجیه‌نك تعیین وتثبیتنه ال برلکیله چالیشلمسی وویریله‌جك قرارك سریعاً خاکپای عالی‌یه عرضیله شایان بیوریله‌جق ارادهٔ سنیه اوزرینه دستورالعمل طوتلمسی شرفسنوح ایدن امر وفرمان اصابت بیان جناب خلافتپناهی منطوق منیفندن بولنمش و کیفیت مقام سامیٔ صدارتپناهیدن طرف والای مشیختپناهی ایله معارف نظارت جلیله‌سنه تبلیغ قلنمشدر.

«محفل»ك قارئین قدیمه‌سندن م. رفیق امضاسیله آلینان بر تذکره‌ده مجموعه حقنده توجه کوستریلدکدن صوکرا برنجی و ایکنجی جلدلر ایچین ایکی عدد فهرست طلب اولونویور.

جلد اوله عائد فهرست؛ برقاب درونده اولدیغی حالده اولا اون اوچنجی نسخه ایله، ثانیاً وثالثاً‌ده نسخ سائره ایله ویریلمش، جلد ثانی فهرستی‌ده بو نسخه‌نك قابنه قونولمشدر. مع مافیه برنجی جلده عائد فهرست بقایاسندن بر مقداری باب عالی جاده‌سنده‌کی «اتحاد تجارت کتبخانه‌سی» نه براقیلمش اولدیغندن وقتیله تدارك ایده‌مه‌ین قارئلریمزك اورادن و «مجاناً» آلمالری رجا ایدیلیر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل علمی و انتقادی:

رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی

کچن نسخه‌دن مابعد

دار الحکمة الاسلامیه ریاست علیه‌سنه

جریدۀ علمیه‌نك ٢٠٥٨ نجی صحیفه‌سنده یازیلان آیت کریمه‌ده‌کی «الصلوة» لفظ قرآنیسی رسم مصحفه مخالف اوله‌رق الف ایله یازلمش اولدیغی جهتله تصحیحی تمنیسیله تقدیم ایدیلان تذکرۀ داعیانه‌مزه جواباً هیئت علیه‌لری اعضاسندن اسماعیل حقی بك افندینك امضاسیله وارد اولان ١٠ ٢ کانون ثانی سنه ٣٣٧ تاریخلی مطالعه‌نامه‌ده وجه دلالتی آکلاشیله‌میان بعض نقوله استناداً «الصلوة» لفظ شریفنك آیات کریمه‌ده الف ایله یازلمسنك یاکلش اولمدیغی وبناءً علیه تصحیحنه لزوم کورلمیه‌جکی اشعار واصرار ایدیلیور. معلوم فاضلانه‌لری اولدیغی اوزره بو مسئله علی العاده واوك الفه قلبی کبی استصغار ایدیله‌جك برمسئلۀ صرفیه اولمیوب اجماع امتله مسائل مهمۀ دینیه‌دندر. حکم شرعیسی صورت قطعیه‌ده معلوم ومتعین‌در. مناقشه‌یه متحمل دکلدر. آنجق مذکور مطالعه‌نامه‌ده حکم شرعیسنه دائر بعض نقللرك طرز تلقیسنده کوریلان خطیئاتك تصحیحنه مدار اولمق امنیه‌سیله ایضاحات آتیه‌نك عرضنه مسارعت اولندی.

١ — معلوم اولدیغی اوزره اساساً مصحف عثمانك کتابه‌سی خط قدیم عربی کبی نقطه‌سز وحرکه‌سزدر. صدر اولده بو مصحف شریف اوزرینه یازیلان مصاحفك‌ده نقطه‌سز وحرکه‌سز یازلمسی خصوصنده عیناً رسم قرآن کبی اعتنا ایدیلیور وعربیت فصحی بین الناس حال اصلیسی اوزره دوام ایلدیکندن مصاحف شریفه‌نك قرائتنده برکوجلك کورلمیور ایدی. آز برمدت ظرفنده اعجامك اقوام عربیه ایله اختلاطی یوزندن لسان مبین عربی‌یه عارض اولان الحانه قارشی عربیت فصحانك محافظه‌سی قصدیله خطوط عربیه‌نك درست اوقونه بیلمسی ایچون نقطه وحرکه احداث ایدلمش ایدی ایشته بوصره‌ده ایدی که ناسك احداث ایلمش اولدقلری نقطه وحرکه ایله مصحف شریفك دخی خطوط سائره کبی یازلمسی جائز اولوب اولمدیغی امام مالکدن سؤال اولنیور ایدی. امام مالك (اما الامام من المصاحف فلا اری ان ینقط ولا یزاد فی المصاحف مالم یکن فیها) جوابیله اجزای ثلاثینی تماماً احتوا ایدن و مصحف عثمانی‌یه توفیقاً امام دینیلان مصاحف شریفه‌یه نقطه وحرکه وضعنی تجویز ایتمامش و (اما المصاحف الصغار التی یتعلم فیها الصبیان والواحهم فلا اری بذلك بأساً) قولیله دخی چوجقلرك تعلیمنه مخصوص اولان مصاحف صغار، یعنی اجزای قرآنیه ایله کوچك صحیفه‌لرده ولوحه‌لرده کلمات قرآنیه‌نك نه‌صورتله تلفظ ایدیله‌جکنی چوجقلره تفهیم ایده‌بیلمك ایچون نقطه وحرکاتك علاوه‌سنده بر بأس کورمامشدر. علم اللطائف کتابنده دخی نقطه و حرکه خصوصنده کتابۀ اولی‌یه رعایتك واجب اولمدیغنه اشارت ایدلمش وعلی القاری دخی صوك زمانلرده عموم ناسك کلمات قرآنیه‌یی درست تلفظ ایده‌بیلملری ایچون چوجقلر کبی نقطه‌یه و شکله محتاج اولدقلری ضرورتیله امام مالکك مصاحف صغاره تخصیص ایلدیکی مساعده مصاحف کباره دخی تشمیل ایدیله‌رك بالعموم مصاحف شریفه وآیات قرآنیه‌نك نقطه وحرکه ایله یازلمسنك جوازینی بیان ایلمشدر.

٢ — امام مالکك، سخاوینك، ابو عمروك علی القارینك سوزلری هپ آیات کریمه‌نك، مصاحف شریفه‌نك یالکز نقطه وحرکه خصوصنده مصحف عثمانی‌یه مخالف اوله‌رق نقطه وحرکه‌نك

وضعیله یازلمسنك جوازی حقنده‌در، بالخاصه سخاوی عبارۀ منقوله‌سنده (کتاب اول) (کتابۀ اولی) نه‌دیمك اولدیغنی تصریح ایتمشدر.

٣ — اوزرنده آیات کریمه یازیلی اولان هرشی مصحفك برجزوئیدر ولوکه برآیت اولسون. هرنه‌یك اوزرنده یازیلی ایسه او مصحف شریفك اجزاسندن یعنی صحفلرندندر، تماماً آیات وسور قرآنیه‌یی احتوا ایدن کتاب ایسه امامدر، مصحف کبیردر. غنیة الطالبین (ان القرأن لم یجتمع فی عهد النبی صلی الله علیه وسلم فی مصحف واحد وانما کانت الصحابة رضی الله عنهم قبل ان یکثر الورق یکتبون مانزل من القرأن علی عسب السعف جمع عسیب وهو الاصل العریض من جرید النخل وعلی الالواح من اکتاف الغنم وغیرها من العظام الطاهرة والخزف والادم ای الجلود مثل رق الغزال واللخاف و هی الحجارة العریضة البیض قال فی المطالع وهذه الاشیاء هی التی یطلق علیها اسم المصحف فی قولهم مخلف طه سبحتان ومصحف) دیور. شو عباره ایله امام مالکك (اما الامام من المصاحف) قولیله مرادی تمامیله آیات قرآنیه‌یی جامع اولان مصحف شریف اولدیغی و (اما المصاحف الصغار) قولیله‌ده مرادی بعض آیات کریمه‌یی محتوی کوچك صحیفه‌لر ولوحه‌دن عبارت بولندیغی پك کوزل اکلاشیلیور. کتب فقهیه‌دن تنویر الابصار ایله شرحنده دخی (ویحرم به ای بالاکبر وبالاصغر یعنی الحدث الاکبر والاصغر مس مصحف ای مافیه آیة کدرهم وجدار) سوزلریله مصحف نه‌دیمك اولدیغی تصریح ایدیلیور.

٤ — علی القارینك شرحنده (ولا یخفی ان الناس فی هذا الزمان کالصبیان محتاجون الی النقط والشکل) سوزلرنده‌کی «شکل» کلمه‌سی رسم معناسنه دکلدر. رسم: مصحف عثمانی‌ده‌کی حروف وکلماتك وضعیت مرسومۀ اصلیه‌سیدر. شکل ایسه حروف وکلماته نقطه وحرکه وضعندن عبارتدر. نته‌کیم قاموسده: شکل: یازویه نقطه و اعراب وضع ایلمك معناسنه‌ده مستعملدر یقال شکل الکتاب اذا اعجمه ویقال ایضا اشکل الکتاب کأنه ازال به اشکاله والتباسه دیور.

٥ — مطالعه‌نامه‌ده استناد ایدیلان نقللرك هیچ بریسی آیات کریمه‌ده هرهانکی بر لفظ قرآنینك مصحف عثمانی مرسومنه مخالف اوله‌رق حرفلرینك تبدیلنه قطعیاً مساعد دکلدر. نقطه، شکل، رسم کبی باشقه معنالرده استعمال ایدیلان کلمه‌لرك بری برینه قاریشدیرلمسی دولاییسیله نقول محرره‌نك هیچ بروجهله دلالت ایده‌میه‌جکی (انجق الواح واجزایی تعلیم صبیان ایچون طبع اولنان مصاحفی، تعلیمی تسهیل ایچون تفسیر اثناسنده، تفهیم صددنده یازیلان آیات قرآنیه‌یی الیوم مستعمل اولان رسم اصطلاحی‌یه، قانون خطه موافق یازمق‌ده‌دوغری اولیور) دیه استنباط ایدیلان نتیجه بر نتیجۀ فاسده‌در.

٦ — دده جونکینك استدلال معرضنده اجمالاً نقل ایدیلان مطالعه‌سی (وقدیکتب فی المصحف بالواو) جمله‌سندن صوکره مستأنفاً نقل و حکایه ایلدیکی امام مالکك تلخیص ایدیلان سوزلرینه استناداً الفاظ قرآنیه‌یی درست تلفظ ایتدیره‌بیلمك ایچون الواح صبیان و امثالنده نقطه وحرکه‌نك وضعی جوازینه دائردر، یوقسه او مطالعه‌نك اك نهایتنده‌کی حکمی امام مالکك اقوالندن اول اك باشده ذکر ایلمش اولدیغی (وقدیکتب فی المصحف بالواو) جمله‌سنه عائد دکلدر.

٧ — المنتخب نامنده‌کی صرف کتابنك جملۀ منقوله‌سی‌ده ادعای واقعك خلافنی اثبات ایتمکده‌در. مصاحف شریفه تعبیرینك مدلولی تمامیله نظر دقته آلنمامشدر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

٨ ــ تفسير كبيرك (ربا) كلمه‌سى حقنده‌كى بياناتى‌ده دعوانك عكسنى اثبات ايديور. قرآن كريمده رسم عثمانى اوزره محرر بولنان الفاظى آيات كريمه خارجنده محررات ومخابراتمزده آرزو ايديلان هرهانكى بر رسم ايله يازمقده سربستز. فقط آيات كريمه‌يى هر نره‌ده يازه‌جق اولورسه‌ق الفاظ وكلماتنى رسم قرآن اوزره يازمغه مجبورز. بر آيت كريمه هر نره‌ده يازيليرسه مصحف شريفك اجزاسندن ومحفلردندر .

٩ ــ امام مالكك، سخاوينك، ابوعمروك، على القارينك سوزلرى اولجه‌ده عرض اولنديغى اوزره عموميتله نقطه وحركه حقنده‌در . جواز شرعى آنجق نقطه وحركه‌نك زياده‌سنده‌در. آيات كريمه ، مصاحف شريفه اصحاب كرامك خطوطنه ، رسم عثمانى‌يه توفيقاً نقطه و حركه‌دن تجريد ايديله‌جك اولورسه علما بيله درست اوقويه‌مزلر بو جواز شرعى‌يه بناءً آيات كريمه‌ده (صلوة) لفظ شريفنك واوى اوزرينه زياده ايديلان مد علامتى بو لفظك نصل اوقونه‌جغنى زمانمزه قدر هركسه تفهيم ايتمكده بولنمشدر . بوحد مشروعى تجاوز ايدرك تفهيم بهانه‌سيله واوينى الفه قلب ايتمكه قالقيشمق قطعياً جائز دكلدر. بو خصوصه دائر ائمهٔ قرائت ومذاهبك سوزلرى غايت صريحدر. برايكى نقل ايله اكتفا ايديورز : قال فى البرهان فيجب على كل مسلم ان يقتدى بهم وبفعلهم فما كتبوه بواو فواجب ان يكتب بواو وما كتبوه بغير واو فواجب ان يكتب بغير واو وما كتبوه بالف فواجب ان يكتب بالف وما كتبوه بغير الف فواجب ان يكتب بغير الف وما كتبوه بياء فواجب ان يكتب بياء وما كتبوه بغير ياء فواجب ان يكتب بغير ياء الخ

قال الامام احمد رحمه الله تعالى تحرم مخالفة الخط العثمانى فى واو اوياء او الف اوغير ذلك .

وقد نقل الجعبرى وغيره اجماع الائمة الاربعة على وجوب اتباع مرسوم المصحف العثمانى وقال الامام الخراز فى كتابه عمدة البيان فى الزجر عن مخالفة رسم المصحف مانصه

فواجب على ذوى الاذهان ان يتبعوا المرسوم فى القرآن
ويقتدوا بما رووه نظراً اذ جعلوه للانام وزرا
وكيف لايجب الاقتداء لما اتى نصابه الشفاء
انى عياض انه من غيرا حرفا من القرآن عمدا كفرا
زيادةاونقصا اوان يبدلا شيئاً من الرسم الذى تأصلا

اسماعيل حقى بك افندى مطالعه‌سنده انفراد ايتمش ايسه مخالفت واقعه‌سى هيئت عليه‌لرينك اداره‌سنده بولنان جريدهٔ علميه‌نك تصحيحنه بر مانع تشكيل ايده‌مه‌جكى جهتله تمنيات سابقه‌مزك تكراريله مطالعه‌نامه‌يه قارشى يازيلان اشبو جوابنامه‌مز مير مومى اليه حواله بيورلمق اوزره حضور عالئ رياستپناهيلرينه تقديم قلندى .

(تدقيق مؤلفات هيئتنك مهرى)

*
* *

تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سنك ذكر اولنان جوابنامه‌سنده مسئله پك زياده اعظام اولنه‌ق خطامزك تصحيحنه مدار اولمق امنيه‌سيله ايضاحاته لزوم كورولديكى درميان اولنيور ايدى. «واو ، الف» مسئله‌سى مجمع عليه مسائلدن ، ضروريات دينيه‌دن عد اولنه‌رق قابل مناقشه كورلميور ، آرتق عاجزلرينه « قبول وتسليم » دوشيور ايدى. بو ايسه قرآن مبينك ذم وانكار ايتديكى تقليد دركه‌سنه سقوط ايتمك ديمك ايدى، هيچ بر وجهله قابل قبول وتسليم اوله‌مز ايدى ونته‌كيم اويله اولدى ، بالضروره دها مفصل اولمق اوزره تكرار بر جواب يازمغه مجبور اولدم .

بوندن باشقه تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سنك دارالحكمه‌نك‌ده مطالعهٔ عاجزى‌يه اشتراك ايدوب ايتمدكلرينى آكلامق ايستدكلرى جوابنامه‌نك ذيلندن آكلاشيلور ايدى، رسم عثمانى وجهله تصحيح جهتى تكرار تمنى اولنيور ايدى .

جوابنامه طبعتيله ايله عاجزلرينه حواله اولندى. احضار ايتديكم ايكنجى جوابى طوغريدن طوغرويه تدقيق مؤلفات هيئت عليه‌سى رئيسى افندى حضرتلرينه تقديم ايلدم.

بويله‌جه مسئله‌ينه خصوصى بر شكله افراغ اولندى . ايكى آرقداش آره‌سنده مباحثه ومحاوره حالنى آلدى .

نظم جليله عائد اولان احكام شرعيه وجوه عديده‌سى ايله دارالحكمه‌جه قطعياً معلوم اولمغله جريدهٔ علميه‌ده الصلاة لفظ شريفنك املاء عثمانى وجهله تصحيحنه احتياج كورولمه‌دى ، حتى آيت جليله‌نك قانون خط عربى اوزره يازلمسى بيله تكرر ايتدى.

بوندن عاجزلرينك منفرد اولماديغم قولايجه آكلاشيله بيلير ظن ايده‌رم . ١ حزيران ٣٣٨

ازميرلى **اسماعيل حقى**

كله‌جك نسخه‌ده ايكنجى جوابدن بحث اولنه‌جقدر .

فرق موجودهٔ اسلاميه

٢٣ مايس ٣٣٨ ده دارالفنون صالوننده تقرير اولنمشدر.

١

اباضيه فرقه‌سى

اسلام عالمنده پك چوق فرقه‌لر ظهور ايتمشدر. بو فرقه‌لرك برقسمى بر مدت دوام ايتدكدن صوكره مندرس اولمش ، بر قسمى‌ده بو كونه قدر دوام ايده كلمشدر. فرقه‌لرك ظهورينه سبب نه‌در ؟ هانكى فرقه‌لر بو كونه قدر دوام ايده‌ كلمش؟ هانكى فرقه‌سى مندرس اولمشدر ؟ اول باول بونلرينك تعيينى مقتضيدر .

اسباب ظهور ــ اسلامده فرقه‌لرك اسباب ظهورى برى عمومى ، ديكرى خصوصى اولمق اوزره ايكى نوعه آيريله بيلير .

سبب عمومى حريت افكاردر .

اهل اسلام بدايت اسلامدنبرى حريت افكار واقوالى عادت ايدنمشلر ايدى . ملوك وامرا حضورنده رأيلرينى سربست سويلرلر ايدى ، ملوك وامرانك هيئتى آنلرك سربست اوله‌رق بيان افكارينه مانع اوله‌مز ايدى .

بويله ايدى . افتراق واختلاف مذاهبك منشئ حريت افكار اقوالدن بشقه برشى دكلدر. اسلام عقول وافكارى ، ارادات و افعالى زنجير تقليددن قورتارمش ، كتاب وسنتك معالرينى استخراج خصوصنده انسانه بر صلاحيت ويرمشدر اكا اهل اولان ذات صلاحيتنى استعمال ايده بيلير.

سبب خصوصى، ياسياسى وياعلمى اولور: —

١ ـ اسلام بر دين اجتماعيدر. قوتلى بر حكومت اداره‌سنده قوتلى بر جميت تأسيس ايدر ــ موفقيات اجتماعيه ايچون وحدت سياسيه‌يى اساس طوتار ؛ افرادك وجماعتك حقوقنى قوانين عادله آلتنده محافظه ايتديكى كبى انكشاف وتعاليسى اوغورنده هر نوع وسائلى احضار ايدر. مصالحك تحصيل ويا تكميلى، مفاسدك تعطيل وياتقليلى استهداف ايلر . اسلام سياستى سياست عادله‌در ، سياست ظالمه دكلدر . سياست فرديه‌ده فداكارلق وايثار ، سياست خارجيه‌ده استعلا ، سياست داخليه‌ده اطاعت اساسلرينى تعقيب ايدر. فرد حيات اوغورنده حياتنى فدا ايدر، ذلت، اسارته تحمل روح اسلامه مغايردر. اسلامده اطاعت مطلق دكلدر. آنجق معروفده ، مشروعده اولور . سياست دنياده حراست دينده نبوته خلف اولمق ديمك اولان امامت كبرى اسلام ايچون ضروريدر. اسلامده سياسى سببدن طولايى ايلك اختلاف وافتراق (حروريلر) ايله (شيعيلر) طرفندن باشلامشدر .

٢ ــ اسلام بر دين علم ومعرفتدر. اسلامده علمى بر افتراق، بر حركت علميه اسلاميه توحيدك تمامندن اولان « قدر » مسائلى ايله باشلامش ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صفات مسائلی ایله تمام اولمش ایدی ، بویله‌جه اولا (قدریه) صوکره (مرجئه) اك صوك (جهمیه) فرقه‌لری ظهور ایتمش ایدی . هرهانکی برفرقه‌یه مقابل عکس العمل نتیجه‌سنده دیکر برفرقه ظهوری معتاد اولمغله اسلامده بوظهور ایدن فرقه‌لره مقابل ومتضـاد دیکر فرقه‌لرده تحدث ایتمش ایدی . نته‌کیم قدریه‌یه مقابل (جبریه) مرجئه‌یه مقـابل (وعیدیه) جهمیه‌یه مقابل (مجسمه) و (مشبهه) ظهور ایتمش ایدی .

فرق متباقبه — عالم اسلامده ظهور ایدن فرقه‌لر ایچنده ، مقاصد سیاسیه تعقیب ایدنلر شمدی‌یه قدر باقی قالمش ، مجرد مقاصـد علمیه تعقیب ایدنلر دوچار اندراس اولمشدر. حروریه ایله شیعه الیوم مستقل اوله‌رق باقی اولدیغی حالده قدریه ، مرجئه ، جهمیه مستقل برفرقه اوله‌رق باقی دکلدر ، انجق اصول مهمه‌سی فرق متباقیه طرفندن اخذ اولونمشدر. بوکون اسلامده سنیلر ایله حروریلر ویا خارجیلر ، شیعیلر قالمشدر .

١ — سنیلر : اکثریت عظمایی تشکیل ایدن سنیلر احکام اعتقادیه‌ده اوچ مذهبه آیریلیرلر : (اثریلر) (ماتریدیلر) (اشعریلر) احکام فقهیه‌ده ، بش مذهب واردر: مذهب حنفی ، مذهب مالك ، مذهب شافعی ، مذهب حنبلی ، مذهب داوودی. خلافت اسـلامیه مذهب حنفی اوزره جاریدر . مذهب مالکی آفریقاده منتشردر ، فاسك رسمی مذهبیدر . مذهب شـافعی‌ده غایت منتشردر . مذهب حنبلی سالکلری نجدده چوقدر. هندده مذهب داوودی سـالکلری واردر . فقهده‌کی اختلافك سببی بام باشقه‌در .

نجدده منتشر اولان (وهابیه) مذهبی مذهب حنبلی‌نك غلوی‌در، اساس توحیده دعوت ، شرکی ترك کتب فقهیهٔ حنبلیه‌ده ممنوع دینلان شیلر کفر درجه‌سنه چیقارلمش ، بدعتلری الغا داعیه‌سـیله تفرقه‌لر ، بدعتلر احداث اولونمشدر. آفریقاده منتشر اولان (سنوسیه) مذهبی قواعد دینیه‌یی شوایب بدعتدن ، تفرقهٔ سیئه‌دن تخلیص ایله بساطت اولایه ارجاع ایتمك ، حکومت اسلامیه‌یه تابع اولان بوتون بلادده نفوذ دینی برلشدیرمك مقصدیله تأسس ایتمشدر. مذهبلری مالکیدر .

٢ — شیعیلر: باشلیجه (زیدیه) (اثنا عشریه) فرقه‌لرینـه آیریلیر . هرایکی فرقه‌نك آیری آیری فقهلری ، علماسی ، مجتهدلری ، کتب مدونه‌لری واردر .

زیدیه (زید بن علی زین العابدین بن الحسین بن علی رضی الله عنهما) یی امام طانیرلر. زیدیه یمنده منتشردر . اثنـا عشریه (هشـام بن عبدالملك) زماننده خروج ایدن مشارالیه زیدی ترك ایدرك عالم بقایه ارتحالندن صوکره برامام انتخابنه قالقیشان (امامیه) مذهبنـك فرد کامل ، اك مهم واك مشهوریدر . الیوم شیعی دیدیکمز مسلمانلردر . ایرانك مذهب رسمیسیدر. حضرت علی‌نك الوهیتنه قائل اولان (نصیریه) آطنه وسوریه حوالیسنده ، مصرده ملوك فاطمیه‌دن حاکم بامر اللهك کندی تعبیری وجهله حاکم بامره‌نك الوهیتنه قائل اولان (درزیه) شـام حوالیسنده ، اظهار ایتدکلری تولیٔ اهل بیتدن طولایی (متوالیه) نامنی آلان شیعه‌ده شیعهٔ اثنا عشریه‌در ، بعلبك حوالیسـنده ساکندر .

مابعدی وار

ازمیرلی : اسماعیل حقی

تقویملرده

اختیارات

اختیارات ، رأی وآرزو واراده دیمك اولان اختیار کلمه‌سنك جمعی اولوب مختار عد اولنان فعللر ، وقتلر معناسنه‌در. نته‌کیم لسانمزده تقویمك اختیاراتیله عمل ایدن عقلادندر دینور .

اختیارات علم احکام نجومك برشعبهٔ مخصوصه‌سی اولوب سبعهٔ سـیاره‌نك افق اوزرنده‌کی وضعیات مختلفه‌سنه کوره هرهانکی برایشك اجرا ایدیله‌جکی ویاتشبثندن اجتناب قالنه‌جغی زمانی تعیینندن عبارتدر. برایشك اجرا ایدلمسی لازم کلن زمانه (وقت سعد ویا اشرف ساعت) واجتناب قلنمسی ایجاب ایدن زمانه (وقت نحس) اطلاق ایدیلیر . [*]

ایشته متقدمین نزدنده محاربه ، سیاحت ، عقد نکاح وسائره ایچون احکام نجومه موافق برطاقم شرائط مختلفه تحتنـده مسعود و منحوس زمانلر تحری اولنور وبو زمانلرك هیئت مجموعه‌سـنه « اختیارات » نامی ویریلیردی .

دارالشفقه‌ده جمعیت تدریسـیهٔ اسلامیه‌نك بر اجتماعی هنکامنده بالوسیله صورولان برسؤاله جواباً جمعیت مذکوره اعضاسندن دارالفنون تاریخ عمومی وتاریخ ادیان معلمی مرحوم احمد مدحت افندی « اختیارات » حقنده دیمشدرکه :

« اختیارات ظنون باطله‌دن اولوب شرق علی‌-العموم محاربه ، سیاحت ، و سـائره کبی حرکات عمومیه وخصوصیه‌یی بروقت مختاره تابع قیلاردی [*]

بوعلم اوروپاده دخی منتشر ایسه‌ده اسلامیونی منع ایدر. مبدأنی بولمق ایچون کلدانه قدر چیقمق ایجـاب ایدر . کلدانده سـالنامه‌لر ، سما نامه‌لر ، ماهنامه‌لر یازیلیر وبونلرك ایچنده طلوع وغروب قمر واحوال هوائیه کوسـتریلیردی . هر کونك احکام نجومی قید ایدیلیر وهانکیسنك اجراسنده خیر وارایسه « الاختیارات » دیه اشعار اولنوردی .

هر سنه قوجه قوجه لوحه‌لر ترتیب اوله‌رق پادشاهه ووزرایه تقدیم ایدیلیر وبوسنه شواوله‌جق دیه بیلدیریلیردی. شاید اوله‌جغی بیلدیریلن شیلردن بروبابرقاچی اولمازسه یرده اولمدی اما فلان وفلان یرده اولدی دیرلردی . خلاصه کلدانیلـر ظنون باطله‌یه پك اعتقاد ایدرلردی. طلسملره ، وفقلره ، چیزکیلره اعتقاد وبونلردن تفأل ایدرلردی که اغلبی منحوس ایدی [*]

بو تفأل من جهةٍ بزم باقلا فالنه بکزردی . بونلر عربه انتقال ایله‌مش ورمل دخی بویله اولمشدر . بالاخره بو ، عجمله انتقال ایتمشدر .

عجملر تسبیح ایله تفأل ایدر وچیفت اوله‌رق چکدکلری تسـبیحك صوکی چیفت کلدیکی حالده حسن تفأل ایده‌رك آنی یاپارلر .

رسماً منجملك بزه ایراندن کلمشدر. تقویملریمزده اختیـارات کوسترلمکده‌در . حتی مصرله اولان نزیب محاربه‌سی ، محاربه‌یه بدء ایچون منجمباشینك اشعار ایتدیکی اشرف زمانی بکله‌مك یوزندن غائب

[*] سبعهٔ سیاره ، قرآن کریمك وقت نزولنده (سیارات) اسمیله ارضك اطرافنده دور ایتدیکی معلوم اولان قمر ، شمس ، زهره ، عطارد ، مریخ ، مشتری ، زحل ناملریله بنام بدی ییلدیزدر .

[*] احمد مدحت افندی ، اختیارات ایچون ظنون باطله‌دن دیمش ایسه‌ده بعض ذوات بوقسم معلوماتك حقیقتنده رمل کبی علوم ظنیه جمله‌سندن اولدیغنی سویلیورلر .

وفق ؛ برآیت ، دعا ویا بر اسمك عدد ابجدیسنی کسر ، یاخود بسط ایتمك صورتلریله حاصل جمع ویاخارج قسمتی اوزرینه هرخانه‌ده برعدد ضم ایتمك اوزره ٩ ، ١٦ ، ٢٥ .... مربعلره تقسیم ایدلمش خانه‌لره بوعددلری وضع ایتمکدر . بونلرك وضعی ، اصـول و قواعدینه ، زمان وساعتیله شرائطنه موافق اولورسه دعا ویا اسم مذکورك عدد ابجدیسی قدر او اسم ، یاخود اودعا اوقونمش کبی تأثیر معنویسنی کوستردیکی پك چوق ارباب علم و تجربه طرفندن بیان واثبات اولنمشدر . مقصدك حصولنه وسیله اولدیغیچون مقصدله وفقك ، ویاوفق ایله خانه‌لرنده‌کی عددلرك طولاً وعرضاً وزاویةً موافق بولنمسی باعث تلقیب اولمشدر.

اوروپا لسانلرنده بو مثلث ترتیباتی احاطه ایدن مربعلره سحری مربع (Carré magique) دینور که وفق معناسنه‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایتدیکمزی جنرال مولتکه خاطراتنده یازمشدر .

ریاضیٔ شهیر مرحوم غازی احمد مختار پاشا ، وضعیات وامتزاجات نجومیه‌دن احکام چیقاره‌رق نحس و اشرف ساعت حساب ایتمك کبی شیلرله اوغراشانلرله بونلره ایناننلر حقنده (ریاض المختار) ده بعض ملاحظات سرد وآتیان ایله‌مشدرکه اهمیتی جهتیله بروجه‌زیر نقل اولنمشدر :

« المطالع المعین والطالع للمولود وطالع سنه وطالع عالم وتسویهٔ بیوت اثنی عشر کبی برطاقم مسائل وارایسه‌ده بونلر اصل واساسی اولمایان احکام اوزرینه یازلمش کتابلرك تتبعیله واهی فکرلر استحصاله مبدأ اولدیغندن قطعیاً برایشه یارامیه‌جغی وبوبابده سوز سویله‌مك عبثله اشتغالدن صاییله‌جغی جهتله صرف نظر اولنمشدر .

مثلا بر چوجق طوغدیغی آنده ویا شمس وکوکبدن ارتفاع آلندیغی وقتده بروج اثنی عشر درجاتندن افق شرقیده هانکیسی بولنمش ایسه آکا طالع دینلوب افق غربیده بولنانه (غارب) یاخود (سابع) و وسط سماده بولنانه (عاشر) وخط وتدالارضده بولنانه (رابع) دیرلرکه بیوت اثنی عشرك برنجی دردنجی یدنجی اونجی خانه‌لرینك مبدأری بونلر اولوب دیکر سکزندن هر برنده دهانه‌لر بولندیغی وبعده کواکب مشهوره ومعروفه‌دن فلان وفلان کوکبلر بونلرك زه‌لرنده ایدوکی زیج جدوللری اعانه‌سیله بالتعیین شو معلومات موضعیه ایله آرتق اساسسز قاعده‌سز برطاقم کیفی یازلمش کتابلره طالنوب فلان کوکب فلان برده ایسه نحسدر، فلان کوکبده شوقدر ایولك قوتی واردر، وفلانده شو قدر نحس قوتی بولنور کبی مالا یعنی شیلره وجود ویرمکی انتاج ایدرکه بونلر شرعاً دخی مذموم ومقدوحدر .

چونکه حق جل وعلا حضرتلری قرآن کریمنده سورهٔ لقمانك آخرنده مغیبات خمسه‌یی ، یعنی بش شیئی قوللرندن مکتوم طوتدیغنی بیان بیورمشدر.

ازجمله یارین نه‌قازانیله‌جغی ونره‌ده ترك حیات ایدیله‌جکی بیلنمه‌مك مقتضای قرآن معجزالبیاندن اولدیغی حالده نجومك حکمفرما اولدیغنه ایناتوب آنکله بالاشتغال غائبدن خبر ویریجیلك طاسلایان کوته بینالك یارین قازانه‌جقلك وصاقین فلان برده کیتمه ممات تهلکه‌سنده بولنورسك کبی برطاقم امر الٓهی‌یه مغایر سوزلرینه نصل حوالهٔ سمع اعتبار ایدیلیر ؟

والحاصل ایکی کره ایکی درت ایدر کبی مبرهن و علم الیقین مثبت اوله‌رق هر کله‌جکی و اوله‌جغی مخیلات ایله کشف ایتمکه چالیشمق وبرطاقم کیفی عملیات ایله کشفیات اجرا ایدییورم ظن ایتمك حق جل وعلا حضرتلرندن باشقه بر قوتك وجودینه قائل اولمق دیمك اولمازمی ؟

علی الخصوص ولد مکرم مصطفوی حضرت ابراهیمك وفاتنده اتفاقا خسوف واقع اولمقله شو وقوعات سماویه خلق عندنده اول ذات نجابتپناهینك وفاتنه علامت اتخاذ اولندیغی مسموع حضرت پیغمبری اولدقده شمس وقمر کیمسه‌نك اولمسی ویاشامسی ایچون طوتلمازلر . بونلر علامات الٓهیه‌دن برر علامتدر . بیورمش اولدقلری کبی مؤمن بالله اولانلر کواکبك تأثیراتی منکر اولدیغی کبی یاغموری دخی کواکبك تأثیراتنه اسناد ایدنلر حقك غیریده تأثیر ووقوعنی اعتقادلری حسبیله کافر بالله اولدقلری بیان و اشعار بیورلمشدر [*]

بیك بر دیرك اواسط شوال ١٣٤٠

مابعدی وار محمد عزت

[*] مورخ ذوفنون عبدالرحمن بن خلدون مقدمهٔ تاریخنك (ابطال صناعة النجوم) فصلنه مراجعت .

محفل ادبی :

[سلیمان نظیف بك افندینك مقالهٔ آتیه‌سی پیام صباح غزته‌سنك ١٢ حزیران ١٣٣٨ تاریخلی نسخه‌سنده مندرج ایدی . مابعدی (محفل) صحائفنی تزیین ایده‌جك اولدیغندن مبدءنك مساعدهٔ مخصوصه‌سیله عیناً اقتباس ایدیلدی .]

ادبیاتمزده غزل

— علی کماله —

آواره‌لکمی تسلیه ایچون بو کونلرده متنوع ولطیف ایشلر بولدم : عبدالحق حامدك (مقبر) و(اولو) بدایعنی، شعر وشاعری سون قدرشناس دوستلرمدن برذات ، نجیب برهمتله ومنتظم شکلده یکیدن طبع ایتدیرمك ایستیور. بوامل مشکورك خدمتکار حصولی اولمق شرفنی‌ده نفسمه تخصیص ایتمك کبی ، هر حالده قابل عفو ، بر خود کاملق اختیار ایتدم. وقتیله سانسورك قیدینی مصراعلری علاوه و اولدقجه خاطری صاییلیر مرتب سهویاتی تصحیح ایله بعض معضلات ومبهماتی ایضاح ایچون ـ ویانه‌دن بردرلو کله‌مین ـ شاعر اعظمله مخابره وطبع ایشیله اشتغال ، زمانمك بر قسمنی اشغال ایدییور . بوندن باشقه اشعر متأخرین عونی بکك ایکی بویوك دفتری طولدوران معظم دیوانی تنظیم ومقدمه‌سنی تحریر خدمتنی حفیدی عهدهٔ افتخارمه لطفاً تفویض ایتدی برطرفدن‌ده بوا کمل کلیاتی مطالعه ایله احیای ایام ولیال ایدییورم .

طاهرالمولوی حضرتلرینه‌ده اقرار ویردم ، خدمهٔ (محفل)ك صف نعالنده چالیشه‌جغم [*]

[*] استادك بك بویوکلکنی واونسبتده یوکسکلکنی کوسترن شومتواضعانه التفاته قارشی سعدی‌نك :

الله الله چه جای این سخن است

مصراعی‌و: کر برسرو چشم من نشینی نازت بکشم که نازنینی بیتیله مقابلهٔ شکرانده بولونه‌بیلیرم . آثار نظیفك موقع اجلالی ، مجموعه‌نك صف نعالی دکل ، محفل ادبی‌نك صدر کالیدر .

طاهرالمولوی

دیمك ایسترم‌که (پیام ایام) ك بو کون انتشار ایدن سطرلری، هیچ برزمان لاقید قاله‌مدیغم ودائما حساً علاقه‌دار اولدیغم بر مسئله‌یه تعلق ایتمه‌یدی شو صیره‌ده برشیٔ یازه‌میه‌جقدم .

اوت ، بوکونکی پیام ایامکه موضوع اتخاذ ایتدیککز غزلسرالق بوعاجزك الضعیف، ادبیاتمزك ایسه اك لطیف طرفیدر . مسرودانکده قناعتمه، یعنی ذوقمه موافق کوردیکم اقسامه اشتراك، مغایر بولدقلرمه‌ده اعتراض ایده‌جکم . خذ ما صفا دع ما کدر .

بن حیات فکریه‌مك هر دورنده غزللره محب ومنجذب قالدم . بالطبع خایبده اولمیان کوزل غزللره. غزل طرزینك بر مزیتی‌ده حسی وخصوصی اولمازسه درحال عدم استحسان و نسیانه محکوم ومدفون اولمغه نامزد بولنمسیدر. بر تخمیس مناسبتیله کنجلرده یازدیغم بر قاچ سطر (یارین) مجموعه‌سیله انتشار ایتمشدی . اوراده ازجمله دیوردم‌که :

« انسانده یاشایان یالکز ماضی‌در ، حیاتك
« امواج وطوفانی بزی نره‌یه سوروکلرسه سورو-
« کله‌سون... بز برمنبعدن چیقدق. کذرکاهمزده‌کی
« یرلرك خواص وطبیعتندن نصیب تحول آله آله،
« بزی بکله‌ین برعمانه ـ که آدینه بعضیلر ابدیت ،
« بعضیلر نسیان دیرلر ـ ایشته او رایه قدر کیده‌جکز...»

برقاچ سطر آشاغیده‌ده شو سوزلری سویله‌مك ایستیوردم :

« ... نه طوغری دیمشلر : انسانده ماضی‌یه
« قارشی مرضی بر تحسر ، بر داء الصلهٔ ماضی
« واردر . حالدن مفتور وبعضاً استقبالدن‌ده نومید
« اولدقجه اسکی ، یکی دیوانلرك صحیفه‌لرندن تسلیت
« دیلنیرم. هر کوزل غزل الملرمه برنشیدهٔ تنویمدر.
« اوقومقله اویوده‌مادیغم اضطرابلرمی ایسه بعضاً
« برغزل‌ده بن یازمق صورتیله آووتمغه چالیشیرم..»

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بر قاچ سطر صوکره‌ده (صفحات) شاعر بلندینك خصوصی برحسبحال اثناسنده سویله‌مش اولدیغی (غزل وادیسی قوهٔ نامیه‌سی قالمامش بر طوپراقدر) سوزینی موضوع حسبحال ایده‌رك دیمشدم‌که :

« ... أوت ، خاطره‌لرك موضوعی یاشاماز ،
« فقط او موضوعلرك خاطره‌سی یاشار . ایشته
« غزل‌ده بویله‌در. ماضیمزك تربهٔ خاطراتی جبهه‌سنه
« بر کتابه یازلمق ایجاب ایدرسه ، ایسترم‌که بو کتابه
« غزل اولسون ... »

عاکف، بووادینك (قالمشمی عجب دنیلمدك سوز؟..) دعواسنه ماصدق اولدیغنی اومطالعه‌سیله قصد ایتمشدی . حیاتك هر صفحه‌سنی کوسترمکه چالیشان وکوسترن او بیوك شاعرك آماله وطرز مختارینه غزل وادیسی پك طاردر . بواعتبار ایله اوکا حق ویریله‌بیلیر . فقط بن تربه‌لرك قبه‌لرندن عکس ایدن سسلری غزللرك مصراعلرندن ایشیدیرم. اجدادمك قاووقلرآلتنده دوشونن وقورباشلری، آنه‌لرمك کونده بش دفعه سمایه مرفوع أللری هر منظرهٔ ملیه ، هر خاطرهٔ ملیه غزللرده مرتسمدر . ایشته بو سبب وصورتله‌درکه بن بو طرز نظمه آنجق حیات عضویه‌مله برلکده قیریله‌جق بولده مربوط بولونیورم . أوت ، تربه تارلا دکل ، تارلا اولمامقله برابر ، ینه برشیدر . وجانلی برشیدر. کیمسه ادعا ایده‌مزکه تربه یاشامیور. ویاشاتمیور . بیك خاطره یاشاتان بر شیئه نصل یاشاماز دینیر ؟..

شمدی سنك (پیام ایام)ده‌کی تمهیداتکه کله‌یم:
« ... فی‌الحقیقه ناجی دورینك غزللری بویله
« یاوان ایدی ... اوصیره‌لرده (ترجمان حقیقت)
« آنجق ایکی کوزل غزل نشرایتمشدی: نامق کمالك
« (ختام عجمی) امضاسیله کوندردیکی بربدیعه که ،
« ایرمه‌مشکن کیمسه‌نك نور نکاهی قوینه »
« کیزلی کیرمش دون کیجه زلف سیاهی قوینه »
« مطلعیله باشلایوردی ،
« سینه‌سنده صانما پستاندر اومهر عصمتك »
« شق ایدوب قویمش یداعجاز ماهی قوینه »
« بیت بدیعنی احتوا ایدیپوردی . برده نظیفك
« اعیاندن غالب بك مرحومه عطف ایتدیکی ،
« کل نه قورقارسك اجل سیمای زردمدن بنم
« قورتار الله عشقنه دنیایی دردمدن بنم
« مطلعلی غزل که ،
« بر خدایی عاشقم تحلیل اولنسه طینتم
« دهره بیك مجنون کلیر هرجزء فردمدن بنم
« رعدوبرقی باق نه‌مدهشدر هوای عشقمك
« رونما بیك ییلدیریم بر آه سردمدن بنم
« بیت القصیدلرنی جامعدر ... »

ناجی دورینك غزللری ، دیدیکك کبی ، فی‌الحقیقه یاوان ایدی . ایکی ویا اوچ غزلی استثنا ایدیلیرسه ، مرحومك کندی غزللری‌ده یاوانلقدن قورتوله‌ماز . فقط او دورده (آنجق ایکی کوزل غزل) انتشارایتمش اولدیغنه قائل دکلم . علی روحینك غزللری جداً نفائسدن ایدی . شمدی خاطرمه کلیورن شوایکی مطلعی واو مطلعلری تعقیب ایدن بیتلر نه‌قدر لطیفدر :

وعدهٔ بوس لبکله کوزده کی جولر طورر
سوز قرین حق اولنجه هپ آقان صولر طورر

و

باقیورمی دیبه دلخستهٔ هجران کوزمه
باقیور جان آلیجی کوزلری یان یان کوزمه

اسکداری صافی مرحومده اودورده یتشمش غزلسرالرك کزیدکاننددر . بر تقریض مناسبتیله نامق کمالك یازمش اولدیغی ،

آفرین طبع صاف صافیه
که ایدر نازلر قوافیه

مدیحهٔ جهانقیمتنه بو اسکدارلی شاعر جداً احرازلیاقت ایتمشدی. وادیسنده بوشاعری کیمسه تقلید ایده‌مز . کوچوك بر رساله شکلنده انتشار ایتمش اولان مجموعهٔ غزلیاتی بهمه حال اوقو . اشعارینك قسم اعظمی حیاتی کبی وحیاتیله برلکده پریشان اولمشدر .

هله آطنه‌لی ضیاء، اسکی،یکی غزلنویسلر آراسنده، الك ممتاز موقعی بحق احراز ایدر . ایکی سنه اوله قدر برحیات ایدی. اوتوز سنه‌یه قریب برمدتدن بری (قالدم قره برحصار ایچنده) فریادیله چیرپیندیغی افیون قره حصارنده شمدی بیلمم نصل ونه حالده‌در؟. آل یازیسیله برقاچ غزلنی کچنلرده سکا اعاره ایتمشدم. (پیام)ك علاوهٔ ادبیه‌سنده استحسانلرله نشر ایتمش اولدیغك برغزلی نه‌قدر کوزلدی. خصوصیله شوبیتی قارشیسنده ایکیمزده مبهوت ذوق وحیران قالمشدق :

سکاآل صونارمی بن ، قوروسون ألم صونارسه‌م
نظرمله کلشنکدن . بر ایکی شکوفه چینم

بورند شاعرك شو ایکی بیتی‌ده ، فکرمجه ، ناقابل تنظیر بدایعدندر :

فراقك ایلدی دعوت بو احتراقمزی
کل ای قیامت عالم کور اشتیاقمزی
کیدنجه روح بدندن قالایدی برسوزش
او حاله بکزه‌ده‌جکدم بو افتراقمزی

فقط اوپاوه‌لرك تراکم وازدحام جوشاجوشی آراسنده بویله بدیعه‌لر پك نادردی . سن یالکز ایکی‌یه قصر وحصر وبرده مثال ایراد ایتمسه‌یدك هپمز سکا حق ویردك .

کله‌لم (نظیفك اعیاندن غالب بك مرحومه عطف ایتدیکی) دیدیکك غزله :

بزمله برابر یاشامامش اولانلر بوغزلك قیمت ماریخه‌سنی بیلمزلر . « فکری » نام مستعاریله « ترجمان حقیقت »ده انتشار ایتدیکی زمان، باشد[ه] معلم ناجی اولدیغی حالده ، هر کسك استحسان[ی] وحیرتنی موجب، عادتا برحادثه اولمشدی. غزله‌نك اصرار ومراقه‌رغماً ناظمی هرکس کبی بکاده ـ تا[م] بر ربع عصر ـ مجهول قالدی . غریب بر جلو[ه] شئوندرکه صاحب غزلی ، اکثر خواصنك بیله لسانمزه کلیاً یابانجی بولندیغی بر یرده ، بصره‌ده اوکرندم .

معلومدرکه اعیانده مخلصلری « غالب » ایکی بك واردی. ایکیسی‌ده بوکون رحمت رحمانده‌در. برینك اسمی « محمد » ، دیکرینك « علی » ایدی: علی غالب بك بدایت انقلابده برلین سفارتندن معزول، محمدغالب بك‌ده روم ایلنده عدلیه مفتشی بولونیوردی. همان برزمانده اعیان اعضالغنه تعیین اولندیلر . غزل عدلیه مفتشی محمدغالب بککدر. انقلابدن اون سکز سنه اول بغدادده استیناف مدعی عمومیسی ایکن بوغزل ماجراسنی دوستلرندن برینه سویلمش . اوده بکا بصره‌ده حکایه ایتدی . محمدغالب بکك ذاتاً شاعراولدیغنی بیلیردم . بونکله برابر روایت واقعه‌یی توثیق ایده‌جك قدر ایشیتدیکم شیئه ایناممقده تردد ایتدم . استانبولده تکرار کوروشدیکمز زمان غالب بك غزلك کندی اثری اولدیغنی هم تصدیق، هم بش بیتی درحال قرائت ایتدی . « پیام ایام »ه درج ایتمدیکك شو ایکی بیتی‌ده ـ اووقت قید ایتمش اولدیغم ـ دفترمدن ایشته عیناً نقل ایدییورم :

دل تسلی یاب اولور رنك سرشك آلدن
بر نشاندر چونکه رنکینی وردمدن بنم
سن طبیبم اول یتش قورتار بو غمدن جانمی
کل نه قورقارسك اجل سیمای زردمدن بنم

شو صوك ایکی بیت ، غالبا اولکی اوچ بیت قوتنده اولمادیغی ایچون خاطرکده قالمامش. فی‌الحقیقه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ضعيفدر . مرحوم غزلی یازدیردکن، بن لطيفة کولومسه‌یه‌رك ، (علمای بیانك ـ رد العجز علی الصــدر ـ نامنی ویردکاری صنعتده بو غزلده کوسترمك ایستمشسکز) دیمشدم. (صنعت دکل، قافیه بلاسی) جوابیله براز انصاف داها کوستردی. بنده (دیمك بوراده‌کی «عجز» ی بزم ترکجه‌ده‌کی مناسبله قصدواراده ایتمشسکز) دیدم. وکولوشدك.

ایشته عزیزم، «نظیفك عطف ایتدیکی غزل» بوصورتله توثیق ایدلمشدر. حتی غالب بكك وفاتندن برقاچ سنه صوكره بالتصادف «منتخبات ترجمان حقیقت» ده کوردیکم او غزلی عیناً شاعرك بکا یازدیرمش اولدیغی کبی بولدم .

«... فقط غزلك انفسلری قدمایه خاصدر...» دیدکدن صوکره ینه قدمادن «نطقی» نامنده بر شاعرك دورت بیتنی قید ایدییورسك .

اولا ، غزلك انفسلری قدمایه خاص اولدیغنی تصدیقده تردد ایده‌جکم . فی‌الواقع غزلسرایان قدماده انافس وارسه‌ده ، نفاستی اونلره تخصیص ایتمکه امکان یوقدر. تقدم، هریرده فضل اوله‌ماز. فضل تقدم یالکز شرائط متساویه داخلنده‌در . بو بحثك دوامنی آرزو ایدرسه‌ك سکا تفصیلاتی ودلائلیله اثبات ایدرم که متأخرین غزلسرالقده قدمایی پك کریده براقشلردر .

کچن کون فضلای اودادن برقاچ ذات فقیر خانه‌یه شرف ویرمشلردی. عونی بك مرحومك مدحت پاشایه اولان بر قصیده‌سنی برلکده اوقودق . بوکونه قدر قصائدی ممتنع التقلید ظن اولنان نفعی‌یه، بعضی یرلرده قوجه یکیشهرلی تفوق بیله ایتمش . مثلا نفعینك مثل شایع درجه‌سنده اشتهار ایتمش اولان برمصراعنی ـ تك بر کلمه‌سنی تبدیل ایله ـ شو یولده تضمین ایدییور :

بر ثواب ایتدك که خشنود ایلدك پیغمبری
بلکه اللهی بیله والله اعلم بالصواب

بوبیت نفعینك ،

تیغکه نوله یمین ایلرسه روح مرتضی
برغزا ایتدك که خشنود ایلدك پیغمبری

بیتیله قارشیلاشدیریلیرسه عونی بكك درجهٔ موفقیتی آکلاشیلیر .

ثانیاً (نطقی) نام شاعرك یازدیغك دورت بیتی‌ده بنی سنك قدر وحتی هیچ تسخیر ایتمدی. بونکله برابر اعتراف ایدرم که تقدیر بر ذوق مسئله‌سیدر . نجه شعرا ایچون ذوقدن بشقه مقیاس محاسن ومحك قیمت اوله‌ماز .

بن بو پریشان سطرلری سنکله حسبحال ایچون یازدم. نشر ایدوب ایتمه‌مکده مختارسك . بو وسیله ایله‌ده تأیید اخلاص ومحبت ایدرم عزیزم .

نشان طاشی ، ١٠ حزیران ١٩٢٣

سلیمان نظیف

سلطان احمد جلایری‌نك دیوانی وبعض ابیاتی

آیاصوفیه جامع شریفی داخلنده‌کی دارالکتبك ٣٩٢٤ نومروسنی حائز یازما بر دیوان وارکه قاپاغنك ایچ طرفنده (دیوان سلطان احمد بالفارسی) قیدی کورولویور، مندرجاتنده‌کی :

جمالت قبلهٔ (ابن اویس) است
اکر نبود ورا خود دین نباشد

یعنی «جمالك ؛ اویس زاده‌نك قبله‌سیدر ، اویله اولماسه اونك ده دینی اولمامق لازم کلیر» مألنده‌کی بیت وامثالنك دلالتیله بونك (ایلکانیان) دن (شیخ اویس) اوغلی (سلطان احمد جلایری) نك مجموعهٔ اشعاری اولدیغی آکلاشیلیور .

کنارلرینه آلتین جدول چکیلمش یوز قدر صحیفه‌دن متشکل اولان بو دیوان (صالح بن علی الرازی) نامنده بر خطاطك قلمیله وکوزه‌لجه بر تعلیق خطیله یازیلمش، تحریری ٨٠٠ جمادی الآخره سنك ابتداسنده بغدادده ختام بولمش ، عثمانلی پادشاهلرندن سلطان محمود اول جانبندن وقف ایدیلمش اولدیغی‌ده حرمین محترمین مفتشی مصطفی طاهر افندی طرفندن باش طرفنه اشارت ایدیله‌رك (خاك پای فخر عالم مصطفی) عباره‌سنی حاوی مهری باصیلمش .

دیوان :

«ای ذاتی ؛ حدی اولمایان مبدأ ! احد ؛ سکا ناصیل حمدیه سویله‌یه‌بیلسین ! » دیمك اولان

ای ذات تو ابتدای بی حد
حمد تو چه کونه کوید احمد

مطلعلی بر نشیده ایله باشلایور، غیر مرتب صورتده غزلیات، قطعات، مثنویات ومفرداتی احتوا ایدییور.

متصوفانه وساده بر اسلوب ایله یازیلمش اولان بو منظومه‌لردن ناظمك وسط درجه‌ده بر قدرت شاعرانه‌سی بولوندیغی استدلال ایدیلیورو (کلام الملوك ملوك الکلام) سوزینك هروقت طوغرو اولمادیغنه بر حجت تشکیل ایدییور .

احمد جلایری‌نك بر تورك حکمداری اولماسی، سرکذشتنك عثمانلی تاریخنه تعلقی وکندیسنك ییلدیریم بایزید معاصری بولونماسی طولاییسیله ابیاتندن بعضیلرینی نقل وترجمه ایتمك ایسته‌دم .

*
* *

معلومدرکه تبریزده اجرای سلطنت ایله‌ین ایلخانیلرك صوك حکمداری (سلطان ابوسعید)ك ٧٣٦ ده بلا ولد ارتحالی اوزه‌رینه امرای دولتك هپسی کبی روم، یعنی آناطولی والیسی بولونان (امیر شیخ حسن) ده کلاه قاپمق سوداسنه دوشمش ، براوردو ایله آذربایجانه کیدوب سائر امرا ایله اوغراشدقدن صوکرا عراق عربله اکتفا و بغدادی مقر حکومت اتخاذ ایتمشدی (٧٤٥) .

وفاتنده یرینه اوغلی (شیخ اویس) بعده اونك اوغلی (سلطان حسین) صوکراده اونی قتل ایدن برادری (سلطان احمد جلایری) کچدی .

سلطان احمد ؛ تیمورلنکك صولتندن ییلدیریم سلطان بایزیده التجا ایده‌رك مشار الیهما آراسنده وقوعه کلن محاربه‌نك اسباب ظهوری جمله‌سندن بولونمش، مؤخراً مصرده‌کی چراکسه حکومتنه دخیل دوشمش ایسه‌ده تیمورك وفاتی اوزه‌رینه عراقی استرداد ایلمش وتبریزی‌ده آلمق ایچین (قره یوسف) ایله ایتدیکی محاربه‌دن قاچارکن مقتول دوشمشدر .

(ایلکانیه) و (جلایریه) ده‌نیلن بو حکومت ٧٣٥ دن ٨١٣ تاریخنه‌قدر ٧٣ ییل سورمشدی. (ایلکان) هلاکونك طورونی (کیخاتو)نك امراسندن اولوب «امیر شیخ حسن» ك جدی ایدی. «جلایر» ده ایلکانك باباسیدر .

مابعدی وار طاهر المولوی

سعود بكك غزلنی تشطیر

«نه آشنای نیازم ، نه‌دهره نازم وار»
نه بوس دامنه میلم ، نه اعتزازم واز
نه‌هتك پرده سرقم ، نه کیزلی رازم وار
«نه‌مبتلای هراسم ، نه احترازم واز»
«نه راحتم ایده‌لی کنج انزوا‌ده قرار»
قلم مثالی صدیق بدیعه سازم وار
حریم وحدتمه اوغرامازسه برنا اهل
«یانمده حسن طبیعت ، اودلنوازم وار»
«صداسی که آسمانه اعتلا ایلر»
دلمده آه حرق ودم حجازم وار
اولور ترنمی دائم تکلم روحم
«بنم کوکل کبی سینه‌مده کیزلی رازم وار»
«تهیمی سیر عجیب زمانه اویغایشم»

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

«نه حرص فیض ترقی ، نه جاهه آزم وار
طریق (فاستقم) اوزره سلوکه سعی ایده‌دم
«نه سرخوشم ، نه ده مستانه اهتزازم وار »
یکانه سجده‌کهم قبله‌کاه استغنا
درتملق او کنده سر فرازم وار
جناب پیره‌در آنجاق نیاز قلب حزین
«دکر جهتلره ظن ایتمه‌کیم نیازم وار»
«سعود حضرت ملایه بنده‌یم، حرم»
اوبنده‌لك شرفیله جهانه نازم وار
کمینه خاکره مولوی‌یم ای طاهر
«اوجاکرمکه ملوکانه امتیازم وار »

طاهرالمولوی

محفل تاریخی :

مولویلك منقبه‌لری

سید برهان الدین محقق ترمذی

جناب‌سید، حضرت مولانایه جناب‌افلاکینك روایت ایتدیکی اوزره طقوز ییلده طریق سلوك وآداب مشایخه عائد خیلی تلقیناتده بولوندیلر. بومیانده حضرت سلطان العلمانك (معارف) نی برقاچ دفعه تقریر ایدوب اوقوتمشدر. افلاکی وسپهسالار جناب پیرك تربیه وتسلیکنی بویولده حضرت سیددن کوستردکدنصکره مولانانك پدر مکرملرینه طوغریدن طوغری‌یه انتساب ایده‌رك آنلرك یدنده تربیت و تسلیکه مظهر وبناءً علیه پدرلرینك وفاتنده جانشین اولدقلری وقت ظاهر وباطنی معمور برشیخ کامل بولندقلرینی و مع ذلك حضرت سیدله دخی برمدت صحبت ایدرك تکمیل مراتب ایتدیکنی یازارلر .. کرك پوست و کرك مقابلهٔ شریفه عقبنده‌کی دعالرده سلطان العلمانك نام عالیلرندن صکره واسم خداوندکاردن اول سید برهان الدین محقق ترمذی‌نك یاد ایدیلمه‌سی مرشد مولانا اولدقلرینه دلالت ایدر. بروثیقه‌در .

[جناب سید سردانك شخصیت اخلاقیه وعلمیه‌سی‌ده آیریجه تدقیقه شایاندر .. حضرت برهان الدین مشهور (سنن ترمذی) صاحبی (حکیم ترمذی) دن علوم عقلیه وفنوندن منطق، حساب ، هیئت ، طب ایله کلام وجدلی کاملاً اوقودقدن صکره کتاب وسنتك روحندن استنباط حقایق ایلین صوفیه مسلکنه سالك اولدی. اوائل حالنده (حکیم‌سنائی) یه بنده‌اولدی. بررتبه‌ده‌که سلطان ولد افندیمزك نقلنه کوره جناب مولانا حضرت شمسه ناصل عاشق مدهوش اولمشلرسه جناب محقق‌ده حضرت حکیمه اویله عاشق بیهوش اولمشلردری . واقعا (مقالات سیدبرهان‌الدین)ك سنائی‌نك (حدیقه) سندن ـ که الٰهی‌نامه دیه بیلمزده شایعدر ـ انك شوراسندن بوراسندن برچوق منقولات ومستشهداتنه وکندی حقایق میاننده افاداتنه نظراً الٰهی‌نامه‌نك حافظی اولدیغی آکلاشیلیور . حضرت‌شمس دخی کندی اثرلری اولان «مقالات شمس» ده بیوررلرکه : سیدده بوی ومستیٔ روح، مولانادن زیاده‌در . پك‌چوق علمی وارایدی . فقط هیچ برشیئله مقیدکلدی» مقالاتك برمحلنده حضرت سید ، سنائی‌نك مرید خاصی اولدیغنی سویلر وسنائی سیدك شیخی ایدیکنی تصریح ایلر «ولد چلبی»]

سید برهان‌الدینك تولدیله وفاتی تاریخلری شك وشبهه حدودندن قورتیله‌مامشدر .. ماضینك تسیب واهمالنه متأسف اولمامق قابل دکلدر .

اسکدار مولویخانه‌سی پوست نشینی عرفای علمای مولویه‌دن شیخ احمدرمزی دده افندینك مثنویخوان حاجی‌قلندر افندیدن ایشتدیکی :

سید ترمذی محقق‌این هست برهان‌دین براه یقین
چونکه ثانیست‌اوبحیی‌الدین سال مولود او بثانی بین
شد رقم سال‌نقل آن نامی
قدس‌الله سره‌العالی [*]

قطعه‌سنده‌کی (ثانی) کلمه‌سی تولدی‌تاریخی‌ایمش ابجدحسابنده ٥٦١ طوتیور.. تاریخ‌وفاتی‌اوله‌رق‌ده شوجمله عرض‌ایدیلیور. (مقیم‌بلدهٔ‌قیصری) درکه بوده ابجد حسابنده ٦٤٣ طوتیور .. حالبوکه رمزی دده افندی حضرتلرینك قسطمونی مولویخانه‌سی مشیختنده و اوشهرده طبع ایتدیردیکی «برکذار» اسمنده‌کی‌اثرلرینك (صحیفه ١٨ نوط ١) قیصریه محکمهٔ شرعیه‌سندن ٦٤٤ تاریخنده صادر اولان بعض‌وقفیه‌لرده شاهداوله‌رق‌امضاسی کوریلدیکی یازیلیور .. اکر یوقاریده‌کی (قیصری) کلمه‌سنی «قیصریه» صورتنده فرض ایدر ایسه‌ك (٦٤٨) اولور .. بوکلمه‌نك اولجه بوشکلده‌اولدیغنی ظن‌ایدرك صوك تاریخی‌شیمدیلك قبوله طرفدارز.

بوایکیسی طوغرو تلقی ایدیلیرسه مشارالیهك ٨٦ سنه عمر سوردکلری آکلاشیلیر . مدت حیاتلرنده تأهل ایتدیکنه دائر مناقبلرده براشارت یوقدر. غداجه‌ده ریاضته مداوم اولدقلری‌مولویلر آره‌سنده پك شایعدر . کونلرجه یمك یمز ، اون سکز کونده برخفیف شیلر یردی . طبده بوکا مخمصه Inanition دینورکه‌بوکبی‌ذواتك‌اقامتکاهلرینه کیرلدکده غایت‌لطیف برآسه‌تون Acéton قوقوسی حس‌ایدیلیر. کیدکلری کوملکلرینده بیقاتدیرمق ایچون‌چیقارمدقلری روایت‌ایدیلیور. بعض‌ذواتك [عرق Sueur]ی کریه‌دکل،پك‌کوزل‌قوقار. مشهور جهانکیر ماکدونیالی آلکساندرك (تریتك) پك لطیف قوقوسی اولدیغنی بعض ادبیات طبیه‌ده اوقومش‌ایدم. افلاکی دده ؛ مولانای محمدی کبی شرقك الك بیوك برعاقل حکیمنه مربی‌اولان سید سردانك حضورینه کیره‌نلرك لطیف برقوقو دویدقلرینی وعالمانه ومتصوفانه کلمات ایشیتدکلرینی یازیور ..

مابعدی‌وار

م . فریدون نافذ

[*] سیدك تاریخ انتقالی اولدیغنی اشارت ایدیلن بومصراع ٦٣٧ رقمنی کوسترمکده‌در . برده (العالی) یرنده (السامی) اولاجق ظن ایدیلیرکه اوکلمه ایله هم قافیه طوغرو اولور، هم‌ده مصراعك قیمت عددیه‌سنه خلل کلز.

بابیلك مابعدی

موکب همایون شاه زاده عبدالعظیمك [١] صحنی اوکنده توقف‌ایتدی. شاه ، آندن اینوب صحنك داخلنه کیره‌جکی‌اثناده میرزا رضانك «برای خاطر چشمت جمال ! . . » نداسنی تعقیب ایدن قورشونلرك صفیری آراسنده ایشیدیلان بوغوق بر «آه !.. » ایله‌شاهك تربه‌قپوسنه‌ییقیلان‌وجودی کورولدی .

بیوك براعتدال ایله شاهی سفر پستهٔ راه تباه ایله‌ین میرزا رضا استجواب ایدیلیرکن بابی‌اولدیغنی کمال افتخار ایله بیان وشاهی اولدیرمکدن متولد سرور و غرورینی اعلان ایله‌دی . ودیدی‌که : «شاهدن یالکز بابیلرك دکل ، بتون ایرانیلرك انتقامنی آلدم . »

ایران حکومتی، باب‌عالیدن جمال‌الدین‌افغانی‌یی مصراً واکیداً طلب ایتدیسه‌ده عبدالحمید خان‌ثانی مرحوم بو ملتجی‌یی تسلیم ایتمدی، بالعکس اونی محترم وموقر طوتدی .

میرزا رضا ، افعالنه هیچ برشریك کوسترمدی. سیاستکاهه پك نشوه‌لی بر رفتار ایله کیتدی. بویونه ایپ طاقیلوب آصیله‌جغی برصره‌ده بلند آواز ایله :

[١] طهرانه‌آلتی‌بچق‌کیلومتره‌مسافه‌ده واقع برکوی اولوب طهرانك برمحله‌سی کیبدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

« خوشاروزی که خودرا برسردار فنا بینم
سرم کردد بلند وعالمرا زیرپا بینم » [*]

بیتنی انشاد ایله مسلك صاحبنه ینه خاص بر متانت ابراز ایله‌دی ..

شاهك وفاتندن صوکره ایران تختنه جلوس ایدن مظفرالدین ومحمدعلی شاهلر بابیلرك باش قالدیرمه‌لرینه میدان ویرمه‌دیلرسه‌ده ایرانده مشروطیت اداره‌نك تأسسی ، متعاقباً احمد شاهك جلوسی بابیلره بیوك بر نفس آلدیرمشدر . بناءً علیه بابیلر حکومتدن زیاده اهالیدن قورقمغه باشلادیلر. چونکه شیعیلر تصادف ایتدکلری هر بابی‌یی فنا حالده دوکیور ، ئولدیرییوردی ، بابیلرك وجوب قتلی حقنده مجتهدین عجمك افتاسی حکومتی مشکل موقعده براقیوردی .

بابیلر بوکا منطقی برچاره دوشوندیلر ، تشکیلات خفیه‌لرینی توسیع ایتدیلر بیوك شهرلرده اعدادی درجه‌سنده مکتبلر ، عمومی کتبخانه‌لر . علمی ؛ انجمنلر وخلق درسخانه‌لری کشاد ایتدیلر . بونلری کویلره قدر توسیع وتشمیل ایلدیلر .

بابی اولانلر اولادلرینی بو مکتبلره کوندرمه‌یه ، افکار وحسیاتی بو انجمنلرده تنمیه‌یه باشلادیلر . اوروپانك متعدد شعبات علوم وفنونده یتشدیردکلری معلملر ، بومکتبلری اداره ایدییوردی . ایران داخلنده بولونان آمریقا مکتبلرندن پك چوق معاونت کوردکلری کبی بونلرده اك زیاده اعتبار ایدنلر ینه اونلردی . بر طرفدن عباس افندینك مصر ، لوندره وواشینغتونده‌کی بیاناتی ، دیکر طرفدن خلفای بابیه‌نك ایرانده‌کی «مساعی» فوق العاده‌لری بوکون بابیلکی میدانه چیقارمشدر .

[*] سیاست سهیاسنه چکیلوب باشمك یوکسه‌لدیکنی عالیده آیاغمك آلتنده کوردیکم کون نه خوش بر کوندر.

بابیلك لوندره ، بالخاصه واشینغتونده پك دعوتکار واجابتکار روحلر بولمشدر .

بیکلرله آمریقالی ، بهاءاللهك - حاشا طرف الـهیدن کتیرمش اولدیغی - عصری قانونلرینه ایمان ایله‌مشدر . ایرانده ، بونلرك متعدد انطباعاتی مشاهده ایلدم .

کوندن کونه تزاید ایدن منتسبین بابیه‌نك یوز بیکلرله دولار صرفیله بوکون آمریقاده انشا ایتدکلری اومعظم ومحتشم جامع ، وقتیله باب علی محمدك شیرازده تأسیس ایتمك ایسته‌دیکی کعبه‌دن باشقه برشی دکلدر ! . . .

مابعدی وار امساله محوی

قُبادْ و مَزْدَكْ

ایران حکمداری حاضری احمدشاهك «بهائیلك» مذهبنی تصویب ایله‌مش اولدیغنه دائر تبعهٔ ایرانیه‌دن برینك امضاسیله « آقشام » غزته‌سنه بر ورقه کونده‌ریلمش ایدی .

صدقه‌ده ، کذبه‌ده حملی ممکن اولابیلن بو خبرك صحتنه بن ؛ پك‌ده احتمال ویرمه‌مشدم . چونکه : جدی ناصرالدین شاهك دشمن جانی وماحی حیاتی اولان « بابیلك »دن استحاله ایتمش بهائیلکله شاه عجمك ناصل اویوشه‌بیله‌جکنه عقلم ایرمه‌مشدی .

مؤخراً ایران سفارتنك مسئله‌یی رسماً تکذیبی ظنمك اصابتنی تصدیق ایتدی . فقط شایعهٔ واقعه ؛ ایران شهنشاهلرندن « قباد »ك وقتیله « مزدك » دیننه کیرمش اولدیغنی خاطریمه کتیردی. بناءً علیه اوکادائر مختصر بعض معلومات نقل ایتمك ایسته‌دم:

معلومدر که : قبل الاسلام ایرانده درت سلاله ، یاخود طبقه ؛ اجرای حکومت ایتمشدی . پیشدادیان ، کیانیان ، اشکانیان ، ساسانیان ده‌نیلن بوحکومتلرك

دردنجی وصوکنجیسنه « اکاسره دولتی »ده تعبیر اولونور .

ساسانیه حکومتی ؛ ۲۲۶ دن ۶۵۲ تاریخ میلادیسنه قدر ۴۲۶ سنه سوروش و ۲۸ حکمداری کلمشدر . مؤسسی « اردشیر بن بابکان بن ساسان » اولدیغی کبی پای تختی‌ده اولا فارسده « اصطخر » ثانیاً عراقده « مداین » بلده‌سی ایدی .

بودولتك ۱۹ نجی حکمداری اولان قباد - که برنجی « فیروز »ك اوغلی ، « بلاش »ك برادری وخلفی ، مشهور «نوشیروان»ك‌ده پدری وسلفیدر - ۴۹۱ سال میلادیسنده جلوس ایده‌رك ۴۹۸ ده خلع اولونمش ، درت سنه صوکرا یکیدن اجلاس ایدیله‌رك ۵۳۱ ده أولمش ویرینه اوغلی نوشیروان کچمشدر.

قبادك خلع وحبسی ؛ « مزدك » یاخود «مزدك» نامنده برحریفك چیقاردیغی دینه ! انتساب ایتمه‌سندن ایلری کلمشدی . مزدك ایسه نیشابورلی برشارلاتان اولوب اساسی اباحیلکدن عبارت برمسلك نشرینه قالقیشمشدی .

فضلای ایراندن «حسین بن خلف تبریزی»نك « برهان قاطع » نامیله تألیف ، علامهٔ روم عاصم افندی مرحومك‌ده «تبیان نافع» اسمیله تورکجه‌یه ترجمه ایتمش اولدیغی لغت کتابنده «مزدك» کلمه‌سی :

« نوشیروان پدری ، قباد عصرنده ادعاء نبوت ایتمش برکمسنه آدیدر »

دییه تعریف ایدیلدکدن صوکرا مذهب ومشربی حقنده :

« ... نور وظلمت قدیم ونورك فعل اختیاری وظلمتك فعل جبلی واتفاقیدر. وآیین آتشپرستی حق وجمله اشیا مباحدر . زیدك زوجه‌سی عمروه ، عمروك زوجه‌سی زیده حلالدر . مجموع خلقك اموال و احوالی مساوات اوزره‌در ، یعنی هرکس برلکده‌در ، بخصوصه کیمسه‌ده تصرف یوقدر . جمله ناس مساوی ومشترکلردر. وبرمجرد کیمسه کلوب ازواج متعدده صاحبی کمسنه‌دن زوجه‌سنك برینی طلب ایلسه رد اولنیوب واغنیا زمرهٔ فقرادن مالرین دریغ ایتمیوب مهمات ولوازملرین کورمك زمننده ایدی . وقبادشاه برزندوست کمسنه اولمغله آنك دخی طبیعتنه مناسب کلدیکندن نبوتنی تصدیق ایدوب آیننه رواج ویردی . »

معلوماتنی ویریلیور ، نتیجهٔ حیاتی ایچین‌ده :

« وقتا که رشتهٔ سلطنت اوغلی نوشروان النه کچدکده مسفوری سکسان بیك قدر اتباعیله طعمهٔ تیغ تدمیر ایلدی » دنیلیور .

۵۴۸ تاریخنده وفات ایتمش اولان « ابوالفتح محمد بن عبدالکریم الشهرستانی »نك « ملل ونحل » عنوانلی کتابنده‌ده مزدك مسلکنه عائد معلومات صیراسنده :

« وکان مزدك ینهی الناس عن المخالفة والمباغضة والقتال ولما کان اکثر ذلك بسبب النساء والاموال فاحل النساء واباح الاموال وجعل الناس شرکة فیها کاشترا کهم فی الماء والنار والکلاء وحکی انه امر بقتل الانفس لیخلصها من الشر ومزاج الظلمة .. » سطرلری واردرکه :

« مزدك ؛ انسانلری عکسیلك چیقارمقدن ، بربرینه بغض ایتمکدن ویکدیکرینی أولدورمکدن نهی ایدردی . شو احوالك سبب حدوثی اکثریا قادین ومال اولدیغی ایچین قادینلری حلال ، مالی‌ده مباح قیلمش ، انسانلرك صوده ، آتشده ، اوتده ناصیل اشتراکی وارسه عیال واموال خصوصنده‌ده کندیلرینی اویله‌جه مشترك عد ایله‌مشدی . شردن وظلمتله امتزاجدن قورتارمق ایچین قتل نفوسی امر ایتدیکی‌ده حکایه اولونور . » مآلنده‌در .

طاهر المولوی

برراقیجینك بایرام تبریکی !

محفلك بایرام نسخه‌سنده مندرج ومضموننده پك آجی بر حقیقت مندمج بولونان (آقشامجیلر) مقاله‌سنی جدی بر تأثرله اوقومشدم . تأثراتم خفت پذیر اولمامشدی که برمسلمان طرفندن ، بایرام تبریکینك بیلمه‌م نه‌راقیسی ایچون رقلام اتخاذ ایدیلمش اولدیغنی اوراق حوادثدن برنده کوردم .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اوقارا سطرلر ؛ کچیردیکمز عیدماتم آلودی انظار یأسمه قارشی بوتون بوتون سیهرنك بر کسوه‌یه بورودی. هیئت اسلامیه‌نك ابتدای تأسسندن ــ عصربلك کربوه‌سنه یووارلاندیغمز ــ صوك سنه‌لره کلنجه‌یه قدر ایلك دفعه کورولن شو حادثه ، یعنی اسلامك مقدس برکونی اولان بایرامده مسلمان اسملی بر راقیجینك ؛ مصطبهٔ سفاهتی مشتریلرینی اوراق حوادثله تبریك ایتمه‌سی ــ قدمانك تعبیری وجهله ــ بنی انکشت حیرت بردهان بیراقدی .

عثمانلی حکومت اسلامیه‌سنك تبعهٔ مسلمه‌سی میاننده ــ حسب البشریه ــ هردرلو فنالقی علناً وبعض شنایعی سراً ارتکاب ایدن برقسم قلیلك بولونه‌بیلمه‌سی طبیعی اولمقله برابر عصرلردن بری امت محمد آراسنده مسکرات اعماله ، یاخود بیعنه سقوط ایده‌بیلنلر ظهور ایتمه‌مشدی .

ظنمده یا کیلمیورسه‌م اعلان مشروطیتدن صوکرا استانبولده ایلك مسلمان بیراخانه‌سی ! طاووق بازارنده آچیلمش ، آز وقت ایچنده اوخمخانهٔ خباثتك صوبی چکیلوب سفالت مشحون اولان درونی؛ مداوملرینك کیسهٔ افلاسی کبی تهی قالمش وهیئت انسدادیله :

خملر شکسته ، جام تهی ، یوق سبوی می
منظره‌سنی آلمشدی .

بو بدعت شنیعه ؛ مؤخراً باشقه‌لری ایچین ده سوء مثال تشکیل ایده‌رك مع الاسف اهل اسلامدن مسکرات بایع وعامللری تعدد ده باشلادی . چونکه: راقیجیلق؛ قولای وقازانجلی برصنعت بولونویوردی. آلین تری یرینه یوز صوبی آقیتمقدن باشقه برزحتی یوقدی . (آب رو) تعبیری ایسه ــ یکی تلقیلره کوره ــ مدلولی معدوم برترکیب موهوم ایدی. بیع وشراسنه کلنجه ــ احتکار آلیش ویریشی طرزنده ــ یوزده برقاچ یوز تجارت! ویرییوردی.

متعصب ، یاخود متأدب کچینمك ایسته‌ین عنعنه پرستانك تعبیباتنه ده :

یك لحظه بی‌حیایی وباقی همه حضور
دستور انتفاعی ؛ جواب لاقیدی اوله بیلیردی.

بناءً علیه نهی دینی ، منع ادبی ، زجر قانونی خلافنه معابد شریفه‌نك جوار حرمتنه صوقولونجه‌یه قدر طرف طرف میکده‌لر آچیلدی ، صاحبلرینك دفتر اعمالندن قوپاریلمش برصحیفهٔ سیئه کبی اولان راقی اعلاننامه‌لریله غزته‌لرك صحیفهٔ بیاضی وجابجا مبانی دیوارلرینك یوزی تسوید ایدیلدی . بو ساکت بایقوشلرك چیقاردقلری شئامت چیغلقلریله (هلال اخضر) جمعیتك اخلاقی وانسانی نصایحی بوغدورولمق ایسته‌نیلدی . لکن ایش بونلرله‌ده قالمادی ،

زمان زمان ترقی ، جهان ، جهان هنر
دکلمی ؟ یکی برهنرورده مسکرات قوللانانلره غزته واسطه‌سیله بایرام تبریکی یازدی ، اعلانجیاقده نوزمین برترقی کوستردی !

اکر خوشنویس برخطاط اولسه‌یدم (ادب) و (انصاف) کلمه‌لرینی غایت جلی برخط ایله یازار، تبریك عید وسیله‌سیله متاع فاسدینه رەقلام یاپمق ایسته‌ین بوراقیجی‌یه کونده‌ریردم . آقشامجیلغه معتاد ، یاخود هوسکار اولانلرکده کوش انتباهنه اسماع ایده‌بیله‌جکمی بیلسه‌یدم ،

« افندیلر ! آییق زمانکزده دوشونکز ، برراقیجینك بایرامکزی تبریك ایتمه‌سی نه‌در، بیلیورمیسکز ؟ سزك قاتل برسم ایله زهرله‌نه‌جککز ، اونكده چولوغکزك ، چوجوغکزك نفقه بدلندن زقتله‌نه‌جکی وقتك کلدیکنی سزه مستهزیانه خاطرلاتمقده‌در » دیردم .

فکری

مطبعهٔ عامره — مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صحیفه		محرری
٨٧	سرایه طوغرو	امین خاکی
١٣٦	سلیمانیه جامع شریفی	محمد عزت
١٨٨	سفاهت دوشکونلکی	عبدالباقی عزیز
٢٣٠	سید برهان محقق ترمذی	فریدون نافذ

ش

٤٥	شهید کربلایه	شکیب
٨٦	شاعر ایله نباش	م . انور
١٠٨	شمس الدین افندینك ارتحالی وتاریخی	طاهر المولوی
٩٤٤	» »	بشار شادی
١١٠	شرائط اجتهاد	اسکیلبی عاطف
١٦٢	شعر وقادین	فکری
١٧٩،٣٢٨	شیخ سعدینك آباقاخان ایله ملاقاتی ونصیحتی	طاهر المولوی
١٨٨	شرقی	م . انور
١٩٧،٢١٧	شفقت اسلامیه حقنده	طاهر المولوی
٢٠٤،٢٢٦	شیخ ابراهیم افندی	حسین وصاف

ص

٢٤	صائب تبریزی	فرید
٣٤	صالح ذکی بك	محمد عزت
٦٢،٩٥	صوفیه‌نك اعتقادی	شیخ عبدالباقی

ط

١٣٧،١٤٢	طبقات مجتهدین	محمد عاطف

ظ

٥	ظهیرالدین فاریابی	فرید

ع

١٤٢	عبادت جاهلیه	طاهر المولوی
١٤٩،٢٢٤	عبداه بن جحش	»
١٥٧	عبداه جودت بکك تذکره‌سی وجوابی	»

غ

٢٤	عرفی شیرازی	فرید
٤٩	غزل	امین خاکی
٦٧	غزل	شیخ علی تقری
٨٧	غزل	بشار شادی
١١٩	غزل	شمس الدین

صحیفه		محرری
١٢٠	غزل	علی شفیق
١٤٤	غزل	عبدالعزیز مجدی
١٤٥	غزل	محیی الدین رائف
١٦١	غزل	»
١١١	»	محمد صادق
٢١٠	»	شیخ علی تقری

ف

٦٣	فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق	شرف الدین
٨٤	فریدالدین عطار	فرید
١٠١	فرانسزجه عالم اسلام مجموعه‌سنك محفل حقنده برالتفاتنامه‌سی	
١٢٠	فاتح حضورنده	علی طیار
١٢٣	فه‌نه‌لون	شمس الدین سامی
١٨٣	فضولی	سعود المولوی

ق

٢٦	قطعه‌لر	حافظ اسماعیل
٢٧	»	سعود المولوی
٣٨	قصه ، حصه	طاهر المولوی
٤٩	قطعه	فرید
٦٧	قطعه	حافظ اسماعیل
٧١	قندیل کیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری	تاریخ سلانیکی
٩٧	قطعه	شرف الدین
١٢١	قر مسکونمیدر	سعدی
١٣٥	قادینك وظیفه‌سی و موقعی نه‌در	»

ك

٦	کمال الدین اصفهانی	فرید
١٩	کویا حضرت پیغمبر وبعض اصحاب وسملری	طاهر المولوی
٢٨	کچه‌جی زاده فؤاد بکك تاریخ ارتحالی	احسان محوی
١٨٤	کیجه‌لر سرمدی اولسه‌ایدی	شرف الدین

ل

١٤٣	لسان فن وشرعده طبیعت	محمد عزت
٢٢٢	» » » فضاوسما	»

م

٦	مبارزهٔ حیات	امین خاکی
٧	مصعب بن عمیر	طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل

ذی القعده ١٣٢٨ سنه

صاحبی مدیری محرری

محفلك ایكنجی جلدنده یازیسی بولونان ذوات كرامك حروف هجا صیراسیله اسامیسی :

احسان محوی بك، احمد حمدی بك ، احمد شیرانی افندی ، احمد مختار پاشا ، ازمیرلی اسماعیل حقی بك ، اسكلیبلی محمد عاطف افندی، امین خاكی مرحوم، توقادی زاده شكیب بك، حافظ احسان بك، حافظ اسماعیل بك، حسین شمی افندی ، حسین وصاف بك ، رضا بك ، سعدی بك، سعودالمولوی بك، شیخ عبدالباقی افندی، شیخ علی فقری افندی، صالح صائم بك، طاهرالمولوی، عبدالباقی عزیز افندی ، عبدالعزیز مجدی افندی ، علی شفیق بك ، علی طیار افندی ، عیسی روحی افندی ، فرید بك ، فریدون نافذ چلبی ، فكری بك ، كمال الدین بری بك، ل . ص خانم ، م. انور بك، محمد شرف الدین افندی ، محمد صادق افندی ، محمد عزت بك، محی الدین رائف بك، مصطفی نجاتی افندی، نیازی افندی .

صحیفه		محرری
١٦	ماهیه حقنده معلومات منمه	چلبی زاده عاصم
١٦	مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی	
٢٢	مجتهدلر مجتهدی	طاهرالمولوی
٤٢	معهود هذیان قونفه‌رانسی حقنده	«
٥١	محرم وماتم	«
٥٧	مشركین عربك مشهور پوتلری	«
٧٤	مولانا جلال الدین رومی	فرید
٨٩	مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	طاهرالمولوی
٩١، ١١٧	مستجابی زاده عصمت بك	سعودالمولوی
٩٨	محفل صاحبی علیهنه دعوی	طاهرالمولوی
١٠١	مطبعه‌جیلق وكوفی یازی	سعدی
١٠٤	محفل قارئلریله حسب‌حال	صالح صائم
١٠٧	محروم اولایدم	امین خاكی
١٤٥	مناره‌لره قارشی	عبدالباقی عزیز
١٥٢، ١٧٧، ٢٠٣	مولویلك مناقبندن	فریدون نافذ
١٥٥، ١٨٢	موبالاهلر	سعدی
١٨٦	معلم ناجی	سعودالمولوی
١٨٨	مطلعسز غزل	محی الدین رائف
١٩٤	مصحف شریف	حافظ احسان
٢١٢	مدارسده مولد شریف قرائتی	

ن

صحیفه		محرری
٣	نعت شریف	سعودالمولوی
٥	نظامی گنجوی	فرید
٢٧	نشیدهٔ درویشانه	طاهرالمولوی
٤٧	نشیدهٔ مولویانه	احسان محوی
٨٥	نعت شریف	سعودالمولوی
١٠٣	نعت شریف	احمد مختار
١٠٣	نعت شریف	یشار شادی
١١٤	نوئل وشجر میلاد	محمد عزت

و

صحیفه		محرری
٧٢	وجیه بر توجیه	طاهرالمولوی
١٦٣	ویران معبدلر	عیسی روحی

ه

صحیفه		محرری
١٣٣	هیئت ارشادیه	نیازی

ی

صحیفه		محرری
٦٨	ینه امین خاكی	صالح صائم
١١٤	ییل باشی ومراسمی	محمد عزت
١٢٥	ینه بر حسب حال	طاهرالمولوی
١٢٩	ییلدیزلردن احكام چیقارمق	شرف الدین

محفلك برنجی وایكنجی جلدلری

مجموعه‌نك كچن سنه انتشار ایلمش اولان ١٢ عدد و ٢٢٠ صحیفه‌دن عبارت برنجی وینه ١٢ نسخه‌دن و ٢٣٦ صحیفه‌دن متشكل ایكنجی جلدلری كسیلمش وبر قاب درونده دیكیلمش اولارق برر مجله حالنده نشر ایدلمشدر. برنجینك فیأتی ١٠٠ ، ایكنجینك بدلی ١٢٠ غروشدر . هرایكی جلدی بردن واداره‌خانه‌دن اشترا ایله‌یه‌جكاره یوزده یكرمی بش تنزیلات یاپیلیر .

اداره‌خانه‌سی :

آقسرای جوارنده ملا كورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه‌در .

اوراق ومكاتب؛ یامذكور خانه‌ده، یاخود تجارت

وزراعت نظارت جلیله‌سی معادن مدیریت عمومیه‌سی قلمنده صاحب امتیاز نامنه كونده‌ریله ایدر .

مركز توزیعی :

باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت كتبخانه‌سی : معارف نظارتی دائره‌سی آلتنده‌كی كتبخانه‌ده‌ده بولونور .

هند ماصاللری

فارسیدن تلخیصاً ترجمه ایدلمش اولان بو لطیف افسانه‌لرك قسم اولی كتاب حالنده نشر اولونمشدر . فی ٥ غروش

مجموعه‌یه علاوه وبعض قسملری نشر ایدیلان (حسن وعشق) منظومه‌سیله (هند ماصاللری) پیدرپی اكمال ایدیله‌جكدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

ا

صحیفه		محرری
۲۱٦،۳	افادهٔ مخصوصه	طاهرالمولوی
٥	امیر خسرو دهلوی	فرید
۲۸،۱۰	امین خاکی	احسان محوی
۴۹،۸۸،٦۹،۳۰	ابوذر غفاری	طاهرالمولوی
٦۰	امین خاکی‌یه دائر	عبدالباقی عزیز
۸۳،٦٥	ادبیات صوفیه	فرید
٦٦	استغراق	توقادی‌زاده شکیب
۸۳	اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی	رضا
۹۷	ان الله معنا	شرف‌الدین
۱۰۷	ای بکای مدید	علی طیار
۱۱۳	انعکاسات	محمد شرف‌الدین
۱۴٦	ادبیات وبز	احمد حمدی
۲۱۱	ایضاح وتوضیح	طاهرالمولوی
۲۳٦	آقشامجیلر وبر حسب‌حال	مصطفی نجاتی

ب

صحیفه		محرری
۷٥	بر مقاله طولاییسیله	طاهرالمولوی
۸٥	بر منظومه	احمد شیرانی
۱۴٦	بوستان سعدیدن برترجمه	ل . ص .
۲۳۲،۲۰٥،۱۸۰،۱٥۴	بابیلك	احسان محوی
۱٦۷	بنی قریظه مسئله‌سی	طاهرالمولوی
۲۱۰	بهاری قارشیلارکن	عبدالباقی عزیز

ت

صحیفه		محرری
۱۸	تمنی وتضرع	طاهرالمولوی
٥۴	تاریخی بر مقایسه	»
۴۷	ترجمه‌لرمدن	شرف‌الدین
۴۸	تنظیر غزل بهائی	محمد صادق
۱۲٦،۱۱۱،۹۴،۷۹	توکل وسعی	طاهرالمولوی
۸٥	تخمیس	کمال‌الدین بری
۱۴۷،۱۲۲	تاله‌ماق ترجمه‌سی	»
۱۴۴	تهلیل	سعودالمولوی
۲۲۹،۱۳۱	تزکیهٔ نفس وتهذیب اخلاق	حسین شمی
۱۸۷	تخمیس غزل فضولی	طاهرالمولوی
۱۹٥	تلاوت	حافظ احسان
۲۱۰	تشطیر غزل حضرت مولانا	شیخ علی فقری

ج

صحیفه		محرری
۲۰۷،۱۸۲،۱٥٥	جنوبی هند مسلمانلری	سعدی

ح

صحیفه		محرری
۲۴	حافظ شیرازی	فرید
۳۸	حکمة الاشراق	شرف‌الدین
۸۳	حکیم سنائی	فرید
۱۴٦	حضرت فاطمه‌نك دوکونی وجهازی	طاهرالمولوی
۱۹۹،۱٦٥	حمل مریم ، ولادت عیسی مسئله‌سی	محمد عاطف
۱۷۴	حقیقت محضه وآینشتاین	محمد عزت

خ

صحیفه		محرری
٥	خاقانیٔ شیروانی	فرید
۴۱	خوف ورجا	نیازی
۱۱۸	خواجه قاسم افندینك ارتحالی	

د

صحیفه		محرری
۱۴	دوربینك اختراعی	سعدی
۴۹	ده‌کیزلرك صوینه‌دن طوزلودر	»
۷۸	دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اولچولمز	اسکابیلی عاطف
۱۱۸	دموع تأثر	یشار شادی
۲۳۴،۲۰۹،۱۸۴،۱٥۹	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی
۱۷۲	دلسنیٔ مولانا کتابی حقنده	طاهرالمولوی
۱۹٦	دارالشفقه	»
۲۰۲	دارالحکمه ریاستنه بر تذکره	»

ر

صحیفه		محرری
۳	رمضان تحسسات وتأثراتی	احمد شیرانی
۱۹۰	رمضان شریف واوروج	طاهرالمولوی
۲۰۸	رباعی	»
۲۱۴	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حق

ز

صحیفه		محرری
۱۲۰	زواللی شمس‌الدین	محمد صادق
۲۱۰	زادهٔ تأثر	بکر خاکی

س

صحیفه		محرری
٦	سعدیٔ شیرازی	فرید
۱٥	سلیم اوله	شکیب

صاحبی ، مدیری محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك تحصیلی دکل، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر: تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در .

اداره‌خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لکی ۱۲۰ غروش

آلتی آیلغی ٦۰ »

اوچ آیلغی ۳۰ »

عدد : ۲٦ — ۱۳۴۰ ذی‌الحجه‌سنه مخصوص نسخه — جلد : ۳

محفل علمی : تبریك . رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی ازمیرلی اسماعیل حق بك . تقویملرده اختیارات ـ محمد عزت بك .

محفل ادبی : قطعهٔ تهلیلیه ورباعی ـ سعودالمولوی بك . عبدالحق حامد بك افندینك بر مکتوبی . کوچوك بر مقدمه ومنظوم بر ترجمه ـ سلیمان نظیف بك ودیاربکرلی سعید پاشا مرحوم . بر بیت مناسبتیله ـ سلیمان نظیف بك . غزل ـ سلیمان نظیف بك . غزل ـ محی‌الدین رائف بك . غزل ـ احسان محوی بك . عونی بك مرحومه دائر ـ سعود المولوی بك . دوشوندم ـ عبدالعزیز مجدی افندی. مثنوی شریفدن بعض ابیات ـ طاهرالمولوی . سلطان احمد جلایرینك دیوانی ـ طاهرالمولوی .

محفل تاریخی : ام عماره رضی الله عنها ـ طاهرالمولوی . سید برهان‌الدین ـ فریدون نافذ جلبی افندی . بابیلك ـ احسان محوی .

آثار منتشره :

داهیٔ اعظم عبدالحق حامد بك افندینك (مقبر) و (أولو) نامنده‌کی بدیعه‌لری ، وقتیله سالنورك چیقاردیغی قسملرك علاوه‌سیله یکیدن وانفس بر صورتده طبع ایدلمشدر .

طومار طرق علیه

مؤلفی : ابورضوان : م . صادق وجدانی

مندرجات : افاده ، عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك سلسلهٔ نسبی . ولادت ونشأتی ، ریاضت ومجاهداتی ، سلسلهٔ نسبی. رجال الغیب، توجه واعلان غوثیت، تمه، خرقهٔ طریقت، خرقهٔ تبرك، خلفاء عظام غوثیه ، ارتحال غوث الاعظم ، انجال غوثیه ، مبحث شعبات و تدقیق مناسبات (اسدیه ، عیسویه ، غنیهٔ قادریه ، یافعیه ، اشرفیه ، هلالیه ، اسماعیل رومیه ، غربیه، خالصیه ، هندیه، صمادیه،مقدسیه) شعبات قادریه‌سی. اذکار واوراد اورادیومیهٔ قادریه، ترجمه‌سی، شرحی متضمن لفاتحه ، خاتمه

آچیق مکتوب

قاپانوری بك طرفندن نشر ایدیلن اثرجکلرك بشنجیسی اولمق اوزره بر «آچیق مکتوب» انتشار ایلمشدر . بر فورمادن عبارت ودرت بوچوق صحیفه‌سی خالی بولونان بومکتوبك اجرتی یوزپاره، مخاطبی محفل صاحبی ایله ارکان حرب بیکباشیسی محمد امین بك ، موضوعی هلاکو ، جنکیز وتیمورلنکك مدافعه‌سی، برده قانونی سلطان سلیمانه دائر انتقاددر. ایراد ایتدیکی سؤاللرك جوابی سکز سنه اول ویریلمش ومندرجاتی ، سلامت فکر واصابت محاکمه اعتباریله مرسل الیهلرینی تکرار جواب یازمقدن مستغنی براقه‌جق ماهیتده بولونمش اولمقله برابر ذوق مطالعه‌سندن محروم قالینامق اوزره بر دانه ایدینیلمه‌سی قارئلریمزه توصیه اولونور .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تبریك

بو آیك اونجی كوننه قدسی برشرف بخش ایلهین عیداضحانك بالعموم اخوان دین حقنده میمن اولماسی مرحمت عمیمهٔ ربانیه‌دن مستدعادر.

رسم مصحف عثمانی مسئله‌ی

تدقیق مؤلفات هیئت علیه‌سنك یازمش اولدیغی ایضاحنامه‌یه وبردیكمز جوابدن بحث ایده‌جكمزی اولكی نسخه‌ده بیان اتمش ایدك . فقط اكا باشلامه‌دن اول ضروری اولەرق برایكی سوز سویلمكه مجبوراولیورم.

افكار عامه‌یی تنویر مقصدیله آره‌مزده جریان ایدن مباحث علمیه‌یی صره‌سیله یازمقده ایكن ، شیخ صفوت افندی ایضاحمزك صوكنی بكله‌مكسزین ، عقبات نفس جاذبه‌سیله منجذب، نزاهت بیاندن مجتنب اولدیغی حالده « علوم شرعیه وعصری مجددلریز » عنوانی ایله‌منون، (دام تزویر مكن چون دكران قرآنرا) مصراعیله موشح وموسخ بر اثر نشر اتمشدر .

بالعموم مسلمانلرك علاقه‌دار اولدیغی برمسئله حقنده اساتذه‌مز اولان علمامزك وضع ایتدكلری قواعدواصوله، بیان ایتدكلری آرا واقواله بناءً ادب قلمه اعتنا ایدرك ادارهٔ كلام اتمش اولدیغمز حالده شیخ صفوت افندی (دام تزویر) مصراعی ایله ، شمات عصریه سلاحیله میدانه چیقیور .

اعتراف ایدیورم‌كه بو میداننده كامل دكل ، راجل اولدیغمدن یاریشه چیقه‌یه‌جغم ، بو میدانك قهرمانلغنی تماميله كندیلرینه براقیورم . برمسئلهٔ علمیه ، مسلك حروریه ، عادت آزریه اولان جبروتضییق ، تحكم وتعظم ایله حل اولوندق ایستنیورسه شمدیدن كمال افتخار ایله تسلیم سلاح ایدیورم .

عاجزلری مناظرمك مساعده‌لریله صره‌یه خلل‌ویر . میه‌رك یوله‌دوام ایده‌جكم ؛ أنایه مغلوب ، هرایه مجلوب برقلمك محصولی اولوب كمال غرور وطنطنه ایله توزیع ایلدیكی او رساله‌سی ایله صوك جوابنامه‌سنی ، ریاستنده بولندیغی هیئت علیه طرفندن قلمه آلنان « خط قرآن كریم رساله‌سنی بعونه‌تعالی قواعدعلمیه ایله ردایده‌جكم.

كرك ساحهٔ بیانه چیقسون ، كرك قلبنك درین كوشه‌لرنده جای‌براولسون بوتون عقبات نفسه عائداولان كلمات مشوشه‌یه ایكی ایله جواب ویره‌جكم :

عروس حضرت قرآن نقاب آنكه براندازد
كه‌دارالملك ایمانرا مجرد بیند از غوغا
عجب نبودكه از قرآن نصیبت نیست جز حرفی
كه از خورشید جز كرمی نبیند چشم نابینا

صدده كلهلم :

تدقیق مصاحف ومؤلفات هیئتی رئیسی

شیخ صفوت افندی‌یه[١]

١٦ كانون ثانی ٣٣٧ تاریخلی مطالعه‌نامهٔ عاجزی‌یه جواباً مقام عالیٔ ریاسته تقدیم قلنان ایضاحنامه ، استقراء ناقص ایله تجهیز اولونمشدر . [٢] آكلادیغمه كوره ایضاحنامه‌نك روحی [الصلاة لفظ شریفنك واو ایله یازلمسی مسئله‌سی اجماع امت ایله مسائل مهمهٔ دینیه‌دندر ، رسم مصاحفه اتباع بالاجماع ثابتدر . عمداً عدم اتباع كفردر ، برایت جلیله ولوكه بردرهم اوزرنده یازلسون مصحفك برجزئی اولمقله اورادە‌ده رسم مصاحفه رعایت واجبدر] قضیه‌لری‌در . ایضاحنامه اصول احكام شرعیه‌دن اولان اجماع مسئله‌سنده اصول فقهه مراجعت ایتمكسزین اجماعدن بحث ایدییور .

بو اجماع نصل اجماعدر ؟ قطعی‌می ؟ظنی‌می ؟ لاحق‌می ، سابق‌می ؟ رسم، حروف، هجا حقنده علماء قرائت آرالرنده اختلاف یوقمیدر ؟ بوتون بو جهتلری تدقیق علمی ایله ایضاح ایتمك لازمه‌دن ایكن « حكم شرعیی صورت قطعیه‌ده معیندر ، مناقشه‌یه تحملی یوقدر » كبی سوزلر ایله مسئله‌یی پك زیاده اعظام ایدییور، « اتی عیاض انه من غیرا » نظمی ایله عمداً عدم اتباعی كفر عد ایدیور؛ بوایسه تشدیددن باشقه نه‌یه حمل

[١] بوجوابم اخیراً شیخ صفوت افندینك صوك جوابنامه‌سیله قارشولشان قسم اولمغله قارئین كرامك هرایكیسنی برلكده مطالعه ایتملرینی رجا ایدرم .

[٢] دعوی نه‌نسبتده عالی ایسه دلیل اونسبتده واهیدر :

اولنور . [٣] مجرد تشدیدی ازاله ، مشهوداولان خطالری ارائه مقصدیله موضوع مسئله‌یی ماده‌ماده ایضاحه لزوم كوردم .

١ — الفی واو ایله یازمق مسئله‌سی شویله طورسون، رسوم مصاحف عثمانیه بیله اجماع مجمع علیه ایله ثابت دكلدر. اصحاب كزینك اك بیوك فقیه وقارئلری ، نجم هدایتلری اولان (ابن‌مسعود) ایله (ابیّ بن كعب) رضی الله عنهمانك مخالف اولدقلری مصاحف عثمانیه‌نك رسومنده نصل اجماع بولنه‌بیلور؟ نبی اكرم ، صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك، حقلرنده «خذوا القرآن من اربعة..» بیوردقلری ذوات اربعه (ابن مسعود ، معاذ ، ابیّ بن كعب ، سالم) دن ایكیسنك ، بلكه یاریسنك مخالفتلرینی نظراعتباره آلمامق انصافسزلقدن باشقه نه‌یه حمل اولنور ؟ نه‌حاجت ! ابن جریر طبری، بر روایتده احمد، ابو بكر رازی ، ابی الحسین الخیاط المعتزلی كبی پك آزی استثنا ایدیلنجه جمهور علمایه كوره بر ویا ایكی مجتهدك مخالفتلریله اجماع منعقد دكلدر ، [قال فی المستصفی: الاجماع من الاكثر لیس بحجة مع مخالفة الاقل . وقال فی شرح البزدوی فان خلاف البعض كان مانعا من انعقاد الاجماع] . بخاری شرحی «عینی»ده بیان اولندیغنه كوره ابن مسعود رضی الله عنه مصحف عثمانه قارشوقرائتندن واز كچمه‌مش ، مصحفنی احراق ایتمه‌مشدر . مصحف ابن مسعود برمدت مراقده باقی قالمشدر. [قال الجعبری واثبتوا المعوذتین خلافاً لمصحف ابن مسعود ولم یثبتوا القنوت ودعاء الاستفتاح خلافاً لمصحف ابی... قال ابن مسعودا اعزل من كتابة المصاحف ویتولیها رجل والله اقد اسلمت وانه لفی صلب رجل كافر كما فی لطائف الاشارات] أوت قرائت كتابلرنده كوریلن اجماع، اجماع لاحقدر . ابن مسعود ایله ابی ابن كعبك « رضی الله عنهما » ارتحاللرندن صوكره واقع اولمشدر . [قال فی فتح المنان [٤] : قد روی عن بعض الصحابة قد خالف الامام فی تحریق ماباًیدیهم وترك ومتابعة المصاحف العثمانیه وكیف یتقرر الاجماع مع مخالفة بعض المجتهدین والجواب أن الاجماع اختلف هل یقدح فی مخالفة الواحد والاثنین ام لا والاول مذهب الجمهور فعلیه یجاب بان الاجماع انعقد بعد موت المخالف واما القول الثانی فلایرد علیه اشكال .] قرائت كتابلرینك بیانی ایله متبین اولوب خلاف سبق ایدن بواجماعك حكمی، خلاف سبق ایتمه‌ین اجماعك حكمی كبی دكلدر . هربرینك كندی مذهبلرنده حق اعتقاد ایتملری صورتیله تقرر ایدن [١] خلاف سابق ، اجماع لاحقه مانعدر . [قال فی المستصفی اذا خالف واحد من الامة او اثنان لم ینعقد الاجماع دونه فلومات لم تصر المسئلة اجماعاً خلافاً لبعضهم] بناءً علیه اكثر اصحاب شافعیه‌یه ، عامهٔ اهل حدیثه ، امام اعظم ابوحنیفه‌یه كوره خلاف سابق، اجماع لاحقه مانع اولمغله ، ابن مسعود و ابی بن كعب ایله خلاف سابق بولنمقله اكثر علمایه كوره رسوم مصاحف عثمانیه‌ده اجماع یوقدر ؛ انجق بعض علمایه ، از جمله امام محمده ، ابویوسفدن برقوله كوره خلاف سابق اجماع لاحقه مانع اولمیه‌جغندن رسوم مصاحف عثمانیه‌ده اجماع واردر . قرائت كتابلری خصوصا (فتح المنان) بوقولی ترجیح اتمش اولیور. آرتق بواجماع، اجماع مجمع علیه دكل، بلكه اجماع مختلف فیه‌در . اجماع مختلف فیه خبر واحد حكمنده‌در. منكری تضلیل بیله اولنماز .

[٣] دها طوغریسی جوده حمل اولنور .

[٤] بو كتاب تدقیق مؤلفات هیئت علیه‌سی طرفندن عاجزلرینه تصحیح فكر امنیه‌سیله اعاره ایدلمش ایدی حالبوكه تأیید فكرمه یارادیغندن ؛ خصوصا اجماع بحثنی یازمغه سبب اولدیغندن طولایی هیئت علیه‌یه عرض شكران ایلرم .

[١] اصل مسئله ثبوت اجماع مسئله‌سی اولدیغی حالده بومسئله مثبت كبی كوستریلیورده اكا حكم بناء اولنیور. بوكا منطقده «مصادره علی المطلوب» دیرلر. ذاتاً ایضاحنامه‌نك تدقیق منطقی‌یه تحملی یوقدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

[قال فى شرح التحرير : ان الاجماع المسبوق بخلاف مستقر مختلف فى كونه اجماعاً فاكثر العلماء ليس باجماع والاقل اجماع بمنزلة خبرالواحد لايكفر جاحده ولا يضلل فكذا متواتره]

خلاف سبق ايتمكسزين متواتراً منقول اولان اجماع قطعى‌ىى انكارده بيله ضروريات دينيه‌دن اولمديغى ، اختلاف واردر. اكثر حنفيه وبرفرقه كفر ايله حكم ايتدكارى حالده ديكر فرقه قطعى اولمديغى قبول ايتمكله برابر نظرى اولديغى نظره آلارق عدم كفر ايله حكم ايديور. كفر ايله حكم ايدنلر بيله كفرى اصل اجماعه حصر ايدييورلر .

[قال فى شرح البزدوى : يحكم بكفر من انكر اصل الاجماع بان قال ليس الاجماع بحجة اما من انكر تحقق الاجماع فى حكم بان قال يثبت فيه اجماع او انكر اجماع الذى اختلف فيه فلا .]

ايشته قرائت كتابلرنده ذكر اولنان اجماعك ماهيت وكيفيتى ! يابعضلرينك قوليله، قول مرجوح ايله اجماع سابق ؛ ياخود برقسمنك قوليله، امام اعظمك قولنه مخالف برقول ايله اجماع لاحق ثابت اوله‌بيليور . هيچ بر وجهله اجماع مجمع عليه ثابت اولمايور، منكرى تضليل اولنميور . مرسوم، يعنى خط صحابه مجمع عليه اولمازسه اكا اتباع‌ده واجب اولماز. برمسئله‌ده اجماع بولمق نه كوجدر . [٢] بوكا مبنى كلياً اجماعى انكار ايدنلر بيله واردر . امام احمد اجماعك وجودينى بعيد كوره‌رك دعوالرنده جزماً اجماعه مسارعت ايدنلر حقنده « من ادعى الاجماع فهو كاذب » دير ايدى. كما فى تبصرة الناقد

٢ — قرأن ايله قرائت آيرى آيرى حقيقتلردر. قرأن وحى منزلدر ، نظم معجزدر ، قرائت لفظ وحيك حروفده، كيفيتده اختلافى در. كما فى الاتحاف لطائف الاشاراتده بيان اولنديغنه كوره تواتر مجموع قرآنده آرانير . [كما قال: واذا شرطنا التواتر

[٢] وقال فى شرح البزدوى : واستقر خلافهم بان اعتقد كل واحد حقية ماذهب اليه .

فى كل حرف من حروف الخلاف انتفى كثير من احرف الخلاف الثابت عن السبعة] . قرأن مبين حروف سبعه ايله انزال اولنديغى حالده مصاحف عثمانيه‌نك حروف سبعه‌يى مشتمل اولمسنده‌ده اختلاف واردر: كما فى النشر الكبير. ابوبكر الباقلانى‌يه كوره حروف سبعه‌يى مشتملدر. جعبرى كبى برطاقم علما اكا موافقت ايتمشلردر. طبرى‌يه كوره حروف سبعه‌يى مشتمل دكلدر. دانى (مقنع) ده بوقولى قبول ايدييور : [و آثر (عثمان) فى رسمها لغة قريش دون غيرها نظرا للامة واحتياطاً على اهل الملة وثبت عنده ان هذه الحروف من عند رسول الله منزلة ومن رسول الله مسموعة] ابن جباره‌ده رائيه شرحنده بوقولى ترجيح ايديور. قول اخيره كوره حرف سبعه اوزره قرائت ايجابنه محمول دكل ، رخصته محمولدر . حضرت عثمان رضى الله عنه زماننه قدر صحابه مختلف الرسم اوله‌رق قرائت ايدرلر ايدى : صراط من انعمت عليهم غير المغضوب عليهم وغير الضالين كبى

القول المفيدده بيان اولنديغى وجهله حروف سبعه حقنده قرق قدر قول واردر . اللريعزده منزل اولان حروف سبعه‌دن آنجق حرف واحد قالمشدركه اوده مصحف عثمانك صورتيدر .

ائمهٔ حنفيه عندنده نظم كريم ركن اصلى دكلدر . صلاتى عبارهٔ فارسيه ايله تجويز ايتدكارينك اسبابى بودر، [قال فى التلويح: اقام العبارة الفارسية مقام النظم المنقول فجعل النظم مرعياً منقولاً فى المصاحف وان لم يكن تحقيقاً وقال فى الهندية : ولوكان القرأن مكتوباً بالفارسية يكره لهم مسه عند ابى حنيفة] حتى بعض حنفيه، ابى حنيفه عندنده قرأنك يالكز (معنى) اولديغنه بيله قائل اولمشدر . [قال فى شرح الملتقى: لان القران هو المعنى والفارسية تدل على المعنى. قال ابن تيميه فى الجواب الصحيح: وجوز وبعضهم ان يقرأ بغير العربية عند العجز عن قرأته بالعربية وبعضهم جوزه مطلقا وجمهور العلماء منعوا ان يقرأ بغير العربية]

٣ — رسمك معيار اولديغى قرآنى قراء مشهوره‌دن اخذ خصوصى بالاخره ظهور ايتمشدر. چونكه : رسم مصاحف عثمانيه‌نك محتمل اولديغى شيده اختلاف چوغالمش ، اهل بدعت بدعتلرينه موافق برصورتده تلاوتى حلال اولميان شيئى اوقومش ايدى [١] بونى منع ايچون علماء دين ائمهٔ ثقاتك قرائتنده اتفاق ايتديلر . كما فى الاتحاف ولطائف الاشارات . قراء مشهوره بلاد مختلفه‌يه طاغلديلر . زمان كچدى . ينه اختلاف چوغالدى. ضبط كوچلشدى . آرتق بونك ايچون برمعيار وضعنه مجبوريت حس اولندى. بوبابده معيار اوچ [١] عد اولندى : سند، رسم ، عربيت . رسمه اعتنا آنجق قرائتى فساددن محافظه ايچوندر . نته‌كيم « وفى مخالفة الرسم فساد عظيم وهو يلزم منها ابطال القرائة » ديورلر .

ائمهٔ قرائتك شو سوزلرندن آكلاشيليوركه اهم اولان جهت رسمك ، تلاوتى افساد ايدن قسميدر. بوقسم تلاوتى وقرائتى افساد ايتميوب بالعكس تسهيل ايدن ، تلاوته هيچ بر وجهله تأثيرى كورلميان برخط واملا مسئله‌سى دكلدر . (الصلاة) الف ايله يازلمقله اصلا ابطال قرائت لازم كلمز. عامه ايچون يازيلان محلده، خصوصا حركه‌سز اولورسه قولا يلقله اوقونور . بوبابده خطاسى عظيم اولان شئ، قرآن اولميان شئ قرآن قيلمقدر [قال ابن مسعود ليس الخطاء ان يقرأ بعض فى بعض ولكن الخطاء ان يلحقوا به ماليس منه. كما فى الاتقان] ابن مسعودك « جردوا القرأن » سوزينى اتقانده بيان اولنديغى وجهله « جردوه فى التلاوة ولاتخلطوا به » ديه توجيه ايدنلرده‌و ردر. فى الواقع اصحاب كرزين بوخصوصده پك زياده احتياط ايتمشلردر . [قال فى المستصفى :

[١] مثلا معتزله « وكلم الله موسى تكليماً » نظم جليلنى نصب هاء ايله اوقومش ايدى .

لان الصحابة بالغوا فى لاحتياط فى نقله حتى كرهوا التعاشير والنقط وامروا بالتجريد لئلا يختلط بالقرأن وغيره وقال ايضاً وكانوا يبالغون فى حفظ القرأن حتى كانوا يضايقون فى الحروف). بعض متأخرين صحت سند ايله اكتفا ايتميوب تواترى شرط قيليور. فقط تواتر ثابت اولنجه نه رسمه ، نه ماشقه‌سنه احتياج قالماز . كما فى الاتقان ولطائف الاشارات . اوچ معياردن اعظم مدار قرائت سنددر، رسم دكلدر. كما فى لطائف الاشارات. علماء قرائت رسم خصوصنده لفظك مصاحف عثمانيه خطنه موافق اولمسنى اساس قيلمشلردر . چونكه اولفظ بيانلرينه كوره عرضهٔ اخيره‌ده مستقر اولان لفظدر . بوده مادهٔ خلافى قطع ايتمك ايچوندر. آرتق خط مصحفه مخالف اولانلر منسوخ حكمنده طوتيلمشدر . كما فى لطائف الاشارات .

برده بوجهتى‌ده تدقيق ايده‌لم .

اولا بونسخده اجماع لاحق ايله اوليور .

ثانياً اجماع ايله قرآنك نسخنده اختلاف واردر . بعضلرى تجويز ايديور ايسه اكثريت عظيمه اجماع ايله قرانك نسخنى قبول ايتميورلر . بوكا مبنى بعضلرى نقلى ثابت اولان خط مصحفه مخالف اولان شيئى قرائت ايدوب طوريور [قال ابن جبارة فى شرح الرائية: أن الذى فى ايدينا من القرآن هو ما فى مصحف عثمان الذى اجمع المسلمون عليه فاخذ ناه باجماع يقطع على صحة معتقده وصدقه والذى فى ايدينا من القرآن هو ما وافق خط ذلك المصحف من القراات التى نزل بها القرآن فهو الاجماع ايضاً ويسقط العمل بالقراات التى تخالف المصحف فكانها منسوخة بالاجماع على خط المصحف والنسخ القران بالاجماع فيه اختلاف فلذلك تمادى بعض الناس على القراءة بما يخالف خط المصحف مما ثبت نقله وليس ذلك بجيد ولاصواب لانه فيه مخالفة الجماعة] .

رسم مصحفه مخالف اولان قرائت شاذه [*]

[*] شاذ شويله تعريف اولنيور : ماوافق العربية وصح سنده وخالف الرسم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اتقانده بیان اولندیغی اوزره یا اجماع ایله، یا عرضهٔ اخیره ایله منسوخ اولیور . اجماع ایله نسخ آنفا بیان اولندیغی اوزره اکثریت عظیمه طرفندن مردوددر . عرضهٔ اخیره کیفیتی‌ده قریباً ایضاح اولنه‌جغی وجهله بعض ائمهٔ قرائت طرفندن رد اولنیور . ایشته بوکا مبنی رسم مصحف عثمانی‌یه مخالف قرائت دیمك اولان قرائت شاذه‌نك جوازنده اول و آخر اختلاف واردر . [قال الذهبی فی ترجمة ابن شنبوذ مع ان الخلاف فی جواز ذلك معروف بین العلماء قدیماً وحدیثاً وما رأینا احدا انکر الاقراء بمثل قراءة یعقوب وابی جعفر وانما انکر من انکر القراءة بما لیس بین الدفتین کذا فی النشر الکبیر]

ائمهٔ حنفیه و برقسم شافعیه قرائت شاذه ایله احکام بیله اثبات ایتمشلردر . فقها آره‌سنده قرائت شاذه‌نك نمازی مفسد اولوب اولمامسنده‌ده اختلاف واردر . [قالت الشافعیه وتصح بالقراءة الشاذة اذا لم یکن دیها تغیر معنی ولازیادة حرف ولانقصانه کذا فی شرح المنهاج .

قرائت کتابلرندن ذکر اولنان اون درت قرائتدن آنجق یاریسی متفقاً شاذ دکلدر . نصف متباقی‌نك دردی متفقاً شاذدر . اوچنك شاذ اولوب اولمامسی مختلف فیه‌در . بونلری تأمل اولنورسه اجماع بولمق نقدر کوچلشیر . احمد بن حنبلك سوزی نه‌قدر حق اولور . [قال ابوبکر بن الدربی : لیست هذه السبعة متینة بالجواز حتی لایجوز غیرها کقراءة ابی جعفر وشیبة والاعمش ونحوهم کذا فی الاتقان . وقال القراب فی الشافی : التمسك بقراءة سبعة من القراء دون غیرهم لیس فیه اثر ولاسنة وانما هو من جمع بعض المتأخرین فانتشر واوهم انه لایجوز الزیادة علی ذلك وذلك لم یقل به احد کذا فی الاتقان . وقال فی الزیادة والاحسان : وکان (ابن شنبوذ) اماماً شهیراً استاذاً کبیرا صالحاً وکان یری جواز القراءة بما صح سنده وان خالف رسم المصحف ولم یعد احد ذلك قدحاً فی روایته ولا وصمة فی عدالته . قال فی المنجد القسم الثانی من القراءة الصحیحة ما وافق العربیه وصح سنده وخالف الرسم کاورد فی الصحیح من زیادة ونقص وابدال کلمة باخری ونحو ذلك مما جاء عن ابن مسعود وغیره فهذه القراءة تسمی الیوم شاذة لکونها شذت من رسم المصحف المجمع علیه .]

بالذات مصاحف عثمانیه‌ده رسوم اعتباریله اختلاف واردر . فن رسم خط رئیسی (دانی) مقنعده بونی بك کوزل ایضاح ایدیور قال: باب ما اختلف فیه مصاحف الامصار بالحذف والاثبات - باب ما اختلف فیه مصاحف الامصار من الزیادة والنقصان - باب ما اتفقت علیه مصاحف اهل الامصار. قال الشاطبی: وبین نافعهم فی رسمهم وابی عبدالخلف فی البعض الذی اثرا . حتی مصاحف عثمانیه‌نك عددنده بیله ازجمله مکه ، یمن ، بحرین مصحفلرنده اختلاف واردر . مصاحف عثمانیه یادرتدر [١] یابشدر، یاآلتی‌در، یایدیدر ویاسکز. کندولرینه مخصوص برمصحف یاواردر، یا یوقدر.

ائمهٔ قرائت مصاحف عثمانیه‌یه موافقت خصوصنده سهولت کوستره‌رك اختلاف تغایری موافق حکمنده طوتمشلردر کافی الاتحاف . نشر کبیرده بیان اولندیغنه کوره معتمد اولان قول مصحف امامه دکل، مصاحف عثمانیه‌دن برینه ولو احتمالاً موافقتدر . بوموافقت تحقیقی اولدیغی کبی تقدیری‌ده اولور [قال فی النشر الکبیر : وافقت احد المصاحف العثمانیه ولو احتمالاً ونعنی به مایوافق الرسم ولو تقدیراً اذ موافقة الرسم قد یکون تحقیقاً وهی الموافقة احتمالاً فانه قدخولف صریح الرسم فی مواضع اجماعاً نحو السموات والصلوة والزکوة والربوا

خط مصحفه موافقت کیفیتنك ملفوظ اولمیان حرفه‌ده شامل اولمامسی جای تدقیقدر . کرك نشر کبیرك شو بیانندن ، کرك اتقاندن اکلاشلدیغنه کوره شامل اولمیه‌جقدر . نته‌کیم بعض کتب قرائتده بو مسئله دها صریح ، دها واضح برصورتده بیان ایدلمشدر : قلت ولعل مرادهم بموافقة خط المصحف بما یرجع الی زیادة الکلم ونقصانها فان فیما

[*] کوفه ، بصره ، شام ، مدینه . انجق بومصحفلرده اتفاق واردر .

یروی من ذلك عن ابی بن کعب وابن مسعود رضی الله عنهما من هذا النوع شیئاً کثیراً فکتبت المصاحف علی اللفظ الذی استقر علیه فی العرضة الاخرة علی رسول الله صلی الله علیه وسلم واما ما یرجع الی الهجاء وتصویر الحروف فلا اعتبار ذلك فی الرسم فانه مظنة الاختلاف واکثره اصطلاح وقد خولف الرسم بالاجماع فی مواضع من ذلك کالصلوة والزکوة والحیوة فهی مرسومة بالواو ولم یقرأها احد علی لفظ الواو فلیکتف فی مثل ذلك بالامرین الاخیرین وهما صحة النقل والفصاحة فی لغة العرب . بناءً علیه خط مرسومده اصل متبع علی الاطلاق خط اولمیوب تلاوته خلل ویرمین خط اولمیورمی « ایاصوفیه کتبخانه‌سنه مراجعت » .

صناعت خطه مخالف اولان رسوم مصاحفه اتباع اجماع ایله لازم اولماز . انجق باب تبرکدن اولور . نته‌کیم ابن خلدون بویله‌جه تصریح ایدیور [١] شوقدرکه ابن خلدون مبناسنی صحابهٔ کزینك هجاده ضعیف اولملرینی عدا ایتمکله بوسوزانتقاده اوغرامشدر . قال الجعبری : فلا التفات الی قول من قال لم تکن العرب اهل کتابة ففی هجائهم ضعف کذا فی فتح المنان . جعبرینك بوانتقادی طوغری اولسه‌ده ینه علماء دین اره‌سنده اختلاف بولندیغنی ارائه ایدر . [٢]

الصلاة لفظنك اضافت وتثنیه حاللرنده الف ایله یازلمسی شایان دقتدر . قال فی جامع الکلام : ووجه رسم الالف عند المضاف شدة الاتصال خصوصا اذا کان ضمیراً فصار کالجزء منه فناسب التخفیف فی الرسم والالف احق من الواو وقیل خوفاً من التباسه لان الجمع مرسوم بالواو والفه محذوف فلو رسم المفرد والمضاف بالواو لالتبس بالجمع .

اهل علمك معلومی اولدیغی اوزره اضافت ایله تثنیه مفردك فرعیدر . اصلنده جائز اولمیان برشی فرعده جائز اولنجه یا تعمداً ویا تبرکاً و یا صحابه‌یه اقتداءً واوایله یازیله‌جق، یوقسه علی الاطلاق یازمق لازم کلیه‌جکدر . علی الاطلاق یازمق لازم کلسه تثنیه واضافت حاللرنده‌ده واوایله یازلمق لازم کلیر .

نته‌کیم روح البیان صاحبی بویله بیان ایدیور . ذاتاً الفی واوایله یازمق تفخیم ایچوندر کافی الاتقان . وبذلك قرأ ورش الصلاة علی لغة الذین فخموا الالف کافی الرعایة . الصلوة لفظ شریفنك مقنعده مدینه، کوفه، بصره، شام، دارالاسلام مصحفلرنده واو ایله یازلدیغی ذکراولنیور . عجبا مکه ، یمن ، بحرین مصحفلرنده نصل یازلمشدر، بورایسی معلوم‌می؟ فتح المنانك (٣) «والظاهر اوالمتعین ان مراد عیاض بالنقص انما هوالنقص اللفظی لاالخطی . وکذا التبدیل والزیادة » سوزی رسم مصاحف عثمانیه‌یه موافقتك انجق لفظی‌یه شامل اولوب خطی‌یه شامل اولمیه‌جغنه دلالت ایدر .

قران کریمی مصاحفده یازلمش اولان هجا ایله اثبات اولنان صورت اوزره یازمق مسئله‌سی‌ده مختلف فیه‌در . علم کتاب اللطائف بونی تصریح ایتدیکی حالده « نقطه وحرکه خصوصنده کتابهٔ اولایه رعایت واجب اولمدیغنه اشارت ایدلمش » سوزی تخمینی [٤] برسوزدر . « قال ابن جباره فی شرح الرائیة وقیل انما لم یجز ان یکتب القرآن الا بالهجاء الذی کتبوه وعلی الصورة التی اثبتوها علی المصاحف لان المصحف کتب بحضرة جبریل علیه السلام وعنه اخذ الهجاء الذی کتب به وبهذا الهجاء مکتوب فی اللوح المحفوظ فان قلت فقد حکی فی کتاب اللطائف من حکم هجاء المصحف لاین مقسم جواز کتبة علی غیر کتبة الاولی فلا یکون ماحکاه ابو عمرو من الاجماع صحیحاً وقالت الاخری ای الفرقة الاخری لانه رحمه الله ذکر فرقتین فرقة

[١] ذهنی افندی مرحوم القول السدیدده : تبرکاً اتباع اولنه‌کلمشدر دیور

[٢] آلوسی مرحوم‌ده ابن خلدونك بوقولنی رد ایدیور .

[٣] تدقیق، وثقات هیئت علیه‌سنك ایضاحنامه‌سنه فتح المنان جواب ویریور .

[٤] تخمینی سوز سویلمك ذاتاً شیخ افندینك معتادیدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ذهبت الى عدم الجواز وفرقة ذهبت الى الجواز وقالت يجوزان يكتب غير كتبة الاولى لان الذين كتبوه انما كتبوه بمقدار ضبطهم وعلمهم بالهجاء وهم عندهم بالوصف الذى ذكرته عنه فى اول الفصل قالت لانه فى اول الفصل قال فقال بعضهم ان العرب ليسوا باهل اقلام ولا كتاب وانما هم اهل فصاحة و بلاغة ولغات فهجا هم لذلك ضعف ونقص . واستدلوا بان النبي صلى الله عليه وسلم لم يكن يكتب وانه روى عنه صلى الله عليه وسلم انه قال امة امية لانكتب ولانحسب واستبد الامر على بعضهم فمرة اجازوا مخالفة الهجاء ومرة لم يجيزوه ومرة تكلموا فيه بما يرجع الى حقيقة ومرة تكلموا فيه بما يخالف ذلك فلم يلتزموا شيئاً ولم يرجعوا الى اصل .

وقال ابن جباره قلت ورجح ماذهبت اليه الفرقة الاولى قال واما الذى زعم انه كتب بحضرة جبريل عليه السلام وبهجائه وانه كذلك فى اللوح المحفوظ فكانه ذهب الى تعظيم القران وتنزيهه ويأول انه سبق فى علم الله عز وجل وفيما جرى به القلم ان يكتب فى المصاحف على ما كتب وهذا صحيح من هذه الجهة غير انه لم يأت فى شى من الاخبار انه مكتوب هكذا فى اللوح المحفوظ ولان جبريل عليه السلام يهجاه لكاتبه بحضرته وكيف يكون ذلك وانما كتبت المصاحف فى زمن عثمان رضى الله عنه وخولف من هجاء الكلمة فى المواضع فى المصحف الوحد وفى المصاحف المتفرقة وكتب قبل ذلك عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم بعد عروج جبرائيل عليه السلام من عنده وبعد التسرى عن رسول الله صلى الله عليه وسلم من غشيان السكينة عند نزول الوحى انتهى ماوردت نقله فان قلت فهذا يقتضى ان يقول لعدم وجوب اتباع الرسم الاول قلت اما قوله ابطل ان يكون هذا مأخذ لمن قال بوجوب الاتباع . كوريليورکه اللطائفنده‌كى اختلاف حركه ونقطه‌يه عائد دكل ، بلكه مصاحفده اثبات ايديلن صورته ، يازيلان هجايه عائددر . بوبابده ايكى مذهب واردر . برينه كوره مخالفت جائزدر . ابوعمروك ولايخالفه من علماء الامة سوزى تنقيد وتعقيب اولنمشدر . وجواب اتباع حقنده سرد اولنان مأخذ، مبنى ضعيفدر.

بو كامبنى اولمش اوله جقكه على القارى اللطائفدن نقلدن صوكره « فكانه اشار الى ان مراعات الكتبة الاولى ليست بواجبة بل هى الاولى » ديور بوندن باشقه على القارى « فانا نرى العلماء والاعيان يلحنون ويخطأون فى مواضع كثيرة من القرأن مع بيان النقط والاعراب فى غاية البيان » ديدكدن صوكره « فكيف لو كتب المصاحف على خط الصحابة » ديمكله نقط واعرابه حصر ايتميور . چونكه فكيف سوزلرى ترق كوسترو يوقسه فكيف‌نك ذوقى قالماز . روحى اونوتولمش اولور . بيهقينك شعب الايمانده « ينبغى » ايله ذكرى ، بعض قرائت كتابلرنده اولفظ ايله مذكور اولماسى‌ده تأمله شاياندر . عزالدين بن عبدالسلامك ، « لايجوز كتابة المصحف الآن على المرسوم الاول باصطلاح الائمة لئلا يوقع فى تغير من الجهال » سوزى لطائف الاشارات واتحافده « وهذا كان فى الصدر الاول والعلم غض حى » سوزينى متعاقب ذكر اولونيور . رسم حذفه ، اثباته ، زيادەيه ، وصله ، بدله (صلاة بوراده داخلدر) ، همزه‌يه شامل اولمغله بو ايكى سوزدن ظاهر اولان معنى مرسوم اوله اتباعك واجب اولماسيدر . لكن كلمه‌سنك استدراك ايچون اولديغى خاطردن چيقارماملیدر . فى الواقع بو ايكى قول مذكور كتابلرده عقبنده انتقاده اوغرايور ، على الاطلاق اجراسى تنسيب اولنميور . جهلدن دولايى سلفك احكام ايله ديكى شى ترك اولنماز دينيور . رسم مدار قرا اتك احداركاننده كوستريليور . اختلاف حركه ونقطه‌يه عائد اولسه‌يدى بويولده انتقاد اولنمز ايدى . بويله اولمقله برابر ينه اتفاق اولمديغنه دلالت ايدر .

اللطائف ويا آندن نقل ايدن رائيه شرحى ابن جباره كورلمدن اول بو اختلافات بلكه نقطه وحركه‌يه حصر اولنه بيلور . بوده بر احتمال اوله بيلير ايدى . فقط اللطائف ويا ابن جباره كورولدكدن، عزالدين ابن عبدالسلامك « مرسوم اول » اتحاف

ولطائفك « ولكن » ، على القارينك « فكيف خط الصحابه » سوزلرينك معنالرى تأمل اولندقدن صكره او احتمال مرتفع اولور . ارتق عزالدينك « مرسوم اول » قولنده ، على القارينك « خط الصحابه » سوزنده « الصلاة » لفظى بلاشك داخل اولور . [٢]

زمانمزده حفاظ ندرته اوغرامقله حافظ ابراهيم[١] حافظ بكر افنديلر پارمق ايله كوسترلمكله عامه ايچون يازيلان يازيلرده رسم معتاده رعايت مصلحت نامه اوفقدر . حافظ اولميانلر خط معتاده مخالف اولوب كسائينك وسائره‌نك ديدكلرى كبى عقول علمانى حيرانده براقان خط صحابى ايله يازيلان آيات كريمه‌يى نصل اوقويه بيلورلر . اصول فقهده بيان اولنديغى اوزره علت مناط حكمدر . نقطه وحركه‌يه مساعده‌نك علتى تسهيل قرائت اولنجه حفاظك ندرته اوغراديغى ، عاملك تروتازه اولمديغى بوزمانده تسهيل قرائت ايچون خط معتاد اوزره يازلمق لازم كلير . مناط حكم بويله‌جه تحقق ايتديريلير . بومعنايه على القارينك « فكيف » ى عزالدين بن عبدالسلامك فتواسى ، بعضلرينك تجويزى ضم اولونجه هم فقهاً ، هم عقلاً خط معتاد اوزره يازلمسى جائز اولور . مابعدى وار ازميرلى

اسماعيل حقى

تقويملرده

اختيارات

كچن نسخه‌دن مابعد

والحاصل شمس و كواكبك اوضاع مختلفه وسير وحركتلرى تأثيرات معنويه‌دن عاريدر . يعنى نه كيسه‌نك أولمسنه ونه ياشامسنه ونه خيرينه ونه‌ده شرينه يارامازلر . چونكه آنلرده مخلوقاتدن بريدر .

پيغمبران عظامدن جناب نوحى (ع . م) دخى امته تلقين احكام الهيه‌يه مأمور بيورلدقلرى زمانده امتندن بويولده واهى شيلره توسل ايله غيبدن خبر ويرمكه قيام ايدنلرك اعدام جزاسنه جاريبه جقلرينى اعلان بيوردقلرى كتب تواريخده مسطوردر .

مسئله‌نك برجهت غرابتى وار ايسه اوده امتلرندن برقسمنى شوواهى فكر ومشغله‌دن فارغ ايتمكه پيغمبران عظام حضراتى دخى تشميرساقه همت ايتدكلرى حالده تماميله موفقيتك ميسر اوله‌مايشيدر .

مع مافيه تماميله هيئت‌شناس اولانلر اوضاع كواكبده تأثيرات معنويه آرامنى منكردرلر » .

بو بويله اولمغله برابر اختيارات نوعندن عد اولنه جق وصايايه حالا اوروپا تقويملرنده‌ده تصادف اولنمقده‌در . حتى سنه‌ده برقاچ يوز بيك نسخه اوله‌رق پارسده نشر اولنان مشهور هاشت تقويمنده اجتماعى وعملى وصحى بر چوق وصايا صره‌سنده هر آيه متعلق ملاحظات نجوميه‌ده مندرجدر . اوروپا اقوامنك بونلرله عمل ايتدكلرينى تصور ايتمم . يالكز تقويملرده بوكبى معلوماتك ده مندرج بولنمسندن اوكبى شيلره‌ده التفات ايدنلر ، نجومه متعلق احكام وتأثيراتى بيلمك ايسته‌ينلر بولنديغنه‌ده حكم ايتمامك طوغرى اوله‌ماز . مثال اوله‌رق هاشت تقويمنك ١٩٢٢ سنه‌سنه مخصوص نسخه‌سنده تموز آينه متعلق ملاحظات نجوميه‌يى يازيورم :

« اسد برجى — ٢١ تموزدن ٢٠ آغستوسه قدرحاكمدر . جرأت وجسارت برجيدر . قاديـنلردن زياده انسانلر اوزرنده مؤثردر .

تموزده تولد ايدن قادينلر عموميتله كوزل وجاذبه‌دار اولدقلرندن پك شيرين ومحبوب اولورلر .

---

[١] علوم شرعيه وعصرى مجددلريز كتابى طولا-ييسيله عزالدين بن عبدالسلام ايله على القارى مرحوملرده بزم آتشمزه يانمش اولورلر .

[٢] استاذ قرائت قائم امامى كيوه‌لى حافظ ابراهيم افندى مرحوم .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

فقط کوکلری صیق صیق کندیلرینی اغوا ایدر . متین بر سجیه ایله برابر جسور ومنتقم وکینداردرلر. قلبلری شفیق وحساس واخلاصپروردر . افکار عالیه وعجیبانه اصحابندندرلر. بوآیده انسان تأثیرات معنویه‌یه پك مغلوبدر . عشق ، روح و قلبك بر افاده‌سیدر .

تموزده تولد ایدن ارککلره کلنجه بونلرده مغرور وخودکام وجسوراولورلر. افکارواطوارنده علویت حکمفرمادر . علو جناب صاحبیدرلر . ذکالری متوازن وعقل وفطانتلری بارزدر. «متشبث، مقتدر اولورلر »

مختار پاشا مرحومك سالف الذکر ملاحظاتنه جواب اوله‌رق بعض ذوات دیورلرکه :

« کونشك بوتون ذی حیات وبی‌حیاته اولان تأثیرات فنیه‌سی غیرمنکر ومشهودر . کونشده‌کی بوتأثیری بر لسان علمی ایله ینه قدرت حقه دلیل اولمق اوزره سویله‌مك نصل‌که دینه ضرر ویرمکدن صرف نظر بالعکس قدرت الٓهیه‌یی موجوداتده مشاهده ایتمك کبی شایان استحسان بر شی ایسه کونش کبی اجرام سماویه‌دن اولان قمر وکواکبك‌ده بزم کوره‌مدیکمز ویا بعضاً ایشیتدیکمز مد وجذر حادثه‌لرینه اولان تأثیراتی قبیلندن بعض تأثیرلری اولمق هروقت وارددر .

آثار الٓهیه‌دن برینه برتأثیر اسنادی هرحالده خالقنه عائد بر فکر تعظیمدر . بز بو کبی تأثیراتی شمس وقمر وکواکبك وجوده کتیردیکنی ادعا ایتمکی خاطره بیله کتیرمه‌یز. فقط او کبی تأثیراتك ظهورنده بونلرك وسیله اوله‌بیلمسی هیچ‌ده مستبعد دکلدر . نصل‌که بو عالمده هرحادثه بر سببه تعلیق ایدلمش وبو، تماماً برعالم اسبابدر. قلبه وارد اولان بر طاقیم خاطراتی بعض ذوات عالیه‌نك کشف واستخراج ایتدیکی کبی کواکبك‌ده بعض بروج وطوالعنده ذوی‌الحیات ونبات اوزرنده بعض کونه تأثیرلری اوله‌بیلیر . خلاصه مکتب ومدرسه‌سی وبلکه اهلی قالمامش فقط اسلاف واکابر اسلامدن روایت ایدلمش اولان بو کبی علوم غریبه‌یی تماماً انکار ایتمك براز احتیاطه موافق اولمسه کرکدر .

بیك بر دیرك اواسط شوال ۱۳۴۰

محمد عزت

محفل ادبی :

قطعهٔ تهلیلیه

ای تجلیسی خرد سوز وجمالی پنهان
سن کوکللرده ، کوکللرده تجریده سنی
آشکارا ونهان ، عین‌عیان هب سنسین
بن قولم ایله رسوا انائیتده بنی

رباعی

که کیزلی، که آشکارفریاد ایده‌رم
بی‌صبر وسکون عشق ایشیدیر، عشق دیرم
دنیایه‌که بن عشق یوزندن کلدم
بی‌شبهه ینه عشق یوزندن کیده‌رم

قوری‌چشمه ۱۵ مارت ۳۳۸ — معروالمولوی

عبدالحق حامد بکك سلیمان نظیف بکه کچن هفته یازمش اولدیغی بو مکتوب ، شاعر اعظمك نفسنه وآثارینه تعلق ایدن نظرینی اجمال و افهام ویرده خلقمزك حال ومزاجنی اتهام ایتدیکی ایچون، تاریخ ادبیاتمزده بروثیقه اوله بیلیر :

دیکله نظیف ، دمنجك خاطرمده دکلدی ؛ یازمادم . کچنده مستشرقین کرامدن بر ذات بکا — سزك اك زیاده سودیکم ایکی اثرکز واردر : (طیفلر کچه‌سی) ایله (روحلر) . فقط بونلر بو کونکی محیطکز ایچون دکلدر — دیدی . جواباً ، — هیچ بر وقتده هیچ بر محیطك مظهر التفاتی اولمیه‌جقلردر — دیدم ؛ کولدی .

صکره — آثارکزدن سزهانکیسنی دها زیاده سورسکز ؟ — سؤالنی ایراد ایتدی . (والده‌م)ی دیدم . ینه کولدی . — والده‌کزی سودیککز ایچونمی ؟ — دیدی . مقابلةً — احتمال که والده محبتكده دخل کلیسی واردر. فقط بن اونی قافیه‌سز بر منظومه اولدیغی ایچون سویورم — دیدم. تعجب ایتدی . — قافیه‌سز اشعار خوشکزه کیدیورسه آثار منظومه‌کزك، حتی منثوراتکزك قسم کلیسی مقید سجع وقافیه‌لرله مالامال اولماق ایجاب ایدردی — دیمك ایسته‌دی . وبوعلت غریبه‌نك سببنی صوردی . مسکت و معقول بر جواب ویره‌مدم . یالکز دیدم‌که — بوچوجوقجه برعنادجیلك سیئه‌سیدر، که ظن ایدرم ارثیدر. مثلا پدرم، تاریخك الکجدی صحیفه‌لرنده بیله مضمونلر ولفظی جناسلر یاپاردی . و مثلا برادرم ، خصوصی مکاتبه‌سنده اولسون ، محررات رسمیه‌ده اولسون ، ترصیع مراقنده اولدیغندن ، مرصع کلمه‌لر ، حتی مرصع عباره وجمله‌لر استعمال ایدردی . هرایکیسی‌ده بو یولده معند ، تنبیه وتخطئه‌لره رغماً اویله یازمقده اصرار ایدردیلر. بنده‌کی قوافی مقیده ابتلاسی‌ده اوقبیلدن اولسه کرکدر . — مستشرق حضرتلری بونك‌ده بر صنعت اولدیغنی وصنعت دیکیلن شیئك قولای اولمادیغنی سویله‌دکدن صوکره آثارمدن هانکیسنك مقبول عامه اولدیغنی صوردی . — فیتن — دیدم، تأسف ایتدی. و — فضائل اسلامیه‌دن، حکمتدن، حمیت وحماسیاتدن باحث اثرلرکز موجود ایکن خلقکزك اونلره رغبت کوسترمیوب‌ده ، ادبیاته تعلقیله برابر ، شهوانی بر اثر اولان فیتنی ترجیح ایتملری تأسف وتعجب اولنه‌جق بر حال دکلمیدر؟ — دیدی . بو مستشرقك هویتنی، ملیتنی بلکه مراق ایدر ، کیم اولدیغنی آکلامق ایسترسك . بن‌ده بیلمیوردم . یالکز شونی دیه‌بیلیرم‌که اسمی عبدالحق حامددر .

ویانه ، ۵ تموز ۱۹۲۲ — مستشرقه

کچوك برمقدمه

پدرم دیاربکرلی سعید پاشا مرحومك شمدی‌یه قدر انتشار ایتمه‌مش برمنظومهٔ مترجمه ویا ترجمهٔ منظومه‌سی ، تام قرق سنه‌دن بری مدفون بولندیغی غیرمطبوع دیوانندن عیناً استنساخ ایله (محفل)ك جدار قبولنه تعلیق ایتمك ایستیورم . اصلی اولان نشیدهٔ عربیه ادبیات اسلامده پك شایعدر . بعض ابیات ومصار یعنی مثل صورتنده ضرب ایدرلر. ترجمهٔ منظومه‌سیله برلکده نشرایدیلیرسه ، او ادیبانه لوجه‌الله خدمتدن بشقه بودارفناده برغایه ، برامل تعقیب ایتمه‌مش اولان ایکی مسلمانك روحنه خدمت، یعنی برکره داها وسیلهٔ یادورحمت اولور امیدنده‌یم .

ترجمه‌نك الفاظنده بوکونکی ذوق وشیوه شویله طورسون ، وجوده کتیرلدیکی زمانه نسبتله بیله کهنه عدایدیله‌جك شیلر بولندیغنی بیلیرم . مقصدم بربدیعهٔ منظومه‌یی نشره دلالت دکل، سبب حیاتمك بریادکار حیاتی نسیان وضیاعدن وقایه ایتمکدر . بوترجمه‌ده شعرآرایانلر بلکه انکسار خیاله اوغرارلر. فقط اخلاص وایماندن اثر کورمك ایستینلرك مطلبلرینی تطمین ایده‌جك بیتلر نادر دکلدر .

نشانطاشی ، ۱۲ حزیران ۱۹۲۲ — سلیمان نظیف

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

فاضل مشهور (ابوالفتح البستى) [١] نك (زيادةالمرء فى دنياه نقصان) مصراعيله مصدّر اولان قصيدهٔ نونيه‌لرينك ترجمهٔ منظومه‌سى :

اصلى :	ترجمه‌سى :
زيادةالمرء فى دنياه نقصان	ازدياد مال دنيا موجب نقصان اولور
وربحه غير محض الخير خسران	خيره مقرون اولميان هر مصلحت خسران اولور
وكل وجدان حظ لاثبات له	آدمه هر بر نصيبك كيم ثباتى اولميه
فان معناه فى التحقيق فقدان	معنىٔ وجدانى نفس الامرده فقدان اولور
ويا حريصاً على الاموال تجمعها	اى متاع دهرى جمعه حرص ايله مألوف اولان
انسيت ان سرورالمال احزان	مالدن يوز كوسترن حظ ومسار احزان اولور
دع الفؤاد عن الدنيا وزينتها	زينت دنيا ودنيايه كوكل ربط ايتمه كيم
فصفوها كدر والوصل هجران	هر صفاسى بر كدر، هر وصلى بر هجران اولور
وارع سمعك امثالا افصّلها	ايليم تفصيل كوش هوشكى عطف ايت بكا
كما يفصّل ياقوت ومرجان	حسن امثالم سكا ياقوت ايله مرجان اولور
احسن الى الناس تستعبد قلوبهمو	ناسه احسان ايت كه مملوكك اوله هر قلب حر
فطالما استعبد الانسان احسان	بو مسلّمدر كه انسان بندهٔ احسان اولور
اقبل على النفس واستكمل فضائلها	حسن خلق نفسه اقبالكله استكماله باق
فانت بالنفس لا بالجسم انسان	چونكه انسان نفسنى اصلاح ايله انسان اولور
وكن على الدهر معوانا لذى امل	بسط قل ارباب حاجاته جناح شفقتى
يرجو نداك فان الحر معوان	حر اولان اهل نيازه هر زمان اعوان اولور
واشدد يديك بحبل الله معتصماً	اعتصام ايت عروة الوثقاى عهد خالقه
فانه الركن ان خانتك اركان	عهده استمساك ايدن مقرون اطمئنان اولور

مابعدى وار

[١] ياقوت حموى (معجم البلدان) نده - بانك ضميله - (بست) كلمه‌سنك بوستان معناسنه كلديكنى سويله‌دكدن صوكرا مدلولنك سجستان ، غزنين وهرات آراسنده كائن وكابل ملحقاتندن هواسى صيجاق ، صويى بول ، باغلى ، باغچه‌سى چوق بر مملكت اولديغنى ، لكن يدنجى عصرك ابتدالرنده خرابه يوز طوتديغنى خبر ويريور .

اورادن يه‌تيشمش اولان مشاهيرى صايار كن ده ناظم قصيده (ابوالفتح على بن محمد) ايچين «الشاعر الكاتب صاحب التجنيس سمع اباحاتم حبان روى عنه الحاكم ابوعبدالله مات ببخارى فى سنة ٤٠٠ » ديه‌رك مشار اليه حقنده (عمران بن موسى بن محمد الطولقى) نك :

اذا قيل اى الارض فى الناس زينة	اجبنا وقلنا ابهج الارض بستها
فلوأننى أدركت يوما عميدها	لزمت يد البستى دهرا وبستها

قطعه‌سيله ارضك اك لطيف يرى نره‌سيدر ديه صورولاجق اولورسه بست بلده‌سيدر ديه‌جكنى واورانك اشرافيله ملاقات ايده‌بيليرسه ابوالفتح البستى نك ألنى طوتوب اوپه‌جكنى سويله‌مش اولديغنى يازييور .

ياقوت حموينك ابوالفتحه (صاحب التجنيس) ديمه‌سى ، مشاراليهك «من اصلح فاسده ارغم حاسده» يعنى « حالنده‌كى فسادى اصلاح ايله‌ين ، حسدكارينك بورنى يره سورتمش اولور » و « من اطاع غضبه اضاع ادبه » يعنى « غضبنه اويان ، ادبنى غيب ايتمش اولور » كبى مسجع فقره‌لر تحريرنده‌كى قدرت واختصاصنه مبنيدر .

ابوالفتح البستى نك بست حاكمى (باتيوز) ك كاتبى ايكن شهرك ابومنصور سبكتكين طرفندن فتحى اوزه‌رينه اوكا وبعده سلطان محمود غزنوى‌يه انتساب ايله ٤٠٠ تاريخنده وفات ايله‌مش اولديغى (قاموس الاسلام) ده محرردر .

دياربكرلى سعيد پاشا مرحومك بيك اوچيوز تاريخنده واوزمانك الجاآت معلومه‌سنه تبعيتله آنجاق ٤٥ بيتنى ترجمه ايله‌مش اولديغى بو مشهور قصيده ٦٣ بيتدن عبارتدر . دارالحكمة الاسلاميه رئيس فاضلى عربكيرلى حسين عونى افندى حضرتلرى طرفندن مستقل ومفيد بر رساله ايله عربجه شرح ايديلمشدر. عنوانى (شرح القصيدة النونية البستيه) اولان بو رساله ١٣١١ تاريخنده استانبولده باصيلمشدر . **محفل**

بر بيت مناسبتيله ...

محب عزيزم رضا توفيق بكك (مقام حيرت) سرنامه‌سيله نشر ايتمش اولديغى مقالهٔ واقفانه اوشاعر حكيمك هر اثرى وهر كسى اولديغى كبى، بنى ده شاد ومستفيد ايتمشدى . هنوز چوجوق صاييله‌بيله‌جكم برياشده ، بابامك ازبرلتمش اولديغى بيتلردن ،

صفاى خاطرم وار لفى ايله اثباتدن كچدم
يتيشدم منتهاى علمه بن حيرتده‌يم شمدى

بيتى بو مقاله بكا خاطرلاتدى وفرداى انتشارنده موسيو قلود فاره‌رك غلطه‌سراى مكتب سلطانيسى قونفرانسنده تصادف ايتديكم فيلسوف دوستمه بو بيتى اوقودم. هم بكنيدى، هم ايكى كون صوكره‌كى بر مقاله‌سنده بوندن بحث ايتدى .

(غيابى بر محبكز) امضاسيله كچنلرده بر مكتوب آلدم . كنديسنك ده وقتيله كورمش اولديغى شو بيتك مصراع ثانيسى ،

يتشدم منتهاى عشقه بن وصلتده‌يم شمدى

شكلنده ايمش . ايكى قيد وروايتك هانكيسى طوغرى اوله‌بيله‌جكنى بندن نوازشكار بر لسان ايله سؤال ايدييور .

هانكيسى طوغرى ؟.. يعنى شاعرك قلمندن (علم وحيرت)مى ، يوقسه (عشق ووصلت)مى چيقمش ؟. بونى اولديغى كبى تعيين ايتمك - حتى نامى بيله ايكيمزه الآن مجهول طوران - صاحب بيتك روحندن ويا او روحك بر يوزنده ظلال نابته‌سى اولان أل يازيسندن استكناه حال ايتمكه توقف ايدر .

مع مافيه، بيتك مؤداسنى تدقيق ايتمك صورتيله حقيقته تقرب ايده‌بيليرز ظن ايتديم .

عرفا نظرنده (وصلت) منتهاى عشق دكلدر. واو عشقه هيچ بر نهايت اوله‌ماز . انتهاپذير عشقلر، اونلره كوره ، رعشهٔ احتراص ايچنده چيرپينان وينه اويله رعشه‌لر ايچنده سونوب كيدن ناپاك ابتلالردر . سلم خلقتك هر درجه ودركه‌سنده‌كى

موجودات ناميه‌ده متفاوت ضعف وشدتله كورلديكى كبى .

بك زياده سوديكم شيرازلى بيوك شاعر عرفى عارف ،

غافل مروكه نادر بيت‌الحرام عشق
صدمنزل است ومنزل اوّل قيامت‌است [*]

بيتيله عشقك ـ وصلتله‌ده نهايت بولماپان ـ بر انجذاب متوالى وابدى اولديغنى نه كوزل انيان ايديور !.. مرحلهٔ اولى قيامت اولونجه ، ميزان وصراط وجنتله رؤيت مراحل تاليه‌يى تشكيل ايدر. كعبهٔ عشقك قپوسنه (حريمنه دكل ، قپوسنه !.) وصول ايچون طقسان بش منزل داها قطع ايتمك لازم .

برهى كه برق تازان همه نقش پاى لنك است
بكجا رسيده باشم من بى عصا نشسته [١]

(نفى ايله اثبات) بوراده عشق اولمقدن زياده علمى بر مسئله‌در . ذوقه تعلق ايتمز . كلاميونك عقايله متصوفينك قلبى بشقه بشقه يوللردن حقيقته وصول ايتمك ايسته‌مشلردر. ظاهرده برلشه‌مدكلرى وائتلاف ايده‌مدكلرى نقطه‌لرده كورولور . بن كندى حساب شكرانمه سويليه‌يم كه رهزن دين اولانلرك يد تسلطندن ايمان ازليى تخليص ايدنلر عرفاى صوفيه‌در . عاشق حقيقى ، نفى ايله اثبات كبى شيلردن مستغنى ، اللهى چشم يقين ايله كورر. عقل وعلمك دلالت وضلالتنه نه مفتقردر، نه مائل. اونك نظرنده ادله شبهه‌سى اولانلر ايچوندر. ودليل، بالذات شبهه‌در . فناء فى‌اللهده بقايى بولانلر ، قيل وقالدن بيزارلر . بو كچيش علمك منتهاسى اولديغى كبى حيرتك‌ده مبدئيدر. حيرت ايسه عشقك وجد واستغراق شكلندن بشقه برشى دكل .

يالكز ملتنك دكل ، انسانيتك‌ده اك بيوك شاعرلرندن برى اولديغنده هيچ شبهه اولمايان عبدالحق حامدك اكثر اشعارنده غربك فلسفه‌سيله تصوف اسلام ، برى ديكرينى تأييد و تزيين ايدر صورتده ممتزج بولنور . اثرلرينى اوقويكز . بو بيوك شاعرى علم وعقلنك سوق ايتديكى نقطه دائما حيرتدر .

فنون، ظنون ديمه‌در، حكمتك آدى: حيرت

بالخاصه (مقبر)ى بويولده لايعد فرياد ولهله مشحون بولورسكز ،

بر ره‌كه دليللرده حيران ،
برغايتى يوق فضاى سيران.

بيتنده (مقبر) شاعرينك كائناتى مندمجدر . علمنك مجموعنى يالكز بر (بيلمم) اعترافى اجمال ايدر :

نردن كليور غمم؟ بيلمم!. نردن قيليور هجوم؟. بيلمم!
آثار غضب كوروب سماده ،
درته‌ر طورورور اللرم دعاده .
رؤيا كوره‌مم، نجوم بيلمم. دنيايه نه‌درلزوم؟ بيلمم
ديكلر يرى ، قالقارم هوايه ،
هرسوده على‌العموم : بيلمم !..

علم وعرفانك صوك فرازى (ماعرفناك) در .

بن محب شهوديم رضاتوفيق بكه ويرديكم يبق، محب غيابيم كبى سطوردن دكل، صدوردن حافظه‌مه نقل ايتمشدم . اكر اصلى كنديسنك كورديكى كبى ايسه بيته‌ده آجيرم ، قاتلنه‌ده .

٢٧ حزيران ١٩٢٢ **سليمان نظيف**

هامش — رضا توفيق بكك فريدون نافذ بكه جوابنى اوقودم . شاكر افندى مرحومى بكا غياباً ايلاك طانيدان اسكدار مولويخانه‌سى شيخى رمزى افندى حضرتلريدر. حتى اواخر ايامنده كورشمش اولدقلرينى‌ده سويلمشدى . عزيز دوست واستادم آرادينى معلوماتى بلكه قسماً شيخ افنديدن‌ده استحصال ايده‌بيلير .

س . ن

[*] غافل كيتمه كه كعبهٔ عشقك قپوسنه قدر يوز قوناق وار . وايلك قوناق قيامتدر .

[١] شيمشك سرعتيله ايلرله‌ينلرك بيله طوپال آياق ايزى طرزنده سه‌ريلوب قالديغى بريولده بن كبى عصاسز بركوتوروم نره‌يه وارەبيلير ؟

غزل

ذوق هيچى‌يه طالان اذواق خوليا ايسته‌مز
اين وآندن دور اولان بربشقه دنيا ايسته‌مز
نعمت جاويدى كوكلم تاازلدن ايتدى رد
چيرپينيركن درد ايچنده باقى‌كه حالا ايسته‌مز
جانى جانان ايله توحيد ايدن شيداى عشق
يار ايله اغيار ايله آرتق مدارا ايسته‌مز
دل‌كه برحشر صفاى طور استغراقدر
كنديسندن بشقه سيناى تجلا ايسته‌مز
لامكانسيزم هبوط ايتمم فراز جنته
مرغ خاطر بويله بردام تمنا ايسته‌مز
پيش ادراكده خلقت حشر اسرار ايتسون
عارف علم لدن رمز ومعما ايسته‌مز
غمزه‌لر چين ستم ناز وتغافل آلويرر
جان‌سه قصدك سويله آرتق زهر ايما ايسته‌مز
صاغما لبريز مرارتدر بويلداى فراق
ياد وصلت وار ايكن فردايى اصلا ايسته‌مز
يار ايله برلحظه اولسون همدم اولسه جان (نظيف)
ويرسه‌لر جنات عدنى بى‌محابا ايسته‌مز

١٣٣٧ هجرى **سليمان نظيف**

غزل

اودم‌كه زمزمهٔ نايى استماع ايتدم
اراده‌سوز ايدى، برشوق دل‌سماع ايتدم
اوكنده پيرمنيريله عازم لاهوت
اولان بو قافلهٔ عشقه اتباع ايتدم
برنجى مرحله بروادئ جحيم جنون !
ايكنجى مرحله‌ده عقله الوداع ايتدم
اوچونجى منزله وضع قدم ايدنجه نه‌در
تعينات ازل كسب اطلاع ايتدم
بولونجه مرتبهٔ چارمينه لطف وصول
حضور پير ايله جثمانى برشعاع ايتدم
وصاله نائل اولونجه كوكل او جانانك
در عنايتنى محويا مطاع ايتدم !..

احسان محوى

غزل

— طاهرالمولوى بكه —

جلال عشق ايله روحمده بر دريا هويدادر
كه آنده هر دوعالم غرق امواج تجلادر
احددن آيريليرمى واحديت عالم كثرت
تجليكاه نور وحدت رخشان مولادر
كچ اسمادن مسما درسى آل برذوق عرفان اول
غرض اى بوالهوس تعليم اسمادن مسمادر
كوكل بربحر اعظمدركه هركتر حبابندن
هزاران لجة‌الفيض تجلى جوشش آرادر
اودر درياى امكان ووجوبه برزخ فياض
كنار وبحرى برعالمدر آدم حيرت افزادر
جمالى قصر ايدرمى اهل دل برمظهره هيهات
مظاهر حسن بى‌پايان ياره هب مرايادر
دكشمز قبله‌سى بريرده (محيى) اهل حقك هيچ
بومعناجه كليسا مسجد ومسجد كليسادر

محيى‌الدين رائف

عونى بك مرحومه دائر

سليمان نظيف بك افنديك اولا «پيام صباح» ده ... بعده «محفل» مژده‌تنويرساز عيون مطالعين اولان «ادبياتمزده غزل» عنوانلى مقالهٔ استادانه‌لرنده ... ديوان معظمنك يكيدن ترتيب وتنظيم بيورلمقد...

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولدیغی تبشیر و « اشعر متأخرین » دیبه توصیف وتقدیر اولنان وحضور پیراعظمله مشرف اولمادیغی حالده مشهور « قبه‌خضرا » قصیده‌سنی وجوده کتیرن شاعر عظیم الاقتدار عونی بك افندی مرحومك ایلك اثرینی بوندن تقریباً یکرمی بش سنه اول «معارف» رساله‌سنده کورمش و مألنی آکلامق اقتدارینی حائز اولمادیغم حالده شیمدی‌ده کشف وتعیینندن عاجز بولندیغم برحس غریب الجاسیله مرحومه دها اووقت فوق‌العاده برانجذاب وارتباط پیدا ایلمشیدم. بناءً علیه تا اوزماندن بری عونی بکه تعلق ایدن هرسوزی دیکله‌مك وهر لحظه مشارالیهدن بحث ایلك ایسترم. خیال میال تخطر ایدیورم که ایلك دفعه اوقودیغم اوشعر غرای عونی :

خرامان اول‌که نخل طور رفتار ایتدی صانسونلر
بنه مهر تجلی عرض دیدار ایتدی صانسونلر
نقاب طره‌دن بروجهله عرض جمال ایت‌کم
جباب لن ترانی رفع انوار ایتدی صانسونلر
جمالك سیرایدن اهل تناسخ مصرحسن ایجره
ظهور یوسف الله تکرار ایتدی صانسونلر
اورتبه ظاهر اول کیم شاهد خلوتکه لاهوت
جمالن صورت انسانده اظهار ایتدی صانسونلر
قیامتلر قوپارسین طلعتك ای مهر استغنا
قضا شمس صباح الحشری بیدار ایتدی صانسونلر
تکلم ایتسون ای عونی اومحبوب مسیحادم
دویانلر روح قدسی میل کفتار ایتدی صانسونلر .

غزلی ایدی. بالآخره بوغزلی تقلیده اوزه‌نمش ایدم، اوبولده یازدیغم بش بیت طرف استادانه کزدن‌ده لطفاً تقدیر بیوریله‌رق حق برائر فضیلتکزده جای انتشار بیله بولمش ایدی . [*]

استغراب واستعجابه شایاندرکه الیوم عونی بکك آثارینی اوقومق شویله طورسون ، نامنی ایشتمامش ومملکتمزده بویله برداهیٔ شعر وعرفانك وجودندن خبردار اولمامش [مشاهیر ادبا] یه بالذات تصادف ایتدم .

(*) (نظم واشکال نظم) ده .

استادنظیف ، پایهٔ بلند عونی بی تعیین ایله اومشاهیره مفید وعبرت آمیز بردرس ویرمش اولدیلر. محبان عونی بی ذات مزیت شناسیلرینه ممتدار ایتدیلر . بنده‌کز ایسه عرض شکران وممتداریده - عرض ایتدیکم انجذاب قدیمه بناءً - جمله‌یه مسابقت ایتمك ایسترم .

استاد اعظمك مقاله‌لرینی ، بالخصوص عونی بك مرحومه تعلق ایدن بحثی مستفیدانه ومستفیضانه اوقورکن ، مرحومك وقتیله درلو امکلر صرفیله جمع وتدوین واخیراً ضایع ایتمش اولدیغم کلیاتی کوزمك اوکنه کلدی ، متأثر اولدم . آنجق همت بلند استاد ایله دیوان عونینك قریباً انطباعی امیدیله برآز تسلی بولدم . بوامر خیرك - امر خیرترکیبنك افاده ایتدیکی معنادن دها قوتلی ، دها شمولی - بر « امر خیر محض » اوله‌جغنی ادعا ایله برابر لسان معجز بیان استاددن: « دیوان عونی نظارت مخصوصه‌م تحتنده مطلقا انطباع وانتشار ایده‌جکدر » تبشیرینك صدورینی تمنی ایده‌رم .

رنك کل ، بوی سمن ، روح روان، نوربصر
بربریله ایتمش آمیزش تن اولمشدر سکا
لعلك مسیح‌سوز ، عذارك کلیم‌بند
چشمك قدرتوان وفسونك قضافریب ؟
هلاك غمزهٔ سیمینکم الده نه‌وار
بحق قبضهٔ قدرت الکده‌در جانم
شادمرك اولدم اوبرکن حسنکی اما دریغ
ایتدی آهم صوك نفسده پرغبار آینه‌یی
سلطان عالم اولسه‌ده احراردن دکل
عونی ! هوای نفسنه هرکم اسیرایسه !
آتش کبی توتسه‌یدی اکر نور تجلی
ای چشم سیه دودسیاهی سن اولوردك
دنیایه اکروقت جهالتده کله‌یدك
طاعتکدهٔ حسن الکهی سن اولوردك .
کیمدن صورایم حالت دیدارینی یارك
جان محو نظر ، چشم تماشا متحیر .
روزمحشرده صورارلرسه نه‌من وار دیه‌جك
بزبوعالمده کناه ایتمدك انسانجه‌سنه

چشم دلده طوتمه‌دن مقصد خیال دلبری
شاه لاهوته اثبات مکان ایتمکیدر ؟

ابیات برجسته‌سی کبی حسابسز بدایع بلنده جلوه‌کاه برعالم کرماکرم عرفان، - تعبیردیکرله - ماه واخترانیله، صفحات مهرتابانیله برجهان بی‌پایان اولان اودیوان همایونك حضور بلاغتنده سرفرو ایتمیه‌جك برشاعرك وجودینه بنده‌کز قائل دکلم . لسان قلمی السنهٔ سخن پروران حیران ایدن بویوك عارف مولوینك - روایته کوره - الکنتی وارایمش . مشکلات ایله افادهٔ مرام ایدرمش . شوحالده زادهٔ طبع دراکی اولان :

لکنتی وار صائمه‌سن ای بی‌وقوف
آیریله‌ماز طاتلی دیلندن حروف

بیتنك سطراولی ، مشارالیهی بیلمینلره ، سطر ثانیسی ایسه ذات شاعرانه‌سنه بروصف ممیز عد اولنه‌بیلیر . مسرودات فقیرانه‌مك برنقطه‌سنده برآز توقف ایتمشیدم .

وقتیله حرز جانم اولان آثار عونی بی‌دربی صفحهٔ افکارمه انعکاسه باشلادی :

دریغ اوسرو دلارایی بویله بیلمزدم
بلای عالم بالایی بویله بیلمزدم
دم وصالده محجوب ناز قیلدی بنی
طبیعت دلشیدایی بویله بیلمزدم
لب نکار بنی تلخکام مرك ایتدی
کرامت دم‌عیسایی بویله بیلمزدم
بحربان امورك کلامی کرچك ایمش
بالان دیدکلری دنیایی بویله بیلمزدم
تمام نائرهٔ عشق ایمش جهان عونی
محیط برق تجلایی بویله بیلمزدم .

غزلی‌ده بومیانده درخاطر ایدیوردم .

دواوین سلفده پك چوق تصادف اولنان « سروقد » مضمون مشهوری هیچ برزمان وهیچ بریرده بوغزلك مطلعنده‌کی طرز بدیع ومونسده استعمال ایدلمامشدر دینیله‌بیلیر . « دم‌عیسی » نکته‌سی‌ده اویله !

باصره : تأملی کچمش زمانلره طوغرو ارجاع ایده‌رك بوشعرکزینك وقتیله بنده‌کزده برده‌داء تقلید حصولنه سبب اولدیغنی ولسان قلم شکسته بیانی بروجه آتی انطاق ایلدیکنی‌ده خاطرلادم :

دریغ اوزلف سمنسایی بویله بیلمزدم
او آشیانهٔ سودایی بویله بیلمزدم
شکنج طره‌یه بی‌تاب باغلانوب قالدی
تمایل دلشیدایی بویله بیلمزدم
فسونك جذب قلوبه تمام قادر ایمش
اونازنین دلارایی بویله بیلمزدم
شب وصالده وقف تحیر ایتدی بنی
شدائد غم فردایی بویله بیلمزدم
ترابه سردی قیروب بال نازك املی
فلك دیدکلری رسوایی بویله بیلمزدم
ظلام لیلهٔ یلدا ظلال بحتم ایمش
سعود ، بن اوهیولایی بویله بیلمزدم .

اوچ بش سنه‌لك بر ماضی‌یه عائد واوراق پریشان آراسنده نسیانه محکوم اولان بوغزلی خاتمهٔ خاطرات اتخاذ وعونی بك کبی ذی‌استقلال برشهریار عرفان وکمالك حضور شوکت شاعرانه‌سنده‌کی افراط عجز وافتقارمه غیرقابل تأویل بردلیل اولمق اوزره قید ایده‌رك بحثه ختام ویریورم .

قوری چشمه ــ ٣٠ حزیران ٢٣٨

ابوالسعود زاده سعود المولوی

سعود بك افندینك کچن نسخه‌ده مندرج غزلیله‌تشطیرندن خطاآلود دیزلمش اولان اوچ مصراعك شوصورتله تصحیحی متمنادر :

نه هتك پرده مرامم ، نه کیزلی رازم وار،
نه مبتلای مرامم، نه احترازم وار،
صدای کاه سماوانه اعتلا ایلر،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دوشوندم

مابعد :

۷۹ صاحبشسه‌ده انوارینی بیك شمس فضیلت
اچمکده تمادی شب یلدای جهالت
آندن دوکولور عالمه هپ ظلمله ظلمت
الآن قراران اول شب یلدایی دوشوندم

۸۰ عثمان دینیلن شمس فروزان ظهوری
فاتح ایله شمشیر سلیمانده‌کی نوری
خورشید خلافتده فتوحات شعوری
انوار هلال شرف افزایی دوشوندم .

۸۱ ماضیده‌کی بیك دبدبهٔ شان عظیمی
دنیایی طوتان ولولهٔ حکم قدیمی
حاضرده‌کی هر تجربتی، هر درد الیمی
استانبولی، پیرایهٔ دنیایی دوشوندم

۸۲ أولدورمه‌ده‌در درد معیشت فقرایی
کورمش دینه‌من چشم جهان بویله غلایی
زنکین صاییلیر شیمدی کین کهنه عبایی
جان‌تنده کزن مردهٔ احیایی دوشوندم

۸۳ یانغینلر ایدوب بلده‌ده تشدید سفالت
بر عائله بر حجره‌ده‌در ساکن ذلت
اولادینه‌در محن وطن کوشهٔ هجرت
بر آچلغی، بر تشنکی سکنایی دوشوندم

۸٤ بر من هره کیم اولمش ایدی سعد ایله آباد
انواع صفا جلوه‌سنه موقع بنیاد
صحننده بوکون اشکم ایدر چاغلایان ایجاد
قعرنده‌کی سکانی ، یتامایی دوشوندم

۸۵ هر فرقه ایدر نغمهٔ اغرایی ترنم
حرتی صاندق سبر ظلم و تحکم
اجزاء وطن ناله‌زن نارتألم
حالا سوروِن بر سورو دعوایی دوشوندم

۸٦ الطاف خدادر ینه بر توزن عودت
مستقبله طوغمش کورونور شمس جلالت
سونمز سونه‌من نور عطایای نبوت
آتیده اولان بلدهٔ رعنایی دوشوندم

۸۷ قهرندن اولور لطف خدا نوری بدیدار
احزان خزاندن چیقاریر رونق ازهار
هر لیلك اولور آخری بر فجر ضیادار
سرماده باقوب شدت گرمایی دوشوندم

۸۸ جنبان محبت ایده‌رك عصرق ازمان
همبزم رجال ایلدی نسوانی دوران
آیین تستر صاییلیر عادت نقصان
ازمانی تحولگه احوالی دوشوندم .

۸۹ ثروتلری افنا ایدن آثار بلایی
وادیٔ ضلالتده‌کی هر نفس و هوایی
هر دم دکیشن مشربی، مشواری، قبایی
عادت دینیلن مسخره سیمایی دوشوندم

۹۰ بحران فضیلتده کوروب طرز حیاتی
هر یرده دکیشمش بولورم هپ صفحاتی
نسیان ایده‌رك جملهٔ خیر و حسناتی
آبایه تحکم ایدن ابنایی دوشوندم

[مابعدی وار] **عبدالعزیز مجدی**

مثنویٔ شریفك جلد سادسی مقدمه‌سندن

بعض ابیات :

ای حیات دل حسام الدین بسی میل می‌جوشد بقسم سادسی
کشت از جذب چو تو علامهٔ درجهان کردان حسامی نامهٔ
پیشکش می‌آرمت ای معنوی قسم سادس در تمام مثنوی
شش جهت را نور ده زین شش صحف کی‌یطوف حوله من لم یطف

مآلی : ای قلبمك حیاتی اولان حسام الدین ! مثنوینك آلتنجی قسمنده اکمال اتمه‌یه چوق میلم وار . سنك کبی بر علامه‌نك جاذبهٔ طلبیله (حسامی نامه) جهان عرفانده انتشاره باشلادی . ای ذات معنوی ! مثنوینك تمامی اولان قسم سادسی نامکه اتحاف ایدییورم . طواف اتمه‌ینلرك ؛ اطرافده طائف اولمالری ایچین بو آلتی جلد ایله (جهات ست)ی تنویر ایله .

[حسامی نامه : جناب پیرك خلیفهٔ اکملی حسام الدین چلبی حضرتلرینه اضافهٔ مثنویٔ شریفك ـ سامی نامه‌کی ـ اسامیسندندر . نظم مثنوی‌یه مشارالیهك طلبیله مباشرت اولونمشدی . (قسم سادس در تمام مثنوی) مصراعنده‌ده مثنوینك آلتی جلددن عبارت بولوندیغنه اشارت صریحه وار‌در]

عشق را پانصد و پانصد کار نیست مقصد او جز که جذب یار نیست
بوکه فی‌ما بعد دستوری رسد رازهای کفتنی کفته شود
با بیانی کان بود نزدیکتر زین کنایات دقیق مستتر

مآلی : عشقك بشله ، آلتی ایله ایشی، کوجی یوقدر . اونك مقصدی جذبهٔ یاره منحصردر . بلکه بوندن صوکرا مساعدهٔ غیبیه ظهور ایدرده دقیق و مستتر کنایه‌لردن فهمه اقرب بر بیان ایله سویله‌نه‌بیله‌جك اسرار افاده اولونه‌بیلیر .

رازجز با رازدان انباز نیست رازاندر کوش منکر راز نیست
لیك دعوت وارد است از کردکار با قبول و ناقبول او را چه کار
نوح نه‌صد سال دعوت می‌نمود دمبدم انکار قومش می‌فزود
هیچ از کفتن عنان وا پس کشید هیچ اندر غار خاموشی خزید

مآلی : سر ، سرا ثر آشنا اولانلره کوره‌در ، یوقسه ارباب انکارك قولاغنده سرك اهمیتی یوقدر . بو ، بویله اولمقله برابر علمایه امر معروف خصوصنده اللهك دعوتی و امری واردر که خلقك قبول وردی اونلرجه ملتزم دکلدر .

بیللرجه قومنی دعوت ایتدیکی و دائما اونلرك انکاری تزاید ایله‌دیکی حالده حضرت نوح علیه السلام تبلیغ احکامدن هیچ کری طوردیمی و بر طرفه چکیلوب صوصدیمی ایدی ؟

کفت از بانك و علالای سکان هیچ وا کردد زراهی کاروان
یا شب مهتاب از غوغای سك سست کردد بدر را در سیر تك
مه فشاند نور و سك عوعو کند هر کسی بر خلقت خود می‌تند
هر کسی را خدمتی داده قضا درخور آن کوهرش در ابتلا
چونکه نکذارد سك آن بانك سقم من مهم سیران خود را کی هلم

مآلی : بالعکس نبی مشارالیه حضرتلری دیبوردی که :

بر قافله، کوپکلرك اولوماسندن طولایی یولند[...]
قالیرمی ، یاخود مهتابلی بر کیجه‌ده عوعوهٔ کلاب[...]
ایشیدن قمر ، سیرینی تخفیف ایدرمی ؟

آی پارلار ، ایت هاولار ، هر کس خلق[...]
مقتضاسی حرکت ایلر . قضای الٓهی ، هر شخص[...]
بر خدمته مأمور اتمش و جوهرینه لایق امتحا[...]
تابع طوتمشدر .

کوپك ، اوسقیم اولومایی بیراقمیور دیه بن د[...]
سیر قمریمی ترکمی ایده‌یم ؟

* *

اهله قارشی نا اهل ،

بولونماسی اوته‌دن بری کورووله‌کل[...]
شیلردندر . حضرت خداوندکارك بو حق و آچ[...]
سوزلرینده زمان ناللرنده قارشیلرینه دیکیلمش[...]
و سانحات عارفانه‌لرینه مانع اولمایه قالقیشمش او کو[...]
لایفهمانه خطاباً ایراد ایدیلمشدر . نیته‌کیم جل[...]
ثالثده و (مجلس مهمانکش) حکایه‌سنك نقل[...]
صیراسنده :

پیش از این این قصه تا مخلص رسد دود کندی آمد از اهل حس[...]

یعنی « شو حکایه بیتمه‌دن اول ارباب حسدد[...]
کریه بر رایحه پیدا اولدی » ده‌نیلمش و :

خربطی ناکاه از خرخانهٔ سر برون آورد چون طم[...]

یعنی « ایری برقاز ، آنسزین معترض طو[...]
اشك آخوردن باشنی چیقاردی » دییه تصو[...]
اولونان حریفلرك یاوه‌لردن کندیسنك اینجینمه‌دیك[...]
فقط او ترهاتك بر طاقیم ساده‌دلانه عقدهٔ خا[...]
اوله‌بیله‌جکی :

من نمی‌رنجم ازین لیك از حسد خاطر ساده دلی رایی[...]

بیتیله افاده بویورولمشدر .

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سلطان احمد جلایرینك دیوانی و بعض ابیاتی

مابعد

ادبیات شرقیه ایله توغل ایدنلر بیلیرکه شاعرلرمزك دیوانلرنده معین براصول ترتیب واردر :

الٓهیات، مدایح، تواریخ کبی منظومه‌لر باش طرفه‌کچیریلیر، اصل مهم صاییلان غزلیات، حروف هجا صیراسیله، یعنی قافیه و ردیفلرك صوکنده‌کی حرفلره کوره ترتیب ایدیلیر. قطعات، رباعیات ومفردات کبی سانحه‌لرده‌ده بو اصوله رعایت اولونور.

جلایری دیواننده ترتیبه اهمیت ویریلمه‌مش، یعنی منظومه‌لر حروف هجا صیراسیله تنسیق ایدیلمه‌مش اولدیغندن نقل ایتدیکم شو بیتلرده‌ده ترتیبسزلك بولوناجنی طبیعیدر :

چون بهر حال مرك ناچارست
پیش پای تو مردن اولیتر

مادام‌که اولوم ضروریدر، کوزیکك اوکنده اولوب‌ده آیاقلرینك آلتنه سریلمك اولادر .

طاق ابروی تو محراب حقیق شده است
هرکه عاشق بود آنجا بنهد سربسجود

محراب حقیقی؛ قاشلك تشکیل ایتدیکی کمردرکه عاشق اولان اورایه متوجهاً سجده ایدر .

اینچنین تعلیم بامن داد پیر عاشقان
نیستی در راه هستی دان که اول منزلست

وارلق یولنده ایلك منزلك یوقلق اولدیغنی عاشقلرك پیری بکا اوکره‌تدی .

ای که صاحب قبله‌را با معرفت نشناختی
سر بجایی می نهی وقبله جای دیکرست

ای قبله صاحبنی لایقیله طانیمایان ! سن، بر طرفه سجده ایدییورسك، قبله ایسه دیکر جهتده‌در.

اکرچه باده پرستم ولیك معترفم
که هست باده پرستی ز فعلهای قبیح

باده پرست بولونمقله برابر سرخوشلغك افعال سیئه‌دن اولدیغنی اعتراف ایده‌رم .

شعرمی کویم بوقت آب می ریزم زچشم
تاکه شعر خشك من از آب دیده تر شود

یابس اولان شعرم کوز یاشلرمدن طراوت بولسون دییه منظومه‌لرمی یازارکن کمال رقتله آغلایورم.

قیامت چیست دانی پیش عشاق
که از یاران جدا کردند یاران

عاشقلر عندنده قیامت نه‌در بیلیرمیسك ؟ دوستلرك بربرندن آیرلماسیدر .

هرکز نشود جمع بهم بدر وهلالی
بدوست رخت طاق دو ابروت هلالست

بدر وهلالك بربره کلمه‌سی قابل اولمادیغی حالده یوزك ایله مقوس قاشلرك، بدرتام ایله هلالك اجتماعنی آکدیرییور .

هرخون که بریزد دیتی دارد ولیکن
کر خون من خسته بریزد دیتی نیست

دوکولن هرقان ایچین دیت لازم کلیر، یالکز مجروح قلبمك قانی دوکوله‌جك اولورسه اوکا دیت ایجاب ایتمز .

بعد از وفات برسرخاکم چو بکذری
پشتم بقبله باشد ورویم بسوی تو

وفاتمدن صوکرا مزارمك اوستندن کچرسه‌ك آرقه‌م قبله‌یه دونر، یوزم سکا توجه ایدر .

درحق ما کسی‌که کند دائما بدی
مارا وظیفه ایست‌که باوی عطا کنیم

بزه قارشی فنالق ایدنه عطا واحسانده بولونمق وظیفه‌مز اقتضاسیدر .

عاقبت نالهٔ من باتو رسانید مرا
راستی نیك رسانیدکه چشمش مرساد

فریادم، نهایت بنی سکا ایصال ایتدی ونظر دکمه‌سین طوغروسی پك ایی دلالتده بولوندی .

یارب بخش مارا یك حال زین دو حالت
یا عیش‌را دوامی، یا عمر را زوالی

الٓهی! بزه شو ایکی حالدن برینی احسان ایت: یاحسن معیشتمز دوام ایلسین، یاخود عمرسفالمز نهایت بولسون .

جهان بچشم من آن دم سیاه بنماید
وداع یار ودیارم چو بکذرد بخیال
دکر چوروی نهم سوی غمکسار وطن
شود دو عالم از خون دیده مالامال
هزار سال نماید فراق‌را روزی
ببین که چون کذرد روز وماه وهفته وسال

یار ودیارمله وداعلاشدیغمی خاطرلاینجه دنیا نظرمده سیم سیاه اولور، غمکسار وطنمه توجه ایدیجه‌ده قوندیغم یرلر کوزمك یاشیله صبر صیقلام کسیلیر . آیریلقله کچن برکون، یوزسنه قدر اوزون کورونور، شو حالده کونك، هفته‌نك، آیك، سنه‌نك ناصیل کچدیکنی قیاس ایت .

موسیقی‌شناس مشهور عبدالقادر حقنده :

نغمهٔ عود تو از نجم فلك زهره‌را کیسوکشان می آورد
عشوهای نوعروسان کفت فتنها اندر جهان می آورد
موسیقی‌را کرد احیا علم تو هرچه‌می‌خواهد جنان می آورد

عودیکك نغمه‌سی، بشنجی قات سماده‌کی زهره‌نك صاچندن طوتوب زمینه ایندیرییور [*] پارماقلریکك یکی کلین عشوه‌سنی آکدیران حرکاتی، دنیاده فتنه‌لر ایقاع ایدییور . موسیقیی احیا ایدن علمك، ناصیل برنغمه ابداعنی تصور وآرزو ایدرسه ساحهٔ غنایه کتیره بیلیور .

خواجه عبدالقادرك وجالدیغنی شو پارچه‌دن اوکره‌نیورز . بوده مشار الیه حقنده :

امروز نیست درسرا میرهن کای برهنرت هزار احسن
فنیست بزرك قسم الحان بافضل توهست کمترین فن

ای معرفتی بیکلرجه تحسینه شایان اولان استاد! موسیقینك بویوك بر فن اولدیغی، لکن اونده‌کی فضل واختصاصکه قارشی پك اهمیتسز قالدیغی، نهایه بوکون ثابت اولدی .

طاهر ملوی

[*] اسلاف شعراجه زهره یلدیزینك سازندهٔ فلك اولدیغی، دردنجی قات سماده بولوندیغی ظن ایدیلیرکه:

صحن مطربخانهٔ بالاده انشاد ایدیور
زهره، آیین مقام چارکاه مولوی

بیتنده بوکا اشارت واردر .

محفل تاریخی

بویوکلرمزدن

امّ عُمارَه رضی الله عنها

[مصعب بن عمیر] بندنده‌ده یازلدیغی وجهله مشارالیهك همت مشوقانه‌سیله مدینه‌ده مسلمانلق انتشاره باشلامش و بعثتك اون اوچنجی سنه‌سی اورا اهل اسلامندن بر جماعت؛ مکه‌ده منی جوارنده‌کی (عقبه) موقعنده علیه‌الصلوة‌والسلام افندیمزله ملاقات ایده‌رك (براء بن معرور) حضرتلرینك « والذی بعثك بالحق لنمنعك مما نمنع ازرنا » دییه یدرسالتی طوتماسیله بیعت مشهوره وقوعه کلمشدی.

بوبیعتی ایدنلر، یعنی صلی الله علیه وسلم افندیمزی مدینه‌ده محافظه ومدافعه‌یه سوز ویرنلر - ابن هشامك قولنه کوره - ٧٣ ارکك ایله ٢ قادیندن عبارت ایدی‌که قادینلرك بری (ام عماره) ده‌نیلن (نسیبه بنت کعب) [*] دیکری (ام منیع) کنیه‌سیله بیلین (اسما بنت عمر وبن عدی) اولوب اولکیسی (بنی نجار) ایکنجیسی‌ده (بنی سلمه) منسوباتندن بولونویوردی .

مشارالیها (زید بن عاصم) ك حرمی اولمقله اشتهار ایتمش ایسه‌ده کندیسندن « عقبه کیجه‌سی ، ارککلر؛ رسول‌الله صلی الله علیه وآله وسلمك الی طوتوب بیعت ایدییورلردی. ام منیع ایله ایکیمز قالینجه زوجم عربة بن عمرو [یارسول‌الله بوراده بزمله برابر ایکی قادین وار . اونلرده سکا بیعت ایده‌جکلر] دییه سسلندی . رسول‌الله افندیمز [بیعتکز وجهله اونلرك بیعتنی‌ده قبول ایله‌دم. بن قادینلرله مصافحه ایتمم] بویوردی ». دییه منقول

[*] مشارالیهانك اسمی ؛ تصغیر صیغه‌سیله مشهور ایسه‌ده طوغروسی نونك فتحیله اولدیغی (کتاب الاصابه)ده مصرحدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولان روایته كوره (عربة بن عمرو) زوج اولی اولوب مؤخراً (زید بن عاصم) وارمشدر . حق اسمیله تكنی ایله‌مش اولدیغی (عماره) نامنده‌كی اوغلی ، عربة بن عمروك صلبندندر .

ام‌عماره ؛ اوصیراده (عربة بن عمرو)ك حرمی ام‌منیع‌ده (خدیج بن سلامه)نك زوجه‌سی ایدی كه لیله‌ٔ بیعتده (شباث بن خدیج) ی طوغورمشدی.

⁂

هجرت سنیه‌نك اوچنجی سنه‌سنده قرشیلرله وقوعه‌كلن احد محاربه‌سی ؛ ایكنجی دوره‌سنه كیرمش، یعنی مشركینك انهزامی ومجاهدینك ظفر و اغتنامی ده كیشمشدی . چونكه : علیه‌الصلوة والسلام افندیمزك ـ اوردو آرقه‌سنی محافظه ایچین (عینین) كدیكنه تعبیه بویورمش اولدیغی اوقچیلر ؛ آلدقلری امر قطعی خلافنه وقوماندانلری (عبدالله بن جبیر)ك ممانعته رغماً موقعلرینی ترك ایله غنیمت طوپلامق سوداسنه دوشمشلر و اووقت دشمن طرفنده بولونان (خالدبن‌الولید)ك كریدن برسواری باصقینی یاپماسنه میدان ویرمشلردی .

اوصیراده معهود (وحشی)نك نامردانه آتدیغی بر حربه ایله حضرت (حمزه) نك شهید اولماسی وبعضیلری طرفندن « آرقه‌كزه باقیكز » دییه ندا اولونماسی ؛ ایلریده‌كی اهل‌اسلامی كری دونمه‌یه مجبور ایتدی. فقط بونلر، تلاشله بربرینی طانییاماز حاله كلدیلر، آرالرنده‌كی «امت امت» یعنی «اولدور اولدور» پاروله‌سنی اونوتوب یكدیكریله چارپیشمایه باشلادیلر . بوقارغاشالقده اصحاب كرامدن (یمان) و (ثابت بن‌وقش) اسمنده ایكی‌پیر فانی؛ مسلمان قلیجیله شهید دوشدی .

كندینی طوپلایوب اوكدن وآرقه‌دن صالدیران دشمن ؛ مجاهدین جمعیتنی داغیتدی و نبی اكرم حضرتلرینه صولت اتمك ایسته‌دی .

« سعد بن ابی‌وقاص رضی‌الله‌عنه حضرتلرینك برادری اولان ملعون عتبة بن ابی وقاص [آتدیغی طاشله] حضرت پیغمبرك دوداغنی یاردی وبر دیشنی قیردی . عبدالله بن قمئه نام ملعون دخی [قلیجیله] مبارك یاناغنك اوستنی یاردی وزرهنك ایكی حلقه‌سی قیریلوب قوپارق بویاریلان یره‌باتوب ایچری كیردی ـ قصص انبیا، مؤخراً مسلمان اولان (عبدالله بن شهاب‌الزهری) ده ینه طاشله جبههٔ سعادتی یارالادی .

مابعدی وار طاهرالمولوی

مولویلك منقبه‌لری :

سیدبرهان‌الدین

اوزمان شیرقده علمه ، علمایه حرمت پك فضله ایدی .

بیوك علاءالدین سلجوقینك سلطان العلمایه اولان انقیاد واحترامی تاریخلره كچمش علوی بر خاطره‌در . ینه شرقده عالملر سیاحته پك مراقلی ایدیلر . نقلیات واسطه‌لرینك آزلغی، یولجیلق زحمتلری اونلره پك طاتلی كلوردی. نجدك الاپی كحیلانلرندن برینه سوار اوله‌رق مشهور (شیخ شهاب‌الدین عمرسهروردی) بغداددن رومه سفیر اوله‌رق كلمشدی . قیصریه‌ده جناب سید ایله كوروشمك ایسته‌مش‌دی . صاحب اصفهانی ـ كه اوزمان قیصری والیسی و وزرای سلچوقیه‌دن برذاتدی، حضرته عرض تكریم وعبودیتدن صكره (كبار مشایخدن برذات كلمش شرفیاب حضوركز اولمق ایچون مساعده ایسته‌یور) دیدی. مساعده‌دن صكره شیخ حضور علیه‌لرینه كیردی . بروضع خاكیانه ایله اتكا ایدوب زبان حال ایله یكدیكریله بی واسطه تعاطیٔ اسرار ایتدیلر . بغدادده سلطان العلما كبی عصرینك اك نامدار عالمیله شرفیاب محبت و التفات اولان شیخ سهروردی

شمدیده اونك مریدفاضلی ایله قارشی‌یه كلمشدی. تأثرینی عصبلرنده صاقلایامدی. كوزندن دوكولان یاشلر چهره‌سنی ایصلاتمغه باشلادی . او رقت قلبیه ایله حضورنده داها فضله طورامادی، همان دیشاری چیقدی . بعض كیمسه‌لر شیخه (نیچون قونوشمادیكز) دییه صوردیلر .

شیخ جواباً : (بینمزده پك چوق مكالمه‌لر كچدی . مشكلات كثیره حل اولندی) دیدی . « جناب سیدبرهان‌الدینی نصل بولدیكز » سؤالنه جواباًده « اوذات عالی یوزی مستور بر دریای معارف وحقایقدر » بیوردیلر .

شیخ‌الاسلام ترمذی دیرمش كه سیدبرهان‌الدین حقائق معارفه اولان سوزلری پك كوزل سویلر. چونكه كتب مشایخی وآنلرك اسرارینی مطالعه ایتمشدر . ترجمهٔ سپهسالار ـ مدحت بك »

او عصرك چوق مشهور ایكی عالمی طرفندن شوحسن شهادتله‌ده تأیید ایدیلیوركه سیدبرهان‌الدین فوق‌العاده مهم برسیمای علمدر. یازیق‌كه اونی كیمسه لایقیله تتبعه موفق اولامامشدر . عالم ، مربی ، متصوف كبی حائز اولدیغی صفتلریله آیری آیری تدقیق ایتمك لازمدر . سلطان‌العلمانك كندیسنه خلافت ویرمسی، تقدیراتی اونك علمی قدرتلرینی بزه آكلاته‌بیلیر .

ترمذ كبی اورته آسیانك قونیه‌یه نظراً اوزاق برشهرندن كلمسی‌ده صرف علم عشقی،استاد وشیخه حرمتله قابل ایضاحدر .

مولانایی سماع وصفایه حضرت شمس تشویق ایتدی. علم وطریقتده‌كی برچوق حقائقی‌ده مثنوی صاحبنه جناب سید تلقین ایلدی. مولویلك تاریخنده‌كی اهمیتی بونقطهٔ نظاردن تضاعف ایدییور . جناب مولانایه (اربعین) چیقارتدیغی محل قیصریده علی طاغی دییه مشهوردر. بز فضله تفصیلاتدن اجتناب

ایتدیكمز ایچون مناقبلرده مراقلی قارئلرك هوس علمیارینی تطمین ایده‌جك چوق لطیف حكایه‌لر بولوندیغنی سویله‌مكی كافی كورویورز .

حضرت سید، قونیه‌دن قیصریه‌یه عزیمت ایتمك ایسته‌دی . جناب مولونادن مساعده طلب ایتدی . چوجقلغی زماننده آتابكلك == لالالق ، سن كالده مربیلك ایدن سید سردانك آیریلمه‌سنه مساعده ایتمدیلر. فقط سید، مولانانك خبری یوقكن آته بیندی ، قیصریه‌یه متوجهاً حركت ایتدی. یولده آتنك آیاغی قایدی. بیچاره سیدك آیاقلری ایجیندی. قونیه‌یه عودتله مولانادن اعتذار وتكرار مساعده ایسته‌دی جناب خداوندكار، هجرتلرینك اسبابنی صوردی . سید ، الحمدلله سز واصل كمال ونائل مرتبهٔ عال‌العال اولدیكز. بلكه عالمیان سزدن مستنیر وبهره‌یاب فیض اولور . بنم تعجیلم شودركه متین وقوی بر آرسلان بو ولایته متوجهاً كلمكده‌در. اوآرسلاندر ، بن‌ده آرسلانم. ایكی آرسلان برپوستده یاراشمازه بیوردی. بوذات مشهور حضرت شمس‌الدین تبریزیدر .

مابعدی‌وار ان مولانام. فریدون نافذ

⁂

سید برهان‌الدین حضرتلرینك مشهور (سنن ترمذی) صاحبندن درس اوقومش اولدیغی ولد چلبی افندینك افاده‌سنه عطفاً كچن نسخه‌ده یازلمشدی. فاضل بر قارئمز طرفندن آلدیغمز ایقاظنامه‌ده « صاحب‌السنن ابو عیسی محمد بن‌عیسی‌الترمذی‌نك ٢٧٩ ده، صاحب ختم‌الولایه حكیم ابوعبدالله محمد بن علی‌الترمذی‌نك ٢٥٥ ده وفات ایله‌دیكی ، سید محققك ایسه تاریخ وفاتی ٦٤٨ كوستریلدیكی جهتله كندیسنك مشارالیهمادن تلمذینه زمان و امكان بولونامایه‌جغی » بیلدیریلمشدر . محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بابیلك مابعد :

ایران مدارس نظامیه‌سی، یعنی مسلکی مکتبلری ولایاتده نالی بردرجه‌ده بیله بولنمامقده‌در. ابتدائی مکتبلری ایسه بزم اسکی طاش مکتبلر حالنده، یشیل صاریقلی بر آخوند اداره‌سنده‌در. ذکور، اناث برابر اوقور. حالبوکه بابیلرك کوی مکتبلرنده بیله عصری بر تجدد نظره چارپار، مملکتك احوال وایجابات ضروریه‌سی‌ده نظر اعتباره آله‌رق اصول جدیده اوزرینه بنا اولنمش مکتبلری، منتظم درس پروغراملری واردر. فرانسز، انکلیز لسانلری بومکتبلرده بیله تدریس اولونمقده‌در.

همدانده، امتحان عمومیسنده بولوندیغم مدرسهٔ تأیید، ده کوردیکم آثار انتظام وطلبه‌ده مشاهده ایتدیکم ذکا واستعداد بنی شیعه محیط جهل وتعصبی قارشیسنده خیلی مدت دوشونمکه سوق ایتدی. بعدالامتحان شاکردان طرفندن بلند آواز ایله اوقونان :

آی بهائیان ، ای وفائیان

وقت راحت وخوردوخواب نیست

ایقاظنامه‌سی، بابی چوجوقلری ایچون داها صباوت حاللرنده ویریلن بردرس تنبیه ایدی.

⁂

بابیلر ؛ شیعیلردن داها منورالفکر وعمومیتله وطنداشلری کبی ذکی وخوش صحبت کیمسه‌لردر. منسوبین بهائیه‌دن وایرانك قدرتلی شاعرلرندن برذاتك دعوتی اوزرینه بر اقشام بر بابی مجلس روحانیسنده بولونمشدم.

برده، قویو قرمزی رنکلرله ایشلنمش یکپاره برخالیه طوانده کوز قاشدیریجی مشعشع برآویزه؛ کران بها، دیوارلر طبقه طبقه منشور مثلث آینه‌لرله منقش، بونلرك آرالرندن اوزانان آویزه دار فانوسلرك تلألؤ ایدن ضیالریله پرنور برصالون ... قبودن کیرنجه ایلك نظره چارپان، یشیل زمین اوزرینه دیوال ایشلمه‌لی (یاحضرت بهاءالله) لوحه‌سی صوم چرچیوه‌سیله آویخته موقع توقیر ...

صالون، دائراً مادار قوش تویی مندرلرله مفروش، آك باشنده رئیس روحانی، یعنی او بلده‌نك معیدی، جانبیندن قبویه قدر موقع اجتماعیلرینه نظراً کمال ادب وحضور ایله موقع نشین اعضای روحانیه ومنتسبین ... مجلس روحانی‌یه داخل اولان ذاته مقام خوش آمدی‌ده حاضرون، طریقت علیهٔ مولویه‌ده اولدیغی کبی یالکز برباش کسمکله اکتفا ایدییور. بعده کلابداری، صاغ الده بولوندردیغی فغفوری کلابدان ایله بوذاتك اوکنه کیدرك آووجلرینه برقاچ دامله کل صویی دوکیوردی.

وقت معین حلول ایتدی. خلیفه قوینندن چیقاردیغی (بیان) ی بعدالتلثیم برذاته اوزاتدی، بوذات اعوذ وبسمله ایله کتابك (قضا وقدر) بحثندن برپارچه، دیکر برذاتده (مفاوضات)دن (جناب مولاناومثنوی شریف) حقنده‌کی مطالعه‌یی قرائت ایلدی. ایکنجی اوقویش، صرف فقیره کوستریلن برجمیله ایدی.

بهاءالله‌ه کوره جناب مولوی، زمان سعادتلرنده حقك برلمعهٔ ظهوری، مثنوی شریف ایسه او لمعه‌نك انوار جهانتابیدر. بهاءالله، مطالعه‌سنك آرا یولرینه مثنوی شریفدن بعض ابیات عالیه‌ده صیریشدیرمشدر.

بابك قضا وقدر حقنده‌کی قناعتی ایسه همان صوفیه‌نك اعتقادندن پك فرقلی دکلدی..

بعده ادیان مختلفه وبابیلك حقنده کوچوك برمصاحبه یاپیله‌رق اعزهٔ بهائیه یاد وعبدالبها[*] افندی حقنده دعا ایدلدی. متعاقباً جماعته نفیس پاسته‌لر، شکرلمه‌لر، چایلر توزیع ایدیله‌رك آیینه نهایت ویرلدی.

امضاسنه محرری

[*] بهاءالدین زاده عباس افندی.

مطبعهٔ عامره   مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

صحیفه		محرری
٨٧	سرابه طوغرو	امین خاکی
١٣٦	سلیمانیه جامع شریفی	محمد عزت
١٨٨	سفاهت دوشکونلکی	عبدالباقی عزیز
٢٣٠	سید برهان محقق ترمذی	فریدون نافذ
	ش	
٤٥	شهید کربلایه	شکیب
٨٦	شاعر ایله نباش	م . انور
١٠٨	شمس‌الدین افندینك ارتحالی وتاریخی	طاهرالمولوی
٩٤٤	» »	یشار شادی
١١٠	شرائط اجتهاد	اسکیلیلی عاطف
١٦٢	شعر وقادین	فکری
١٧٩، ٣٢٨	شیخ سعدینك آباقاخان ایله ملاقاتی ونصیحتی	طاهرالمولوی
١٨٨	شرقی	م . انور
١٩٧، ٢١٧	شفقت اسلامیه حقنده	طاهرالمولوی
٢٠٤، ٢٢٦	شیخ ابراهیم افندی	حسین وصاف
	ص	
٢٤	صائب تبریزی	فرید
٣٤	صالح ذکی بك	محمد عزت
٦٢، ٩٥	صوفیه‌نك اعتقادی	شیخ عبدالباقی
	ط	
١٣٧، ١٤٢	طبقات مجتهدین	محمد عاطف
	ظ	
٥	ظهیرالدین فاریابی	فرید
	ع	
١٤٢	عبادت جاهلیه	طاهرالمولوی
١٤٩، ٢٢٤	عبداه بن جحش	»
١٥٧	عبداه جودت بکك تذکره‌سی وجوابی	»
	غ	
٢٤	عرفی شیرازی	فرید
٤٩	غزل	امین خاکی
٦٧	غزل	شیخ علی‌نقری
٨٧	غزل	یشار شادی
١١٩	غزل	شمس‌الدین
١٢٠	غزل	علی شفیق
١٤٤	غزل	عبدالعزیز مجدی
١٤٥	غزل	محیی‌الدین رائف
١٦١	غزل	»
١٦١	»	محمد صادق
٢١٠	»	شیخ علی‌نقری
	ف	
٦٣	فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق	شرف‌الدین
٨٤	فریدالدین عطار	فرید
١٠١	فرانسزجه عالم اسلام مجموعه‌سنك محفل حقنده برالتفاتنامه‌سی	
١٢٠	فاتح حضورنده	علی طیار
١٢٣	فه‌نه‌لون	شمس‌الدین سامی
١٨٣	فضولی	سعودالمولوی
	ق	
٢٦	قطعه‌لر	حافظ اسماعیل
٢٧	»	سعودالمولوی
٣٨	قصه ، حصه	طاهرالمولوی
٤٩	قطعه	فرید
٦٧	قطعه	حافظ اسماعیل
٧١	قندیل کیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری	تاریخ سلانیکی
٩٧	قطعه	شرف‌الدین
١٢١	قرمسکونیدو	سعدی
١٣٥	قادینك وظیفه‌سی وموقعی نه‌در	»
	ك	
٦	کمال‌الدین اصفهانی	فرید
١٩	کویا حضرت پیغمبرو بعض اصحاب رسملری	طاهرالمولوی
٢٨	کچه‌جی زاده فؤاد بکك تاریخ ارتحالی	احسان محوی
١٨٤	» کیجه‌لر سرمدی اولسه‌ایدی	شرف‌الدین
	ل	
١٤٣	لسان فن وشعرده طبیعت	محمد عزت
٢٢٢	» » » فضاوسما	»
	م	
٦	مبارزهٔ حیات	امین خاکی
٧	مصعب بن عمیر	طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

صحیفه		محرری
١٦	ماهیه حقنده معلومات منمه	چلبی‌زاده عاصم
١٦	مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی	
٢٢	مجتهدلر مجتهدی	طاهرالمولوی
٤٢	معهود هذیان قونفه‌رانسی حقنده	»
٥١	محرم وماتم	»
٥٧	مشرکین عربك مشهور پوتلری	»
٧٤	مولانا جلال الدین رومی	فرید
٨٩	مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	طاهرالمولوی
٩١، ١١٧	مستجابی زاده عصمت بك	سعودالمولوی
٩٨	محفل صاحبی علیهنه دعوی	طاهرالمولوی
١٠١	مطبعه‌جیلق وکوفی یازی	سعدی
١٠٤	محفل قارئلریله حسب حال	صالح صائم
١٠٧	محروم اولایدم	امین خاکی
١٤٥	مناره‌لره قارشی	عبدالباقی عزیز
١٥٢، ١٧٧، ٢٠٣	مولویلك مناقبندن	فریدون نافذ
١٥٥، ١٨٢	مویلاهلر	سعدی
١٨٦	معلم ناجی	سعودالمولوی
١٨٨	مطلعسز غزل	محیی‌الدین رائف
١٩٤	مصحف شریف	حافظ احسان
٢١٢	مدارسده مولدشریف قرائتی	

ن

صحیفه		محرری
٣	نعت شریف	سعودالمولوی
٥	نظامی گنجوی	فرید
٢٧	نشیدهٔ درویشانه	طاهرالمولوی
٤٧	نشیدهٔ مولویانه	احسان محوی
٨٥	نعت شریف	سعودالمولوی
١٠٣	نعت شریف	احمد مختار
١٥٣	نعت شریف	یشار شادی
١١٤	نوئل وشجر میلاد	محمد عزت

و

صحیفه		محرری
٧٢	وجیه بر توجیه	طاهرالمولوی
١٦٣	ویران معبدلر	عیسی روحی

ه

صحیفه		محرری
١٣٣	هیئت ارشادیه	نیازی

ی

صحیفه		محرری
٦٨	ینه امین خاکی	صالح صائم
١١٤	ییل باشی ومراسمی	محمد عزت
١٢٥	ینه برحسب حال	طاهرالمولوی
١٢٩	ییلدیزلردن احکام چیقارمق	شرف‌الدین

محفلك برنجی وایكنجی جلدلری

مجموعه‌نك کچن سنه انتشار ایلمش اولان ١٢ عدد و ٢٢٠ صحیفه‌دن عبارت برنجی وینه ١٢ نسخه‌دن و ٢٣٦ صحیفه‌دن متشکل ایکنجی جلدلری کسیلمش وبر قاب دروننده دیکیلمش اولارق برر مجله حالنده نشر ایدلمشدر. برنجینك فیأتی ١٠٠ ، ایکنجینك بدلی ١٢٠ غروشدر . هرایکی جلدی بردن واداره‌خانه‌دن اشترا ایله‌یه‌جکاره یوزده یکرمی بش تنزیلات یاپیلیر .

اداره‌خانه‌سی :

آقسرای جوارنده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه‌در .

اوراق ومکاتب؛ یامذکور خانه‌ده، یاخود تجارت

وزراعت نظارت جلیله‌سی معادن مدیریت عمومیه‌سی قلمنده صاحب امتیاز نامنه کوندریلمه‌لیدر .

مرکز توزیعی :

باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی : معارف نظارتی دائره‌سی آلتنده‌کی کتبخانه‌ده‌ده بولونور .

هند ماصاللری

فارسیدن تلخیصاً ترجمه ایدلمش اولان بو لطیف افسانه‌لرك قسم اولی کتاب حالنده نشر اولونمشدر .

ف ٥ غروش

مجموعه‌یه علاوه وبعض قسملری نشر ایدیلان (حسن وعشق) منظومه‌سیله (هند ماصاللری) پیدرپی اکمال ایدیله‌جکدر .

محفل

صاحبی مدیری محرری

محفلك اوچنجی جلدنده یازیسی بولونان ذواتك حروف هجا ترتیبیله اسامیسی :

احسان محوی بك ، احمدشیرانی افندی ، احمد ضیا بك، احمدنعیم بك ، ازمیرلی اسماعیل حقی بك، اسکدارلی طلعت بك ، اسکلبلی محمد عاطف افندی ، بسیم بك ، جناب شهاب الدین بك ، حسین وصاف بك ، دیاربکرلی سعید پاشا ، سعدی بك ، سعود بك، سلیمان نظیف بك، شیخ عبدالباقی افندی ، طاهرالمولوی ، عبدالباقی عزیز افندی، عبدالعزیز مجدی افندی، عبدالفیاض توفیق بك ، فخرالنساء کمال خانم ، فریدون نافذ چلبی افندی، فکری بك ، محمد صادق افندی ، محمد عزت بك ، محیی‌الدین رائف بك ، نابدید ـ جمال بك .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اوچنجی جلدك فهرستی

ا

صحیفه	مقالات	محرری
٢	افادهٔ مخصوصه.	طاهرالمولوی
٧	اباضیه فرقه‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی بك
٨،٢٩	اختیارات	محمد عزت بك
١١	ادبیاتمزده غزل	سلیمان نظیف بك
٣٢، ٥٣، ٨٤	ابوالفتح البستی نك برقصیده‌سی ومنظوم ترجمه‌سی	دیاربکرلی سعید پاشا
٤١، ٨٥، ٦٠، ١٠٨	ام عماره	طاهرالمولوی
٤٩	انسان هانکی دور مخلوقیدر	عبدالفیاض توفیق بك
٧٠	احتجاب وتستر شرعی	اسكیلیلی عاطف افندی
٨٥	ایکی رباعی	طاهرالمولوی
١٠٠، ١٢٢، ١٣٢، ١٣٩	احمدیه حرکتی حقنده بعضی نوطلر	مسعود بك
١٠٣	ایلك نماز	طاهرالمولوی
١٠٣	ایلك جماعت	»
١٠٥	ایلك مسجد	»
١٠٦	ام ایمن	طاهرالمولوی
١١٠	احد وحمراءالاسد غزوه‌لریله حرب عمومی و ظفراخیر	»
١٢٠	اناطولی آفاق اسلامده بر کونشدر	بسیم بك
١٢٩، ١٣٦	ایلك مسلمان واك محترم قادین	فخرالنساء کمال خانم
١٣٥	اوقات صلات	طاهرالمولوی
١٦٠	»	احمد ضیا بك
١٤٠، ١٥٣	اسلامیاته عائد نشریات	سعدی
	اصحاب بدرك عددی	طاهرالمولوی
١٧١	اسعد دده مرحومه عائد	»
١٨١	آفاقك تنوری وانفسك تحسری	

ب

صحیفه	مقالات	محرری
١٧، ٤٤، ٦٣	بابیلك	احسان محوی بك
١٩	برراقیجینك بایرام تبریکی	فکری بك
٢٣	بربیت مناسبتیله	سلیمان نظیف بك
١٣٥	بش وقت نماز	طاهرالمولوی
١٧٣	بایرام تبریکی وافادهٔ مخصوصه	»

ت

صحیفه	مقالات	محرری
٣	تستر حقنده ارادهٔ سنیه	
٨٠	تورکك ابدی وظیفه‌سی	عبدالفیاض توفیق بك
٩٣	تستر وقادینلرك ارککلر ایله اختلاطی	اسكیلیلی عاطف افندی
٩٨	تستر مسئله‌سی ناصیل حل ایدیلیر	فکری بك
١١٨	تسترك حکمت شرعیه‌سی	اسكیلیلی عاطف افندی
١٢٦	تاریخ وتبریك خلافت	طاهرالمولوی
١٣٤، ١٤٩	تستر شرعینك فوائدی	اسكیلیلی عاطف افندی

ج

صحیفه	مقالات	محرری
١٥٠، ١٥٩	جمعه نمازی	طاهرالمولوی
١٦٩، ١٨١	جعفر بن ابی طالب	طاهرالمولوی

ح

صحیفه	مقالات	محرری
١٢٠	حرم شریفده مجتمعاً ایلك نماز	طاهرالمولوی
١٦٨	حضرت عایشه	فخرالنساء کمال خانم

خ

صحیفه	مقالات	محرری
٨٣	خولیا کونلری	عبدالباقی عزیز افندی

د

صحیفه	مقالات	محرری
٣٨، ٥٥	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی افندی
٦٤، ٩١	داود پاشاقیشله‌سی اوکنده اوق آتیشی	طاهرالمولوی
١٤٥	دار ارقم	»

ر

صحیفه	مقالات	محرری
٢٤، ٢٢، ٤٦	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی بك
٣٠	رباعی	سعودالمولوی
١٥٨	رمضان شریف	طاهرالمولوی
١٥٦	رباعی	شکیب بك
١٦٧	رباعی	شکیب بك

س

صحیفه	مقالات	محرری
١٤، ٤٠	سلطان احمد جلایری نك دیوانی و بعض ابیاتی	طاهرالمولوی
١٥	سعود بکك برغزلنی تشطیر	»
١٦، ٤٢، ٦٢	سیدبرهان‌الدین محقق ترمذی	فریدون نافذ چلبی
٥٦	سالی تاریخ	طاهرالمولوی
٧٣	سما	احمد نعیم بك
١٤٢، ١٥٦	سعید بن زید	طاهرالمولوی

ش

صحیفه	مقالات	محرری
١٢٥	شرف مثول	طاهرالمولوی
١٨٣	شیخ عثمان شمس افندی حقنده	حسین وصاف بك

ظ

صحیفه	مقالات	محرری
٨٢	ظفر تاریخی	طاهرالمولوی

ع

صحیفه	مقالات	محرری
٣٠	عبدالحق حامد بکك بر مکتوبندن	
٣٥	عونی بك مرحومه دائر	سعودالمولوی بك
٨٧، ١١٢، ١٤٦	عثمان شمس افندی	حسین وصاف بك
٨٨	عظیم برضیاع	سعودالمولوی بك
	عبادات اسلامیه تاریخچه‌سی	طاهرالمولوی
٩٥، ١١٢	علوم ریاضیه وعلم هیئت	محمد عزت بك
١١٤	عونی بك مرحومه دائر	بسیم بك
١١٨، ١٣٠	علم هیئت والسانلر	محمد عزت بك
١٤١	عونی بکك آثار منتخبه‌سندن	بسیم بك
١٥٢	علم نجومه دائر	طاهرالمولوی
١٦٣	عالم اسلام وعرقلر مسئله‌سی	سعدی بك
١٦٥	علم انواء	طاهرالمولوی
١٧١	علم اساطیر	»

غ

صحیفه	مقالات	محرری
٣٥	غزل	سلیمان نظیف بك
٣٥	»	احسان محوی »
٣٥	»	محیی‌الدین رائف »
١١٣	غزوهٔ نجات	احمد شیرانی افندی

صحیفه	مقالات	محرری
٥٦	غزل	نابدید بك
٨٥	غزل	محمدصادق افندی
١٤٦	غنائم	طاهرالمولوی
١٤٢	غزل	»
١٥٥	غزل	شیخ عبدالباقی افندی
١٦٧	غزل	حسین وصاف بك
١٦٨	غزل	طاهرالمولوی
١٨٠	غزل	محیی‌الدین رائف بك

ق

صحیفه	مقالات	محرری
١٨	قباد ومزدك	طاهرالمولوی
٣٠	قطعهٔ تهلیلیه	سعود المولوی بك
٥٤	قطعه	اسكدارلی طلعت بك

ك

صحیفه	مقالات	محرری
١٢٧	کیجه نمازی	طاهرالمولوی

م

صحیفه	مقالات	محرری
٣٨	مثنوی شریفدن بعض ابیات	طاهرالمولوی
٥٠	محفل عرفان	جناب شهاب‌الدین بك
١١٥	معبدده‌کی سس	فخرالنساء کمال خانم
١٢٣، ١٤٧	مستجابی زاده عصمت بك	سعودالمولوی
١٣٧، ١٥١	معلومات جاهلیه حقنده برقونفه‌رانس	طاهرالمولوی
١٤٦	محمد عزی افندی	حسین وصاف بك
١٥٩	مسجد قبا	طاهرالمولوی
١٦٦	مناجات	محمد صادق افندی

ن

صحیفه	مقالات	محرری
١٤١	نیاز	محمد صادق افندی
	نعت شریف	طاهرالمولوی
١٦٦	نایه وحضرت مولانایه	»

ه

صحیفه	مقالات	محرری
١٦٠	هجرتدن مقدم مدینه‌ده جمعه کونلری نماز	طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفلك برنجی وایكنجی جلدلری

مجموعه‌نك ایلك وایكنجی سنه‌لرینه عائد وبك چوق معلومات مفیده‌یی حاوی اولان نسخه‌لر، منتظماً دیكیلمش واوزه‌ورلرینه قالین برقاپاق كچیریله‌رك مجلد ایكی كتاب حالنه كتیریلمشدر.
خیرالانیس اوله‌بیله‌جك بونفیس كتابلردن برنجیسنك موجودی پك آز قالمش، فیئاتی ایسه ۱۰۰ غروشدن عبارت بولونمشدر.
ایكنجیسنك بدلی‌ده ۱۲۰ غروشدر. طوغرودن طوغرویه صاحبنه مراجعت ایدیلدیكی ویاخود اداره‌خانه‌یه ۲۰۰ غروش كوندریلدیكی صورتده هراوچ جلدی یوللانیلیر.

محفل مجموعه‌سنك نشریاتی

مناجات حضرت مولانا

اسكدار مولویخانه‌سی پوست نشین فاضل شیخ احمد رمزی افندی حضرتلرینك همتیله مثنوی شریفدن جمع ایدیلمش وبر رساله شكلنده باصدیریلمشدر. فی ۱۰۰ پاره

حسن وعشق

شیخ غالب مرحومك پك مشهور اولان اثر ابداعیدر. كنجلك غلیانیله استانبول ظرافتك ومولویلك نزاهتنك امتزاجی، برده دقایق شعریه ایله حقایق صوفیه‌نك اندماجی كوسترن بوغرا منظومه‌ده تصفنه قدر باصیلمش وبتوفیقه تعالی دردست اكمال بولونمشدر.

هند ماصاللری

سواد هندك منور ارباب ادبندن (عنایة‌الله‌خان دهلوی) نك (بهار دانش) نامیله یازمش، عثمانلی ادیب بی‌همالی نامق كمال مرحومك آتشین قلمیله برقسمی ترجمه‌یه چالیشیلمش اولان بوشاه اثرده طاهرالمولوی طرفندن تلخیصاً توركجه‌یه نقل ایدیلمش و ۹ فورما طبع اولونمشدر.
لطیف وشاعرانه برطاقیم ماصاللردن عبارت اولان كتابك اصلنده‌كی پارلاقلق، ساده برلسانله ایله ترجمه‌سنده‌ده محافظه ایدیلمشدر.
برنجی قسمك فیئاتی ۵ غروشدر. بقیه‌سی ایسه حسن وعشقك ختامنده اكمال اولونه‌جقدر.

محفل

ذی القعده ۱۳۳۸ سنه

صاحبی مدیری محرری

محفلك ایكنجی جلدنده یازیسی بولونان ذوات كرامك حروف هجا صیراسیله اسامیسی:

احسان عوی بك، احمد حمدی بك، احمد شیرانی افندی، احمد مختار پاشا، ازمیرلی اسماعیل حقی بك، اسكلیبلی محمد عاطف افندی، امین خاكی مرحوم، توقادی زاده شكیب بك، حافظ احسان بك، حافظ اسماعیل بك، حسین شمی افندی، حسین وصاف بك، رضا بك، سعدی بك، سعود المولوی بك، شیخ عبدالباقی افندی، شیخ علی فقری افندی، صالح صائم بك، طاهرالمولوی، عبدالباقی عزیز افندی، عبدالعزیز مجدی افندی، علی شفیق بك، علی طیار افندی، عیسی روحی افندی، فرید بك، فریدون نافذ چلبی، فكری بك، كمال الدین پری بك، ل. ص خانم، م. انور بك، محمد شرف الدین افندی، محمد صادق افندی، محمد عزت بك، محی الدین رائف بك، مصطفی نجاتی افندی، نیازی افندی.

احمد ضیا

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ا

صحيفه		محرری
٢١٦،٣	افادهٔ مخصوصه	طاهرالمولوی
٥	امیر خسرو دهلوی	فرید
٢٨،١٠	امین خاکی	احسان محوی
٤٩،٨٨،٦٩،٣٠	ابوذر غفاری	طاهرالمولوی
٦٠	امین خاکی‌یه دائر	عبدالباقی عزیز
٨٣،٦٥	ادبیات صوفیه	فرید
٦٦	استغراق	توقادی‌زاده شکیب
٨٢	اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی	رضا
٩٧	ان الله معنا	شرف‌الدین
١٠٧	ای بکای مدید	علی طیار
١١٣	انعکاسات	محمد شرف‌الدین
١٤٦	ادبیات وبز	احمد حمدی
٢١١	ایضاح وتوضیح	طاهرالمولوی
٢٣٦	آقشامجیلر وبر حسب‌حال	مصطفی نجاتی

ب

صحيفه		محرری
٧٥	بر مقاله طولایسیله	طاهرالمولوی
٨٥	بر منظومه	احمد شیرانی
١٤٦	بوستان سعدیدن برترجمه	ل . ص .
١٥٤،١٨٠،٢٠٥،٢٣٢	بابیلك	احسان محوی
١٦٧	بنی قریظه مسئله‌سی	طاهرالمولوی
٢١٠	بهاری قارشیلارکن	عبدالباقی عزیز

ت

صحيفه		محرری
١٨	تمنی وتضرع	طاهرالمولوی
٥٤	تاریخی بر مقایسه	»
٤٧	ترجمه‌لرمدن	شرف‌الدین
٤٨	تنظیر غزل بهایی	محمد صادق
٧٩،٩٤،١١١،١٣٦	توکل وسعی	طاهرالمولوی
٨٥	تخمیس	کمال‌الدین بری
١٢٢،١٤٧	تله‌ماق ترجمه‌سی	»
١٤٤	تهلیل	سعودالمولوی
١٣١،٢٢٩	تزکیهٔ نفس وتهذیب اخلاق	حسین شمس
١٨٧	تخمیس غزل فضولی	طاهرالمولوی
١٩٥	تلاوت	حافظ احسان
٢١٠	تشطیر غزل حضرت مولانا	شیخ علی فقری

ج

صحيفه		محرری
١٥٥،١٨٢،٢٠٧	جنوبی هند مسلمانلری	سعدی

ح

صحيفه		محرری
٢٤	حافظ شیرازی	فرید
٣٨	حکمة الاشراق	شرف‌الدین
٨٣	حکیم سنایی	فرید
١٤٦	حضرت فاطمه‌نك دوکونی وجهازی	طاهرالمولوی
١٦٥،١٩٩	حمل مریم ، ولادت عیسی مسئله‌سی	محمد عاطف
١٧٤	حقیقت محضه وآینشتاین	محمد عزت

خ

صحيفه		محرری
٥	خاقانیٔ شیروانی	فرید
٤١	خوف ورجا	نیازی
١١٨	خواجه قاسم افندینك ارتحالی	

د

صحيفه		محرری
١٤	دوربینك اختراعی	سعدی
٤٩	ده‌کیزلرك صویی نه‌دن طوزلودر؟	
٧٨	دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اوغراشیر	احمد اسکلیبلی عاطف
١١٨	دموع تأثر	یشار شادی
١٥٩،١٨٤،٢٠٩،٢٣٤	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی
١٧٢	دلسنیٔ مولانا کتابی حقنده	طاهرالمولوی
١٩٦	دارالشفقه	»
٢٠٢	دارالحکمه ریاستنه بر تذکره	»

ر

صحيفه		محرری
٣	رمضان تحسسات وتأثراتی	احمد شیرانی
١٩٠	رمضان شریف واوروج	طاهرالمولوی
٢٠٨	رباعی	»
٢١٤	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی

ز

صحيفه		محرری
١٢٠	زواللی شمس‌الدین	محمد صادق
٢١٠	زادهٔ تأثر	بکر خاکی

س

صحيفه		محرری
٦	سعدیٔ شیرازی	فرید
١٥	سلیم اوله	شکیب

صاحبی ، مدیری محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر؛ تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ١٠ غروشدر

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی، اجتماعی وشهریلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :

سنه‌لکی ١٢٠ غروش

آلتی آیلغی ٦٠ »

اوچ آیلغی ٣٠ »

عدد : ٢٧ — ١٣٤١ محرمنه مخصوص نسخه — جلد : ٣

مندرجات :

محفل علمی : تبریك . تشکر ، رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی — ازمیرلی اسماعیل حقی بك . السان هانکی دور مخلوقیدر ؟ — عبدالفیاض توفیق بك .

محفل ادبی : محفل عرفان — جناب شهاب‌الدین بکك ابوالفتح البستی‌نك برقصیده‌سی و منظوم ترجمه‌سی — دیاربکرلی سعید پاشا مرحوم. برقطعه — اسکدارلی طلعت بك ، دوشوندم — عبدالعزیز مجدی افندی ، غزل ـ نابدید ، سالی تاریخ ـ طاهرالمولوی .

محفل تاریخی : ام عماره رضی الله عنها ـ طاهرالمولوی . سید برهان‌الدین ـ فریدون نافذ چلبی افندی . بابیلك ـ احسان محوی . داود پاشا قیشله‌سی اوکنده اوق آتیشی ـ طاهرالمولوی .

تبریك

هجرت سنیهٔ محمدیه علی صاحبها افضل التحیه‌دن ابتدا ایدن تاریخ اسلامینك ١٣٤١ نجی سنه‌سنی ادراك ایدییورز. جناب حق، او تاریخك منسوب الیهی بولونان حبیب اکرمی حرمتنه سال جدیدی بالعموم امت محمد حقنده متیمن ومسعود ایله‌یه آمین .

تشکر

قوم صانجیسندن مضطرباً بر آیدن فضله اسیر فراش اولدیغم صیراده لطفاً عیادتمه کلن ذوات کرامه وکمال دقت وحذاقتله مداواتمده بولونان صحیه مدیر عمومیسی دوقتور عارفی پاشا حضرتلریله توقیفخانه طبیبی دوقتور وصاف و جراح پاشا خسته‌خانه‌سی اطباسندن دوقتور سامی نظیف وعسکری اطباسندن کحال قائمقام بدری وثریا بك افندیلره عرض شکران و بیان منتداری ایده‌رم .

طاهرالمولوی

محفل علمی :

رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی

کچن نسخه‌دن مابعد

شیخ صفوت افندی‌یه

٤ — دده چونکی‌ده اتفاق بولوندیغنی نقل ایدیور، صراحةً الواح صبیانده واو مجرایه قائم اولان محلده قانون خط اوزره یازلمسنی تجویز ایلیور، مصحفی آییریور : « وقد یکتب فی المصحف بالواو وقال الفراء انما کتبوه بالواو لان اهل الحجاز تعلموا الخط من اهل الحیرة ولغتهم الربوا فعلموهم صورة الخط لغتهم . قوله والحق ان یقال مثل ذلك یکتب فی المصحف بالواو اقتداءً بنقله جمع ناقل مثل کتبة وجهلة اعلم ان کتابة المصحف مثبتة بخط واحد علی الاحرف السبعة وهی منقسم الی مایوافق القیاس والی مالایوافقه بل یتلقی بالقبول لانها سنة واجبة الاتباع لانه رسم زید بن ثابت رضی الله عنه امین رسول الله صلی الله علیه وسلم وکاتب وحیه علم من هذا العلم مالم یعلم غیره وماخالفه انما خالفه لحکمة بلیغة ومعرفة

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

خفية وقد حكم مالك بحرمة المخالفة هكذا نقل عن كثير من السلف فيما يقصد به الابقاء كالمصاحف واماما لايقصد به الاالتفهيم كالواح الصبيان وما يجرى مجراها فيجوز ان يكتب على قانون الخط وقد اتفقت. فى خط المصحف اشياء خارجة عن القياسات التى بنى عليها على الخط والهجاء ، آرتق عبارهلك قانون خط حقندهكى صراحتنه قارشى احتمال مجرده اعتبار يوقدر .

اوت. المنتخب [١] وتفسير حقندهايراداولنان احتماللرواردر . فقط اول باول دده چونكىنك قولى بيان ايله مصاحف ايله الواح صبيان وامثالى تفريق ايدلمش، دده خليفه كبى مملكتمزده معلوم اولان بر عالم شهيرك طرز تلقيسى ارائه قيلنمش اولمغله او احتمال مرتفع اولمشدر، استانبول عالمى دده خليفهنك طرز تلقيسى بويله اولديغى كبى مصر عالمى المنار صاحبنك بوبابدهكى قولىده بويلهدر :

«الصواب ان تطبع المصاحف التى تتخذ لاجل التلاوة برسم المصحف الامام الذى كتبه الصحابة عليهم الرضوان حفظاً لهذا الاثر التاريخى العظيم الذى هو اصل ديننا كما هو لكن مع التنقط والشكل للنقبط واما الالواح والاجزاء وكذا المصاحف التى تطبع لاجل تعليم الصغار بها فى الكتاتيب فايطبع بالرسم المصطلح عليه اليوم من كل وجه تسهيلاً للتعليم ومتى كبر الصغير و كان متعلماً للقران بالرسم المشهور لايغلط اذ هو قرأ فى المصاحف المطبوعة برسم الصحابة مع زيادة النقط و الشكل و كذلك يكتب القرأن فى اثناء كتب التفسير و غيرها بالرسم الاصطلاحى ليقرأه كل احد على الصواب».

بونقللردن مقصد علمانك صورت تلقيسنى بياندن عبارتدر .

٥ — تماميله آيات وسور قرانيهيى احتوا ايدن كتابه على الاطلاق امام اطلاقى قرائت كتابلرندهكى بيانه مغايردر. امام، حضرت عثمانك كندى نفسيچون آليقويديغى مصحفدر. ائمه، رسمى امر اولنان، مقتدابه اتخاذ اولنان مصاحف عثمانيهدر. امامك معناى لغويسىده بو معناى تأييد ايدر . امامك مصحف مدينه ويابالذات حضرت عثمانك كنديسيچون آليقويديغى مصحف اولمسى حقنده بيله اختلاف واردر. رائيه شرحنده «صحيح اولان مصحف امام مصحف مدينهدن باشقهدر» ديور. «قال فى المقنع: عن انس قال اختلف المعلمون فى القران حتى اقتتلوا وكان بينهم قال فبلغ ذلك عثمان رضى الله عنه فقال عندى يختلفون ويكذبون ويلحنون فيه يا اصحاب محمد اجتمعوا فاكتبوا للناس اماماً. — قال فى الاتحاف: وامسك لنفسه واحداً الذى يقال له امام. قال على القارى: ابقاه فى المدينة المطهرة ليكون اماماً للناس ومرجعاً للقراء المهرة فى بيان وجوه القرأن المعتبرة وفى المقنع نقلاً عن ابى عبيد : وكذلك رأيته فى الامام ومصاحف اهل العراق. وفى شرح الرائيه لابن جباره: لان الصحابة الذين جمعهم عثمان على رسم المصاحف لم ينسخوا المصاحف دفعة واحدة و انما رسموا مصحفاً واحداً فصار ذلك المصحف هو الامام مصحف عثمان ثم نسخت بقية النسخ منه».

ايضاحنامهنك امام ديديكى مصحف امام دكل، مأمومدر؛ تماميله آيات وسور قرآنيهيى جامع اولان مصاحف ائمه دكل، مأمومهدر.[٢]

امام مالكك فتواسنده مصطلح رسمه عائد برشى اولوب اولمديغى انجق نقطه وشكل كبى احداث اولنان شيئه عائد اولوب اولمديغى بيله معين دكلدر. قال فى فتح المنان: والظاهر انه لامدخل هنا لمصطلح الرسم بان السائل انما سأل عما احدث الناس فى المصاحف ولم يحفظ عنهم احدثوا فيها عدد النقط و الشكل والخموس والعشور وفواتح السور وعدد آى». بو بيانه كوره امام مالكك فتواسى رسم مصاحف خارجنده اوليور. قال فى الاتقان : وقد مهد النحاة له اصولاً وقواعد

[١] اخيراً مطالعه ايتديكم (القول السديد) المنتخبدهكى قولى بيان ايتديكمز وجهله ايضاح ايديور . مصحف شريف خارجنده، حتى تفاسير شريفهده رسم كلمات قاعدهٔ خط وجهلهدر ديور. آرتق بشقه بر احتمال قالميور. القول السديد وقتيله تدقيق مؤلفاندن كچمشدر.

[٢] اويله ظن ايديورم كه بورادهكى بيان عاجزينك تأثيريله اخيراً طبع اولنان رسالهده بوراسى تصحيح اولونمشدر .

وقد خالفها فى بعض الحروف خط المصحف الامام قال اشهب سئل مالك». بو بيانه كوره امام مالكك فتواسى رسم مصاحف حقندهدر. فتح المنانده بيان اولنديغنه كوره نقول متقدمهنك اكثريسى مجملدر . امام مالكك فتواسنه بر وجه آتى جواب ويريلهبيلير .

(ا) فتوى رسم مصاحف حقنده دكلدر ، انجق نقطه وشكل..الخ حقندهدر. رسم مصاحف حقنده ساكتدر. فتح المناندن ظاهر اولان بودر.

(ب) فتوى صدر اوله مخصوصدر . نته كيم بعضيلرينك مذهبى بويلهدر ؛ عزالدين بن عبد السلامك قولىده بونى تأييد ايديور.

(ج) فتوى تلاوتى اخلال ايدن رسمه مخصوصدر. نته كيم بعض قرائت كتابلرندن بويله آكلاشيليور. رسمك مدار قرائت اولمسىده بونى تأييد ايديور.

(د) فتوى ملزم دكلدر . نته كيم محققين فقها بويلهجه بيان ايتمشلردر .

امام احمدك سوزىده كندى عصرينه مخصوص اولهبيلور . فقيه حنبلى ابن القيم الجوزى فتوانك عصره كوره تغير ايتديكنى بيان ايديور . امام احمدك احتياطى، شدت ورعى هركسك معلوميدر.

٧— آيات كريمه هرنرهده يازيلورسه يازلسون ، ديوارده يازلسون، كوشهده يازلسون مصحفك بر جزئى اولمغله اورادهده رسم مصاحفه اتباع لازمدر.» سوزىده ثابت دكلدر.

كتب فقهيهدن تنوير الابصارك «مس مصحف اى مافيه آيت كدرهم وجدار» سوزيله استدلال ناقص بر استدلالدر. كرك طحاوى، كرك ابن عابدين حاشيهلرى مصحف لفظيله مجاز قصد اولنديغنى تصريح ايديورلر. قال ابن عابدين اى المراد مطلق ما كتب فيه قرآن مجاز من اطلاق اسم الكل على الجزء اومن باب الاطلاق والتقييد . وقال الطحاوى : فاراد المصنف بالمصحف مطلق ما كتب فيه قران بقيد كونه آية فهو مجاز علاقة الاطلاق».

اصول فقهده بيان اولنديغنه كوره مجازك حكمى معناى حقيقىيى معناى مجازيدن نفى جائز اولمقدر. معناى حقيقىيى نفى ايتمهنك صحيح اولمسى بر لفظك مجاز اولديغنه دليلدر. بناءً عليه درهمده، جدارده ، جريدهٔ علميهده يازيلان بر آيت مصحف دكلدر. كتب فقهيهده الواح ايله مصحف آيرلمش، الواح مصحفك شمولندن خارج طوتلمشدر . «قال فى حاشية تنوير الابصار قال لايحرم فى غير المصحف الاالمكتوب اى موضع الكتابة قال الطحاوى على الخلاف فى المصحف اما غيره فلا يحرم منه الاالمكتوب وقال لان اللوح لايعطى حكم الصحيفه .

وفى حاشية الهنديه : روى عن بعض مشايخنا ان دفع المصحف او اللوح الذى كتب فيه القران اليهم مكروه . وفى البحر الرائق لايجوز مس المصحف كله المكتوب وغيره بخلاف غيره فانه لايمنع الامس المكتوب . و فى الهنديه : لايجوز لهم مس المصحف ولايجوز مس شئ من مكتوب فيه شئ من القران من لوح او درهم او غير ذلك. قال فى البدائع : ولامس الدرهم التى عليها القران لان حرمة المصحف كحرمة ما كتب منه فيستوى فيه الكتابة فى المصحف وعلى الدراهم ولامس كتاب التفسير لانه يصير بمسه ماساً للقرآن».

برده تنوير الابصارك شو سوزينه باق : «و يجوز كتابة آية اوآيتين بالفارسية لا اكثر» . كافيدن نقل اولنان شو سوزهده باق: «ان اعتاد القرائة الفارسية اواراد ان يكتب المصحف بها يمنع وان فعل فى آية وآيتين لا». كوريليوركه ايكى آيتله كثير آيانى يازمق آراسندهكى فرقى فقها تنصيص ايديور، كتب فقهيهنك صراحتنه كوره مصحف باشقه، لوح باشقه ، يعنى جريدهٔ علميه صحيفهسى باشقه اوليور .

القول المفيددهكى عباره ايلهده استدلال، علمى بر استدلال دكلدر. «مخلف طه سبحتان ومصحف» قولى كيمك قوليدر؟ [١] بو قول شمائل ترمذىيه،

[١] بو قول حقنده المنار صاحبى شويله ديور : ولاتغترن احد بالابيات التى نظمها بعض الجهلاء فى احصاء تركة النبى صلى الله عليه و سلم اذ ذكر السبحة فى اولها بقوله مخلف طه سبحتان و مصحف. فهذا من الاباطيل التى

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شفایه مغایردر . و فی شمائل الترمذی « ما ترك رسول الله صلی الله علیه وسلم الا سلاحه وبغلته وارضاً جعلها صدقة ». شفاده عیناً بویله مسطوردر. علی القاری سلاحی شرح ایدرکن « نحو سیف ورمح ودرع ومغفر وحربة » دیور . بناءً علیه مخلفات جلیله ایکی تسبیح ایله بر مصحفدن عبارت اولیور . فی الواقع عصر جلیلده آیات کریمه خرما داللرینه ، کمیکلره طاشلره ، دریلره یازیلی ایدی. یالکز بر یرده طوپلی دکلدی. مطالعده: (مخلف طه‌سبحتان ومصحف » قوللرنده‌کی مصحف اسمی بواشیایه اطلاق اولنور .) دیمکله مصحف اسمنك جدارده ، درهمده ، دفترك بر کوشه‌سنده مکتوب اولان بر آیت کریمه‌یی ده دائره شموله آلماسی لازم کلمز.

« قال فی فتح المنان : المصحف جعل فیه الصحف . وفی مفردات القران : المصحف ماجعل جامعاً للصحف المکتوبة وفی القاموس : المصحف مثلثة المیم من اصحف بالضم ای جعلت فیه الصحف ، وفی تاج العروس ای المکتوبة بین الدفتین وجمعت فیه . وقال فی التلویح المصحف حقیقة مجمع الصحف . قال فی الفتاوی النسفیة القراءة فی الاسباع جائزة وفی المصحف احب الی لان الصحابة کانوا یقرئونه فی المصحف والاسباع محدثة والمصحف هوالذی فیه جمیع القران . بناءً علیه صحف مکتوبه‌یی جامع اولدیغی ایچون مصحف دینیر. عصر سعادتده یازیلان شیلره‌ده مصحف دنیلمسی صحف مکتوبه‌یی جامع اولمسی اعتباریله اوله‌جقدر . بونك بر درهم ، بر کاغد پارچه‌سنده یازیلان بر ، ایکی آیته شمولنی ادعا طوغری دکلدر . القول المفیدك ایلك صحیفه‌لرنده‌کی بیانده بونی تأیید ایدر .

قال زید فکنت اتتبع القران من الصحف ومن صدور الرجال والرقاع والاکتاف والاضلاع والعسب واللخاف وهی الحجارة العریضة کاللوح . وقال ومعناه جامع الصحف ثم رد عثمان الصحف الی حفصة وکذا » ویحرم علی المحدث

اخترعها الجاهلون ولم یترك النبی صلی الله علیه وسلم مصحفین ولامصحفا ولم یکن القران فی عهده مجموعاً فی المصحف وانما کان مکتوباً فی صحف وعظام وغیر ذلك وکانت هذه المکتوبات متفرقة. ایشته شیخ صفوت افندینك استنادکاهی!

ولو اصغر مس شیء من المصحف » دیدکدن صوکره « وکذا یحرم علیه مس ما کتب لدارسة قرآن ولو بعض آیة کاللوح » دیور . اوت عصر سعادتده قرآن بین مصحفده طوپلانمامش ایدی . « لم یجمع صلی الله علیه وسلم القران فی مصحف . فکان ابوبکر رضی الله عنه اول من جمع القران فی المصحف کما فی الاتقان . بوندن باشقه سبحه لفظی ده معروف دکل ایدی .

قال فی تاج العروس : وهی کلمة مولدة قاله الازهری وقال الفارابی وتبعه الجوهری السبحة التی یسبح بها وقاله شیخنا انها لیست من اللغة فی شیء ولاتعرفها العرب وانما حدثت فی الصدر الاول اعانة علی الذکر وتذکیراً وتنشیطاً.[۱]

آرتق « مخلف طه‌سبحتان ومصحف » سوزینك قیمت استدلالیه‌سی اولمسه کرکدر . فرض ایده‌لم که قیمت استدلالیه‌سی اولسون ینه مدعایی اثبات ایده‌مز .

٨ — شفادن نقل اولنان نصه کلنجه، معلوم مدرکه شفا صاحبی قاضی عیاض احیای علومك احراقنه فتوی ویرمش، تشدیدینك درجه‌سنی اثبات ایلمش ؟ شفاسنده « وقد نحا الغزالی قریباً من هذا المنحی فی کتاب التفرقة [۷] وقائل هذا کله کافر بالاجماع علی کفر من لم یکفر احداً من النصاری والیهود » دیه‌رك حجة الاسلام امام غزالی‌یی همان همان کفر درکه‌سنه ایندیرمشدر . « قال الشعرانی : افتوا بتکفیر الامام الغزالی واحرقوا کتاب الاحیاء ثم نصره الله تعالی علیهم وکتبوا بماء الذهب وکان من جمله من انکر علی الغزالی وافتی بتحریق کتابه القاضی عیاض وابن رشد. » قاضی عیاضك فتواسیله تأیید مدعا، قالقشمق ایله بوندن اولکی مناظره‌ده، دکل معانی ومقاصدینی بلکه سندصددنده، تنویر مقامنده ایراد ایتدیکی اقوال واحادیثی بیله شدتله التزام آره‌سنده برتناسب بولمق کوجدر .

---

[۱] ایشته کوریلیورکه سبحه لفظی بعدالاسلام عربیتله احتجاج اولنان برفردك کلامنده وارد اولمامشدر.

[۷] وقال فی التفرقة : بل اقول ان اکثر النصاری والترك فی هذا الزمان تشملهم الرحمة ان شاءالله تعالی

قاضی عیاضك علی الاطلاق فتواسی قبول اولنه‌جقمی ؟

شفاده رسمه دائر صراحةً برشی کوره‌مدم . شفانك عباره‌سی شودر : « ومن نقص منه حرفا قاصداً لذلك اوبدله بحرف اخر مکانه اوزادفیه حرفاً مما لم یشتمل علیه المصحف الذی وقع الاجماع علیه » آکلاشیلیورکه ناظم بونی کندیسندن چیقاریور: قال فی فتح المنان « والظاهر اوالمتعین ان مراد عیاض بالنقص انما هوالنقص اللفظی لاالخطی وکذا التبدیل والزیادة خلاف مایقتضیه نقل الخراز عنه » ان المراد النقص فی الخط والتبدیل والزیادة فیه .

بناءً علیه قرائت کتابلرینك صراحةً بیانلریله قاضی عیاضك فتواسی موضوع مسئله‌دن خارجدر. نقص خطی ، تبدیل خطی ، زیادهٔ خطیه‌یه شامل دکلدر . قال فی فتح المنان : « الان یتأول قوله من الرسم لدی تأصلا بان المعنی من غیر حرفاً لفظیاً بتنقیص اوتبدیل اوزیادة من القرآن المدلول علیه برسم المصحف فهو کافر وحینئذ فلایکون مقصود الناظم بما نقل عن عیاض افاده کفر من تعمد نقص حرف من رسم المصحف اوتبدیلاً اوزیادة منه وانما قصد تأکد الوجوب فی ترك هذه المخالفات الخطیه. » اوت ناظمك مقصدی تأکد وجوب اوله‌بیلور . فقط شفانك عباره‌سی آنی ناطق دکلدر. هرحالده مخالفت لفظیه باشقه، مخالفت خطیه باشقه‌در، انکار اولنان جهت مخالفت لفظیه‌در . الحاصل رسوم مصاحف عثمانیه‌یه اتباعده مذهب مختار اوزرینه اجماع یوقدر . رسوم مصاحف عثمانیه‌یه مخالف اولان قرائتك عدم جوازنده اتفاق یوقدر. تلاوته خلل کلیه‌جك وجهله مخالفت خطیه‌نك عدم جوازنده اتفاق یوقدر. متأخرینك مساعده‌لری شایان دقتدر. مصاحف شریفه‌ده بیله « الصلاة » کلمه‌سنك واو ایله یازلمسی حقنده نه اجماع واردر، نه بر برهان. نره‌ده قالدی که جریدهٔ علمیه‌نك بر کوشه‌سنده واو ایله یازلمسی لازم کلسون . مجرد قرائتی محافظه ایچون معیار اولان رسمه الحق معناسی مقصود اولان الواحده‌ده رعایت اولنمسنك هیچ معناسی یوقدر.

بلکه اوراده قانون خطه رعایت اولونمسی لازمدر، مصلحته‌ده موافقدر .

بو مسئله‌نك ظهوری عاجزلرینی تتبعه سوق ایتمسی اعتباریله شایان شکران اولمقله برابر جریدهٔ علمیه‌ده استدلال ویا تنویر مقصدیله ذکر ایده‌جکم آیات کریمه‌یی خلافی ثابت اولمدقجه، هیئت عالیه‌لری طرفندن حجت اقامه اولونمدقجه ، قانون خطه موافق برصورتده یازمقده ثبات ایده‌جکمی تکرار بیان ایدییورم افندم .

٤ نیسان سنه ٣٣٨

دارالحکمة الاسلامیه اعضاسندن
ازمیرلی
اسماعیل حقی

کچن نسخه‌ده ٢٣ نجی صحیفه‌ده‌کی (١) عددیله ، ٢٤ نجی صحیفه‌ده (٤) عددیله هامشده یازیلان عباره‌لرك یرلری ده‌کیشمکله آکا کوره تصحیح اولونمسی رجا اولنور .

انسانه هانکی دور مخلوقیدر ؟

انسانك هانکی دور ارضی مخلوقی اولدیغی حقنده‌کی علمی ذهابلر ، ینه قاریشیور . حالبوکه دردنجی دوری (مهد بشر) اوله‌رق قبول ایتمك صورتیله بو مسئله‌یه چوقدن حل ایدلمش نظریله باقیلیوردی .

علم مستحاثات اربابنك الده ایتدکلری بوتون بقایا ومصنوعات بشریه‌یه دور رابعده تصادف ایدلمه‌سنه استناد ایدن بو حکمده بر آز عجله ایدلدیکی شمدی تبین ایدییور .

انسانلر ، داها اولکی ادواره نسبةً کثرتله یاشادقلری بودورك طوپراقلری آراسنه البته فضله آثار وعظام ترك ایتمشلردر . بوکیفیت تعیین مبدأ خصوصنده قوتلی بر دلیل اوله‌ماز .

صوك سنه‌لرك تحریاتی یکی بر ضیا ایله تنور ایتدی ، نظر تتبع ، بووهمی حدودی آشارق ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ماضینك دها قارانلق زمانلرنده بارز انسان ایزلرینه تصادف ایلدی .

صوك سنه‌لرده اراضئ ثالثه‌یی تشکیل ایدن (میوسن) (پلیوسن) قسملرنده ، ذی شعور مخلوقات طرفندن یونتیلوب ایشلندیکنه شبهه ایدیله‌میان چاقماق طاشی اوانی ، فیل دیشی مصنوعات ، باخصوص (قحف وفخذ بشر) کبی عظام ظهور ایده‌رك تردده محل براقمیاجق درجه‌ده مسئله‌یی توضیح ایتمشدر .

نجه کیفیت تتبعك اك نازك نقطه‌سی ، (سوق طبیعی) نك ، ثابت ، حدسی ، تلقیناتی خارجنه چیقابیلوب (عقل وشعور) ه مستند قابلیت کوستره‌بیلدیکمز زمانی بولمقدر . یوقسه عضوی موجودیتمزه مبدأ آرامق قدر معناسز برشی اولاماز . زیرا هانکی زمرهٔ عضویه‌یی کری‌یه دوغری تعقیب ایدرسه‌ك ایده‌لم ، رشتهٔ تسلسلك حیاتك ارض اوزرنده‌کی ایلك نقطهٔ انتاشنه دایاناجغی بدیهیدر .

بو نقطهٔ نظره کوره ، ارضی وعضوی بر مخلوق اولمقدن خارج اولمیان انسانی‌ده ، استحاله وتکامل قانونلرندن غیر متأثر فرض ایتمك قدر فائده‌سز برغفلت اوله‌ماز .

قرآن مبین بو جهتلری پك کوزل تنویر بویوریور . انسانك (بالحیقندن) یعنی مخلوقات هوائیه‌یه ایلك مشیمه اولان ماده‌دن خلق بویوریلوب ، متعدد « یوم قرآنی »ده – یعنی ادوار ژه‌ئولوژیه‌ده – تربیه – یعنی تکامل – ایده ایده (اشرف مخلوقات) پایه‌سنه ایردیکی ، کتاب مبینده مصرحدر .

استحاله ، تکامل کیفیتلرینك بورموز ازلیدن قوتلی مؤیداتی اولورمی ؟

خلقتمزك (طین) دن ابتدا ایتمسی حقنده‌کی امر الهی ، ظهورمزك ادوار رسوبیه‌یه تصادف ایتدیکنه ، « سبح اسم ربك ... فجعله غثاءً احوی »

آیات سبحانیه‌سی‌ده عضوی تشکلمز اعتباریله ، دور فحمی‌یه بیله تقدم ایلدیکمزه پك مهم اشارتلردر .

انسانیتك حقیقی تکون زمانی بولمق ، عضوی دکل ، شعوری ، ادراکی ، مبدأمزی تعیین ایتمکله ممکن اولور . عضوی تشکلمزله ، حیوانلردن تفرد ایده‌جك آثار ادراك کوستره‌جك درجه‌ده شعوری قابلیتمز آراسنده ، نه‌قدر زمان ، تکاملی تربیه‌یه معروض قالدیغمزی آکلامق ایستینلر ، دور فحمی ایله اراضئ ثالثه‌نك (پلیوسن) تشکلاتی آراسنده کچن (اون ملیونلرجه) سنه‌یی کوز اوکنه کتیرملیدر .

یاقکز ، هنوز هیچ بر وادی‌ده صوك سوزینی سویله‌یه‌مه‌مش اولان علمی حرکتلر ، ناصل یواش یواش حقایق فرقانیه‌یه دوغری کیدیور !!

عبدالقیاصه توفیق

محفل ادبی :

محفل عرفانه

پایتختمزده ایکی سنه‌دنبری « محفل » نامیله بر مجموعهٔ موقوته نشر اولونیور . پك محترم وپك مقتدر استادمز طاهرالمولوی بك او مجموعه‌نك ایلك نسخه‌سنه درج ایتدیکی مقدمه‌ده رساله‌نك مندرجات اعتباریله نافع وقیمتدار اوله‌جغنی وعد ایتمشدی . هیچ کیمسه‌نك بنی تکذیب ایده‌میه‌جکندن امین اوله‌رق ادعا ایده‌بیلیرم‌که هیچ بر وعد بو قدر تقیدله انجاز ایدلمه‌مشدر . بر هفته‌دنبری محفل ایچنده تام معناسیله مستغرق استفاده‌یم . بزده شیمدی‌یه قدر بو نسبتده مفید بر رسالهٔ موقوته نشرینه هیچ کیمسه موفق اولامامشدی . محفلده حقیقةً ثمین وکزین بر خزینهٔ معارف بولدم . بونی بزه احضار واتحاف ایدن طاهرالمولوی بك افندی‌یی عن صمیم تبریك ایله کندیسنه عرفان مملکت نامنه عرض شکرانی بر وجیبه عد ایدییورم .

« محفل » رسائل موجوده وآفله‌نك بی‌شبهه اك مفیدی اولدیغی حالده مع‌الاسف ایشیتدم‌که اك آز صاتیلانلردن بری ایمش . بو مشتری نقصاننك سببی شودرکه « محفل »ك مدیری کبی محررلری‌ده اعلان نام وکسب شهرتدن مجتنب ، حجاب تواضع ایچنده متحذر ذاتلردر . اسملرینی چوغمزك طانیمادیغمز ، جمهور علما وعرفانك برکره‌ده محفلده اثرلرینی کوروکز : هیچ شبهه‌م یوق‌که تقدیر وحیرتکز آنجق سعهٔ استفاضه‌کزله متناسب اوله‌جقدر . کندی حسابمه او رساله‌لردن یدی کونده علمی ، ادبی ، دینی او قدر معلومات نافعه استحصال ایتدم‌که یوز جلد کتاب اوقومش اولسه‌م بو قدر متنوع وواسع صورتده استفاده ایده‌مزدم .

مندرجاتنك اقسام منظومه‌سنی بر طرفه براقیورم . چونکه اونلره معادل نشیده‌لره باشقه مجموعه‌لرده‌ده راست کله‌بیلیرز . فقط منثورینی تشکیل ایدن مقالات علمیه وادبیه الحق حرز دماغ ایدیله‌جك بر ر جوهر دانهٔ تتبعدر . بر آز اوتانه‌رق اعتراف ایده‌جکم‌که علماً وادباً « بیوکلریمز »ك چوغنی بن محفلده طانیدم . دعوای معرفتله قول صاللایانلرمز آره‌سنده قاچ کیشی واردرکه مثلا (خبّاب بن الارت) یاخود (مصعب بن عمیر) یاخود (ابوذر غفاری) کیمدر ، سؤالنه جواب کافی تدارك ایده‌بیلسین . حتی ادبیات ایرانه بیکانه اولمایانلرمزدن قاچی غنئ کشمیری‌یی طانیر ؟ « محفل » الله یکمه‌مش اولسه‌یدی (عبدالله بن جحش بن ریاب الاسدی) حضرتلرینی بن نره‌دن اوکره‌نه‌جکدم ؟

دیکر جهتدن ینه محفلده اوقودیغم « مسلمانلغك مدنیته خدمتلری » عنوانلی سلسلهٔ مقالاتی مصرلی زیدانینك اثر مماثلنه مرجح بولدم . زیرا معلوم اولدیغی اوزره زیدانی بالخاصه امویه وعباسیه مدنیتلری اوزرنده اصرار ایتمش وعصر سعادتی تحت اجمالده براقمشدی . استادمز طاهرالمولوی بك افندی ایسه علی‌الخصوص او عصر مبارکك مآثر مدنیتی تتبع ایدییور . معاشر اسلامیه بالطبع دها قیمتداردر .

بونلردن ماعدا محفلده حقایق دینیه ، تصوف ، حکمت اسلامیه ، ادبیات عربیه ، ادبیات ایرانیه وادبیات عثمانیه‌یه دائر بری برندن مفید وهپسی کمال وقوف واستکناه ایله یازلمش پك چوق مقاله‌لر وار .

الحاصل بنم بعدالمطالعه ایدیندیکم قناعته کوره محفلده برسطر بیله یوقدرکه یا لسانی ، یا ادبی یاخود تاریخی ویا فلسفی بر قیمتی اولماسین . محفلك مندرجاتنده مقدار کفایه‌ده تنوع بولنمادیغنی ادعا ایدنلر صانیورم‌که دعوالرنده محق دکلدرلر . مفید اولمق ومنافئ اسلامیت اولمامق شرطلریله هر بحثه محفل صحیفه‌لرینی کشاده حس ایتدم . نظریات عتیقه کبی فنون جدیده‌ده محفلده پك اعلی یر بولیور . تلماق کبی مخلدات غربیه‌یه وارنجه‌یه قدر هر نفیسهٔ علم وادب اوراده محل قبول بولمش . امینم‌که اکر ادبیات غربیه متخصصلری محفله معاونت قلمیه‌ده بولنمق ایسته‌مش اولسه‌لردی همتلری طاهرالمولوی بك طرفندن مشکور کوریله‌جك واثرلری هیچ بر صورتله روی استثقال کورمیه‌جکدی . محفلده معارف غربیه‌یه تخصیص ایدیلن صحیفه‌لرك قحطندن متخصصلری مسئول طوتمق لازم کلیر . وهمان تبشیر ایده‌یم‌که رساله‌سنك بو نقصانی جبر ایچون طاهر بك استادمز اوروپا ادبیاتنه واقف ذواتدن بعضیلرینك رفاقت تحریریه‌سنی تأمین ایتمشدر : بو ذوات صره‌سنده استادمزك عاجزی‌ده خاطرلامش اولماسیله مباهی‌یم .

محفل مندرجاتنك نه‌قدر فائده‌لی اولدقلرینی بر مثال ایله کوسترمش اولمق ایچون سنهٔ هجریه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

وشهور قمريه حقنده‌كی مقاله‌لردن بعضی اقتطافاتده بوله‌جغز . تاريخ هجری حقنده دينيليوركه :

— بين‌المسلمين جاری ومعتبر اولان بوتاريخ، مكه افقلرندن طوغان آفتاب رسالتك سمت‌الرأس مدينه‌يه يوكسلمسندن يعنی بلدهٔ مباركهٔ طيبه‌نك هجرت محمديه ايله تشرف ايتمه‌سندن باشلار . فقط بومبدأ تاريخی عصر سعادتده دكل دور فاروقيده قبول اولنمش‌در . اوندن اول قوم عربك ثابت ومنتظم برتاريخی يوقدی . بر ايشك پك اسكی زمانده وقوعنی آكلاتمق ايسترلرسه (كان ذلك زمن‌الفطحل) ديرلر و [فانك كسری ، طانك فتحی ، حانك ولامك سكونی ايله] فطحل كله‌سندن نوح عليه‌السلام دوری ياخود خلقت آدمدن مقدمكی زمانی قصد ايدرلردی ... بزم (جنويز زمانندن قالما) تعبير عاميانه‌سی كبی برده (عادی) نسبتی واردی‌كه بونكله‌ده عاد قومندن بقيه واسكيدن قالمه معناسنی آكلارلردی . فطحل زمانندن صوكره بويويه‌جك واهميتلی وقايعی تعيين زمانه مدار اتخاذ ايلمشلردی . مثلا حجاز عربلری (وقعهٔ فيلدن شو قدر ييل مقدم) ياخود (كعبك وفاتندن بوقدر سنه صوكره) ديرلردی . . . بو وقايعك مشهور ومبدأ تاريخ اولمق اوزره مذكور بولونانلری شونلردی : حضرت ابراهيمك آتشه آتيلیشی ، كعبهٔ مكرمه‌نك ابراهيم واسماعيل عليه‌السلام طرفندن ياپيليشی ، (بنی‌معد) ك مكه‌دن چيقوب اطرافه داغيليشی ، (سعد) ، (نهد) ، (جهينه) قبائلنك تهامه‌يه چيقيشی ، اجداد پيغمبريدن (كعب بن لؤی) ك وفاتی ، وقعهٔ فيل ... عربلرجه برمبدأ تاريخی اولمامقله برابر برسنهٔ قمريه اون ايكی آی اعتبار ايديلير و(محرم) سنه باشی اولمق اوزره شهور عربيه‌نك بيلديكمز اسملری زبانزد بولونور ايدی . بو اون ايكی آيك (رجب)، (ذی‌القعده)، (ذی‌الحجه) و (محرم) دن عبارت اولان دردينه (اشهرحرم) ديرلر واونلر ايچنده جدال وقتالی فسق وفجور صايارلردی . اشهر حرمك تك بولونان رجبی (فرد) ، متوالی اولان ديكر اوچی (سرد) كله‌لريله توصيف اولونوردی . رجبه - مكرم‌الائمه وزننده - منصل‌الاسنه) ، (أصب) ، (أصم) ، محرمه‌ده (الحرام) وصفلرينی ويررلردی . چونكه محرمك حلولی مزراقلرك تمرنی چيقارير والده‌كی سلاحلری دوكر يعنی براقديرردی . رجب آينك استمداده قارشی قولاقلری صاغيردی ، زيرا ايچنده استغاثه‌يی موجب بر حركت اولمازدی . محرمده ايسه جنك وجدال حرام قيلنمشدی ... لكن كرك عهد نبويده وكرك دور صديقيده مبدأ تاريخ اتخاذ اولونمادی . هجرتك اون آلتنجی سنه‌سی اواخرنده ، ياخود اون يدنجی ييلی اوائلنده خليفهٔ معظم فاروق اعظم رضی‌الله عنه حضرتلرينك امريله مدينه‌ده بر مجلس تشكيل ايديله‌رك تاريخ مسأله‌سی موضوع بحث اولدی ؛ جناب علينك تكليفی واعضای مجلسك بالاتفاق قبوليله هجرت محمديه تاريخ اسلامی‌يه مبدأ ومحرمك كما في‌السابق شهور عربيه ايچون باشلانغيج اتخاذی قرارلاشدی . سببنه كلنجه : دور فاروقيده ابرازايديلن بربورج سندنده ميعاد تأديه اولمق اوزره كوستريلن شعبانك كچن شعبانمی، كله‌جك شعبانمی اولديغی كسديريله‌مه‌مشدی . او صره‌ده بصره واليسی (ابو موسی الاشعری) دن كان بر تحريراتده مقام خلافتدن وارد اولان تحريراتك هانكيسی اول، هانكيسی صوكره وهانكيسنك حكمی ايله عمل لازم كلديكی بيلنه‌مديكی جهتله شو حاله برچاره بولونماسی تمنی ايدیليوردی .

ايشته محفل هپ بويله تاريخی ، دينی، لغوی، ادبی معلومات وآثار تتبعات ايله مالامال‌در . « اوكرنمك » شوق نجيبنی روحلرنده حس ايدن قارئلرمه بوقيمتدار مجموعه‌نك مطالعه‌سنه مواظبتی كمال خلوص ايله توصيه ايدرم . بر سنه‌لك محفل نسخه‌لرينك مجموع اجرتی بر رومان فيأتندن يوكسك اولماديغنه نظراً او رسالهٔ مفيده‌نك ايكی سنه‌لك قوللكسيونی ايدينه‌جك قارئلرم امين اولابيليركه پاره‌لرينی احسن صورتله صرف ايتمش اولاجقلردر . مملكتمزك حيات عرفانی حرمتنه محفلی ياشاتمغه چاليشمالی‌يز . امت مرحومه‌مزك مشيمهٔ مصائبی جهل اولديغی آرتق هركسجه مسلم بر قضيه حكمنی آلدی . جهله قارشی مجاهده ماهيتنده اولان نشريات مفيده‌يی رغبتله تشويق ايتمك هم بروجيبهٔ تعلم هم‌ده بر وظيفهٔ حميت‌در . محفله رغبت كوستره‌جك قارئلرمدن هيچ بری حركتندن نادم اولميه‌جقدر ، مندرجاتی او قدر نافع ونفيس‌در .

جناب شهاب‌الدين

ابوالفتح البستی‌نك بر قصيده‌سی ومنظوم ترجمه‌سی

كچن نسخه‌دن مابعد :

من استعان بغيرالله فی طلب	مقصدنده خالقك غيرندن امداد استين
فان ناصره عجز وخذلان	بيلمليدر ناصری یا عجز، یا خذلان اولور
من كان للخير مناعاً فليس له	منع خيری اعتياد ايتمكدن ايله احتراز
علی الحقيقة اخوان واخدان	مانع خيره نه اخوان ونه‌ده خلان اولور
من جاد بالمال مال الناس قاطبة	ميل خلقی جلب ايدر جود وسخاوت كوسترن
اليه والمال للانسان فتان	اهل بخلك مالی خلق ايچره آكافتان اولور
من سالم الناس يسلم من غوائلهم	خلقدن مأمون اولور هركيمدن اولسه خلق امين
وعاش وهو قرير العين جذلان	حسن القتله قريرالعين اولان شادان اولور
من مد طرفاً لفرط الجهل نحو هوی	چشمنی سمت هوای نفسنه تمديد ايدن
اغضی علی الحق يوماً وهو خزيان	حشر اولنجه حق رؤيت ايلمز حيران اولور
من عاشر الناس لاقی منهم نصباً	هرمشقت اختلاط غيردن ايلر ظهور
لان سوسهم بغی وعدوان	چونكه خلقك حكم طبعی مائل عدوان اولور
ومن يفتش عن الاخوان يقلهم	ايلمان تفتيشه ميل احبابنك احوالنی
فجل اخوان هذا العصر خوان	انلرك پك چوغی خائن بولوب غضبان اولور
من استشار صروف الدهر قام له	مشورت ايلرسه هركيمكه صروف دهر ايچون
علی حقيقة طبع الدهر برهان	اطلاعاتی جهانك طبعنه برهان اولور
من يزرع الشر يحصد فی عواقبه	تخم شری زرع ايدن شروفساد ايلر حصاد
ندامةً ولحصد الزرع ابان	عاقبت افعال شره ميل ايدن ندمان اولور
من استنام الی الاشرار نام وفی	كيم كه اهل شره رغبتله اولورسه همنشين
قميصه منهم صل وثعبان	هرشرير آنك قيصنده برر ثعبان اولور

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

كن ريق البشر ان الحر همته	اول بشوش الوجه كيم حر كريمك همتى
صحيفة وعليها البشر عنوان	بر محبتنامه‌دركيم بشر آكا عنوان اولور
احسن اذا كان امكان ومقدرة	وار ايكن امكان قدرت دائم اول احسانده
فلن يدوم على الاحسان امكان	چونكه امكانى عطانك قابل نقصان اولور
فالروض يزدان بالانوار فاغمة	كلشنك كيم رونقى ازهاره ايلر اتباع
والحر بالعدل والاحسان يزدان	رونقيده هر كريمك عدل ايله احسان اولور
صن حر وجهك لاتهتك غلالته	پردهٔ ناموسكى هتك ايلمه دنيا ايچون
فكل حر لحر الوجه صوّان	حفظ ناموس ايلين عاقل كريم الشان اولور
فان لقيت عدواً فالقه ابداً	اكثى يوزلى اولمه عرض ايله بشاشت خصمه‌ده
والوجه بالبشر والاشراق غضان	دشمنه عرض بشاشت موجب احزان اولور
دع التكاسل فى الخيرات تطلبها	خير اولان ايشلرده تجويز تكاسل ايلمه
فليس يسعد بالخيرات كسلان	ميمنت اولمز اوخير ايشلرده كيم كسلان اولور
والناس اعوان من والته دولته	حب وبغض آدمه ثروتدر ايجاب ايليان
وهم عليه اذا عادته اعوان	صانمه كيم عالمده ثروتسزلره ياران اولور
سحبان من غير مال باقل حصر	مالدن محروم اولان سحبان اولور باقل كبى
وباقل فى ثراء المال سحبان	باقلك دستنده كيم اموال اوله سحبان اولور
لاتحسب الناس طبعاً واحداً فلهم	مختلفدر خلق بر طبع اوزره ايتمز اتحاد
غرائز لست تحصيهن الوان	طبع ناسك نوعنه نه‌حد ونه‌پايان اولور
لاتخدشن بمطل وجه عارفة	ناخن منتله تخديش ايتمه روى جوديكى
فالبر يخدشه مطل وليان	عرض منت ماحئ خاصيت احسان اولور
لاتستشر غير ندب حازم يقظ	حزمدن خالى اولان هرشخصى ايتمه مستشار
قد استوى فيه اسرار واعلان	صكره اسرارك رهين موقع اعلان اولان
فللتدابير فرسان اذا ركضوا	اولمز اهل مشورت دنياده اصلا منقرض
فيها ابرووا كما للحرب فرسان	عرصهٔ پهنا ايچنده هرزمان فرسان اولور
وللامور مواقيت مقدرة	دهرده هربرايشك بروقتى برايجابى وار
فكل له حد وميزان	چارسوى عدلده هرامره برميزان اولور

(مابعدی وار) مترجمی : دیار بکرلی سعید پاشا مرحوم

برقطعه :

راحت یوزی کورمه‌دم وکورمه‌م — برلحظه بوغمسرا أونده
وارکن بوقدر کزیده یتم — قالدم ینه برکرا أونده

اسکدارلی طلعت

دوشوندم مابعد [*] وختام

٩١ علامهٔ فن بدرقهٔ قدرت ایجاد
بیکلرجه یتشمش ادیسونلر کبی استاد
هرمشکلی حله یتشیر عقل خداداد
هرفنده‌کی هربرید طولایی دوشوندم

٩٢ کوسترمه‌ده‌در داخل ابدانی شعاعات
مقهور دوا کشف ایدیلوب جمله حوینات
برکون اولاشیر غایهٔ اسراره کمالات
مستقبل فیاض اطبایی دوشوندم

٩٣ ماضئ قریبك غم ایام سیاهی
هرسینه‌ده ایجاد ایله برغلغله کاهی
تاعرشه چیقارمش ایدی فریاد ایله آهی
واویل عمومی ایله موتایی دوشوندم .

٩٤ جنت کتیروب عقل سلیم مدنیت
کیرمشدی تهالکله حروبه بشریت
هرملحمه اولمش ایدی برروز قیامت
اول ولولهٔ هیبت هیجانی دوشوندم

٩٥ دریا کبی جوشندهٔ دم جیش عرمرم
یریر طولاشیر صولت نیران جهنم
بیك آلت تخریب ایله برحرب معظم
طوفان دمی ، سینهٔ غبرایی دوشوندم .

٩٦ اول کونده باقوب دقت ایله حال جهانه
وولقان کسیلن محشر اقوام زمانه
تردیف ایله برنصحی هجوم وهیجانه
حرب ایستمین حصرت عیسایی دوشوندم

٩٧ فنك بزه بخش ایلدیکی نفع وضرردر
ترجیح مضرت بشره شیمهٔ شردر .
احوال جهان عاقله مرآت عبردر .
مستقبلی آسایش هرجایی دوشوندم

٩٨ مکتبله اولوب مدرسه برضدو مساوی
یکدیکره هردم ایدییور عطف مساوی
یریر آرادم هرایکینك سریف حاوی
پیغولهٔ عرفان تکا یایی دوشوندم

٩٩ میدانده ایکن شعشعهٔ نور حقیقت
تکثیف عما ایتمه‌ده درپردهٔ غفلت
دنیایی طوتار معشر عمیان بصیرت
بر معشری، بردیدهٔ بینایی دوشوندم

١٠٠ اول کونکه طوغوب سینه‌ده انوار خروشا...
تنویر یقین ایلدی آرایش عرفان
بیلدم نه‌ایمش مطلب اعلای فروزان
سرمست اوله‌رق سینه‌یی ، سینایی دوشوند...

١٠١ اخراجله قلبمده اولان حب سوایی
ساری کورورم عالمه اسرار خدایی
افقمده فروزان ایکی خورشید وفایی
بر ور دتر دختری سلمایی دوشوندم

١٠٢ تعلیم ایله برخیلی زمان نشره چالیشدم
مبعوث اوله‌رق هربدهٔ نقطه آلیشدم
بر مدت ایچون زمرهٔ تجاره قاریشدم
غربت دمی، کزدیکم انحایی دوشوندم

١٠٣ احکام قضا واقفی برذات کرمکار
احکام نظاماتی ایدر دیکری تذکار
عشاق خدا بنده‌سی مجدئ وفادار
بالاده‌کی اعضا ایله شو رایی دوشوندم

١٠٤ میدانده طورور بدرقهٔ وحدت موجود
پرتو صاچیور آیت نورنده او مشهود
فنلو بونی حل ایلیه‌من قدرتی مفقود
فندن یوقاری علمله بالایی دوشوندم

١٠٥ عقلك بریدر شهپر جبریل سمادن
اوجدم بر عرفان ایله افق دوسرادن
سرمست اوله‌رق نغمهٔ اسرار خدادن
قوسیفی، تجلئ [اوادنا]یی دوشوندم

[*] ٨٤ نجی قطعه‌ده‌کی (قعرنده) ، قصرنده و ٨٧ نجی قطعه‌ده‌کی (سرماده) سرمایه صورتنده تصحیح ایدیله‌جك .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

١٠٦پرشعشعه بیكلرجه سهیل یمنیدن
برهاله‌سی وار طور تجلیده ملون
پرنور صفا هاله‌ده برماه مزین
بر ماه ایله بیك شمس دلارایی دوشوندم

١٠٧بر فائده یوق كلفت اوضاع رباده
هرسرده‌كی سودا ایسه‌ده بشقه هواده
آمالیده آلامیده اك صوكره فناده
بی‌سود اوزانان دست تمنایی دوشوندم

١٠٨فریاد تأسفله كروه عقلایه
توجیه ایدرم نطقمی بر آب بلایه
عالمده‌كی اول آفت مشهور صفایه
زهرابه دییوب نشوهٔ صهبایی دوشوندم

١٠٩محدود عواقب كوره‌رك شكل حیاتی
تدقیق ایدرك سر معادمده مماتی
تقلیب ایله اطوار شهود و صفحاتی
اخری دینیلن عالم فردایی دوشوندم

١١٠ملیونله طوغوب افقمه خورشید شرفبار
عقبامی ایدر لطف خدا غرقهٔ انوار
قویدم سر تسلیمی ایدوب قدرتی تذكار
بن سجده‌ده‌یم رحمت مولایی دوشوندم

عبدالعزیز مجدی

غزل

نه‌خوش عالمدی او عالم‌كه نكارم سن ایدك !
كوكلرم ، یرلرم ، اقلیم ودیارم سن ایدك .
سن ایدك بنالكمك شاهی ، یسارم وار ایدی ؛
عشقمك رونقی ، اذواق ومسارم سن ایدك .
انعكاسكدی كوكلدن طاشان آوازهٔ شوق ؛
بسته‌كارم سن ایدك ، ساز وهزارم سن ایدك .
كلشنم ، نخل دلم ، نفحهٔ باغ املم ؟
كلعذارم ، كلم ، اوراق وبهارم سن ایدك .
نابدیدكدی بدیدار اولان انوار جمال ؟
ماهتابم ، كونشم ، نجم ونهارم سن ایدك .
حكم ایدن شیمدی درونمده عدم‌حسرتیدر ..
نه‌كه وارمدی بوعالمده او وارم سن ایدك !

ناجم

سالی تاریخ

بر كهر كلك ایله ایتدم تمیق
سنة الدائمه و الخیر حقیق
١٣٤١

ایلك صحیفه‌ده‌ده یازیلدیغی وجهله تاریخ هجرینك ١٣٤١ نجی دوره‌سنه یتیشدك . بوتاریخه وعربی آیلرینه دائر محفلك جلد اولنده معلومات مفصله واردر . بناءً علیه بوراده اونلردن دكل ، سالی تاریخلردن برنبذه بحث ایده‌جكم .

اعلان مشروطیته قدر سوره كلمش بر عادت واردی: شاعرلر، سنهٔ جدیده حقنده بر تاریخ تنظیمیله یاپادشاهه، یاخود رجال‌وقته تقدیم ایدرلر و مقابلنده (جائزه) دینیلن عطیه‌یی آلیرلردی . منظومهٔ تاریخیه‌نك اوسط‌طرفی، كیمه ویریلیورسه اونك ستایشنی حاوی، صوك‌مصراعی‌ده اوسنه‌نك مقدار عددیسنی مشعر اولوردی.

منظوم تاریخلر ، ساده تجدد ساله منحصر دكلدی . ولادت ، وفات ، رتبه آلمق ، مملكت فتح‌ایتمك، كتاب‌تألیف ایله‌مك، صاقال قویوویرمك بنا یاپدیرمق و سائره وسائره كبی وقایع ایچین‌ده تاریخنامه‌لر یازیلیردی .

عثمانلی ادبیاتنده دها اسكیسی اولوب اولمادیغنی خاطرلایه‌میورم ،

فتح اسلامبوله نصرت بولمادیلر اولكون

فتح‌ایدوب سلطان‌محمد دیدی تاریخ: آخرون

بیت‌مشهوری حفظمده‌دركه ابوالفتحه اسناد ایدیلیر واستانبولك فتحی سنه‌سی اولان ٨٥٧ یی كوسته‌ریر.

فارسی وعربی اسكی تاریخلردن اولمق اوزره‌ده:

همای روح پاك شیخ سعدی
چو در دریای رحمت كشت غواص
یكی پرسید سال فوت كفتم
زخاصان بود ازان تاریخ شد : خاص

و :

انّ بازالله سلطان الرجال
جاء فی العشق توفی فی الكمال

بیتلری محفوظاتم جمله‌سندندركه «شیخ سعدینك (شیرازی) همای روح پاكی رحمت دریاسنه‌دالینجه بری ، سنهٔ وفاتی صوردی . كندیسی خواص امتدن اولدیغی ایچین خاص (٦٩١) كلمه‌سی تاریخ ارتحالی واقع اولدی جوابنی ویردم » و « اللهك بازالاشهبی، رجال اللهك سلطانی بولونان حضرت عبدالقادر، عشق (٤٧٠) ده طوغدی ، كمالده ، یعنی ٩١ یاشنده و٥٦١ سالنده وفات ایتدی » مآلنده‌در . شورا‌سی‌ده اونوتولمامیلدركه بوبیت عربی، یكده عرب سوزینه ونظمنه بكنزه‌مز .

∴

ابجد حروفك عربلر طرفندن بعض علوم خفیه و غریبه‌ده رقم مقامنده قوللانیلدیغی معلوم ایسه‌ده بونلرك كیملر طرفندن ادبیاته نقل‌اولوندیغنی وتورایخ وقایعده نه‌وقت قوللانیلدیغنی بیله‌میورم. معلوماتداراولانلر ارشادلطفنده بولوناجق اولورلرسه مع‌الشكران محفله درج ایدرم.

عرب ، عجم و عثمانلی ادبیاتنده ابجد حسابی شودر :

ا–١ ، ب–٢ ، ج–٣، د–٤ ، هـ–٥ ، و–٦،
ز–٧، ح–٨، ط–٩، ی–١٠
ك–٢٠، ل–٣٠، م–٤٠، ن–٥٠، س–٦٠
ع–٧٠، ف–٨٠، ص–٩٠، ق–١٠٠
ر–٢٠٠، ش–٣٠٠، ت–٤٠٠، ث–٥٠٠،
خ–٦٠٠ ، ذ–٧٠٠ ، ض–٨٠٠ ، ظ–٩٠٠ ،
غ–١٠٠٠

ایشته بوحرفلر ، قیمت عددیه‌لرینه كوره یان‌یانه كتیریلمكله وبالطبع برچوق دوشونمك و اوزولمكله تاریخ تنظیم اولونور.

تاریخده‌كی حروفك هپسی حسابه داخلسه اوكا (تام) یالكز نقطه‌لی حرفلر تعداد ایدیلیورسه (منقوط ، معجم ، مجوهر ، كوهر، كهر) بالعكس نقطه‌سزلری صاییلیورسه (مهمل) تعبیر ایدیلیر . اكسیك طولدورمق و فضله چیقارمق اصولنه‌ده (تعمیه) دینیلیر .

بالاده‌كی بیتك ایكنجی مصراعی مجوهر وبرنقصان برتاریخدركه :

بر كهر كلك ایله ایتدم تمیق

مصراعی بونلره اشارت ایدر . فضله معلومات ایچین (نظم واشكال نظم) عنوانلی اثر عاجزی‌یه مراجعت بویورولسون .

∴

تاریخلرك لطافتی، تكلفسز وطبیعی، خصوصیله غیر مجبوری اولمالرنده‌در. یوقسه اصرار و اجبار ایله یاپدیریلان تاریخلر ، ناظملرینی یورمق وصاحبلرنجه برایكی دفعه اوقونمقدن‌باشقه نتیجه‌ویرمز.

عبد عاجزی اك زیاده بی‌حضور ایدن شیءٔ ، ایصمارلاما تاریخ تنظیمیدر . اویله اولدیغی حالده علی‌الاكثر یا برولادت، یابروفات تاریخی تنظیمی تكلیفنه معروض‌قالیرم. اسكیدن بوقبیل مراجعاتی ردایتمه‌مه‌یه‌چالیشیردم. بومناسبتله‌سویله‌دیكم معنالی، معناسز تاریخلری جمع ایتمش اولایدم بزم مجموعه، نفوس اداره‌سنك وقوعات دفترینه دونردی فقط شیمدی قفامده اسكی تحمل قالمادی. شونك‌بونك سرور و المی ایچین اتعاب ذهن ایتمه‌یه كندیمده طاقت كوره‌میورم . بناءً علیه طانیدق و طانیما

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

دقلریمه رجا ایده‌رم تاریخ تنظیمی ایچـین بکا مراجعت بویورماسینلر .

* * *

کلەلم بوقاریکی مصرع تاریخی‌یه :

بن، اومصراعی شعرای سالفه‌نك جائزه‌جویانه اثرینه اتباع ایله‌مش اولمق ایچین یازمادم . ٣٨دن ٤٠ درجه‌یه قدر اینوب چیقـان متعب بر حمانك تأثیریله صایقلاما نوعندن سویله‌یوردم وبالحساب ١٣٤٠ رقمنی کوستردیکنی آکلادم.

تام عربجه ، یاخود صاغلام تورکجه اولمادیغی حالده « دافع وحقیقةً خیرلی سـنه » مألنی افاده ایتمك ایسته‌ین اومصرعدن طوغروسی یا تفأل ایله‌دم، اوکا بناءً تعمیه علاوه‌سیله اکمال وبربیت حالنه افراغ ایتدم .

کیمسه‌نك انکاره جسارت ایده‌مه‌یه‌جکی اوزره مملکتمز ، مشروطیتك اعلانـنـدن بری ـ اونك ذاتی نحوستیله‌می، یوقسه حسن تطبیق ایدیله‌مه‌مه‌سی شئامتیله‌می؟ هرنه‌ایسه ـ خاطروخیاله کلمه‌دك مصیبت وفلاکتك مطلع ومجمعی اولدی و اومصـائب عادتا (ظلمات بعضها فوق بعض) درجه‌سنی بولدی. مصرع تاریخیده‌کی (سنة الدافعه والخیر) تعبیری مصائب مذکوره‌نك ان‌شاءالله مندفع اولاجغنه دائر بکا فال خیر کوروندی .

هله تدقیق مؤلفات رئیسی شیخ صفوت افندینك دارالحکمه اعضالغنه انتقالیله ریاستدن ارتفاعنی ، اوفال خیر تأثیرینك مقدمة السعدی تلقی ایله‌دم .

ظن ایده‌رم که مطبوعات ومطبعه‌لر اربابنك هپسی‌ده بوبابده بنمله همفکردر . چونکه رئیس سـابقك شخصنه فوق‌العاده اهمیت ویردیرمك ومقامنی لزومندن پك فضـله تحکیم ایله‌مك ایچین ارباب مطبوعاته کوستره‌دیکی مشکلات قلمایوردی . هله دارالخلافه‌نك یکانه دینی وعلمی مجموعه‌سی بولونان (محفل) وصـاحبی ایله بحکمة الله تعـالی آراسی هیچ ایی دکلدی . زیرا کیفی اولارق چیقاردیغی رسم عثمانی مـسـئله‌سنه متعلق بر تصحیحی ، یعنی (انا انزلناه) نك (انا انزلنه) شـکلنده یازیلماسی اخطارنی محفل صـاحبی دیکله‌مه‌مشدی . بونك اوزه‌رینه قیامتلر قوبدی. اوبله‌یا ! دارالحکمه‌نك اداره ایتدیکی (جریدهٔ علمیه) یی بیله تدقیق ایتمك طلبنه جرأت کوسترن شیخ افندینك امر شریفنی دیکله‌مه‌مك نه بویوك بر جنایت ایدی. بناءً علیه درحال مذکره وتذکره‌لر یازیلدی، طاهرالمولوینك تجریمی مطبوعات اداره‌سندن ایسته‌نیلدی . ادارهٔ مشار الیها ایسه فاعلنی تجریم ایچین اورتاده بر جرم بولامادی ! فقط شـو حرکتندن طولایی اوراسی‌ده شیخ صفوت افندینك غضب کیندارینه اوغرادی ومحفل مجموعه‌سنی التزام وحمایه ایله‌مکله اتهام اولوندی.

نزاهت طبعیله برابر عدالت و قانونپرورلکی عموم مطبوعات اربابنجه مصدق بولونان مطبوعات مدیر عمومیسی حسین سیرت بك افندی، غیرقانونی برصورتده بر مجموعه‌یی التزام وصاحبنی حمایه ایتمه‌یه‌جکی کبی محفل صـاحبی‌ده هیچ بر وقت محمیلکه تنزل ایده‌مه‌یه‌جکی ایچین اسنادواقعی الك اول شیخ افندی‌یه بن رد ایدر و : محمیلکله حامیلکی کندی نفسـیله باشقه‌لرنده آراسین ، بولسون دیرم .

رئیس سابقك صوك دفعه اولمق اوزره فوران غضبنه بنم بر استیضاحم سبب اولمشدی. مملکتمزده‌کی مشاهیر علمانك قناعت اجتهادیه‌سی خلافنه تدقیق مؤلفاتجه التزام والزام ایدیلن رسم عثمانی حقنده دارالحکمه ریاست علیه‌سنك مطالعه‌سنی صوردم . بومسئله حقنده بیاناته فاضل محترم ازمیرلی اسماعیل حقی بك افندی استادیمز مأمور ایدیلدی . محقق مشارالیه طرفندن دارالحکمه نامنه کندیسـیله شیخ الرئیس افندی آراسنده جریان ایتمش اولان

مباحثه محفله درج ایدیلمه‌یه باشلانیلدی . حقی بك افندینك افادات حقه‌سی قارشیسنده سوزلرینك سونوکلکی ودلائلنك چوروکلکی میدانه چیقنجه شیخ افندی حدتله‌ندی . بر طرفدن‌ده محفل مجموعه‌سی مقالات دینیه نشر ایتدیکی حالده مسوداتی تدقیق مؤلفات هیئتنه کوندریلیور ، حال بویله ایکن مطبوعات مدیریتنجه التزام وحمایه اولونیور ، اکر طاهرالمولوینك علمی ، تدقیق مؤلفات هیئتنك علمندن فضله ایسه کندیسنك قانوندن استثنائیتی حقنده دیکر برقانون یاپیلسین طرزنده ـ رسمیّ برمقامك جدیتیله هیچ بر وقت مناسب دوشمه‌یه‌جك ـ بر مذکره یازدیغی کبی (علوم شرعیه وعصری مجددلریمز) نامیله برده رساله نشر ایتدی .

شیخ افندی، سوق غرضله مذکره‌سنده حقیقتك خلافنی سویله‌مشدی. چونکه : محفلده‌کی مقالاتدن سانسورجه لزوم کوستریلنلر کاملاً تدقیق مؤلفاته کوندریلمشدی که بونلرك مهرلی مسوداتی الآن محفوظدر . حتی دینی اولمایان (بابیلك) و(شیخ سعدینك آباقاخانه نصائحی) مقاله‌لری‌ده یوللانیلمش وبرنجیسنده مندرج :

« باب ، قرآن کریمی ، اناجیل و توراتی ، بونکله برابر بللی باشلی مسـالك صوفیه‌یی حدقهٔ ذکاسـیله تدقیق ایده‌رك شو دسـتورلری وضع ایله‌مشدر . »

عباره‌سنده‌کی (حدقهٔ ذکا) (هوای ذکا) صورتنده تصحیح ایدیلمش !

ایکنجیسنده‌کی :

پادشه سایهٔ خدا باشد

مصراعی « پادشاه، اللهك کولکه‌سی دیمکدر » دییه ترجمه اولونمشکن بو ترجمه « پادشاه عدالتیله اللهك معنوی کولکه‌سی دیمکدر » شکلنه صوقولمشدی.

تصحیحات واقعه‌نك صاچماللغنی ارائه ایچین مستشار مشیخت بك افندی حضرتلرینه مراجعت ایتدم و « تدقیق مؤلفات هیئتی سانسور وضعنده ایسه سانسورك وظیفه‌سی یازمق دکل، چیزمکدر » دیدم . اوصیراده فتوی امینی افندی حضرتلری مستشارلق اوطه‌سنی تشریف بویوردی. مسئله‌یی کندیلرینه آکلاتدم وبونلره بر لزوم شرعی اولوب اولمادیغنی استفسار ایله‌دم . « یوقدر » بویوردیلر.

بونك اوزه‌رینه یاپیلاجق شیء ، اوقرمزی چیقیتیلری قالدیروب هیئت اصلیه‌سیله طبع ایتدیرمکدی . اویله‌ده یاپدم . موجب مناقشه اولان حدقه‌یی‌ده ، ذکایی‌ده ، هوایی‌ده ، حتی اومصراع ایله مابعدینك کاملاً ترجمه‌سنی‌ده کندی الله چیزوب چیقاردم .

ایشته سابق رئیس افندینك یاپیلان تصحیحاته اهمیت ویریلیور دییه شکایت ایتمه‌سی بوندن ایلری کلیور ودرج ایدیلمه‌مش بر یازیدن، داها طوغروسی تصحیح وعلاوه‌نك مجموعه‌یه کچمه‌مه‌سندن (محفل) صاحبی مسئول طوتولمق ایسته‌نیلیوردی .

علوم شرعیه مجموعه‌سنه کلنجه متهکمانه برلسانله یازیلمش وبرنجی صحیفه‌سنه « باشقه‌لری کبی قرآنی حیله طوزاغی یاپما » دیمك اولان

دام تزویر مکن چون دکران قرآنرا

مصراعنك قوندورولش ، مندرجاتنك ایسه اثبات مقصده غیرکافی بولونمش اولماسی طولاییسیله مؤلنی اولان شیخ افندی‌یه پك‌ده شرف ویره‌جك بر اثر مبارك دکلدر . درونده (دارالحکمه اعضای مشهوره‌سندن) کبی نالایق تعبیرات ایله کندیسنه تعریض ایدیلمش اولان حقی بك افندی طرفندن قواعد علمیه دائره‌سنده اورساله‌نك حکمی جرح وابطال ایدیله‌جکدر .

ایشته تدقیق مؤلفات ریاستندن چکیلمه‌سنی مصائب سائره‌نك اندفاعنه فاتحة الخیر تلقی ایله‌دیکم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیخ صفوت افندی وایشته خلاصهٔ اجرا آتی!

احتمال شو یازیلری موما الیهك انفعالاتدن بالاستفاده یازدیغمی وبو حرکتمله زبونکشلك ایتدیکمی سویله‌یه‌جکلر بولونور . اونلره جواباً دیرم‌که : بن ، شیخ صفوت افندی کبی یازیلرینی چیزمك صورتیله ارباب مدافعه‌یی صوصدوراجق موقعده وطبیعتده دکلم . افاداتمه قارشی افندیٔ موما الیهك بردیه‌جکی وارسه بیاناتنی محفلده نشر ایتمه‌یه آماده‌یم . یوقسه :

هرکه زخمی خورد البته فغانی دارد

طاهر المولوی

محفل تاریخی :

ام‌عماره

مابعد

« رسول اکرم اوحالده قطب عالم کبی ثابتقدم اوله‌رق یرندن اصلا قیمیلدامادی . کبار اصحاب کرامدن برازی دخی پروانه کبی رسول اکرمك اطرافنده طولاشیر اولدقلری جهتله درحال بونك باشی اوجنه طوپلانیویردیلر... اواثناده (ام‌عماره) دیو معروف اولان (نسیبه خاتون) دخی میدانه چیقوب غایت مردانه جنك ایدیوردی . اشبو نسیبه رضی‌الله عنها حضرتلری (مازن بن نجار) اولادندن اولان (کعب)ك قیزی وانصاردن (زید بن‌عاصم)ك زوجه‌سیدر. هجرتدن‌مقدم مکه‌یه کیدوب عقبه‌ده رسول اکرمه بیعت ایدنلردندر . بوکره زوجی وایکی اوغلی (خبیب وعبدالله) ایله برلکده احد غزاسنده بولنوب بهادرلغنی یار و اغیاره بکندیردی و نیجه بهادرلری اوتاندیردی . حتی رسول اکرمك اوزرینه هجوم ایدن فدائیلردن برسوارینك آیاغنی قیلیج ایله قلوواری آییردی . و آتدن آشاغی دوشوروب اولدوردی. کندیسی بر قاچ یرندن یارالانوب قانلری آقارکن بی‌پروا قوجه‌سنی و اوغللرینی جنکه تشویق وتشجیع ایلردی. دشمن نه‌طرفدن هجوم ایتسه همان زوجی واوغللریله یتیشوب مدافعه ایدردی . بناءً علیه رسول اکرم « یارب بونلری بکا جنتده رفیق ایله » دیو دعا ایتدی .

او صیره‌ده ملعون ابن قمئه « بکا محمدی کوستریکز . یا او ، یا بن » دیه‌رك رسول اکرم اوزرینه حمله‌وهجوم ایتدکده نسیبه خاتون رضی‌الله عنها آکا قارشی چیقدی‌واوچ کره ابن‌قمئه‌یه قلیج چالدی . لکن ملعون بر بری اوزرینه ایکی زره کیمش اولدیغندن کسدیره‌مدی . ابن قمئه ایسه قیلیج ایله حضرت نسیبه‌نك اوموزینی یارالادی وعلمدار نبوی‌اولان (مصعب بن عمیر) رضی‌الله عنه حضرتلری ، زرهنی کیدکده رسول اکرمه بکزه‌دیکندن ابن قمئه آنی رسول اکرم ظنیله اوروب شهید ایله‌دی . — قصص انبیا —

ینه احد شهداسندن وانصار کرامك نقباسندن بولونان (سعدبن‌الربیع) حضرتلرینك کریمه‌سی (ام سعد) مشارالیها ام عماره‌نك احد معرکه‌سنه نیچین کلدیکنی شوصورتله حکایه ایدیور :

« ام عماره‌نك یانه کیردم واحد محاربه‌سنده‌کی حالنی صوردم .

— یانمه صو طولو برقربه آلوب احده ونزد رسول‌اللهه کیتدم. او وقت اسلامك غلبه وغنیمت دوره‌سی ایدی . صوکرا مسلمانلر بوزولدی . بن‌ده نبی اکرمك‌یاننده‌اوق آتمق وقیلیچ‌صالللامقله مدافعه‌یه باشلادم، نهایت‌یارالاندم‌دیدی. اوموزنده برقیلیچ ضربه‌سی کوردم . او جریحه‌یی کیمك آچدیغنی سؤال ایتدم ، ابن قمئه اولدیغنی خبر ویردی . »

(کتاب الاصابه) ده‌کی نقل بوندن عبارت .

(سیرة الحلبیه)ده ایسه ینه مشارالیهادن شوروایتده وار :

« ابن قمئه؛ بکا محمدی کوسترك. اوصاغ‌قالیرسه بن‌قالمایم. دیه قوشوب‌کلیوردی. مصعب بن‌عمیرله برابر حریفه قارشی چیقدق . خبیثه برقاچ ضربه ایندیردم . فقط الله دشمنی ، ایکی زره کیمش اولدیغندن کسدیره‌مه‌دم . او بنی جریحه‌دار ایتدی »

اوموزنده‌کندن باشقه اون بر جریحه داها آلمش اولان بوقهرمان قادین، علیه‌الصلوة‌والسلام افندیمزك دعاسنه و« نه‌طرفه دوندمسه‌اونی اوراده حرب ایدر کوردم » التفاتنه مظهر اولمشدی .

ینه بودلاور مجاهده ، حدیبیه مصالحه‌سنده ، خیبرومکه فتحنده بولوندیغی کبی (یمامه) معرکه‌سنده شجاعت وفداکارلق خارقه‌لری کوسترمشدی .

براز تفصیلات ویره‌لم :

هجرتك‌اوتنجی سنه‌سی ایجنده‌یمندن — (اسود عنسی) دییه معروف اولان (عبهلة بن کعب) یمامه‌دن (مسیلمه هارون بن حبیب) بنی اسد قبیله‌سندن (طلیحه‌بن‌خویلد) وفد ، یعنی مرخص اولارق مدینهٔ‌منوره‌یه کلمش وحضور نبویده اهتدا ایله عودت ایله‌مشدی .

بونلرك اوچی‌ده یوردلرینه دونجه ارتداد ایله دعوای نبوته قیام ایتدی . اسود عنسی — ارتحال پیغمبریدن مقدم—(فیروز دیلمی)طرفندن قتل ایدیلدی. طلیحه ، دور صدیقیده خالدبن‌الولید ایله ایتدیکی محاربه‌ده مغلوب‌اولدقدن صوکرا صاووشوب عهد فاروقیده تکرار ایمانه کلدی و حسن خدمتی کوروله‌رك نهاوند وقعه‌سنده شهید اولدی .

کله‌لم مسیلمه‌یه :

اصل اسمی (هارون‌بن‌حبیب) ولقبی (مسیلمه) اولان بو حریف ؛ یمامه‌ده متوطن (بنی حنیفه) رؤساسندن غایت چیرکین و اوفسینده قورناز بر قلاش ایدی .

عرب وعجم بانایرلرنده دونوب دولاشمش ، بالخاصه ایرانیلردن حقه‌بازلغه دائر بعض معرفتلر اوکرنمش ، ازجمله یومورطه‌یی کسکین سرکه‌یه براقوب قابوغنی یوموشاندقدن صوکرا قیرمادن آغزی دار برشیشه‌یه کچیرمه‌سنی اوکرنمشدی .

شارلاتانلق وشاقلابانلقله ایجه‌برموقع قازانمش اولان مسیلمه، ملك وسلطنت زعم ایلدیکی منصب نبوتی الده‌کچیرمك واوسایه‌ده‌بوتون جزیرةالعربده حکم سورمك خیالنه دوشدی . اوخیال سوقیله‌ده قالقوب مدینهٔ منوره‌یه کیتدی، ذات اقدس رسالتله کوروشوب مسلمان اولدی . فقط ایلك ملاقاتده کندیسنك ولی عهد اتخاذ ایدیلمه‌سنی ایسته‌دی .

نبی اکرم صلی‌الله علیه‌وسلم افندیمزك النده بر خرما چوبوغی بولونیوردی. مسیلمه‌نك‌عارسزلغنه قارشی « شو چوبوغی بیله ایسته‌سه‌ك ویرمم » بویوردی .

حریف؛ انکسارخیال‌ایله دوندیسه‌ده قبیله‌سنه « نبوتده محمده شریك اولدم » دیمك و کندیسنه (رحمان) نامنده بر ملك واسطه‌سیله وحی کلدیکنی سویله‌مك جرأتنی کوستردی، معجزه اولمق‌اوزره معهود یومورطه‌لی شیشه‌یی ارائه ایتدی وقومی طرفندن تصدیق اولونوب (رحمن الیمامه) لقبنی آلدی .

مابعدی‌وار

طاهر المولوی

[*] یمامه ؛ جزیرةالعربك نجد ایله بحرین ارهسنده واقع‌بیوك برخطه‌سی اولوب‌مسیلمة‌الکذاب اوراده ظهور ایتمش و خالد بن لولید حضرتلرینك بوکا قارشی اولان غزوه‌سی یمامه وقعه‌سی دیمکله شهرت بولمشدر . یمامه‌یه (جو) دخی دیرلردی . الیوم بواسم متروك اولدیغندن حدودینك تماميله تعیینی مشکلدر .

قاموس الاعلام

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مولویلك منقبه‌لری

سید برهان‌الدین محقق ترمذی

مابعد

قیصریه‌ده اوزمان سلجوقی والیسی صاحب شمس‌الدین اصفهانی ایدی . . بو ذات حقنده قاموس‌الاعلام سکوت ایتمکده‌در . هرحالده برهان‌الدینك حیران کمالاتی ایدی .. سیدك قیصریه‌یی نیچون دیکر شهرلره ترجیح ایتدکلری حقنده برشی بیلمه‌یورز .. ظن ایدرسه‌م قونیه‌یه ترمذدن کلورکن یول اوغراغی ایدی .. اوراده صاحب اصفهانینك حرمتنی کوردی . . بلکه اقامتلرینی التماس ورجا ایتدیلر . مشارالیهده مربیلك وظیفه‌سنی ایفادن صکره کله‌جکلرینی وعد ایتمشلردی. شیمدی او وعدی ایفا ایدییورلردی . . بو تاریخ قاچده‌در . اوده معلوم دکل .. مع‌الاسف منتظم بر ترجمهٔ حالی هنوز یازیلمادی.. برچوق مشغله‌لرم آره‌سنده عاجزك‌ده موفق اوله‌مدیغمه چوق متأثرم .. فقط هرحالده اوغراشیلی ونقصان جهتلرینی اکمال ایتملیدر ..

قیصریده صاحب اصفهانی، سیدك حقنده چوق حرمت کوستردی. بنده‌سی، مریدی اولدی .. یازین شهر خارجنده وشیمدی تربهٔ مقدسه‌لری جوارنده، قیشین شهرده و بایرام پاشانك ١٠٤١ ده انشا ایتدیردیکی مولویخانه‌ده اقامت ایتدیکی متواتراً منقولدر. [١]

محمود دده مناقبنده « قیصریه قلعه خندق کنارنده » دییه باشلایان بر منقبه وارکه بوکون معمور وکشاده اولان مولویخانه‌نك تام یریدر .. قیصری مولویخانه‌سنك تاریخچه‌لرندن باشقه بر مقاله ایله بحث ایتمك داها طوغریدر. مشارالیهك وفاتی تاریخی یوقاریده ٦٤٧ تاریخی اوله‌رق قبول ایتدیکمزی یازمش ایدك.

محمود دده دییورکه [چونکه سید حضرتلرینه وقت وفات قریب اولدی . خادمنه بیوردیکه اصیجق صو حاضر ایده . خادم دیدی‌که اشته صویی حاضر ایلدم . ینه بیوردی‌که یوری صلا ایدوب دیدی‌که سید غریب وفات ایتدی . تمازینه حاضر اولك . خادم ایدر طشره چیقدم، کوردم‌که حجره قپوسنی بغلادی . طوردم‌که کورم نه ایلر . کوردم آبدست آلدی . غسل ایتدی . مناجاته باشلایوب بیوردیکه: آسمانها وآسمانیان پاکند وارواح پاکان وپاك روان حاضر اولدیلر. بیوردیکه‌ای حاضر وناظر بر امانتسکه باکا ویرمش ایدك لطف ایدوب ینه آل . ستجدنی ان شاء اﷲ من‌الصابرین دیوب بورباعی‌یی اوقودی : رباعی : « ای دوست قبولم کن وجانم بستان ـ مستم کن وزهردوجهانم بستان ـ با هرچه دلم قرار کیرد بی‌تو ـ آتش بمن اندر زن وآنم بستان » دیوب جان پاکنی جانانه تسلیم ایتدی . بعده خادم فریاد ایدوب خواص وعوام جمع اولوب فریاد وفغانله عالم طولدی . صاحب شمس‌الدین اصفهانی صاحب تعزیت اولوب جمله خلق شرائط عزایی یرینه کتروب خاطرین صوردیلر . صاحب اصفهانی دخی برنیچه نوبت اوزرلرینه تربه بنا ایتدی . هرمعمور اولدکجه خراب اولدی. الان ینه خرابدر . »

[١] بایرام پاشا سلطان مراد رابعك صدراعظمی‌در.. مشارالیه محبان مولویه‌دن اولان وزیر اعظملرمزدندر . فضل وکمالی، سخا ومروتی حقنده خطاط مشهور وشاعر جوری دده‌نك قصیده‌لری واردر. بایرام پاشا الیوم یکی‌قپو مولویخانه‌سی سماعخانه‌سی درونده کمال هیبتله غنوده‌ٔ خاك مغفرت اولان حضرت ابوبکر چلبی افندی بن فرخ چلبی افندی‌یی معلوم اولان منکوبیتی اثناسنده استانبولده سراینده مسافر ایتمشدی . بایرام پاشانك قیصریه‌ده مجدداً بنا ایتدیکی مولویخانه‌یه قونیه‌دن خاندان صدیقیه ایله شرف صهریته نائل اولان « رمضان دده افندی » تعیین ایدلمشدر.

مولویلر طبعاً لطیف ، نکته‌دان ذواتدرلر . . رمضان ایله بایرامك مناسبتی پك ظریفدر . دده افندی رمضانك عرفه‌سنده قیصریه‌ده وفات ایتمش . ثاقب دده دیکر ایکی قیصری مولویخانه‌سندن ده بحث ایدر. سفینه جلد ٣ ص ٦٩

اسکدار مولویخانه‌سی کتبخانه‌سنده نومرو ٦٤ ، ورق ٣٨ ترجمهٔ ثواقب مناقب] .

اولیا چلبی سیاحتنامه‌سنده جلد ٣ ، ص ١٨٦ مشارالیهك ٤٧٤ ده وفات ایتدیکنی سویلیور . بالطبع بیوك سهودر .

تذکرهٔ دولتشاه (بومبای طبعی ١٣١٨، ص ٨٦) وآندن ترجمهٔ سفینهٔ شعراده مطبعهٔ عامره (١٢٥٩، ص ٨٢) شامده وفات ایتدیکنی یازییور. نشانجی محمود پاشا تاریخنده (مطبوع ص ١٠٨) مولانا بهاءالدین ولدك تربیتلریله مربی اولمشدر . مزار متبرکه‌سی دارالنصر قیصریه‌در. دییورکه بومعلوماتی ترجمهٔ نفحات الانس دن (ص ٥١٤) آلمش اوله‌جقدر. سید برهان‌الدینك تربه‌لری قیصریه خارجنده صکره حرمتکاری اولان خلقك ، علمانك مزارلریله بیوك برقبرستانك درونده‌در.. سلطان عبدالحمید خان ثانی طرفندن ١٣١٢ سنه‌سنده دلنشین بر قبهٔ عالی ایله تعمیر ایدیلمشدر . قیصریه‌ده جناب سیدك بعض خاطره‌سی‌ده واردر : (صوصلاسی) مشارالیه وفات ایده‌جکی زمان خلقی انزواخانه‌لرینه خدمتکاریله دعوت ایتدکلری کبی بوکون‌ده قیصریه‌ده برذات وفات ایتسه چارشوده بر دلال : اوکله نمازندن صکره جامع کبیرده جنازه وار . ثوابنی ایستین اﷲ رضاسی ایچون نمازه کلسون دیه ندا ایدرمش . برده اسکیدن بری قیصریه‌ده مدرسه‌لر چوقدر . درسنی آکلایامایان بر ملا کتابنی آلور حضرت سیدك تربهٔ مطهره‌سنده اوقور واونك روح انورلرندن استعانه ایدرمش . هیچ شبهه‌سز بویله صاف براعتقادایله مقصده نائلیت واقعدر . . چونکه اوراده دقت دیدیکمز وداهیانه کشفیاته اساس اولان خاصه وفکرك انکشافی فن نظریاته توافق ایدر . سفینهٔ نفیسه‌نك جلیاندن باحث برنجی جلدنده بوسویله دیکمزك عینی بروقعه ذکر ایدیلمکده‌در . .

جناب سیدك مقالات عنوانلی فارسی براثرلری واردر . آستانهٔ خنکار اکبرده واقع کتبخانه‌ده واستانبولده اسکدارده آطلاماطاشی کتبخانه‌سنده منظور عاجزانه‌م اولمشدر .. بالطبع هنوز ترجمه‌سی یوقدر .. برده مصرده الازهر کتبخانه‌سنك غیری بر کتبخانه‌ده عربجه براثری اولدیغنی ایشتدم . قارئین محترمه میاننده معلوماتی اولانلر وارسه لطفاً یازسونلر.. شویازدقلرمز برره‌زومه‌اولابیلور. ده‌تاریخ باشقه‌ومساعد زمانلره ترك ایدەلم .

ابن‌مولانا

م . فریدون نافذ

بابیلك

مابعد وختام

بابیلر ، مسکرات وسیغاره استعمال ایتمزلر . دعوتلرده مسافرلرینی شکرلمه‌لرله اعزاز واکرام ایدرلر. بناءً علیه سیغاره‌یی تحریم ایتمزلر. انسانلره ویردیکی ضرردن طولایی منتسبین آراسنده توسیع وانتشارینی قطعیاً ایسته‌مزلر .

ایران تدنیات اخلاقیه واجتماعیه‌سنك برنجی صنف عامللرندن معدود اولان اسرارکشلك بابیلر آراسنده قطعیاً کوریله‌مز .

ایرانده مبذولاً استعمال اولونان (تریاك) هرکون بیکلرجه کنجی تسمیم ایتمکده بردوامدر. تریاك ایچنلرك قوللاندقلری چبوغه (وابور) تعبیر اولونور .

بابیلر ، طهارت ونظافت خصوصنده تمامیله عصریدرلر . دیارعجمك (حوض کبیر)لی حماملری بابیلرجه امراض ساریه‌منبعلری درجه‌سنده موجب اجتناب محللردر .

اونلر، صورت مخصوصه‌ده انشا ایتدیردکلری موصلوقلو، قورنه‌لی حماملرده استحمام ایدرلر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایرانده هنوز حال ابتداییده بولونان طبابتده اهالی‌یه بوکبی صحی حاملری توصیه ایتمکده‌لرسه‌ده تعصبك درجه‌سنی آکلامالی‌که : شیعیلرجه بابیلرك حمامنه کیتمك ، اونلرله بیله بیله آلیش ویریش ایتمك شویله طورسون ، اونلره سودونمك نجاسته بولاشمق قدر کریه‌در . الفتك ایسه شیعیلرجه قاری قوجه بیننده مخالعه‌یی موجب احوالدن اولدیغی محققدر .

امساله محوی

داود پاشا قیشله‌سی اوکنده اوق آتیشی

اسلحهٔ ناریه‌نك ایجادندن اول ، حتی تکمله قدر هر قومك اوق ، یای ، ادمان واستعماله نه‌قدر اهمیت ویردیکی معلومدر .

انسانلرك دنیوی و اخروی هر درلو منافع وفوائدینی جامع اولان مسلمانلقده بو خصوصده وصایای مشوقه‌ده بولونمشدر .

عربلرك اوق ، یای ، مزراق ، حربه ، قلیچ وقالقاندن عبارت سلاحلری ایچندن الك زیاده اوق یای تعلم وادماننی علیه‌الصلوة‌والسلام افندیمز توصیه بویوروردی . چونکه : اووقت بوایکی سلاح ، آلات سائره‌دن زیاده ایشه یارار واونلره نسبةً بوکونکی تفنکك یرینی طوتاردی .

ذات اقدس نبوینك (زوراء) (روحاء) (صفراء) (شوحط) (کتوم) (سداد) اسملی آلتی یایی (وکافور) نامنده برتیرکشی بولوندیغی سیر کتابلرنده محرردر .

(رمی ورماة)ك فضائلی حقنده برچوق حدیث شریف روایت ایدیلیر . بونلردن قرق دانه‌سی ، ابوایوب الانصاری جامع شریفی امامی عبدالله افندی طرفندن جمع وتورکجه شرح اولونمشدر .

عبدالله افندی مرحومك (تذکرة الرماة) تسمیه ایتمش اولدیغی اثر (اعداد قوت) حقنده‌کی حدیث ایله باشلار . عبدعاجز ده او حدیث شریفی وقتیله ترجمه ایده‌رك (اعداد قوت) سرلوحه‌لی برمقاله یازمش ، سبیل الرشاد مجموعه‌سنك ٢٦٩ نجی نسخه‌سیله نشر ایلمشدم .

اوراده‌ده حکایه ایدیلدیکی وجهله (تذکرة الرماة) رساله‌سی ، سلطان محمود ثانینك قهوه‌جی باشیسی ، مؤخراً اوقاف ناظری اولان (مصطفی کانی افندی) طرفندن یازیلان (تلخیص رسائل الرماة) کتابنه تبرکاً نقل ایدیلمش ، اوق ایله یایك آتیلماسیله برابر یاپیلماسنه دائر و اوقچیلغه متعلق سائر معلومات ویریلمشدر .

مصطفی کانی افندی ١٢٥١ سنه‌سی ، محمود ثانینك معیتده اوق میداننده بولونورکن تلقی ایله‌دیکی اراده موجبنجه یازدیغی او کتابده :

« فاتح سلطان محمدخان حضرتلری ادرنه‌دن ابتدا حالا میدان تیرانداز اولان [قاسم پاشاسمتنك اوسته‌ده‌کی اوق میدانی] محله نزول واول محلدن نائل فتوحات تیسیر رب العباد اولوب . . غزات اسلامه اوچ کون . . . اجرای سنت حضرت سیدالانام ایچون رمی سهام ایتدیردکلرین سیاح زمین اخبار ، جریدهٔ آثارنده مفصلاً تحریر ایتمشدر . وصاحب الرساله عبدالله افندینك تحقیق وتحریرینه نظراً معیت فاتحده موجود بولنان علما ومشایخ وبالخصوص آق شمس الدین قدس سره حضرتلرینك کشف واراده وافاده‌لریله میدان مذکور رمی سهامه تخصیص وحدودیله اقلامه قید اولنوب فرمان اعطا اولندیغی ودولت اسلامیهٔ ابدقرارك ظهورنده کوکبهٔ اسلامیه‌ده اسلحهٔ ثلاثه‌دن مرجحی تیروکمان اولدیغنه مبنی حالا اجلاس نشین تخت دولت اسلامیه اولان شوکتلو عظمتلو قدرتلو کرامتلو افندیمز السلطان الغازی محمودخان عدلی ایداه حضرتلرینك بتوفیق الله تعالی بو فن شریفه رعایت شهنشاهیلرنده فتور بیور مادقلری جمله‌نك معلوم و منظوریدر » دیر .

و (سیاح زمین اخبار) تعبیریله اولیا چلبی‌یی ایما ایدرکه چلبی ده سیاحتنامه‌سنك برنجی جلدنده شو معلوماتی ویرر :

« تکیهٔ تیراندازان فاتح بناسیدر ... هفته‌ده ایکی کون غزات مسلمین ایله کلوب اوق آتارلردی . ایشته او عصرده کمانکشان وتیراندازانك صحبتلرینه مخصوص بو تکیه بنا اولنمشدر . صکره سلطان بایزید ولی دخی یایجی اولدیغندن کمانکش خطاط شیخ حضرتلرینك تشویقیله بو زاویه‌یی توسیع ایتمشدر . بعده مرور ایام ایله تکیه جابجا منهدم اولمشدر . سلطان مرادرابع دخی تیرانداز اولدیغندن مصاحب سلاحدار مصطفی پاشایی تعمیر و ترمیمنه مأمور ایتمشدر . تاریخی :

همت آباد جدید اولدی بنای تکیه‌کاه »

(حدیقة الجوامع) ده :

« اوق میدانی مسجدی ، فی الاصل بانیسی ابوالفتح سلطان محمد خان غازی اولوب صکره سلطان بایزیدخان ولی حضرتلری مستقل وقف تعیین ایله تکیه و مطبخ بنا ایلیوب دها صکره ملوك ووزرا وسائر بعض اصحاب خیر وقفنه ضم ایله طعامنی تکثیر ومحلی توسیع ایلمشدر » دیدکدن ومنبرینی ١٠٣٥ ده کورجی محمد پاشانك وضع ایله‌دیکنی ، ١١٢٧ ده سلطان احمد ثالثك تجدید ایتدیردیکنی ، منارهسنی ١١٨٤ ده قاضی عسکر محضری حاجی ابوبکر آغانك ، تکیه وجامعی ١٢٣٤ ده محمود ثانینك تجدیداً یاپدیردیغنی افاده ایتدکدن صوکرا شو ایضاحاتده بولونیور :

« اطرافنده کمانکشلرك طاشلری واردرکه اکثرینك تاریخلری اوزرنده یازلمشدر . حتی توز قوپران احمد آغا مرحومك طاشنده بو بیت یازلمشدر :

صاحب النزال فی المیدان
الذی اسمه توزقوپران

الشیخ علی المعروف بادریس الرئیس المشهور بمختفی بیرمی دخی میدان مزبورك آشاغی طرفنده ترسانه وراسنده مدفوندر . ١٠٢٤ تاریخنده وفات ایتمشدر . فضلای شهیر تشعاردن آیاصوفیه کبیر واعظی فاضل سلیمان افندی دخی ١١٣٤ ربیع ثانیسی اون دردنده رحلت دار بقا ایتمکله میدان مزبور مقابرینه دفن اولنمشدر . وسائر مقابر مشهوره چوقدر و پادشاهان اسلافك آثار کثیره‌لری اولوب علی الخصوص سلطان سلیم خان ثالث حضرتلرینك طاشلری واردر . وسلطان محمود خان ثانی افندیمز حضرتلری ١٢٣٣ سنه‌سی جمادی الآخره‌نك بشنجی صالی کونی قبضه آلدقلری اثناده عالی بر ضیافت ترتیب اولنوب کمرکجی بولنان اکینلی عثمان اغا ضیافت امینی نصب اولنمش وجمله کمانکشانه علی مراتبهم طرف شاهانه‌دن عطیه‌لر وبوغچه‌لر احسان قیلنمشدر . »

کمانکشلر تکیه‌سی ، ومشتملاتی ، جنتمکان عبدالعزیز وعبدالحمید خانلر زماننده بر واوچ که جمعاً درت تعمیر کورمش ایسه‌ده تعمیر اخیر اثناسنده مشروطیت اعلان ایدیله‌رك امر ترمیم ناتمام قالمش ، حرب عمومی صیراسنده تکیه ، جامع ، میدان اوطه‌سی ، مطبخ وقصر همایون یانوب برییغین انقاض حالنه کیرمش ، صوکرا او انقاضی ده اوقاف نظارتی بالمزایده صاتمش ، اوراده حجت قائمه کبی دیکیلوب طوران برمناره‌دن باشقه او مآثر مفاخر نابود اولوب کیتمش ، حتی اوق آتمق ایچون وقف وتخصیص ایدیلمش اولان ساحهٔ وسیعه شونك بونك النده قالوب سبزه بوستانلرینه انقلاب ایله‌مش ! اوراسی اویله اولونجه اسکیدن قالما ، یاخود یکیدن هوسکار برقاچ کمانکش ایچین‌ده رمی سهامه قابلیتلی بر تحریسنه مجبوریت حاصل اولمش .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

أوت . كانكشلك منتسب و محبلرندن بعض ذوات ، بكچلرده چاملیجه طرفلرنده اوق آتمشلردی. بودفعه‌ده طوپ قاپی خارجنده داود پاشا قیشله‌سی جوارینه کیتمه‌یه قرار ویرمشلر . انداخت أثناسنده بولونمق ایچین بنی‌ده دعوت ایتدیلر. مع التشکر اجابت کوستردم . تموزك ١٤ نجی جمعه کونی اوکله‌دن صوکرا ایدی که غلطه محکمهٔ شرعیه‌سی قاضی مشاور محترمی مختار ملابك افندینك رفاقتنده اوله‌رق داود پاشا قیشله‌سنه جیقان یوقوشی طیرمانیور ، کوردیکم یانیق ویقیق مبانینك ویردیکی تأثرات ایله :

بلای عشق ایله یاغش ییقیلمغك یکسر
نه‌در بوحال خرابك وطن‌میسك آ کوکل!

بیت خرابمی یاد وانشاد ایدییوردم .

قبه‌سنك قورشونلری صیریلمش ، دیوارینك مرمرلری دوکولمش وغالبا بر قاچ سنه اولنه کلنجه‌یه‌قدر جبخانه‌لك اولمق اوزره قوللانیلمش مهیب بر بنانك یان طرفنده وبر چوق قیرطینه‌یه کوکوس کرمش ، فقط بو سفر داللرینك آلتنه کولکه یرینه حزن سرمش اولان بر قاچ آغاجك سایه‌سنه اوطوردق .

یابانجی آیاقلرك چیکنه‌مش اولدیغی اوطوراقلر اوستنده بر قابا حصیر ایله ایکی اوچ دانه (بکلك) آتیلمشدی که بونلرده لئیم بردشمنك نجهٔ تعرضندن اوخراب قیشله‌نك یارالی سینه سنه التجا ایله‌مش بولونان زواللی مهاجرلرك اثر اکرامی ایدی .

براز استراحتی متعاقب ، قارشیده و بربرندن سکز اون آرشین اوزاقده دیکیلی ایکی طاش کوستردیلر ، برینك (منزل) دیکرینك (آیاق) طاشی اولدیغنی خبر ویرمکله برابر اوقك آتیلدیغی یرده‌کی نشانه (آیاق طاشی) دوشدیکی یرده‌کینه (منزل طاشی)ده‌نیلدیکنی سویله‌دیلر .

طاشلرك یانینه کیتدم . زمانك ناخن تخریبی ایله سیلینمش و بوزولمش اولان کتابه‌لرینی اوقومایه چابالادم . قرائت ایده‌بیلدکلریمی یازییورم:

برنجی طاشك کتابه‌سی

حضرت سلطان محمد خان ..
پادشاه دین وظل مستعان
فاتح اکری وطابور متین [١]
شاه عالم سرور صاحبقران
بو فضای دلکشایی سیر ایدوب
دولت وشانیله اول شاه جهان
قوس بر جن کون کبی منزل قیلوب
قبضه‌سینه آلدی بر زرین کمان
تیر مقصودی اودم پرتاب ایدوب
شصت پاکنده اوتیر جانستان
. . . .
. . . .
یاالٓهی سعد وقاص ولی
دستکیر اولا اوشاهه هرزمان
. . . .
. . . .
یمن اقبالیله خوش تاریخدر
منزل شاهی بوسلطانی نشان

١٠١٢

ایکنجی طاشك کتابه‌سندن یالکز شو تاریخ بیتنی اوقویه بیلدم :

حافظا دیکیلدی چون آیق طاشی تاریخدر
منزلینه قوندی سلطان احمدك آیق طاشی

١٠١٥

دیمك که محمد ثالث و احمد اول کبی ایکی پادشاهمزده بورایه کلمش و بورادن اوق آتمش ، یعنی بیامه‌یه‌رك کلدیکمز بریر ، اساساً رمی محلی ایمش .

اوق آتاجق اولانلر ـ اسملری حروف هجا صراسیله یازیلان ـ شوذاتلر ایدی :

[١] طابور ویا اسطبور ، تعبیر قدیممزجه تحصنکاه دیمکدر . دشمن ، اردوسنك اطرافنی خندق چویرمکله ویا بشقه صورتله محافظه ایلدکده طابور قوردی دیرلر ایمش . تاریخ دولت عثمانیه ـ عبدالرحمن شرف بك

ابراهیم بك ، اوزبکلر شیخی نجم الدین افندی، احمد نوری بك ، باهر بك ، حافظ احمد بك ، حافظ کمال افندی ، عبدالقادر افندی ، نجم الدین افندی ، وقاص بك . بناءً علیه یایلر ، سپرلر ، زهکیرلر طوربالردن ، اوقلرده قندیللردن چیقاریلدی .

وقاص ، ابراهیم وباهر بکلر ، اصلاً کمانکش زاده اولدقلرندن کندیلرنده اسکی و پك قیمتدار یایلر واردی . شیخ نجم الدین افندیده ایسه سلطان عبدالعزیز خانه منسوب اولدیغی مروی بریای بولونیوردی . یایلر ، ایکی اوجندن طوتولوب دیزیاردیمیله ترسنه‌قیویریله‌رق چله‌لره طاقیلدی.

عبدالحلیم آغانك مشهور مجاز بسته‌سنك میانخانه‌سنی تشکیل ایدن :

چلهٔ سختن چکر هردم کمان ابرولرك
آفرین ارباب عشقك قوت بازوسنه

بیتنده‌ده ایشیدیلدیکی وجهله کیریش مقامنده یایه طاقیلان وبرقاچ قات ایپکدن عبارت اولان کریشه (چله) دییورلر . فارسیده اوکا ـ زانك کسری ، هانك سکونیله ـ (زه) تعبیر ایدرلر . حضرت مولانك ، قوم صوفیه قاندیغی حالده بن طویمادم . دنیاده بنم پایمه لایق بر چله یوق ، مآلنده‌کی:

رلیك زآب سیرشد من نشدم زهی زهی
لایق این کمان من نیست درین جهان زهی

بیتنده اولدیغی کبی

صاغ الك باش پارماغنه کچیریلان وچله‌نك قولای وصاغلامجه طوتولوب چکیلمه‌سنه خدمت ایدن حلقه‌یه‌ده (زهکیر) نامی ویرییورلر، نته‌کیم فاضلك :

سیمدن یوقسه که انکشتنه زهکیر طاقوب
پهلوان فلك ایلر هوس تیرو وکمان

بیتنده‌ده واقعدر .

سپره کلنجه : فیل دیشی ، باغه ، صوم ، یاخود کمیك کبی شیلردن معمول بیضی الشکل بر صفحه : اوستنده ـ قلم مقطلرنده اولدیغی کبی ـ بر یاتاق وارکه آتیله‌جق اوقك اوجی بویاتاق داخلنده حرکت ایدییور .

قندیل ایسه عربلرك (جعبه) عجملرك (تیرکش) نورکلرك (اوق قوبوری)دیدکلری مخروط ناقص شکلنده آغاجدن معمول ، اوستی جلالی وقاپاقلی اوق محفظه‌سی . قاپاغی که‌نیش طرفندن آچیلیور وتقسیماتلی اولان داخلنده متعدد اوق بولونیور.

بودفعه آتیلاجقلر (منزل اوقی) ایمش .

منزل اوقی ، چام آغاجندن یاپیلیرمش و مجموع ثقلی ٣ ـ ٤,٥ درهم اولمق لازم کلیرمش . اوقلرك باشنده فیل دیشی براوج، کریسنده‌ده (یله)ده‌نیلن وقوغوتویندن، یاخود ترشه‌دن اعمال ایدیلان اوج عدد قاناد وار . اك نهایتده ایسه (کوز) تعبیر اولونان و (بقم آغاجی) ندن یاپیلان بر (ییو) کورولویورکه اورادن چله‌یه طوتدورولویور .

کرك (تلخیص رسائل الرماة) کتابنك بیاننه ، کرك پك مقتدر ایکی صنعتکار اولان ابراهیم و باهر بکلرك افاده‌سنه کوره اوق ویای اعمالی ، پك دقیق و مشکل برایش ایمش ، حتی بریایك قوللانیلمق اوزره اله آلنه‌بیلمه‌سی آنجاق آلتی آیده ممکن اولورمش . توکلی [ایی ایش آلتی آیده چیقار] دیمزلر .

استانبولده (اوقجیلر باشی) ده‌نیلن وبایزید میدانندن چارشی قاپیسنه کیدن جاده‌نك بایزیددن اعتباراً صاغ طرفنده یوکسکجه وکنیشجه بردکان واردی که یاقین زمانلره قدر اوراده حافظ افندی نامنده براوقجی اوطورردی .

اوچارشینك صوك صنعتکاری اولان بوآدم ، اوقجیلغه وقف ایدیلمش اولان او دکانده مجاناً

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اوطورور واوق، یای آلمایه رغبت ایدن بولونمادیغی ایچین چوبوق وسیغاره آغیزلغی اعمالیله تأمین معیشت ایدردی . وفاتی متعاقب موقوف ومشهور اوقچی دکانی کرایه ویریلدی‌که بوکون آلتنده برقوندره تعمیرجیسی ، اورتاسنده برصوباجی ، اوستنده‌ده بر دیشجی اجرای صنعت ایدییور ! بختمزه دونه‌لم .

کمانکشلر حاضرلاندقدن صوکرا - روزکاری آرقه‌یه آلمق اوزره - قیشله‌نك اوکنده‌کی میدانه کیدیلوب ده‌کیزه توجه ایدیلدی .

(هواجیلق) ایتمك ، یعنی اوقلری بولوب دوشدکاری یری تثبیت ایله‌مك اوزره بر ایکی ذات ، قارشی طرفه کیتدی . تیراندازلرك رمی اثناسنده‌کی وضعلرینه دقت ایتدم . یا کلیش کورمه‌دم ، یاخود اونوتمادمسه هر بری شوطورلری آلیوردی :

وجود ، ایلریده بولونان صول آیاغك اوستنه یوکله‌نیور . یایك قبضه‌سندن ، یعنی اورته یرنده‌کی موشامبادن یاقالایان پارماقلر ایله صول قول ، آشاغیدن یوقاری‌یه طوغرو دیلك طوتولویور . صاغ الك باش‌پارماغی ، زهکیر ایله واولانجه‌قوتیله جله‌یی صاغ قولاغك حذاسنده کری‌یه چکیور . اوقك اوجی ، سپرك اوستنده‌کی یاتاغك اورتاسنه کلنجه براقیلیور ودرحال (یاحق) دییه ندا ایدیلیور .

کسکین بر صفیر ایله فیرلایان اوق ، هواده غیر مرئی برقوس چیزدکدن صوکرا دوشویور ، قارشی جهتدن (یاحق) نداسنی ایشیدن هواجیلرده (یاحافظ ، یاالله) دییه اکیله‌رك تحفظ ایدییورلر ، براز صوکرا تحری‌یه قالقوب اوقی بولدقلری کبی مندیل صاللامق صورتیله اشارت ویرییورلر .

منزل اوقی آتانلرك انداختی متعاقب (یاحق) دییه باغیرمالرینك الك طوغرو سببی - بر طاقیم شاعرانه تأویلاته رغماً - هواجیلری قورونمق ایچین ایقاظ ایتمك اولمالی .

اوکونکی آتیشده ٤٧٠ آدیملق مسافه‌یه قدر دوشن اوق بولونمشدی . واقعا اسکیدن ٨٠٠ - ١٠٠٠ حتی ١٢٠٠ آدیمه قدر آتیجیلر اولماسنه نسبتله بومسافه اهمیتسز کبی کورونور . فقط ادمانسزلق ، میدانسزلق ، امکانسزلق وسائره کبی برچوق (سزلق) ایچنده بوقدرجق اولسون موفقیت ، ینه ایجه برشیدی .

بن ، کندی حسابمه رمی‌واقعی تقدیر و آتانلری تبریك ایله برابر کمانکشلك بویله هوسکارانی وموقوف برمخصص برمیدانی وارکن اوراسنك بوستان حالنه کتیریلمه‌سنه ومنتسبلرینك شوراده ، بوراده آواره‌سرانه کزدیریلمه‌سنه اوقاف نظارت جلیله‌سنك لاقیدی کوسترمه‌یه‌جکنی امید ایده‌رم .

*
* *

آتیشی متعاقب کوروشدیکم وقاص بك افندیدن اوکره‌ندیکمه کوره : اوق میدانی تکیه‌سی آچیلدیغی زمانلرده ارادهٔ سنیه ایله روزحضرده کشاد ایدیلیر ، قاسمده‌سد اولونور وبازارایرته‌سی ، پنجشنبه کونلری انداخت یاپیلمق اوزره اومدت ظرفنده فرق میدان ویریلیرمش .

رسم کشادنده بهری اون ایکی تورلو یمکی حاوی ٤٠ - ٥٠ ، ایام سائره‌سنده عین الوانده ١٠ - ١٢ سفره آچیله‌رق منتسبلرله برابر محبلر وزائرلرده اطعام اولونورمش .

تکیه‌نك آچیلدیغی کون نشانه آتیلیر وبرنجی اولانه برطوپ شال هدیه ایدیلیرمش .

مابعدی وار — طاهرالمولوی

مطبعهٔ عامره — مدیر مسئولی : طاهرالمولوی

صحیفه		محرری
٨٧	سرایه طوغرو	امین خاکی
١٣٦	سلیمانیه جامع شریفی	محمد عزت
١٨٨	سفاهت دوشکونلکی	عبدالباقی عزیز
٢٣٠	سید برهان محقق ترمذی	فریدون نافذ

ش

صحیفه		محرری
٤٥	شهید کربلایه	شکیب
٨٦	شاعر ایله نباش	م . انور
١٠٨	شمس‌الدین افندینك ارتحالی وتاریخی	طاهرالمولوی
٩٤٤	» »	یشار شادی
١١٠	شرائط اجتهاد	اسکلیبلی عاطف
١٦٢	شعر وقادین	فکری
١٧٩، ٢٢٨	شیخ سعدینك آباقاخان ایله ملاقاتی ونصیحتی	طاهرالمولوی
١٨٨	شرقی	م . انور
١٩٧، ٢١٧	شفقت اسلامیه حقنده	طاهرالمولوی
٢٠٤، ٢٢٦	شیخ ابراهیم افندی	حسین وصاف

ص

صحیفه		محرری
٢٤	صائب تبریزی	فرید
٣٤	صالح ذکی بك	محمد عزت
٦٢، ٩٥	صوفیه‌نك اعتقادی	شیخ عبدالباقی

ط

صحیفه		محرری
١٣٧، ١٤٢	طبقات مجتهدین	محمد عاطف

ظ

صحیفه		محرری
٥	ظهیرالدین فاریابی	فرید

ع

صحیفه		محرری
١٤٢	عبادت جاهلیه	طاهرالمولوی
١٤٩، ٢٢٤	عبداه بن جحش	»
١٥٧	عبداه جودت بکك تذکره‌سی وجوابی	»

غ

صحیفه		محرری
٢٤	عرفی شیرازی	فرید
٤٩	غزل	امین خاکی
٦٧	غزل	شیخ علی‌نقری
٨٧	غزل	یشار شادی
١١٩	غزل	شمس‌الدین
١٢٠	غزل	علی شفیق
١٤٤	غزل	عبدالعزیز مجدی
١٤٥	غزل	محیی‌الدین رائف
١٦١	غزل	»
١٦١	»	محمد صادق
٢١٠	»	شیخ علی‌نقری

ف

صحیفه		محرری
٦٣	فلسفهٔ قدیمه‌دن برقاچ یاپراق	شرف‌الدین
٨٤	فریدالدین عطار	فرید
١٠١	فرانسزجه عالم اسلام مجموعه‌سنك محفل حقنده برالتفاتنامه‌سی	
١٢٠	فاتح حضورنده	علی طیار
١٢٣	فه‌نه‌لون	شمس‌الدین سامی
١٨٣	فضولی	سعودالمولوی

ق

صحیفه		محرری
٢٦	قطعه‌لر	حافظ اسماعیل
٢٧	»	سعودالمولوی
٣٨	قصه ، حصه	طاهرالمولوی
٤٩	قطعه	فرید
٦٧	قطعه	حافظ اسماعیل
٧١	قندیل کیجه‌لرنده‌مناره‌لرك تنویری تاریخ	سلانیکی
٩٧	قطعه	شرف‌الدین
١٢١	قرمسکونیدو	سعدی
١٣٥	قادینك وظیفه‌سی وموقعی نه‌در	»

ك

صحیفه		محرری
٦	کمال‌الدین اصفهانی	فرید
١٩	کویا حضرت پیغمبر وبعض اصحاب رسملری	طاهرالمولوی
٢٨	کچه‌جی زاده فؤاد بکك تاریخ ارتحالی	احسان محوی
١٨٤	کیجه‌لر سرمدی اولسه‌ایدی	شرف‌الدین

ل

صحیفه		محرری
١٤٣	لسان فن وشرعده طبیعت	محمد عزت
٢٢٢	» » » فضاوسما	»

م

صحیفه		محرری
٦	مبارزهٔ حیات	امین خاکی
٧	مصعب بن عمیر	طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

صحیفه		محرری
١٦	ماهیه حقنده معلومات متممه	چلبی زاده عاصم
١٦	مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی	
٢٢	مجتهدلر مجتهدی	طاهرالمولوی
٤٢	معهود هذیان قونفه‌رانسی حقنده	»
٥١	محرم وماتم	»
٥٧	مشرکین عربك مشهور پوتلری	»
٧٤	مولانا جلال الدین رومی	فرید
٨٩	مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	طاهرالمولوی
٩١، ١١٧	مستجابی زاده عصمت بك	سعودالمولوی
٩٨	محفل صاحبی علیهنه دعوی	طاهرالمولوی
١٠١	مطبعه‌جیلق وکوفی یازی	سعدی
١٠٤	محفل قارئلریله حسب حال	صالح صائم
١٠٧	محروم اولایدم	امین خاکی
١٤٥	منارەلره قارشی	عبدالباقی عزیز
١٥٢، ١٧٧، ٢٠٣	مولویلك مناقبندن	فریدون نافذ
١٥٥، ١٨٢	مویلاهلر	سعدی
١٨٦	معلم ناجی	سعودالمولوی
١٨٨	مطلعسز غزل	محیی الدین رائف
١٩٤	مصحف شریف	حافظ احسان
٢١٢	مدارسده مولد شریف قرائتی	
	ن	
٣	نعت شریف	سعودالمولوی

صحیفه		محرری
٥	نظامی گنجوی	فرید
٢٧	نشیدۀ درویشانه	طاهرالمولوی
٤٧	نشیدۀ مولویانه	احسان محوی
٨٥	نعت شریف	سعودالمولوی
١٠٣	نعت شریف	احمد مختار
١٠٣	نعت شریف	یشار شادی
١١٤	نوئل وشجر میلاد	محمد عزت
	و	
٧٢	وجیه بر توجیه	طاهرالمولوی
١٦٣	ویران معبدلر	عیسی روحی
	هـ	
١٣٣	هیئت ارشادیه	نیازی
	ی	
٦٨	ینه امین خاکی	صالح صائم
١١٤	ییل باشی ومراسمی	محمد عزت
١٢٥	ینه بر حسب حال	طاهرالمولوی
١٢٩	ییلدیزلردن احکام چیقارمق	شرف الدین

محفلك برنجی وایکنجی جلدلری

مجموعه‌نك کچن سنه انتشار ایلمش اولان ١٢ عدد و ٢٢٠ صحیفه‌دن عبارت برنجی وینه ١٢ نسخه‌دن و ٢٣٦ صحیفه‌دن متشکل ایکنجی جلدلری کسیلمش وبر قاب درونده دیکیلمش اولارق برر مجله حالنده نشر ایدلمشدر. برنجینك فیأتی ١٠٠ ، ایکنجینك بدلی ١٢٠ غروشدر . هرایکی جلدی بردن واداره‌خانه‌دن اشترا ایله‌یه‌جکاره یوزده یکرمی بش تنزیلات یاپیلیر .

اداره‌خانه‌سی :

آقسرای جوارنده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه‌در .

اوراق ومکاتب؛ یامذکور خانه‌ده، یاخود تجارت

وزراعت نظارت جلیله‌سی معادن مدیریت عمومیه‌سی قلمنده صاحب امتیاز نامنه کوندریلمه‌لیدر .

مرکز توزیعی :

باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی : معارف نظارتی دائره‌سی آلتنده‌کی کتبخانه‌ده بولونور .

هند ماصاللری

فارسیدن تلخیصاً ترجمه ایدلمش اولان بو لطیف افسانه‌لرك قسم اولی کتاب حالنده نشر اولونمشدر . فی ٥ غروش

مجموعه‌یه علاوه وبعض قسملری نشر ایدیلن (حسن وعشق) منظومه‌سیله (هند ماصاللری) پیدرپی اکمال ایدیله‌جکدر .

نسخه‌سی ١٠ غروشدر

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ١٢٠ غروش
آلتی آیلغی ٦٠ »
اوچ آیلغی ٣٠ »

صاحبی ، مدیری محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر: تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

عدد : ٢٨ — ١٣٤١ صفره مخصوص نسخه — جلد : ٣

مندرجات :

محفل دینی وعلمی: احتجاب وتستر شرعی — اسکلیبلی عاطف افندی . سما — احمد نعیم بك. تورکك ایدی وظیفه‌سی — عبدالفیاض توفیق بك .

محفل ادبی: ظفر تاریخلری — سعود بك ، شیخ رمزی افندی ، احسان محوی بك ، طاهرالمولوی . ابوالفتح البستی‌نك برقصیده‌سی ومنظوم ترجمه‌سی — دیاربکرلی سعید پاشا. غزل — محمد صادق افندی . خولیا کونلری — عبدالباقی عزیز افندی . ایکی رباعی — طاهرالمولوی .

محفل تاریخی: ام عماره — طاهرالمولوی . عثمان شمس افندی — حسین وصاف . بر ضیاع عظیم — سعودالمولوی بك . داود پاشا قیشله‌سی اوکنده اوق آتیشی — طاهرالمولوی .

نحو عربی معلمی

ارباب فضل وکمالدن سنوی زاده مسعودالمبرد وخی افندی طرفندن (نحو عربی معلمی یاخود تهذیب الخطاب فی علم الاعراب) نامیله مختصر، فقط فائده‌سی اکثر براثر نشر ایدلمشدر .

نحو عربینك لزوم تحصیلی مصدق اولمقله برابر نحو کتابلرنده‌کی برطاقم بیسود تفصیلات طولاییسیله اوکره‌نیلمه‌سی متعسر بولوندیغی اوقویانلرجه معلومدر .

مسعود افندی حضرتلری ، بواثرنده او تفصیلاتی ملی ایله قواعد لازمه‌نك اساسنی ماده ماده تثبیت وامثله ایله ایضاح ایلمشدر. هرحالده مبتدیلرجه شایان استفاده اولان بورساله، تدریس وتدرسه شایاندر . فیأتی یدی بوچوق غروشدر .

اثرك مقدمه‌سندن شو لطیف فقره‌یی نقل ایدییورز:

« عربجه‌یی طوغری اوقومق ، مقصده کوره سویله‌مك آنجق نحو عربی قواعد اساسیه‌سنی تحصیل ایله قابل اوله‌بیلیر . کلماتك آخرنده بولنمسی مجبوری اولان حرکه‌لری یاکلیش اوقومق معنایی ده‌کیشدیریر ..

.. ولید بن عبدالملك مراجعتله دامادندن شکایت ایدن برعرب [ظلمنی ختنی = دامادم بکا غدر ایتدی] دیر . ولیدك [من ختنك = سنی کیم سنت ایتدی؟] معناسنده اولان یاکلیش کلامنه قارشی [جام بالبادیه = بدوی برسنتجی] دیگه اورادە حاضر بولنان عمر بن عبدالعزیز : یا اخا العرب ! خلیفه دییورکه (نونك رفعیله) [من ختنك = دامادك کیمدر؟] عرب — دامادم قاپیده بکلیور دیدی .

خلیفه ، بوخطانك اسبابنی حضرت عمردن سؤال ایدر . عمر - وقتیله علم نحوك لزوم تحصیلنی سزه اخطار ایتمشدم ؛ امتثال بیورمدیغکزك نتیجه‌سیدر ! ولید - اویله ایسه بوعلمی تحصیل ایدنجه‌یه قدر بعدما مسلمانلره امامت ایتمه‌م ایدی ... »

محفلك برنجی و ایکنجی جلدلری ١٠٠ و ١٢٠ غروش فیأتله اتحاد تجارت ، معارف ، چارشی قاپیسنده حافظ شوق افندی کتبخانه‌لریله مطبعه عامره اداره مأمورلغنجه صاتیلمقده‌در .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی :

رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی حقنده ازمیرلی اسماعیل حق بك افندی ایله معمار زاده امرالله افندی طرفندن یازیلان ایکی مقاله‌نك نشرینه تدقیق مؤلفات هیئتنجه مساعده ایدیلمه‌مشدر.

احتجاب وتستر شرعی

کبار تابعیندن سعید بن جبیر حضرتلری دییورکه: وقت جهالتده عرب قادینلرینك عادتلری باشلرینه جار یعنی باش اورتوسی اورتوب ایکی اوموزلری آره‌سندن آرقه‌یه طوغری صارقیته‌رق تماماً کردانلریله کوکسلرینك برقسمنی آچیق براقیرلردی.

اوعصرده قادینلرك دیکر برعادتلری ده سوسلند. کدنصکره اولرندن چیقوب کرك ای وکرك فنا هرکیم اولورسه اولسون اجنبی ونامحرم ارککلر ایله اختلاط ایده‌رك کوروشوب قونوشورلردی .

اسلامیتله مشرف اولدقدنصکره مدینهٔ منوره‌ده حجاب آیتی نازل اولنجه‌یه قدر بوایکی عادت جاهلیه اوزره دوام ایتمشلردی .

بخاریٔ شریف شارحی علامه عینی مرحوم دیورکه : اوائل اسلامده حضرت پیغمبرك ازواج مطهراتی‌ده وقت جهالتده‌کی عرب قادینلرینك عادت وقیافتلری اوزره حرکت ایدرلردی .

اجانبك زوجات مطهرات ایله اختلاطندن حضرت عمر متنفر اولوب حضرت پیغمبره کیده‌رك (یارسول الله نامحرم کیمسه‌لرك زوجات مطهرات ایله اختلاطی موافق دکلدر . بونلره حجاب وتستر ایله امر بیوریکز) دیر وبوسوزلرنی تکرار ایلردی.

حضرت رسول اکرم افندمز تسترك مشتمل اولدیغی فوائد ومنافع کثیره‌یی بیلدیکی حالده بوبابده هنوز امر الٓهی نزول ایتمدیکی ایچون هیچ برشی سویلیوب وحی الٓهی‌یه انتظار ایدرلردی .

هجرت نبویه‌نك دردنجی سنه‌سنك ذی القعده‌سنه قدر اهل اسلام آره‌سنده بو ایکی عادت قبیحهٔ جاهلیه دوام ایتمکده ایدی . مذکور تاریخده بروجه آتی حجاب آیتلری نزول ایده‌رك بوعادتلرك هدم ورفعیله منافع کثیره‌یی متضمن اولان ایکی نوع تستر فرض قیلنمشدر :

برنجیسی بلوغه ایرمکدن اعتباراً هرقادینك جلباب ایله یعنی باشندن اعتباراً جمیع بدنی بورویه‌جك واسع برالبسه – چارشب – ایله وجودینی کاملاً سترایدوب ذی‌رحم محرمندن بشقه هیچ برکیمسه‌یه شرعاً رخصت ویریلن مقداردن فضله هیچ برعضوینی کوسترمه‌مکدر .

ایکنجیسی‌ده برحاجت مشروعه‌لری اولمادقجه اولرندن چیقوب اجنبی ارککلر ایله اختلاط ایتمه‌مکدر.

سورهٔ (احزاب) ك اللی طقوزنجی (یاایها النبی قل لازواجك... = ای نبی زوجه‌لریکه، قیزلریکه، مؤمنلرك زوجه‌لرینه‌دی که: جلباب، یعنی چارشبلرینی اوزرلرینه یاقلاشدیروب یعنی کیوب آنکله اورتونسونلر) آیت جلیله‌سیله سورهٔ (نور) ك اوتوز برنجی (ولایبدین زینتهن الا ماظهر منها ولیضربن بخمرهن علی جیوبهن = دیانت اسلامیه‌یی قبول وآکا ایمان ایتمش اولان قادینلر احتیاج وضرورته بناءً ظاهر اولان عضولرندن بشقه زینتلرینی ، زینت محللرینی اظهار ایتمسونلر وباش اورتولریله موضع جیبلرینی یعنی بویون ، کردان ، کوکسلرینی اورتوویرسونلر) نظم جلیلنك منطوق عالیسی ایجابنجه دین مبین اسلام، مسلمان قادینلرینه برنجی نوع تستری فرض قیله‌رق عادت جاهلیه‌دن برینی هدم ورفع ایتمش وبوصورتله قادینلره لایق اولدقلری موقع حرمتی بخش ایله ابتذالدن واذانینك تعرضندن مصون قیلمشدر .

حقنده نص اولمیان شیلرده عرف وتعامله اعتبار اولنور ایسه‌ده بومقامده اولدیغی کبی خلاف نص اولان شیلرده عرف وتعامل ناسه اصلا اعتبار اولنه‌ماز . بناءً علیه نصك خلافنه کرك قدیم وکرك حادث اوله‌رق وقوعه‌کلن عرف وعادت ناس باطل واعتباردن ساقطدر . شوحالده اقوام اسلامیه آره‌سنده تسترسزلك خصوصنده‌کی اعتیادات نظر شرعده مردود وباطلدر .

ام سلمه‌دن روایت اولنیورکه : (یدنین علیهن من جلابیبهن) نظم مبینی نازل اولنجه انصار ومهاجرین قادینلری امر الٓهی‌یه امتثالاً همان وجه شرعی اوزره اورتوندیلر . برحاجت مشروعه ایچون اولرندن چیقدقلری زمان سکینت ووقار اوزره حرکت ایدرلردی واوزرلرینه سیاه رنکلی البسه کیرلردی .

وجه شرعی اوزره تسترك اصل واساسی نصوص قاطعهٔ قرآنیه ایله ثابت برحکم قطعی اولدیغی متفق علیهدر. فقط کیفیتی تعیین خصوصنده اصحاب کرام ومجتهدین عظام حضراتی اختلاف ایتمشلردر .

اجلهٔ علماء اسلامیه واعاظم فقهاء حنفیه‌دن (علاء الدین ابوبکر بن مسعود الکاسانی) حضرتلری (بدایع الصنایع) نام کتاب عالیسنده دیورکه (ولایبدین زینتهن) نظم جلیلنده بیان بیوریلان زینت اساساً ایکی نوعدر . بریسی زینت ظاهره ، دیکری زینت باطنه‌در .

زینت ظاهره: کوزده‌کی سورمه، پارمقلرده‌کی یوزوك ، قنا ، آیاقده‌کی کموش حلقه‌در . زینت باطنه : باش باغی ، صاچ باغی ، قولاقده‌کی کوپه، کوکس وکرداننده‌کی حمائل ، اینجو وسائره ، قولده‌کی بیله‌زك ، بازوبند ، باجاق واینجکده‌کی خلخالدر .

آیت جلیلهٔ مذکوره ایله ابدا واظهاری منهی وممنوع اولان زینتلرك کندیلری دکل ، محل وموضعلریدر . زیرا عین زینت اسواقده اجانب نظرنده بیع وشرا اولنمقده‌در.

آیت جلیلهٔ مذکوره‌ده (زینت) لفظی مطلق ذکر اولندیغندن زینتك هرایکی قسمنه شاملدر . شوحالده (ولایبدین زینتهن) نظم مبینی مدلولنجه دیانت اسلامیه‌یی قبول وآکا ایمان ایتمش اولان قادینلرك محرملری اولمیان ارککلردن هم زینت ظاهره وهم زینت باطنه موضعلرینی ابدا واظهارلری ممنوع اولمق اقتضا ایدییورسه‌ده (الا ماظهر منها) نص مبینی موجبنجه زینت ظاهره مواضعی یعنی یوزلر ، اللر وبرروایته کوره آیاقلرك ابدا واظهارینه شرعاً رخصت ویرلمشدر. بدایع وکفایه‌ده دینیلیورکه: احتیاج وضرورته بناءً قادینلرك یوزلریله اللری عورت اولمق حکمندن چیقارلمشدر. چونکه برقادین بیع وشرایه، اخذ واعطایه وسائر خدمته محتاج اولیور. بوایسه عادةً زینت ظاهره محللری اولان یوزایله اللری کشف ایتمکله قابل اوله‌بیلیر. بناءً علیه ایشته بواحتیاج وضرورت طولاییسیله قادینلرك یالکز یوزلریله اللرینی کشف واظهار ایتملری حلال قلنمشدر .

حضرت علی کرم الله وجهه افندمز ایله ابن عباس حضرتلری (الا ماظهر منها) نظم جلیلی ایله آچیلمسنه رخصت ویریلن اعضا انجق زینت ظاهره محللری اولان یوزایله اللر اولدیغنه قائل اولمشلردر.

حنفی مذهبی‌ده بواساسه مستنددر . زیرا امام اعظم حضرتلرینك مذهبنجه مشهور اولان: زینت ظاهره محللری، یعنی یوزلرایله اللر وبرروایته کوره آیاقلر هم نماز، هم‌ده نظر حقنده عورت دکلدر. بناءً علیه یالکز بواعضانك کشف واظهاری حرام اولمدیغی کبی محرم اولمیان قادینلرك بوعضولرینه بلاشهوة باقمق‌ده حرام وممنوع دکلدر. شوقدرکه:

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

نظرك داعئ شهوت اوله جغی محقق ویا محتمل بولنورسه محرم اولمیان قادینلرك اعضای مذكوره‌لرینه باقمق شرعاً حرام وممنوعدر. زیرا (العینان تزنیان) حدیث شریفی موجبنجه عن شهوة نظر برنوع زنادر.

فقهاء كرام حضراتی دییورلركه (قادینلرك یوزلری مستثنا اولمق اوزره قولاقلری، صاچلری بویونلری، كردان وكوكسلری، بیلكدن یوقاری قوللری، آیاق طوپوقلرندن یوقاری اینجیك و باجاقلری وسائر اعضاسی كاملاً عورتدر. وحتی عادت وجهله اولان سسلری مستثنا اولمق اوزره نغمه‌لری‌ده عورتدر. بناءً علیه برقادینك محرمی اولمیان اركككره اعضای مذكوره‌سندن بریسنی كشف واظهار ایتمسی شرعاً حرام وممنوعدر.

اجنبی اركككرك‌ده بوعضولردن برینه كرك شهوت ایله وكرك شهوتسز اولەرق باقملری حرام وممنوعدر.

محرم اولمیان كنج قادینلرك یوزلریله اللرینی مس ایتمك ویاآنلرایله مصافحه‌یاپمق شرعاً حرامدر. زیرا ضرورت ایچون بوعضولره نظر حلال قیلنمشدی، مس‌ده ایسه ضرورت یوقدر. بونكله برابر مس، تحریك شهوت خصوصنده نظرك فوقنده‌در. ادنی اولان فعلك اباحه‌سندن اعلانك‌ده اباحه‌سی لازمكلمز. فتنه قورقوسی معدوم اولدیغندن شهوتدن كسیلمش اختیار قادینلر ایله مصافحه یاپمقده شرعاً بأس یوقدر.

حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها والده‌مز (الا ماظهر منها) نظم مبینی ایله اظهارینه رخصت ویریلن قادینلرك آنجق برد كوزلری اولدیغی اجتهادنده بولنوب بومدعاسنه شویولده استدلال ایدییورلر : اجنبی قادینلره نظرك حرمتی تحریك فتنه قورقوسنه مبنیدر. حالبوكه قادینلرك جمیع محاسنی یوزلرنده مندمج اولدیغندن برقادینك یوزینه نظر خصوصنده فتنه وفساد قورقوسی سائراعضاسنه نظردن دها فضله‌در. بواصله بناءً بتون وجودك قپادلمسی ایجاب ایدییورسه‌ده قادینلرك یولده یورومه‌لری متعذر اوله‌جغندن ضرورةً برد كوزلرینی آچمالرینه رخصت ویرلمشدر. ضرورةً ثابت اولان بر حكم ایسه آنجق محل ضرورتنه منحصر اولوب اوموضعی قطعیاً تجاوز ایده‌مز. بناءً علیه رخصت آنجق محل ضرورت اولان كوزه منحصردر.

شوحالده حضرت عائشه‌یه كوره قادینلرك برد كوزلرندن بشقه هیچ برعضولرینی آچمالرینه مساغ شرعی یوقدر.

تستر خصوصنده امام شافعی حضرتلرینك مذهبی حضرت عائشه‌نك قولنه مبنیدر : چونكه زواجر نام كتابده دنیلیوركه : شافعی مذهبنه كوره قادینك تماماً یوزی، ایچ وطیشیله بیلككره قدر اللری نظر حقنده عورتدر. بناءً علیه اجنبی اركككردن اعضای مذكوره‌نك ستری واجبدر. فقط بواعضا نماز حقنده عورت دكلدر. بناءً علیه آچیلمسیله نماز فاسد اولماز).

یوز مسئله‌سی حقنده شافعینك قولی عزیمت، حنفینك قولی رخصت وتوسعه‌در. بناءً علیه حنفینك قولی ایله عمل اولنمق جائز ایسه‌ده بوخصوصده شافعینك قولی احوط واولادر. ایشته بواصلدن طولایی فقهاء حنفیه‌دن متأخرین باعث فتنه وداعئ فحش اولمق احتمالی نظر اعتباره آله‌رق كنج قادینلری یوزلرینی آچمقدن منع ایله بچه اورتمك اصولنی وضع ایتمشلردر.

شهوتدن كسیلمش اختیار قادینلر بوحكمدن‌ده مستثنادرلر.

معروضات سالفه‌دن مستبان اولیوركه : امام شافعی برگوزدن بشقه تماماً یوز عورت اولوب ستری لازم اولدیغنه، حنفیلر ایسه صاچلر، قولاقلر، چكه‌نك آلتی، بویون، كردان، كوكس تماماً عورت اولوب ستر اولنمه‌سنك لزوم ووجوبنه قائل اولمقله برابر چكه‌نك اوستندن آلنه واریجه‌یه قدر كاملاً یوز ایله كوزلرك عورت اولمدیغنه وبو مواضعك كشفی جائز اولدیغنه ومتأخرین حنفیه‌ده باعث فتنه اولمق احتمالی بولندیغی ایچون یالكز كنج قادینلرك احتیاطاً یوزلرینی ستر ایتملرینك لزومنه ذاهب اوله‌رق یوز حقنده تسترك كیفیتی خصوصنده اختلاف ایتمشلردر.

فقط عموم صحابهٔ كرام وبتون مجتهدین عظام حضراتی تسترك اصل واساسی نصوص قاطعهٔ قرآنیه واحادیث شریفه ایله ثابت واعتقادی واجب برحكم قطعی اولدیغنده اجماع واتفاق ایتمشلردر.

بناءً علیه دیكر فرائض قطعیه كبی تسترده فرض قطعی اولدیغندن منكری حدود ودائرهٔ اسلامیتدن خروج واساسات دینیه‌دن ارتجاع ایله ارتكاب كفر ایتمش اولور.

بیان اولندیغی طرز اوزره تستر شرعی‌یه رعایت ایتمیان قادینلرده كناهكار اولوب فعللرینه كوره عقوبت وعذاب الهی‌یه مستحق اولورلر.

شونی‌ده عرض ایده‌یم‌كه : شریعت غرای احمدیه تسترك صورتنی شو وجهله تحدید وتعیین ایلمشدر : بلوغه ایرمكدن اعتباراً هرقادین شرعاً آچیلمسنه رخصت ویریلن اعضاسی مستثنا اولمق اوزره باشندن طوپوقلرینه‌قدر جمیع بدنی بورویه‌جك خارجی برالبسه كیتملیدركه (لعن الله الكاسیات العاریات = صورتده البسه‌لی، حقیقتده عریان قادینلره جناب الله لعنت ایتسون) حدیث شریفی مقتضاسنجه اوالبسه، اعضا بللی اوله‌جق درجه‌ده طار واینجه اولمامیلیدر. بوندن بشقه (عن ام سلمة رضی الله عنها قالت لرسول الله صلی الله علیه وسلم حین ذكر الازار فالمرأة یارسول الله فقال ترخی المرأة من ثوبها شبرا فقالت اذاً تنكشف عنها قال فذراعا لاتزید علیه - كذا فی مشكاة المصابیح) حدیث شریفی موجبنجه قادین البسه‌سی طوپوق كمیكلرندن قیصه ویرده سورونه‌جك درجه‌ده اوزون اولماقده شرطدر. ایشته تسترك شكلی خصوصنده دین جلیل اسلامك نقطهٔ نظری بودر.

البسه‌نك رنكنه، بچمنه كلنجه : دین جلیل اسلامده بوكا دائر صراحت بولنمدیغندن بالاده بیان اولنان شرطلر اخلال ایدلمه‌مك اوزره خصوصات مذكوره قادینلرك ذوقنه براقیلمش اولدیغی آكلاشیلیور.

مابعدی وار اسكلبل

محمد عاطف

سما

« محفل » ی مطالعه ایدركن یكرمی دردنجی عددنده ادیب متفنن محمد عزت بكك « فضا وسما » عنوانلی مقاله‌سی‌ده منظور چشم استفادم اولدی. مختصر اولمقله برابر سما حقنده آرای مختلفه‌نك مشهری اولمق مزیتنی حائز اولان اوبحثك فنه تعلق ایدن جهتلرینه طوغرو اجالهٔ قلم ایتمك اختصاص واقتدارمك خارجنده اولدیغی ایچون اوسطرلری یالكز مستفیدانه اوقومقله اكتفا ایتدم. آنجق اوساحه‌نك خارجنده اوله‌رق مقاله‌ده علوم حاضره نظریاتی ایله معتقدات دینیه‌مزی تقریب وتوفیق ایتمك اوزره غازی احمد مختار پاشا مرحومدن اقتباس اولونان سطرلره دائر بعض ملاحظاتمی عرض ایتمكدن‌ده كندیمی آلامیورم.

علوم جدیده‌نك آرامزده سعهٔ انتشاری چوغالدقجه بونلرله معلومات دینیه‌مز آراسنده

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

مباينت اولوب اولمادیغنی آراشدیرمق مراقی بالطبع آرتمشدر . دین اسلامی تتبعده همتی قاصر اولانلر – هرکونه عقیده‌دن تجرده امکان اولمادیغی ایچون – اساطین علم جدیدك ظواهر افکارینه تمسك ایده‌رك آبا و اجدادلرندن منتقل عقیده‌نی عن جهل ترك ایله ادیان سماویه سالکانی میانندن ظاهراً اولماسه‌ده باطناً چیقمشلردر . عقیده‌سنی فدا ایتمیلرك ایسه اکثریتی مغایرفن ظن ایتدکلری نصوصه یاپیشوب علوم وفنونی جف القلم رد ایتدکلری حالده حقایق علمیه‌یی رد وانکارکده واهی بر حماقت اولدیغنه قائل اولانلری بعض نصوص کریمه‌یی تأویله چالیشه‌رق مباینلری ظن ایتدکلری معلومات فنیه ایله تألیف ایتمك ایسترلر. بنم بوراده سویلیه‌جکم سوزلر ایشته بوصوك قسمه، یعنی مؤوله‌یه عائددر . بونلر، مصدری وحی اولان علملر قدر منشأی عقل وتجربه اولان علومه‌ده حرمت ایدنلردر . وهرایکی طرفی باریشدیرمق ایچین واقع اولان غیرتلری حقیقةً تقدیره شایاندر .

آنجق شونی‌ده آچیقجه اعتراف ایده‌لم که نصوص کتاب کریمی بالموم کبی شکل وصورتدن عاری ، دها طوغروسی هرشکل وصورتی آلمغه مستعد برشی عدایدوب هریکی چیقان نظریه‌وفرضیه قالبنه تأویل ماکنه‌سیله زورلایه زورلایه صوقمغه چالیشمق وصوکنده « قرآن کریمده باقکز بوده وارمش! » دیه مفتخرانه برتهیجه کندینی قاپدیرمق دینه خدمتدن زیاده اهل دینه ضرردر. کتاب اللهك عظمتنی اظهار ایده‌یم دیرکن هرراست کلنك افکار ومطالعاتنه ترجمان عدایده‌رك قدروشاننه حرمتسزلك ایتمکدر . ابنای بشردن هرهانکی برشخصك فکر ونظرندن قطع النظر وحی اولونان کتاب مبینك نظم جلیلی حدذاتنده البته بر معنی افاده ایدر . اومعنانی تغییره چالیشمق اینجه دوشونولسه زید وعمروك ، فلان ویا فلانك فکرینه ملایم بر حاله کتیرمك، دها آچیقجه‌سی نظم جلیلك اصل معناسنه بوکبی اشخاصك افکارینه ملایم دوشمه‌دکجه ایمان ایتمه‌مك دیمکدر . حسن نیتله و صرف دینلرینه خدمت آرزوسیله بوکبی تأویلاته میل ایدنلری اتهام ایتمك خاطرمدن کچمز فقط بوکیلرینی افراطدن منع ایچون بویولك تهلکه‌لرینی کوسترمکده بر وظیفه‌در .

نصه معتقد اولانلر البته اونك بر مفهومی اولدیغنه‌ده قائلدرلر . حال بوکه بو مفهوم نه ایسه اودر . تبدل وتغیر ایتمز . حکما و فلاسفه‌نك علوم تجربیه وعقلیه‌سی ایسه دائما استحاله وتکامله معروض اولوب برعصرده عامهٔ اهل علمك مقبولی اولان بردعوی دیکر عصرده مردود اولور . ارباب علوم دائما تحری حقایقه چالیشدقلری حالده کافهٔ حقایقی کشف ایتدکلرینی هیچ برزمانده ادعا ایده‌مزلر . ناصل ایده‌بیلیرلرکه بویله بردعوی علوم وفنونك آرتق توقف ایتدیکنی ، ترقی‌یه قابلیتی اولمادیغنی ادعا ایله برابردر . بالعکس ارباب علمك ساحهٔ معلوماتی توسع ایتدکجه مجهولات ایله تماس نقطه‌لری آرتار وچوق شی بیلیورز دعواسنی سرد ایتمکده‌کی جرأتلری منکسر اولور. بوسببله اعصار مختلفه‌ده‌کی نظریات علمیه‌نك ، فرضیاتك متباین وحتی متناقض اولماسندن طولایی اونلری معاتب طوتمق حقسزلق اولور . اونلر آرایجیدر وهر آرایجینك مطلوبنه ظفریاب اولماسی لازم کلمز. اونلر حادثات وشئون کائنات آراسنده مناسبت وارتباط عقده‌لرینی کشفه چالیشیر وممکن اولدیغی قدر چوق شئونی علت واحده‌یه اسناد ایدرلرسه‌ده علت فرض ایتدکلری شأن عمومی وکلینك علیتی برکشف جدید ایله ضعفه اوغرایnجه اونی براقوب باشقه برعلتك وجودینی فرض ایدرلر. اونلرجه برنظریه‌نك

شرط مقبولیتی اك چوق حادثات وشئونی توجیه وتعلیله خدمت ایتمه‌سیدر . قانون کلی فرض اولونان قضیه‌نك مستثنیاتی ظهوره کلدیمی، یاخود اوقانونی دائرهٔ شمولنه ادخال ایده‌جك دها کلی برقانون بولوندیمی نظریه دکیشیر واعتباردن ساقط اولور .

بوندن طولایی مثلا بیك سنه‌دن زیاده هرکونه شك وشبهه‌دن عاری برحقیقت محضه اعتقاد اولونان بطلمیوس نظریهٔ فلکیه‌سی قوپرنیق نظریه‌سنك ظهوری ایله اوقدر مهجور اولدی که بوکون شمسك ارض اطرافنده حقیقةً دور ایتدیکنه قائل اولمق پك قابا برجهالت صاییلمقده‌در . حال بوکه ینه ، بوکونکی اساطین علمدن پوانقاره کبی برذات : « قوپرنیق نظریه‌سنی طبعه دها موافق وملایمدر دیه قبول ایدیورز . یوقسه بوکا اولان اعتقادمز، خلافنی تصور محال اولان برحقیقتی قبول واذعان ایتمك قبیلندن برشی دکلدر» دیمك ایستیور. انتشار ضیانك صدور طریقیله واقع اولدیغی اعتقاد اولونوب طورورکن اهتزازات اثیریه‌نك پیدرپی انتقالی سایه‌سنده حاصل اولدیغنه اینانمغه باشلادیلر . شیمدی ایسه ینه اسکی نظریه‌یه عودت اماره‌لری خفیفدن خفیفه بلیرمکه باشلایور. کذلك نیوتن‌دن بری جاذبهٔ عمومیه اعتقادی اوقدر ذهنلره ملایم کلوب کوکلشدی وکواکبك سیر وحرکتی اعتباریله حسابانه اوقدر اویغون دوشدی [*] که آرتق انکاری برآزمرکب یالامش ارباب معلومات ایچون حماقت صاییلیور. حال بوکه آینشتاینك قولاقلرمزی طولدیران ولوله‌لی تدقیقاتی حادثات وشئون معلومه‌یی لایقیله ایضاح وتعلیل ایچون بویله برفرضیه‌یه احتیاج اولمادیغنی اثباته طوغرو کیدیور . اثیرده بویله . ضیا ، حرارت ، الکتریقیت . . . الخ کبی قوای طبیعه‌نك جسمدن جسمه ، محیطدن محیطه انتقالنی توجیه وتعلیل ایچین برواسطهٔ نقلیه‌یه احتیاج کورمشلر وبوخدمتی « اثیر » نامنی ویردکلری وبوتون کون ومکانك، ابعاد ایله اجسامك ایچنی طیشنی طولدیران خواص ماده‌دن همان همان عاری برماده‌یه کوردورمشلردر . شیمدی بوده زائد بر فرضیه کبی تلقی ایدلمك اوزره . کذا کائنات مادیه غیر متناهیدر عقیده‌سی حاکم اولوب طورورکن خیال بشری تصور ایدیله‌میه‌جك علوی شاهقه‌لره یوکسلتن بوفکر لطیف وجاذب‌ده زه‌ده ایسه اعتباردن دوشه‌جك کبی کورونیور. ینه آینشتاینك ادعالری ثبوت بولورسه کائنات مادیه‌نك تناهیسنه قائل اولمق ضرورتی حاصل اولاجقدر . الحاصل علومك مثبت اولان قضایاسی برطرفه قالدقدن صوکره اربابی بیننده نظریه ویافرضیه اولارق شیوع بولمش ومظهر قبول اولمش هرهانکی قضیه‌یی آلسه‌کز – حقایق اشیایی کشف ایتمك ومعلومات مثبته یکونی قاباراتمق یولنده خطوه خطوه ایلری کیده‌بیلمك اوزره موقتاً تسلیم ایدلمکله برابر – خلافی ثابت اولور اولماز درحال رد وانکار اولونمغه نامزد قضایادن عبارتدر . بر دورده‌کی فرضیات علمیه اودورده حاکم اولان طرق علمیه اعتباریله نه‌قدر متماسك وهم آهنك اولورلرسه اولسونلر اعصار مختلفه فرضیاتی ایستر ایسته‌مز متناقض دوشرلر . ادوار مختلفهٔ علمیه‌نك تناقضی ایسه علمه شین کتیرمز . بلکه تجربه‌یه مستند علومك کوندن کونه

[*] اوقدر اویغون که فلکی شهیر فرانسز «لوودریه» کچن عصرده اورانوس سیاره‌سنك نظری اولارق قطع ایتمه‌سی لازم کلن محرك ایله رصدانك ویردیکی محرکی مقایسه ایده‌رك وبومقایسه‌نك استلزام ایتدیکی حساباتی اوطه‌سنده یاپارق دها اوته‌ده شیمدی (نپتون) دیدیکمز سیاره‌نك وجودینی کشف ایتمش وبوکشفی دیکر رصدلرك رصداتی ایله تأیید ایتمشدر. لوودریه حساباتندن وبوطقوزنجی سیاره‌نك وجودندن اوقدر امین ایدی که بالحساب تعیین ایتدیکی استقامته طوغرو دوربینی توجیه بیله لزوم کورمه‌مش دیرلر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ترقیسنه‌دلالت ایتدیکی ایچون شرف ویریر ..

آنجق شـوکا جلب دقت ایتمك کرکدرکه بر عصرده‌کی فکرونظری افاده ایدن الفاظ‌وعبارات ایله عصر دیکرده‌کی نقیضنی بیان‌ایدن سوزلر البته متباین‌اولورلر. یاحال بویله‌ایکن عینی نصی هر دورده‌اهل تجربه‌نك نتایج فکریه‌سنه‌تطبیقه قالقیشمق بومعانیٔ متناقضه‌یی نصوصه تحمیل ایتمك دیمك اولمازمی ؟ ازجمله شوسما بحثنده اسلافمز بطلمیوس‌نظریه‌سنك تحت تأثیرنده اولدقلری ایچون سماوات سبعی یدی سیاره‌نك فلكلری ایله تأویل ایتدیلر . او مسلك فلکینك خلافی ذهنلرینه خطور ایتمه‌دیکی ایچون سطحنده کواکب ثابته چیوی کبی قاقیلی فرض ایدیلن فلك ثوابته‌ده کرسی ، فلك اطلسه‌ده عرش نامنی ویروب دین ایله فنی کویا تألیف ایتدیلر . روایت یولی براقوب الك بویوك همتی عقلیانه صرف ایدن « تفسیر درایت » صاحبلری علماده هپ بویولك سالکلریدر . فقط صوکره نه‌اولدی ؟ اونظریه کندی تاروپود کرفتی ایچنده بوغولوب قیمتدن دوشنجه، ینه برنظریه‌دن باشقه برشی اولمیان قوپرنیق نسق فلکیسی غلبه ایدنجه اوتفسیرلر هپ حکمدن ساقط اولمادیمی ؟

بوکونده « والشمس تجری لمستقر لها » و « وکل فی فلك یسبحون » کبی آیات کریمه‌یی قوپرنیق نظریه‌سنی تعلیم وتلقین کبی تلقی ایدنلر ینه اوخطایه دوشویورلر . ازجمله مرحوم غازی احمد مختارپاشانك «سرائر القرآن فی تکوین وافنا واعادة الاکوان» اسمنده‌کی اثرنده سرد ایتدیکی مطالعات‌ده بك جوشقلی بر حمیت دینیه محصولی اولمقله برابر کندیسنی غایه‌سنك جهت معکوسه‌سنه کوتورمشدر. بوکتابك مباحث مختلفه‌سنده‌کی تأویلاتی برر برر انتقاد ایتمك بزی بك اوزاقلره کوتوره‌جکی ایچون بوندن صرف‌نظر ایده‌رز . یالکز موضوع بحث « فضا و سما » مقاله‌سنده نقل‌ایدیلان عباره‌سنی ایراد ایتمك دعوامزك نه‌قدر جالب‌نظر اولدیغنی اثباته کفایت ایدر .

باشمزك اوستنده قبه کبی کوك‌رنکده، برشیئك وجودی نوع‌بشر موجود اولالیدن بری کوزی اولان هرفرد ذی‌شعورك محسوس ومشهودی اولا کلمشدر . ادیان‌سماویه‌ده‌بوشهودی تقویه‌وتأیید ایده‌رك سما دینیلن بوقبه‌نك بردکل، یدی‌اولدیغنی واونلرك‌ده اوته‌سنده کرسی‌ایله عرشك بولوندیغنی ناسه تعلیم ایدنجه خلق ینه محسوس ومشهوده تبعاً بورنکی بوسمالردن ایلکنك - یعنی سماء‌دنیانك - رنکی ظن ایتمش . قوپرنیقدن‌بری کلن‌اهل رصد سما دنیله‌بیله‌جك برجسمك‌وجودینه مطلع‌اولاما‌دقلری واجرام کوا کبی بعد مجردده ، فضاده ، بوشلقده‌سابح‌اعتقادایتدکلری‌ایچون بورنك،هوانك رنکی اولدیغنی بعض تجارب ایله‌اثبات ایتمشلروسما یوقدردیمشلرسه‌ده‌بونلرك‌نفی ایتدیکی سماواقعا خلقك ماوی ظن‌ایتدیکی برسما اولمش اولیور.بوقسه‌کتب مقدسه‌ده‌کی سماواتك وجودینه نفیاً واثباتاً هیچ بردلیل ایراد ایتدکلری یوقدر .

لسان عربیده‌ده « سما » یوکسکلك معناسنه اولان « سمو » دن مشتق اولوب مادونه نسبةً یوکسك اولان شیلره اطلاق اولونمشدر . آسمانه « سما » وجمعنده « سماوات » دینلدیکی کبی بلوطه‌ده، یاغموره‌ده « سما » دینیر . حتی نباته بیله یردن یوکسك اولدیغی ایچین بواسم ویرلمشدر. بناءً علیه فوق جهتندن ارباب فنك سما دکلدر دیه اثبات ایده‌بیله‌جکلری هرهانکی موجودك اوته‌سنده سما نامی ویریله‌بیله‌جك بر موجودك وجودینی نفی ایده‌جك هیچ بردلیل علمی یوقدر واولاماز .

بویله ایکن پاشا مرحوم ارباب‌فنه تبعاً خلقك سما نامنی ویردیکی کوك قبه‌یی نفی ایتدکدن وینه

اونلرك‌قولنجه‌فوقمزده فضادن‌باشقه برشی‌اولمادیغنه کوره سما دنیلن شیئك‌ده فضادن عبارت‌اولاجغنه قرار ویردکدن صوکره سما ، تعبیر دیکرله فضا واحد ایکن ناصل اولمش‌ده بعض آیات کریمه‌ده‌جمع صیغه‌سی ایله « سماوات » لفظ‌جایلی وارد اولدیغنی استشکال ایده‌رك آتیده‌کی جوابی ویریور :

« جوّ سما یك چوق‌اجرامه ظرف اولدیغندن آنلرك، یعنی‌مظروفك‌ذکری‌قصد ایدلدکده سمانك جمع صیغه‌سی اولان سماوات کلمه‌سنك استعمال ایدلدیکی دفعةً ذهنه تبادر ایدرکه ذکر ظرف ارادهٔ مظروف قبیلندن اولور . شوقدرکه‌مظروف مذکور دخی کل وجزء اعتباریله ایکی قسمدر : کل ، جوّ مذکورك کافهٔ محتویاتی وجزء ایسه آندن برمقدار قلیلدرکه قرآن کریمك وقت نزولنده (سیارات) اسمیله ارضك اطرافنده دور ایتدیکی معلوم اولان شمس وقمر ، زهره ، عطارد ، مریخ ، مشتری ، زحل نامریله بنام اجرام‌سبعه ایدوکی آیات جلیله‌نك معنالرنده‌صراحةً نمایان اولور . بوایسه‌ذکر کل ، ارادهٔ‌جزء‌قبیلندن اولور . »

انصاف ایده‌لم . بوتأویلك نره‌سی کتاب‌اللهه وواقعه مطابق ، هانکی قسمی دین‌اسلامه نصرت صاییلابیلیر ؟ برکره بو آکلاتیشه کوره سمافضادن یعنی بوشلقدن،تعبیر دیکرله‌عدمدن عبارت‌اولیور. کتاب کریم‌ایسه‌سماایله ارضك مخلوق یعنی‌ارضك‌ده، سمانك‌ده‌ممکنات‌موجوده‌دن‌اولدیغنی‌بزه‌خبرویروب طورورکن آرتق فضاایله تأویلنه امکان‌قالیرمی؟ تأویلك‌سقط‌طرفی‌یالکز بوکا منحصرده‌دکل. (سمایه) یه (سماوات) دینلمه‌سی ذکر ظرف ارادهٔ مظروف قبیلندن اولدیغی سویلنیورکه بو کلفته‌ده حاجت یوقدر . زیرا کتـاب کریمده جمع صیغه‌سی‌ایله (سموات) کلمه‌سی‌تکرر ایتدیکی قدرینه اومقدارجه اسم‌جنس مفرد اولارق (سما) کلمه‌سی‌ده کثرتله وارد اولمشدر . (وهوالذی فی‌السماء اله وفی‌الارض اله) ، (ءأمنتم من فی‌السماء ان یخسف بکم‌الارض) کبی . بناءً علیه فضا معناسنده‌کی برسمانی جمع صیغه‌سی ایله ذکره هیچ برسبب اولمادیغی کبی‌سماواتك یدی‌عددی‌ایله تقیید بیورلماسی‌ده‌سمانك فضا معناسنه حملنه ذاتاً‌مانعدر .

هله بوعدد ایله تقیید بیورلماسی حقنده پاشا مرحومك بیان‌ایتدیکی‌وجهی قبولدن عقلك‌نه‌قدر ابا ایده‌جکی ادنی ملاحظه ایله ظاهردر. فضایه سما ومظروفاتنك تعددندن طولایی‌سماوات‌دیدیردکدن صکره ذکر کل‌ارادهٔ جزء (دها طوغروسی ذکر جزء ، ارادهٔ‌کل) قبیلندن‌یدی‌یه حصر ایدلمه‌سنی نیرین ایله خمسهٔ متحیره‌نك ارضك اطرافنده دور ایتدیکی اوزمان خلقنجه معلوم اولدیغنه حمل‌ایتمك برتوجیه شافی اولمادیغی کبی (سبع سموات) نصندن اوزمان عربك سیاراتی‌بیلدیکنه استدلال ایتمك‌ده طوغرو دکلدر. زیرا قرآن کریمك ایلك مخاطبلری اولان‌قوم‌عرب‌اوعصرده‌کی‌سائراقوام کبی یالکز بو اجرامك دکل ، بوتون ثوابتك‌ده ارض اطرافنده دور ایتدیکنه قانع ایدیلر . حتی‌دیه‌بیلیرم‌که‌دیکر بیلدیزلرك اهمیتی اونلرك نظرنده خمسهٔ متحیره‌دن زیاده ایدی . عربلر بروجی ومنازل قمری یك ای طانیرلردی وییلدیزلرك‌چوغنه اسم‌ویرمشلردر. حتی هیچ بر اسانده لسان عربیده اولدیغی قدر بیلدیز اسمی یوقدر ادعاسنه قارشی جدی بر اعتراضك بر طرفدن وارد اوله‌جغنی ظن ایتم . اسمی خاصةً قرآن عظیمده مذکور اولان اولان (شعری) بعض قبائلك معبودلری اولدیغی کبی بر چوق بیلدیزلرده یاغموره ، قوراقلغه ، صغوغه، صیجاغه، برکته ، قحطه سبب عداولونو وطلوع وغروبلریله بوکبی حادثات وقوع بولو

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ظن ایدیلیردی . بوکا (نوء) دیرلر . لسان شریعتله رد اولونان (علم انواء) عرب جاهلیه‌نك پك مقبولی اولان علملردندر . اهل انوایه کوره بو کبی حادثات مهمه‌یه علت مؤثره عد اولنان بیلدیزلردن (سرطان، شرطان، بطین، نجم یاخود ثریا ، دبران ، هقعه ، جوزاء ، عذره ، ذراع ، شعری ، نثره ، طرفه ، جبهه ، صرفه ، عواء ، سماك (اعزل ورامح)، غفر، زبانی، اکلیل، قلب العقرب، شوله ، نعائم ، بلده ، سعدالذابح ، سعدبلع ، سعد السعود ، سعدالاخبیه ، دلو ، سمکه) کبی کواکبك طلوعی بزم منجم‌باشی جیب تقویمنك صاغ کنارنده (مواسم واحوال کواکب) خانه‌سنده کوردیکمز شروحه بکزر احکامك وقوعنه دلالت ایدرمش که حالا بزم تقویملرمزده دوام ایدوب کان بوقبیلدن اشارات اوعصرلرده‌کی تجاربك تمادیسندن باشقه برشی دکلدر . بویله اولنجه کوکلرك یدی عددی ایله تقییدی حین نزول قرآنده ارض اطرافنده یالکز یدی جرم سماوینك دورانی معلوم اولماسنه ناصل حمل ایدیله‌بیلیر ؟ یاخود عربك بطلمیوسك مسلك فلکیسنه مطلع اولدیغنه ناصل دلالت ایده‌بیلیر ؟

برده خالق کائناتك (جل شانه) یدیدن ــ دها طوغروسی اعتقاد کلدان ویونانه کوره بشدن ــ زیاده سیارات یاراتمش ایکن مسوق‌لهلری کندی آثار عظمت وکبریاسنی اظهار اولان آیات کریمه‌ده عجزهٔ عبادك علم ضعیفنه استناد وجهل وغفلتلرینی تأکید ایتمه‌سی ، دها طوغروسی آلداتماسی یاقیشیق آلیر شیلردنمیدر ؟

حمیت دینیه لله الحمد قلبلرنده سونمه‌مش اولان منوران اسلامك دینه خدمت ایده‌جکز ومقطوع به اولان معانیٔ نصوص ایله مظنون اولان فرضیات علمیه وفنیه‌یی باریشدیره‌جغز دییه یاکلش یوللره صاپمالرندن چیقاجق نتایج مهلکه‌یی کوسترمك ایچون نمونه کافیدر .

بو وظیفه‌م دها قالیورکه مسرودات آنفه‌دن احتمال که کرك دینه کرك علمه قارشی بولانمش اولان اذهان غافلینی بو مسئله‌ده تنویردر . بناءً علیه بوبابده دین ایله علمك باریشیقلغنی ، نصوصك علمه منافی کلمیه‌جکنی کوسترملی‌یم که کتاب کریمك حقنی علی قدر الاستطاعه ادا ایتمش اولایم . سویلیه‌جکم سوزلرده ذهول وخطا وارسه تصحیح ایده‌جك ذواته تحفهٔ شکرانمی شیمدیدن عرض ایلرم .

فکر عاجزانه‌مه کوره مقر ملائکهٔ علویین اولان سمواتك وجودی نصاً معلوم ایسه‌ده حقیقت وکیفیتلری واو عالملرده نه کبی قوانین کونیه‌نك جریان ایتدیکی کلیاً مجهولمزدر . بونلرك یالکز وجودو مقر ملائکه اولدقلرینه اعتقاد ایده‌رز . ملائکهٔ کرامك وجودینه ایمان ناصل واجب ایسه اونلرك مقری اولان سمواتك‌ده وجودینه بلاتأویل ایمان واجبدر . سماوات حقنده نه فضادر ، نه‌ده فضا ایچنده‌کی اجرامدر دیرز . حس وتجربه‌دن باشقه واسطهٔ علم طانیمان علوم و فنون عصریه اربابی بو معناجه سمادن خبردار اولمادقلری ایچون بالطبع سما واردر دییه‌مزلر . چونکه تجربه و مشاهده‌لری اورالره تعلق ایتمه‌مشدر . شو قدرکه یوقدرده دییه‌مزلر . چونکه وارلغنی تصدیق تناقض عقلی‌یه منجر اولاجغنی اثبات ایدر برهان اقامه‌سنه یول بولامازلر . بعضلرینك یاپدیغی کبی ! « بز اویله برشی بیلمیورز . بناءً علیه یوقدر » دیمك یوقلغی اثباته کفایت ایتمز .

بکی اما سماوات وارایسه نره‌ده‌در ؟ علم هیئتك بحث ایتدیکی مجموع اجرامك اوته‌سنده اجرامك اوعقللره حیرت ، حتی دهشت ویرن اوزاقلقلری فضایی نه قدر وسعتلی کوستریرسه کوسترسون ینه بر بعد متناهیدر . ریاضیونك نامتناهی دیدکاری کمیتلر فلسفه‌ده‌کی نامتناهی مفهومندن چوق اوزاقدر . اونلر نامتناهی دیرکن ارقام ایله افاده‌سنده عجز بشر متحقق اولان برکمیت عظیمه قصد ایدرلرکه هر حالده متناهیدر . چونکه ریاضیات نامتناهیلری عدد یرینه قویوب اونلرله اعمال اربعه‌یی پك اعلا اجرا ایدوب طوریور . بونلر حقیقةً غیر متناهی اولسه زیاده ونقصان قبول ایتمز وبو اعمالی حقلرنده تصوره امکان قالماز . ثانیه‌ده اوچ یوز بیك کیلومتره سرعتله ضیانك بزه آنجق یوزبیکلرجه سنه‌ده واردیغی فرض وتخیل ایدیلان اجرام بعیده‌نك اوته‌سنده عدم محض اولدیغنه دلیل عقلی وتجربی اولمادیغی ایچون بزده کتاب اللهك خبر ویردیکی سماوات او اجرامك اوته‌سنده‌در دیبورز . نته‌کیم (ولقد زینا السماء الدنیا بزینة الکواکب) آیت کریمه‌سی بوبابده بزه دینی برحجت قاطعه‌در . خالق ارض وسما جل وعلا حضرتلری سماء دنیایی یعنی قات کوکدن بزه اك یاقین اولانی بویوك وعجیب برزینت ایله ، کواکب ایله تزیین بویوردیغنی خبر ویریورکه بوندن اك یاقین سمانك عالم کواکبك اوته‌سنده اولدیغی معناسی چیقارمقده هیچ بر محذور یوقدر . یبلدیزلری یونانیلرك اعتقادی وجه ایله برقبه‌یه قاقلمش اعتقاد ایتمکده ضرورت اولمادیغی ایچون سمانك کندیسی مشهودمز اولمامقله برابر بریسنده قالان کواکبی اوکا زینت دییه کوسترمك‌ده حسه ملایم کلیر برطرز بیاندر .

قدرت و عظمت الهیه حقیقةً غیر متناهی اولدیغی ایچون اك قوی عقللری طوردوران بوبعد ینه قیصه بر مسافه‌دن عبارت قالوب عالم کواکبی محیط اولان سماء دنیانك اوته‌سنده ایکنجی برسما ، دها اوته‌سنده ینه اونی محیط اولان اوچنجی برسما واردر . وهلم جراً . یدی قات سمانی بوقدر وسعتلریله تصور ایتدکدن صوکره (وسع کرسیه السموات و الارض) آیت کریمه‌سنك منطوق منیفنجه بوتون سموات و ارضی محیط اولان (کرسی) کلیر . کرسی‌یی‌ده عرش رحمن احاطه ایدرکه آنك عظمتنی تقدیر ایده‌جك اولچو وتعبیر ایده‌جك سوز یوقدر . کرسی ایله عرشك مقدار وسعتی حقنده اجمالی بر فکر ایدینه بیلمك ایچین ابوذر غفاری رضی الله عنهك سؤالنه قارشی طرف اقدس رسالت پناهیدن ویریلن آتیده‌کی جوابی ذکر ایده‌لم : « یا اباذر ماالسموات السبع والارضون السبع عندالکرسی الا کحلقة ملقاة بارض فلاة وان فضل العرش علی الکرسی کفضل الفلاة علی الحلقة = یا اباذر ، یدی قات کوك ایله یدی قات یر کرسی‌یه نسبةً بر چولك اورته‌سنه آتلمش بر قبو ویا یوزوك حلقه‌سندن فضله برشی دکلدر . عرشك کرسی‌یه نظراً بیوکلکی او چولك او حلقه‌یه نظراً بویوکلکی درجه‌سنده‌در . »

نص کریمی بطلمیوس مذهب فلکیسنه توفیق ایتمك ایسته‌ین علمامزك بو آیت جلیله ایله بو حدیث شریفی اعمال ایتمکده بوقدر مساهله‌کار طاورانمه‌لری جای تعجبدر . اونلرك تأویلنجه کرسی فلك ثوابت ، عرش‌ده فلك اطلسدر . حالبوکه بو تأویل کواکبی سماء دنیانك دکل ، کرسینك زینتی عد ایتمکی استلزام ایدر . بو محذوردن‌ده قورتلمق ایچون بطلمیوسك قبول ایتدیکی قاریشیق افلاکی‌ده ، بو افلاکك شفافیتلرینی‌ده قبوله مضطر قالمشلردرکه یا کلش بر تأویل ینه یا کلش دیکر تأویلی ویا تأویللری‌ده آرقاسندن سوروکله‌مش اولیور . نصوصی تأویل ایده ایده ظواهر نظم کریمدن استفاده ایدیله‌جك نه قالابیله‌جکی ایسه هر حالده جای تأملدر .

برده قارئین محترمه‌نك نظر دقتلرینی شو نقطه‌یه جلب ایتمك ایسته‌رم‌که کتب منزله‌ده کوزه‌دیلن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

غایه انسانلرك عقل وتجربه سایه‌سنده كندیلكلرندن كشف ایده‌بیله‌جكلری حقایق كونیه‌یی تعلیم دكلدر. بونلر بو مقصددن چوق دها مهم اولان عقاید صحیحه‌یی تلقین وعباداللهك روحنی تهذیب وتصفیه ایده‌رك دارینده خیر و صلاحلرینه باعث اولان احكام عملیه‌یه ، اعمال قلبیه و بدنیه‌یه ارشاد غایهٔ علیاسنه متوجهدر. علوم طبیعیه وفلكیه‌نك موضو- علرینه داخل اولان شیلردن آرا صیره بحث اولونماسی‌ده محضا شواهد قدرت ربوبیتی انظار اولوالالبابه عرض ایچوندر . بالفرض كوا كبك ارض اطرافنده ، یاخود ارضك كندی محوری اوزرنده دورینی تعلیم ایتمك مقصد شرعك خارجنده‌در. بر مؤمنه كوره بطلمیوس نظریه‌سنك ثبوتی ایله قوپرنیق نظریه‌سنك (حسن ظنه بناءً) مبرهن عد ایدلمه‌سنك فرقی یوقدر . زیرا هر ایكی نظام مادینك قدرت وابداع خالقه نسبتی بردر . فن كورمش بر مؤمنك بنای اعتقادینی تزلزله اوغراته- بیله‌جك یالكز برشی اولابیلیركه اوده نصوصك معلوم ومحقق اولان مبرهناته مناقض برشیئی احتوا ایتمه‌سیدر. متواتراً بزه بالغ اولان نصوصده ایسه لله‌الحمد ذهنمزی آز چوق تغلیط ایده‌جك هیچ بر تناقض یوقدر . علوم و فنونك بوتون صفحات تكاملنده ثابت اولمش ، فرضیه حالندن چیقوب حقایق مبرهنه صره‌سنه كچمش هیچ برشی بیلمیو- رزكه نصوص كتابه معارض كله‌رك وجدان وایمانمزده بر عقدهٔ اشكال براقسون . نظم جلیلده هیچ برعصرك حقایق ثابتهٔ علمیه‌سنه منافی كله‌مك خارقه‌سی‌ده اعجاز قرآنك اك كورمك ایسته‌مین كوزلره چارپه‌جق دلائل باهره‌سندن بریدر . برآز تأمل ایدلسه نصوصه مخالف كلن اعتقادات علمیه یا ظاهر البطلاندر ، یاخود فرضیه حالندن هنوز قورتلمامش، دكیشمكه نامزد برعقیده‌در . بناءً علیه نصوصی فرضیات علمیه‌یه تأویل وتوجیه ایتمكدن ایسه اونلری خالق حكیمك تعالیم حقه‌سی اعتقاد ایدوب نقیضلری اولان نظریات وفرضیاتك حالده بر چوروك طرفی اولدیغنه ایناتمق وبو چوروكلكك ایركج میدانه چیقماسنه انتظار ایتمك اولادر.

احمد نعیم

توركك ابدی وظیفه‌ی

بز توركلر ، بوتون شرقلیلر ، حتی عموم آسیا اقوامی ؛ اجتماعی مرحله‌لرك نره‌سنده اولور- سه‌ق اولالم ، اطوار و حركاتمزده پك اسكی بر اصالتك بارز ایزلرینی طاشیرز . هله عجزدن استفاده ایتمه‌مك ، امانه قلنج چكمه‌مك ، مسافر- پرورلكده افراطه وارمق كبی بركزیده خصائلده پك بیوك برمشابهتمز واردر . انسانیتك بوغایت یوكسك سجایاسی هر آسیالینك جبیننده مشترك بر لمعه كبی پارلار .

منفعت ، نجیب افقلرمزده ، هیچ بر وقت (دین) مرتبه‌سنه یوكسلمه‌مش ، فضیلتدن صوكره كلن (موقع اعتدالنی) دائما محافظه ایتمشدر . بز روحی قیمتلرمزی كوچولتن هر شیئی دائما استحقار ایده‌رز . بالخصوص اسلامیتك دائرهٔ نجاتنه كیرمش اولان شرقلیلرده ، فقر ایله یسارك ایكی منتهاسی آراسنده قرق درجه‌دن فضله فرق یوقدر . زكات ، بودقیقهٔ اجتماعیه‌یی پك كوزل تسویه ایتمشدر . بوسایه‌ده طبیعتده موجود اولمیان مساوات مطلقه خیاله آرائتمدیغی كبی ، سعی وذكا فرقلرینك تأمین ایده‌جكی سعهٔ رفاه ایچونده اك معتدل مقیاس قبول ایدلمش اولیور .

كوكلری پك اسكی زمانلرده بولنان برشبكهٔ اصالتك ، هرشرقلینك روحنده بررشته‌سی واردر. وقتیله محتشم ، منتظم حكومتلر ، مدرس، پایدار،

مدنیتلر وجوده كتیرمش هندلیلری ، چینلیلری، افغانیلری ، ایرانیلری ، توركلری ، مغوللری... برطرفه براقالم بلكه خلقت آدمدنبری مدنی بر كتله حالنده طوپلانمغه موفق اوله‌مامش ، عشیرت مرتبه‌سندن اصلا ایلری كچه‌مه‌مش ، بدویلرك بیله ناصیه‌لرنده وقار و نجابت لمعه‌سی پارلار . بادیه قادینلرینك صداقت وعفتی ، متانت ومقاومتی ؛ اك كستاخ جرثلری بیله كندینه حرمت ایتدیره‌جك بر قدرتده اولمسی كیفیتی ، جهانك قولاغنی چینلاتمش بر حقیقتدر . چوللرك یانق چهره‌لی بناتنك اك كرانبها زینتلری دردانهٔ عصمتلریدر . اورالرده‌بوكبی پولاد اللره تودیع ایدیلن (ناموس) هرنوع شائبه‌دن مصون قالیر ، مجادلهٔ حیات ایچین چادیرینی ترك ایدن اركك كوزی آرقه‌سنده قالماز . شجرهٔ نجابتك هیچ برپاپراغی شهوانی احتراصلرك هیجانه كتیرمسی احتمالی یوقدر . بابادن آلنان « نسلی ودیعه » هیچ بر ابرام ایله آچیلامیان اصداف بكارت ایچیده حفظ وپرورده ایدیله‌رك اولاده دور ایدیلور .

طبیعتك سینه‌سنده عصرلردنبری معصومیتنی محافظه ایتمش بدویلره نسبةً بویوك بویوك جمعیتلر مدنیتلر ایچنده یاشامش ، احتراصی اجتماعی مهالكه كوكس كرمش اقوامده بیله آسیالیلره مخصوص پك چوق مشترك فضائل واردر . مثلا اجدادینك زمیندن یشدیكنه ایناتمغه تنزل ایتمین، حكمدار- لرینك سلسله‌سنی مبالره ، معبودلره ، یوكسلتن چینلیلرك بیله وقار ، تمكین ، صبر ، قناعت كبی اوصافی واردر . افغانیلرك بلند ناصیه‌لرنده بر سهام حماست كبی پارلایان ، بر وقار جنكاورلكی تمثیل ایدن بارز علامتلری فرق ایده‌میه‌جك انسان كوزی تصور ایدیلورمی ؟

اداری و ادبی سلطنتلرینك قدمی بیكلرجه ییللره واران ایرانیلرك ، عظمت حس وخیالی ، منبع محتشم ماضیلردن فیشقیران غرور، چولوغنك چوجوغنك، قادینك، اركگنك مشترك هوستلری دكلیدر ؟ . عالمك روزكار انقلابی بو اریكلر دیارینی ، جهان شمول ایمپراطورلقلردن ، تشكیلاتسزلق یوزندن اك دوشكون حكومتلر میانه ایندیره‌بیلور ، فقط فردوسینك ، خیامك ، سعدینك اولادلرینك قلبلرندن مزایای فطریه‌یی، جبهه‌لرندن خطوط غروری سیله‌من .

همالایانك شمال اتكلرندن باشلایارق تا اورال طاغلرینه‌قدر یاییلان قبائل ، اداره‌وتشكیلاتسزلق یوزندن ، طوپدن ، توفنكدن ، انتظامدن محروم قاله‌بیلور. یالكز طمارلرنده‌كی ازلی جنكاورلكه خلل كلمك احتمالی یوقدر . اوكلرینه دیكیله‌جك برعلم حماست آرقه‌سنده جهانلر فتحنه كفایت ایده‌جك قدرتلری هرزمان اظهار ایده‌بیلورلر .

بو آرسلان سوروسندن آیریلوب‌ده اوروپایه آیاق باصمش اولان عثمانلی توركلری ، غربك اسلام بلورندن كچه‌بیلن مزایای مدنیه‌سنده نائل اولوب تربیهٔ روحیه ایله مآثر مدنیه‌یی نفسلرنده جمع ایده‌بیلن یكانه ملت اولمشلردر .

ایشته قدرت الٓهیه ، « لوای احدی » نی مدافعهٔ حق اوغرینه هرزمان استحقار رفاه وحیات ایتمش بویله برقومك ید امینه تودیع بیورمشدر. عثمانلی توركلری علمدار اسلامیت ، مدافع حق وحقیقتدر . طرناقلریله قازاندقلری (سقاریه ظفری) ایله صوك كونلرده انكشاف ایدن معجزوی استخلاص سفرلری مدنیت اسلامیه‌نك مدافعه‌سی اوغرنده اختیار ایدیلن اك مبجل مجاهده‌لرندندر . توركك بوعالی، مبارك وظیفه‌سی، تمیز ،عظمتلی هلالنك،دمرك بیك‌دورلوقهر وستمی آراسندن زنده بروارلقله هرزمان یوكسلمه‌سنه دلالت ایتمشدر .

عبدالفیاض توفیق

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل ادبی :

ظفر تاریخلری :

وطن که سەوکیسی هر مسلمانه سینه آرادر
اونی حفظ وحراست مقتضای امر مولادر
صمیم روح ایماندن دوغار حب وطن حسی
بونك فقدانی ضعف اعتقاد شخصه ایمادر
سبیل حق وطن سرحدیدر اولجه بی شبهه
نگهبانلق اویولده مسلمینه فرض اقوادر
وطن اویله مقدس بقعەدرکه حفظی حالنده
زمینی جای عزت ، مدفنی جنات علیادر
وطنپرور اودرکه حفظ خاك پاك اسلامه
وجودی آتشین قلیله استحکام برجادر
لاقیردی قهرمانی، قالدیرم جنکاوری یوقسه
حقیقتده وطنپرور دکلدر ، عین اعدادر
ریاکارانه دعوای حمیت ایلەین ناکس
حمیتسز ، ادبسز ، شارلاتان بی‌عار ورسوادر
برای نفع شخصی صاللانان هر کلهٔ منحوس
فکر جلمکده، یول اورمقده شیطان ایله همپادر
غرور جاهلانه بویلەلردن خوشلانیر ، لکن
او مغرورانه حظك آخری حظ بلایادر
مثال ایسترسه برقاچ ییل مقدمکی حدود ایشته
خریطه اوزره حالا اتساعی دیده پیرادر
فقط اوندن کیدن اقسامی یاد ایتمك نه مشکل شیٔ
بقایای وطنده چشم حسه کریه افزادر
یاقك زخم ألیمی سینەدن قلبه کذار ایتمش
قورك اطرافنی رقتله که مقطوع الاعضادر
ناصیل یانماز شو وضعك پیشگاه اکترابنده
او انسانکه درون صافی ایمانله تجلادر
تخطیسی هله بر دشمن مردود وبدبودك
تنفر کردهٔ اهل شقا ، عار اشرادر
ویروب نصرت مظفر قیلدی حق جیش فدا کاری
که پیشنده عدو (این المفر) کویا وبویادر
بو جند قهرمانك جمله سرداران و افرادی
شوخاقك منت وشکرانه حقا که احرادر
التهی متحد قیل زمرهٔ ارباب توحیدی
که حال افتراق البته بادیٔ رزایادر
کمال فخر ایله عزم ایلەمشدی نظم تاریخه
قلم که نشوەسندن ناشی شوق افزایه همتادر
اولونجه چاریارك فیض تبشیری دله وارد
(هلال اولدی مظفر) فتحه بر تاریخ غرادر

۱۳٤۱ طاهر المولوی

❦

خولیا کونلری ...

ذکر ، قرآن سسی صوصمش معبدده ،
تا کری‌یه عبادت بلکه کیزلی قالمش ..
حالا ذوق آرارز بومدلتده ،
حقلی دوشونتلر آرتق آزالمش !

حقك رحمانه سجده ایدن یوق ،
طریق اصلاحه دونوب کیدن یوق ،
هر طرف چول کبی یشیل چمن یوق ،
قاراکلق یوللرده روحلر بوکالمش !

نه قادار سویلەیوب آغلاسەمده آز ،
دیك ، درین قویویه مشعله واورماز ،
حقسزی ، حقیقت بلکه قولای صارماز ؛
کوکلر خولیانك ذوقنه دالمش !..

ایوب سلطانده : عبدالباقی عزیز

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ابوالفتح البستی نك بر قصیده‌سی ومنظوم ترجمه‌سی

گچن نسخه‌دن مابعد

فلاتکن عجلاً فی الامر تطلبه	عاجل اوله ایشده زیرا محنتدن قورقیلور
فلیس یحمد قبل النضج بحران	نضج علتدن مقدم کیمده‌کیم بحران اولور
هما رضیعا لبان حکمة وتقی	بروطنده ماله همشهری اولان طغیاندر
وساکنا وطن مال وطغیان	امزیرن حکمت ایله تقوایی بربستان اولور
وذوالقناعة راض من معیشته	انبساط ایلر معیشتجه قناعتدن ظهور
وصاحب الحرص ان اثری فغضبان	حرص ایله مألوف اولان اهل طمع غضبان اولور
اذا بنا بکریم موطن فله	حاصل اولماز برکریمك که وطنده راحتی
وراءه فی بسیط الارض اوطان	اول کریمه ساحهٔ غبرا بتون اوطان اولور
یانائما فرما بالعز ساعده	غافل اولمه آچ کوزك ای ظلم ایله مسرور اولان
ان کنت فی سنة فالدهر یقظان	سن نه‌کونه نائم اولسه‌کده فلك یقظان اولور
یاایها العالم المرضی سیرته	ایلین علم وکمال وحسن وخلقی التزام
ابشر فانت بغیر الماء ریان	دهرده برقطره صو ایچمزسه‌ده ریان اولور
ویا اخا الجهل لواصبحت فی لجج	جهل ایله هرکیم که الفت ایتمه‌دن خشنوددر
فانت ماینها لاشك ظمئان	بحره مستغرق بیله اولسه ینه عطشان اولور
یار افلا فی الشباب الرحب منتشیاً	ای شبابنده شراب حسن ایله سرمست اولان
من کأسه هل اصاب الرشد نشوان	رشده ایتمز اتصال اول کیمسه‌کیم سکران اولور
لاتغترر بشباب رایق حضل	نفره‌لنمه قصر عمران جمالك سیر ایدوب
فکم تقدم قبل الشیب شبان	شیبدن اول اوعمرانك چوغی ویران اولور
هب الشبیبة یبلی غدر صاحبها	شاب معذور اولسه‌ده کیمدیر آکا معذور کیم
ماعذر اشیب یستهویه شیطان	وقت شیخوخت ایچنده تابع شیطان اولور
کل الذنوب فان الله یغفرها .	هرکناهی مغفرت ایلر غفور کبریا
ان شیع المرء اخلاص وایمان	آنده کیم سرمایهٔ اخلاص ایله ایمان اولور
فکل کسر فان الدین یجبره	جبر ایدر هرکسری دین اما که ظلم اصحابنك
ومالکسر قناة الدین جبران	صانمه کیم کسر رماحی قابل جبران اولور
خذها سوائر امثال مهذبة	یازدیغم سوزلرده‌کی امثاله دقت ایله کیم
فیها لمن یبتغی التبیان تبیان	طالب ایضاحه اول امثالدن تبیان اولور

دیاربکرلی سعید پاشا مرحوم

غزل

طلوع ایدنجه خیالی‌مه منیر کبی
کیرر لطافتی انساجه اثیر کبی !
نه‌خوشدی ، آه ، طورووردم حضور نازنده
امیر اوکنده خضوع ایله‌ین فقیر کبی!
ایدردی قلبمه حسنیله هپ افاضهٔ نور
تواضعاً کورینوب پیك مستنیر کبی !
خبیر اولوردی کوکل خاطرات قلبندن ؛
اوده کلیردی بکا کاشف ضمیر کبی !
حرارتم نه‌قدر ، بیلسه‌کز ، یاقیشمش ایدی
وجود نازکنه جامهٔ حریر کبی !
رقیب طالعمی صورما ، بویله یرلرده
کلوب همان دیکیلیر منکر ونکیر کبی !
اوکون محبتمی قیصقانیرکن آخردن
بوکون بکا باقیور جانیٔ شریر کبی !
خلاصه یوق اونم سودیکم امیر کبی ،
نه‌برسون بولینور صادق اسیر کبی !

محمد صادق

ایکی رباعی [*]

آتش براقان قلبمزه الحق او
تقصیر ایده‌جك راهمزی مطلق او
کرخلق جهان اولسه حکیم حاذق
حل ایلیه‌جك مشکلمز آنجق او

٭٭٭

ای خاکی ایدن کوهر ناب نایاب
بن خاکده‌ده قیل عطف نکاه پرتاب
خاك رهکم بیرم ، افندم امداد
برجرعه ایله أیله ترابی شاداب

طاهرالمولوی

[*] برنجیسی ، حضرت مولانانك :

آتش نزند دردل ما الا هو
کوته نکند منزل ما الا هو
کرعالمیان جمله طبیبان باشد
حل نکند مشکل ما الا هو

رباعیسندن مترجم ، ایکنجیسی‌ده پیر مشارالیهك :

ای عاشقان ای عاشقان من خاکرا کوهر کنم
ای مطربان ای مطربان دف شما پرزر کنم

بیتندن ملهمدر .

محفل تاریخی :

ام عماره

مابعد :

نبی اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمزك النده بر خرما چوبوغی بولونیوردی . مسیلمه‌نك عارسزلغنه قارشی « شوچوبوغی بیله ایسته‌سه‌ك ویرمه‌م » بویوردی .

حریف ؛ انکسار خیال ایله دوندیسه‌ده قبیله‌سنه « نبوتده محمده شریك اولدم » دیمك وکندیسنه (رحمان) نامنده بر ملك واسطه‌سیله وحی کلدیکنی سویله‌مك جرأتنی کوستردی . معجزه اولمق اوزره معهود یومورطه‌لی شیشه‌یی ارائه ایتدی و قومی طرفندن تصدیق اولونوب (رحمن الیمامه) لقبنی آلدی . (*)

بعده « پیغمبر مسیلمه‌دن محمد رسول اللهه . امر رسالتده سکا تشریك ایدیلدم . ارضك یاریسی بزم ، یاریسی قریشکدر . فقط قریش متجاوز بر قومدر » مآلنده برمکتوب یازدیروب امتدن !

(*) اسود عنسی‌ده بویله حقه‌بازلق معرفتبردازلنی معجزه دییه یوتدورمشدی. حاجی ذهنی افندی مرحوم (مشاهیرالنساء) ده دیورکه :

« مرقوم قبائل یمندن بنی‌مذحج قبیله‌سی عشائرندن عنس نام عشیرته منسوب (عیهله بن کعب بن عوف) اسمنده برحقه‌باز حریف ایدی‌که مقدما اسلامه کلمش وحجة‌الوداع وقوعندن صکره مرتد اولمشدی . فن کهانت وشعبده بازیده مهارتی وسوزینك تأثیری مناسبتیله برطاقم بی‌مغز وسبکسر کیمسه‌لره بن پیغمبرم دیوبعض امور اظهارایدر وآنلری آلداتوب اضلال ایلردی. دائما نقاب پوش اولمغله کندیسنه (ذوالخمار) اطلاق اولنوردی . (حمار) عربیده باش اورتوسی معناسنه‌در . آنك برده حماری وارایدی . آکا (اشك اوبناتانلر کبی) سجده ایت دیدکجه سجده ایدر . وترسلن دیدکجه ترسله‌نیر اولدیغی جهتله (ذوالحمار) دیه‌نلر دخی اولمشدر . تبعه‌سی نسوانی اواشکك ترسیله تعطر، یعنی آنك روثی [فیشقیسنی] عطر عدایدوب اوسنلرینی، باشلرینی آنکله تلویث ایلرلردی..

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایکیسنه تودیعاً طرف اقدس رسالته کوندەردی .
کلنلر ؛ مسیلمه‌یه ایمان ایله‌مش اولمغله برابر رسالت محمدیه‌یی تصدیق ایدییورلردی .

امر نبوی ایله و (مسیلمة الکذاب) خطابیله بر جواب یازیلوب ارض ؛ اللهك ملکی اولدیغی و بونی قوللرندن دیله‌دیکنه‌ویره‌جکی بیان بویورولدی .

مسیلمه ؛ جوابنامهٔ پیغمبری‌یی صاقلادی ، کندیسنك شریك نبوت اولماسنه ذات اقدس محمدینك‌ده موافقت بویوردیغنه دائر بر مکتوب یازدیردی . قبیله‌سی خلقنه اونی کوستردی وقومی آراسنده مصدق ومطاع اولدی .

پیغمبرلك نامی آلتنده شیخلك ورئیسلك ایتمه‌یه باشلایان مسیلمه ؛ شراب ایله زنانك حرمتنی قالدیردی ، متنبیه (سجاح) ك بدل مهری اولمق اوزره صباح ویاتسی نمازلرینی عفوایتدی (*)

(*) سجاح بنت حارث التمیمیة بعض مسجع یاوه‌لر ایرادیله پیغمبرلك دعواسنه قالقیشمش وبرقسم جهله‌یی صدق نبوتنه قاندیرمش بر قادیندر .

ایچه قالابالق طوپلایجه اهل اسلام ایله اوغراشمق املنه دوشمش ایسه‌ده اول امرده مسیلمه اوزەرینه یورومه‌سی توصیه ایدیلدیکندن یمامه‌یه توجه ایتدی . مسیلمه ؛ سجاحی صلحاً قارشیلامق ایچون زیارتنه کیتدی وخصوصی برچادر داخلنده ملاقات ایتدی . کندیسنه منزل آیتلردن ! اولاق اوزره :

« ان الله خلق للنساء افراجاً وجعل الرجال لهن ازواجاً فنولج فیهن ایلاجا ونخرجها اذا شاءت اخراجا فینتجن لهن سخالاً انتاجاً » هذیانی اوقودی . کرك بوآیت ! کرك آنکنی قالدیروب کوستردیکی علامت طولاییسیله پیغمبرلکنی تصدیق ایله‌ین سجاحه ازدواج ایدوب بوتون خلق اطاعتمزه آلسه‌ق اولمازمی ؟ تکلیفنده بولوندی .

سجاح ؛ بوتکلیفه موافقت‌واوچ کون چادرده اقامتدن صوکرا امتی آراسنه عودت ایتدی که مهرینه مقابل صباح ویاتسی نمازلری عفو ایدیلمش ؛ اوردوسیله چکیلوب کیتمه‌سی ایچین‌ده یمامه‌نك نصف حاصلاتی ویریلمشدی .

بعضیلرینك روایتنه کوره سجاح ؛ صوکرادن ینه مسلمان اولمش وبصره‌یه کلوب اوراده اوتورمش ، جنازه نمازی ده معاویه‌نك بصره والیسی اولان (سمره بن جندب) طرفندن قیلدیریلمشدر .

« الفیل ما الفیل وما ادراك ما الفیل له ذنب وثیل و مشفر و خرطوم طویل ان ذلك من خلق ربنا القایل »

و « انا اعطیناك الجواهر فصل لربك و هاجر ان مبغضك لفاجر » و « والزارعات زرعاً فالحاصدات حصدا والذاریات قمحاً والطابخات طبخاً والخافرات حفراً والخابزات خبزاً فالثاردات ثرداً فاللاقمات لقماً والآکلات اکلاً لقد فضلتم علی اهل الوبر وماسبقکم اهل المدر » کبی یاوه‌لر سویله‌مه‌یه وبوطرز بیان ایله قرآن کریمی تنظیر ایتمه‌یه حتی معجزه‌لر کوسترمه‌یه قالقیشدی . مع مافیه یاپدیغی شیلر تماميله عکسی نتیجه‌لر ویرییوردی . مثلا : ایچنده صو بولونان بر قویویه توکورمش ، اوصویك تبرکاً دوکولدیکی قویولر قورومشدی .

رمد علتنه اوغرامش بر آدامك کوزینه توکروکنی سورمش ، بدبخت خسته‌نك کورلکنه سبب اولمشدی .

صاغمال برقویونك بلنی صیغامش ، حیوانك ممه‌لرنده‌کی سوت چکیلیویرمشدی .

بر کون امتندن بری ؛ یانته کلمش ، هنوز طوغان چوجوغیله یکرمی یاشنده‌کی اوغلی ایچین دعا ایسته‌مش ، مسیلمه ، نوزاده قرق سنه عمر ویرمکله برابر بویوك قاردەشنه‌ده دعا ایتمش ، فقط حریف أوینه کلنجه بویوك اوغلنك قویوده بوغولمش ، کوچوکنك ایسه حالت نزعده بولوندیغنی خبر آلمشدی .

مابعدی وار

طاهر المولوی

عثمان شمس افندی حضرتلری

١٢٢٩ سنهٔ هجریه‌سی ربیع الآخرینك برنجی چهارشنبه کیجه‌سی ریاض امکانه زینت ویرمشدر . مسقط رأسلری استانبولده باب عالی جوارنده خواجه پاشا محله‌سیدر . پدر مکرملری مالیه نظارتی اسهام قلمی سرآمدانندن و معمرینندن و خواجکان نقشبندیدن (خواجه امین افندی) دیه مشهور سید محمد افندی اولوب (قوش آطه‌لی ابراهیم افندی) حضرتلرندن‌ده اخذ فیض ایدرك اختیار انزوا ایله ١٨ ذی الحجه ١٢٧٧ ده سکسان اوچ یاشنده ارتحال ایلمکله اسکدارده قره‌جه احمدده مقبرهٔ مخصوصه‌سنده مدفون(١) والده‌لری شریفه فاطمه خانم ایسه ١٢٩١ ده ارتحال ایلمکله زوجنك قبرینه مقروندر (٢)

عثمان شمس افندی تحصیل ابتدائیدن صکره علی روایةٍ خواجه پاشاده توتون تجارتیله اشتغال و بواثناده وقتنی بوش کچیرمیوب کمالات علمیه‌یی‌ده استحصال ایتمشدر .

بدایةً رجال نقشیه‌دن اسماعیل افندی‌یه انتساب ایتمش وبیك ایکی یوز اللی بش تاریخنه قدر سیر وسلوك ایله کامیاب اولمشدر . شیخنك ارتحالنده کبار مشایخ شعبانیه‌دن مشار الیه ابراهیم افندی حضرتلرینه عرض نسبتله اکمال مراتب سلوك ایلدیلر . ١٢٦٤ ده عزیزینك عالم جماله انتقالنه مبنی :

ساقیا باشك ایچون جام لبك صون شمسه کیم (١)
ویردیکك شول بادهٔ آتش نثار الویرمدی

(١) کلدی نه طاق فلکدن فوتنه تاریخ شمس
منتهای سعده اولدی منزل روح الامین
(٢) ایندی نه طاق فلکدن فوتنه تاریخ شمس
شوق ایله الله دیو کوچدی شریفه فاطمه
(١) شعرده (شمس) تخلص بیورملرینك حکمتی بیان وادیسنده سویلرلر :
پرتو ذاتندن ای شمس ایتدیکمچون اقتباس
یادکار آلدم بواسمی شمسی تبریزدن

دیه اظهار خواهشله بحر کمالاته دالمق ایسته‌رك بوصره‌ده (شیخ عبدالرحیم اونیه‌وی) حضرتلرینه واصل اولمشدر . بوذات محترم آقسرایده قره محمد پاشا جامعی حظیره‌سنده مدفون و رحمت حقه مقروندر . پك مبارك بر ذات عالیقدر اولوب حضرت عمر افندمزك سلاله‌سندندر .

دیدیلر ای شمس تاریخن چیقوب اثنا عشر
ایتدی سیر لامکان عبدالرحیم اونیه‌وی

ارتحالی تاریخیدر . طریق قادری‌یه منسوب اولوب مرشد مکرملری (شیخ حاجی حسن شروانی) درکه شیخ مشتاق قادرینك‌ده شیخیدر . انك‌ده شیخی (عبد الجلیل بتلیسی) اولوب ایوبده خاتونیه جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر .

راعی نامه نقلی تاریخن دیدم
کیتدی قطب العارفین عبدالجلیل
١١٦٠

عثمان شمس حضرتلرینك قلب پاکی مصدر حقایق اولدیغندن تأثیر عشق وکمال ایله

سالکان مسلك سلطان باز اشهبز
مظهر توحید اسرارز، اویسی مشربز (٢)
معتصم باللهز آنجق خانقاه دهرده
مست کلجام می عشقز، ملامی مشربز

یولنده اظهار آثار فخره باشلامشدر . شیخ عبدالرحیم حضرتلرینك کمالاتنه تماماً وارث اوله‌رق بیك اوچیوز تاریخنه قدر اسکدارده خانه‌لرنده وبعضاً بروسه‌ده ارشاد عباد ایله مشغول اولدیلر وکمالاً کوندن کونه یوکسلدیلر .

(٢) کوکلده بولدم اسراری
اویسی‌یم اویسی‌یم اویسی
دیه مسلك اویسی صاحبی اولدقلرینی بیان بیوررلر . بو نطقلری‌ده سائر انطاق علیه‌لری کبی بسته‌لنمش والسنه پیرای ذاکران بولنمشدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

برآره‌لق ضربخانهٔ عامره آرایجی باشیلغنده بولندقلری کریمه‌لرینك مزار طاشنده‌کی کتابه‌دن معلوم اولدیغی کبی صدر اسبق عالی‌پاشا مرحومله دیوان همایون قلمنده بولندقلرینی و بر آره‌لق بدستانده خواجکیلك ایتدکلرینی بکلکجیٔ دیوان همایون ابن‌الامین محمود کمال‌بك افندی بیان بیورمشلردر. میرمشارالیه طرفندن عارف حکمت بك مرحوم حقنده نشر اولنان (کمال‌الحکمة) نام اثرده شو سطرلری اوقودم :

« ۱۲۷۷ سنه‌سی اواخرنده عارف حکمت بکك لاله‌لیده چقور چشمه‌ده مقیم اولدیغی خانه‌ده بر انجمن شعرا تشکیل اولنمش ایدی. انجمن هر صالی کونی انعقاد ایدردی. شیخ عثمان شمس افندی، نامق کمال بك، ضیا پاشا، کاظم پاشا، لبیب افندی کبی افاخم ادبا وسائر ارباب سخن انجمنه دوام ایدرلردی. بو انجمن ؛ عربك سوق عکاظنه مشابه ایدی. اعضانك برهفته‌ده تنظیم ایلدکلری نفائس اشعاری حین اجتماعده نامق کمال بك اوقوردی. انجمن برسنه منتظماً دوام ایتمش ایدی.»

عثمان شمس افندینك :

هوای حسنك ایله تاجنانه‌دك کیدرز

حکمت بکك :

حدیقهٔ خط مشکین یاره دك کیدرز

عثمان شمس افندینك :

وارمی برسرمست عشقك چشم کریانم کبی

حکمت بکك :

یوقمی برآرامی عشقك چشم کریانم کبی

سانحه‌لری، اوزمانك محصولی اشعار مشترکه‌دندر.

مابعدی وار

حسین رصاف

عظیم برضیاع

فسبحان الحی القیوم .. بیك اوچ یوز قرق برنجی سال هجری‌ده جهان فضیلت ایچون برحادثهٔ الیمه ایله ابتدا ایتدی، اسلام عالم علم وکمالی بر رکننندن دها محروم اولدی . یعنی بقیة‌السلف اخیار امتدن علامهٔ بی مدانی ، ابوالسعود ثانی حافظ قرآن‌مبین ، پیرو اصحاب وتابعین استانبوللی السید الحاج محمد اسعد افندی حضرتلری رحمت رحمانه انتقال ایلدی .

خواجه اسعد افندی ارتحال ایتدی دیمك مملکتمزده ـ تعبیر قدیم وجهله ـ اصول وقانون اوزره تحصیل وتکمیل علوم ایتمش ؛ سنه‌لرجه اوقومش ، سنه‌لرجه اوقوتمش ، دیار دیار تعمیم وتعلیم وفضائل ایلمش ذوات عالیه ومعدوده‌دن برینی دها غائب ایتدك دیمکدرکه بوخبر الیمك معناسنی اسلام وعلومك نه‌دیمك اولدیغنی آز چوق بیلنلر آکلارلر . « موت‌العالم کموت العالم » حقیقتی ملکمزك محروسهٔ عرفان اولدیغی زمانلرده بلااستثنا همان هرکس طرفندن تصدیق اولنور ایدی. حیفا که بوکون مسئله بشقه شکلده‌در . « مدرسه تهذیبی » تعبیریله علوم و علمای اسلامیه‌یی عقللرنجه تزییفه یلتنن وادراك وعرفانلری بش اون سطر غزته اوقویه بیلمکدن یوقاری چیقه‌میان یکی اوقور یازارلرمز «علامه» کلمه‌سنك معناسنی آکلایه‌مازلرکه برعلامه‌نك ارتحالی علم و فضیلت عالمنجه نصل مؤثر اوله‌بیله‌جکنی فرق و تمیز ایده‌بیلسونلر . مع مافیه بزم اوکبی آکلامازلر ایله حساب وعلاقه‌مز اولمدیغندن حسبحال عاجزانه‌مز بالطبع اصحاب فهم وادراك ایله‌در .

استاد معظم محمد اسعد افندی مرحوم استانبولده تولد ایتمش ، ابتدا پدری علماء مشهوره‌دن حاجی

بکر افندی مرحومدن مقدمات علومی کورمش، بعده بالآخره قائم پدری اولان عالم شهیر آیاشلی توفیق افندی مرحومدن علوم وفنون متداوله‌یی قانون قدیم اوزره بالتکمیل اجازت آلمشدر .

منتسب اولدیغی علوم متنوعه‌یه دائر عربی ، فارسی، ترکجه اوله‌رق غیرمطبوع پك چوق آثاری واردر. صغرسننده قرآن مبینی حفظ ایتمش اولان مرحوم مشارالیه علم قرائتده امام زمان ایدی . بوعلم جلیلی ، آربه‌جیلر صوفیسی دنیلمکله زماننده مشهور والیوم مدینهٔ منوره‌ده مدفون کبار نقشبندیهٔ خالدیه‌دن حافظ الحاج احمد افندی مرحومدن اخذ ایلمشدر . الحالة هذه صوفی مرحومك طرز قرائتی آنجق اسعدافندی مرحومدن درس کورمش اولان حفاظ کرامدن استماع ایدیله‌بیلیر .

آربه‌جیلر صوفیسی حاجی احمدافندی مرحوم، نامق الحروف عاجزك والده پدری اولمقله اسعد افندی مرحوم ایله پدرم رضا صفوت بك مرحوم بیننده برصهریت معنویه ومعنای صهریتك فوقنده برخصوصیت ومحبت موجود ایدی . پدرم، خواجه مرحومدن اصول اوزره درس اوقومش، اجازت آلمش ایدی [۱]

فقیرده ایلك بسملهٔ تحصیلی ۱۳۰۵ سال هجریسنده استاد مشارالیهك فم محسنندن استماع ایتدم. اوکون حضرتك بکا تعلیم و تفهیم ایتدیکی « رب یسر » دعاسیله حروف هجانك طرز قرائتنده‌کی عذوبت وسلاست ـ آرادن تام اوتوز بش سنه مرور ایتدیکی حالده الیوم خاطر نشان تلمیذانه‌مدر . اسم ومخلصم ، مشار الیهك یادکاری اولدیغی کبی اوغلم محمد رضاده مشارالیه طرفندن توسیم اولنمش ایدی .

[۱] ۱۳۰٤ سنهٔ هجریه‌سی جمادی‌الآخره‌سنده سلطان احمد جامع شریفنده انعقاد ایدن اجازت جمعیتی مجلس مبارکنده راقم‌الحروف‌ده بولنمشدم . اوزمان بش یاشنده ایدم. مجلسك مهابت ولطافتی بالاطراف خاطرمده‌در.

عبد عاجز بالآخره پدرم مرحومدن ـ وا اسفا که پك جزئی ـ درس کورمش اولدیغمدن اسعدافندی مرحومی معناً سبب فیضم وبیوك پدرم ، مادةً ده بیوك استادم اولمق اوزره بیلدم. بناءً علیه ضیاعندن متولد تأثرات قلبیه‌م پدرمك افتراقندن تحصل ایله اون اوچ سنه‌دن بری شدتی زائل اولمیان آلام واوجاع روحیه‌دن فرقسزدر . مسرودات‌م برطاقم احتساسات خصوصیه‌دن منبعث حزن وتأثر الجاسیله سویلنمش سوزلردن عد ایدیله‌بیلیر. فقط مسئله‌نك برده عمومی جهتی وارکه مقدمه‌ده بیان ایتدیکم وجهله خواجه مرحومك ارتحالی کمالات بشریه نامنه غیرقابل تلافی برضیاعدر .

مرحوم بر محیط عرفان ، بر دریای بی‌پایان ایدی . ثلثان عصره قریب بلا انقطاع تدرس وتدریس ایله اشتغال ایتمش ، سلطان احمد جامع شریفنده وتربه‌سنده عمومی وخصوصی اوله‌رق مکرراً یوزلرجه ارباب تحصیله اجازتنامه‌لر ویرمش، اوقوتدقلرینی بحق اوقوتمش و همان اوقومدیغی هیچ قالمامش، واقف کل بر مجموعهٔ کمالات ایدی. علم تفسیر وحدیثده بین‌العلما متفرد ، الٓهیاتده، حکمیاتده ، فلسفیاتده، فلکیاتده ، ریاضیاتده ، ادبیاتده متبحر السنهٔ متعدده‌یه کمالیله واقف، افراط ذکا وقوهٔ حافظه ایله مشتهر والحاصل شرق و غربك بتون کمالاتنی تدریس وتعلیمه مقتدر ؛ لطیفه‌کو ، خوشخو ، سلیم ، متصوف ، متشرع ، متورع، متواضع ، معتدل ، فصیح‌اللسان ، بلیغ البیان ، خلاصه باطن وظاهری معمور سنی وسنوی برذات محاسن نشور ایدی . قرقنجی سال حیاتندن صکر[ه] مکملاً فرانسزجه اوکره‌نمسی محیرالعقول‌در . برآرالق اوروپاده اکمال تحصیل ایده‌رك عودت ایلمش اولان اقربای کمترانه‌مدن برذاته اوروپا اد[بیات] وعلماسنك آثارندن اویله واقفانه بحث ایتمشدی‌ك[ه]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اليوم رحمت الٰهيه‌يه التجا ايتمش بولنسان او ذات اظهار حيرت ايلمش وخواجه مرحومك بلااختيار مكرراً اللرينى اوپمش ايدى .

استادك نكته‌دانلغى ، مجلس آرالغى اعتدال دائره‌سنده‌كى طرز لاابالیانه‌سى سويلنمكله، يازمقله تعريف وتصوير ايديله‌مز . بركون أثناى تشرفمده اوزمانك رجالندن برذاتى زيارتندن بحث ايتمشدى.

(... نصل بولورسكز ؟) ديدم .

« دنيا ايله آخرتى جمع ايتمشدر . » ديدى .

آكلايه‌مدم ، استيضاح ايتدم : « دون زيارت ايتديكمده كوردمكه اوطه‌سنك بركوشه‌سنده بركوچك كلب اويوقلايور ، كنديسى‌ده سجاده اوزرنده دلائل شريف قرائت ايديبوردى .. » جوابنى ويردى . كولوشدك . حضرت استادك مسلك ومشربى ذاتنه خاص وغيرقابل تقليدايدى.

تقريباً اون ايكى سنه اول كوچك مخدوملريله برلكده جانب عالئ حجازه عزيمت وحاج الحرمين اوله‌رق عودت ايلمشدى . استانبولدن حركتى كيجه‌سندن عودتى اقشامنه قدر كورمش اولديغى زوٴيالرى بردفتر مخصوصه قيد ايتديكى كنديسندن مسموعم اولمشدر . اناطولى قاضيعسكرلكى پايهٴ علميسنى حائزاجله‌ٴ رجالدن اولديغى وسعادتخانه‌سنده متعدد خدامى بولنديغى حالده بعض لوازم بيتيه‌سنى بالذات اشترا ونقل ايدر ، خانه‌سنه مقتضى صويى محله چشمه‌سندن اليله طولدورر كتيرر ايدى . صوران اولورسه بوحركاتك كنديسنه مخصوص برذوق اولديغنى سويلردى . رمضان شريف اثناسنده صلاة تراويحى آياصوفيه‌ده ادا ايلمك يارم عصردن برى معتادى اولديغنى حكايه بيورردى . دقت ايتدم . جامع شريفه عين دقيقه‌ده كلير . عين محلده اداء صلاة ايدر، عينى قپودن دخول ويه اوقپودن خروج ايدردى .

جنتمكان سلطان عبدالحميدخان ثانى حضرتلرينك اواخر سلطنتلرنده بركون حضور درس شريفى اثناسنده اساساً مقررلردن بولنان ودارالمعلمين عاليه‌ده معلم اولان حضرت استاد طرف همايوندن مظهر تقدير اوله‌رق عهده‌سنه استانبول پايه‌سى توجيهيله تلطيف اولنمش و خاقان مشاراليهك اثر تأسيس همايونلرى اولان دارالفنون علوم عاليهٴ دينيه شعبه‌سنده علم حديث تدريسنه مأمور ومعارف نظارتنده متشكل انجمن تفتيش ومعاينه هيأتنه اعضا تعيين بيورلمش ايدى . برمدت صكره‌ده پايهٴ علميسى اناطولى قاضيعسكرلكنه ترفيع اولندى.

دور دلاراى حريتده استاد مشاراليه اعتبار واحترام ايدلمدى، مأموريتنه ، وظيفهٴ تدريسيه‌سنه نهايت ويرلدى. انجق شيخ الاسلام اسبق خيرى افندى مرحوم طرفندن صورت خصوصيه‌ده مظهر تعظيم اوله‌رق آراده صره‌ده بعض اجتماعات دينيه ومراسم مخصوصه‌ده دعا ايتديرلمك صورتيله تطييب خاطرينه اعتنا اولنيور ايدى . حرب عمومى هانله‌سنده كوچك مخدومنى عسكره آلديلر . بيچاره اسارتله مدت مديده هندستانده قالدى. پدر محترم بوندن پك متأثر اولدى . سنى حدود ثمانينى بولديغندن افتراق اولاده تحمل ايده‌مدى. خانه‌سنده انزوا ايده‌رك ناس ايله مخالطه‌دن وكيت كيده مكالمه‌دن فراغت ايتدى . اوقات معينه‌ده عباداتنى ايفا ايدر ، برآز طعام تناول ايلر ، سائر زمانلرى بسترنشين اوله‌رق سكوت وتفكر ايچنده كچردى. اسارتدن عودت ايدن مخدوميله دخى اوزون اوزادى كوروشمدى . پك مختصر برايكى سوزله وخفيف تبسملرله اكتفا ايلدى . شوحالده ايكى سنه قدر دها معمر اولدقدن صكره بيك اوچ يوز قرق ذى الحجه‌سى اواخرنده راحتسزلكى اشتداد ايلمش وبيك اوچ يوز قرق بر سنه‌سى

محرم الحرامنك ايكنجى كونى اقشامى مرغ روح عزيزى اوته‌دن برى مشتاقى بولنديغى عالم راز وحقيقته شهپر كشاى ارتحال اولمشدر .

نعش پاكى بكتوزده‌كى صيفيه‌سندن استمبوطله ايوبه نقل ايديله‌رك حضرت خالد رضى‌اه عنه الواحد جامع شريفنده جنازه نمازى شاكرد خاصى حافظ توفيق افنديسنك امامتيله ادا ووصيتى موجبنجه كاشغرى دركاه شريفى جوارنده غنودهٴ خاك غفران اولان پدرى قبرينه دفن اولندى . تشكر اولنوركه جنازه‌سنده علماى عصرك اكثريله طلبهٴ كرامنك كافه‌سى و سائر طلبهٴ علومك قسم كليسى حاضر بولندى . نوراه تعالى مضجعه

مرحومك ايكى نجل نجيل صلبيسى اولان حافظ سعداء وحافظ سعود بك افندى برادرلرمز حفظ وقرائتده وعلوم شتاده پدر اكرملرينك شاكرد فضيلتيدرلر . انشاءاه تعالى وارث كمالاتى‌ده اولورلر . اولاد معنويه‌سى اولوب اليوم برحيات بولنان طلبهٴ كرامى تخمين عاجزانه‌مه كوره برقاچ يوزه بالغدر . طول‌اه اعمارهم

پدرم رضا صفوت بك مرحوم حكايه ايدر- دى كه حضرت استاد اثناى تدريسده احياناً طلبه‌سندن برينك كتابنه شويله برنظر سريع عطف ايدر ، اكثريا ازبر اوله‌رق درس اوقودر ايمش . حتى بيك اوچ يوزالتى سنه‌سى ايچنده اياصوفيه جوارنده ترشيجى دكانى فوقنده‌كى خانه‌ده پدرم ايله ديكر برقاچ ذاته خصوصى اوله‌رق اوقوتمش اولديغى اصول فقهدن « مرأت » مجله‌سنى بوصورتله، يعنى ازبر اوله‌رق تقرير و اكمال ايتديكنى ينه پدرم مرحوم كمال حيرتله سويلردى . بودرس قرائتى عاملرنى نامق الحروف حقيراوطه‌قپوسى آرالغندن تماشا ايتديكمى بوكون تخطرله متأثرم . « اونه عالملر ايدى آه نه‌خوش دملر ايدى »

مرحوم مبرورك ارتحالنى بزوجه آتى توريخ ايلدم :

كوچدى اسعد افندى وا حيفا
روحاه روحه الازكى
برجهان كمال ايدى مرحوم
جامع الفضل ، انور واسنى
مفخريدى كرام اسلافك
چونكه خيرالخلف ايدى حقا
حسن ترتيل نظم قرآنده
فرد ايدى فرد او آيت كبرى
علم دينده ، فنون شتاده
ذاتى اولمش ايدى امام هدى
سنى واصل اولوب ثمانينه
ايلدى عزم وصلت مولى
اوقو تاريخنى تأثرله
ارتحال ايتدى اسعد علما

١٣٤١

قورى چشمه ٢٨ اغستوس ١٣٣٨

محمد سعود المولوى

داوودپاشاقيشله‌سى اوكنده اوق آتيشى

تكجن نسخه‌دن مابعد

تكيه‌نك شيخى ارتحال ايدرسه كمانكشلر ايچندن

الك اسكى قبضه صاحبى شيخ الرماة اولورمش

دركاهك شيخدن ماعدا آلتى قوروجيسى، آلتى

هواجيسى، بروكيل خرجى، برآشجيسى، بردعاجيسى

برمولد خوانى وارمش ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بونلردن (هواجی‌باشی) برات صاحبی اولوب
[دی]کرلرینی شیخ تعیین ایدرمش . مولد شریف‌ده
[قپ]ودان دریا کوچوك حسین پاشانك وقفی ایمش که
[تـ]کیه‌نك قاپانه‌جنی کون اوقونورمش .

∴

شوناچیز یازیلری اوقویانلر آراسنده یاپیلان
آتیشی‌ده، اوزون اوزادی‌یه اونی یازیشی‌ده احتمال
خوش کورمه‌ینلر، بلکه بویله بر تشبثی بی فائده
تلقی ایله‌ینلر بولونمشدر .

اوکیلره قارشی جواب اولمق اوزره بوندن
اون سنه اول سبیل الرشاد مجموعه‌سنه یازدیغم
(اعداد قوت) عنوانلی مقاله‌نك برقسمنی شورایه
نقل ایدییورم :

« زمانمزده تقویهٔ بدن ایچین (سپور) یاخود
(ادمان) ك لزومی واردر . دییه یوردلر، اوجاقلر
آچیلدی . اوروپانك بیلمم نره‌سنده چیقان
لاستیکلرله بول بول طوب اوینانیور. عجیب الشکل
سرپوشلر کیلوب ، طویل القامه صوپالریاقالانیور،
اوزون اوزون کزینتیلر یاپیلیور... اتك طولوسی
پاره‌لر صرفیله سپور البسه‌سی تدارکنه، ژیمناستیك
محللری انشاسنه قالقیشیلیور . نتیجه‌لری ایسه الله
اعلم پاره صرفیله یورغونلق قازانجندن عبارت قالیور.
بواوجاقلرده‌کی اشتغالات طفلانه ، کونده‌لکه
قوللانیلماسه‌ده آراده صیراده ـ اجدادیمزك تقویهٔ
بدننه خدمت ایتدیکی هم حضرده، هم سفرده
ایشلرینه یارایان ـ جرید، لوبود ، قیلیچ، قالقان ،
اوق ، یای تعلیملری یاپیلسه (کجه‌یه قیلیچ چالمق)
(دستی‌یه قورشون آتمق) ادمانلری اجرا ایدیلسه
ادمانجیلرمز ساده طوب آتماسنی دکل، هم آتیجیلنی
هم اوروجیلنی ، هم کسیجیلکی اوکره‌نمش ،
بونکله برابر تقویهٔ بدنه‌ده خدمت ایتمش اولمازلرمی؟
عنعنات اسلافی محافظه ایله‌مك شرفی‌ده جابا ! سیاح
شهیر عبدالرشید ابراهیم افندی ، ژاپونیانك هر
کوشه‌ده اوق ، یای تعلیمخانه‌سی بولوندیغنی بونلرك
اوکندن کچن هرژاپونك اوراده مطلقا بر اوق
آتمقده اولدیغنی (عالم اسلام) نده یازییور. ژاپون
اوردوسی، اوق و یای ایله مجهز دکل ایکن قوجه
ملت، اجدادینك عنعنه‌سنی ترك ایتمك ایسته‌میور.
عجبا بزم درجهٔ ترقیمزه واصل اولامادیلرده اونك
ایچینمی ؟

استانبول فتحنده فاتحك چادر قوردوردیغی ،
صوکراده (میدان تیراندازان) اولمق اوزره وقف
ایتدیکی بر (اوق میدانی) وار .

فاتحدن صوکراکی پادشاهلرده اورایه کیتمشلر،
اوق آتمشلر، ادمان یاپمشلر ، حتی اوراده بر تکیه
بنا ایتمشلر ، وقفلر تخصیص ایله‌مشلر . یاقین
زمانلره قدر بوتکیه آچیلیر و جوارنده کمانکشلر
طرفندن اوق ادمانلری یاپیلیردی . خاقان سابق
[اسبق] زماننده بو اصول لغو ایدیلوب تکیه
قاپاندی . مع الاسف دور جلیل مشروطیتده‌ده
احیا وادامه‌سی دوشونولمه‌دی. موسم کشاد حلول
ایتدکجه زواللی درکاهك درو دیواری :

کشاد غنچهٔ دل قالدی بربهاره دخی

دییه فریاد ایدوب طورویور . بلکه بوندای
استرحام اوقاف همایون ناظر فعالنك کوش دقتنه
واصل اولورده اوده اوحال متروکیتدن قورتولور
وبعض اصلاحات ایله بر تمرینات قدیمه مشقخانه‌سی
اتخاذ ایدیلیر » .

شویازیلر ، تمام اون سنه اول یازیلمشدی .
اووقت ایسه کمانکشلر تکیه‌سی یانمامش ومیدانی
سبزه بوستانلری اولمامشدی !

طاهرالمولوی

مطبعهٔ عامره   مدیر مسؤلی : طاهرالمولوی

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی ، شهریلك
شهری مجموعه‌در

۱۳٤۱ ربیع الاولنه مخصوص نسخه

صاحبی ، مدیری محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات
مع التشکر قبول ونشر اولونور
یازالك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی
نظر دقته آلینیر .
کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر:
تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

[اد]اره‌خانه‌سی : آقسرایده
ملا کورانی محله‌سنده مهتر
سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی :
باب عالی جاده‌سنده (اتحاد
تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۱۲۰ غروش
آلتی آیلغی ۶۰ »
اوچ آیلغی ۳۰ »

عدد : ۲۹   جلد : ۳

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تستر وقادینلرك ارککلر ایله اختلاطی — اسکیلبلی عاطف افندی . علوم ریاضیه وعلم هیئت — محمد عزت بك. تستر مسئله‌سی ناصل حل ایدیلیر — فکری بك . احمدیه حرکاتی حقنده نوطلر — مسعود بك .

محفل تاریخی : عبادات اسلامیه تاریخچه‌سی ، نماز ، ایلك نماز ، جماعتله ایلك نماز ، ایلك مسجد — طاهرالمولوی . ام ایمن وام عماره — طاهرالمولوی . احد وحمراء الاسد غزوه‌لریله حرب عمومی وظفر اخیر — طاهرالمولوی . شیخ عثمان شمس افندی — حسین وصاف بك .

محفل ادبی : غزوهٔ نجات — احمد شیرانی افندی . عونی بك مرحومه دائر — بسیم بك . ...عدده‌کی سلر[...] فخر النساء کمال بك خانم

تبریك

اون ایکنجی کیجه‌سی لیلهٔ سعادت پیغمبری‌یه شرفصادف اولان شهر حال ایله اونی تعقیب ایله‌یه‌جك ایام ولیالك امت مرحومهٔ محمد حقنده متیمن اولماسی الطاف جلیلهٔ سبحانیه‌ده متمنادر .

محفل دینی وعلمی :

۲

تستر وقادینلرك ارککلر ایله اختلاطی

اولکی مقاله‌ده تسترك برنجی نوعنه دائر احکام شرعیه عریض وعمیق بیان اولنمشدی .

بومقاله‌ده‌ده تسترك ایکنجی نوعنی وبوکا عائد احکام شرعیه‌یی مفصلاً بیان ایتمك ایسترم :

سورهٔ (احزاب) ك اوتوز اوچنجی (وقرن
فی بیوتکن ولاتبرجن تبرج الجاهلیة الاولی =
اولریکزده دوریکز، قبل الاسلام، ایام جاهلیه‌ده‌کی
کفار قادینلری کبی سوسلنوب سوقاغه چیقه‌رق
بیانجی ارککلر ایله اختلاط وآنلره اظهار زینت،
ابراز محاسن ایتمك اوزره صالینه‌رق کزمیکز)
آیت جلیله‌سیله سورهٔ مذکوره‌نك اوتوز بشنجی
(واذا سألتموهن متاعا فاسئلوهن من وراء حجاب
ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن = ازواج طاهرات
نبویه‌دن برشی ایستدیکز زمان پرده آرقه‌سندن
ایستیکز، ایشته بوسزك ایله آنلرك قلبلری ایچون
وساوس شیطانیه وعوارض فتنه‌دن الك ای تمیزلکدر)
نظم مبینی ایله مسلمان قادینلرینك محرملری اولمیان
ارککلر ایله بلاضرورة اختلاطلری منع اولنوب
ایکنجی نوع تستر فرض قیلنه‌رق دین جلیل اسلا[م]

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

طرفقدن عادات جاهلیه‌دن بریسی دها هدم ورفع اولنمش وبعدالاسلام فسق وفجور سبیله ایام‌جاهلیهٔ اولی‌ده جاری اولان اعتیادات قبیحه‌یی احیا ایله جاهلیت اخری دوری احداث، یعنی یکی بردورهٔ جاهلیه کشاد ایدلمسی شدیداً منع ونهی ایدلمشدر بیان اولنان نصوص قرآنیه ظاهراً ازواج مطهرات نبویه‌یه تخصیص اولنمقده ایسه‌ده یاازواج مطهراته تبعاً ویاخود خاصی ذکرایدوب عامی اراده قبیلندن مجاز اوله‌رق حکمی سائر مسلمان قادینلرینه‌ده عام وشاملدر . بناءً علیه دیانت اسلامیه‌یی قبول ایلین هرقادین نصوص مذکوره‌نك حکمی تحتنده داخلدر .

سورهٔ (احزاب)ك بالاده مذکور اوتوز بشنجی آیت جلیله‌سی نازل اولدیغی زمان بابا واوغل کبی ذی‌رحم محرمدن بولنانلر رسول اکرم افندمزه مراجعت ایدوب (یارسول‌الله اجانب کبی بزلرده قیزلریمز ، انالریمز ، قیز قرداشلریمز کبی محرمز اولان قادینلرایله ورای حجابدنمی تکلم‌ایده‌جکز) دیه سؤال ایتمشلر . بونلره جواب اولمق اوزره سورهٔ (نور)ك اوتوز برنجی (ولایبدین زینتهن الالبعولتهن اوآبائهن او آباء بعولتهن اوابنائهن اوابناء بعولتهن اواخوانهن اوبنی‌اخوانهن اوبنی اخواتهن اونسائهن اوماملکت ایمانهن اوالتابعین غیراولی‌الاربة من‌الرجال اوالطفل الذین لم یظهروا علی عورات النساء) آیت جلیله‌سی نازل اولوب محارم ایله اجانب بینی تفریق وتمییز اوله‌رق قادینلرك اون‌اوچ صنف ارککله اختلاطنه وآنلره قارشو چارشافسز بولنملرینه رخصت ویرلمشدرکه او ارککلر شونلردر :

(١) ازواج (٢) آباء (٣) قائن بابالر (٤) ابناء (٥) اوکی اوغللر (٦) قرداشلر (٧) ارکك قرداشلرك اوغللری (٨) قیز قرداشلرك اوغللری (٩) کوله‌لر (١٠) شهوتدن منقطع اختیار وعنّین کیمسه‌لر (١١ هنوز مراهق وبالغ اولمیان چوجقلر (١٢) دایيلر (١٣) عموجه‌لر [*] .

آیت جلیلهٔ مذکوره مقتضاسنجه ایشته بو اون اوچ صنف ارککله قادینلرك اختلاطلری، هم زینت ظاهره ، هم‌ده زینت باطنه محل وموضعلرینی ابدا واظهار ایتملری خصوصنه مساعده ایدلمشدر .

چونکه بین‌المحارم زیارت، خدمت ودها بشقه مصلحت ایچون عادةً مخالطه بالضرورة ثابت وواقع اوله‌جغندن قادینلرك زینت ظاهره وزینت باطنه موضعلرینی کشف واظهاردن بلاحرج حفظ وصیانت ایتملری متعذردر . دین مبین اسلامده حرج مدفوع اولدیغندن بین‌المحارم زینت باطنه‌نك کشفی حلال قیلندقدن بشقه کرك زینت ظاهره وکرك زینت باطنه مواضعنه محرم اولان ارککلرك بلاشهوةٍ نظر ایتملری‌ده حلال قیلنمشدر .

ارککلرك محرملری بولنان قادینلرك یالکز یوزلرینه ، باشلرینه ، قوللرینه ، کوکسلرینه ، باجاق وآیاقلرینه باقلری شرعاً جائز اولدیغی کبی برحاجت ایچون اعضای مذکوره‌یی حائلسز اوله‌رق بلاشهوةٍ مس ایتملری‌ده جائز وحلالدر . زیرا مثلا اثنای سفرده برارککك محرمی اولان قادینلری ارکاب وانزاله مجبور اولدیغندن مواضع مذکوره‌لرینی مس ایتمه‌مك متعذر اولور . برده غیرمحرم اولان قادینلرك زینت ظاهره وباطنه موضعلرینه نظر ایله مسك شرعاً حرام قلنمسی وسیلهٔ فحش اولان شهوت حصولندن حذر ایچوندر .

حالبوکه محرم اولان قادینلرك مواضع مذکوره‌لرینه نظر ومس ایتمك عادةً حصول شهوت ایچون دکل ، شفقت ایچون اولور .

شوقدرکه داعیٔ شهوت اوله‌جغی محقق ویا محتمل بولنورسه محارمی مس ، هم‌ده آنلرهٔ نظر شرعاً حرامدر . زیرا عن‌شهوةٍ مس ونظر برنوع زنادر. بونك بین‌المحارم وقوعی ایسه دها شنیعدر .

بناءً علیه دین جلیل اسلام قادینلرك اون‌اوچ صنف ارککله اختلاطلرینه رخصت ویرمشدر . کرك تنها وکرك مجمع ناس اولان محللرده بو اون اوچ صنفدن بشقه ارککلرایله قادینلرك اختلاطلری شرعا ممنوع وحرامدر. شوقدروارکه ادای شهادت کبی احوال ضروریه ظهورنده ضرورتك ایجاب ایلدیکی مقدارجه اختلاطلرینه شرعا رخصت ویریلوب مقدار مذکوردن فضله‌سی حرام قیلنمشدر .

شوحالده دین جلیل اسلامی قبول وآکا ایمان ایتمش اولان کنج قادینلرك یبانجی ، یعنی شرعاً آره‌لرنده نکاح جائز اولان ارککلر ایله خان ، اوتل ، آپارتمان ، مکتب ، درسخانه ، دوائر حکومت ، باغ ، باغچه ، مسیره ، چارشو وپازار کبی محللرده بلا ضرورةٍ اختلاطلری شرعا حرام وممنوعدر .

زوجینك وقت وحالی مساعد دکل ایسه داخل بیته عائد خدمت زوجه‌نك وظائفی جمله‌سندن ایسه‌ده خارج بیته دائر خدمت اساساً قادینك وظیفه‌سی دکلدر . بونکله برابر مروةً ویا احتیاجه مبنی قادینلرك ازواج ومحارملریله خارج بیته عائد امور وخدماته اشتراکلرینه شرعاً مساعده ویرلمشدر . ازجمله امور زراعتده قادینلرك زوجلرینه ، محارملرینه معاونتلرنده بأس یوقدر. تستر شرعی‌یه رعایت ایدلمك ، فتنه وفساددن امین اولمق شرطیله قادینلرك نهرلرده چاشور ییقاملرنده ، قیودن ، چشمه‌دن ، نهردن صو کتیرملرنده ، حیوانلرینی مرعایه سوق ایتملرنده ، مرعاده حیوانلری صاغمه‌لرنده ، باغ ، بغچه ، بستانلرینی اعمار وآنلره نظارت ایتملرنده بأس یوقدر . چونکه بو کبی معاملات دیناً ممنوع دکلدر .

شونی‌ده عرض ایده‌یم‌که : غیرمحارمله اختلاط ایتمه‌مك شرطیله کنج قادینلرك کندیلرینه مخصوص اولان محللرده کندیلری کبی قادینلردن ویا محارملری بولنان ارککلردن ویا شهوتدن کسلمش اختیار وعنین کیمسه‌لردن علم ، صنعت تعلم ایتملرنده وکندیلرینه مخصوص اولان اعمالاتخانه‌لرده اجرای صنعت ایتملرنده ممنوعیت شرعیه یوقدر .

مابعدی وار　　　　　اسکلبلی

محمد عاطف

علوم ریاضیه و علم هیئت

ریاضیات ، ریاضی کلمه‌سنك جمعی اولوب علوم ریاضیه معناسنه‌در . ریاض وریاضه‌دن مأخوذدر. لغتده ریاض ، طوی طایلره باش اوکرتمك دیمك اولوب عقلی جبر وتذلیل ایله مسائل مغلقه‌نك حلنه تأنیس ایتمك معناسیله علوم معلومه‌یه علم اوله‌رق تخصیص قلنمشدر .

تعلیم و تربیهٔ فکریه‌یه خدمتیله برابر ادله و براهینی قطعی اولمسندن طولایی « علوم صحیحه » و یاخود برهانلری همان منحصراً استدلال قیاسی شکلنده بولنمسندن ناشی « علوم قیاسیه » ناملریله‌ده یاد اولنور وبو علم ایله مشغول بولنان متخصصین ومدرسینه‌ده « ریاضیون » دینور .

«ریاضیات فکری قطعیت محاکماته ، تعبیر جائز ایسه یبوست تجریدانه آلیشدیرر.»

فلسفهٔ علمیه

ریاضیات تعبیرینك فرانسزجه‌ده‌کی معادلی « Mathématipues »‌در. ماته‌ماتیك کلمه‌سی یونانجه « ماته‌ماتیقوس » تعبیرندن و اوده (بن‌بیلیرم) دیمك اولان « ماته‌سیس » کلمه‌سندن مأخوذدر .

[*] عموجه‌لر ایله دایيلر بابا مقامنده بولندقلرندن (آباء) مفهومنده مندمجدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

چونكه قديم يونانيلرده اك اول تعليم و تعلمه ويا تعبير ديكرله « علم » اطلاقه‌لايق اولان معرفت ، رياضيات ديديكمز شيلردن عبارت ايدى . بو سببه مبنيدركه حكماى يونانيه بونلره بالخاصه « علم » لغتندن اشتقاق ايله (ماته‌ماتيقوس) نامنى ويرمشلردر. مؤخراً علوم يونانيه شرقليلره انتقال ايلديكى صيره‌ده يعنى هجرتك قرن ثانيسى اواخرينه طوغرى (ماته‌ماتيقوس) تعبيرى ده ينه اصلى كبى جمع صيغه‌سيله « تعاليم » ديه ترجمه اولنمشدر. حتى بوكون المزده بولنان بعض قديم هندسه كتابلريله منطق رساله‌لرنده كورولن و « جسم هندسى » معناسنه كان « جسم تعليمى » تعبيرى بوندن مأخوذدر . تعاليم يرينه رياضيات تعبيرينك اقامه واستعمالى ايسه دردنجى عصر هجرى اواخرينه طوغرى شيوع بولمشدر . تعاليم ، تعليمك جميدر كه اوكره‌نلمك لازم كان شيلر معناسنه‌در . حالبوكه رياضيات كلمه‌سنك طوى طايلره باش قيرديرمق ديمك اولان (رياضه) لغتندن مأخوذ اولمسنه كوره ذهنى جناستيق ، تربيهٔ فكريه مقصود در . رياضيات فكرك نوعما جناستيقى اولديغى ملاحظه‌سيله حكماى اسلاميه‌جه بوصورتله تسميه‌سى تنسيب اولنمشدر .

رياضياتك اك موافق تعريفى ، فلسفهٔ مثبته صاحبى مشهور اوكوست قونتك (*) تعريفيدر . قونت رياضياتى : « كميات ميانده موجود مناسبات صحيحه‌يه كوره بعضيلرينى ديكرلرى واسطه‌سيله تعيينه دلالت ايدن علمدر » ديه تعريف ايتمشدر. كميت ويا مقدار ديه مساحه اولنه‌بيلن هرشيئه ديئيليركه مساحه‌دن مقصد ده برمقدارى واحد قياسى اعتبار اولنان عين جنسدن ديكر برمقدارده نسبت ايتمكدر. بو تعريفه كوره عدد ، بعد ، سطح ، حجم ، ويا على الاطلاق مكان ، ايله زمان بر كميت اولديغى كبى برجسمك سرعتى ، وزنى ، جوهرى . . . . كبى حادثات طبيعيه‌يه داخل اولان اركان اصليه‌ده بر كميتدر . چونكه بونلرك كافه‌سنى برر واحد قياسى‌يه كوره اولچمك ممكندر.

متأخرين رياضيون كميتك مكونات و حادثات طبيعيه ده بولنديغنه حكم ايله رياضياتى : « زمان ومكان قوانيندن بحث ايدن علومدر » سبكنده تعريف ايلمشلردر .

مفهوم رياضى نه‌دن عبارتدر ؟ صورتمى يوقسه عددمى ؟

ايشته بو بر سؤالدركه حكما وعلما طرفندن مختلف جوابلره مظهر اولمشدر. حتى عوام بيله اوروپاده رياضيه متخصصلرينه « مهندس » عنوانى ويرمكله بومسئله‌يى عقل سليمنه كوره حل ايتمشدر. شوراسى محققدركه عدد مفهومى اول امرده صورت مفهومنك وجودينى فرض واستلزام ايدر. بوجهتله هندسه علوم رياضيه‌نك اس الاساسى وبالجمله معلومات رياضيه‌نك منشأيدر . فى الحقيقه صورتلرك تمثيلى اورته‌دن قالقمق لازم كلسه علوم رياضيه وحتى عدد مفهومى بيله غير ممكن الحصول اولور .

معلومات رياضيه‌نك ماهيت و منشأنه كلنجه معلومات رياضيه‌نك منشأى شبهه‌سز تجربه ايسه‌ده يالكز تجربه‌ده كافى دكلدر . چونكه رياضيونك تصور ايتدكلرى كبى نه مكمل برمثلث ، نه ده بر دائره موجود دكلدر . حقيقتده موجود اولان اشيا ، رياضياتده تخيل اولنان شيلره اصلا توافق ايتمز . بوكا بناءً حكمادن قانت ، صرف رياضى اولان قضيه‌لرك تجربى دكل ، فقط نظرى حكملردن عبارت بولنديغنى بيان ايتمش وبو قضيه‌لرك اوصاف

(*) اوكوست قونت ، اون سكزنجى عصرده يتشمش اولان فلاسفه ورياضيوندن اولوب فلسفهٔ مثبته صاحبى و مسلكنك مؤسسيدر . آثار و حياتى شايان تدقيقدر . (١٧٩٨ — ١٨٤٧)

تركيبه‌سنى ميدانه قويه‌رق بونلرك تشكيلاتنده فكرك حصهٔ اشتراكنى ده كوسترمشدر ، بوملاحظه‌يه بناءً « كميات » ايله « حادثات » تعبيرلرى هرزمان يكديكرى يرنده قوللانيله‌بيلير .

رياضيات و رياضيونك هدف و مقصدى حقنده بر فكر ويرمك ايچون ديئوركه : « برياضى ظن ايتمز ، فقط بيلير. اقناعه چاليشماز ، چونكه اثبات ايدر . اعتمادكزى طلب ايتمز ، بلكه دقت ايتمكزى اخطار ايدر . »

كذلك رياضيونك هدفى دائما حقيقت مطلقه دكلدر . رياضى محتمل اولان شيئك ده قيمت واهميتى اولديغنى بيلير .

رياضيات اويله ظن اولنديغى كبى اعتبارات عقايه‌دن بحث ايتمز . فائده‌سى ده فكره بازيچه تداركندن عبارت دكلدر . بالعكس رياضيات حكمايه كوردكلرى حقايق طبيعيه‌يى افاده ايچون براسلوب تهيه ايدر .

مكونات ماديه وحادثات طبيعيه‌نك برفكر رياضى ايله تدقيق سايه‌سنده‌دركه بوكون خوارق ايجاد وابداع ايدن نظريات حاضرهٔ علميه‌نك اساسلرى قورولمشدر . حادثاتده « قانون » دنيلن دستورلرك كشفى اعتقادمجه فكربشرك نائل اولديغى موفقيات ومظفرياتك اك بيوكى ، اك شانليسيدر .

علوم رياضيه شو وجهله اجمال وتقسيم اولنه‌بيلير.

علوم رياضيه

علوم مجرده | علوم مشخصه
علم حساب | فن ميخانيك
علم هندسه | علم هيئت

علوم رياضيه‌نك كندى ساحهٔ تدقيقنه آلديغى اشيا اوزرنده تجريد (Abstraction) دنيلن عمليهٔ ذهنيه‌يى اجرا وتطبيق ايتمسى طولاييسيله رياضيات صرفه‌يه (M. pures) علوم مجرده (مجردات) نامى ويرلمشدر .

تجريد لغتده صويمق ، عريان ايتمك معناسنه‌در. اصطلاح رياضيده ايسه عالم طبيعتده مجرد بر حالده بولنميان برشيئ مجرد اوله‌رق نظر امعانه آلمق ، تعبير آخرله اونك بعض اوصاف وكيفياتنى ذهناً آييروب مستقلاً ملاحظه و مطالعه ايتمكدر . تجريد سايه‌سنده‌دركه اجسام ماديه‌يى احاطه ايدن حقيقت برطرف ايديله‌رك بونلرى غايت بسيط عناصر حالنه ارجاع ايتمك ممكن اولوركه بالجمله اعداد واشكال هندسيه آنجق بوصورتله تأسيس وتشكيل ايديله‌بيلير واستدلالات سايه‌سنده بونلره عائد اوصاف ومناسبات خواص عموميه وياخصوصيه كشف اولنور.

علوم مشخصه (Sciences Concrètes) اشيا ومكوناتى ، يعنى عالم طبيعتى مطالعه وتدقيق ايدن علوم ديمك اولوب بومعنا ايله رياضيات تطبيقيه تعبيراتنك مرادفى اولور . بوصنف علومك حدود و شمولى پك واسع ايسه‌ده كافه‌سى فن ميخانيك ايله علم هيئتده جمع اولنه بيلير .

برنقطهٔ نظردن علوم مجرده‌يه « رياضيات مطلقه » دنيلديكى حالده علوم مشخصه‌يه‌ده « رياضيات مقيده » تعبير اولنور . رياضيات مطلقه صرف منطقى وعقليدر. محاكماتى دائما فكرك درجهٔ قوت و كشايشنه وابسته‌در . بوقسمده كميات خواص اساسيه يعنى قانون تشكلنه كوره موجودات طبيعيه‌دن خارج اوله‌رق نظر تدقيقه آلنور و اوكمياتك منسوب اليهى اولان حادثات هرنه اولورسه اولسون ميانه‌لرنده موجود روابط ومناسباته كوره معلومات واسطه‌سيله مجهولاتنك اصول استخراجى موضوع بحثدر .

رياضيات مقيده ايسه اساسى تجربه ومشاهده‌يه

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ابتنا ایلدیکندن توسیع دائره ایچون دائماً عالم خارجی‌یه مراجعت ایلر . بوقسمده کمیات منسوب اولدقلری حادثات طبیعیه ایله برابر تدقیق اولنور .

فن میخانیك (Mècanidue) آثار و حادثات طبیعیه‌یی تدقیق وتتبع ایدن علمدر . آثار طبیعیه‌نك مشاهده وترصدی ، ساحهٔ کائناتك مطالعه وتدقیقی ایله فن مذکورك لایتغیر اولان قواعد اساسیه‌سی وجود پذیر اولمشدر . اویله دینه‌بیلیرکه ریاضیاتك بالجمله عملیات وتطبیقاتی بوعلمك موضوعنی تشکیل ایدر .

فن میخانیکك غایهٔ اصلیه‌سی بدایت وضعیتده بعض آلات صناعیه وادوات میخانیکیه‌نك صورت اعمال واستعمالندن عبارت ایدی . بوملاحظاته مبنی علم مذکوره جر اثقال ، فن ماکنه کبی نامل ویرلمشدی .

بوکون فن مذکور بوتون ماکنه صنایعنی احاطه واحیا ایدن قواعد عمومیه‌نك کشفندنبری کرك کبی ترقی وتوسع ایده‌رك بربحر بیکران حالنی آلمشدر .

فن میخانیك اوچ قانون اساسی اوزرینه استناد ایدر :

١ ــ قانون عطالت (کپلر)

٢ ــ تأثیرك عکس تأثیره مساواتی قانونی (نیوتون)

٣ ــ استقلال حرکات قانونی (غالیله)

بوقوانینك تشریح وتوضیحنه حجم مقاله مساعد دکلدر .

علم هیئته نقل کلام اولندقده بوده تطبیقات ریاضیه‌نك مهم برساحه‌سنی تشکیل ایدر . مکاتبده تدریسات نظریهٔ ریاضیه ایله یورولەرق منتهی صنفلره کلن طلبه‌یه کورمش اولدقلری نظریات صرفه‌نك فوائدینی وعالم خارجیده‌کی آثار وتطبیقاتنی آکلاتمق و بومیانده فکر و روحلرینه بر نشاط و علویت بخش ایتمك ایچون بردرس عملی‌یه احتیاج کورولورکه بو خدمتی ده علم هیئت پك اعلا ایفا ایده‌بیلیر .

علم هیئت بزه کائناتك نهایتی اولمایان فسحت آبادی ایچنده هانکی موقعده اولدیغمزی بیلدیرر . هر نوع تعلیمك ، بالجمله محاکماتك اس الاساسی اولان شو علم ابتدائی‌یی تحصیل ایتمك هرکسه واجبدر . بوقدرجق معلومات اولمقسزین یاپیله‌جق تدقیقاتده شمهٔ حقیقت اوله‌میه‌جغی کبی هرشیئك مناظری ده ، غلط رؤیتدن قورتوله‌ماز .

علم هیئتك ازمنهٔ قدیمه وحال حاضرده‌کی اهمیت وفوائدی ایله علم نجوم و قوزموغرافیا تعبیرلرینك مفاهیم و ماهیاتی کله‌جك مقاله ده تشریح ایتمك متصوردر ومن الله التوفیق .

بیك بردیرك اواسط صفر الخیر ١٣٤٠

محمد عزت

تستر مسئله‌سی ناصل حل ایدیلیر ؟

عرب جاهلیه قادینلرینك اورتوندکلری باش اورتوسنك اوجلرینی اوموزلری آراسندن آرقه‌لرینه صارقیتدقلرینی وکردانلریله کوکوسلرینی تماماً آچیق براقدقلرینی عاطف افندی استادیمز ، محفلك ٢٨ نجی نسخه‌سنده مندرج (احتجاب وتستر شرعی) مقاله‌سنده بالمناسبه بیان ایدییوردی .

فاضل محترمك او فقره‌سی ، راقم الحروفی بر مدت تفکره وطاهر المولوی بکك ینه ١٥ نومرولو محفلده اوقودیغم (تاریخی بر مقایسه) مقالهٔ مهمه‌سنی تخطره سوق ایله‌دی .

مولوی بك او مقاله‌سنده ، ایچنده کناهه کیریلن البسه ایله بیت شریفك اطرافنده دورجائز اولمادیغی وطواف کعبه ایچین یکی البسه تدارکی لازم کلدیکی بهانه‌سیله جاهلیه تاجرلرینك جهلهٔ

عربانی قاندیردقلرینی ، اقتدار اشترامی اولانلره البسه آلدیروب اولمایانلری ده قادین اولسون ، ارکك اولسون انظار اشتها واستهزا قارشیسنده چیریل چیپلاق دولاشدیردقلرینی حکایه ایدییور ، صوکنده ایسه « مسلمان قادینلرینه رفع حجاب ایله عصریله شمه‌یی توصیه ایدنلرك اونلری هانکی عصره طوغرو سوروکله‌مك ایسته‌دکلرینك فرقه واریلیورمی ؟ » دییوردی .

طریق تمدنده مغبوط پرواز اولابیله‌جك بر مشی ایله ایلرله‌ین بشریت مترقیه‌دن برقسمنك حرکاتنه ، علی الخصوص او قسمك غریب وغیر طبیعی تزیناتنه باقیلدقچه اونلرجه دور وحشته رجوع ایدیلمك ایسته‌نیلدیکی خاطره کلیور وطاهر بکك مقاله‌سنده‌کی مطالعات ومحاکماتك پك ده مبالغه‌لی اولمادیغی ایستر ایسته‌مز تسلیم ایدیلیور .

اویله یا ، بوکون عسکری شاپقه‌لره وارنجه‌یه قدر اوروپانی سرپوشلری کویا سوسله‌ین تویلر ، قادینلردن ماعدا بعض رجال متأنثه‌نك جاس جاولاق یوزلرینه صانکه لطافت ویرن رنکا رنك بویالر وپودره‌لر ، حالا عالم وحشتدن قورتولامایان احفاد آدمك اصول تجملی منتظمجه بر تقلیددن باشقه نه‌در ؟

فرنکستان آفتریسلرندن برینك جسم عریانی آنجاق صاچلریله ستر ایتدیکی حالده قارناوال آلاینه قاریشمش اولدیغی ـ شیمدی اسمنی خاطرلایامادیغم ـ بر کتابده اوقومشدم . بلاد متمدنه‌ده مشهود اولان شو حالت ، بادیهٔ جهالتدن مروی بولونان اوحرکتدن آنجاق بر فرق ایله آیریلیرکه اوده برینك اضطراری ، دیکرینك اختیاری اولماسیدر .

دیمك که مدنیت حاضره متممانندن اولوب دائما متبدل بولونان موده‌نك بویالدیزلی وبویالی جهتنده‌کی غایه ، دونه دولاشه وآلیشدیره آلیشدیره معیشت وحشته رجوع ایتمك‌دن عبارت !

موده‌نك استهداف ایتدیکی نقطه ، حقیقةً قهقری بر رجعتله حالت اولایه عودت ایسه‌اونك چیقدیغی و طرفدار بولدیغی پرده‌کیلرله همشتاب اولمامق ، بزم ایچین هرحالده موجب مفخرت بر عطالت یرینی طوتمار .

شو پریشان سوزلردن صمیمی قائلنك دشمن مدنیت اولدیغی آکلاشیلماسین . بالعکس اونك محب پرستشکاری ومملکت ایچین مشتاق انتشاریدر . فقط محبت و اشتیاقی ، وطنه مفید اولابیله‌جك اقسامنه انحصار ایدر . یوقسه وطنداشلرینی عادتا چیپلاق کزدیره‌جك و صورتلرینی آپوقوریاماسقاره‌سنه چویره‌جك موده‌نك ده ، ایجاباتندن بولوندیغی مزخرف مدنیتك‌ده خصم متنفری اولمقدن ابدیاً کری طورماز .

ذاتاً غرب وشرق رجال ونسوانی ایچنده متفکر بر اکثریت ، بو بابده محرر عاجز ایله همفکردرکه تستر و تلبس مسئله‌سنه دائر هانکیسنك مطالعه‌سی صورولسه :

بردوقون بیك آه دیکله کاسهٔ فغفوردن

تصور شاعرانه‌سی بارز بر حقیقت شکلنده تجلی ایتمکده‌در . عکسنی التزام ایله‌ینلر ایسه یا جلب اشتها ایچین تشهیر متاعه چالیشانلر ، یاخود اونلرك حرکاتنی نمونهٔ تمدن وهم ایله کندیلرینه بکزه‌مه‌یه قالقیشانلردر .

فرقه وارمقسزین له‌وانتین ترزیلره جانلی موستره ، یاخود اوموستره‌لره مقلد اولانلر بیلمه‌لیدرلرکه اوروپا خلقی بیننده صنوف و درجات وداخلی ، خارجی حیات اعتباریله تلبس خصوصنده مهم تفاوت واردر .

سن ، مسلك وحیثیته کوره طورواکتسا آیری ، آو وسوقاق قیافتلری‌ده یکدیکرینك غیریدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عفيف برقيز ، خفيف برقوقوتك كيئمه‌سى و بورومه‌سى تنظيره اوزه‌نه‌ديكى كبى آغير باشلى بر مادامك تياترو صحنه‌سنه چيقان شانتوزلر طرزنده نصف وجودى كشاده بر حالده سوقاغه فيرلاديغى واقع دكلدر . خلاصه اوروپا آداب اجتماعيه‌سنده (هر كسك بر روبى ، هر روشك بركسى وار) در. فقط برده بزه كله‌لم ، وقار وحيثيت نسويه‌نك مستحكم بر محفظه‌سى اولان تسترك بعض نسوانده اوغراديغى منفور استحالاتى دوشونه‌لم‌ده قيافتلرينى عصريله‌شديرمك ايسته‌ين بو مكشوفه‌لرك ملى تلبسى غيب ايتدكلرى كبى اوروپائى اكتسانك اصولنى ده بيله‌مه‌دكلرينى و كسكه‌بكزه‌مك هوسيله‌مشى نوعيسنى اونوتان صاقساغان قارغه‌سنه دوندكلرينى آچيقدن آچيغه سويله‌يوره‌لم .

اويله فرض ايديورم كه سوقاقلرده ـ كيئنمش ايكن صويغون برحالده ـ كورولن قادين وقيزلر ، مغفلات وغافلات اولمق اوزره ايكى قسمدر .

برنجى قسمى : فاسد وكاسد متاعنه مشترى بولمق امليله عادتا قالديريم اوستلرينه سركى آچوب مال تشهير ايدن خردواتجى كروهيدر .

كيمك سوزى اولديغى بيله‌ميورم ،

كشاد دامن وصل ايله‌ين رغبت پذير اولماز
بو معناى مألى بيلديرر مكتوب مهورك

ديه ـ اداسى ياكليش ، لكن مؤداسى دوغرو ـ بر بيت واردر . بوقسم منسوباتى ، بارى شو بيتك مفهومنى دوشونسه‌لرده مراق اويانديرمق ايچين اولسون ماهيت خبيثه وملوثه‌لرينى قاپالى بر ظرف ايچنده صاقلايه بيلسه‌لر . . .

ذاتاً صاتيلاق اشيانك جامكان داخلنده بولوندورولماسى جميل پاشانك شهر امانتى زماننده نظامات بلديه صيراسنه كچمشدى .

غافلات نسوانه كلنجه : مودا ومدنيتپرورلك صاندقلرى او آچيق صاچيقلنى نه كبى قادينلرك اعتياد ايتديكى تأمل و او قيافته كيرينجه كنديلرينك ده اوبرلرى كبى ظن ايديله‌رك خلقك رغبتندن زياده نفرتنه اوغرايه‌جقلرينى تفكر ايله‌سه‌لر امينم كه او مناسبتسز مودالره اتباع غفلتنى كوسترمزلر .

شرقك الك بويوك حكماسندن واجتماعياتجيلرندن اولان شيخ سعدى (كلستان) نده برفقره يازار :

مشهور لقمان حكيمه :

ـــ ادبى كيمدن اوكره‌ندك ؟ ديه‌صورمشلر ،

ـــ ادبسزلردن اوكره‌ندم ، اونلرك يابديغنى ياپمامق صورتيله . . جوابنى ويرمش .

دينك امرينى ، عائله‌سنك ناموسنى ، نسويتك حيثنى تقدير ايدن وقادينلغنك حقيقةً بك يوكسك بولونان قيمتنى بيلن خانملرمز ، بوفقره‌يى دستور حركت اتخاذ ايدرلر وكنديني بيلن برقادينك اوتنده بيله كزه‌مه‌يه‌جكى برقيافتله سوقاغه آتيلان كشاده مشربلرك طرز اكتسامى خلافنه كيدنيرلرسه تستر مسئله‌سى كندى كنديسنه ومستحسن برصورتده حل ايديلمش اولور .

فكريه

احمديه مرقالى حقنده بعضى نوطلر

هندستان قطعهٔ واسعه‌سنده فرق اعتقاديهٔ اسلاميه‌نك يتمش اوچنه‌ده منسوب جماعت بولونديغنى ادعا ايدر ايسه‌ك هر حالده مبالغه ايتمه‌مش اولورز. فرق اسلاميه‌نك او قطعهٔ جسيمه‌ده بو درجه تنوعى شاشيله‌جق بر راده‌در . حتى ديه‌بيليرم كه هندستانده كون كچمه‌يوركه يكى برفرقه ظهور ايتمش اولماسون ! . . ؟

بو جمله‌دن اولهرق تقريبا ۱۸۷۶ سنهٔ ميلاديه‌سنده هندستانك پنجاب خطه‌سنده كائن (قاديان) شهرنده نزول حضرت عيسى اعتقاد دينيسندن بالاستفاده مسلمانلرى طريق هدايته سوق ايتمك اوزره

مسيح منتظر اولديغنى ادعا ايله ميدانه آتيلمش اولان (ميرزا غلام احمد) بر مذهب مخصوص ميدانه كتيرمشدر .

بومذهبه منسوب اولانلر ۱۹۰۰ سنه‌سندنبرى انكلتره حكومتنك نفوس تذكره‌لرينه كنديلرينى « احمديه مذهبنده » ديه قيد ايتديرمكده‌درلر .

احمديلر ، باشليجه اوچ مهم نقطه‌ده ديكر مسلمانلردن آيريلمقده‌درلركه اونلرده مسيح ، مهدى وجهاد مسئله‌لريدر .

۱ ـــ احمديلر ، حضرت عيسى‌نك چارميخده ظاهراً وفات ايدوب قبره قونلدقدن صوكره قالقديغنى ونشر انجيل شريف ايچون هندستانه و بالخاصه كشميره كيتديكنى و ۱۲۰ ياشنده اولديغى حالده (سرينا كى) شهرنده وفات ايتديكنى ، حتى قبرينك معلوم اولوب آنجق يا كلشلقله باشقه برذاته عطف اولنديغنى ادعا ايدرلر .

۲ ـــ احمديلر ، مهدينك حضرت محمد و حضرت عيسى‌يى تمثيل ايدرك تأمين صلح وصلاح ايده‌جكنه اعتقاد ايدرلر .

۳ ـــ احمديلر ، جهادك دخى وسائط حربيه ايله دكل وسائط صلحپرورانه ايله اجرا اولنمسى لازم كله‌جكنه قانعدرلر .

بر رفيقه بالايه يازيلان حضرت عيسى مسئله‌سنده‌كى اعتقادلرندن طولايى احمديلرك بطلان مذهبلرينه دائر هندستان علماى اسلاميه‌سى طرفندن فتواى شريفه نشر اولنمشدر .

باشليجه واسطهٔ نشر وافكارلرى قاديان شهرنده انكليزجه منتشر مجموعهٔ دينيه اولوب هندولساننده هفته‌لق ، آيلق و اوچ آيلق رساله‌لر دخى نشر ايلمكده ايديلر . تقريباً ۱۹۰۸ تاريخلرينه طوغرى وفات ايدن ميرزا غلام احمددن صوكره احمديه مذهبى امورينى رؤيت وظيفه‌سى هندستانده صدر انجمن احمديه‌يه محول ايدى . ميرزا غلام احمد مؤسسى اولديغى مذهب حقنده (براهين احمديه) ناميله بويوكجه بر اثر تأليف ايتمشدركه بو مذهب حقنده‌كى آثارك الك مهميدر .

ميرزا غلام احمدك وفاتندن بر مدت صوكره مخدومى (مياى محمود قاديانى) پدرينك نبوتنى تصديق ايتمه‌مك ، جناب محمد عليه السلامك نبوت و رسالتنى تصديق ايتمه‌مك درجه‌سنده موجب كفر اوله‌جغنى اعلان ايله‌مشدى . قرآن كريمك « خاتم النبيين » وحضرت رسولك «لا نبى بعدى» قول شريفلرينى تكذيب ماهيتنده اولديغى جهتله اسلام دينده بولونمق ادعاسنده اولان هيچ بر فرده ياقيشمايا جق اولان شو ادعا اوزرينه احمديه مذهبندن بر قسم منورانى محمودى اظهار حقه اجبار ايده‌رك « ميرزا غلام احمد ، مجتهد ومجددر وبرمذهب صاحبيدر ، حاشا نبى دكلدر » ديمه‌لرى اوزرينه مذهب مذكور طرفدارانى ايكى‌يه انقسام ايتمشدر (*)

مياى محمودك رياست ايتديكى غروبك مركزى قاديان شهرنده‌در . بو غروبدن مياى محمود قاديانى‌نك دوستلرندن (مفتى محمد صادق) آمريقاده بر سنه‌دنبرى نشر اسلام ايچون (**) مجاهده ايتمكده اولوب ميشيغان شهرنده شمس الاسلام The Moslem Sunrise نامنده انكليزجه بر مسلمان جريده‌سى نشر ايتمكده‌در. ايلك نسخه‌لرنده مفتى محمد صادق ، بر سنه ظرفنده مسلمانلغى نشر ايتمك ايچون وقوعبولان مساعيسنك بر خلاصه‌سنى قيد ايتمكده‌در . اولا دوچار اولديغى مشكلاتدن بحث

(*) شو حالده مياى محمودك هذياننى تصديق ايتمش اولانلرك مسلمانلقله علاقه‌سى قالمامش ديمكدر . محفل

(**) مفتى محمد صادق ، مياى محمودك دوستى اولمقله برابر فكرينكده مصدق ومروجى ايسه نشر ايتديكى مذهبه طبيعى مسلمانلق ديئيله‌مز ـ محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایله مهاجرت دائره‌سی طرفندن محضا نشر اسلام ایچـون کیتدیکندن طولایی آمریقایه کیرمکدن منع اولندیغی، فقط بو ممنوعیت کونلرنده کندی کبی آمریقایه کیرمکدن منع ایدیلنلر میاننده نشر دینه چالیشه‌رق مـستر روشفور نامنده‌کی بر ذاتك مسلمانلغی قبول ایتدیکنی و موی الیهله برابر دیکر یکرمی ذاتك ده مسـلمان اولدقلرینی ، داها اول آمریقایه هاورفود واپوریله کیدر ایکن بو واپورك یولجیلرندن یدی ذاتك ده اهتدا ایلدیکنی، مساعده اسـتحصال ایده‌رك آمریقایه کیردکدن صـوکره نویورقده مادام سـویلوویسکی نامنده بر قادینك مسلمانلغی قبول ایدن ایلك آمریقالی قادین اولدیغنی، کیرمی بش آمریقالینك داها شرف اسـلام ایله مشرف اولدقلرینی و آمریقاده ایلك مسلمان اولان ارککك ده احمد اندرسون نامنده بر ذات اولدیغنی بیان ایلمکده‌در. بوندن باشقه اوتوز قدر آمریقالی ارکك و قادین ده هم مسلمانلغی، همده طلوع الاسلام جریده‌سـنك نشر ایتـدیکی احمدیه مذهبنی قبول ایتمشلردر . شمس الاسلام مجله‌سنك صوك نسخه‌سنده اوقوندیغنه نظراً مفتی محمد صـادق یینه بر چوق آمریقالیلری طریق توحیده سـوقه موفق اولمشـدر . مفتی محمد صـادقك بوراده بولنـان دوستلرندن و هندمایتپوراندن جهان اسلام صاحبی ابو سعید العربی‌یه کوندردیکی بر مکتوبك بالاسنده رسمنی کوردم اولدقجه یاشلی و بیاض صقاللی بر ذات ، بو حالی ایله برابر غایت فعال بر صورتده چالیشمقده اولوب احکام اسلامیه حقنده آمریقانك متعدد شهرلرنده از جمله ترویت ، غراندساپیدس نه‌بتون، هاربه‌ر، صساوت‌به‌نده نابلس داوجه‌یق وشیقاغو شهرلرنده بر چوق موعظه‌لر ایراد ایله‌مشـدر . مفتی محمد صـادق موعظه‌لرینی بعضـاً کلیسالرده ایراد ایتمکده‌در . کندیسی اوچ آی ظرفنده بش یوز مکتوب آلمش و ایکی بیك بش یوز مکتوبده کندی یازمشدر .

محمد صادق شیقاغو شهرنده بر جامع شریف انشـا ایتدیرمکه و بوکا برده مرشـدینه مخصوص اقامتکاه و بر اداره‌خانه علاوه‌سنه موفق اولمشدر. جامع شریفك انشای انشاسنده مهتدی آمریقالیلردن صاحب صنعت اولانلر بلا اجرت عرض خدمته شتابان اولمشلردر . محراب ایله قبه‌یی بونلردن محمد یعقوب اسمنی آلان آندروجاقوت انشا ایتمشدر. صاحب نفوذ بر حقوقشناس اولان مستر موث‌ده شـیخ عبدالله عنوانی اخـذ ایله احمدیه مذهبنی قبول ایتمشدر . مفتی محمد صادقك آیلق اوله‌رق شیقاغوده نشر ایتدیکی شمس الاسلام مجله‌سنك بش نومرولو نسخه‌سـنده صوك اوچ آی ظرفنده دین اسلامی قبول ایتدیردیکی یوز اون آلتی کشینك اسملری مندرجدر.

آمریقاده کوندن کونه دین اسلام ایله مشرف اولانلرك عددی تزاید ایتمکده‌در مفتی محمد صادق عربستـان معارف ناظرندن و لوندره‌ده‌کی افغان سفیرندن تقدیرنامه‌لر آلمشدر .

مابعدی وار — سعود

محفل تاریخی

عبادات اسلامیه تاریخچه‌سی

نماز

محفلك ٢٠ نجی نسـخه‌سنده مندرج (عبادت جاهلیه) عنوانلی مقاله‌ده ، جاهلیه عبادتی : پوتلرك اطرافنی دونمك و اونلری مسح ایله نامـلرینه قربان کسمکدن عبارت اولدیغی سویله‌نیلمش ، شریعت مطهره ایسه بو کبی حرکاتی رفع ایله یرینه نماز ، اوروج، زکات ، حج مثللی بدنی و مالی افعالی اقامه ایله‌دی ده‌نیلمشدی . بوراده‌ده عبادات اسلامیه تاریخنه و اول بأول صلات و متعلقاتنه دائر بیلدیکم و بولدیغم قدر برقاچ سوز سویله‌مك ایسـتیورم . نقائصنك اکمالنی ارباب فضیلتدن رجا ایده‌رم .

معلومدرکه صلات، لغتده دعا و شریعتده ارکان معلومه و افعال مخصوصه‌در . مسـلمانلره کتاب موقوت ، یعنی اوقات معینه‌ده اداسی امر مفروض اولان صلات، مالی و بدنی عبادات سائره‌نك افضلیدر. دینك دیره‌کی ، یعنی قیام و قوامنه سبب و مؤمنینك معراجی اولدیغی حدیث شریفده بیان بویورولمشدر.

نمـازك بدایةً ایکیشر رکعتـدن ایکی وقت قیلیندیغی ، بوکا کیجه نمـازی علاوه و لیلهٔ معراجده وقتـك بشـه ابلاغیله کیجه نمـازی فرضنك عهده‌ٔ امتدن قالدیریلدیغی (٠) معلوم ایسه‌ده امام القبلتین افندیمزك ایلك نمازی نه‌وقت قیلدیغی سـیر کتابلرنده یك‌ده مجمع علیه برنقل صورتنده محرر دکلدر .

ایلك نماز

بعض آثارك مطالعه‌سندن عبد عاجزك آکلا-یشـمه کوره علیه الصلاة والسـلام حضرتلری (یا ایها المدثر قم فأنذر و ربك فکبر . .) آیات کریمه‌سنك نزولندن صوکرا ، یعنی تخمیناً قرق اوچ یاشلرنده ایکن تعلیم جبریل ایله آبدست آلوب نماز قیلمش ، متعاقباً خدیجة الکبری رضی الله عنهایه‌ده آبدست آلدیروب نماز قیلدیرمشدر.

(السیرة النبویة) صاحبی (السید احمد زینی دحلان) « فکان ذلك اول فرض الصـلاة من حیث هی رکعتان بالغداة والعشی و الیها الاشارة بقوله تعالی (و سبح بحمد ربك بالعشی والابکار) ثم نسخت بالصلوات الخمس »

[*] آشاغیده‌کی ایضاحات ویریله‌جکدر .

دیبورکه ایشته بو (غداة و عشی) ده [*] ایکیشر رکعت اولمق اوزره مفروض اولان نمازك ایلکیدر. (وسبح بحمد ربك بالعشی والابکار) قول جلیلنده بوکا اشـارت واردر . صوکرا بو نمازلر ، صلوات خمس ایله منسوخ اولمشدر » مآلنده‌در .

ایلك جماعت:

عادتا بزم صباح و آقشام نمازلرینی قیلدیغمز زمانلره یاقین دملرده ادا ایدیلن شـو نمازلردن حضرت خدیجه ایله ، یعنی جماعتله ایلك قیلینمش اولانك بازار ایرته‌سی کونی آخرنهارده ایفا ایدیلمش اولدیغی (سیرة دمیاطی)ده مذکوردر .

او حالده صلی الله علیه وسلمك جبریله اقتداً ایلك قیلدیغی نمازده صباح نمازی دیمك اولور. نیته‌کیم (جصّاص) ك (احکام القرآن) نامنده‌کی مهم و معتبر اثرینك جلد ثانیسـنده و ٢٦٨ نجی صحـیفه‌سـنده تصادف ایتدیکم روایت آتیه‌ده فکر عاجزانه‌می مؤیددر :

« وروی نافع بن جبیر فی حدیث المواقیت عن النبی صلی الله علیه وسلم ان جبریل علیه السـلام امّه عند البیت فصـلی الفجر فی الیـوم الاول حین برق الفجر و حرم الطعـام و الشراب علی الصائم » یعنی » حدیث مواقیتده نافع بن جبیر، نبی اکرم صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدرکه: رسالتك ایلك کونی جبرائیل علیه السـلام ، ذات اقدس محمدی‌یه امام اوله‌رق بیت مکرم جوارنده نمازنده قیلدیرمشدی‌که فجرك لایقیله ظهور ایتدیکی ،

[*] الغدوة [غینك ضمی و واوك سکونیله] و [الغداة حصاة وزننده صباحك اول وقتنه دینور . (بکره) معناسنه . فارسیده (بامداد) و ترکیده (ارکن) تعبیر اولنور . علی قول طلوع فجر ایله طلوع شمس بیننده اولان وقته دینور .

(العشی) و (العشیة) غنی و غنیه وزننده آخر نهاره دینور ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

یعنی اورتالغك آیدینلاندیغی و بیوب ایچمه‌نك صائمه حرام اولدیغی برزمانده ایدی »

صحیح مسلمده، «رسول اکرم افندیمزك» جبرائیل نزول ایده‌رك بکا امامت ایتدی . اونکله نماز قیلدم، صوکرا ینه اونکله نمازقیلدم ، صوکرا ینه اونکله نماز قیلدم ، صوکرا ینه‌اونکله نمازقیلدم ، صوکرا ینه اونکله نماز قیلدم » دیدی و مبارك پارماقلریله بش‌وقت‌نمازی تعداد ایتدی . مآلنده اولمق اوزره

« نزل جبریل فأمنی فصلیت معه‌ثم صلیت معه‌ثم صلیت‌معه ثم‌صلیت‌معه ثم صلیت معه یحسب باصابعه خمس صلوات »

حدیث شریفی، نمازك بش‌وقته ابلاغندن صوکرا تعیین اوقات ایچین اولان امامت جبریله اشارتدرکه نافع بن جبیرك روایتنه منافی دکلدر .

بوجماعته ایرته‌سی کون براوجنجی‌ده التحاق ایله‌مشدی‌که اوده علی بن ابی طالب کرم‌الله وجهه ایدی .

مشارالیه ، اوصیراده مراهق صاییلاجق بر یاشده بولونوب سعادتخانهٔ محمدیده پرورشیاب اولویوردی. چونکه: ابو طالبك ضرورتیله برابر کثرت عیالی بولوندیغندن کندیسنی اوزن‌بار اعاشه‌نك تخفیفی ایچین اولادندن ایکیسنك آلینوب بسله‌نیلمه‌سی رسول اکرمله عمجه‌سی عباس بن عبدالمطلب آراسنده قرارلاشدیریلمش وعلی، نزد نبوی‌یه ، جعفرده بیت عباسه آلنمشدی .

جناب علی، عمجه‌زاده‌سیله ینکه‌سنك بازار ایرته‌سی کونی آقشام اوستی ـ او وقته قدر کورمه‌دیکی بر طاقیم حرکتلرده بولوندقلرینی مشاهده ایدیجه «بو نه‌در؟» دیه صوردی. رسالتمآب افندیمز ، بونك دین الٰهی ارکانندن نماز اولدیغنی بالافاده کندیسنی توحیده دعوت ایتدی .

حضرت علی، بابام ابوطالبه دانیشایم. اوبله »

جوابنی ویرنجه نبی‌اکرم حضرتلری «یا علی اسلامه کلمزسه‌ك باری شوحالی افشا ایتمه» بویوردی . زیرا داها علناً دعوته مأذون دکلدی . فقط او کیجه قلب مرتضایه لایح اولان الهام هدایت، ایرته‌سی صالی کونی کندیسنی زمرهٔ اسلامه و او جماعت مقدسه میانه ادخال ایتدی. نیته‌کم برمفاخره‌سنده «هنوز احتلام دوره‌سنه‌وارمامش کوچوك برچوجوق‌ایکن هپکزدن اول مسلمان اولمشدم» مآلنده اولمق اوزره :

سبقتکموا الی الاسلام طرّاً
صغیراً مابلغت اوان حلمی

بویورمشدر .

برقاچ کون صوکرا اوغلنك اسلامنی اوکره‌نن ابوطالب، مسئله‌یی جناب علیدن صورمش، اوده اللهه ایمان وپیغمبرینی تصدیق ایله‌دیکنی خبرویرنجه :

ـــ اولادم ! عمجه‌زاده‌ك سنی دائما خیره‌سوق ایدر، اوکا تابع وملازم اول. نصیحتنده بولونمشدی.

*
* *

صلی الله علیه‌وسلم حضرتلرینك آزادلی کوله‌سی وخانکی اولادلغی اولان (زیدبن حارثه) جناب علیدن صوکرا، اونی متعاقباً‌ده احرار ورجالك اوّلی اولارق حضرت ابوبکر جماعت اسلامه التحاق ایتدی.

صدیق اکبر حضرتلری اسلامه کلمکله برابر تشویقات لازمه‌ده بولونارق باشقه‌لرینی‌ده کتیردی .

جماعت تزایده باشلامقله برابر عادتا جمعیت خفیه حالنده اولدیغندن علناً نمازقیلینامیوردی. بوندن طولایی علیه‌الصلاة افندیمز ، بعضاً حضرت علی‌یی معیتنه آلیور، مکه خارجنه وطاغ آرالرینه کیدوب اورالرده آقشام نمازینی قیلیور و قارانلق باصینجه عودت ایدییوردی .

بردفعه ، نبی ایله ولی‌دن عبارت اولان شو جماعتك ادای صلات ایتدیکی یره ابوطالب چیقه

کلمش ، برادر زاده‌سنك اوکده مقتدا ، اوغلنك آز کریده و صاغده مقتدی بولوندیغنی کورونجه یانندهکی دیکر اوغلی جعفری

ـــ سن‌ده عمجه‌زاده‌کك جناحنه صیغین. دیه نبی‌اکرمك صول‌طرفنه کچیرمش وجعفرك اسلامنه سبب اولمشدی .

صلی الله علیه‌وسلم حضرتلری بویله یاپدیغی کبی پیدرپی مسلمان اولانلرده مکه داخلنده نمازقیلاجق کیزلی بریربولامازلرسه خارج شهره چیقوب ایزبه یرلرده ادای صلات ایدییورلردی . حتی بر کره سعدبن ابی‌وقاص حضرتلرینك‌ده ایچلرنده بولوندیغی بر جماعت، طاغ آراسنده نماز قیلارکن مشرکلرك استهزاسنه معروض قالمش و شویله بویله دیرکن چیقان مجادله نتیجه‌سنده جناب سعد ، یاقالادیغی بردەوه چکه کمیکی ایله مستهزیلردن برینك قفاسنی یارمشدی . بوندن طولایی فی سبیل‌الله ایلك قان دوکن غازی ، مشارالیه حضرتلریدر .

(ابن‌اسحاق)ك بیاننه‌کوره دعوت خفیه اوچ سنه‌سورمش، بعده (فاصدع بماتؤمر) امرجلیلی ایله دعوت علنیه اجراسی لازم کلمش ، بناءً علیه صلی‌الله‌علیه‌وسلم افندیمزده نامی علناً دعوت‌ایتمکه و حرم کعبه ده اولسون ، سائر یرلرده اولسون آشکاره نماز قیلمایه باشلامشدی که کندیسنی منع ایتمك ایسته‌ین ابوجهل خبیثنك بر قاچ دفعه‌لق تشبثاتی عدم موفقیتله نتیجه‌لنمشدی .

کرك ذات‌اقدس نبوی ، کرك ابوبکرالصدیق کبی فداکار اصحابی ، بوصورتله مجاهده ایده‌رك حتی‌الامکان قولاً وفعلاً اعلان توحیده چالیشیورلر، بعضاً ده (صفا) جوارنده کائن‌اولوب قدمای اصحابدن (ارقم‌بن ابی‌الارقم) ك تصرفنده بولونان أوده طوپلانیـورلر و اوراده جناب حقـه عبـادت ایدییورلردی .

ایلك مسجد :

مشرکلرك اذا و جفاسنه تحمل ایده‌مه‌یه‌جك درجه‌یه کلن مسلمانلردن برقسمی، شایان‌بویورولان مساعدهٔ‌نبویه موجبنجه ـ یمن طریقیله ـ حبشستانه هجرت ایتدیلر ونجاشی‌نك حسن قبولنه مظهراولدیلر.

حضرت ابوبکرده بومهاجرینه التحاق ایچین یوله چیقمش وبش‌کون قدر مکه‌دن آیریلمشدی‌که (برك‌الغماد) موقعنده (ابن الدغنّه) یه راست کلدی .

بو آدام (قاره) ده‌نیلان قبیله‌نك رئیسی‌اولوب حضرت ابوبکرك احبابـندن و قرشـیلرجـه مرعی‌الخاطر ذواتدن ایدی . صدیق اکبرك سبب هجرتنی اوکره‌نینجه :

ـــ سنك کبی برذات ، مملکتندن چیقمازده، چیقاریلمازده. دیه‌رك مشارالیهی کری چەویردی وآلوب مکه‌یه کتیردی ، بوتون اشراف بلده‌یی زیارتله ابوبکری جوارینه ، یعنی حمایه‌سنه آلمش اولدیغنی بیلدیردی .

قرشیلر ، ابن‌الدغنه‌نك جوارینی ، ابوبکرك أونده نماز قیلماسی و یاواشجه ارقوماسی شرطیله قبول ایتدیلر .

حامی کیتدی ، محمی‌ده برمدت شرطه رعایت ایتدیسـه‌ده اعلای کلمةالله‌ه اولان خواهشی ، کندیسنی أو ایچنده ضبط ایده‌مه‌دی . بناءً علیه آولوسنك برقسمنی نمازکاه حالنه کتیردی ، اوراده هم آشکاره نماز قیلمایه ، هم‌ده یوکسك سسله قرآن اوقومایه واوقودقجه حزین حزین آغلامایه باشلادی.

مشـارالیهك نمازی و قرائت وبکاسی محله‌نك قادینلریله ، چوجوقلرینی ، حتی بوتون مکه‌نك نسوان وصبیانی اورایه جلب ایدییوردی .

شـوحالی کورن مشرکلر ، ابن‌الدغنه‌یه خبر کونده‌ردیلر ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

— ابوبکر شرطه رعایت ایتمه‌دی . جوارکی سکا اعاده ایله‌سین . دیدیلر . اوده :

— یا ابابکر ! یا اوکده اوطوروب سنکی چیقارما ، یاخود کندیکی بنم حمایه‌مدن چیقار . تکلیفنده بولوندی . حضرت صدیق :

— جوارکی سکا رد ایدییورم ، اللهك جوارینه رضا کوسته‌ریورم . دیه‌رك اولان شو جوابی یوللادی :

« فانی اردعلیك جوارك و رضی بجوار الله تعالی »

امّ ایمن رضی الله عنها

حقنده نبی اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمزك « امّ ایمن امّی بعدامی » یعنی « امایمن، والده‌مدن صوکره بکا آنالق ایتمشدر » بویوردیغی مبارك و محترم قادیندرکه حبشیه اولوب اسمی (برکة بنت ثعلبه) ایدی .

اشهراقواله کوره والد نبوی جناب عبداللهك جاریه‌سی ایکن مشارالیهك وفاتیله ذات اقدس محمدی‌یه انتقال ایتمش و دریتیم رسالت افندیمزك دایه‌لك خدمتنی ایفا ایله‌مشدر . مادر پیغمبری (آمنه بنت وهب) حضرتلری ـ آلتی یاشنده اولان ـ مخدوم مکرمیله برلکده مدینه‌یی تشریف ایتدیکی وقت برکه‌ده معیتده بولونمش وعودتده ام النبی‌نك (ابواء) موقعنده ارتحال ایتمه‌سی اوزه‌رینه رسالتمآب افندیمزی مکه‌یه اوکتیرمشدر.

صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه آنالق ایدن وابوالمحاسن افندیمزدن «یاامه» یعنی «آنه» خطابنی ایشیدن برکه، رسول اکرمك حضرت خدیجه ایله ازدواجنده آزاد ایدیله‌رك (عبید بن زید) اسمنده بر حبشی‌یه تزویج اولونمش و (ایمن) نامنده‌کی اوغلنك طوغماسیله (امایمن) کنیه‌سنی آلمشدر.

امایمن‌ایله زوجی ابوایمن عبیدبن زیدالحبشی، سابقین اسلامدن معدوددر. ینه قدمای اسلامدن عمار بن یاسر :

« بن، رسول‌اللهی کندیلریله برابر آنجق بش عبد وایکی قادین وابوبکر اولدیغی حالده کوردم. بویورمشدر. بش عبددن مرادلری حضرت بلال و حضرت زیدبن حارثه و حضرت عامربن فهیره و حضرت ابوفکیهه و حضرت عبیدبن زیدالحبشی رضی الله تعالی عنهم‌در . ایکی قادیندن مرادلری دخی حضرت خدیجه افندیمزله حضرت امایمن ویاخود حضرت عمارك کندی والده‌لری حضرت سمیه‌در. حداثتلری جهتیله حضرت علی‌یی تعداد بویورمامش دیمکدر. الحقایق ـ حاجی ذهنی افندی مرحوم »

عبیدبن زید ، قبل الهجره مکه‌ده وفات ایتمش اوغلی ایمن‌ده خیبر غزاسنده شهید اولمشدر . (کتاب الاصابه)

ام ایمن حضرتلری، زوجنك وفاتندن صوکرا برمدت طول قالدی و «من سره ان یتزوج امرأة من اهل الجنة فلیتزوج ام ایمن» یعنی « جنتلك بر قادینله ازدواج ایتمك ایسته‌ین ام ایمنی آلسین » حدیث شریفی طولاییسیله (زیدبن حارثه) طرفندن تزوج ایدیلدی و (اُسامه بن زید) ی طوغوردی. زیدبن حارثه‌نك هم کنج، هم‌ده بیاض اولماسنه مقابل جناب امایمن، هم یاشلیجه، هم‌ده سیاهجه ایدی . طوغوردیغی چوجق‌ده رنکی اعتباریله آناسنه چکمش ویاصصی بورونلو تولد ایله‌مشدی‌که بوندن طولایی بالاخره مشرکین قریشك زباندرازلری امایمنه افترا ایتمشلر و اسامه‌نك زیددن اولمادیغنی سویله‌مشلردی. حال بوکه امایمن حبشیه اولدیغندن اوغلنك‌ده آزچوق کندیسنه بکزه‌مه‌سی پك طبیعی ایدی .

نبی حکیم علیه الصلاة والتسلیم افندیمز، مشرکلری کندی عقیده‌لرینه کوره الزام ایتمك ایچین بر (قائف) [*] کتیرتمش و زید ایله اسامه‌نك

[*] قائف: علم قیافت متخصصی. ایلریده بوکادائرده معلومات ویریله‌جکدر .

باشلرینی اورتدوروب یالکز آیاقلرینی قائفه کوسترمشدی. بخاری شریفك کتاب المناقبنده مذکور و حضرت عائشه‌دن مروی اولدیغنه کوره بو قائف که اسمی: مجززالمدلجی ایدی ـ یاننده نبی اکرم حضرتلری‌ده بولوندیغی حالده حجرهٔ صدیقه‌یه کیرمش وباش طرفلری اورتولو اوله‌رق یاتان زید ایله اسامه‌نك آیاقلرینی معاینه‌دن صوکرا اسامه‌نك‌کیلری بالاراءه « بونلر ، شونلردندر » حکمنی ویرمش وبوحکم محظوظیت سنیه‌یی موجب اولمشدی (موضوعات العلوم) ترجمه‌سنده ده‌نیلیورکه:

« بعض اکابر فقها بو علمك [علم قیافت] اصحابنه تصحیح انسابده تعویل و اعتماد ایتدیکی رأی و اجتهاد ایله‌مشدر. نیته‌کیم امام شافعی ایتدی: اکر قول قائف، تعویل اولونوب حجت اولماسه حضرت رسالتپناه آنکله اظهار سرور و بهجت ایله‌مزلر ایدی . اما امام اعظم ابوحنیفه رضی الله تعالی عنه بویوردیلرکه: حضرتك اظهار سرور ایتدکلری مشرکین لئام ، کندی زعملرنده حجت اولان نسنه ایله الزام اولندقلری ایچون ایدی . نه آنکه نفس الامرده قول قائف حجت قاطعه اولدیغی ایچون اوله »

هجرت وقوعیله مدینه‌ده یرله‌شیلدکدن و مسجد شریف ایله حجرات سنیه‌نك انشاسنه مباشرت ایدیلدکدن صوکرا « رسول اکرم » دیکر کریمه‌لری [*] ایله زوجه‌سی (سوده) یی کتیرمك اوزره کندی آزادلیلری اولان زید بن حارثه ایله ابو رافعی مکه‌یه کوندردی . آنلر دخی واروب و رسول اکرمك کریمه‌لری اولان (ام‌کلثوم) و (فاطمه) رضی الله عنهما حضرتلریله زوجه‌سی (سوده) رضی الله عنها حضرتلرینی وزیدبن حارثه‌نك زوجه‌سی (امایمن) واوغلی (اسامه) رضی الله عنهمایی آلوب مدینه‌یه کتیردیلر. « قصص انبیا ـ جودت پاشا »

جاهلیه دورنده اولدیغی کبی صدر اسلامده‌کی غزوه‌لرده قادینلرده بولونور وبونلر طرفندن عسکره صو توزیعی ، یاخود یارالیلرك مداوانی مثللی خدمتلر ایفا اولونوردی. نیته‌کیم بدر غزوه‌سنه کیدیلیرکن (امّ ورقه) اسمنده بر قادین، مجاهدین ایله کلمك ایچین استیذان ایتمش و:

— بلکه جناب حق ، بکاده شهادت احسان ایدر. دیمش، فقط عسکر آراسنده باشقه قادین بولونمادیغی ایچین طرف اشرف نبویدن:

— سن، اوکده اوطور ، الله سکا شهادت احسان ایده‌جکدر. جوابنی آلمش، مؤخراً بوخاتونی کوله‌سیله جاریه‌سی بالاتفاق بوغمش ، قاتللری‌ده امر فاروقی ایله قصاصاً اعدام اولونمشدی .

کذا خندق محاربه‌سنده مسجد شریف داخلنه خسته‌خانه اولمق اوزره برچادر قورولمش و سعد بن معاذك یاراسی اوراده (رُفیده) خاتون طرفندن صاریلمشدی .

جناب ام ایمن‌ده ـ کتاب الاصابه‌یه کوره ـ احد وخیبر، ـ الحقائقه نظراً ـ احد و حنین ـ غزوه‌لرنده مجاهدینه خدمتلر ایتمش، حتی احد محاربه‌سنده برده قضا کچیرمشدی . جودت پاشا ، احد غزوه‌سنك ایکنجی صفحه‌سنی آکلاتیرکن دییورکه :

« مشرکینك ماهر کمانکشلرندن (حبان بن العرقه) ایله (مالك بن زهیر) یاقین برده بر طاش آرقه‌سنه صاقلانوب اصحاب کرامی ازعاج ایتمکده ایدیلر. حتی رسول اکرمك آزادلیسی ام ایمن رضی الله عنها حضرتلری ، غازیلره صو اولاشدیریر ویارالیلره باقار ایکن حبان بر اوق آتوب آزقالدی‌که بیچاره خاتونی اولدوره یازدی . آنك اوزینه رسول اکرم ، سعدبن ابی وقاصه براوق ویردی « آت یاسعد! الله تعالی راست کتیره » دیو بویوردی . سعد بن ابی وقاص حضرتلری دخی آندی واوق اصابت ایتدی. حبان ییقیلوب درحال جان ویردی اوحالده مالك بن زهیر ، اوق آتیق اوزره ییلان کبی

[*] رقیه رضی الله عنها حضرتلری، زوجی حضرت عثمان ایله مقدما مدینه‌یه هجرت ایله‌مشدی.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

طاش آرقه‌سندن باشنی چیقاریر چیقارماز حضرت سعد آ کا دخی بر اوق آتدی و آنی دخی باشندن اوروب أولدوردی » .

ام ایمن حضرتلری ، مادرانه بر اهتمام ایله بویوتدیکی صلی الله علیه و سلمك ارتحالی آجیسنی حس ایتمك کبی عظیم برمصیبته اوغرامش و :

« رسول اکرمده أولوم علامتلری بلیردکده اوغلی اسامه‌یه خبر کوندرمشدی. اسامه وعمر وابوعبیده رضی الله تعالی عنهم‌حضراتی بویله برکدرلی خبر آلدقلری کبی همان اردودن قالقوب «مسجد نبوی‌یه» کلمشلردی.

معلومیاء علیه‌الصلوة افندیمزك الك صوك تجهیز ایتدیکی‌اردونك قوماندانی، ام‌ایمنك اوغلی (اسامه بن زید) ایدی .

امکدارلق واختیارلق کبی اسباب طولاییسیله نبی اعظمه قارشی پك تکلیفسز اولان ، کن اوا نسبتده حرمت والتفات کورن ام‌ایمنك مدینه‌ده وفات ایتمش اولدیغنده اتفاق وارسه‌ده ارتحالی زمانی اختلافلیدر. بعضیلری حضرت عمر ، حتی جناب‌عثمان دورینه قدر یاشادیغنی سویله‌مشلرسه‌ده اکثرمورخین ، رسول اکرمدن بش آی صوکرا وفات ایله‌دیکنی یازمشلردر.

جودت پاشا دیرکه :

«رسول‌الهك معتقه‌لرندن‌اولوب ترجمهٔ‌حالی‌یوقاریده بیان اولونان ام ایمن رضی‌الله عنها حضرتلری که جنت ایله مبشره‌اولوب بعضاً صحابه‌آنی زیارتله تیمن‌ایدرلردی. اشبو اون برنجی سنهٔ هجریه شعبانك اوائلنده ارتحال دارىقا ایتمش و صانکه کریمهٔ محترمهٔ نبی مجتبی‌وزوجهٔ مطهرهٔ علی‌المرتضی فاطمة‌الزهراء‌رضی‌الله عنها و ارضاها حضرتلرینه اوناجی کیتمشدر . برآی صوکراء یعنی‌سنهٔ مرقومه رمضان شریفنك اوچنجی صالی کیجه‌سی دخی حضرت فاطمه دنیاغائله‌سندن کچدی، دارىقایه‌کوچدی. آلتی آیدن‌بری حسرتکشی اولدیغی پدرینه قاووشدی علی‌النبی وآله الصلاة والسلام ـ قصص انبیا »

طاهرالمولوی

امّ عماره رضی‌الله‌عنها

مابعد

مسیلمه‌نك معجزه‌لری ! معتجز اولمقله برابر باشنه طوپلانانلرك عددی بیکلره بالغ اولویور ، اوده بوقالابالغه‌استناداً آتوب طوتویور ، اداره‌سنه اعتراض ایله‌ینلری، یاخودنبوتنی تصدیق‌ایتمه‌ینلری کسوب بیچیوردی . حتی ام‌عماره‌نك اوغلی(خبیب بن زید) ی‌ده کندیسنی تصدیق ایتمه‌دیکندن طولایی‌اشکنجه ایله، یعنی‌اولااللرینی اوموزلرندن، باجاقلرینی قالچه‌لرندن کسدیرمك ، صوکراده آتشه آتدیرمق‌صورتیله شهید ایتدیرمشدی. مقام خلافتده بولونان صدیق‌اکبر حضرتلری طرفندن اوسته کونده‌ریلن (عکرمه‌بن ابی‌جهل)فرقه‌سنی بوزمش، (شرحبیل بن حسنه) فرقه‌سنی‌ده توقفه مجبور ایله‌مشدی .

بونك اوزه‌رینه خالد بن‌الولید، یمامه سفرینه مأمور اولدی . ام‌عماره‌ده خالد فرقه‌سیله کیتمك ایچین خلیفه‌دن استیذان ایتدی . جناب صدیق :

— جرأتی وفداکارانی‌معلوم اولان سنك کبی برقادین ؛ سفردن ناصیل منع ایدیلیر؟ علی‌برکة‌الله کیت دیدی .

خالد حرکت ایتدی. یولده‌بکله‌ین شرحبیلی‌ده معیته آلوب بنی حنیفه یوردینه واصل اولدی .

مسیلمه‌نك امتی شدتلی مدافعه‌ده بولونیور، عادتاً بعضاًمدافعه‌یی‌مهاجمه درجه‌سنه کتیرییوردی. نهایت مسلمانلرك اقدامی ، بنی حنیفه‌یی انهزامه اوغراتدی . اطرافی دیوارله چوریلمش بر باغچه‌یه کیروب وضع تدافعی آلدیلر .

دین غیرتی واولاد حسرتی سوقیله مهاجمینك ایلك صفند. قیلیج صالالایان ام‌عماره دیورکه [*]

[*] الفتوحات الاسلامیه لسید احمد بن السید زینی دحلان

« باغچه قاپیسنك اوکنده طوپلانوب ایچری‌یه کیردك وقانلی برمصادمه‌یه باشلادق. بن، یامسیلمه‌یی أولدورمك ، یاخود بواوغورده أولمك ایچین‌عهد ایتمشدم . بناءً‌علیه او الله دشمنی آرایوردم . برصیراده‌که مهاجمین ومدافعین بربرینه‌قاریشمش، سس ، صدا کسیلوب قیلیج شاقیردیسندن باشقه صوت ایشیدیلمز اولمشدی . بردنبره خبیثی کوردم وبولوندیغی طرفه آتیلدم . لکن آداملرندن بری قارشیمه چیقدی‌ونا کهانی برضربه‌ایله ألمی‌بیله‌کمدن قوپارتدی . سندله‌مکسزین ایلری‌یه قوشدم . باقدم‌که مسیلمه یرده یاتیور ، اوغلم عبدالله‌ده قیلیجنك قانی سیلیور .

— أولدردکمی؟ دییه صوردم .

— أوت والده . جوابنی ویردی .

همان سجده‌یه قپاندم ، منتقم قهاره عرض شکران ایتدم . خبیثك هلاکی اوزرینه معیتی طوتونامادی . قرارکاهه دونونجه خالد ، بر عرب طبیبی ایله چادرمه کلدی . بیله‌کمی قیزغین زیتون یاغنه صوقمق صورتیله قانی دیندیردیلر . تداویده دویدیغم آجی قطع اضطرابندن الیم اولدی ...»

أوت . صباحلاین باشلایان حرب، ایکیندی‌یه قدرسورمش، عادتا بوغازبوغازه دینه‌جك‌درجه‌ده وغایت خونریزانه اولمشدی .

خالدبن‌الولیدك «بولوندیغم محارباتك هیچ برنده بنی حنیفه قدر مقاوم دشمن کورمه‌دم » دیمش اولماسی و مجاهدینك ١٨٠٠ شهیدینه مقابل مسیلمه توابعندن ٢٠٠٠٠ قدر مقتول بولونماسی ، بوحربك شدتی حقنده برفکر ویره‌بیلیر.

⁂

مسیلمه‌یی یارالایوب ده‌ورن مشهور (وحشی) ایدی‌که [*] حضرت حمزه‌یی شهید ایله‌دیکی حربه ایله بوخبیثی‌ده یره سرمش ، لکن (عبدالله‌بن‌زید) یه‌تیشوب اوزون اوزادی‌یه دەبلنمه‌سنه میدان ویرمه‌مشدی .

⁂

« ابن‌الاثیر دیرکه حرب‌الیمامه‌ده مشارالیهانك (ام عماره‌نك) ألی مصاب اولدی وکندیسی اون ایکی یردن‌یاره آلدی‌وشوحدیثی اوروایت‌ایتدی: «الصائم اذا اکل عندها‌صلت علیه‌الملائکة» یعنی : «اوروجلینك یاننده‌یمك یه‌نیرسه ملکلر آنك ایچون استغفار ایدرلر». حضرت ابن عباسك آزادلیسی اولان جناب عکرمه دخی مشارالیهادن شوحدیثی روایت ایلمشدر : انها قالت للنبی صلی‌الله تعالی‌علیه وسلم ماأری کل‌شیٔ الاللرجال‌الحدیث ... الحقائق حاجی ذهنی افندی مرحوم »

« الصائم اذا اکل عنده صلت علیه‌الملائکة حدیثنك موردی اولمق اوزره کتاب‌الاصابه‌ده دەنیلیورکه: صلی‌الله علیه‌وسلم افندیمز؛ ام‌عماره‌نك نزدینه کلمش ، اوده ذات‌اقدس رسالته یمك‌تقدیم ایتمش‌وه سن‌ده‌یه » التفاتنه‌قارشی «بن‌اوروجلی‌یم» دیمه‌سی اوزرینه بوحدیث شریف سانح اولمشدی.

« ماأری کل‌شیٔ الاللرجال» افاده‌سی‌ایچین‌ده ذهنی افندی مرحوم « مشارالیهانك بوحدیثی سابقة‌الترجمه (اسماء‌الانصاریه) حضرتلرینك حدیثنه

[*] وحشی ؛ فتح مکه‌ده دمی هدر ایدیلنلردن ، یعنی أولدورولمه‌سنه امر ویریلنلردن‌ایدی . او وقت صاووشوب قورتولدی. صوکراطائف هیئت‌مرخصه‌سیله کلوب اسلامه داخل وعفو پیغمبری‌یه نائل اولدی . مسیلمه‌یی یارالاماسی ؛ جرم سابقنه کفارت یرینه‌کچدی. حمصك فتحنده اوراده توطن وحضرت عثمانك عهد خلافتنده وفات ایتدی . « قتلت خیرالناس فی‌الجاهلیة وشرالناس فی‌الاسلام » یعنی « ناسك خیرلیسی جاهلیت زمانمده ، انسانلرك شریرینی‌ده اسلامیت دورمده اولدوردم » دیردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شبیهدر . اودایه مراجعت اولنه» تنبیهنده بولونیور و(الحقائق) ك (اسماء بنت یزیدالانصاریه) بندنده شو سوزلری یازییور :

«.. صحابیاتك فصیحاتندن ایدی . قادینلر طرفندن حضور رسالته كلوب سویلدیكی سوزلر شایان تقدیر اولمغله بوراده دخی یالكز ترجمهٔ اولسون بروجه‌زیر اخذ وتحریر قیلنمشدر «آنام بابام سكا فدا اولسون یارسول‌الله ! بن قادینلر طرفندن مبعوث اوله‌رق كلدم . حق تعالی سنی باجمله رجال ونسایه پیغمبر كوندرمشدر . بز سكا وسنك ربكه ایمان ایتدك . لكن بز نسوانز. سزك أولر كزده قاپانوب قضا كاه وطرواشتها كز اولمش وچوجقلریكزی قارنمزده طاشیمقده بولنمشزدر . سز ایسه جمعه نمازلری قیلمق وجوامع وجماعته چیقمق وخستكانه كیدوب خاطرصورمق وجنازه‌لرده بولنمق ومرةً بعد اخری (بردن زیاده) حج ایده‌بیلمك كبی فضیلتلرله بزه فائق اولمشسكزدر . بونلردن هپسنك افضلی‌ده جهاد فی سبیل اللهدر ولكن اركك قسمی حج ویا عمره ایتمك ، یاخود كفار ایله مجاهده ومحاربه ایله‌مك اوزره خانه‌سندن چیقدیغی وقتلرده سزك اموالكزی بز حفظ ایدر وایپلك اكیروب سزه اثواب یاپارز وچوجقلریكزی بسلرز. ایمدی بوحالده بزلراوفضائلك اجروخیرنده سزلره مشارك اولامازمی‌یز ؟» اسمانك بو سوزی اوزرینه حضرت فخر رسل افادات مشارالیهانی مع‌الاستحسان « ای خاتون ! آكلا وطرفلرندن كلمش اولدیغك قادینلره‌ده آكلات كه قادینك حسن زوجنی كندندن خشنود ایله‌مه‌سی اوفضائلك هپسنه معادل ولور » بیورمشلردر .»

٭٭٭

ایشته ام عماره نسیبه حضرتلری ، متعدد چوجوق طوغوروب آرسلان كبی بەتیشدیرمك صورتیله وظیفهٔ نوعیه‌ نی ایفا ایله‌مش اولدیغی كبی ، وجودینی پیغمبرینه‌سپر اتخاذیله‌اونی مدافعه‌ایله‌مك وپیغمبرلك دعواسنه قالقیشمش بریالانجینك اوستنه – كسن قیلیجینك اوجندن دشمنك ، كسیلان النك بیله كندن‌ده كندینك قانی فیشقیردیغی حالده – آتیلمق صورتیله دینی ، وطنی خدمتنی‌ده مع‌زیاده كورمشدی .

نه قهرمان قادین ! رضی‌الله‌عنها وارضاها

طاهرالمولوی

احد وحمراءالاسد غزوه‌لرنده حرب عمومی

ده ظفراخیر

تاریخی وقعه‌لر ، آز چوق فرق ایله بربرینی آندیریر واربانجه آرالرنده‌مقایسه مراقی اویاندیریر. او مراق سائقه‌سیله بن ده كندیمه كوره برمقایسه یاپمق ایسته‌دم .

معلومدركه : هجرتك اوچنجی سنه‌سی ایچنده قرشیلر ، بدر مغلوبیتنك آجیسنی چیقارمق اوزره مدینه‌یه قدر كلمشلر ومسلمانلری تامركزنده‌بیتیرمك ایسته‌مشلردی .

علیه‌الصلوة افندیمزله مدبرین امت ، بونلره قارشی‌تدافعی بروضع آلمق وشهر داخلندن‌مقابله‌ده بولونمق جهتنی التزام ایله‌یور ، قابنه صیغامایان بر اكثریت ایسه خارجه فیرلایوب میدان محاربه‌سی یاپمق خصوصنده اصرار ایدییوردی .

نهایت اونلرك دیدیكی اولدی و بیك كیشیلك بر قوتله احد طاغنه متوجهاً مدینه‌دن چیقیلدی . ایسه‌ده برطابور دیمك اولان بوقوتك همان ثلثی ، معهود (ابن‌سلول) ك تشویقیله یاری یولدن صاووشدی .

جناب پیغمبر ٧٠٠ كیشی ایله احده كیتدی و مجاهدلری حال و مقامك اقتضاسنه كوره تعبیه

ایتدی ، بر كدیكك محافظه‌سنه تعیین‌ایله‌دیكی اوقجیلره كندیسندن خبر كلمه‌دكجه موقعلرندن آیریلمامالری ایچین قطعی امرویردی .

مصادمه باشلادی . بدایةً مشركلر بوزولوب قاچمایه ، مؤمنلرده‌اونلری قووالامه‌یه داوراندیلر . شو حالی كورن تیراندازلر ، قوماندانلرینك منعی خلافنه موقعلرینی بیراقوب . معقبلره قاریشدیلر و خالدبن‌الولیدك آرقه‌دن هجومنه یول آچدیلر .

خالدك چویرمه حركتیله مسلمان اردوسی هزیمته اوغرادی ، یتمش شهید ویرن مجاهدینك پك چوغی داغیلدی . نزد پیغمبریده فداكاران اصحابدن برقاچ ذات‌قالدی . اونلرده رسول‌اكرم ایله برلكده كری‌چكیلمه‌یه وساحهٔ ظفری دشمنه ترك ایتمه‌یه مجبور اولدیلر .

میدانی بوش بولان مشركلر ، هردین وملتده وحشت تلقی ایدیله‌جك برطاقم شناعتده بولوندیلر . شهدای‌اسلامك بورونلرینی ، قولاقلرینی كسدیلر ، اونلردن بیله‌زیكلر ، كردانلقلر یاپدیلر . بعض اجسادی لیمه لیمه دوغرادیلر ، كیمك نعشی اولدیغی بیلنه‌میه‌جك حاله كتیردیلر .

شوجاناوارجه حركتلری عادل‌مطلقك غضبنه دوقوندی وحبیب اكرمی – مجروح‌اولدیغی حالده – اونلرك تعقیبنه مأمور بویوردی .

محاربه‌نك ایرته‌سی كون علیه الصلوة افندیمز ، همان هپسی یارالی ، بره‌لی ٦٣٠ مجاهد ایله قریش اوردوسنی تعقیبه‌چیقدی و (حمراءالاسد) موقعنه قدر ایلرله‌دی .

موجودی اوچ‌بیكه واران وبری طرفه‌نسبتله تجهیزاتی مكمل‌اولان مشرك‌اوردوسی ، افرادندن بعضیلرینی قاچیرامایوب ده اسیر براقمق اوزره صیویشدی و قازانمش اولدیغی شان وشرفی تماملیه غیب ایتدی .

اوجیش فراری ، بركون اول مظفر اولان وغلبه‌سیله جاناوارلغه قالقیشان عینی‌اوردو وایدی قاچیران ده ینه بر كون مقدم بوزولان ، فقط ایرته‌سی كون اللهك ظهور انتقامنه واسطه اولان عین مجاهدیندن عبارت بولونیوردی .

بزده ، رأی وتدبیر اربابنك خیرخواهانه وصایاسی خلافنه‌اولارق بعضی طاشقینلریمزك ترتیبی وأكثری شاشقینلریمزك تصویبی ایله بلا لزوم ، یاخودكمال‌استعجال‌ایله‌دییه‌لم.بالقان‌وجهان‌حربلرینه آتیلمشدق . اونلرك نهایتنده دكل ، داهابدایتنده ایچمزدن آیریلانلر و مأمور ایدیلدكلری وظائفی حسن ایفا شویله طورسون ، تماملیه عكسنه یاپانلر چیقدی . بناءً علیه‌كلی‌هزیمتلره‌وسامانزبافلا كتلره اوغرادق ، غفلت وقباحتمزك جزاسنی كوردك . فقط كونك برنده نامرد بردشمن ، بقیهٔ‌وطنه بغیر حق تجاوز ایتدی یاقوب یقمق ، كسوب دوغرامق صورتیله مظالم اجراسنده پك ایلری كیتدی . هرمسلمان ایمان ایدر كه جناب حق ، ظلمی سومز و ظالملك تأدیبنده اهمال ایتمز .

آناطولی ظفر اخیری ، بو ایمانی ایقان درجه‌سنه چیقاردی ، الضعیف الاعتقاد اولانلری بیله (معجزه) دەنیلان وتجلیسیله بشریتی زمین عجزه سەرن برحالك وجود ووقوعنه اینانديردی .

چونكه : اهالیسنی استهلاك ایتمك اوزره آناطولی‌یی استملاكه تشبث ایله‌ین و آرقه‌سنه كووه‌ندیكی ایچین اطرافنه یاقمه‌سزین ایلری كیتمك ایسته‌ین او ناكس دشمن ، امید و خیالی خلافنه اولارق یردن‌یره طورمایه ومتعاقباً صاووشمایه مجبور اولدی . زیرا :

حفظ وطن قلعهٔ آهن تنمزدر

اولسه‌كده حدودی وطنك مدفنمزدر

حزمنده‌بولونمان وانتقام الهینك تمثال‌جلالی اولان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بر کتیبهٔ ایمانك اولا قارشیسنده قالمش ، مؤخراً اوکنه قاتیلمش ، الك صوکراده پای غالیتی آلتنده پووارلانمشدی.

بوخصم عاجز ، او دشمن متجاوز ایدی که برقاچ سنه اول ظالمانه تخطیسیله وطنك باغرینه اوکولماز یارالر آچمش وبرقاچ هفته مقدم اولانجه غیرتیله والتیام ناپذیر جریحه‌لریله بیراقوب قاچمشدی.

اوکتیبهٔ ایمان و ذیشان ایسه اولا مغلوب وصوکرا مظلوم اولان اسلام افرادی ایدی که مدنیت وانسانیت دشمنی بولونان بر طاقیم خونه وظلمه‌نك قهر و تنکیلنه منتقم حقیقی طرفندن مأمور وبالطبع منصور اولمشدی .

بناءً علیه اوله یازمش بولوندیغم :

تا آلتی عصردن بری تاریخ بشرده
اوصاف حماستله آدی شانلیلرز بز
یونانلیلره شویله‌جه اخطار ایده‌رزکه
شرقی رومایی محو ایدن عثمانلیلرز بز

ندای مباهاتی ، او مظفر قهرمانلرك لسان مفخرتنه یاقیشیر .

طاهر المولوی

شیخ عثمان شمس افندی

مابعد

عثمان شمس افندینك انزوای حیاته میل طبیعیلری واردی . ارباب عشق ، مجلس انورلرینه جان آتاردی . ۱۳۰۰ سنه‌سنده اشارت معنویه ایله بروسه‌یه عزیمت واون سکز کون صکره عودتله بالآخره استخلاف بیوردقلری شیخ عزی افندی مرحومك اسکدارده دباغلر محله‌سنده کائن خانه‌سنده اون سکز کون اقامتدن صکره تکرار بروسه‌یه عزیمت بیوردیلر. ۱۳۰۶ سنه‌سی ختامنه قدر بروسه‌یه کیدوب کلك صورتیله امرار حیات ایتدیلر. صکره ارتحاللرینه قدر اسکدارده قالدیلر . نزد عالیلرینه وارانلر صحبتندن بیقماز ، اوصانمازلردی . حضرت شیخ ، دائما دیزاوستی اوطوررلر ، اسرار قرآنیه‌دن بحث ایدرلردی .

آزسیرك اوزونجه بیاض صقاللی ، اوزونجه لهجه‌لی اولوب علی الاکثر فس اوزرینه یشی صارار وبعضاً تاج کیردی . نورانی الوجه بر پیر روشن ضمیر ایدی .

واردات ربانیه‌یه مالك اولدقلرندن سوزلری مؤثر ایدی . فصاحتندن ادبا ، معارفندن علما ، تحقیقاتندن اهل فلسفه ، دقایقندن بلغا ، اشعارندن شعرا ، آدابندن فقرا اقتباس فیض ایدرلردی .

اوزمان یازلمش براثرده شان عالیلرنده شو توصیفاتی کوردم :

« خواجهٔ دبستان عرفان ، مرشد مشکل کشای سالکان، اعاظم رجال قادریه‌دن انزواکزین صفا ومرد میدان صدق ووفا اسکداری شیخ عثمان شمس افندی حضرتلری »

کندیلری طریق قادریده (انوری) قولی نامیله تأسیس بیوردقلری شعبه‌نك پیر ثانیسی عد اولنمش و کندیلرینه (بازالانور) دنیلمشدر .

آب حیات ظلمت اولور شمس رشحه‌سی
نطقه کلورسه خامهٔ معجز بیان فیض

و : شمس اولدی بوکون رهبر شهراه عیانی
کوروندی صبحکاه شبستان اویسی

و : دبستان معارفده کیمه استاد لازمسه
بنی اکمل بولور اول بابده ارشاد لازمسه
بیوران اوبابل عرفانك مفتون کمالاتی اولانلردنم .

شمس دلسوزك بیلورسین قدرینی اول‌دمده کیم
خاکده قربان تیغ عشق اولوب مدفون اولور

بیننده‌کی اسرار حقیقی اولمدن آکلایانلرده اولمش، صکره‌دن واقف اولمقله نائرهٔ عشقنه یانانلرده کورولمشدر .

سن عالیلری سکسان ایکی‌یه رسیده اولونجه ترك عالم ناسوت وعزم عالم لاهوت ایلدیلر . نعش مبارکلری اسکدارده سلیمیه جوارنده‌کی انزواکاهلرندن احتفالات لایقه ایله قالدیریله‌رق مفارق تعظیمده اولدیغی حالده قره‌جه احمد تربه‌سی قارشوسنده‌کی مدفن مخصوصلرنده ودیعهٔ رحمت رحمان قیلندی . قدس الله سره

مزار طاشنده شویله یازلمشدر

اجلهٔ رجال قادریه واویسیه‌دن السید الشیخ عثمان نورالدین شمس افندی حضرتلرینك قبر شریفلریدر . سن شریفلری ۸۲ تاریخ ولادتلری ۱۲۲۹ فی غرهٔ ربیع الثانی یوم چهارشنبه تاریخ ارتحاللری ۱۸ جمادی الاخره ۱۳۱۱ یوم چهارشنبه

مابعدی وار حسین وصاف

محفل ادبی :

— غزوهٔ نجات —

اوقوندی جمعی حقك یدبیضای قوتده
ظفر نجمی طلوع ایتدی سمای تاردولتده

ینه ملکك قلاعنده لوامز عرشه یوکسلدی
ینه بر غزوهٔ کبری جهانی قویدی حیرتده

رهایاب اسارتدر وطن المنةلله
قوقار ازهار حریت حریم پاکك ملتده

سراسر ملك اسلامی مثال دار جنتدر
شقا اربابنك یوقدر مقامی دار جنتده

دوقوندی ضربةالهه عدونك وحشی ، ظالمی
جناب منتقم اجرا ایدر عدلی ، نهایتده

جلال کبریا کوکدن تجلی ساز اولوب یاقدی
عدوی مجرمی بردنبره نار هزیمتده

کوکسلرده بولندقجه مبارك نسخهٔ ایمان
ظفردر مؤمنه موعود اولان ، حکم شریعتده

مجلا سیف ایمانله مجهز لشکر منصور
عدویی تارمار ایتدی بوادیٔ ضلالتده

واورلمازاوستنه شیرك تحصنکاه کینده
عیاندر پنجهٔ قهری ، هجومی حال ضجرنده

ید غازی مؤیدر ، مجهزدر من عندالله
رقیبی مضمحل ، مقهور اولور صف خصومتده

سمادن مژدهٔ نصرت آلیر ، صوکرا کیرر حربه
ملائك ، اولیاءالله ، نبیلر صف هیبتده

طوپی ، تانقی ، توفنکی ، سونکوسی اسماء حسنادر
طعامی ، آبی جنتدن کلیر ساعات حاجتده

بورورکن جبهه‌ده ، طی زمان ، طی مکان ایلر
مثال برق خاطفدر هجومی ، خرق عادتده

عدونك آتدیغی مرمی دونوب عکس العمل ایلر
دمیردن قلعه‌در کوکسی غزانك ، دفع صولتده

اولورمی منهزم ، مغلوب ، اوعسکرکه ، دوعالمده
حیات جاودانی بی کورور ذوق شهادتده

وطن ، ارباب ایمانه حیاتندن‌ده قیمتدار
فدای جان ومال ایلر حرمکاهی حراستده

السنی مظهر وصلت بیور هربر شهیدی سن
عطا قیل جنتی غازیلره روز قیامتده

احمد شیرانی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عونی بك مرحوم

يكيشهر قنارى عونی بك مرحومكه ترتيب وجيز اوصافنده عندليب كلشن راز ، پروانهٔ آتشين پرواز ، واقف نكتهٔ انجام وآغاز بر شاعر رحمانی آوار دنيلمكه احرا بر ذكای معلای مستثنادر . ادبيات مليه‌مز،عالم فكرمزه اقتران ايتمش ولان وجود قيمتداريله الی الابد افتخار ايتسه سزادر .

مبانی مجاريه‌ايله معانی حقيقيه ابلاغ وافاضه‌سنده الك عالی موفقيت كوسترن متصوفين شعرامزك بحق بر سر آمدانندندر . افاخم وزرادن مصرلی مرحوم عبدالرحمن سامی پاشا كبی بر حكيم فاضله انتساب ايله كنديسندن تلمذ واعاظم مشايخدن يكيشهر قنارى شيخ نظيف مولوى «قدس سره» كبی بر مرشدكامله داماد اولمقله برابر خانمان خانقاه وفيض نكاهندن تفيض ايتمش اولان عونی بكك ذوق سخنسازيده‌كی معماری طبع بديعی او قدر فياضی نقاشدركه بالفرض شكل ظاهرده انظار مطالعينه بر قصر نزهت فزا وياخود بر كلشنسرای طربزا صورتنده ابداع واهدا ايلديكی مناظر بيانك نقوش بطوننه وياتعبير ديكرله بطون نقوشنه نظر امعان ايله باقلسه او هياكل نورك يا يلديزلره قاووشمش بر تمثال كعبهٔ عليا وياخود زمينه‌نمای انعكاس بيت معمور سما اولديغنه انسانك حكم ايده‌جكی كلير . نوای حقيقتی پردهٔ مجازه نفخ و ابداع ايتمكده وحسن ازله نقاب صورى تبرقع ايتديرمكده كنديسنك كعبه تقربده‌كه عارف سرائر سخنك كاری دكلدر صانيرم .

مناقب ابراره عائد كتب معتبره‌ده سلسلهٔ جليلهٔ خواجكانك مجرد آداب سنت واسرار طريقتی جمع و تلفيقده‌كی مظهريت مبرورهلرينه تلميحاً محكی اولديغی اوزره خواجكان مشارالیهمدن بر ذات عزيزالوجود بيورمشكه « اكر سر دفتر خواجكان عظام حضرت عبدالخالق غجدوانی فرزندانندن، يعنی مريداننـدن بريسی اول وقت موجود اوليدی حلاج منصور بردار اولمازدی » شمدی فقير دخی فرط عجز ونقصانمله او ذات عزيزالوجودك كلمات شريفه‌سندن ملهم ومستفيض اوله‌رق ديرمكه عرفای بندكان حضرت مولانادن عونی بك مرحوم اكر جناب منصور ايله همعصر وهمصحبت اولمش اولسه‌يدی دنيايی هنوز تشريف ايتمامش اولان حضرت مولانانك طاق عرش برينده‌كی روح معلاسندن معناً استناره ايدرك سايهٔ قدسيهٔ حضرت مولاناده تحت المعنی بنه مضامين حقيقت مكنون اولمق اوزره او سردار جذبه‌دارانه اعاره واهدا ايده‌جكی تعبيرات مجازيه ايله كنديسنی قورتارير، يعنی بردار اولمسيچون ظاهر شرع اكرمه ذريعهٔ محققه ويرديرمزدی .

عونی بك مرحومك لسانمزده‌كی سانحاتی ايله متساوی المزايا اشعار فارسيه‌سی‌ده واردر . وبو حيثيتله بونلر بلغای عجمكده تقدير واستحساندن بشقه سوز بوله‌ميه‌جقلری بداهندر . حاصلی سانحات عاليه‌سنك قسم كليسی روح حقيقتله مشحون وابيات و مصارعنك هر برنده بشقه بشقه رنك ورايحه ايله رموز لاهوتيه روپوش ومكنوندر . صرف ذوق مجازه وصنعت صوری شعره انحصار ايده‌بيله‌جك آثاری كليات اشعاری آره‌سنده يوزده بش درجه‌سنی بيله كچه‌مز . مع‌هذا بونلرده‌ده قدرت استادانه‌سی وسلامت طبع نزيهانه‌سی انجلا پاش اولور طورر .

سانحاتی نظر امعان ايله تدقيق ومقايسه ايدلسه

كنديسنك فخرالواصلين شاعر الٰهی محمد شيرين مغربينك بحق بر هم نشئه وهمعنانی اولديغی منكشف ومنجلی اولور .

« مشارالیه مغربی قدس سره مكاشفات عارفانه‌سنی لسان فارسی ايله تبليغ ايدن واز جمله

ظهور تو بمنست ووجود من از تو
فلست تظهر لولای لم اكن لولاك

بديعهٔ محققانه‌سنك مبدع بيعديلی بولنان عرفای صوفيه اعاظمندن برشاعر حقايق آكاهدر . ٨٠٩ تاريخنده ارتحال روضهٔ وصال ايتمش اولان مشارالیه تبريزده سرخابده مدفون اولوب تربه‌سی وقتيله زيارتكاه ايدی » حاصلی شعروعرفان ملیمز عونی بك مرحوم كبی بر نادرهٔ موهبه ايله منور وشهرمزك بر سمت بهار اندر بهاری (١) كنديسنك غنودهٔ رحمت اولان نعش مباركنك تراب عنبرينيله معطر ايكن حيف صد حيف كه هنوز نه شرف وقدريله متناسب بر ترجمهٔ حالی كتبخانهٔ ملیمزده موجود، نه‌ده سانحات عاليه‌سنی جامع كليات آثاری ـ ورثهٔ موجوده‌نك عدم استطاعتنه نظراً ـ همت عموميه ايله انطباع پذير وجود اوله‌بيلمشدر .

ترجمهٔ حالدن زياده بر روح محمودالعاقبه‌يه اهدا اولنان فاتحه‌نك بارگاه اجابته شتاب ايتمش تموجات نورانيه‌سنك منعكس صوتی صايلمق لازم كلن شو بر قاچ سطر كلمات كمترانه‌يی تعقيباً مشارالیهك مطبوع وغير مطبوع تركی، فارسی سانحات عاليه‌سندن تزيين حافظه ايدن دليل مدعا بعض ابيات ومصارعنك اهداسنه اقدام اولنه‌جقدر وهوالمستعان .

خاكراه بندكان حضرت مولانا

بسيم

(١) عونی بك مرحوم بهاريه مولويخانه‌سنده مدفوندر .

دده‌مك روح نجيبنه :

معبدده‌كی سس :

چوجوقلغمك شيمدی آنجق بر سيس كبی خاطرلاديغم زمانلرينی محترم دده‌مك بويوك و ... مديونم ؛ چونكه : بنی بالكز او ؛ بر بابا كبی مشفق ونهايتسز سوه‌ردی .

اونك نه منتظم خطلی نورانی چهره‌سنك اوستنده دريندن باقان قدرتكار كوزلرنده ، نه‌ده وقور وارلغنده عظمت وغرور و رايدی .

كچن و ... لن ييللرله برابر اختيارلامش روحی وخسته وارلغيله ، هرصباح عـ‍ـاسه دايانارق ... بنی آلير ... اويه ؛ أوت ، زمرد كبی يشيل باغچه‌لی تكيه‌سنه كوتورردی .

تكيه ؛ . . . اوخ ! . . اوزمان بنم ايچين بر أسم ؛ قولاغمك ايشيتديكی كبی نه‌قادار دوم دوز بر اسمدی . . .

تكيه . . . نه‌وت ؛ بويوك بابامك أوی‌كه : اوراده نه‌م‌ده وارايدی . نه‌م بكا ببك يابار . . . دده‌م‌ده أك سوديكم يمشلری كتيرردی . بن اوراده چوجوقلغمك بوتون روحنی بكلرمله ، يمشلرمله، ده ... ، ... توكنمك بيلمه‌ين سوكيلريله ياشاردم . حابوكه شيمدی ؟ . . . نه اونلرك اصيل و محترم روحلری ، نه‌ده بكلرمك بنی آلداتان وارلقلری‌وار . . . چونكه : بن بوأبدی سوكيليلری اوقادار چوق زماندنبری غائب ايتدم‌كه ؟ . . . دده‌مك ... نولوندن صوكرا ؛ بكا دولابنده يمش صاقلايان اوسوكيلی أوده كيده‌مز اولدم . هله بر زمان اولدی‌كه : منكشه قوقان قبرنده بيله دده‌مك بنی ايسته‌ين سسنی ايشيدير كبی اولور و قورقاردم .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بوبله جه سنه‌لر کچدی.. و آرتق چوجوقلغمك قیمتدار خاطره‌لرندن آیریلمش ، بویوك بر قیز اولمشدم . نه تحف ا . . یاشمله برابر ؛ صانکه بوتون طانیدیغم شیلرك‌ده معناسی دکیشمش ایدی. حتی بر زمانلر المللرمی ، نهایتسز اضطرابلریمی اویوتدیغم بو مقدس او بیله یاشقالاشمشدی . . .

شیمدی ، اوراسی کیمسه‌سز ، ایه‌سز ، الهی سکوتیله سنه‌لرك زهر و المنی ترنم ایدن بر معبد ایدی . بن‌ده آرتیق اورایه بیکلرم ، عمللرم ایچین دکل ، کندیم ایچین ، روحم ایچین کیدیوردم . بوکیجه‌ده اویله . . . تکیه‌یه ؛ اورانك الاهی دویان حزین فیضنه کندیم ایچین کیتدم . . . ساکن وممنون آدیملرله تفسه کیردم . هرکسدن اوزاق و آیری اوطوردم .

قفس . . . سنه‌لرك بوتون کچمش وقایعنه شاهد اولان بوصیق ده‌لیکلی کهنه قفس ده معبد کبی خشوع وسکرنله دولو ایدی .

اوخ ! . . بوکیجه روحمده ، بولاهوتی کوتی قوجاقلامق ایسته‌ین ، نه بویوك ، نه الهی بر آرزو واردی . بن بوراده نه‌چوق دکیشمش ؛ صانکه بردنبره نه‌قادار اختیارلامشدم ، یاشلی کوزلریمه‌قادار اینه‌ن یاش اورتوسی ایچنده ؛ معبددن ، معبدك رحمانی سکوتندن باشقا نه برشی ایشیدیورد ، نه‌ده کوریوردم . اکر حیاتمده وارلغی طانیمامق ممکن اولسه‌یدی ؛ شبهه‌سز ایلك کندینی انکار ایدن انسان بن اولوردم . چونکه : یالکز بو الهی صحنه‌یی وجد ایچنده یاشایان مقدس انسانلر کبی — یالکز — روح ایدم .

***

بوراده سس یوق ؛ . . . بشری حیاتدن اوصاندران الم یوق ؛ .. هجران یوق ؛ .. آجی یوق ؛ بورانك سکوتی الهی ، انسانلری دیلسز ؛ ..

روحی ، مبهم و مهیب فقط بو اویله مهابتکه : انسانه قورقو یرینه خاضعانه بر سکون ویریور . بورانك انسانلری اوقادار عفیف وخاشع‌که : انسان بونلری کوردکجه روحنده للهه قوشان بر شی سزییور ؛ . . بوراده انسانلرك تك بر لسانی وار . الله . . . بوراده یاشایانلرك تك بر آرزوسی وار . الله . . . بوراده أزلی اسطرابلری بیله اونوتدیران الهی بر ... انه وار . الله . . .

اوخ ! . . . بوراسی ؛ . . بشریتدن اوزاق ، ریادن اوزاق ، لاندن اوزاق ، کناهدن اوزاق ، اللهی دویان روحلرك برلك دیاری .

***

قابه انقلاب ایتمش قالبلر ، روحه تمثل ایله‌مش قلبلرله جوشان بو معبدك قاچ ساعت مست فیوضی اولدم بیله‌میوردم ؟ . . . کوزلریمی آچدیغم زمان محیطمده ؟ . . الم ، اضطرابه ، آجی‌یه بکزه‌ین بر سس یوکسلدی و معبدك معناً یوکسك سقفنده تسلیتی ، اجابتی و رحمتی آندیرر عکسلر یاپدی .

اوخ ! . . بو سس ، معبود یکانه‌یه منجذب روحلرك فراق واشتیاقنی سویلیوردی .

فقط بو ناسوتی صدا ، اویله بر لاهوتی ادایی احتوا ایدییوردی‌که .. ایشته قلوب واجده‌نك ایکله‌دیکی بوروحی و روحانی سسلر ، معبدك فضای فیضندن اللهه دوغرو یوکسه‌لیرکن ، بن ده یاشلی کوزلرمله ؛ . . و قلبی دعالرمله اونلری تشییع ایله‌دکدن صوکرا ، ساکن و متواضع ، خالقدن باشقا بر شیئدن قورقان واوندن باشقا بر قدرت کورمه‌ین و بیلمه‌ین بر روح کبی ؛ . . یالکز وقورقوسز آدیملرله اویمه دوغرو ایلرله‌دم . . .

قمرالنسا کمال

مطبعهٔ عامره || مدیر مسؤلی : طاهر المولوی

محفل مجموعه‌سی جلد ۲ فی ۱۲۰ غروش

محفل

ذی القعده ۱۳۳۸ سنه‌سی

صاحبی مدیری محرری

محفلك ایکنجی جلدنده یازیسی بولونان ذوات کرامك حروف هجا صیراسیله اسامیسی :

احسان عوی بك ، احمد حمدی بك ، احمد شیرانی افندی ، احمد مختار پاشا ، ازمیرلی اسماعیل حقی بك ، اسکلیبلی محمدعاطف افندی ، امین‌خاکی مرحوم ، توقادی زاده شکیب بك ، حافظ احسان بك ، حافظ اسماعیل‌بك ، حسین شمی افندی ، حسین وصاف بك ، رضا بك ، سعدی بك ، سعودالمولوی بك ، شیخ عبدالباقی افندی ، شیخ علی فقری افندی ، صالح صائم بك ، طاهرالمولوی ، عبدالباقی عزیز افندی ، عبدالعزیز مجدی افندی ، علی شفیق بك ، علی طیار افندی ، عیسی روحی افندی ، فرید بك ، فریدون نافذ چلبی ، فکری بك ، کمال‌الدین پری بك ، ل . ص خانم ، م . انور بك ، محمدشرف‌الدین افندی ، محمد صادق افندی ، محمد عزت بك ، محی‌الدین رائف بك ، مصطفی نجاتی افندی ، نیازی افندی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صحیفه		محرری
	ا	
۲۱۶،۳	افادهٔ مخصوصه	طاهرالمولوی
۵	امیر خسرو دهلوی	فرید
۲۸،۱۰	امین خاکی	احسان محوی
۴۹،۸۸،۶۹،۳۰	ابوذر غفاری	طاهرالمولوی
۶۰	امین خاکیه دائر	عبدالباقی عزیز
۸۳،۶۵	ادبیات صوفیه	فرید
۶۶	استغراق	توقادی‌زاده شکیب
۸۲	اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی	رضا
۹۷	ان الله معنا	شرف‌الدین
۱۰۷	ای بکای مدید	علی طیار
۱۱۳	انعکاسات	محمد شرف‌الدین
۱۴۶	ادبیات وبز	احمد حمدی
۲۱۱	ایضاح وتوضیح	طاهرالمولوی
۲۳۶	آقشامجیلر وبر حسب‌حال	مصطفی نجاتی
	ب	
۷۵	بر مقاله طولایسیله	طاهرالمولوی
۸۵	بر منظومه	احمد شیرانی
۱۴۶	بوستان سعدیدن برترجمه	ل . ص .
۲۳۲،۲۰۵،۱۸۰،۱۵۴	بابیلك	احسان محوی
۱۶۷	بنی قریظه مسئله‌سی	طاهرالمولوی
۲۱۰	بهاری قارشیلارکن	عبدالباقی عزیز
	ت	
۱۸	تمنی وتضرع	طاهرالمولوی
۵۴	تاریخی بر مقایسه	»
۴۷	ترجمه‌لرمدن	شرف‌الدین
۴۸	تنظیر غزل بهائی	محمد صادق
۱۲۶،۱۱۱،۹۴،۷۹	توکل وسعی	طاهرالمولوی
۸۵	تخمیس	کمال‌الدین بری
۱۴۷،۱۲۲	تلمعاق ترجمه‌سی	»
۱۴۴	تهلیل	سعودالمولوی
۲۲۹،۱۳۱	تزکیهٔ نفس وتهذیب اخلاق	حسین شمی
۱۸۷	تخمیس غزل فضولی	طاهرالمولوی
۱۹۵	تلاوت	حافظ احسان
۲۱۰	تشطیر غزل حضرت مولانا	شیخ علی فقری

صحیفه		محرری
	ج	
۲۰۷،۱۸۲،۱۵۵	جنوبی هند مسلمانلری	سعدی
	ح	
۲۴	حافظ شیرازی	فرید
۳۸	حکمة الاشراق	شرف‌الدین
۸۳	حکیم سنائی	فرید
۱۴۶	حضرت فاطمه‌نك دوکونی وجهازی	طاهرالمولوی
۱۹۹،۱۶۵	حمل مریم ، ولادت عیسی مسئله‌سی	محمد عاطف
۱۷۴	حقیقت محضه وآینشتاین	محمد عزت
	خ	
۵	خاقانیٔ شیروانی	فرید
۴۱	خوف ورجا	نیازی
۱۱۸	خواجه قاسم افندینك ارتحالی	
	د	
۱۴	دوربینك اختراعی	سعدی
۴۹	ده‌کیزلرك صوینی نه‌دن طوزلودر	
۷۸	دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اولچوله‌مز	اسکلیبلی عاطف
۱۱۸	دموع تأثر	یشار شادی
۲۳۴،۲۰۹،۱۸۴،۱۵۹	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی
۱۷۲	دلستیٔ مولانا کتابی حقنده	طاهرالمولوی
۱۹۶	دارالشفقه	»
۲۰۲	دارالحکمه ریاستنه بر تذکره	»
	ر	
۳	رمضان تحسسات وتأثراتی	احمد شیرانی
۱۹۰	رمضان شریف واوروج	طاهرالمولوی
۲۰۸	رباعی	»
۲۱۴	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی
	ز	
۱۲۰	زواللی شمس‌الدین	محمد صادق
۲۱۰	زادهٔ تأثر	بکر خاکی
	س	
۶	سعدیٔ شیرازی	فرید
۱۰	سلیم اوله	شکیب

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر صوقاغنده ۳ نومرولو خانه مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی آبونه بدلی : سنه‌لکی ۶۰ غروش آلتی آیلغی ۳۰ »	نسخه‌سی ۵ غروشدر	صاحبی ، مدیری ، محرری : اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور یازانلر تخصیص دکل ، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر . کان یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

محفل

۱۳۳۸

علمی ، ادبی ، اجتماعی و تشعیدیلك شهری مجموعه در

جلد : ۳ — ۱۳۴۱ ربیع الآخرینه مخصوص نسخه — عدد : ۳۰

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تسترك حکمت شرعیه‌سی — اسکلیبلی عاطف افندی . علم هیئت وانسانلر — محمد عزت بك

محفل ادبی : آناطولی آفاق اسلامده کونشدر — بسیم بك

محفل تاریخی : عبادات اسلامیه تاریخچه‌سندن ، حرم شریفده مجتمعاً ایلك نماز — طاهرالمولوی
احمدیه حرکاتی — مسعود بك مستجابی زاده عصمت بك — سعودالمولوی بك

فاضل محترم احمد لطفی بك طرفندن « امراض اجتماعیه‌مزه دوا کلیاتندن » عنوان عمومیسی آلتنده نشره باشلانیلان کتب مفیده‌نك ایکنجیسی‌ده :

(حیوان بتیشدیرمه‌فضیلتی) عنوانی حائز و «قویون ، کچی ، اینك ، ماندا ، طاووق ، هندی ، آت کبی حیوانات اهلیه بتیشدیرمه‌نك دینی واجتماعی فوائدی وکلب وخنزیر کبی بعض حیوانات حقنده‌ده معلومات نافعه وحکمیه » یی حاوی اولمق اوزره اخیراً انتشار ایله‌مشدر . ارباب مطالعه‌یه توصیه اولونور.

معلملر جمعیتی طرفندن (معلملر مجموعه‌سی) نامیله شهری بر رساله نشرینه باشلانیلمش و ۲ نجی نسخه‌سی انتشار ایله‌مشدر . مسلك تعلیمه دائر معلومات ومطالعات مفیده‌یی احتوا ایدن بو رساله‌نك مطالعه‌سی‌ده شایان توصیه‌در .

اعتذار

مجموعه‌نك دواملی قارئلری ، شبهه‌سز تخطر وتقدیر بویورورلرکه محفل مجموعه‌سی ، بوندن ایکی بوچوق سنه اول تأسیس اولونمش وآنجاق صاحب ناچیزینك همت وغیرتیله شو اوتوزنجی نسخه‌یه قدر متفرق بر صورتده دوام ایده‌بیلمشدر .

بدایةً ۱۶ صحیفه اوله‌رق انتشار ایله‌ین مجموعه ، همان بر سنه‌دن بری ۲۴ صحیفه اوله‌رق نشر ایدیلیور ، فقط صاتیش بدلی ، مصارفنك یاریسنه بیله تقابل ایتمه‌دیکندن تأمین ادامه‌سی - حمد اولسون درس ومأموریت معاشندن باشقه وسیلهٔ تعیشی بولونمایان - عبد عاجزه پك مشکل کلیور ، تعطیل نشری خاطره‌سی ایسه لسان وجداندن صدور ایدن :

سوندورمه أوز ألکله یاندیردیغك چراغی

خطاب وعتابنه اوغرایوردی . بناءً علیه مصارفك قیصیلماسندن اولسون برکار ! حصوله کتیرمك ایچین محفلك صحائفنی تقلیله وبالطبع بدلی تنزیله مجبور اولدم . باقالم برازده بویله کیتسین .

آبونه بدلی کونده‌رمش اولانلرك حقوق محفوظ قالاحق وکندیلرینه آلاجقلری نسبتنده مجموعه یوللانیلاجقدر .

طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عرضِ تبریك

بیوك ملت مجلسنجه انتخاب ایدلمش اولان خلیفهٔ جدید عبدالمجید حضرتلرینه محفل مجموعه‌سی ده تبریكات وتعظیمات خالصانه‌سنی عرض وتقدیم ایلر وزمان خلافتپناهیلرینك امت محمد حقنده دورهٔ رفاه وترقی اولماسنی بارگاه مطلقدن استدعا ایدر .

محفل دینی وعلمی :

تسترك حكمت شرعیه‌سی

١

شریعت مطهرهٔ احمدیه‌نك احكامی، بین الناس وقوعی محتمل اولان شرور ، مفاسد ومضاری ممكن اولدیغی قدر دفع وازاله ایتمك اوزره بنا قیلنمشدر . ارككلر ایله قادینلرك اختلاطی ویك دیكرلرینه نظرلری عشق ومحبتی تهییج وتحریك ایلیوب اكثریا افعال غیرمشروعه طلبنه وسیله وسبب اولدیغی ایچون حكمت شرعیه بوبابك سد وبندینی اقتضا ایلمشدر . آنك ایچون دین جلیل اسلام فحشی منع ایلدیكی كبی مقدمات ووسائل فحشی ده منع ایتمش واولكی مقاله‌لرده بیان اولندیغی اوزره ایكی نوع تستر فرض قیلنمشدر .

ارتكاب فحش جزاسی اولمق اوزره شرع شریف طرفندن حدود ، تعزیرات وضع اولندیغی كبی ، وسائل فحش طرفنی قپاتمق اوزره‌ده تستر وضع اولنمشدركه احكام مذكوره تماما تطبیق ایدلمك شرطیله افراد مسلمین اره‌سندن فحشك ممكن مرتبه رفع وازاله‌سی تأمین ایدلمش اولور. (افراد بشریه آره‌سندن ازالهٔ فحش ، حدود ، تعزیرات وتستر ایله دكلدر، انجق علم ، تربیه وتصفیهٔ اخلاق ایله اوله‌بیلیر) دیه وقوعبولان اعتراضه جواب اولمق اوزره دیرزكه وسائل فحش اولان شیلری متممات مدنیت نامی ویره‌رك ترویج ایلین مدنیت حاضره‌نك تلقیح ایلمش اولدیغی اخلاق وتربیهٔ عمومیهٔ حاضره اساساً افراد بشریه ارهسندن فحشك رفع وازاله‌سنی دكل ، نشر وتعمیمنی اقتضا ایدر وایدییور . ذاتاً قلوب بشره مخافة الله القا ایده‌میان هرنوع علم وتربیه افراد بشریه‌یی شرور ومفاسددن منع ایده‌جك اخلاق فاضله وجوده كتیره‌من. مخافة الله القا ایلین تربیهٔ اسلامیه ، اخلاق دینیه بین البشر ازالهٔ فحش ودفع مفسدت ایچون یكانه عامل اوله‌بیلیرسه‌ده فطرت بشریه‌ده مركوز اولان قوهٔ غضبیه ایله قوهٔ شهویه‌یی هرفردده حداعتداله كتیروب دائما او وضعیتده بولندیرمه‌نك امكان وقوعیسی اوله‌میه‌جغندن هرفردك اخلاقنی تصفیه ممكن دكلدركه یالكز بو واسطه ایله عموم افراد بشریه ارهسندن فحش ومفسدت ازاله ایدیله‌بیلسون .

أوت تصفیهٔ اخلاق ده ازالهٔ فحش ایچون برطریقدر. فقط او فضیلت ایله متصف اولانلره منحصر قالیر .

وقوعات تاریخیه بزه كوستریبوركه هرعصرده افراد بشریه‌نك پك آزی تصفیهٔ اخلاقله اتصاف ایدوب اكثریسی بو فضیلتدن محروم قالمشلردر . آنك ایچون اعصار وازمانك فتنه وفساددن خالی اولدیغی كورلمش دكلدر . ایشته تصفیهٔ اخلاق طریقیله كسب صلاح ایتمیان بو اكثریت بشریه‌یی وسائط مادیه ایله طریق صلاحه سوق واجبار ایتمك اوزره شرایع انبیا حدود وتعزیرات وارباب عقول قوانین جزا وضع ایتمشدر .

تستر ده وسائط مادیه ایله ازالهٔ فحش اسبابندن بریدر. دیمك اولیوركه دین جلیل اسلامده ازالهٔ فحش ورفع مفسدت ایچون هم وسائط معنویه وهم وسائط مادیه نظر اعتباره آلنمشدركه هرایكیسنك تكاملی ایله مقصد تماماً تأمین ایدلمش اولور .

اسكلیبلی محمد عاطف

علم هیئت وانسانلر

علوم وفنون كل یوم مظهر ترقیات اولوب عالم مجهولیت رفته رفته جبر حدود ایلمكده وبر معنای حقیقت استحصالیله هرشی ده مقصود و مستور اولان سر فطرته تقرب اولنمقده‌در.

صحنهٔ عالمده برنوع جدید ارائه‌سندن خالی قالمایان حادثات متنوعه ووقایع بنی نوعمزی ده كتاب كائناتی مطالعه وتفكردن آزاده براقمامقده‌در.

انسان پیشگاه انظارنده هرصحیفه‌سی آچیق اولان كتاب معظم كائناتی تدقیق ایتمكله ساده بدناً دكل ، فكراً دخی یاشار. بوایسه برحیات مضاعفه دیمكدر. حیات بشریه‌یی تعذیب واندیشناك ایدن آمال متنوعه واحتراصات میاننده بوكبی تفكراتك روحی تسكین وتسلیه خصوصنده بیوك برتأثیری واردر .

ارباب علم وتتبعه خفی اولمیه‌جغی اوزره انسانلره فسحت آباد كائنات ایچنده نره‌ده بولندقلرینی ونه كبی اشیا آراسنده یاشادقلرینی بیلدیرن وهركون برصورتله منجلی اولان خوارق وبدایعك اسباب انكشافیله معانی و مفاهیمنی و بونلرده مكنوز اولان اسرار فطرتی انسانلره تعلیم ایدن علم هیئت، علوم و فنون حاضره‌نك الك كوزلی اولمقله برابر بشریته بیوك فائده‌لرده تأمین ایدر .

اعتقادمجه علم هیئت قدر روح وفكره علویت بخش ایدن، نجومك وضعیات وحركاتیله صانع لم یزل حقنده متفكرینی دائرهٔ اذعان و تفكره دعوت ایله‌ین هیچ بر علم یوق كیبدر . هرنوع تعلیمك، بالجمله محاكماتك اس الاساسی اولان بو علم ابتدائی‌یی تحصیل ایتمك هركسه واجبه‌دره. بو معلومات ایدینلمكسزین یاپیله‌جق تدقیقاتده ویوروده‌له‌جك محاكماتده شمهٔ حقیقت اوله‌میه‌جغی كبی هرشیئك مناظری ده غلط رؤیتدن قورتوله‌ماز.

ذاتاً بنی بشر بودرجه لطیف منظره‌سیله و حیرت انكیز ابعادی ایله تمیز ایدن اشیا ومكونات آراسنده یاشامقده اولمسنه نظراً بو محیط ومحتویاتنی ساده‌جه تماشا دكل، آنلرك نه اولدقلرینی ده فهم و ادراك ایله‌مك ایسته‌مسی پك طبیعیدر . ذكای بشر نفوذ وتفكر ایچون خلق اولندیغی جهتله انسانی عادی برحیوان وضعیتنده براقه‌ماز. برحیوان اوت ییدیكی بر تارلاده بواوتك نصل نبت ایتدیكنی ادراك ایده‌مزسه‌ده فطرتك امتیازینه مظهر اولان انسان ایچون بواوله‌ماز. ارض اوزرنده یاشایورز دكلی؟ اول امرده بو ارض نه‌در؟ نه شكلده‌در؟ نره‌یه موضوعدر ؟ – سما نه‌در ؟ كوندوز و كیجه نه‌دن حاصل اولور؟ سطح ارضده‌كی اقالیم مختلفه ومواسم نه‌لردر؟ كونش ضیاسیله اطرافزی تنویر وحرارتیله بزی تسخین ایتمكده‌در. كونش نه‌در ؟ نره‌ده‌در؟ ارضه اولان بعد ومسافه‌سی نه‌در؟

بر سمای ظلمت انكیزده لطیف مهتابی وروحنواز التماعاتیله سطح ارضی تنویره چالیشان قمرك هر آقشام وجوه ومناظرنده كورولان تبدلات و تحولات نه‌در؟ – كواكب نصل شیلردر ؟ ایشته برصورت طبیعیه‌ده ذهنمزه تبادر ایدن بوسؤاللرك كافه‌سنك جوابلرینی تحری وتدقیقه انسان مجبوردر وبوكونكی علوم قادروسنده علم هیئت بو مسائلك حلی ایله مشغولدر.

انسانلر هركون علم هیئتله مشغول اولدقلری حالده بونك فرقنده‌بیله دكلاردر. نته‌كیم برآرقداشمزه بوكون آیك قاچیدر دیه صوردیغمزده هیچ شبهه‌یوقدركه برعلم هیئت سؤالی صورمش اولیورز. چونكه تقویمدن بحث ایدن علم هیئتدر . شوحالده تاریخك اساسی ده علم هیئت محتویدر .

ساعتمزه باقه‌لم. ینه علم هیئت ایله مشغول اولیورز دیمكدر . چونكه بوكون معلومزدركه ساعت سیارهٔ ارضك محوری اطرافنده‌كی حركت یومیه‌سیله وشمسك مختلف نصف النهارلردن مروریله احداث ایدلمش بر واحد زماندر. برمیوه اله آله‌لم. برچیچك قوقلایه‌لم. بربوغدای تارلاسنی تماشا ایده‌لم. قیشین برصوبه قارشوسنده ایصینه‌لم . بونلرك كافه‌سی شمس مدخردن باشقه برشی دكلدر.

بر فنجان قهوه ایچه‌لم . یالكز دوشونه‌لم كه محل قهوه‌یی كشف ایدن بحریون مشتری سیاره‌سنه عائد پیكلرك خسوفنی تدقیق ایده‌رك و دكزلرده طول تعیینی قواعدینه واقف اوله‌رق انسانیته خدمت ایتمشلردر. مابعدی وار

محمد عزت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل ادبی :

(آناطولی آفاق اسلامده كونشدر)

١

آطلاس شواهقندن او آلتای جبالنه
قافقاس سلا سلیله سوماطره تلالنه
الحاصل آسیانك ارجمند طلالنه
برشمس نور صاچهده‌در باق كمالنه

٢

ای قطعهٔ مباركه، ای منشأ غزات
ای تركك امتحانكه فیض شهامتی
ای معجزات فطرتی حیرت ده دهات
كیمدر ویرن سكا بوتراب كرامتی

٣

هربر طاغك، طاشك بزه برطور بركمال
شلالهٔ تجلیٔ نور ظفر صاچار
هرشاهقه‌كده موجه‌لنیر لمعهٔ هلال
جند موحدینه ظفر یوللرین آچار

٤

سندلك یتشدیرن قوصوه، وارنه‌یه غزات
سندن یتشدیلر مهاجه، اكری‌یه جنود
ای مصدر خوارق اولان قسم كائنات
خاككله مفتخر اولیور ساحهٔ وجود

٥

كچمشدی صاله آورو پایه جند نصرتك
صالدكدی ظلمته نیجه بیك موكب نجوم
سنسك منابع ازلیسی او صولتك
برغایه‌سك كه ایتمه‌ده آرسلانلرك هجوم

٦

مدی الدهور حارس ملت اولان قوا
بولمشدی ساحهٔ كرمكده سنك نما
رایات دین احمد ایدردی هپ التوا
شاهد بوشان سطوته تاریخ حق نما

٧

لكن بودفعه ای ارم ساحهٔ جهان
بربشقه فیض ایله بزه اولدك بقا نمون
نمرود خصمه ساحه‌ك اولوب آتشین مكان
اولدك خلیل ملته الحق صفا نمون

٨

مجروح وبسته شیر ژیان حالتنده سن
مردانه جلوهٔ قدری مقتحم ایكن
بخت شدیدیكك اودم صولتنده سن
دوشكده نوب ماتم ایله مرتسم ایكن

٩

كیردی حریم عصمتكه دشمن مهین
تاریخ مثلنی بیلمه‌ین بواهانتك
آفاق دین، دود الله اولوب غمین
اولمشدی مشتهای هزاران خیانتك

١٠

سن ای بقاع دین ایدرك جوش ایله خروش
یایدك « دمیرقوشاقلی جهان پهلوانلری »
صالدی عدویه سونكولری سنده‌كی جوش
سینه‌كده صاقلادك اویوجه قهرمانلری

١١

تخلیص دینه واسطه قیلدی خدا سنه
تركك سیوف ساطعنی صد هزار حمد
حبل متینه رابطه قیلدی خدا یینه
تركه بودست قالعنی صدهزار حمد

١٢

بیكلر یاشا كمال شهامتله ای وطن
كوردك بوروز روشنی مولایه بیك ثنا
پاینده اول كمال سعادتله ای وطن
احسان قیلدی بویله عواقب خدا سكا

بسیم

محفل تاریخی :

حرم شریفده مجتمعاً ایلك نماز :

مشركلرك مظالمی آرتدقجه تأییـد الٰهی‌ده مؤمنلرك معینی اولویوردی .

بعثتك آلتنجی سنه‌سنده اولا حضرت حمزه ، اوچ كون صوكراده جناب عمر اسلامه كلدی وبو ایكی قهرمانك التحاقیله جمعیت اسلامیه اولدقجه قوتلندی.

معلومدر كه حضرت عمر (دارأرقم)ده رسول اللهه ملاقی ومسلمان اولمش و

— قاچ كیشی‌یز ؟ سؤالنه

— سنكله قرق [*] جوابنی آلمش ، بناءً علیه حرم شریفه كیدوب علناً ومجتمعاً نماز قیلمق تكلیفنده بولونمشدی .

(*) حضرت عمرك قرقنجی مسلمان اولماسی، اووقت مكه‌ده موجود اهل اسلامه كوره‌در . یوقسه مشارالیهك اسلامندن مقدم حبشستانه كیتمش ایجه قالاباالق برجماعت مهاجرین واردی .

تكلیف معروضك تكرری اوزه‌رینه شعائر توحیدك اعلانی وكلمة اللهك اعلاسی مقصدیله دار ارقمدن حركت ایدیلدی :

« الك اوكده عمر وصكره علی وبعده رسول اكرم، صاغنده ابوبكر وصولنده حمزه و آرقه‌سنده سائر اصحاب كرام یورویه‌رك حرم شریفه كیتدیلر . قریشك اولولری ، حرم شریفده طوپلانوب عمر طرفندن خبربكله‌مكده ایكن كوردیلر كه عمر، جماعت اسلامك اوكنه دوشمش كلیور . یكدیكره دیدیلر كه: باقسه‌كز آ عمر ، بوتون محمدیلری آرقه‌سنه آلمش كتیرییور .

ابو جهل ، جن فكرلی برشیطان حریف اولدیغندن بو كلیشی بكنمه‌دی . سكیردوب ایلری واردی : خیراوله یاعمر بونه؟ دیو صوردی .

حضرت عمر ، وقارینه خلل كتیرمه‌یه‌رك اشهد أن لا اله الا الله واشهد ان محمداً رسول الله دیو جواب ویردی . بونك اوزه‌رینه ابوجهل نه دییه‌جكنی شاشیردی ، سائر اعیان قریشه دخی حیرت الویردی .

حضرت عمر رضی الله عنه ، عمومه خطاباً : بنی بیلن بیلیر ، بیلمه‌ین بیلسین كه عمربن الخطابم دیدی . بوجهتله قریش طائفه‌سنه فوق‌العاده شاشقینلق كلدی. همان بر طرفه داغیلدیلر. ایشته او كون اهل اسلام حرم شریفده صف اولدیلر وجهر ایله تكبیر آله‌رق میدانده نماز قیلدیلر» قصص انبیا ،

جودت پاشا مرحومك سهل ممتنع نمونه‌سی اولان بوقاریكی عباره‌سنده آز ، چوق مسامحهٔ روایت واردر . ازجمله حضرت عمرك اسلامی اواثناده آكلاشیلمش كبی كوسته‌ریلیور . حال بوكه مشارالیه اوندن اول ابوجهلك أوینه كیتمك و یوزینه قارشی سویله‌مك صورتیله مسلمان اولدیغنی بیلدیرمشدی.

عنوان مفخرتی اولان (فاروق) ایله تسمیه ایدیلمه‌سنك سببی استفسارینه جواباً كندیسنك بیاناتی (سیرة الحلبیه) ده مندرج بولوندیغندن بروجه آتی ترجمه ونقل ایدیورم :

« حین اسلامده نبی اكرم صلی الله علیه وسلم ایله صحابی مختفی بولونیورلردی . یارسول الله ! بز أولسه‌كده، یاشاسه‌قده طریق حق اوزرینده دكلمی‌یز ؟ دییه صوردم . أوت ، نفسم یدقدرتنده بولونان جناب حقه یمین ایده‌رم كه سز أولسه‌كزده، یاشاسه‌كزده حق اوزه‌رینه‌سكز بویوردی . اوحالده بو اختفا نه‌دن ؟ سنی بعث ایدن الله حق ایچین كافرك اوطوردیغم مجالسدن برینی بیراقادم كه اوراده بلاخوف واحتراز اظهار اسلام ایتمش اولمایم. سنی كوندرن الله عشقنه اولسون چیقالم دیدم .

بونك اوزه‌رینه ایكی صف اولارق چیقدق كه برنده حمزه بولونیوردی ، دیكرنده بن . شوق و سرور ایله باصان آیاقلرمزك قالدیردیغی توزلر ، ستون ستون كوك یوزینه یوكسه‌لیوردی. مسجده كیردك . قریشلیلر، بكا و حمزه‌یه باقدیلر و اووقته قدر دویمادقلری بر حزن حس ایتدیلر. رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز ، بیتی طواف ایتدی و حضور كعبه‌ده علناً ظهری قیلدی . بعده معیتیله برابر دار ارقمه دوندی .

ایشته جناب حق ، بنم واسطه‌مله حق وباطلی تفریق ایله‌مش اولدیغی ایچین علیه الصلاة والسلام حضرتلری ، او كون بنی (فاروق) تسمیه بویوردی ،

صاحب السیره (ابراهیم الحلبی) قول فاروقینك نقلندن صوكرا دییوركه :

« اووقت صلات ظهر فرض قیلینمامشدی . احتمال كه عمرك افاده‌سنده‌كی ظهردن مقصد ، اووقت قیلینان بر نمازدر ، یاخود صباحلاین قیلناجق اولان ایكی ركعت تأخیر ایله ادا اولونمشدر » .

عبد عاجزه قالیرسه صباح نمازینك تأخیرینه حكم ایتمكدن ایسه اوكله وقتی ایكی ركعت نافله نمازینك ، یاخود صلات طوافك قیلینمش اولدیغنه احتمال ویرمك اولا وانسبدر .

مابعدی وار

طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

احمدیه مرافی حقنده بعض نوطلر

٢

میرزا غلام احمد قادیانی نك نبوتنی قبول ایتمه‌ین احمدیلرك ـ كه اكثریتی تشكیل ایتمكله برابر اكثریسی فضلای امتدندر ـ مركزی هندستانده پنجاب خطه‌سنده لاهور شهرنده‌كی احمدیه بلدنك‌در.

لاهورده (احمدیه انجمن اشاعات اسلام جمعیتی)نك مقصدی وپروغرامی بالجمله اسلاملغه عائد اولان خصوصاته خدمتدر ، یعنی هندستان ودیكر بلاد اسلامیه ، بوجمعیت اعضالرینك ارشاداتی افكار اوزرنده بیوك تأثیرات كوسترمش ، حتی انكلتره‌ده ایكیوزی متجاوز ذوات دین اسلامی قبول ایله‌مشدر . جمعیت آمالنی بیلدیرمك ایچون اكثریا انكلیزجه واردو لسانلرینی واسطه قیلیور . برده جمعیت یاقینلرده برچوق ترجمه‌لرده بولونمشدركه بونلرك ایچنده قرآن عظیم الشاندن برچوق سوره ایله برقسم حادیث وآثار سائره انكلیزجه‌یه ترجمه ایدلمشدر . ابو جمعیت اعضالرینك مهم برقسمی انكلتره‌ده بولونوب كیجه وكوندوز ابراز مساعی ونشریات ایدییورلر ، عموم ممالك اسلامیه ایچون بوجمعیت برشعلهٔ نور طوغورمشدر ، دییورلر بوجمعیتك همتیله لاهورده بردارالفنون اسلامیه وجوده كلمشدر . بو دارالفنونه اڭ بیوك معلملر جلب ایدیلوب تعمیم دین مبین اسلام ایچون چالیشلمقده وهندستان مسلمان چوجقلرینه دین مبین قواعدی تعلیم ایدیلمكده‌در .

احمدیلرك انكلتره‌ده‌كی هیئتلرینك باشنده هند علمای بنامندن (خواجه كمال الدین قادیانی) بولونمقده‌در . واقعا انكلتره‌ده نور اسلامیتك لمعانی یكی برشی دكل ، اوتوز سنه‌دنبری باشلامش برحركتدر . بوكون بریتانیا آطه‌لرنده نور اسلامی شعشعه لاندیران خواجه كمال الدین اولوب كندیسی لاهور اسلاملرندندر . اولا لاهور شهرنده اكمال تحصیل ایتدكدن صوكرا لوندره دارالفنونی حقوق فاكولته‌سنه دوام ایله اورادن دیپلوما آلمش ، بر مدت لاهور شهری عدلیه اركانندن بولنمشدر . ١٩١٤ سنه‌سنده تكرار انكلتره‌یه كلمش وانكلیزلری دین حقه دعوت وارشاده باشلامش ، دیكر طرفدنده دین مبین اسلام حقنده میدان آلان سوءظن وسوءتفهملری علوم وفلسفهٔ حاضره‌نك بوتون قواعد ودساتیر مثبته‌سیله تصحیح ورد ایتمه‌یه بیوك برعزم دیندارانه ایله غیرت ایله‌مشدر . اووقتدنبری اللهك توفیقیله بوغیور ذات فتور كتیرمیه‌رك بیوك برثبات ایله فی سبیل الله مجاهده‌لرنده دوام ایدییور . بو ذاتك حمیت دیانت پرورانه‌سی سایه‌سنده انكلیز اعیان واشرافندن برچوق ذوات دیانت اسلامیه ایله تشرف ایتمشلردر . شرف اسلامیتله ١٩١٤ سنه‌سنده مشرف اولان ذوات محترمه‌ایسه شونلرایدی: ایرلاندا اعیان واشرافندن وانكلتره لوردلر قاماراسی اعضاسندن لورد هیدله‌ی: سیف الرحمن شیخ رحمة الله الفاروق ، قونت جورج بووایتر : مواهب الرحمن شیخ صلاح الدین احمد بووایتر ، بیكباشی ستانله‌ی موسجرید : شیخ عبدالرحمن ، میستر جیر: شیخ احمد جلال الدین ، میستر كویت : شیخ محمد عطاءالله الرحمن ، مادام كلیفورد : سیده عائشه ، مادام فووالیت : فاطمه ابراهیم ، مادام می : امة الرحمن ، مادام كامرونیسیا: سیده زینب ، مادموازه‌ل لیلی : امة الله حلیمه ، مادام جیفورد : سیده علیه تسمیه ایدلمشلردر . بونلرك ١٢ذ كور و١٤ اناث اولادی‌ده ابوینلریله دیانت اسلامیه‌یی قبول ایلمشلردر . بالخاصه انكلتره‌نك اڭ اصیل عائله‌لرندن برینه منسوب اولان میس فرایز قبول اسلامیت ایله‌مش ونورجهان تسمیه اولنمشدر . بوكون مع المسار كوریورزكه دین اسلام لوندره‌ده شایان حیرت برصورتده انتشار و توسع ایتمكده‌در .

مسعود

مستجابی زاده عصمت بك

١٩ نجی نسخه‌دن مابعد [*]

اوشعره انتساب ایتمش دكل ، شعر اكا انتساب ایلمشدی . نجه بتون آثار قلمیه‌سی بو ادعانك شاهدیدر . نوهوسلكندن بری وجوده كتیردیكی بدایعك هیچ برنده برگره خطایای ظاهریه‌دن هیچ برشیئه تصادف ایدیله‌مز . سراپا منقح ، سراپا طوغرو یازمشدو . بو ؛ لسانده‌كی كمال اقتدارندن منبعثدر . صكره ، هیچ برغرابت فكریه‌یه ، هیچ برسقیم تفكره مصادف اولامازسكز . بوده شاعرلكندن دولاییدر . كندیسی آثار اسلافی مستفیضانه ودقائق بینانه تتبع ایتمش ، بالاطراف آكلامش وتقدیر ایلمشدر . برقسم آثاری فضولی وادیسنده‌در . مشارالیهك اوروان وپاك صو قصیده‌سنه تقلیداً كنجلكنده یازدیغی برنشیده‌نك خاطرده قالان شو بیتی نه كوزلدر :

دیكله بو تودیع راز ایتمش دل كهساره صو
حالت جانسوزنی آندن ینه بیچاره صو

ینه حضرت فضولینك ،

چكمه دامن نازایدوب افتاده‌لردن قیل حذر
كوكلره آچیلماسون اللركه دامانكده‌در

لوحهٔ غراسنی حاوی اولان غزل بدیعنی لطیف ودلنواز برصورتده تخمیس ایتمشدر . بو تخمیسه علاوه ایلدیكی صوك پارچه شودر :

ای فضولی بزلره سنسین بویولده پیشوا
كلمش كلمز بودنیایه نظیرك بر دها
ذوق آلیر عصمت كبی ارباب درد وابتلا
نادم فردا اوقوندقچه جهانده دائما
اول غرامیات سوزافكن كه دیوانكده‌در

بوندن فضولی سخنوره قارشی مرحومك انجذاب قلبیسی پك بارز برصورتده آكلاشیلیر . بالآخره دور اخیرك بتون رجال ادبی كبی عصمت‌ده نفی ونائلی قدیم ایله خیلی مشغول اولمشدر . غزلیات ومنظوماتنده استعمال ایلدیكی تراشیده الفاظ بوایكی استاد ادبی درجهٔ تتبعی كوستردیكی كبی طرز تونمی دخی اكثریا نائلی قدیمی آ كدیرر . اساتیذ ادبمز نائلی وادیسنك همان عموماً مفتونیدر . لسقوفجه‌لی غالب بك مرحومدن ابتداءً كمال بك ، هرسكلی عارف حكمت بك ، جریدهٔ حوادث محرری عصمت بك ، ضیا پاشا ، اسكدارلی حقی بك ، عثمان شمس افندی مرحوم هپ بووادینك سالكلرندندر .

شاعر معظم عونی بك افندی مرحوم بیله اویكتا ومتعالی طرز خاص غراسیله برابر نادراً نائلی قدیم ایله هم آهنك اولمق ایسته‌مشدر .

نائلینك :

بردل بیتاب ایله بیك غمزه‌یه آماده‌یم
ای دیبن حكم قضادن احتراز ایلر بكا

بیت لطیفنه :

بن كه سربازان راه عشقه سردارم بوكون
آسماندن تیغ باغسه سرفرو ایتمم ینه

یوللو شهامتكارانه مقابلهٔ شاعرانه‌ده بولنور .

مستجابی زاده‌یه كلنجه :

تجلیسی دیمكدر زندكی ، برآن موهومك
زمان برلحه‌در جاری ، علی الاطلاق نامحدود

كبی سوزلریله شبهه‌سز روح نائلی‌یی‌ده شاد ایلمش ، حتی هرسكلی عارف حكمت بك مرحوم كبی برعارف جهانكرد ادیبك مظهر تقدیری اولمشدر . بوبیتده‌كی (علی الاطلاق) تركیبی ایچون حكمت ، «بو تركیب شمدی‌یه قدر هیچ بریرده بودرجه محلنده استعمال اولنمامشدر» دیرمش . نادی جلیل حكمتده عصمتك بیوك برموقعی وارمش . عصمت ، حكمتی برمدت زیارتده تأخر ایتسه درحال لسان علوی بیان حكمتدن:

كیم بیلیر كیم مستجابی زاده عصمت نرده‌در
نرده‌در اول شاعر صاحب فضیلت نرده‌در

سوزلری ایشیدیلیر و مشوله اسماع ایدیله‌رك مغبوط گلزار وبهارستان اولان نادی حكمته عصمت جلب اولنورمش .

[*] ادیب وفاكار سعود بك افندی طرفندن عصمت بك مرحومه دائر یازیلان مفصل مقاله‌نك برقسمی مجموعه‌یه درج ایدلمش ، متباقی اقسامنك درجی تأخره اوغرامشدی . بو نسخه‌دن اعتباراً او مقاله‌یی اكماله وعصمت مرحومك آثارندن بعضیلرینی نشره چالیشاجغز . محفل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

عصمت، غایت حساس برشاعرایدی.

بن غریب آواره برحساس شاعر؛ سودیکم
آسمان شرقك اك سودافزا براختری

بیتی کبی برچوق اثرلری بوحالنه شهادت ایدر. بویله اولدیغی حالده کندیسنك «مسلم الفضائل»[*] ندیمان حکمتدن اولمسی نزد حکمتده کی درجهٔ اعتبارینه دالدر. حکمت مغفورك اخلاق وماهیت حکیمانه سی ایسه اربابنه معلومدر. جناب حق هرایکیسنی ده رحمت بی پایان الهیسنه مستغرق بیورسون آمین.

عصمت، بلغای عربدن حضرت (ابن فارض)ك برقاری سودا پروری ایدی. دائما [مشارالیهك اشعارعالیه سی معشوقهٔ وجدانمدر] دیرایدی.

شعرای عجمدن فردوسی یه، حافظه مفتونیت وحرمت بی نهایه سی واردی. کذلك فیلسوف یکانهٔ شرق «خیام»، عصمتك بر آشنای دائمیسی ایدی.

غرب ادباسندن (لامارتین) ی پك چوق تقدیر وتتبع ایدر، آنی موحد اولمق اوزره طانیردی. شاعر مومی الیهدن خیلی منظوم ومنثور پارچه لر ترجمه ایتمشدر.

مستجابی زاده نك مهمجه بریکون تشکیل ایدن آثار قلمیه سنك اکثری کندیسنده موجود دکلدی. بونلری جمع وتلفیق امر خطیرینی مرحوم، بوعاجزه حواله ایتمشیدی. مکتب، معلومات، ترقی، معارف، معرفت، ارتقا، رسملی غزته، خزینهٔ فنون مجامیع موقوته سیله اقدام، صباح، ترجمان غزته لرینی خیلی زحمتلرله تدقیق وتحری ایده رك همان بتون آثارینی جمع ایله دلخواهی وجهله حضرتنه ارسال ایتمشیدم، اسکیلرینی تنقیح وتصحیح ایده جك، یکی آثارینی ده علاوه ایله طبع ونشر ایتدیره جك ایدی. دریغ وافسوس که عمری وفا، طالعی مساعده ایتمدی، طبع ایتدیره مدی. فقط قویاً امیدوارم که بونلری آرزوسی وجهله یکیدن تدقیق وجابجا تصحیح ایلمشدر. مرحومك هنگام وابسیننده بتون آثار متروکه سنك طرف کمترانه مه ارسال وتسلیمنی وصیت ایلدیکی عائلهٔ مکرمه سی طرفندن اخبار وتبلیغ اولنمشدی. نه چاره که اوچ سنه دن بری موانع کوناکون حیلولتیله نه بوخزینهٔ قیمتداری تحری ایده بیلدم، نه ده عائلهٔ مشارالیها طرفندن تکرار براشعار وقوع بولدی.

زادکان عصمتك ضیاعنی هیچ بر وجدان ادبی آرزو ایتمز. بناءً علیه بوکزیده اولاد فضیلته دسترس اولمق اقصای تمنیاتمدر. مرحومك اشعارنوهوسانه سنی حاوی [ترانه] اسملی مجموعه سی، [فروق الفاظ] عنوانلی دقائق لسانیه یه دائر براثری، [رافائل] ترجمه سی، [کلیبولیده سلیمان پاشانك زیارت] منظومه سی [شکوفه چین] نام ظریفیله توسیم ایتدیکی لطائف تاریخیه وادبیه دن باحث بررساله سی، [نائلی قدیم] اسمیله شاعر مشارالیهك ترجمهٔ حالنه دائر غایت مدققانه یازلمش بر کتابی مطبوعدر.

«منتخبات رباعیات خیام» اسملی اثرجلیل فضیلتی ایسه هنوز کسوهٔ طبعه بورونه مامشدر. [تتمهٔ لغت ناجی] سی مطبوعاً ایادی استفاده ده بولنمقده در که کرك تتمه، کرك اصل، استاد جلیل القدریمز عارف مولوی طاهر دده افندی حضرتلری طرفندن برقات دها تتمیم واکمال بیورلمشدر.

«احمد مدحت» افندی مرحوم، معلم ناجی افندی مرحوم ایچون: [ناجینك هیچ براثری اولماسه الده کی ناتمام لغتی برهان فضیلتی اوله رق کوستریله بیلیر.] دیمش ایدی. بو لغتی اصلندن فرقسز برصورتده حسن اکمال ایله روان پاك ناجی یی خوشنود ایتمش اولان عصمتك ده بشقه برسطر یازیسی بولنماسه [تتمه] سی قدرت ومزیتنه شاهد اوله رق ارائه ایدیله بیلیر.

مابعدی وار

سعود المولوی

[*] عصمت (نائلی قدیم) عنوانلی رساله سنه تقریض بوللو برمکتوب ارسال ایتمش اولان حضرت حکمت، بومکتوبه (مسلم الفضائل افندم) جمله سیله ابتدار ایدر.

مطبعهٔ عامره || مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صحیفه		محرری
۸۷	سرابه طوغرو	امین خاکی
۱۳٦	سلیمانیه جامع شریفی	محمد عزت
۱۸۸	سفاهت دوشکونلکی	عبدالباقی عزیز
۲۳۰	سید برهان محقق ترمذی	فریدون نافذ

ش

صحیفه		محرری
٤٥	شهید کربلایه	شکیب
۸٦	شاعر ایله نباش	م . انور
۱۰۸	شمس الدین افندینك ارتحالی وتاریخی	طاهر المولوی
۹٤٤	» »	یشار شادی
۱۱۰	شرائط اجتهاد	اسکلیبلی عاطف
۱٦۲	شعر وقادین	فکری
۳۲۸،۱۷۹	شیخ سعدینك آباقاخان ایله ملاقاتی ونصیحتی	طاهر المولوی
۱۸۸	شرقی	م . انور
۲۱۷،۱۹۷	شفقت اسلامیه حقنده	طاهر المولوی
۲۲٦،۲۰٤	شیخ ابراهیم افندی	حسین وصاف

ص

صحیفه		محرری
۲٤	صائب تبریزی	فرید
۳٤	صالح ذکی بك	محمد عزت
۹٥،٦۲	صوفیه نك اعتقادی	شیخ عبدالباقی

ط

صحیفه		محرری
۱٤۲،۱۳۷	طبقات مجتهدین	محمد عاطف

ظ

صحیفه		محرری
٥	ظهیرالدین فاریابی	فرید

ع

صحیفه		محرری
۱٤۲	عبادت جاهلیه	طاهر المولوی
۲۲٤،۱٤۹	عبداه بن جحش	»
۱٥۷	عبداه جودت بکك تذکره سی وجوابی	»

غ

صحیفه		محرری
۲٤	عرفی شیرازی	فرید
٤۹	غزل	امین خاکی
٦۷	غزل	شیخ علی فقری
۸۷	غزل	یشار شادی
۱۱۹	غزل	شمس الدین

صحیفه		محرری
۱۲۰	غزل	علی شفیق
۱٤٤	غزل	عبدالعزیز مجدی
۱٤٥	غزل	محیی الدین رائف
۱٦۱	غزل	»
۱٦۱	»	محمد صادق
۲۱۰	»	شیخ علی فقری

ف

صحیفه		محرری
٦۳	فلسفهٔ قدیمه دن برقاچ یاپراق	شرف الدین
۸٤	فریدالدین عطار	فرید
۱۰۱	فرانسزجه عالم اسلام مجموعه سنك محفل حقنده برالتفاتنامه سی	
۱۲۰	فاتح حضورنده	علی طیار
۱۲۳	فه نه لون	شمس الدین سامی
۱۸۳	فضولی	سعود المولوی

ق

صحیفه		محرری
۲٦	قطعه لر	حافظ اسماعیل
۲۷	»	سعود المولوی
۳۸	قصه، حصه	طاهر المولوی
٤۹	قطعه	فرید
٦۷	قطعه	حافظ اسماعیل
۷۱	قندیل کیجه لرنده مناره لرك تنویری	تاریخ سلانیکی
۹۷	قطعه	شرف الدین
۱۲۱	قر مسکو نیدر	سعدی
۱۳٥	قادینك وظیفه سی وموقعی نه در	»

ك

صحیفه		محرری
٦	کمال الدین اصفهانی	فرید
۱۹	کویا حضرت پیغمبرو بعض اصحاب ورسملری	طاهر المولوی
۲۸	کچه جی زاده فؤاد بکك تاریخ ارتحالی	احسان محوی
۱۸٤	کیجه لر سرمدی اولسه ایدی	شرف الدین

ل

صحیفه		محرری
۱٤۳	لسان فن وشرعده طبیعت	محمد عزت
۲۲۲	» » » فضاوسما	»

م

صحیفه		محرری
٦	مبارزهٔ حیات	امین خاکی
۷	مصعب بن عمیر	طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل مجموعه‌سنك جلد اولنه عائد فهرست

صحیفه		محرری
١٦	ماهیه حقنده معلومات متممه	چلبی‌زاده عاصم
١٦	مدرسة القضاتده توزیع رؤس مراسمی	
٢٢	مجتهدلر مجتهدی	طاهر المولوی
٤٢	معهود هذیان‌قوتغهرانسی حقنده	«
٥١	محرم وماتم	«
٥٧	مشرکین عربك مشهور پوتلری	«
٧٤	مولانا جلال‌الدین رومی	فرید
٨٩	مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	طاهر المولوی
١١٧،٩١	مستجابی زاده عصمت بك	سعود المولوی
٩٨	محفل صاحبی علیهنه دعوی	طاهر المولوی
١٠١	مطبعه‌جیلق وکوفی یازی	سعدی
١٠٤	محفل قارئلریله حسب‌حال	صالح صائم
١٠٧	محروم اولایدم	امین خاکی
١٤٥	منارەلره قارشی	عبدالباقی عزیز
٢٠٣،١٧٧،١٥٢	مولویلك مناقبندن	فریدون نافذ
١٨٢،١٥٥	مویلاهلر	سعدی
١٨٦	معلم ناجی	سعود المولوی
١٨٨	مطلعسز غزل	محیی‌الدین رائف
١٩٤	مصحف شریف	حافظ احسان
٢١٢	مدارسده مولد شریف قرائتی	
	ن	
٣	نعت شریف	سعود المولوی

صحیفه		محرری
٥	نظامی گنجوی	فرید
٢٧	نشیدهٔ درویشانه	طاهر المولوی
٤٧	نشیدهٔ مولویانه	احسان محوی
٨٥	نعت شریف	سعود المولوی
١٠٣	نعت شریف	احمد مختار
١٠٣	نعت شریف	یشار شادی
١١٤	نوئل وشجر میلاد	محمد عزت
	و	
٧٢	وجیه بر توجیه	طاهر المولوی
١٦٣	ویران معبدلر	عیسی روحی
	ه	
١٣٣	هیئت ارشادیه	نیازی
	ی	
٦٨	ینه امین خاکی	صالح صائم
١١٤	ییل باشی ومراسمی	محمد عزت
١٢٥	ینه برحسب‌حال	طاهر المولوی
١٢٩	ییلدیزلردن احکام چیقارمق	شرف‌الدین

محفلك برنجی وایکنجی جلدلری

مجموعه‌نك گچن سنه انتشار ایلامش اولان ١٢ عدد و ٢٢٠ صحیفه‌دن عبارت برنجی وینه ١٢ نسخه‌دن و ٢٣٦ صحیفه‌دن متشکل ایکنجی جلدلری کسیلمش وبر قاب دروننده دیکیلمش اولارق برر مجله حالنده نشر ایدلمشدر. برنجینك فیأتی ١٠٠ ، ایکنجینك بدلی ١٢٠ غروشدر . هرایکی جلدی بردن وادارەخانه‌دن اشترا ایلەیه‌جکاره یوزده یکرمی بش تنزیلات یاپیلیر .

ادارەخانه‌سی :

آقسرای جوارنده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه‌در .

اوراق ومکاتب؛ یامذکور خانه‌ده، یاخود تجارت

وزراعت نظارت جلیله‌سی معادن مدیریت عمومیه‌سی قلمنده صاحب امتیاز نامنه کوندەریلەبیلیر .

مرکز توزیعی :

باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی : معارف نظارتی دائرەسی آلتنده‌کی کتبخانه‌ده‌ده بولونور .

هند ماصاللری

فارسیدن تلخیصاً ترجمه ایدلمش اولان بو لطیف افسانه‌لرك قسم اولی کتاب حالنده نشر اولونمشدر . فی ٥ غروش

مجموعه‌یه علاوه وبعض قسملری نشر ایدیلن (حسن وعشق) منظومه‌سیله (هند ماصاللری) پیدرپی اکمال ایدیله‌جکدر .

صاحبی ، مدیری، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل، یازینك اعمیق نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ٥ غروشدر

محفل

١٣٣٨

علمی ، ادبی، اجتماعی وشمدیلك شهری مجموعه‌در

ادارەخانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ٦٠ غروش
آلتی آیلغی ٣٠ «

عدد : ٣١

١٣٤١ جمادی الاولاسنه مخصوص نسخه

جلد : ٣

مندرجات:

شرف مثول، تاریخ جلوس: طاهر المولوی .

محفل تاریخی — کیجه نمازی ، طاهر المولوی — ایلك مسلمان والاعترم قادین : فخرالنساء کمال.

محفل فنی — علم هیئت والنتائر: محمد عزت .

محفل اجتماعی — احمدیه حرکاتی: مسعود.

شرف مثول

خلیفهٔ نوجاه حضرتلرینك مقام قدسیٔ خلافته شرفبخش اولمالری وسیله‌سیله عرض تبریکات و تقدیم تعظیمات ایدیلمك اوزره (مدرسة الارشاد) نامنه‌ده سرای بر هیئت اعزام اولونمش و اورادەکی زوار دفترینه موفقیات خیریهٔ خلافتپناهی تمنیسیله مدرسه‌نك حسیات عبودیتکارانه‌سی قید و تحریر قیلینمشدی .

بو هیئت مرخصه ، مدیر وکیلی بوفیق بکله طارق عایه وفقه مدرسلری شیخ رمزی ومصطفی افندیلردن، برده سیر نبی مدرسی اولان عبد عاجزدن عبارت بولونیوردی.

مؤخراً هیئتك حضور خلافتپناهی‌یه چیقامادن عودتنه طرف جلیل خلافتپناهیدن تأسف وشرف مثوله نائل اولمق اوزره بر داها ورودی اراده بویورولدیغی خزینهٔ خاصه مدیر عمومیسی حافظ احسان بك افندی طرفندن تبلیغ وتبشیر ایدیلدی. اللهك ، پیغمبرك وبالتبعیه ولی الامرك اراده‌سنه اطاعت هر مسلمانه وجیبهٔ ذمت اولدیغی ایچون ١٦ کانون ثانی ٣٣٨ تاریخنده عین هیئت اوله‌رق بشکطاش سرای ، اورادنده ینه مشارالیه حافظ احسان بك افندینك لطف دلالتیله طولمه باغچه‌ساحلسرای معلاسنه کیدەرك حضور عالی ظل اللـ[ـه] اعظمیده شرف مثوله نائل اولدق .

سرایك محتشم مردیونلرینی چیقارکن هر قدمه‌ده داها زیاده یوکسه‌لدیکمزی حس ایدیوردق. چونکه : سلطان عثمانك فرزند نجیلی و خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا حضرتلرینك وکیل بی‌عدیلی حضو[ر]رینه کیتدیکمزی بیلیوردق .

طبیعی متهیج ایدك . فقط هیجانمز ، قاهر خونکارك اندیشهٔ مهابتندن دکل ، کامل وصاحب فضائل برخلیفهٔ ذیشانك خضوع حرمت ومحبتد[ن] ایلری کلیوردی . خلافتپناه حضرتلری

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

شیمهٔ بنده پروریلری مقتضاسی اولارق بزی پك بشوش بر صورتده قبول و هر بریمزه آیری آیری التفات بویوردیلر . ذات اعتباریله نجابت و فضیلت مقام طولاییسیله‌ده شرافت و قدسیت کبی خصائل گزیده و متعدده‌نك مظهر نامی اولان بر تمثال کمال ایله تقابل ایله‌مش و :

لیس علی الله بمستنکر   ان یجمع العالم فی واحد

بیت عارفانه‌سنك مآل شخصی قارشیسنده قالمشدق .

هیئتمز آراسنده‌کی شیخ رمزی افندینك :

تابع فرمان پیغمبر اولوب بی قیل قال
. ایهته آثار خلافت مویمو ایتدی ظهور
شانهٔ جوهرله رمزی جیتدی بر تاریخ پاك
حضرت عبدالمجیدك لحیه‌سی نور اوزرنده نور

قطعهٔ تاریخیه‌سنده کوسته‌ریلدیکی وجهله امام المسلمین حضرتلری ، ارسال لحیه بویورمش اولدقلرندن رخسار منورلری بر قات داها تابدار کوووتوبور وبدر تابان خلافتك هالهٔ غرّای سنتله درآغوش ایدیلدیکی نظرهٔ اولاده نمایان اولویوردی .

ظل الله فی العالم حضرتلری ، امام احق والیق بولوندقلری مسلمانلرك احوالندن بحث ایده‌رك عالم اسلامك بالخاصه یاقین زمانلرده بویوك بویوك امتحانلر کچیردیکنی و دهرك تأدیبندن انتباهه کلن اسلام عالمنك ان ماشاءالله آرتیق مسعود و مترقی اولاجغنی افاده ایله مسلمانلرك استقبالندن امین و سعادت آتیه‌سندن امیدوار اولدقلرینی بیان بویوردیلر .

اسمانك سمادن منزل ونام مبارکلرینك آتیده‌کی مجد وعظمته فال خیر اولدیغی مقدمه‌سیله سایهٔ خلافتپناهیلرنده بوتون مسلمانلرك حالاً وآتیاً نائل ترقی اولماسی امیدینی اظهار ایله‌دم . کرك افادهٔ معروضه‌م ، کرك ـ آتیده مندرج ـ قصیدهٔ متقدمه‌م طولاییسیله بنم یاقتمه کوره دکل ، علوجناب چاکر نوازیلرینه شایان التفاتلرده بولوندیلر .

بعده موفقیات خلافتپناهیلرینك دائما ازدیادی و ظل ظلیل متبرکلرینك تورك و اسلام عاللرنده امتدادی دعای خالصیله حضور خلافتپناهیلرنده مسرور ومبتهج اولارق چیقدق .

طاهر المولوی

ذات اقدس حضرت خلافتپناهینك تاریخ وتبریك خلافتی

صبحدم کوردم که افق صاف طرف خاوری   دهره نشر ایتمکده نور ابتهاج دیکری
شرقك اولمش چهرهٔ افلاکی خندان سرور   وجه خاکستانی‌ده ژنك کدورتدن بری
جوشه کلمش بحر زخّاری هوای شوقدن   موجه‌سیله برّه صاچمقده کوبوکدن کوهری
بر منادیٔ مسرتدر نسیم نازی کیم   عالم اسلامه ناشر بر نویدا کبری
مژدهٔ جانبخشنك پژمرده دللر زنده‌سی   نفخ فیاضیله نخل قامت ملت طری
آکلادم بن‌ده او تبشیر حیات افزایی کیم   اولمشز حقا که الطاف خدانك مظهری
حضرت « عبدالمجید »ی لطف باری ایله‌مش   جالس جای نبی ، مؤمنلرك تاج سری
یمنی خان « عبدالعزیز »ك نجلی اولمش یمن ایله   اهل اسلامك امام ارشد وحقپروری
انتخاب اهل حلّ وعقد ایله قیلمش جلوس   حکم شرعیله خلافت تختنه ویرمش فری
حکم شرعیله دیدم عین حقیقتدر سوزم   بر امام منتخب یوقدر عصرلردن بری
مقتضای شرعه توفیقاً امام المسلمین   اولماسی شاد ایتدی بی‌شك حضرت پیغمبری
دور عدلی رشد ایله اولدی کشاده لاجرم   دور عدل راشدینه بکزه‌سه واردر یری

شارع اعظم اولور البته هردم ناصری   مسلك ایتمش کندینه زیرا که شرع انوری
کنیهٔ پاکیزه‌سی چونکه « ابوالفاروق »در   حضرت فاروق اعظمدر همیشه یاوری
دودهٔ عثمانیانك مایه‌الفخری اودر   همت عثمان ذی‌النورینك اولسون مصدری
حسن نیت ، فکر علویتله قلبی مستنیر   آنده باهر صدق صدّیق وکمال حیدری
اهل دل ، اهل هنر ، اهل کمال واتقا   ذاتی الحق معنیٔ فضلك مجسم پیکری
اکتسابیله خلافت تختنك پیرایه‌سی   انتسابیله خدانك ظل راحتکستری
مجد وشوکت بخش اولور ملکه وجودی بی‌کمان   ایلیور ایما بونی اسم بشارت آوری
ای حقیقی صاحبی ملکك ، ایارب المجید   ای اداره ایله‌ین امریله چرخ چنبری
مظهر توفیقك اولسون دائما عبدالمجید   پارلاسین رأسنده هر لحظه خلافت افسری
سایه صالسین عالم اسلامه تا روز قیام   مؤمنینی منتفع قیلسین نهال اثمری
سایه‌سنده اردونك اولسون لوای نصرتی   دوح پاك فاتح وسلطان سلیمك شهپری
ییلدیریم تأثیری یاپسین دشمنان ملته   بایزید اوّلك ضرب شهیر ششپری
دورهٔ صلح وصلاح اولسون دوره‌سی   قالماسین رتبم وطن بردم ترقیدن کری
بن‌ده طاهر یازمایه سال جلوس خیرینی   عجز ایله ایتدم احاله خامهٔ ناقص تری

غبطه‌سندن تاجی جمشید آثارسه چوق دکل
جملهٔ تاریخی اولمشدر : خلافت زیوری

۱۳۴۱   طاهر المولوی

محفل تاریخی :

عبادات اسلامیه‌دن :

کیجه نمازی

بدایت اسلامده مفروض اولان (غداة) و (عشی) نمازلرینه علاوةً کیجه‌لین نماز قیلنماسی‌ده (یاایها المزمل) سوره‌سنك ابتداسنده‌کی آیتلرك نزولیله مفروض اولمشدر .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك قیام لیلیسنی صوران (سعد ابن هشام) « ام المؤمنین حضرت عائشه‌نك شویله دیدیکی صحیح مسلمك کتاب الصلاتنده مذکوردر :

« ان الله عزوجل افترض قیام اللیل فی اول هذه السورة فقام نبی الله صلی الله علیه وسلم واصحابه حولا وامسك الله خاتمتها اثنی عشر شهراً فی السماء حتی انزل الله فی آخر هذه السورة التخفیف فصار قیام اللیل تطوعاً بعد فریضة » جلد ۲ صحیفه ۱۶۹

یعنی « حق جل و علا حضرتلری (یاایها المزمل) سوره‌سنك اولنده کیجه نمازینی فرض قیلدی . بناءً علیه نبی اکرم صلی الله علیه وسلم ایله اصحابی ، برسنه کیجه قائم اولدی . جناب حق ، او سوره‌نك خاتمه‌سنی اون ایکی آی تأخیر ایتدکدن صوکرا انزال ایله ، کلفتی تخفیف ایله‌دی قیام لیل‌ده فرضیتندن صوکرا تطوع ، یعنی نافله عبادت اولدی . »

حضرت عائشه‌نك بحث ایتدیکی سورهٔ مزملك ابتدالرنده وصوکنده‌کی آیات جلیله‌یی فرخ افندی ، (مواکب) دیبه مشهورو (حسین واعظ)ك (مواهب علیه) سندن مترجم اولان تفسیرنده شو صورتله ترجمه ایدیبور :

(یاایها المزمل قم اللیل الاقلیلا) ای کلیم بورونمش پیغمبر ، یاخود ای نبوت بارینی یوکلنمش نبی ! کیجه قالق ، نماز قیل . مکر اول کیجه‌نك قلیلنده اویو یاسك . (نصفه او انقص منه قلیلاً) اول نمازینی کیجه‌نك نصف

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

یاخود آندن بر آز نقصان ایله که اول ثلث اولور . (اوزد علیه ورتل القرآن ترتیلا) یاخود نصفك اوزرینه زیاده ایله که آنك نهایتی ثلثان اولور و قرآنی حروفنی بیان ایدرك قرائت ایله که ایشیدنلره حروفنی تعداد ممکن اوله (انا سنلقی علیك قولاً ثقیلا) بز سنك اوزریکه تکلیف شاقه‌یی مشتمل آغیر کلامی وحی و القا ایدرزکه اول قرآندر ، آنده اولان امر ونهی و وعد وعید و اخلاق واحکام وسائر تکلیفات ، مأمورلره حمل کراندر (ان ناشئة اللیل هی اشدوطأً واقوم قیلا) کیجه ساعتنده نمازه قیامده اکرچه خواب وراحتی ترك ایله رنج وکلفت وار ایسه‌ده قلوب وخواطرك تشویشدن فراغتیله مترجه محراب عبادت اولوب لسان قلبه موافقتله قرآن اوقومق لنشاط واخلاصه اقدمدر (ان لك فی النهار سبحاً طویلا) کوندوزلرده سنکچون دور ودراز خلقك اموریله اشتغال اولمغله کیجه تهجدینه توجه اولادر (واذکر اسم ربك وتبتل الیه تبتیلا) ربك عرشانه‌نك اسمنی صلات وقرائت وتسبیح وتهلیل وسائرله یاد ایله وخلقدن انقطاع ایله آکا توجه ایله (واصبر علی مایقولون واهجرهم هجراً جمیلا) ومشرکلرك تکذیب واذاسنه صبر ایت وآنلردن عزلت ایدوب جزالرینی الله تعالی‌یه تفویض ایت (و ذرنی و المکذبین اولی النعمة و مهلهم قلیلا) سنی تکذیب ایدن غنا ونعم صاحبلری صنا دیدی بکا حواله ایله و آنلره براز مهلت ویر . برمنطوق آیت کریمه آز زمانده آنلرك صنادیدی بدرده هلاك اولدیلر .

(ان ربك یعلم انك تقوم ادنی من ثلثی اللیل و نصفه وثلثه وطائفة من الذین معك والله یقدر اللیل والنهار علم ان لن تحصوه فتاب علیکم فاقرؤا ماتیسر من القرآن . . .)

یا محمد ! سن واصحابکدن سنکله بیله اولان طائفه ، کیجه‌نك ثلثاننده اقلنی وکاهی نصفنی ، یاثلثنی قائم اولدیغکزی ربك جل شانه بیلور . الله تعالی لیل ونهارك ساعاتی تقدیر وتعداد ایدر وبیلورکه کیجه‌دن اوزریکزه فرض اولان واولمایان ساعاتی تعداد وتمییز ایده‌میوب مشقت چکرسز . بناءً علیه الله تعالی سزه قیامی ترکه رخصت و آنی عفوه عودت ایتدی . ایمدی کیجه‌ده سزه آسان اولانی اوقویك ، یعنی قولایکز قدر نماز قیلك . . .)

(تفسیر آلوسی) ده دەنیلیورکه :

« جمهوره کوره بوسورهٔ جلیله‌نك اولیاتی ، رسول اکرمك غارحراده ملك ایله محاوره‌سی و خانهٔ خدیجه‌یه عودتله « زملونی زملونی » دیمه‌سی اوزه‌رینه نازل اولان (یاایها المدثر) ی متعاقباً نزول ایتمشدر . فقط بزار ، طبرانی و ابو نعیمك جابر رضی الله عنه‌دن روایتنه نظراً قریشلیلرك پیغمبر علیهنده آغیز برلکی ایتك اوزره طوپلانوب ده شاعرمی دیه‌لم ، کاهن می دیه‌لم ، ساحرمی دیه‌لم دیه مذاکره‌لری وساحر دیه قراروپرمه‌لری مسموع نبوی اولونجه خانهٔ سعادتده اورتونوب یاتالری حیننده نازل اولمشدر . »

کیجه نمازینك مفروضیتی بر سنه دوام ایده‌رك صلوات خمسك فرضیتی ایله منسوخ اولدیغنه دائر حضرت عایشه‌دن مروی و بوقاری‌یه عیناً منقول اولان قول ده جناب جابرك روایتی مؤید کورنمکده‌در ، چونکه : صلات لیل حقنده‌کی امر الهی ، (یاایها المدثر) ك نزولنی متعاقب وارد اولسه‌یدی کیجه نمازی فرضیتنك بر سنه دکل ، سکز ، دوقوز سنه دوام ایتمش اولماسی لازم کلیردی .

بوندن باشقه امر قیامه دائر اولان آیتلری تعقیباً (واصبر علی مایقولون واهجرهم هجراً جمیلا) دیه نبی اکرمه صبر توصیه بویورلماسی ده ینه روایت جابرك مؤیداتندندر . زیرا : بدایت رسالتده طرف رسالتدن علناً دعوت واقع اولمامش و قریشك حق پیغمبریده‌کی دیدی قودیسی هنوز وقوع بولمامشدی .

شو حالده بعثتك اوچنجی سنه‌سندن اونجی سنه‌نك نصفنه قدر (غداة) و (عشی) نمازلری قیلنمش ، اونجی سنه‌سنك نصف اخیرنده کیجه نمازی علاوه اولونوب بر سنه قیلندقدن صوکرا اون برنجی سنه اورتاسنده صلوات خمسك فرضیتیله نسخ ایدلمشدر .

ینه آلوسی تفسیرنده محرر اولدیغنه کوره عبدالله بن عباس « سقط قیام اللیل عن اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم وصار تطوعاً و بقی ذلك فرضاً علی رسول الله صلی الله علیه وسلم » دیمشدرکه « صلوات خمسك فرضیتی اوزه‌رینه اصحاب پیغمبردن قیام لیل ساقط اولوب اونلر حقنده تطوع وحق نبویده فرض اولارق باقی قالدی » دیمکدر .

اوت . سورهٔ اسراده‌کی (ومن اللیل فتهجد به نافلة لك) امر جلیلی موجبنجه بر مقدار اویودقدن

صوکرا قالقوب نماز قیلمق علیه الصلوة افندیمزه فرض قیلنمشدی .

(تفسیر خازن) صاحبی « آیتده قیام لیلدن مراد ، نمازدر . کیجه نمازی ، حضرت پیغمبره وامتنه (یاایها المزمل قم اللیل الا قلیلا) قول کریمیله مفروض ایکن تخفیفی حقنده آیت نازل اولمش وامت حقنده‌کی وجوبی صلوات خمس ایله نسخ ایدیله‌رك امت ایچین مستحب وپیغمبر ایچین فرض اولارق باقی قالمشدر . » دیدکدن صوکرا نبی اکرمك کیجه نمازینی نه وقت وقاچ رکعت اداایلدیکنه دائر بعض احادیث نقل ایدیور . اونلردن آکلاشیلدیغنه کوره علیه الصلوة افندیمز ، یاتسی نمازندن صوکرا استراحت بویورور وکیجه قالقوب صوکی وتر اولمق اوزره اون بر ، یاخود اون اوچ رکعت قیلار ورکعتین بیننده سلام ویریردی . ختام صلاتده تکرار فراشنه کیرر وصباح اذانی اوقونورکن قالقاردی .

بعضی کیجه‌لرده‌کی طول قیامندن مبارك آیاقلری شیشمش و (اتتکلف هذا و قد غفر الله لك ماتقدم من ذنبك وما تأخر) یعنی « جناب حق ، سنك اسکی ویکی کناهلریکی مغفرت ایله‌دیکی حالده نه دن بو قدر تکلف ایدیورسك ؟ » دینلره (افلا اکون عبداً شکوراً) یعنی « بن ، متشکر برقول اولمایم‌می ؟ » بویورمشدی .

قصیدهٔ بردهٔ ناظمنك :

« آیاقلری شیشدن شکایت ایدنجه‌یه قدر کیجه قارا کلمقلرینی احیا ایدن ، یعنی ظلمت لیال آراسنده عبادت ایله‌ین ذات شریف نبوینك سنتنه اتباع ایده‌مه‌مك صورتیله ظلم ایتدم » مآلنده‌کی :

ظلمت سنة من احیا الظلام الی
ان اشتکت قدماه الضر من ورم

بیتی بوکا اشارتدر .

طاهر المولوی

ایلك بسلمان و ایلك محترم قادین

تاریخ بشریتده ، حیات دینیه واجتماعیه نقطهٔ نظرندن بیوك بر انقلاب ابداع ایدن نبی ذیشان مکهٔ مکرمه‌ده دنیایی تشریف بویوردیلر . تولدلرندن ایکی آی مقدم پدرلری ، آلتی سنه صوکره‌ده والده‌لری وفات ایتدیکی ایچین ذات نبوت‌پناهی‌یی بیوك پدرلری عبدالمطلب حمایت وکفالتنه آلدی . فقط کندیلرینه آچیلان بو آغوش شفقتده ایکی سنه صوکره ابدیاً قاپانمقله فخر کائنات افندمزی عمجه‌لری ابوطالب حمایه‌سنه آلدی . حیاتك دائمی صدمه‌لری آلتنده یتیشه‌ن حضرت محمد ، دده‌سنك وفاتندن صوکره بوتون شفقتیله مربوط اولان قلب عمجه‌سنك‌کی ایدی . رسول اکرم ، مشارالیهك جناح صحابتنده حقیقی بر اولاد کبی بویوردی . ثروتی آز ، عائله‌سی کثیر اولان ابوطالب ، اهل وعیالی کچیندیرمکده مشکلات چکدیکی ایچین اوزمانك عادتی موجبنجه سائر رجال قریش کبی تجارتله اشتغال ایدیوردی‌که اسفار تجاریه‌سندن برنده علیه الصلاة والسلام افندیمزده برابر بولونمشدی . خلق ایله اولان معاملاتده ابراز ایتدکلری صدق وصفوته بناءً « الامین » دیه توصیف ایدیلن ذات نبوت‌پناهینك بو صفتله اشتهاری طولاییسیله ایدی‌که ارباب تجارت بیننده بیوك بر نفوذی اولان (حضرت خدیجه بنت خویلد) ده رسول اکرمه سرمایه ویره‌رك کوله‌سی میسره ایله برابر تجارت ایچین شام طرفنه کوندرمشدی .

نبی اکرم متاعنی (بصری) ده صاتمش وحصوله کلن کارك نصفنی خدیجه‌یه کوندرمشلردی . اینته حضرت خدیجه‌نك سرمایه‌سیله یاپیلان بو ایکنجی شام سیاحتی اثناسنده ایدی‌که (بصری) ده‌کی راهب (نسطورا) نك حضرت پیغمبر حقنده‌کی حرمت وبشارتی ، حضرت خدیجه‌نك کوله‌سی اولان

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(میسره) طرفندن خانمنه آکلاتیلش و حضرت خدیجه‌ده نبی آخرزمانك زوجه‌سی اولمق آرزوسی حصوله کلمشدی . بونك اوزرینه (نفیسه بنت منیه)نك دلالتیله هر ایکی طرف آراسنده موافقت حصوله کلدکدن صوکرا ٤٠ یاشنده بولونان حضرت خدیجه ایله هنوز ٢٥ یاشلرنده برکنج اولان جناب پیغمبرك دوکونی یاپیلدی. حقیقتده ساکن، ولوله‌سز بردوکون .... فقط تاریخك ضبط ایتدیکی ازدواجلر آراسنده ألك مسعود بر امتزاج ... اویله‌که : قوم و قبیله‌سی آراسنده تعدد زوجات عادت اولدیغی حالده نبی اکرم او امتزاجك اثر شکرانی اولمق اوزره حضرت خدیجه‌نك وفاتنه قادار هیچ برقادینله ازدواج ایتمیه‌رك سکون ایچنده یاشامشلردر .

رسول أکرمك حیاتنده بویوك بر انقلاب انتاج ایدن بو ازدواج؛ بالخاصه بوتون قدرتی ، نبی اکرمك بالذات نشر دینه باشلادیغی زمانلرده اوغرادیغی هجوملره قارشی ، حضرت خدیجه‌نك بوتون اضطرابلری دیکلندیره‌بیله‌جك قادار مشفق و فداکار روحنی بولدقدن صوکره کوسترمکه باشلامشدر ...

* *
*

حیاتنك قرقنجی سنه‌سنه کیره‌ن جناب پیغمبر، خالقدن خالقه توجه کوسترمه‌یه و اختلاطدن انزوایه رغبت صورتیله وقت کچیرمکه باشلامشلردی. ینه بو سنه‌نك رمضاننده ایدی .. مکهٔ مکرمه‌یه اوچ میل مسافه‌ده کائن (حرا) داغنده یالکز ودرین براستغراق ایچنده تفکراته دالمشلردی‌که : (اقرأ) سوره‌سنك اوانده‌کی آیتلرك نزولیله وحی الٓهی‌نك ایلك دفعه اولمق اوزره مخاطبی اولدیلر. جناب پیغمبر، وحی الٓهی‌نك مهابتیله تیتره‌یه‌رك مکه‌یه کلدیلر و حضرت خدیجه‌یه (بنی اورتیکز) دیدیلر... بر مدت صوکره کندیلرینه کلدکلری زمان او محترم و یکانه قادین اوقادار قدرتلی، اویله نهایتسز بر شفقتله تسلی ویرمشدی‌که : رسول أکرم سکون بولمشلردی ... تمام ٣ سنه صوکره (یاایها المدثر قم فانذر) آیتلرینك نزولیله آچیقدن آچیغه نشر دینه مأمور اولدقلری زمان ینه نهایتسز بر اضطراب درون دویمشلری : چونکه : اوکونه قادار هر کس‌ده تأسس ایتمش اولان عقیده‌لری بوزاجق ، ییقاجق ، وعربلرك پرستش ایتدکلری دینك بوش وفنا اولدیغنی خلقه تلقین ایده‌جك وقبول ایتدیره‌جك ایدی . حالبوکه ؛ انسانلرده أبدی بر کین وانتقام یاراتان یکانه شیءٔ دینه تعرضدر ... رسول أکرم؛ بوتون بو حقیقتی کوریپور، و اونلره بو مشکلات ایچنده نه درلو افادهٔ مرام ایده‌بیله‌جکنی ، مقصد مقدسنی ناصل قبول ایتدیره‌بیله‌جکنی اوزکون و متأثر بر حالده دوشونورکن ؛ ینه قارشیسنده حیاتنك یکانه استنادکاهی اولان خدیجه‌یی بولویور وکندیلرینه بو اوزون تفکرلرینك اسبابنی صوران رفیقهٔ محترمه‌سنه وظیفهٔ رسالتك کوچلکنی، بونی نه صورتله تلقین ایده‌بیله‌جکنی ، کندیسنه کیم انقیاد ایده‌جکنی دوشوندکلرینی سویله‌یورلردی .

حضرت خدیجه ؛ أبدی وارلغیله ؛ — سزه ایلك اوکجه انقیاد ایده‌جك بنم — جوابنی ویردی وحضور پیغمبری‌ده ایلك مسلمان قادین اولدی ...

مابعدی‌وار فخرالنساء کمال

محفل فنی

علم هیئت و انسانلر

[٣٠ نجی نسخه‌دن مابعد]

علم هیئت برلسان علمی ایله تعریف اولندقده: « تام معناسیله علم کائناتدر . اجرام سماویه‌نك ماهیات وترکیباتی ، سیر و حرکتلرنده تابع بولندقلری قوانینی بیلدیرن علمدردینور . بو معناده قوزموغرافیا کلمه‌سیله مرادفدر (*)

(*) کائنات (Univers) اشیای موجوده ،

قوزموغرافیا داها بسیط اوله‌رق اجرام سماویه حقنده یاپیلان تدقیقات علمیه و رصدات نتایجنی ضبط و بونلری زمره‌لره تفریق ایله اجرام مذکوره‌یی عریض و عمیق تدقیقه وقتی مساعد اولمایانلرك استفاده ایده‌بیله‌جکی شکله افراغ ایدر.

خلاصه قوزموغرافیا علم هیئتك ابتدائی بر طرزده مطالعه‌سنی موضوع بحث ایدن علمدرکه مکاتب عمومیه‌ده تدریس اولنان‌ده بودر .

علم هیئت، هیئت قدیمه وهیئت جدیده ناملریله ایکی‌یه منقسمدر :

هیئت قدیمه ، علم نجومدن باشقه بر علمدر. متقدمینك کائنات حقنده‌کی مساعی و معلوماتنی جامعدرکه زماننه کوره بر قیمت واهمیتی حائزدر. علم نجوم (Astrologie) ایسه ازمنهٔ قدیمه‌ده بیلدیزلرك مشاهده‌سیله بونلرك سکنهٔ ارض اوزرنده‌کی تأثیراتنی ، سماده‌کی وضعیتلرینه حادثات وشئون کونیه ایله اولان مناسبات وارتباطنی بالتدقیق کشف مستقبل وتنظیم وقایع ایله اشتغال ایدردی. بو علم کلدانده طوغمش وبوراده‌کی موجودیتی ایکی سببدن متولد بولنمش ایدی. بری کلدانیلر اجرام سماویه‌دن بعضیلرینی آله طانیدقلرندن بونلرك اجسام مادیه وسکنهٔ ارض اوزرینه تأثیرلری اولدیغنه اینانمق احکام دینیه‌لرندن بولنمسی ، دیکری‌ده بو تأثیراتك کندی اعتقادلرینه موافق بر صورتده ظهور ایتمسی ایدی . مواسمك تحولاتی بعض بروجك ظهورینه مصادف اولدیغندن بوظهورات ایله ابحار محیطه‌نك مدوجزر وقوعی، حیوانات ونباتاتك قیش فصلنده‌کی اویوشوقلقلری ، قادینلرك آی باشیلرینك منتظماً تکرری هپ بو تأثیراته محمول ایدی .

موجودات و مکونات دیمك اولوب ارض مسکون ایله سماواتك هیئت مجموعه‌سیدر .

اجرام سماویه ، ساحهٔ سمایی تزین و تنویر ایدن نجوم اولوب شمس وقمر وکرا کبدن عبارتدر .

هیئت جدیده، هیئت قدیمه معلوماتی اوزرینه تأسس و ترقیات متمادیه ایله بر بحر بیکران حالنی اکتساب ایتمشدر .

علم هیئت اولمسه‌ایدی بزم سمایی آکلامقلغمزه امکان اولمیه‌جغی کبی ارضك اوزرنده بیوك بر قسمنده بزم ایچون مجهول قالمش اوله‌جقدی .

علم هیئت اولمسه ایدی قریستوف قولومب آمریقایی کشف ایده‌مز، سیاحین ابحار محیطه‌یی کچه‌مزلردی . قطعات بعیده‌دن کلن و هر درلو خوارق ایجاد وابداعنه خادم اولان مواد و اشیا بزم ایچون ضایع ایدلمش اولوردی. علم هیئت بیلنمسه ایدی مساحهٔ زمان ممکن اولمازدی. سنه‌یی ، تارلا ایشلرینی تنظیم و تاریخك وقایعنی ضبط و تسجیل وتقویم وایام مخصوصه واعیاد مللی تثبیت ایتدیرن اودر .

علم هیئته وقوف حاصل ایدلمسه ایدی انسانلر نسج حقیقی و تشکیلاتندن کلیاً بی‌خبر و غافل اوله‌جقلرندن جهل وظلمتده قالیر واعتقادات باطله تأثیریله اوهامپرست اولورلردی .

بونکله برابر علم هیئتك بحق تحصیلی کوچدر. هیئت شناس اولمق عمره متوقف بر ایشدر. نته‌کیم بو ملاحظه همان هر علم ایچون وارددر . فقط علم هیئته دائر بیلنمك لازم کلن علی‌العاده بسیط شیلرك ، بو کونکی حیاتمز لوازمنك تحصیلی ایچون اوقدر فضله مشاغل ومزاحمه احتیاج یوقدر . آز بر زمان ظرفنده یورولمیه‌رق وحتی بیوك بر ذوق و انشراح ایله انسانلری عصرلردنبری مشغول ایتمده اولان مسائل متنوعه‌یی ، اسرار قطعی‌نك بعض اقسامنی، کائناتی احاطه ایدن حقایق عالیه‌یی آز چوق آکلامق ممکندر .

بیك بر دیرك اواسط ربیع‌الاول ١٣٤١

محمد عزت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل اجتماعی

احمدیه حرکاتی حقنده بعضی نوطلر

۳

لورد هیدله‌ی ، کندی بیاناتنه کوره یکرمی سنه‌دنبری اسلامیتی خصوصی بر صورتده کندی کندینه تدقیق وتتبع ایده‌رك ، دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌یه عائد بالجمله آثار جلیله ، احادیث نبویه وقرآن مجیدی دفعاتله اوقومش وکوزدن کچیرمیشدی . بوقدرله‌ده اکتفا ایتمین فاضل مشار الیه ، لسان عربی‌یی سنه‌لرجه تحصیله قویولوب اکماله موفق اولدیغی متعاقب یکیدن تدقیق وتعمیقاتده بولنه‌رق آرا ءینی شیئی بالاخره بولمشدر . لورد هیدله‌یك اوغرادیغی مشاکل وغوامضی ، اوراده اسلامیتی نشروتعمیمه صرف مساعی ایدن و باشلیجه Islamic Review And Muslim India مجموعهٔ شهریه‌سنی بو مقصدله چیقارمقده دوام ایدن هند علمای بنامندن خواجه کمال الدین‌ك معقول ومنقولات ایله ، فن وحکمتله حل و فصلنه یاردیم ومعانت ایلیه‌رك لورد هیدله‌یك تدماتی تسهیله و نقطهٔ نظرینی داها زیاده تنویره خدمت ایتدیکندن ، اك صوکره ۱۳۳۰ سنه‌سنده لورد هیدله‌ی اسلامیتی قبول ایتدیکنی علناً اعلان ایلمشدی . لورد هیدله‌ی انکلیز لوردلر قاراسی اعضاسندن بولندیغی جهتله مسلمان اولمسی کیفیتی کرك انکلتره و کرکسه آوروپا محافل سیاسیه و دینیه‌سنده بویوك بر تأثیر اجرا ایلمش و آوروپا مطبوعاتنی برچوق زمانلر اشغال ایلمکه سبب تشکیل ایتمشدر . لورد هیدله‌یك بو حرکت اخیره‌سی برچوق قیل و قالی واعتراضاتی موجب اولدیغندن ، هر طرفدن علیهنده یاغدیریلان بالجمله سهام تعریضاته جواب اولمق اوزره صوك سوزنی ونه ایچون اسلامیتی قبول ایتدیکنی مفصل بر مقاله ایله کندی امضاسی تحتنده نشره مجبور اولمشدر .

۱۹۲۰ سنه‌سنده آناطولی هیئت مرخصه‌سنك لوندره‌ده بولندقلری صرهده انکلتره پایتختنده‌کی ووکینغ جامع شریفنی اثنای زیارتلرنده لورد هیدله‌ی بکر سامی و یونس نادی بکلرله برابر بر رسم چیقارتمشدر . لوندره شهرینك غایت کوزل و نشیمنکاه اغنیا بولنان ووکینغ جهتنده الکتریق ایله تنویر وقیمتدار خالیلرله تفریش ایدلمش بر محتشم جامع شریف ورده دائرهٔ مخصوصه موجوددر . هر کون بش وقتده اذان محمدی اوقونیور ، مسلمانلر نماز قیلیور . خواجه کمال الدینك ریاست ایتدیکی هیئت محترمه‌نك اعضاسی خریستیان میسیونر هیئتلرینه اصلا مشابه اولمادیغی جهتله انکلیزلرك حسن توجهنی قازانمه‌یه موفق اولمشدر .

اخیراً مقام خلافتك حقوق مقدسه‌سی حقنده مدافعه یوللو برآز نشر ایدن خواجه کمال الدینك اسلام واسلامیات فرائضی اسمنده دیکر بر کتابیله برچوق نشریاتی موجوددر . مجموعهٔ شهریه‌سی مولوی صدر الدینك معاونتیله نشر ایتمکده ایدی . ینه لوندره‌ده‌کی احمدیه رؤساسندن و هند علمای اسلامیه‌سندن مولوی محمد علی قرآن کریمی انکلیزجه‌یه ترجمه و تفسیر ایتمشدر . برده احمدیه حقنده بر اثری واردر . معلوم اولدیغی اوزره انکلتره‌ده برده لیورپول شهرنده‌ك مشهور ومعتبر وکلای دعاویدن علم هیئت و طبقات الارض متخصصلرندن ویلیام هانری کوویلیام قبول اسلام ایده‌رك جمع اعانه ایله بر جامع شریف انشا ایله‌مشدی . تقریباً (۱۸۹۰) سنه‌سنده احمدیلر بوکون هندستانده ، بالخاصه پنجاب خطه‌سنده کثرتلی ایسه‌لرده بومبای حوالیسنده وهندستانك سائر محللرنده ، افغانستانده ، ایرانده ، عربستانده ومصرده دخی بولونمقده‌درلر . و یوقاریدنبری بسط و بیان ایتدیکمزه کوره انکلتره و آمریقاده دخی مذهب مذکوری نشره چالیشمقده‌درلر . هله انکلتره‌ده نفوذلری زیاده‌در .

مسعود

مطبعهٔ عامره || مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازالك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ صیراسیله درج ایدیلیر .

بو نسخه ۱۰ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولو خانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ۶۰ غروش
آلتی آیلغی ۳۰ »

عدد : ۳۲ و ۳۳ ۱۳۴۱ جمادی الاخره ورجب آیلرینه مخصوص نسخه جلد : ۳

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تستر شرعینك فوائدی - اسکابیلی عاطف . بش وقت نماز - طاهر المولوی . ایلك مسلمان والك محترم قادین - فخر النساء کمال . معلومات جاهلیه حقنده بر قونفه‌رانس - طاهر المولوی . احمدیه حرکاتی حقنده بعض نوطلر - مسعود . اسلامیاته عائد نشریات - سعدی .

محفل ادبی : یکی شهرلی عونی بکك آثارندن منتخبات - بسیم . نیاز - محمد صادق . نعت شریف - طاهر المولوی .

محفل تاریخی : بویوکلرمزدن : سعید بن زید . عثمان شمس و شیخ عزی افندیلر - حسین وصاف مستجابی زاده عصمت بك - سعود المولوی .

اعتذار وتبریك :

مالی وحالی بعض غوائل طولاییسیله کچن آی مجموعه‌مز نشر ایدیله‌مه‌مشدی . او نقصانك تلافیسی ایچین بو آی ۱۶ صحیفه اوله‌رق چیقاردیغمز شو نسخه‌یه مجبوراً ۱۰ غروش فیئات قویدق . جاهلیه عربلری ، رجب آینه (منصل الاسنه) دیرلردی . چونکه : اشهر حرمدن بولونان او مبارك آی ظرفنده مجادله ومقاتله اولمایه‌جغی ایچین هر کس مزراقك اوجنده‌کی تمرنی چیقاریردی . بزده بو شهر مبارکك اسلامیت ومدنیت عالملری ایچین فوز وفلاحه وخیرلیسیله صلح وصلاحه مبدأ اولماسنی الطاف جلیلهٔ سبحانیه‌دن تمنی ایله‌رز .

تشکر :

امیر الادباء ، استاذ الفضلاء علی امیری افندی حضرتلری طرفندن مقدما نشر واخیراً محفله اهدا بویورولمش اولان (تاریخ وادبیات مجموعه‌سی) ندن اوج جلدی متشکرانه آلدق ومستفیضانه اوقودق . شو جمیلهٔ لطفکارانه طولاییسیله تشکرات تلمیذانه‌مزی ذات عالی فاضلانه‌لرینه تقدیم ایده‌رز .

فاس هیئت علمیه‌سی طرفندن پارسده نشر ایدیلمکده اولان (عالم اسلام مجموعه‌سی - Revue du Monde Musulman) نك حزیران ۱۹۲۲ نسخه‌سنده مسلمان جرائد و مجامیعنه دائر معلومات ویریلیرکن (محفل) ك ده ۱۶ نجیدن ۲۳ نجی نومروسنه قدر نسخ منتشره‌سی مندرجاتنك تلخیص وبونك ایچین تام اون ایکی صحیفه‌نك تخصیص ایدیلمش اولدیغنی کوردك [*]

فرانسز مطبوعات عرفانی آراسنده مهم بر موقعی بولونان (ره‌وو دوموند موزولمان) کبی معتبر

[*] ۱ دن ۱۵ نجی نومرویه قدر نشریاتمزده اولجه عین صورتله تلخیص اولونمشدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

برمجلهٔ نفیسه‌نك حقمزده كوستردیكی شو نزاكت رفقانوازی‌یه واومندرجاتی تدقیق وتلخیص ایله‌ین محترم موسیو لوسیه‌ن بووایه عرض تشكر ایده‌رز .

صادق وجدانی بك افندی طرفندن (طومار طرق علیه) عنوان عمومیسی ایله یازیلمقده اولان وملامیلكه ، قادریلكه عائد اقسامی انتشار ایله‌مش بولونان اثر مهمك (خلوتیه) طریقت علیه‌سندن باحث قسمی‌ده بوكره نشر ایدیلمشدر .

خلوتیلك مؤسس محترمی ایله طریقت جلیله‌سی واوطریقتك كافهٔ شعباتی حقنده تدقیقات ومعلومات وافیه‌یی محتوی اولان بو قسمك مطالعه‌سنی‌ده ارباب دین وطریقته توصیه ایله‌رز .

بدلی ٢٠ غروشدر .

محفل دینی وعلمی :

تستر شرعینك فوائدی

تستر شرعی فوائد ومنافع كثیره‌یی متضمن اولوب اك مهملری بروجه آتی بیان اولنور :

(١) قادینلری وظائف اساسیه‌لری جمله‌سندن بولنان أو ایشلریله ، تربیهٔ اطفال ایله اشتغاله مجبور ایلمق .

(٢) زوج ایله زوجه‌یی تقسیم اعماله ومعیشتده اقتصاد وتصرفه اجبار ایتمك .

(٣) عفیف وناموسلی بر اركك ، عائله‌سنك یبانجی كیمسه‌لر ایله تماس ومحبتنی كوردكجه متأذی ووهم وریبه دوچار اولوب بویوزدن آره‌لرنده نفرت حصولی كبی سعادت عائله‌یی اخلال ایلیه‌جك احوالك وقوعنه مانع اولمق .

(٤) اخلاقسزلق وفحشیاتك تكثر وشیوعنی منع ایله عفت وناموس دائره‌سنده سعادت عائله‌یی تأمین ایتمك .

ایشته فوائد ومحسناتی تضمن ایلدیكی ایچون اولكی مقاله‌لرده بیان اولنان ایكی نوع تستر فرائض قطعیهٔ دینیه وشعائر اسلامیه جمله‌سندن قیلنمشدر . آنك ایچون افراد امتدن تستر شرعی‌یه رعایت ایتمیانلر ایله قولاً ، قلماً ، فعلاً اخلالنه سعی ایدنلری منع وتجزیه ایتمك ولایت عامه‌یی حائز اولان اولیای امور ووكلای ملتك وظائف اساسیهٔ دینیه‌لری جمله‌سندندر .

بوخصوصده مسامحه ایدوب اهمال ایدنلر وظیفهٔ شرعیه‌لرنی ایفا ایتمدكاری ایچون نزد الٰهی‌ده مسئول اولوب عقوبت وعذاب الٰهی‌یه كسب استحقاق ایتمش اولورلر .

اركان وشعائر اسلامیه‌دن برینك رفع وازاله‌سنه سعی ایدنلره مقابله ومدافعه‌ده بولنه‌رق امر معروف ونهی منكر وظیفهٔ دینیه‌سنی ایفا ایتمك حالنه كوره هر مسلمانه واجبدر . بوندنبشقه پدر ، والده ، زوج كبی ولایت خاصه‌لری بولنان عائله رئیسلری قیزلرینك ، زوجه‌لرینك وسائر افراد عائله‌لرینك طور وحركتلرینی نظارت متمادیه آلتنده بولندیروب سوء حاللرینه باعث اوله‌جق احوالدن ، از جمله اجنبی كیمسه‌لر ایله اختلاطدن وحتی فحش ایله ، اخلاقسزلق ایله مألوف حیاسزو ناموسسز قادینلر ایله كوروشوب قونوشمقدن ویبانجی كیمسه‌لر مواجهه‌سنده تسترسزلكدن منع ایتمك فرضدر .

بناءً علیه (الا كلكم راع وكلكم مسئول عن رعیته) حدیث شریفی مقتضاسنجه اولاد وازواجنه سوء تربیه ویرن ویابوبابده اهمال كوسترن هر شخص ، افراد عائله‌سنك ارتكاب ایلدیكی بتون فنالقدن مسئولدر . علاوه اولمق اوزره شونی‌ده عرض ایده‌یم كه : تستر شرعی اساساً مدنیت سفلیه وترقیات سفیهانه‌یی هدم ومنع ایتمك اوزره وضع اولندیغندن آنكله غیرقابل اجتماع ایسه‌ده مدنیت فاضله وترقیات

حقیقیه‌یه هیچ برصورتله مانع تشكیل ایتمز . چونكه مدنیت فاضله علوم ، معارف ، صنایع ، تجارت ایله حصولپذیر اولور . حالبوكه تستر شرعی بوكا مانع دكلدر . چونكه (طلب الكسب فریضة علی كل مسلم ومسلمة كان طلب العلم فریضة) حدیث شریفیله رسول اكرم افندمز حضرتلری علم حال درجه‌سنده علم اوكرنمك ایله ناسه محتاج وآنلره یوك اولمیه‌جق درجه‌ده حلالندن رزق قازانمه‌نك هر مسلم ومسلمه اوزرینه فرض اولدیغنی بیان بیوره‌رق هركسی مساعیٔ ذاتیه‌سیله كچینمكه سوق واجبار ایتمكده‌در .

مابعدی وار اسكلیبلی : محمد عاطف

عبادات اسلامیه‌دن :

بش وقت نماز

نمازلرك بش وقت اولمق اوزره فرض قیلینماسی ـ بخارینك كتاب الصلاتنده‌ده مروی اولدیغی اوزره ـ لیلهٔ معراجده‌دركه هجرت سنیه‌دن بربچق سنه (اون سكز آی) اقدمدر ـ كتاب الصلاة = حاجی ذهنی افندی »

بخاریده حضرت عائشه‌دن نقلاً دینیلوركه « فرض الله الصلاة حین فرضها ركعتین فی الحضر والسفر فاقرت صلاة السفر وزید فی صلاة الحضر » یعنی « جناب حق ، نمازی فرض ایتدیكی وقت حضرده وسفرده ایكیشر ركعت اولمق اوزره مفروض اولمشدی . صوكرا صلات سفر عینیله ابقا ایدیلدی ، حضرده‌كی نمازلر تزیید اولوندی »

حاجی ذهنی افندینك بیانته كوره نمازلرك ركعاتی بعدالهجره مدینه‌ده آرتیریلمش وشو حسابجه درت ركعتلی نمازلر ١٣٤٠ سنه‌دنبری قیلینه كلمشدر .

« زمان حضرت رسول اللهدن بوكونه قدر كیمسه رد وانكار ایتمه‌مك اوزره بش وقت نمازك فرضیتنه امت اجماع واتفاق ایده كلمشدر . منكر شرعیتی اولان بلا خلاف كافردر ـ حاجی ذهنی افندی » .

علما ، نمازك فرضیتنه (ان الصلوة كانت علی المؤمنین كتاباً موقوتاً) آیت كریمه‌سیله حكم ایتمشلر ، (موقوت) لفظ شریفندن‌ده اوقات معلومه‌ده فرض اولدیغنی استدلال ایله‌مشلردر .

كذا (اقم الصلوة لدلوك الشمس الی غسق اللیل وقرآن الفجر) و (اقم الصلوة طرفی النهار وزلفاً من اللیل) و (فسبحان الله حین تمسون وحین تصبحون وعشیاً وحین تظهرون) (وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن آناء اللیل فسبح واطراف النهار) آیتلرندن‌ده اوقات صلاتی استخراج ایله‌مشلردر . كذا حدیث شریفده (ان الله تعالی فرض علی كل مسلم ومسلمة فی كل یوم ولیلة خمس صلوات ـ حاجی ذهنی افندی) بویورولمشدركه « الله تعالی ، اركك ، قادین هر مسلمانه بر كون وبر كیجه‌ده بش وقت نماز قیلمسنی فرض قیلمشدر » مألنده‌در.

اوقات صلات :

(بریدة بن الحصیب الصحابی) رضی الله عنهك اوغلی (سلیمان) دن نقلاً (صحیح مسلم) ده دینیلیوركه:

« رسول اكرم صلی الله علیه وسلمدن بر آدم ، نماز وقتلرینی سوردی ، علیه الصلاة افندمزده : بزمله برابر ایكی كون نماز قیل بویوردی . ایلك كونی كونشك زوالنی متعاقب بلاله امر ایدوب اذان اوقوتدی وقامت كتیرتدی . شمس ، داها یوكسك وهنوز بیاض ایكن ایكندی‌یی ، غروبدن صوكرا آقشامی ، شفق غائب اولونجه یاتسی‌یی ، فجر طلوع ایدنجه‌ده صباح نمازینی قیلدیردی . ایكنجی كون ، اوكله‌یی ، كونشك حرارتی زائل اولدقدن صوكرا ، ایكندی‌یی دونكندن براز كچجه ، آقشامی شفقك غیوبندن براز اول ، یاتسی‌یی كیجه‌نك ثلث اولی كچدكدن صوكرا ، صباحی‌ده اورتالق ایجه آیدینلاندقده ادا ایتدی . بعده نماز وقتنی صوران

نره ده ؟ سؤالنده بولوندی وبن يارسول الله ! جوابی اوزه رينه : نماز وقتلريكز ، كوردكلريكزك آراسيدر بويوردی »

حاجی ذهنی افندينك (المختصرات) نده اوقات صلات شوصورتله كوسته ريلمشدر :

« صباح نمازينك وقتی : طلوع فجر صادقدن اعتباراً طلوع شمسدن اولجه يه قدردر .

اوكله نمازينك وقتی : زوال شمسدن اعتباراً هرديكيلی شيئك كولكه سی كنديسنك ايكی وعلی قول برمثلی اولمق زمانه قدردر . جمعه نمازينك وقتی ده بودر .

ايكندی نمازينك وقتی : ديكيلی شیء ، كولكه سنك ايكی قول مختلف اوزره ذكر اولنان زياده لكندن اعتباراً غروب شمسه قدردر .

آقشام نمازينك وقتی : غروب شمسدن اعتباراً غروبی تعقيب ايدن قيزيللق ياخود اوندن صوكراكی آقلق معناسنه اولان شفقك غيوبتنه قدردر .

ياتسو نمازينك وقتی : ذكر اولنان شفقك غيوبتندن اعتباراً طلوع فجردن اولجه يه قدردر . وتر نمازی دخی ياتسو نمازينك وقتنده واوندن صوكرا قيلينير »

طاهر المولوی

ايلك مسلمان واك محترم قادين

٣١ نجی نسخه دن مابعد

جناب خديجه‌يی حضرت پيغمبرك حرمی اولديغی ايچون دكل ، تاريخده كی موفقيتی اعتباريله ده تدقيق ايده جك اولسه ق ، ينه قادينلغك اك يوكسك ذروه سنه چيقمش ، متانت روحيه واخلاقيه سيله قادينلغك منتهای كمالنی تمثيل ايله مش جداً مستثنا برشخصيت اولارق طانيمامز لازمدر . چونكه : دكل بر قادينك ، اك متين واك جسور ، براركك بيله ياپاميه جغی قادار آغير اولان بر وظيفه‌يی يالكز باشنه ياپمشدر . هردرلو تسليدن ، حاميدن محروم وكيمسه سز بولونان رسول اكرم كنديسنی تسلی ايدن بويوك روحی هپ اوفداكار قادينده بولمشدر . عليه الصلوة افنديمز ، نشر دين ايچين هرزمان معروض قالديغی هجوملرله مضطرب اولدقجه يكانه ملجأ اولان أوينه قوشاردی . او آشيان صميميتده زوجه سنك مشفق تسليلريله سكون بولور وبو صورتله ديكله نن روحی تكرار حيات ايچين قوت آلارق يكی برعزم ايله نشر دينه سعی ايدردی ..

حياتك اك بويوك اضطرابلرينی ، اك تحملسوز آجيلرينی ، بويكانه قادينك حريم صميميتده ياشايان جناب پيغمبر ، بعثتك ١٠ نجی سالنده معززرفيقه سنی أبدياً غائب ايتمشدر ... كه ؛ بوغيبوبت كنديلرينی هرزمان صارصان وقعه لردن بری اولمش ، وبوتون حياتنده ، حرمت وتحسرله خديجه نامنی ياد ايتمشلردر . حتی بوحال حضرت خديجه نك وفاتندن صوكره تزوج ايديلن حضرت عايشه طرفندن قيصقانجلغی موجب اولمش ؛ ــ يارسول الله او ، ديشی دوشوك اختيار ايچين می بوقادار أوزولويورسكز ؛ حالبوكه ؛ جناب حق ، سزه داها خيرليسنی ويردی . ديه رك نفسنی قصد أيله مش ايدی ..

ففط حضرت پيغمبر ... اونك ايچون بويله سويله مه : زيرا الله بكا اوندن خيرليسنی ويرمه دی : او ، اويله بر قادين ايدی كه : هركس كافر ايكن او مسلمان اولدی ، ناس بنی تكذيب ايدركن ، او تصديق ايتدی . خلق بوتلره طاپاركن ، او ، بنمله نماز قيلدی . هرشيئدن محروم قالديغم أثناده او ، بكا ، ماليله ياردیم ايتدی . چوجوقلريمك حقيقی ويكانه مربيه سی او ، اولدی بويورمشلردر

اكمل الرجال افنديمز حضرتلری ، مؤخراً ايلك زوجه سندن داها كوزل ، داها فسونكار ، قادينلره صاحب اولدی . . . ففط نيچين اونلرك هيچ برينی ايلك دفعه دويديغی حرمت ومحبتله ، بر دوست ، بر منبع شفقت كبی سه ومه دی ، سه ومه دی ؟.. هر بری آيری بر فسون وحسنه مالك اولان بوقادينلرك هيچ بری ذات حضرت

رسالتپناهی‌يه ايلك زوجه سنك تأثيرينی ياپامادی ؟. حتی زوجه لری آراسنده اك چوق تقدير ايتديكی حضرت عايشه نك نهايتسز حرمت ومحبتی قارشيسنده بيله ، دائما ، خديجه ديه ن برمعنای الملله روحی صارصيلدی ؟.. اواختيار وهيچ ده كوزل اولمايان أبدی قادين ، عجبا بواك بويوك روح اوزرنده ناصيل لايزال برتأثير براقشدی ؟.. بونی چوق ، حتی آيلرله ، سنه لرله دوشوندم ... بوله بيلديكمی ــ خطالی اولمق احتمالنی قبول ايله برابر ــ سويله مكدن چكنميه جكم... بن اوقناعتده يم كه ؛ روحه نفوذ ايدن وصاحب اولان حسن صورت دكل ، روح فضيلتدر .

فخر النساء كمال

(**معلومات جاهليه**) **حقنده** ، **برقونفرانس** :

فاتحده الآن معمور و (تابخانه مدرسه سی) ديه مشهور بردارالعرفان واردركه نام ابوالفتحی تأييد ايله ين هياكل معرفتدن بريدر .

داخلی ، صحن قسمی طلبه سنك منتهی صنفنه درسخانه ، خارجی ايسه ينه اوقسمك عمومنه طعامخانه وظيفه سنی ايفا ايله ين بو آبدهٔ محتشم درونده جمعه كونلری بعض مدرسين طرفندن قونفه رانسلر ويريليور ومسلك علمه عائد معلومات اعطاسيله طلبهٔ مستمعه تنوير ايديليورمش . صحن مدير عموميسی فاضل محترم رضا افندی حضرتلری ، بنم ده بر قونفه رانس ويرمه می تكليف ايتدی . طلاقت ولياقتم اولماديغی طولاييسيله واقع اولان اعتذارمی ده ديكله مه يه رك تكليفنی ابرام درجه سنه كتيردی . بناءً عليه قبوله مجبور اولدم و ١٥ جمادی الآخره ١٣٤١ جمعه كونی نمازدن صوكرا بر ساعت قدر اوراده لاقيردی سويله دم .

موقعك معنوی مهابتی وچوغی منتهی طلبهٔ علومك كثرتی حضورنده شويله جه سويله نه بيلديكمی ظن ايديبوردم :

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم . هوالذی بعث فی الاميين رسولاً منهم يتلوعليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفی ضلال مبين . وآخرين منهم لما يلحقوا بهم وهو العزيز الحكيم [سورة الجمعة]. صدق الله العظيم .

فرخ افندی مرحومك (مواكب) تفسيرنده « اول الله تعالی امت اميه لره ، يعنی عربه كه آنلرك ، اكثری اوقومق ويازمق بيلمزلردی آنلردن برامی رسول كونده ردی كه آنلر كبی امی ايكن الله تعالی نك آياتی آنلره تلاوت ايدر وآنلرك عقائد واخلاقلرينی خباثتدن تطهير ايدر وآنلره قرآن واحكام شريعتی تعليم ايدر . بوندن مقدم انلر جهالتله شرك وضلالت طامره ده ايديلر . ومؤمنلردن سابق وصحابه وتابعينه لاحق اولمامش الی يوم القيام آخرلره دخی بعث اولوندی . اول الله تعالی اول رسولی بووجهله بعثنده عزيز وآنی اختيار وتعليمنده حكيمدر »

ديه ترجمه ايتديكی بوآيات جليله ايله سوزه باشلامقدن مقصدم ، افادات عاجزانه مه بر حسن ابتدا ياپمش اولمق ايچيندر . يوقسه شو عالی درسخانه داخلنده ومنتهی برطاقيم طلبهٔ علوم حضورنده كلام الله تفسيرينه قالقيشمق كستاخلغنی ارتكاب ايده مه يه جكمی اخطاره لزوم كورمه م .

افنديلر ؛

صحن مدير عموميسی رضا افندی خواجه مزك تكليف وابراميله شوراده سزكله برمصاحبه ياپمايه مجبور اولدم . فقط دورفاتحدن بری اجلهٔ علمانك نشر وعرفان ايله ديكی بوكرسی‌يه چيقمق بكاخيليدن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

خیلیه حدناشناسلق کوروندی . بنم کبی بر آدمك بالخاصه بوراده عرفای اسلافك بئس الخلق اولماسی عبد عاجزه انتزاع علم حقنده‌کی حدیث مشهوری خاطرلاتدی ، عادتا قیام قیامتك تقربندن اندیشه‌یه دوشوردی [*] مع الاسف که :

قد کان ماخفت ان یکونا انا الی الله راجعونا

أوت قورقدیغم اولدی ، یعنی بنم‌ده شوکرسی‌یه چیقوب سوز سویله‌یشیم وقوع بولدی . الله تقصیراتمزی عفو ایله‌یه .

کله‌لم بحثه . مصاحبه‌مزك موضوعی (معلومات جاهلیه) اولاجقدر . بو موضوعی اختیار ایدیشمك سببی : هم عربلرك اسلامدن مقدمکی معلوماتی بر نبذه آ کلاتمق ، هم ده‌او سوزلرك بنم لسان جهلمدن صدور ایده‌جکنه براعت استهلال یاپمقدر .

اوقودیغم آیتلرده‌ده بیان بویورولدیغی وجهله عرب قومی ، مسلمان اولمادن اول بر امت امیه حالنده ایدی . صوکرا اونلرك تربیه وتزکیه‌سی ایچین ینه ایچلرندن بر نبی امی بعث اولوندی . لکن ناجی‌نك دیدیکی کبی :

برق اوردی جهانده اوامیٔ یتیمك
الشعشعه‌لی فیضی خداوند حکیمك

معلوم یا ، امی : مکتب ، مدرسه کورمه‌ین ، اوقوماسی ، یازماسی اولمایان ، آناسندن طوغدیغی کبی قالان دیمکدر . اعرف الانبیا علیه وآله اکمل التحایا افندیمزده صورتا بویله ایدی . مکتبه کیتمه‌مش ، خواجه‌دن درس آلمامشدی . [*]

[*] بخاری شریفده‌کی « ان من اشراط الساعة ان یرفع العلم ویثبت الجهل ویشرب الخمر ویظهر الزنا » و « ان الله لایقبض العلم انتزاعاً ینتزعه من العباد ولکن یقبض العلم بقبض العلماء حتی اذا لم یبق عالماً اتخذ الناس رؤساً جهالاً فسئلوا فأفتوا بغیر علم فضلوا وأضلوا » حدیثلرینه اشارتدر .

[*] حدیبیه مصالحه نامه‌سنك بریرینی تصحیحاً یازدیغی حقنده‌کی روایتك اصلی یوقدر .

بو‌یله اولمقله برابر ضیا پاشانك تعبیری وجهله :

برمکتبه اولدی کیم مداوم الله ایدی ذاتنه معلم

بو مبحثده حلیه ناظمی (خاقانی محمد بك) ك عارفانه ایکی بیتی واردر . قوجه شاعر ، علیه الصلاة افندیمزك امیلکنی ، ذات اقدس محمدینك (ام الاشیاء) اولماسیله ، یعنی خلقت کائناتك سبب اصلیسی بولونماسیله تأویل ایتمش و :

آکا امی لقب اولمق محضا اولدیغندن ایدی ام الاشیا
نعجه امی که کتبخانهٔ حق اولدی تألیفی ایله مستغرق

دیمش ، کلستان صاحبی شیخ سعدی ده :

یتیمی که ناخوانده قرآن درست کتبخانهٔ چند ملت بشست

دیه‌رك اونبی امینك شریعت غراسیله شرایع سالفه‌یی نسخ ایله‌مش اولدیغنه ایماده بولونمشدر .

مفسر محقق (حسین واعظ) مرحوم ایسه مواکب تفسیرینك اصلی بولونان (مواهب علیه) سنده صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك امیلکی حقنده بر چوق نکته واردر . دیدکدن صوکرا شو اوچ بیتی یازمشدر :

فیض ام الکتاب پروردش
لقب امی ازان سبب کردش
لوح تعلیم نا کرفته ببر
همه زاسرار لوح داده خبر
برخط اوست انس وجان راسر
کرنخو انداست خط ازان چه خطر [*]

بوندن باشقه نبی اکرم صلی الله علیه وآله وسلم افندیمزك امی اولارق بعث ایدیلمه‌سی توراتك ایکی ، اوچ بیك سنه اولکی بر مژده‌سنی ده تأیید ایله‌مشدر . معلوممکزدرکه علم سیرده (بشائر) نامیله بر فصل

[*] پیغمبر اکبر افندیمزی ام الکتاب ، یعنی سورهٔ فاتحه‌نك فیضی پرورشیاب ایتدیکی ایچین لقب رسالتپناهیسی امی اولمشدر . نبی اکرم حضرتلری ، کوکسنه تعلیم تخته‌سی آلمامش وبر معلمك تقریرینی اولوحه یازمامش اولدیغی حالده لوح محفوظ اسرارینی خبر ویرمشدر . بوتون انس وجن ، اونك خط فرماننه منقاد ایکن خط اوقومامش اولماسندن ذات اقدسنه نه ضرر ترتب ایده‌ر ؟

مخصوص واردر وعلیه الصلاة افندیمزك دنیایی تشریف ایده‌جکی حقنده‌کی اخبارات متقدمه‌یی مشعردر . ایشته او اخبارات جمله‌سندن اولمق اوزره (تورات المثنی) نك ٣٢ نجی بابنده شویله بر آیت کورولور :

« بنی اسرائیل ، بنی آله اولمایان شیلرله قیصقاندیردیلر وباطل معبودلریله بنی اغضاب ایتدیلر . بن دخی آنلری قومك غیریسیله قیصقاندیرایم وبر قوم جاهل ایله آنلری اغضاب ایده‌یم »

توراتك تورکجه‌یه ترجمه‌سندن عیناً آلدیغم شو آیت ، براز اول اوقودیغم (هو الذی بعث فی الامیین رسولاً منهم) نظم کریمك اخبار متقدمی اولدیغی کبی اوراده بحث ایدیلن (قوم جاهل) لك ده عربلر اولدیغنده شك وشبهه یوقدر .

واقعا خریستیانلر ، بو آیتده‌کی قوم جاهلدن مقصود اولان ، روماليلر ویونانلیلر ایدی که نصرانیت اونلرك آراسنده شیوع بولمشدی دیرلر . لکن تاریخاً ثابتدرکه روماليلر اولسون ، یونانلیلر اولسون خریستیانلغك بدایتنده جاهل بر قوم دکلدیلر . او عصرلرده وداها صوکرالری جاهل بولونان عربلر ایدی که بالآخره اوقوم امی ، فیوضات محمدیه سایه‌سنده کرك سیفاً ، کرك علماً وعرفاناً یهود ونصارانك حسد وغضبنی موجب اولاجق بر درجه‌یه ارتقا ایله‌مشدی .

صحیحیندن نقلاً وابوهریره حضرتلرندن روایةً (تفسیر خازن) ده دەنیلیورکه :

« سورهٔ جمعه نازل اولدیغی وقت حضور پیغمبریده ایدك . نبی اکرم صلی الله علیه وآله وسلم سورهٔ منزله‌یی قرائت ایتدی . (وآخرین منهم لما یلحقوا بهم) آیتی اوقودیغنجه بری :

یا رسول الله اونلر کیمدر ؟ دیه صوردی وسؤالنی اوچ دفعه تکرار ایتدی : سلمان فارسی ده اوصیراده آرامزده ایدی . علیه الصلاة افندیمز ، النی سلمانك اوموزینه قویدی « والذی نفسی بیده لوکان الایمان بالثریا لتناوله رجال من هولاء » یعنی « نفسم ، ید قدرتنده اولان اللهه یمین ایده‌رم که علم ، ثریا ییلدیزنده اولسه‌یدی ، یعنی یه‌تیشیلمه‌سی محال دینه‌جك بر یرده بیله بولونسه‌یدی بونلردن بعضیلری ینه اونی الده ایده‌رلردی بویوردی »

خازن ، شو حدیثی نقل ایله‌دکدن صوکرا (وآخرین منهم لما یلحقوا بهم) دیه تعریف بویورولان ذواتك تابعین ، یاخود عموماً متأخرین مسلمین اولدیغنه دائر اقوال علما موجود اولدیغنی ده خبر ویریور .

مابعدی وار طاهر المولوی

احمدیه حرکاتی حقنده بعضی نوطلر

مابعد و صوك

احمدیلرك مقدار نفوسی کوندن کونه تزاید ایتمکده‌در . المانیایه بوسنه ظرفنده احمدیه مذهبنی نشر ایتمك ایچون بر ذات کوندردیلر . استانبولده دخی پروپاغاندا یاپمق اوزره بر وکیل یوللامق ایستیورلر . حتی بوسنه هند ملیتپرورلرندن (جهان اسلام) مجموعه‌سی صاحبی حاجی ابوسعید العربی‌یه سکسان لیرا معاش ایله بو وظیفه‌یی تکلیف ایتدیلرسه‌ده مومی الیه قبول ایتمه‌دی .

نتیجه اوله‌رق شونی قبول ایتمك لازم کلیرکه دین ومذهب نشری خصوصنده اسلام وخریستیانلق عالملرنده اك زیاده فعالیت کوسترن احمدیلردر . مسموعات اخیره‌یه کوره بابیلر ، نام دیکر بهائیلرده احمدیلرله تشریك مساعی ایله‌مشلردر .

مسعود

محفل

شو مقاله‌یی مطالعه بویورانلردن ولوندره‌ده احمدیلرك حرکاتنه واقف اولانلردن بر ذات ، بونلرك نبوت محمدیه‌یی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تصديق ايله برابر ذات اقدس رسالتك خاتم الانبيا بولونديغنه قناعت ايتمه‌دكلريني ، مذهبلرينك مؤسسى (ميرزا غلام احمد) كده پيغمبرلكنه قائل اولدقلريني خبر ويردى . بو جهت ، مسعود بكك مقاله‌سنده‌ده ذكر ايديليور ، غلام احمدك نبوتى ! هذيانك اوغلى (مياى محمود) طرفندن چيقاريلمش وطرفدار بولماسى اوزه‌رينه‌ده احمديلرك ايكي‌يه آيريلمش اولديغى سويله‌نيوردى كه بزده حاشيه اوله‌رق ، شو حالده مياى محمودك هذيانى تصديق ايتمش اولانلرك مسلمانلقله علاقه‌سى قالمامش ديمكدر ، ديمش ومياى محمودك دوستى (مفتى محمد صادق) ايچين‌ده ، مفتى صادق ، مياى محمودك دوستى اولمقله برابر فكرينك‌ده مروجى ايسه نشرايتديكى مذهبه‌طيبى مسلمانلق‌دينيله‌مز ، مطالعه‌سنده بولونمشدق . كرك‌او ذات فاضلك اخبارى ، كرك مسعود بكك مقاله‌سى صوكنده بيان ايديلديكى وجهله احمديلرك بابيلرله تشريك مساعى ايتمش اوللرى ، بومذهب اربابى حقنده انسانه بك‌ده حسن ظن پيدا ايتديره‌ميور . معمافيه حكم قطعى ويره‌بيلمك ايچين مؤلفات مذهبيه‌لريني كورمك وتدقيق ايتمك لازمدر .

اسلامياته عائد نشريات

فرانسزجه عالم اسلام Revue du Monde Musulman مجموعه‌سنده اوقوديغمزه كوره ، متاركه‌دن صكره طورغون برحالده قالان ، اسلاميات تتبعاتى ، خصوصى مجموعه‌لرله ديكر برچوق نشريات سايه‌سنده تكرار انتظامنى الده ايتمشدر . آشاغيده بحث ايده‌جكمز متعدد رسائل موقوته وآثار ، بوخصوصده ايى برأماره تلقى اولنه‌بيلير . آوروپاده اسلاميت حقنده‌كى نشريات كوندن كونه مثبت ووثائق شكلنى آليور . انكلتره‌ده ؛ مشهور عالم (نيقولسون)ك درين تتبعاتى وحكومتك خصوصى استخباراتى (Handbooks) قوللكسيونى ميدانه كتيرمكه ياردم ايتمشدر . عينى حال (فلمنك) ده‌ده جاريدر . مستشرقلردن (سنوق هورغرونژ) (Snouk Hurgronje) ك رياستى آلتنده بولنان بر هيئت سوماترا وجاوا آطه‌لرنده تدقيقاتنه دوام ايديور . فقط اسقانديناو مملكتلرنده و آلمانياده ـ حرب عموميدن اول اولديغى كبى ـ تتبعات نظريانه منحصردر . بالعكس لاتين واسلاو ممالكنده تدقيقات مشاهداته استناد ايديور . مثلا پورتكيزده (لوپه‌س) ، اسپانياده (آسين پالاسيوس) ك طلبه‌لرى حال حاضرده‌كى اسلام مسائلنه وطنداشلرينى علاقه‌دار ايتديرمكه چاليشيور . ايتالياده Oriente moderno مجموعه‌سى مستشرق (Nallio) ناليونك اداره‌سنده‌در . ديكر طرفدن ايكى ايتاليان Santillna وgri'ffini تاريخى وحقوقى تتبعات ايله مشغولدر.

فرانسه‌ده ؛ پول مارتى ، لوئى ماسينيون ، لوسيه‌ن بووالرك شرقه عائد قيمتلى آثاريله برابر ، برونو ، قوله‌ن ، له‌وى پرووه‌نسال كبى ذواتك عرب لهجه‌سنه ، و (رونه‌باسه) ورفقاسنك (بربر) لره عائد تدقيقاتنى درخاطر ايتديرمك لازمدر .

١ ــ اسلاميات مجموعه‌لرى . (١٩٢١ - ١٩٢٢) (Der Islam) برلين وهامبورغده‌نشر ايديلن آلمانجه مجموعه: ١١ نجى جلدنده: بدرالدين سماوى حقنده باينغه‌رك برمونوغرافيسى ، هرجلفلد نامنده‌كى آلمان مستشرقنك خوراسانده مسلمان صنعتنه دائر بر مقاله‌سى ــ جلد ١٢ ده شام قلعه‌سنده‌كى عرب كتابه‌لرى .

(Moslem Vorld) (عالم اسلام) انكليزجه (لوندره و نيويورق) ١٩٢١ ـ ٢٢ سنه‌لرينه عائد نسخه‌لرنده شايان دقت بر مقاله اوله‌رق: حضرت پيغمبرك حياتى (چينجه) ـ بهائيلكك انتقادى ـ اسلاميتك ، آفريقاده‌كى قوانين محليه‌يه تأثيراتى

Bulletin of the School of oriental Studies — شرقه عائد تتبعات مكتبنك مجموعه‌سى (انكليزجه)

Journal of the Royal asiatic Society — (لوندره) آسيا جمعيت قراليه‌سنك غزته‌سى

نيسان ١٩٢٢ تاريخلى نسخه‌سنده راهب احمدشاه طرفندن قرآنك اردو و هند لسانته ترجمه‌سى حقنده بر مقاله .

Revista degli Studiv orientali — ايتاليانجه (شرقه عائد تتبعات مجموعه‌سى) .

٢ ــ آوروپا لسانلرنده نشر اولنان اسلام مجموعه‌لرى IslamicReview (انكليزجه) ـ (محفل)ك نشر ايتديكى (احمديه حركاتى حقنده بعض نوطلر) سرلوحه‌لى مقاله‌ده بو مجموعه‌دن بحث اولنمشدى ـ پنجابده‌كى احمديلرك مروج افكارى بولنان مذكور غزته خواجه كمال الدينك اداره‌سنده‌در . هر نسخه‌سنده احمدى مذهبنى قبول ايدنلرك رسمى درج اولنمقده‌در . بوقاروده بحث ايتديكمز Moslem-Vorld رساله‌سيله شدتلى مناقشهٔ قلميه‌ده بولنيور . مندرجاتى شايان استفاده اولمقله برابر بر طاقم خطالردن‌ده عارى دكلدر .

Echos de l'Islam [صداى اسلام] متشبث بعض كنجلرمز طرفندن تأسيس اولنان بو رساله مهم مقاله‌لر نشرايتمكده و مسلمان نقطهٔ نظرينى جهانه طانتمغه چاليشمقده‌در .

كانون ثانى ٩٢٢ تاريخندن برى Orient et-occident ناميله عينى غايه‌يى تعقيب ايدن شهرى بر مجموعه انتشارايتمكده‌در . (مابعدى‌وار)

سعدى

محفل ادبى :

يكى شهرلى عونى بك مرحومك آثار منتخبه‌سنده :

محفل مجلك ربيع الاول ٣٤١ نسخه‌سنده اوصاف صافيه‌سنى درج صحيفهٔ تكريم ايلديكم شاعر عالى موهبه عونى بك مرحومك مطبوع وغير مطبوع تركى وفارسى اشعار عارفانه‌سندن عاجزانه ومستمندانه انتخاب ايتمش اولديغم نمونه‌لرى اهدا ايله انجاز وعد ايديورم اعز الاخوان افندم .

بسيم

(قسم تركى)

غزليانندن مفرز پارچه‌لر

نوردوسراسك كه مظاهرده نهانسك
باطنده خفى ، صورت ظاهرده عيانسك
اعراض مكان جوهر ذاتكله معين
اما ينه مستغنىٔ امكان ومكانسك
زهاده تسلى ويرن اسرار جنانسك
عشاقه تجلى ايدن انوار جنانسك
نوركله كورور ايكى كوزى جان وجهانك
ياجان جهانسك ، ياجهان دل وجانسك
منظوره نكاه افكن وناظرلره منظور
هم آينه ، هم مصقله ، هم آينه‌دانسك
اعداد كثير كثرات ايچره دمادم
مانند احد ناشر سر سريانسك
بوجاذبهٔ عشق ايله اى قلزم وحدت
انهار شئوناته مدار جريانسك

عونى

مابعدى‌وار

نياز :

حال تباهى كلدم اظهاره يامحمد ؛
بابكده بكله‌يور بر بيچاره ، يامحمد !
برنظرهٔ شفاكه البت لياقتم وار ،
قلبمده بلكه واردر بيك ياره ، يامحمد !
بن اولمق ايسته‌دكجه مستقبل هلالك
بند ايتمك ايسته‌يورلر زناره ، يامحمد !
هرسوديكم كوكلدن وعد حمايت آلدم ،
حاميلرم كسيلدى خونخواره ، يامحمد !

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولمقده راهبرلر هپ رهزن وصالك ؛
دشت طلبده قالدم آواره ، یامحمد !
سن رحمت خداسك ، محبوب مصطفاسك ؛
هردرده سنده واردر برچاره یامحمد !
هرذنب صادرمچون بیك مغفرت دیلندم ،
تأثیری اولمایور هیچ غفاره ، یامحمد !
برنظرهٔ ترحم حقمده چوق دكلدر
شامل ایكن اورحمت كفاره ، یامحمد !
قلبم شرار الده بازیچهٔ هوسدر ،
نفس هوا پرستم اماره ، یامحمد !
هركس معمر اولمق ایستر ایكن جهانده
دل طویدی ، آه ، طول اعماره ، یامحمد !
قلبم آرار خلاصه برچارهٔ خلاصی ؛
سن اول بمچون آرتق دلداره ، یامحمد !
صادق ، سیول اشكی ایتمكده‌در اساله ؛
بابكده بكلەیور بریچاره ، یامحمد !

١٣ كانون‌ثانی ٣٣٩ محمد صادق

نعت شریف : (*)

مرغ سدره ، شعلهٔ دلخانه‌مك پروانه‌سی
چونكه سینه‌م نورعشق احمدینك لانه‌سی
تاصمیم روحمك مهمانی بر درّ یتیم
كیم اونك كیسوسنك دست خدادر شانه‌سی
ذات قدسیت صفاتی حقه بردلدارفرد
ذات حق‌ده ذاتنك دلدادهٔ فردانه‌سی
بن كیمم ، محبوب حق كیم ، لكن ای اهل‌نظر
قالدیریر ذراتی مهرك لطف جذابانه‌سی
شبهه‌سز مقبولیدر الله ایله پیغمبرك
اشك اخلاصك تقاطر ایله‌ین هردانه‌سی
شوق رخسار محمد قلبی تنویر ایله‌دی
اولدی دل آیین عشقك طاهر آتشخانه‌سی

طاهرالمولوی

(*) استاد محترم كاظم بك افندی طرفندن حسینی بوسەلك مقامندن (دوراق) اولارق بسته‌لنمشدر .

غزل

چشم ظاهربین ایچون برلفظ مبهمدر كوكل
نزد عرفانده ولی معنای ملهمدر كوكل
اتساعی نص ایله ثابت جهان بی حدود
عالم كونك محیطی باشقه عالمدر كوكل
معكس دیدار مولی ، روزن رؤیت اودر
قبله‌گاه معنوی ، بیت مكرمدر كوكل
آكلا (الرحمن علی العرش استوی) مضمونی
استوای فیض حقه عرش اعظمدر كوكل
پای تخت مالك الملك اونك تختنده‌در
(جاعل فی الارض)ی یادایت ، ارض آدمدر كوكل
كیمسه‌لر فتح ایتمه‌مش طاهر دَرِ مسدودینی
دائما دربسته بر كنز مطلسمدر كوكل

طاهرالمولوی

محفل تاریخی

بویوكلرمزدن

٧ [١]

سعید بن زید بن عمرو بن نفیل العدوی

سابقین اسلامدن وعشرهٔ مبشره‌دن [٢] اولان سعید بن زید حضرتلریدر .

[١] بویوكلرمز سرلوحه‌سیله شیمدی یه‌قدر یازیلانلر ، ذوات آتیه‌دن عبارت اولوب ترجمه‌لرینك مندرج بولوندیغی نسخه‌لرك نومرولری یانلرینه اشارت ایدیلمشدر :
خباب بن الارت ١ و ٢ مصعب بن عمیر ١٣ ابوذر غفاری ١٤ ، ١٥ ، ١٦ ، ١٧ . عبدالله بن جحش ٢١ ، ٢٤ . ام عماره ٢٦ ، ٢٧ ، ٢٨ ، ٢٩ . ام ایمن ٢٩ .

[٢] عشرهٔ مبشره ، جنت ایله دفعهٔ مژده‌لنن اون ذات دیمكدركه مجموعی شوذوات فخامدر : ابوبكر ، عمر ، عثمان ، علی ، طلحه ، زبیر ، ابوعبیده ، عبدالرحمن ، سعید بن زید ، سعد بن ابی وقاص ـ الحقائق ـ حاجی ذهنی افندی ، بوذوات كرام ، غازلرده حضرت پیغمبرك آرقه‌سنده ، محاربه‌لرده ایسه اوكنده طورورلردی .

پدری : زید بن عمرو بن نُفَیل العَدَوی ، والده‌سی‌ده فاطمه بنت بعجة الخزاعیه‌در .

حنفاء قریش :

زید بن عمرو ، حنفاء قریشدن ایدی . بتپرستلكدن عدول ایله موحد وحقپرست اولانلره (حنیف) وجمعنده (حنفا) دەنیلیردی كه مشارالیه زید بن عمرو ایله (ورقة بن نوفل) (عبیدالله بن جحش) و (عثمان بن الحویرث) اونلردن ایدی [١]

ورقه بن نوفل : حضرت خدیجه‌نك عمجه زاده‌سی اولوب زید بن عمرو ایله برلكده سیاحته چیقمش واوّلا یهودی ، بعده خریستیان اولمش معلوماتلی بر ذات ایدی . عصر سعادته یه‌تیشمش ونبوت محمدیه‌یی تصدیق ایله‌مش ایسه‌ده قبل الدعوه ارتحال ایتدیكی جهتله صحابت شرفنی قازانامامشدر .

عبیدالله بن جحش : رسول اكرمك خالاسی (امیمه بنت عبدالمطلب) ك اوغلی ، ازواج طاهراتدن (ام حبیبه بنت ابی سفیان) ك زوج اولی وترجمه‌سنی یازدیغم (عبدالله بن جحش) ك برادری اولوب بعثت پیغمبری‌یی ادراك ودین اسلامه دخالت ایله‌مش ایسه‌ده هجرت ایتدیكی حبشستانده خریستیان اولارق وفات ایتمشدر .

عبیدالله بن جحشك تنصر ایتدكدن صوكرا مسلمان همشهریلرینه راست كلدكجه « فقحنا وصأصأتم » یعنی « بز كوزیمزی آچدق ، سز آچمایه چابالایورسكز » دیدیكی (سیرة ابن هشام) ده مندرجدر .

عثمان بن الحویرث : قبل البعثه روم قیصرینك نزدینه عزیمتله تنصر واوراده ارتحال ایله‌مشدر .

[١] ابن الجوزی (رباب بن البراء) (اسعد بن كریب الحمیری) (قس بن ساعدة الایادی) و (ابوقیس بن صرمه) یی‌ده حنفادن صایمشدر .

زید بن عمروه كلنجه : قریشك طاپیندیغی طاش وآغاج پوتلره پرستش ایتمه‌سنی عقل سلیمه موافق بولمادیغندن عبادتلرندن تبری ایله‌مش وبوكا دائر بعضی بیتلر سویله‌مشدی كه شو ایكی بیت اونلردندر :

تركت اللات والعزی جمیعاً كذلك یفعل الجلد الصبور
ولكن اعبد الرحمن ربی لیغفر ذنبی الرب الغفور

زید بن عمروك پوتلر نامنه كسیلن حیواناتك اتندن یمه‌دیكی وه قویونی الله یاراتیر ، ایچه‌جكی صویی كوكدن ایندیریر ، یه‌جكی اوتی یردن بیتیریركن سز ، اونی پوتلریكز ایچون كسیورسكز ، دییه مشركلری عیبلادیغی ، عادت جاهلیه موجبنجه قیزلرینی اولدورمك ایسته‌ین بابالرك الندن اویاوروجقلری قورتاروب بسله‌دیكی بخاری شریفك جزء خامسنده مذكوردر .

زیدك باباسی (عمرو) ایله حضرت عمرك پدری (خطاب) نفیل العدوی‌نك اوغوللری [١] اولدیغی

[١] حاجی ذهنی افندی (الحقائق) ده دیوركه : « خطابك والده‌سی كه بنی فهم‌دن بر خاتون ایدی [شهابك بیانه كوره الجیداء بنت خالد الفهمیه‌در] برادری عمرو بن نفیل باباسنك وفاتندن صكره آلدی كه اصول جاهلیتده بر آدم پدرینك وفاتندن صكره اوكی والده‌سنی آله‌بیلیردی (ولا تنكحوا مانكح آباؤكم) نصیله اسلامده بوندن نهی واقع اولمشدر (زید بن عمرو) او خاتوندن طوغمشدر »
اوت . وقت جاهلیتده‌كی انكحهٔ مختلفه آراسنده بویله اوكی آناسنی آلمق‌ده‌واردی . باباسی اولن بر آدام ، باباسنك تحت نكاحنده بولونان وكندیسنك اوكی آناسی اولان بر قادینك اوستنه البسه ، یاخود بر پارچه‌سی آتمق صورتیله اونی حكمی آلتنه آلیر ودیلرسه بلامهر تزوج ایدر ، ایسترسه باشقه‌سنه تزوج ایله‌یه‌رك مهرینی كندیسی آلیردی . حتی بعضیلری ، اوكی آنالرینی اوزون مدت تحت حكمده بولوندوروب فدیهٔ نجات اولارق برشی آلمق صورتیله یاقه‌لرینی صالیویریرلردی .
شواصول ، مجاز اولمقله برابر عربلرجه‌ده ناخوش كورولورو اسمنه (نكاح مقت) دەنیلیر ، نكاح مقت

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایچین خطاب ، زیدك عمجه‌سی ایدی ومشركلرك متعصبلرندن بولونیوردی . بناءً علیه یكننك بتپرستلكدن اعراضنه جانی صیقیلیور وغیرت مذهبیه الجاسیله زیده اذا ، جفا ایدییوردی .

عمجه‌سنك دیلندن وألندن راحت ایده‌مه‌ین وآرادیغی دین حقك مكه وجوارنده اثرینی كوره‌مه‌ین زید ، ورقه بن نوفل ایله برابر حقیقت تحریسی ایچین سفره چیقدی . ایكی آرقه‌داش ، بدايةً موسوی اولدیلر [٢] مؤخراً ورقه خریستیانلغی قبول ایتدیسه‌ده زید ، یهودیلك كبی خریستیانلغی‌ده فكرینه موافق بولامادی . حتی كندیسنی خریستیانلغه تشویق ایدنلره قارشی « سزك دینكزده قریشك دینی كبی شرك آمیز . شوفرق ایله‌كه سزده الوهیته دائر برازمعلومات وار ، قریشلرده یوق » دییه‌رك قبول ایتمه‌دی ، بونك اوزه‌رینه یاپاسك بری « سن دین ابراهیمی آرایورسك ، لكن بوكون اونك اثری قالمامشدر » دینجه زید « ابراهیم نه‌یاپاردی؟ » دییه صوردی و « اللهی توحید ایله كعبه‌یه متوجهاً عبادت ایدردی » جوابنی آلینجه دین ابراهیمی ــ ولوكه مجملاً اولسون ــ كندینه دین اتخاذ ایله‌دی وأولونجه‌یه قدر اوكا متمسك قالدی .

حضرت ابوبكرك بویوك كریمه‌سی اسماء زیدك آرقه‌سنی كعبه‌یه دایادیغی حالده [ای معشر قریش بوكون بندن باشقه دین ابراهیم ایله متدین كیمسه یوقدر] دیدیكنی ایشیتدم » دییه نقل ایدردی .

زید بن عمرو ، دین حنیف ابراهیمك حجاز قطعه‌سندن ظهور ایده‌جكنی صوك سفرنده موصللی ــ ابن هشامه كوره بلقالی ــ بر پاپاسدن ایشیتمش وكمال شوق ایله مملكتنه دونركن (بنی لخم) خیریستیانلری طرفندن یولده قتل ایدیلمشدر .

« عمزاده‌سی حضرت عمر و اوغلی حضرت سعید ، عصر همایون حضرت رسول اللهده (صلی الله علیه وسلم) زید ایچون استغفار نیاز ایتمشلر وجناب رسالتمآبدن « های های . زید ، یوم قیامتده باشلی باشنه بر امت اوله‌رق بعث اولونور » مألنده اولمق اوزره « نعم فانه یبعث امةً وحده » دیو موافق جواب آلمشلردر . الحقائق »

كذا سفراخیره چیقاركن (عامر بن ربیعه)یه « اولاد اسماعیلدن بر پیغمبر كله‌جكنی بیلیورم . سن ، شرف صحبتنه نائل اولورسه‌ك كندیسنی تصدیق ایتدیكمی خبر ویر و سلام واحترامی عرض ایت » دیمش ، بالاخره عامر بن ربیعه‌ده مشارالیهك سلامنی ذات اقدس پیغمبری‌یه ابلاغ ایله‌مش ، طرف جلیل رسالتدن‌ده « وعلیه السلام ورحمة الله » بویورولمشدر .

زیدك قتلنی خبر آلان ورقه ، اونك حقنده

یاپانه‌ده (ضیزن) تعبیر ایدیلیردی . نكاح مقت وضیزن ، قاموس ترجمه‌سنده « جاهلیه نكاحلرندندر . بركیشی پدرینك خاتوننی نكاح ایلمكدن عبارتدر واول كیشی‌یه ، علی قول اندن حاصل اولانه مقتی دینور . بای نسبتله ... بعض معناسندن مأخوذدر . ضیزن : حیدر وزننده مطرباز دینور .. وشول ناخلف اوغلانه دینوركه پدرینك دیكر زوجه‌سی بابنده پدرینه مزاحمه ایلیه ، یعنی آنالغنه خیانتله قصد ایدر اوله ... » دییه تعریف اولونیور.

ارباب شركك بیله استكراه ایتدیكی بر شیئی مسلمانلغك استصواب ایتمه‌یه‌جكی طبیعی ایدی . انصاردن (ابوقیس صیفی بن الاسلت) ك وفاتنده اوغلی (قیس) اوكی آناسنی آلمق ایسته‌دیسه‌ده قادینجغزك « بن سنی اولادم تلقی ایده‌رم ، لكن سكدن واز كچمزسه‌ك رسول اكرمه شكایتده بولونورم » دیمه‌سی وشكوای واقعی اوزرینه نزول ایدن (ولاتنكحوا مانكح آباؤكم الا ما قدسلف انه كان فاحشةً ومقتاً وساء سبیلاً ــ سورة النساء) یعنی « باباڭریكزك آلدیغی قادینلری ، یعنی اوكی آناڭریكزی آلمایكز . بوحكمك نزولندن مقدم بویولده‌كی نكاحلر معفودر . زیرا اوكی آنالرك تزوجی فاحش ومبغوض بر حركتدر وفنا بریولدر » آیت كریمه‌سیله بومناسبتسز عادت منع ایدیلدی .

[٢] ابن هشام ، زیدك یهودی ونصرانی اولمادیغنی یازار .

درت بیتلی بر منظومه سویله‌مش وحركات دیندا. رانه‌سنی تصویب ایله طریق نجاتی بولمش اولدیغنی تبشیر ایله‌مشدی .

ایشته بویله موحد بر ذاتك اوغلی اولان سعید بن زیدده طریق خلاصی بولمش ، عمجه‌زاده‌سی عمر بن الخطابدن اول ورسالتپناه افندیمزك دار ارقمه دخولندن مقدم مسلمان اولمشدر .

دار أرقم

مكه‌ده‌كی جماعت اسلامیه‌نك مركزی وآلتنجی سنهٔ بعثت ایچنده علیه الصلوة افندیمزك بر آی قدر انزواگاهی اولان دار أرقم ، جبل صفانك شرق طرفنده‌كی اتكنده كائن وكبار اصحابدن (ارقم بن ابی الارقم المخزومی)یه عائد بر أو ایدی . ایچنده حضرت عمرك مسلمان اولدیغی بومبارك خانه داخلنده بر قایا پارچه‌سی واردی كه صلی الله علیه وسلم حضرتلری اونك یاننده اوطورور ، حضور سعادتده بولونانلرده قارشیسنده حلقه تشكیل ایدردی .

دار أرقم ، بالاخره ألدن اله كچه‌رك خلفای عباسیه‌دن مهدی‌نك زوجه‌سی و هارون الرشیدك والده‌سی (خیزران)ك ید تملكنه كیرمش واطرافنده‌كی أولردن بعضیلرینك علاوه‌سیله توسیع اولوندقدن صوكرا (دار الخیزران) نامنی آلمشدی . صوكرالری مصر دفترداری (ابراهیم بك) طرفندن بالاشترا سلطان سلیم ثانی‌یه هدیه ایدیلمش وسلطان مراد ثالثك امریله‌ده ٩٩٩ تاریخنده مسجد حالنه قلب اولونمشدر .

بومسجد الآن موجود ومعمور اولوب درت قبه‌سی وبر مقدار عرصه‌سی واردر . (صخرهٔ مجتبی) دەنیلن واستنادگاه پیغمبری اولان اوقایاده محرابك صاغ طرفنده كورولمكده‌در . [مرأت مكه‌دن خلاصه]

⁂

یوقاریده‌ده سویله‌نیلدیكی وجهله سعید بن زید حضرتلری ، قاین برادری ، مؤخراً‌ده ایشته‌می اولان جناب عمردن اول اسلامه كلمش ومسلمان اولدیغندن طولایی مشارالیهك بر تجاوزینه اوغرامشدی . شو صورتله كه :

نبی حكیم علیه الصلوة والتسلیم افندیمز اهل اسلامك فقراسنی اغنیای مسلمینه توزیع ایتمك صورتیله اونلرك معیشتنی تأمین ایدردی . بومناسبتله فقرای اصحابدن ایكی ذاتی‌ده سعید بن زیدك أوینه ویرمشدی كه اونلرك بری ــ احوالندن اوچه‌رنبذه بحث ایده‌بیلدیكم ــ (خباب بن الارت) ایدی . [١]

جناب خباب ، اوقور یازار بر ذات اولدیغی ایچین ایشیدوب ضبط ایله‌دیكی آیات جلیله‌یی سعید بن زید ایله زوجه‌سی فاطمه بنت الخطابه‌ده اوقور وبلله‌تیردی كه بویله بر تعلیم اثناسنده سسلرینی ایشیدن حضرت فاروق حدتله قاپی‌یی چالمش وایچری‌یه كیرنجه ایشته‌سنی طوتوب بره‌اورمش ، صوكراده قرائت ایله‌دیكی (طه) سورهٔ شریفه‌سنك بلاغت محیره‌سنه مجلوب اوله‌رق حضور نبوی‌یه كیتمش وجماعت مسلمینه التحاق ایتمشدی .

سعید بن زید ، مدینه‌یه هجرتله بدردن ماعدا غزوات پیغمبرینك جمله‌سنده بولونمش ، اوراده بولونامایشنه‌ده امر پیغمبری ایله وحضرت طلحه بن عبیدالله ایله برلكده بر وظیفه‌یه كونده‌ریلمه‌سی سبب اولمشدی كه اووظیفه‌ده بدر غزاسنك وقوعنه سبب اولان ابوسفیانك معهودكار باننده معلومات آلوب كتیرمك ایدی .

---

[١] بوتقسیم فقرا مهمه‌سندن باشقه كرك مكه‌ده ، كرك مدینه‌ده براخوت دینیه تأسیس ایدیلمش واقویا ایله ضعفا آراسنده دین قارده‌شلكی وجوده كتیریلمش ومیراث آیتلرینك نزولنه قدر دین قارده‌شلری یكدیكرینه وارث اوله كلمشدی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اصحاب بدرك عددی

شوراده استطراداً سویله‌یه‌یم که : (اصحاب بدر) دیدیکمز ذوات کرام ٣١٣ کیشیدن عبارتدر . (٣٠٥) ی بالفعل میدان حربده بولونمش (٨) ی ده مأذون ومأمور بولونمالرینه بناءً (بدری) عد اولنمشدر .

مأذونلر ، شونلر ایدی :

١ — عثمان بن عفان: خسته بولونان زوجه‌سی رقیة بنت رسول اللهه باقمق ایچین مدینه‌ده براقیلمشدی.

٢ — ابوامامه بن ثعلبة : کذا راحتسز اولان والده‌سنك یاننده بولونمق ایچین یولدن کری چه‌ویریلمشدی .

٣ و ٤ — حارث بن الصمه وخوات بن جبیر: ده‌وه‌دن دوشوب یارالاندقلرینه بناءً اعاده ایدیلمشلردی.

مأمورلرده بونلر ایدی :

٥ و ٦ — طلحة بن عبیدالله وسعید بن زید: استکشافه مأمور ایدیلر .

٧ — ابولبابة الانصاری : مدینه قائممقاملغنه،

٨ — عاصم بن عدی العجلانی : عوالی قریه‌لری محافظلغنه براقیلمشلردی .

بونلرك هر بری ، بالفعل مجاهدین کبی بدر غنائمندن حصه آلمشدر .

غنائم

(عصر سعادتده مسلمانلرك مدنیته خدمتلری) عنوانلی سلسلهٔ مقالاتده صیراسی کلینجه تفصیل ایدیله‌جکی وجهله محاربه‌لرده دشمندن غنائم آلمق، عرب جاهلیه‌ده معتاد ایدی. (کلوا مما غنمتم حلالاً طیباً) نظم منیفی و « احلت لی الغنائم » حدیث شریفی موجبنجه شریعت مطهره‌ده شو عادتی ابقا ایتدی .

یالکز غزوات جاهلیه‌ده الده‌کی غنائمك دردده بری (مرباع) نامیله امیرالجیشك ، یاخود شیخ قبیله‌نك، بقیه‌سی ایسه افرادك حصه‌سنه دوشردی. کذا امیر ، یاخود شیخ، مرباعك اخذندن اول وصوکرا بکندیکی برشیئی (حکم) یاخود (صفی) نامیله آلابیلیردی ، حتی قبل الحرب اله کچیریلن وقابل تقسیم اولمایان شیلرده (نشیطه) و (فضول) عنوانلریله امیر ، یاخود شیخه عائد اولوردی .

مسلمانلقده ایسه (واعلموا انما غنمتم من شیئ فان لله خمسه وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین وابن السبیل ـ سورة الانفال) امر جلیلی ایله رسول اکرمه غنائمك آنجاق بشده بری تخصیص ایدیلدی که اونده‌ده بنی هاشم و بنی المطلب کبی اقربای پیغمبرینك، ارکك وقیز یتیملرك، اصحاب صفه مثللی کچینمکدن عاجز اولان فقرای مسلمینك، یرده مصارف سفری تدارك ایده‌مه‌ین یولجیلرك حصه‌سی واردی.

عبدالله بن جحش مقاله‌سنده یازیلدیغی اوزره اسلامده ایلك غنیمت ، مشار الیه طرفندن آلینوب مدینه‌یه کتیریلمش ، بدر محاربه‌سنك وقوعی ویو. قاریکی آیتك نزولندن صوکرا وبدر غنائمك تقسیمنی متعاقب توزیع ایدیلمشدی .

بدرده‌کی غنائمدن ـ مأذون ومأمورلرده داخل اولدیغی حالده ـ پیاده‌لره برر ، سواریلره اوچر حصه ویریلمش ، فقط پیاده‌لر آراسنده فوق العاده یارارلق کورولن (سلمة بن الاکوع) ه پیاده وسواری حصه‌سی احسان بیورلمشدی . (مابعدی وار)

طاهر المولوی

عثمان شمس ومحمد عزی افندیلر

[٢٩ نجی نسخه‌دن مابعد]

عثمان شمس افندینك ارتحالنده شعرای کرامدن اسکدارلی طلعت بك افندی :

رحلتنده مولوی طلعت دیدی تاریخنی
ایلدی عثمان افندی عزم درگاه بقا

بیتیله منتهی بر منظومهٔ تاریخیه انشاد بیورمشدر.

جناب شمسك کمالات عارفانه‌سنه واقف اولمق ایچون اوچ لسانده یازیلمش انطاق علیه‌لرینی تتبع ایتمك لازمدر . بروسه‌لی طاهر بکك (عثمانلی مؤلفلری) نده مشارالیهی شعرا فصلنه یازمسی خوش کوره‌مدم . حضرت شیخ ، شاعر اولمقله برابر عرفاناً دها یوکسك بر مرتبه‌ده‌در . متأخرین مشایخك ممتازی ، عرفای عصرك سر افرازیدر ، مقامات عالیه‌یه صاحبدر .

طومار طرق علیه مؤلف محترمی صادق وجدانی بك افندینك طریقت علیهٔ قادریه بحثنده مشارالیهدن وبالمناسبه (شیخ مشتاق) دن بحث بیورمامش اولملری‌ده بر نقصاندر .

عثمان شمس حضرتلرینك ایکی خلیفه‌سی واردر. بری: اسکدارده جانبازلر کاهیه‌سی (شکری) دیکری: متأخرین مشایخ کرامدن (محمد عزی) افندیلر حضراتیدر. شکری افندی ٢٦ ربیع الاول ١٣٢٤ ده ارتحال ایتمشدر ، عزیزینك قبری قربنده دفین خاك غفراندر .

محمد عزی افندی ، ساداتدن اولوب (محمد عزی بدرالدین اویسی القادری) دیه تلقیب اولنمقده‌در. ١٢٥٩ سنه‌سنده نیکده‌ده برکتلی معدن ناحیه‌سنده طوغمش ، ١٢٨٠ سنه‌سنده استانبوله کلوب مبادیٔ علومی خصوصی بر معلمدن تعلم ایتمشدر . خدمت دولته کیره‌رك ١٢٩٢ تاریخنده ضبطیه نظارتی مکتوبی قلمی ممیزلکنه ارتقا ایتمش ، ارضروم ، وان وحکاری ولایتلری اوقاف محاسبه‌جیلکنده وانقره ولایتی اوراق مدیرلکنده بولنه‌رق شهر اماتی مجلس اداره باش کتابتندن متقاعد اولمشدر. عثمان شمس حضرتلرینه انتسابی ١٢٩٥ سنه‌سنده‌در. عزیزینك فیض نظریله وتام معناسیله مرید خالص مرتبه‌سنی بولمش وسنه‌لرجه خدمت علیه‌سنده بولنه‌رق خیرالخلف اولمشدر . ١٣٠٣ ده اکمال سلوکله مظهر خلافت اوله‌رق عزیزینك ارتحالنه قدر معیتنده بولنمشدر . صکره خانه‌لرنده انزوایی اختیار ایتمش ایکن بیك اوچیوز اون تاریخنده صالقم سکودده کائن آیدین اوغلی درکاهی مشیختی انحلال ایدنجه الحاح وابرام ایله بورانك مشیختنی قبول ایلمشلردی . بورایی یکیدن احیا ایدوب تام یکرمی سکز سنه قپوسندن دیشاری چیقمامق صورتیله اثر خارقهٔ ریاضت کوسترمشلردر . بوراده مدفون اولان (حسن انسی) حضرتلرینك‌ده قرق سنه دیشاری چیقمدقلری منقبتنامه‌لرنده مسطوردر.

عزی افندی ، شخصنده‌کی علویتك تأثیریله بوراسنی مجمع عشاق دینیله‌جك بر حاله کتیرمش ایدی . اوزون بویلی، ملحم، بیاض واوزونجه صقاللی ، یوزنده حمرتی غالب ، اندامی متناسب بر مرشد انام ایدی. أثنای ذکرده‌کی وجدو حالاتی الآن محفوظ خاطرهٔ عاشقاندر . ١٦ جمادی الاولی ١٣٣٨ تاریخنه تصادف ایدن بازار کیجه‌سی عالم بقایه انتقال ایلدی . سن شریفلری یتمش طقوزه بالغ اولمشدی .

وصیتلری اوزرینه اسکدارده عزیز محمود هدائی افندمزك خانقاه لطیفلری قبرستانه دفن اولندی . الیوم معمور تربه‌لری واردر .

زمانمزده عثمان شمس افندی حضرتلرینی بحق تمثیل ایدر عارف، کامل بر ذات ایدی. قدس الله سره

حسین وصاف

مستجابی زاده عصمت بك

٣٠ نجی نسخه‌دن مابعد

جناب حق بو ذواتك جمله‌سندن راضی اولسون که شو ملك وملته یالاندن دکل ، کرچکدن ، مضر دکل ، پك عالی ونافع خدمتلر ایتمشلر ، حتی عمرلرینی بو یولده صرف وافنا ایلمشلر . حیفا که بز ناخلفلر بو خیرلی سلفلرك قدر وقیمتلرینی تقدیردن بیله استنکاف ایدیورز ، مسلکلرینی تقدیر نرده ؟ دها ایلری کیده‌لم‌می ؟ ابنای وطنك اصحاب

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

قلم قسمی بر زماندر اولیای نعم تحصیللری اولان ابراری لسان رحمتله یاد ایتمکدن بیله مستنکفدرلر .

فقط بیلملیدرکه باهنامه وادیسنده هر کون جلدلر طولدیران قلملر ، اساتذهٔ کمالات ملت ایچون فاتحه نویس اولمق کبی بر لازمهٔ انسانیت ومروتی اونوده‌جق درجه‌لرده سرمست وهوا پرست اولورسه کونك برنده مطلقا شکست اولور. ایجاب طبیعت بودر .

مرحومك اسپارطه‌ده‌کی حیاتنه عائد معلوماتم پك ناقصدر . صوك زمانلرده عمیق بر حزن وتأثره مبتلا اولوب بو سائقله بالین بیماری‌یه سریلدیکنی اون کون قدر امتداد ایدن راحتسزلك نتیجه‌سنده رحمت حقه انتقال ایده‌رك اوراده تربهٔ مخصوصه‌ده مدفون اکابردن برینك جوارینه احتفالات فوق العاده ایله دفن اولندیغنی ، جنازه‌سنده بتون مأمورین واشرافك حاضر بولندیغنی عائلهٔ محترمه‌سندن وارد اولان مکتوبده اوقودم . کندیسنده قلب خسته‌لکی اولدیغنی اولجه برارقداشندن دویمشدم . مرض موتی اوخسته‌لك اولمق ملحوظدر . فجیعهٔ وفاتنك هجری ومالی تاریخ حسابیله هانکی آیه ونه‌کونه تصادف ایتدیکنه اطلاع حاصل ایده‌مدم. نم ایچون بوده آیریجه موجب تأسفدر . بیلمم که زوالینك سنك مزاری وارمیدر ؟ کرچه او ،

بعد از وفات تربت مادر زمین مجو
درسینهای مردم عارف مزار ماست

مآل عالیسنی لسان حال ایله کویا برمرد الهی نوا ایدی . فقط بزم کیبلرك ظاهربین کوزلری عصمت کبی نوادر خلقتك قبرلرینی یار واغیاره قارشی جالب اعتبار بر حالده کورمك ایستیور . بوامنیه‌نك حصوله چالشمق نامق الحروف عاجزه وظیفه‌در اما (قاتل الله الضرورة !) عصمت ، حد ذاتنده اموات زمره‌سندن دکلدر .

الناس موتی واهل العلم احیاء

عصمتك حیات ابدیه‌یه مظهریتندن شبهه ایدیله من . چونکه مرحوم علمای اخیاردن ایدی .

مرده آنست که نامش به نکویی نبرند !

حال بوکه مرحوم نیکنامی‌نك تمثالیدر . زیرا هم جنسنك سعادتنی کورمکله مسعود اوله‌بیلیر ، عکس حالی موجب فلاکت بیلیردی . نیته‌کیم‌ده اویله اولدی .

اکا بر عصردن بر ذات فاضلك ژان ژاق روسودن ترجمه ایتدیکی جملهٔ آتیه عصمت بك مرحوم ایچون نه قدر جای تطبیقدر : [موت ، منتهای ایام عمر اشقیا ، ومبداء حیات ابدیٔ اصفیادر .]

*
* *

زواللی عصمت وقتیله بر مکتوبنده بکا « بز بوممالکتده ادبا جنازه‌لرینك غربا خسته‌خانه‌لری طرفندن قالدیرلدیغنی چوق کوردك ! » جملهٔ سرزنشکارانه‌سنی یازمیشدی .

استانبولده وفات ایتسه‌یدی . بوعاقبتدن پك زیاده قورقاردم . اسپارته‌ده ارتحالیله اورانك بزدن چوق فضله درجه‌لرده قدرشناس اولدیغی آکلاشیلان اهالیسی مرحومك نعش مغفرتنی لایق وجهله تکریم ایتمشلر ، بناءً علیه قورقدیغم حال واقع اولمامشدر . مضی مامضی وجف القلم !

دنیا که دران ثبات کم می بینم
درهر فرحش هزار غم می بینم
آن کهنه رباطیست که درهرطرفش
راهی به بیابان عدم می بینم

مستغرق رحمت اولسون آمین

سعود المولوی

مطبعهٔ عامره || مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صاحبی ، مدیری ، محرری

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانلر شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

لسخه‌سی ٥ غروشدر

محفل

۱۳۳۸

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز وزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ٦۰ غروش
آلتی آیلغی ۳۰ »

عدد : ۳٤ ۱۳٤۱ شعبانه مخصوص نسخه جلد : ۳

مندرجات :

محفل دینی وعلمی : تستر شرعینك فوائدی - اسکلیبلی عاطف . جمعه غازی - طاهر المولوی . اسلامیاته عائد یکی نشریات - سعدی . معلومات جاهلیه حقنده بر قونفه‌رانس - طاهر المولوی .
محفل ادبی : غزل - شیخ عبدالباقی . رباعی . توقادی زاده شکیب .
محفل تاریخی : سعید بن زید . طاهر المولوی .

تبریك

شعبان المعظم ایله اوکا دیکر بر قدسیت اضافه ایله‌ین لیلهٔ براتك بالعموم اخوان دین حقنده متیمن ومبارك اولماسی لطف جلیل ربانیدن متمنادر .

بو شهر مبارك ایله لیلهٔ برات حقنده محفل‌ك اوتنجی نسخه‌سنده معلومات کافیه ویرلمشدی .

محفل دینی وعلمی :

تستر شرعینك فوائدی (مابعد)

بوندنبشقه تستر شرعی‌ده عزیمتله عمل ایلدیکی حالده ام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله عنها علم دین واحکام شرع مبین خصوصنده درجهٔ اجتهاده ایرمش اولان فاضلات صحابیاتدن اولدیغی جهتله اصحاب کرام حضراتنك مرجعی ایدی .

حجاب وتستر کبی احکام شرعیه مدنیت فاضله‌یه مانع اولسه‌یدی بی‌کس وفقیر قادینلرك مساعیٔ ذاتیه‌لریله کچینمه‌لری شرعا فرض قیلنماز وحضرت عائشه کبی مشاهیر نسای مسلمین ، اکتساب ایتمش اولدقلری فضل وکماله نائل اوله‌مازلردی .

شو مناسبتله شرع شریف نظرنده قادینلر ایچون اکتسابی مشروع اولان علوم وفنوندن‌ده بر از بحث ایتمك ایسترم : شرع شریف نظرنده قادینلرك تعلم ایده‌جكلری علوم وفنون اوچ قسمدر . واجب ، مندوب ، مباح : علم حال درجه‌سنده اعتقادیات وعملیات دینیه ایله حقوق اجتماعیه‌اوکرنمك هر مسلمه‌یه واجبدر . ازدواج ایله کیفیت معاشرت ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

تدبیر منزل، تربیهٔ اطفال، معیشتده اقتصاد و تصرف کبی معلومات نافعه ایله ترزیلك ، طقویوجیلق ، اوروجیلك ، ایب اکیرمك و بوكمك ، نقش و آشجیلق کبی قادینلرك حاللریله متناسب اولان صنایع نافعه اوکرنمك مندوبدر. یعنی بوکبی اعمال نافعه ایله اشتغال ایدن قادینلره منافع دنیویه‌دن بشقه منافع اخرویه و ثواب وعد اولنمقده‌در . چونکه (اذاادت المرأة فریضة ربها واطاعت بعلها و حرکت المغزل فی یدها کانت کأنها تسبح و مادام المغزل فی یدها کانت کأنها تصلی جماعة و اذاطبخت القدر لاجل اطفالها تساقطت ذنوبها = قادین ربینك فرض قیلدیغی عبادتی ادا ایدوب زوجنه اطاعت ایدر وکرمانیله ترشیسنی النده حرکت ایتدیررسه جناب اللهه متمادیاً تسبیح ایتمش کبی ثوابه نائل اولور کرمانی و ایکنه‌سی ایله ایشنه دوام ایتدکجه صانکه جماعتله نماز قیلمش کبی نائل ثواب اولور، چوجقلری ایچون یمك پیشیردیکی زمان کوچك کناهلری دوکولور) حدیث شریفی ایله رسول اکرم افندمز حضرتلری فرائض دینیه‌سنی ادا ایلیوب‌ده ال ایشلری ایله ، امور بیتیه ایله اشتغال ایدن قادینلره ثواب و مکافات وعد بیورمقده‌در . حقوق زوجدن بر حقك ضیاعنه سبب اولمامق شرطیله فردی احتیاجنی تأمیندن فضله علم دین و علم حساب ، طب ، هندسه ، تاریخ ، جغرافیا کبی علوم و فنون ایله قادینلرك اشتغالی مباحدر .

امهات کتب فقهیه‌دن (هدایه) ده بیان اولندیغی اوزره هم جنسلرینی تداوی ایچون قادینلردن بعضیلرینك علم طب تعلم ایتملری مشروعدر .

علم سحر ، طلسم ، بوکو کبی امور دینیه ومصالح دنیویه‌ده فائده‌سی بولنمامقله برابر صاحبنه ویا بشقه‌سنه بر نوع ضرری دوقونان علوم ایله اوککلرك و قادینلرك اشتغاللری شرعا حرام وممنوعدر . زیرا دیانت اسلامیه‌جه افرادناسدن ازالهٔ ضرر لازم وواجبدر .

بناءً علیه عقول قاصره وافکار ضعیفه اربابنك عقائد دینیه‌یی تشویش ، تربیه و اخلاق فاضلهٔ اسلامیه‌یی افساد ، شعائر دینیه‌یی اخلال ایده‌جك هر نوع افکار باطله، عادات قبیحه ایله افعال منهیه‌یی تصویر ایلین بالعموم محرراتی اوقومق و مطالعه ایتمکله اشتغاللری شرعا حرام وممنوعدر .

اسکلبلی

محمد عاطف

عبادات اسلامیه‌دن :

جمعه نمازی

معلومدرکه جمعه کوننك عربلرجه نام قدیمی (یوم العروبه) ایدی. اونی جمعه تسمیه ایدن اجداد کرام پیغمبریدن (کعب بن لوی) در. مشارالیه او کون خلقی طوپلار وخطبه‌لر ایرادیله وعظ ونصیحتده بولونوردی . موخراً مسلمانلقده‌ده قدری اجلال ایدیلدی ومسلمانلغك اسبوعی یوم مخصوصی اولدی.

جناب حق ، او مبارك کونده اهل ایمانك جوامعه طوپلانوب هم متصح، هم متعبد اولملری ایچین (اذانودی للصلوة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکرالله و ذرواالبیع) نظم جلیلی ایله صلات جمعه‌یی فرض قیلدی (*)

(*) تفاسیرده مذکور اولان : ذکردن عموم مجاز طریقیله هم خطبه وهم صلات مقصود اولدیغیدر . احق اولان‌ده بودر . زیراکه آنلرك ایکیسنه ذکر اطلاقی صادقدر . هم‌ده جناب حق جمعه‌نك فرضیتی بر مباحك تحریمیله تأکید ایلمشدرکه اوده بیعدر . تحریم مباح ایسه مقتضای حکمت اولدیغی وجهله آنجق براس واجب ایچون اوله‌بیلیر . .

شو معنی دخی معقولدرکه بر یوم جمعه‌ده صلات جمعه‌یی اقامه ایچون صلات ظهرك ترکیله امر اولنمشدر. صلات ظهر ایسه فرضدر . برفرضك ترکی آنجق اندن دها مؤکد و اولی بر فرض ایچون اوله‌بیلیر . دیمك‌که صلات جمعه فرضیتجه صلات ظهردن دها تأکیدلی بر فرضدر . کتاب الصلاة »

« حدیث شریفده : (اعلموا ان الله تعالی فرض علیکم الجمعة فی یومی هذا فی مقامی هذا فی شهری هذا فریضةً واجبة الی یوم القیامة فمن ترکها جهوداً و استخفافاً بحقها فی حیاتی وبعد موتی وله امام عادل وجائر فلا جمع الله شمله ولا اتم له فی أمره ألا فلا صلاة له ألا فلا زکاة له ألا فلا صوم له ألا أن یتوب فمن تاب الله علیه) بیورولمش (۱) اولدیغی کبی دیکر بر حدیث شریفده دخی (من ترك ثلاث جمع متوالیات عن غیر عذر طبع الله علی قلبه ومن یطبع الله علی قلبه یجعله فی اسفل درك جهنم) بیورولمقدر (۲)ـ کتاب الصلاة ـ حاجی ذهنی افندی »

حاجی ذهنی افندی مرحوم ، فرضیت جمعه حقنده‌کی حدیث شریفی یازدقدن صوکرا حاشیه اولارق شو ایضاحده بولونیور :

« حدیث مذکور ایلك خطبهٔ نبویه‌دندرکه آنی حین مهاجرتده قیلدقلری ایلك جمعه‌ده ایراد بیورمشلردر. معلوم اولدیغی اوزره هجرت سنیه سنین نبوتك اون دردنجی سالی ربیع الاولی اوائلنده ایدی . بر بازار ایرتسی کونی قریب مدینهٔ طاهره‌ده بنی عمرو بن عوف یوردینه [قبا قریه‌سنه] نزول ایله صالی وچهارشنبه وپنجشنبه کونلری اوراده اقامت وآنلره مسجدلرینی تأسیس بیورمشلردرکه

(۱) یعنی : معلومکز اولسون‌که بوکونده ، بو مقامده وبوآیده جناب حق ، قیامته قدر دائم اولمق اوزره سزه جمعه نمازینی فرض قیلمشدر .

بنم حیاتمده اولسون ، وفاتمدن صوکرا اولسون ، امام عادلك ، یاخود جائرك تحت تابعیتنده بولونسون هرکیم جمعه‌یی انکاراً ، یاخود حقنی استخفافاً ترك ایده‌جك اولورسه الله ایکی یاقاسنی بربره کتیرمه‌سین وهیچ بر ایشنی اتمام ایتمه‌سین . معلومکز اولسون‌که تارك جمعه‌نك صلاتی‌ده ، زکاتی‌ده ، صومی‌ده مقبول دکلدر . مکرکه توبه ایده . توبه ایده‌نك‌ده الله توبه‌سنی قبول ایلر.

(۲) یعنی : عذری اولمقسزین اوست اوسته اوچ جمعه‌یی ترك ایدن کیمسه‌نك الله قلبنی مهرلر. الله‌ده بر کیمسه‌نك قلبنی مهرله‌یه‌جك اولورسه اونی جهنمك درك اسفلنه قور .

حاجی ذهنی افندی مرحوم دیبورکه :

« آخر حدیث شدت عذابه محمولدر. اوله بیورولماسی اوکیمسه وحدانیتی وآنك نوابعنی اقرار ایتمکله برابر ترك جمعه ایتمش اولمق جهتیله فعل منافقینده بولنمش اولماسندندر. منافقون ایسه جهنمك درك اسفلنده‌در . یاخود جمعه‌یی انکاراً ترك ایدنلر ویاخود اوعقیده اوزره وفات ایدنلر حقنده‌در »

مدینهٔ منوره‌نك جنوب جهتنده واقع مسجد شریف قبادر جمعه کونی اورادن خروج ایله سالم بن عوف یوردینه و صولرنده جمعه وقتی اولمغله (رانونا) دینیلن وادی بطننده واقع مسجد بنی سالمده ایلك دفعه اولارق خطبهٔ بلیغه ایرادیله صلات جمعه‌یی ادا بیورمشلردر »

شو حسابجه صلات جمعه هجرتك برنجی سالنده مفروض اولمش دیمکدر .

مابعدی وار **طاهر المولوی**

معلومات جاهلیه حقنده بر قونفه‌رانس

کچن نسخه‌دن مابعد

شو مقدمه‌دن صوکرا مقصده شروع ایده‌لم .

عربلر ، قبل الاسلام بر امت امیه ایدیلر . ایچلرنده اوقویوب یازماسی بولونانلرك برر برر صاییلماسی قابلدی . نیته کیم ابن عبدربه (عقد الفرید) نده :

« ظهور اسلامده مکه‌لیلر آره‌سنده یازی یازه‌بیلن بر قاچ کیشی واردی‌که اونلرده علی بن ابی طالب ، عمر بن الخطاب ، طلحة بن عبیدالله ، عثمان وأبان ابنا سعید بن خالد ، یزید بن ابی سفیان، حاطب بن عمرو، العلاء بن الحضرمی ؛ ابو سلمة بن عبدالاسد ، عبدالله بن سعد بن ابی سرح؛ حویطب بن عبدالعزی؛ ابوسفیان بن حرب ، معاویة بن ابی سفیان ؛ جهیم بن الصلت بن مخرمه‌دن عبارت ایدی »

دیبور. عثمان بن عفان رضی الله عنه حضرتلرینك بواسامی صیراسنده ذکر ایدیلمه‌مسی ، یا اسمنك اونوتولمش، یاخود مشار الیهك صوکرادن اوقومق، یازمق اوکره‌نمش اولماسندن ایلری کلمش اولسه کرکدر . چونکه : مشار الیه‌ده قاری وکاتب ایدی . حق وحی کاتبلرندن بولونیوردی .

بو امت امیه‌نك شو حالیله برابر کتاب اوقومقله دکل ، نظر وکشف صورتیله وآغیزدن اوکرنمه طریقیله نجوم ، اساطیر ، زجر ، تطیر ، عیافت، طرق، قیافت، خیل ، طب، رؤیا تعبیری، انساب، تاریخ ، خطابت ، شعر ، کتابت وسائره‌یه دائر بعض معلوماتی واردی .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

علم نجوم :

ازجمله قونوب کوچەمکلری ایصسز چوللرده کونشـك حرارتندن کوندوزلری بك حرکت ایده‌مه‌دکلری جهتله کیجه‌لری سیر وسفرده ییلدیزلره دقت نتیجه‌سی، اولارق اجرام سمایه‌دائر ایجه کورکو پیدا ایتمشلر؛ صوکراده کلدانی بقیه‌سی بولونان صابئیلردن ثوابت وسیاراتك وبروج اثنا عشرك اسملریله موقعلرینی اوکرەنمشـلر ، علم هیئته علی قدرالامکان واقف اولمشلردی .

فاضل محترم بابان زاده نعیم بك افندی — محفلك ۲۸ نجی نسخه‌سنده مندرج سما عنوانلی مقاله‌ لطائفه‌سنده ــ دیبورکه :

« عربلر ، بروجی ومنازل قمری ایی طانیرلردی وییلدیزلرك چوغنه اسم ویرمشلردر . حتی هیچ برلسانده لسان عربیده اولدیغی قدر ییلدیز اسمی یوقدر ادعاسنه قارشی بردی بر اعتراضك بر طرفدن وارد اولاجغنی ظن ایتمم » .

بر عاجزده کچنارده ترجمه‌یه قالقیشـدیغم عربجه بر مقاله‌ده‌کی ییلدیز اسملرینك لسانمزده‌کی مقابللرینی دکل ، قاموسـده‌کی تعریفلرینی بولمق ایچین ایجه یورولمش ، حتی بعضیلرینی اوراده‌ده بولامامشدم .

چول سکنه‌سـنك اجرام سما ایله اشتغالی ، یاخود مشهور معلقه‌سنده :

الا ایها اللیل الطویل الا انجلی
بصبح وما الاصباح منك با مثل
فیالك من لیل کأن نجومه
بامرس کتان الی صم جندل [*]

[*] ترجمه‌سی : ای اوزون کیجه ! آرتق صباحه منقلب اول. فقط اویله ظن ایدییورم‌که سنك صباحك‌ده سندن خیرلی اولمایه‌جق . اویله بلالی کیجه‌که صانکه ییلدیزلری کتنوبردن یوکولمش خالاطلرله یالچین قایالره باغلانمش‌ده یرندن قیمیلدانمیور ـ فرید بك [محفل‌ده مندرج بر مقاله‌سندن]

دیمش اولان (امرؤ القیس) کیبلرك کیجه ومتعلقاتی ایله شـاعرانه حسب حالی نتیجه‌سـنده نجوم سماویه‌نك ارض اوزرنده مؤثر وامورارضیه‌یی مدبر اولدقلری وهمی میدان آلدی . علم نجوم ، علم تنجیم = Astrologie حالنه کتیریلدی ، بر ییلدیزك طوغوب باتماسندن تورلو تورلو احکام چیقاریلمایه باشلانیلدی . کواکبك بر قسمی سعد، برقسمی نحس اعتبار ایدیلدی. سیاراتك یکدیکرینه اقتران وتباعدندن ومختلف برجلرده بولونماسندن ارض اوزرنده سعادت ونحوست حصوله کله‌جکی ظن اولوندی .

علم نجومك ، تعبیر حاضرله علم هیئتك جهات واوقات تعیینده‌کی لزومنه بناءً شریعت اسلامیه ، اونی تأیید وتوضیح ایله‌دی. قرآن کریم (هوالذی جعل الشمس ضیاءً والقمر نوراً وقدره منازل لتعلموا عددالسنین والحساب .. سورهٔ یونس) یعنی « جناب حق ، اویله بر صانع مبدعدرکه سنه‌لرك صایسیله حساب اوقاتی بیله‌سکز دیه کونشه ضیا ، آیه‌ده نور احسان ایتمش وقمر ایچین بر طاقیم منزل تقدیر وتعیین ایله‌مشدر » و (هوالذی جعل لکم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر والبحر ــ سورةالانعام) یعنی « الله ، اویله بر خالق یکتادرکه کیجه‌لری قاره‌ده وده‌کیزده یول بولاسکز دیه سزك ایچین ییلدیزلری خلق ایتمشدر » آیتلریله کونشك ، آیك وسائر ییلدیزلرك خلقتنده‌کی حکمتی خبر ویردی . اووقته قدر کونشك ثابت اولدیغی ظن ایدیلیرکن (والشمس تجری لمستقرلها ــ سورهٔ یس) یعنی « کونش‌ده کندی مستقرنده حرکت ایدر » آیتیله شمسك‌ده محرکی اوزه‌رنده حرکت ایله‌مکده اولدیغنی بیلدیردی .

خلاصه : اسلامیت ، علم هیئتك ترقیسنه پك زیاده خدمت ایتدی وآتیاً وقوع بولاجق کشفیات

جویه ایچین تشویقات متقدمه‌ده بولوندی . لکن علم تنجیمك احکام وهمیه‌سنی‌ده بالطه‌لامقدن کری طورمادی. صابئیلردن انتقالاً توهم ایدیلدیکی اوزره کونشـك ، آیك ، ییلدیزلرك تدبیر اموردە کندیلکلرندن تصرفلری اولمایوب هپسـنك امر الٰهی‌یه مسخر بولوندقلرینی، (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره ــ سورة الاعراف) یعنی « کونش‌ده، آی‌ده ، ییلدیزلرده اللهك امرینه مسخردر» آیتیله اعلام ایله‌دی. بونلرك حرکاتندن وقایع استقبالی استدلاله چالیشـان واو وقایعی بر طاقیم نجومك تأثیرینه اسناده قالقیشان منجملرك کذاب اولدقلرینی‌ده اصدق المرسلین علیه‌الصلاة افندیمز بیان بویوردی . کذا نوزاد رسـالتپناهی حضرت ابراهیمك یوم وفاتنده وقوع بولان کسوفی مشارالیهك وفاتنه حمل ایتمك ایسـته‌ینلره قارشی نبی حکیم حضرتلری، شمس ایله قمر جناب حقك ایکی آیت قدرتی اولوب کیمسـه‌نك حیات ومماتیله کسوفه اوغرامایه‌جقلرینی آکلاتدی .

مابعدی وار — طاهر المولوی

اسلامیاته عائد یکی نشریات (مابعد)

۱۹۲۱ ـ ۲۲ سنه‌لرنده اسلامیاته عائد، مختلف اجنبی لسـانلرنده بر چوق اثر نشر اولنمشـدر . بونلردن الك مهملرینی ، فرانسزجه (عالم اسلام) مجموعه‌سندن نقلاً ذکر ایده‌لم .

میستر (براوون) ك عرب طبی Arabian Medecine (کمبریج) ۱۹۲۱ بو اثر ، مؤلفك ویردیکی درت قونفرانسـك متندن عبارتدر : ۱ ــ عرب مفردات طبی ، عربلرك تحریات علمیه‌ده کوستردکلری استعداد ۲ ــ اصطلاحات علمیه‌نك تکاملی ، عربلر (تشریح) ی اجرا ایتمشلرمیدر ؟ ابن ربان ، رازی وابن سینایه دائر معلومات ۳ ــ عمومی عرب طبی ، لاتینجه‌یه عرب طبنی نقل ایدن مترجملر، اهل صلیب محاربه‌لری اثناسنده‌کی طبابت ، مهم تداویلر (عرب و عجم مؤلفلرینه کوره) Psychothérapie تلقین طریقیله تداوی ، عشق ومالیخولیا ، قرون وسطاده طبه عائد عجم آثاری ، اسلام ممالکنده آوروپا طبنك احیاسی ـ اسپانیا مسلمانلرینك طبابته تأثیراتی . طلیطله = توله‌دو مکتبی، ۱۲ نجی عصردن اون دردنجی عصره قدر تألیف اولنـان عجم آثار طبیه‌سی ، مسـلمان خسته‌خانه‌لری (مارستانلر) طبیب و مورخ (رشـیدالدین) ك طبه دائر بر مکتوبی ، مسلمان کیانیاتنك طب ایله مناسباتی .

∴

قاضی ابن‌الواسطی‌نك (رد علی‌اهل‌الذمه) نامنده‌کی اثرینـك انکلیزجه‌یه ترجمه‌سی ـ R. Gottheil طرفندن (نیویورق ۱۹۲۱) ـ بو رساله اهل صلیب محاربه‌لرینك نهایتده ، مصرده تألیف اولنمشدر (۶۹۲ ـ ۱۲۹۲) .

مؤلف ؛ مصر حکومتنك ، خرستیان تبعه‌یه قارشی کوستردیکی فضله مساعداته نهایت ویرلمسنی طلب ایدییور . اون سنه صـکره ابن تیمیه‌نك یازه‌جغی (رسالةالکنائس) ه بر مقدمه تشـکیل ایده‌بیلیر . قاضی‌ابن‌الواسطی ، خرستیان ویا موسویلرك مأمور اوله‌رق استخداملری ــ بالخاصه امور مالیه‌ده ــ جائز اوله‌بیله‌جکنی ایلك خلیفه‌لره عطفاً سـویلدکدن صـکره ، (مهدی ، مأمون وحاکم) ه عائد بر چوق فقره‌لر نقل ایدییـور . بونلرایچنده الك جالب دقت اولانلری، ابن ذکریاء ابن‌دهان کبی غیر مسلملرك فاطمیه حکمدارلرندن حافظ ، عاضد ایله صلاح‌الدین ایوبی اوزرنده‌کی نفوذنی تصویر ایدنلردر .

سوریه‌ده‌کی موغول فاتحلرینك ابن ابی‌الفضائل

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ابن‌الاخت واسطه‌سیله خرستیان تأثیری آلتنده قالدیغی ایضاح و (ابن‌العسال) طرفندن قرآن حقنده‌قلمه آلنمش‌اولان (سیف‌مرحف ـ کسکین قیلیچ) دن برچوق پارچه‌لر ذکر اولنیور .

(Cara de Vaux) (قارا دو وو) (اسلام متفکرلری) ۲ جلد (پارس) ۱۹۲۱ [۱ — حکمداولر ، تاریخ وفلسفهٔ‌سیاسیه : ۲ — جغرافیون ، ریاضیات وعلوم طبیعیه] صاغلام وابداعی بر تتبعه مالك اولان مؤلف ، اسلام افکارینك تاریخنه عائد بر چوق مظلم نقاطی تدقیق ایتمش وقارئلرینه، اسلامك‌میدانه‌کتیردیکی بیوك آدملرك، تصورانده‌کی تاریخی اوصاف ممیزه‌نی تقدیر ایتدیرمك ایچون، بش جلدلك برسه‌ری‌دن‌ایکیسنی نشر ایتمشدر. موسیو (قارا دو وو) نك تعقیب ایتدیکی پلان تماميله یکیدر . چونکه شیمدی‌یه قدر بو موضوعه دائر یازیلان فرانسزجه‌رساله‌لرك هپسی یا یك (تدقیق) یا یك مختصر و یاخود تاریخ و آثار قتالوغندن عبارتدی .

مؤلفك ، بیوك اسلام حکمداولرینه تخصیص ایتدیکی صحیفه عرب خلیفه‌لری ایچون یك قیصه، فقط موغوللر ایچون شایان دقتدر . مورخلرك پورتره‌لری پك سطحیدر . مثلا (بیك برکیجه) اثری حقنده‌کی تدقیقات .

مسلمان عالملرینك، ریاضیات وعلوم طبیعیه‌یه دائراولان آثارندن ایکنجی جلدده بحث اولنیور. خلاصه بوأثرده تعقیب ایدیلن اصول ، اونك [انتشار و تعممی نقطهٔ نظرندن] مفید اولمسنه یاردیم ایده‌جکدر .

⁂

(J. Obermann) غزالینك فلسفه‌سی (ویانه ولایپجیغ) ۱۹۲۱ غزالینك‌زمانی ونشأتی‌ایضاح ایتدکدن صکره ، فیلوسوف و متصوف اوله‌رق تدقیق ایدیور . ایکنجی بابده غزالینك مسلك فلسفیسی ، علم « حقیق » حقنده‌کی نظریه‌سی ، عقل وایمان آره‌سنده‌کی مناسبات، زمان ومکانه‌دائر تصوراتی، یونان فلسفه‌سنك تنقیدی.

اوچنجی باب : دین حقنده‌کی دوشونجه‌لری.

دردنجی بابده : مؤلف ؛ غزالی‌یی « قلبی محسوس‌ایدن دین » ك برمژده‌جیسی تلقی‌وپسیقولوژی‌علائم مخصوصه‌سنی عمومی برصورتده‌تصویر ایدیور .

اسلام متفکرینك پك‌جاذب اولان شخصیتی غربده فلسفه‌سنه عائدبرچوق تتبعاتك میدانه کلمسنه سبیت‌وریور. واقعانه یازیلمش بوأثرده بوتدقیقاته برعلاوه‌در .

[شرقك غربدن کورولمسی

(L'Orient vu de l'Occident)

[« par E. Dinet, Paris, 1921 »

کندیسنی اهتدایه قدر سوق ایدن برتمایل نتیجه‌سی اوله‌رق، مستشرق ورسام موسیو دینه ، بزه بواوفاق کتابنده ، حضرت پیغمبرك احادیث منقوله‌سنی ترجمه ایدرکن مستشرقلرك یاپدقلری تحریفات حقنده‌کی احتساساتنی بیلدیریور . مثلا (پەرلامەنس P. Lamens) ك تنقیداتی ، آیات قرآنیه‌نك معناسنی‌اتمام ویا ایضاح ایچون‌خارجدن کلمه‌لروعباره‌لردرج‌ایدلمسنه‌دائرموسیو(قازانووا)نك تەزی ، دوقتور (سنوق) ك « قرآنده‌کی ملت ابراهیمیه تعبیرینك آنجاق مدینه‌ده ظهور ایتمه‌سی» حقنده‌کی اثری. هپ بونلرشدتله‌مجموعه‌معروض‌قالیور.

[ابن زیدون] : اندلسلی‌شاعر ـ قونستانتین ۱۹۲۰ [Aug. Cour] طرفندن ـ عرب‌شاعرینك حیاتی ودیوانی حقنده مطالعات ـ اثرك صوکنه شاعرك دیوانی تشکیل‌ایدن ۱۷۰۰ بیتدن ۱۱۰۰ دانه‌سنك متنی علاوه اولنمشدر .

Biografias de mathematicos arabes

J. A. Sanchez Pérez

مادرید ۱۹۲۱ اسپانیاعلوم‌وفنون آقاده‌میسی طرفندن اون سکزنجی عصردن اول اسپانیول ریاضیونه دائر تاریخی وفنی برمونوغرافی ایچون مسابقه‌کشاد ایدلمشدی. موسیو(شانسه‌ز پەرز) ك اثری مسابقه‌یی قزانمش ونشر اولنمشدر .

مؤلف ، اسپانیاده یاشامش‌اولان ۱۹۱ عرب ریاضیوننك آثارینی‌تدقیق ایدیور. « یونان‌وهندلی ریاضیونك‌معلوماتی‌ـ که‌شرقده‌کی‌مسلمان عالملرینك وبالخاصه هیئتشناسلرك کشفیاتی ایله‌توسع ایتمشدر ـ اسپانیایه کتیره‌ن عربلر اولمشدر .

قارئلریمز بیلیرکه‌دیکر آوروپاممالکی آره‌سنده توسط وظیفه‌سنی ایفا ایدن اسپانیا ، عربلردن آلدیغی علمی بوممالکه بیلدیردی . موسیوشانشه‌ز پەرزك اثری بونی برکره دها اثبات ایدیور .

Encyclopédie des Indes nécrlan daises

مختلف علما ، مأمورین و ضابطانك معاونت محرریه‌سی ایله (٤جلد). فلمنك قدرمستملکاتی اپی‌طانیان پك آزحکومت واردر. برعصردنبری فوق‌العاده بر غیرت ایله Indonésie ده بر چوق تحریاتده بولنیلور والده ایدیلن معلومات‌ده علمی مجموعه‌لر ومونوغرافیلرده طوپلانیوردی . بو آثارك هیئت مجموعه‌سی اوقدر بیوك بر کتبخانه تشکیل ایدییوردی‌که عمومی برمعلومات ایدینمك، یاخود خصوصی بر مسئله‌دن خبردار اولمق پك مشکلدی . بوکره ساحهٔ انتشاره وضع اولنان آنسیقلوپه‌دی‌ده فلمنك مستملکاتنه‌عائد مهم‌وثائق برآراده جمع اولنمش قوانین ، جاوا اصیلزادکانی ، مستملکات مأمورلری ، تجارت ، سیر سفائن ، بانقه‌لر ، الخ ... بالخاصه بو آطه‌لرده‌کی مختلف ادیانك‌ایضاحی (بودیزم، فه‌تیشیزم ، ودین اسلام) ماله زیاده میلیونلرجه انسانك حیات معنویه‌سنی تشکیل ایدن اسلامیت پك صاغلام بر صورتده تأسس ایتمشدر . بوراده‌کی هرقه قابل تطبیق اوله‌بیلمسی ایچون خصوصی بر شکل آلان دین اسلام‌بتون‌تفرعاتی‌ایله‌آکلاتیلیور. حج ، جاواده یاپیلان مراسم دینیه ، حسن حسین بایرامی ؟!.. حضرموتلی‌عربلرك جاوا وماله‌زیا اوزرنده‌کی تأثیراتی ... الخ . مع‌الأسف آنسیقلوپه‌دی‌فلمنك لسانی اوزرینه تألیف اولندیغندن آوروپاده پك زیاده تعمم ایده‌میه‌جکدر .

سعدی

محفل ادبی :

یکی‌قاپی مولوخانه‌سی پوست‌نشینی شیخ عبدالباقی افندی حضرتلرینك عارفانه بر غزلی

نایی دیکله ، اهتزاز کاسهٔ طنبوری کور
نوبت خنکار عشق وخسرو منصوری کور
(عاشقانرا فی‌صلاة دائمون) له رمزینی
« دم » له اخطار ایلەین نقارهٔ پرشوری کور
کردش پرجوشنی اهل سماعك سیر ایدوب
جبرئیل آسمان پیمای دورا دوری کور
حلقهٔ عشاق کیر ، بزم سماعه داخل اول
آسمان عشقه پرواز ایله، نورا نوری کور
کل سماع با صفایه جنت اعلایه باق
سقف مرفوعه نظرقیل، خانهٔ معموری کور
سینه‌چاك ذوق وصل اول وادیٔ توحیدده
محض عشق‌اول،نه کلیم‌الهی‌کور، نه طوری‌کور
آل آجوب رقص ایلەیکه عاشقان صادقان
ساقیٔ کوثر الٔنده کاسهٔ فغفوری کور
حضرت طاهر کبی استادمز وارکن بزم
سایهٔ ملاده باق سینهٔ مغروری کور

محمد عبدالباقی

شیخ عالی خصلتك سیر ایت کمال طبعنی
کلك اعجازنی تماشا ایله، فیض‌صوری کور
دقت ایت‌ده التفات اعتلا بخشاسنه
ذره پرورانه نمودار ایلەین برخوری کور

طاهرالمولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

رباعی

دلبستهٔ مرنکار سحار اولدم
بن باشقه محبتله کنهکار اولدم
نادئ خرامکده او سرمستم که
هنکام قیامتده‌ده هشیار اولدم

ازمیر توقادی زاده شکیب

محفل تاریخی:

سعید بن زید

کچن نسخه‌دن مابعد

داها زیاده تفصیله مقام مساعد اولمادیغندن بحثه رجوع ایدیورم :

*
* *

سعید بن زید حضرتلری ، امر دینه نه‌قدر مواظب ایسه دنیا امورندن اودرجه مجانب ایدی. (یرموك) وقعه‌سیله دمشق فتحنده جهاد فی سبیل الله ایچون بولوندیغی حالده امارت وریاست هوسنه قاپیلمامش وهیچ بر وقت سیاسی ایشلره قاریشمامشدی . مشارالیهك شو طبیعتنی بیلن وبك یاقین اقرباسندن اولدیغی جهتله [۱] اونك وجودینی بیطرفلغه مخالف کورن حضرت فاروق ، کندیسنی شورای خلافته ادخال ایتمه‌مشدی .

جناب سعیدك ـ مدینه جوارنده‌کی ـ (عقیق)ده براز اراضیسی واردی. ایام فتنده اورایه چکیلمش و برطرف التزام ایتمه‌یه‌رك کندی عالمنده یاشامش ، اوله ایکن بیله قومشوسی بولونان (أروی بنت انیس) اسمنده بر قادینك شکایتیله حضوری منسلب اولمشدی . بوقادین :

مدینه والیسی بولونان مروانه حضرت سعیددن شکایت ایدوب یمیرمی غصب ایتدی دیمش اولمغله مروان حضرت مشارالیهه خبر کوندردکده مشارالیه حضرتلری بندن بونی مأمول ایدرمیسکز که بن رسول اللهدن « بر کیمسه بر قاریش یر دخی غصب ایتسه یوم قیامتده بوینه وبال حلقه‌سی اولور » دیو ایشیتمشمدر . بویوروب بعده « یا الله ! اکر بوقادین یالانجی ایسه کوزینی کور ایتمه‌دکجه جانی آلما وقویوسنی آکا قبر ایله » دیو بد دعا ایتمش وبامر الله تعالی قادینك کوزلری کور اولوب أوینك ایچنده طولاشور ایکن قویویه دوشه‌رك اولمش وقویو کندیسنه قبر اولمشدر .

بو وقعه‌یی ایماءً اهل مدینه بریسنه بد دعا موقعنده : الله سنی أروی کبی اعمی ایتسون . مألنده اولمق اوزره « أعماك الله کما اعمی اروی » دیر اولمشلردی . مؤخراً منشأ مثلدن غافل اولان جاهللر ، اروایی طاغ کچیسی اولان اروی ظن ایده‌رك اولنه حرف تعریف ادخالیله «أعماك الله کما أعمی الاروی » دیمکه باشلامشلردر که تیس جبل دیمك اولان اروایی ده اعمی ظن ایتمشلردر. ـ الحقائق ـ

جناب سعید ، یتمش یاشنی متجاوز اولدیغی حالده ۵۰ ، یاخود ۵۱ ویاخود ۵۲ سنه‌سی عقیق‌ده وفات ایله‌مش ، نعشی عبدالله بن عمر طرفندن ییقانیلمش ونمازی قیلدیریلمشدر. سعد بن ابی وقاص ده نمازنده بولونمش وقبرینه اینوب دفنی ایچین یاردیم ایتمشدر . (واقدی) نك روایتنه کوره جنازه‌سی مدینه‌یه کتیریلمش و(بقیع) ه دفن اولونمشدر.

اوزون بویلو، فضله‌جه اسمر اولوب وجودی قیللی بر ذات ایمش . کندیسندن درت حدیث شریف روایت اولونور . چولوغی ، چوجوغی مؤخراً کوفه‌یه انتقال ایله‌مش ، بر قیزی (حسن بن حسن بن علی) نك ، دیکر بر قیزی‌ده منذر بن زبیر بن عوامك زوجه‌سی اولمشدی . رضوان الله علیهم .

طاهر المولوی

[۱] بوتاریده سویله‌نیلدیکی وجهله جناب سعید ، حضرت عمرك هم عمجه‌زاده‌سی هم اینشته‌سی ایدی ، سوکرا همشیره‌سی (عاتکه بنت زید) ی ده فاروق اعظم تزوج ایله‌دیکندن اینشته‌لکه برده قاین برادرلك انضمام ایتمشدی .

مطبعهٔ عامره || مدیر مسئول : طاهر المولوی

ذی القعده ۱۳۲۸ سنه

محفل

ادبی ، علمی ، اخلاقی ، فنی ، شهری مجموعه

صاحبی مدیری محرری

محفلك ایکنجی جلدنده یازیسی بولونان ذوات کرامك حروف هجا صیراسیله اسامیسی :

احسان عوی بك ، احمد حمدی بك ، احمد شیرانی افندی ، احمد مختار پاشا ، ازمیرلی اسماعیل حقی بك ، اسکلیبلی محمد عاطف افندی ، امین خاکی مرحوم ، توقادی زاده شکیب بك ، حافظ احسان بك ، حافظ اسماعیل بك ، حسین شمعی افندی ، حسین وصاف بك ، رضا بك ، سعدی بك ، سعود المولوی بك ، شیخ عبدالباقی افندی ، شیخ علی فقری افندی ، صالح صائم بك ، طاهر المولوی ، عبدالباقی عزیز افندی ، عبدالعزیز مجدی افندی ، علی شفیق بك ، علی طیار افندی ، عیسی روحی افندی ، فرید بك ، فریدون نافذ چلبی ، فکری بك ، کمال الدین پری بك ، ل . ص خانم ، م . انور بك ، محمد شرف الدین افندی ، محمد صادق افندی ، محمد عزت بك ، محی الدین رائف بك ، مصطفی نجاتی افندی ، نیازی افندی .

محفل مجموعه‌سی جلد ۲ فی ۱۲۰ غروش

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صحیفه		محرری
	ا	
۲۱،٦،۳	افادۀ مخصوصه	طاهرالمولوی
٥	امیر خسرو دهلوی	فرید
۲۸،۱۰	امین خاکی	احسان محوی
٤۹،۸۸،٦۹،۳۰	ابوذر غفاری	طاهرالمولوی
٦۰	امین خاکی‌یه دائر	عبدالباقی عزیز
۸۳،٦٥	ادبیات صوفیه	فرید
٦٦	استغراق	توقادی‌زاده شکیب
۸۳	اوروپا علماسنك دین اسلام حقنده شهادتی	رضا
۹۷	ان الله معنا	شرف‌الدین
۱۰۷	ای بکای مدید	علی طیار
۱۱۳	انعکاسات	محمد شرف‌الدین
۱٤٦	ادبیات وبز	احمد حمدی
۲۱۱	ایضاح وتوضیح	طاهرالمولوی
۲۳٦	آقشامجیلر وبر حسب‌حال	مصطفی نجاتی
	ب	
۷٥	بر مقاله طولاییسیله	طاهرالمولوی
۸٥	بر منظومه	احمد شیرانی
۱٤٦	بوستان سعدیدن برترجمه	ل . ص .
۲۳۲،۲۰٥،۱۸۰،۱٥٤	بابیلك	احسان محوی
۱٦۷	بنی قریظه مسئله‌سی	طاهرالمولوی
۲۱۰	بهاری قارشیلارکن	عبدالباقی عزیز
	ت	
۱۸	تمنی وتضرع	طاهرالمولوی
٥٤	تاریخی بر مقایسه	»
٤۷	ترجمه‌لرمدن	شرف‌الدین
٤۸	تنظیر غزل بهایی	محمد صادق
۱۲٦،۱۱۱،۹٤،۷۹	توکل وسعی	طاهرالمولوی
۸٥	تخمیس	کمال‌الدین پری
۱٤۷،۱۲۲	تعلیماق ترجمه‌سی	»
۱٤٤	تهلیل	سعودالمولوی
۲۲۹،۱۳۱	تزکیۀ نفس وتهذیب اخلاق	حسین شمس
۱۸۷	تخمیس غزل فضولی	طاهرالمولوی
۱۹٥	تلاوت	حافظ احسان
۲۱۰	تشطیر غزل حضرت مولانا	شیخ علی فقری

صحیفه		محرری
	ج	
۲۰۷،۱۸۲،۱٥٥	جنوبی هند مسلمانلری	سعدی
	ح	
۲٤	حافظ شیرازی	فرید
۳۸	حکمة الاشراق	شرف‌الدین
۸۳	حکیم سنایی	فرید
۱٤٦	حضرت فاطمه‌نك دوکونی وجهازی	طاهرالمولوی
۱۹۹،۱٦٥	حمل مریم ، ولادت عیسی مسئله‌سی	محمد عاطف
۱۷٤	حقیقت محضه وآینشتاین	محمد عزت
	خ	
٥	خاقانی شیروانی	فرید
٤۱	خوف ورجا	نیازی
۱۱۸	خواجه قاسم افندینك ارتحالی	
	د	
۱٤	دوربینك اختراعی	سعدی
٤۹	ده‌کیزلرك صوینه‌دن طوزلودر ؟	
۷۸	دیانت اسلامیه افعال بشریه ایله اوغراشیر	اسکلیبلی عاطف
۱۱۸	دموع تأثر	یشار شادی
۲۳٤،۲۰۹،۱۸٤،۱٥۹	دوشوندم	عبدالعزیز مجدی
۱۷۲	دلستی مولانا کتابی حقنده	طاهرالمولوی
۱۹٦	دارالشفقه	»
۲۰۲	دارالحکمه ریاستنه بر تذکره	»
	ر	
۳	رمضان تحسسات وتأثراتی	احمد شیرانی
۱۹۰	رمضان شریف واوروج	طاهرالمولوی
۲۰۸	رباعی	»
۲۱٤	رسم مصحف عثمانی مسئله‌سی	ازمیرلی اسماعیل حقی
	ز	
۱۲۰	زوالی شمس‌الدین	محمد صادق
۲۱۰	زادۀ تأثر	بکر خاکی
	س	
٦	سعدی شیرازی	فرید
۱٥	سلیم اوله	شکیب

صاحبی ، مدیری ، محرری

طاهرالمولوی

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازانك شخصیتی دکل ، یازینك اهمیتی نظر دقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

نسخه‌سی ۱۰ غروشدر

محفل
۱۳۳۸

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی و شیمدیلك شهری مجموعه‌در

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ۳ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی :
سنه‌لکی ٦۰ غروش
آلتی آیلغی ۳۰ »

عدد : ۳٥ ۱۳٤۱ رمضانه مخصوص نسخه جلد : ۳

مندرجات:

محفل دینی وعلمی : رمضان شریف ـ طاهرالمولوی . جمعه نمازی ـ طاهرالمولوی . اوقات صلات ـ احمد ضیا بك . عالم اسلام وعرقلر مسئله‌سی ـ سعدی بك . علم انواء ـ طاهرالمولوی .

محفل ادبی : مناجات ـ صادق افندی . نایه و حضرت مولانایه ـ طاهرالمولوی . ایکی رباعی ـ توقادی زاده شکیب بك . غزل ـ حسین وصاف بك . غزل ـ طاهرالمولوی

محفل تاریخی : حضرت عائشه ـ فخرالنساء کمال خانم . جعفر بن ابی طالب ـ طاهرالمولوی . اسعد دده مرحومه دائر بعض خاطرات ـ طاهرالمولوی .

آثار منتشره :

صحی صحیفه‌لر

استاد محترم مظهر عثمان بك افندی طرفندن بوعنوان ایله نشر ایدیلمکده اولان مجموعۀ طبیه‌نك ۳ نجی نسخه‌سی انتشار ایله‌مشدر .

مجموعه‌نك صاحب ادیبی ایله معاونین تحریریه‌سی خلقك اك بویوك دردلرینی بك بویوك حذاقتله تشخیص ایله‌یه‌رك چاره‌لرینی هرکسك آکلایه‌جغی ، فقط غایت سه‌ویملی برافاده ایله بیان ایدییورلر . غیرتلری تبریك ، موفقیتلری تمنی ، مجموعه‌نك مطالعه‌سی توصیه اولونور .

استانبول سربیالی

ینه مظهر عثمان بك افندینك اداره‌سنده انتشار ایله‌ین بوفنی مجموعه‌نك ده ۱۱ نجی نسخه‌سی چیقمشدر . هرجزئی اساتیذ طبیه‌مزك مقالات قیمه‌سنی احتوا ایتمکده اولان بو اختصاصنامه‌ده اربابنجه موجب استفاده‌در .

قهقهه

طرزونده نشر اولونان واشرف ساعتده چیقاجغی اوزرنده یازیلی بولونان بومزاح غزته‌سنك ده ٤۹ نجی نسخه‌سی اداره‌خانه‌مزه ورود ایلمشدرکه مندرجاتی کولونجدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

محفل دینی وعلمی :

رمضان شریف

خالق الشهور والاعوام حضرتلری ، حلولیله مشرف اولدیغمز رمضان شریفی بالجمله اخوان دین حقنده متیمن ایلیه .

بو آن مبارك ، اهل اسلامك مكلف بولوندیغی فریضهٔ صومك زمان ایفاسی وبوسنه ایسه اوامر جلیلك ١٣٣٩ نجی دورهٔ اجراسیدر. هر مسلمانك بیلدیكی ومحفلك ١٠ و ٢٣ نجی نسخه‌لرنده مفصلاً افاده ایدیلدیكی وجهله رمضان شریفك نزول قرآن وفریضهٔ صیام طولاییسیله شهور سائره‌دن ممتاز بر قدسیتی، معنوی بر سلطنتی واردر. حتی بر ساز شاعری بیله اونده‌كی قدسی سلطنتی حس ایله‌یه‌رك حقنده :

اون بر آیك بر سلطانی

دیه قلبی وپاك بر احترام كوسترمشدر .

رمضان ، فیض صیام ایله مسلمانلرك ملكیت صفتنی اكتساب و اوواسطه ایله رضاءالله‌ه تزیید انتساب ایله‌دكلری بر آیدر . فضله طیقیشدیریلمش بر معده‌نك امتلایه اوغرایاجغی طبیعی اولدیغی كبی نصابنده املا ایدیلن او عضوك نفسانی و شهوانی بر طاقم آمالی تقویه ایله‌یه‌جكی وبك چوق ایشله‌ین بر آلتك ولوكه ده‌میردن اولسون بك چابوق آشیناجغی بدیهی بر حقیقتدر .

بناءً علیه (الصوم لی) حدیث قدسیسی وجهله اوروجك آنجاق الله ایچین یاپیلان بر عبادت اولماسی كبی معنوی منافعندن باشقه، انسانك بر مدت هوسات واحتراصاتنی دیكله‌ندیرمك وكندیسنه آجلرله آچلق حالنی حس ایتدیرمك مثللی انكاری غیر قابل فائده‌لری ده واردر .

شو حالده اللهك او نعمتندن استفاده ایتمه‌لی ، بوندن محروم قالمق بدبختلغنه اوغرانیلیورسه باری مستفید اولانلره حرمتده قصور ایتمه‌ملی ، یعنی علناً نقص صیام جرأتنی كوسترمه‌مه‌لی‌یز .

چونكه : آچ بر آدامك قارشیسنده طیقه باصه قارنی طویورمق ـ مسلمانلقده‌كی كناهی بر طرفه براقسه‌ق بیله ـ انسانیت مدنیه نظرنده معایبدن صاییلیر .

بوقاریده‌ده ، عرض ایدیلدیكی اوزره محفلك ١٠ و ٢٣ نجی نسخه‌لرنده رمضان ومتعلقاتی ایچین معلومات مفصله ویریلمش ، علی الخصوص مجموعه‌ده منتشر (عبادات اسلامیه تاریخچه‌سی) نده آتیاً تفصیلات اعطاسی مقرر بولونمش اولدیغندن بوراده شو پریشان ، فقط محصول ایمان ووجدان سوزلرله اكتفا ایدییورم .

*
* *

جناب مولانانك اوروج حقنده بر سانحهٔ عرفانی:

مبارك باد آمد ماه روزه
رهت خوش باد ای همراه روزه
نظر كردم كلاه از سر بیفتاد
سرم راست كرد آه شاه روزه
مسلمانان سرم مستست ازان روز
زهی اقبال وبخت وجاه روزه
بجز این ماه ماهی هست پنهان
نهان چون ترك درخركاه روزه
دعا ها اندرین مه مستجابست
فلكهار بدرد آه روزه
چو یوسف مصر ملك عشق كیرد
كسی كو صبر كرد درچاه روزه
رخ چون اطلسش كر زرد كردد
بپوشد خلعت از دیباه روزه
سحوری كم زن ای نطق وخمش كن
ز روزه خود شوند آكاه روزه

مآلی : اوروج آیی كلدی . اونك قدومی ، مبارك، ای اوروج یولجیسی! سكاده اوغورلر اولسون.

شاه صیامه باقمق ایسته‌دم . باقاركن كلاهم دوشدیكی كبی باشم‌ده سرسم اولدی .

ای مسلمانلر ! اوكوندن بری باشم مست اولوب قالدی . اوروجك نه كوزه‌ل اقبالی ، بختی ومرتبه‌سی وارمش .

رمضانك شوهلالندن ماعدا صومك بر قمری واردر كه اوباسنده كیزله‌نمش بر تورك كبی اوروج چادرنده پنهاندر .

بو آیده ایدیلن دعالر مستجاب اولور. چونكه: اوروجلونك آهی ، فلكلری ییرتوب كچر .

اوروج قویوسنك تضیقنه تحمل كوسترن ، نهایت یوسف كبی مصر عشقك مدیر اموری اولور.

صائمك آجلق تأثیریله یوزی صارارر ایسه صوكنده اوروج دیباسندن بر خلعت كییر .

ای نطق ! صوص ، سحور داوولی كبی دان دان اوتمه . اوروجك نه اولدیغنی ینه اوروجلو بولونانلر بیلیر .

طاهر المولوی

عبادات اسلامیه‌دن :

جمعه نمازی

قال ابن عباس رضی الله تعالی عنهما و أول جمعة جمعها بنا رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد الهجرة فی المسجد الذی فی بطن وادی بنی سالم فهی أول جمعة جمعت بالمدینة لانه صلی الله علیه وسلم قدم المدینة یوم الاثنین فأقام الثلاثا والاربعا والخمیس فی بنی عمرو بن عوف و أسس مسجدهم ثم خرج من عندهم فأدركته الجمعة فی بنی سالم فصلاها فی مسجدهم ـ كشف الغمه » .

یعنی : ابن عباس رضی الله عنهما دیركه : رسول الله صلی الله علیه وسلمك بعد الهجرة بزه ایلك قیلدیردیغی جمعه، بنی سالم وادیسنده‌كی نماز ایدی كه مدینه‌ده قیلینان ایلك جمعه نمازی‌ده بو ایدی . زیرا صلی الله علیه وسلم افندیمز ، پازار ایرته‌سی كونی مدینه جوارنده‌كی قبا قریه‌سنی تشریف ایتمش ، صالی ، چهارشنبه ، پنجشنبه كونلری اوراده، بنی عمرو بن عوف آراسنده اقامت و مسجدلرینك تملنی وضع ایله‌دكدن صوكرا جمعه كونی حركت ایتمش ، بنی سالم یوردنده نماز وقتی اولمغله اونلرك مسجدنده جمعه‌یی قیلدیرمشدر » .

ایوب صبری پاشا مرحوم (مرآت مدینه) سنده بو مسجدی شو وجهله كوستریور :

« مسجد الجمعه : بو معبد مبارك مدینهٔ طاهره شهریله قبا قریه‌سی آلتنده واقع (ذی صلب) وعلی روایة (ذی رانونا) وادیسی داخلنده وبو ایكی وادی صولری مجرالرینك نقطهٔ التقالری یاننده‌در. بو مسجد لطیف هجرت نبویه شرف وقوعنده امام الانبیا افندیمز حضرتلرینك ابتدا جمعه نمازی قیلدقلری معبد شریف اولوب وادیٔ ذی صلب میداننده واطرافی آچیق بر حالده ایدی.(عبدالصمد) نامنده اهل خیرك بری تبركاً اطرافنه بر آرشین یوكسكلكنده بر دیوارجكز چكوب مسجد هیئتنه قویدی . عبدالصمدك چكدیكی دیوار قاره‌طاشدن معمول قورو بر دیوارجكز اولدیغندن بر مدت صوكرا منهدم وخرابه‌سی رفته‌رفته مندرس ومنعدم اولمق حسبیله اعجامدن بری مسجد هیئتده تجدید ومرور زمان ایله مائل انهدام وسقوط اولان سقفنی دخی خواجه شهاب الدین قلاوون اصلاح و تأیید ایله‌دی .

زمانمزده مسجد شریف مذكورك بر دیره‌ك اوزه‌رنده ایكی طاق ودوز بر سقفی اولوب ٢٠ آرشین طولیله ١٦ آرشین عرضی و اوسنی آچیق بر ده قوملغی واردر » .

مسجد قبا

مسجد قبایه كلنجه: اوراسی قبا كوئی اشرافندن

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

(كلثوم بن الهدم)ك مربدی ، يعنی سطحنده خرما قوروتولاجق عرصه‌سی ایدی .

علیه‌الصلوات افندیمز، بورانك تمامی مبارك أليله آتمش ومدینه‌یه عزیمتی طولاییسیله‌ا كمالی كویلویه براقشدی .

(لمسجد اسس علی التقوی) مدیحهٔ جلیله‌سی بو مسجد حقنده‌در. قبا مسجدی ، حضرت عثمان ایله عمر بن عبدالعزیز طرفندن توسیع و تزیین ایدیلمش و ذوات متعدده‌نك همتیله مكرراً ترمیم اولونمشدر . اك صوك تعمیری سلطان محمود ثانینك اراده‌سیله اجرا قیلنمشدر كه ١٢٤٥ تاریخنه مصادفدر. علیه‌الصلوة افندیمز ، قبایی تشریف بیورونجه كلثوم بن الهدم)ك خانه‌سنه مسافر اولمشدی . بو أوك مسجد قبا قبله دیوارینك آرقه‌سنه تصادف ایتدیكی ویرنده (مسجد فاطمه) نامیله بر معبد بولوندیغی‌ده ینه مرأت مدینه‌ده محرردر .

هجرتدن مقدم مدینه‌ده جمعه نمازی

جمعه‌نك فرضیتندن اول و رسول اكرم افندیمزك مدینه‌یه هجرتندن مقدم‌ده مدینه‌ده جمعه كونلری نماز قیلنمشدی .

مدینه‌لیلردن بر قسم خلق ، مسلمان اولوب اونلر واسطه‌سیله ممكتده مسلمانلق انتشاره باشلاینجه علیه‌الصلوة والسلام افندیمزدن بر معلم ایسته‌مشلر، ذات اقدس رسالت‌ده مصعب بن عمیری كوندرمشلر ایدی .

مصعب ، (ابو أمامه اسعد بن زراره) نك نزدنده مسافر اولمش و اسعدك یاردیمله قرقه بالغ اولان اهل ایمانی جمعه كونلری مدینه خارجنده (نقیع الخضمات) یاخود (نقیع الخضمان) دەنیلن موقعه طوپلایوب نماز قیلدیرمشدی. حتی شعرای صحابه‌دن كعب بن مالكك اوغلی دیردی كه :

« بدرمك كوزلرینه عمی كلدیكی وقت جمعه كونلری كندیسنی مسجده كوتورور كن أذان سسنی ایشیدینجه اسعد بن زراره‌یه رحمت اوقور ایدی . بر كون سببنی صوردم . اوغلم ، بزی اولا جمعه نمازینه طوپلایان او ایدی . دیدی . اوزمان قاچ كیشی ایدیكز ؟ سؤالنده بولوندم. قرق كیشی ایدك . جوابنی ویردی - معجم البلدان »

مابعدی وار — طاهر المولوی

اوقات صلاة

محفل غرته‌سنك رجب آینه مخصوص اولان نسخه‌سنده مصادف نظرم اولان (اوقات صلات) ه عائد بن‌ده برایكی سوز یازمق آرزوسنده بولندم . یازدیغم شو مقاله عادتا برنوع شرح وتطبیق قیدر.

علیه‌الصلاة والسلام افندمزك تعلیم بیوردقلری اوقات صلاة ، ارضك هر نقطه‌سی ایچون قابل تطبیق ولایتغیر بر دستور پیغمبری اولدقلرندن بو دستورلر فنه تطبیق ایدیلیرسه هركسك كندی آكلایشنه كوره تبدل ایتمك التباسندن قورتولونمش اولور .

علم هیأتله متوغل علمای دین ، اوقات صلاتی جناب پیغمبرك تعلیمنه استناداً بروجه زیر تعیین وتثبیت ایتمشلردر .

« وقت ظهر »

افقی بر زمینه شاقولاً دیكیلی بولنان بر چوبوغك كولكه‌سی اوكون ظرفنده اك زیاده قیصالدقدن صوكره اوزامغه باشلادیغی آنده وقت ظهر داخل اولور. بو ایسه فناً شمسك اوكونكی غایة الارتفاعنك چوبوغك طولنه نظراً تمام تماسی ، (فیٔ زوال) دینلان اك قیصه كولكه‌یی ارائه ایدر . غایة الارتفاع شمس - شمس ، ارض اوزرنده بر موقعك نصف النهارنده ایكن ، انجق بك مستثنا موقعلرده، سمت الرأسده بولنه‌بیلور؛ بناءً علیه كولكه هیچ بر زمان صفر اوله‌ماز . چونكه شمس نصف النهارده ایكن ارتفاعی، اوكونكی كسب ایتدیكی ارتفاعلرینك اعظمیسی‌در . بر جرم سماوینك غایة الارتفاعی ، تمام عرض بلده ایله جرمك میلنك مجموع جبریسنه مساویدر . شمسك میلی هر كون ایچون متحول اولوب مقدار تحول مثبت ومنفی اوله‌رق (٠) الی ٢٣ درجه ٢٧ دقیقه‌قدردر . عرض بلده‌سی صفر اولان بر موقعده شمسك نصف النهاره وصولی آننده میلی صفر اولسه غایة الارتفاع ٩٠ درجه اوله‌جغندن سمت الرأسده ایكن نصف النهارده بولنور وفیٔ زوال آنجق بوشرط ایله صفر اولور .

عرض بلده‌سی ٤٥ درجه‌دن زیاده اولان موقعلرده تمام عرض مقداری ٤٥ درجه‌دن اصغر اوله‌جغندن فیٔ زوال طول قامه‌دن اوزون اولور. وآلتمش اوج درجه یكرمی اوج دقیقه عرضنده میل شمس صفر ایكن غایة الارتفاع ٢٦ درجه اوتوز یدی دقیقه اوله‌جغی وبوزاویه‌نك فیٔ زوال دیمك اولان تمام تماسی طول قامه‌نك ایكی مثلی بوله‌جغی جهتله خواجه ذهنی افندی مرحومك (المختصرات) نده‌كی افاده‌سنه كوره اوموقعده اوكان نمازینك اول وقتیله ایكندینك اول وقتلری بر آنده داخل اوله‌جق دیمك اولور .

میل شمس جنوبی ومقدار اعظمیده بولندیغی زمانده (٤٢) بچق درجه عرضنده غایة الارتفاع ٢٤ درجه اولیور. بونك تمام تماسی ١،٣٥ اولمغله اكر عصر اول كولكه‌سنك طولی ، طول قامه‌نك ایكی مثلی اعتبار ایدیلیرسه دها اونده اوچ بچق طول قدر كولكه‌نك اوزامسی ایچون ایجاب ایدن زمان مقداری مقدم عصر اول داخل اولیوردیمك اولور . بناءً علیه بو زمانده ادا ایدیلن ایكندی نمازی ، وقت نمازی اولمیوب نافله اولور وایكندی نمازی‌ده ادا ایدلمش بولنور .

امامین قولنه نظراً وقت عصر — افقی زمینه شاقولاً دیكلمش بولنان بر چوبوغك زوالده‌كی كولكه‌سنه (فیٔ زواله) عینی چوبوغك برمثلی علاوه ایدیله‌رك ظهوره كلن طول قدر كولكه‌نك اوزادیغی زمانده داخل اولور . بالاده‌كی مثاله نظراً ظل ٢،٣٥ قدر اولدیغی زمانده عصر اولك داخل اولمسی لازم كلیر .

عصر ثانی — فیٔ زواله چوبوق طولنك ایكی مثلی علاوه ایدیله‌رك مجموع طول قدر كولكه‌نك اوزادیغی زمانده اولور . بالاده‌كی مثاله كوره ظل عصر ثانی ، فیٔ زوال اولان ١،٣٥ ایله واحد اعتبار ایدیلن چوبوق طولنك ایكی مثلی مجموعی ٣،٣٥ اوله‌جغندن عصر ثانی چوبوق طولنك ٣،٣٥ مثلی كولكه اولدیغی آنده داخل اولمق ایجاب ایدر.

غروب وآقشام نمازینك اول وقتی — موقعك افق مرئیٔ نابتدن شمسك اوست محیطنك بالفعل غائب اولمسی غروب شرعیٔ شمس اولوب آقشام نمازینك وقتی بو آندن اعتباراً بدأ ایدر .

افق مرئی — بر موقعك مختلف نقطه‌لرنده افق مرئی مختلف وسعتده‌در. سطح بحرده طوران بر راصد ایچون افق مرئی سطح دریانك منتهاسی اوله‌رق كوزوكن دائروی حدوددن مرور ایدر.

راصد بولندیغی نقطه‌دن شاقولاً ترفع ایتسه دائروی حدودی توسع ایده‌رك اولكی حدودك آلتنده قالوبده سطح بحرده ایكن كوروله‌مین قسملر بودفعه ظاهر اولور .

افق مرئیٔ ثابت — بر بلده‌نك حدودی داخلنده بولنان مواقع مرتفعه‌نك شرعی اوله‌رق اك یوكسكنده بولنان بر راصده نظراً افق مرئی او بلده ایچون افق مرئیٔ ثابتدر . استانبولده‌كی محال مرتفعه كوچك چاملیجه ، بیوك چاملیجه ، ایجادیه ، وقایش طاغی تپه‌لریدر . بونلرك صره

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ایله سطح بحردن ارتفاعلری کوچك چاملیجه = ٢٣١ مترو ، بیوك چاملیجه = ٢٦٣ مترو ، ایجادیه = ١٣٩ مترو ، وقایش طاغی = ٤٣٨ مترو اولوب بونلرك اك مرتفعیدر . بناءً علیه صباحلین استانبولك اورته یرندن و مثلا فاتحدن حرکتله قایش طاغنه‌قدر یایا اوله‌رق کیدوب آقشام اوستی غروبدن مقدم تکرار موقعنه کله‌بیلدیکی تقدیرده قایش طاغی تپه‌سی عموم شهر ایچون ارفع محل واو نقطه‌نك افقی، افق مرئیٔ ثابت اولور.

بر موقعك ارفع محلنك افقی ایله سطح بحرك افقی آره‌سنده شمس قطع ایتمك ایچون کذار ایدن مدت، تعبیر حقیقی ویافنی ایله (حصهٔ افق) دینلمك لازم ایکن هر نصلسه تمکین دینیویرلمش اولمسی حسبیله بك چوق کمسه‌لر بونامه آلدانه‌رق حصهٔ افقی احتیاط بر زمان ظنیله نظر اعتباره و اهمیته المیوب اوروجلرینی افساد و آقشام نمازلرینی کراهت تحریمیه ایله مکروه قیلارلر .

اوته‌دنبری استانبول ایچون ارفع محل ، بیوك چاملیجه‌تپه‌سی اعتبار ایدلمکده وبورایه کوره حصهٔ افقك مقدار اعظمیسی سکز دقیقه ٢٢ ثانیه اولمقده‌در. قایش طاغنك افقنه نظراً حصهٔ مذکوره اون دقیقه‌یی تجاوز ایله‌مکده‌در . او حالده چاملیجه ارفع محل اعتبار اولنورسه حصهٔ افقك ٩ دقیقه وقایش طاغی ارفع محل دینورسه ١١ دقیقه اولمسی لازم کلیر . بناءً علیه ساعتلر غروبی قوللانیلیرسه مبدأ زمانی حصهٔ افق مقداری کیری براقمق مجبوریدر .

اشتباك النجوم — شمسك افقدن غروبیله تحت الافق ١٠ درجه ارتفاعه تنزل ایتدیکی زمانده کواکب بیغنلری شبکه حالنده تماماً ظهور ایدر . بو وقته قدر بلا عذر آقشام نمازینك تأخیرنده کراهت تحریمیه واردر .

وقت عشا — عصر وقتلری کبی عشاده‌ده ایکی قول واردر . بری امامین قولی اولوب غروب شمسدن صوکره افقك مغرب جهتنده حاصل اولان قزیللغك تماماً زائل اولدیغی زمانده داخل اولور. دیکری امام اعظم قولیدرکه افقده‌کی شفق احمرك غیوبتندن صوکره ظهور ایدن شفق ابیضکده زائل اولمسی عقبنده یعنی سماده شمسه متعلق هیچ بر آیدینلق قالمدیغی زمانده داخل اولور .

حسابه توافق ایدن وقتلری شمسك تحت الافق ١٧ درجه‌یه وصولنده عشاء اول و ١٩ درجه‌یه وصولنده عشاء ثانی داخل اولور .

طلوع فجر ووقت امساك — شمسك طلوعندن مقدم افقك مطلع جهتنده ظهوره کلن ایپلیك کبی اینجه بیاض آیدینلق افقك مخالف طرفنده اینجه سیاه آیدینلقدن تفریق اولندیغی آنده فجر صادق طلوع ایتدی دینور . بو حادثه بر موقعك هانکی بر نقطه‌سی ایچون اعتبار اولنمیوب ارفع محلك افقنده‌کی حادثه‌در . ارفع محلك افقندن فجر صادق طلوع ایتدیکی حالده شهرك عموم نقاطی ایچون وقت امساك وارفع محلده‌کی مصلی ایچون هم وقت امساك، هم ده صباح نمازینك اول وقتی داخل اولمش اولور . شهرك منحط محللرنده فجر صادقك طلوعی هنوز کورولمامسی حسبیله صباح نمازینی فجر رؤیتنه قدر تأخیر ایله‌مك افضلدر . بوقسه ارفع محلده فجر صادق طلوع ایتدیکی حالده منحط محللرده فجر صادقك طلوعنه قدر بیوب ایچنلر اوروجلرینی افساد ایتمش اولورلر . استانبولده ارفع محله نظراً حساب ایدلمش بو ثانی وقت ایله طلوع فجر صادق بینی اعظمی ٢١ دقیقه اولیورکه امساکدن یکرمی بر دقیقه صوکره صباح نمازی ادا ایدیله‌بیلیر .

طلوع شمس ، آخر وقت صبح — محلك افق مرئیٔ ثابتندن شمسك (اوست کنارینك) حاجب اعلاسنك ظهوری آنیدرکه بو آن صباح نمازینك آخر وقتیدر .

اوقاف اسلامیه موزه‌سی مدیری
وایوب سلطان موقتی
احمد ضیا

عالم اسلام وعرقلر مسئله‌سی

پارس غزته‌لرندن بری « انسانلر بیننده‌کی (اخوت) دن چوق بحث اولنمایور . بو کلمه‌نك موداسی کچمشدر » دییوردی . فی الحقیقه حرب عمومینك اك مهم نتایجندن بری، دنیا خریطه‌سنك بر چوق قسملره آیرلمسی و بو تقسیماتك شدید مجادلاته سببیت ویرمسیدر . بوکون ، هر شی منفعت ملیه اوغرنده فدا ایدیلیور، هیچ بر قوم کندی قومشوسنك مقدراتیله علاقه‌دار اولمق اندیشه‌سنه دوشمیور ، هر کس کندی موفقیت وترقیسنی آرایور .

ارض اوزرنده جاری اولان کین ، عداوت و رقابت بشریت ایچون فال خیر عد ایدیله‌مز . استقبال مظلم کورونیور ، شبهه‌سز ماضی‌ده پك پارلاق دکلدر. اسکیدن حرب مکاناً تحدید ایدلدیکی کبی وسائط نقطهٔ نظرندن‌ده پك کریده ایدی . بوکون علوم وفنونك میدانه کتیردیکی آلات واسلحه سایه‌سنده انسانلر بر برینی امحا ایتمکده دها زیاده قولایلق کوره‌جکلر و «حرب عمومی» تعبیر ایتدیکمز حرب اخیرده مستقبل مقاتلاتك مبدأی اولاجقدر.

آره‌صیره موضوع بحث اولان ترك تسلیحاتدن بر چوق کیمسه‌لرك شبهه ایتمکده حقلری واردر. بر ایکی دیردنوط وتحت البحر غرق ایتمکله دنیانك حضور و سکونی تأمین ایدیله‌مز ، بلکه — متعدد دفعه‌لر توصیه اولندیغی وجهله حرب آرزوسنی قلبلردن سیلمك صورتیله بشریت نفس آله‌بیلیر .

انسانیتی مشکل بر موقعده براقان هیچ شبهه‌سز عرقلر مسئله‌سیدر. بتون مجادلاتك سببی ، عرقلر بیننده تعاون و تساندك ممکن اولامامسیدر . بر چوقلری ایچون انسانلر آره‌سنده اخوتك تأسیسی غیر قابلدر . « حیات بر مجادله‌در ، ضعیف اولان اولومه محکومدر . » دینیلیور . بو ذهنیت ، بشریت ایچون بر تهلکه‌در. بر چوق آوروپا متفکرلری مستقبل تهلکه‌یی آکلامشلردر . (له‌ید) دارالفنونی امینی مستشرق موسیو (شنوق) کچن سنه ویرمش اولدیغی بر قونفرانسده دیمشدرکه : [١] آمریقالی محررلرندن (ستوددار) ایله (مادیسون غرانت) یاقلاشان بحرانی ازاله ایچون توصیه ایتدکلری چاره‌لرده ، بیاض عرقك — بالخاصه بو عرقدن معین بر قسمنك تفوق مطلقنی اساس اتخاذ ایدییورلر و بو کتله‌یه — دیکر عرقلرك متحمل مقدراتی دوشونمکسزین — بوکونکی حالنی ادامه ایچون کندیسنه لازم اولان وسائط حیاتیه‌یی محافظه ایتمکی غایه اوله‌رق کوستریورلر وبو خصوصده مقتضی موانعك تأسیسنه وقتندن اول تشویق ایدییورلر. فقط کورمیورلرکه بتون تدابیر، هجومی طوردیرمغه غیر مقتدر اولمقدن ماعدا حرب اخیری چوجق اویونجاغی مرتبه‌سنه ایندیره‌جك بر امحا مجادله‌سنه سببیت ویره‌جکدر . »

استقبالی بوقدر قراکلق کورمکده حقلی مییز؟ « زمان هر شیٔ دوزه‌لته‌جکدر » دستوریله بر از متسلی اولمامز قابلمیدر ؟ ماضی‌یه رجوع ایده‌لم : اوراده آرادیغمز تسلی‌یی بولور وبشریته مسلط

---

[١] (رووو دوموندمورلومان) مجموعه‌سی حزیران ١٩٢٢. بو سوزلرك هیسنی طوغرو بولدیغمز ایچین دکل، مسلمان و تورك قارئلرینه آکلاتمش اولمق ایچین ترجمه ایتدك . طبیعیدرکه لازم کلن یرلرینه اوربالی طرفندن جوابلر ویریلیر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

اولاجق بیوك فلاكتلرك اوكنه كچمك ایچون لازم كلن چاره‌لری آرایه‌بیلیرز .

عالم اسـلامك اسـكی حالنی كوزمزك اوكنه كتیره‌لم : عربلر مختلف عرقلره منسوب اقوامی متحد بر كتله حالنده یاشاتمغه موفق اولمشلردر. بو طرز اداره اثبات ایتمشدركه مسـائل اجتماعیه‌نك حلی هر زمان غیر ممكن دكلدر. مستشرق موسیو (شـنوق) ؛ اسـلامیتك عرق دعوالرینه قارشی آلمش اولدیغی وضـعیتی ایضـاح ایتدیكی صیره‌ده دیمشـدركه : « (حضرت) محمد ، عموم بشریته دكل ، یالكز عربلره اللهك خادمی وسـاعیسی اوله‌رق كلمشدر. قرآنده عرب كلمه‌سی اون بر دفعه كچیور و پیغمبر واسطه‌سیله بیلدیریلن كلام اللهك ـبیانجی برلهجه ایله‌دكل ـ صرف عربجه‌سویلندیكی مصراً بیان اولنیور . (حضرت) محمدك یكرمی سنه‌ظرفنده ایضاح ایتدیكی وحی‌الهی بالخاصه‌عربلر ایچون یكیدر . پیغمبر ؛ بونی جناب حقك‌بشریته سویلیه‌جكی سوزلرك عربجه‌سی عد ایتمشدی. كتب مقدسـه‌یه مالك اولان خرسـتیانلر و موسـویلر كندیلرنجه آكلاشیله‌جق بر شكلده ، بو سوزلره پك اسكیدن بری مطلع اولمشلردی .

بالآخره ، دیكر كتب‌مقدسـه‌یه نظراً قرآنده « تصـحیح ایدیجی » بر معنا عطف اولنمشدی . بالخصوص كندی كتابلرندن دولایی ، موسـوی وخرـتیانلر ، اونك نبوتنی تصدیق ایتمدكلری‌زمان كندی سقوط خیالنی ایضاح ایچون ، سائر كتب مقدسه‌نك تحریف‌اولندیغنی سویلمشدی. اسلامیت؛ مقدم وحیلره ، اللهك اك صوك ، اك مكمل ، اك طوغری افاده‌سی اوله‌رق تلقی ایتدیكی (قرآنی) قائم ایتمكه قدر كیتدی .

قرآنك عمومه تشمیلی ، اسلاملاشمش عربلرك ، ارتحال نبویدن صكره ، دنیایی فتحه تشبثلرینك غیر قابل اجتناب بر نتیجه‌سی اولمشدی. پیغمبرك ، بدایتده كندی سنجاغی آلتنده طوپلانان عربلرك غیرتنی تحریك ایتمسی ، همان همان معجزوی‌اولان بو فاتحانه سفرلرك میدانه كلمه‌سنه سببیت‌ویرمشدر. اویله بر تأثیركه بالذات اونی درپیش ایده‌مه‌مشدر ، اصلا متصور بر پلانك موقع فعله وضعی دكلدر . غایه‌واصوللرك برچوق‌دفعه‌لر تحوله رغماً(حضرت) محمدبتون حیاتنده ، آنجق‌وحی‌عمومینك‌عربجه‌سنی عربلره بیلدیرمكی وظیفه ایدینمشدی .

مقدم‌وحیلره توفیقاً (حضرت)پیغمبر،بشریتك یالكز بر جفتدن نشأت ایتدیكنی وبناءعلیه بتون انسـانلر آره‌سنده ـ فردلری و جمعیتلری تفریق ایلین‌اوصافك تنوعی‌نه اولورسه اولسون‌ـ مساوات اساسیه‌نك موجود اولدیغنی اوكرتمشدی . قرآن؛ السنه‌نك و رنكلرك مؤخر لعددینی ، خلقتك‌بیوك بر معجزه‌سی اوله‌رق قبول ایدییور و بویله عرقی بر فرق اوزرنده فضله اصرارده بولنمیور . عرب بر پیغمبر اولان (حضرت) محمد ، بو مساوات پرنسـیبنه نظراً علی‌العموم عرقلر بیننده موجود اختلافاتی ازاله ایتمك فرصتنه نائل اولامادی. فقط عربلر كندیلرینی تقسیم‌ایدن فرقه‌غیرتكشلكی ایله مجادله‌یه سوق ایدلدی. بونلر ایچون‌وظیفه وحقك‌حدودی كندی قبیله‌لری ویاخود جمعیتلری‌ایدی. هراجنبی خصم وحقیر عد اولنوردی .

(حضرت) محمد قبیله‌لر آره‌سنده‌كی نفاقی‌ابدیاً محو ایده‌مدی . مع مافیه (وحدت) پرنسیبنك تفوقنی تأمین ایتدی و ظـاهراً متحد كوروندیكی كیمسه‌لری سنجاغی آلتنه او صورتله طوپلادی‌كه بونلر دنیایی حیرته غرق ایدن حركاتده بولندیلر. پیغمبرك ؛ انسـانلر بیننده‌كی مسـاواته دائر اولان مسلكلنك اك جانلی بر افاده‌سنه قرآنك بر آیتنده تصادف ایدرز . بوآیت (حضرت) محمدك مدینه‌ده بولنان جماعتنك داخلی غوغالره ، تحقیره ، واستخفافه میل‌ایتمسنه قارشی ایدی. بناءعلیه‌دعوت آنجق عربلر ، یاخود اونلر آره‌سنده‌تصادفاً بولنان بعض اجنبیلر ، آفریقالی ، یونانلی وعجم‌اسیرلر ایچون وقوع بوله‌بیله‌جكدی . الله ، « مؤمنلر بربرینك قرداشیدر » دییور وبو سوزینه استهزایی ، ذمی ، سـوءظنی شـدتله منع ایتدیكنی علاوه ایدییور . بوندن‌صكره برآیت كلیوركه بتون اقوام‌ویاعرقلر آره‌سنده‌كی‌مساواتك موجودیتنی‌قبول‌ایدن‌مسلكك اسـاسی عد اولنمش و حتی « عرقلر آیتی » تسمیه ایدلمشدی . عرقلر حقنده‌كی بر چوق تألیفاتده بو آیته اهمیت ویرلمشدر . چونكه بوراده ـ حضرت (محمد) ك یالكزعربلره قابل تطبیق اوله‌بیله‌جك ظن ایتدیكی ـ عمومی بر پرنسیپ ذكر اولنمشدر:

« یاایهاالناس اناخلقناكم من ذكر و انثی وجعلناكم شعوباً وقبائل لتعـارفوا ان اكرمكم عندالله اتقیكم ان‌الله علیم‌خبیر ـ سورة الحجرت »

ایشته ؛ اشكال خارجیه‌ده و خاصه‌لرده‌كی غیر مساواتك سـاده بر ایضاحی : فردلر و غروپلری بربرندن تفریق ایتمكه‌یارامق. مع‌مافیه كانه‌مصداقك دیندارلق اولدیغنی وبناءً‌علیه بر انسانك اللهه ویا همجنسنه قارشی طور وحركتی اساس‌اتخاذ قلندیغنی بیان ایدلمشدر . (مابعدی وار) سعدی

«علومات جاهلیه حقنده برقونفه‌رانس

(مابعد)

علم انواء :

جاهلیت علوملرندن بری‌ده (علم انواء) ایدی . انواء كلمه‌سی (نوء) لفظنك‌جمعیدر . نوء : مشقتله طوغرولوب قالقمق ، آغیر بر یوكی كوچ ایله كوتوره‌بیلمك ، یوكك ثقلتیله دوشمك معنالرینه مصدر اولدیغی كبی ییلدیزدوشمه‌سی وغروبه‌مائل ییلدیز مآلنی‌ده افاده ایدرمش .

قاموس ترجمه‌سنده نوءك شومعنالری یازیلدقدن صوكرا « منازل قمردن بر كوكب فجرطلوع‌ایتدیكی هنكامده مغربده افقدن ساقط اولوب آنك رقیبی همان اول‌ساعت‌مشرقدن اكا مقابل‌طلوع‌ایله‌مكدن عبارتدر . شـارح دیركه اشبو نوء خصوصندن بین‌العرب اون‌اوچ كون‌حكمی‌واردر. آندن‌صوكرا منازلدن‌بركوكبك‌دخی‌نوئنی‌اعتبارایدرلر. اون‌اوچر كون ، اون‌اوچر كون آخرسنه‌یه‌وارنجه . لكن‌منزل جبهه‌ده‌اون‌درت‌كون‌معتبردر . وبعضلر طالعی‌وبعضلر ساقطی‌اعتبارایله‌دیلر . وعربلریاغموری‌وروزكاری وسائراحداث‌واوضاع‌جوی‌آكاعزو واسنادایدرلر.. »

قاموسده‌ده بیان اولوندیغی وجهله عربلرجه حادثات جویه بوعلم ایله‌تخمین وبوعلمده ملكه‌سی اولانه (انوء) تعبیر ایدیلیردی .

فقط صوكرالری‌عقیدهٔ صابئیه تأثیریله‌صیجاق ، صوغوق ، روزكار ، یاغمور كبی حادثه‌لر ، هپ ییلدیزلرك طلوع‌وغروبنه‌حمل‌اولوندی وییلدیزلر ، ارضك تمامیله مؤثر ومدبری طانیندی .

محترم نعیم بك‌افندی ، براز اول بحث‌ایتدیكم مقاله‌سنده بالمناسبه دییوردی‌كه :

« اسمی خاصهٔ قرآن عظیمده مذكور اولان (شعری) بعض‌قبائلك‌معبودی‌اولدیغی كبی‌برچوق ییلدیزلرده‌یاغموره ، قوراقلغه ، صوغوغه ، صیجاغه ، بركته ، قحطه‌سبب عداولونور وطلوع وغروبلریله بوكبی حادثات وقوع بولور ظن ایدیلیردی . لسان شریعتله رد اولونان (علم انواء) عرب جاهلیه‌نك پك مقبولی اولان علملردندر . اهل انوایه‌كوره‌بوكبی حادثات‌مهمه‌یه علت مؤثره عد اولونان ییلدیزلردن (سرطان ، شرطان ، بطین ، نجم ، یاخـود ثریا ، دبران ، هقعه ، جوزاء ، عذره ، ذراع ، شعری ، نثره ، طرقه ، جبهه ، حرقه ، عواء ، سماك (اعزل ورامح) غفر ، زبانی ، اكلیل ، قلب‌العقرب ، شوله ، نعائم ، بلده ،

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سعدالذابح ، سعد بلع ، سعدالسعود ، سعدالاخبیه ، دلو ، سمکه) کبی کواکبك طلوعی بزم منجم‌باشی تقویمنك صاغ کنارنده (مواسم واحوال کواکب) خانه‌سنده کوردیکمز شروحه بکزر احکامك وقوعنه دلالت ایدرمش که حالا بزم تقویملرده دوام ایدوب کلن بو قبیلدن اشارت‌اوعصرلرده تجاربك تمادیسندن باشقه برشی دکلدر »

قرآن کریم (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره) آیت جلیله‌سیله اجرام سماویه‌نك امر الٰهی‌یه مسخر بولوندقلرینی بیلدیردیکی کبی نبی کریم علیه الصلاة والتسلیم افندیمزده « فلان ییلدیزك تأثیریله یاغمور یاغدی اعتقادنده بولونان ، ییلدیزه ایمان واللهی انکار ایله‌مش اولور » مألنده‌کی حدیث[*] ایله کواکبك بعض خصوصاتده تأثیری اولسه بیله بونلرك آنجاق برر سبب اولوب مسبب حقیقی آنجاق الله تعالی بولوندیغنی بیان بویوردی .

علم انواء ، اجرامده قدرت وتصرف وهمی کبی صاحبالغیله برابر روزکارلرك جهت هبوبنی تعیینه و (علم مهاب الریاح) ك ظهورینه سبب اولمش وبوسایه‌ده شمالدن أسن روزکاره (صبا) جنوبدن أسنه (دبور) شرقدن أسنه (جنوب) غربدن أسنه (شمال) ناملری ویریلمشدر . برحدیث شریفده «نصرت بالصبا واهلکت العاد بالدبور » بویورولمشدر که « بن ، صبا روزکاریله مظفر اولدم ، عاد قومی‌ده جنوب روزکاریله هلاك اولدی » مألنده‌در .

مابعدی وار طاهرالمولوی

[*] قال صلی الله علیه وسلم صبیحة لیلة الحدیبیة لما صلی بهم اتدرون ماقال ربکم قالوا الله ورسوله اعلم قال قال الله عزوجل اصبح من عبادی مؤمن بی وکافر فاما من قال مطرنا برحمة الله و فضله فهو مؤمن بی وکافر بالکواکب ومن قال مطرنا بنجم کذا وفی روایة بنوء کذا فهو مؤمن بالکواکب کافربی ـ بخاری .

محفل ادبی :

مناجات

مرفوع درکهکدر دست سؤال ، یارب !
تصویر ماجرامه یوقدر مجال ، یارب !
ایتمز بوکا تحمل ظرف مقال ، یارب
سوز دل ایله‌مکده تصویر حال ، یارب !
ای عالم خفایا ، دردم سکا عیاندر :
ایتدی بنی پریشان رنج و ملال ، یارب !
قالدیرماز اولدی ضعفم بار حیاتی آرتق ؛
اولدم خمیده قد وزر و بال ، یارب !
یاقدی بنی بیتیردی برق جلال ، یارب !
مغلوب قهره یوقمی نور جمال ، یارب ؟
ابواب زهدی چالدم ، باب نجات صاندم ؛
کوردم ، که هپسی باب راه ضلال ، یارب !
ایصال ایدرمی زاهد بر مبتلای عشقی
کلرسه کندیسندن بوی وصال ، یارب ؟
لطف و عنایتکله کندك یتیش والآ
مقصوده واصل اولمق امر محال ، یارب !
امر دعانی آلدم تنزیل محکمکدن ؛
لطف ایسته‌دکجه کلدی قهرو نکال ، یارب !
واردر یری ایدرسه‌م سندن سکا شکایت ؛
سنسز دکلمی اکوان ، وهم خیال ، یارب !
یوق باعث تسلی بر احتمال ، یارب !
ایتسه ایدر دموعم تسریر بال ، یارب ؟
محروم امن و نومم ، مسلوبدر حضورم ؛
کچمز بر آنم اصلا بی انفعال ، یارب !
بر نظرهٔ عنایت ایلر بو عبدی صادق
یا ذاالجلال ، یارب ! یا ذاالجلال ، یارب !

نایه و حضرت مولانایه

عرض ایدوب‌ده صدر پرسوزنده داغ لاله‌نی
بولمق ایستر نفخهٔ نیزنده فیض ژاله‌نی
دردهجران نیستان ازلدر سائقی
سوز دل‌له ایتمه‌ده هردم فغان وناله‌نی
هرنوای شکوه‌سی سوز شفزای اهل دل
صانکه اولمش ناودان آتش سیاله‌نی
شوق اخطاریله هنکام (الست) ك دللره
لجهٔ پرنار قلبی آرتیران شلاله‌نی
ضعف جسمی ، اصفرار چهره‌سی عرض ایتمه‌ده
برتحسرورك حالن‌که دونمش ناله‌نی
سینه‌سندن انتشار ایتدکجه پارلاق نغمه‌لر
بللیدرکه نور شمس‌الدینه اولمش هاله‌نی
باش کسوب طاقمش میانه تیغ بند خدمتی
ویرمش اقرار انابت پیر عال‌العاله‌نی
پیر پیران حقیقت ، یعنی مولانای روم
کیم اوقور وصف کمالن دائم اهل حاله‌نی
سرمدی خنکار صاحب سکهٔ ارباب عشق
کیم ایدر ایما علو قدرین استقباله‌نی
روح استعداده نطق رشك اسرافیل چرخ
صور جانبخشاسی الحق مردکی باله‌نی
برکلیم‌الله ربانی سخن کیم خادمی
کوش هوشه (بشنواز نی) امرینی ایصاله‌نی
جبرئیل لامکان پرواز حق کیم ترجمان
نغمه‌سیله اونده‌کی آوازهٔ شهباله‌نی
ای ولی ارحم ، ای غوث‌الوحید محترم
ای درجودنده نائل جملهٔ آماله‌نی
سن اوروح‌الله معناسك‌که ویرمشسك حیات
بکزه‌مشکن خشك وپژمرده قالان برداله‌نی
سن اوجاکر پرور عالی همسك کیم کیدر
سایهٔ والای لطفکده غلاف شاله‌نی
سن اوحامی گروه عاجزانسك کیم اکر
ایتمه‌سه‌ك امداد ، اولور آلودهٔ تخاله‌نی
بن‌ده ای‌مأوای روحم ! بندهٔ درکاهکم
اوغراماز عندکده بی‌شك رد و استثقاله‌نی
باب احسانکده اولدقجه قدم کسب ایله‌دم
اکتساب قیمت ایلر شبهه‌سز بی‌ساله‌نی
ذات پاککدن کوکل برنفخ فیاض ایستیور
مظهر اولمشدر همیشه نفخهٔ ابجاله‌نی
اولسه منظور نکاهك چوقمیدر طاهر قولك
التفاتکله ایریشمش موقع اقباله‌نی
مستنیر ایتسین سنا برق تجلی روحمی
باعث اولدقجه ظهور شوقی استکماله‌نی

طاهرالمولوی

رباعی

کلشدی صماخ جانه بر « هو » نیدن
بروجد اولوب ال چکدم اودم هرشیدن
نوش ایت‌ده صفای روحی اوکرن سن‌ده
تقدیس ایله ایجدیکم الٰهی میدن

رباعی

بربلبل بی‌نطق وزباندر کوکلم
دمبستهٔ اسرار نهاندر کوکلم
کوش ایله سکونده‌کی واویلایی
ساکنسه‌ده دمساز فغاندر کوکلم

توقادی زاده
شکیب

غزل

احسن تقویمه حیران‌اولمشز حیرانی‌یز [۱]
عاشق شیدای جانان اولمشز حیرانی‌یز
ایچمشز پیمانهٔ عشق ازل بزمنده بز
کلشن لاهوته حیران اولمشز حیرانی‌یز
مست ومدهوشز بتون سیرانمز کلزار عشق
نشئه‌یاب بزم جانان اولمشز حیرانی‌یز
عندلیب باغ حسن اولدق صفای جان‌ایله
بهجت جانانه حیران اولمشز حیرانی‌یز
اول تجلیکاه حسنك عاشق و صافی‌یز
احسن تقویمه حیران اولمشز حیرانی‌یز

حسین وصاف

[۱] بو مصرع شیخ مشتاق نادرینکدر .

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

سن ایدیکجه بویله ای نخل معالی اهتزاز
ایلیور دللر اولوب جذبه یله مالی اهتزاز
قامت پرنور مهتزك کورن ایلر قیاس
قیلماده طور تجلی نك نهالی اهتزاز
جنبش موزونکك حیرانی کوزلر ظن ایدر
انجذابك ایلیور روح مآلی اهتزاز
منجذب اطواریکك شوقیله حتی ایمه‌ده
مرغ سدره آشیانك شاهبالی اهتزاز
موجه‌دار اولدقجه سن آهنك ذکرالله ایله
فیض توحیدك ایدر بحر لآلی اهتزاز
نشوه بخش ایتدکجه حضاره لبکدن اسم ذات
جانده اللهك ایدر اسم جلالی اهتزاز
سن تمایل ایت‌ده پیش حیرتمده ایله‌سین
آشکاره بر ستون نور عالی اهتزاز
مست استغراق دیدارك اولوب‌ده طاهرك
قیلسین ای جذّاب دل پژمرده بالی اهتزاز

محفل تاریخی:

بویوك قادینلرمزدن

حضرت عائشه رضی الله عنها وعن ابیها

ماضینك تاریخه کچن وقایعی آراسنده لایموت شخصیتلریله أبدیاً روحلریمزده حرمت و تقدیس ایله یاشایاجق بویوك قادینلرمزدن بری‌ده حضرت عایشه‌در.

زوجهٔ پیغمبری حضرت خدیجة الکبرانك ارتحاللرندن صوکره رسول اکرم، چهاریار کزیننده واکابر قریشدن ابوبکر الصدیق حضرتلرینك کریمهٔ محترمه‌لری حضرت عایشه ایله عقد ازدواج بویورمشلر ایسه‌ده ولیمه جمعیتی اوچ سنه تأخیر ایلیه‌رك ـ هجرتدن سکز آی صوکره ـ اجرا أیله‌مشلردر...

زوجهٔ پیغمبری حضرت عائشه رضی الله عنها فطرةً صوك درجه ذکی وعرب اشعار وعنعناتنه واقف برام المؤمنین ایدی. جناب پیغمبر کندیسنی نهایتسز برمحبت وشفقتله سوه‌ر، مشارالیهانك هر آرزوسنی حصوله کتیرمکی بویوك بر مسرت تلقی ایدرلردی. مخدرات اسلام آراسنده جداً پك پارلاق برموقع احراز ایده‌ن بومقدس قادین دائما جناب پیغمبرله برابر بولوندیغندن، حضرت پیغمبرك مختلف مسائل حقنده‌کی حدیثلرینی ایشیدییور وتماميله حفظ ایدییوردی. زیرا کندیلری کوردیکنی أیی آکلایان، ایشتدیکنی دوغرو ضبط ایده‌ن بر قدرت ذکایه مالك ایدیلر. رسول الله افندمز کندیسندن بحث ایتدیکی أثناده جماعته «دینکزك اوچده ایکیسنی عایشه‌دن اوکره‌نیکز» بویورردی.

فی الحقیقه جناب عائشه‌نك، فقیهه، عالمه، أدیبه وشاعره‌لکی حقنده ابوموسی الاشعری رضی الله تعالی عنه حضرتلری «بز اصحابجه هر هانکی حدیث نبویده استشکال ایدوبده حضرت عائشه‌یه مراجعت ایتمشسه‌ك، او، حدیث حقنده نزد مشارالیهاده معلومات مکمله بولوب حل شبهه ایلمشدر.» دیدکلری کبی، کبار تابعیندن «عروه» حضرتلری دخی، «بن، کرك معانی قرآنده، کرك فقه وفرائضده، وعربك علم اشعار وانسابی حفظده حضرت عائشه‌دن اعلم کمسه‌یی کورمه‌دم.» بویورمشلردر.

رسول الله افندمزك حیاتلرینه اشترا کله، کندیلرینه نشئه و سعادت بخش ایله‌ین زوجهٔ پیغمبری یالکز والده اولمق شرفنی احراز ایده‌مه‌دیکندن کنیه‌دن محروم قالمشدرکه، بین العرب پك معتبر اولان بوعادتدن محرومیت، کندیسنی چوق متأثر ایدییوردی. بونی مشاهده بویوران رسول اکرم افندمز کندیسنك همشیره‌سی اسمانك اوغلی عبدالله بن الزبیرك اسمیله کنیه‌لنمه‌سنه مساعدم

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

بویورملری اوزرینه حضرت عائشه «ام عبدالله» دییه کنیه‌لنمك شرفنه نائل اولمشدر.

رسالتپناه افندمز حضرت عائشه‌یه اولان بو نهایتسز محبتی «چوزولمز بر دوکوم» دییه تصویر ایده‌رلر، حتی، آراصیرا، رسول اکرمك درجهٔ محبتی اوکره‌نمك ایچین حضرت عائشه طرفندن «چوزولمز دوکوم نه حالده؟» دییه وارد اولان سؤاله، جناب پیغمبر: «اولدیغی کبی طوربیور، هیچ بر تغیره اوغرامادی.» جوابنی ویره‌رك حضرت عائشه‌یی ممنون أیلرلردی.

کنجلکی، جاذبه‌سی، فضیلتی ایله روح پیغمبری‌یی مسرور ومسعود ایله‌ین، علویتی، علم وعرفانیله دونك حیاتنده تاریخه کچن، بوکونك حیاتنده‌ده برمفکوره کبی یاشایان بو، بویوك قادین حیاتنه دائما استحقارله باقمش، نه کیننشنده، نه‌ده یاشاییشنده برفوق العاده‌لك کورولمه‌مشدر. کندیسنی الك چوق ممنون ایده‌ن شیء، فقرایه ومحتاج اولانلره معاونت ایدی. بو فضائل اخلاقیه‌یی، پك کوزه‌ل اثبات ایده‌ن برمثال اولمق اوزره عبدالله بن زبیر حضرتلرینك زمان حکومتنده کندیسنه کوندریلن یوز بیك درهمی ایچندن بر آقچه بیله افطاریه اولمق اوزره آییرمیارق تماميله تصدق ایله‌دکلرینی جاریه‌سی «ام ذره» نك حکایه ایدر. «ام ذره» دییورکه: اوکون بوتون مبلغ تقسیم ایدلمش وغروب وقتی اولمشدی. بکا افطاریه کتیرمه‌می أمر ایتدی، بن‌ده أمری وجهله برمقدار خرما ایله بر پارچه اتمك کتیردم، اوراده موجود اولان فقیرك بری بوخرمایی کورونجه: «یاام المؤمنین، بوقادار مبلغی تقسیم ایله‌دکده، نه‌دن بر درهم بیله کندینه آییرمادك» دیدی. جناب عایشه کوله‌رك: «نیچین بونی بکا وقتیله خاطرلاتمادك.» جوابنی ویردی...

ایشته؛ دور سعادتی قدرتکار ذکاسیله، شعشعه‌سیله، بویوك و علوی روحیله دولدیران جناب عائشه، حضرت پیغمبرك حیاتنده بر ذره نور اولان یاشادیغی کبی وفاتندن [*] صوکره‌ده مخدرات اسلامك سونمه‌ین بر ییلدیزی اولارق تاریخه کچمش، وفضیلت اخلاقیه، نجابت روحیه‌سیله‌ده بوکونکی اسلام قادینلغنه بر نمونهٔ امثال اولارق بیزم ومقدس حسلریمز آراسنده أبدیاً یاشایاجق برموقع ممتاز احراز ایله‌مشدر...

جراح پاشا: فخر النساء کمال

بویوکلرمزدن:

جعفر بن ابی طالب
رضی الله عنه

عم کریم نبوی جناب ابو طالبك ـ اسمیله تکنّی ایله‌دیکی ـ طالب ایله عقیل، جعفر، علی اسمنده درت اوغلی، ام هانیٔ وجمانه نامنده ایکی قیزی واردی که هپسی‌ده (فاطمه بنت الاسد بن هاشم) دن تولد ایتمشدی.

ترجمه‌سنی یازمق ایسته‌دیکم حضرت جعفر، ابناء ابی طالبك اوچنجیسی ایدی که برادر مکرمی جناب مرتضادن اون سنه اول، دیکر قارده‌شلری عقیلدن اون وطالبدن یکرمی ییل صوکرا دوغمشدر.

ذات اقدس رسالتك اوتوز یاشلرنده بولوندیغی صیراده [۱] حضرت علینك دوغماسنه، جعفرك‌ده اوندن اون یاش بویوك اولماسنه نظراً کندیسنك تقریباً ٥۹۰ سال میلادیسنه طوغرو تولد ایله‌دیکی آکلاشیلیر.

ابوطالبك چوجوقلرندن بشی اسلامه کلمش، الك مسنلری اولان طالبك یالکز اعتقادی دکل،

[*] وفاتلری هجرت نبویه‌نك ٥٨ نجی سنه‌سی رمضاننك ۱۷ نجی کیجه‌سنده‌در. آرزولری وجهله جنة البقیعه دفن اولونمشلردر.

[۱] ۱۳ رجب ۱۰ قبل البعثه یوم جمعه.

نتيجهٔ حياتی‌ده مجهول قالمشدر . طالب ايچين حاجی ذهنی افندی مرحومك (الحقائق) نده :

« طالب ايله عقيل مسلم اولمادقلری جهتله پدرلری ابوطالبه وارث اولمشلر [٢] وحضرت جعفر ايله حضرت علی مسلم اولدقلری جهتله وارث اولامامشلردر . عقيل مؤخراً مسلم اولمشدر »

دەنيليور ، (سيرة ابن هشام) دە طالبك مشركين قريش ايله بدره كيدركن يولده بعضيلرينك كنديسنی طرفدار پيغمبری اولمقله اتهام ايتمه‌سی اوزه‌رينه كری دونديكی ، (سيرة ابن دحلان) دە بدر محاربه‌سنده غائب اولديغی ، (اسد الغابه) دن اقتباساً يازيلان (مطالع النجوم) دە ايسه قبل الاسلام وفات ايله‌مش بولونديغی كوسته‌ريليور .

طالبك جنلر طرفندن قاپيلمش اولديغنه دائرده خرافی بر روايت واردر . احتمال كه بدره كيدركن اتهام واقع طولاييسيله كری دونمش ويولده بريرده دوشوب اوله‌رك جسدی حيوانات طرفندن پارچه‌لانمش ، عودت ايتمه‌يشی ، آرانوب بولونامايشی اوزه‌رينه‌ده جنلر قاپدی ديه برشايعه چيقمشدر .

بدرده بولونمش اولسه‌يدی يا مقتولين آره‌سنده ياخود ـ برادری عقيل بن ابی طالب كبی ـ اسرا صيراسنده اسمی كچردی . نيته‌كيم مشركينك بدر اوردوسنه اشتراك ايله‌مش اولان عقيل ، مسلمانلر طرفندن اسير ايديلمش وعمجه‌سی عباس بن عبد المطلب طرفندن فديه‌سی ويريلمشدی .

استطراد

حضرت عباس ، ويرديكی فديه‌لری مؤخراً مع زياده آلمشدر : عليه الصلاة افنديمز طرفندن اطرافه مكتوبلر ارساليله دعوت عامه وقوع بولديغی اثناده بحرين حكمداری (منذر بن ساوی) امر پيغمبری‌يه اطاعت وتبعه‌سنك بر قسميله دائرهٔ اسلامه دخالت ايله‌مشدی . اهاليدن يهودی ومجوسی اولوب‌ده تبديل دين ايتمك ايسته‌مه‌ينلر ايسه جزيه ويرمه‌يی قبول ايتمشلردی . كرك جزيه ، كرك زكات بدلی اولمق اوزره اورادن مدينه‌يه كليتلی مال كونده‌ريلير . ومسجد شريفه ييغيلوب جانب نبويدن مستحقينه توزيع ايديليردی .

بويله بر توزيع هنكامنده جناب عباس حضور نبوی‌يه كلدی و : يا رسول الله ! بن ، بدرده هم كنديم ، هم‌ده عقيل ايچين فديه ويرمشدم . ديه‌رك استعطاف ايتدی . صلی الله عليه وسلم افنديمزده (آل) بويوردی . عباس ، چومه‌لوب رداسنی يايدی وآلابيلديكنه طولدوردی . صوكراده قالديره‌مايجه صيرتنه يوكله‌تيلمه‌سنی تمنی ايتدی . عليه الصلاة افنديمز (خاير) ديدی . بونك اوزه‌رينه عباس ، رداسنی قالديره‌بيله‌جكی قدر بوشالتدی ويوكله‌نوب كيتدی . مشار اليهك شو حرصنه قارشی سيد القانعين افندمز كمال حيرتله باقيوردی .

∴

بنات ابوطالبدن ام هانیٔ فاطمه (هُبَيرة بن ابی وهب مخزومی) نك ، (جمانه) دە عم زادهٔ نبوی (ابو سفيان بن الحارث بن عبد المطلب) ك زوجه‌سی ايدی . معراج پيغمبری ، ذات اقدس رسالتك خانهٔ ام هانی‌ده بولونديغی اثناده وقوع بولماسيله مشار اليها ، معجزهٔ اسرا بحثنده حرمتله ياد اولونور . شيخ غالبك :

برشب كه سرای ام هانی اولمشدی او ماهك آسمانی

وسليمان چلبی‌نك :

اول همايون بخت ، اول قدری بوجه ام هانی اوينه واردی كيجه

بيتلرنده اولديغی كبی .

ايكنجی بر استطراد

اساطير ايرانيه‌ده بر (همای) لفظی واردر كه

[٢] عن اسامة بن زيد انه قال زمن الفتح يا رسول الله اين تنزل غدا قال النبی صلی الله عليه وسلم وهل ترك لنا عقيل من منزل ثم قال لا يرث المؤمن الكافر ولا يورث الكافر المؤمن . قيل للزهری ومن ورث اباطالب قال ورثه عقيل وطالب ـ بخاری شريف .

انسانلره كولكه‌سيله سعادتبخش اولاجغی ظن ايديلن موهوم بر قوشك اسميدر . بوكا (يون) ادات نسبتنك الحاقيله ياپيلمش اولان (همايون) ايسه قوتلو ، اوغورلو ، مسعود ومبارك معناسنه‌در . ذات همايون پادشاهی ، سرای همايون شهريار كبی تركيبلرده قوللانيلماسی ، سلطان وسلطنته مخصوص اولديغندن دكل ، احتوا ايتديكی سعادت وحسن طالع مألندن ايلری كلمشدر . حتی بو اعتبار ايله بر حكومتك پای تختنه (همايونكاه) دەنيلير كه (درسعادت) كلمه‌سنك آشاغی ، يوقاری مقابليدر . كرك سليمان چلبی‌نك يوقاری‌يه نقل ايديلن بيتندن كرك (ذات همايون پيغمبری) (نامهٔ همايون رسالتپناهی) مثللی تعبيراتك اوته‌دنبری قوللانيله كلمه‌سندن بو كلمه‌نك پادشاهلغه ظن اولونماسی وهمدن باشقه برشی دكلدر . نيته‌كيم فضولی (حديقة السعدا) سنده شاعر (فرزدق) لسانندن حضرت حسين رضی الله عنه خطاباً سويله‌ديكی :

السلام ای نقش لعل مركبك محراب دين
حلقهٔ فتراك رخشك رشتهٔ حبل المتين
طرح اردوی همايونك طراز مهد ملك
نقش چتر باركاهك زينت روی زمين

قطعه‌سنده جناب مشار اليهك معيتی ايچين (اردوی همايون) تعبيرينی قوللانمشدر .

مابعدی وار .

طاهر المولوی

مرحوم اسعد دده افندی‌يه دائر بعضی خاطرات :

اون سنه‌دن فضله‌جه بر مدت اول رمضانلرده فاتح جامع شريفنه كيرنلر ، آق ده‌كز طرفنده‌كی جناحك كمرلرندن برينك آلتنده بياض دستارلی ونورانی يوزلو بر مولوی‌نك مثنوی شريف اوقوديغنی كوروور و ايشيتيرلردی .

عالم بالايه تنوره كشا اولان او مولوی وصداسی ، محلهٔ خاموشانه انتقال ايله‌ين او مقرر مثنوی ، استانبول خلقندن چوغنك فارسی معلمی ، عبد عاجزكده استاد ومربيسی بولونان الحاج محمد اسعد دده افندی ايدی .

استاد مرحوم ، سلانيكلی وتجاردن رجب افندينك اوغلی اولوب ١٢٥٩ / ١٢٥٧ سنه‌سنده سلانيكك قاضی عبد الله افندی محله‌سنده طوغمشدر . قبل البلوغ رؤياسنده دوشديكی بر قويودن يد سعادت محمديه ايله قورتولمش اولماسی ، كنديسنه عقيدهٔ صحيحه بخش ايله‌مش و اولا سلانيكده بدوی شيخی عثمان افندی‌يه ، بعده استانبولده يكی قاپی مولويخانه‌سی پوست نشينی ابو الكمالين شيخ عثمان صلاح الدين دده افندی‌يه انتسابنه وسيله اولمشدی .

١٢٨٠ تاريخنده درسعادته كلمش ، ابتدا استانبوللی مشهور خواجه شوكت افنديدن درس اوقومش ، مؤخراً كليبوليلی خواجه عادل افندينك درسنه مداومتله اجازتنامه آلمشدی . مثنوی شريف اجازتنامه‌سی‌ده اسكيشهر مولوی شيخی حسن دده افندی مرحومدندر .

قاسم پاشا مولويخانه‌سی مثنويخوانی ايكن ١٣٢٩ شعبانك ١٣ نجی بازار ايرته‌سی كونی صباحلاين آلا تورقه بر بوچوق راده‌لرنده عالم جماله انتقال ايله‌ين و دركاه شريفك حظيره‌سنده غنودهٔ غفران اولان استاد مشار اليه ايچين شيمدی‌يه قدر مستقل بر كتاب يازيلامامشدی .

استانبول رسومات باش مديريتندن اختيار تقاعد ايله‌ين و مرحومك تلاميذ خالصه‌سندن بولونان حاجی حسين وصاف بك افندی (ترجمهٔ حال و مناقب عالی العال محمد اسعد المولوی) ناميله بر منقبه‌نامه تأليف ايله‌مش .

اورايه درج اولونمق اوزره بندن‌ده بعض معلومات ومطالعات طلبنده بولوندی . مشهودات

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

ومحسوساتمی حاكی مفصل بر مكتوب یازدم و كتابك نشرندن اول اسعد دده نام بلندینی بیلنلره تخطر ایتدیرمك و بیلمه‌ینلره اوكرتمك املِ خالصیله او مكتوبی بروجه آتی محفل‌ده قویمایه باشلادم :

عارف بینظیر ، فاضل گزیده اوصاف
الحاج حسین وصاف بك افندی‌یه

خادم اهل‌الله وسالك دل آگاه افندم :

استاد مبرورم محمد اسعد دده مرحومك مناقب مرشدانه‌سنه دائر بر اثر تألیف ایله‌مكده و اوكا علاوه ایدیلمك اوزره بنده‌كزدن‌ده معلومات ایسته‌مكده اولدیغكزی ایشیتمش ، لكن اثر عالیڭك طرز ترتیبنه و معلومات مطلوبه‌نك جهت عائدیته واقف اولمادیغم جهتله امر سامیكزی انفاذ ایده‌مه‌مش ایدم .

اخیراً اعاره بویورولان مناقبنامه‌یی هم متشكرانه ، هم متحسرانه مطالعه ایله مستفیض اولدم .

متشكرانه اوقودم . چونكه : بیكران بر محیط عرفان اولان خواجه مرحومك انتقالیله فضیلت و رشادت عالملرینك اوغرادیغی ضیاع مهم ، مع الاسف چوقلرینك نظر دقتنی جلب ایده‌مه‌مش واو سرمدی روحك تأیید نامی ایچین احتفالجی ضیابك افندینك یازدقلرندن بشقه هان‌ده یازی یازان اولمامشدی .

بوخصوصده عبد عاجزده كندی لومندن بیله قورتولامام . یالكز اوفاق بر غیرتم سبق ایتمش ایدی كه اوده قناعت كتبخانه‌سنجه نشره باشلانیلوب حرب عمومینك ظهوری اوزه‌رینه ناتمام قالان (دائرة المعارف) ك (ا س) فصلنه (اسعد محمد دده) اسمنی وغایة الغایه مختصر بر ترجمۀ حالنی درج ایتدیره‌بیلمكدن عبارت ایدی .

ذات عالیكز ایسه حق تعلمه رعایت باینده شركا كزك هپسندن ایلری كیتدیكز و (اسعد دده) عنوان محترمنه اخلاص و احترام و شكران مثللی جواهر نفیسه‌دن پر فائده بر آبده ركز ایتدیكز .

طوردقجه سخن لب و دهانده
باقی طورور اول اثر جهانده

(هل جزاء الاحسان الا الاحسان) بویورمش اولان خداوند منان ، ذات معارف‌سماتكزی ده سعادت دارین احسانیله شادان بویورسون .

متحسرانه‌ده اوقودم . زیرا : مطالعه‌سیله آشاغی یوقاری اوتوز سنه‌لك حیاتی واو حیات فانیه ایچنده اك روحپرور و اك ذوق آور گذران اولان آناتی خاطرلادم .

جان وجهان ده‌كن بو خاطره‌لردن بعضیلرینی مساعده كزله و مسامحۀ استماعكزه اغترار آسویله‌یه‌جكم . فقط كامل بر استادك مناقب عالیه‌سی آراسنه عاجز بر تلمیذك‌ده كذارش عمرندن بر قسمی قاریشاجق . عفویكزی تمنی ایدر و انسانلردن پك چوغنك خودكاملقدن قورتولامادقلرینی نظر انصافكزه عرض ایلرم .

مابعدی وار

طاهر المولوی

مطبعۀ عامره || مدیر مسئولی : طاهر المولوی

صحیفه		محرری
۸۷	سرایه طوغرو	امین خاكی
۱۳۶	سلیمانیه جامع شریفی	محمد عزت
۱۸۸	سفاهت دوشكونلكی	عبدالباقی عزیز
۲۳۰	سید برهان محقق ترمذی	فریدون نافذ

ش

صحیفه		محرری
۴۵	شهید كربلایه	شكیب
۸۶	شاعر ایله نباش	م . انور
۱۰۸	شمس الدین افندینك ارتحالی و تاریخی	طاهر المولوی
۹۴۴	« «	یشار شادی
۱۱۰	شرائط اجتهاد	اسكلیبلی عاطف
۱۶۲	شعر وقادین	فكری
۱۷۹ ، ۳۲۸	شیخ سعدینك آباقا خان ایله ملاقاتی ونصیحتی	طاهر المولوی
۱۸۸	شرق	م . انور
۱۹۷ ، ۲۱۷	شفقت اسلامیه حقنده	طاهر المولوی
۲۰۴ ، ۲۲۶	شیخ ابراهیم افندی	حسین وصاف

ص

صحیفه		محرری
۲۴	صائب تبریزی	فرید
۳۴	صالح ذكی بك	محمد عزت
۶۲ ، ۹۵	صوفیه‌نك اعتقادی	شیخ عبدالباقی

ط

صحیفه		محرری
۱۳۷ ، ۱۴۲	طبقات مجتهدین	محمد عاطف

ظ

صحیفه		محرری
۵	ظهیر الدین فاریابی	فرید

ع

صحیفه		محرری
۱۴۲	عبادت جاهلیه	طاهر المولوی
۱۴۹ ، ۲۲۴	عبداه بن جحش	«
۱۵۷	عبداه جودت بكك تذكره‌سی و جوابی	«

غ

صحیفه		محرری
۲۴	عرفی شیرازی	فرید
۴۹	غزل	امین خاكی
۶۷	غزل	شیخ علی نقری
۸۷	غزل	یشار شادی
۱۱۹	غزل	شمس الدین
۱۲۰	غزل	علی شفیق
۱۴۴	غزل	عبدالعزیز مجدی
۱۴۵	غزل	محیی الدین رائف
۱۶۱	غزل	«
۱۶۱	«	محمد صادق
۲۱۰	«	شیخ علی نقری

ف

صحیفه		محرری
۶۳	فلسفۀ قدیمه‌دن بر قاچ یاپراق	شرف الدین
۸۴	فرید الدین عطار	فرید
۱۰۱	فرانسزجه عالم اسلام مجموعه‌سنك محفل حقنده بر التفاتنامه‌سی	
۱۲۰	فاتح حضورنده	علی طیار
۱۲۳	فه‌نه‌لون	شمس الدین سامی
۱۸۳	فضولی	سعود المولوی

ق

صحیفه		محرری
۲۶	قطعه‌لر	حافظ اسماعیل
۲۷	«	سعود المولوی
۳۸	قصه ، حصه	طاهر المولوی
۴۹	قطعه	فرید
۶۷	قطعه	حافظ اسماعیل
۷۱	قندیل كیجه‌لرنده مناره‌لرك تنویری	تاریخ سلانیكی
۹۷	قطعه	شرف الدین
۱۲۱	قر مسكو نیدو	سعدی
۱۳۵	قادینك وظیفه‌سی وموقعی نه‌در	«

ك

صحیفه		محرری
۶	كمال الدین اصفهانی	فرید
۱۹	كویا حضرت پیغمبر و بعض اصحاب رسملری	طاهر المولوی
۲۸	كچه‌جی زاده فؤاد بكك تاریخ ارتحالی	احسان عجوی
۱۸۴	كیجه‌لر سرمدی اولسه ایدی	شرف الدین

ل

صحیفه		محرری
۱۴۳	لسان فن و شعرده طبیعت	محمد عزت
۲۲۲	« « « فضاوسما	«

م

صحیفه		محرری
۶	مبارزۀ حیات	امین خاكی
۷	مصعب بن عمیر	طاهر المولوی

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

صحیفه		محرری
١٦	ماهیه حقنده معلومات متممه	جلبی‌زاده عاصم
١٦	مدرسة القضاتده توزیع دروس مراسمی	
٢٢	مجتهدلر مجتهدی	طاهرالمولوی
٤٢	معهود هذیان‌قونفرانسی حقنده	»
٥١	محرم وماتم	»
٥٧	مشرکین عربك مشهور پوتلری	»
٧٤	مولانا جلال الدین رومی	فرید
٨٩	مسلمانلغك مدنیته خدمتلری	طاهرالمولوی
٩١،١١٧	مستجابی زاده عصمت بك	سعودالمولوی
٩٨	محفل صاحبی علیهنه دعوی	طاهرالمولوی
١٠١	مطبعه‌جیلق وکوفی یازی	سعدی
١٠٤	محفل قارئلریله حسب حال	صالح صائم
١٠٧	محروم اولایدم	امین خاکی
١٤٥	مناره‌لره قارشی	عبدالباقی عزیز
١٥٢،١٧٧،٢٠٣	مولویلك مناقبندن	فریدون نافذ
١٥٥،١٨٢	مویلاهلر	سعدی
١٨٦	معلم ناجی	سعودالمولوی
١٨٨	مطلعسز غزل	محی الدین رائف
١٩٤	مصحف شریف	حافظ احسان
٢١٢	مدارسده مولد شریف قرائتی	
	ن	
٣	نعت شریف	سعودالمولوی

صحیفه		محرری
٥	نظامی گنجوی	فرید
٢٧	نشیدهٔ درویشانه	طاهرالمولوی
٤٧	نشیدهٔ مولویانه	احسان محوی
٨٥	نعت شریف	سعودالمولوی
١٠٣	نعت شریف	احمد مختار
١٠٣	نعت شریف	یشار شادی
١١٤	نوئل وشجر میلاد	محمد عزت
	و	
٧٢	وجیه بر توجیه	طاهرالمولوی
١٦٣	ویران معبدلر	عیسی روحی
	هـ	
١٣٣	هیئت ارشادیه	نیازی
	ی	
٦٨	ینه امین خاکی	صالح صائم
١١٤	ییل باشی ومراسمی	محمد عزت
١٢٥	ینه بر حسب حال	طاهرالمولوی
١٢٩	ییلدیزلردن احکام چیقارمق	شرف الدین

محفلك برنجی وایکنجی جلدلری

مجموعه‌نك کچن سنه انتشار ایلمش اولان ١٢ عدد و ٢٢٠ صحیفه‌دن عبارت برنجی وینه ١٢ نسخه‌دن و ٢٣٦ صحیفه‌دن متشکل ایکنجی جلدلری کسیلمش وبر قاب درونده دیکیلمش اولارق برر مجله حالنده نشر ایدیلمشدر. برنجینك فیآتی ١٠٠ ، ایکنجینك بدلی ١٢٠ غروشدر . هرایکی جلدی بردن واداره‌خانه‌دن اشترا ایله‌یه‌جکره یوزده یکرمی بش تنزیلات یاپیلیر .

اداره‌خانه‌سی :

آقسرای جوارنده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولو خانه‌در .

اوراق ومکاتب؛ یامذکور خانه‌ده، یاخود تجارت

وزراعت نظارت جلیله‌سی معادن مدیریت عمومیه‌سی قلمنده صاحب امتیاز نامنه کوندریلمه‌لیدر .

مرکز توزیعی :

باب عالی جاده‌سنده اتحاد تجارت کتبخانه‌سی : معارف نظارتی دائره‌سی آلتنده‌کی کتبخانه‌ده‌ده بولونور .

هند ماصاللری

فارسیدن تلخیصاً ترجمه ایدلمش اولان بو لطیف افسانه‌لرك قسم اولی کتاب حالنده نشر اولونمشدر . فی ٥ غروش

مجموعه‌یه علاوه وبعض قسملری نشر ایدیلان (حسن وعشق) منظومه‌سیله (هند ماصاللری) پیدرپی اکمال ایدیله‌جکدر .

اداره خانه‌سی : آقسرایده ملا کورانی محله‌سنده مهتر سوقاغنده ٣ نومرولوخانه

مرکز توزیعی : باب عالی جاده‌سنده (اتحاد تجارت) کتبخانه‌سی

آبونه بدلی : سنه‌لکی ١٠٠ غروش آلتی آیلغی ٥٠ »

نسخه‌سی ١٠ غروشدر

محفل

١٣٣٨

صاحبی ، مدیری، محرری [طاهر المولوی]

اسلامك نفعنه خادم مقالات مع التشکر قبول ونشر اولونور

یازالك شخصیتی دکل، یازینك اهمیتی نظردقته آلینیر .

کلن یازیلردن شایان قبول کورولنلر تاریخ سیراسیله درج ایدیلیر .

دینی، علمی ، ادبی، اجتماعی وشیمدیلك شهری مجموعه‌در.

جلد : ٣ — ١٣٤١ شوالنه مخصوص نسخه — عدد : ٣٦

مندرجات:

محفل دینی وعلمی : بایرام تبریکی و افادهٔ مخصوصه ـ طاهرالمولوی . جمعه غسلی ، جمعه نمازینه ایرکن کیتمك ، جمعه وقتی آلیش ویریشك تعطیلی ، وظیفه وجمعه نمازی ـ طاهرالمولوی . علم اساطیر ـ طاهرالمولوی . عالم اسلام وعرقلر مسئله‌سی ـ سعدی بك .

محفل ادبی : توحید وتمجید باری ـ محمد صادق افندی . نعت شریف ـ توقادی زاده شکیب بك . رباعی ـ شیخ عبدالباقی افندی. غزل ـ محی الدین رائف بك . آفاقك تنوری وانفسك تحسری ـ طاهرالمولوی .

محفل تاریخی : جعفر بن ابی طالب ـ طاهرالمولوی . شیخ عثمان شمس افندی حقنده ـ حسین وصاف بك . اسعد دده مرحومه دائر بعض خاطرات ـ طاهرالمولوی .

محفل دینی وعلمی :

بایرام تبریکی[*] وافادهٔ مخصوصه :

جناب حق ، عید فطرك حلولنی بالجمله اهل ایمانه متیمن و ییللردن بری سه‌ویمك دویغوسنی اونوتمش اولان مسلمانلرك قلوبنی باری بوسنه شن بویورسون .

شو واسمهٔ اخلاصك ایفاسندن صوکرا بر حسب حال وبعض معروضاتده بولوناجغم :

٢٤ نجی نسخه‌سیله ایکنجی سال انتشارینی اکمال ایلمش بولونان محفل مجموعه‌سی ، بونسخه ایله‌ده (فعززناه بثالث) تجلیسنه مظهر اولویور .

الحمد لواهب العطایا

برچوق نواقص ونقائصنی نم‌ده معترف بولوندیغم محفل ، روز افزون بر تکمل و صاحبنی اضرار ایتمکدن باشقه برمعرفت کوستره‌مه‌دی دیه‌جك قدر تواضع یاپاماماجغم ، چونکه : اویله برحرکت ، حقیقی نزاکته فدا ایتمك دیمك اولاجقدر .

(*) محفلك ١١ نجی نسخه‌سنده بایرام حقنده معلومات وافیه وتفصیلات کافیه واردر.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları